

اللؤلؤ والمرجان فيما اتفق عليه الشيخان
المؤلف : محمد فؤاد بن عبد الباقي بن صالح بن محمد

**Əl-Lulu Vəl Mərcan
İnci Və Mərcan
Buxari Və Muslimin
İttifaq Etdiyi Hədislər**

Müəllif: Muhəmməd Fuad İbn AbdulBəqi
Tərcümə: K.Huseyn

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ ، نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ
أَنْفُسِنَا ، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا ، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ ، وَمَنْ يَضِلَّ
فَلَا هَادِيَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا
رَسُولُهُ .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَموتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴾ سورة آل عمران : الآية ، ١٠٢ .

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ
مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي
تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ سورة النساء : الآية ، ١ .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ، يُصْلِحْ لَكُمْ
أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا
عَظِيمًا ﴾ سورة الأحزاب : الآية ، ٧١ .

أما بعد : فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كَلَامُ اللَّهِ ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ
مُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ - وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَكُلُّ
مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٍ ، وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ (*).

(*) هذه الخطبة ؛ تسمى : «خطبة الحاجة» وهي تُشرع بين يدي كل حاجة ، والتي كان رسول الله ﷺ
يعلمها أصحابه ؛ أن يقولوها بين يدي كلامهم ، في أمور دينهم سواء كان : خطبة نكاح ، أو جمعة
أو محاضرة ، أو غير ذلك ، وهي في : «سنن ابن ماجه» و «سنن الترمذي» و «سنن أبي داود» و
«سنن النسائي» ، وورد ذكر طرف من هذه الخطبة في : «صحيح مسلم» .

Ön Söz

Xutbətul Hacə

Həmd ancaq Allahdır, Ona həmd edir, Ondan yardım və məğfirət diləyirik. Nəflərimizin şərindən və pis əməllərimizdən Allaha sığınırıq. Allah kimi hidayətə yönəlmişsə, onu heç kəs azdıra bilməz, kimi də azdırmışsa, heç kəs onu hidayətə yönəldə bilməz. Mən şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah (məbud) yoxdur, O, təkdir, şeriki də yoxdur və şəhadət edirəm ki, Muhəmməd Onun qulu və Elçisidir.

“Ey iman gətirənlər! Allahdan lazımcınca qorxun. Yalnız müsəlman olduğunuz halda ölüün”. (Ali İmran 102).

“Ey insanlar! Sizi tək bir şəxsdən (Adəmdən) xəlq edən, ondan da zövcəsini (Həvvanı) yaradan və onlardan da bir çox kişi və qadınlar törədən Rəbbinizdən qorxun. (Adı ilə) bir-birinizdən (cürbəcür şeylər) istədiyiniz Allahdan, həmçinin qohumluq əlaqələrini kəsməkdən qorxun. Şübhəsiz ki, Allah sizin üzərinizdə nəzarətçidir”. (ən-Nisa 1).

“Ey iman gətirənlər! Allahdan qorxun və doğru söz söyləyin! (Əgər belə etsəniz) Allah əməllərinizi islah edər və günahlarınızı bağışlayar. Hər kəs Allaha və Peyğəmbərinə itaət etsə, böyük bir saadətə (Cənnətə) nail olar”. (əl-Əhzab 70-71).¹

Şübhəsiz ki, sözlərin ən doğrusu Allahın kəlamı, yolların ən xeyirlisi Muhəmmədin ﷺ yoludur. Əməllərin ən pisi sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulub dinə salınan hər bir əməl bidətdir, hər bir bidət isə zəlalətdir. Hər bir zəlalət isə oddadır.²

“Ey Rəbbim! Köksümü açıb genişlət, işimi yüngülləşdir, dilimdəki düyünü aç ki, sözüümü yaxşı anlasınlar!” (Taha 25-28).

Möhtərəm müsəlman bacı və qardaşlarımız! İlk öncə hamınızı Allahın salamu ilə salamlayıram. Allahın Kitabına və Allah Elçisinin ﷺ yoluna tabe olaraq bu əməli “Bismilləh” ilə başlayıram. Çünki, Allah Rəsulu ﷺ də öz məktublarını “Bismilləh” ilə başlamış və buyurmuşdur: "Hər mühüm bir işə “Bismilləh” ilə başlanılmazsa, o işin sonu kəsikdir"³.

¹ Xutbətul Hacə: adı ilə məşhur olan bu duanı cümə və s. xütbələrdə Peyğəmbər ﷺ oxumuşdu. Səhabələrinə də bunu əmr etmiş və özü də onları öyrətmişdir. Hədisin ilk hissəsini bizə Əhməd 1/392, 293, 432, Əbu Davud 2188, Tirmizi 1105, İbn Macə 1892 və başqaları rəvayət etmişlər.

² Hədisin İkinci Hissəsini: Muslim "Şərhu Nəvəvi" 6/153-156, Əhməd 3/319, 371, Nəsəi 3/188, 189 və digərləri rəvayət etmişlər. Hədis alimi Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albani hədisin bütün rəvayətlərini bir yere toplayaraq "Xutbətul-Hacə" adlı bir kitab yazmışdır. İstəyənlər bu kitaba baxa bilərlər. Hədis Şeyx əl-Albani tərəfindən səhih hesab olunur.

³ Əbu Davud, əl-Albani "Zəif".

Müsəlmanlara dəyərli bir kitab topluyub bəxş edən Muhəmməd Fuad AbdulBəqiyə ﷺ Uca Allahdan rəhmət və məğfirət, məqamının Cənnət olmasını Allahdan diləyirik. Şeyx H. 1299-cu il Cumədəl Əvvəl 3 (Mart 1882-ci ildə) Qahirədə doğulmuşdur. Muttəfiqun Aleyh – nəzərində ittifaq olunan söz və ya məsələ deməkdir. Səhabələrin ittifaq etdiyi və heç birinin müxalif olmadığı deməkdir. Hədisdə isə bir hədisin səhihliyi üzərində hədis imamlarının birləşdiyi, hədisin səhih olduğunu söyləmələridir. Bu kitab isə Səhih Buxari və Səhih Muslimdən toplandığı üçün Muttəfiqun Aleyh adlanmışdı. Çünki onlardan sonra gələn bir çox alimlər bir hədisin Buxari və Muslimdə olması hədisin səhih olması üçün yetərlidir demişlər. İslam dünyasında böyük bir etibar qazanmış və içində olan hədislərin səhih olmasına dair bir çox alimlər ittifaq etmişlər. İbn Əsir ﷺ deyir ki: “Hər ikisi də kitablarına səhih ismini vermişlər və səhih ismini verən ilk alimlər olmuşlar. Bu iki alim söylədikləri sözə sadıq qalmış, bu etibarını doğrultmuşlar, buna görə də Allah onları şərqdə və qərbdə, quruda və suda da doğrultmuşdur. Bunun belə olmasının səbəbi niyyətlərinin doğru olması, qəlblərinin ixlaslı olması, kitablarına yazdıqları hədislərin səhih olmasıdır”⁴. Qurani Kərimdən sonra ən güvənilir hökm olaraq qəbul edilmişdir.

Bu Barədə Yazılan Kitablər: 1. Risalə Fi Bəyani Mə İttəfəqa Aleyhi Buxari və Muslim Və Mə İnfəradə Əhəduhumə Anil Ahar. Muəllif: Əli İbn Ömər əd-Dərakutni. 2. Muvaqatul Buxari Və Muslim. Muəllif: Muhəmməd İbn Tahir əl-Məqdisi İbnul Qaysarani. 3. Mufidus Sami Vəl Qari Mimmə İttəfəqa Aleyhi Muslim Vəl Buxari. Muəllif: “Əhməd AbdurRahman İbn Muhəmməd əl-Hariri. 4. Zadul Muslim Fimə İttəfəqa Aleyhil Buxari Məa Muslim. Muhəmməd Həbibullah əş-Şingiti. Kitabda 1368 Hədis vardır. 5. əl-Lulu Vəl Mərcən Fi Mə İttəfəqa Aleyhi Şeyxan. Muəllif: Muhəmməd Fuad AbdulBəqi.

Kitabda hədislər mətn olaraq Səhih Buxarinin mətni nəzərə alınmışdır (1200 Hədis). Lakin az bir qism olaraq Səhih Muslimin mətnləri də vardır (400 Hədis). Hədislərin düzlüğü, başlıqlar və bölümlər Səhih Muslimə görə əsas götürülmüşdür. Muəllif qeyd etmişdir ki, kitabında 2006 hədis yer almışdır. Lakin kitabda 1906 hədis olduğudur. Hər iki tərəfdən də hədislərin həm Buxaridə, həm də Muslimdə olan yerləri bir neçə mətbəə nəşrlərinə əsasən qeyd edilmişdir.

İlk növbədə Allahdan bu işimin dolğun, düzgün şəkildə tərcümə edib başa çatdırılmasını diləyirəm. Allahdan əməlimi onun üçün ixlaslı olmasını, məndən qəbul edib onunla müsəlmanları faydalandırmasını diləyirəm. Əgər haradasa xəta etmişəmsə bu nəfsimdən və şeytandandır. Şeytandan və çarəsizlikdən Allaha sığınırım. Burada düzəldilməsi mühüm olan yerləri

⁴ Cəmiul usul Fi Hadisil Rasul 41,42.

tapdıqdan sonra mənə öyüd-nəsihət verəndən, səhvlərimi və xətlərimi mənə bəyan edəndən Allah razı olsun. Allah onu xeyirlə mükafatlandırın! Mən ona əvvəlcədən öz təşəkkürümü bildirirəm.

Güvəndiyim Allahdır, işlərimi Ona həvalə edirəm və Ona arxalanıram. Həmd və nemət yalnız Onadır. Müvəffəqiyyət bəxş edən və xətalardan qoruyan da Odur. *"Məni yaradan və məni doğru yola yönəldən Odur! Məni yedirdən də, içirdən də Odur! Xəstələndiyim zaman mənə yalnız O şafa verir. Məni öldürəcək, sonra dirildəcək də Odur və Qiyamət günü xətamı bağışlayacağına ümid etdiyim də Odur! Ey Rəbbim! Mənə hikmət bəxş et və məni salehlərə qovuşdur! Sonra gələnlər arasında mənə yaxşı ad qismət et! Məni Nəim Cənnətlərinin varislərindən et".* (əş-Şuəra 78-85).

Allahın salavat və salamı onun Peyğəmbəri Muhəmmədə ﷺ, onun ailə üzvlərinə, səhabələrinə və Qiyamətə qədər onun yolu ilə gedən saleh möminlərin üzərinə olsun!

Bitirdim: Miladi 2014-ci il 29 Mart

Hicri: 1435-cü il Cumədal Əvvəl 27

Həmd Olsun Aləmlərin Rəbbi Olan Allaha! (Yunus 10)

Muhəmməd İbn İsmail Əl-Buxari ﷺ

Əbu Abdullah Muhəmməd İbn İsmail İbn İbrahim İbn əl-Muğira İbn Bərdizbəh əl-Cufi əl-Buxari. Hədis elmində Muhəddislərin əmiri sayılır. H. 194-ci il Şəvval ayının 11 Buxara şəhərində (Bəzi rəvayətlərdə: Bəhratəng adlı Buxaraya yaxın bir kənddə) dünyaya göz açmışdır. Çox kiçik yaşlarından hədis elmini öyrənməyə başlamış və bu səbəbdən də elm almaq üçün dünyanın bir çox ölkələrini dolaşmışdır. O, uşaq ikən kor olur. Anası gecə-gündüz oğlu üçün dua edir və Uca Allah onun görmə qabiliyyətini qaytarır. Anası hicrətin 210-cu ilində onu və qardaşı Əhmədi Həccə aparır və hədis elminə olan həvəsinə görə onu Məkkə şəhərində qoyub gedir. Tarixçilər qeyd edirlər ki, o zaman Buxari ﷺ artıq yetmiş min hədis əzbər bilirdi. Artıq 18 yaşında o «Tarix» kitabını yazır. Sonralar hədisləri toplamaq üçün o Şam, Misir, Bəsrə, Hicaz, Kufə, Bağdad və bir çox başqa yerlərə səyahət edir. İbn Kəsir ﷺ demişdir: «O, bir dəfə kitaba baxmaqla (oxumaqla) onu əzbərləyərdi». İbn Mücahid ﷺ demişdir: «Muhəmməd İbn Səlləmin yanında idim. O mənə dedi: – Bir az əvvəl gəlmiş olsaydın, sənə yetmiş min hədis əzbər bilən uşağı göstərərdim». Quteybə İbn Səid ﷺ demişdir: «Fəqihlərlə, zahidlərlə və abidlərlə oldum, lakin Muhəmməd İbn İsmail ﷺ kimisini görmədim. O, öz zamanında Ömər ﷺ kimi idi». Tirmizi ﷺ demişdir: «Sənəd (Hədisin mətninə qədər sadalanan rəvayətlərin (yəni hədisi rəvayət edən kəslərin) silsiləsinin araşdırılması) və iləl (Hədisin sənədində və ya mətnində olan və onu zəiflədə biləcək amillərin araşdırılması) elmində Muhəmməd İbn İsmail kimisini görmədim». Əhməd İbn Hənbəl, Yəhyə İbn Mə'in, İbn əl-Mə'dini, əl-Həmididi – *Allah Onlardan Razi Olsun* - və s. kimi muhəddislərdən hədis rəvayət etmişdir. Onun tələbələrindən məşhur Müslim, Nəsai, Tirmizi, əl-Firabridir – *Allah Onlardan Razi Olsun* -. Əsərlərindən “Tarix əl-Kəbir”, “Ədəbul Mufrad” və s. Lakin bu əsərlərin içərisində xüsusi bir yeri tutan “əl-Cəmis Səhih” əsəridir. Bu əsərdə 7563 hədis toplanmışdır ki, müəllif bu hədisləri 600000 min hədisin içərisindən seçmişdir. İmam Buxari ﷺ bu əsərinə topladığı hər bir hədisi iki rükət istixarə namazı qıldıqdan sonra yazmışdır. **Buxari «əs-Səhih» əsərini iki əsas səbəbə görə yazmışdır** – O rəvayət edir ki, biz İshaq İbn Rəhəveyhin yanında idik. O bizə dedi: «Yaxşı olardı ki, Peyğəmbərin ﷺ sünnəsi barəsində səhih kitab tərtib edəsiniz». Onun təklifi çox xoşuma gəldi və «əl-Cəmius Səhih» kitabını tərtib etməyə başladım. – O rəvayət edir ki, bir dəfə mən Peyğəmbəri ﷺ yuxuda gördüm. Əlimdəki yelpiklə onu yelpikləyir və üzərinə qonan milçəkləri ondan uzaqlaşdırırdım. Alimlərdən gördüyüm yuxu barəsində soruşduqda onlar mənə dedi ki, sən Peyğəmbərin ﷺ adından istifadə olunaraq uydurulan rəvayətləri ondan uzaqlaşdıracaqsan. Bu da mötəbər

hədisləri cəm etməyim üçün bir səbəb oldu. Buxaridə – İbn Salaha ☞ görə təkrarla birlikdə 7275 hədis, təkrarsız 4000 hədis, Muttasil sənədlərlə gələn hədislər təkrarsız 2602. İbn Həcərə ☞ görə 7397 hədis, 1341 Muallaq, 341 Mutabi hədis. Ümumi olaraq 9082 hədis vardır. Muhəmməd İbn Fuad Abdubakini təkrarla Muttasil 7563 hədis vardır. Müxtəsər Buxaridə isə təkrarsız 2226 hədis vardır. Bu kitab Qurani Kərimdən sonra ən səhih və etibarlı kitab sayılır. Müəllif ☞ deyir ki: Mən bu kitabda yalnız səhih olan hədisləri qeyd etmişəm. Halbuki mən 100000 min səhih, 200000 min isə zəif hədis bilirəm. Mən 1000 yaxın şeyxlərdən hədis toplamışam və elə bir hədis yoxdur ki, mən onun ravilər silsiləsini əzbərdən bilməyim. Hafiz ləqəbli alim Zəhəbi ☞ demişdir: “Buxarinin “Cəmius Səhih” adlı əsərinə gəlincə o, İslamın ən möhtəşəm kitablarından. O, uca Allahın kitabından sonra ən əfzəl kitabdır. İnsan onu dinləmək üçün min fərsəx yol qət etsə belə bu səfərlə vaxtını zay etmiş sayılmaz”. H. 256-cı il 30 Ramazan ayında Səmərqəndə dünyasını dəyişmişdir.

Muslim İbn Həccac ☞

Muslim İbn əl-Həccac əl-Quşeyri ən-Nisapuri. Hədis elmində İmam Buxaridən ☞ sonra ikinci böyük şəxsiyyət sayılır. əl-Məmun adlı xəlifənin xilafəti dövründə, H. 204-206-cı ildə Məşədin yaxınlığında yerləşən Nisapur şəhərində dünyaya gəlmişdir. Quşeyr adlı böyük və məşhur bir qəbiləyə məxsusdur. Bu qəbilənin adı isə Kuşeyr İbn Kəbdən gəlir. Çox kiçik yaşlarından hədis elmini öyrənməyə başlamış və bu səbəbdən də elm almaq üçün dünyanın bir çox ölkələrini İraq, Hicaz, Şam və Misri dolaşmışdır. Böyük hədis alimləri olan İmam Buxari, Əhməd İbn Hənbəl, Yəhyə İbn Məin, Əbu Heysəm, İbn Əbu Şeybə – *Allah Onlardan Razı Olsun* - və s. dərs almışdır. Öz növbəsində də Tirmizi, İbn Əbu Xatim, İbrahim İbn Muhəmməd İbn Sufyan – *Allah Onlardan Razı Olsun* - kimi muhəddislərə dərs vermişdir. Alimlər İmam Muslim haqda yüksək tərifləyiq sözlər demişlər. Əbu Zura və Əbu Hətim ☞ Muslimi onun zamanında yaşayan digər alimlərdən üstün tutmuşlar. Şeyx Məhəmməd İbn ƏbdülVahhab əl-Fərra ☞ deyir: “Muslim insanların ən savadlısı və elm dəryası idi. Onun haqqında xeyirdən başqa heç nə bilmirəm”. Məsləmə İbn Qasim ☞ deyir: “Onun alimlər arasında qədir-qiyməti yüksəkdir”. İmam Nəvəvi ☞ isə demişdir: “Onun (bu elmdə) imam, alim olmasına, yüksək məqamına, elmdə dəqiqliyinə və öncüllüyünə hamı ittifaq etmişdir”. Ən məşhur əsəri əl-Cəmi əs-Səhihdir ki, bu əsərdə 7275, təkrarsız 4000 hədis toplanmışdır. Bu kitab İmam Buxarinin ☞ səhihindən sonra ikinci səhih əsər sayılır. İmam Muslim “Səhih” əsərini Nisapur şəhərində on beş ilə

təlif etmiş və hicri tarixi ilə 250- ci ildə bitirmişdir. İmam Nəvəvi رحمته belə demişdir: “Onun seçimi və düzəlişinə on altı il sərf etmişdir”. H. 261-ci il (Miladi 875-ci il) Rəcəb ayında Nisapur şəhərində dünyasını dəyişmişdir. Muhəmməd İbn Bəşşar belə demişdir: “Dünyanın hafizləri (hədis elmində) dördüdür: “ər-Rey şəhərində Əbu Zurə, Nisapur şəhərində Muslim, Səmərqənd şəhərində Abdullah əd-Darani və Buxara şəhərində Muhəmməd İbn İsmail”. Əl-Hüseyn İbn Mənsur رحمته belə demişdir: “İsaq İbn Rahəveyni رحمته Muslimi xatırlayaraq fars dilində belə dediyini eşitdim: “Hansı kişi bunun kimi ola bilər?!”. İsaq əl-Kovsəc İmam Muslimə رحمته belə demişdir: “Allah səni müsəlmanların arasında hifz etdikcə biz xeyirdən məhrum olarıq”.

تغليظ الكذب على رسول الله ﷺ

**Peyğəmbərin ﷺ Adından Yalan
Danışmağın Aqibətinin Ağır
Olması**

تغليظ الكذب على رسول الله ﷺ

Peyğəmbərin ﷺ Adından Yalan Danışmağın Aqibətinin Ağır Olması

عَنْ عَلِيٍّ ؓ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «لَا تَكْذِبُوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ فَلْيَلِجِ النَّارَ».

1. Əli ؓ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Mənim adımdan yalan danışmayın. Kim mənim adımdan yalan danışarsa, qoy Cəhənnəmdəki yerini tutsun.” (Buxari 106, Muslim 2)

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ؓ أَنَّهُ قَالَ إِنَّهُ لَيَمْنَعُنِي أَنْ أُحَدِّثَكُمْ حَدِيثًا كَثِيرًا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ «مَنْ تَعَمَّدَ عَلَيَّ كَذِبًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ».

2. Ənəs İbn Məlik ؓ demişdir: “Sizə çoxlu hədislər rəvayət etməkdən məni saxlayan, (ancaq) Allah Elçisinin bu hədisidir: “Hər kim mənim adımdan bilərəkdən yalan söyləyərsə, atəşdən olan yerini hazırlasın”. (Buxari 108, Muslim 3)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ؓ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ».

3. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Hər kim mənim adımdan bilərəkdən yalan danışarsa, qoy Cəhənnəmdəki yerini tutsun”. (Buxari 110, 6197, Muslim 4)

عَنْ عَنِ الْمُغِيرَةَ ؓ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ كَذِبًا عَلَيَّ لَيْسَ كَكَذِبٍ عَلَيَّ أَحَدٍ، مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ».

4. Muğira ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Mənim adımdan danışılan yalan başqa birisinin adından danışılan yalan kimi deyildir. Hər kim bilə-bilə mənim adımdan yalan danışarsa, Cəhənnəmdə öz yerini hazırlasın” (Buxari 1291, Muslim 5)

كتاب الإيمان

İMAN KİTABI

İman Nədir? İmanın Xüsusiyyətlərinin Bəyanı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ   بَارِزًا يَوْمًا لِلنَّاسِ، فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ مَا الْإِيمَانُ؟ قَالَ: «الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَبِلِقَائِهِ وَرُسُلِهِ، وَتُؤْمِنَ بِالْبُعْثِ». قَالَ مَا الْإِسْلَامُ؟ قَالَ: «الْإِسْلَامُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكَ بِهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤَدِيَ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ». قَالَ مَا الْإِحْسَانُ؟ قَالَ: «أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تُكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ». قَالَ مَتَى السَّاعَةُ؟ قَالَ: «مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ، وَسَأُخْبِرُكَ عَنْ أَشْرَاطِهَا إِذَا وَكَلَّتِ الْأُمَّةُ رَبِّهَا، وَإِذَا تَطَاوَلَ رِعَاةُ الْإِبِلِ الْبُهْمُ فِي النَّبْيَانِ، فِي خَمْسٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ». ثُمَّ تَلَا النَّبِيُّ   ﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ الْآيَةَ. ثُمَّ أَدْبَرَ فَقَالَ: «رُدُّوهُ». فَلَمْ يَرَوْا شَيْئًا. فَقَالَ: «هَذَا جِبْرِيلُ جَاءَ يُعَلِّمُ النَّاسَ دِينَهُمْ».

5. Əbu Hureyra   rəvayət edir ki, bir gün Peyğəmbər   camaatın arasında oturmuşdu. Bir nəfər onun yanına gəlib: “İman nədir?”- deyə soruşdu. Peyğəmbər: “İman (odur ki,) Allaha, Onun mələklərinə, Onunla qarşılaşacağına və Onun elçilərinə iman gətirəsən, habelə (öldükdən sonra) diriləcəyinə inanasan.” O: “İslam nədir?”- deyə soruşdu. Peyğəmbər: “İslam (odur ki,) Allaha ibadət edib Ona (heç bir şeyi) şərik qoşmayasan, (vaxtlı-vaxtında, lazımcınca) namaz qılasan, vacib buyrulmuş zəkati verəsən və Ramazan ayını oruc tutasan.” O: “Ehsan nədir?”- deyə soruşdu. Peyğəmbər: “Ehsan (odur ki,) Allaha, sanki Onu görürmüşsən kimi ibadət edəsən; sən Onu görməsən də, (bil ki,) O, səni görür.” O: “Qiyamət nə zaman qopacaq?”- deyə soruşdu. Peyğəmbər: “Bu haqda soruşulan soruşandan çox bilmir. Lakin sənə Qiyamətin əlamətlərini deyəcəyəm: kənim öz ağasını doğacağı və kimliyi bəlli olmayan, dəvə otaran çobanlar hündür binalar tikməkdə bir-biri ilə yarışacaqları zaman (Qiyamət qopacaqdır. Bu da) yalnız Allahın bildiyi beş şeydən biridir.” Sonra Peyğəmbər: **“*Həqiqətən, Saatı (Qiyamətin qopacağı vaxtı) ancaq Allah bilir. Yağışı (istədiyi vaxt) göydən O yağdırır, bətnlərdə olanı O bilir. Heç kəs səhər nə qazanacağını bilməz. Heç kəs harada öləcəyini bilməz. Allah isə, şübhəsiz ki, (hər şeyi) Biləndir, (hər şeydən) Xəbərdardır!”***. (Loğman 34). - ayəsini oxudu. Sonra o adam dönüb getdi. Peyğəmbər: “Onu geri qaytarın!”- deyə buyurdu. Lakin (əshabələr) ondan bir əsər-əlamət görmədilər. Peyğəmbər: “Bu Cəbrail idi. İnsanlara dinlərini öyrətmək üçün gəlmişdi.” (Buxari 50, Muslim 10, 106, 108)

بيان الصلوات التي هي أحد أركان الإسلام

İslamın Rüknlərindən Biri Sayılan Namazın Bəyanı

عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ رضي الله عنه يَقُولُ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ، نَائِرُ الرَّأْسِ، يُسْمَعُ دَوِيُّ صَوْتِهِ، وَلَا يُفْقَهُ مَا يَقُولُ حَتَّى دَنَا، فَإِذَا هُوَ يُسْأَلُ عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ». فَقَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا، قَالَ: «لَا، إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ». قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَصِيَامُ رَمَضَانَ». قَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ، قَالَ: «لَا، إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ». قَالَ وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الزَّكَاةَ. قَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا، قَالَ: «لَا، إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ». قَالَ فَادْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُولُ وَاللَّهِ لَا أَزِيدُ عَلَيَّ هَذَا وَلَا أَنْقُصُ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ»

6. Təlhə İbn Ubeydullah رضي الله عنه rəvayət edir ki, Nəcd (Məkkə ilə İraq arasında yer) əhlindən olan, saçları dağınıq bir kişi Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gəldi. Biz uzaqdan onun gurultulu səsini eşidir, amma nə dediyini anlamırdıq. Nəhayət, yaxına gəldi və aydın oldu ki, İslam bərəsində soruşur. Peyğəmbər: “Bir gün və bir gecə ərzində beş vaxt namaz (qılmalısan).” Kişi soruşdu: “Mənə bundan başqası vacib buyrulubmu?” (Peyğəmbər): “Xeyr! Yalnız könüllü olaraq qıldığından başqa”– deyə cavab verdi. Sonra Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Ramazan orucunu da (tutmalısan).” (Kişi) soruşdu: “Mənə bundan başqası vacib buyrulubmu?” (Peyğəmbər): “Xeyr! Yalnız könüllü olaraq tutduğundan başqa”– deyə cavab verdi. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ona zəkatin vacibliyini də bildirdi. (Kişi) soruşdu: “Mənə bundan başqası vacib buyrulubmu?” (Peyğəmbər): “Xeyr! Yalnız könüllü olaraq verdiyindən başqa”– deyə cavab verdi. Kişi: “Vallahi ki, mən buna heç nə artırmayacağam və heç nə əskiltməyəcəyəm”– dedi və dönüb getdi. Peyğəmbər: “Əgər doğru deyirsə, nicat tapacaqdır.” (Buxari 46, Muslim 12, 109)

بيان الإيمان الذي يدخل به الجنة

Cənnətə Daxil Edən İmanın Bəyanı

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ رضي الله عنه أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ. فَقَالَ الْقَوْمُ مَا لَهُ مَا لَهُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَرْبَ مَالَةٍ» فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: «تَعْبُدُ اللَّهَ، وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ الرَّحِمَ ذَرْهًا قَالَ كَأَنَّهُ كَانَ عَلَيَّ رَاحِلَتِي».

7. Əbu Əyyub əl-Ənsari رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir nəfər dedi: “Ey Allahın Elçisi! Mənə Cənnətə girməyimə səbəb olacaq əməl bərədə xəbər ver.” Camaat soruşdu: “Ona nə olub? Ona nə olub?”. Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “O (bilmədiyini öyrənmək) istəyir. Allaha ibadət et və Ona heç kəsi şəriik qoşma, namaz qıl, zəkat ver və qohumluq əlaqələrini saxla!” (Buxari 5983, Muslim 14, 15, 113, 115)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى النَّبِيَّ   فَقَالَ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمِلْتُهُ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ. قَالَ: «تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ، وَتُؤَدِّي الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ». قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا. فَلَمَّا وُلِّيَ قَالَ النَّبِيُّ  : «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُنْظَرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيُنْظَرْ إِلَى هَذَا».

8. Əbu Hureyra   rəvayət edir ki, bir bədəvi Peyğəmbərin   yanına gəlib dedi: “Mənə elə bir əməl öyrət ki, ona əməl edəcəyim təqdirdə Cənnətə daxil olum.” Peyğəmbər: “Allaha ibadət et və Ona heç kəsi şərik qoşma, fərz buyrulmuş namazları qıl, vacib buyrulmuş zəkati ver və ramazan ayını oruc tut!”. Bədəvi: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, bundan artıq heç nə edən deyiləm.” O gedəndən sonra Peyğəmbər   buyurdu: “Cənnət əhlindən olan bir adama baxıb zövq almaq istəyəniniz varsa, qoy buna baxsın”. (Buxari 1397, Muslim 16, 116)

قول النبي   بني الإسلام على خمس

Peyğəmbərin  : “İslam Beş Təməl Üzərində Bina Edilmişdir” Sözü

عَنْ ابْنِ عُمَرَ   قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ   «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالْحَجِّ وَصَوْمِ رَمَضَانَ».

9. İbn Ömər   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   buyurdu: “İslam beş (əsas) üzərində qurulmuşdur: Allahdan başqa (ibadətə haqqı olan) məbud olmadığına və Muhəmmədin Allahın elçisi olduğuna şahidlik etmək, namaz qılmaq, zəkat vermək, həcc etmək və Ramazan orucunu tutmaq.” (Buxari 8, Muslim 19, 20, 121, 122)

الأمر بالإيمان بالله ورسوله وشرائع الدين والدعاء إليه

Allaha, Rəsuluna Və Onun Dininə İman Etməyin Və Ona Çağırmağın Əmr Olunması

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ   قَالَ: إِنَّ وَفَدَ عَبْدَ الْقَيْسِ لَمَّا أَتَوْا النَّبِيَّ   قَالَ: «مَنْ الْقَوْمُ أَوْ مِنَ الْوَفْدِ». قَالُوا رِبِيعَةٌ. قَالَ: «مَرْحَبًا بِالْقَوْمِ — أَوْ بِالْوَفْدِ — غَيْرِ خَزَائِيَا وَلَا نَدَامِي». فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا لَا نَسْتَطِيعُ أَنْ نَأْتِيَكَ إِلَّا فِي شَهْرِ الْحَرَامِ، وَبَيْنَنَا وَبَيْنَكَ هَذَا الْحَيُّ مِنْ كُفَّارٍ مُضِرٍّ، فَمُرْنَا بِأَمْرٍ فَصَلِّ، نُخْبِرُ بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا، وَنَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ. وَسَأَلُوهُ عَنِ الْأَشْرَبَةِ. فَأَمَرَهُمْ بِأَرْبَعٍ، وَنَهَاهُمْ عَنْ أَرْبَعٍ، أَمَرَهُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللَّهِ وَحْدَهُ. قَالَ: «اتَّذَرُوا مَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَحْدَهُ». قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ،

وَأَقَامُ الصَّلَاةَ، وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ، وَصِيَامُ رَمَضَانَ، وَأَنْ تُعْطُوا مِنَ الْمَعْتَمِ الْخُمْسَ». وَنَهَاهُمْ عَنْ أَرْبَعٍ عَنِ الْحَنْتَمِ وَالذَّبَّاءِ وَالنَّقِيرِ وَالْمَرْفَتِ. وَرَبَّمَا قَالَ الْمُقْبِرِ. وَقَالَ: «احْفَظُوهُمْ وَأَخْبِرُوا بِهِنَّ مَنْ وَرَاءَكُمْ».

10. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, AbdulQeys (qəbiləsinin) nümayəndələri Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gəldikdə o: “Siz kimlərdəsiniz?” deyə soruşdu. Onlar: “Rabiy'a (qəbiləsindən)“ deyə cavab verdilər. (Peyğəmbər) buyurdu: “Xoş gəlmişsiniz! Allah sizi utandırmasın, peşman eləməsin!” Onlar dedilər: “Ya Rəsulullah! Biz sənin yanına yalnız haram ayda gələ bilirik. Səninlə bizim aramızda Mudar qəbiləsinin kafirləri vardır. Odur ki, bizə (haqqı batıldən ayırd edən) bəlli bir şey əmr et ki, onu geridə qalanlarımıza xəbər verək, onun sayəsində Cənnətə girək.” Onlar Peyğəmbərdən صلى الله عليه وسلم içkilər barədə də soruşdular. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم onlara dörd şeyi əmr etdi, dörd şeyi qadağan etdi. Onlara Tək Allaha iman gətirməyi əmr etdikdən sonra soruşdu: “Bilirsinizmi, Tək Allaha iman gətirmək nə deməkdir?” Onlar: “Allah və Onun rəsulu daha yaxşı bilir!” dedilər. Peyğəmbər: “(Bu) şəriki olmayan Tək Allahdan başqa (ibadətə haqqı olan) heç bir məbudun olmadığına və Muhəmmədin Onun elçisi olduğuna şəhadət vermək, namaz qılmaq, zəkat vermək, Ramazan orucunu tutmaq və qənimətlərdən beşdə birini (xums) verməyinizdir.” (Peyğəmbər) onlara dörd şeyi – həntəmi⁵, dubbanı⁶, nəqiri⁷ və müzəffəti (yaxud müqəyyəri)⁸ qadağan etdi. Sonra dedi: “Buyurduqlarımı yadda saxlayın və bunları özünüzdən sonra gələnlərə xəbər verin.” (Buxari 53, Muslim 23, 125)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لَمَّا بَعَثَ مُعَاذًا رضي الله عنه عَلَى الْيَمَنِ قَالَ: «إِنَّكَ تَقْدُمُ عَلَى قَوْمٍ أَهْلِ كِتَابٍ، فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ عِبَادَةَ اللَّهِ، فَإِذَا عَرَفُوا اللَّهَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي يَوْمِهِمْ وَلَيْلَتِهِمْ، فَإِذَا فَعَلُوا، فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ فَرَضَ عَلَيْهِمْ زَكَاةً {تُؤْخَذُ} مِنْ أَمْوَالِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ، فَإِذَا أَطَاعُوا بِهَا فَخُذْ مِنْهُمْ، وَتَوَقَّ كَرَائِمَ أَمْوَالِ النَّاسِ».

11. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Muaz İbn Cəbəli رضي الله عنه Yəməne göndərəkən demişdir: “Sən Kitab əhlindən olan bir qövmin yanına gedirsən. Elə isə ilk əvvəl onları Allaha ibadət etməyə dəvət et. Əgər Allahı tanısalar, onlara xəbər ver ki, Allah onlara gecə və gündüz beş vaxt namaz qılmağı vacib buyurmuşdur. Əgər buna əməl etsələr, onları xəbərdar et ki, Allah onlara zəkat verməyi – dövlətlilərindən götürülüb kasıblarına paylanılmağı vacib buyurmuşdur. Buna itaət etsələr, (zəkatı) onlardan götür. Lakin insanların

⁵ **Həntəm** – tərkibinə yun və qan qatılmış gildən düzəldilmiş yaşıl rəngli cürdək. Əvvəllər bu cür qablarda şərab saxlayardılar.

⁶ **Dubba** – şərab saxlamaq üçün qurudulmuş boranıdan düzəldilmiş qab.

⁷ **Nəqir** – şərab saxlamaq üçün içi oyulmuş xurma kötüyündən düzəldilmiş qab.

⁸ **Muzəffət, Müqəyyər** – şərab saxlamaq üçün yanları qatranla malalanmış qab.

mallarının ən qiymətisini götürməkdən çəkin!” (Buxari 1458, Muslim 27, 28, 130, 132)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ «اتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهَا لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ»

12. İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Muazı ؓ Yəmənə göndərəndə dedi: “Onların mallarının ən qiymətisini götürməkdən çəkin və məzlumun bədduasından qorx. Çünki onunla Allah arasında (bu bədduanın qarşısını ala biləcək) heç bir pərdə yoxdur.” (Buxari 2448, Muslim 27, 130)

الأمر بقتال الناس حتى يقولوا لا إله إلا الله محمد رسول الله

İnsanlarla: “Allahdan Başqa İbadətə Layiq Haqq İlah Yoxdur” Deyənədək Vuruşmağın Əmr Olunması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ؓ قَالَ: لَمَّا تُوفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ ؓ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ فَقَالَ عُمَرُ ؓ كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ، وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: «أَمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَمَنْ قَالَهَا فَقَدْ عَصَمَ مِنِّي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ». فَقَالَ: وَاللَّهِ لَأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ، فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ، وَاللَّهُ لَوْ مَنَعُونِي عَنَّا كَانُوا يُؤَدُّونَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لِقَاتِلَتُهُمْ عَلَى مَنَعِيهَا. قَالَ عُمَرُ فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ قَدْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ.

13. Əbu Hureyra ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ vəfat etdikdən və Əbu Bəkr ؓ (xəlifə) olduqdan sonra ərəblərdən bəziləri kafir oldular. Onda Ömər (Əbu Bəkrə) dedi: “Sən onlarla necə vuruşa bilərsən ki, Peyğəmbər ﷺ demişdir: “İnsanlar: **“*Lə İlahə İlləllah*”** deməyincə onlarla vuruşmaq mənə əmr edildi. Bu sözü deyən hər kəs haqlı bir səbəb olmadıqca, malını və canını məndən qorumuş olar. (Qəlbindəkilərinin) hesabı isə Allaha aiddir”. Əbu Bəkr: “Vallahi, mən, namazı zəkətdən ayıran (namaz qılıb zəkat vermək istəməyən) hər kəslə vuruşacağam. Çünki zəkat malın haqqıdır. Vallahi ki, əgər onlar (vaxtilə) Allahın elçisinə ﷺ verdikləri çəpişi mənə verməkdən boyun qaçırsalar, buna görə onlarla vuruşacağam.” Ömər dedi: “Vallahi, bu, Allahın Əbu Bəkrin qəlbinə saldığı (doğru fikirdən) başqa bir şey deyildi. Mən başa düşdüm ki, o, haqlıdır.” (Buxari 1399, 1400, 1284, 1285, Muslim 29, 133)

عَنْ هُرَيْرَةَ ؓ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «أَمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَمَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَقَدْ عَصَمَ مِنِّي نَفْسَهُ وَمَالَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ».

14. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “İnsanlar **“La İlahə İlləllah”** deyincəyə qədər onlara qarşı vuruşmaq mənə əmr edildi. Odur ki, kim **“La İlahə İlləllah”** desə - İslam haqqı istisna olmaqla - canını və malını məndən qorumuş olar. Onun (gizli saxladıqlarının) haqq-hesabı isə Uca Allaha aiddir”. (Buxari 2946; Muslim 30, 134)

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَمَرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ.

15. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İnsanlar Allahdan başqa (ibadətə layiq haqqı olan) məbudun olmadığına və Muhəmmədin Onun elçisi olduğuna şəhadət gətirməyincə, namaz qılıb zəkat verməyincə (onlarla) vuruşmaq mənə əmr edildi. Əgər (aşkarda) bunu yerinə yetirsələr – İslam haqqı (cinayətə görə veriləcək cəza) istisna olmaqla – canlarını və mallarını məndən qorumuş olurlar. Onların (gizli əməllərinin) haqq-hesabı isə Allaha aiddir.” (Buxari 25, Muslim 33, 138)

أول الإيمان قول لا إله إلا الله

İmanın Əvvəli **La İlahə İlləllah** Sözüdür

عَنْ الْمُسَيَّبِ بْنِ حَزْنٍ ① قَالَ: لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ جَاءَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَوَجَدَ عِنْدَهُ أَبَا جَهْلٍ بَنَ هِشَامٍ، وَعَبْدَ اللَّهِ بَنَ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ الْمُخَبَّرَةِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِأَبِي طَالِبٍ: «يَا عَمَّ، قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، كَلِمَةً أَشْهَدُ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللَّهِ». فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بَنُ أَبِي أُمَيَّةَ يَا أَبَا طَالِبٍ، أترغبُ عنِ مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَعْرضُهَا عَلَيْهِ، وَيَعُودَانِ بَيْنَكَ الْمَقَالَةَ، حَتَّى قَالَ أَبُو طَالِبٍ آخِرَ مَا كَلَّمَهُمْ هُوَ عَلَيَّ مِلَّةَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، وَأَبَى أَنْ يَقُولَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَمَا وَاللَّهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ، مَا لَمْ أُنْهَ عَنْكَ». فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ: ﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ ۖ الْآيَةَ﴾.

16. Museyyib İbn Həzn ﷺ demişdir: “Əbu Talib ölüm ayağında ikən Peyğəmbər ﷺ onun yanına gəldi və orada Əbu Cəhl ibn Hişamı və Abdullah İbn Əbu Ümeyyə İbn Muğiranı gördü. Peyğəmbər ﷺ Əbu Talibə dedi: “Əmi, **“La İlahə İlləllah”** kəlməsini de ki, Allah yanında sənin (dediyinə) şahid olum.” Əbu Cəhl və Abdullah İbn Əbu Ümeyyə dedilər: “Ey Əbu Talib, AbdulMuttəlibin dinindən üz çəvirməkmi istəyirsən?!” Peyğəmbər ﷺ tövhid kəlməsini, onlar da öz dediklərini ta o vaxta qədər təkrar etdilər ki, axırda Əbu Talib onlara son sözünü deyib AbdulMuttəlibin dinində qalacağını bildirdi və **“La İlahə İlləllah”** deməkdən imtina etdi. Peyğəmbər: “Vallahi, mənə qadağan edilənədək sənin üçün bağışlanma diləyəcəyəm.” Onda Uca Allah onun barəsində bu ayəni nazil etdi: **“Müşriklərin Cəhənnəm sakinləri olduqları balli**

olduqdan sonra qohum olsalar belə, Peyğəmbərə və möminlərə onlar üçün bağışlanma diləmək yarasılmaz". (ət-Tövbə 113). (Buxari 1360, 4772, 6681, Muslim 35, 141)

من لقي الله بالإيمان وهو غير شاك فيه دخل الجنة وحرّم على النار

Kim Allahla İmanında Heç Bir Şəkk Etmədən Qarşılaşarsa Cənnətə Daxil Olar Və (Allah) Ona Cəhənnəmi Haram Edər

عَنْ عُبَادَةَ ۞ عَنِ النَّبِيِّ ۞ قَالَ: «مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ، أَلْفَاهَا إِلَى مَرْيَمَ، وَرُوحٌ مِنْهُ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ، أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ». عَنْ جُنَادَةَ وَزَادَ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةَ أَيُّهَا شَاءَ

17. Ubadə ۞ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ۞ buyurdu: “Kim Allahdan başqa heç bir məbudun olmadığına, Onun Tək olduğuna və heç bir şəriki olmadığına, Muhəmmədin Onun qulu və elçisi olduğuna, İsanın Allahın qulu, elçisi, Məryəmə göndərdiyi kəlməsi və Onun ruhundan olduğuna, Cənnətin haqq, Cəhənnəmin də haqq olduğuna şahidlik etsə, nə əməl etmiş olursa-olsun, Allah onu Cənnətə daxil edər”. (Başqa rəvayətdə: Cənnətin səkkiz qapısından hansından istəsə daxil olar). (Buxari 3435, Muslim 41, 149)

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ۞ قَالَ كُنْتُ رَدَفَ النَّبِيِّ ۞ لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ إِلَّا مُوْخِرَةُ الرَّحْلِ فَقَالَ «يَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ». قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ. ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ «يَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ». قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ. قَالَ «هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ». قَالَ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ «فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يُعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا». ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ «يَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ». قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ. قَالَ «هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ إِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ». قَالَ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ «أَنْ لَا يُعَدِّبَهُمْ»

18. Muaz İbn Cəbəl ۞ demişdir: “(Bir dəfə) mən Peyğəmbərlə ۞ birlikdə onun (mindiyi heyvanın) tərəkində idim. Mənimlə onun arasında yəhərin söykəyindən başqa heç nə yox idi. (Peyğəmbər ۞ məni): “Ey Muaz İbn Cəbəl!” deyə çağırırdı. Dedim: “Buyur, əmrinə müntəzirəm, ey Allahın Elçisi!” Bir az getdikdən sonra o, yenə: “Ey Muaz İbn Cəbəl!” deyə çağırırdı.⁹ Dedim: “Buyur, əmrinə müntəzirəm, ey Allahın Elçisi!” Bir qədər getdikdən sonra o, yenə: “Ey Muaz İbn Cəbəl!” deyə çağırırdı. Dedim: “Buyur, əmrinə müntəzirəm, ey

⁹ Nəvəvi ۞ demişdir: “Peyğəmbərin ۞ Muazı ۞ təkrar çağırması, ona söyləyəcəyinə diqqət yetirməsi və onu axıra kimi dinləməsi üçün idi. Rəvayət edilir ki, Peyğəmbər ۞ bir söz söylədiyini zaman, (söylədiklərini) başa düşsünlər deyə, onu üç dəfə təkrar edər, habelə bir tayfanın yanına gəlib onları salamladıqda, üç dəfə salam verərdi” (Buxari 94).

Allahın Elçisi!" Dedi: "Bilirsənmi, Allahın qulları üzərindəki haqqı nədir?" Dedim: "Allah və Onun elçisi daha yaxşı bilir!" Dedi: "Allahın qulları üzərindəki haqqı, qulların Ona ibadət edib heç kəsi Ona şərik qoşmamalarıdır". Bir qədər getdikdən sonra yenə: "Ey Muaz İbn Cəbəl!" deyə çağırırdı. Dedim: "Buyur, əmrinə müntəzirəm, ey Allahın Elçisi!" Dedi: "Bilirsənmi, qulları bunu yetirəcəkləri təqdirdə onların Allah üzərindəki haqqı nədir?" Dedim: "Allah və Onun elçisi daha yaxşı bilir!" Dedi: "(Ona heç nəyi şərik qoşmayan) qullarına əzab verməməsidir". (Buxari 5967, Muslim 47, 152)

عَنْ مُعَاذٍ ۖ قَالَ كُنْتُ رَدَفَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى حِمَارٍ يُقَالُ لَهُ عُمَيْرٌ، فَقَالَ: «يَا مُعَاذُ، هَلْ تَدْرِي حَقَّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ». قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا». فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَلَا أُبَشِّرُ بِهِ النَّاسَ قَالَ: «لَا بُشِّرُهُمْ فَيَتَكَلَّمُوا».

19. Muaz ۖ demişdir: "Mən Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə onun Ufeyr adlı uzunqulağına minmişdim. (Mən Peyğəmbərin ﷺ tərəfində ikən) o dedi: "Ey Muaz, bilirsən Allahın qulları üzərindəki haqqı və qulların da Allah üzərindəki haqqı nədir?" Mən: "Allah və Onun rəsulu daha yaxşı bilir!" dedim. O buyurdu: "Allahın qulları üzərindəki haqqı, qulların Ona ibadət edib heç kəsi Ona şərik qoşmamalarıdır. Qulların Allah üzərindəki haqqı isə, Ona heç nəyi şərik qoşmayan qullarına əzab verməməsidir." Mən dedim: "Ya Rəsulullah, bu xəbərlə camaatı müjdələyimmiz?" O buyurdu: "Müjdələmə, (yoxsa) onlar (buna) arxayın olacaqlar." (Buxari 2856, Muslim 44, 153)

عَنْ أَنَسٍ ۖ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَمُعَاذَ رَدِيفُهُ عَلَى الرَّحْلِ قَالَ: «يَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ». قَالَ: لَيْتَنِيكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ. قَالَ «يَا مُعَاذُ». قَالَ لَيْتَنِيكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ. ثَلَاثًا. قَالَ: «مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ إِلَّا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ». قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَلَا أُخْبِرُ بِهِ النَّاسَ فَيَسْتَبْشِرُوا قَالَ «إِذَا يَتَكَلَّمُوا». وَأَخْبِرَ بِهَا مُعَاذٌ عِنْدَ مَوْتِهِ ثَلَاثًا.

20. Ənəs ۖ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Muazla ۖ birlikdə dəvənin tərəfində ikən: "Ey Muaz!" deyə çağırırdı. (Muaz): "Buyur, əmrinə müntəzirəm, ya Rəsulullah!" deyə cavab verdi. (Peyğəmbər) yenə: "Ey Muaz!" deyə çağırırdı. O: "Buyur, əmrinə müntəzirəm, ya Rəsulullah!" deyə cavab verdi. Bu hal üç dəfə təkrar olduqdan sonra Peyğəmbər ﷺ dedi: "Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud olmadığına və Muhəmmədin Allahın elçisi olduğuna sidq ürəkdən şəhadət verən elə bir kəs yoxdur ki, Allah ona Cəhənnəm odunu haram etməsin." (Muaz) dedi: "Ya Rəsulullah! Bunu insanlara xəbər verimmiz ki, sevinsinlər?". Peyğəmbər: "Belə olduğu təqdirdə (buna) arxayın olacaqlar." Muaz günaha batacağından qorxub ölümündən qabaq bu haqda (insanlara) xəbər verdi. (Buxari 128, Muslim 47, 157)

شعب الإيمان

İmanın Şöbələri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ.

21. Əbu Hureyra رضى الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İman altmış və bir neçə şöbədən ibarətdir. Həya da imanın şöbələrindəndir.” (Buxari 9, Muslim 50, 161)

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَرَّ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَهُوَ يَعْظُمُ أَخَاهُ فِي الْحَيَاءِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ دَعَاهُ فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيمَانِ.

22. İbn Ömər رضى الله عنهما rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ənsardan olan qardaşına (həddən ziyadə) həyalı olmamağı nəsihət edən bir kişinin yanından keçərkən demişdir: “Onu burax! Çünki həya imandandır.” (Buxari 16, 24, Muslim 52, 163)

عَنْ عُمَرَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْحَيَاءُ لَا يَأْتِي إِلَّا بِخَيْرٍ.

23. İmran İbn Husayn رضى الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həyalı olmaq (insana) ancaq xeyir gətirər!” (əl-Buxari 6117, Muslim 53, 165)

بيان تفاضل الإسلام وأي أموره أفضل

İslamın Əhkamlarının Fərqlənməsi Və Onlardan Hansının Daha Üstün Olmasının Bəyanı

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ قَالَ تَطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ.

24. Abdullah İbn Amr رضى الله عنهما rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu: “İslam (xislətlərindən) ən xeyirlisi hansıdır?” Peyğəmbər: “Sənin yemək yedirtməyin, tanıdığına və tanımadığına salam verməyin.” (Buxari 12, 28, 6236, Muslim 56, 169)

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ؟ قَالَ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ.

25. Əbu Musa ؓ rəvayət edir ki, (əshabələr) soruşdu: “Ey Allahın elçisi! Hansı müsəlman daha fəzilətli sayılır?”. Peyğəmbər ﷺ dedi: “Dilindən və əlindən müsəlmanlara zərər dəyməyən (müsəlman).” (Buxari 11, Muslim 59, 172)

بيان خصال من اتصف بهن وجد حلاوة الإيمان

Bu Xislətlərlə Vəsflənənin İmanın Şirinliyini Dadmasınının Bəyanı

عَنْ أَنَسٍ ؓ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُجِبُهُ إِلَّا لِلَّهِ وَأَنْ يُعْرَدَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُعَذَّبَ فِي النَّارِ.

26. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kimdə (bu) üç şey olsa, imanın şirinliyini dadmış olar: Allahı və Onun elçisini ﷺ başqalarından daha çox sevmək; adamı yalnız Allah üçün sevmək; Cəhənnəmə atılmağı xoşlamadığı kimi, küfrə qayıtmağı da xoşlamamaq.” (Buxari 16, 21, 6941, Muslim 60, 174)

وجوب محبة رسول الله صلى الله عليه وسلم أكثر من الأهل والولد والوالد والناس أجمعين

Peyğəmbəri ﷺ Övladdan, Valideyindən Və Bütün İnsanlardan Çox Sevməyin Vacibliyi

عَنْ أَنَسٍ ؓ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

27. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, sizdən biriniz məni valideynindən, övladından və bütün insanlardan çox istəməyincə, iman gətirmiş olmaz.” (Buxari 15, Muslim 62, 63, 177, 178)

الدليل على أن من خصال الإيمان أن يحب لأخيه ما يحب لنفسه من الخير

Özünə İstədiyini Xeyiri Qardaşına İstəməyin İmanın Xislətindən Olmasına Dəlil

عَنْ أَنَسٍ ؓ، قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ.

28. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Biriniz özü üçün istədiyini (müsəlman) qardaşı üçün istəmədikcə, (tam şəkildə) iman etmiş olmaz.” (Buxari 13, Muslim 64, 179)

الحث على إكرام الجار والضيف وقول الخير أو لزوم الصمت وكون ذلك كله من الإيمان

Qonşuya, Qonağa İkram Etmək, Xeyir Danışmaq, Susmaq – Bütün Bunlar İmandandır

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ بِاللَّهِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ بِاللَّهِ فَلْيُكْرِمِ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ بِاللَّهِ فَلْيُقِلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ.

29. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim Allaha və Axirət gününə iman edirsə, qonşusuna əziyyət verməsin. Kim Allaha və Axirət gününə iman edirsə, qonağına yaxşı baxsın. Kim Allaha və Axirət gününə iman edirsə, ya xeyir danışsın, ya da sussun.” (Buxari 6018, 6136, Muslim 68, 183).

حَدِيثُ أَبِي شُرَيْحٍ الْعَدَوِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أُذُنَايَ وَأَبْصَرْتُ عَيْنَايَ حِينَ تَكَلَّمَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ بِاللَّهِ فَلْيُكْرِمِ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ بِاللَّهِ فَلْيُكْرِمِ ضَيْفَهُ جَائِزُهُ، قَالَ: وَمَا جَائِزُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ، وَالضَّيْفَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ فَمَا كَانَ وَرَاءَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ عَلَيْهِ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ بِاللَّهِ فَلْيُقِلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ

30. Əbu Şureyh əl-Adaviyy رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bu hədisi danışarkən iki qulağım və iki gözümlə gördüm: “Kim Allaha və Axirət gününə iman edirsə, qonşusuna ikram (hörmət) etsin, Kim Allaha və Axirət gününə iman edirsə, qonağına ikram etsin”. Onda: “Ya Rəsulullah! Qonağa İkram nədir?” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Gecə və Gündüzdür” dedi. Qonaq qalmaq üç gündür, üç gündən sonra olan ikram isə sədəqədir. Kim Allaha və Axirət gününə iman edirsə, ya xeyir danışsın, ya da sussun”. (Buxari 6019, 6138, Muslim 3255, 4610)

تفاضل أهل الإيمان فيه ورجحان أهل اليمن فيه

İman Əhlinin İmanda Bir-birilərindən Fərqlənməsi Və Yəmən Əhlinin Bu Barədə Üstünlükləri

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرِو أَبِي مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: أَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بِيَدِهِ نَحْوَ الْيَمَنِ فَقَالَ: «الْإِيمَانُ يَمَانٌ هَا هُنَا، أَلَا إِنَّ الْقَسْوَةَ وَغِلْظَ الْقُلُوبِ فِي الْفَدَّادِينَ عِنْدَ أَصُولِ أَذْنَابِ الْإِبِلِ، حَيْثُ يُطْلَعُ قَرْنَا الشَّيْطَانِ فِي رَبِيعَةٍ وَمُضَرٍّ».

31. Uqbə İbn Amr və Əbu Məsud رضي الله عنه demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (əli ilə Yəmənə tərəf işarə edib dedi: “İman bax orada – Yəməndədir¹⁰ Daşürəklilik və qabalıq isə kobud danışığı ilə seçilən, dəvələrinin quyruğundan yapışmış¹¹ bədəvilərə aiddir. (Bu xasiyyətlər isə) şeytanın iki buynuzu çıxan¹² yerdə – Rəbiə və Mudər (qəbilələrində) özünü büruzə verir.” (Buxari 3302, Muslim 72, 190)

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم «أَتَاكُمْ أَهْلُ الْيَمَنِ هُمْ أضعفُ قلوبًا وَأَرْقُ أفئدةً فَيَقَهُ يَمَانٌ وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَّةٌ».

32. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Yəmənلیلər sizin yanınıza gəlmişlər. Onlar ən yumşaq qəlbli və ən incə ürəkli (insanlardır). Fiqh Yəmənə aiddir, hikmət də Yəmənə (yəmənلیلərdədir) aiddir”¹³ (Buxari 4390, Muslim 74, 193)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «رَأْسُ الْكُفْرِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ، وَالْفَخْرُ وَالْخِيَلَاءُ فِي أَهْلِ الْخَيْلِ وَالْإِبِلِ، وَالْفَدَّادِينَ أَهْلُ الْوَبْرِ، وَالسَّكِينَةَ فِي أَهْلِ الْعَنَمِ».

33. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Küfrün əsas mənəbəyi şərq istiqamətindədir. Lovğalıq və təkəbbürlük (adətən) at ilxısına və dəvə sürüsünə sahib olan kimsələrdə, habelə kobud danışığı olan bədəvilərdə özünü büruzə verir. Qoyun sürüsünə sahib olan kimsələr isə dinc adam olurlar.” (Buxari 3301, Muslim 75, 194)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «الْفَخْرُ وَالْخِيَلَاءُ فِي الْفَدَّادِينَ أَهْلِ الْوَبْرِ وَالسَّكِينَةُ فِي أَهْلِ الْعَنَمِ الْإِيمَانُ يَمَانٌ وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَّةٌ».

34. Əbu Hureyra رضي الله عنه demişdir: “Mən Allah Elçisinin صلى الله عليه وسلم belə dediyini eşitdim: “Lovğalıq və təkəbbürlük kobud danışığı ilə seçilən bədəvilərdə özünü biruzə verir. Qoyun sürüsünə sahib olan kimsələr isə dinc adam olurlar. İman Yəməndədir, hikmət Yəmənلیلərdədir”. (Buxari 3499, Muslim 77, 196)

¹⁰ Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم demək istəmişdir ki, yəmənلیلər başqalarına nisbətdə daha tez imana gəlirlər.

¹¹ Burada Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم başları dəvələrinə qarışmış, getdikcə kobudlaşan insanları nəzərdə tutur.

¹² Xəttabi demişdir: Burada “şeytanın iki buynuzu” yaramaz işlərə məsəl çəkilməmişdir.

¹³ Yəmənلیلər həm imanda, həm dini anlamaqda, həm də hikmətlə davranmaqda bir çoxlarından seçilir.

بيان أن الدين النصيحة

Dinin Nəsihət Olmasının Bəyanı

عَنْ جَرِيرٍ ۞ قَالَ بَايَعْتُ النَّبِيَّ ۞ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فَلَقَّنَنِي «فِيمَا اسْتَطَعْتُ». وَالتُّصْحَاحُ لِكُلِّ مُسْلِمٍ.

35. Cərir ۞ demişdir: “Mən (buyuruqları) dinləyib itaət edəcəyimə və hər bir müsəlmana nəsihət edəcəyimə dair Peyğəmbərə ۞ beyət etdim. O da: “Bacardığın işlərdə” deyə mənə nəsihət etdi. (Buxari 7204, Muslim 85, 210)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ۞ إِنَّ النَّبِيَّ ۞ قَالَ: لَا يَزِيهِ الزَّانِي حِينَ يَزِيهِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَشْرِبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرِبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ. وَزَادَ فِي رِوَايَةٍ: وَلَا يَنْتَهَبُ مَهَبَةً ذَاتَ شَرَفٍ يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ أَبْصَارَهُمْ فِيهَا حِينَ يَنْتَهَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ.

36. Əbu Hureyra ۞ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ۞ buyurdu: “Zina edən adam zina etdiyi vaxt mömin sayıla bilməz. Şərab içən adam şərab içdiyi vaxt mömin sayıla bilməz. Oğurluq edən adam oğurluq etdiyi vaxt mömin sayıla bilməz.” Digər rəvayətdə belə əlavə vardır: “...insanların gözü önündə (birisinin) dəyərli bir şeyini zor gücünə götürən adam onu götürdüyü vaxt mömin sayıla bilməz.” (Buxari 2475, 5578, 6772, 6782, 6810, Muslim 86, 87, 211)

بيان خصال المنافق

Münafıqlərin Xüsusiyyətlərinin Bəyanı

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ۞: أَنَّ النَّبِيَّ ۞ قَالَ: أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خِصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خِصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدْعَهَا إِذَا أُؤْتِمِنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ.

37. Abdullah İbn Amr ۞ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ۞ buyurdu: “Dörd (xislət) vardır ki, bunlar kimdə olsa, əsl münafiq sayılar və hər kimdə bunlardan biri olsa belə, onu tərək edincəyə qədər özündə münafıqlıq xisləti qalmış sayılar: ona əmanət verildiyi zaman xəyanət edər; danışdığı zaman yalan danışar; əhd bağladığı zaman (əhdini) pozar; mübahisə etdiyi zaman haqsızlıq edər.” (Buxari 34, Muslim 88, 219)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ۞ عَنِ النَّبِيِّ ۞ قَالَ: آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا أُؤْتِمِنَ خَانَ.

38. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Münafiqin əlaməti üçdür: danışdığı zaman yalan danışar; vəd verdiyi zaman (vədinə) xilaf çıxar; ona əmanət verildiyi zaman xəyanət edər.” (Buxari 33, 2682, 2749, 6095, Muslim 89, 220)

بيان حال إيمان من قال لأخيه المسلم يا كافر

Müsəlman Qardaşına: “Ey Kafir!” Deyən Kimsənin İmanının Bəyanı

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَيُّمَا رَجُلٍ قَالَ لِأَخِيهِ يَا كَافِرُ فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا

39. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Kişi (din) qardaşına: “Ey kafir!” desə, ikisindən biri bu günahla geri dönər”. (Buxari 6104, Muslim 91, 92, 224, 225)

بيان حال إيمان من رغب عن أبيه وهو يعلم

Bildiği Halda Atasından Üz Döndərən Kimsənin İmanının Bəyanı

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: «لَيْسَ مِنْ رَجُلٍ ادَّعَى لِعَبِّهِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُهُ إِلَّا كَفَرَ، وَمَنْ ادَّعَى قَوْمًا لَيْسَ لَهُ فِيهِمْ فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ».

40. Əbu Zərr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Kim bilərəkdən doğma atasının deyil, başqa birisinin oğlu olduğunu iddia edərsə, küfr etmiş olar. Kim özünün heç bir qohumluq əlaqəsi olmadığı bir qəbiləyə mənsub olduğunu iddia edərsə, qoy Cəhənnəmdəki yerini tutsun.” (Buxari 3508, Muslim 93, 226)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَا تَرَعِبُوا عَنْ آبَائِكُمْ فَمَنْ رَغِبَ عَنْ أَبِيهِ فَهُوَ كُفْرٌ.

41. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Atalarınızdan imtina etməyin! Kim atasından imtina etsə, nankor olar.” (Buxari 6768, Muslim 94, 227)

عَنْ سَعْدِ وَأَبِي بَكْرَةَ   كِلَاهُمَا يَقُولُ سَمِعْتَهُ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي مُحَمَّدًا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ « مَنْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ فَالْحَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ »

42. Səd və Əbu Bəkr   hər ikisi belə rəvayət etmişdir: “Mən Muhəmməd Peyğəmbərin belə dediyini (bu) iki qulağımla eşitmişəm və onu qəlbimə həkk etmişəm: “Kim bilərəkdən yad bir adamın öz atası olduğunu iddia edərsə, Cənnət ona haram edilir”. (Buxari 6766, 6767, Muslim 96, 229)

بيان قول النبي صلى الله عليه وسلم سباب المسلم فسوق وقتاله كفر

Peyğəmbərin  : “Müsəlmanı Söymək Fasiqlik, Onunla Vuruşmağın Küfr Olmasının” Bəyanı

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ  : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ   قَالَ: «سَبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ»

43. Abdullah İbn Məsuddan   rəvayət edilmişdir ki, Peyğəmbər   buyurdu: “Müsəlmanı söymək günah, ona qarşı vuruşmaq isə küfrdür.” (Buxari 48, 6044, 7076, Muslim 97, 230)

لا ترجعوا بعدي كفاراً يضرب بعضكم رقاب بعض

Məndən Sonra Bir-Birilərinizin Boyunlarınızı Vuran Kafirlər Olmayın

عَنْ جَرِيرٍ   أَنَّ النَّبِيَّ   قَالَ لَهُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ: «اسْتَنْصَيْتِ النَّاسَ» فَقَالَ: «لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ».

44. Cərir   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   vida həccində ona: “İnsanlara susub dinləməyi əmr et” dedi. (Hamı susduqdan) sonra o, belə buyurdu: “Məndən sonra bir-birinin boynunu vuran kafirlərdən olmayın!” (Buxari 121, 4405, 6869, 7080, Muslim 98, 232)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ   عَنِ النَّبِيِّ   أَنَّهُ قَالَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ «وَيَحُكُّمُ - أَوْ قَالَ وَيَلِكُّمُ - لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ».

45. Abdullah İbn Ömər   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   Vida həccində demişdir: “Ay yazıqlar! (yaxud: Ay biçarələr!) Məndən sonra bir-birinizin boynunu vuraraq kafir olmayın!” (Buxari 4403, 6785, Muslim 99, 234)

بيان كفر من قال مطرنا بالنوء

Ulduzun Doğub Batmsına Görə Bizə Yağış Yağdı Deyənin Küfrünün Bəyanı

عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَيْنِيِّ رضي الله عنه أَنَّهُ قَالَ: صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَّةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلَةِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ: «هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟» قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «أَصْحَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ، فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطْرُنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ، وَأَمَّا مَنْ قَالَ بِنُوءٍ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي وَمُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ».

46. Zeyd İbn Xalid əl-Cuhəni رضي الله عنه deyir ki: “Allah Elçisi صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hudeybiyədə gecə ikən yağmış yağışdan sonra bizə sübh namazını qıldırdı və namazı bitirdikdən sonra üzünü camaata çevirib soruşdu: “Bilirsinizmi, Rəbbiniz nə buyurdu?” (Əshabələr:) “Allah və Onun elçisi daha yaxşı bilir” dedilər. Peyğəmbər: “(Allah buyurdu): “Qullarımdan bir qismi mömin, digər qismi isə kafir oldu. “Bizə Allahın lütfü və mərhəməti sayəsində yağış göndərilmişdir” deyənlərə gəlincə, onlar Mənə iman gətirmiş və ulduzları inkar etmişlər. “Yağış bizə filan və filan ulduza görə nazil olmuşdur” deyənlərə gəldikdə isə, onlar Mənə küfr etmiş və ulduzlara iman gətirmişlər. (Buxari 846, 1038, Muslim 104, 240)

الدليل على أن حب الأنصار من الإيمان

Ənsarları رضي الله عنهم Sevməyin İmandan Olmasının Dəlili

عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ آيَةُ الْإِيمَانِ حُبُّ الْأَنْصَارِ وَآيَةُ النِّفَاقِ بُغْضُ الْأَنْصَارِ.

47. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ buyurdu: “(Kamil) imanın əlaməti ənsarı sevməkdir, münafıqlıyın əlaməti isə ənsara nifrət etməkdir.” (Buxari 17, 3784, Muslim 108, 244)

عَنِ الْبِرَاءِ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْأَنْصَارُ لَا يُجِبُّهُمْ إِلَّا مُؤْمِنٌ، وَلَا يُبْعِضُهُمْ إِلَّا مُنَافِقٌ، فَمَنْ أَحَبَّهُمْ أَحَبَّ اللَّهَ، وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ أَبْغَضَهُ اللَّهُ».

48. Bəra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ buyurdu: “Ənsarı yalnız mömin sevər və onlara yalnız münafiq nifrət edər. Kim onları sevsə, Allah onu sevər. Kim onlara nifrət etsə, Allah da ona nifrət edər.” (Buxari 3783, Muslim 110, 246)

بيان نقصان الإيمان بنقص الطاعات

İmanın Naqisləşməsi İtaətin Naqisləşməsilədir

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ، خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي أَحْسَى، أَوْ فِطْرٍ إِلَى الْمُصَلَّى، فَمَرَّ عَلَى النِّسَاءِ فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ تَصَدَّقْنَ، فَإِنِّي أُرِيدُكُمْ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ». فَقُلْنَ وَبِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «تُكْفِرُنَّ اللَّعْنَ، وَتَكْفُرُنَّ الْعَشِيرَ، مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلِ وَدِينٍ أَذْهَبَ لِلرَّجُلِ الرَّجُلَ الْحَازِمِ مِنْ إِحْدَاكُنَّ». قُلْنَ وَمَا تُقْصَانُ دِينَنَا وَعَقْلَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «أَلَيْسَ شَهَادَةُ الْمَرْأَةِ مِثْلَ نِصْفِ شَهَادَةِ الرَّجُلِ». قُلْنَ بَلَى. قَالَ: «فَذَلِكَ مِنْ تُقْصَانِ عَقْلِهَا، أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ». قُلْنَ بَلَى. قَالَ: «فَذَلِكَ مِنْ تُقْصَانِ دِينِهَا».

49. Əbu Səid əl-Xudri رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ qurban yaxud fitrə bayramında namaz qılınan yerə getdi. Qadınların yanından keçdikdə (dayanıb) belə buyurdu: “Ey qadınlar! Sədəqə verin! Çünki mənə Cəhənnəm əhlinin əksəriyyətinin siz qadınlar olduğu göstərildi.” Qadınlar: “Nəyə görə, ya Rəsulullah?” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Çünki siz (insanları) tez-tez lənətləyir və ərlərinizə qarşı nankorluq edirsiniz. Mən ağıllı və ehtiyatlı bir adamın sizin qədər həm ağıl, həm də din baxımından nöqsanlı olduğunu görmədim.” Qadınlar: “Dinimizdə və aqlımızda olan nöqsan nədir, ya Rəsulullah?” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Məgər qadının şahidliyi kişinin şahidliyinin yarısına bərabər deyilmi?” Onlar: “Bəli!” deyə cavab verdilər. Peyğəmbər: “Bu, qadının aqlının naqisliyidir. Məgər (qadın) heyz olduğu zaman namazını və orucunu tərک etməirmi?” Onlar: “Bəli!” deyə cavab verdilər. Peyğəmbər: “Bu da, onun dininin naqisliyidir.” (Buxari 304, Muslim 114, 250)

بيان كون الإيمان بالله تعالى أفضل الأعمال

Allaha İmanın Əməllərin Ən Əfsəli Olmasının Bəyanı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ فَقَالَ: «إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ مِمَّا قَالَتْ أُمَّةٌ قَبْلَ نَبِيِّهَا». قَالَ حَجُّ مَبْرُورٌ.

50. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ soruşdular: “Hansı əməl ən yaxşı əməl sayılır?” Dedi: “Allaha və Onun elçisinə iman gətirmək”. Soruşdular: “Bəs sonra hansıdır?” Dedi: “Allah yolunda cihad etmək”. (Yenə) soruşdular: “Bəs sonra hansıdır?” Dedi: “Qəbul olunmuş həcc”. (Buxari 26, Muslim 118, 258)

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ، قَالَ: «إِيمَانٌ بِاللَّهِ، وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ». قُلْتُ فَأَيُّ الرَّقَابِ أَفْضَلُ قَالَ: «أَعْلَاهَا ثَمَنًا، وَأَنْفُسُهَا عِنْدَ أَهْلِهَا». قُلْتُ فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ. قَالَ: «تُعِينُ صَانِعًا أَوْ تَصْنَعُ لِأَحْرَقَ». قَالَ فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ. قَالَ: «كُدَّعِ النَّاسَ مِنَ الشَّرِّ، فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ تَصَدَّقُ بِهَا عَلَى نَفْسِكَ».

51. Əbu Zərr رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərdən صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ soruşdum: “Hansı əməl daha fəzilətli sayılır?” O buyurdu: “Allaha iman gətirmək və Onun yolunda cihad etmək.” Mən soruşdum: “Hansı kələni azad etmək daha yaxşıdır?” O buyurdu: “Ən bahalı və sahibi üçün ən dəyərli olanı.” Mən soruşdum: “Əgər bunu edə bilməsəm?” O buyurdu: “Bir iş görən adama kömək et və ya işi bacarmayan adamın işini gör.” Mən soruşdum: “Əgər bunu da edə bilməsəm?”. O buyurdu: “İnsanlara pislik etməkdən çəkin. Belə etsən, bu, sənə özünə verdiyin bir sədəqə olar.” (Buxari 2518, Muslim 119, 260)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ؟ قَالَ: «الصَّلَاةُ عَلَى وَفْيِهَا». قَالَ ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «ثُمَّ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ». قَالَ ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». قَالَ: حَدَّثَنِي بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَوْ اسْتَرَدَدْتُهُ لَرَأَدْتَنِي.

52. Abdullah İbn Məsud رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərdən صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ soruşdum: “Allahın ən çox sevdiyi (əməl) hansı əməldir?” O buyurdu: “Namazı vaxtlı-vaxtında qılmaq.” Mən dedim: “Sonra hansıdır?” O buyurdu: “Validəymlərin qayğısına qalmaq.” Mən dedim: “Bəs sonra hansıdır?” O buyurdu: “Allah yolunda cihad etmək.” İbn Məsud: “Bunları mənə Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ buyurdu. Əgər soruşsaydım, yenə cavab verərdi.” (Buxari 527, 5970, Muslim 122, 264)

كون الشرك أقبح الذنوب وبيان أعظمها بعده

Şirkin Günahların Ən Çirkini Olması Və Ondən Sonra Olan Günahların Ən Böyüyünün Bəyanı

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ؟ قَالَ: «أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نَدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ». قُلْتُ إِنَّ ذَلِكَ لَعَظِيمٌ، قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «وَأَنْ تُقْتَلَ وَكَذَلِكَ تُخَافُ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ». قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ».

53. Abdullah (İbn Məsud) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ demişdir: “(Bir dəfə) mən Peyğəmbərdən صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ soruşdum ki: “Hansı günah Allah yanında ən böyük günah sayılır?” Dedi: “Səni yaradan Allaha (başqa birisini) tay tutmağındır!” Mən: “Doğrudan da, bu, böyük günahdır” dedim, sonra (yenə) soruşdum: “Bəs sonra hansıdır?” Dedi: “Övladının sənənlə birgə yemək yeyəcəyindən qorxub onu öldürmək!”

Mən soruşdum: “Sonra hansıdır?” Dedi: “Qonşunun zövcəsi ilə zina etmək!”¹⁴
(Buxari 4477, 7520, Muslim 124, 267)

بيان الكبائر وأكبرها

Böyük Günahların Və Onların Ən Böyüyünün Bəyanı

عَنْ أَبِي بَكْرَةَ   قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ  : «أَلَا أُتَبِّحُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكِبَائِرِ». ثَلَاثًا. قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: «الإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ». وَحَلَسَ وَسَكَانٌ مَتَّكِمًا فَقَالَ: «أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ». قَالَ فَمَا زَالَ يُكْرَرُهَا حَتَّى قُلْنَا لَيْتَهُ سَكَتَ.

54. Əbu Bəkrə   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   üç dəfə: “Sizə günahların ən böyüyü barədə xəbər verimmi?” deyər soruşdu. Əshabələr: “Bəli, ya Rəsulallah!” deyər cavab verdilər. Peyğəmbər: “Allaha şərik qoşmaq və valideynlərin üzünə ağ olmaqdır” dedi. (Bunu deyəndə) o söykənmişdi; sonra qalxıb oturdu və: “yalan söz danışmaqdır” dedi. O bunu dalbadal o qədər təkrar etdi ki, biz (bir-birimizə): “Nə olaydı, susaydı!” dedik”. (Buxari 2654, 6919, Muslim 126, 269)

عَنْ أَنَسٍ   قَالَ سِئِلَ النَّبِيُّ   عَنِ الْكِبَائِرِ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ

55. Ənəs   rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən   böyük günahlar barədə soruşduqda, belə buyurdu: “Allaha şərik qoşmaq və valideynlərin üzünə ağ olmaq, (Allahın haram buyurduğu) cana qəsd etmək və yalandan şahidlik etməkdir”. (Buxari 2653, 5977, Muslim 128, 271)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   عَنِ النَّبِيِّ   قَالَ: «احْتَبُوا السَّبْعَ الْمُرِيقَاتِ». قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا هُنَّ قَالَ: «الشِّرْكُ بِاللَّهِ، وَالسَّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ، وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الرَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ».

56. Əbu Hureyra   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   buyurdu: “Məhvedici yeddi günahdan çəkinin!” (Əshabələr) soruşdular: “Nədir onlar, ya Rəsulallah?”. Peyğəmbər: “Allaha şərik qoşmaq, sehrbazlıq, Allahın haram buyurduğu cana nahaq yerə qəsd etmək, sələm yemək, yetimin malını yemək, döyüş meydanından qaçmaq və (zinadan) xəbəri olmayan namuslu, ismətli mömin qadınları zinada ittiham etmək.” (Buxari 2766, 6857, Muslim 129, 272)

¹⁴ Digər isnadla rəvayət olunmuş bu hədisin tamamında deyilir: “...Uca Allah onun dediyini təsdiq edib, bu ayəni nazil etdi: “Onlar Allahla yanışı başqa məbuda yalvarmaz, Allahın haram etdiyi cana haqsız yerə qıymaz və zina etməzlər.” (əl-Furqan 68).

və oğurluq etsə də belə.” (Yenə) soruşdum: “Zina və oğurluq etsə də belə?” Dedi: “Zina və oğurluq etsə də belə.” (Bir daha) soruşdum: “Zina və oğurluq etsə də belə?” Dedi: “Zina və oğurluq etsə də belə, Əbu Zərin xoşuna gəlməsə də belə.” Əbu Zər hər dəfə bu hədisi danışarkən deyərdi: “Əbu Zərin xoşuna gəlməsə də belə!” (Buxari 5827, Muslim 138, 283)

تحريم قتل الكافر بعد أن قال لا إله إلا الله

Kafiri – *Lə İlahə İllallah* – Dedikdən Sonra Öldürməyin Haram Olunması

عَنْ الْمُقَدَّادِ بْنِ عَمْرٍو الْكِنْدِيِّ، وَكَانَ حَلِيفًا لِابْنِي زُهْرَةَ، وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا قَالَ: قُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرَأَيْتَ إِنْ لَقِيتُ رَجُلًا مِنَ الْكُفَّارِ فَأَقْتُلْتَنِي، فَضَرَبَ إِحْدَى يَدَيْهِ بِالسَّيْفِ فَقَطَعَهَا، ثُمَّ لَازَ مِنِّي بِشَجَرَةٍ فَقَالَ أَسَلَّمْتُ لِلَّهِ، أَقْتُلُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَعْدَ أَنْ قَالَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ: «لَا تَقْتُلْهُ». فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهُ قَطَعَ إِحْدَى يَدَيْ، ثُمَّ قَالَ ذَلِكَ بَعْدَ مَا قَطَعَهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ: «لَا تَقْتُلْهُ، فَإِنْ قَتَلْتَهُ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَتِكَ قَبْلَ أَنْ تَقْتُلْهُ، وَإِنَّكَ بِمَنْزِلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ كَلِمَتَهُ الَّتِي قَالَ».

61. Bəni Zuhra qəbiləsinin müttəfiqi olmuş, Bədr döyüşündə iştirak etmiş Miqdad İbn Amr əl-Kindi ؓ demişdir: “(Bir dəfə) mən Peyğəmbərə ﷺ dedim: “Söylə görək, əgər mən (döyüşdə) kafirlərdən biri ilə üzbəüz gəlib onunla vuruşsam, o, mənim bir əlimi kəssə, sonra da canını məndən qurtarmaq üçün ağaca qalxıb: “Allaha təslim oluram!” desə, bu sözü deməyinə (baxmayaraq) mən onu öldürə bilərəmmi, ya Rəsulullah?”. Peyğəmbər: “Sən onu öldürməməlisən!” dedi. (Miqdad) dedi: “Ya Rəsulullah, axı, o, mənim bir əlimi kəsmiş və bu sözü ancaq əlimi kəsdikdən sonra demişdir.” Peyğəmbər: “Sən onu öldürməməlisən. Çünki əgər sən onu öldürsən, onun halı, sənini onu öldürməmişdən qabaqki halın kimi olacaq. Sənin halın isə, onun bu sözü deməmişdən əvvəlki halı kimi olacaq¹⁵” (Buxari 4019, Muslim 139, 284)

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْحَرَقَةِ، فَصَبَّحْنَا الْقَوْمَ فَهَرَمْتَاهُمْ وَلَجِجْتُ أَنَا وَرَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ رَجُلًا مِنْهُمْ، فَلَمَّا غَشِيَنَاهُ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَكَفَّ الْأَنْصَارِيُّ، فَطَعَنَتْهُ بِرُمْحِي حَتَّى قَتَلْتُهُ، فَلَمَّا قَدِمْنَا بَلَّغَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: «يَا أُسَامَةُ أَقْتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» قُلْتُ كَانَ مُنْعَوِّدًا. فَمَا زَالَ يَكْرُرُهَا حَتَّى تَمْنَيْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ أَسَلَّمْتُ قَبْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ.

¹⁵ Peyğəmbərin ﷺ: “...onun halı, sənini onu öldürməmişdən qabaqki halın kimi olacaq” sözü o deməkdir ki, zahirən müsəlman olduqdan sonra onun qəsdinə durmaq qadağan olacaq, özü də şəriətə uyğun şəkildə mühakimə olunacaq. “Sənin halın onun bu sözü deməmişdən əvvəlki halı kimi olacaq” sözü isə o deməkdir ki, əgər sən onu öldürsən, onun varislərinin səndən qisas və ya qanbahası almağa haqqı olacaq. “Fəthul Bari” 19/301.

62. Usamə İbn Zeyd ؓ deyir ki: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ bizi Hurəqəyə göndərdi və biz səhər tezdən düşməyə hücum edib onları darmadağın etdik. (Döyüş əsnasında) mən ənsardan olan bir əshabə ilə birgə düşməndən olan birisinə çatıb onu yaxaladıqda o adam: “Lə İlahə İlləllah” dedi. (Bunu eşidəndə) ənsardan olan əshabə ona dəymədi, mən isə mizrağımla onu vurub öldürdüm. Biz (Mədinəyə) gəldikdə bu xəbər Peyğəmbərə ﷺ çatdı və (mənə): “Ey Usamə! (Adam) “Lə İlahə İlləllah” deyəndən sonra sən onu öldürməsən?!” Dedim: “O, (məndən) qorunmaq üçün belə dedi.” Peyğəmbər ﷺ bunu o qədər təkrar etdi ki, mən həmin günədək müsəlman olduğuma peşman oldum.” (Buxari 4269, 6872, Muslim 141, 288)

قول النبي صلى الله عليه وسلم من حمل علينا السلاح فليس منا

Peyğəmbərin ﷺ: “Bizə Silah Çəkən Bizdən Deyildir” Sözü

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ؓ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السَّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا.

63. Abdullah İbn Ömər ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bizə qarşı silah qaldıran adam bizdən deyildir.” (Buxari 6874, 7070, Muslim 143, 291)

عَنْ أَبِي مُوسَى ؓ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السَّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا.

64. Əbu Musa ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bizə qarşı silah qaldıran adam bizdən deyildir.” (Buxari 7071, Muslim 145, 293)

تحريم ضرب الخدود وشق الجيوب والدعاء بدعوى الجاهلية

Üzə Vurmağın, Paltar Cırmağın Və Cahiliyyə Dövrünün Sözlərinin Söylənməsinin Haram Olması

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ؓ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ، وَشَقَّ الْجُيُوبَ، وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ».

65. Abdullah ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Üz-gözünə döyən, paltarının yaxasını cıran və cahiliyyət dövründə deyilən sözləri deyən kimsə bizdən deyildir¹⁶” (Buxari 1297, 1298, 3519, Muslim 148, 296)

¹⁶ Ölüyə ağladıqda həddi aşan hər kəs Peyğəmbərin ﷺ sünnəsinə zidd hərəkət etmiş hesab olunur.

عَنْ أَبِي مُوسَى رضي الله عنه، أَنَّهُ وَجَعَ وَجَعًا فُغْشِيَ عَلَيْهِ، وَرَأَسُهُ فِي حَجَرٍ امْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِهِ فَبَكَتْ، فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَرُدَّ عَلَيْهَا شَيْئًا، فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ: أَنَا بَرِيءٌ مِمَّنْ بَرِيءٌ مِنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بَرِيءٌ مِنَ الصَّالِقَةِ وَالْحَالِقَةِ وَالشَّاقِقَةِ.

66. (Bir dəfə) Əbu Musa رضي الله عنه ağır xəstələndi və başı zövcələrindən birinin qucağında ikən bayıldı. Bu vaxt zövcəsi (fəryad qoparıb) ağlamağa başladı və Əbu Musa ona heç nə deyə bilmədi. Ayıldıqda isə dedi: “Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم uzaq olduğu kimsədən mən də uzağam. Həqiqətən, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (müsibət üz verdikdə) şivən salıb ağlayan, başını qırxdıran və paltarını cıran kimsədən uzaqdır!”. (Buxari 1296, Muslim 149, 298)

بيان غلظ تحريم النميمة

Nəmmamlığın Qəti Olaraq Haram Edilməsi

عَنْ حُدَيْفَةَ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَاتٌ.

67. Huzeyfə رضي الله عنه rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم belə dediyini eşitmişəm: “Dedi-qodu yayan Cənnətə girməz!” (Buxari 6056, Muslim 152, 153, 304, 305)

بيان غلظ تحريم إسبال الإزار والمن بالعطية وتنفيق السلعة بالخلف، وبيان الثلاثة الذين لا يكلمهم الله يوم القيامة ولا ينظر إليهم، ولا يزكّيهم ولهم عذاب أليم

Libasın Ətəklərinin (İsbal) Yerlə Sürüklənməsi, Yaxşılığı Başa Qalxmağın Və Malı Andlarla Satmağın Haram Olunması Və Qiyamət Günü Allahın Onlara Baxmayacağı, Danışmayacağı Və Təmizə Çıxarmayacağı Üç Sınıf İnsanın Bəyanı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «ثَلَاثَةٌ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يُزَكِّيهِمْ، وَلَهُمْ عَذَابُ أَلِيمٍ رَجُلٌ كَانَ لَهُ فَضْلٌ مَاءٍ بِالطَّرِيقِ، فَمَنَعَهُ مِنْ ابْنِ السَّبِيلِ، وَرَجُلٌ بَاعَ إِمَامًا لَا يُبَاعُهُ إِلَّا لِلدُّنْيَا، فَإِنْ أَعْطَاهُ مِنْهَا رَضِيَ، وَإِنْ لَمْ يُعْطِهِ مِنْهَا سَخَطَ، وَرَجُلٌ أَقَامَ سِلْعَتَهُ بَعْدَ الْعَصْرِ، فَقَالَ وَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ لَقَدْ أُعْطِيَتْ بِهَا كَذَا وَكَذَا، فَصَدَّقَهُ رَجُلٌ، ثُمَّ قرَأَ هَذِهِ آيَةَ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾.

68. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Qiyamət günü üç sınıf insan olacaq ki, Allah onların üzünə baxmayacaq və onları təmizə çıxarmayacaqdır (Başqa rəvayətdə: Danışmayacağı). Üstəlik onları üzücü bir

əzab gözləyir: – o adam ki, yol kənarındakı suya sahib olmuş və (oradan keçən) müsafirlərə bu sudan verməmişdir – o adam ki, əmirə yalnız dünya xatirinə beyət etmiş və əmir dünya malından ona verdikdə ondan razı qalmış, heç nə vermədikdə isə ona qəzəbi tutmuşdur – o adam ki, malını axşam çağı satmağa çıxarır: “Özümdən başqa məbud olmayan Allaha and olsun ki, bu mala filan qədər pul vermişəm” deyər, camaat da ona inanar (Başqa rəvayətdə: Libasını yerlə sürükləyən kimsə). Sonra Peyğəmbər ﷺ bu ayəni oxudu: “Həqiqətən də, Allah ilə olan əhdlərini və andlarını ucuz qiymətə satan kəslər üçün axirətdə heç bir pay yoxdur. Qiyamət günü Allah onları danışdırmayacaq, onların üzünə baxmayacaq və onları təmizə çıxarmayacaqdır. Onlar üçün ağırlı-acılı bir əzab vardır”. (Ali İmran 77). (Buxari 2358, Muslim 157, 310)

بيان غلظ تحريم قتل الإنسان نفسه وأن من قتل نفسه بشيء عذب به في النار، وأنه لا يدخل الجنة إلا
نفس مسلمة

İnsanın Öz Canına Qəsd Etməsinin Haram Olunması Və Kim Özünə Nə İlə Qəsd Edərsə Onunla Da Cəhənnəmdə Əzab Olunar Və Cənnətə Müsəlman Nəfsdən Başqası Girməz

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ تَرَدَّى مِنْ جَبَلٍ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ يَتَرَدَّى فِيهِ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا وَمَنْ تَحَسَّى سُمًّا فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَسُمُّهُ فِي يَدِهِ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ فَحَدِيدَتُهُ فِي يَدِهِ يَحَا بِهَا فِي بَطْنِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا.

69. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim özünü dağdan atıb canına qəsd edərsə, Cəhənnəm odunda özünü daima yuxarıdan aşağı atar və orada əbədi olaraq qalar. Kim zəhər içib özünü öldürərsə, Cəhənnəm odunda o zəhəri əlində tutub həmişə zəhər içər və orada əbədi olaraq qalar. Kim dəmir parçası ilə öz canına qəsd edərsə, Cəhənnəm odunda bu dəmir parçasını daim qarına soxar və orada əbədi olaraq qalar.” (Buxari 5778, Muslim 158, 313)

عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّنْحَاكِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى مِلَّةٍ غَيْرِ الْإِسْلَامِ فَهُوَ كَمَا قَالَ وَلَيْسَ عَلَى ابْنِ آدَمَ نَذْرٌ فِيمَا لَا يَمْلِكُ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ فِي الدُّنْيَا عَذَّبَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ لَعَنَ مُؤْمِنًا فَهُوَ كَقَتْلِهِ وَمَنْ قَذَفَ مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ.

70. Ağac altında beyət edən əshabələrdən Sabit İbn Dəhhak ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: – kim İslamdan başqa bir din üzərində olduğuna and içərsə, and içdiyi kimi olar – Adəm oğlu gücü çatmadığı bir şeyi nəzir edəcəyinə dair söz verməməlidir – kim bu dünyada (hər hansı) bir şeylə öz canına qəsd edərsə, Qiyamət günü həmin şeylə ona əzab verilər – kim bir möminə lənət oxuyarsa, onu öldürmüş hesab olunar – habelə, kim bir mömini küfrdə ittiham edərsə, onu öldürmüş hesab edilər”. (Buxari 6047, Muslim 160, 316)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ شَهِدْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حُنَيْنًا فَقَالَ لِرَجُلٍ مِمَّنْ يَدْعَى بِالْإِسْلَامِ «هَذَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ» فَلَمَّا حَضَرْنَا الْقِتَالَ قَاتَلَ الرَّجُلُ قِتَالًا شَدِيدًا فَأَصَابَتْهُ جِرَاحَةٌ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ الرَّجُلُ الَّذِي قُلْتَ لَهُ أَنْفًا «إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ» فَإِنَّهُ قَاتَلَ الْيَوْمَ قِتَالًا شَدِيدًا وَقَدْ مَاتَ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ «إِلَى النَّارِ» فَكَادَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ أَنْ يَرْتَابَ فَبَيَّنَمَا لَهُمْ عَلَى ذَلِكَ إِذْ قِيلَ إِنَّهُ لَمْ يَمُتْ وَلَكِنَّ بِهِ جِرَاحًا شَدِيدًا فَلَمَّا كَانَ مِنَ اللَّيْلِ لَمْ يَنْصَبِرْ عَلَى الْجِرَاحِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَأَخْبَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِذَلِكَ فَقَالَ «اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنَّي عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ». ثُمَّ أَمَرَ بِرَأْسِهِ أَنْ يُقَادَ فِي النَّاسِ «إِنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ وَإِنَّ اللَّهَ يُؤَيِّدُ هَذَا الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ».

71. Əbu Hureyra ﷺ deyir ki: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə Huneyn döyüşündə iştirak etdik. Orada Peyğəmbər ﷺ müsəlman adlanan kimsələrdən biri haqqında: “Bu, Cəhənnəm əhlindəndir” dedi. (Nəhayət,) döyüşə başladığımız zaman həmin adam var gücü ilə vuruşdu və (ağır) yaralandı. (Peyğəmbərə ﷺ dedilər): “Ey Allahın Elçisi! Bayaq haqqında: “O, Cəhənnəm əhlindəndir” dediyin adam bu gün var gücü ilə vuruşdu və (aldığı yaralardan) dünyasını dəyişdi”. Peyğəmbər: “Onun yolu Cəhənnəmdir” dedi. (Bu sözdən sonra) az qaldı ki, müsəlmanların bəzisi şübhəyə düşsün. Onlar şübhə içində ikən birdən (səhabələrdən biri): “O adam ölməyib, lakin ağır yaralanıb” dedi. Nəhayət, gecə düşdükdə həmin adam ağırlara dözməyib öz canına qəsd etdi. Onun barəsində Peyğəmbərə ﷺ xəbər verildikdə o: “Allah Böyükdür! Şahidlik edirəm ki, mən, həqiqətən də, Allahın qulu və elçisiyəm!” dedi. Sonra Bilala buyurdu, o da camaata bunu elan etdi: “Şübhəsiz ki, Cənnətə yalnız müsəlman girər. Və sözsüz ki, Allah bu dini günahkar bir adamın vasitəsilə olsa belə, qüvvətləndirər”. (Buxari 3062, 6606, Muslim 162, 319)

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ التَّقَى هُوَ وَالْمُشْرِكُونَ فَاقْتَتَلُوا، فَلَمَّا مَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى عَسْكَرِهِ، وَمَالَ الْآخَرُونَ إِلَى عَسْكَرِهِمْ، وَفِي أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ رَجُلٌ لَا يَدْعُ لَهُمْ شَاذَةً وَلَا فَاذَةً إِلَّا اتَّبَعَهَا، يَضْرِبُهَا بِسَيْفِهِ، فَقِيلَ مَا أَجْرُكَ مِنْ الْيَوْمِ أَحَدٌ كَمَا أَجْرُكَ فَلَانَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَمَا إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ». فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا صَاحِبُهُ. قَالَ فَخَرَجَ مَعَهُ كُلَّمَا وَقَفَ وَقَفَ مَعَهُ، وَإِذَا أَسْرَعَ أَسْرَعَ مَعَهُ – قَالَ – فَجَرِحَ الرَّجُلُ جُرْحًا شَدِيدًا، فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ، فَوَضَعَ سَيْفَهُ بِالْأَرْضِ وَدُبَابُهُ بَيْنَ تَدْيِيهِ، ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَى سَيْفِهِ، فَقَتَلَ نَفْسَهُ، فَخَرَجَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ قَالَ: «وَمَا ذَاكَ». قَالَ الرَّجُلُ الَّذِي ذَكَرْتَ أَنْفًا أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، فَأَعْظَمَ النَّاسُ ذَلِكَ، فَقُلْتُ أَنَا لَكُمْ بِهِ. فَخَرَجْتُ فِي طَلْبِهِ، ثُمَّ جَرِحَ جُرْحًا شَدِيدًا، فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ، فَوَضَعَ نَصْلَ سَيْفِهِ فِي

الأرضِ ودُّبَاهُ بَيْنَ نَدْيَيْهِ، ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَيْهِ، فَفَقَتَلَ نَفْسَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ: «إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلًا أَهْلُ الْجَنَّةِ، فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ، وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلًا أَهْلُ النَّارِ، فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ، وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ».

72. Səhl İbn Səd əs-Saidi رəvayət edir ki, (yürüşlərin birində) Peyğəmbər ﷺ (və onun əshabələri) müşriklərlə üz-üzə gəlib döyüşməyə başladılar. (Bir müddətdən sonra) Peyğəmbər ﷺ öz düşərgəsinə, müşriklər də öz düşərgələrinə çəkildilər. Peyğəmbərin ﷺ əshabələri arasında elə birisi var idi ki, (döyüşdə) heç bir fürsəti əldən verməmiş, çatdığı hər kəsi qılıncdan keçirib qətlə yetirmişdi. (Bəziləri) dedilər: “Bu gün bizim heç birimiz filankəs kimi döyüşmədi”. Peyğəmbər: “(Filankəsə) gəlincə, o, Cəhənnəm əhlindəndir!” Əshabələrdən biri: “Bu gün mən onu izləyəcəyəm” dedi və onun dalınca düşdü. Adam hər dayandıqda, əshabə onunla bərabər dayanar, tez-tez getdikdə isə (ona çatmağa) tələsərdi. Sonra həmin adam ölümcül yaralandı və canını (əzab-əziyyətdən) qurtarsın deyə qılıncının qəbzəsini yerə dayadı, tiyəsinə də sinəsinə dirədi, sonra da özünü qılıncının üstünə yıxdı. (Bu hadisədən sonra) əshabə Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Mən şahidlik edirəm ki, sən Allahın Elçisisən!”. Peyğəmbər: “Nə olub ki?” (Əshabə) dedi: “Bayaq sən bir adamın Cəhənnəm əhlindən olduğunu söylədin və bu, hamını heyrətə saldı. Onda mən (öz-özümə): “Mən onun barəsində sizə (bir xəbər) gətirərəm” dedim və həmin adamı izləməyə başladım. Bu əsnada həmin adam ölümcül yaralandı və canını (əzab-əziyyətdən) tez qurtarmaq üçün qılıncının qəbzəsini yerə dayadı, tiyəsinə də sinəsinə dirədi, sonra da özünü qılıncının üstünə yıxaraq canına qəsd etdi.” Bunu eşidəndə Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həqiqətən, insanlara kimsənin Cənnət əhlinin əməli kimi bir əməl etdiyi görünə bilər, (halbuki) həmin adam Cəhənnəm əhlindəndir. Həmçinin onlara kimsənin Cəhənnəm əhlinin əməli kimi bir əməl etdiyi görünə bilər, halbuki həmin adam Cənnət əhlindəndir.” (Buxari 2898, 4202, Muslim 163, 320)

عَنْ جُنْدَبِ بْنِ جُنَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ رَجُلٌ بِهِ جُرْحٌ، فَجَزَعَهُ فَأَخَذَ سِكِّينًا فَحَزَّ بِهَا يَدَهُ، فَمَا رَقَأَ الدَّمَ حَتَّى مَاتَ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: بَادَرَنِي عَبْدِي بِنَفْسِهِ، حَرَّمْتُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ».

73. Cundəb İbn Cunadə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən əvvəl yaşamış insanlar arasında bir nəfər yaralandı. Adam ağrıya dözmədiyindən bıçaq götürüb əlini kəsdi və çoxlu qan itirib öldü. Uca Allah buyurdu: “Qulum canına qəsd etməklə Məni qabaqlamaq istədi, Mən də Cənnəti ona haram etdim!” (Buxari 3463, Muslim 164, 321)

غلظ تحريم الغلول وأنه لا يدخل الجنة إلا المؤمنون

Qənimətə Xəyanətin Haram Edilməsi Və Cənnətə Mömindən Başqası girməz

أَبَا هُرَيْرَةَ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، يَقُولُ افْتَتَحَنَا خَيْبَرَ وَلَمْ نَعْتَمِ دَهَبًا ، وَلَا فِضَّةً إِلَّا مَا عَنَّمَا الْبَقْرَ وَالْإِبِلَ وَالْمَتَاعَ وَالْحَوَائِظَ ثُمَّ انْصَرَفْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى وادي القُرَى وَمَعَهُ عَبْدٌ لَهُ يُقَالُ لَهُ مِدْعَمٌ أَهْدَاهُ لَهُ أَحَدُ بَنِي الصَّبَابِ فَبَيْنَمَا هُوَ يَحُطُّ رَجُلٌ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ جَاءَهُ سَهْمٌ عَائِرٌ حَتَّى أَصَابَ ذَلِكَ الْعَبْدَ فَقَالَ النَّاسُ هِنِيئًا لَهُ الشَّهَادَةُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَلَى وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ الشَّمْلَةَ الَّتِي أَصَابَهَا يَوْمَ خَيْبَرَ مِنَ الْمَعَانِمِ لَمْ تُصَيِّهَا الْمَقَاسِمُ لِتَشْتَعِلَ عَلَيْهِ نَارًا فَجَاءَ رَجُلٌ حِينَ سَمِعَ ذَلِكَ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشِرَاكٍ ، أَوْ بِشِرَاكَيْنِ فَقَالَ هَذَا شَيْءٌ كُنْتُ أَصْبَتُهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شِرَاكٌ ، أَوْ شِرَاكَانِ مِنْ نَارٍ .

74. Əbu Hureyra ؓ demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə Xeybərə yürüş etdik və Allah bizə zəfər bəxş etdi. Biz (bu qəzavətdə) qənimət olaraq qızıl-gümüş deyil, sadəcə əşya, ərzaq və geyim ələ keçirdik. Sonra biz Vadil-Qura¹⁷ deyilən yerə getdik. Peyğəmbərin Dubeyb oğullarından olan Rifə İbn Zeyd adlı köləsi də onun yanında gedirdi. Bu köləni ona Cuzam qəbiləsindən bir nəfər hədiyyə etmişdi. Biz vadiyə endiyimiz zaman Peyğəmbərin köləsi onun dəvəsinin yəhərinin (qayıqlarını) açmağa başladı. Elə bu vaxt (xeybərliyə) atdığı ox gəlib köləyə dəydi və o, elə oradaca canını tapşırırdı. Biz dedik: “(Allah bu) şəhidliyi ona mübarək eləsin, ey Allahın Elçisi!”. Peyğəmbər: “Xeyr! Muhəmmədin canı Əlində olan (Allaha) and olsun ki, Xeybər döyüşündə (ələ keçirilmiş) və hələ bölüşdürülməmiş qənimətlərdən götürdüyü bürüncək onun üstündə od tutub yanır”. (Bunu eşidəndə) camaat qorxuya düşdü. Bu vaxt bir nəfər bir və ya iki ədəd ayaqqabı qaytanı gətirdi və: “Ey Allahın Elçisi! Bunu Xeybər günü götürmüşəm” dedi. Peyğəmbər: “(Bunlar,) oddan olan bir ayaqqabı qaytanı, yaxud oddan olan iki ayaqqabı qaytanıdır”. (Buxari 4234, Muslim 310, 325)

هل يؤخذ بأعمال الجاهلية

Cahiliyyə Dövründə Edilən Əməllərə Görə Cəza Varmı

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ ؓ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَمَّا عَمِلْنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَالَ مَنْ أَحْسَنَ فِي الْإِسْلَامِ لَمْ يُؤَاخَذْ بِمَا عَمِلَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَمَنْ أَسَاءَ فِي الْإِسْلَامِ أُخِذَ بِالْأَوَّلِ وَالْآخِرِ .

75. Abdullah İbn Məsud ؓ demişdir: “(Bir dəfə) bir nəfər (Peyğəmbərə ﷺ) dedi: “Ya Rəsulullah, biz cahiliyyə dövründə etdiyimiz əməllərə görə

¹⁷ *Vadil-Qura* – Mədinə ilə Şam sərhədləri arasında yerləşən qədim bir kənddir.

cəzalandırılacağıqımı?”. Peyğəmbər: “Müsəlman olduqdan sonra yaxşı işlər görən hər kəs cahiliyyət dövründə etdiyi əməllərə görə qınanmaz. Müsəlman olduğu halda günah işlərdən əl çəkməyən kimsəyə gəldikdə isə, o, həm keçmiş, həm də gələcək günahlarına görə cəzalandırılır.” (Buxari 6921, Muslim 171, 172, 333, 334)

كون الإسلام يهدم ما قبله وكذا الهجرة والحج

İslam Hicrət Və Həccin Özündən Əvvəlki (günahları) Silməsi

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنه أَنَّ نَاسًا مِنْ أَهْلِ الشَّرْكِ كَانُوا قَدْ قَتَلُوا وَأَكْتَرُوا وَزَنَوْا وَأَكْتَرُوا فَأَتَوْا مُحَمَّدًا صلى الله عليه وسلم فَقَالُوا إِنَّ الَّذِي تَدْعُو إِلَيْهِ لِحَسَنٍ لَوْ نُحِبُّنَا أَنْ لِمَا عَمَلْنَا كَفَّارَةً فَنَزَلَ: ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ﴾ وَنَزَلَتْ: ﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ﴾.

76. İbn Abbas رضي الله عنه deyir ki: “Müşriklərdən olan bir zümrə çox adam öldürmüş və dəfələrlə zina etmişdi. Sonra Muhəmmədin صلى الله عليه وسلم yanına gəlib dedilər: “Sənin danışdıqların və dəvət etdiyin yol gözəldir... Bir de görək, bizim etdiyimiz (bu günahların) kəffarəsi varmı?” Onda bu ayə nazil oldu: **“Onlar Allahla yanaşı başqa tanrıya yalvarmaz, Allahın haram etdiyi cana haqsız yerə qıymaz və zina etməzlər. Bunu edən kimsə cəzalandırılır.”** (Furqan 68). (Sonra da) bu ayə nazil oldu: **“(Qullarıma mənim bu sözüümü) de: “Ey Mənim özlərinə qarşı həddi aşmış qullarım! Allahın rəhmindən ümidinizi üzməyin”.** (əz-Zumər 53). (Buxari 4810, Muslim 174, 337)

حكم عمل الكافر إذا أسلم بعده

Kafirin Müsəlman Olmamışdan Öncə Etdiyi Əməllərin Hökmü

عَنْ حَكِيمِ بْنِ جَرَامٍ رضي الله عنه قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ أَشْيَاءَ كُنْتُ أَتَّحَنُّ بِهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِنْ صَدَقَةٍ أَوْ عِنَاقَةٍ وَصِلَةٍ رَجِمَ فِيهَا مِنْ أُجْرٍ فَقَالَ النَّبِيُّ: «أَسَلِمْتَ عَلَيَّ مَا سَلَفَ مِنْ خَيْرٍ».

77. Həkim İbn Hizam رضي الله عنه demişdir: “Mən soruşdum: “Ya Rəsulullah! De görüm, cahiliyyət dövründə sədəqə vermək, qul azad etmək və qohumluq əlaqələrini möhkəmləndirmək kimi gördüyüm yaxşı işlərə görə mənə savab yazılırmı?”

Peyğəmbər: “Olub-keçən yaxşılıqlarla bərabər müsəlman oldun!”. (Buxari 1436, 5992, Muslim 176, 177, 339, 340)

صدق الإيمان وإخلاصه

İmanın Sadiqliyi Və Onun İxlası

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ﴾ شَقَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- وَقَالُوا أَنِنَّا لَا يَظْلِمُ نَفْسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « لَيْسَ هُوَ كَمَا تَظُنُّونَ إِنَّمَا هُوَ كَمَا قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ ﴿يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

78. Abdullah (İbn Məsud) ﷺ rəvayət edir ki: **“İman gətirib imanlarına zülm qatmayanlar əmin-amanlıqdadır-lar...”. (əl-Ənam 82).** ayəsi nazil olduqda bu ayə Peyğəmbərin səhabələrinə ağır gəldi və onlar dedilər: “(Ey Allahın Elçisi!) Bizim hansı birimiz (özünə) zülm etmir ki?” Peyğəmbər: “Bu (ayədəki zülm) sizin zənn etdiyiniz kimi deyil. Bu, Loğmanın öz oğluna dediyi kimidir: **“Oğlum! Allaha şarik qoşma. Həqiqətən də, Allaha şarik qoşmaq böyük zülmüdür!”.** (Loğman 12). (Buxari 32, 3360, 3428, 3429, 4776, 6918, 6937, Muslim 178, 342)

تجاوز الله عن حديث النفس والخواطر بالقلب إذا لم تستقر

Allah Dilə Gətirmədiyi Müddətdə Nəfsin Danışmasını, Xatirə Gələn Şeyləri Bağışlamışdır

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ تَجَاوَزَ لِأُمَّتِي عَمَّا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَكَلِّمْ بِهِ».

79. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah ﷻ mənim ümmətimin qəlbindən keçən, lakin həyata keçirmədiyi və ya dilinə gətirmədiyi günahlarını bağışlayır”. (Buxari 5269, 6664, Muslim 181, 182, 346, 347)

إذا هم العبد بحسنة كتبت وإذا هم بسيئة لم تكتب

Qul Bir Yaxşılıq Niyyyət Etdiyi Zaman Onun Yazılması, Bir Pisliyi Niyyyət Etdiyi Zaman İsə Yazılmaması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَحْسَنَ أَحَدُكُمْ إِسْلَامَهُ فَكُلُّ حَسَنَةٍ يَعْمَلُهَا تُكْتَبُ لَهُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ وَكُلُّ سَيِّئَةٍ يَعْمَلُهَا تُكْتَبُ لَهُ بِمِثْلِهَا

80. Əbu Hureyra   rəvayət edir ki, Allah Elçisi   buyurdu: “Sizdən (hansı) biriniz layiqli müsəlman olarsa, etdiyi hər yaxşılığa görə ona bunun on mislindən yeddi yüz qatınadək savab yazılır. Etdiyi hər bir pis əməlinə görə isə ona cəmi bir günah yazılır”. (Buxari 42, Muslim 185, 353)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ   عَنْ النَّبِيِّ   فِيمَا يَرُوي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ: قَالَ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيَّنَّ ذَلِكَ فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمَلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمَلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً.

81. İbn Abbas   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   Rəbbindən belə rəvayət etmişdir: “Allah savab və günah işləri yazmış, sonra da bunları bəyan etmişdir. Kim bir savab iş görməyə niyyət etsə, sonra buna əməl etməzsə, Allah onun üçün Öz yanında tam bir savab yazar. Əgər o savab iş görməyə niyyət edər və bunu yerinə yetirərsə, Allah onun üçün Öz yanında ondan yeddi yüzədək, hətta bundan qat-qat artıq savab yazar. Kim bir günah iş görməyə niyyət etsə, sonra buna əməl etməzsə, Allah onun üçün Öz yanında tam bir savab yazar. Əgər o günah iş görməyə niyyət edər və bunu yerinə yetirərsə, Allah ona cəmi bir günah yazar. (Buxari 6491, Muslim 187, 355)

الوسوسة في الإيمان وما يقوله من وجدها

İmanda Vəsvəsə Və Onu Özündə Hiss Edən Kimsənin Nə Deyəcəyi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ  : «يَأْتِي الشَّيْطَانُ أَحَدَكُمْ فَيَقُولُ مَنْ خَلَقَ كَذَا مَنْ خَلَقَ كَذَا حَتَّى يَقُولَ مَنْ خَلَقَ رَبَّكَ فَإِذَا بَلَغَهُ فَلَيْسَتْغِدُ بِاللَّهِ، وَلَيْتَهُ».

82. Əbu Hureyra   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   buyurdu: “Şeytan sizdən birinizin yanına gəlir: “Filan şeyi kim yaradıb? Filan şeyi kim yaradıb?” deyər (ayrı-ayrı suallar verməyə başlayır). Axırda da: “Rəbbini kim yaradıb?” deyər (qəlbinizə şübhə salır). Belə olduqda qoy həmin adam Allaha sığınsın və bir daha bu haqda düşünməsin.” (Buxari 3276, Muslim 191, 362)

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ   قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ   لَنْ يَبْرَحَ النَّاسُ يَتَسَاءَلُونَ حَتَّى يَقُولُوا هَذَا اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَمَنْ خَلَقَ اللَّهُ.

83. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İnsanlar bir-birlərinə o qədər sual verəcəklər ki, axırda deyəcəklər: “Baxın, Allah hər şeyi yaratmışdır. Bəs Allahu kim yaratmışdır?” (Buxari 7296, Muslim 190, 192, 193, 360, 364, 366, 368)

وعيد من اقتطع حق مسلم بيمين فاجرة بالنار

Bir Müsəlmanın Yalan Andlarla Haqqını Əlindən Alan Kimsənin Cəhənnəmlə Təhdidi

حديث عبد الله بن مسعود ﷺ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ يَمِينٍ صَبْرٍ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ، لَيْعِي اللَّهُ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ (إِنَّ الَّذِينَ يَنْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمًّا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ؛ قَالَ فَدَخَلَ الْأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ وَقَالَ: مَا يُحَدِّثُكُمْ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ قُلْنَا: كَذَا وَكَذَا، قَالَ فِي أَنْزَلَتْ: كَانَتْ لِي بئرٌ فِي أَرْضِ ابْنِ عَمِّ لِي، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَيْنَكَ أَوْ يَمِينُهُ؛ فَقُلْتُ: إِذَا يَحْلِفُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ صَبْرٍ يَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ، وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لَيْعِي اللَّهُ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ

84. Abdullah (İbn Məsud) ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Hər kim nəfsinə uyub bilə-bilə yalandan and içərək bir müsəlmanın malını mənimsəyərsə, Allahın qəzəbinə gəlmiş halda Onun hüzuruna yetişər”. (Buna təsdiq olaraq) bu ayə nazil oldu: **“Həqiqətən də, Allah ilə olan əhdlərini və andlarını ucuz qiymətə satan kəslər üçün axirətdə heç bir pay yoxdur. Allah onları danışdırmayacaq. Qiyamət gününü onların üzünə baxmayacaq və onları təmizə çıxarmayacaqdır. Onlar üçün ağırılı-acılı bir əzab vardır”.** (Ali İmran 77). (Bu dəmdə) Əşəs İbn Qeys ﷺ içəri girdi və : “Əbu AbdurRahmən sizə nə danışıq?”- deyə soruşdu. Onlar: “Belə-belə (söylədi)”- dedilər. Əşəs ﷺ dedi: “Əbu AbdurRahmən doğru söylədi. Mənim başıma gəlmiş hadisədə ayə nazil olmuşdur. (Bir vaxt) mənimlə bir adamın arasında Yəməndəki bir ərazi üstündə mübahisə düşmüşdü. Mən bunun hökmünü Peyğəmbərdən soruşduqda, o buyurdu: “Sənin dəlilin varmı?” Mən: “Xeyr!” deyə cavab verdim. Peyğəmbər: “Elə isə o, and içməlidir”. Mən dedim: “Belə olduğu təqdirdə, o and içəcək”. Peyğəmbər: “Hər kim nəfsinə uyub bilə-bilə yalandan and içərək bir müsəlmanın malını mənimsəyərsə, Allahın qəzəbinə gəlmiş halda Onun hüzuruna yetişər”. (Buxari 4549, 4550, 6676, 6677, 7445, Muslim 197, 198, 372, 374)

الدليل على أن من قصد أخذ مال غيره بغير حق كان القاصد مهدر الدم في حقه، وإن قتل كان في النار، وأن من قتل دون ماله فهو شهيد

Haqsız Yerə Başqasının Malını Almaq İstəyən Kimsənin Qanının (Axıdılmasının) Haqq Olması, Öldürülürsə Cəhənnəmlilik Olması, Malını Qorumaq Üçün Ölən Kimsənin Də Şəhid Olması

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو   قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ   يَقُولُ: «مَنْ قَتَلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ».

85. Abdullah İbn Amr   rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin   belə dediyini eşitmişəm: “Malını qorumaq üçün vuruşub (ölən) kimsə şəhiddir.” (Buxari 2480, Muslim 202, 378)

استحقاق الوالي الغاش لرعيته النار

Rəiyyətini Aldatan Vəlinin Cəhənnəmi Haqq Etməsi

حَدِيثُ مَعْقِلِ بْنِ بَسَارٍ  ، أَنَّ عُمَيْدَ اللَّهِ بْنَ زِيَادٍ عَادَهُ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ، فَقَالَ لَهُ مَعْقِلٌ إِنِّي مُحَدِّثُكَ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ  ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا مِنْ عَبْدٍ اسْتَرَعَاهُ اللَّهُ رَعِيَّةً فَلَمْ يَحْطُهَا بِنَصِيحَةٍ إِلَّا لَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ

86. Ubeydullah İbn Ziyad, Məqil İbn Yəsarı   vəfat etdiyi xəstəliyi əsnasında ziyarət etdi. Məqil dedi: Mən Peyğəmbərin   belə dediyini eşitmişəm: “Allah Öz qullarından birinə rəiyyətin qeydinə qalması (əmirlik etməyi) həvalə edər və o da onların haqqını ödəməzsə, Cənnətin iyini belə duymaz.” (Buxari 7150, Muslim 203, 204, 380, 381)

رفع الأمانة والإيمان من بعض القلوب وعرض الفتن على القلوب

Bəzi Qəlblərdən Əmanət Və İmanın Qaldırılması Və Qəlblərə Fitnənin Yerləşməsi

عَنْ حَدِيثِ عُمَيْدَةَ   قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ   حَدِيثَيْنِ رَأَيْتُ أَحَدَهُمَا وَأَنَا أَنْتَظِرُ الْآخَرَ حَدَّثَنَا أَنَّ الْأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَدْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ وَحَدَّثَنَا عَنْ رَفْعِهَا قَالَ يَنَامُ الرَّجُلُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ الْأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ فَيَظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْوَسْكَتِ ثُمَّ يَنَامُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ فَيَبْقَى أَثَرُهَا مِثْلَ الْمَجَلِّ كَجَمْرِ دَحْرَجْتَهُ عَلَى رَجُلِكَ فَتَنْفَطِرُ فَتَرَاهُ مُتَتَبِّرًا وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ فَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَّبِعُونَ فَلَا يَكَادُ

أَحَدٌ يُؤَدِّي الْأَمَانَةَ فَيَقَالُ إِنَّ فِي بَنِي فَلَانٍ رَجُلًا أَمِينًا وَيُقَالُ لِلرَّجُلِ مَا أَعْقَلَهُ وَمَا أَظْرَفَهُ وَمَا أَجَلَدَهُ وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ خَرَدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ وَلَقَدْ أَتَى عَلِيٌّ زَمَانَ وَمَا أَبَالِي أَيْكُمْ بَايَعْتُ لَيْنَ كَانَ مُسْلِمًا رَدَّهُ عَلَيَّ الْإِسْلَامُ وَإِنْ كَانَ نَصْرَانِيًّا رَدَّهُ عَلَيَّ سَاعِيهِ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَمَا كُنْتُ أَبَايَعُ إِلَّا فُلَانًا وَفُلَانًا.

87. Huzeyfə ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ bizə iki hədis danışmışdı. Mən onlardan birini artıq görmüşəm, o birisini isə gözləyirəm. Peyğəmbər ﷺ bizə xəbər vermişdir ki, əmanət (əməlisaleh) insanların qəlbinin dərinliyinə endirilmiş, sonra onlar Quranı, bunun ardından da sünnəni öyrənmişlər. Bundan başqa Peyğəmbər ﷺ əmanətin yox olacağı barədə bizə bildirib demişdir: “Adam yatacaq və (yuxuda ikən) əmanət onun qəlbindən götürüləcək, (yerində isə) rəngsiz nöqtə boyda izi qalacaq. Sonra yenə yatacaq və (o yuxuda ikən əmanətin qalan hissəsi də onun qəlbindən) götürüləcək, (yerində isə) suluğa bənzər izi qalacaq. Elə bil ki, (əlindəki) közü ayağının üstünə salmışan və onun düşdüyü yer suluqlayıb. Sən onun qabardığını görürsən, halbuki onun içi bomboşdur. O zaman insanlar bir-biriləri ilə sazişlər bağlayacaq, amma heç kəs əmanəti qaytarmaq barəsində heç düşünməyəcək də. (İş o yerə gəlib çatacaq ki, camaat) deyəcək: “Filan qəbilə sakinləri arasında etibarlı bir adam vardır.” Birisinin barəsində: “O necə dərrakəli, necə bacarıqlı, necə dayanıqlı adamdır!” deyiləcək, halbuki onun qəlbində xardal dənəsi ağırlığında iman olmayacaqdır.” (Huzeyfə) dedi: “Mən elə bir zamanda yaşamışam ki, həmin vaxt kiminlə alış-veriş edəcəyim mənə narahat etməzdi. Belə ki, (iş gördüyüm adam) müsəlman olardısı, (əmanəti) mənə İslam dini (şəriətə əsasən) qaytarardı, xristian olardısı, əmanəti mənə onun yaşadığı yerin rəhbəri qaytarardı. Bu gün isə mən ancaq filankəs və filankəslə iş görürəm.” (Buxari 6497, 7086, Muslim 206, 384)

بيان أن الإسلام بدأ غريبا وسيعود غريبا وأنه يأرز بين المسجدين

İslam Qərib Olaraq Başladığı Kimi Qərib Olaraq Da Qayıdacaq, İki Məscid Arasına Çəkiləcək

عَنْ حُدَيْفَةَ ﷺ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ عُمَرَ ﷺ، فَقَالَ أَيْكُمْ يَحْفَظُ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الْفِتْنَةِ؟ قُلْتُ أُنَا، كَمَا قَالَ. قَالَ إِنَّكَ عَلَيْهِ - أَوْ عَلَيْهَا - لِحَرِيءٍ. قُلْتُ: «فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَوَلَدِهِ وَجَارِهِ تُكْفِرُهَا الصَّلَاةُ وَالصَّوْمُ وَالصَّدَقَةُ وَالْأَمْرُ وَالنَّهْيُ. قَالَ لَيْسَ هَذَا أُرِيدُ، وَلَكِنَّ الْفِتْنَةَ الَّتِي تَمُوجُ كَمَا يَمُوجُ الْبَحْرُ. قَالَ لَيْسَ عَلَيْكَ مِنْهَا بَأْسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، إِنَّ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَابٌ مُغْلَقٌ، قَالَ: أَيْكَسْرُ أَمْ يُفْتَحُ قَالَ: يُكْسَرُ، قَالَ: إِذَا لَا يُغْلَقُ أَبَدًا، قِيلَ لِحُدَيْفَةَ: أَكَانَ عُمَرُ يَعْلَمُ الْبَابَ؟ قَالَ: نَعَمْ، كَمَا أَنَّ دُونَ الْعَدِ اللَّيْلَةَ، إِنِّي حَدَّثْتُهُ بِحَدِيثِ لَيْسَ بِالْأَعْلَى. فَسُئِلَ: مَنْ الْبَابُ؟ فَقَالَ: عُمَرُ.

88. Huzeyfə ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) biz Ömər in ﷺ yanında ikən o soruşdu: “Peyğəmbərin ﷺ fitnə barədə dediyi sözlər hansınızın yadıncadır?” Mən dedim: “Mənim (yadıncadır), həm də o dediyi kimi.” Ömər: “Həqiqətən də, sən bu işdə çox cəsarətli sən.” Mən dedim: “İnsanın arvadı, mal-dövləti, övladı və qonşusu üzündən düşdüyü fitnəni namaz, oruc, sədəqə, (habelə insanlara yaxşı işlər görməyi) əmr etmək və (onları pis işlərdən) çəkəndirmək (kimi ibadətlər) silib aparır.” Ömər: “Mən bunu deyil, elə bir fitnəni qəsd edirəm ki, o, təlatümə gəlmiş dəniz kimi (araya) çaxnaşma salacaqdır.” Huzeyfə: “Ey möminlərin əmiri! O fitnənin sənə heç bir zərəri yoxdur. Çünki sənənlə onun arasında bağlı bir qapı vardır.” Ömər soruşdu: “(O qapı sındırılacaq, yoxsa açılacaq?” Huzeyfə: “Sındırılacaq” deyə cavab verdi. Ömər: “Deməli, (bundan sonra) o heç vaxt bağlanmayacaqdır.” (Huzeyfədən) soruşdular: “Ömər bu qapının (kim olduğunu) bildirdimi?” O dedi: “Bəli, (o, bu həqiqəti) gecədən sonra səhərin açılacağını bildiyi kimi (bildirdi). Mən ona (içində) yalan olmayan bir hədis danışdım.” Yenə soruşdular: “Bu qapı kim idi?” O dedi: “Bu qapı Ömər (özü idi).” (Buxari 525, 3586, Muslim 207, 386)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ الْإِيمَانَ لَيَأْرِزُ إِلَى الْمَدِينَةِ كَمَا تَأْرِزُ الْحَيَّةُ إِلَى جُحْرِهَا».

89. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İlan qayıdıb öz yuvasına girdiyi kimi, iman da Mədinəyə yığılacaq” (Buxari 1876, Muslim 210, 391)

جواز الاستسرار للخائف

Qorxan Kimsənin İmanını Gizləməsi

عَنْ حُدَيْفَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «اَكْتُبُوا لِي مَنْ تَلَفَّظَ بِالْإِسْلَامِ مِنَ النَّاسِ». فَكُتِبْنَا لَهُ أَلْفًا وَخَمْسِمِائَةَ رَجُلٍ، فَقُلْنَا نَخَافُ وَنَحْنُ أَلْفٌ وَخَمْسِمِائَةٌ فَلَقَدْ رَأَيْنَا ابْتِلِيَانَا حَتَّى إِنْ الرَّجُلَ لَيُصَلِّي وَحَدُّهُ وَهُوَ خَائِفٌ.

90. Huzeyfə ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müsəlman olduğunu söyləyən kimsələri siyahıya alın!” deyə buyurdu. Biz də min beş yüz nəfərin siyahısını tutduq. Sonra (öz-özümüzə) dedik: “Min beş yüz nəfər olduğumuz halda (müşriklərdən) qorxacaşıq?!” Sonralar biz çox müsibətlər gördük, hətta elə olurdu ki, adam təkbaşına qıldığı namazı qorxa-qorxa qılırdı¹⁸. (Buxari 3060, Muslim 213, 394)

¹⁸ Ehtimal edilir ki, o, bununla Osman İbn Əffanın ﷺ xilafəti dövründə Kufənin əmiri olmuş Vəlid İbn Ukbəni və onun kimilərini qəsd edirmiş. Çünki Vəlid camaat namazını gecikdirərdi və ya onu lazımı

تألف قلب من يخاف على إيمانه لضعفه والنهي عن القطع بالإيمان من غير دليل قاطع

İmanı Zəif Olduğu Üçün İmanından Qorxan Kimsənin Qəlbinin Ələ Alınması (Yumşaldılması) Və Qəti Dəlil Olmadıqca Heç Bir Halda İman Hökmü Verməyin Qadağan Olması

عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ  : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ   أَعْطَى رَهْطًا وَسَعْدٌ جَالِسٌ فَتَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ   رَجُلًا هُوَ أَعْجِبُهُمْ إِلَيَّ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَكَ عَنْ فُلَانٍ فَوَاللَّهِ إِنِّي لَأُرَاهُ مُؤْمِنًا فَقَالَ أَوْ مُسْلِمًا فَسَكَتُ قَلِيلًا ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَعْلَمُ مِنْهُ فَعُدْتُ لِمَقَالَتِي فَقُلْتُ مَا لَكَ عَنْ فُلَانٍ فَوَاللَّهِ إِنِّي لَأُرَاهُ مُؤْمِنًا فَقَالَ أَوْ مُسْلِمًا ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَعْلَمُ مِنْهُ فَعُدْتُ لِمَقَالَتِي وَعَادَ رَسُولُ اللَّهِ   ثُمَّ قَالَ يَا سَعْدُ إِنِّي لَأَعْطِي الرَّجُلَ وَغَيْرَهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْهُ خَشْيَةً أَنْ يَكْبَهُ اللَّهُ فِي النَّارِ.

91. Səd İbn Əbu Vəqqas   rəvayət edir ki, (bir gün) Peyğəmbər   bir dəstə adama hədiyyə verərkən mən də (onların yanında) oturmaşdım. Peyğəmbər   onlardan ən çox xoşuma gələn bir adama heç nə vermədi. Dedim: “Ya Rəsulullah! Niyə filankəsi kənarında qoydun? Vallahi ki, mən onu mömin hesab edirəm.” (Peyğəmbər): “Bəlkə müsəlmandır!” dedi. Mən bir az susdum. Nəhayət, onun haqqında bildiklərim mənə üstün gəldi və yenə sözümlü təkrar edib: “Niyə filankəsi kənarında qoydun? Vallahi ki, mən onu mömin hesab edirəm” dedim. (Peyğəmbər): “Bəlkə müsəlmandır!” dedi. Mən bir müddət susdum. Amma onun haqqında bildiklərim yenə mənə üstün gəldi və bir daha sözümlü təkrar etdim. Peyğəmbər   də dediyini təkrar söylədikdən sonra mənə buyurdu: “Ey Səd! Bəzən bir adama Allah onu üzüqoylu Oda atmasın deyə hədiyyə verirəm, halbuki başqasını ondan da çox istəyirəm.” (Buxari 27, Muslim 215, 1752, 396, 2480)

زيادة طمأنينة بتظاهر الأدلة

Dəlillərin Təzahürü ilə Rahatlığın Artması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ   قَالَ: «نَحْنُ أَحَقُّ مِنْ إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ: ﴿رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُنْحِي الْمَوْتَى قَالَ أَوْ لَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي﴾ وَيَرْحَمُ اللَّهُ لَوْطًا، لَقَدْ كَانَ يَأْوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ وَلَوْ لَبِثْتُ فِي السَّجْنِ طُولَ مَا لَبِثْتُ يَوْمَئِذٍ لَأَجَبْتُ الدَّاعِيَ».

qaydada qıldırmazdı. Elə bu səbəbdən də Allahdan qorxan dindarlar namazı gizləndə qorxa-qorxa qılar, sonra da gəlib onun arxasında həmin namazı qıldılar ki, cəzalandırılmasınlar və ya ən azı qınanmasınlar. Fəthul Bari 9/298.

92. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bizim İbrahimdən daha çox belə deməyə haqqımız çatır: “Ey Rəbbim, ölümləri necə diriltdiyini mənə göstər!” (Rəbbi ona): “Məgər sən inanmırsan?” dedi. (İbrahim) dedi: “Əlbəttə (inanıram!) Amma istəyirəm ki, qəlbim rahat olsun”. (əl-Bəqərə 260). Allah Luta rəhmət eləsin! Həqiqətən, o, möhkəm bir dayağa söykənirdi¹⁹. Əgər mən Yusuf qədər zindanda qalsaydım, (sonra da padşahın elçisi gəlib mənə çağırmış olsaydı,) mən onun çağırışını dərhal qəbul edərdim”. (Buxari 3372, 4537, Muslim 216, 4369, 399, 6291)

وجوب الإيمان برسالة نبينا محمد صلى الله عليه وسلم إلى جميع الناس ونسخ الملل بملته

Peyğəmbərimiz Muhəmmədin ﷺ Bütün Bəşəriyyətə Göndərilməsi Və Onun (Göndərilməsiylə) Digər Dinlərin Nəsx Edilməsinə İman Etməyin Vacibliyi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا مِنْ الْأَنْبِيَاءِ نَبِيٍّ إِلَّا أُعْطِيَ مَا مِثْلُهُ آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيَتْ وَحِيًّا أَوْحَاهُ اللَّهُ إِلَيَّ فَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَكْثَرَهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

93. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Peyğəmbərlərin hər birinə insanı imana gətirəcək möcüzə göstərmək qüdrəti verilmişdir. Mənə isə Allahın nazil etdiyi vəhy bəxş edilmişdir. Mən ümid edirəm ki, Qiyamət günü mənim ardıcılarım onların hamısından çox olacaq.” (Buxari 4981, Muslim 217, 402)

عَنْ أَبِي مُوسَى ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «ثَلَاثَةٌ لَهُمْ أَجْرَانِ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنَ بِنَبِيِّهِ، وَأَمِنَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ وَالْعَبْدُ الْمَمْلُوكُ إِذَا أَدَّى حَقَّ اللَّهِ وَحَقَّ مَوْلَاهُ، وَرَجُلٌ كَانَتْ عِنْدَهُ أُمَّةٌ {يَطْوُهَا} فَأَدَّبَهَا، فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا، وَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا، ثُمَّ أَعْتَقَهَا فَتَرَوَّجَهَا، فَلَهُ أَجْرَانِ».

94. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Üç qisim insan vardır ki, onlar ikiqat savab qazanır: Kitab əhlindən olub öz peyğəmbərinə iman gətirmiş, sonra da Muhəmmədə ﷺ iman gətirən adam; həm Allahın, həm də öz ağalarının haqqını ödəyən kölə; və bir də o kimsə ki, yaxınlıq etdiyi kənzinə yaxşı tərbiyə vermiş, ona gözəl tərzdə elm öyrətmiş, sonra da (o kənzini) azad edib onunla evlənmişdir. Beləsinə də ikiqat savab vardır.” (Buxari 97, Muslim 219, 404)

¹⁹ “(Lut) dedi: “Kaş ki, sizə çatan bir qüvvəm olaydı, yaxud möhkəm bir dayağa söykənəydim!”. (Hud 80).

نزول عيسى بن مريم حاكما بشريعة نبينا محمد صلى الله عليه وسلم

İsa İbn Məryəmin ﷺ Peyğəmbərimiz Muhəmmədin ﷺ Şəriətilə Hökm Edərək Enməsi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزَلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا مُقْسِطًا فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ، وَيَقْتُلَ الْخَنزِيرَ، وَيَضَعَ الْحَرِيَّةَ، وَيَبِيضَ الْمَالَ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ».

95. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, tezliklə Məryəm oğlu (İsa) aranızda ədalətlə hökm vermək üçün sizin yanınıza enib xaçları sındıracaq, donuzları məhv edəcək və cizyəni (müsəlman olmayanlardan alınan vergi) aradan qaldıracaq. (Həmin vaxt) mal-dövlət o qədər artacaq ki, heç kəs sədəqə götürmək istəməyəcək.” (Buxari 2222, 2476, Muslim 220, 406)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا نَزَلَ ابْنُ مَرْيَمَ فِيكُمْ وَإِمَامَكُمْ مِنْكُمْ».

96. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Məryəm oğlu (İsa) yanınıza nazil olacağı, üstəlik sizə imamlıq edən adamın öz içinizdən olacağı zaman sizin halınız necə olacaq?! (sevinəcəksiniz)” (Buxari 3449, Muslim 222, 409)

بيان الزمن الذي لا يقبل فيه الإيمان

İmanın Qəbul Edilməyəcəyi Zamanın Bəyanı

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله ﷺ لا تقوم الساعة حتى تطلع الشمس من مغربها، فإذا طلعت ورآها الناس آمنوا أجمعون، وذلك حين لا ينفع نفسا إيمانها ثم قرأ الآية

97. Əbu Hurayra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Günəş batdığı yerdən doğmayınca Qiyamət qopmayacaq. Günəş məğribdən doğduğu zaman insanların hamısı birlikdə iman gətirəcək, (lakin artıq iş içindən keçmiş olacaq) və ayəni oxudu: “Əvvəlcə iman gətirməmiş və ya imanında bir xeyir qazanmamış kimsəyə iman gətirməsi fayda verməyəcəkdir” (əl-Ənam 158). (Buxari 4636, Muslim 226, 413;)

عَنْ أَبِي ذَرٍّ ۞ قَالَ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ وَرَسُولُ اللَّهِ ۞ جَالِسٌ فَلَمَّا غَابَتِ الشَّمْسُ قَالَ «يَا أَبَا ذَرٍّ هَلْ تَدْرِي أَيْنَ تَذْهَبُ هَذِهِ». قَالَ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ «فَإِنَّهَا تَذْهَبُ فَتَسْتَأْذِنُ فِي السُّجُودِ فَيُؤْذَنُ لَهَا وَكَأَنَّهَا قَدْ قِيلَ لَهَا ارْجِعِي مِنْ حَيْثُ جِئْتِ فَتَطْلُعُ مِنْ مَغْرِبِهَا». قَالَ ثُمَّ قَرَأَ ذَلِكَ مُسْتَقْرًّا لَهَا فِي قِرَاءَةِ عَبْدِ اللَّهِ

98. Əbu Zərr ۞ belə rəvayət etmişdir: “Mən məscidə daxil oldum. Peyğəmbər ۞ də (bir tərəfdə) oturmuşdu. Günəş batdıqda o soruşdu: “Ey Əbu Zərr! Bu günəşin hara getdiyini bilirsənmi?” Dedim: “Allah və Onun elçisi daha yaxşı bilir!” Peyğəmbər ۞ buyurdu: “O, gedib səcdə etmək üçün izin istəyir və ona izin verilir. (Amma elə bir zaman gələcək ki,) ona: “Gəldiyin yerdən qayıt!”- deyiləcək və o, (gedib) məğribdən doğacaq”. Sonra o: “Abdullah (ibn Məsudun) qıraəti ilə: **“Bu onun qaldığı yerdir”**. (Yasin 38) oxudu. (Buxari 7424, Muslim 229, 420;)

بدء الوحي إلى رسول الله ۞

Peyğəmbərə ۞ Vəhyin Başlanması

عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ ۞ قَالَتْ: أَوَّلُ مَا بُدِيَءَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ۞ مِنَ الْوَحْيِ الرَّؤْيَا الصَّالِحَةُ فِي النَّوْمِ فَكَانَ لَا يَرَى رُؤْيَا إِلَّا جَاءَتْ مِثْلَ فَلَقِ الصُّبْحِ ثُمَّ حَبَّبَ إِلَيْهِ الْخَلَاءُ فَكَانَ يَخْلُو بَعَارَ حِرَاءَ فَيَتَحَنَّنُ فِيهِ - وَهُوَ التَّعْبُدُ - اللَّيَالِي ذَوَاتِ الْعَدَدِ قَبْلَ أَنْ يَنْزِعَ إِلَى أَهْلِهِ وَيَتَزَوَّدَ لِذَلِكَ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى خَدِيجَةَ فَيَتَزَوَّدُ لِمِثْلِهَا حَتَّى جَاءَهُ الْحَقُّ وَهُوَ فِي غَارِ حِرَاءَ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ: اقْرَأْ، قَالَ: مَا أَنَا بِقَارِئٍ، قَالَ: فَأَخَذَنِي فَعَطَّنِي حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ: اقْرَأْ، قُلْتُ: مَا أَنَا بِقَارِئٍ، فَأَخَذَنِي فَعَطَّنِي الثَّانِيَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ: اقْرَأْ فَقُلْتُ: مَا أَنَا بِقَارِئٍ، فَأَخَذَنِي فَعَطَّنِي الثَّلَاثَةَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ: ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ﴾ فَوَجَعَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ ۞ يَرْجِفُ فُؤَادُهُ فَدَخَلَ عَلَى خَدِيجَةَ بِنْتِ حُوَيْلِدٍ ۞ فَقَالَ: «زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي» فَرَمَلُوهُ حَتَّى ذَهَبَ عَنْهُ السَّرْوَعُ، فَقَالَ لِخَدِيجَةَ وَأَخْبَرَهَا الْخَبَرَ: لَقَدْ خَشِيتُ عَلَى نَفْسِي فَقَالَتْ خَدِيجَةُ: كَلَّا وَاللَّهِ مَا يُخْرِيكَ اللَّهُ أَبَدًا، إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ، وَتَحْمِلُ الْكَلَّ وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ. فَانْطَلَقَتْ بِهِ خَدِيجَةُ حَتَّى أَتَتْ بِهِ وَرَقَةَ بْنَ تَوْفَلِ بْنِ أَسَدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزْزِيِّ بْنِ عَمِّ خَدِيجَةَ وَكَانَ أَمْرًا تَنْصُرُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ يَكْتُبُ الْكِتَابَ الْعِبْرَانِيَّ، فَيَكْتُبُ مِنَ الْإِنْجِيلِ بِالْعِبْرَانِيَّةِ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَكْتُبَ وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا قَدْ عَمِيَ فَقَالَتْ لَهُ خَدِيجَةُ: يَا بَنَ عَمِّ، اسْمَعْ مِنْ بَنِ أُخِيكَ فَقَالَ لَهُ وَرَقَةُ: يَا بَنَ أُخِي، مَاذَا تَرَى؟ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ۞ خَبَرَ مَا رَأَى، فَقَالَ لَهُ وَرَقَةُ: هَذَا التَّامُوسُ الَّذِي نَزَلَ اللَّهُ عَلَى مُوسَى، يَا لَيْتَنِي فِيهَا جَدَعًا، لَيْتَنِي أَكُونُ حَيًّا إِذْ يُخْرِجُكَ قَوْمُكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ: أَوْ مَخْرَجِي هُمْ؟ قَالَ: نَعَمْ، لَمْ يَأْتِ رَجُلٌ قَطُّ بِمِثْلِ مَا جِئْتَ بِهِ إِلَّا عُودِي وَإِنْ يُدْرِكُنِي يَوْمُكَ أَنْصُرَكَ نَصْرًا مُؤَزَّرًا ثُمَّ لَمْ يَنْشَبْ وَرَقَةُ أَنْ تُوْفِيَ، وَفَتَرَ الْوَحْيُ.

99. Möminlərin anası Aişə ۞ rəvayət edir ki, Allahın Elçisinə ۞ ilk vəhyin gəlməsi gözəl yuxu vasitəsilə başlamışdır. Onun gördüyü elə bir yuxu yox idi ki, sübh çağının aydınlığı kimi gerçək olmasın. Sonra onun qəlbinə tənhalığa çəkilmək meyli salındı. Peyğəmbər ۞ Hira dağındakı (Məkkə yaxınlığına) mağarada xəlvətə çəkilib, ailəsinin yanına qayıdanadək müəyyən gecələri orada ibadət edərdi. (O özü ilə azuqə götürüb xəlvətə çəkildirdi). Sonra Xədicənin yanına qayıdıb yenə bir o qədər müddət qalmaq üçün azuqə

götürərdi. Nəhayət, Peyğəmbər ﷺ Hira dağındakı mağarada olarkən ona haqq nazil oldu. Mələk onun yanına gəlib: “Oxu!” dedi. O isə: “Mən oxumağı bacarmıram!” deyə cavab verdi. (Peyğəmbər) dedi: “O zaman məni tutub taqətim kəsilənədək sıxdı, sonra da buraxıb: “Oxu!” dedi. Mən də: “Oxumağı bacarmıram!” dedim. O ikinci dəfə məni tutub nəfəsim kəsilənədək sıxdı, sonra da buraxıb: “Oxu!” dedi. Mən isə: “Oxumağı bacarmıram!” dedim. O üçüncü dəfə məni tutub nəfəsim kəsilənədək sıxdı, sonra da buraxıb dedi: **“Yaradan Rəbbinin adı ilə oxu! O, insanı qan laxtasından yaratdı. Oxu! Sənin Rəbbin (müqayisəsiz) səxavətə malikdir. O, qələmlə (yazmağı) öyrətdi. İnsana bilmədiklərini öyrətdi”.** (əl-Ələq 1-5). (Bu hadisədən sonra) Peyğəmbər ﷺ qorxudan ürəyi əsə-əsə həmin ayələrlə geri döndü. O, Xədicə bint Xuveylidin ﷺ (evinə) daxil olub: “Üstümü örtün, üstümü örtün!” dedi. Onun üstünü örtülər. Nəhayət, qorxu ondan keçib getdi və Peyğəmbər ﷺ başına gələn hadisəni Xədicəyə xəbər verib dedi: “Mən başıma bir iş gələcəyindən qorxdum”. Xədicə: “Xeyr! Allaha and olsun ki, Allah səni heç vaxt rüsvay etməz. Çünki sən qohumluq əlaqələrini möhkəmləndirir, zəiflərin yükünü daşıyır, yoxsula pay verir, qonağa yaxşı baxır və haqq yolunda (insanlara) yardım edirsən.” Xədicə Peyğəmbəri ﷺ əmisi oğlu Varaqa İbn Nofəl İbn Əsəd İbn AbdulUzzanın yanına gətirdi. O, cahiliyyə dövründə nəsrani (Xristian) olmuş bir adam idi və ibrancə yazmağı bacarır, İncildən Allahın dilədiyi qədər (bəzi şeylər) yazardı. O artıq gözləri kor olmuş qoca bir kişi idi. Xədicə dedi: “Ey əmim oğlu! Qulaq as, gör qardaşın oğlu nə deyir!” Varaqa ondan: “Ey qardaşım oğlu! Sən nə görürsən?” deyə soruşdu. Peyğəmbər ﷺ də gördüyü şeyləri ona xəbər verdi. Varaqa ona dedi: “O gördüyün, Allahın Musaya göndərdiyi sirrini sahibidir (Cəbrail). Kaş dəvət edəcəyən vaxt mən gənc olaydım! Kaş qövmin səni (yurdundan) qovacağı zaman sağ olaydım!” Peyğəmbər ﷺ soruşdu: “Məgər onlar məni qovacaqlar?”. Varaqa: “Bəli! Sənin gətirdiyinin bənzərini gətirən (Allahın dinini təbliğ edən) elə bir kişi olmayıb ki, onunla düşmənçilik etməsinlər. Əgər həmin (dəvət edəcəyən) günə qədər yaşasam, var gücümlə sənə kömək edəcəyəm.” Lakin çox keçmədi ki, Varaqa vəfat etdi və bir müddət vəhy nazil olmadı. (Buxari 3, Muslim 231, 422)

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: وَهُوَ يُحَدِّثُ عَنْ فِتْرَةِ الْوَحْيِ، فَقَالَ فِي حَدِيثِهِ: «بَيْنَا أَنَا أَمْشِي إِذْ سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي، بَصَرِي فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِجِرَاءِ جَالَسٍ عَلَيَّ كُرْسِيِّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، فَرَعَيْتُ مِنْهُ، فَرَجَعْتُ فَقُلْتُ: زَمَلُونِي زَمَلُونِي، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ إِلَى قَوْلِهِ وَالرُّجُزُ فَاهْجُرْ﴾ فَحَبِي الْوَحْيِ وَتَتَابَعُ»

100. Cabir İbn Abdullah əl-Ənsari ﷺ vəhyin (müvəqqəti olaraq) kəsilməsindən danışarkən rəvayətində bunu da söyləmişdir: “(Peyğəmbər ﷺ) demişdir: “(Bir dəfə) mən yol gedərkən göydən səs eşitdim və başımı yuxarı qaldırdım. Bir də

gördüm ki, Hira dağında yanıma gələn mələk göylə yer arasında olan kürsünün üzərində əyləşmişdir. Mən ondan qorxdum. (Evə) qayıdıb “Üstümü örtün, üstümü örtün!” dedim. Uca Allah da: **“Ey (əbasına) bürünüb örtünmüş (peyğəmbər)! Qalx və (insanları) xəbərdar et! Təkcə Rəbbini uca tut! Geyimini təmiz saxla! Pis şeyləri tərk et!”**. (əl-Mudəssir 1-5). ayələrini nazil etdi. Sonra vəhy çoxaldı və bir-birinin ardınca nazil olmağa başladı. (Buxari 4, 4925, 4954, Muslim 232, 425)

حديث جابر بن عبد الله الأنصاري عن يحيى بن كثير، سألت أبا سلمة بن عبد الرحمن عن أول ما نزل من القرآن قال يا أيها المدثر قلت يقولون اقرأ باسم ربك الذي خلق فقال أبو سلمة سألت جابر بن عبد الله عن ذلك، وقلت له مثل الذي قلت، فقال جابر لا أحدثك إلا ما حدثنا رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: جاوزت بحراء فلما قضيت جوارى هبطت فتوديت فنظرت عن يميني فلم أر شيئاً، ونظرت عن شمالي فلم أر شيئاً، ونظرت أمامي فلم أر شيئاً، ونظرت خلفي فلم أر شيئاً؛ فرفعت رأسي فرأيت شيئاً، فأتيت خديجة فقلت: دثروني وصبوا علي ماء بارداً، قال فدثروني وصبوا علي ماء بارداً، قال فتزلت ﴿يا أيها المدثر قم فأنذر وربك فكبر وثيابك فطهر﴾.

101. Cabir İbn Abdullah əl-Ənsari, Yəhya İbn Kəsir deyir ki: “Əbu Sələmə İbn AbdurRahmandan soruşdum: “Quranın hansı (ayəsi) daha əvvəl nazil olmuşdur?” Dedi: **“Ey (libasına bürünüb) örtünmüş (peyğəmbər)!”** Dedim: **“Yoxsa: “Yaradan Rəbbinin adı ilə oxu!..”** (və sonrakı dörd ayə) daha öncə nazil olmuşdur?” Dedi: “Mən Cabir İbn Abdullahdan bu barədə soruşdum və ona sənin dediklərini dedim. (Quranın hansı (ayəsi) daha əvvəl nazil olmuşdur?” Dedi: **“Ey (libasına bürünüb) örtünmüş (peyğəmbər)!”** Dedim: **“Yoxsa: “Yaradan Rəbbinin adı ilə oxu!”**) Cabir: “Mən sizə Peyğəmbərin bizə danışdığından başqa bir şey danışmayacağam. O buyurdu: “Hira dağında qaldım. Qaldığım müddət başa çatdıqdan sonra aşağı endim. Mən vadinin içində ikən mənə nida olundu. Dərhal sağma baxdım, heç bir şey görmədim, soluma baxdım, heç bir şey görmədim, önümə baxdım, heç bir şey görmədim, arxama baxdım lakin heç kəsi görmədim. (Sonra yenə məni səslədilər) bu səfər başımı yuxarı qaldırıdıda bir şeylər gördüm..., Mən Xədicənin yanına gəlib: “Məni bürüyün və üstümə su tökün” dedim. Məni bürüdülər, üstümə də su tökdülər. Onda Allah ﷻ bu ayələri nazil etdi: **“Ey (libasına bürünüb) örtünmüş (peyğəmbər)! Qalx və insanları xəbərdar et! Təkcə Rəbbini uca tut! Geyimini təmiz saxla!”**. (əl-Mudəssir 1-5). (Buxari 4922, Muslim 233, 427).

الإسراء برسول الله ﷺ إلى السموات وفرض الصلوات

Peyğəmbərin ﷺ Meraca Qaldırılması Və Namazın Fərz Edilməsi

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ   قَالَ: كَانَ أَبُو ذَرٍّ   يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ   قَالَ: «فَرَجَ عَنْ سَقْفِ بَيْتِي وَأَنَا بِمَكَّةَ، فَتَنَزَلَ جِبْرِيلُ فَفَرَجَ صَدْرِي، ثُمَّ غَسَلَهُ بِمَاءِ زَمْزَمَ، ثُمَّ جَاءَ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ مُمْتَلِئٍ حِكْمَةً وَإِيمَانًا، فَأَفْرَعُهُ فِي صَدْرِي ثُمَّ أَطْبَقَهُ، ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَعَرَجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَلَمَّا جِئْتُ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، قَالَ جِبْرِيلُ لِيخَارِزَنَ السَّمَاءَ: افْتَحْ، قَالَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: هَذَا جِبْرِيلُ. قَالَ: هَلْ مَعَكَ أَحَدٌ؟ قَالَ: نَعَمْ مَعِيَ مُحَمَّدٌ. فَقَالَ: أُرْسِلْ إِلَيْهِ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَلَمَّا فَتَحَ عَلَوْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا، فَإِذَا رَجُلٌ قَاعِدٌ عَلَى يَمِينِهِ أَسْوَدَةٌ وَعَلَى يَسَارِهِ أَسْوَدَةٌ، إِذَا نَظَرْتَ قَبْلَ يَمِينِهِ ضَحِكَ، وَإِذَا نَظَرْتَ قَبْلَ يَسَارِهِ بَكَى، فَقَالَ: مَرَحِبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْإِبْنِ الصَّالِحِ. قُلْتُ لِيَجِبْرِيلُ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: هَذَا آدَمُ، وَهَذِهِ الْأَسْوَدَةُ عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ نَسَمُ بَنِيهِ، فَأَهْلُ الْيَمِينِ مِنْهُمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ، وَالْأَسْوَدَةُ الَّتِي عَنْ شِمَالِهِ أَهْلُ النَّارِ، فَإِذَا نَظَرْتَ عَنْ يَمِينِهِ ضَحِكَ، وَإِذَا نَظَرْتَ قَبْلَ شِمَالِهِ بَكَى، حَتَّى عَرَجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ، فَقَالَ لِيخَارِزَنَهَا: افْتَحْ. فَقَالَ لَهُ خَارِزَنُهَا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُ فَفَتَحَ. قَالَ أَنَسٌ: فَذَكَرَ أَنَّهُ وَجَدَ فِي السَّمَوَاتِ آدَمَ وَإِدْرِيسَ وَمُوسَى وَعِيسَى وَإِبْرَاهِيمَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُثَبِّتْ كَيْفَ مَنَازِلُهُمْ، غَيْرَ أَنَّهُ ذَكَرَ أَنَّهُ وَجَدَ آدَمَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا، وَإِبْرَاهِيمَ فِي السَّمَاءِ السَّادِسَةِ. قَالَ أَنَسٌ: فَلَمَّا مَرَّ جِبْرِيلُ بِالنَّبِيِّ يَأْدْرِيسَ قَالَ: مَرَحِبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْأَخِ الصَّالِحِ. فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: هَذَا إِدْرِيسُ. ثُمَّ مَرَرْتُ بِمُوسَى، فَقَالَ: مَرَحِبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْأَخِ الصَّالِحِ، قُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ هَذَا هَذَا مُوسَى. ثُمَّ مَرَرْتُ بِعِيسَى، فَقَالَ: مَرَحِبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ. قُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: هَذَا عِيسَى. ثُمَّ مَرَرْتُ بِإِبْرَاهِيمَ، فَقَالَ: مَرَحِبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْإِبْنِ الصَّالِحِ. قُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ هَذَا إِبْرَاهِيمُ. قَالَ: وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَأَبَا حَبَّةَ الْأَنْصَارِيُّ يَقُولَانِ: قَالَ النَّبِيُّ: «ثُمَّ عَرَجَ بِي حَتَّى ظَهَرْتُ لِمُسْتَوَى أَسْمَعُ فِيهِ صَرِيْفَ الْأَقْلَامِ». قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ: قَالَ النَّبِيُّ: «فَفَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ خَمْسِينَ صَلَاةً، فَرَجَعْتُ بِدَلِّكَ حَتَّى مَرَرْتُ عَلَى مُوسَى، فَقَالَ: مَا فَرَضَ اللَّهُ لَكَ عَلَى أُمَّتِكَ؟ قُلْتُ: فَرَضَ خَمْسِينَ صَلَاةً. قَالَ: فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ، فَإِنْ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ، فَارْجَعْتُ فَوَضَعْتُ شَطْرَهَا، فَارْجَعْتُ إِلَى مُوسَى قُلْتُ: وَضَعْتُ شَطْرَهَا، فَقَالَ: رَاجِعْ رَبِّكَ، فَإِنْ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ، فَارْجَعْتُ فَوَضَعْتُ شَطْرَهَا، فَارْجَعْتُ إِلَيْهِ، فَقَالَ: ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ، فَإِنْ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ، فَارْجَعْتُ، فَقَالَ: هِيَ خَمْسٌ وَهِيَ خَمْسُونَ، لَا يُبَدِّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ. فَارْجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ: رَاجِعْ رَبِّكَ. فَقُلْتُ: اسْتَحْيَيْتُ مِنْ رَبِّي، ثُمَّ انْطَلَقْتُ بِي حَتَّى انْتَهَيْتُ بِي إِلَى سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى، وَعَشِيَّتُهَا الْوَأْنُ لَا أُدْرِي مَا هِيَ، ثُمَّ أُدْخِلْتُ الْجَنَّةَ، فَإِذَا فِيهَا حَبَائِلُ اللَّوْلُؤِ، وَإِذَا تُرَابُهَا الْمِسْكُ».

102. Ənəs İbn Malik   Əbu Zərdən   belə rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər   buyurdu: “Mən Məkkədə ikən evimin damı aralandı və Cəbrail   (yanıma) endi. Köksümü yardıqdan sonra onun içini Zəm-zəm suyu ilə yudu. Sonra içi hikmət və imanla dolu olan qızıl ləyən gətirib içindəkiləri köksümə boşaltdı və onu bağladı. Sonra əlimdən tutub məni yerə ən yaxın olan göyə qaldırdı. Mən yaxın göyə gəlib çatdıqda Cəbrail   səmanın gözətçisinə: “Aç” dedi. (Gözətçi): “Kimdir?” deyə soruşdu. O: “Cəbraildir!” dedi. (Gözətçi): “Yanımda kimsə varmı?” deyə soruşdu. Cəbrail: “Muhəmməd   yanımdadır!” dedi. (Gözətçi) soruşdu: “Ona (gəlsin deyə) xəbər göndərdimi?” Cəbrail: “Bəli!” dedi. (Göy qapıları) açıldıqda biz yaxın göyün üstünə qalxdıq və orada oturmuş bir adam gördük ki, onun sağ və sol tərəfində (insanlardan ibarət) toplumlar var idi. Bu adam sağa baxanda gülür, sola baxanda isə ağlayırdı. O, (məni görüb) dedi: “Əməlisaleh peyğəmbər və əməlisaleh oğul xoş gəlibdir!”. Mən Cəbraildən: “Bu kimdir?” deyə soruşdum. Dedi: “Bu Adəmdir, onun sağında və solunda olan toplumlar isə zürriyyətinin ruhlarıdır. Sağında duranlar Cənnət əhli, solunda duranlar isə Cəhənnəm əhlidir. (Buna görə də) sağına baxanda gülür, soluna baxanda ağlayır.” Sonra Cəbrail   mənimlə

ikinci göyə qalxdı və onun gözətçisinə: “Aç” dedi. Bu gözətçi də ona əvvəlki gözətçinin dediyini deyəndən sonra (qapını) açdı. Ənəs: “Əbu Zərr ☪ Peyğəmbərin ☪ göylərdə Adəmi, İdrisi, Musanı, İsanı və İbrahimi – *onların hamısına Allahın salavatı olsun* – gördüyünü söyləsə də, onların məqamları barədə dəqiq bir söz demədi. Yalnız Adəmi aşağı göydə, İbrahimi ☪ də altıncı göydə gördüyünü söylədi. Ənəs: “Cəbrail Peyğəmbərlə ☪ birlikdə İdrisin ☪ yanına gəldikdə (İdris): “Əməlisaleh peyğəmbər və əməlisaleh qardaş xoş gəlibdir!” dedi. Peyğəmbər: “Mən: “Bu kimdir?” deyə soruşdum. Cəbrail: “İdrisdir” dedi. Sonra mən Musanın ☪ yanına gəldim. (Musa): “Əməlisaleh peyğəmbər və əməlisaleh qardaş xoş gəlibdir!” dedi. Mən: “Bu kimdir?” deyə soruşdum. Cəbrail: “Musadır” dedi. Sonra mən İsanın ☪ yanına gəldim. İsa: “Əməlisaleh qardaş və əməlisaleh peyğəmbər xoş gəlibdir!” dedi. Mən: “Bu kimdir?” deyə soruşdum. Cəbrail: “İsadır” dedi. Sonra mən İbrahim ☪ yanına gəldim. İbrahim: “Əməlisaleh peyğəmbər və əməlisaleh övlad xoş gəlibdir!” dedi. Mən: “Bu kimdir?” deyə soruşdum. Cəbrail: “İbrahim ☪” dedi.” (Ravi: İbn Şihab) İbn Abbasdan ☪ və Əbu Həbbə əl-Ənsaridən ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ demişdir: “Sonra (Cəbrail) mənimlə elə bir yüksəkliyə qalxdı ki, mən qələmlərin xışılısını²⁰ eşitdim”. Ənəs İbn Malik ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ demişdir: “Allah mənim ümmətimə əlli vaxt namaz qılmağı vacib buyurdu. Mən geri qayıdarkən Musanın ☪ yanına gəlib çatdıqda, o: “Allah sənin ümmətinə nəyi əmr etdi?” deyə soruşdu. Dedim: “Əlli vaxt namaz qılmağı vacib buyurdu”. Musa: “Rəbbinin yanına qayıt (və Ondan bu hökmü yüngülləşdirməyi xahiş et). Çünki sənin ümmətin bunun öhdəsindən gələ bilməyəcək.” Mən yenidən (Ona) müraciət etdim və O (bu) sayı bir qədər azaldı. Sonra Musanın ☪ yanına qayıdıb: “O, (bu) sayı bir qədər azaldı” dedim. Musa: “Yenə Rəbbinə müraciət et. Çünki sənin ümmətin bunun öhdəsindən gələ bilməyəcək.” Mən yenidən (Ona) müraciət etdim və O, (bu) sayı bir qədər də azaldı. Sonra Musanın ☪ yanına qayıtdım. O dedi: “Yenə Rəbbinə müraciət et. Çünki sənin ümmətin bunun öhdəsindən gələ bilməyəcək.” Mən yenidən (Allaha) müraciət etdim, O isə: “Onlar (sayca) beşdir, (savab baxımından isə) əllidir, çünki Mənim sözüm dəyişməzdir” deyə buyurdu və mən Musanın ☪ yanına qayıtdım. O: “Yenə Rəbbinə müraciət et!” dedi. Lakin mən: “Rəbbimdən utanıram” dedim. Sonra (Cəbrail) məni son həddəki Sidr ağacının yanına apardı. Onun rəngləri vəsfəgəlməzdir. Sonra məni Cənnətə daxil etdilər. Orada mən incilər düzülmüş boyunbağlar, habelə (Cənnət) torpağının müşk olduğunu gördüm.” (Buxari 349, 3342; Muslim 237, 433)

²⁰ Burada xışılı deyildikdə Allahın buyruqlarını yazan mələklərin qələmlərinin xışılısı qəsd edilir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى: حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ -لَعَلَّهُ قَالَ - عَنْ مَالِكِ بْنِ صَعَصَعَةَ - رَجُلٍ مِنْ قَوْمِهِ - قَالَ: قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ: ((بَيْنَا أَنَا عِنْدَ النَّبِيِّ بَيْنَ النَّائِمِ وَالْيَقْظَانِ، إِذْ سَمِعْتُ قَائِلًا يَقُولُ: أَحَدُ الثَّلَاثَةِ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ، فَأَتَيْتُ فَأُظْلِمَ بِي، فَأَتَيْتُ بَطَسْتُ مِنْ ذَهَبٍ فِيهَا مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ، فَشَرَحَ صَدْرِي إِلَى كَذَا وَكَذَا - قَالَ قَتَادَةُ: فَقُلْتُ لِلَّذِي مَعِيَ: مَا يَعْنِي؟ قَالَ: إِلَى أَسْفَلِ بَطْنِهِ - فَاسْتُخْرِجَ قَلْبِي، فَعُسِلَ بِمَاءِ زَمْزَمَ، ثُمَّ أُعِيدَ مَكَانَهُ، ثُمَّ حُشِيَ بِإِيمَانًا وَحِكْمَةً، ثُمَّ أُتِيَتْ بِدَابَّةٍ أَيْضًا يُقَالُ لَهُ الْبِرَاقُ - فَوَقَّ الْجِمَارُ وَدَوَّنَ الْبُعْلُ، يَقَعُ خَطْوُهُ عِنْدَ أَقْصَى طَرْفِهِ - فَحَمِلْتُ عَلَيْهِ، ثُمَّ انْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا، فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَقِيلَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: جِبْرِيلُ. قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ ﷺ. قِيلَ: وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ فَفَتَحَ لَنَا. وَقَالَ: مَرَحِبًا [بِهِ]، وَلِنَعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ. قَالَ: فَأَتَيْنَا عَلَى آدَمَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ -، وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِقِصَّتِهِ، وَذَكَرَ أَنَّهُ لَقِيَ فِي السَّمَاءِ الثَّانِيَةَ عِيسَى وَيَحْيَى - عَلَيْهِمَا السَّلَامُ - وَفِي الثَّلَاثَةِ يُوسُفَ، وَفِي الرَّابِعَةِ إِدْرِيسَ. وَفِي الْخَامِسَةِ هَارُونَ - عَلَيْهِمَا السَّلَامُ - قَالَ: ثُمَّ انْطَلَقْنَا حَتَّى انْتَهَيْنَا إِلَى السَّمَاءِ السَّادِسَةِ، فَأَتَيْتُ عَلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ: مَرَحِبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ، فَلَمَّا جَاوَزْتُهُ بَكَى، فَتَوَدَّيَ مَا يُبْكِيكَ؟ قَالَ: رَبِّ هَذَا غُلَامٌ بَعَثَهُ بَعْدِي، يَدْخُلُ مِنْ أُمَّتِهِ الْجَنَّةَ أَكْثَرَ مِمَّا يَدْخُلُ مِنْ أُمَّتِي، قَالَ: ثُمَّ انْطَلَقْنَا حَتَّى انْتَهَيْنَا إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ، فَأَتَيْتُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ)). وَقَالَ فِي الْحَدِيثِ: وَحَدَّثَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ رَأَى أَرْبَعَةَ أَنْهَارٍ يَخْرُجُ مِنْ أُصْلِحِهَا نَهْرَانِ ظَاهِرَانِ، وَنَهْرَانِ بَاطِنَانِ ((فَقُلْتُ: يَا جِبْرِيلُ! مَا هَذِهِ الْأَنْهَارُ؟ قَالَ: أَمَّا النَّهْرَانِ الْبَاطِنَانِ فَنَهْرَانِ فِي الْجَنَّةِ، وَأَمَّا الظَّاهِرَانِ فَالنَّبِيُّ وَالْفُرَاتُ، ثُمَّ رَفَعَ لِي النَّبِيُّ الْمَعْمُورُ. فَقُلْتُ: يَا جِبْرِيلُ! مَا هَذَا؟ قَالَ هَذَا النَّبِيُّ الْمَعْمُورُ، يَدْخُلُهُ كُلُّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ، إِذَا خَرَجُوا مِنْهُ لَمْ يَعُودُوا فِيهِ آخِرَ مَا عَلَيْهِمْ، ثُمَّ أُتِيَتْ بِإِنَاءَيْنِ أَحَدُهُمَا خَمْرٌ وَالْآخَرُ لَبَنٌ، فَعَرَضَا عَلَيَّ، فَاخْتَرْتُ اللَّبْنَ. فَقِيلَ: أَصَبْتَ، أَصَابَ اللَّهُ بِكَ، أُمَّتُكَ عَلَى الْفِطْرَةِ، ثُمَّ فُرِضَتْ عَلَيَّ كُلُّ يَوْمٍ خَمْسُونَ صَلَاةً)). ثُمَّ ذَكَرَ قِصَّتَهَا إِلَى آخِرِ الْحَدِيثِ.

103. Malik İbn Səsə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir dəfə mən Kəbənin yanında (Hətimdə²¹) yarıyaq-yarıyuxulu ikən bir nəfərin: “Üç kişidən biri, iki kişinin arasında (olanı götürün)”²² dediyini eşitdim. Elə bu vaxt onlar mənim yanıma gəldilər və məni götürüb apardılar. (Orada) yanıma içində Zənzəm suyu olan qızıldan bir ləyən gətirdilər. Sonra köksümü buradan bura kimi yardılar. (Qəfadə dedi: Yanımdakı adama: “O, nəyi qəsd edirdi?” dedim. Dedi: “qarnının alt nahiyəsini”) Sonra qəlbimi çıxardıb Zənzəm suyu ilə yudular və onu yerinə qoydular. Sonra qəlbimə iman və hikmət dolduruldu. Sonra mənim yanıma qatırdan alçaq və uzunqulaqdan hündür olan, ağ rəngli bir heyvan gətirdilər. Onun adı Buraq idi. O, addımını gözünün gördüyü son nöqtəyə qoyurdu. Məni ona mindirdilər. Sonra biz yolumuza davam etdik. Nəhayət, dünya səmasına gəlib çatdıqda Cəbrail ﷺ qapının açılmasını xahiş etdi. (Gözətçi): “Kimdir o?” deyər soruşdu. O: “Cəbraildir!” dedi. (Gözətçi):

²¹ Bu, Kəbəyə bitişik yarımdairə şəklində hörülmuş, hündür olmayan divarla Kəbənin arasındakı yerdir. Bu yer Hicr və ya Hətim adlanır. Diqqət edin! İmam Buxari “Səhih” əsərində “Yaradılışın başlanğıcı kitabında” nəql etdiyi hədisdə: “Mən Kəbənin yanında ikən...”, Zuhrinin Ənəsdən ﷺ, onun da Əbu Zərdən ﷺ rəvayət etdiyi hədisdə: “Mən Məkkədə ikən evimin tavanı açıldı...” deyilir, habelə Vaqidinin gətirdiyi rəvayətlərdə Peyğəmbərin ﷺ Əbu Talibin evindən, Təbəraninin rəvayətində isə onun Ummu Haninin evindən meraca getdiyi xəbər verilir. Bu rəvayətləri cəm edib demək olar ki: “Həmin vaxt Peyğəmbər ﷺ Ummu Haninin evində imiş. Ummu Haninin evi isə Əbu Talibin həyətinə yerləşmiş. Sonra evin tavanı açılmış və Cəbrail ﷺ gəlib Peyğəmbəri ﷺ Kəbənin yanına aparmışdır. O, Kəbənin yanında uzanıb yarıyaq-yarıyuxulu ikən mələk onu məscidin qapısının yanına gətirmiş və Buraqa mindirmişdir”. “Fəth əl-Bari” 11/216.

²² Burada “Üç kişi” deyildikdə Peyğəmbər ﷺ, Həmzə ﷺ və Cəfər ﷺ nəzərdə tutulur. Həmin vaxt Peyğəmbər ﷺ onların arasında uzanmışdı.

“Yanındakı kimdir?” deyə soruşdu. O: “Muhəmməddir!” dedi. (Gözətçi): “Onu çağırıblarmı?” deyə soruşdu. Cəbrail: “Bəli!” dedi. (Gözətçi) qapını bizim üzümüzə açdı və dedi: “Xoş gəlib, səfa gətirib! O, nə gözəl ziyarətçidir!” Biz (içəri keçib) Adəmin ﷺ yanına gəldik...”. Ravi bu hədisi nəql etmiş və demişdir: “O, ikinci səmada İsa və Yəhyaya üçüncü səmada Yusufa, dördüncü səmada İdrisə və beşinci səmada Haruna ﷺ rast gəldi”. Peyğəmbər ﷺ davam edib dedi: “Sonra biz yolumuza davam etdik və nəhayət, gəlib altıncı səmaya çatdıq. Mən Musanın ﷺ yanına gəldim və ona salam verdim. O (mənə salamımı aldıqdan sonra) dedi: “Xoş gəlmisən, ey əməlisaleh qardaş və əməlisaleh peyğəmbər!” Mən onun yanından keçib getdikdə, o ağladı. Ondən: “Niyə ağlayırsan?” deyə soruşdular. Dedi: “Ey Rəbbim! Məndən sonra göndərdiyin bu cavan oğlanın ümmətindən Cənnətə daxil olanların sayı, mənə ümmətimdən ora daxil olanların sayından qat-qat artıq olacaq”. Sonra biz yolumuza davam etdik və nəhayət, gəlib yeddinci səmaya çatdıq. Orada mən İbrahimin ﷺ yanına gəldim”. Bu hədisdə ravi belə demişdir: “Peyğəmbər xəbər vermişdir ki, orada o, (son həddəki) Sidr ağacının dibindən çıxan dörd çay görmüşdür. Bu çaylardan ikisi üstdən, ikisi də altdan axırdı. Mən soruşdum: “Bu nə çaylardır, ey Cəbrail?” Dedi: “Altdakı çaylar Cənnətdən axır (Seyhan və Ceyhan) Üstdəki çaylar isə Nil və Furat çaylarıdır”. Sonra mənə Beytul Məmuru göstərdilər. Soruşdum: “Bu nədir, ey Cəbrail?” Dedi: “Bu Beytul Məmurdur. Hər gün onun içinə yetmiş min mələk girir. Oradan çıxdıqdan sonra bir daha ora qayıtmırlar. Sonra mənə iki qab gətirdilər, birində şərab, digərində isə süd var idi. Onları mənə uzatdılar və mən südü seçdim. Onda mənə: “Sən (fitrətinə) uyğun seçim etdin. Allah sənə (xeyir) nəsib etdi. Ümmətin də fitrət üzərində olacaq” deyildi. Bundan sonra mənə gündəlik olaraq əlli (vaxt) namaz qılmaq vacib buyuruldu”. Sonra ravi hədisi axıra kimi rəvayət etdi. (Buxari 3207, Muslim 238, 434)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرَى بِي مُوسَى رَجُلًا آدَمَ طَوَالًا جَعْدًا، كَأَنَّهُ مِنْ رَجَالِ شُؤْءَةٍ، وَرَأَيْتُ عِيسَى رَجُلًا مَرْمُوعًا مَرْمُوعًا إِلَى الْخَلْقِ إِلَى الْحُمْرَةِ وَالْبَيَاضِ، سَبَطَ الرَّأْسِ، وَرَأَيْتُ مَالِكًا حَازِنَ النَّارِ وَالْذَّجَالِ فِي آيَاتِ أَرَاهُنَّ اللَّهُ إِيَّاهُ ﴿فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ﴾».

104. İbn Abbas رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən isra gecəsində Musanı ﷺ gördüm. Qarabuğdayı, hündürboylu və qıvrımsaçlı bir adam idi, lap Şənuə qəbiləsinin kişiləri kimi. (Məryəm oğlu) İsanı ﷺ da gördüm. Ortaboylu, alyanaq, ağbəniz və nazik saçlı bir adam idi. Həmçinin Cəhənnəmin gözətçisi Maliki və Allahın mənə göstərdiyi əlamətlərə uyğun şəkildə dəccalı gördüm. “Elə isə sən onunla görüşəcəyinə şübhə etmə”. (əS-Səcdə 23). (Buxari 3239, Muslim 239, 240, 436, 437)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: «أَمَا مُوسَى كَأَنِّي أَنْظَرُهُ إِلَيْهِ إِذِ انْحَدَرَ فِي الْوَادِي يُكْبَى».

105. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Musa عليه السلام gəlincə, mən sanki onun bu vadiyə²³ endiyi zaman təlbiyə gətirdiyini görürəm.” (Buxari 1555, 5913, Muslim 243, 440)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لَيْلَةَ أُسْرِي بِهِ رَأَيْتُ مُوسَى وَإِذَا رَجُلٌ ضَرَبَ رَجُلٌ كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ شُنُوْعَةٍ، وَرَأَيْتُ عِيسَى فَإِذَا هُوَ رَجُلٌ رُبْعَةٌ أَحْمَرٌ، كَأَنَّمَا خَرَجَ مِنْ دِيْمَاسٍ - يَعْنِي حَمَامًا - ، وَأَنَا أَشْبَهُهُ وَكَأَنِّي إِبْرَاهِيمَ بِهِ، ثُمَّ أُتَيْتُ بِإِنَاءَيْنِ فِي أَحَدِهِمَا لَبَنٌ، وَفِي الْآخَرِ خَمْرٌ، فَقَالَ اشْرَبْ أَيُّهُمَا شِئْتَ، فَأَخَذْتُ اللَّبْنَ فَشَرِبْتُهُ، فَيَقِيلُ أَخَذْتُ الْفِطْرَةَ، أَمَا إِنَّكَ لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ

106. Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Mən İsrə gecəsində Musanı عليه السلام gördüm. (Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم onu belə vəsf etdi;) Baxdım ki, Musa عليه السلام (Yəməninin) Şənuə qəbiləsinin kişiləri kimi qarabuğdayı, hündürboylu, dolubədənli, düzsaçlı bir adamdır. İsayə عليه السلام gördüm. (Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم onu vəsf edib dedi;) İsa عليه السلام ortaboylu, sanki hamamdan çıxmış adam kimi qırmızıyanaq idi. (İbrahimü عليه السلام gördüm). Övladları içində ona ən çox oxşayanı mənəm. Sonra mənə iki qab gətirdilər; birində süd, digərində isə şərab var idi. Mənə dedilər: “Hansı istəyirsənsə, iç (götür)”. Mən südü götürüb içdim. Onda mənə: “Sən fitrətə hidayət olundun, (yaxud fitrətinə uyğun seçim etdin). Əgər şərabı seçsəydin, ümmətin azğınlığa düşərdi”. (Buxari 3394, 3437, 4709, 5576, Muslim 245, 442, 3751, 5358)

في ذكر المسيح بن مريم والمسيح الدجال

Məsih Dəccəlin Və Məryam Oğlu İsanın عليه السلام Zikri

حَدَّثَنَا مُوسَى عَنْ نَافِعٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ رضي الله عنه ذَكَرَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَوْمًا بَيْنَ ظَهْرِي النَّاسِ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ أَلَا إِنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ أَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيَمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عَيْنَةُ طَافِيَةٍ.

107. Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه deyir ki: “Bir gün Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم camaat arasında Məsih Dəccalı yad edib dedi: “Uca və böyük olan Allah tək göz (kor) deyildir. Məsih Dəccalın isə sağ gözü kordur. Onun gözü sanki üzüm salxımından çıxmış iri üzüm dənəsi kimidir”. (Buxari 3439, 7407, Muslim 444, 5218, 7546)

²³ Burada Məkkədən bir mil aralıda yerləşən Əzraq vadisi nəzərdə tutulur.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَأَرَانِي اللَّيْلَةَ عِنْدَ الْكَعْبَةِ فِي الْمَنَامِ، فَإِذَا رَجُلٌ آدَمُ كَأَحْسَنِ مَا يُرَى مِنْ أَدَمِ الرَّجَالِ، تَضَرَّبُ لِمَتَهُ بَيْنَ مَنْكِبَيْهِ، رَجُلٌ الشَّعْرُ، يَقَطُرُ رَأْسُهُ مَاءً، وَأَضِعًا يَدَيْهِ عَلَى مَنْكِبَيْ رَجُلَيْنِ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ. فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالُوا هَذَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ. ثُمَّ رَأَيْتُ رَجُلًا وَرَاءَهُ جَعْدًا قَطَطًا أَعْوَرَ عَيْنِ الْيَمَنِ كَأَشْبِهِ مَنْ رَأَيْتُ بَابِنِ قَطْنٍ، وَأَضِعًا يَدَيْهِ عَلَى مَنْكِبَيْ رَجُلٍ، يَطُوفُ بِالْبَيْتِ، فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا الْمَسِيحُ الدَّجَالُ».

108. İbn Ömər رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ buyudu: “Mən keçən gecə Kəbənin yanında yatarkən yuxuda qarayanız bir adam gördüm. (Bu adam) qarayanız adamların ən gözəli idi. Saçları kürəyinin arasına düşürdü, həm də darlanmış idi, başından da su damırdı. Özü də əllərini iki kişinin çiyinə qoymuş halda Kəbəni təvaf edirdi. Mən soruşdum: “Bu kimdir?”. Dedilər: “Bu, Məryəm oğlu Məsihdür!” Sonra mən onun arxasında buruqsaç və sağ gözü kor olan, özü də İbn Qatana (Xuzəə qəbiləsindən olmuş və hələ İslam gəlməmişdən əvvəl vəfat etmişdir) bənzəyən birisini gördüm. Adam əllərini bir kişinin çiyinə qoymuş halda Kəbəni təvaf edirdi. Mən soruşdum: “Bu kimdir?” Dedilər: “Məsihid Dəccaldır!” (Buxari 3440, Muslim 246, 248, 443, 445)

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَمَّا كَذَّبَنِي قُرَيْشٌ قُتِمْتُ فِي الْحَجْرِ، فَجَلَا اللَّهُ لِي بَيْتَ الْمُقَدَّسِ، فَطَفِقْتُ أُخْبِرُهُمْ عَنْ آيَاتِهِ وَأَنَا أَنْظَرُ إِلَيْهِ».

109. Cabir İbn Abdullah رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət etmişdir ki, o, Peyğəmbərin صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ belə dediyini eşitmişdir: “Qureyşlilər (gecə səfərim haqqında dediklərimi) təkzib etdikdə mən (gedib) Hicrədə durdum. (Bu vaxt) Allah Beytul Məqdisi mənə göstərdi və mən ona baxaraq onun əlamətlərini onlara bildirdim.” (Buxari 3886, 4710, Muslim 249, 446)

في ذكر سدرۃ المنتهى

Sıdratul Muntəhanın Zikri

حديث ابن مسعود عن أبي إسحق الشيباني، قال: سألت زيراً بن حبش عن قول الله تعالى ﴿فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى﴾ قال: حَدَّثَنَا ابْنُ مَسْعُودٍ أَنَّهُ رَأَى جِبْرِيلَ لَهُ سِتْمَائَةٌ حَنَاحِ

110. Zirr İbn Hubeyşdən Allahın bu ayəsi barəsində soruşduq: ***“O, iki yay uzunluğunda, hətta ondan da yaxın məsafədə idi. Sonra Allah Öz quluna nazil edəcəyini vəhy etdi”.*** (ən-Nəcm 9-10). Abdullah İbn Məsud رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Uca Allahın: ayəsini təfsir edib demişdir: “Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Cəbraili gördü. Onun altı yüz qanadı var idi.” (Buxari 3232, 4856, Muslim 434, 452)

معنى قول الله ﷻ: (ولقد رآه نزلة أخرى)، وهل رأى النبي ﷺ ربه ليلة الإسراء

Allahın Bu Sözü: Və Peyğəmbərin ﷺ İsrə Gecəsində Allahı Görməsi

حديث عائشة عن مسروق قال: قلت لعائشة يا أمّنا هل رأى مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَبَّهُ فَقَالَتْ لَقَدْ فَفَّ شَعْرِي مِمَّا قُلْتُ، أَيْنَ أَتَتْ مِنْ ثَلَاثٍ مَنْ حَدَّثَكُنَّ فَقَدْ كَذَبَ: مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ كَذَبَ، ثُمَّ قَرَأْتُ ﴿لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾، ﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكْلِمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بآذنيه مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾؛ وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي غَدِّ فَقَدْ كَذَبَ، ثُمَّ قَرَأْتُ ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَآذَا تَكْسِبُ غَدًا﴾؛ وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ كَتَمَ فَقَدْ كَذَبَ، ثُمَّ قَرَأْتُ ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ﴾ الآية؛ وَلَكِنَّهُ رَأَى جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي صُورَتِهِ مَرَّتَيْنِ

111. Məsruq rəvayət edir ki, Aişədən رضي الله عنها soruşdum: “Ey (möminlərin) Anası! Muhəmməd Rəbbini gördümü?”. Aişə: “Söylədiyiniz sözlərdən tükürüm ürpəşdi, üç şey vardır ki, hər kim bunlardan birini dilinə gətirsə, Allaha böyük iftira yaxmış (yalan danışmış) olar” dedi. Dedi: “Hər kim Muhəmmədin ﷺ öz Rəbbini gördüyünü iddia etsə, yalan danışmışdır”. Sonra: **“Gözlər Onu dərk etmir. O isə gözləri dərk edir. O, Lətifdir, (hər şeydən) Xəbərdardır”. (əl-Ənam 103).** deyə buyurduğunu, habelə Onun: **“Allah insanla ancaq vəhylə və ya pərdə arxasından danışır, yaxud bir elçi göndərir və o da (Allahın) izini ilə Onun istədiyini vəhy edir. Həqiqətən, O, Ucadır, Müdrikdir”. (əş-Şura 51).** deyə buyurduğunu eşitməmişən?” Aişə: “Hər kim sabah nə baş verəcəyini xəbər verməyə qadir olduğunu iddia etsə, yalan danışmışdır. Allah buyurur: **“Hec kəs sabah nə qazanacağını bilə bilməz...”. (Loğman 34).** Aişə: “Hər kim Rəsulullahın ﷺ Allahın Kitabından bir şey gizlətdiyini iddia etsə, yalan danışmışdır. Allah buyurur: **“Ey Rəsul! Rəbbindən sənə nazil ediləni təbliğ et! (Belə) etməsən, Onun risaletini (sənə tapşıracağı elçilik vəzifəsini) yerinə yetirmiş olmazsan...”. (əl-Maidə 67).** Aişə: “Lakin Cəbrail iki dəfə öz surətində görmüşdür”. (Buxari 4855, Muslim 259, 457)

عَنْ عَائِشَةَ ۞ قَالَتْ: مَنْ زَعَمَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ أَكْثَمَ، وَلَكِنْ قَدْ رَأَى جِبْرِيلَ فِي صُورَتِهِ، وَخَلَقَهُ سَادًّا مَا بَيْنَ الْأَفْقَيْنِ.

112. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Kim iddia etsə ki, Muhəmməd Rəbbini görmüşdür, o, böyük günah işlətməmiş olar. Lakin o, Cəbraili öz surətində və xilqətində, bütün üfqü tutmuş vəziyyətdə görmüşdür” (Buxari 3234, Muslim 260, 460)

إثبات رؤية المؤمنين في الآخرة ربهم سبحانه وتعالى

Möminlərin Axirətdə Rəblərini Görməsinin İsbatı

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: حَتَّانَ مِنْ فِضَّةِ آيَاتِهِمَا وَمَا فِيهِمَا وَحَتَّانِ مِنْ ذَهَبِ آيَاتِهِمَا وَمَا فِيهِمَا وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلَّا رِذَاءُ الْكَبِيرِ عَلَيَّ وَجْهِي فِي حِنَّةٍ عَدُوٍّ.

113. Abdullah İbn Qeys رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İki cənnət vardır ki, onların içindəki qab-qacaqlar və başqa əşyalar gümüşdəndir. Digər iki cənnət də vardır ki, onların içindəki qab-qacaqlar və başqa əşyalar qızıldandır. Əzəmət pərdəsindən başqa heç bir şey Ədn cənnətində olan kimsələrə Rəbbinin Üzünü görməyə mane olmayacaq.” (Buxari 4878, 7444, Muslim 265, 466)

معرفة طريق الرؤية

Allahı Görməyin Yollarının Bilinməsi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ النَّاسَ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ: «هَلْ تُمَارُونَ فِي الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ لَيْسَ دُونَهُ سَحَابٌ». قَالُوا لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «فَهَلْ تُمَارُونَ فِي الشَّمْسِ لَيْسَ دُونَهَا سَحَابٌ». قَالُوا لَا. قَالَ: «فَأَيْنَ تَرَوْنَهُ كَذَلِكَ، يُحَسِّرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يَقُولُ مَنْ كَانَ يُعْبُدُ شَيْئًا فَلْيَتَّبِعْ. فَمِنْهُمْ مَنْ يَتَّبِعُ الشَّمْسَ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَتَّبِعُ الْقَمَرَ وَمِنْهُمْ مَنْ يَتَّبِعُ الطُّرَاغِيَةَ، وَتَبَتَّى هَذِهِ الْأُمَّةُ فِيهَا مُنَافِقُوهَا، فَيَأْتِيهِمُ اللَّهُ يَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ هَذَا مَكَانًا حَتَّى يَأْتِينَا رَبُّنَا، فَإِذَا جَاءَ رَبُّنَا عَرَفْنَا». فَيَأْتِيهِمُ اللَّهُ يَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ، فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا. فَيَدْعُوهُمْ فَيَضْرِبُ الصِّرَاطَ بَيْنَ ظَهْرَانِي جَهَنَّمَ، فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يَجُوزُ مِنَ الرُّسُلِ بِأَمْتِهِ، وَلَا يَتَكَلَّمُ يَوْمَئِذٍ أَحَدٌ إِلَّا الرَّسُولُ، وَكَلَامُ الرَّسُولِ يَوْمَئِذٍ اللَّهُمَّ سَلِّمْ وَسَلِّمْ. وَفِي جَهَنَّمَ كَلَالِيْبٌ مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ، هَلْ رَأَيْتُمْ شَوْكَ السَّعْدَانِ؟ قَالُوا نَعَمْ. قَالَ: «فَأَيْنَهَا مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ، غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَعْلَمُ قَدْرَ عَظْمِهَا إِلَّا اللَّهُ، تَخْطَفُ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ، فَمِنْهُمْ مَنْ يُوْبِقُ بِعَمَلِهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يُخْرَدُ لَمْ يَنْجُو، حَتَّى إِذَا أَرَادَ اللَّهُ رَحْمَةً مِنْ أَرَادَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، أَمَرَ اللَّهُ الْمَلَائِكَةَ أَنْ يُخْرِجُوا مَنْ كَانَ يُعْبُدُ اللَّهَ، فَيُخْرِجُوهُمْ وَيَعْرِفُونَهُمْ بِأَنَارِ السُّجُودِ، وَحَرَّمَ اللَّهُ عَلَى النَّارِ أَنْ تَأْكُلَ أَثَرَ السُّجُودِ فَيَخْرُجُونَ مِنَ النَّارِ قَدِ امْتَحَشُوا، فَيَصْبُ عَلَيْهِمْ مَاءُ الْحَيَاةِ، فَيَنْبَتُونَ كَمَا تَنْبَتُ الْجِبَةُ فِي حِمِيلِ السَّيْلِ، ثُمَّ يَفْرُغُ اللَّهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ الْعِبَادِ، وَيَبْقَى رَجُلٌ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، وَهُوَ آخِرُ أَهْلِ النَّارِ دُخُولًا الْجَنَّةِ، مُقْبِلٌ بِوَجْهِهِ قَبْلَ النَّارِ يَقُولُ يَا رَبِّ اصْرِفْ وَجْهِي عَنِ النَّارِ، قَدْ قَشَبَنِي رِيحُهَا، وَأَحْرَقَنِي ذِكَاؤُهَا. يَقُولُ هَلْ عَسَيْتَ أَنْ فَعَلَ ذَلِكَ بِكَ أَنْ تَسْأَلَ غَيْرَ ذَلِكَ يَقُولُ لَا وَعِزَّتِكَ. فَيُعْطِي اللَّهُ مَا يَشَاءُ مِنْ عَهْدٍ وَمِيثَاقٍ، فَيَصْرِفُ اللَّهُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ، فَإِذَا أَقْبَلَ بِهِ عَلَى الْجَنَّةِ رَأَى بَهْجَتَهَا سَكَتَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَسْكُتَ، ثُمَّ قَالَ يَا رَبِّ قَدَّمَنِي عِنْدَ بَابِ الْجَنَّةِ. يَقُولُ اللَّهُ لَهُ أَلَيْسَ قَدْ أُعْطِيتَ الْعُهُودَ وَالْمَوَاقِيقَ أَنْ لَا تَسْأَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنْتَ سَأَلْتَ يَقُولُ يَا رَبِّ لَا أَكُونُ أَشَقَى خَلْقِكَ. يَقُولُ فَمَا عَسَيْتَ أَنْ أُعْطِيتَ ذَلِكَ أَنْ لَا تَسْأَلَ غَيْرَهُ يَقُولُ لَا وَعِزَّتِكَ لَا أَسْأَلُ غَيْرَ ذَلِكَ. فَيُعْطِي رَبُّهُ مَا شَاءَ مِنْ عَهْدٍ وَمِيثَاقٍ، فَيَقْدِمُهُ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ، فَإِذَا بَلَغَ بَابَهَا، فَرَأَى زَهْرَتَهَا وَمَا فِيهَا مِنَ النَّضْرَةِ وَالسُّرُورِ، فَيَسْكُتُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَسْكُتَ، فَيَقُولُ يَا رَبِّ أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ. فَيَقُولُ اللَّهُ وَيَخَلِّقُ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أُغْدِرَكَ، أَلَيْسَ قَدْ أُعْطِيتَ الْعَهْدَ وَالْمِيثَاقَ أَنْ لَا تَسْأَلَ غَيْرَ الَّذِي أُعْطِيتَ يَقُولُ يَا رَبِّ لَا تَجْعَلْنِي أَشَقَى خَلْقِكَ. فَيَضْحَكُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْهُ، ثُمَّ يَأْذُنُ لَهُ فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ يَقُولُ تَمَنَّ. فَيَتَمَنَّ حَتَّى إِذَا انْقَطَعَتْ أُمْنِيَّتُهُ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ تَمَنَّ كَذَا وَكَذَا. أَقْبَلَ يَذْكُرُهُ رَبُّهُ، حَتَّى إِذَا انْتَهَتْ بِهِ الْأَمَانِيُّ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لَكَ ذَلِكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ» قَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ رضي الله عنه لِأَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «قَالَ اللَّهُ

لَكَ ذَلِكَ وَعَشْرَةٌ أَمْثَالِهِ». قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ ﷺ لَمْ أَحْفَظْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَّا قَوْلَهُ: «لَكَ ذَلِكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ». قَالَ أَبُو سَعِيدٍ ﷺ إِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ: «ذَلِكَ لَكَ وَعَشْرَةٌ أَمْثَالِهِ».

114. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) camaat soruşdu: “Ey Allahın elçisi! Qiyamət günü Rəbbimizi görə biləcəyikmi?” (Peyğəmbər) dedi: “Məgər siz buludla örtülməmiş on dörd gecəlik ayı (görəcəyinizə) şübhə edirsiniz?” Onlar: “Xeyr, ey Allahın elçisi!” deyə cavab verdilər. (Peyğəmbər) dedi: “Məgər siz buludla örtülməmiş günəşi (görəcəyinizə) şübhə edirsiniz?” Onlar: “Xeyr!” dedilər. Peyğəmbər: “Rəbbinizi də beləcə görə bilərsiniz. Qiyamət günü insanlar məhşərə toplanacaq və Allah buyuracaq: “Kim nəyə ibadət edirdisə, qoy onun ardınca getsin!” Beləliklə, onlardan kimisi günəşin, kimisi ayın, kimisi də tağutların ardınca gedəcək. Axırda bu ümmət, içində olan münafiqlərlə birlikdə qalacaqlar. Allah onların yanına gəlib buyuracaq: “Mən sizin Rəbbinizəm!” Onlar (Onu tanımadıqlarına görə) deyəcəklər: “Rəbbimiz gələndək bura bizim yerimiz (olacaq), Rəbbimiz gələndə biz Onu tanıyacağıq.” Sonra Allah onların yanına gəlib buyuracaq: “Mən sizin Rəbbinizəm!” Onlar (Onu tanıyacaq və): “Sən bizim Rəbbimizsən!” deyəcəklər. (Bundan sonra) Allah onları çağıracaq, Cəhənnəmin üzərində körpü (Sırat) qurulacaq və ümməti ilə birlikdə bu körpüdən keçən elçilərin birincisi mən olacağam. O gün elçilərdən başqa heç kəs danışa bilməyəcək, elçilər isə deyəcəklər: “Allahım, xilas et, xilas et!” Cəhənnəmdə sadan (tikanlı bitki) tikanlarına bənzər qarmaqlar vardır. Siz sadan tikanlarını görmüsünüzmü?” (Əshabələr): “Bəli” dedilər. (Peyğəmbər) buyurdu: “Bu qarmaqlar sadan tikanlarına bənzəyirlər, lakin Allahdan başqa heç kəs onların nə qədər böyük olduğunu bilmir. Onlar insanları əməllərinə görə tutacaqlar, kimisi əməlinə görə məhv olacaq, kimisi də didik-didik ediləcək, lakin axırda xilas olacaq. Nəhayət Allah Cəhənnəmə vasil olanlardan dilədiyinə mərhəmət göstərmək istədiyi zaman mələklərə Allaha ibadət etmiş kimsələri (oradan) çıxarmağı əmr edəcək. Mələklər onları (üzlərindəki) səcdə izindən tanıyıb (oradan) çıxaracaqlar. Belə ki, Allah Cəhənnəm oduna səcdə izlərini yandırır-yaxmağı haram etmişdir. Beləliklə, onlar Cəhənnəmdən çıxacaqlar. Od Adəm övladının vücudunu – səcdə yerləri istisna olmaqla, başdan-ayağa yandırır-yaxacaq və onlar sümüklərinə qədər yanmış halda oddan çıxacaqlar. Bundan sonra onların üstünə dirilik suyu töküləcək və onlar selin gətirdiyi toxumun cücərib yetişdiyi kimi diriləcəklər. Nəhayət Allah Öz qulları üzərində mühakiməsini bitirdikdə Cənnətlə Cəhənnəm arasında bir nəfər qalacaq. Bu adam Cəhənnəmdən çıxıb Cənnətə girən kimsələrin axırncısı olacaq. Onun üzü Cəhənnəmə tərəf olacaq və o deyəcək: “Ey Rəbbim, mənim üzümü oddan döndər, çünki onun tüstüsü məni zəhərləmişdir, alovu da məni yandırır-yax-

mışdır!”. Allah deyəcək: “Bu istədiyini yerinə yetirilsə, başqa bir şey istəyəcəksənmi?” (Bu adam): “Sənin izzətinə and olsun ki, yox” deyəcək və Allaha dilədiyi qədər and içib söz verəcək. Allah da onun üzünü oddan döndərəcək. Allah onun üzünü Cənnətə tərəf çevirdikdə o, (Cənnətin) gözəlliyini görüb Allahın istədiyi qədər susacaq, sonra isə deyəcək: “Ey Rəbbim, məni Cənnətin qarısına yaxınlaşdır.” Allah ona deyəcək: “Məgər sən and içib söz verməmişdin ki, bu istədiyindən başqa heç nə istəməyəcəksən?” O deyəcək: “Ey Rəbbim, qoy Sənin yaratdıqlarının ən bədbəxti mən olmayım!” Allah deyəcək: “Bu istədiyini yerinə yetirilsə, başqa bir şey istəyəcəksənmi?” O (yenə): “Sənin izzətinə and olsun ki, mən başqa heç nə istəməyəcəyəm” deyəcək və Allaha dilədiyi qədər and içib söz verəcək. Allah da onu Cənnətin qarısına yaxınlaşdıracaq. Cənnətin qarısına çatdıqda onun gözəlliyini, içindəki sevinc və zövq-səfanı görüb Allahın istədiyi qədər susacaq, sonra da deyəcək: “Ey Rəbbim, məni Cənnətə daxil et!” Allah deyəcək: “Vay sənin halına, ey Adəm oğlu, sən nə qədər vədinə xilaf çıxırsan! Məgər sən and içib söz verməmişdin ki, sənə verilənlərdən başqa heç nə istəməyəcəksən?” O deyəcək: “Ey Rəbbim, qoy Sənin yaratdıqlarının ən bədbəxti mən olmayım!” Belə olduqda Qüdrətli və Böyük Allah güləcək, sonra ona Cənnətə daxil olmağa izn verəcək və deyəcək: “(Nə diləyirsən,) dilə!” O adam o qədər diləyəcək ki, axırda (heç bir) diləyi qalmayacaq və Qüdrətli və Böyük Allah deyəcək: “Filan və filan şeyləri də dilə!” Beləcə, Rəbbi ona (onun istəklərini) xatırladacaq. Artıq onun heç bir istəyi qalmadıqda Uca Allah buyuracaq: “Sənə bu istədiklərin və bir o qədəri də (verilmişdir).” Əbu Səid əl-Xudri ﷺ Əbu Hureyraya ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ demişdir ki, Allah buyuracaq: “Sənə bu istədiklərin, üstəlik onun on misli (verilmişdir).” Əbu Hureyra ﷺ da (ona belə) cavab vermişdir: “Mən Peyğəmbərin: “Sənə bu istədiklərin və bir o qədəri də (verilmişdir)” dediyini yadda saxlamışam. Əbu Səid əl-Xudri: “Mən isə onun: “Sənə bu istədiklərin, üstəlik onun on misli (verilmişdir)” dediyini eşitmişəm. (Buxari 806, 6573, 7437, Muslim 267, 469)

حديث أبي سعيد الخدري قال قلنا يا رسول الله هل نرى ربنا يوم القيامة قال: هل تضارون في رؤية الشمس والقمر إذا كانتا صحوًا قلنا لا قال: فإنكم لا تضارون في رؤية ربكم يومئذ إلا كما تضارون في رؤيتهما ثم قال: يُنادي مُنادٍ: ليذهب كل قوم إلى ما كانوا يعبدون، فيذهب أصحاب الصليب مع صليبيهم، وأصحاب الأوثان مع أوثانهم، وأصحاب كل آلهة مع آلهتهم، حتى يبقى من كان يعبد الله من برٍّ أو فاجر، وعبرات من أهل الكتاب، ثم يؤتى بجهنم تُعرض كأنها سراب، فيقال لليهود: ما كنتم تعبدون قالوا كنا نعبد عزيّر ابن الله، فقال كذبتم، لم يكن لله صاحبة ولا ولد، فما تريدون قالوا نريد أن تسقينا، فيقال اشربوا، فيتساقطون في جهنم ثم يُقال للنصارى ما كنتم تعبدون فيقولون كنا نعبد المسيح ابن الله، فيقال كذبتم لم يكن لله صاحبة ولا ولد، فما تريدون فيقولون نريد أن تسقينا، فيقال اشربوا، فيتساقطون في جهنم حتى يبقى من كان يعبد الله من برٍّ أو فاجر، فيقال لهم ما يحبسكم وقد ذهب الناس فيقولون فارقناهم ونحن أحوج منا إليه اليوم، وإنا سمعنا مُناديًا يُنادي: ليَلْحَقْ كل قوم بما كانوا يعبدون وإِنَّمَا نَنْتَظِرُ رَبَّنَا؛ قَالَ فَيَأْتِيهِمْ

الْحَبَّارُ، فِي صُورَةٍ غَيْرِ صُورَتِهِ الَّتِي رَأَوْهُ فِيهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ؛ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ، فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا فَلَا يَكْلِمُهُ إِلَّا الْأَنْبِيَاءُ، فَيَقُولُ هَلْ يَبِينُكُمْ وَيَبِينَهُ آيَةٌ تَعْرِفُونَهُ فَيَقُولُونَ السَّاقِ؛ فَيَكْتَنِفُ عَنْ سَاقِهِ، فَيَسْجُدُ لَهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ، وَيَبْقَى مَنْ كَانَ يَسْجُدُ لِلَّهِ رِيَاءً وَسَمْعَةً؛ فَيَذْهَبُ كَيْبًا يَسْجُدُ فَيَعْرُدُ ظَهْرَهُ طَبَقًا وَاحِدًا، ثُمَّ يُؤْتَى بِالْجِسْمِ فَيُجْعَلُ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ فَلَنَّا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْجِسْرُ قَالَ مَدْحَضَةٌ مَزَلَةٌ عَلَيْهِ خَطَاطِيفُ وَكَالَلَيْبِ، وَحَسَكَةٌ مُفْلَطْحَةٌ لَهَا شَوْكَةٌ عَقِيفَاءُ تَكُونُ بِنَجْدٍ يُقَالُ لَهَا السَّعْدَانُ الْمُؤْمِنُ عَلَيْهَا كَالطَّرْفِ وَكَالْبُرْقِ وَكَالرَّيْحِ، وَكَالْجَاوِيدِ الْخَيْلِ وَالرَّكَابِ، فَتَأْجِ مُسَلَّمٌ، وَتَأْجِ مَخْدُوشٌ، وَمَكْدُوسٌ فِي نَارِ جَهَنَّمَ، حَتَّى يَمُرَّ آخِرُهُمْ يُسْحَبُ سَحْبًا فَمَا أَنْتُمْ بِأَشَدَّ لِي مَنَاشِدَةً فِي الْحَقِّ قَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِ يَوْمَئِذٍ لِلْحَبَّارِ فَإِذَا رَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ نَجَوْا وَبَقِيَ إِخْوَانُهُمْ، يَقُولُونَ رَبَّنَا إِخْوَانُنَا كَانُوا يَصَلُّونَ مَعَنَا وَيَصُومُونَ مَعَنَا وَيَعْمَلُونَ مَعَنَا؛ فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ دِينَارٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجُوهُ، وَيُحَرِّمُ اللَّهُ صُورَهُمْ عَلَى النَّارِ، فَيَأْتُونَهُمْ وَبَعْضُهُمْ قَدْ غَابَ فِي النَّارِ إِلَى قَدَمِهِ وَإِلَى أَنْصَافِ سَاقِيهِ، فَيَخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا ثُمَّ يَعُودُونَ فَيَقُولُ اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ نَصْفِ دِينَارٍ فَأَخْرِجُوهُ؛ فَيَخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا ثُمَّ يَعُودُونَ فَيَقُولُ اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجُوهُ؛ فَيَخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَإِنْ لَمْ تُصَدِّقُونِي فَأَقْرِعُوا (إِنَّ اللَّهَ لَا يُظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً بَضَاعِفَهَا) فَيَسْتَفْعِ النَّبِيُّونَ وَالْمَلَائِكَةُ وَالْمُؤْمِنُونَ فَيَقُولُ الْحَبَّارُ تَبَيَّنَتْ شَفَاعَتِي، فَيَقْبُضُ قَبْضَةً مِنَ النَّارِ فَيَخْرِجُ أَقْوَامًا قَدِ امْتَحِشُوا، فَيَلْقَوْنَ فِي نَهْرٍ بِأَفْوَاهِ الْحِجَّةِ يُقَالُ لَهُ مَاءُ الْحَيَاةِ، فَيَنْبَتُونَ فِي حَافَتَيْهِ كَمَا تَنْبَتُ الْحَبَّةُ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ قَدْ رَأَيْتُمُوهَا إِلَى جَانِبِ الصَّخْرَةِ إِلَى جَانِبِ الشَّجَرَةِ، فَمَا كَانَ إِلَى الشَّمْسِ مِنْهَا كَانَ أَحْضَرَ، وَمَا كَانَ مِنْهَا إِلَى الظِّلِّ كَانَ أَبْيَضَ فَيَخْرِجُونَ كَأَنَّهُمُ اللَّوْلُؤُ، فَيُجْعَلُ فِي رِقَابِهِمُ الْخَوَاتِيمُ فَيَدْخُلُونَ الْحِجَّةَ، فَيَقُولُ أَهْلُ الْحِجَّةِ هُوَ لَاءٌ عَقَّاءُ الرَّحْمَنِ أَدْخَلَهُمُ الْجَنَّةَ بَعِيرٍ عَمَلٍ عَمَلُوهُ، وَلَا خَيْرَ قَدَمُوهُ، فَيُقَالُ لَهُمْ لَكُمْ مَا رَأَيْتُمْ وَمِثْلَهُ مَعَهُ

115. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbərin ﷺ (dövründə bir dəstə adam): “Ya Rəsulullah! Biz Qiyamət günü Rəbbimizi görə biləcəyikmi?” Peyğəmbər: “Bəli! Yanında bulud olmayan açıq bir havada günəşi və ayı görməkdə (basabas salıb) çətinlik çəkirsinizmi?”. Onlar: «Xeyr, Ya Rəsulallah». O: «Günəşi və ayı görməkdə əziyyəət çəkmədiyiniz kimi Allahı da görməkdə heç bir əziyyəət çəkməyəcəksiniz» deyər buyurdu. Qiyamət günü yetişdiyi zaman carçı səsləyib deyəcək: “Hər bir ümmət nəyə ibadət edirdisə, qoy onun ardınca getsin!” Bundan sonra Allahdan qeyrisinə – bütlərə və dikinə qoyulmuş daşlara ibadət edən, Allahdan qeyrisinə ibadət edən hər bir kəs ibadət etdiyi məbudunun ardınca düşər. Axırda isə yalnız Allaha ibadət edənlər – xeyirxah, yaxud günahkar adamlar – habelə Kitab əhlindən (öz peyğəmbərlərinə) sadıq olmuş kimsələr qalacaqdır. Sonra Cəhənnəm gətirilir. Cəhənnəm onlara ilğım kimi göstərilir. (O vaxt) yəhudilər çağırılacaq və onlardan soruşulacaq ki: “Siz nəyə ibadət edirdiniz?” Onlar deyəcəklər: “Biz Allahın oğlu Üzeyirə ibadət edirdik”²⁴ Onlara deyiləcək: “Yalan danışsınız! Allah Özünə nə zövcə, nə də övlad götürmüşdür. (Bir deyin görək) siz nə istəyirsiniz?” Onlar deyəcəklər: “Susamışıq, ey Rəbbimiz, bizə su ver.” Onda onlara (Cəhənnəm) göstəriləcək (və deyiləcək): “(Bundan) içmək istəmirsinizmi?” Onlar ilğıma bənzər, alovlanan atəşin (kənarına) toplanacaq və bir-birilərini tapdayaraq Cəhənnəmə düşəcəklər. Sonra Nəsrənilər çağırılacaq və onlardan soruşulacaq: “Siz nəyə

²⁴ “Yəhudilər: “Üzeyr Allahın oğludur”– dedilər. Xaçpərəstlər də: “Məsih Allahın oğludur” dedilər. Bu onların ağızlarından çıxan sözlərdir. Bu, daha əvvəlki kafirlərin sözlərinə oxşayır. Allah onları məhv etsin! Gör necə də haqdan döndərilirlər!”. (ət-Tovbə 30).

ibadət edirdiniz?" Onlar deyəcəklər: "Biz Allahın oğlu Məsihə ibadət edirdik." Onlara deyiləcək: "Yalan danışsınız! Allah Özünə nə zövcə, nə də övlad götürmüşdür". Sonra onlardan: "Siz nə istəyirsiniz?" deyə soruşulacaq. Onlar: "Susamışıq, ey Rəbbimiz, bizə su ver" deyə cavab verəcəklər. Onda onlara (Cəhənnəm) göstəriləcək (və deyiləcək): "(Bundan) içmək istəmirsinizmi?" Onlar ilğıma bənzər, alovlanan atəşin (kənarına) toplanacaq və bir-birilərini tapdayaraq Cəhənnəmə düşəcəklər. Nəhayət, ancaq Allaha ibadət edən kimsələr – xeyirxah, yaxud günahkar adamlar qaldıqda Onlara: "Nə gözləyirsiniz?! Qoy hər bir ümmət ibadət etdiyi (məbudun) ardınca getsin!" Onlar deyəcəklər: "Biz dünyada ikən insanlara ehtiyacımız ola-ola onlardan ayrıldıq, əsla onlarla birlikdə olmadıq. Bir carçının səsləyərək: "Hər bir ümmət nəyə ibadət edirdisə, qoy onun ardınca getsin!" dediyini eşitdik. Biz ibadət etdiyimiz Rəbbimizi gözləyirik!"²⁵ (Aləmlərin Rəbbi olan Allah onların yanına Onu tanımadıqları ən yaxın bir surətdə²⁶ gələcək və belə buyuracaq: "Mən sizin Rəbbinizəm!" Onlar: "Səndən Allaha sığınırıq!" (və iki, yaxud üç dəfə): "Biz heç nəyi Allaha şərik qoşmururuq!" deyəcəklər. Hətta bəziləri (imtahanın çətinliyi üzündən həqiqətdən) üz döndərmək istəyəcək). Meydanda olan möminlərə Cabbar olan Allah onlara ilk dəfə gördükləri surətdən başqa bir surətdə gələcəkdir. Mən sizin Rəbbinizəm! Deyəcəkdir. Onlar: "Sən bizim Rəbbimizsən!" deyəcəklər²⁷. Artıq Onunla Peyğəmbərlərdən başqası danışmaz. O buyuracaq: "Sizinlə Onun arasında bir əlamət varmı ki, bunun sayəsində Onu tanıya bilərsiniz?" Onlar: "Bəli! Səəq" deyə cavab verəcəklər. Bu vaxt Ayaq açılacaq və səmimi qəlbədən Allaha səcdə etmiş elə bir kəs qalmayacaq ki, Allah ona səcdə etməyə izin verməsin. Həmçinin (insanlardan) göstəriş və ya riyakarlıqla səcdə etmiş elə bir kəs qalmayacaq ki, Allah onun onurğa sümüyünü bir bütöv sümük etməsin. (Beləsi hər dəfə səcdə etmək istədikdə, (əksinə,) qafası üstə düşəcək). Bundan sonra Cəhənnəmin üzərində körpü qurulacaq. Onlar: "Yə Rəsulullah! Nə körpüdür elə?" Dedi: "Sürüşkən və

²⁵ O möminlər dünyada ikən Allaha itaət edir, onun buyuruqlarını yerinə yetirir və qadağan etdiyi şeylərdən çəkinirdilər, üstəlik qohum-əqrəbalarından, habelə digər yaxın adamlarından Allaha asi olan kimsələri sevmirdilər, onlara ehtiyacları olsa da belə, onlara yaxınlıq vermirdilər. Uca Allah Quranda onları belə vəsf edir: "Allaha və Axirət gününə iman gətirən elə bir camaat tapa bilməzsən ki, onlar Allaha və Onun Elçisinə düşmən olanlarla – öz ataları, oğulları, qardaşları, qohum-əqrəbaları olsalar belə – dostluq etsinlər. Allah onların qəlbinə iman salmış və onları Öz tərəfindən bir ruhla dəstəkləmişdir. Allah onları ağacları altından çaylar axan Cənnət bağlarına daxil edəcəkdir. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Allah onlardan razıdır, onlar da Allahdan razıdırlar. Onlar Allahın firqəsidir. Həqiqətən, məhz Allahın firqəsi nicat tapanlardır" (əl-Mucadilə 22).

²⁶ Yəni Allahın isim və sifətlərinə dair Quran və Sünnədə varid olan dəlillərdən bildikləri vəsflərə uyğun surətdə gələcək.

²⁷ Bu hədislərdən güman edilə bilər ki, münafıqlar da möminlərlə bərabər Uca Allahu görəcəklər. Lakin bu fikir batil və əsassız bir fikirdir. Peyğəmbərin ﷺ: "Axırda bu ümmət, içində olan münafıqlərlə birlikdə qalacaqdır" sözü münafıqlərin Allahu görəcəklərinə dəlalət etmir. Əksinə, Quran və Sünnədə varid olmuş dəlillərə əsasən, möminlərdən başqa heç kəs Allahu görməyəcəkdir.

hamar bir şeydir. Orada çəngəllər, qarmaqlar və dəmir tikanlar vardır. Bunlar Nəccdə bitən, (üstü) tikanla (dolu), sadan deyilən bir bitkiyə (bənzəyir). Möminlərdən – (kimisi) bir göz qırpmında, (kimisi) şimşək tək, (kimisi) külək kimi, (kimisi) quş kimi, (kimisi də) ən bərk qaçan cins at və ya dəvə kimi (sürətlə həmin körpünün üstündən) keçəcək. (Kimisi) sağ-salamat qurtulacaq. Kimisi (tikanlara ilişib) didik-didik ediləcək, lakin axırda xilas olacaq. Bəziləri də Cəhənnəm odunda qalaqlanacaqlar. Nəhayət, möminlər oddan xilas olduqları zaman – canım Əlində olan Allaha and olsun ki – sizlərdən heç kəsin, haqqı araşdırmaq xüsusunda Allaha yalvarıb-yaxarması, Qiyamət günü möminlərdən Cəhənnəmə düşmüş qardaşları üçün Allaha yalvarması qədər şiddətli ola bilməz. Onlar: “Ey Rəbbimiz! (Bu zavallılar) bizimlə bərabər oruc tutar, namaz qılar və başqa yaxşı işlər yerinə yetirərdilər” – deyəcəklər. Onda Allah buyuracaq: “Gedin, qəlbində dinar ağırlığında iman olan (hər) kəsi (oradan) çıxarın! Allah onların surətlərini yandıрмаğı Cəhənnəm oduna haram etmişdir”. Beləliklə, onlar, ayağının yarısına qədər, habelə dizinə qədər atəşə giriftar olmuş bir çox insanları (oradan) çıxaracaqlar. Allah buyuracaq: “Geri dönün, qəlbində yarım dinar ağırlığında iman olan bir kimsə tapsanız, onu da (oradan) çıxarın!”. Onlar yenə bir çoxlarını (oradan) çıxaracaqlar. Sonra deyəcəklər: “Ey Rəbbimiz! Bizə əmr etdiyiniz kimsələrdən heç kəsi orada buraxmadıq”. Allah buyuracaq: “Geri dönün, qəlbində zərrə ağırlığında iman olan bir kimsə tapsanız, onu da (oradan) çıxarın!” Onlar yenə bir çoxlarını (oradan) çıxaracaqlar. Sonra deyəcəklər: “Ey Rəbbimiz! Biz orada bir nəfər xeyirxah adam qoymadıq”. Əbu Səid: “Mənim danışdığım bu hədisə inanmırsınızsa, (bu ayəni) oxuyun: **“Həqiqətən, Allah zərrə qədər də olsa zülm etməz. Əgər qulun gördüyü iş yaxşı əməl olarsa, Allah bunu artırır və Öz tərəfindən ona böyük mükafat verir”.** (ən-Nisa 40). Bundan sonra İzzətli və Qüdrətli Allah: “Mələklər şəfaət etdilər, peyğəmbərlər şəfaət etdilər, möminlər şəfaət etdilər. (Şəfaət etməyən bircə rəhmlilərin Rəhmlisi qaldı” deyərək buyuracaq. Sonra da heç vaxt yaxşılıq etməmiş, (odda) yanıb kömürə dönmüş bir toplumu ovucayaraq Cəhənnəmdən çıxaracaq və onları Cənnətin yollarında axan, Həyat çayı deyilən bir çaya atacaq. Beləliklə, onlar selin gətirdiyi toxumun cücərib yetişdiyini kimi diriləcəklər. Məgər (o, yabanı toxumların) istər daşın, istərsə də ağacın dibində necə cücərdiyini görmürsünüz?! Günəş (şüaları) altında qalanı sarı və yaşıl, kölgədə qalanı isə ağ olur”. (Səhabələrdən bəziləri) dedilər: “Ya Rəsulullah! Sən sanki səhrada çobanlıq etmişən”. (Peyğəmbər ﷺ davam edib) dedi: “Onlar boyunlarında (gözoşşayan) halqalar olduğu halda, özləri də mirvari tək gözəl görkəmdə (Həyat çayından) çıxaraq Cənnətə girəcəklər. Cənnət əhli onları tanıyacaq (və deyəcək ki): “Nə bir (yaxşı) əməli, nə də özləri üçün əvvəlcədən tədarük gördükləri xeyirləri olmadığı halda,

Allahın Cənnətə daxil etdiyi, azadlığa buraxdığı kimsələr bunlardır!” (Sonra Allah (onlara) belə buyuracaq: “Cənnətə girin! Gözünüzün gördüyü hər nə varsa, sizindir”. Onlar deyəcəklər: “Ey Rəbbimiz! Sən ələmlərdən heç kəsə vermədiyən nemətləri bizə verdin!”. Allah buyuracaq: “Sizə bundan da üstün olanını hazırlamışam!” Onlar deyəcəklər: “Ey Rəbbimiz! Bundan üstün nə ola bilər ki?” Allah buyuracaq: “Mənim rizam! Artıq bundan sonra Mənim sizə heç vaxt qəzəbim tutmayacaq”). (Buxari 7439, Muslim 269, 472)

إثبات الشفاعة وإخراج الموحدين من النار

Şəfaətin İsbatı Və Tövhid Əhlinin Oddan Çıxması

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَدْخُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى أخرجوا من النار من كان في قلبه مثقال حبة من خردل من إيمان فيخرجون منها قد أسودوا فيلقون في نهر الحيا أو الحياة شك مالك فينبئون كما تنبت الحية في جانب السيل ألم تر أنها تخرج صفراء ملتوية.

116. Əbu Səid əl-Xudri رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cənnət əhli Cənnətə, Cəhənnəm əhli də Cəhənnəmə daxil olduqdan sonra Uca Allah buyuracaq: “Qəlbində xardal dənəsi ağırlığında iman olan hər kəsi (Cəhənnəmdən) çıxarın!” Beləcə, onlar oradan qarqara qaralmış halda çıxarılıb yağışdan əmələ gələn çaya (və ya Həyat çayına) atılacaq və selin kənarında qalan toxumlar necə cücəirsə, onlar da eləcə cücərəcəklər. Məgər (torpağın üstünə) çıxan sapsarı, əyilmiş cücərtilləri görmədinmi?” (Buxari 22, Muslim 270, 475)

آخر أهل النار خروجا

Cəhənnəmdən Axırınıçı Çıxan Kimsə

حَدَّثَنَا عُمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لَأَعْلَمُ آخِرَ أَهْلِ النَّارِ خُرُوجًا مِنْهَا وَآخِرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولًا رَجُلٌ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ كَبُورًا (حَبْرًا) فَيَقُولُ اللَّهُ أَذْهَبَ فَأَدْخُلُ الْجَنَّةَ فَيَأْتِيهَا فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلَأَى فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا مَلَأَى فَيَقُولُ اللَّهُ أَذْهَبَ فَأَدْخُلُ الْجَنَّةَ فَيَأْتِيهَا فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلَأَى فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا مَلَأَى فَيَقُولُ اللَّهُ أَذْهَبَ فَأَدْخُلُ الْجَنَّةَ فَإِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيَا وَعَشْرَةَ أَمْثَالِهَا أَوْ إِنَّ لَكَ مِثْلَ عَشْرَةِ أَمْثَالِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ تَسْخَرُ مِنِّي (تَسْخَرُ بِي) أَوْ تَضْحَكُ مِنِّي وَأَنْتَ الْمَلِكُ فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ وَكَانَ يَقُولُ ذَلِكَ أَذَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً

117. Abdullah İbn Məsud رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən cəhənnəmliklərdən Cəhənnəmdən son çıxacaq və cənnətliklərdən Cənnətə son

girəcək kimsəni tanıyıram. O kimsə ki, iməkləyə-iməkləyə Cəhənnəmdən çıxacaq və Allah Təbarəkə və Təalə ona: “Get, Cənnətə gir!” deyə buyuracaq. O kimsə Cənnətə yaxınlaşacaq və ona elə gələcək ki, Cənnət dopdoludur. Onda o, geri qayıdib deyəcək: “Ey Rəbbim! Mən Cənnəti dopdolu gördüm”. Allah Təbarəkə və Təalə yenə ona: “Get, Cənnətə gir!” deyə buyuracaq. O kimsə Cənnətə yaxınlaşacaq və yenə ona elə gələcək ki, Cənnət dopdoludur. O geri dönüb deyəcək: “Ey Rəbbim! Mən Cənnəti dopdolu gördüm”. Onda Allah ona belə buyuracaq: “Get, Cənnətə gir! Dünya və onun on misli qədər (yer) sənindir, (yaxud dünyanın on misli qədər (yer) sənindir)”. Onda bu adam deyəcək: “Sən Hökmdar olduğun halda mənə lağ edirsən, (yaxud mənə gülürsən)?”. (Abdullah): Mən Peyğəmbərin ﷺ arxa dişləri görünənədək güldüyünü gördüm. (Səhabələr): “Cənnət əhlinin ən aşağı dərəcə sahibi bu kimsədir” deyərdilər. (Buxari 6571, Muslim 272, 479)

أذن أهل الجنة منزلة فيها

Cənnətdə Ən Aşağı Mənzili Olan Kimsə

أَنَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوْ اسْتَشْفَعْنَا عَلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ أَنْتَ الَّذِي خَلَقْتَ اللَّهُ بِيَدِهِ وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ وَأَمَرَ الْمَلَائِكَةَ فَسَجَدُوا لَكَ فَاشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّنَا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ حَظِيئَتَهُ وَيَقُولُ ائْتُوا نُوحًا أَوَّلَ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللَّهُ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ حَظِيئَتَهُ ائْتُوا إِبْرَاهِيمَ الَّذِي اتَّخَذَهُ اللَّهُ خَلِيلًا فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ حَظِيئَتَهُ ائْتُوا مُوسَى الَّذِي كَلَّمَهُ اللَّهُ (كَلَّمَ اللَّهُ) فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ حَظِيئَتَهُ ائْتُوا عِيسَى فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ ائْتُوا مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فَإِذَا رَأَيْتَهُ وَقَعْتَ سَاجِدًا فَيَدْعُنِي مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ يُقَالُ لِي ارْفَعْ رَأْسَكَ سَلِّ نُعْطَهُ وَقُلْ يُسْمَعُ وَاشْفَعْ تُشْفَعُ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَحْمَدُ رَبِّي بِتَحْمِيدِ يُعَلِّمُنِي ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحْدُ لِي حَدًّا ثُمَّ أُخْرِجُهُمْ مِنَ النَّارِ وَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُوذُ فَأَقْعُ سَاجِدًا مِثْلَهُ فِي الثَّالِثَةِ أَوْ الرَّابِعَةِ حَتَّى مَا بَقِيَ (مَا بَقِيَ) فِي النَّارِ إِلَّا مَنْ حَسِبَهُ الْقُرْآنُ أَيْ وَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ)). قَالَ ابْنُ عُيَيْنٍ فِي رِوَايَتِهِ: قَالَ قَتَادَةُ: أَيْ: وَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ).

118. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qiyamət günü Allah insanları (məhşərə) toplayacaq. (O zaman) onlar deyəcəklər: “Gəlin Rəbbimizin yanında bizə şəfaət (edəcək bir adam) tapaq, bizi bu (acınacaqlı) vəziyyətdən qurtarsın”. Bundan sonra onlar Adəmin ﷺ yanına gəlib deyəcəklər: “(Sən bəşəriyyətin atası Adəmsən!) Allah səni Öz Əli ilə yaratmış və sənə Öz ruhundan üfürmüşdür. Sonra mələklərə əmr etmiş və onlar sənə səcdə etmişlər. (Elə isə) Rəbbinin yanında bizdən ötrü şəfaət et, bizi bu (acınacaqlı) vəziyyətdən qurtarsın”. Adəm: “Mən bu (məqama) layiq deyiləm” deyə cavab verəcək, sonra etdiyi xətanı xatırlayacaq, (buna görə Rəbbindən utanacaq və onlara): “Lakin siz Uca Allahın göndərdiyi ilk rəsulun – Nuhun ﷺ yanına gedin!” deyəcək. Onda onlar Nuhun ﷺ yanına gələcəklər. Nuh: “Mən bu

(məqama) layiq deyiləm” deyə cavab verəcək, sonra etdiyi xətanı xatırlayacaq, (buna görə Rəbbindən utanacaq və onlara): “Lakin siz Allahın Özünə ən sevimli dost tutduğu İbrahimin ﷺ yanına gedin!” deyəcək. Onda onlar İbrahimin ﷺ yanına gələcəklər. İbrahim: “Mən bu (məqama) layiq deyiləm” deyə cavab verəcək, sonra etdiyi xətanı xatırlayacaq, (buna görə Rəbbindən utanacaq və onlara): “Lakin siz Allahın (bilavasitə) danışdığı, (özünə də Tövrat bəxş etdiyi) Musanın ﷺ yanına gedin!” deyəcək. Onda onlar Musanın ﷺ yanına gələcəklər. Musa: “Mən bu (məqama) layiq deyiləm” deyə cavab verəcək, sonra etdiyi xətanı xatırlayacaq, (buna görə Rəbbindən utanacaq və onlara): “Lakin siz (Allahın Ruhunu²⁸ və Kəlməsi olan) İsanın ﷺ yanına gedin!” deyəcək. Onda onlar (Allahın Ruhunu və Kəlməsi olan) İsanın yanına gələcəklər. İsa (onlara): “Mən bu (məqama) layiq deyiləm. Lakin siz bütün keçmiş və gələcək xətaları bağışlanmış bir qulun – Muhəmmədin ﷺ yanına gedin!” deyəcək. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sonra onlar mənim yanıma gələcəklər. Mən Uca Rəbbimdən izin istəyəcəyəm və mənə izin veriləcəkdir. Mən Onu gördüyüm an səcdəyə qapanacağam. Allah istədiyi qədər məni bu vəziyyətdə saxlayacaq. Sonra (mənə belə) buyurulacaq: “Ey Muhəmməd! Başını qaldır, söylə, sözün dinlənəcək, istə, sənə (istədiyini) veriləcək, şəfaət et, şəfaətin qəbul olunacaq”. Mən başımı (səcdədən) qaldırıb Uca Rəbbimin mənə öyrətdiyi həmd-sənalarla Rəbbimi tərifləyəcəyəm. Sonra şəfaət edəcəyəm. Mənim üçün hədd qoyulacaq və mən (bir çoxlarını) atəşdən çıxarıb Cənnətə daxil edəcəyəm. Sonra qayıdıb səcdəyə qapanacağam. Allah məni saxlamaq istədiyi qədər bu vəziyyətdə saxlayacaq. Sonra (mənə belə) buyurulacaq: “Başını qaldır, ey Muhəmməd! Söylə, sözün dinlənəcək, istə, sənə (istədiyini) veriləcək, şəfaət et, şəfaətin qəbul olunacaq”. Mən başımı (səcdədən) qaldırıb Uca Rəbbimin mənə öyrətdiyi həmd-sənalarla Rəbbimi tərifləyəcəyəm. Sonra şəfaət edəcəyəm. Mənim üçün hədd qoyulacaq və mən (yenə bir çoxlarını) oddan çıxarıb Cənnətə daxil edəcəyəm”. (Ravi): “Mən bilmirəm, Peyğəmbər ﷺ ya üçüncüsündə, ya dördüncüsündə belə buyurdu. “Nəhayət, mən deyəcəyəm: “Ey Rəbbim! Odda, Quranın tutub saxladığılarından başqa, (yəni özlərinə əbədi olaraq odda

²⁸ Muhəmməd Peyğəmbərin ﷺ səhabələri və ilk müsəlman ilahiyyətçiləri “Allah” sözünün təyin olduğu iki söz birləşməsi arasında fərq qoyardılar: 1). söz birləşməsində təyin edilən söz canlı şəxs olduqda və ya cansız əşya olduqda. Məsələn, Beytullah (Allahın Evi); Rəsulullah (Allahın Elçisi); Abdullah (Allahın qulu); Ruhullah (Allahın Ruhunu). Bu və başqa belə ifadələrdə təyin olunan söz Uca Allah tərəfindən yaradılmışları bildirir. “Allahın Ruhunu” ifadəsi onu Allahın yaratdığını və onun Ona məxsus olduğunu bildirir. Bu adla Allahın peyğəmbəri İsa ﷺ çağırılır. Onu yaradan zaman Allah: “Ol!”- deyərək buyurmuş və o peyğəmbər də qeybdən yaranmışdır. Eynilə bu qaydada Adəm ﷺ peyğəmbərin də ruhu xəlq edilmişdir. 2). söz birləşməsində təyin olunan söz keyfiyyət bildirəndə. Məsələn: Elmullah (Allahın elmi); Kəlamullah (Allahın sözü); Zatullah (Allahın Özü). Bu və digər belə ifadələr Uca Allaha xas olan ilahi keyfiyyətləri əks etdirir. “İsmətini qoruyan Məryəmi də yada sal! Biz ona Öz ruhumuzdan Cəbrail vasitəsilə üfürdük, onu və onun oğlunu aləmlərə bir möcüzə etdik”. (əl-Ənbiyə 91).

qalmaq vacib buyurulanlardan başqa) bir kimsə qalmamışdır". İbn Ubeyd öz rəvayətində demişdir: "Qəladə demişdir: "Yəni özlərinə əbədi olaraq (Cəhənnəmdə) qalmaq vacib buyurulanlar". (Buxari 6565, 7440, Muslim 284, 495)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَاجَ النَّاسُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِإِبْرَاهِيمَ فَإِنَّهُ خَلِيلُ الرَّحْمَنِ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِمُوسَى فَإِنَّهُ كَلِيمُ اللَّهِ فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِعِيسَى فَإِنَّهُ رُوحُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِمُحَمَّدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَيَأْتُونِي فَأَقُولُ أَنَا لَهَا فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فَيُؤْذِنُ لِي وَيُلْهِمُنِي مَحَامِدَ أَحْمَدُهُ بِهَا لَا تَحْضُرُنِي الْآنَ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ وَأَخِيرُ لَهُ سَاجِدًا فَيَقُولُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعُ لَكَ وَسَلْ تُعْطَى وَاشْفَعْ تُشْفَعُ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي فَيَقُولُ انْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مِنْهَا مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِنْقَالُ شَعِيرَةٍ مِنْ إِيْمَانٍ فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ ثُمَّ أَعُودُ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ ثُمَّ أَخِيرُ لَهُ سَاجِدًا فَيَقَالُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعُ لَكَ وَسَلْ تُعْطَى وَاشْفَعْ تُشْفَعُ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي فَيَقُولُ انْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِنْقَالُ ذَرَّةٍ أَوْ خَرْدَلَةٍ مِنْ إِيْمَانٍ فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ ثُمَّ أَعُودُ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ ثُمَّ أَخِيرُ لَهُ سَاجِدًا فَيَقُولُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعُ لَكَ وَسَلْ تُعْطَى وَاشْفَعْ تُشْفَعُ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي فَيَقُولُ انْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِنْقَالُ حَبَّةٍ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ فَأَخْرِجُهُ مِنَ النَّارِ فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ. وَفِي رِوَايَةٍ عَنْهُ قَالَ: ثُمَّ أَعُودُ الرَّابِعَةَ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ ثُمَّ أَخِيرُ لَهُ سَاجِدًا فَيَقَالُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعُ لَكَ وَسَلْ تُعْطَى وَاشْفَعْ تُشْفَعُ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَتَذَنُّ لِي فَيَسْمَعُ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَيَقُولُ وَعِزَّتِي وَجَلَالِي وَكِبْرِيَائِي وَعَظَمَتِي لِأَخْرِجَنَّ مِنْهَا مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

119. Ənəs رضي الله عنه demişdir: "Mühəmməd صلى الله عليه وسلم bizə belə rəvayət etmişdir: "Qiyamət günü insanların arasına çaxnaşma düşəcək. (Nəhayət,) onlar Adəmin عليه السلام yanına gəlib deyəcəklər: "(Ey Adəm!) Rəbbinin yanında bizdən ötrü havadarlıq et (şəfaətçi ol)!" (Adəm) deyəcək: "Mən buna layiq deyiləm. Lakin siz İbrahimin عليه السلام yanına gedin. Həqiqətən, o, Mərhəmətli Allahın ən sevimli dostudur." Sonra onlar İbrahimin عليه السلام yanına gələcəklər. İbrahim: "Mən buna layiq deyiləm. Lakin siz Musanın عليه السلام yanına gedin. Həqiqətən, o, Allahın (bilavasitə) danışdığı (bir adamdır)." Sonra onlar Musanın yanına gələcəklər. Musa: "Mən buna layiq deyiləm. Lakin siz İsanın yanına gedin. Həqiqətən, o, Allahın ruhudur və Onun Kəlməsidir". Bundan sonra onlar İsanın عليه السلام yanına gələcəklər. İsa deyəcək: "Mən buna layiq deyiləm. Lakin siz Mühəmmədin صلى الله عليه وسلم yanına gedin." Beləliklə, onlar mənə yanına gələcəklər. Onda mən deyəcəyəm: "Mən buna layiqəm!" Sonra mən Rəbbimdən izn istəyəcəyəm və mənə izn veriləcəkdir. Sonra Allah mənə indi bilmədiyim həmd-sənaları tələqin edəcək və mən o həmd-sənalarla Ona təriflər deyəcəyəm və səcdəyə qapanacağam. Onda Allah buyuracaq: "Ey Mühəmməd! Başını qaldır, danış, sənə qulaq asılacaq, istə, sənə istədiyini veriləcək, havadarlıq et, havadarlığın qəbul olunacaq." Mən deyəcəyəm: "Ey Rəbbim! Ümmətim, ümmətim!" Allah buyuracaq: "Get, qəlbində arpa dənəsi ağırlığında iman olan kimsələri atəşdən çıxart!" Mən gedib onları (oradan) çıxardacağam. Sonra geri dönüb həmin həmd-sənalarla Allaha təriflər deyəcəyəm və Onun qarşısında səcdəyə qapanacağam. Onda mənə deyiləcək: "Ey Mühəmməd! Başını qaldır, danış, sənə qulaq asılacaq, istə, sənə istədiyini

مُحَمَّدٌ أُدْخِلَ مِنْ أُمَّتِكَ مَنْ لَا حِسَابَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْبَابِ الْأَيْمَنِ مِنَ الْبَابِ الْحَنَّةِ وَهُمْ شُرَكَاءُ النَّاسِ فِيمَا سِوَى ذَلِكَ مِنَ الْأَبْوَابِ ثُمَّ قَالَ
وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ مَا بَيْنَ الْمِصْرَاعَيْنِ مِنْ مَصَارِيعِ الْحَنَّةِ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَحِمَيْرَ أَوْ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَبُصْرَى.

120. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbərə ﷺ cəmdək gətirdilər. Sonra bu cəmdəyin qol tərəfini (bişirib) ona verdilər. Ətin bu yeri onun xoşuna gəlirdi. O, ətdən bir tikə dişlədikdən sonra dedi: “Qiyamət günü mən insanların ən hörmətli olacağam. Bunun nə səbəbdən belə olduğunu bilirsinizmi? Allah əvvəlkiləri və sonrakıları, – (insanların hamısını) – elə bir yerə yığacaq ki, carçı onları çağıra bilsin, gözlər də onları əhatə etsin. Günəş insanlara yaxınlaşdıqdan sonra onları elə bir dərd və kədər bürüyəcək ki, onlar buna nə tab gətirəcək, nə də dözə biləcəklər. Onda onlar (bir-birilərinə) deyəcəklər: “Başınıza gələnləri görmürsünüzümü? Bəlkə, Rəbbiniz yanında sizin tərəfinizi saxlayan bir adam tapasınız?” İnsanların bəzisi digərlərinə deyəcək: “Gərək Adəmdən xahiş edəsiniz!” Onlar Adəmin ﷺ yanına gəlib deyəcəklər: “Sən bəşəriyyətin atasısən! Özünü də Allah Öz Əlləri ilə yaratmış, Öz ruhundan sənə üfürmüş və mələklər Onun əmri ilə sənə səcdə etmişlər. (Elə isə) Rəbbinin yanında bizdən ötrü havadarlıq et (şəfaətçi ol)! Məgər sən bizim nə vəziyyətdə olduğumuzu, başımıza nələr gəldiyini görmürsənmi?!”. Adəm: “Bu gün Rəbbim elə qəzəblənmişdir ki, O, bundan əvvəl heç vaxt belə qəzəblənməmiş və bundan sonra əsla belə qəzəblənməyəcəkdir. Çünki O mənə (bəlli) bir ağaca yaxınlaşmağı qadağan etdi, lakin mən Ona asi oldum. Ah nəfsim, nəfsim, nəfsim! Gedin başqasının yanına. Gedin Nuhun ﷺ yanına!” Onda onlar Nuhun ﷺ yanına gəlib deyəcəklər: “Ey Nuh! Sən yer üzünə göndərilmiş ilk elçisən. Özünü də Allah şükür edən bəndə adlandırmışdır. (Elə isə) Rəbbinin yanında bizdən ötrü havadarlıq et! Məgər sən bizim nə vəziyyətdə olduğumuzu görmürsənmi?!”. Nuh: “Bu gün qüdrətli və əzəmətli Rəbbim elə qəzəblənmişdir ki, O, bundan əvvəl heç vaxt belə qəzəblənməmiş və bundan sonra əsla belə qəzəblənməyəcəkdir. Mənim dua etməyə imkanım var idi, lakin mən qövmümün əleyhinə bəddua etdim. Ah nəfsim, nəfsim, nəfsim! Gedin başqasının yanına. Gedin İbrahimin ﷺ yanına!” Onda onlar İbrahimin ﷺ yanına gəlib deyəcəklər: “Ey İbrahim! Sən həm Allahın peyğəmbəri, həm də yer əhli arasında Allahın ən sevimli dostusan. (Elə isə) Rəbbinin yanında bizdən ötrü havadarlıq et! Məgər sən bizim nə vəziyyətdə olduğumuzu görmürsənmi?!” İbrahim: “Bu gün Rəbbim elə qəzəblənmişdir ki, O, bundan əvvəl heç vaxt belə qəzəblənməmiş və bundan sonra əsla belə qəzəblənməyəcəkdir. Mən üç dəfə yalan danışmışam. Ah nəfsim, nəfsim, nəfsim! Gedin başqasının yanına. Gedin Musanın ﷺ yanına!” Onda onlar Musanın ﷺ yanına gəlib deyəcəklər: “Ey Musa! Sən, Allahın elçisən, Allah Öz risaləti ilə, üstəlik sənənlə bilavasitə danışmaqla səni digər insanlardan üstün

etmişdir. (Elə isə) Rəbbinin yanında bizdən ötrü havadarlıq et! Məgər sən bizim nə vəziyyətdə olduğumuzu görmürsənmi?!". Musa: "Bu gün Rəbbim elə qəzəblənmişdir ki, O, bundan əvvəl heç vaxt belə qəzəblənməmiş və bundan sonra əsla belə qəzəblənməyəcəkdir. Mən adam öldürmüşəm. Halbuki, onu öldürmək mənə əmr edilməmişdi. Ah nəfsim, nəfsim, nəfsim! Gedin başqasının yanına. Gedin Məryəm oğlu İsanın ﷺ yanına!" Onda onlar İsanın yanına gəlib deyəcəklər: "Ey İsa! Sən həm Allahın elçisi, həm Onun Məryəmə göndərdiyi Kəlməsi, həm də Onun ruhundansan. Sən hələ körpə ikən beşikdə insanlarla danışırdın. (Elə isə) Rəbbinin yanında bizdən ötrü havadarlıq et! Məgər sən bizim nə vəziyyətdə olduğumuzu görmürsənmi?!". İsa: "Bu gün Rəbbim elə qəzəblənmişdir ki, O, bundan əvvəl heç vaxt belə qəzəblənməmiş və bundan sonra əsla belə qəzəblənməyəcəkdir." İsa öz xətasını onlara bildirməyəcək, sadəcə belə deyəcək: "Ah nəfsim, nəfsim, nəfsim! Gedin başqasının yanına. Gedin Muhəmmədin ﷺ yanına!" Onda onlar Muhəmmədin ﷺ yanına gəlib deyəcəklər: "Ey Muhəmməd! Sən həm Allahın elçisi, həm də peyğəmbərlərin sonuncususan. Allah sənə keçmiş və gələcək günahlarını bağışlamışdır. (Elə isə) Rəbbinin yanında bizdən ötrü havadarlıq et! Məgər sən bizim nə vəziyyətdə olduğumuzu görmürsənmi?!" Onda mən Ərşin altına gəlib, qüdrətli və əzəmətli Rəbbimin qarşısında səcdə edəcəyəm. Sonra Allah mənə elə təriflər və alqışlar göndərəcək ki, məndən əvvəl heç kəsə belə təriflər və alqışlar göndərməmişdir. Sonra da belə deyiləcək: "Ey Muhəmməd! Başını qaldır və istə, sənə istədiyin veriləcəkdir, havadarlıq et, havadarlığın qəbul olunacaqdır." Mən başımı qaldırıb deyəcəyəm: "Ümmətim, ey Rəbbim! Ümmətim, ey Rəbbim! Ümmətim, ey Rəbbim!" Onda belə deyiləcək: "Ey Muhəmməd, ümmətidən sorğu-suala çəkilməyəcək kimsələri Cənnətin sağ qapılarından içəri daxil et! Halbuki, onlar başqa insanlarla birlikdə (Cənnətin) digər qapılarından da keçə bilərlər". Peyğəmbər: "Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, Cənnət qapılarındakı laylardan hər iki lay arasındakı məsafə Məkkə ilə Himyər (yaxud Məkkə ilə Busra) arasındakı məsafə qədərdir." (Buxari 4712, Muslim 287, 501)

اختباء النبي ﷺ دعوة الشفاعة لأُمَّته

Peyğəmbərin ﷺ Ümməti Üçün Şəfaəti Saxlaması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ فَأُرِيدُ أَنْ شَاءَ اللَّهُ أَنْ أَخْتَبِيَ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لَأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ

121. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Hər bir peyğəmbərin duası olmuşdur. Mən isə öz duamı İnşəAllah Qiyamət günü

ümmətimə şəfaət etmək üçün saxlamaq istəyirəm.” (Buxari 7474, Muslim 294, 509)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ كُلُّ نَبِيٍّ سَأَلَ سُؤلاً أَوْ قَالَ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ قَدْ دَعَا بِهَا فَاسْتَجِيبَ فَجَعَلْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لَأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ

122. Ənəs İbn Məlik رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir peyğəmbərin bir istək duası olmuşdur və ya hər bir Peyğəmbərin duası vardır, onunla dua etdi və duası qəbul olundu. Mən isə öz duamı Qiyamət günü ümmətimə şəfaət etmək üçün saxlamaq istəyirəm.” (Buxari 6305, Muslim 298, 513-519)

في قوله تعالى: (وأنذر عشيرتک الأقربین)

Allahın: “Ən Yaxın Qohumlarını Qorxut!” ayəsi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ قَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ - أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا - اسْتَبْرُوا أَنْفُسَكُمْ، لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً، يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً، يَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً، وَيَا صَفِيَّةُ عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً، وَيَا فَاطِمَةُ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مَا شِئْتِ مِنْ مَالِي لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً».

123. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, qüdrətli və əzəmətli Allah: “Ən yaxın qohumlarını qorxut!”. (əş-Şuəra 214). ayəsini nazil etdikdə Peyğəmbər ﷺ (qohum-əqrəbasını çağırıb) dedi: “Ey quyerşlilər, canınızı (Allahın əzabından) satın alın!”. Mən sizi Allahın (əzabından) qurtara bilməyəcəyəm. Ey Abdumənaf oğulları, mən sizi Allahın (əzabından) qurtara bilməyəcəyəm. Ey Abbas İbn Abdulmuttəlib, mən səni Allahın (əzabından) qurtara bilməyəcəyəm. Ey Peyğəmbərin bibisi Səfiyyə, mən səni Allahın (əzabından) qurtara bilməyəcəyəm. Ey Muhəmmədin qızı Fatimə, malımdan nə istəyirsənsə, istə. Mən səni Allahın (əzabından) qurtara bilməyəcəyəm”. (Buxari 2753, 4771, Muslim 305, 525)

حديث ابن عباس قال: لما نزلت ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ وَرَهْطَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ، خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى صَعِدَ الصَّفَا فَهَنَّفَ: يَا صَبَاحَاهُ فَقَالُوا مَنْ هَذَا فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ فَقَالَ: أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلاً تَخْرُجُ مِنْ سَفْحِ هَذَا الْجَبَلِ أَكُنْتُمْ مُصَدِّقِي قَالُوا مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ كَذِبًا، قَالَ: فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ، قَالَ أَبُو لَهَبٍ: تَبَّ لَكَ مَا جَمَعْتَنَا إِلَّا لِهَذَا ثُمَّ قَامَ فَتَرَلَّتْ ﴿تَبَّ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ﴾

124. İbn Abbas ؓ demişdir: “Bu: “Ən yaxın qohumlarını – içərilərindən ən səmimi olanlarını – qorxut!” ayəsi nazil olduqda Peyğəmbər ﷺ (evindən) çıxdı. Nəhayət, gəlib Səfa dağına qalxdı və: “Haydı, canınızı qurtarın!” deyə (qureyşliləri) səsləməyə başladı. (Bəziləri): “Bu qışqıran kimdir?” deyə soruşdular və (Muhəmədin) onun yanına toplanmağa başladılar. Peyğəmbər: “Deyin görək, əgər mən sizə bu dağın ətəyindən bir dəstə atlı çıxıb (üstünüzə hücum edəcəyini) xəbər versəm, mənə inanarsınız mı?”. Onlar: “Biz səndən yalan eşitməmişik” deyə cavab verdilər. Peyğəmbər: “Mən sizi gələcək şiddətli əzabla qorxudan bir peyğəmbərəm”. (Bunu eşidəndə) Əbu Ləhəb: “Ölüm olsun sənə! Bizi buna görəmi yığmısan?” (Elə bu səbəbdən də) bu surə nazil oldu: “Əbu Ləhəbin əlləri qurusun, artıq qurudu da!”. (əl-Məsəd). (Buxari 4971, Muslim 307, 529)

شفاعة النبي ﷺ لأبي طالب والتخفيف عنه بسببه

Peyğəmbərin ﷺ Əbu Talibə Şəfaəti Və Onun Səbəbilə Əzabının Yüngülləşməsi

عَنْ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ﷺ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَا أَعْنَيْتَ عَنْ عَمِّكَ فَإِنَّهُ كَانَ يَحُوطُكَ وَيَعْضِبُ لَكَ. قَالَ: «هُوَ فِي ضَحَضَاحٍ مِنْ نَارٍ، وَلَوْلَا أَنَا لَكَانَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ».

125. (Bir dəfə) Abbas İbn AbdulMuttəlib ؓ Peyğəmbərə ﷺ buyurdu: “Əmin (Əbu Talibə) sənə nə köməyin dəyib? Axı, o, səni müdafiə edərdi, (kimsə) sənə (xətrinə dəyəndə) qəzəblənərdi.” Peyğəmbər: “O, Cəhənnəm odunun üst qatındadır. Əgər mən olmasaydım, o, Cəhənnəmin lap dibində olardı.” (Buxari 3883, Muslim 308, 531)

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ذُكِرَ عِنْدَهُ عَمُّهُ أَبُو طَالِبٍ، فَقَالَ: ((لَعَلَّهُ تَنْفَعُهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيُجْعَلُ فِي ضَحَضَاحٍ مِنْ نَارٍ، يَبْلُغُ كَعْبِيهِ، يَغْلِي مِنْهُ دِمَاغُهُ)).

126. Əbu Səid əl-Xudri ؓ demişdir: “(Bir dəfə) Rəsulullahın ﷺ yanında əmisi Əbu Talib zikr edildi. Onda o, belə buyurdu: “Ümidvaram ki, Qiyamət günü mənəim şəfaətim ona fayda verəcək və o, Cəhənnəmin dayaz yerinə yerləşdiriləcək. (Orada) alov onun topuqlarına çatacaq və istisindən onun beyni qaynayacaq”. (Buxari 3885, 6564, Muslim 310, 535)

أهون أهل النار عذاباً

Cəhənnəmdə Ən Yüngül Əzab Çəkən Kimsə

حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ يَقُولُ: سَمِعْتُ التُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ يَخْطُبُ وَهُوَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: ((إِنَّ أَهْوَنَ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَرَجُلٍ تَوَضَّعَ فِي أَحْمَصِ قَدَمَيْهِ حِمْرَتَانِ، يَغْلِي مِنْهُمَا دِمَاعُهُ)).

127. Nomən İbn Bəşir ؓ xütbə verərkən demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Qiyamət günü Cəhənnəm əhlinin ən yüngül əzab çəkəni o kimsə olacaq ki, ayağının altındakı çuxurlara köz qoyulacaq, bunların istisindən onun beyni qaynacaq”. (Buxari 6561, Muslim 313, 314, 538, 539)

موالاة المؤمنين ومقاطعة غيرهم والبراءة منهم

Möminlərin Bir-Birilə Dostlaşması Və Başqalarıyla Əlaqələri Kəsməsi Və Onlardan Uzaq Olması

عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ جَهَارًا غَيْرَ سِرٍّ يَقُولُ إِنَّ آلَ أَبِي لَيْسُوا بِأَوْلِيَائِي إِنَّمَا وَبَّيَّ اللَّهُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ، وَلَكِنْ لَهُمْ رَجْمٌ أَبْلَاهَا.

128. Amr İbn As ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ uca səslə heç nəyi gizlətmədən belə dediyini eşitmişəm: “Atamın qohum-əqrəbası mənim himayədarım sayıla bilməz. Mənim himayədarlarım ancaq Allah və əməlisaleh möminlərdir. Sadəcə məni onlara bağlayan qohumluq əlaqələridir və bu əlaqələri qoruyub saxlayacağam”. (Buxari 5990, Muslim 316, 541)

الدليل على دخول طوائف من المسلمين الجنة بغير حساب ولا عذاب

Müsəlmanlardan Bəzisinin Cənnətə Hesab Və Əzabsız Girməsinə Dəlil

حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيْبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ ﷺ حَدَّثَهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: يَدْخُلُ مِنْ أُمَّتِي زُمْرَةٌ هُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا تُضَيُّعُ وَجُوهُهُمْ إِضَاءَةَ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَامَ عَكَاشَةُ بْنُ مِحْصِنٍ الْأَسَدِيُّ يَرْفَعُ نَجْرَةً عَلَيْهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مِنْهُمْ قَالِ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مِنْهُمْ فَقَالَ سَبِّحَكَ عَكَاشَةُ.

129. Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Ümmətimdən yetmiş min nəfərlik bir zümrə (Cənnətə) girəcək. Onların üzü bədrələnmiş ay kimi nur saçacaqdır”. Əbu Hureyrə: “(Bunu eşidəndə) Ukkaşə

İbn Mihsən əl-Əsədi ﷺ əynində olan bəbir dərisinə bənzər bürüncəyinin ətəyini çəkərək ayağa qalxıb dedi: “Ya Rəsulullah! Allaha dua et, məni onlardan etsin!”. Peyğəmbər: “Allahım! Bunu o kəslərdən et!” deyərək dua etdi. Sonra ənsardan olan başqa birisi qalxıb: “Ya Rəsulullah! Allaha dua et, məni də onlardan etsin!” dedi. Peyğəmbər: “Bu xüsusda Ukkaşə səni qabaqladı”. (Buxari 5811, 6542, Muslim 318, 544)

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيَدْخُلَنَّ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا أَوْ سَبْعُ مِائَةِ أَلْفٍ لَا يَدْرِي أَبُو حَازِمٍ أَيُّهُمَا قَالَ مُتَمَّاسِيكُونَ أَخَذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا لَا يَدْخُلُ أَوْلَهُمْ حَتَّى يَدْخُلَ آخِرُهُمْ وَجُوهُهُمْ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ

130. Səhl İbn Səd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ümmətimdən yetmiş min, yaxud yeddi yüz min (Əbu Hazim bunlardan hansını söylədiyini bilmir) nəfər sorğu-sualsız, həm də əl-ələ verib bir-birilərindən (bərk-bərk) tutmuş halda Cənnətə daxil olacaqlar. Axırıncıları içəri daxil olmayınca əvvəldəkilər daxil olmayacaq. Onların üzü on dörd gecəlik ay kimi (gözəl və parlaq) olacaq.” (Buxari 6543, 6554, Muslim 322, 548)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ، ﷺ ، قَالَ : خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا فَقَالَ عَرِضَتْ عَلَيَّ الْأُمَّمُ فَجَعَلَ يَمُرُّ النَّبِيُّ ﷺ مَعَهُ الرَّجُلُ وَالنَّبِيُّ ﷺ مَعَهُ الرَّجُلَانِ وَالنَّبِيُّ ﷺ مَعَهُ الرَّهْطُ وَالنَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ وَرَأَيْتُ سَوَادًا كَثِيرًا سَدَّ الْأَفُقَ فَرَجَوْتُ أَنْ يَكُونَ أُمَّتِي فَقِيلَ هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ ثُمَّ قِيلَ لِي انظُرْ فَرَأَيْتُ سَوَادًا كَثِيرًا سَدَّ الْأَفُقَ فَقِيلَ لِي انظُرْ هَكَذَا وَهَكَذَا فَرَأَيْتُ سَوَادًا كَثِيرًا سَدَّ الْأَفُقَ فَقِيلَ هَؤُلَاءِ أُمَّتُكَ وَمَعَ هَؤُلَاءِ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بغيرِ حِسَابٍ فَتَفَرَّقَ النَّاسُ وَلَمْ يَبَيِّنْ لَهُمْ فَتَدَاكَرَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا أَمَا نَحْنُ فَوَلَدْنَا فِي الشِّرْكِ وَلَكِنَّا آمَنَّا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَكِنْ هَؤُلَاءِ هُمْ أَبْنَاؤُنَا فَبَلَّغَ النَّبِيُّ ﷺ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ هُمُ الَّذِينَ لَا يَتَطَهَّرُونَ ، وَلَا يَسْتَرْفُونَ ، وَلَا يَكْتُمُونَ ، وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَفَقَامَ عُكَّاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ فَقَالَ أَمِنْهُمْ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ فَفَقَامَ آخِرُ فَقَالَ أَمِنْهُمْ أَنَا فَقَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ.

131. İbn Abbas ﷺ rəvayət etmişdir ki, bir gün Peyğəmbər ﷺ yanımıza çıxdı və buyurdu: “(Peyğəmbərlər göndərilmiş) Ümmətlər mənə göstərildi. Peyğəmbər yanından ötdüm ki, yanında bir və ya iki adam var idi. Peyğəmbər gördüm, yanında bir toplum adam var idi. Elə bir peyğəmbər də gördüm ki, yanında heç kəs yox idi. (Həmin vaxt) mənə çoxlu üfuku örtən qaraltı göstərildi. Mən onların ümmətim olduğunu ümüd etdim. (Mənə): “Bu, Musa ﷺ və onun qövmüdür. Sonra mənə deyildi: “Sən bu tərəfə bax” deyildi. Mən (dərhal ora) baxdım və orada üfuku örtən çoxlu qaraltı gördüm. Mənə yenə: “O, tərəfə bax! O tərəfə bax!” deyildi. (Mən üfuku örtən daha) çox qaraltı gördüm. Mənə: “Bu sənin ümmətidir. Onlardan yetmiş min nəfəri sorğu-sual olunmadan Cənnətə girəcəkdir” deyildi. (Bunu deyəndən sonra Peyğəmbər ﷺ qalxıb evinə daxil oldu). Camaat sorğu-suala çəkilmədən və əzaba giriftar olmadan Cənnətə girəcək o kimsələr barədə ixtilafa düşdü. Bəziləri: “Peyğəmbərin ﷺ səhabələri öz aralarında müzakitəyə başladılar. Bizlərə gəlincə şirk vaxtı doğulmuşuq, lakin Allah və Rəsuluna imn etmişik (ümüd edilir Cənnətə girərik) dedilər.

Lakin (Cənnətə sorğu-sualsız girənlər) bizim İslamda doğulan övladlarımızdır. (Yəqin ki, bunlar Peyğəmbərə ﷺ yoldaş olmuş kimsələrdir" dedilər. Bəziləri də: "Ola bilsin ki, bunlar İslam dini gəldikdən sonra doğulmuş və Allaha şərik qoşmamış kimsələrdir" dedilər. Beləcə, onlar bir çox şeylər zikr etdilər. Bu vaxt Peyğəmbər ﷺ bayıra çıxdı və: "Nə haqda mübahisə edirsiniz?" deyə soruşdu. (Səhabələr mübahisə etdikləri məsələ barədə) ona xəbər verdilər). Bu müzakirə Peyğəmbərə çatdı və O buyurdu: "Bunlar ovsun oxumayan,²⁹ özlərinə ovsun oxunmasını tələb etməyən, (hər hansı bir hadisəni) uğursuzluq əlaməti hesab etməyən və yalnız Rəbbinə təvəkkül edən kimsələrdir". (Bu vaxt) Ukkaşə İbn Mihsən ؓ ayağa qalxıb dedi: "(Ya Rəsulullah! Allaha dua et), mən onlardanam!" Peyğəmbər: "Sən onlardansan!" dedi. Sonra başqa bir adam ayağa qalxıb: "(Ya Rəsulullah! Allaha dua et), mənə onlardan etsin!" dedi. Peyğəmbər: "Bu xüsusda Ukkaşə səni qabaqladı". (Buxari 5752, Muslim 323, 549)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ فِي قُبَّةٍ فَقَالَ أُتْرَضُونَ أَنْ تَكُونُوا رُبعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ أُتْرَضُونَ أَنْ تَكُونُوا ثُلثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ أُتْرَضُونَ أَنْ تَكُونُوا شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَذَلِكَ أَنَّ الْجَنَّةَ لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ وَمَا أَنْتُمْ فِي أَهْلِ الشِّرْكِ إِلَّا كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ أَوْ كَالشَّعْرَةِ السَّوْدَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَحْمَرِ

132. Abdullah (İbn Məsud) ؓ demişdir: "(Bir dəfə) biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə bir çadırın içində idik. Bu vaxt Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Cənnət əhlinin dördüdə biri olmaq istəyirsinizmi?". Biz: "Bəli!" deyə cavab verdik. Yenə soruşdu: "Cənnət əhlinin üçdə biri olmaq istəyirsinizmi?". Biz (bu səfər də): "Bəli!" deyə cavab verdik. Yenə soruşdu: "Cənnət əhlinin yarısı olmaq istəyirsinizmi?". Biz (bu səfər də): "Bəli!" deyə cavab verdik. Onda Peyğəmbər ﷺ belə buyurdu: "Muhəmmədin canı Əlində olan (Allaha) and olsun ki, mən sizin Cənnət əhlinin yarısını təşkil edəcəyinizə ümid edirəm. (Ağah olun ki,) Cənnətə yalnız müsəlman olan kəs girər. (Bilin ki,) siz, müşriklər arasında qara öküzün dərisindəki ağ tük və ya qırmızı öküzün dərisindəki qara tük kimisiniz". (Buxari 6528, Muslim 325, 552)

قوله يقول الله لآدم: أخرج بعث النار من كل ألف تسمائة وتسعة وتسعين

Allahın Adəmə: Hər 1000 Nəfərdən 999 Cəhənnəmdən Çıxarılması

²⁹ Bu ləfz ravinin xətasıdır. Belə ki, Peyğəmbər ﷺ həm özünə, həm də başqalarına ruqya edərdi, habelə həm Cəbrail ؑ, həm də Aişə ؓ ona ruqya edərildilər, həmçinin səhabələr də ruqya edərdi.

حديث أبي سعيدٍ، قال: قال رسولُ الله ﷺ: يا آدمُ فيقول: لبيك وسَعديك والخيرُ في يديك قال: يقول: أخرج بعث النار، قال: وما بعث النار قال: من كل ألفٍ، تسعمائة وتسعة وتسعين، فذاك حين يثيب الصَّغير، وتضع كل ذات حمل حملها، وترى الناس سكارى وما هم بسكارى ولكن عذاب الله شديد فاشتد ذلك عليهم، فقالوا يا رسول الله أينا ذلك الرجل قال: أئبثروا فإن من يأجوج ومأجوج ألفاً ومنكم رجلٌ، ثم قال: والذي نفسي في يده إنِّي لأطمع أن تكونوا ثلث أهل الجنة، قال: فحمدنا الله وكبرنا، ثم قال: والذي نفسي في يده إنِّي لأطمع أن تكونوا شطر أهل الجنة، إن مثلكم في الأمم كمثل الشعرة البيضاء في جلد الثور الأسود، أو الرقمة في ذراع الجمار

133. Əbu Səid əl-Xudri رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Qiyamət günü) Allah buyuracaq: “Ey Adəm!” deyə buyuracaq. Adəm deyəcək: “Buyur, hüzurundayam və əmrinə müntəzirəm. Xeyir yalnız Sənin Əlindədir!” Allah buyuracaq: “Cəhənnəmə vasil olacaq kimsələri ayır!” Adəm deyəcək: “Cəhənnəmə vasil olanların (sayı) nə qədərdir?”. Allah buyuracaq: “Hər min nəfərdən doqquz yüz doxsan doqquzu (Cəhənnəmə gedəcək)”. **O zaman uşaqların saçları ağaracaq, hamilə qadın bətnindəkini salacaq, insanları sərxoş görəcəksən, halbuki onlar sərxoş olmayacaqlar. Ancaq Allahın əzabı çox şiddətlidir**”. (əl-Həcc 2). Səhabələrə bu ağır gəldi və onlar: “Ya Rəsulullah, hansımız o bir nəfərdən olacaq?” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Sevinin! Heç şübhəsiz ki, sizdən hər bir nəfərin müqabilində Yəcuc və Məcuc tayfalarından min nəfər (Cəhənnəmə atılacaq)”. Sonra Peyğəmbər ﷺ davam edib buyurdu: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, mən sizin Cənnət əhlinin üçdə birini təşkil edəcəyinizə ümid edirəm”. (Bunu eşidəndə) biz: “Allaha həmd etdik və təkbir gətirdik”. Sonra o belə buyurdu: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, mən sizin Cənnət əhlinin yarısını təşkil edəcəyinizə ümid edirəm. Sizinlə əvvəlki ümmətlərin misalı, qara öküzün dərisindəki ağ tükün və ya uzunqulağın qılçasının iç tərəfində olan dairəvarı ləkənin misalına bənzəyir”. (Buxari 6530, 3348, Muslim 327, 554)

كتاب الطهارة

Təharət Kitabı

وجوب الطهارة للصلاة

Namaz Üçün Təharətin Vacib Olması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: لا يقبل الله صلاة أحدكم إذا أحدث حتى يتوضأ

134. Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizdən biriniz təbii ehtiyacını dəf etdikdən sonra dəstəmaz almayınca, onun namazı qəbul olunmaz!” (Buxari 6954, Muslim 330, 559)

صفة الوضوء وكماله

Dəstəmazın Sifəti Və Onun Kamilliyi

عَنْ عُمَانَ بْنِ عَمَانَ رضي الله عنه، أَنَّهُ دَعَا بِإِنَاءٍ، فَأَفْرَغَ عَلَى كَفَيْهِ ثَلَاثَ مِرَارٍ فَعَسَلَهُمَا، ثُمَّ أَدْخَلَ يَمِينَهُ فِي الْإِنَاءِ فَمَضْمَضَ، وَاسْتَنْشَقَ، ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا، وَيَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلَاثَ مِرَارٍ، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ، ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلَاثَ مِرَارٍ إِلَى الْكَعْبَيْنِ، ثُمَّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وَضُوءِي هَذَا، ثُمَّ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ، لَا يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ».

135. Osman İbn Əffan رضي الله عنه su gətizdirib (dəstəmaz aldı), əllərinə su töküb onları üç dəfə yudu; sonra sağ əlini qaba salıb su götürdü və bununla həm ağızını yaxaladı, həm də burnunun içini yudu; sonra üç dəfə üzünü və üç dəfə qollarını dirsəklərə qədər yudu; sonra başına məsh çəkdi; sonra üç dəfə ayaqlarını toruqlara qədər yudu, sonra da dedi: “Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Mənim kimi dəstəmaz alıb, qəlbindən heç bir şey keçirtmədən iki rükət namaz qılan kimsənin keçmiş günahları bağışlanar.” (Buxari 159, Muslim 332, 561)

في وضوء النبي صلى الله عليه وسلم

Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم Dəstəmazı

حديث عبد الله بن زيد سئل عن وضوء النبي صلى الله عليه وسلم، فدعا بتور من ماء، فتوضأ لهم وضوء النبي صلى الله عليه وسلم، فأكفأ على يده من التور، فغسل يديه ثلاثاً، ثم أدخل يده في التور، فمضمض واستنشق، واستنثر بثلاث غرفات، ثم أدخل يده فغسل وجهه ثلاثاً، ثم غسل يديه مرتين إلى المرفقين، ثم أدخل يده فمسح رأسه، فأقبل بهما وأدبر مرة واحدة، ثم غسل رجليه إلى الكعبين

136. (Bir dəfə) Abdullah İbn Zeyddən Peyğəmbərin ﷺ (necə) dəstəmaz aldığı soruşdum. (Bunu eşitdikdə) o, bir qab (su) istədi və onlar üçün Peyğəmbərin dəstəmaz aldığı kimi dəstəmaz aldı. Sonra qabdan əllərinə su tökdü və onları üç dəfə yudu. Sonra (sağ) əlini qabın içinə salıb bir ovuc su ilə həm ağzını yaxaladı, həm də burnunun içini yudu. Bunu üç dəfə təkrar etdi. Sonra (yənə) əlini qabın içinə salıb (ovuclarındakı su ilə) üç dəfə üzünü yudu. Sonra hər iki əlini dirsəklərə qədər iki dəfə yudu. Sonra (yənə) əlini qabın içinə salıb (yaş əlləri ilə) əllərini qabağa və dala apararaq bir dəfə başına məsh çəkdi. Sonra hər iki ayaqlarını topuqlara qədər yudu. (Sonra dedi: “Peyğəmbər ﷺ belə dəstəmaz alardı”). (Buxari 186, 192, Muslim 346, 578)

الإيتار في الاستنثار والاستجمار

İstinsar Və İsticmarın Tək Edilməsi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: «مَنْ تَوَضَّأَ فَلْيَسْتَنْثِرْهُ، وَمَنْ اسْتَجْمَرَ فَلْيُوتِرْهُ».

137. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qoy dəstəmaz alan kəs burnuna su alıb (içini) yusun, (ayaqyolunda) daşla təmizlənen kəs tək sayda (daşla silinsin).” (Buxari 161, Muslim 350, 585)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِذَا اسْتَيْقَظَ - أَرَاهُ - أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامِهِ فَنَوَضَّأَ فَلْيَسْتَنْثِرْهُ ثَلَاثًا، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَبِيتُ عَلَى خَيْشُومِهِ».

138. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Biriniz yuxudan oyanıb dəstəmaz aldığı zaman burnunun içini üç dəfə yusun. Çünki şeytan burun deşiyində gecələyir.” (Buxari 3295, Muslim 351, 587)

وجوب غسل الرجلين بكماهما

İki Ayağın (Topuq Daxil Olmaqla) Tam Yuyulmasının Vacib Olması

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: تَخَلَّفَ عَنَّا النَّبِيُّ ﷺ فِي سَفَرَةٍ سَافَرْنَاهَا فَأَذْرَكَنَا وَقَدْ أَرَهَقَتْنَا الصَّلَاةُ وَنَحْنُ نَتَوَضَّأُ فَجَعَلْنَا نَمْسُحُ عَلَى أَرْجُلِنَا فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا.

139. Abdullah İbn Amr رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, səfərdə olduğumuz zaman Peyğəmbər ﷺ bizdən geri qaldı, sonra da namazın vaxtının çıxmağına az

qalmış gəlib bizə çatdı. (Namazın vaxtı çıxacaqdı deyə,) biz dəstəmaz alıb ayaqlarımıza məsh etməyə başladıq. Peyğəmbər ﷺ (bunu görcək) uca səslə iki və ya üç dəfə belə buyurdu: “Atəşə girən topuqların vay halına!” (Buxari 60, 96, 163, Muslim 355, 595)

حدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ كَانَ يَمُرُّ وَالنَّاسُ يَتَوَضَّؤُونَ مِنَ الْمَطْهَرَةِ؛ فَقَالَ: اسْبِغُوا الْوُضُوءَ، فَإِنَّ أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ قَالَ: وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ

140. Əbu Hureyrə ﷺ yanımızdan keçirdi. İnsanlar təmizlik üçün hazırlanmış bir su qabından dəstəmaz alırdılar. Əbu Hureyrə: “Dəstəmazı tam və kamil alın, çünki Əbul Qasım ﷺ buyurdu: “Oda yanacaq dabanların vay halına!” (Buxari 165, Muslim 242, 357, 597)

استحباب إطالة الغرة والتحجيل في الوضوء

Dəstəmazda Vacibdən Artığının Yuyulmasının Müstəhəb Olması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ، فَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَلْيَفْعَلْ».

141. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ümmətim Qiyamət günü üzləri parlaq, əlləri və ayaqları nurlu olduğu halda gələcəklər”. Əbu Hureyra: “Aranızdan kim üzünün parlaqlığını artıra bilirsə, qoy artırsın!” (Buxari 136, Muslim 246, 363, 603)

السواك

Misvaq

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «لَوْلَا أَنْ أُشِقُّ عَلَى أُمَّتِي - أَوْ عَلَى النَّاسِ - لَأَمَرْتُهُمْ بِالسَّوَاكِ مَعَ كُلِّ صَلَاةٍ».

142. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əgər ümmətimə (və ya insanlara) ağır gəlməsəydi, onlara əmr edərdim ki, hər namazdan əvvəl (dişlərini) misvakla təmizləsinlər.” (Buxari 887, Muslim 252, 370, 612)

عَنْ أَبِي مُوسَى ﷺ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَوَجَدْتُهُ يَسْتَنُّ بِسِوَاكِ بِيَدِهِ يَقُولُ «عُغُّ عُغُّ»، وَالسَّوَاكُ فِي فِيهِ، كَأَنَّهُ يَتَهَوَّعُ.

143. Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gəlib onun əlindəki misvakla (Ərak) dişlərini təmizlədiyini və ağızında misvak olduğu halda sanki öyüyürmüş kimi «u', u'»- səsi çıxartdığını gördüm. (Buxari 244, Musim 254, 373, 615)

عَنْ حُذَيْفَةَ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَشْرُصُ فَأُهُ بِالسَّوَاكِ.

144. Huzeyfə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم gecə yuxudan oyandıqda ağızını misvakla təmizləyərdi. (Buxari 245, Muslim 255, 374, 375, 618)

حصال الفطرة

Fitrətin Xisləti

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: الْفِطْرَةُ خَمْسٌ أَوْ خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: الْخِتَانُ، وَالْإِسْتِحْدَادُ، وَتَنْفُ الْإِطْبِطِ، وَتَقْلِيمُ الْأُظْفَارِ، وَقَصُّ الشَّارِبِ

145. Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Fitrət beşdir (yaxud beş şey fitrətdəndir), sünnət etmək, qasığı qırmaq, qoltuqaltı tükləri qopartmaq, dırnaqları kəsmək və bıqları qısaltmaq”. (Buxari 5889, Muslim 257, 377, 620)

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: خَالِفُوا الْمُشْرِكِينَ وَفَرُّوا اللَّحَى وَأَحْفُوا الشَّوَارِبَ.

146. İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Müşriklərə müxalif olun – saqqal buraxın və bıqları qısaltın.” (Buxari 5892, Muslim 259, 382, 625)

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: الْهَكَوَا الشَّوَارِبَ وَأَعْفُوا اللَّحَى

147. İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Bıqları qısaltın saqqal buraxın”. (Buxari 5893, Muslim 259, 380, 381, 623, 624)

الاستطابة

Ehtiyacı Ödədikdən Sonra Təmizlənmək

حدیث اَبی أُیُوبَ الْأَنْصَارِيِّ ﷺ أَن النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: إِذَا أَتَيْتُمُ الْغَائِطَ فَلَا تَسْتَقْبِلُوا الْقِبْلَةَ وَلَا تَسْتَدْبِرُوهَا، وَلَكِنْ شَرُّوْا أَوْ عَرَبُوا قَالَ أَبُو أُيُوبَ: فَغَدِمْنَا الشَّامَ فَوَجَدْنَا مَرَايِضَ بُنَيْتِ قِبَلِ الْقِبْلَةِ، فَتَنَحَّرَفْنَا وَتَسْتَعْفِرُ اللَّهُ تَعَالَى

148. Yəhya İbn Yəhya demişdir: “Mən Süfyan İbn Uyeynəyə dedim: “Sən Zuhrinin (belə bir hədis) rəvayət etdiyini eşitmişəmmi? Zuhri Əta İbn Yezid əl-Leysidən, o da Əbu Əyyubdan, o da Peyğəmbərdən ﷺ rəvayət etmişdir ki, o, belə buyurmuşdur: “Ayaqyoluna getdiyiniz zaman təbii ehtiyacınızı rəf etdikdə üzünüzü və ya arxanızı qibləyə çevirməyin. Üzünüzü şərqə və ya qərbə tərəf çevirin”. Əbu Əyyub: “Biz Şama gəldik və ayaqyollarımızın üzü qibləyə tikildiyini gördük. Biz (onların içində) yana çevrilir, (sonra da) Allahdan bağışlanma diləyirdik”. (Buxari 394, Muslim 264, 388, 632)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِنَّ نَاسًا يَقُولُونَ إِذَا قَعَدْتَ عَلَى حَاجَتِكَ، فَلَا تَسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ وَلَا بَيْتَ الْمَقْدِسِ، لَقَدْ ارْتَمَيْتُ يَوْمًا عَلَى ظَهْرِ بَيْتِ لَنَا، فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى لَبْتَيْنِ مُسْتَقْبِلًا بَيْتَ الْمَقْدِسِ لِحَاجَتِهِ.

149. Abdullah İbn Ömər ﷺ dedi: “Bəzi adamlar: “Təbii ehtiyacınızı rəf etmək üçün oturduğunuz zaman üzünüzü qibləyə və ya Beytül Məqdisə tərəf çevirməyin” deyirlər. Mən (isə yalnız onu deyə bilərəm ki,) bir gün evimizin damının üstünə çıxmışdım. Bu vaxt mən Peyğəmbəri ﷺ üzünü Beytül Məqdisə tərəf tutaraq, iki kərpic üstündə oturub təbii ehtiyacını rəf etdiyini gördüm.” (Buxari 145, Muslim 266, 390, 634)

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشِيرٍ الْعَبْدِيُّ: حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ، عَنْ عَمْرِو وَاسِعِ بْنِ حَبَّانَ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: رَفِيتُ عَلَى بَيْتِ أُخْتِي حَفْصَةَ، فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَاعِدًا لِحَاجَتِهِ، مُسْتَقْبِلَ الشَّامِ، مُسْتَدْبِرَ الْقِبْلَةَ.

150. İbn Ömər ﷺ demişdir: “(Bir gün) mən bacım Həfsənin evinin üstünə çıxdım və Rəsulullahın ﷺ üzü Şama və arxası qibləyə tərəf oturub təbii ehtiyacını rəf etdiyini gördüm”. (Buxari 148, 3102, Muslim 266, 391, 635;)

النهي عن الاستنجاء باليمين

Саğ Əllə Təmizlənməyin Qadağan Olunması

عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﷺ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ، وَإِذَا أَتَى الْخَلَاءَ فَلَا يَمَسُّ ذِكْرَهُ بِيَمِينِهِ، وَلَا يَتَمَسَّحُ بِيَمِينِهِ».

151. Əbu Qətadə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz (bir şey) içdikdə qabın içinə üfürməsin, subaşına çıxdıqda sağ əli ilə cinsiyyət

üzvünə toxunmasın və (onu) sağ əli ilə təmizləməsin.” (Buxari 153, 5630, Muslim 267, 392, 636, 637, 638)

التيمن في الطهور وغيره

Təmizlikdə Və S. İşlərdə Sağdan Başlamaq

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْجِبُهُ التَّيْمَنُ فِي تَعْلِيهِ وَتَرْجُلِهِ وَطُهُورِهِ وَفِي شَأْنِهِ كُلِّهِ.

152. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, “Peyğəmbər ﷺ ayaqqabılarını geyindikdə, saçını daradıqda, yuyunduqda və bütün işlərində sağdan başlamağı sevərdi.” (Buxari 168, Muslim 268, 396, 640)

الاستنجاء بالماء من التبرز

Böyük Ayaq Yolundan Sonra Su ilə Təmizlənmək

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْخُلُ الْخِلَاءَ، فَأَحْمِلُ أَنَا وَعُلَامٌ إِدَاوَةٌ مِنْ مَاءٍ، وَعَنْزَةٌ، يَسْتَنْجِي بِالْمَاءِ.

153. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ayaqyoluna getdikdə mən və mənim kimi bir uşaq ona bir cürdək su və ağac parçası aparardıq. O, su ilə təmizlənərdi.” (Buxari 152, Muslim 271, 399, 643)

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا تَبَرَّزَ لِحَاجَتِهِ أَتَيْتُهُ بِمَاءٍ فَيَغْسِلُ بِهِ.

154. Ənəs İbn Malik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ təbii ehtiyacını rəf etmək üçün bayıra çıxdıqda mən ona su gətirərdim və o, su ilə yuyunardı. (Buxari 217, Muslim 271, 400, 644)

المسح على الخفين

Xuflara Məsh Etmək

عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ بَالَ ثُمَّ تَوَضَّأَ، وَمَسَحَ عَلَى خُفَيْهِ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى، فَسُئِلَ فَقَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ صَنَعَ مِثْلَ هَذَا.

155. Cərir İbn Abdullaha رضي الله عنه rəvayət edilir ki, (bir dəfə) o təbii ehtiyacını rəf etdikdən sonra dəstəmaz aldı və məstlərinə məsh çəkdi. Sonra da qalxıb

namaz qıldı. (Bu haqda) ondan soruşduqda: “Mən Peyğəmbərin ﷺ bu cür etdiyini görmüşəm” dedi. (Buxari 387, Muslim 272, 401, 645)

حديث حُدَيْفَةَ  ، قَالَ: رَأَيْتُنِي أَنَا وَالنَّبِيَّ   تَمَاشَى، فَأَتَى سِبَاطَةَ قَوْمٍ حَلَفَ حَاطِطٍ فَقَامَ كَمَا يَقُومُ أَحَدُكُمْ، فَقَالَ، فَأَتَيْتُ مِنْهُ، فَأَشَارَ إِلَيَّ فَجِئْتُهُ، فَقُمْتُ عِنْدَ عَقِبِهِ حَتَّى فَرَعْتُ

156. Huzeyfə   digər rəvayətində deyir ki, mən kənara çəkildim. O, məni işarə ilə (yanına) çağırdı. O, (təbii ehtiyacını rəf edib) qurtaranadək mən onun arxa tərəfində dayandım. (Buxari 225, Muslim 273, 403, 648)

حديث الْمُعِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ   عَنْ رَسُولِ اللَّهِ  ، أَنَّهُ خَرَجَ لِحَاجَتِهِ فَأَتَبَعَهُ الْمُعِيرَةُ بِإِدَاوَةِ فِيهَا مَاءٌ، فَصَبَّ عَلَيْهِ حِينَ فَرَعْتُ مِنْ حَاجَتِهِ، فَتَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخَفَيْنِ

157. Muğirə İbn Şobədən   rəvayət edilir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ təbii ehtiyacını rəf etmək üçün çölə çıxdı. Muğirə bir cürdək su ilə onu təqib etdi. Peyğəmbər ﷺ təbii ehtiyacını rəf etdiyi zaman Muğirə onun əlinə su tökdü. Peyğəmbər ﷺ dəstəmaz aldı və məstlərinin üzərinə məsh çəkdi”. (Buxari 203, Muslim 274, 404, 649)

عَنِ الْمُعِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ   قَالَ: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ   فِي سَفَرٍ، فَقَالَ: «يَا مُعِيرَةُ، خُذِ الْإِدَاوَةَ». فَأَخَذْتُهَا، فَأَنْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ   حَتَّى تَوَارَى عَنِّي فَفَضَى حَاجَتَهُ، وَعَلَيْهِ جَبَّةٌ شَأْمِيَّةٌ، فَذَهَبَ لِيُخْرِجَ يَدَهُ مِنْ كُمِّهَا فَضَاقَتْ، فَأَخْرَجَ يَدَهُ مِنْ أَسْفَلِهَا، فَصَبَّتْ عَلَيْهِ فَتَوَضَّأَ وَضَوَّءَهُ لِلصَّلَاةِ، وَمَسَحَ عَلَى خَفَيْهِ، ثُمَّ صَلَّى.

158. Muğira İbn Şobə   rəvayət edir ki, (bir dəfə) mən Peyğəmbərlə   birlikdə səfərdə olarkən o mənə: “Ey Muğira, götür bu qabı” deyə buyurdu. Mən də onu götürdüm. Peyğəmbər ﷺ gözdən itənədək uzağa gedib təbii ehtiyacını rəf etdi. Onun əynində Şam cübbəsi var idi. O, əlini cübbənin qolundan çıxarmaq istədikdə onun çox dar olduğunu gördü və (buna görə də) əlini cübbənin aşağı tərəfindən çıxartdı. Mən onun əlinə su tökdüm və o, namaz üçün dəstəmaz aldığı qaydada dəstəmaz alıb məstlərinə məsh çəkdi, sonra da namaz qıldı. (Buxari 363, Muslim 274, 407, 653)

حديث الْمُعِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ  ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ   ذَاتَ لَيْلَةٍ فِي سَفَرٍ، فَقَالَ: أَمْعَكَ مَاءٌ قُلْتُ: نَعَمْ؛ فَنَزَلَ عَن رَاحِلَتِي، فَمَشَى حَتَّى تَوَارَى عَنِّي فِي سَوَادِ اللَّيْلِ، ثُمَّ جَاءَ، فَأَفْرَعْتُ عَلَيْهِ الْإِدَاوَةَ، فَعَسَلَتْ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ وَعَلَيْهِ جَبَّةٌ مِنْ صُوفٍ فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُخْرِجَ ذِرَاعِيهِ مِنْهَا، حَتَّى أَخْرَجَهُمَا مِنْ أَسْفَلِ الْجَبَّةِ، فَعَسَلَتْ ذِرَاعِيهِ، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ، ثُمَّ أَهْوَيْتُ لِأَنْزِعَ خَفَيْهِ، فَقَالَ: دَعُهُمَا فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا

159. Muğirə İbn Şobə ؓ demişdir: “Səfərlərin birində gecə ikən Peyğəmbərin ﷺ yanında durmuşdum. Məndən: “Yanında su varmı?” deyə soruşdu. Mən: “Bəli!” deyə cavab verdim. O, miniyindən yerə endi və (təbii ehtiyacını rəf etməyə) getdi. Nəhayət, gecənin qaranlığında gözdən itdi. Sonra (mənim yanına) gəldi və mən onun əlinə su tökdüm. O, üzünü yudu. Əynində yun cübbə var idi. O, qollarını cübbənin qolundan çıxarda bilmədi. Nəhayət, qollarını cübbənin aşağısından çıxardı onları yudu və başına məsh etdi. Sonra mən onun məstlərini çıxartmaq üçün aşağı əyildim. (O mənə): “Dəymə onlara! Mən onları (ayaqlarım) pak olduğu halda geyinmişəm” dedi və (məstlərinin üzərinə) məsh çəkdi”. (Buxari 5799, Muslim 274, 408, 654)

حكم ولوغ الكلب

İtin (Qabı) Yalamasının Hökmü

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ؓ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ «إِذَا شَرِبَ الْكَلْبُ فِي إِتَاءِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعًا».

160. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurmuşdur: “İt sizdən birinizin qabından su içsə, qoy o qabı yeddi dəfə yusun”. (Buxari 172, Muslim 279, 419, 420, 676, 678)

النهي عن البول في الماء الراكد

Durğun Suyu Bövl Etməyin Hökmü

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ؓ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: «لَا يُبَوَّلَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ الَّذِي لَا يَجْرِي، ثُمَّ يَغْتَسِلُ فِيهِ».

161. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Heç biriniz durğun suya bövl etməsin. (Çünki) sonra ondan yuyunmaq üçün istifadə edəcək.” (Buxari 239, Muslim 282, 424, 682)

وجوب غسل البول وغيره من النجاسات إذا حصلت في المسجد وأن الأرض تطهر بالماء من غير حاجة إلى حفرها

Bövl Və Digər Nəcasətlər Məsciddə Həsıl Olarsa Onları Yuyulmasının Vacib Olması Və Yeri Qazmağa Ehtiyac Qalmadan Su İlə Təmizlənməsinin Kifayət Etməsi

حدیث أنس بن مالك ؓ أن أعرابياً بال في المسجد فقاموا إليه، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا تزرموه ثم دعا ببلو من ماء فصب عليه

162. Ənəs ؓ demişdir: “(Bir dəfə) bir bədəvi gəlib məscidə bövl etdi. (Camaatın) bir qismi dərhal qalxıb ona tərəf getdi. (Bunu görəndə) Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Buraxın onu, təbii ehtiyacını rəf etməyə mane olmayın!” Bədəvi işini bitirdikdən sonra (Peyğəmbər) bir çəllək su gətizdirib həmin yerə tökdü”. (Buxari 6025, Muslim 284, 427, 685)

حكم بول الطفل الرضيع وكيفية غسله

Südəmə R Uşağın Bövlünün Və Onun Yuyulmasının Hökmü

حدیث عائشة ؓ، قالت: كان النبي ﷺ يؤتى بالصبيان، فيدعو لهم، فأتي بصبي فبال على ثوبه، فدعا بماء فأتبعه إياه ولم يغسله

163. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə ؓ demişdir: “(Səhabələr) körpə uşaqları Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirərdilər. (O da (Allahdan) onlar üçün bərəkət diləyər və xurmanı ağzında əzib körpənin damağına sürtərdi). (Bir dəfə) onun yanına bir körpə gətirdilər və bu uşaq onun libasına bövl etdi. Peyğəmbər ﷺ bir qab su gətizdirib körpənin sidiyi bulaşmış yerə tökdü və onu yumadı³⁰”. (Buxari 6355, Muslim 286, 430, 688)

عَنْ أُمِّ قَيْسِ بِنْتِ مِحْصَنٍ ؓ، أَنَّهَا أَتَتْ بَابِنَ لَهَا صَغِيرٍ، لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَاجْلَسَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي حِجْرِهِ، فَبَالَ عَلَى ثَوْبِهِ، فَدَعَا بِمَاءٍ فَتَضَحَّهُ وَلَمْ يَغْسِلْهُ.

164. Ummu Qeys bint Mihsan ؓ rəvayət edir ki, o, hələ yemək yeməyən (südəmə) oğlunu Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdi. Peyğəmbər ﷺ körpəni

³⁰ Burada südəmə oğlan uşağı nəzərdə tutulur. Belə ki, onun sidiyinin bulaşdığı yerin təmizlənməsi üçün həmin yerə su səpmək kifayətdir. Yemək yeyən körpənin, habelə qız uşağının sidiyinin bulaşdığı yeri isə yumaq vacibdir. Əli İbn Əbu Talib ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Oğlan uşağının sidiyinin üstünə su çilənməli, qız uşağının sidiyi bulaşdığı yer isə yuyulmalıdır”. Qəladə ؓ dedi: “Bu, yemək yeməyən körpələrə aiddir. Elə ki, yemək yeməyə başladılar, hər ikisinin sidiyi yuyulmalıdır”. “Musnəd İmam Əhməd” 757, “Sunən Əbu Davud” 376, “Sunən Tirmizi” 71, “Sünən Nəsai” 304. Körpə oğlan uşağı süd əmduyi müddətdə onun sidiyinin üstünə su səpmək bəs edir. Yemək yeməyə başladıda isə artıq onun yuyulması vacib olur.

qucağında otuzdurdu və uşaq onun paltarına sidik ifraz etdi. Peyğəmbər ﷺ su gətizdirib ondan paltarının üstünə səpdi və onu yumadı. (Buxari 223, 5693, Muslim 287, 432, 691)

غسل المني في الثوب وفركه

Libasdan Məninin Yuyulması Və Qaşınması

حديث عائشة رضي الله عنها سئلت عن المني يصب الثوب، فقالت: كنت أغسله من ثوب رسول الله صلى الله عليه وسلم فيخرج إلى الصلاة وأثر العسل في ثوبه، بفق الماء

165. Aişədən رضي الله عنها məni bulaşmış paltar barəsində soruşdular (məninin bulaşdığı yerimi, yoxsa bütöv paltarımı yusun?)” Aişə: “Peyğəmbər ﷺ (paltarına bulaşmış) mənini yuyar, sonra da həmin paltarda namaza gedərdi. Və mən o paltardakı yuyulmuş yeri görürdüm”. (Buxari 230, Muslim 289, 436, 698)

نجاسة الدم وكيفية غسله

Qanın Nəcis Olması Və Onun Yuyulmasının Keyfiyyəti

عَنْ أَسْمَاءَ رضي الله عنها قَالَتْ: جَاءَتِ امْرَأَةُ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَتْ أَرَأَيْتَ إِحْدَانَا تَحِيضُ فِي الثَّوْبِ كَيْفَ تَصْنَعُ قَالَ: «تَحْتَهُ، ثُمَّ تَقْرُسُهُ بِالْمَاءِ، وَتَنْضَحُهُ وَتُصَلِّي فِيهِ».

166. Əsma رضي الله عنها rəvayət edir ki, bir qadın Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib soruşdu: “Bizdən birimizin paltarına heyz qanı bulaşsa, o, nə etməlidir?” Peyğəmbər: “Onu (əli ilə) ovxalasin, sonra suya salıb yaxşıca yusun, sonra üstünə su çiləsin, sonra da onunla namaz qılsın”. (Buxari 227, Muslim 291, 438, 701)

الدليل على نجاسة البول ووجوب الاستبراء منه

Bövlün Nəcis Olmasının Dəlili Və Ondan Uzaq Olmağın Vacibliyi

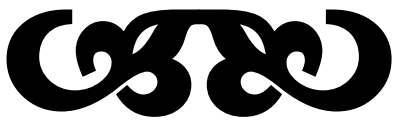
حديث ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال: مر النبي صلى الله عليه وسلم بقبرين، فقال: إنيهما ليعذبان، وما يعذبان في كبير؛ أما أحدهما فكان لا يستبرئ من البول؛ وأما الآخر فكان يمشي بالنميمة ثم أخذ جريدة رطبة فشققها نصفين، فغرز في كل قبرٍ واحدةً قالوا يا رسول الله لِمَ فعلتَ هذا قال: لعلَّهُ يخففُ عنهما ما لم يببسا

167. İbn Abbas ؓ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ iki qəbirin yanından keçdi və belə buyurdu: “Bunlar əzab çəkirlər, amma böyük bir şeyə görə əzab çəkmirlər (əslində böyük günahlardandır) Onlardan biri sidiyindən qorunmazdı digəri isə söz gəzdirərdi”. Sonra Peyğəmbər ﷺ yaş bir xurma budağı götürdü. Budağı yarıya böldü. Hər birini bir qəbirinin üstünə sancdı”. Biz: “Ya Rəsullah” Nə üçün belə etdin?” dedik. Peyğəmbər: “Ola bilsin ki, bunlar quruyanadək onların əzabı yüngülləşsin”. (Buxari 218, 1378, 6052, 6055, Muslim 292, 439, 703)

كتاب الحيض

Heyz Kitabı

مباشرة الحائض فوق الإزار

Heyzli Qadının İzarın Üzərindən Fitə Bağlaması

حديث عائشة رضي الله عنها، قالت: كانت إحدانا إذا كانت حائضًا، فأراد رسول الله ﷺ أن يباشرها، أمرها أن تتزر في فور حيصتها، ثم يباشرها قالت: وأبيكم يملك إربه كما كان النبي صلى الله عليه وسلم يملك إربه

168. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Bizdən birimiz heyzli olduğu zaman Peyğəmbər ﷺ ona heyz gördüyü andan (ayıb yerlərinə) fitə bağlamağı əmr edər, sonra da onun bədəninə toxunardı”. (Aişə رضي الله عنها rəvayətinə davam edib) dedi: “Hansınız öz nəfsini Peyğəmbər ﷺ öz nəfsini saxladığı kimi saxlaya bilər?”. (Buxari 302, Muslim 293, 441, 706)

حديث ميمونة رضي الله عنها، قالت: كان رسول الله ﷺ إذا أراد أن يباشر امرأة من نسائه، أمرها فأترزت وهي حائض

169. Məymunə رضي الله عنها demişdir: “Peyğəmbər ﷺ istədiyi zaman zövcələrindən olan qadınlara heyzli olduqları zaman o, fitənin üstündən toxunardı”. (Buxari 303, Muslim 294, 442, 707)

الاضطجاع مع الحائض في لحاف واحد

Bir Örtük Altında Heyzli Qadınla Uzanmaq

عن أم سلمة رضي الله عنها قالت، بينا أنا مع النبي ﷺ مضطجعة في خميصة إذ حضت، فأنسلت فأخذت ثياب حيصتي، قال: «أنفست؟». قلت نعم، فدعاني فاضطجعت معه في الخميصة.

170. Ummu Sələmə رضي الله عنها rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərlə ﷺ bərabər (üzərində naxışlar olan) bir əbaya bürünüb uzandığım zaman gözlənilmədən heyz oldum. Mən yavaşca qalxıb heyz paltarımı götürdüm. (Paltarımı geyindikdən sonra) Peyğəmbər: “Olmaya heyz gördün?” deyə soruşdu. Mən: “Bəli!” deyə cavab verdim. O, məni yanına çağırdı və mən onunla birlikdə əbaya bürünüb yatdım. (Buxari 298, 323, Muslim 296, 444)

حديث أم سلمة رضي الله عنها، قالت: وكنت أعتسل أنا والنبي ﷺ من إناء واحد من الجنابة

171. Ummu Sələmə رضي الله عنها rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərlə ﷺ bərabər cənabət halında bir qabdan qüsl edərdik". (Buxari 322, 5956, Muslim 488, 709, 761, 324/49)

جواز غسل الحائض رأس زوجها وترجيله

Heyzli Qadının Ərinin Başını Darayıb Yuması

عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ: وَإِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِيَدْخُلَ عَلَيَّ رَأْسَهُ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَأَرْجُلُهُ، وَكَانَ لَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ إِلَّا لِحَاجَةٍ، إِذَا كَانَ مُعْتَكِفًا.

172. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رضي الله عنها demişdir: "Peyğəmbər ﷺ məsciddə (etikaf edərkən) başını mənim (hücrəmə) daxil edər və mən onun saçlarını darayardım. O, etikaf edərkən zəruri bir ehtiyacı olmadığı təqdirdə, əsla evə gəlməzdi." (Buxari 2029, Muslim 297, 446, 711)

عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُبَايِسُنِي وَأَنَا حَائِضٌ وَكَانَ يُخْرِجُ رَأْسَهُ مِنَ الْمَسْجِدِ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فَأَعْسَلُهُ وَأَنَا حَائِضٌ

173. Aişə رضي الله عنها demişdir: "Peyğəmbər ﷺ (məsciddə) etikafda ikən başını mənə tərəf uzadar və mən heyzli olduğum halda onun başını yuyardım" (Buxari 301, 303, 2030, Muslim 297, 447, 712)

حَدِيثَ عَائِشَةَ رضي الله عنها، حَدَّثَتْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَكَى فِي حَجْرِي وَأَنَا حَائِضٌ ثُمَّ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ

174. Aişə رضي الله عنها demişdir: "Mən heyzli ikən Peyğəmbər ﷺ başını qucağıma qoyub Quran oxuyardı". (Buxari 297, Muslim 301, 454, 719)

المذي

Məzinin Hökmü

قَالَ عَلِيُّ رضي الله عنه كُنْتُ رَجُلًا مَذَّاءً فَاسْتَحْيَيْتُ أَنْ أَسْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَمَرْتُ الْمُقَدَّادَ بْنَ الْأَسْوَدِ رضي الله عنه فَسَأَلَهُ فَقَالَ فِيهِ الْوُضُوءُ

175. Əli İbn Əbu Talib رضي الله عنه rəvayət edir ki, məndən tez-tez məzi axırdı. Utandığımndan Miqdadı Peyğəmbərin ﷺ yanına göndərdim ki, (bunun hökmünü) ondan soruşsun. O, (bunun hökmünü) Peyğəmbərdən ﷺ soruşduqda o: "(Belə

olduqda) dəstəmaz alsın!" deyə buyurdu. (Buxari 132, 178, Muslim 303, 456, 721)

جواز نوم الجنب واستحباب الوضوء له

Cunub Halında Yatmağın Caiz Olması Və Dəstəmaz Alıb Yatmağın Müstəhəbliyi

حدیث عائشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ وَهُوَ جُنُبٌ غَسَلَ فَرْجَهُ وَتَوَضَّأَ لِلصَّلَاةِ

176. Aişə رَضِيَ اللهُ عَنْهَا demişdir: "Peyğəmbər ﷺ cunub ikən yatmaq istədikdə, yatmadan əvvəl övrət hissəsini yuyar, sonra namaz üçün dəstəmaz aldığı kimi dəstəmaz alardı". (Buxari 288, Muslim 305, 460, 725, 726)

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَيْرُقَدُ أَحَدُنَا وَهُوَ جُنُبٌ؟ قَالَ: «نَعَمْ إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَلَيْرُقَدُ وَهُوَ جُنُبٌ».

177. Ömər İbn Xəttab رَضِيَ اللهُ عَنْهُ Peyğəmbərdən: "Bizdən birimiz cunub olduğu halda yata bilərmi?" deyə soruşdu. O dedi: "Bəli! Əgər sizdən biriniz cunub olduğu halda dəstəmaz alsa, yata bilər." (Buxari 287, Muslim 306, 462, 728)

((تَوَضَّأَ وَغَسَلَ ذَكَرَكَ ثُمَّ نَمَّ)).

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: ذَكَرَ عُمَرُ ابْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ تُصِيبُهُ الْجَنَابَةُ مِنَ اللَّيْلِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: تَوَضَّأَ وَغَسَلَ ذَكَرَكَ ثُمَّ نَمَّ

178. İbn Ömər رَضِيَ اللهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Ömər İbn Xəttab رَضِيَ اللهُ عَنْهُ gecə cunub olduğunu Peyğəmbərə ﷺ xəbər verdi. Peyğəmbər ﷺ ona belə buyurdu: "Dəstəmaz al, cinsiyyət orqanını yu, sonra da (uzan) yat!" (Buxari 290, Muslim 306, 464, 730)

دِيثُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَطُوفُ عَلَى نِسَائِهِ فِي اللَّيْلَةِ الْوَاحِدَةِ وَلَهُ يَوْمًا تِسْعُ نِسْوَةٍ

179. Ənəs رَضِيَ اللهُ عَنْهُ demişdir: "Peyğəmbər ﷺ bir gecədə bütün zövcələrini dolaşardı (yaxınlıq edərdi). Bu zaman onun doqquz zövcəsi vardı". (Buxari 284, 5215, Muslim 708, 734)

وجوب الغسل على المرأة بخروج المني منها

Qadından Məni Çıxdığı Halda Qüsl Almağın Vacibliyi

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَتْ أُمَّ سَلِيمٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحِي مِنَ الْحَقِّ، فَهَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ مِنْ غُسْلِ إِذَا اخْتَلَمَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ «إِذَا رَأَتْ الْمَاءَ». فَعَطَّتْ أُمُّ سَلَمَةَ - تُعْنَى وَجْهَهَا - وَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَتَحْتَلِمُ الْمَرْأَةُ قَالَ «نَعَمْ تَرَبَّتْ يَمِينُكَ فِيمَ يُشْبِهُهَا وَلَدُهَا».

180. Ummu Sələmə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Ummu Süleym Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah! Allah haqqı deməkdən həya etməz. Qadın pollyusiya³¹ halına düşdükdə qüsl etməlidirmi?” Peyğəmbər: “Bəli, əgər su görübsə (məni axıdıbsa,) etməlidir!” Ummu Sələmə (utandığından) üzünü yaşmaqla örtüdü və: “Ya Rəsulullah! Heç qadın da pollyusiya halına düşə bilərmimi?” deyər soruşdu. Peyğəmbər: “Əlbəttə, (düşə bilər). Ay yazıq! Belə olmasa, övladı ona necə oxşaya bilər?” (Buxari 130, Muslim 313, 471, 738)

صفة غسل الجنابة

Cənabət Qüslunun Vəfi

عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ بَدَأَ فَعَسَلَ يَدَيْهِ، ثُمَّ يَتَوَضَّأُ كَمَا يَتَوَضَّأُ لِلصَّلَاةِ، ثُمَّ يَدْخُلُ أَصَابِعَهُ فِي الْمَاءِ، فَيُخَلِّلُ بِهَا أَصُولَ شَعْرِهِ ثُمَّ يَصُبُّ عَلَى رَأْسِهِ ثَلَاثَ عُقْرِ يَدَيْهِ، ثُمَّ يُفِيضُ الْمَاءَ عَلَى جِلْدِهِ كُلِّهِ.

181. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ cunub olduqdan sonra qüsl etdikdə əvvəlcə əllərini yuyardı. Sonra namaz üçün dəstəmaz aldığı kimi dəstəmaz alardı. Sonra barmaqlarını suyun içinə salar və onlarla saçlarının dibini isladardı. Sonra əlləri ilə başına üç ovuc su tökər, sonra da bütün bədəninə su əndərərdir. (Buxari 248, Muslim 316, 475, 744, 747)

حديث ميمونة، قالت: صَبَّتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غُسْلًا، فَأَفْرَغَ بِيَمِينِهِ عَلَى يَسَارِهِ، فَعَسَلَهُمَا ثُمَّ غَسَلَ فَرْجَهُ، ثُمَّ قَالَ بِيَدِهِ الْأَرْضَ، فَمَسَحَهَا بِالثَّرَابِ، ثُمَّ غَسَلَهَا، ثُمَّ تَمَضَّمَضَ وَاسْتَنْشَقَ، ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ وَأَفَاضَ عَلَى رَأْسِهِ، ثُمَّ تَنَحَّى فَعَسَلَ قَدَمَيْهِ، ثُمَّ أَتَى بِيَمِينَيْهِ، فَلَمْ يَنْفُضْ بِهَا

182. Məymunə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا mənə belə rəvayət etmişdir: “Peyğəmbər ﷺ cənabət³² qüslünü alsın deyər mən ona su gətirdim. (Peyğəmbər) sağ əli ilə sol əlinin üzərinə su tökərək əllərini yudu. Sonra cinsiyyət orqanının (sol əli ilə) yudu. Sonra (sol əlini) torpağa sürtdü və onu yudu (müstəhəbdir). Sonra ağzını yudu

³¹ Pollyusiya – yuxuda ikən sperma axıtmaqdır.

³² Qadınlı yaxınlıq etdikdən, habelə şəhvət nəticəsində məni ifraz etdikdən sonrakı hal.

və burnuna su çəkdi. Sonra üzünü yudu və başı üzərindən su axıtdı. Daha sonra dayandığı yerdən (azacıq) kənara çəkildi və ayaqlarını yudu. Sonra mən ona qətfə gətirdim, lakin o, qətfə ilə silinmədi". (Buxari 259, Muslim 317, 472, 748)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ دَعَا بِشَيْءٍ نَحْوِ الْجَلَابِ، فَأَخَذَ بِكَفِّهِ، فَبَدَأَ بِشِقِّ رَأْسِهِ الْأَيْمَنِ ثُمَّ الْأَيْسَرِ، فَقَالَ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ.

183. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ cunub olduğu zaman qüsl etmək istədikdə badya boyda bir qabda (su) gətizdirər, əli ilə (su) götürüb əvvəlcə başının sağ tərəfini, sonra da sol tərəfini yuyardı. Sonra iki əli ilə (su götürüb) başına tökərdi. (Buxari 258, Muslim 318, 478, 751)

القدر المستحب من الماء في غسل الجنابة

Cənabət Qüslunda Suyu Qədərində İstifadə Etməyin Müstəhəbliyi

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كُنْتُ أَعْتَسِلُ أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ مِنْ قَدَحٍ يُقَالُ لَهُ الْفَرَقُ.

184. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə bir qabdan "fərəq" deyilən bir qədəhdən su götürüb qüsl edərdik. (Buxari 250, Muslim 319, 479, 480, 752, 753)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا سُئِلَتْ عَنْ غُسْلِ النَّبِيِّ ﷺ فَدَعَتْ بِإِنَاءٍ نَحْوًا مِنْ صَاعٍ، فَأَعْتَسَلَتْ وَأَفَاضَتْ عَلَى رَأْسِهَا، وَبَيْنَنَا وَبَيْنَهَا حِجَابٌ. (قَوْلُ أَبِي سَلَمَةَ)

185. Aişədən رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا Peyğəmbərin ﷺ qüslü barədə soruşdular. Aişə bir qab – təxminən bir saa (miqdarında su) gətizdirdi. Qüsl etdi və başına su əndərdi. (Bu əsnada) bizimlə onun arasında pərdə tutulmuşdu. (Buxari 251, Muslim 320, 481, 754)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَغْسِلُ، أَوْ كَانَ يَعْتَسِلُ، بِالصَّاعِ إِلَى خَمْسَةِ أَمْدَادٍ، وَيَتَوَضَّأُ بِالْمُدِّ.

186. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bir saadan³³ beş mudda qədər su ilə qüsl edər, bir mudla dəstəmaz alardı. (Buxari 201, Muslim 325, 490, 763)

استحباب إفاضة الماء على الرأس وغيره ثلاثا

Başın Üzərindən Və Digər Əzaların Üzərində Suyun Üç Dəfə Axıdılmasının Müstəhəbliyi

عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم «أَمَّا أَنَا فَأَفِضُ عَلَى رَأْسِي ثَلَاثًا». وَأَشَارَ بِيَدَيْهِ كِلْتَيْهِمَا.

187. Cubeyr İbn Mutim رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Mənə gəldikdə isə, mən başıma üç dəfə su tökürəm” dedi və (bunu başa salmaq üçün) iki əli ilə işarə etdi. (Buxari 254, Muslim 327, 494, 495, 766, 767)

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنه أَنَّهُ سَأَلَهُ رَجُلٌ عَنِ الْغُسْلِ. فَقَالَ يَكْفِيكَ صَاعٌ. فَقَالَ رَجُلٌ مَا يَكْفِينِي. فَقَالَ جَابِرٌ كَانَ يَكْفِي مَنْ هُوَ أَوْفَى مِنْكَ شَعْرًا، وَخَيْرٌ مِنْكَ، ثُمَّ أَمَّنَا فِي نَوْبٍ.

188. Bir adam Cabir İbn Abdullahdan رضي الله عنه qüsl barəsində soruşdu. Cabir: “Sənə bir saa (su) kifayət edər” deyə cavab verdi. (Oradakılardan) birisi: “Mənə bəs eləmir” dedikdə Cabir: “Saçı sənin (saçından) daha gur, özü də səndən daha xeyirli olan birisinə bəs edərdi” dedi, sonra əynində bir paltar olduğu halda bizə imamlıq edib (namaz qıldırdı). (Buxari 252, Muslim 329, 496, 769)

استحباب استعمال المغتسله من الحيض فرصة من مسك في موضع الدم

Heyzdən Yuyunan Qadının Qan Gələn Yerlərə Misk Sürməsinin Müstəhəb Olması

عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها، أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم عَنْ غُسْلِهَا مِنَ الْمَحِيضِ، فَأَمَرَهَا كَيْفَ تَغْتَسِلُ قَالَ: «خُذِي فُرْصَةً مِنْ مِسْكِ فَتَطْهَرِي بِهَا». قَالَتْ: كَيْفَ أَطْهَرُهُ؟ قَالَ: «تَطْهَرِي بِهَا». قَالَتْ: كَيْفَ؟ قَالَ: «سُبْحَانَ اللَّهِ تَطْهَرِي». فَاجْتَبَدْتُهَا إِلَى فَقُلْتُ تَتَّبِعِي بِهَا أَثَرَ الدَّمِ.

189. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, bir qadın Peyğəmbərdən صلى الله عليه وسلم heyzdən sonra yuyunması barədə soruşdu. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ona necə yuyunacağını (başına salıb)

³³ *Saa* – ölçü vahididir və dörd mudda bərabərdir. Bir mudd isə insanın iki ovucuna bərabərdir ki, bu da yeddi yüz qrama bərabərdir. Səmərul-Müstətab 1/28.

buyurdu: “Müşkə batırılmış yun (və ya pambıq) parça götür və onunla təmizlə.” (Qadın): “Necə təmizlənim?” deyə soruşdu. (Peyğəmbər): “Onunla təmizlə” deyə buyurdu. (Qadın yenə): “Axı necə?” deyə soruşduqda o: “Subhanəllah! Onunla təmizlə” deyə buyurdu. Mən o qadını özümə tərəf çəkib: “Onunla qan ləkələri qalmış yerləri silib təmizlə” dedim. (Buxari 314, Muslim 332, 449, 774)

المستحاضة وغسلها وصلاتها

İstiğasə Ondan Yuyunmaq Və Namazı Babı

عَنْ عَائِشَةَ ۞ قَالَتْ: جَاءَتْ فَاطِمَةُ ابْنَةَ أَبِي حُبَيْشٍ إِلَى النَّبِيِّ ۞ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي امْرَأَةٌ اسْتَحَاضُ فَلَا أَطْهَرُ، فَأَدْعُ الصَّلَاةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ۞ «لَا، إِنَّمَا ذَلِكَ عَرَقٌ، وَلاَ يَسَّ بِحَيْضٍ، فَإِذَا أَقْبَلْتَ حَيْضَتَكَ فَادْعِي الصَّلَاةَ، وَإِذَا أَدْبَرْتَ فَاغْسِلِي عَنكَ الدَّمَ ثُمَّ صَلِّي». قَالَ: «ثُمَّ تَوَضَّئِي لِكُلِّ صَلَاةٍ، حَتَّى يَجِيءَ ذَلِكَ الْوَقْتُ».

190. Aişə ۞ rəvayət edir ki, Fatimə Bint Əbu Hubeyş Peyğəmbərin ۞ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah! Məndən davamlı olaraq qan gəlir deyə mən heç cür təmiz ola bilmirəm. (Bu səbəbdən) namazı buraxa bilərəmmi?” Peyğəmbər: “Xeyr, bu heyz deyildir, sadəcə damar qanıdır. Heyz qanı gəldikdə namazı burax. Heyz (vaxtı) başa çatdıqda isə qüsl et, sonra namaz qıl”. Peyğəmbər: “(Növbəti heyz) vaxtı gəlincəyə qədər hər bir namaz üçün dəstəmaz al.” (Buxari 228, Muslim 333, 501, 783)

حديث عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم، أن أم حبيبة استحيضت سبع سنين، فسألت رسول الله صلى الله عليه وسلم عن ذلك فأمرها أن تغتسل، فقال: هذا عرق فكانت تغتسل لكل صلاة

191. Peyğəmbərin ۞ zövcəsi Aişə ۞ demişdir: “(Peyğəmbərin ۞ baldızı, həm də AbdurRəhman İbn Afun ۞ həyat yoldaşı) Ummu Həbibə bint Cəhş yeddi il istihazə gördü. O, bu haqda Peyğəmbərdən ۞ soruşdu. Peyğəmbər: “Bu damardan gələn qanıdır və ona hər namaz üçün qüsl etməyi əmr etdi”. (Buxari 327, Muslim 334, 505, 786;)

وجوب قضاء الصوم على الحائض دون الصلاة

Heyzli Qadına Namaz Xaric, Otucunun Qəzasının Tutmağın Vacibliyi

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ: أَتَجْزِي إِحْدَانًا صَلَاتَهَا إِذَا طَهَّرَتْ؟ فَقَالَتْ أَحْرُورِيَّةُ أَنْتِ؟ كُنَّا نَحِيضُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَا يَأْمُرُنَا بِهِ، أَوْ قَالَتْ فَلَا تَفْعَلُهُ.

192. Aişədən رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edilir ki, bir qadın (ondan): “Bizdən birimiz heyzdən təmizləndikdən sonra (heyz vaxtı buraxdığı namazları) qılmalıdırmı?” deyər soruşdu. Aişə: “Sən hərurilərdənsən?!³⁴ Biz Peyğəmbərin ﷺ vaxtında heyz olurduq, lakin o bizə (buraxdığımız namazları) qılmağı əmr etməzdi, yaxud biz (o namazları) qılmazdıq.” (Buxari 321, Muslim 335, 506, 787)

تستر المغتسل بثوب ونحوه

Qüsl Alanın Paltar Və Ya Ona Bənzər Bir Şeylə Örtünməsi

عَنْ أُمِّ هَانِيَةَ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: ذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ، فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ، وَفَاطِمَةُ ابْنَتُهُ تَسْتُرُهُ قَالَتْ: فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ: «مَنْ هَذِهِ؟». فَقُلْتُ: أَنَا أُمُّ هَانِيَةَ بِنْتُ أَبِي طَالِبٍ. فَقَالَ: «مَرَحَبًا بِأُمِّ هَانِيَةَ». فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ غُسْلِهِ، قَامَ فَصَلَّى ثَمَانِيَةَ رَكَعَاتٍ، مُلْتَجِفًا فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ، فَلَمَّا انْتَصَرَفَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زَعَمَ ابْنُ أُمِّي أَنَّهُ قَاتِلُ رَجُلًا قَدْ أَجْرْتَهُ فَلَانَ بْنِ هُبَيْرَةَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «قَدْ أَجْرْنَا مَنْ أَجْرْتَ يَا أُمَّ هَانِيَةَ». قَالَتْ: أُمُّ هَانِيَةَ وَذَلِكَ ضُحَى.

193. Ummu Hani bint Əbu Talib رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Məkkənin fəthi ilində mən Peyğəmbərin ﷺ yanına getdim və onun qüsl etdiyini, Fatimənin رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا də (ona) pərdə tutduğunu gördüm. Mən Peyğəmbərə ﷺ salam verdim. O: “Bu (qadın) kimdir?” deyər soruşdu. “Mənəm, Əbu Talibin qızı Ummu Hani” deyər cavab verdim. Peyğəmbər: “Xoş gəlibsən, Ummu Hani!” dedi və qüsl edib qurtardıqdan sonra tək bir örtüyə bürünüb səkkiz rükət namaz qıldı. Namazını qılıb qurtardıqdan sonra mən dedim: “Ya Rəsulallah! Qardaşım himayəmə götürdüyüm Hubeyranın oğlu filankəsi öldürəcəyini söyləyir.” Peyğəmbər: “Sənin himayəyə götürdüyün kimsəni biz də himayəmiz altına götürürük, ey Ummu Hani!”. Ummu Hani: “O vaxt səhər açılmışdı (Duha namazının vaxtı idi).” (Buxari 357, 6158, Muslim 336, 509, 790, 1179, 1702)

جواز الاغتسال عرياناً في الخلوّة

Xəlvətdə Çılpaq Qüsl Almağın İcazəli Olması

³⁴ *Hərura* – Kufə şəhərinin yaxınlığında yerləşən kənddir. Əli İbn Əbu Talibdən ﷺ üz döndərərək camaatdan ayrılmış on iki min xəvaric də məhz bu kənddə toplaşmış və camaata qarşı çıxmışlar. Onlar belə hesab edirdilər ki, heyzdən təmizlənməmiş qadın heyz əsnasında buraxdığı namazlarını yenidən qılmalıdır.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ يَغْتَسِلُونَ عُرَاءًا، يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ، وَكَانَ مُوسَى يَغْتَسِلُ وَحْدَهُ، فَقَالُوا وَاللَّهِ مَا يَمْنَعُ مُوسَى أَنْ يَغْتَسِلَ مَعَنَا إِلَّا أَنَّهُ آدَرُ، فَذَهَبَ مَرَّةً يَغْتَسِلُ، فَوَضَعَ تَوْبَهُ عَلَى حَجَرٍ، فَفَرَّ الْحَجَرُ بِتَوْبِهِ، فَخَرَجَ مُوسَى فِي إِثْرِهِ يَقُولُ تَوْبِي يَا حَجَرُ. حَتَّى نَظَرَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ إِلَى مُوسَى، فَقَالُوا وَاللَّهِ مَا بِمُوسَى مِنْ بَأْسٍ. وَأَخَذَ تَوْبَهُ، فَطَفِقَ بِالْحَجَرِ ضَرْبًا». فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَاللَّهِ إِنَّهُ لَنَدَبُ بِالْحَجَرِ سِتَّةَ أَوْ سَبْعَةَ ضَرْبًا بِالْحَجَرِ.

194. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İsrail oğulları çılpaq olaraq, bir-birilərinə baxa-baxa çimirdilər. Musa isə təklikdə çimərdi. (İsrail oğulları): “Musaya صلى الله عليه وسلم bizimlə birlikdə çimməyə mane olan, ancaq onun dəbə (Qrija xəstəliyi) olmasıdır” dedilər. Bir dəfə Musa صلى الله عليه وسلم çimməyə getdi və paltarını daşın üstünə qoydu. Birdən daş onun paltarını götürüb qaçdı. Musa: “Paltarımı (qaytar), ey daş!” deyə-deyə daşın arxasınca qaçdı. Nəhayət, İsrail oğulları Musanı صلى الله عليه وسلم çılpaq gördülər və: “Allaha and olsun ki, Musada صلى الله عليه وسلم heç bir qüsür yox imiş” dedilər. Musa paltarını götürdü və daşı vurmağa başladı. Əbu Hureyra dedi: “Vallahı, Musa صلى الله عليه وسلم daşa altı yaxud yeddi zərbə vurmaqla daşı tənbeh etdi.” (Buxari 278, Muslim 339, 513, 796, 4372, 6296)

الاعتناء بحفظ العورة

Övrəti Örtməyə Diqqət Yetirmək

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنه يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يُنْقَلُ مَعَهُمُ الْحِجَارَةُ لِلْكَعْبَةِ وَعَلَيْهِ إِزَارُهُ، فَقَالَ لَهُ الْعَبَّاسُ عَمُّهُ: يَا ابْنَ أَخِي، لَوْ حَلَلْتَ إِزَارَكَ فَجَعَلْتَ عَلَى مَنْكِبَيْكَ دُونَ الْحِجَارَةِ، قَالَ، فَحَلَّهُ فَجَعَلَهُ عَلَى مَنْكِبَيْهِ، فَسَقَطَ مَعْنِيًّا عَلَيْهِ، فَمَا رَأَيْتُ بَعْدَ ذَلِكَ عُرْيَانًا.

195. Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم izarını³⁵ belinə bağlayıb qureyşlilərlə birlikdə Kəbə (evinin yenidən tikilməsi) üçün daş daşdığı zaman əmisi Abbas رضي الله عنه ona dedi: “Ey qardaşoğlu! Bəlkə izarını açıb çiyinə, (daşdığı) daşların altına qoyasan.” (Cabir) dedi: “O, izarını açıb çiyinə qoyan kimi özündən getdi və bundan sonra onu bir daha heç kim izarsız görmədi.” (Buxari 364, Muslim 340, 515, 798)

إنما الماء من الماء

Həqiqətən Su Sudandır

³⁵ *İzar* – qurşaqdan aşağı bədən əzalarını örtmək üçün belə bağlanan örtük.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أُرْسِلَ إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَجَاءَ وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم «لَعَلْنَا أَعْجَلْنَاكَ». فَقَالَ نَعَمْ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم «إِذَا أَعْجَلْتَ أَوْ فُحِطْتَ، فَعَلَيْكَ الْوُضُوءُ».

196. Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ənsardan olan bir nəfərə xəbər göndərib yanına çağırırdı. O adam gəldikdə (biz onun) başından damcı-damcı su töküldüyünü (gördük). Peyğəmbər: “Deyəsən, səni tələsdirdik?” deyə soruşdu. O: “Bəli!” deyə cavab verdikdə, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Səni tələsdirsələr və ya yaxınlıq edib məni axıtmasan, dəstəmaz almaq sənə yetər.” (Buxari 180, Muslim 345, 521, 804)

حديث أبي بن كعب، أنه قال: يا رسول الله إذا جامع الرجل المرأة فلم ينزل قال: يغسل ما مس المرأة منه ثم يتوضأ ويصلي

197. Ubey İbn Kəb رضي الله عنه demişdir: “Yə Rəsulullah! Zövcəsi ilə cinsi əlaqəyə girən, sonra da məni ifraz etməyən kişinin hökmünü soruşdum. Peyğəmbər: “Qadından ona bulaşmış şeyi yusun, sonra dəstəmaz alsın və namazını qılsın”. (Buxari 293, Muslim 346, 522, 805)

عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رضي الله عنه قَالَ: سَأَلْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رضي الله عنه قُلْتُ أَرَأَيْتَ إِذَا جَامَعَ فَلَمْ يُنْزِلْ قَالَ: يَمْسُ الْوَضُوءَ كَمَا يَتَوَضَّأُ لِلصَّلَاةِ، وَيَغْسِلُ ذَكَرَهُ. قَالَ عُثْمَانُ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم.

198. Zeyd İbn Xalid رضي الله عنه rəvayət edir ki, mən Osman İbn Əffandan رضي الله عنه: “Necə bilirsən, cinsi əlaqədə olub məni axıtmayan kəs nə etməlidir?” deyə soruşdum. Osman: “Namaz üçün dəstəmaz aldığı kimi dəstəmaz almalı və cinsiyyət üzvünü yumalıdır” deyə cavab verdi, sonra da: “Bunu Peyğəmbərdən صلى الله عليه وسلم eşitdim” deyə əlavə etdi. (Buxari 179, 292, Muslim 347, 524, 807)

نسخ (الماء من الماء) ووجوب الغسل بالتقاء الحتانيين

(Su Sudandır) Hədisinin Nəsx Olunması Və İki Sünnət Olunmuşun Birləşməsi Zamanı Qüslün Vacib Olması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا جَلَسَ بَيْنَ شُعْبَيْهَا الْأَرْبَعِ ثُمَّ جَهَدَهَا، فَقَدْ وَجِبَ الْغُسْلُ».

199. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “(Kişi) qadının dörd əzası arasında oturub onunla cinsi əlaqəyə girərsə, (hər ikisinə) qüsl etmək vacib olar.” (Buxari 291, Muslim 348, 525, 809)

Odda Bişən Şeylərə Görə Dəstəmazın Alınmasının Nəsx Olunması

حديث عبد الله بن عباس، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم أكل كيف شاء ثم صلى ولم يتوضأ

200. İbn Abbas ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ (bişmiş) qoyunun kürəyindən yemiş, sonra dəstəmaz almadan namaz qılmışdır”. (Buxari 207, Muslim 354, 531, 817)

عَنْ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيِّ، أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَحْتَرُ مِنْ كَيْفِ شَاةٍ، فَدُعِيَ إِلَى الصَّلَاةِ فَأَلْفَى السَّكِينِ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

201. Amr İbn Ümeyyə əd-Damri ؓ rəvayət edir ki, o, Peyğəmbərin ﷺ (bişmiş) qoyunun kürəyindən kəsib (yediğini) görmüşdür. O vaxt Peyğəmbər ﷺ namaza çağırıldıqda əlindəki bıçağı yerə atıb, dəstəmaz almadan namaz qılmışdır. (Buxari 208, 5408, 5422, 5462, Muslim 355, 534, 820)

عَنْ مَيْمُونَةَ ٱ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَكَلَ عِنْدَهَا كَيْفًا، ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

202. Meymunə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ onun evində (qoyunun) kürəyindən yedikdən sonra dəstəmaz almadan namaz qıldı. (Buxari 210, Muslim 356, 535, 821)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ٱ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ شَرِبَ لَبَنًا، فَمَضْمَضَ وَقَالَ: «إِنَّ لَهُ دَسْمًا».

203. İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ süd içdikdən sonra ağzını yaxaladı və: “Bu, yağlıdır” dedi. (Buxari 211, 5609, Muslim 358, 537, 824)

الدليل على أن من تيقن الطهارة ثم شك في الحدث فله أن يصلي بطهارته

Təharətin Yəqinliyini Bildikdən Sonra Onun Pozulmasına Şəkk Edərsə Həmənlə Təharətlə Namaz Qılmağın İcazəli Olmasının Dəlili

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدِ الْأَنْصَرِيِّ رضي الله عنه، أَنَّهُ شَكَأَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الرَّجُلُ الَّذِي يُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ يَجِدُ الشَّيْءَ فِي الصَّلَاةِ. فَقَالَ: «لَا يَنْفَتِلُ - أَوْ لَا يَنْصَرِفُ - حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا».

204. Abdullah İbn Zeyd əl-Ənsari رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir nəfər namaz əsnasında özündən sanki yel çıxdığını hiss etdiyini Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم xəbər verdikdə Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Bir səs eşitməyincə və ya bir iy duymayınca namazdan çıxmasın!” (Buxari 137, 177, 2056, Muslim 361, 540, 830, 831)

طهارة جلود الميتة بالدباغ

Ölü Heyvanın Dərisinin Aşılıdıqdan Sonra Təmiz Olması

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنه قَالَ: وَجَدَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم شاةً مَيْتَةً أُعْطِيَتْهَا مَوْلَاةٌ لِمَيْمُونَةَ مِنَ الصَّدَاقَةِ، قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: «هَلَّا اتَّعَمْتُمْ بِجِلْدِهَا». قَالُوا إِنَّهَا مَيْتَةٌ. قَالَ: «إِنَّمَا حُرِّمَ أَكْلُهَا».

205. İbn Abbas رضي الله عنه demişdir: “Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Meymunənin رضي الله عنه kənzinə sədəqə olaraq verilmiş qoyunun öldüyünü görüb dedi: “Nə üçün bu qoyunun dərisini (aşılıb ondan) istifadə etmirsiniz?” Onlar: “Axı o, murdar olub!” dedilər. Peyğəmbər: “Murdar olmuş heyvanın yalnız yeyilməsi haram edilmişdir.” (Buxari 1492, 5531, Muslim 363, 542, 832, 833)

التيمم

Təyəmmüm Babı

عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها، زَوْجِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ، حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْبَيْدَاءِ، أَوْ بَدَاتِ الْحَيْشِ، انْقَطَعَ عِقْدٌ لِي، فَأَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى الْيَمَاسِيَةِ، وَأَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ، وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ، فَأَتَى النَّاسُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ، فَقَالُوا: أَلَا تَرَى مَا صَنَعَتْ عَائِشَةُ؟ أَقَامَتْ بِرَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَالنَّاسِ، وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ، وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ. فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ، وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَضِعَ رَأْسَهُ عَلَى فَخِذِي قَدْ نَامَ، فَقَالَ: حَبَسَتْ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَالنَّاسِ، وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ، وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ. فَقَالَتْ عَائِشَةُ: فَعَاتَبَنِي أَبُو بَكْرٍ، وَقَالَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُولَ، وَجَعَلَ يَطْعُنُنِي بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي، فَلَا يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلَّا مَكَانُ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى فَخِذِي، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ أَصْبَحَ عَلَى غَيْرِ مَاءٍ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ التَّيْمُمِ فَتَيَمَّمُوا. فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ الْحَضِرِيِّ: مَا هِيَ بِأَوَّلِ بَرَكَتِكُمْ يَا آلَ أَبِي بَكْرٍ، قَالَتْ: فَبَعَثْنَا الْبُعْبُعَ الَّذِي كُنْتُ عَلَيْهِ، فَأَصَبْنَا الْعِقْدَ تَحْتَهُ.

206. Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم zövcəsi Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, biz Peyğəmbərlə صلى الله عليه وسلم birlikdə səfərə çıxdıq. Nəhayət, Beyda və ya Zətul Ceyş deyilən yerə çatdıqda boyunbağım qırılıb yerə düşdü. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم dayanıb onu axtarmağa başladı.

Onun yanında olanlar da dayanmağa məcbur oldular. Ətrafda su olmadığından əshabələrdən bəziləri Əbu Bəkr əs-Siddiqin ﷺ yanına gəlib dedilər: “Aişənin nə etdiyini görürsənmi? Allahın elçisi və bu qədər camaat ona görə dayanıb. Onlarda olan su ehtiyatı qurtarıb, özləri də su olmayan yerdə dayanıblar.” Əbu Bəkr ﷺ (mənim yanıma) gəldi. Bu vaxt Peyğəmbər ﷺ başını dizimin üstünə qoyub yatmışdı. Əbu Bəkr: “Allahın elçisini və bu qədər camaatı su olmayan bir yerdə, həm də su ehtiyatları olmadığı halda saxlamısan?” Sonra o, barmağı ilə böyrümdən vura-vura məni bir az da tənbeh etdi. Bu vaxt Peyğəmbərin ﷺ başı dizimin üstündə olduğuna görə mən tərپən-mədim. Peyğəmbər ﷺ ayıldıqda (pəklanub namaz qılmaq üçün) su tapmadı. (Elə bu səbəbdən də) Uca Allah təyəmmüm ayəsini nazil etdi və onlar da təyəmmüm etdilər. Useyd İbn Xudeyr ﷺ dedi: “Ey Əbu Bəkrin ailəsi! Bu sizin ilk bərkətiniz deyildir.” (Aişə) dedi: “Sonra üstündə oturduğum dəvəni qaldırdıq və boyunbağını onun altından tapdıq.” (Buxari 334, 3672, 4607, Muslim 367, 550, 842)

عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ قَالَ : كُنْتُ جَالِسًا مَعَ عَبْدِ اللَّهِ وَأَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ فَقَالَ لَهُ أَبُو مُوسَى لَوْ أَنَّ رَجُلًا أَجْتَبَ فَلَمْ يَجِدِ الْمَاءَ شَهْرًا أَمَا كَانَ يَتَيْمَّمُ وَيُصَلِّي فَكَيْفَ تَصْنَعُونَ بِهِذِهِ الْآيَةِ فِي سُورَةِ الْمَائِدَةِ { فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا } فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ لَوْ رُحِّصَ لَهُمْ فِي هَذَا لَأَوْشَكُوا إِذَا بَرَدَ عَلَيْهِمُ الْمَاءُ أَنْ يَتَيْمَّمُوا الصَّعِيدَ قُلْتُ وَإِنَّمَا كَرِهْتُمْ هَذَا لَذَا قَالَ نَعَمْ فَقَالَ أَبُو مُوسَى أَلَمْ تَسْمَعْ قَوْلَ عَمَّارٍ لِعُمَرَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَاجَةٍ فَأَجْتَبْتُ فَلَمْ أَجِدِ الْمَاءَ فَتَمَرَّعْتُ فِي الصَّعِيدِ كَمَا تَمَرَّعُ الدَّابَّةُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ أَنْ تَصْنَعَ هَكَذَا فَضَرَبَ بِكَفِّهِ ضَرْبَةً عَلَى الْأَرْضِ ثُمَّ نَفَضَهَا ثُمَّ مَسَحَ بِهَا ظَهْرَ كَفِّهِ بِشِمَالِهِ ، أَوْ ظَهْرَ شِمَالِهِ بِكَفِّهِ ثُمَّ مَسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ أَفَلَمْ تَرَ عُمَرَ لَمْ يَقْنَعْ بِقَوْلِ عَمَّارٍ .

207. Şəqiq demişdir: “(Bir dəfə) mən Abdullah (İbn Məsud) və Əbu Musa əl-Əşariy ﷺ ilə birlikdə oturmışdım. Əbu Musa (Abdullahdan): “De görək, əgər adam cunub olsa və bir ay su tapa bilməsə, təyəmmüm etməyəcək və namazı necə qılmalıdır?”– deyə soruşdu. Əbu Musa: “Bəs onda “əl-Maidə” surəsindəki bu: **“Su tapmasanız, təmiz torpaqla təyəmmüm edin”. (əl-Maidə 6)**. ayəsini (nə edək) necə izah edərsən?”. Abdullah: “Əgər insanlara bu ayəyə əsasən rüsxət verilsə, onlar suyun soyuq olduğunu gördükdə, onu qoyub torpaqla təyəmmüm etməyə başlayacaqlar”. Aməş, Şəqiqdən: “Siz təyəmmümü su soyuq olduğu üçün mü pis qarşılıdız?”. O: “Bəli” dedi. Əbu Musa, Abdullaha dedi: “Məgər sən Əmmarın ﷺ Ömərə ﷺ dediyi bu sözünü eşitməmişsənmi? (O demişdir ki,) Peyğəmbər ﷺ məni bir iş dalınca göndərmişdi. (Səfər əsnasında) mən cunub oldum və su tapa bilmədim. Bu səbəbdən də mən, heyvanın ağnadığı kimi, yerdə o üzə-bu üzə çevrilib bədənimə torpağa sürtməyə başladım. Sonra Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim və bunu ona danışdım. Peyğəmbər: “Sadəcə iki əlinlə belə etməyin sənə kifayət edərdi” dedi, sonra əllərini bir kərə yerə vurdu və əlini silkələdi, sonra da sol əlinin ovcu ilə sağ

əlinin üstünü (sürtərək), sağ əlinin ovcu ilə sol əlinin üst tərəfinə və üzünə məsh etdi". Abdullah (ona etirazını bildirib) dedi: "Məgər sən Ömər, Əmmarın bu sözü ilə razılaşmadığını görmədinmi?!" (Buxari 347, Muslim 368, 542, 844)

عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «أَمَا تَذْكُرُ أَنَا كُنَّا فِي سَفَرٍ أَنَا وَأَنْتَ، فَأَمَّا أَنْتَ فَلَمْ تُصَلِّ، وَأَمَّا أَنَا فَتَمَعَّكْتُ فَصَلَّيْتُ، فَذَكَرْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ هَكَذَا» فَضَرَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَفِّهِ الْأَرْضَ، وَنَفَخَ فِيهِمَا ثُمَّ مَسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ وَكَفَّيَهُ.

208. Əmmar İbn Yasir رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Ömər İbn Xəttaba رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ dedi: "Yadımdadırımı? İkimiz səfərdə idik. Sən namaz qılmadın. Mən isə yerə uzanıb o üz-bu üzə çevrilərək bədənimə torpağa sürtdüm, sonra da namazımı qıldım. Mən bunu Peyğəmbərə صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ xəbər verdikdə o: "Sənə belə etmək kifayət edərdi" deyib əllərini yerə vurdu, sonra əllərinin içinə üfürdü, sonra da ovuclarını üzünə və biləyə qədər (əllərinə) sürtdü. (Buxari 338, Muslim 368, 553, 846)

عَنْ أَبِي جُهَيْمٍ بْنِ الْحَارِثِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَقْبَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ نَحْوِ بَيْتِ حِمْلٍ، فَلَقِيَهُ رَجُلٌ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَقْبَلَ عَلَى الْجِدَارِ، فَمَسَحَ بِوَجْهِهِ وَيَدَيْهِ، ثُمَّ رَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ.

209. Əbu Cuheyim İbn Haris əl-Ənsari رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Bir-Cəməldən (Mədinə yaxınlığında yer) gələrkən qarşısına çıxan bir nəfər ona salam verdi, lakin Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ onun salamını almadı. Nəhayət, divara yaxınlaşdı, (əllərini divara vurub) üzünə və əllərinə sürtdükdən sonra o kimsənin salamını aldı. (Buxari 337, Muslim 369, 544, 848)

الدليل على أن المسلم لا يتنجس

Müsəlmanın Nəcis Olmamasının Dəlili

حديث أبي هريرة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَقِيَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا جُنُبٌ فَأَخَذَ بِيَدِي، فَمَسَّتْ مَعَهُ حَتَّى قَعَدَ، فَأَسَلَّتْ مِنْهُ وَأَتَيْتُ الرَّحْلَ فَأَعْتَسَلْتُ، ثُمَّ جِئْتُ وَهُوَ قَاعِدٌ؛ فَقَالَ: أَيْنَ كُنْتَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ؟ فَقُلْتُ لَهُ، فَقَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ! إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يَنْجَسُ

210. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, bir gün o, cənabətli olduğu halda Mədinənin küçələrindən birində Peyğəmbərlə صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ rastlaşdı. Peyğəmbərdən صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ aralanıb getdi, sonra da qüsl alıb geri qayıtdı. Peyğəmbər: "Harada idin, ey Əbu Hureyra?" deyə soruşdu. (Əbu Hureyra): "Cənabətli idim. Odur ki, təmiz olmadığım halda sənin yanında oturmaq istəmədim" deyə cavab verdi.

Peyğəmbər: “Subhanəllah! Mömin murdar olmaz” dedi. (Buxari 283, 285, Muslim 824, 850)

ما يقول إذا أراد دخول الخلاء

Ayaq Yoluna Daxil Olduqda Nə Deyilir

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ قَالَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ».

211. Ənəs رضى الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ayaqyoluna girərkən belə deyərdi: “Allahumma İnni Əuzu Bika Minal-Xubsi Vəl-Xəbais - Allahım, pislikdən və pis əməllərdən (erkək və diş cinslərdən) Sənə sığınırım!”. (Buxari 142, 6322, Muslim 375, 563, 857)

الدليل على أن نوم الجالس لا ينقض الوضوء

Oturaraq Yatanın Dəstəmazının Pozulmasına Dəlil

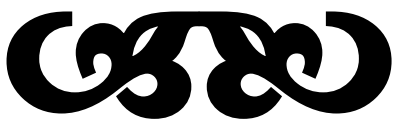
عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أُفِيضَتِ الصَّلَاةُ وَالنَّبِيُّ ﷺ يُنَاجِي رَجُلًا فِي حَنْبِ الْمَسْجِدِ، فَمَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ حَتَّى نَامَ الْقَوْمُ.

212. Ənəs رضى الله عنه demişdir: “(Bir dəfə) namaza iqamə verildi, Peyğəmbər ﷺ isə hələ də məscidin bir tərəfində kiminləsə gizli söhbət edirdi. O, namaz qılmaq üçün ayağa qalxanda (əshabələrdən) bəziləri artıq yuxulamışdı.” (Buxari 642, Muslim 376, 564, 859)

كتاب الصلاة

Namaz Kitabı

بدء الأذان

Azanın Başlanması

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ يَقُولُ: كَانَ الْمُسْلِمُونَ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ يَجْتَمِعُونَ فَيَتَحَيَّنُونَ الصَّلَاةَ، لَيْسَ يُنَادَى لَهَا، فَتَكَلَّمُوا يَوْمًا فِي ذَلِكَ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ اتَّخِذُوا نَافُوسًا مِثْلَ نَافُوسِ النَّصَارَى. وَقَالَ بَعْضُهُمْ نَلْ بُوْقًا مِثْلَ قُرْنِ الْيَهُودِ. فَقَالَ عُمَرُ أَوْلَا تَتَّبِعُونَ رَجُلًا يُنَادِي بِالصَّلَاةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا بِلَالُ قُمْ فَنادِ بِالصَّلَاةِ».

213. İbn Ömər رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا rəvayət edir ki, müsəlmanlar Mədinəyə hicrət etdikdən sonra (əvvəl-əvvəl) namaz vaxtını təqribi hesablayıb bir yerə toplaşdılar. Çünki o vaxt heç kəs (camaatı) namaza çağırırmıdı. Bir gün müsəlmanlar bu haqda söhbət açdılar və onların bəzisi dedi: “Xristianlar kimi zəng çalın.” Bəziləri də: “Yox, yəhudilər kimi buynuzabənzər bir alətdən istifadə edin” dedi. Ömər: “Bəlkə bir adam təyin edəsiniz (camaatı) namaza çağırırsın?”. Peyğəmbər: “Ey Bilal, qalx, (camaatı) namaza çağır!” (Buxari 604, Muslim 377, 568, 863)

الأمر بشفع الأذان وإيتار الإقامة

Azanın İki-İki İqamənin Tək Olmasının Əmr Edilməsi

حديث أنس، قال: ذَكَرُوا النَّارَ وَالنَّافُوسَ، فَذَكَرُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى، فَأَمَرَ بِلَالٌ أَنْ يَشْفَعَ الْأَذَانَ وَأَنْ يُوتَرَ الْإِقَامَةَ

214. Ənəs رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki: “Atəş qalamağı və zinqırov çalmağı zikr etdilər, Yəhudi və Xristianları da zikr etdilər. Bilala رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Aznın sözlərini cüt sayda İqamənin sözlərini tək sayda söyləməyi əmr olundu”. (Buxari 603, 3457, Muslim 864, 867, 378/2)

القول مثل قول المؤذن لمن سمعه ثم يصلي على النبي ﷺ ثم يسأل له الوسيلة

Müəzzinin Sözlərinin Eşidənə Onu Təkrarlaması Sonra Peyğəmbərə ﷺ Salavat Gətirməsi Və Onun Üçün Vəsilə İstəməsi

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا سَمِعْتُمُ النَّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ».

215. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Azanı eşidəndə müəzzinin dediklərini təkrar edin”. (Buxari 611, Muslim 383, 574, 874)

فضل الأذان وهرب الشيطان عند سماعه

Azanın Fəziləti Və Şeytanın Onu Eşitdikdə Qaçması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ وَلَهُ ضُرَاطٌ حَتَّى لَا يَسْمَعَ التَّأْذِينَ، فَإِذَا قُضِيَ النَّدَاءُ أَقْبَلَ، حَتَّى إِذَا نُوبَّ بِالصَّلَاةِ أَدْبَرَ، حَتَّى إِذَا قُضِيَ التَّوْبِيبُ أَقْبَلَ حَتَّى يَخْطُرَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ، يَقُولُ أَذْكَرُ كَذَا، أَذْكَرُ كَذَا لِمَا لَمْ يَكُنْ يَذْكَرُ، حَتَّى يَظُلَّ الرَّجُلُ لَا يَدْرِي كَمْ صَلَّى».

216. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Namaz üçün azan veriləndə şeytan bərkdən yel buraxaraq qaçır ki, bu çağırışı eşitməsin, azan qurtardıqda isə geri qaydır. İqamə veriləndə yenə dönüb qaçır, iqamə bitdikdə isə geri qaydır və nəhayət, insanla onun qəlbi arasında dayanıb ona: “Filan şeyi və filan şeyi yadına sal” deyərək (namazı qurtarana qədər) onun yadına düşmədiyi şeyləri ona təlqin edir. Axırda o adam neçə (rükət) qıldığını (yadına sala) bilmir”. (Buxari 608, Muslim 389, 585, 885)

استحباب رفع اليدين حذو المنكبين مع تكبيرة الإحرام والركوع وفي الرفع من الركوع وأنه لا يفعله إذا رفع من السجود

Ehram Təkbirində, Rukuda Və Rukudan Qalxdıqda Əlləri Çiyinlərə Qədər Qaldırmağın Müstəhəb Olması, Səcdədən Qalxdıqda İsə Bunun Edilməməsi

حديث عبد الله بن عمر رضي الله عنهما قال: رأيت رسول الله ﷺ إذا قام في الصلاة رفع يديه حتى تكونا حذو منكبيه، وكان يفعل ذلك حين يكبر للركوع، ويفعل ذلك إذا رفع رأسه من الركوع، ويقول: سمع الله لمن حمده، ولا يفعل ذلك في السجود

217. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə edərkən gördüm: “Namaza durduğu zaman əllərini çiyinlərinə qədər qaldırırdı (Yəni, Təkbirdə). Bu əməli həmçinin Rukuya getdikdə və Rukudan qalxdıqda da edər və Samiyallahu Limən Həmidəh – deyərdi. Lakin Səcdədə belə etməzdi (əllərini qaldırmazdı)”. (Buxari 736, Muslim 390, 587, 888)

حدیث مالک بن الحویرث عن أبي قلابة، أنه رأى مالك بن الحویرث إذا صَلَّى كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ، وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ رَفَعَ يَدَيْهِ، وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ رَفَعَ يَدَيْهِ، وَحَدَّثَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ صَنَعَ هَكَذَا

218. Əbu Kıləbə rəvayət edir ki, Məlik İbn Huveyrisin namaz qıldığını gördüm. Təkbir gətirdi və əllərini qaldırdı. Ruku etmək istədiyi zaman (Təkbir üçün) əllərini qaldırdı. Rukudan başını qaldırdıqda əllərini də qaldırdı. O, Peyğəmbərin ﷺ belə etdiyini söylədi". (Buxari 737, Muslim 391, 588, 890)

إثبات التكبير في كل خفض ورفع في الصلاة إلا رفعه من الركوع فيقول فيه: سمع الله لمن حمده

Hər Əyilib Qalxdıqda Təkbirin İsbati, İstisna Olaraq Rukudan Qalxdıqda İsə Yalnız Səmiəllahu Limən Həmidəh – Deyilməsi

حدیث أبي هريرة ﷺ أنه كان يُصَلِّي بِهِمْ فَيَكْبِرُ كُلَّمَا خَفَضَ وَرَفَعَ، فَإِذَا انصَرَفَ قَالَ: إِنِّي لِأَشْهَهُكُمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

219. İbn Şihab, Əbi Sələmədən rəvayət edir ki, Əbu Hureyrə ﷺ onlara namaz qıldırıqda hər əyilib durduqda Təkbir gətirərdi. Namazı bitirdikdən sonra: "İçinizdə namazı Rəsulullahın namazına ən çox bənzəyən mənəm" dedi. (Buxari 785, Muslim 392, 590, 893)

حدیث أبي هريرة ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ يَكْبِرُ حِينَ يَقُومُ، ثُمَّ يَكْبِرُ حِينَ يَرْكَعُ، ثُمَّ يَقُولُ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمَدَهُ حِينَ يَرْفَعُ صَلْبَهُ مِنَ الرُّكُوعِ، ثُمَّ يَقُولُ وَهُوَ قَائِمٌ: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، ثُمَّ يَكْبِرُ حِينَ يَهْوِي، ثُمَّ يَكْبِرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ، ثُمَّ يَكْبِرُ حِينَ يَسْجُدُ، ثُمَّ يَكْبِرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ؛ ثُمَّ يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي الصَّلَاةِ كُلِّهَا حَتَّى يَفْضِيهَا؛ وَيُكْبِرُ حِينَ يَقُومُ مِنَ الثَّلَاثِينَ بَعْدَ الْجُلُوسِ

220. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ namaza durarkən "Allahu Əkbər" deyərdi. Habelə, rükuya gedərkən də "Allahu Əkbər" deyərdi. Rükudan qalxıb belini dikəldərkən "Səmi Allahu limən həmidəh" deyər, qalxıb dikəldikdən sonra isə "Rabbəna ləkəl həmd" deyərdi. Sonra başını qaldırdıqda "Allahu Əkbər" deyərdi. Sonra səcdə etdikdə "Allahu Əkbər" deyərdi, səcdədən başını qaldırdıqda "Allahu Əkbər" deyərdi. Sonra namazın sonuna qədər bütün namazlarında belə edərdi. İkinci rükəti bitirib oturduqdan sonra ayağa qalxmaq istədikdə "Allahu Əkbər" deyəb qalxrdı". (Buxari 789, Muslim 392, 591, 894)

حديث عمران بن حصين عن مطرف بن عبد الله، قال: صَلَّى خَلْفَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، أَنَا وَعِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ، فَكَانَ إِذَا سَجَدَ كَبَّرَ، وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ كَبَّرَ، وَإِذَا نَهَضَ مِنَ الرَّكَعَتَيْنِ كَبَّرَ؛ فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ أَخَذَ بِيَدِي عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ فَقَالَ: لَقَدْ ذَكَرَنِي هَذَا صَلَاةَ مُحَمَّدٍ ﷺ أَوْ قَالَ: لَقَدْ صَلَّى بِنَا صَلَاةَ مُحَمَّدٍ ﷺ

221. İmran İbn Huseyn, Mutarrif İbn Abdullahtan rəvayət edir ki, Əli İbn Abu Talibin ﷺ arxasında namaz qıldım. Mən və İmran İbn Huseyn, O səcdə edərkən, səcdədən başını qaldırarkən və ikinci rükətdən qalxarkən **“Allahu Əkbər”** deyərdi. Namazı bitirdikdən sonra İmran İbn Huseyn ﷺ əlimdən tutdu və: “Bu kimsə mənə Peyğəmbərin namaz qılmasını xatırlatdı və ya bizə Muhəmmədin ﷺ namazını qıldırıldı” dedi. (Buxari 786, Muslim 393, 594, 899)

وجوب قراءة الفاتحة في كل ركعة وأنه إذا لم يحسن الفاتحة ولا أمكنه تعلمها، قرأ ما تيسر له من غيرها

Hər Rükətdə Fatihənin Oxunmasının Vacib Olması Və Əgər Fatihəni Gözəl Şəkildə Oxumağı Bacarmasa Və Öyrənmək İmkanı Olmasa Ona Asant Gələnin Oxunması

عَنْ عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ﷺ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ».

222. Ubadə İbn Samit ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “əl-Fatihəni oxumayanın namazı yoxdur!” (Buxari 756, Muslim 594, 394,900)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: فِي كُلِّ صَلَاةٍ يَقْرَأُ، فَمَا أَسْمَعْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَسْمَعْنَاكُمْ، وَمَا أَخْفَى عَنَّا أَخْفَيْنَا عَنْكُمْ، وَإِنْ لَمْ تَزِدْ عَلَيَّ أُمَّ الْقُرْآنِ أَجْرَاتٍ، وَإِنْ زِدْتِ فَهُوَ خَيْرٌ.

223. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Hər namazda (Quran) oxumaq lazımdır. Peyğəmbər ﷺ (namazda Quran oxuduqda) nəyi bizə səslə oxumuşdursa, biz də onu sizə səslə oxuyuruq və nəyi bizə səssiz oxumuşdursa, biz də onu sizə səssiz oxuyuruq. (Namazda) ancaq “əl-Fatihə” surəsini oxusan, bu kifayət edər, əgər əlavə etsən, bu daha yaxşı olar.” (Buxari 772, Muslim 394, 600, 909)

حديث أبي هريرة، أن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ؛ فَدَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى، ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَرَدَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّلَامَ؛ فَقَالَ: ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَصَلَّى، ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ فَقَالَ: ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ ثَلَاثًا فَقَالَ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَحْسِنُ غَيْرَهُ، فَعَلَّمَنِي قَالَ: إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَبَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ، ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا، ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَلِيلَ قَائِمًا، ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا، ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا، ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا، ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا

224. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ məscidə daxil olduqda, bir nəfər də daxil oldu və namaza durdu. (Namazı bitirdikdən) sonra Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək ona salam verdi. Peyğəmbər ﷺ onun salamını qaytardıqdan sonra buyurdu: “Qayıd namazını qıl! Çünki sən namaz qılmadın”. O, kimsə namazı yenidən qıldıqdan sonra Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək ona salam verdi. Peyğəmbər ﷺ onun salamını qaytardıqdan sonra buyurdu: “Qayıd namazını qıl! Çünki sən namaz qılmadın”. Bu hal üç dəfə təkrarlandı. Sonra o, kimsə dedi: “Səni Haqq ilə göndərən Allaha and olsun ki, mən bundan başqasını bacarmıram. Məni öyrət”. Peyğəmbər: “Namaza durduğun zaman Təkbir gətir, sonra Qurandan sənə asant olanı oxu! Sonra ruku et və rukuda rahat olana qədər dur, sonra (rukudan) başını qaldır və bütün əzalar öz yerini tutana qədər dur, sonra səcdə et və səcdədə rahat olana qədər dur, sonra (səcdədən qalxaraq iki səcdə arasında) rahat olana qədər dur, sonra səcdə et və rahat olana qədər dur, sonra namazın bütün rükətlərində belə et”. (Buxari 793, 6251, 6667, Muslim 397, 602, 911)

حجة من قال لا يجهر بالبسملة

Bismilləhin Səslə Deyilməməsini Söyləyənlərin Dəlili

عَنْ أَنَسٍ ؓ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ ؓ كَانُوا يَفْتَتِحُونَ الصَّلَاةَ بِـ «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»

225. Ənəs ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ, Əbu Bəkr və Ömər ؓ namazı “Əlhəmdulillahi Rəbbil Ələmin” kəlməsi ilə başlayardılar. (Buxari 743, Muslim 606, 918)

التشهد في الصلاة

Namazda Təşəhhüd

حديث عبد الله بن مسعود، قال: كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْنَا السَّلَامُ عَلَى اللَّهِ قَبْلَ عِبَادِهِ، السَّلَامُ عَلَى جِبْرِيلَ، السَّلَامُ عَلَى مِيكَائِيلَ، السَّلَامُ عَلَى فُلَانٍ؛ فَلَمَّا انْصَرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِرُجُوعِهِ، فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلَامُ، فَإِذَا جَلَسَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَقُلِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ؛ فَإِنَّهُ إِذَا قَالَ ذَلِكَ أَصَابَ كُلَّ عَبْدٍ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ؛ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، ثُمَّ يَتَخَيَّرُ بَعْدُ مِنَ الْكَلَامِ مَا شَاءَ

226. Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, biz Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər namaz qılarkən: “Qullarından öncə Allaha salam olsun, Cəbrailə və Mikailə salam olsun, filankəsə salam olsun” deyərdik. (Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ namazı bitirdikdən sonra bizə tərəf üzünü döndərib buyurdu: “Həqiqətən, Salam Allahın Özüdür. Qoy sizlərdən biri namazda təşəhüddə oturduqda belə desin: **“Ət-Təhiyyətu Lilləhi, Vəs-Səlavatu Vət-Tayyibat, Əs-Səlamu Aleykə Əyyuhən-Nəbiyyu Və Rəhmətullahi Və Bərəkətuhu, Əs-Səlamu Aleynə Və Ala İbadillahis-Salihin** - Salamlar, dualar və gözəl şeylər Allaha məxsusdur. Ey Peyğəmbər, sənə salam olsun, Allahın mərhəməti və Onun bərəkəti (yetişsin)! Bizə və Allahın əməlisaleh qullarına salam olsun!” Əgər siz bu sözləri desəniz, bunlar Allahın göylərdə və yerdə olan hər bir əməlisaleh quluna yetişər. (Sonra desin:) “Mən şahidlik edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq məbud yoxdur və şahidlik edirəm ki, Muhəmməd Onun qulu və elçisidir. Sonra istədiyi xeyirli sözləri söyləyə bilər (Yəni, dua etmək)” (Buxari 831, 6230, Muslim 402, 609, 924)

الصلاة على النبي ﷺ بعد التشهد

Təşəhhüdən Sonra Peyğəmbərə ﷺ Salavat Gətirmək

حديث كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: لَقِيتُ كَعْبَ بْنَ عُجْرَةَ؛ فَقَالَ: أَلَا أَهْدِي لَكَ هَدِيَّةً سَمِعْتَهَا مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: بَلَى فَأَهْدِيهَا لِي فَقَالَ: سَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ عَلَّمَنَا كَيْفَ نُسَلِّمُ عَلَيْكُمْ، قَالَ: قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

227. AbdurRahman İbn Əbi Leylə deyir ki, Kəb İbn Ucra ﷺ ilə qarşılaşdım. Mənə dedi: “Peyğəmbərdən ﷺ eşitdiyim bir hədiyyəni sənə hədiyyə etməyimi istəyirsənmi?”. Mən: “Bəli, mənə hədiyyə et!” dedim. Biz: “Ya Rəsulullah! Sizin Əhli Beytinizə slavat necə olmalıdır? Həqiqətən Aallah sizə necə salavat deməyi bizə öyrətmişdir”. Peyğəmbər: “Deyin **Allahummə Salli Ala Muhəmmədin Və Ala Əli Muhəmməd Kəmə Salleyta Ala İbrhimə Və Ala Əli İbrahim İnnəkə Həmidun Məcrid, Allahummə Bərik Ala Muhəmmədin Və Ala Əli Muhəmmədin Kəmə Bəraktə Ala İbrahimə Və Ala Əli İbrahim İnnəkə Həmidun Məcrid**”. (Buxari 3370, 6357, Muslim 406, 614, 935)

عَنْ أَبِي حَمِيدٍ السَّاعِدِيِّ ﷺ أَنَّهُمْ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

228. Əbu Humejd əs-Saidi ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) əshabələr soruşdular: “Ya Rəsulullah, salavatı sənə necə gətirməliyik?”. Peyğəmbər: “Deyin: “Allahummə Salli Alə Muhəmmədin Və Əzvacihi Və Zurriyyətihi, Kəmə Salleytə Alə Ali İbrahim, Və Barik Alə Muhəmmədin Və Əzvacihi Və Zurriyyətihi, Kəmə Barəktə Alə Ali İbrahim. İnnəkə Həmidun Məcid” (Buxari 3369, 6360; Muslim 407, 615, 938)

التسميع والتحميد والتأمين

Təsmiy Təhmid və Təmin (Amin)

حديث أبي هريرة، أن رسول الله ﷺ قال: إذا قال الإمام سمع الله لمن حمده، فقولوا: اللهم ربنا ولك الحمد؛ فإنه من وافق قوله قول الملائكة غفر له ما تقدم من ذنبه

229. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İmam “Səmiəllahu Limən Həmidəh” dediyi zaman, Deyin: “Allahummə Rəbbənə Və Ləkəl Həmd”. Kimin sözü mələklərin sözü ilə üst-üstə düşərsə keçmiş günahları bağışlanar”. (Buxari 796, 3228, Muslim 409, 617, 940)

عن أبي هريرة ﷺ أن رسول الله ﷺ قال: «إذا قال أحدكم آمين، وقالت الملائكة في السماء آمين، فوافقت إحداهما الأخرى، غفر له ما تقدم من ذنبه».

230. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz “Amin” deyəndə göydəki mələklər də “Amin” deyirlər, əgər bu sözlər eyni vaxtda deyilərsə, (“Amin”) deyən adamın keçmiş günahları bağışlanar.” (Buxari 781, Muslim 410, 620, 944, 945)

حديث أبي هريرة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: إذا قال الإمام غير المغضوب عليهم ولا الضالين فقولوا: آمين؛ فإنه من وافق قوله قول الملائكة؛ غفر له ما تقدم من ذنبه

231. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İmam: “Geyril Məğdubi Aleyhim Vələddəllin” deyərsə, siz deyiniz: “Amin”. Kimi sözü mələklərin sözü ilə üst-üstə düşərsə keçmiş günahları bağışlanar”. (Buxari 782, 4475, Muslim 410, 621, 947)

اتتمام المأموم بالإمام

İmamın Arxasında Olanların Namazı İmamla Birlikdə Tamamlamaları

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ مَرْثِيٌّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ سَقَطَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ فَرَسٍ، وَرَبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ مِنْ فَرَسٍ - فَجَحِشَ شَيْقَهُ الْأَيْمَنُ فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ نُعُوذُهُ فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى بِنَا قَاعِدًا وَقَعَدْنَا - وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً صَلَّى بِنَا فَعُوذًا - فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ قَالَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا، وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا، وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا، وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا.

232. Zuhri deyir ki, Ənəs İbn Məlikin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Peyğəmbər atından yıxıldı”. Sufyan deyir ki: “An Fərasın – yerinə - Mın Fərasın”. Sağ tərəfini yaraladı. Bizlər xəstə ziyarəti etmək üçün yanına getdik. Namaz vaxtı gəldi. Peyğəmbər bizə oturduğu halda namaz qıldırdı. Biz də oturduq”. Sufyan bir dəfə də: “Biz də oturaraq qıldırıq” dedi. Peyğəmbər namazı bitirdikdən sonra buyurdu: “İmam yalnız ona tabe olmaq üçün təyin edilmişdir. İmam təkbir gətirdikdə siz də təkbir gətirin, imam ruku etdikdə siz də ruku edin. Rukudan başını qaldırıqda siz də qaldırın, Səmiəllahu Limən Həmidəh dediyi zaman siz də Rəbbənə Və Ləkəl Həmd – deyin. Səcdə etdiyi zaman siz də səcdə edin. (Buxari 734, 805, Muslim 411, 622, 948)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي نَبِيٍّ وَهَرَّ شَاكٍ، فَصَلَّى جَالِسًا وَصَلَّى وَرَاءَهُ قَوْمٌ قِيَامًا، فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ أَنْ اجْلِسُوا، فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ: «إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ، فَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا، وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا، وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا».

233. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xəstələndiyi zaman öz evində oturmuş vəziyyətdə namazı qıldı, arxasındakı camaat isə namazı ayaq üstə qıldı. O, onlara (əli ilə) işarə etdi ki, otursunlar. Namazı qılıb qurtardıqdan sonra buyurdu: “İmam ona görə təyin olunmuşdur ki, (arxasında) namaz qılanlar ona tabe olsunlar. O, rükuya gedəndə siz də rükuya gedin, o, (başını) qaldıranda, siz də (başınızı) qaldırın, o, oturmuş vəziyyətdə namaz qılarsa, siz də (namazı) oturmuş vəziyyətdə qılın”. (Buxari 688, Muslim 412, 623, 953)

حديث أبي هريرة، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ، فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا، وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا، وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقُولُوا: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا، وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا أَجْمَعُونَ

234. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İmam ona görə təyin olunmuşdur ki, (arxasında) namaz qılanlar ona tabe olsunlar. O, təkbir etdikdə siz də təkbir edin, rükuya gedəndə siz də rükuya gedin, o, Səmiəllahu Limən Həmidəh – dedikdə, siz də: Rəbbənə Və Ləkəl Həmd – deyin. Səcdə

edərsə siz də səcdə edin. O, oturmuş vəziyyətdə namaz qılarsa, siz də (namazı) oturmuş vəziyyətdə qılın” (Buxari 689, 734, Muslim 414, 625, 957)

استخلاف الإمام إذا عرض له عذر من مرض وسفر وغيرهما من يصلي بالناس

Xəstəlik, Səfər Və S. Kimi Üzürlü Səbəblərə Görə İmamın Əvəzinə Başqasının İnsanlara Namaz Qıldırması Üçün Təyin Edilməsi

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: لَمَّا تَقَلَّ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ: «أَصَلَّى النَّاسُ؟» قُلْنَا لَا، هُمْ يَنْتَظِرُونَكَ. قَالَ: «ضَعُوا لِي مَاءً فِي الْمِخْضَبِ» قَالَتْ فَفَعَلْنَا فَأَغْتَسَلَ فَذَهَبَ لِيَتَوَضَّأَ فَأُغْمِيَ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَفَاقَ فَقَالَ ﷺ: «أَصَلَّى النَّاسُ؟» قُلْنَا لَا، هُمْ يَنْتَظِرُونَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «ضَعُوا لِي مَاءً فِي الْمِخْضَبِ» قَالَتْ فَفَعَدَ فَأَغْتَسَلَ، ثُمَّ ذَهَبَ لِيَتَوَضَّأَ فَأُغْمِيَ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَفَاقَ فَقَالَ: «أَصَلَّى النَّاسُ؟» قُلْنَا لَا، هُمْ يَنْتَظِرُونَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَالنَّاسُ عُكُوفٌ فِي الْمَسْجِدِ يَنْتَظِرُونَ النَّبِيَّ ﷺ لِصَلَاةِ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ فَأَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أَبِي بَكْرٍ بَأَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ، فَأَتَاهُ الرَّسُولُ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَأْمُرُكَ أَنْ تُصَلِّيَ بِالنَّاسِ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ - وَكَانَ رَجُلًا رَقِيقًا - يَا عُمَرُ صَلِّ بِالنَّاسِ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: أَنْتَ أَحَقُّ بِذَلِكَ، فَصَلَّى أَبُو بَكْرٍ تِلْكَ الْأَيَّامَ، ثُمَّ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَجَدَ مِنْ نَفْسِهِ حِفَّةً فَخَرَجَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا الْعَبَّاسُ لِصَلَاةِ الظُّهْرِ، وَأَبُو بَكْرٍ يُصَلِّي بِالنَّاسِ، فَلَمَّا رَأَاهُ أَبُو بَكْرٍ ذَهَبَ لِيَتَأَخَّرَ فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ بَأَنْ لَا يَتَأَخَّرَ، قَالَ: «أَجْلَسَانِي إِلَى حَنْبِهِ»، فَاجْلَسَاهُ إِلَى حَنْبِ أَبِي بَكْرٍ، قَالَ فَجَعَلَ أَبُو بَكْرٍ يُصَلِّي وَهُوَ يَأْتُمُ بِصَلَاةِ النَّبِيِّ ﷺ وَالنَّاسِ بِصَلَاةِ أَبِي بَكْرٍ، وَالنَّبِيُّ ﷺ قَاعِدٌ.

235. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ vəziyyəti ağırlaşdığı zaman soruşdu: “Camaat namaz qılıbmı?” Biz dedik: “Xeyr, onlar səni gözləyirlər.” O dedi: “Təknəyə (taxta qab) mənim üçün su tökün!” Biz onun dediyini yerinə yetirdik, sonra o yuyundu və ayağa qalxmaq istədikdə huşunu itirdi. Peyğəmbər ﷺ ayıldıqdan sonra (yenə) soruşdu: “Camaat namaz qılıbmı?” Biz dedik: “Xeyr, onlar səni gözləyirlər, ya Rəsulullah!” O (yenə) dedi: “Təknəyə mənim üçün su tökün!” O, (təknəyə) oturub yuyunduqdan sonra ayağa qalxmaq istədi, amma (yenə də) huşunu itirdi, ayıldıqdan sonra (yenə) soruşdu: “Camaat namaz qılıbmı?” Biz dedik: “Xeyr, onlar səni gözləyirlər, ya Rəsulullah!” O (yenə) dedi: “Təknəyə mənim üçün su tökün!” O, (təknəyə) oturub yuyunduqdan sonra ayağa qalxmaq istədi, amma (yenə də) huşunu itirdi, ayıldıqdan sonra (yenə) soruşdu: “Camaat namaz qılıbmı?” Biz dedik: “Xeyr, onlar səni gözləyirlər, ya Rəsulullah!” Bu əsnada camaat məsciddə oturub Peyğəmbəri ﷺ gözləyirdi ki, onlara axırncı (namazı) – işa namazını qıldırınsın. Peyğəmbər ﷺ Əbu Bəkrə ؓ xəbər göndərdi ki, camaata namaz qıldırınsın. (Peyğəmbərin) göndərdiyi adam onun yanına gəlib dedi: “Allahın elçisi ﷺ sənə əmr edir ki, camaata namaz qıldırısan.” Əbu Bəkr ؓ ürəyiyumşaq adam idi deyə belə dedi: “Ey Ömər, camaata namazı sən qıldır!” Ömər isə ona:

“Sənin buna daha çox haqqın var” deyər (etiraz etdi). Beləliklə, həmin günlərdə camaata namazı Əbu Bəkr qıldırdı. (Bir neçə gündən) sonra Peyğəmbərin ﷺ halı yaxşılaşdı və iki nəfər onun (sağından və solundan) qoluna girib zöhr namazını qılmaq üçün onu (məscidə) apardı. (Onun qoluna girən) iki nəfərdən biri Abbas ﷺ idi. (Peyğəmbər ﷺ məscidə gəldikdə) Əbu Bəkr ﷺ (camaata) namaz qıldırırdı. Əbu Bəkr ﷺ onu görəndə kimi geri çəkilmək istədi, lakin Peyğəmbər ﷺ əli ilə ona işarə etdi ki, geri çəkilmə. Peyğəmbər ﷺ (o iki nəfərə): “Məni onun yanında otuzdurun!” dedi və onu Əbu Bəkrin ﷺ yanında otuzdurdular. Bundan sonra Əbu Bəkr ﷺ Peyğəmbərə ﷺ, camaat da Əbu Bəkrə tabe olaraq namaz qıldı. Peyğəmbər ﷺ (namazı) oturmuş vəziyyətdə qıldı. (Buxari 687, Muslim 629, 963)

حديث عائشة، قالت: لَمَّا ثَقُلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَاشْتَدَّ وَجَعُهُ، اسْتَأْذَنَ أَزْوَاجَهُ أَنْ يُمَرِّضَ فِي بَيْتِي، فَأَذِنَ لَهُ، فَخَرَجَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ تَحْتَ رِجْلَيْهِ الْأَرْضِ، وَكَانَ بَيْنَ الْعَبَّاسِ وَبَيْنَ رَجُلٍ آخَرَ؛ فَقَالَ عُبَيْدُ اللهِ (راوي الحديث) فَذَكَرْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ مَا قَالَتْ عَائِشَةُ؛ فَقَالَ: وَهَلْ تَدْرِي مِنَ الرَّجُلِ الَّذِي لَمْ تُسَمِّ عَائِشَةُ قُلْتُ: لَا، قَالَ: هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ

236. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ vəziyyəti ağırlaşdığı və ağrıları şiddətləndiyi zaman o, öz zövcələrindən xahiş etdi ki, ona mənim evimdə baxsınlar və onlar da buna razılıq verdilər. Sonra Peyğəmbər bir tərəfində İbn Abbas, digər tərəfində bir kişi olmaqla iki nəfərin çiyinləri arasında ayaqları yerlə sürünərək (cəmaata) çıxdı. (Hədisin Ravisi) Ubeydullah Aişənin رضي الله عنها söylədiklərini İbn Abbasa ﷺ danışdı. İbn Abbas: “Aişənin ismini söyləmədiyi kişinin kim olduğunu bilirsənmi?” dedi. Mən: “Xeyr” dedim. O: “O, Əli İbn Abu Talib idi” dedi. (Buxari 665, 2588, Muslim 418, 630, 964, 965)

حديث عائشة، قالت: لَقَدْ رَاجَعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذَلِكَ وَمَا حَمَلَنِي عَلَى كَثْرَةِ مُرَاجَعَتِهِ إِلَّا أَنَّهُ لَمْ يَقَعْ فِي قَلْبِي أَنْ يُحِبَّ النَّاسُ بَعْدَهُ رَجُلًا قَامَ مَقَامَهُ أَبَدًا وَلَا كُنْتُ أَرَى أَنَّهُ لَنْ يَقُومَ أَحَدٌ مَقَامَهُ إِلَّا تَشَاءَمَ النَّاسُ بِهِ، فَأَرَدْتُ أَنْ يَعْدِلَ ذَلِكَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ

237. Aişə رضي الله عنها deyir ki, And olsun ki, Əbu Bəkrin ﷺ insnlara imam olub namaz qıldırırsın əmri xüsusunda Rəsulullahə çox müraciət etdim. Məni Rəsulullahə ﷺ çox müraciət etməyə sövq edən səbəb bu idi: “Rəsulullahın yerinə keçən kimsəni insanların sevə biləcəyini qəbul heç düşünmürdü. Və elə düşünürdüm ki, Rəsulullahın yerinə keçən kimsəni insanlar qəbul etməyəcəklər. Buna görə də mən Rəsulullahın, Əbu Bəkrin imamlıq etməsinə dir əmrini israrla istəmişdim”. (Buxari 4445, Muslim 418, 632, 966)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: لَمَّا مَرِضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَرَضَهُ الَّذِي مَاتَ فِيهِ، فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَأُذِنَ، فَقَالَ: «مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ». فَقِيلَ لَهُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ رَجُلٌ أَسِيفٌ، إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ، وَأَعَادَ فَأَعَادُوا لَهُ، فَأَعَادَ الثَّالِثَةَ فَقَالَ: «إِنَّكَ نَبِيٌّ»

صَوَّاحِبُ يُوسُفَ، مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيَصَلِّ بِالنَّاسِ». فَخَرَجَ أَبُو بَكْرٍ فَصَلَّى، فَوَجَدَ النَّبِيَّ ﷺ مِنْ نَفْسِهِ خَفَّةً، فَخَرَجَ يُهَادِي بَيْنَ رَجُلَيْنِ كَانِي أَنْظَرُ رَجُلِيهِ تَخْطُطَانِ مِنَ الْوَجَعِ، فَأَرَادَ أَبُو بَكْرٍ أَنْ يَتَأَخَّرَ، فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ مَكَانَكَ، ثُمَّ أَمَرَ بِهِ حَتَّى جَلَسَ إِلَى جَنْبِهِ. وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي وَأَبُو بَكْرٍ يُصَلِّي بِصَلَاتِهِ، وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ بِصَلَاةِ أَبِي بَكْرٍ.

238. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ölümü ilə nəticələnən xəstəliyə tutulduğu zaman namaz vaxtı yetişdikdən və azan verildikdən sonra buyurdu: “Əbu Bəkrə رضي الله عنه deyin, camaata namaz qıldırın!” Ona dedilər ki: “Əbu Bəkr رضي الله عنه ürəyiyumşaq adamdır, əgər sənin yerinə imamlıq etsə, (çox ağladığı üçün) camaata namaz qıldıra bilməyəcək.” Peyğəmbər ﷺ sözünü təkrar etdi, yanındakılar da ona eyni cavabı verdilər, üçüncü dəfə o buyurdu: “Siz Yusufa gözü düşən qadınlar kimisiniz. Əbu Bəkrə رضي الله عنه deyin, camaata namaz qıldırın!” Beləliklə, Əbu Bəkr رضي الله عنه (məscidə) gedib camaata namaz qıldırmağa başladı. Bu əsnada Peyğəmbərin ﷺ halı yaxşılaşdı və iki nəfər onun (sağından və solundan) qoluna girib onu (məscidə) apardı. Mən onun xəstəliyi üzündən ayaqlarını yerlə sürüdüyünü, sanki, indi də görürəm. Əbu Bəkr (onun gəldiyini hiss etdikdə) geriyyə çəkilmək istədi, lakin Peyğəmbər ﷺ əli ilə ona işarə etdi ki, yerində qal. Sonra onu (imamın durduğu yerə) apardılar və o, Əbu Bəkrin رضي الله عنه yanında (yerə) oturdu. Peyğəmbər ﷺ namaz qılmağa başladı, Əbu Bəkr رضي الله عنه namazına davam etdi və camaat da Əbu Bəkrə رضي الله عنه tabe olaraq namaz qıldı. (Buxari 664, 683, Muslim 418, 635, 970)

حديث عائشة، قالت: لما ثقل رسول الله صلى الله عليه وسلم جاء بلال يؤذنه بالصلاة فقال: مرؤا أبا بكر أن يصلي بالناس، فقلت: يا رسول الله إن أبا بكر رجل أسيء وإنه متى ما يقم مقامك لا يسمع الناس فلو أمرت عمر فقال: مرؤا أبا بكر يصلي بالناس؛ فقلت لحفصة: قولي له إن أبا بكر رجل أسيء، وإنه متى يقم مقامك لا يسمع الناس فلو أمرت عمر قال: إنك لأنتن صواحب يوسف، مرؤا أبا بكر أن يصلي بالناس؛ فلما دخل في الصلاة وجد رسول الله صلى الله عليه وسلم في نفسه خفة، فقام يهادي بين رجلين، ورجلاه تخطان في الأرض حتى دخل المسجد؛ فلما سمع أبو بكر حسه، ذهب أبو بكر يتأخر؛ فأومأ إليه رسول الله صلى الله عليه وسلم، فجاء رسول الله صلى الله عليه وسلم حتى جلس عن يسار أبي بكر، فكان أبو بكر يصلي قائماً، وكان رسول الله صلى الله عليه وسلم يصلي قاعداً، يقتدي أبو بكر بصلاة رسول الله صلى الله عليه وسلم، والناس مقتدون بصلاة أبي بكر رضي الله عنه

239. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Rəsulullahın xəstəliyi ağırlaşdığı zaman Bilal gəlib namaz vaxtını bildirdi. Peyğəmbər: “Əbu Bəkrə رضي الله عنه insanlara namaz qıldırmasını əmr edin” deyə buyurdu. Aişə: “Ya Rəsulullah! Əbu Bəkr رضي الله عنه qəmli və hissiyatlı bir insandır. Heç şübhəsiz ki, o sənin məqamında durduğu zaman (ağladığı üçün) insanlara oxuya bilməyəcəkdir. Bu işi Ömərə رضي الله عنه əmr etsən” dedim. Peyğəmbər: “Əbu Bəkrə رضي الله عنه əmr edin insanlara namaz qıldırın” deyə buyurdu. Mən Həfsəyə رضي الله عنها də: “Heç şübhəsiz ki, Əbu Bəkr qəmli bir kimsədir. O, sənin məqamına durduğu zaman qiraəti insanlara eşitdirə bilməyəcəkdir. Ömərə رضي الله عنه əmr etsən” dedi. Peyğəmbər: “Yusuf Peyğəmbərin

sahibləri siz qadınlarsınız. Əbu Bəkrə ﷺ insanlara namaz qıldırmasını əmr edin” deyə buyurdu. Əbu Bəkr ﷺ namaza durduğu zaman Peyğəmbər özündə bir rahatlıq hiss etdi və qalxaraq iki adam arasında ayaqları sürünə sürünə məscidə gətirildi. Əbu Bəkr ﷺ Onun gəlişini hiss etdiyi üçün geriyyə çəkilmək istədi. Peyğəmbər ona yerində qalması üçün işarə etdi. Peyğəmbər gələrək Əbu Bəkrin ﷺ solunda dayandı. Əbu Bəkr ﷺ ayaq üstə namaz qıldırıldığı halda Rəsulullah isə oturaraq namaz qılırdı. Əbu Bəkr. Rəsulullahın namazına uyurdu, insanlar da Əbu Bəkrin namazına uyurdular”. (Buxari 713, Muslim 418, 634, 968)

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ أَبَا بَكْرٍ كَانَ يُصَلِّي لَهُمْ فِي وَجَعِ النَّبِيِّ ﷺ الَّذِي تُوفِّيَ فِيهِ، حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَهُمْ صُفُوفٌ فِي الصَّلَاةِ، فَكَشَفَ النَّبِيُّ ﷺ سِتْرَ الْحُجْرَةِ يَنْظُرُ إِلَيْنَا، وَهُوَ قَائِمٌ كَانَ وَجْهُهُ وَرَقَةً مُصْحَفٍ، ثُمَّ تَبَسَّمَ بِضَحْكٍ، فَهَمَمْنَا أَنْ نَفْتَتِنَ مِنَ الْفَرَحِ بِرُؤْيَةِ النَّبِيِّ ﷺ، فَتَكَصَّ أَبُو بَكْرٍ عَلَى عَقْبِيهِ لِيَصِلَ الصَّفَّ، وَظَنَّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَارِجٌ إِلَى الصَّلَاةِ، فَأَشَارَ إِلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ أَتِمُّوا صَلَاتِكُمْ، وَأَرْخَى السِّتْرَ، فَتَوَفَّى مِنْ يَوْمِهِ.

240. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ vəfatına səbəb olan xəstəliyə tutulduğu zaman (yatağa düşdükdə) camaata namazı Əbu Bəkr ﷺ qıldırırdı. Nəhayət, bazar ertəsi camaat namaz qılmaq üçün cərgəbəcərgə düzüləndə Peyğəmbər ﷺ (qaldığı) hücrənin pərdəsini qaldırdı və ayaq üstə dayanıb bizə baxmağa başladı. Onun üzünün (gözəlliyi), sanki Quran kağızı idi. Sonra o gülümsədi. Biz Peyğəmbəri ﷺ görəndə sevincimizdən az qaldı ki, namazdan çıxmaq. Əbu Bəkr ﷺ Peyğəmbərin ﷺ namaz qılacağını zənn etdi və dala çəkilərək arxasındakı cərgəyə keçdi. Peyğəmbər ﷺ bizə “Namazınızı tamamlayın” işarəsi etdi. Sonra pərdəni aşağı saldı və həmin gün də vəfat etdi. (Buxari 680, Muslim 419, 636, 971)

حَدِيثُ أَنَسٍ، قَالَ: لَمَّا يَخْرُجُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثًا، فَأَقِيمَتِ الصَّلَاةُ، فَذَهَبَ أَبُو بَكْرٍ يَتَقَدَّمُ؛ فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحِجَابِ فَرَفَعَهُ، فَلَمَّا وَضَحَ وَجْهُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مَا نَظَرْنَا مَنْظَرًا كَانَ أَعْجَبَ إِلَيْنَا مِنْ وَجْهِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ وَضَحَ لَنَا، فَأَوْمَأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ إِلَى أَبِي بَكْرٍ أَنْ يَتَقَدَّمَ، وَأَرْخَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحِجَابَ، فَلَمَّا يُفَدَّرُ عَلَيْهِ حَتَّى مَاتَ

241. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ üç gün çıxmadı. Namaza iqamə olundu. Əbu Bəkr ﷺ irəli keçib namaza durdu. Peyğəmbər əli ilə pərdəni qaldırdı. Peyğəmbərin üzünü gördü. O, anda onun üzündən daha xoş bir şey görməmişdik. Peyğəmbər, Əbu Bəkrə ﷺ irəli keçsin deyə əli ilə işarə etdi və pərdəni endirdi. Ondan sonra vəfat edənə qədər gözəl üzünü bir daha görmək müyəssər olmadı”. (Buxari 681, Muslim 419, 637, 974)

حدیثِ اَبی مُوسَى، قَالَ: مَرَضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاشْتَدَّ مَرَضُهُ، فَقَالَ: مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ قَالَتْ عَائِشَةُ: إِنَّهُ رَجُلٌ رَفِيقٌ إِذَا قَامَ مَقَامَكَ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ، قَالَ: مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ، فَعَادَتْ، فَقَالَ: مُرِي أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَإِنَّكَ صَوَّاحِبٌ يُوسِفُ فَأَتَاهُ الرَّسُولُ فَصَلَّى بِالنَّاسِ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

242. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ xəstəliyə tutuldu və xəstəliyi şiddətləndi. Peyğəmbər: “Əbu Bəkrə ﷺ əmr edin insanlara namaz qıldırınsın” deyə buyurdu. Aişə: “Əbu Bəkrə ﷺ qəlbi yumşaq bir kimsədir, sənin məqamında durduğu zaman insanlara namaz qıldıra bilməyəcəkdir” dedim. Peyğəmbər: “Əbu Bəkrə ﷺ əmr edin insanlara namaz qıldırınsın” deyə buyurdu. Aişə ﷺ yenə sözlərini təkrar etdi. Peyğəmbər: “(Ey Aişə) Sən Əbu Bəkrə ﷺ əmr et insanlara namaz qıldırınsın. Siz qadınlar Yusuf Peyğəmbərin sahibləri olan qadınlarsınız” deyə buyurdu. Əbu Bəkrə ﷺ xəbər verildi və o Peyğəmbərin həyatında ikən insanlara namaz qıldırırdı”. (Buxari 678, Muslim 420, 638, 975)

تقديم الجماعة من يصلي بهم إذا تأخر الإمام ولم يخافوا مفسدة بالتقديم

İmam Gecikdiyi Vaxt Başqa Birisini İmam Təyin Etməkdə Məfsədə Qorxusu Olmasa, Camaatın Özlərinə Namaz Qıldırmaq Üçün Bir Nəfəri İmamlığa Keçirməsi

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ذَهَبَ إِلَى بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ لِيُصَلِّحَ بَيْنَهُمْ فَحَانَتْ الصَّلَاةُ فَجَاءَ الْمُؤَدُّنُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ أَصَلِّيَ لِلنَّاسِ فَأُقِيمَ قَالَ نَعَمْ. فَصَلَّى أَبُو بَكْرٍ، فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالنَّاسُ فِي الصَّلَاةِ، فَتَخَلَّصَ حَتَّى وَقَفَ فِي الصَّفِّ، فَصَفَّقَ النَّاسُ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ لَا يَلْتَفِتُ فِي صَلَاتِهِ، فَلَمَّا أَكْثَرَ النَّاسُ التَّصْفِيقَ التَّفَّتَ فَرَأَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَأَشَارَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ امْكُثْ مَكَانَكَ، فَرَفَعَ أَبُو بَكْرٍ رِجْلَهُ عَنِ يَدَيْهِ، فَحَمِدَ اللَّهُ عَلَى مَا أَمَرَهُ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ ذَلِكَ، ثُمَّ اسْتَأْخَرَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى اسْتَوَى فِي الصَّفِّ، وَتَقَدَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَصَلَّى، فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ: «يَا أَبَا بَكْرٍ مَا مَنَعَكَ أَنْ تُنْبِتَ إِذْ أَمَرْتُكَ». فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا كَانَ لِأَبِي فَحَافَةَ أَنْ يُصَلِّيَ بَيْنَ يَدَيِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَا لِي رَأَيْتُكُمْ أَكْثَرْتُمْ التَّصْفِيقَ مِنْ رَأْيِهِ شَيْءٌ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَسِّحْ، فَإِنَّهُ إِذَا سَحَّ التَّفَّتَ إِلَيْهِ، وَإِنَّمَا التَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ».

243. Səhl İbn Səd əs-Saidi ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Amr İbn Auf oğullarının yanına getmişdi ki, onların arasını düzəltsin. Bu əsnada namaz vaxtı yetişdi və müəzzin Əbu Bəkrin yanına gəlib dedi: “Camaata namaz qıldıracaqsansa, iqaməni verim?” Əbu Bəkr: “Bəli!” deyə cavab verdi. Beləliklə, Əbu Bəkr ﷺ (camaata) namaz qıldırırdı. Camaat namazda ikən Peyğəmbər ﷺ qayıdıb gəldi və cərgələrin arasından keçib birinci cərgədə durdu. Bu vaxt camaat əl çalmağa başladı, lakin Əbu Bəkr ﷺ namaz qılarkən başını arxaya çevirməzdi. Camaat bərkədən əl çalmağa başladığında o, arxaya çevrildi və

Peyğəmbəri ﷺ gördü. Peyğəmbər ﷺ əli ilə ona işarə etdi ki, yerində qal. Belə olduqda Əbu Bəkr ؓ əllərini göyə qaldırıb Peyğəmbərin ﷺ ona verdiyi əmrə görə Allaha həmd-səna dedi. Sonra da arxaya çəkilib (birinci) cərgədə durdu. Peyğəmbər ﷺ isə önə keçib (camaata) namaz qıldırdı. Namazı bitirdikdən sonra dedi: “Ey Əbu Bəkr, sənə əmr etdiyim halda yerində qalmasına mane olan nə idi?” Əbu Bəkr: “Əbu Quhafənin oğluna Peyğəmbərin ﷺ qarşısında namaz qılmaq yaraşmazdı.” Sonra Peyğəmbər ﷺ (camaata) dedi: “Niyə siz bu qədər çox əl çaldınız? Hər kim namaz əsnasında özündə şübhə doğuran bir şey (görsə), qoy: **“Subhanəllah!”**– desin. Əgər: **“Subhanəllah!”**– desə, ona diqqət yetirilər. Əl çalmaq isə qadınlara aiddir. (Buxari 684, Muslim 421, 639, 976)

تسبيح الرجل وتصفيق المرأة إذا ناهما شيء في الصلاة

Namazda Hər Hansı Bir (Xəta) Baş Versə, Kişilərin Subhənəllah, Qadınların İsə Əl Çalması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: التَّسْبِيحُ لِلرِّجَالِ وَالتَّصْفِيْقُ لِلنِّسَاءِ

244. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **“Subhənəllah!”**– demək kişilərə, əl çalmaq isə qadınlara aiddir”. (Buxari 1203, Muslim 422, 641, 982)

الأمر بتحسين الصلاة وإتمامها والخشوع فيها

Namazı Gözəl, Tam Və Xuşu İlə Qılmağın Əmr Olunması

عن أبي هريرة ؓ، أن رسول الله ﷺ قال: «هل ترون قبلي ها هنا؟ فوالله ما يخفى عليّ خشوعكم ولا ركوعكم، إني لأراكم من وراء ظهري».

245. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yoxsa siz elə güman edirsiniz ki, mən ancaq bu qibləmi (görürəm)? Allaha and olsun ki, sizin (namazdakı) hərəkətiniz və (necə) rükuya getməyiniz məndən gizli qalmır. Çünki mən sizin arxamda nə etdiyinizi görürəm.” (Buxari 418, Muslim 424, 643, 986)

حدیث أنس بن مالك، عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: أقيموا الركوع والسجود فوالله إني لأراكم من بعدي، وربما قال: من بعد ظهري إذا ركعتم وسجدتم

246. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Namazda ruku və səcdə doğru edin. Allaha and olsun ki, mən sizi arxamdan da görürəm. Və ya Mən sizi ruku və səcdə etdiyiniz zaman arxamdan görürəm”. (Buxari 742, Muslim 425, 644, 987)

النهي عن سبق الإمام بر كوع أو سجود ونحوهما

Rükuda, Səcdədə Və Ya Buna Oxşar Əmsallarda İmamı Qabaqlamağın Qadağan Olunması

عن أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي ﷺ قال: «أما يخشى أحدكم، أو لا يخشى أحدكم، إذا رفع رأسه قبل الإمام أن يجعل الله رأسه رأس جمار أو يجعل الله صورته صورة جمار».

247. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Məgər sizlərdən imamdan qabaq başını səcdədən qaldıranlar qorxmur ki, Allah onların başını eşşək başına döndərər və ya onların özlərini eşşəyə döndərər.” (Buxari 691, Muslim 427, 648, 991, 992)

تسوية الصفوف وإقامتها

Səflərin Düz Və Doğru Tutulması

حدیث أنس، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: سَوُّوا صُفُوفَكُمْ فَإِنَّ تَسْوِيَةَ الصُّفُوفِ مِنْ إِقَامَةِ الصَّلَاةِ

248. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Səflərinizi düzəldin. Çünki səflərin düz olması namazın tamamındandır”. (Buxari 723, Muslim 433, 656, 1003)

حدیث أنس، أن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: أقيموا الصفوف فإني أراكم خلف ظهري

249. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Səflərinizi düzəldin. Həqiqətən mən sizi arxamdan da görürəm”. (Buxari 718, Muslim 434, 657, 1004)

عَنْ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: «كُنْتُمْ صُفُوفَكُمْ أَوْ لِيَخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ وُجُوهِكُمْ».

250. Nomən İbn Bəşir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “(Namaza duranda) sıralarınızı düzəldin (və arada qalan boşluqları doldurun). Yoxsa Allah sizin üzünüzü dəyişdirər (aranıza ədavət salar)”. (Buxari 717, Muslim 436, 659, 1006)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النَّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَأَسْتَهْمُوا، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهَجِيرِ لَأَسْتَبَقُوا إِلَيْهِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبَوًّا».

251. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم belə dediyini eşitdim: “Əgər insanlar azan (verməyin) və (namazda) birinci sırada (durmağın nə qədər xeyirli və bərəkətli) olduğunu bilsəydilər və (buna nail olmaq üçün) püşk atmaqdan başqa bir çarə tapmasaydılar, hökmən püşk atardılar; əgər onlar namazın vaxtı yetişən kimi onu qılmağın (nə qədər xeyirli və bərəkətli) olduğunu bilsəydilər, onu yerinə yetirmək üçün bir-birini ötüb keçməyə çalışdılar; və əgər onlar işa və sübh namazlarını (camaatla birgə) qılmağın (nə qədər xeyirli və bərəkətli) olduğunu bilsəydilər, bu namazları qılmaq üçün dizləri üstündə sürünə-sürünə də olsa (məscidə) gələrdilər”. (Buxari 615, Muslim 437, 661, 1009)

أمر النساء المصليات وراء الرجال أن لا يرفعن رؤوسهن من السجود حتى يرفع الرجال

Kişilərin Arxasında Namaz Qılan Qadınlara, Kişilərdən Qabaq Başlarını Səcdədən Qaldırmamalarının Əmrı

عَنْ سَهْلِ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ رِجَالٌ يُصَلُّونَ مَعَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم عَاقِبِي أَرْهَمَ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ، كَهَيْئَةِ الصَّبَّانِ، وَقَالَ لِلنِّسَاءِ: «لَا تَرْفَعَنَّ رُءُوسَكُنَّ حَتَّى يَسْتَوِيَ الرَّجَالُ جُلُوسًا».

252. Səhl رضي الله عنه rəvayət edir ki, bəzi əshabələr fitələrinin ətəklərini oğlan uşaqlarının etdiyi kimi boyunlarına bağlayıb Peyğəmbərlə صلى الله عليه وسلم birlikdə namaz qıldılar. (Buna görə də) Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (camaat namazına gələn qadınlara) deyərdi: “Kişilər qalxıb oturanadək siz başınızı (səcdədən) qaldırmayın” (Buxari 362, 814, 1215, Muslim 441, 665, 1015)

خروج النساء إلى المساجد إذا لم يترتب عليه فتنة وأنها لا تخرج مطيبة

Fitnəyə Səbəb Olmamaq Şərti İlə (Fitnə Yoxdursa) Qadınların Məscidlərə Getmələri, Lakin Ətirlənib Çıxmamaları

حدیث ابن عمر، عن النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا اسْتَأْذَنْتِ امْرَأَةٌ أَحَدَكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَلَا يَمْنَعُهَا

253. Abdullah İbn Ömər ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qadınlarınız sizdən məscidə getmək üçün izn istəsələr, onlara mane olmayın (izn verin)” (Buxari 873, 5238, Muslim 442, 666, 1016)

حدیث ابن عمر، قال: كَانَتْ امْرَأَةٌ لِعُمَرَ تَشْهَدُ صَلَاةَ الصُّبْحِ وَالْعِشَاءِ فِي الْجَمَاعَةِ فِي الْمَسْجِدِ، فَقِيلَ لَهَا: لِمَ تَخْرُجِينَ وَقَدْ تَعْلَمِينَ أَنَّ عُمَرَ يَكْرَهُ ذَلِكَ وَيَعَارُ قَالَتْ: وَمَا يَمْنَعُهُ أَنْ يَنْهَانِي قَالَ: يَمْنَعُهُ قَوْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّهِ مَسَاجِدَ اللَّهِ

254. İbn Ömər ؓ deyir ki: Ömər in bir zövcəsi vardır ki, sübh və işa namazlarını hər gün məsciddə cəmaatla qıldırı. Ona: “Ömər bunu istəməz və qısqanır olduğunu bilirkən niyə məscidə gedirsən?” deyildi. Qadın: “Ömər in bunu qadğan etməsinə səbəb nədir ki?” dedi. O, da: “Rəsulullahın, Allahın qullarını, Allahın məscidlərinə getməyi qadağan etməyin” sözüdür dedi. (Buxari 900, Muslim 442, 668, 1018)

حدیث عائشة، قَالَتْ: لَوْ أَدْرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَخَذَتْ النَّسَاءَ لَمَنْعَهُنَّ الْمَسَاجِدَ كَمَا مَنَعَتْ نِسَاءَ بَنِي إِسْرَائِيلَ

255. Aişə ؓ deyir ki, Peyğəmbər ﷺ bu günkü qadınların hallarını görsəydi İsrail oğlları qadınlarının çölə çıxmalarını (məscidə getmələrini) qadağan etdikləri kimi bu qadınları da qadağan edərdi”. Yəhyə İbn Səid, Bəni Amrəyə dedi: “İsrail oğulları qadınları qadağnmı etmişlər?” dedim. Amrə: “Bəli, qadağan etmişdilər” dedi. (Buxari 869, Muslim 445, 676, 1027)

التوسط في القراءة في الصلاة الجهرية بين الجهر والإسرار إذا خاف من الجهر مفسدة

Səsli Namazda Səsli Oxuduğuna Görə Məfsədənin Ortaya Gəlməsindən Qorxdığı Zaman, Qiraətdə Səsli İlə Səssizin Arasında Orta Yolun Tutulması

حدیث ابن عباس (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتُ بِهَا) قَالَ: أُتْرِلَتْ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَوَارِ بِمَكَّةَ، فَكَانَ إِذَا رَفَعَ صَوْتَهُ سَمِعَ الْمُشْرِكُونَ، فَسَبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ أُنْزِلَهُ وَمَنْ جَاءَ بِهِ؛ فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتُ بِهَا) لَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ حَتَّى يَسْمَعَ الْمُشْرِكُونَ، وَلَا تُخَافِتُ بِهَا عَنْ أَصْحَابِكَ فَلَا تُسْمِعُهُمْ (وَاتَّبَعِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا) أَسْمِعُهُمْ وَلَا تَجْهَرُ حَتَّى يَأْخُذُوا بِعَنْقِ الْقُرْآنِ

256. İbn Abbas ؓ deyir ki: **“Namazını nə uca səslə, nə də pıçiltı ilə qıl. Bunların arasında orta bir yol tut”.** (əl-İsra 110). Peyğəmbər ﷺ Məkkədə gizli yaşadığı an nazil olmuşdur. Lakin Rəsulullah, səhabələriylə namaz qıldıqları zaman Quran oxuyarkən səslərini yüksəldirdilər. Müşriklər isə onların səslərini eşitdikləri zaman həm Qurana, həm Quranı nazil edəni, həm də Quran nazil olanı söyürdülər. Allah: “Namazını nə uca səslə, nə də pıçiltı ilə qıl. Bunların arasında orta bir yol tut” ayəsini nazil etdi. Yəni, namazda ikən səsinə çox qaldırma ki, müşriklər eşitsinlər, nə də pıçiltılı etmə ki, səhabələr də eşitməsinlər. Bunların arasında orta bir yol tut. Uca səslə qışqırmadan onlara eşitdir ki, Quranı səndən götürsünlər”. (Buxari 7490, Muslim 446, 677, 1029)

الاستماع للقراءة

Qiraəti Dinləmə

حدیث ابن عباس، فی قوله (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا نَزَلَ جِبْرِيلُ بِالْوَحْيِ وَكَانَ مِمَّا يُحَرِّكُ بِهِ لِسَانَهُ وَشَفْتَيْهِ فَيَسْتَدُّ عَلَيْهِ، وَكَانَ يُعْرِفُ مِنْهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ الْآيَةَ الَّتِي فِي (لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ) (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ) إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) قَالَ: عَلَيْنَا أَنْ نَجْمَعَهُ فِي صَدْرِكَ، وَقُرْآنَهُ (فَإِذَا قَرَأْتَهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) فَإِذَا أَنْزَلْنَاهُ فَاسْتَمِعْ (ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) عَلَيْنَا أَنْ نُبَيِّنَهُ بِلِسَانِكَ قَالَ: فَكَانَ إِذَا أَنَاهُ جِبْرِيلُ أُطْرَقَ، فَإِذَا ذَهَبَ قَرَأَهُ كَمَا وَعَدَهُ اللَّهُ

257. İbn Abbas ؓ Uca Allahın: **“(Cəbrail sənə Quranı nazil etdikdə) onu tələm-tələsik yadda saxlamaq üçün dilini tərپətmə!”.** (əl-Qiyamət 16). ayəsini izah edib demişdir: “Cəbrail Peyğəmbər vəhy nazil etdiyi zaman (Qurandan bir şey qaçırır deyə) dodaqlarını tərپədərdi. Ona: “Vəhy ilə bərabər dilini hərəkət etdirmə” deyildi. Peyğəmbər ﷺ Qurandan bir şey qaçırmasından qorxurdu. Sonra Uca Allah (bu ayəni) nazil etdi: **“And içirəm Qiyamət gününə”.** **“(Cəbrail sənə Quranı nazil etdikdə) onu tələm-tələsik yadda saxlamaq üçün dilini tərپətmə! Şübhəsiz ki, onun (sənin qəlbində) qərar tutması və dilinlə oxunması Bizə aiddir”.** (əl-Qiyamət 16-17). yəni burada olan “Cəmah” – Quranı sənin köksündə toplamaq bizə aiddir. “Quranəhu” - **“Biz onu oxuduğumuz zaman sən onun oxunuşunu izlə”.** (əl-Qiyamət 18). (yəni) onu dinlə və sus. **“Sonra, sözsüz ki, onu izah etmək də Bizə aiddir”.** (əl-Qiyamət 19). yəni, onu sənin dilin üzərinə bəyan etmək də bizə aiddir”. (Buxari 4929, 5044, Muslim 448, 1032)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ؓ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ﴾ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُعَالِجُ مِنَ التَّنْزِيلِ شِدَّةً، وَكَانَ مِمَّا يُحَرِّكُ شَفْتَيْهِ – فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَأَنَا أُحَرِّكُهُمَا كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُحَرِّكُهُمَا – فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا

جَمَعَهُ وَقُرَّأَهُ» قَالَ: جَمَعَهُ لَكَ فِي صَدْرِكَ وَتَقْرَأُهُ ﴿فَإِذَا قَرَأْتَهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ﴾ قَالَ: فَاسْتَمِعْ لَهُ وَأَنْصِتْ: ﴿ثُمَّ إِنْ عَلَيْنَا نَبَإُهُ﴾ ثُمَّ إِنْ عَلَيْنَا أَنْ تَقْرَأَهُ، كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ إِذَا أَتَاهُ جِبْرِيلُ اسْتَمَعَ، فَإِذَا انْطَلَقَ جِبْرِيلُ قَرَأَهُ النَّبِيُّ ﷺ كَمَا قَرَأَهُ»

258. İbn Abbas ؓ Uca Allahın: **“(Cəbrail sənə Quranı nazil etdikdə) onu tələm-tələsik yadda saxlamaq üçün dilini tərptmə!”**. (əl-Qiyamət 16). ayəsini izah edib demişdir: “Allahın elçisi ﷺ nazil olan ayələrin (ağırlığından) çətinlik çəkər və (tələm-tələsik) dodaqlarını tərptərdi.” İbn Abbas: “Allahın elçisi ﷺ dodaqlarını necə tərptərdisə, mən də dodaqlarımı eləcə tərptərirəm.” Sonra Uca Allah (bu ayəni) nazil etdi: **“(Cəbrail sənə Quranı nazil etdikdə) onu tələm-tələsik yadda saxlamaq üçün dilini tərptmə! Şübhəsiz ki, onun (sənin qəlbində) qərar tutması və dilinlə oxunması Bizə aiddir”**. (əl-Qiyamət 16-17). (yəni) oxuya biləsən deyə, onu sənin qəlbində cəm edər. **“Biz onu oxuduğumuz zaman sən onun oxunuşunu izlə”**. (əl-Qiyamət 18). (yəni) onu dinlə və sus. **“Sonra, sözsüz ki, onu izah etmək də Bizə aiddir”**. (əl-Qiyamət 19). (yəni) Bizim öhdəmizə düşən odur ki, sən onu oxuya biləsən. Bundan sonra Cəbrail (hər dəfə) Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlidiyi zaman Peyğəmbər ﷺ onu dinləyərdi. Cəbrail getdikdən sonra isə Peyğəmbər ﷺ (Quranın ayələrini) onun oxuduğu kimi oxuyardı. (Buxari 5, Muslim 448, 680, 1033)

الجههر بالقراءة في الصبح والقراءة على الجن

Sübh Namazında Qiraəti Səslə Oxumaq Və Cinklərə Quran Oxumaq

حديث ابن عباس، قال: انطلق النبي صلى الله عليه وسلم في طائفة من أصحابه عامدين إلى سوق عكاظ، وقد حيل بين الشياطين وبين خبر السماء، وأرسلت عليهم الشهب فرجعت الشياطين إلى قومهم، فقالوا ما لكم قالوا: حيل بيننا وبين خبر السماء، وأرسلت علينا الشهب قالوا: ما حال بينكم وبين خبر السماء إلا شيء حدث، فأضربوا مشارق الأرض ومغاربها فانظروا ما هذا الذي حال بينكم وبين خبر السماء فانصرف أولئك الذين توجهوا نحو تهامة إلى النبي صلى الله عليه وسلم، وهو بنحلة عامدين إلى سوق عكاظ، وهو يصلي بأصحابه صلاة الفجر، فلما سمعوا القرآن استمعوا له؛ فقالوا: هذا والله الذي حال بينكم وبين خبر السماء، فهناك حين رجعوا إلى قومهم؛ فقالوا: (يا قومنا إنا سمعنا قرآنا عجبا يهدي إلى الرشد فآمنا به ولن نشرك بربنا أحدا) فأنزل الله على نبيه صلى الله عليه وسلم ﴿قُلْ أُوْحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ وَإِنَّمَا أُوْحِيَ إِلَيْهِ قَوْلُ الْجِنِّ﴾

259. İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir dəstə əshabəsi ilə Ukaz bazarına getdi. Artıq şeytanlar səmavi xəbəri (Allahın mələklərə nazil etdiyi vəhyi) oğrun-oğrun öyrənməkdən məhrum olmuş və onları yandırıb yaxan ulduzlar təqib etmişdir. Onlar öz qövminün yanına qayıtdıqda (onlardan): “Sizə nə olub?” deyə soruşdular və onlar dedilər: “Biz səmavi xəbəri

öyrənməkdən məhrum olduq və üstümüzə yanar ulduzlar endirildi!" Onlara dedilər: "Sizi səmavi xəbəri öyrənməkdən məhrum edən şey, baş vermiş yeni hadisədir! Gedin, yer üzünü məşriqdən məğribə kimi gəzin və baxın görün sizi səmavi xəbəri öyrənməkdən məhrum edən nədir!" Onlardan bir dəstə Tihaməyə (Qırmızı dənizin şərq sahili boyu olan ərazi) tərəf getdi və Nəxlədə (Məkkə ilə Taif arasında yer) Ukaz (Məkkə yaxınlığında yerləşən) bazarına yollanan Peyğəmbərə ﷺ rast gəldi. O, əshabələri ilə birlikdə sübh namazını qılırdı. Cinlər Quranı eşitdikdə (dayanıb) qulaq asdılar və dedilər: "Vallahı, bizi səmavi xəbərdən məhrum edən budur." Sonra onlar öz qövmünün yanına qayıdıb dedilər: "Ey qövmümüz! Biz çox qəribə bir Quran eşitdik. O, haqq yolu göstərir. Biz ona iman gətirdik və bir daha heç kəsi Rəbbimizə şərik qoşmayacağıq." Uca Allah da Peyğəmbərinə ﷺ: **"De: Mənə vəhy olundu ki..". (əl-Cinn).** surəsini nazil etdi. Beləliklə də, cinlərin dedikləri vəhy vasitəsilə Peyğəmbərə ﷺ bildirildi." (Buxari 773, 4921, Muslim 449, 681, 1034)

القراءة في الظهر والعصر

Əsr Və Zohr Namazlarında Qiraət

عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الرَّكَعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ مِنْ صَلَاةِ الظُّهْرِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَسُورَتَيْنِ، يُطَوِّلُ فِي الْأُولَى، وَيُقَصِّرُ فِي الثَّانِيَةِ، وَيُسْمِعُ آيَةَ أَحْيَاءًا، وَكَانَ يَقْرَأُ فِي الْعَصْرِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَسُورَتَيْنِ، وَكَانَ يُطَوِّلُ فِي الْأُولَى، وَكَانَ يُطَوِّلُ فِي الرَّكَعَةِ الْأُولَى مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ، وَيُقَصِّرُ فِي الثَّانِيَةِ.

260. Əbu Qətadə rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ zohr namazının ilk iki rükətində **əl-Fatihə** surəsini və (hər rükətdə) bir surə oxuyar, birinci rükəti uzadar, ikincisini isə qısa qıladı, hərdən ayələri (bizə) eşitdirərdi, əsr namazında da **əl-Fatihə** surəsini və iki surə oxuyar, birinci rükəti uzadar, (ikincisini isə qısa qıladı), həmçinin sübh namazının birinci rükətini uzadar, ikincisini isə qısa qıladı. (Buxari 759, Muslim 451, 685, 1040)

حديث سعد بن أبي وقاص، عن جابر بن سمرة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: شَكَأ أَهْلُ الْكُوفَةِ سَعْدًا إِلَى عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَعَزَلَهُ وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ عَمَّارًا، فَشَكَوْا حَتَّى ذَكَرُوا أَنَّهُ لَا يُحْسِنُ يُصَلِّي، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَقَالَ يَا أَبَا إِسْحَاقَ إِنَّ هَؤُلَاءِ يَزْعُمُونَ أَنَّكَ لَا تُحْسِنُ تُصَلِّي قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ أَمَّا أَنَا وَاللَّهِ فَإِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي بِهِمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا أَخْرَمْتُ عَنْهَا، أُصَلِّي صَلَاةَ الْعِشَاءِ فَأَرْكُدُ فِي الْأُولَيَيْنِ وَأُخْفِ فِي الْآخِرَتَيْنِ. قَالَ ذَلِكَ الظَّنُّ بِكَ يَا أَبَا إِسْحَاقَ. فَأَرْسَلَ مَعَهُ رَجُلًا أَوْ رَجُلًا إِلَى الْكُوفَةِ، فَسَأَلَ عَنْهُ أَهْلَ الْكُوفَةِ، وَلَمْ يَدْعُ مَسْجِدًا إِلَّا سَأَلَ عَنْهُ، وَيُثْنُونَ مَعْرُوفًا، حَتَّى دَخَلَ مَسْجِدًا لِابْنِ عَبَّاسٍ، فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ يُقَالُ لَهُ أُسَامَةُ بْنُ قَتَادَةَ يُكْنَى أَبَا سَعْدَةَ قَالَ أَمَّا إِذْ نَشَدْتَنَا فَإِنَّ سَعْدًا كَانَ لَا يَسِيرُ بِالسَّرِيَّةِ، وَلَا يَقْسِمُ بِالسُّوِيَّةِ، وَلَا يَعْدِلُ فِي الْقَضِيَّةِ. قَالَ سَعْدٌ أَمَّا وَاللَّهِ لَأَدْعُونَ بِثَلَاثٍ، اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ عَبْدُكَ هَذَا كَاذِبًا، قَامَ رِيَاءٌ وَسَمْعَةٌ

فَأُطِلُّ عُمْرَهُ، وَأُطِلُّ فَقْرَهُ، وَعَرَّضَهُ بِالْفِتَنِ، وَكَانَ بَعْدَ إِذَا سُئِلَ يَقُولُ شَيْخٌ كَبِيرٌ مَقْتُونٌ، أَصَابَتْني دَعْوَةُ سَعْدٍ. قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ فَأَنَا رَأَيْتُهُ بَعْدَ قَدْ سَقَطَ حَاجِبَاهُ عَلَى عَيْنَيْهِ مِنَ الْكِبَرِ، وَإِنَّهُ لَيَتَعَرَّضُ لِلْجَوَارِي فِي الطَّرِيقِ يَعْزِزُهُنَّ.

261. Cabir İbn Səmurə ﷺ belə rəvayət etmişdir ki, kufəlilər Ömərə ﷺ Səd İbn Əbu Vəqqasdan ﷺ şikayət etdilər. Buna görə də Ömər ﷺ onu (bu vəzifədən) kənarlaşdırdı və yerinə Əmmar İbn Yasiri ﷺ hakim təyin etdi. Kufəlilər (çox) şikayət etdilər, hətta (Sədin) namazı lazımı qaydada qılmadığını belə iddia etdilər. Belə olduqda, Ömər adam göndərib onu yanına çağırırdı və dedi: “Ey Əbu İshaq! Bunlar iddia edirlər ki, sən namazı lazımı qaydada qılmırsan.” Əbu İshaq: “Mənə gəlincə, vallahi ki, mən onlara Peyğəmbərin ﷺ namazını qıldırmışam və bundan (heç bir şey) əskiltməmişəm. İşa namazını qıldıranda ilk iki rükəti uzun, son iki rükəti isə qısa qıldırmışam.” Ömər: “Mən elə belə də bilirdim, ey Əbu İshaq!” dedi, sonra da onunla birlikdə Kufəyə bir və ya iki adam göndərdi ki, gedib kufəlilərdən onun barəsində soruşsunlar. (Kufədə) elə bir məscid qalmadı ki, (göndərilən adam) onun barəsində soruşmasın. Hamı onu tərifiyədi. Axırda həmin adam Abs oğullarının məscidinə gəldi. Oradakılardan Əbu Sədə ləqəbi ilə tanınan Usamə İbn Qətadə adlı birisi ayağa qalxıb dedi: “Madam ki, and verib bizdən soruşdun, (onda bil ki,) Səd (heç vaxt) döyüşə gedən dəstəyə qoşulmayıb, (qənimətləri) düzgün bölüşdürməyib və şəriət məsələlərində ədalətlə hökm verməyib.” Səd dedi: “İndi ki belə oldu, onda vallahi ki, mən də üç şeylə bağlı (Allaha) dua edəcəyəm: “Allahım! Əgər sən bu qulun yalançıdırsa, üstəlik bunu özünü göstərmək və ad qazanmaq məqsədi ilə edirsə, onda onun ömrünü uzat, yoxsulluğunu artır və onu bəlalara düşür et!” (Uca Allah Sədin duasını qəbul etdi). Sonralar həmin adamdan (onun halı barədə) soruşanda deyərdi: “Mən başibəlalı bir qocayam, məni Sədin bədduası tutub.” AbdulMalik: “Sonralar mən o adamı gördüm, qocalığından qaşları gözlərinin üstünə düşmüşdü, özü də küçələrdə cariyələrə əl atırdı.” (Buxari 755, Muslim 1044)

القراءة في الصبح والمغرب

Sübh Və Məğrib Namazlarında Qiraət

عَنْ أَبِي بَرزَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الصُّبْحَ وَأَحَدُنَا يَعْرِفُ جَلِيسَهُ، وَيَقْرَأُ فِيهَا مَا بَيْنَ السِّتِّينَ إِلَى الْمِائَةِ، وَيُصَلِّي الظُّهْرَ إِذَا زَالَتْ الشَّمْسُ، وَالْعَصْرَ وَأَحَدُنَا يَذْهَبُ إِلَى أَقْصَى الْمَدِينَةِ ثُمَّ يَرْجِعُ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ، وَتَسِيْتُ مَا قَالَ فِي الْمَغْرِبِ، وَلَا يُبَالِي بِتَأْخِيرِ الْعِشَاءِ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ. ثُمَّ قَالَ: إِلَى شَطْرِ اللَّيْلِ.

262. Əbu Bərzə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sübh namazını bitirdikdən sonra hər birimiz yanında oturanın üzünü seçə bilirdi; o (bu namazda) altmışdan yüzə qədər ayə oxuyardı; zöhr namazını isə gün batmağa meyl etdiyi vaxt qılardı; əsr namazını (qıldırıqdan sonra), birimiz Mədinənin lap kənarına gedib-qayıdar, qünəş isə hələ də (adamı) yandırır. (Əbu Minhəl) demişdir: “Mən (Əbu Bərzənin) məğrib namazı haqqında dediyini unuttum”. (Əbu Bərzə) demişdir: “Peyğəmbər ﷺ işa namazını gecənin (ilk) üçdə birinə qədər, hətta gecənin yarısındanək yubatmağın fərqi varmıydı.” (Buxari 541, Muslim 647, 1495, 1496)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ؓ قَالَ: إِنَّ أُمَّ الْفَضْلِ سَمِعَتْهُ وَهُوَ يَقْرَأُ ﴿وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا﴾ فَقَالَتْ يَا بُنَيَّ وَاللَّهِ لَقَدْ ذَكَرْتَنِي بِقِرَاءَتِكَ هَذِهِ السُّورَةَ، إِنَّهَا لَأَخَيْرُ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَقْرَأُ بِهَا فِي الْمَغْرِبِ.

263. İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Ummu Fədl (İbn Abbasın anası) onun **“And olsun xeyirlə göndərilənlərə”**. (**Mursəlat**) surəsini oxuduğunu eşidəndə ona demişdir: “Oğlum! Vallahi, sən bu surəni oxumaqla mənə (unutduğum bir şeyi) xatırlatdın. Mən bu surəni axırıncı dəfə Peyğəmbər ﷺ onu məğrib namazında oxuyarkən eşitmişəm”. (Buxari 763, Muslim 462, 703, 1061)

عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ؓ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ

264. Cubeyr İbn Mutim ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ məğrib namazında **“ət-Tur”** surəsini oxuduğunu eşitdim”. (Buxari 3050, Muslim 463, 705, 1063)

القراءة في العشاء

İşa Namazında Olan Qiraət

حديث البراء، أن النبي صلى الله عليه وسلم كان في سفر فقرأ في العشاء في إحدى الركعتين بالتين والزيتون

265. Bəra ؓ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ səfərdə ikən (qıldığı) işa namazının rükətlərindən birində: **“And olsun əncirə və zeytuna!”**. (**ət-Tin**) surəsini oxudu. (Buxari 767, 4951, Muslim 464, 707, 1066, 1067)

حديث جابر بن عبد الله، أن معاذ بن جبل رضي الله عنه كان يصلي مع النبي صلى الله عليه وسلم ثم يأتي قومه فيصلي بهم الصلاة، فقرأ بهم البقرة قال: فتجوز رجل فصل صلاة خفيفة، فبلغ ذلك معاذًا، فقال: إنه منافع ذلك الرجل، فأثنى النبي صلى الله عليه

وسلم، فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا قَوْمٌ نَعْمَلُ بِأَيْدِينَا، وَنَسْتَقِي بِنَوَاضِحِنَا وَإِنَّ مُعَاذًا صَلَّى بِنَا الْبَارِحَةَ، فَقَرَأَ الْبَقْرَةَ، فَتَجَوَّزْتُ، فَرَعَمَ أَنِّي مُنَافِقٌ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا مُعَاذُ أَفْتَانٌ أَنْتَ ثَلَاثًا أَقْرَأُ (وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا) وَ (سَبَّحَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى) وَنَحَوَّهَا

266. Cabir İbn Abdullah ﷺ demişdir: “Muaz İbn Cəbəl ﷺ Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə namaz qılar, sonra da qayıdıb öz qövmünə namaz qıldırardı. (Bir dəfə o, işə namazını qıldırarkən) əl-Bəqərə surəsini oxudu. (Buna tab gətirə bilməyən) bir nəfər namazdan çıxdı və xəfif bir namaz qıldı. Bu hadisə Muaza ﷺ çatdıqda: “O, münafıqdır” dedi. Bu xəbər həməən insana çatdıqda o da Peyğəmbərin yanına getdi və: “Yə Rəsulullah! Biz əllərimizin zəhmətilə çalışan və su çəkən dövələrimizlə suvarma işləri edən bir qövmük. Dünən muaz bizlərə namaz qıldırdı və namzda əl-Bəqərə surəsini oxudu. Mən də namazımı ayrı qıldım. Bundan ötrü Muaz məni münafıq adlandırdı. Bu hal-qəziyyə Peyğəmbərə ﷺ xəbər verildikdə, o üç dəfə: “Ey Muaz! Sən fitnəkarsa?” dedi və ona müfəssəl surələr arasından iki surə oxumağı əmr etdi. “...Rəbbinin adına təriflər de!” (əl-Əlalə), “And olsun günəşə və onun saçdığı şafəqə!” (əş-Şəms) və s. surələrini oxuyaydın.” (Buxari 705, 6106, Muslim 465, 709, 1068)

أمر الأئمة بتخفيف الصلاة في تمام

İmamlara Namazın Tamamını Xəfif Qıldırımlarınınin Əmr Olunması

حديث أبي مسعود الأنصاري، قال: جاء رجل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقال: يا رسول الله إني والله لأتأخر عن صلاة العداة من أجل فلان مما يطيل بنا فيها قال: فما رأيت النبي صلى الله عليه وسلم قط أشد غضبا في موعظة منه يومئذ، ثم قال: يا أيها الناس إن منكم متفرين؛ فأبيكم ما صلى بالناس فليوجز، فإن فيهم الكبير والضعيف وذو الحاجة

267. Əbu Məsud əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedi: “Ey Allahın Elçisi! Vallahi, mənim sübh namazına gəlməməyim ona görədir ki, filankəs bizə (onu) uzun-uzadı qıldırır.” (Əbu Məsud deyir ki,) “Mən Peyğəmbərin ﷺ öyüd-nəsihət verərkən o günkü qədər bərk qəzəbləndiyini görməmişdim. Sonra o dedi: “Ey İnsanlar! Həqiqətən, aranızda (dinə qarşı) nifrət oyadanlar vardır. Qoy aranızdan camaata namaz qıldıran kəs (bunu) xəfif etsin. Çünki onların arasında xəstələr, zəiflər və (təcili) işi çıxmış kimsələr ola bilər.” (Buxari 702, 7159, Muslim 466, 713, 1072)

حديث أبي هريرة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: إذا صلى أحدكم للناس فليخفف، فإن منهم الضعيف والسقيم والكبير؛ وإذا صلى أحدكم لنفسه فليطول ما شاء

268. Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Biriniz insanlara namaz qıldırdığı zaman onu xəfif etsin, çünki onunla bərabər zəiflər, xəstələr və qocalar ola bilər. Lakin kimsə özü üçün qılarsa istədiyi qədər uzada bilər”. (Buxari 703, Muslim 467, 714, 1074)

عَنْ أَنَسٍ ؓ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُوجِزُ الصَّلَاةَ وَيُكْمِلُهَا.

269. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (camaata qıldırdığı) namazı uzatmazdı, lakin onu tam yerinə yetirərdi. (Buxari 706, Muslim 469, 719, 1080)

حَدِيثُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: مَا صَلَّيْتُ وَرَاءَ إِمَامٍ قَطُّ أَحْفَ صَلَاةً وَلَا أَمَّ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ وَإِنْ كَانَ لَيَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَيُخَفِّفُ مَخَافَةَ أَنْ تُفْتَنَ أُمُّهُ

270. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbər ﷺ kimi tam və xəfif namaz qıldıran bir imamın arxasında əsla namaz qılmadım. Belə ki, uşaq ağlamasını eşitdiyi zaman uşağın anası üzülməsin deyə namazını həməən xəfif edərdi”. (Buxari 708, Muslim 469, 721, 1082)

حَدِيثُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنِّي لَأَدْخُلُ فِي الصَّلَاةِ وَأَنَا أُرِيدُ إِطَالَتَهَا فَاسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَاتَجَوَّزُ فِي صَلَاتِي مِمَّا أَعْلَمُ مِنْ شِدَّةِ وَجْدِ أُمِّهِ مِنْ بُكَائِهِ

271. Ənəs İbn Məlik ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Namaza daxil olduqda namazı uzatmaq istədikdə bir uşağın ağlamasını eşitdikdə. Uşağın ağlamasından anasının üzüldüyünü hiss etdiyim üçün həməən namazımı xəfif edirəm”. (Buxari 709, Muslim 470, 723, 1084)

اعتدال أركان الصلاة وتخفيفها في تمام

Namazın Rükunlarını Yerli Yerində Etmək Və Namazı Tam Qılmaq Şerti ilə Xəfif Etmək

عَنْ الْبَرَاءِ ؓ قَالَ: كَانَ رُكُوعُ النَّبِيِّ ﷺ وَسُجُودُهُ وَبَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ وَإِذَا رَفَعَ مِنَ الرُّكُوعِ، مَا خَلَا الْقِيَامَ وَالْقُعُودَ، قَرِيبًا مِنَ السَّوَاءِ.

272. Bəra ؓ demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ qiyamı və (təşəhhüd üçün) oturuşu istisna olmaqla rükuda, səcdədə, iki səcdə arasında (olan oturuşda) və rükudan qalxıb dikəldikdə (sərf etdiyi vaxt) təxminən bərabər idi.” (Buxari 792, 801, Muslim 471, 725, 1086)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنِّي لَا أَلُو أَنْ أُصَلِّيَ بِكُمْ كَمَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّيَ بِنَا. قَالَ تَابِتٌ كَانَ أَنَسٌ يَصْنَعُ شَيْئًا لَمْ أَرَكُم تَصْنَعُونَهُ، كَانَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَامَ حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ قَدْ نَسِيَ. وَبَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ قَدْ نَسِيَ.

273. Ənəs رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ demişdir: “Mən çalışıram ki, namazı sizə Peyğəmbərin ﷺ bizə namaz qıldırıldığını gördüyüm kimi qıldırım.” Sabit: “Ənəs رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ elə şeylər edirdi ki, indi mən sizin o şeyləri etdiyinizi görmürəm. O, rükudan başını qaldırıqda ayaq üstə o qədər çox durardı ki, bəziləri deyərdilər: “O, (səcdə etməyi) unudub”, habelə iki səcdə arasında o qədər çox durardı ki, bəziləri deyərdilər: “O, (ikinci səcdəni) unudub. (Buxari 821, Muslim 472, 726, 1088)

متابعة الإمام والعمل بعده

İmama Uymaq Və Ondan Sonra Gələn Əməllər

حديث التَّوْبَاءِ بْنِ عَارِبٍ، قَالَ: كُنَّا نَصَلِّيَ خَلْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَإِذَا قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ لَمْ يَحْنِ أَحَدٌ مِنَّا ظَهْرَهُ حَتَّى يَضَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَبْهَتَهُ عَلَى الْأَرْضِ

274. Bəra İbn Azib رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, bizlər Peyğəmbərin ﷺ arxasında namaz qıldıq. O: “*Səmiallahu Limən Həmidəh* – deyib alını yerə vurmadiqca bizlərdən heç kəs (səcdə etmək) üçün belini bükməzdi”. (Buxari 811, Muslim 474/197, 1090)

ما يقال في الركوع والسجود

Rüku Və Səcdədə Nə Deyilir?

حديث عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكَيِّرُ أَنْ يَقُولَ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي يَتَأَوَّلُ الْقُرْآنَ

275. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ruku və səcdəsində bu duanı çoxaldardı: *Subhənəkə Allahummə Rəbbənə Və Bihəmdilə Allahumməğfirli* – Quranın əmrini yerinə yetirmiş olardı³⁶. (Buxari 817, 4968, Muslim 484/217, 1113)

أعضاء السجود والنهي عن كف الشعر والثوب وعقص الرأس في الصلاة

³⁶ Quranın əmri: “*ən-Nəsr*” surəsində olan: “*Rəbbini həmd ilə rəsbih et...*” ayəsidir.

Səcdə Üzvləri Və Namazda Saçı, Paltarını Yığmağın Və Başa (Saça) Hörük Vurmağın Qadağan Olması

حدیث ابن عَبَّاسٍ، قَالَ: أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْضَاءٍ، وَلَا يَكُفُّ شَعْرًا وَلَا نَوْبًا: الْجَبْهَةَ، وَالْيَدَيْنِ وَالرُّكْبَتَيْنِ وَالرِّجْلَيْنِ

276. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم yeddi əza üzərinə səcdə etmək və saç və libasını toplamamaqla əmr olundu. (Yeddi əza) alın, iki əl, iki diz, iki ayaqdır". (Buxari 809, Muslim 490/231, 1127)

ما يجمع صفة الصلاة وما يفتح به ويختتم به

Namazın Sifətini (Hər Bir Hərəkətinin) Cəmi Və Namazın Nə ilə Açılıb Nə ilə Bitəcəyi

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكِ بْنِ بُحَيْنَةَ رضي الله عنه، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم كَانَ إِذَا صَلَّى إِذَا صَلَّى فَرَجَ بَيْنَ يَدَيْهِ حَتَّى يَبْدُوَ بِيَاضِ إِبْطَيْهِ.

277. Abdullah İbn Malik İbn Buheyne رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم namaz qıldığı zaman əllərini o qədər bir-birindən aralı qoyardı ki, qoltuğunun ağlığı görünərdi. (Buxari 390, 807, Muslim 495/235, 1133)

سترة المصلي

Namaz Qılanın Sütrəsi

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنه، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ إِذَا خَرَجَ يَوْمَ الْعِيدِ أَمَرَ بِالْحَرَبَةِ فُتَوَضَّعَ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَيُصَلِّي إِلَيْهَا وَالنَّاسُ وَرَاءَهُ، وَكَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي السَّفَرِ، فَمِنْ ثَمَّ اتَّخَذَهَا الْأَمْرَاءُ.

278. İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bayram günü (namaza) çıxdığı zaman (xidmətçisinə) qısa bir nizə gətirib onun qarşısında (yerə) basdırmağı əmr edərdi. Sonra üzünü bu nizəyə tərəf tutub namaz qılar, camaat da onun arxasında namaza durardı. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bunu səfərdə də edərdi. Elə buna görə də əmirilər (bayram namazlarına çıxarkən özləri ilə) nizə daşıyardılar. (Buxari 494, Muslim 245/501, 1143)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم أَنَّهُ كَانَ يُعْرِضُ رَاحِلَتَهُ فَيُصَلِّي إِلَيْهَا

279. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ dəvəsini yerə çök-dürüb ona tərəf namaz qıladı. (Buxari 507, Muslim 502/247, 1145)

حديث أبي جحيفة، أنه رأى بلالاً يُؤدّن، فجعلتُ أتبعه فأههنا وههنا بالأذان

280. Əbu Cuheyfə ﷺ rəvayət edir ki, Bilalı ﷺ azan verərkən gördüm. Azan vaxtı ağzını o tərəfə, bu tərəfə döndəriridi". (Buxari 634, Muslim 503/249, 1147)

عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي قُبَّةِ حَمْرَاءَ مِنْ أَدَمَ، وَرَأَيْتُ بِلَالَ أَخَذَ وَضوءَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَرَأَيْتُ النَّاسَ يَتَّبِعُونَ ذَلِكَ الْوَضوءَ، فَمَنْ أَصَابَ مِنْهُ شَيْئًا تَمَسَّحَ بِهِ، وَمَنْ لَمْ يُصِبْ مِنْهُ شَيْئًا أَخَذَ مِنْ بِلَالٍ يَدِ صَاحِبِهِ، ثُمَّ رَأَيْتُ بِلَالَ أَخَذَ عَنزَةً فَوَكَرَهَا، وَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ مُشَمَّرًا، صَلَّى إِلَى الْعَنزَةِ بِالنَّاسِ رَكَعَتَيْنِ، وَرَأَيْتُ النَّاسَ وَالذَّوَابَّ يَمُرُّونَ مِنْ بَيْنِ يَدَيِ الْعَنزَةِ.

281. Əbu Cuheyfə ﷺ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbəri ﷺ qırmızı dəri çadırdə olarkən gördüm. Habelə, Bilalın Peyğəmbərin ﷺ (dəstəmaz aldıqdan sonra qalmı) suyunu götürdüyünü və insanların bir-birini ötməyə çalışaraq bu suya doğru necə qaçdıqlarını da gördüm. Kimlərə bu sudan çatdısa, onu (bədəninə) sürtdü, su əldə edə bilməyənlər isə əllərini yoldaşlarının yaş əllərinə vurdular. Sonra gördüm ki, Bilal ucu iti bir paya götürüb yerə batırdı. (Bundan sonra) Peyğəmbər ﷺ qırmızı paltardə, (ətəyi baldırının yarısına qədər) qaldırılmış halda (çadırdən) çıxdı və bu payaya tərəf üz tutub camaata iki rükət namaz qıldırtdı. Mən gördüm ki, insanlar və heyvanlar o payanın qabağından keçib gedirlər. (Buxari 376, Muslim 503/250, 1148)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: أَقْبَلْتُ رَاكِبًا عَلَى حِمَارٍ أَنَا، وَأَنَا يَوْمَئِذٍ قَدْ نَاهَرْتُ الْإِحْتِلَامَ، وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي بَيْنِي إِلَى غَيْرِ جِدَارٍ، فَمَرَرْتُ بَيْنَ يَدَيِ بَعْضِ الصَّفِّ وَأَرْسَلْتُ الْأَتَانَ تَرْتَعُ، فَدَخَلْتُ فِي الصَّفِّ، فَلَمْ يُنْكَرْ ذَلِكَ عَلَيَّ.

282. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Minada (camaata) sütrəsiz halda namaz qıldırarkən mən dişi eşşəyin üstündə oraya yaxınlaşdım. O vaxt mən artıq həddi-bülüğa çatmışdım. Mən (eşşəyin üstündə) cərgələrdən birinin önündən keçdim, (sonra da) eşşəyi otlamağa buraxdım. Özüm isə cərgəyə daxil oldum. Bu (hərəkətimə) görə heç kəs mənə irad tutmadı. (Buxari 76, Muslim 504/254, 1152)

منع المار بين يدي المصلي

Bir Kəsin Namaz Qılanın Qarşısından Keçməsinin Qadağan Olması

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه، أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ إِلَى شَيْءٍ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ، فَأَرَادَ شَابٌّ مِنْ بَنِي أَبِي مُعَيْطٍ أَنْ يَجْتَازَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَدَفَعَ أَبُو سَعِيدٍ فِي صَدْرِهِ، فَنَظَرَ الشَّابُّ فَلَمْ يَجِدْ مَسَاحًا إِلَّا بَيْنَ يَدَيْهِ، فَعَازَ لِيَجْتَازَ فَدَفَعَهُ أَبُو سَعِيدٍ أَشَدَّ مِنَ الْأُولَى، فَقَالَ مِنْ أَبِي سَعِيدٍ، ثُمَّ دَخَلَ عَلَى مَرْوَانَ فَشَكَكَ إِلَيْهِ مَا لَقِيَ مِنْ أَبِي سَعِيدٍ، وَدَخَلَ أَبُو سَعِيدٍ خَلْفَهُ عَلَى مَرْوَانَ فَقَالَ مَا لَكَ وَلِإِنِّ أَحْبَبْتُ يَا أَبَا سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ إِلَى شَيْءٍ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ، فَأَرَادَ أَحَدٌ أَنْ يَجْتَازَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلْيَدْفَعْهُ، فَإِنِ أَبِي فَلْيَقَاتِلْهُ، فَإِنَّمَا هُوَ شَيْطَانٌ».

283. Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه cümə günü (qarşısından) heç kəs keçməsin deyə bir sütrəyə doğru namaz qılarkən əbu Mui qəbiləsindən olan bir cavan oğlan onun önündən keçmək istədi. Əbu Səid onu sinəsindən vurub (kənara) itələdi. Cavan oğlan ətrafa nəzər saldı, lakin onun önündən başqa (keçməyə) bir yol tapmadı. Odur ki, yenidən (onun qabağından) keçməyə cəhd göstərdi. (Bu dəfə) Əbu Səid onu əvvəlkindən də qüvvətlə itələdi. Belə olduğu təqdirdə, o, Əbu Səidi söydü, sonra da (Mədinə valisi olan) Mərvanın yanına gedib Əbu Səidin onunla kobud davranmasından şikayət etdi. Əbu Səid رضي الله عنه onun dalınca Mərvanın yanına gəldi və (Mərvan) ondan: “Ey Əbu Səid, səninlə qardaşın oğlu arasında nə baş verib?” deyə soruşdu. Əbu Səid dedi: “Mən Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم belə dediyini eşitmişəm: “Sizdən biriniz (önündən) keçən olmasın deyə sütrəyə doğru namaz qıldığı zaman kimsə onun qabağından keçmək istəsə, qoy onu itələsin, əgər tərslik edərsə, qoy onunla vuruşsun, çünki o, şeytandır.” (Buxari 509, Muslim 505/259, 1157)

حديث أبي جهيم عن بسر بن سعيد، أن زيد بن خالد أرسله إلى أبي جهيم يسأله ماذا سمع من رسول الله صلى الله عليه وسلم في المار بين يدي المصلي، فقال أبو جهيم: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لو يعلم المار بين يدي المصلي ماذا عليه من الإثم لكان أن يقف أربعين خيراً له من أن يمر بين يديه

284. Əbu Cuheyim رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Namaz qılanın önündən keçən kimsə nə (qədər günah) qazandığını bilsəydi, (yəqin edərdi ki,) qırx (il, yaxud qırx ay və ya qırx gün yerində) dayanmaq onun üçün namaz qılanın önündən keçməkdən daha yaxşıdır”. (Buxari 510, Muslim 507/261, 1160)

دنو المصلي من السترة

Namaz Qılanın Sütrəyə Yaxın Olması

عَنْ سَهْلٍ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ بَيْنَ مُصَلِّي رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَبَيْنَ الْجِدَارِ مَمْرٌ الشَّاقِ.

285. Səhl İbn Səd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ namaz qıldığı yerlə (qiblə istiqamətindəki) divar arasında bir qoyun keçə biləcək qədər məsafə olardı. (Buxari 496, Muslim 508/262, 1162)

حديث سلمة، قال: كَانَ جِدَارُ الْمَسْجِدِ عِنْدَ الْمِنْبَرِ مَا كَادَتْ الشَّاةُ تَجُوزُهَا

286. Sələmə rəvayət edir ki, (Peyğəmbərin) məscidinin divarı ilə minbərin yanı bir qoyun keçə biləcək məsafə olardı". (Buxari 497, Muslim 509/263, 1163)

عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ ﷺ: أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي عِنْدَ الْأُسْطُوَانَةِ النَّبِيِّ عِنْدَ الْمُصْحَفِ، فَقُلْتُ يَا أَبَا مُسْلِمٍ أَرَأَيْكَ تَتَحَرَّى الصَّلَاةَ عِنْدَ هَذِهِ الْأُسْطُوَانَةِ. قَالَ فَإِنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَحَرَّى الصَّلَاةَ عِنْدَهَا.

287. (Yəzid İbn Əbu Ubeyd rəvayət edir ki,) Sələmə İbn Əkva ﷺ (çox vaxt) Quran olan sütunun yanında namaz qılardı. Mən dedim: "Ey Əbu Muslim, mən sənənin həmişə bu sütunun yanında namaz qıldığını görürəm." O dedi: "Mən Peyğəmbərin ﷺ çox vaxt onun yanında namaz qıldığını görmüşəm." (Buxari 502, Muslim 509/264, 1164)

الاعتراض بين يدي المصلي

Namaz Qılanın Önündə Uzanmaq

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي وَهِيَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ عَلَى فِرَاشِ أَهْلِهِ، اعْتَرَاضَ الْجَنَازَةِ.

288. Aişə rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ namaz qılarkən o, yatağında onunla qiblə arasında ölü kimi uzanardı. (Buxari 383, Muslim 512/267, 1168)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي وَأَنَا رَاقِدَةٌ مُعْتَرِضَةٌ عَلَى فِرَاشِهِ، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يُورِيَ أَيْفَظَنِي فَأَوْتَرْتُ.

289. Aişə rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ adətən, mən onun yatağında uzanıb yatmış ikən (mənə doğru) namaz qılardı. Vitr namazını qılmaq istədikdə isə mənəni oyadardı və mən də vitr namazını (onunla birlikdə) qılardım. (Buxari 512, 997, Muslim 512/268, 1169)

حديث عائشة عن مسروق، قال: ذُكِرَ عِنْدَهَا (عَائِشَةَ) مَا يَقْطَعُ الصَّلَاةَ، الْكَلْبُ وَالْحِمَارُ وَالْمَرْأَةُ فَقَالَتْ: شَبَّهْتُمُونَا بِالْحُمُرِ وَالْكَالِبِ وَاللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي وَإِنِّي عَلَى السَّرِيرِ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ، مُضْطَجِعَةٌ، فَبَدَو لِي الْحَاجَةُ فَأَكْرَهُ أَنْ أَجْلِسَ فَأُوذِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَنْسَلُ مِنْ عِنْدِ رِجْلَيْهِ

290. Məsruq, Aişədən رəvayət edir ki, Aişənin yanında namazı poza biləcəklər barəsində söz açıldı. Bunlar köpək, eşək və qadındır – deyildi. Aişə: “Sizlər bizi eşək və köpəyə bənzətdiniz. Allaha and olsun ki, mən sərir üzərində Peyğəmbərlə qiblə arasında yatmış olduğum halda Peyğəmbəri namaz qılarkən gördüm. Bir ehtiyac olduğu halda Peyğəmbərə əziyyət verməməkdən ötrü yaq tərəfdən çıxardım”. (Buxari 514, Muslim 512/270, 1171)

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: أَعْدَلْتُمُونَا بِالْكَلْبِ وَالْجِمَارِ لَقَدْ رَأَيْتُنِي مُضْطَجِعَةً عَلَى السَّرِيرِ، فَبَجِيَ النَّبِيُّ ﷺ فَيَتَوَسَّطُ السَّرِيرَ فَيُصَلِّي، فَأَكْرَهُ أَنْ أُسْتَحَهُ فَأَنْسَلُ مِنْ قِبَلِ رِجْلِي السَّرِيرِ حَتَّى أَنْسَلُ مِنْ لِحَافِي.

291. Aişə demişdir: “Siz bizi it və eşək ilə eynimi tutursunuz? Halbuki, mən yatağımda uzanmış ikən Peyğəmbər gəlib üzünü yatağın ortasına tərəf tutub namaz qıldırı. Mən (ayağa qalxmaq istədikdə) onunla üzbəüz gəlməyim deyər, taxtın ayaq tərəfindən astaca sürüşüb yorğanımın altından çıxardım. (Buxari 508, Muslim 512/271, 1172)

عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ: كُنْتُ أَنَامُ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَرِجْلَيْهِ فِي قِبْلَتِهِ، فَإِذَا سَجَدَ عَمَزَنِي، فَفَقْبَضْتُ رِجْلِي، فَإِذَا قَامَ بَسَطْتُهُمَا. قَالَتْ: وَالْبُيُوتُ يَوْمَئِذٍ لَيْسَ فِيهَا مَصَابِيحُ.

292. Peyğəmbərin zövcəsi Aişə demişdir: “Mən Peyğəmbərin qarşısında ayaqlarımı onun qibləsinə tərəf (uzadıb) yatardım. O, səcdəyə getdikdə (əlini) mənə toxundurur və mən ayaqlarımı yığardım, (səcdədən) qalxdıqda isə onları uzadardım”. Aişə dedi: “O vaxtlar evlərdə lampa yox idi.” (Buxari 382, 513, Muslim 512/272, 1173)

حَدِيثٌ مِيمُونَةٌ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي وَأَنَا حَائِضَةٌ، وَأَنَا حَائِضَةٌ، وَأَنَا حَائِضَةٌ، وَأَنَا حَائِضَةٌ، وَإِذَا سَجَدَ إِذَا سَجَدَ قَالَتْ: وَكَانَ يُصَلِّي عَلَى الْخُمْرَةِ.

293. Meymunə rəvayət edir ki, Peyğəmbər mən qarşısında və heyizli olduğum halda namaz qılırdı. Bəzən səcdə etdiyi zaman geyindiği libası – mən heyizli olduğum halda – mənə toxunardı. Peyğəmbər xurma yarpaqlarından düzəldilmiş səccadə üzərində namaz qıldırı. (Buxari 379, Muslim 513/273, 1174)

الصلاة في ثوب واحد وصفة لبسه

Tək Paltarda Namaz Qılmaq Və Onun Geyinilməsinin Vəsfı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ  ، أَنَّ سَأَلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ   عَنِ الصَّلَاةِ فِي تَوْبٍ وَاحِدٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ  : «أَوْلَاكُمْ تَوْبَانِ».

294. Əbu Hureyra   rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərdən   tək bir libasda namaz qılmaq barədə soruşdu. Peyğəmbər: “Məgər sizin hər birinizin iki libası var?!” (Buxari 358, Muslim 1176)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ  : «لَا يُصَلِّي أَحَدُكُمْ فِي التَّوْبِ الْوَاحِدِ، لَيْسَ عَلَى عَاتِقَيْهِ شَيْءٌ».

295. Əbu Hureyra   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   buyurdu: “Sizdən heç biriniz bir paltarda çiyinləri açıq namaz qılmasın”. (Buxari 359, Muslim 516/277, 1179)

حَدِيثُ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي تَوْبٍ وَاحِدٍ مُسْتَتِمًا بِهِ، فِي بَيْتِ أُمِّ سَلَمَةَ، وَأَضِعًا طَرَفَيْهِ عَلَى عَاتِقَيْهِ

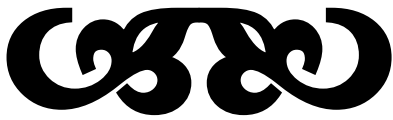
296. Ömər İbn Əbi Sələmə   rəvayət edir ki, mən Peyğəmbəri   Ummu Sələmənin evində bir libasda ətlərini bir-birinin üzərinə aşıraraq çiyinlərini örtüyü halda namaz qılarkən gördüm”. (Buxari 356, Muslim 517/278, 1180)

حَدِيثُ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى: رَأَيْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يُصَلِّي فِي تَوْبٍ وَاحِدٍ، وَقَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي تَوْبٍ

297. Muhəmməd İbn Munkədir rəvayət edir ki, mən Cabir İbn Abdullahı   bir paltarda namaz qıldığını gördüm. O: “Mən Peyğəmbəri   bir paltarda namaz qılarkən gördüm” dedi. (Buxari 353, Muslim 517/279, 1183, 1184)

كتاب المساجد ومواضع الصلاة
Məscidlər Və Namaz
Qılınan Yerlər Kitabı

Məscidlər Və Namaz Qılınan Yerlər Kitabı

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ مَسْجِدٍ وُضِعَ فِي الْأَرْضِ أَوْلَى؟ قَالَ: «الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ». قَالَ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «الْمَسْجِدُ الْأَقْصَى». قُلْتُ كَمْ كَانَ بَيْنَهُمَا؟ قَالَ: «أَرْبَعُونَ سَنَةً، ثُمَّ أَتَيْتُمَا أَدْرَكَتْكَ الصَّلَاةُ بَعْدَ فَصْلَةٍ، فَإِنَّ الْفَضْلَ فِيهِ».

298. Əbu Zərr رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ demişdir: “(Bir dəfə Peyğəmbərdən ﷺ) soruşdum: “Ya Rəsulullah, yer üzündə ilk tikilmiş məscid hansıdır?” (Peyğəmbər): “Məscidülhəramdır” dedi. Mən soruşdum: “Sonra hansıdır?” (Peyğəmbər): “Məscidüləqşadır” dedi. Mən soruşdum: “Birincisi (tikildikdən sonra) ikincisi (tikilənədək) neçə il keçmişdi?” Peyğəmbər: “Qırx il” deyə cavab verdi, (sonra əlavə edib dedi): “Harada namaz vaxtına yetişsən, (oradaca) namazını qıl! Həqiqətən, bunda xeyir-bərəkət vardır.” (Buxari 3366, Muslim 520/1, 1189)

حديث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُعْطِيتُ حَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي: نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ، وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، فَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ فَلْيُصَلِّ، وَأُجِلَّتْ لِي الْعَنَائِمُ، وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَيُبْعَثُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً، وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ

299. Cabir İbn Abdullah رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Məndən öncə heç bir Peyğəmbərə verilməyən beş şey mənə verilmişdir. (Düşmənlərin qəlblərinə) bir ay öncədən qorxu slmaq, yer üzünün mənim üçün məscid və təmiz qərar verilməsi, ona görə də ümmətimdən namaz vaxtına yetişən bir kimsə namazını qıla bilir. Qənimətlər mənə halal edildi, hər bir Peyğəmbər öz qövmünə gönrilmişkən, mən isə bütün insanlığa göndəridim”. (Buxari 438, Muslim 521/3, 1191)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ، وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ، فَبَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ، فَوُضِعَتْ فِي يَدِي». قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَقَدْ ذَهَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَنْتُمْ تَنْتَبِهُونَهَا.

300. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən yığcam kəlmələrlə (*Cəvamiul Kərim* Peyğəmbər) göndəridim, (bir ay əvvəlcədən düşmənlərimin qəlbina) qorxu salınmaqla mənə yardım edildi və mən yuxuda ikən dünya xəzinələrinin açarları gətirilib əlimin içinə qoyuldu.” Əbu Hureyra: “Peyğəmbər ﷺ artıq aranızdan getmişdir (Peyğəmbər ﷺ əlinin içində olan xəzinələrdən istifadə etmədən dünyadan köçüb getmişdir) siz isə həmin xəzinələri çıxardıb istifadə edirsiniz.” (Buxari 2977, Muslim 523/6, 1196)

ابتناء مسجد النبي ﷺ

Peyğəmbərin ﷺ Məscidinin Bina Olunması

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ فَنَزَلَ أَعْلَى الْمَدِينَةِ، فِي حَيٍّ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ، فَأَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فِيهِمْ أَرْبَعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً، ثُمَّ أُرْسِلَ إِلَى بَنِي النَّجَّارِ فَجَاءُوا مُتَقَلِّدِي السُّيُوفِ، كَأَنِّي أَنْظُرُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ عَلَى رَاحِلَتِهِ، وَأَبُو بَكْرٍ رَدُّهُ، وَمَلَأُ بَنِي النَّجَّارِ حَوْلَهُ، حَتَّى أُلْقَى بِفِنَاءِ أَبِي أَيُّوبَ، وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يُصَلِّيَ حَيْثُ أُذِرَكَتُهُ الصَّلَاةُ، وَيُصَلِّيَ فِي مَرَابِضِ الْعَنَمِ، وَأَنَّهُ أَمَرَ بِبِنَاءِ الْمَسْجِدِ، فَأُرْسِلَ إِلَى مَلَأٍ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ فَقَالَ: «يَا بَنِي النَّجَّارِ تَأْمِنُونِي بِحَائِطِكُمْ هَذَا». قَالُوا: لَا وَاللَّهِ، لَا نَطْلُبُ تَمَنُّهُ إِلَّا إِلَى اللَّهِ، فَقَالَ أَنَسٌ: فَكَانَ فِيهِ مَا أَقُولُ لَكُمْ، قُبُورُ الْمُشْرِكِينَ، وَفِيهِ خَرِبٌ، وَفِيهِ نَخْلٌ، فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِقُبُورِ الْمُشْرِكِينَ فَنَبَّشَتْ، ثُمَّ بِالْخَرِبِ فَسَوَّيْتُ، وَبِالنَّخْلِ فَقَطَّعَ، فَصَفَّوْا النَّخْلَ قِبْلَةَ الْمَسْجِدِ، وَجَعَلُوا عَصَادَتِيهِ الْحِجَارَةَ، وَجَعَلُوا يَنْقُلُونَ الصَّخْرَ، وَهُمْ يَرْتَجِزُونَ، وَالنَّبِيُّ ﷺ مَعَهُمْ وَهُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُ الْآخِرَةِ فَاعْفِرْ لِلْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَةِ

301. Ənəs rəvayət edir ki, Peyğəmbər Mədinəyə gəldikdə şəhərin üst tərəfində, Amr ibn Auf oğulları yaşadığı məhəllədə qonaq qaldı. Peyğəmbər on dörd gün onların arasında qaldıqdan sonra Nəccar oğullarının yanına (adam) göndərdi. Onlar qılınclarını bellərinə bağlayıb onun yanına gəldilər. Peyğəmbər dəvəsinin üstündə, Əbu Bəkr onun tərəfində və Nəccar oğullarından da bir dəstə onun ətrafında (olduğu halda yola çıxması) hələ də gözümün qabağındadır. Nəhayət, Peyğəmbər Əbu Əyyubun evinin həyatində (dəvəsini) yerə çökdürdü. Peyğəmbər namaz vaxtı yetişdikdə harada olurdusa orada, hətta, qoyun ağılında belə, namaz qılmağı xoşlayırdı. (Sonra) o, məscid tikməyi əmr etdi, Nəccar oğullarından olan dəstənin arxasınca (adam) göndərdi və dedi: “Ey Nəccar oğulları, bu divarınızın (yanında olan torpaq sahəsinin) qiymətini mənə deyiniz!” Onlar dedilər: “Yox! Allaha and olsun ki, biz onun əvəzini ancaq Allahdan istəyirik.” Ənəs: “Sizə söylədiyim o yerdə müşriklərin qəbirləri, xarabalıqlar və xurma ağacları var idi. Peyğəmbərin əmri ilə qəbirlər açıldı və xarabalıqlar hamarlandı. Xurma ağaclarını isə kəsib (tikiləcək) məscidin qiblə tərəfində yanbayan (dik) qoydular. Sonra məscidin (qapısının) yan divarlarını daşdan hördülər və şeir deyə-deyə daş daşımağa başladılar. Peyğəmbər də onlarla bərabər (daş daşıyırdı) və deyirdi: *Allahım, əsl əcr, axirətin əcridi, Ənsar və mühacirə, göstər mərhəmətini!*” (Buxari 428, 3932, 524/9, Muslim 1201)

تحويل القبلة من القدس إلى الكعبة

Qiblənin Qüdsdən Kəbəyə Yönelməsi

عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلَّى نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُجِبُّ أَنْ يُوجَّهَ إِلَى الْكَعْبَةِ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ "قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ" فَتَوَجَّهَ نَحْوَ الْكَعْبَةِ، وَقَالَ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ – وَهُمْ الْيَهُودُ – مَا وَلَاهُمْ عَنْ قِبَلَتِهِمْ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا "أَقُلُّ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ" فَصَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ ثُمَّ خَرَجَ بَعْدَ مَا صَلَّى، فَمَرَّ عَلَى قَوْمٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فِي صَلَاةِ الْعَصْرِ نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ فَقَالَ: هُوَ يَشْهَدُ أَنَّهُ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَأَنَّهُ تَوَجَّهَ نَحْوَ الْكَعْبَةِ، فَتَحَرَّفَ الْقَوْمُ حَتَّى تَوَجَّهُوا نَحْوَ الْكَعْبَةِ.

302. Bəra İbn Azib رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ on altı və ya on yeddi ay Beytülmaqdisə tərəf namaz qıldı. Lakin Peyğəmbər ﷺ çox istəyirdi ki, qiblə Kəbəyə tərəf olsun və Allah (bu xüsusda) ayə nazil etdi: **"Biz sənin üzünün göyə tərəf çevrildiyini gördük..."**. (əl-Baqərə 144). Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ Kəbəyə tərəf üz tutdu. Səfeh adamlar – yəhudilər dedilər: "Onları üz tutduqları qiblədən döndərən nə oldu?" De: **"Məşriq də, məğrib də Allahındır. O, istədiyi kəsi doğru yola yönəltdir!"**. (əl-Baqərə 142). Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə bir nəfər namaz qıldı və namazdan sonra (məsciddən) çıxdı və Beytülmaqdisə tərəf üz tutub əsr namazını qılan ənsardan olan bir qövmün yanından keçərkən dedi: "Şahidlik edirəm ki, mən Allahın eçisi ilə birlikdə namaz qıldım və o, üzünü Kəbəyə tərəf tutmuşdu. Onlar (bunu eşidən kimi) Kəbəyə tərəf çevrildilər. (Buxari 399, 4486, 7252, Muslim 525/11, 1204)

حدیث البراء رضي الله عنه، قال: قال: صَلَّى نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا، ثُمَّ صُرِفُوا نَحْوَ الْقِبْلَةِ

303. Bəra İbn Azib رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, bizz Peyğəmbərlə ﷺ bərabər on altı on yeddi ay Beytul Məqdisə tərəf namaz qıldıq. Sonra Allah onu Kəbəyə tərəf döndərdi". (Buxari 4492, Muslim 525/12, 1205)

حدیث عبد الله بن عمر، قال: بَيْنَا النَّاسُ بَقْبَاءَ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ؛ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَنْزَلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنًا، وَقَدْ أَمَرَ أَنْ يَسْتَقْبَلَ الْكَعْبَةَ، فَاسْتَقْبَلُوهَا وَكَانَتْ وَجْهَهُمْ إِلَى الشَّامِ، فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْكَعْبَةِ

304. Abdullah İbn Ömər رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, insanlar Quba məscidində sübh namazında olduqları zaman bir nəfər gəlib: "Həqiqətən Rəsulullah ﷺ Quran nazil olmuşdur və Ona Kəbəyə tərəf yönəlmək əmr olunmuşdur, sizlər də Kəbəyə tərəf yönəlin" dedi. Cəmaatın üzü Şama tərəf olduğu halda bu əmrdən sonra Kəbəyə tərəf döndülər". (Buxari 403, 4491, 7251, Muslim 526/13, 1206)

النهى عن بناء المساجد على القبور

Qəbrlərin Üzərində Məscid Tikilməsinin Qadağan Olunması

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ وَأُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتَا كَنِيْسَةَ رَأَيْتَهَا بِالْحَبَشَةِ فِيهَا تَصَاوِيرُ، فَذَكَرَتَا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: «إِنَّ أَوْلِيكَ إِذَا كَانَ فِيهِمْ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَمَاتَ بَنَوُا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا، وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّورَ، فَأُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

305. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Ummu Həbibə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا və Ummu Sələmə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا Həbəşistanda gördükləri və içərisində rəsmlər olan kilsə haqqında xəbər vermişlər. Onlar (bu haqda) Peyğəmbərə ﷺ xəbər vermiş və o da belə demişdir: “Onlar içərilərindən əməlisaleh bir adam öldükdə onun qəbri üstündə məbəd tikir və (divarlarında) həmin rəsmləri çəkirlər. Qiyamət günü onlar Allah yanında yaradılmışların ən pisi olacaqlar.” (Buxari 427, Muslim 528/16, 1209)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ: «لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى، اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسْجِدًا». قَالَتْ وَلَوْلَا ذَلِكَ لَأَبْرَزُوا قَبْرَهُ غَيْرَ أَنِّي أَخَشَى أَنْ يُتَّخَذَ مَسْجِدًا.

306. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ vəfat etməsinə səbəb olan xəstəliyə tutulduğu zaman o demişdir: “Allah yəhudilərə və xristianlara lənət eləsin! Onlar peyğəmbərlərinin qəbirlərini ibadətgaha çevirmişlər.” Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “Peyğəmbər ﷺ bu sözü deməşydi, müsəlmanlar onun qəbrini aşkarda saxlaydılar. Ancaq mən onun qəbrinin ibadətgaha çevrilməsindən qorxuram.” (Buxari 1330, 1390, Muslim 529/19, 1212)

أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «قَاتِلَ اللَّهُ الْيَهُودَ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ».

307. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Allah yəhudiləri məhv etsin! Onlar peyğəmbərlərinin qəbirlərini ibadətqahlara çevirmişlər”. (Buxari 437, Muslim 530/20, 1213)

عَنْ عَائِشَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَا: لَمَّا نَزَلَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ طَفِقَ يَطْرُحُ حَمِيصَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ، فَإِذَا اغْتَمَّ بِهَا كَشَفَهَا عَنْ وَجْهِهِ، فَقَالَ وَهُوَ كَذَلِكَ: «لَعَنَهُ اللَّهُ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ». يُحَدِّثُ مَا صَنَعُوا.

308. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا və Abdullah İbn Abbas رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edirlər ki, Peyğəmbər ﷺ ölümündən qabaq örtüyünü üzünə atmağa başlamışdı. (Ürəyi) sıxıldıqda isə onu üzündən götürürdü. Belə olduğu halda (Peyğəmbər) dedi: “Allah yəhudilərə və xristianlara lənət eləsin! Onlar peyğəmbərlərinin qəbirlərini ibadətgaha çevirmişlər.” (Peyğəmbər ﷺ bu sözləri ilə ümmətini) onların

etdikləndən çəkirdirmişdir). (Buxari 435, 436, 3453, 3454, Muslim 531/22, 1215)

فضل بناء المساجد والحث عليها

Məscid Tikməyin Fəziləti Və Buna Həvəsləndirmək

عَنْ عَثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ عِنْدَ قَوْلِ النَّاسِ فِيهِ حِينَ بَنَى مَسْجِدَ الرَّسُولِ ﷺ: إِنَّكُمْ أَكْثَرْتُمْ، وَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: «مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَتَّبِعِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ، بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْحَنَّةِ».

309. Belə rəvayət edilir ki, Osman İbn Əffan رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Peyğəmbərin ﷺ məscidini yenidən tikdiyi zaman insanların onun haqqında söylədiklərinə (etiraz edib) demişdir: “Siz (mənim işimə) çox müdaxilə edirsiniz. Halbuki mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Kim Allahın Üzünü diləyərək bir məscid tiksə, Allah onun üçün Cənnətdə buna bənzər (bir ev) tikər.” (Buxari 450, Muslim 533/43, 1217)

الندب إلى وضع الأيدي على الركب في الركوع ونسخ التطبيق

Rükuda Əlləri Dizlərin Üzərinə Qoymağın Sunnə Olması Və Ovucların Bir Biri Üzərinə Bağlamağın Nəsx

عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ: صَلَّيْتُ إِلَى حَنْبِ أَبِي فَطَبَّقْتُ بَيْنَ كَفِّي ثُمَّ وَضَعْتُهُمَا بَيْنَ فَخْدَيَّ، فَتَهَانِي أَبِي وَقَالَ كُنَّا نَفْعَلُهُ فَتَهِينَا عَنْهُ، وَأَمَرْنَا أَنْ نَضَعَ أَيْدِينَا عَلَى الرَّكْبِ.

310. Musab İbn Səd İbn Əbu Vəqqas رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ demişdir: “(Bir dəfə) mən atamın yanında namaz qıldım və (rükuda) əllərimi birləşdirib ayaqlarımın arasında tutdum. Atam bunu mənə qadağan etdi və dedi: “Biz də belə edirdik, lakin bu bizə qadağan olundu və bizə əllərimizi dizlərimizin üstünə qoymaq əmr edildi.” (Buxari 790, Muslim 535/29, 1222)

تحريم الكلام في الصلاة ونسخ ما كان من إباحته

Namazda Danışmağın Haram Olması Və Daha Öncə İcazəli Olan Danışmağın Nəsx Olunması

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ كُنَّا نُسَلِّمُ عَلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ فَيُرَدُّ عَلَيْنَا، فَلَمَّا رَجَعْنَا مِنْ عِنْدِ النَّحَاشِيِّ سَلَّمْنَا عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْنَا وَقَالَ: «إِنَّ فِي الصَّلَاةِ شُغْلًا».

311. Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه demişdir: “Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم namaz qılarkən biz ona salam verərdik, o da bizim salamımızı alardı. Nəcəsinin yanından (Həbəşistandan) qayıtdıqdan sonra biz ona salam verdik, lakin o, bizim salamımızı almadı. (Namazı bitirdikdən sonra isə) buyurdu: “Həqiqətən, namaz əsnasında (daha vacib) əməl vardır.” (Buxari 1199, 1216, Muslim 538/34, 1229)

حديث زيد بن أرقم، قال: كنا نتكلم في الصلاة، يكلم أحدهنا أخاه في حاجته، حتى نزلت هذه الآية (حافظوا على الصلوات والصلوة الوسطى وقوموا لله قانتين) فأمرنا بالسكوت

312. Zeyd İbn Ərqam رضي الله عنه demişdir: “(Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم zamanında) biz namaz əsnasında danışardıq, birimiz dostuna öz işlərindən danışardı. Nəhayət: **“Namazları və günortadan sonrakı orta namazı qoruyun və Allah qarşısında mütiliklə durun”.** (əl-Bəqərə 238). ayəsi nazil oldu və bizə susmaq əmr olundu.” (Buxari 1200, 4534, Muslim 539/35, 1231)

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنه قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فِي حَاجَةٍ لَهُ فَأَطَّلَقْتُ، ثُمَّ رَجَعْتُ وَقَدْ قَضَيْتُهَا، فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيَّ، فَوَقَعَ فِي قَلْبِي مَا اللَّهُ أَعْلَمُ بِهِ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي لَعَلَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَجَدَ عَلَيَّ أَنِّي أَبْطَأْتُ عَلَيْهِ، ثُمَّ سَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيَّ، فَوَقَعَ فِي قَلْبِي أَشَدُّ مِنَ الْمَرَّةِ الْأُولَى، ثُمَّ سَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ عَلَيَّ فَقَالَ: «إِنَّمَا مَنَعَنِي أَنْ أَرُدَّ عَلَيْكَ أَنِّي كُنْتُ أُصَلِّي». وَكَانَ عَلَيَّ رَاحِلَتِهِ مُتَوَجِّهًا إِلَى غَيْرِ الْقِبْلَةِ.

313. Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم məni bir iş dalınca göndərdi və mən dərhal gedib o işi gördüm, sonra yenə onun yanına qayıtdım. Mən Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم yaxınlaşıb salam verdim, lakin o, mənim salamımı almadı. Bir Allah bilir ki, mənim qəlbimdən nələr keçdi. Öz-özümə dedim: “Ola bilsin ki, ləngidiyimə görə Allahın Elçisinin mənə qəzəbi tutmuşdur?” Mən (bir də) ona salam verdim, lakin o, yenə mənim salamımı almadı. Bu məni əvvəlkindən də çox kədərləndirdi. Mən (yenə) ona salam verdim. Bu dəfə o, mənim salamımı aldı və dedi: “Mənə sənin salamını almağa maneə olan yalnız namaz qılmağım idi.” Həmin vaxt Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم dəvəsinin üstündə idi və qiblədən başqa bir tərəfə yönəlmişdi. (Buxari 1217, Muslim 540/37, 1234)

جواز لعن الشيطان في أثناء الصلاة

Namaz Əsnasında Şeytana Lənət Oxumağın Caiz Olması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ  ، عَنِ النَّبِيِّ   قَالَ: «إِنَّ عَفْرِيَّتَا مِنَ الْجَنِّ تَفَلَّتَ عَلَيَّ الْبَارِحَةَ - أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا - لَيَقْطَعَنَّ عَلَيَّ الصَّلَاةَ، فَأَمَكَّنَنِي اللَّهُ مِنْهُ، فَأَرَدْتُ أَنْ أُرْبِطَهُ إِلَى سَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ، حَتَّى تُصْبِحُوا وَتَنْظُرُوا إِلَيْهِ كُلُّكُمْ، فَذَكَرْتُ قَوْلَ أَخِي سُلَيْمَانَ: ﴿رَبِّ هَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي﴾». فَرَدَّهُ خَاسِفًا

314. Əbu Hureyra   rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər   buyurdu: “Dünən cinlərdən çox qüvvətli birisi namazımı yarımçıq kəsmək üçün yanıma gəldi. (Ravi deyir ki: “Yaxud Peyğəmbər   buna bənzər bir söz söylədi”). Lakin Allah mənə onu tutmağa yardım etdi. Əvvəlcə mən istədim onu məscidin dirəklərindən birinə bağlayım ki, səhər açıldıqda hamınız ona baxa biləsiniz, ancaq qardaşım Suleymanın dediyini xatırladım. (O demişdir): **“Ey Rabbim! Məni bağışla və mənə elə bir səltənət ver ki, məndən sonra heç kimə nəsib olmasın”**. (əs-Sad 35). (Buxari 461, 1210, 3423, 4808, Muslim 541/39, 1237)

جواز حمل الصبيان في الصلاة

Namazda Körpə Uşağı Götürməyin İcazəli Olması

عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيِّ  ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ   كَانَ يُصَلِّي وَهُوَ حَامِلٌ أُمَامَةَ بِنْتَ زَيْنَبَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ   وَلَأَبِي الْعَاصِ بْنِ الرَّبِيعِ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ، فَإِذَا سَجَدَ وَضَعَهَا، وَإِذَا قَامَ حَمَلَهَا.

315. Əbu Qətədə əl-Ənsari   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   qızı Zeynəbin, Əbul-As İbnur-Rəbi İbn Abdüş-Şəmsdən olan qızı Umaməni qucağında tutaraq namaz qıldadı. Peyğəmbər   səcdəyə gedəndə onu yerə qoyar, ayağa qalxanda isə (yenə) onu qucağına alardı. (Buxari 516, Muslim 543/41-43, 1240, 1242)

جواز الخطوة والخطوتين في الصلاة

Namazda Bir İki Addım Atılmasının İcazəli Olması

عَنْ أَبِي حَازِمٍ بْنِ دِينَارٍ   أَنَّ رَجُلًا أَتَوْا سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ  ، وَقَدِ امْتَرَوْا فِي الْمَيْتَرِ مِمَّ عُوْدُهُ فَسَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ وَاللَّهِ إِنِّي لِأَعْرِفُ مِمَّا هُوَ، وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ أَوَّلَ يَوْمٍ وَضِيعٍ، وَأَوَّلَ يَوْمٍ جَلَسَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ   أَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ   إِلَى فُلَانَةَ - امْرَأَةٍ قَدْ سَمَّاهَا سَهْلٌ: «مُرِي غُلَامَكَ النَّجَّارَ أَنْ يَعْمَلَ لِي أَعْوَادًا أَجْلِسُ عَلَيْهِنَّ إِذَا كَلَّمْتُ النَّاسَ». فَأَمَرْتُهُ فَعَمِلَهَا مِنْ طَرْفَاءِ الْعَابِئِ ثُمَّ جَاءَ بِهَا، فَأَرْسَلْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ   فَأَمَرَ بِهَا فَوَضِعَتْهَا هَاهُنَا، ثُمَّ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ   صَلَّى عَلَيْهَا، وَكَبَّرَ وَهُوَ عَلَيْهَا، ثُمَّ رَكَعَ وَهُوَ عَلَيْهَا، ثُمَّ نَزَلَ الْقَهْقَرَى فَسَجَدَ فِي أَصْلِ الْمَيْتَرِ ثُمَّ عَادَ، فَلَمَّا فَرَغَ أَقْبَلَ عَلَيَّ النَّاسِ فَقَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا صَنَعْتُ هَذَا لِتَأْتُمُّوا وَلِتَعْلَمُوا صَلَاتِي».

316. Əbu Hazim İbn Dinar ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ minbərinin hansı ağacdan düzəldildiyi barədə aralarına fikir ayrılığı düşmüş bir dəstə adam Səhl ibn Səd əs-Saidinin yanına gəlib bu haqda ondan soruşdu. O dedi: “Vallahı, mən onun nədən olduğunu yaxşı bilirəm. Mən onu həm qoyulduğu gün, həm də Peyğəmbərin ﷺ onun üstündə oturduğu ilk gündə görmüşəm. Peyğəmbər ﷺ filan qadının yanına adam göndərüb buyurdu ki: “Dülgər köləyə əmr et, mənim üçün ağacdan elə bir şey düzəltsin ki, mən camaata xütbə verərkən onun üstündə otura bilim”. Qadın bunu öz köləsinə əmr etdi və o da meşə yulğunundan (ağac adı) minbər düzəldib onun yanına apardı. Qadın onu Peyğəmbərə ﷺ göndərdi, Peyğəmbər ﷺ də onun buraya qoyulmasını əmr etdi. Mən Peyğəmbərin ﷺ onun üstündə namaz qıldığını da görmüşəm. O, minbərin üstündə ikən: **“Allahu Əkbər”** dedi, (Qurandan xeyli oxuduqdan) sonra rükuya getdi, (sonra rükudan qalxıb) dal-dalı gedərək (minbərdən) aşağı endi və minbərin dibində səcdə qıldı, sonra yenidən (minbərə qalxıb namazını) davam etdi. Namazı bitirdikdən sonra camaata tərəf dönüb dedi: “Ay camaat! Mən belə etdim ki, siz də mənə baxıb mənim etdiklərimi edəsiniz və mənim necə namaz qıldığımı öyrənəsiniz.” (Buxari 917, Muslim 544/44, 1244)

كراهة الاختصار في الصلاة

Namazda Əlləri Belə Qoymağın Məkrüh Olması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُصَلِّيَ الرَّجُلُ مُخْتَصِرًا.

317. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ (namaz qılan) adama əllərini belinə qoyub namaz qılmağı qadağan etmişdir.” (Buxari 1220, Muslim 545/46, 1246)

كراهة مسح الحصى وتسوية التراب في الصلاة

Namazda Daşları Atmağın Və Torpağı Düzəltməyin Məkrüh Olması

عَنْ مُعَيْقِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فِي الرَّجُلِ يُسَوِّي التُّرَابَ حَيْثُ يَسْجُدُ قَالَ: «إِنْ كُنْتَ فَاعِلًا فَوَاحِدَةً».

318. Mueyqib ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ bir nəfərin səcdə etdikdə torpağı (əli ilə sağa-sola dağıdıb) yeri hamarladığını görüb dedi: “Bunu etmək istəyirsənsə, bir dəfə et.” (Buxari 1207, Muslim 546/49, 1250)

النهي عن البصاق في المسجد، في الصلاة وغيرها

Namazda Və Namaz Xaricində Məsciddə Tüpürməyin Qadağan Olması

حدیث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم رأى بصاقاً في جدار القبلة فحكه، ثم أقبل على الناس، فقال: إذا كان أحدكم يصلي فلا يبصق قبل وجهه، فإن الله قبل وجهه إذا صلى

319. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Rəsulullah ﷺ qiblə istiqamətində divarda tüpürçək gördü. Həmən onu götürərək basdırdı. Sonra insanlara tərəf dönərək: “Sizdən biriniz namaz qılarkən önünə tüpürməsin. Çünki namaz qıldığı zaman Allah üzünü tərəfdədir”. (Buxari 406, Muslim 547/50, 1251)

حدیث أبي سعيد، أن النبي صلى الله عليه وسلم أبصر نخامة في قبلة المسجد فحكه بحصاة، ثم نهى أن يبرق الرجل بين يديه، أو عن يمينه، ولكن عن يساره، أو تحت قدمه اليسرى

320. Əbu Səid ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ məscidin qibləsində bir bələğəm gördü. Həmən onu çakıl dşu ilə silib götürdü. Sonra da insanlara önünə və sağına tüpürmələrini qadağan etdi. Lakin sol tərəfinə və ya sol ayağının altına (tüpüməyi ehtiyacdən) icazə verdi”. (Buxari 414, 548/52, Muslim 1253)

حدیث أبي هريرة وأبي سعيد، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم رأى نخامة في جدار المسجد فتناول حصاة فحكه، فقال: إذا تنحمت أحدكم فلا يتنحمت قبل وجهه، ولا عن يمينه، وليبصق عن يساره أو تحت قدمه اليسرى

321. Əbu Hureyra ﷺ və Əbu Səid ﷺ rəvayət edirlər ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ məscidin divarında tüpürçək gördükdə xırda daşlar götürüb onu qazıdı və dedi: “Sizlərdən biri tüpürmək istədikdə, heç vaxt özündən qabağa və ya sağ tərəfə tüpürməsin, ancaq sol tərəfə və ya sol ayağının altına tüpürsün.” (Buxari 410, Muslim 548/52, 1253)

حدیث عائشة أم المؤمنين، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم رأى في جدار القبلة مخاطاً، أو بصاقاً، أو نخامة فحكه

322. Möminlərin anası Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Allahın Elçisi ﷺ qiblə istiqamətində divarda sümük, tüpürcək və ya bələğəm gördü. Həmən onu götürərək basdırdı”. (Buxari 407, Muslim 549, 1255)

حديث أنس بن مالك، قال النبي صلى الله عليه وسلم: إن المؤمن إذا كان في الصلاة فإتما يناجي ربه، فلا يبزقن بين يديه ولا عن يمينه، ولكن عن يساره أو تحت قدميه

323. Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Şübhəsiz ki, mömin namazda olduğu zaman Rəbbinə müraciət edər. O, halda ön tərəfə, sağ tərəfə tüpürməyin. Lakin (ehtiyac olarsa) sol tərəfə və (sol) ayağın altına (tüpürə) bilərsiniz”. (Buxari 413, Muslim 551/54, 1258)

عن أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: قال النبي ﷺ: «البراق في المسجد خطيئة، وكفارتها دفنها».

324. Ənəs İbn Malik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Məscidə tüpürmək günahdır, bu günahın kəffarəsi isə onu basdırmaqdır”. (Buxari 415, Muslim 552/55, 1259)

جواز الصلاة في النعلين

Ayaqqabıda Namaz Qılmağın İcazəli Olması

عن أنس بن مالك رضي الله عنه أنه سئل: أكان النبي ﷺ يصلي في نعليه؟ قال: نعم.

325. Ənəsdən رضي الله عنه soruşdular: “Peyğəmbər ﷺ səndəllə namaz qılıbmı?” O: “Bəli” deyə cavab verdi. (Buxari 386, 5850, Muslim 555/60, 1264)

كراهة الصلاة في ثوب له أعلام

Üzərində Cizgi (Şəkil, İşarə Və.S) Olan Paltarla Namaz Qılmağın Məkrüh Olması

حديث عائشة، أن النبي صلى الله عليه وسلم صلى في خميصه لها أعلام، فقال: شعلتني أعلام هذه اذهبوا بها إلى أبي جهم وأتوني بأبيجانة

326. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ bəzəkli paltarda namaz qılarkən onun naxışlarına nəzər saldı. Namazı bitirdikdən sonra isə: “Bu

bəzəkli paltarımı aparıb Əbu Cəhmə verin, onun ənbicaniyyəsinə (yun əba) mənə gətirin, çünki bu (bəzəkli paltar) bir az əvvəl mənə namazdan yayındırdı.” (Buxari 373, 752, Muslim 556/61, 1266)

كراهة الصلاة بحضرة الطعام

Yemək Çəkildiyi Vaxt, Namaz Qılmağın Məkrüh Olması

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: إذا وضع العشاء وأقيمت الصلاة فابدؤوا بالعشاء

327. Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Yemək (süfrəyə) qoyulduğu və namaz üçün iqamə verildiyi zaman yeməyə başlayın”. (Buxari 5463, Muslim 557/64, 1269)

عن أنس رضي الله عنه: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «إذا قدم العشاء فابدؤوا به قبل أن تصلوا صلاة المغرب، ولا تعجلوا عن عشاءكم».

328. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “(Süfrəyə) şam yeməyi verilsə, məğrib namazını qılmamışdan əvvəl şam yeməyinə başlayın və yeməyinizi yedikdə tələsməyin.” (Buxari 672, Muslim 557, 1270)

حدیث عائشة، عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: إذا وضع العشاء وأقيمت الصلاة فابدؤوا بالعشاء

329. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Yemək (süfrəyə) qoyulduğu və namaz üçün iqamə verildiyi zaman yeməyə başlayın”. (Buxari 671, Muslim 559/66, 1271)

حدیث ابن عمر، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إذا وضع عشاء أحدكم وأقيمت الصلاة فابدؤوا بالعشاء، ولا يعجل حتى يفرغ منه

330. İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizdən birinizin yeməyi (süfrəyə) qoyulduğu və namaz üçün iqamə verildiyi zaman yeməyə başlasın. Yeməkdən doyana qədər tələsməsin”. (Buxari 673, Muslim 559/66, 1272)

نهى من أكل ثوماً أو بصلاً أو كراثاً أو نحوها

Sarımsaq, Soğan, Kəvər Və Ya Bunlara Oxşar Bir Şey Yeyib (Məscidə Gəlməyin) Qadağan Olması

حدیث ابنِ عمرَ، أنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي غَزْوَةِ حَيِّبٍ: مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ يَعْنِي الثُّومَ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا

331. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Xeybər döyüşündə demişdir: “Qoy bu bitkini yeyənlər – Yəni Sarımsaq - məscidlərimizə gəlməsinlər”. (Buxari 853, Muslim 561/68, 1276)

حدیث أنس عن عبد العزیز، قال: سأل رجل أنسا، ما سمعت نبي الله صلى الله عليه وسلم في الثوم فقال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: من أكل من هذه الشجرة فلا يقربنا أو لا يصلين معنا

332. AbdulƏziz deyir ki, bir kişi Ənəsdən ﷺ soruşdu: “Sən sarımsaq barəsində Peyğəmbərdən ﷺ nə eşitmişən?”. Ənəs: “Qoy bu bitkini yeyənlər – Yəni Sarımsaq - məscidlərimizə yaxınlaşmasındar və ya bizimlə namaz qılmasınlar”. (Buxari 856, Muslim 562/70, 1278)

عن جابر بن عبد الله ﷺ، أن النبي ﷺ قال: «من أكل ثوما أو بصلا فليعتزلنا أو قال فليعتزل مسجدا، وليتعد في بيته». وأن النبي ﷺ أتى بقدْر فيه خضراوات من بقول، فوجد لها ريحا فسأل فأخبر بما فيها من البقول فقال: «قربوها» إلى بعض أصحابه كان معه، فلما رآه كره أكلها قال: «كل فإني أناجي من لا تُناجي».

333. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qoy sarımsaq və ya soğan yeyən adam bizdən uzaq dursun və ya məscidimizdən uzaqlaşsın və evində otursun!”. Cabir: “Bir dəfə Peyğəmbərə ﷺ bir qab təzə tərəvəz gətirdilər. Peyğəmbər ﷺ tərəvəzin (xoşagəlməz) qoxusunu duyub (onun nə olduğunu) soruşdu. Qabda olan tərəvəzlərin (adlarını) ona dedilər. O da yanında duran əshabələrdən birini göstərib: “Bunu ona verin” deyərək buyurdu. Əshabə (onun yemədiyini) görəndə bu tərəvəzdən yemək istəmədi. Onda o buyurdu: “Ye, (mənə baxma), çünki mən sənəin söhbət edə bilmədiyini (mələklərlə) gizli söhbət aparıram.” (Buxari 855, 7359, Muslim 564/73, 1281)

السهو في الصلاة والسجود له

Namazda Səhv Və Buna Görə Səhv Səcdəsinin Edilməsi

حدیث اَبی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا نُودِيَ بِالصَّلَاةِ أَذْبَرَ الشَّيْطَانُ وَكَهُ ضُرَاطٌ حَتَّى لَا يَسْمَعَ الْأَذَانَ، فَإِذَا قُضِيَ الْأَذَانُ أَقْبَلَ، فَإِذَا تُوبَ بِهَا أَذْبَرَ، فَإِذَا قُضِيَ التَّوْبُ أَقْبَلَ، حَتَّى يَخْطُرَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ، يَقُولُ أَذْكَرُ كَذَا وَكَذَا، مَا لَمْ يَكُنْ يَذْكَرُ، حَتَّى يَظُلَّ الرَّجُلُ إِنْ يَدْرِي كَمْ صَلَّى فَإِذَا لَمْ يَدْرِ أَحَدُكُمْ كَمْ صَلَّى، ثَلَاثًا أَوْ أَرْبَعًا، فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ

334. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Namaza nida (azan) edildiyi zaman şeytan azanı eşitməmək üçün yel buraxa buraxa qaçar. Azan bitdiyi zaman yenidən qayıdar. Namaza İqamə edildiyi zaman yenə də üz çevirərək qaçar. İqamə bitdiyi zaman yenidən gələr və: “Filan şeyi xatırla, Filan şeyi xatırla!” deyərək (namaz içində) insanın aqlında olmayan şeyləri xatırladar. Nəhayət insan neçə rükət qıldığını bilməz. Sizdən biriniz neçə rükət – üç, yoxsa dörd rükət qıldığını bilmədiyi zaman oturaraq iki dəfə səcdə etsin”. (Buxari 1231, Muslim 389/83, 1295)

حدیث عَبْدِ اللهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكَعَتَيْنِ مِنْ بَعْضِ الصَّلَوَاتِ، ثُمَّ قَامَ فَلَمْ يَجْلِسْ، فَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ، فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ وَنَظَرْنَا تَسْلِيمَهُ كَبَّرَ قَبْلَ التَّسْلِيمِ، فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ، ثُمَّ سَلَّمَ

335. Abdullah İbn Buheyne ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bizə namazların birində iki rükət qıldırdı. Sonra (birinci təşəhhüd üçün) oturmadan ayağa qalxdı. Cəmaat da onunla birlikdə ayağa qalxdılar. Rəsulullah namazını tamamladıqda bizlər salam verməsini gözlədiyimiz an salam vermədən əvvəl Allah Əkbər dedi və oturduğu halda iki səcdə etdi və sonra salam verdi”. (Buxari 1224, Muslim 570/85, 1297)

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ: صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا سَلَّمَ قِيلَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللهِ، أَحَدَتْ فِي الصَّلَاةِ شَيْءٌ؟ قَالَ: «وَمَا ذَاكَ». قَالُوا: صَلَّيْتَ كَذَا وَكَذَا، فَتَنَّى رَجُلِيهِ وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ، فَلَمَّا أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ قَالَ: «إِنَّهُ لَوْ حَدَثَ فِي الصَّلَاةِ شَيْءٌ لَنَبَأْتُكُمْ بِهِ، وَلَكِنْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ، أُنْسَى كَمَا تَنْسَوْنَ، فَإِذَا نَسِيتُ فَذَكِّرُونِي، وَإِذَا شَأْنٌ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَتَحَرَّى الصَّوَابَ، فَلْيُتِمِّمْ عَلَيْهِ ثُمَّ يُسَلِّمْ، ثُمَّ يَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ».

336. Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, bir dəfə Peyğəmbər ﷺ namaz qılıb salamları verdikdən sonra ondan soruşdular: “Ey Allahın elçisi, namazda nə isə bir dəyişiklikmi olub?” O: “Nə olub ki?” deyə soruşdu. (Əshabələr): “Sən namazı filan cür, filan cür qıldın” dedilər. Onda o, dizlərini yerə qoyub üzünü qibləyə çevirdi və iki dəfə səcdə etdikdən sonra (yenidən) salam verdi. Üzünü bizə tərəf çevirdikdə isə dedi: “Hərgah namazda bir şey baş versəydi, bu haqda mən sizə mütləq xəbər verərdim. Lakin mən də sizin kimi bir insanam, sizin kimi mən də unuduram. Odur ki, unutsam, yadıma salın və əgər sizdən birinizdə qıldığı namazına dair şübhə oyanarsa, qoy daha düz olana meyl edib

namazını tamamlasın və salamları versin, sonra da iki dəfə (əlavə) səcdə etsin.” (əl-Buxari 401, Muslim 572/89, 1302)

حديث أبي هريرة، قال: صَلَّى بِنَا النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الظُّهْرَ رَكَعَتَيْنِ، ثُمَّ سَلَّمَ، ثُمَّ قَامَ إِلَى حَشْبَةِ فِي مُقَدِّمِ الْمَسْجِدِ وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهَا؛ وَفِي الْقَوْمِ يَوْمَئِذٍ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَهَابَا أَنْ يُكَلِّمَاهُ، وَخَرَجَ سَرْعَانَ النَّاسِ، فَقَالُوا: فَصُرَتِ الصَّلَاةُ، وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُوهُ ذَا الْيَدَيْنِ، فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَنْسَيْتَ أَمْ فَصُرْتَ، فَقَالَ: لَمْ أَنْسَ وَلَمْ تَنْصُرْ، قَالُوا: بَلْ نَسَيْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: صَدَقَ ذُو الْيَدَيْنِ، فَقَامَ فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ، ثُمَّ كَبَّرَ فَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ، ثُمَّ وَضَعَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ

337. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ bizə Zöhr namazını qıldırı. O bizə iki rükət qıldırıqdan sonra salam verdi. Bundan sonra məscidin girəcəyində olan ağac parçasına əlini söykədi. (Məsciddəki) camaatın arasında Əbu Bəkr ﷺ və Ömər ﷺ də var idi. (Lakin) onlar Peyğəmbərə ﷺ söz deməkdən çəkildilər. Tez getmək istəyənlər məscidin qapılarından çıxdılar və: “Namaz qısaldı” dedilər. Camaatın arasından qolları uzun olduğu üçün Peyğəmbərin Zul-Yədəyn deyə bir nəfər də var idi. (Həmin adam): “Ya Rəsulallah, unuttunmu? Yoxsa namaz qısalmışdır?” deyə soruşdu. Peyğəmbər: “Mən (heç nə) unutmamışam, namaz da qısaldılmayıb?” dedi. Onlar: “Bəli, unuttun Yə Rəsulullah!”. Zul-Yədəyn doğru dedi. Sonra qalxıb iki tükət qıldılar və salamı verdilər. Bundan sonra o: **“Allahu Əkbər”** deyib səcdəyə getdi və həmişəki qədər, yaxud bir az da uzun müddət səcdədə qaldı. Sonra başını qaldırıb: **“Allahu Əkbər”** dedi. Sonra yenə: **“Allahu Əkbər”** deyib səcdəyə getdi və həmişəki qədər, yaxud bir az da uzun müddət səcdədə qaldı. Sonra başını qaldırıb: **“Allahu Əkbər”** dedi. Sonra salamları verdi. (Buxari 482, 1229, 6051, Muslim 573/97, 1316)

سجود التلاوة

Tilavət Səcdəsi

حديث ابن عمر، قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ عَلَيْنَا السُّورَةَ، فِيهَا السَّجْدَةُ، فَيَسْجُدُ وَنَسْجُدُ حَتَّى مَا يَجِدُ أَحَدُنَا مَوْضِعَ جَبْهَتِهِ

338. İbn Ömər ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ içində səcdə ayəsi olan (hər hansı bir) surəni oxuyub səcdə edər və biz də onunla birlikdə səcdə edərdik. Hətta elə olurdu ki, bizlərdən bəzisi alnını qoymağa yer tapa bilmirdi.” (Buxari 1075, 1079, Muslim 575/103, 1323)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: قَرَأَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم بِمَكَّةَ فَسَجَدَ فِيهَا، وَسَجَدَ مَنْ مَعَهُ، غَيْرَ شَيْخٍ أَخَذَ كَفًّا مِنْ حَصَى أَوْ تُرَابٍ فَرَفَعَهُ إِلَى جَبْهَتِهِ وَقَالَ بِكُفْيَنِي هَذَا، فَرَأَيْتُمْ بَعْدَ ذَلِكَ قُتِلَ كَافِرًا.

339. Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه demişdir: “Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Məkkədə ikən ən-Nəcm surəsini oxuyub səcdə etdi və onun yanındakılar da səcdə etdilər. Yalnız bir qoca kişidən başqa. O, (yerdən) bir ovuc xırda daş və ya torpaq götürüb onu alnına sürtdü və: “Bu mənə kifayət edər” dedi. Bundan sonra mən onun kafir olaraq öldürüldüyünü gördüm. (Buxari 1067, 4863, Muslim 1325)

عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رضي الله عنه قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم ﴿وَالنَّجْمِ﴾ فَلَمْ يَسْجُدْ فِيهَا.

340. Zeyd İbn Sabit رضي الله عنه demişdir: “Mən Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم: **“Ulduza and olsun!..”**. (ən-Nəcm 42). surəsini oxudum, lakin o, səcdə etmədi.” (Buxari 1072, 1073, Muslim 1326)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: صَلَّيْتُ خَلْفَ أَبِي الْقَاسِمِ رضي الله عنه الْعَتَمَةَ فَقَرَأَ «إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ» فَسَجَدَ، فَلَا أَرَالُ أُسْجُدُ بِهَا حَتَّى أَلْقَاهُ.

341. Əbu Hureyra رضي الله عنه demişdir: “Mən Əbul Qasımın رضي الله عنه arxasında namaz qıldım, o **“Göy yarılacağı”**. (əl-İnşiqaq 21). surəsini oxuyub səcdəyə getdi. Mən də ona qovuşanadək (hər dəfə) bu surəni oxuduqda səcdə edəcəyəm.” (Buxari 768, 1078, Muslim 578/110, 1332)

الذكر بعد الصلاة

Namazdan Sonra Olunan Zikrlər

حديث ابن عباس، قال: كُنْتُ أَعْرِفُ انْقِضَاءَ صَلَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالتَّكْبِيرِ

342. Abdullah İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم zamanında camaatın fərz namazını (zikr etmələrilə) namazın başa çatdığını bilirdim”. (Buxari 842, Muslim 583/120, 1344)

استحباب التعوذ من عذاب القبر

Qəbr Əzabından Allaha Sığınmağın Müstəhəb Olması

حدیث عائشَةَ، قَالَتْ: دَخَلْتُ عَلَيَّ عَجُوزَانِ مِنْ عَجُزِ يَهُودِ الْمَدِينَةِ، فَقَالَتَا لِي، إِنَّ أَهْلَ الْقُبُورِ يُعَذَّبُونَ فِي قُبُورِهِمْ، فَكَذَّبْتُهُمَا وَلَمْ أُنْعِمَ أَنْ أُصَدِّقَهُمَا؛ فَخَرَجَتَا وَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ عَجُوزَيْنِ، وَذَكَرْتُ لَهُ؛ فَقَالَ: صَدَقْتَا، إِنَّهُمَا يُعَذَّبُونَ عَذَابًا تَسْمَعُهُ الْبَهَائِمُ كُلُّهَا فَمَا رَأَيْتَهُ بَعْدُ فِي صَلَاةٍ إِلَّا تَعَوَّدَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ

343. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, mənim yanına Mədinə Yəhudilərindən iki yaşlı qadın daxil oldular və: “Qəbir əhli qəbirlərində əzab olunurlar” dedilər. Mən o, qadınların bu sözlərini qəbul etmədim və təsdiq də etmədim. Sonra onlar çıxıb getdilər. Bu vaxt Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ yanına gəldi. Mən: “Ya Rəsulullah! İki qoca qadın yanına gəlib: Qəbirdəkilər qəbirlərində əzab olunurlar” dedilər. Peyğəmbər: “Onlar doğru söylədilər, qəbir əhli elə bir əzabla əzab olunurlar ki, onların səslərini heyvanlar eşidirlər” deyə buyurdu. Bundan sonra Rəsulullah qıldığı hər namazında qəbr əzabından Allaha sığındığını gördüm”. (Buxari 6366, Muslim 586/125, 1349)

ما يستعاذ منه في الصلاة

Namazda Sığınilan Şeylər

حدیث عائشَةَ، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَعِيزُ فِي صَلَاتِهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ

344. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “Allahın Elçisi صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ namaz qılarkən Məsih Dəccəlin fitnəsindən Allaha sığındığını eşitdim”. (Buxari 833, 7129, Muslim 587/127, 1351)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو فِي الصَّلَاةِ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَفِتْنَةِ الْمَمَاتِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْتَمِ وَالْمَغْرَمِ». فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ مَا أَكْثَرَ مَا تَسْتَعِيزُ مِنَ الْمَغْرَمِ فَقَالَ: «إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَرِمَ حَدَّثَ فَكَذَّبَ، وَوَعَدَ فَأَخْلَفَ».

345. Peyğəmbərin صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ zövcəsi Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “Allahın Elçisi صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ namaz qılarkən dua edib deyərdi: “*Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Əzabil-Qabri, Və Əuzu Bikə Min Fitnətil-Məsihid-Dəccal, Və Əuzu Bikə Min Fitnətil-Məhyə Və Fitnətil-Məmati. Allahummə İnni Əuzu Bikə Minal-Mə'səmi Vəl-Məğrami* - Allahım, qəbir əzabından Sənə sığınırım. Məsihi Dəccalın fitnəsindən Sənə sığınırım. Həyatın və ölümün fitnəsindən Sənə sığınırım. Allahım, günahdan və borcdan Sənə sığınırım”. Bir nəfər ondan soruşdu: “Sən nə üçün tez-tez borcdan ötrü Allaha sığınırsan?”. Peyğəmbər: “Borca girən adam danışanda yalan danışır, söz verəndə sözünün üstündə durmur.” (Buxari 832, 2397, Muslim 589/129, 1353)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَدْعُو: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ».

346. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم dua edib (namaz əsnasında salamdan əvvəl) deyərdi: “Allahım! qəbir əzabından, Cəhənnəm əzabından, həyatın və ölümün fitnəsindən, Məsihid Dəccalın fitnəsindən Sənə sığınırım!” (Buxari 1377, Muslim 1356, 1357)

استحباب الذكر بعد الصلاة وبيان صفته

Namazdan Sonra Zikr Etməyin Müstəhəb Olması Və Onun Vəsfinin Bəyanı

عَنْ الْمُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ رضي الله عنه، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَهُوَ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطَى لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ».

347. Muğira İbn Şobə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم hər bir vacib namazdan sonra deyərdi: “*La İlahə İlləllahu Vəhdəhu La Şərikə Ləh, Ləhul-Mulku Və Ləhul-Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir, Allahummə, Lə Maniə Limə Ə'taytə Və Lə Mu'tiyə Limə Mənə'tə Və Lə Yənfəu Zəl-Cəddi Minkəl-Cədd* - Allahdan başqa məbud yoxdur. O, təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O, hər şeyə Qadirdir! Allahım, Sənin (nemət) verdiyinə mane olacaq, mane olduğuna da verəcək (bir kəs) yoxdur. Heç bir hörmət sahibinə Sənin yanında hörməti fayda verməz” (Buxari 844, Muslim 463, 1366)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: جَاءَ الْفُقَرَاءُ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَقَالُوا ذَهَبَ أَهْلُ الدُّنْيَا مِنَ الْأَمْوَالِ بِالذَّرَجَاتِ الْعُلَا وَالنَّعِيمِ الْمُقِيمِ، يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ، وَالْهَمُّ فَضُلٌّ مِنَ الْأَمْوَالِ يَحْجُونَ بِهَا، وَيَعْتَمِرُونَ، وَيَجَاهِدُونَ، وَيَتَصَدَّقُونَ قَالَ: «أَلَا أُحَدِّثُكُمْ بِأَمْرٍ إِنْ أَحَدْتُمْ بِهِ أَدْرَكْتُمْ مِنْ سَبَقِكُمْ وَلَمْ يُدْرِكْكُمْ أَحَدٌ بَعْدَكُمْ، وَكُنْتُمْ خَيْرَ مَنْ أَنْتُمْ بَيْنَ ظَهْرَانِيهِ، إِلَّا مَنْ عَمِلَ مِثْلَهُ تُسَبِّحُونَ وَتَحْمَلُونَ، وَتُكَبِّرُونَ خَلْفَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ». قَالَ الرَّاوي: فَاخْتَلَفْنَا بَيْنَنَا فَقَالَ بَعْضُنَا نُسَبِّحُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَتَحْمَدُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَتُكَبِّرُ أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ. فَرَجَعْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ: «تَقُولُ سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، حَتَّى يَكُونَ مِنْهُمْ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ».

348. Əbu Hureyra رضي الله عنه demişdir: “Kasıblar Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gəlib dedilər: “Varlılar ən yüksək məqamlara və tükənməz nemətlərə nail olacaqlar. Onlar bizim kimi namaz qılır və bizim kimi oruc tuturlar, üstəlik onların çoxlu var-dövləti vardır ki, bunun sayəsində həcc və ümrə ziyarətinə gedirlər, (Allah yolunda) cihad edir və sədəqə verirlər.” Peyğəmbər: “Sizə elə bir şey

öyrədimmi ki, onu yerinə yetirməklə sizi ötüb keçənlərə çatasınız, sizdən sonra yaşayanlardan heç kəs sizə çata bilməsin və sizin etdiyinizi edənlər istisna olmaqla, aranızda olan kimsələrin ən xeyirliyi siz olasınız? Hər (vacib) namazdan sonra otuz üç dəfə “Subhanəllah”, “Əlhəmdulilləh” və “Allahu Əkbər” deyin!” Hədisin ravisi demişdir: “(Bu səbəbdən) bizim aramızda fikir ayrılığı düşdü. Bəzilərimiz dedilər: “Biz otuz üç dəfə “Subhanəllah”, otuz üç dəfə “Əlhəmdulilləh” və otuz dörd dəfə “Allahu Əkbər” deməliyik.” Mən (bu haqda Əbu Salehə) sual verdim. O dedi: “Otuz üç dəfə “Subhanəllah”, otuz üç dəfə “Əlhəmdulilləh” və otuz üç dəfə “Allahu Əkbər” de!” (Buxari 843, Muslim 1375)

ما يقال بين تكبيرة الإحرام والقراءة

Qiraətlə İhram Təkbiri Arasında Nə Deyilir?

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَسْكُتُ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَبَيْنَ الْقِرَاءَةِ إِسْكَاتَةً - قَالَ أَحْسِبُهُ قَالَ هُنْبَةَ - فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِسْكَاتُكَ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَالْقِرَاءَةِ مَا تَقُولُ؟ قَالَ: «أَقُولُ اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ تَقْنِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا يُقْنِي الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالتَّلَجِ وَالْبَرْدِ».

349. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ: “Allahu Əkbər” deyib (namaza başladıqdan sonra “al-Fatiha” surəsini) oxuyanaq bir qədər susardı. Mən dedim: “Ata-anam sənə fəda olsun, ya Rəsulullah! Sən təkbir gətirdikdən sonra (surəni) oxuyanaq susduğun zaman nə deyirsən?” O dedi: “Mən (sakit duranda bu duanı) oxuyuram: “Allahummə baid bəyni və bəynə xatayayə kəmə bəadtə bəynəl-məşriqi vəl-məğrib, Allahummə nəqqini minəl-xataya kəmə yunəqqəs-sovbul-əbyədu minəd-dənəs, Allahumməğsil xatayayə bil-mai, vəs-səlci, vəl-bərədi - Allahım, məğriblə məşriqin arasını uzaqlaşdırdığın kimi məni də günahlarımdan uzaqlaşdır! Allahım, ağ paltar kirdən təmizləndiyi kimi məni də günahlardan təmizlə! Allahım, mənim günahlarımı su, qar və dolu ilə yu!”. (Buxari 744, Muslim 488, 1382)

استحباب إتيان الصلاة بوقار وسكينة والنهي عن إتيانها سعيًا

Namaza Vuqarla Və Rahatlıqla Gəlməyin Müstəhəb Olması, Tələsərək (Qaçaraq) Gəlməyin İsə Qadağan Olması

حدیثُ اَبی هُرَیْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ: إِذَا أُقِيْمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا تَأْتُوْهَا تَسْعُوْنَ وَأَتُوْهَا تَمْشُوْنَ، عَلَيْكُمْ السَّكِيْنَةُ، فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوْا وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوْا

350. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Namaz üçün iqamə oxunduğu zaman namaza qaçaraq getməyin. Sakit, yavaş-yavaş gedin. Namaza yetişdiyiniz qismini (imamla) birlikdə qılın, buraxdığınız qismini (tək) olaraq bitirin”. (Buxari 908, Muslim 602/151, 1389-1391)

عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﷺ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ سَمِعَ جَلِيَّةَ رِجَالٍ فَلَمَّا صَلَّى قَالَ: «مَا شَأْنُكُمْ». قَالُوا اسْتَعْجَلْنَا إِلَى الصَّلَاةِ. قَالَ: «فَلَا تَفْعَلُوا، إِذَا أَتَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَعَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ، فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوْا وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوْا».

351. Əbu Qətadə ﷺ demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə namaz qılarkən o, (namaza gələndə) adamların hay-küyünü eşitdi. Namazı bitirdikdən sonra soruşdu: “Nə olub sizə?” Onlar dedilər: “Biz namaza tələsirdik.” Peyğəmbər: “(Bir də) belə etməyin! Namaza gələndə sakitcə gəlin. Hansı (rükətə) çatsanız, (onu imamla birlikdə) qılın, buraxdıqlarınızı isə (fərdi şəkildə) tamamlayın.” (Buxari 635, Muslim 603/155, 1393)

متى يقوم الناس للصلاة

İnsanlar Namaza Nə Vaxt Qalxır

حدیثُ اَبی هُرَیْرَةَ، قَالَ: أُقِيْمَتِ الصَّلَاةُ وَعُدِّلَتِ الصُّفُوْفُ قِيَامًا، فَخَرَجَ إِلَيْنَا رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا قَامَ فِي مُصَلَّاهُ ذَكَرَ اللهُ حُنْبًا؛ فَقَالَ لَنَا: مَكَانُكُمْ ثُمَّ رَجَعَ فَاغْتَسَلَ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَيْنَا وَرَأْسُهُ يَطْرُقُ، فَكَبَّرَ، فَصَلَّيْنَا مَعَهُ

352. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, namaza (başlamaq üçün) iqamə verildi və cərgələr düzəldi. Peyğəmbər ﷺ bizim yanımıza gəlib namaza durduqda cunub olduğunu xatırladı. O (bizə): “Yerinizdən tərpənməyin!” dedi və (evinə) qayıdıb qüsl etdi. Sonra o, başından su damcılıya-damcılıya yanımıza gəlib təkbir gətirdi və biz onunla birlikdə namaz qıldırıq. (Buxari 275, Muslim 605/157, 1397)

من أدرك ركعة من الصلاة فقد أدرك تلك الصلاة

Hər Kim Namazın Birinci Rükətinin Rükusuna Çatarsa, Artıq Namaz Çatmış Olur

Peyğəmbər ﷺ də o namazı qıldı; sonra yenə namaz qıldı, Peyğəmbər ﷺ də o namazı qıldı; sonra yenə namaz qıldı, Peyğəmbər ﷺ də o namazı qıldı və dedi: “Mənə belə əmr edildi”. Bu sözlərdən sonra Ömər, Urveye dedi: “Söylədiklərinə əminsən, namaz vaxtlarını Rəsulullah üçün iqamə edən, yəni vaxtlarını təyin edən Cəbril idi?”. Urvə: “Bəşir İbn Əbu Məsud atasından rəvayət etdi” dedi. (Buxari 521, Muslim 610/167, 1411)

حَدِيثُ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ فِي حُجْرَتِهَا قَبْلَ أَنْ تُظْهَرَ

356. Aişə رَوَى عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ günəş (şüaları) hücrəsinə (evinə) düşərdi və kölgə hücrədən yüksəlmədən əsr namazını qılardı”. (Buxari 522, Muslim 611/168, 1412)

استحباب الإبراد بالظهر في شدة الحر لمن يمضي إلى جماعة وبناله الحر في طريقه

Şiddətli İsti Olan Vaxt Camaat Namazına Gedən Bir Kimsə İstiyə Məruz Qalarsa, Zöhr Namazını Sərin Vaxta Saxlamağın Müstəhəb Olması

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِدُوا بِالصَّلَاةِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ

357. Əbu Hureyra رَوَى عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Hava) bərk istiləşdikdə sərin düşənədək namazı təxirə salın, çünki istilərin artması Cəhənnəmin nəfəs almasına (qaynamasına) görədir”. (Buxari 536, Muslim 615/180, 1426)

حَدِيثُ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: أَذَّنَ مُؤَدَّنُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الظُّهْرَ، فَقَالَ: أَبْرِدْ أبردْ أَوْ قَالَ: انْتَظِرْ انْتَظِرْ، وَقَالَ: شِدَّةُ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ، فَإِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِدُوا عَنِ الصَّلَاةِ حَتَّى رَأَيْنَا فِيءَ التُّلُولِ

358. Əbu Zərr əl-Ğifari رَوَى عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ müəzzini zöhr namazı üçün azan vermək (istədi). Peyğəmbər: “Sərin düşənədək (gözləyin) Sərin düşənədək (gözləyin)” dedi. İstinin şiddəti Cəhənnəmin qaynamasındandır (nəfəs almasına görədir). Havanın həərəti artıdığı zaman namazı sərin düşənədək (gözləyi)”. Hətta biz təpələrin kölgələrinin uzandığını görəndə qədər (gözlədik). (Buxari 535, Muslim 616/184, 1431)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: اشْتَكَيْتَ النَّارَ إِلَى رَبِّهَا، فَقَالَتْ: يَا رَبِّ أَكَلَّ بَعْضِي بَعْضًا؛ فَأَذِنَ لَهَا بِنَفْسَيْنِ، نَفْسٍ فِي الشَّتَاءِ وَنَفْسٍ فِي الصَّيْفِ، فَهُوَ أَشَدُّ مَا تَجِدُونَ مِنَ الْحَرِّ، وَأَشَدُّ مَا تَجِدُونَ مِنَ الزَّمْهَرِيرِ

359. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “(Bir zaman) Cəhənnəm öz Rəbbinə şikayət edib demişdir: “Ey Rəbbim, bir hissəm digər hissəmi yedi!” Rəbbi də ona iki dəfə nəfəs almağa izn verdi: bir dəfə qışda, bir dəfə də yayda. Bu, sizin il boyu gördüyünüz ən şiddətli isti və ən şiddətli soyuqdur.” (Buxari 537, Muslim 1432)

استحباب تقديم الظهر في أول الوقت في غير شدة الحر

Şiddətli İsti Olmadığı Vaxt, Zöhür Namazını Əvvəl Vaxtında Qılmağın Müstəhəb Olması

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ، فَإِذَا لَمْ يَسْتَطِعْ أَحَدُنَا أَنْ يُمَكِّنَ وَجْهَهُ مِنَ الْأَرْضِ بَسَطَ تَوْبَهُ فَسَجَدَ عَلَيْهِ

360. Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ilə birlikdə şiddətli istidə namaz qıldırıq. Bəzilərimiz şiddətli istidən üzünü yerə vura bilmədiyi üçün libasının bir ucunu səcdə yerinə yayar və üzərinə səcdə edərdi”. (Buxari 1208, Muslim 620/191, 1438)

استحباب التكبير بالعصر

Əsr Namazını Tezlaşdirmənin (Vaxtın Əvvəlində Qılmağın) Müstəhəb Olması

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ حَيْثُ، فَيَذْهَبُ الدَّاهِبُ إِلَى الْعَوَالِي فَيَأْتِيهِمْ وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ، وَبَعْضُ الْعَوَالِي مِنَ الْمَدِينَةِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَمْيَالٍ أَوْ نَحْوِهِ.

361. Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم günəş yüksəklikdə olduğu və (adamı) yandırdığı vaxtda əsr namazını qıldırı. (Namazdan sonra) Əvaliyə³⁷ getmək istəyən kəs (oraya) gedər və günəş hələ yüksəklikdə olduğu vaxtda onların yanına qayırdı. Hərçənd ki, Əvalinin bəzi yerləri Mədinənin

³⁷ Əvali – Mədinənin ətrafında olan yaşayış yerləri.

dörd milliyində və ya buna yaxın məsafədə yerləşirdi. (Buxari 550, Muslim 621/192, 1439)

حديث أنس بن مالك عن أبي أمامة، قال: صلينا مع عمر بن عبد العزيز الظهر، ثم خرجنا حتى دخلنا على أنس بن مالك، فوجدناه يصلي العصر، فقلت: يا عم ما هذه الصلاة التي صليت قال: العصر، وهذه صلاة رسول الله صلى الله عليه وسلم التي كنا نصلي معه

362. Ənəs İbn Məlik, Əbi Uməmədən rəvayət edir ki, bir dəfə Ömər İbn AbdulƏzizin arxasında Zöhr namazını qıldıq. Sonra çıxıb Ənəs İbn Məlikin ﷺ yanına getdik. Biz onu Əsr namazını qılan gördük. Ona: “Ey Əmim! Bu hansı namazdır qılırsan?” dedim. O: “Əsr namazıdır, bu namaz vaxtilə Peyğəmbərlə bərabər qıldığım namazdır” dedi. (Buxari 549, Muslim 623/196, 1444)

حديث رافع بن خديج رضي الله عنه، قال: كنا نصلي مع النبي صلى الله عليه وسلم العصر، فننحر جزورا فنقسم عشر قسما، فنأكل لحما نصيجا قبل أن تغرب الشمس

363. Rafi İbn Xadic ﷺ rəvayət edir ki, biz Peyğəmbərlə ﷺ bərabər Əsr namazını qıldıq. Sonra dəvəimizi kəsib on qismə bölərdik. Gün batmazdan öncə də bişirib yeyərdik”. (Buxari 2485, Muslim 625/198, 1446)

التغليظ في تفويت صلاة العصر

Əsr Namazını Gecikdirənə Şiddətli Cəza

عن ابن عمر رضي الله عنهما، أن رسول الله ﷺ قال: «الذي تفوته صلاة العصر كأنما وتر أهله وماله».

364. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əsr namazını buraxan adam ailəsini və malını itirmiş kimidir.” (Buxari 552, Muslim 626/200, 1448)

الدليل لمن قال الصلاة الوسطى هي صلاة العصر

Orta Namazın Əsr Namazı Olduğunu Deyənlərin Dəlili

حديث علي رضي الله عنه، قال: لما كان يوم الأحزاب، قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ملأ الله بيوتهم وقبورهم نارا، شغلونا عن الصلاة الوسطى حتى غابت الشمس

365. Əli ﷺ rəvayət edir ki, Əhzab günü Peyğəmbər ﷺ: “Allah müşriklərin evlərini və məzarlarını atəslə doldursun. Onlar bizləri günəş batdığı vaxta qədər Əsr namazından saxladılar”. (Buxari 2931, Muslim 627/205, 627/205, 1456, 1457)

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ﷺ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ جَاءَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ بَعْدَ مَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ، فَجَعَلَ يَسُبُّ كُفَّارَ قُرَيْشٍ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا كِدْتُ أُصَلِّي الْعَصْرَ حَتَّى كَادَتِ الشَّمْسُ تَغْرُبُ. قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «وَاللَّهِ مَا صَلَّيْتُهَا». فَقَمْنَا إِلَى بَطْحَانَ، فَتَوَضَّأَ لِلصَّلَاةِ، وَتَوَضَّأْنَا لَهَا فَصَلَّى الْعَصْرَ بَعْدَ مَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ، ثُمَّ صَلَّى بَعْدَهَا الْمَغْرِبَ.

366. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Xəndək döyüşü əsnasında Ömər İbn Xəttab ﷺ gün batandan sonra (müsəlmanların yanına) qayıtdı və Qureys kafirlərini söyməyə başladı. Sonra dedi: “Ya Rəsulullah, mən əsr namazını gün batana yaxın qıldım.” Peyğəmbər: “Vallahı, mən əsr namazını hələ qılmamışam.” Sonra biz Buthana yollandıq. (Orada) Peyğəmbər ﷺ dəstəmaz aldı və biz də namaz qılmaq üçün dəstəmaz aldıq. Gün batandan sonra o, əsr namazını, arxasınca da məğrib namazını qıldırdı. (Buxari 596, 4112, Muslim 631/209, 1462)

فضل صلاتي الصبح والعصر واحفظه عليهما

Sübh Və Əsr Namazının Fəziləti Və Bu Namazların Mühafizəsi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «يَتَعَايُونَ فِيكُمْ مَلَائِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلَائِكَةٌ بِالنَّهَارِ، وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الْعَصْرِ، ثُمَّ يَرْجِعُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ، فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي فَيَقُولُونَ تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يَصَلُّونَ، وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ».

367. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir dəstə mələk gecələr, bir dəstə mələk də gündüzlər növbə ilə sizin yanınıza gəlir, onlar sübh və əsr namazlarında bir yerə toplanırlar. Bundan sonra gecəni sizin aranızda keçirən mələklər (səmaya) qalxır və Allah onlardan: “Siz Mənim qullarımı nə vəziyyətdə tərk etmişiniz?” deyə soruşur, halbuki O, qullarının (nə etdiklərini) daha yaxşı bilir. Bununla belə onlar deyirlər: “Biz onları namaz qıldıqları halda tərk etdik, yanlarına gəldikdə də onlar namaz qılırdılar.” (Buxari 555, 7429, 7486, Muslim 632/210, 1464)

عَنْ جَرِيرٍ ﷺ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةً فَقَالَ: «إِنَّكُمْ سَتَرُونَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرُونَ هَذَا الْقَمَرَ لَا تُضَامُونَ فِي رُؤْيَيْهِ، فَإِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تُغْلَبُوا عَلَى صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا». ثُمَّ قَرَأَ: ﴿وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ﴾.

368. Cərir ﷺ rəvayət edir ki, (bədr) gecəsi biz Peyğəmbərin ﷺ yanında ikən o, aya baxıb dedi: “Siz bu ayı gördüyünüz kimi, Rəbbinizi də (öz gözünlə) görəcək və Ona baxmaq üçün bir-birinizə mane olmayacaqsınız. Əgər gün doğmamışdan və batmamışdan əvvəl sizi namaz (sübh və əsr) qılmaqdan yayındıracaq (işlərdən) çəkinə bilirsinizsə, çəkinin.” Sonra o (bu ayəni) oxudu: **“Gün doğmamışdan əvvəl və batmamışdan əvvəl Rəbbini həmd ilə təriflə!”**. (Qaf 39). (Buxari 554, 4851, Muslim 633/211, 1466)

عَنْ أَبِي مُوسَى ﷺ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ صَلَّى الْبَرْدَيْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ».

369. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim sübh və əsr namazlarını qılarsa, Cənnətə girər.” (Buxari 574, Muslim 635/215, 1470)

بيان أن أول وقت المغرب عند غروب الشمس

Məğrib Namazının Vaxtının Əvvəli, Günəşin Batdığı Vaxtın Olmasının Bəyanı

حديث سَلَمَةَ، قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَغْرِبَ إِذَا تَوَارَتْ بِالْجِبَابِ

370. Sələmə ﷺ rəvayət edir ki, bizlər Peyğəmbərlə ﷺ bərabər Məğrib namazını günəş hicabla gizləndiyi zaman qıldırıq”. (Buxari 561, Muslim 636/216, 1472)

عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي الْمَغْرِبَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَيَنْصَرِفُ أَحَدُنَا وَإِنَّهُ لَيُنْصِرُ مَوَاقِعَ نَبِيهِ.

371. Rafi İbn Xədic ﷺ rəvayət edir ki, biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə Məğrib namazını qıldıqdan sonra (hər) birimiz namazdan çıxar və atdığı oxun düşdüyü yeri görə bilirdi”. (Buxari 559, Muslim 637/217, 1473)

وقت العشاء وتأخيرها

İşanın Vaxtı Və Onu Gecikdirmək

عَنْ عَائِشَةَ ① قَالَتْ: أَعْتَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ بِالْعِشَاءِ، وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يَفْشُوَ الْإِسْلَامُ، فَلَمْ يَخْرُجْ حَتَّى قَالَ عُمَرُ نَامَ النَّسَاءُ وَالصَّبِيَانُ. فَخَرَجَ فَقَالَ لِأَهْلِ الْمَسْجِدِ: «مَا يَنْتَظِرُهَا أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ غَيْرُكُمْ».

372. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ İslam hələ (Mədinədən kənara) yayılmadığı bir dövrdə, işə namazını (gecənin ilk üçdə birinədək) gecikdirdi və Ömər: “Qadınlar və uşaqlar artıq yatıblar” deməyincə, (evdən) çıxmadı. (Yalnız bundan) sonra bayıra çıxdı və məsciddəkilərə dedi: “Sizdən başqa yer üzündə yaşayanlardan heç bir kimsə (bu saatda) işə namazını gözləmir.” (Buxari 566, Muslim 638/218, 1475)

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم شغل عتمة ليله، فأخبرها حتى رقدنا في المسجد، ثم استيقظنا، ثم رقدنا ثم استيقظنا، ثم خرج علينا النبي صلى الله عليه وسلم، ثم قال: ليس أحد من أهل الأرض ينتظر الصلاة غيركم

373. Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir gecə İsa namazını o, qədər təhirə saldı ki, bizlər məsciddə yatdıq, sonra oyandıq, sonra yenə yatdıq və oyandıq. Sonra Peyğəmbər ﷺ yanımıza gəlib buyurdu: “Bu an yer üzündə sizdən başqa bu namazı gözləyən kimsə yoxdur”. (Buxari 570, Muslim 639/221, 1479)

حديث أنس قال حميد: سئل أنس، هل اتخذ النبي صلى الله عليه وسلم خاتماً قال: أحر ليلة صلاة العشاء إلى شطر الليل، ثم أقبل علينا بوجهه فكأنني أنظر إلى وبص خاتمه قال: إن الناس قد صلوا وناموا وإني لم ترأوا في صلاة ما انتظروا

374. Humeyd rəvayət edir ki, Ənəsdən رضي الله عنه soruşdum: “Peyğəmbərin ﷺ möhür olan üzüyü vardı mı?” deyər soruşdu. Ənəs: “Peyğəmbər ﷺ bir gecə İsa namazını gecə yarısına qədər gecikdirdi. Namazı qıldırıqdan sonra sonra bizə yönəldi. Peyğəmbərin gümüş möhür üzüyünün parıltısı hələ də gözümün özündədir”. Peyğəmbər: “(Bu saatda) insanlar namaz qılıb yatmışdılar. Sizlər isə namazı gözlədiyiniz müddətdə namazın içində idiniz” deyər buyurdu. (Buxari 5869, Muslim 640/222, 1480)

عن أبي موسى قال: قلت أنا وأصحابي الذين قدموا معي في السفينة نزلوا في بئير بطنان، والنبي ﷺ بالمدينة، فكان يتنابؤ النبي ﷺ عند صلاة العشاء كل ليلة نفر منهم، فوافقنا النبي ﷺ أنا وأصحابي وله بعض الشغل في بعض أمره فأعتم بالصلاة حتى أهبأ الليل، ثم خرج النبي ﷺ فصلى بهم، فلما قضى صلاته قال لمن حضره: «على رسلكم، أبشروا إن من نعمة الله عليكم أنه ليس أحد من الناس يصلي هذه الساعة غيركم». أو قال: «ما صلى هذه الساعة أحد غيركم». لا يدرى أي الكلمتين قال. قال أبو موسى رضي الله عنه فرجعنا فرحنا بما سمعنا من رسول الله ﷺ.

375. Əbu Musa رضي الله عنه demişdir: “Mən və mənəmlə birlikdə (Yəməndən) gəmidə gəlmiş yoldaşlarım (bir müddət) Buthan vadisində qaldıq. O zaman Peyğəmbər ﷺ Mədinədə idi. Bizlərdən bəziləri hər gecə işə namazı vaxtı növbə ilə Peyğəmbərin ﷺ yanına gedərdi. (Bir gecə) mən yoldaşlarımla Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldikdə o özünə aid olan bir işlə məşğul idi. Buna görə də namazı

gecə yarısındanək gecikdirdi. Sonra (evindən) çıxıb camaata namaz qıldırıdı. Namazını bitirdikdən sonra orada olanlara dedi: “Tələsməyin! Sevinin! Həqiqətən də, Allahın sizə olan lütfündəndir ki, sizdən başqa yer üzündə yaşayanlardan heç kəs (bu saatda) işə namazını qılmır (və ya sizdən başqa heç kəs bu vaxt namaz qılmır)”. (Rəvayətçi) onun bu sözlərdən hansı birini söylədiyini bilmirdi. Əbu Musa: “Biz Peyğəmbərdən ﷺ eşitdiyimizə sevindik və (yerimizə) qayıtdıq”. (Buxari 567, Muslim 641/224, 1483)

حديث ابن عباس قال: أَعْتَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ بِالْعِثَاءِ حَتَّى رَقَدَ النَّاسُ وَاسْتَبَقَطُوا، وَرَقَدُوا وَاسْتَبَقَطُوا؛ فَقَامَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَقَالَ: الصَّلَاةُ فَخَرَجَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ الْآنَ، يَقَطُرُ رَأْسُهُ مَاءً، وَأَضِعَا يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ فَقَالَ: لَوْلَا أَنْ أُشِقَّ عَلَى أُمَّتِي لِأَمْرِهِمْ أَنْ يُصَلُّوْهَا هَكَذَا (قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ الرَّأْوِيُّ عَنْ عَطَاءٍ، الرَّأْوِيُّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ) فَاسْتَنْبَتَ عَطَاءٌ كَيْفَ وَضَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَأْسِهِ يَدَهُ كَمَا أَنْبَأَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ، فَبَدَدَ لِي عَطَاءٌ بَيْنَ أَصَابِعِهِ شَيْئًا مِنْ تَبْلِيدٍ، ثُمَّ وَضَعَ أَطْرَافَ أَصَابِعِهِ عَلَى قَرْنِ الرَّأْسِ ثُمَّ ضَمَّهَا، يُبْرِئُهَا كَذَلِكَ عَلَى الرَّأْسِ حَتَّى مَسَّتْ إِبْهَامُهُ طَرْفَ الْأُذُنِ مِمَّا يَلِي الْوَجْهَ عَلَى الصُّدْغِ وَتَاجِيَةِ اللَّحْيَةِ، لَا يَقْصِرُ وَلَا يُطْشُ إِلَّا كَذَلِكَ، وَقَالَ: لَوْلَا أَنْ أُشِقَّ عَلَى أُمَّتِي لِأَمْرِهِمْ أَنْ يُصَلُّوْهَا هَكَذَا

376. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bayıra çıxdı – o, sanki indi də gözlərim önündədir, başından su damcılayırdı, əlini də başına qoymuşdu. O buyurdu: “Əgər ümmətimə çətin olmasaydı, bu namazı məhz bu vaxtda qılmağı onlara əmr edərdim.” (İbn Cüreyc, Atadan, o da İbn Abbasdan) İbn Abbas ﷺ Peyğəmbərin ﷺ əlini öz başına necə qoyduğunu izah edib demişdir: “O, barmaqlarını bir qədər aralayıb sonra barmaq uclarını başının yan tərəfinə qoydu, daha sonra barmaqlarını birləşdirib baş barmağı gicgahla saqqalın birləşdiyi tərəfdən qulaq mərcəyinə dəyənədək başına çəkdi. O, (bu əməli təkrar təkrar) edərkən nə tələsər, nə də əskildərdi. Sonra: “Əgər ümmətimə çətin olmasaydı, bu namazı məhz bu vaxtda qılmağı onlara əmr edərdim.” (Buxari 571, Muslim 642/225, 1484)

استحباب التكبير بالصبح في أول وقتها وهو التغليس وبيان قدر القراءة فيها

Sübh Namazını Əvvəl Vaxtında (Bu Vaxt İsa Gecənin Axır Qaranlıq Olan Vaxtıdır) Tezləşdirməyin Müstəhəb Olması Və Bu Namazda Qiraətin Miqdarı

حديث عائشة، قَالَتْ: كُنَّ نِسَاءُ الْمُؤْمِنَاتِ يَشْهَدْنَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْفَجْرِ مُتَلَفَعَاتٍ بِمُرُوطِهِنَّ، ثُمَّ يَنْقَلِبْنَ إِلَى بُيُوتِهِنَّ حِينَ يَقْضِينَ الصَّلَاةَ لَا يَعْرِفُهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الْعُلَسِ

377. Aişə رَءَايَاتُهَا edir ki, mömin qadınlar Rəsulullah ﷺ ilə birlikdə sübh namazını örtüklərinə örtünərək namaza hazır durardılar. Sonra namazlarını qılıb evlərinə qayıdardılar. Qaranlıq olduğuna görə onları kimsə tanımazdı". (Buxari 578, Muslim 645/231, 1490)

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الطُّهْرَ بِالْهَاجِرَةِ، وَالْعَصْرَ وَالشَّمْسُ نَقِيَّةً، وَالْمَغْرِبَ إِذَا وَجِبَتْ، وَالْعِشَاءَ أَحْيَانًا وَأَحْيَانًا، إِذَا رَأَاهُمْ اجْتَمَعُوا عَجَلًا، وَإِذَا رَأَاهُمْ أَبْطَأُوا آخَرَ، وَالصُّبْحَ كَانُوا، أَوْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي بِهَا بَعْلَسَ.

378. Cabir İbn Abdullah رَءَايَاتُهَا edir ki, Peyğəmbər ﷺ zöhr namazını günorta vaxtı, əsr namazını günəş hələ parlaq ikən, məğrib namazını günəş batdıqda, işa namazını isə hərdən (ilk vaxtında), hərdən də (axır vaxtında) qıldadı. Görsəydi ki camaat (məscidə) toplaşmış, (namazı) erkən qıldadı, görəndə ki onlar yubanmışlar, (onu) gec qıldadı. Sübh namazını isə onlar (yaxud Peyğəmbər ﷺ) ala-qaranlıqda qıldadı. (Buxari 560, Muslim 646/233, 1492)

حَدِيثُ أَبِي بَرزَةَ الْأَسْلَمِيِّ، وَقَدْ سُئِلَ عَنْ وَقْتِ الصَّلَاةِ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الطُّهْرَ حِينَ تَزُولُ الشَّمْسُ، وَالْعَصْرَ، وَيَرْجِعُ الرَّجُلُ إِلَى أَقْصَى الْمَدِينَةِ وَالشَّمْسُ حَيَّةً (قَالَ الرَّأْيِيُّ عَنْ أَبِي بَرزَةَ: وَنَسِيتُ مَا قَالَ فِي الْمَغْرِبِ) وَلَا يُبَالِي بِتَأخِيرِ الْعِشَاءِ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ، وَلَا يُحِبُّ النَّوْمَ قَبْلَهَا وَلَا الْحَدِيثَ بَعْدَهَا، وَيُصَلِّي الصُّبْحَ، فَيَنْصَرِفُ الرَّجُلُ فَيَعْرِفُ جَلِيسَهُ؛ وَكَانَ يَقْرَأُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ أَوْ إِحْدَاهُمَا مَا بَيْنَ السِّتِينَ إِلَى الْمِائَةِ

379. Əbu Bərzə əs-Sələmidən namazların vaxtları barəsində soruşduq. Peyğəmbər Zöhr namazını günəş zeniti keçdikdən sonra qıldadı, əsr namazını (elə bir saatda qıldadı ki) bir nəfər Mədinənin ən uzaq yerinə gedib qayıdardı günəş hələ də qızmar olaraq (yandırardı). Ravi deyir ki, Əbu Bərzə deyir ki, axşam namazının vaxtı barəsində söylədiklərini unuttum. Peyğəmbər ﷺ İşa namazını gecənin üçtə birinə kimi gecikdirməsinə bir şey deməzdi və işa namazından qabaq yatmağı və ondan sonra danışmağı sevməzdi. Sübh namazını qıldırıqdan sonra namazdan ayrıldıqca insan yanında oturanı tanıyardı. Sübh namazın iki rükətində və birində altmış ilə yüz ayə arası oxuyardı". (Buxari 771, Muslim 647/235, 1494)

فضل صلاة الجماعة وبيان التشديد في التخلف عنها

Camaat Namazının Fəziləti Və Ondən Qaçanlar (Davamiyyətli Gəlməyənlər) Haqqında Olan Şiddətin Bəyanı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «تَفْضُلُ صَلَاةِ الْجَمِيعِ صَلَاةُ أَحَدِكُمْ وَحْدَهُ بِخَمْسٍ وَعِشْرِينَ جُزْءًا، وَتَحْتَمِعُ مَلَائِكَةُ اللَّيْلِ وَمَلَائِكَةُ النَّهَارِ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ». يَقُولُ: فَاقْرَءُوا إِنِ شِئْتُمْ: ﴿إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾.

380. Əbu Hureyra رضي الله عنه demişdir: “Mən Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم belə dediğini eşitdim: “Camaat namazı birinizin fərdi şəkildə qıldığı namazdan iyirmi beş dəfə üstündür və gecə mələkləri ilə gündüz mələkləri sübh namazında bir yerə toplaşrlar”. Əbu Hureyra: “İstəyirsinizsə, (bu ayəni) oxuyun: “...sübh çağrı oxunan Quranın şahidləri olur”. (əl-İsra 78). (Buxari 648, Muslim 649/246, 1505)

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَدَى بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً».

381. İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Camaat namazı fərdi namazdan iyirmi yeddi dərəcə üstündür.” (Buxari 645, 646, Muslim 650/249, 1509)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَ بِحَطْبٍ فَيَحْطَبُ، ثُمَّ أَمُرَ بِالصَّلَاةِ فَيُؤَدِّنَ لَهَا، ثُمَّ أَمُرَ رَجُلًا فَيُؤَمُّ النَّاسَ، ثُمَّ أُخَالِفُ إِلَى رِجَالٍ فَأَحْرَقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ يَعْلَمُ أَحَدُهُمْ أَنَّهُ يَجِدُ عَرَفَا سَمِينًا أَوْ مِرْمَاتَيْنِ حَسَنَتَيْنِ لَشَهَدَا الْعِشَاءَ».

382. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, mən istərdim əmr edəm, odun yığsınlar, sonra əmr edəm, (camaatı) namaza çağırmaq üçün azan versinlər, sonra da bir adama camaata namaz qıldırmağı tapşırım və namaza gəlməyən kişilərin evinə gedib onların evlərini yandırır küllə edəm. Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, əgər onlardan birisi (burada) ona üstündə yağlı ət parçası olan sümük və ya bir cüt qoyun dırnağı veriləcəyini bilsəydi, mütləq işə namazına gələrdi.” (Buxari 644, 7224, Muslim 651/251, 1513)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: «لَيْسَ صَلَاةٌ أَثْقَلَ عَلَى الْمُنَافِقِينَ مِنَ الْفَجْرِ وَالْعِشَاءِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا». لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَ الْمُؤَدِّنَ فَيَقِيمَ ثُمَّ أَمُرَ رَجُلًا يُؤَمُّ النَّاسَ، ثُمَّ أَخَذُ شُعْلًا مِنْ نَارٍ فَأَحْرَقَ عَلَى مَنْ لَا يَخْرُجُ إِلَى الصَّلَاةِ بَعْدَ

383. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Münafıqlar üçün sübh və işə namazlarından daha ağır namaz yoxdur. Əgər onlar bu iki namazın nə qədər (xeyirli və bərəkətli) olduğunu bilsəydilər, bu namazları qılmaq üçün dizləri üstündə sürünə-sürünə də olsa (məscidə) gələrdilər. Mən istərdim əmr edəm, (camaatı namaza) çağırmaq üçün Muəzzin iqamə versin, sonra da bir adama camaata namaz qıldırmağı tapşırım və sonra Cəhənnəm

atəşindən bir parça götürərək namaza gəlməyən yandırır yandırır kül edəm.”
(Buxari 657, Muslim 651/252, 1514)

الرخصة في التخلف عن الجماعة بعذر

Üzrlü Halda Camaat Namazına Gəlməməyə Rüksət Verilməsi

حديث عِثْبَانَ بْنِ مَالِكٍ، وَهُوَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الْأَنْصَارِ، أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ أَنْكَرْتُ بَصْرِي، وَأَنَا أَصْلِي لِقَوْمِي، فَإِذَا كَانَتْ الْأَمْطَارُ سَالَ الْوَادِي الَّذِي بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ لَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ آتِيَ مَسْجِدَهُمْ، فَأَصَلِّيَ بِهِمْ، وَوَدِدْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَّكَ تَأْتِينِي فَتُصَلِّيَ فِي بَيْتِي فَأَتَّخِذَهُ مُصَلًّى قَالَ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَأَفْعَلُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ قَالَ عِثْبَانُ: فَقَدَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ حِينَ ارْتَفَعَ النَّهَارُ، فَاسْتَأْذَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَذِنَتْ لَهُ، فَلَمْ يَجْلِسْ حَتَّى دَخَلَ الْبَيْتَ، ثُمَّ قَالَ: أَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ مِنْ بَيْتِكَ قَالَ، فَأَشْرَفْتُ لَهُ إِلَى نَاحِيَةٍ مِنَ الْبَيْتِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَبَّرَ، فَقُمْنَا فَصَفْنَا فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ؛ قَالَ وَحَسْبُنَا عَلَى خَزِيرَةٍ صَنَعْنَا لَهُ، قَالَ، فَثَابَ فِي الْبَيْتِ رِجَالٌ مِنْ أَهْلِ الدَّارِ ذُوو عَدَدٍ، فَاجْتَمَعُوا؛ فَقَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ: أَيْنَ مَالِكُ بْنُ الدُّخَيْشِيِّنِ أَوْ ابْنِ الدُّخَيْشِيِّنِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: ذَلِكَ مُتَافِقٌ لَا يُحِبُّ اللَّهُ وَرَسُولُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَقُلْ ذَلِكَ، أَلَا تَرَاهُ قَدْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، يُرِيدُ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ قَالَ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: فَإِنَّا نَرَى وَجْهَهُ وَنُصَيِّحَتَهُ إِلَى الْمُتَافِقِينَ؛ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، يَتَّبِعِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ

384. Mahmud İbn Rabi əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ əshabəsi və Bədr döyüşünün ənsardan olan iştirakçısı İtban İbn Malik ﷺ Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulallah! Mənim gözlərim zəifləyib. Özüm də qövmümə namaz qıldırıram. Yağış yağdığı zaman mənimlə onların arasında olan vadini su basır deyə, məscidlərinə gedib onlara namaz qıldıra bilmirəm. Ya Rəsulallah! Mən istəyirəm ki, sən bizim evə gəlib orada namaz qılasan, mən də həmin yeri namazgah edim.” Peyğəmbər: “Allah qoysa, mən (bunu) edərdəm!” dedi. İtban: “Ertəsi gün səhər tezdən Peyğəmbər ﷺ Əbu Bəkrlə ﷺ birlikdə bizə gəldilər. Peyğəmbər ﷺ evə girməyə izn istədi, mən də ona izn verdim. Evə girdikdə oturmada dərhal soruşdu: “Evin harasında namaz qılım?”. İtban: “Mən ona evimdə bir yer göstərdim. Peyğəmbər ﷺ orada durub **“Allahu Əkbər”** dedi (və namaz qılmağa başladı). Biz də onun arxasında cərgəyə durduq. O, iki rükət namaz qıldı və salam verib (namazı bitirdi)”. İtban: “Biz Peyğəmbəri ﷺ bir qədər yubatdıq ki, onun üçün hazırladığımız xəzirəni (ət yeməyi yeyə bilsin). Bu yerin əhalisindən bir çoxları (Peyğəmbərin ﷺ gəlişindən xəbər tutan kimi) gəlib evə doluşdular. Onlardan biri soruşdu: “Malik İbn Duxeyşin (və ya İbn Duxşun) ﷺ haradadır?” Oradakılardan biri dedi: “O, münafıqdır, Allahu və Onun Elçisini sevmir.” Peyğəmbər: “Belə

demə! Məgər sən bilmirsən ki, o, Allahın Üzünü diləyərək **“La ilahə illallah”** demişdir?” (O adam) dedi: “Allah və Onun Elçisi daha yaxşı bilər!”. İtban: “Biz onun münafıqlərə qarşı (mehriban) mövqedə olduğunu və onlara məsləhət verdiyini görürük”. Peyğəmbər: “Allah, həqiqətən də, Onun Üzünü diləyərək **“La ilahə illallah”** deyən kimsəyə, Cəhənnəm odunun toxunmasını haram etmişdir.” (Buxari 425, 1186, 5401, Muslim 33/263, 1528)

حَدِيثَ مُحَمَّدِ بْنِ الرَّبِيعِ زَعَمَ أَنَّهُ عَقَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَعَقَلَ مَجَّةً مَجَّهَا مِنْ دَلْوٍ كَانَ فِي دَارِهِمْ، ثُمَّ حَدَّثَ عَنْ عَثْبَانَ حَدِيثَهُ السَّابِقَ

385. Mahmud İbn Rabi xəbər verdi ki, Rəsulullahı ﷺ xatırladığını, evlərində olan vedrədən ağzına su alıb püskürdüyünü xatırladı və sonra yuxarıda keçən İtbanın ﷺ hədisini zikr etdi”. (Buxari 839, Muslim 33/265, 1530)

جواز الجماعة في النافلة والصلاة على حصى وخمرة وثوب وغيرها من الطاهرات

Nafilə Namazında Camaat Olmasının, Həsirin, Səccadənin, Örtüyün, Paltarın Və Digər Təmiz Şeyərin Üzərində Namaz Qılmağın İcazəli Olması

حَدِيثَ مَيْمُونَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي وَأَنَا حِدَاءَهُ، وَأَنَا حَائِضٌ، وَرُبَّمَا أَصَابَنِي تَوْبُهُ إِذَا سَجَدَ قَالَتْ: وَكَانَ يُصَلِّي عَلَى الْخَمْرَةِ

386. Meymunə rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ, mən qarşısında və heyizli olduğum halda namaz qılırdı. Bəzən səcdə etdiyi zaman geyindiği libası – mən heyizli olduğum halda – mənə toxunardı. Peyğəmbər ﷺ xurma yarpaqlarından düzəldilmiş səccadə üzərində namaz qıldardı”. (Buxari 379, Muslim 513/270, 1174, 1536)

فضل صلاة الجماعة وانتظار الصلاة

Camaat Namazının Fəziləti Və Namazı Gözləməyin Fəziləti

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «صَلَاةُ الْجَمِيعِ تَزِيدُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي نَبِيِّهِ، وَصَلَاتِهِ فِي سُوقِهِ خَمْسًا وَعِشْرِينَ دَرَجَةً، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وَأَتَى الْمَسْجِدَ، لَا يُرِيدُ إِلَّا الصَّلَاةَ، لَمْ يَخْطُ خُطْوَةً إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً، وَحُطَّ عَنْهُ خَطِيئَةٌ، حَتَّى يَدْخُلَ الْمَسْجِدَ، وَإِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ كَانَ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَتْ تَحْسِبُهُ، وَتُصَلِّي - يَعْنِي عَلَيْهِ - الْمَلَائِكَةُ مَا دَامَ فِي مَجْلِسِهِ الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ، مَا لَمْ يُحْدِثْ فِيهِ».

387. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ demişdir: “(İnsanın) camaatla qıldığı namazı öz evində və ya bazarda (fərdi şəkildə) qıldığı namazdan iyirmi beş dəfə artıqdır (savabı). Çünki sizlərdən biri lazımı qaydada dəstəmaz alıb ancaq namaz qılmaq məqsədilə məscidə gəlsə, məscidə daxil olanadək atdığı hər addıma görə Allah onu bir dərəcə yüksəldər və onun bir günahını silər. Məscidə daxil olduqdan sonra orada qaldığı vaxt ərzində namazda olduğu kimi sayılar. Namazını qılacağı yerdə gözlədiyi vaxt ərzində, dəstəmazı pozulanadək mələklər: “Allahım, onu bağışla! Allahım, ona rəhm et!” deyərək onun üçün dua edirlər. (Buxari 477, Muslim 649/272, 1538)

فضل كثرة الخطأ إلى المساجد

Çox Addımlarla Məscidə Getməyin Fəziləti

عَنْ أَبِي مُوسَى ﷺ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «أَعْظَمُ النَّاسِ أَجْرًا فِي الصَّلَاةِ أْبَعْدُهُمْ فَأَبْعَدُهُمْ مَمْشَى، وَالَّذِي يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ حَتَّى يُصَلِّيَهَا مَعَ الْإِمَامِ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنَ الَّذِي يُصَلِّي نَمًّا».

388. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Camaatla birlikdə) namaz qıldıqlarına görə ən böyük mükafatı o kəslər qazanırlar ki, onlar (məscidə gələndə) ən uzaq məsafəni qət edirlər. İmamla birgə namaz qılmaq üçün namazı gözləyənin mükafatı isə namazı qılan kimi yıxılıb-yatan kimsənin mükafatından daha böyükdür.” (Buxari 651, Muslim 662/277, 1545)

المشي إلى الصلاة تحمى به الخطايا وترفع به الدرجات

Namaza Piyada Gedərkən Xətalər (Günahlar) Silinir Və Dərəcələr Qalxır

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْرًا بِيَابِ أَحَدِكُمْ، يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ حَمْسًا، مَا تَقُولُ ذَلِكَ يُبْقِي مِنْ دَرَجَتِهِ؟» قَالُوا: لَا يُبْقِي مِنْ دَرَجَتِهِ شَيْئًا، قَالَ: «فَذَلِكَ مِثْلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ، يَمْحُو اللَّهُ بِهَا الْخَطَايَا».

389. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir deyin görüm, əgər sizdən birinizin qapısının önündən çay axsaydı, o da hər gün bu çayda beş dəfə yuyunsaydı, onun (bədəninə olan) çirkəbdən bir şey qaldırmı?” Əshabələr: “Onun (bədəninə) çirkəbdən heç nə qalmazdı” deyərək cavab verdikdə Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Beş vaxt qılınan namazların məsəli də buna

bənzəyir. Belə ki, Allah bununla günahları silir!" (Buxari 528, Muslim 667/283, 1554)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ وَرَاحَ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ نُزُلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ».

390. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ demişdir: "Kim səhər və axşamüstü məscidə gedərsə, hər gedişində Allah onun üçün Cənnətdə bir yer hazırlayar." (Buxari 662; Muslim 669/285, 1556)

من أحق بالإمامة

İmamlığa Haqqlı Kimlərdi?

عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي نَفَرٍ مِنْ قَوْمِي فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ عِشْرِينَ لَيْلَةً، وَكَانَ رَحِيمًا رَفِيقًا، فَلَمَّا رَأَى شَوْقَنَا إِلَى أَهْلَانَا قَالَ: «ارْجِعُوا فَكُونُوا فِيهِمْ وَعَلِّمُوهُمْ وَصَلُّوا، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَدِّدْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ وَلْيُؤَمِّمُكُمْ أَكْبَرُكُمْ».

391. Malik İbn Huveyris رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ demişdir: "Mən qəbiləməzdən olan bir neçə adamla birlikdə Peyğəmbərin صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ yanına gəldim və biz iyirmi gün onun yanında qaldıq. O (bizimlə) çox mehriban və mülayim rəftar edirdi. Nəhayət, bizim ailələrimiz üçün darıxdığımızı görüb dedi: "Qayıdın, onların yanında olun, (bu dini) onlara öyrədin, (onlara) namaz qıldırın, namaz vaxtı yetişdiyi zaman, qoy biriniz azan verib sizi namaza çağırınsın və sizin ən yaşlı olanınız sizə namaz qıldırınsın." (Buxari 628, 7246, Muslim 674/292, 1567)

استحباب القنوت في جميع الصلاة إذا نزلت بالمسلمين نازلة

Müsəlmanlara Bəla Gəldiyi Zaman, Bütün Namazlarda Qunut Tutulmasının Müstəhəb Olması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ يَرَفَعُ رَأْسَهُ يَقُولُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، يَدْعُو لِرِجَالِ قَبَائِلِهِمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ وَسَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ وَعِيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ، وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ، وَاجْعَلْهَا عَلَيْهِمْ سِنِينَ كَسَنِي يُوسُفَ». وَأَهْلُ الْمَشْرِقِ يَوْمِنَا مِنْ مُضَرَ مُخَالِفُونَ لَهُ.

392. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ rükudan başını qaldıranda: **"Səmi Allahu Limən Həmidəh, Rəbbənə Və Ləkəl Həmd"** deyər, (hərdənbir də) bəzi adamlar üçün (Allaha) dua edər və onların adlarını çəkib deyərdi: "Allahım, Vəlid İbn Vəlidi, Sələmə İbn Hişamı, Ayyaş İbn Əbu Rəbiəni və

möminlərdən zəif olanları xilas et! Allahım, Mudar qəbiləsinə olan əzabını şiddətləndir və onlara Yusufun zamanında göndərdiyin (yeddi qıtlıq və quraqlıq) illəri kimi illər göndər!" O vaxt Mudar qəbiləsindən olan məşriq əhli ona müxalif idi. (Buxari 804, Muslim 675/295, 1574)

حدیث أنس، قال: فَنَتَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَهْرًا يَدْعُو عَلَى رِغْلِ وَذَكَوَانَ

393. Ənəs ؓ demişdir: "Peyğəmbər ﷺ bir ay ərzində Ril və Zəkəvan qəbilələrinin əleyhinə Qnutda dua etmişdir." (Buxari 1003, Muslim 677/303, 1584)

حدیث أنس عن عاصم، قال: سألت أنسًا رضي الله عنه، عن الغنوت، قال: قبل الرُّكُوعِ فقلت: إن فلانًا يزعم أنك قلت بعد الرُّكُوعِ فقال: كذبت؛ ثم حدثنا عن النبي صلى الله عليه وسلم، أنه قنت شهرًا بعد الرُّكُوعِ يدعو على أحياء من بني سليم قال: بعث أربعين أو سبعين (يشكُّ فيه) من القراء إلى أناس من المشركين، فعرض لهم هؤلاء، فقتلوهم؛ وكان بينهم وبين النبي صلى الله عليه وسلم عهد، فما رأيته وجد على أحد ما وجد على غيره

394. Ənəsdən ؓ qunut duası barəsində soruşdular. "Rükudan əvvəlmi, (ya sonramı?)" deyə soruşdular. O: "Rükudan əvvəl" deyə cavab verdi. Ona dedilər: "Bəs filankəs deyir ki, guya sən: "Rükudan sonra" demisən." (Ənəs) dedi: "O, yalan danışır. Peyğəmbər ﷺ rükudan sonra qunut duasını ancaq bir ay ərzində Bəni Suleym oğullarından olan bəzi ərəb qəbilələrinin əleyhinə dua edərkən oxumuşdur. Ənəs sayında tərəddüd edərək: Bildiyimə görə Peyğəmbər ﷺ "Qurra (Qarilər) adlanan qırx və ya yetmiş nəfəri müşriklərin yanına göndərmiş və orada o qarilər qətlə yetirilmişlər. Halbuki müşriklərlə Peyğəmbər ﷺ arasında (bir-birlərinə qarşı silah çəkməyəcəklərinə dair) saziş bağlanmışdı. Elə bu səbəbdən də Peyğəmbər ﷺ düz bir ay onların əleyhinə dualar etdi. Peyğəmbərin ﷺ onlar üçün üzüldüyü qədər heç bir kimsəyə üzüldüyünü görmədim". (Buxari 3170, Muslim 677/301, 1581)

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: بعث النبي صلى الله عليه وسلم سرية يُقال لهم القراء، فأصيبوا، فما رأيت النبي صلى الله عليه وسلم وجد على شيء ما وجد على غيره، ففقت شهرًا في صلاة الفجر، ويقول: إن عصبة عصوا الله ورسوله

395. Ənəs İbn Məlik ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Qurra adlanan (qırx və ya yetmiş) nəfərlik dəstəni (Nəcd xalqına) (Quranı) öyrətmək üçün göndərmişdir. (Onlar Mauna quyusu yanında pusquya düşüb öldürüldülər). Mən Peyğəmbərin ﷺ onların öldürülməsinə üzüldüyü qədər başqa heç kimsəyə bu qədər üzüldüyünü görmədim. Peyğəmbər sübh namazında bir ay Qunut tutdu. Usayya qəbiləsi Allah və Rəsuluna asi oldular". (Buxari 6394, Muslim 1584, 1589)

Buraxılmış Namazın Qəzası Və Onu Tezləşdirmək

حديث عمران بن حصين، أَنَّهُمْ كَانُوا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَسِيرٍ، فَأَدْلَجُوا لَيْلَتَهُمْ، حَتَّى إِذَا كَانَ وَجْهُ الصُّبْحِ عَرَسُوا فَعَلَبَتْهُمُ أَعْيُنُهُمْ حَتَّى ارْتَفَعَتِ الشَّمْسُ، فَكَانَ أَوَّلَ مَنْ اسْتَيْقَظَ مِنْ مَنَامِهِ أَبُو بَكْرٍ، وَكَانَ لَا يُوقِظُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ مَنَامِهِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ، فَاسْتَيْقَظَ عُمَرُ فَقَعَدَ أَبُو بَكْرٍ عِنْدَ رَأْسِهِ، فَجَعَلَ يُكَبِّرُ وَيُرْفَعُ صَوْتَهُ حَتَّى اسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَنَزَلَ وَصَلَّى بِنَا الْعِدَاةَ؛ فَأَعْتَزَلَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لَمْ يُصَلِّ مَعَنَا فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ: يَا فُلَانُ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُصَلِّيَ مَعَنَا قَالَ: أَصَابَنِي جَنَابَةٌ فَأَمَرَهُ أَنْ يَتِيمَمَ بِالصَّعِيدِ، ثُمَّ صَلَّى وَجَعَلَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رُكُوبِ بَيْنَ يَدَيْهِ، وَقَدْ عَطِشْنَا عَطَشًا شَدِيدًا فَيَتِيمَمًا نَحْنُ نَسِيرُ إِذَا بِأَمْرٍ أَوْ سَادِلَةٍ رَجُلَيْهَا بَيْنَ مَرَادَتَيْنِ؛ فَقُلْنَا لَهَا: أَيْنَ الْمَاءُ فَقَالَتْ: إِنَّهُ لَا مَاءَ فَقُلْنَا: كَمْ بَيْنَ أَهْلِكَ وَبَيْنَ الْمَاءِ قَالَتْ: يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ فَقُلْنَا: انْطَلِقِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: وَمَا رَسُولُ اللَّهِ فَلَمْ نَمْلِكْهَا مِنْ أَمْرِهَا حَتَّى اسْتَقْبَلْنَا بِهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَدَّثَتْهُ بِمِثْلِ الَّذِي حَدَّثْنَا، غَيْرَ أَنَّهُ حَدَّثَتْهُ أَنَّهَا مُؤَيَّمَةٌ فَأَمَرَ بِمَرَادَتَيْهَا، فَمَسَحَ فِي الْعَرَاوِينِ، فَشَرَبْنَا عَطِشًا، أَرْبَعِينَ رَجُلًا، حَتَّى رَوَيْنَا فَمَلَأْنَا كُلَّ قَرْبَةٍ مَعَنَا وَإِدَاوٍ، غَيْرَ أَنَّهُ لَمْ نَسْتَقِ بِعَيْرٍ، وَهِيَ تَكَادُ تَنْضُ مِنْ الْجِلَاءِ ثُمَّ قَالَ: هَاتُوا مَا عِنْدَكُمْ فَجَمَعْنَا لَهَا مِنَ الْكَبْسِ وَالثَّمْرِ حَتَّى أَتَتْ أَهْلَهَا فَقَالَتْ: لَقِيتُ أُسْحَرَ النَّاسِ أَوْ هُوَ نَبِيٌّ كَمَا زَعَمُوا فَهَدَى اللَّهُ ذَاكَ الصَّرْمَ بِنَتِكَ الْمُرَاةَ، فَاسْأَلْتِ وَأَسْأَلُوا

396. İmran İbn Huseyn ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər bir səfərə çıxmışdıq. Bütün gecəni yol getdikdən sonra gecənin sonu səhərə yaxın dincəlmək üçün dayandıq. Gözləri onlara qalib gəlmiş günəş qalxana kimi yatıb qaldıq. Yuxudan ilk oyanan Əbu Bəkr ﷺ olmuşdu. Peyğəmbər ﷺ özü yuxudan oyanmamış onu heç kəs durğuzmazdı. Sonra Ömər ﷺ oyandı. Əbu Bəkr, Rəsulullahın ﷺ başı yanında oturub yüksək səslə Təkbir gətirdi ki, Peyğəmbər ﷺ oyansın. Nəhayət Peyğəmbər ﷺ oyandı. (Bir az yeridikdən) sonra düşüb bizlərə sübh namazını qıldırdı. Bir nəfər cəmaatdan ayrıldı və bizimlə namaz qımadı. Peyğəmbər ﷺ namazdan sonra: “Ey filankəs bizimlə namaz qılmamağa sənən mane olan nədir?”. O: “Boynuma cənabət qüslü düşüb” dedi. Peyğəmbər ﷺ ona təmiz torpaqla təyəmmüm etməyi əmr etdi. Sonra o, şəxs təyəmmüm edib namaz qıldı. Peyğəmbər ﷺ məni miniyində önündə oturdu. Biz şiddətli bir susuzluğa düşdük. Bu halda (su axtardığımız) zaman dəvəsi üzərində iki böyük su tuluğunun üstündən ayaqlarını sallamış bir qadınla rastlaşdıq. Qadına: “Su harada?” deyər soruşduq. Qadın: burada su yoxdur. Biz qadına: “Sənin əhlinlə su arasında nə qədər məsafə var?” dedik. Qadın: “Bir gün bir gecə” dedi. Biz: “Peyğəmbərin ﷺ yanına get” dedik. Qadın: “Rəsulullah nədir?” dedi. İmran: “Biz o, qarıdan heç bir şeyə nail olmayıb onu Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdik. Qadın Peyğəmbərə ﷺ bizə söylədiyinin bənzərini söylədi və Peyğəmbərə ﷺ yetim uşaqların sahibi olduğunu söylədi. Peyğəmbər ﷺ qadının su tuluqarını endirməsini əmr etdi. Tuluqların aşağı tərəfindəki iki ağzını əliylə məsh etdi. Biz çox susamış qırx kişi doyuncaya qədər su içdik və bərabərimizdə olan su qablarını və tuluqları da doldurduq.

Heç bir dövəyə su vermədik. Su tuluqları dolduqdan sonra su hələdə axırdı. Sonra Peyğəmbər ﷺ yeyəcəklərdən gətirin” buyurdu. Qadın üçün yeyiləcək bir şeylər və xurm bir miqdar toplandı. Qadın qəbiləsinin yanına gələrək: “Mən insanların ən sehırbazını qarşılaşdım və ya onların iddia etdikləri kimi bir Peyğəmbərdir. Sonra Allah o, qadın səbəbilə qəbiləyə hidayət verdi və İslama girdi və oba xalqı da İslamı girdilər”. (Buxari 3571, Muslim 682/312, 1595)

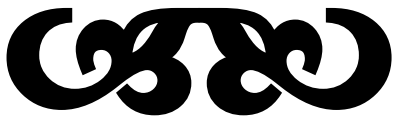
عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَهَا، لَا كَفَّارَةَ لَهَا إِلَّا ذَلِكَ: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾».

397. Ənəs İbn Malik رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim namazını unudarsa, qoy yadına düşən kimi onu qılsın. Unudulan namazın bundan başqa kəffarəsi yoxdur.” (Uca Allah buyurur): **“Məni xatırlamaq üçün namaz qıl!”** (Buxari 597, Muslim 684/314, 1598)

كتاب صلاة المسافرين وقصرها

**Müsafirlərin Namazı Və
Onun Qısaltılması Kitabı**

صلاة المسافرين وقصرها

Müsafirlərin Namazı Və Onun Qısaltılması

عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رضي الله عنها قَالَتْ: «فَرَضَ اللَّهُ الصَّلَاةَ حِينَ فَرَضَهَا رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ، فَأُفِرَّتْ صَلَاةُ السَّفَرِ، وَزِيدَ فِي صَلَاةِ الْحَضَرِ».

398. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Allah səfərdə və evdə qılınan namazları iki rükət iki rükət qılmağı əmr etmişdi, sonralar isə səfərdə qılınan namazlar olduğu kimi qaldı, daimi yaşayış yerində qılınan namazlara isə (bir və ya iki rükət) artırıldı." (Buxari 350, Muslim 685/1, 1602)

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما قَالَ: صَحِبْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فَلَمْ أَرَهُ يُسَبِّحُ فِي السَّفَرِ، وَقَالَ اللَّهُ جَلَّ ذِكْرُهُ: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

399. İbn Ömər رضي الله عنهما demişdir: "Mən (vaxtaşırı) Peyğəmbərlə صلى الله عليه وسلم yol yoldaşı olmuşam və onun səfərdə (nafilə) namazı qıldığını görməmişəm. Tərifəlayiq Allah buyurur: "Allahın elçisi sizlərə gözəl nümunədir". (əl-Əhzab 21). (Buxari 1101, Muslim 689/9, 1612)

حديث أنس رضي الله عنه، قال: صَلَّيْتُ الطُّهْرَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا، وَبِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ

400. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ilə bərabər Zöhr namazını Mədinədə dödr rükət qıldıq. Zul Huleyfədə isə iki rükət qıldıq". (Buxari 1089, Muslim 690/11, 1614)

عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ، فَكَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ حَتَّى رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ. قُلْتُ أَقَمْتُمْ بِمَكَّةَ شَيْئًا قَالَ أَقَمْنَا بِهَا عَشْرًا.

401. Ənəs رضي الله عنه demişdir: "Biz Peyğəmbərlə صلى الله عليه وسلم birlikdə Mədinədən Məkkəyə yola düşdük. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Mədinəyə qayıdanadək namazları iki rükət iki rükət qıldı". (Yəhya ibn İshaq demişdir): "Mən (Ənəsdən) soruşdum: "Siz Məkkədə çoxmu qaldınız?" O dedi: "Biz orada on gün qaldıq." (Buxari 1081, Muslim 1618)

قصر الصلاة بمكة

Minada Namazın Qısaltılması

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِمِئَةِ رَكَعَتَيْنِ، وَأَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، وَمَعَ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا مِنْ إِمَارَتِهِ ثُمَّ أَتَمَّهَا.

402. Abdullah İbn Ömər رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا demişdir: “Mən Minada Peyğəmbərlə ﷺ, Əbu Bəkrə, Ömərə, habelə Osmanla رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا birlikdə – onun xilafətinin ilk illərində – namazı iki rükət qıldım. Sonralar Osman رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا namazları tam qıldırtdı. (Buxari 1082, Muslim 694/16, 1622, 1628)

حَدِيثُ حَارِثَةَ بْنِ وَهَبٍ الْخُزَاعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَنَحْنُ أَكْثَرُ مَا كُنَّا قَطُّ وَأَمْنُهُ، بِمِئَةِ رَكَعَتَيْنِ

403. Həris İbn Vəhb əl-Xuzaiy رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bizlərə ən çox və ən əmin olduğumuz vaxt Minada namazı iki rükət qıldırardı”. (Buxari 1656, Muslim 1631, 696/21)

الصلاة في الرحال في المطر

Yağışlı Vaxtlarda Namazın Evlərdə Qılınması

حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّهُ أَدَانَ بِالصَّلَاةِ فِي لَيْلَةِ ذَاتِ بَرْدٍ وَرِيحٍ، ثُمَّ قَالَ: أَلَا صَلُّوا فِي الرَّحَالِ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْمُرُ الْمُؤَدَّنَ، إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ ذَاتِ بَرْدٍ وَمَطَرٍ، يَقُولُ: أَلَا صَلُّوا فِي الرَّحَالِ

404. İbn Ömər رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا küləkli və soyuq bir gecədə namaza azan verildi və belə deyildi: “Evlərinizdə namaz qılın”. Sonra dedi: “Peyğəmbər ﷺ şiddətli soyuq və yağışlı gecələrdə müəzzinə belə çağırmasını əmr etdi: “Namazı evlərinizdə qılın”. (Buxari 632, 666, Muslim 1632, 1634, 697/22)

حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لِمُؤَدِّنِهِ فِي يَوْمٍ مَطِيرٍ: إِذَا قُلْتَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ فَلَا تَقُلْ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، قُلْ صَلُّوا فِي بُيُوتِكُمْ فَكَأَنَّ النَّاسَ اسْتَنْكَرُوا، قَالَ: فَعَلَهُ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي، إِنَّ الْجُمُعَةَ عَزْمَةٌ، وَإِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أُحْرِجَكُمْ فَتَمَشُّونَ فِي الطَّيْنِ وَالِدَّحْضِ

405. İbn Abbas رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا yağmurlu bir Cümə günündə Müəzzinə: ***Əşhadu Ənna Muhəmmədən Rəsulullah*** dedikdən sonra ***Hayyə ələs Salət*** demə, onun yerinə ***Sallu Fi Buyutikum*** – Namazı evlərinizdə qılın – sözünü söylə. İnsanlar bundan xoşlanmadılar. İbn Abbas: “Bunu məndə xeyirli bir kimsə etmişdir. Çünki Cümə əzəməti (vacib) bir ibadətdir. Mən isə sizləri su və palçıqın içərisinə salmaqla əziyyət vermək istəmədim” dedi. (Buxari 901, Muslim 699/26, 1637)

جواز صلاة النافلة على الدابة في السفر حيث توجهت

Səfərdə Olarkən Heyvanın Yönəldiyi Tərəfə Doğru Onun Üzərində Nafilə Namazının Qılınmasının İcazəli Olması

حدیث ابنِ عُمَرَ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي السَّفَرِ عَلَى رَاحِلَتِهِ حَيْثُ تَوَجَّهَتْ بِهِ، يَوْمَ إِيمَاءَ، صَلَاةَ اللَّيْلِ إِلَّا الْفَرَائِضَ، وَيُوتِرُ عَلَى رَاحِلَتِهِ

406. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ səfər əsnasında minik üzərində dəvə hansı tərəfə çevrilirsə çevrilsin fərzlərdən başqa olan gecə namazlarını qıldadı. Vitr namazını da minik üzərində qıldadı". (Buxari 1000, Muslim 1644)

عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي السَّفَرِ عَلَى ظَهْرِ رَاحِلَتِهِ حَيْثُ تَوَجَّهَتْ بِهِ.

407. Amir İbn Rabiə ﷺ Peyğəmbərin ﷺ səfərdə ikən dəvəsinin üstündə getdiyi istiqamətə tərəf üz tutub gecə (nafilə) namazı qıldığını görmüşdür. (Buxari 1104, Muslim 1645)

عَنْ أَنَسٍ، أَنَّهُ صَلَّى عَلَى حِمَارٍ وَوَجَّهَهُ عَنْ يَسَارِ الْقِبْلَةِ، فَقِيلَ لَهُ: تُصَلِّي لِغَيْرِ الْقِبْلَةِ؟ فَقَالَ: لَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَعَلَهُ لَمْ أَفْعَلُهُ.

408. Ənəs ﷺ eşşəyin üstündə ikən, qiblənin sol tərəfinə üz tutub namaz qıldı. Ona deyildi: "Sən qiblədən başqa tərəfə namaz qılırsan?!" O dedi: "Mən Peyğəmbərin ﷺ belə etdiyini görməsəydim, belə etməzdim." (Buxari 1100, Muslim 1654)

جواز الجمع بين الصلاتين في السفر

Səfərdə İki Namazı Cəm Etməyin İcazəli Olması

حدیث ابنِ عُمَرَ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَعْجَلَهُ السَّيْرُ فِي السَّفَرِ يُؤَخِّرُ الْمَغْرِبَ حَتَّى يَجْمَعَ بَيْنَهُمَا وَبَيْنَ الْعِشَاءِ

409. Abdullah İbn Ömər ﷺ demişdir: "Peyğəmbər ﷺ səfərdə tələsik bir işi olduqda məğrib namazını gecikdirərək İşa namazı ilə birlikdə qıldığını gördüm" (Buxari 1091, Muslim 703/45, 1658)

حدیث أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَرْتَبِعَ الشَّمْسُ آخِرَ الظُّهْرِ إِلَى وَقْتِ الْعَصْرِ، ثُمَّ نَزَلَ فَجَمَعَ بَيْنَهُمَا، فَإِنْ زَاغَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَرْتَحِلَ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ رَكِبَ

410. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ günəş zeniti keçməmişdən əvvəl səfərə çıxardısa Zöhr namazını Əsr namazının vaxtına kimi uzadar, sonra miniyindən düşərək hər ikisini cəm edərək qıldadı, əgər günəş zeniti keçdikdən sonra səfərə çıxmamışdan qabaq Zöhrü qılıb sonra miniyinə minərdi". (Buxari 1112, Muslim 704/46, 1659)

الجمع بين الصلاتين في الحضر

Hazırda (Səfərdə Deyil Yerli Sakin Olarkən) İki Namazı Birdən Cəm Etmək

حدیث ابن عباس قال: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَمَانِيًا جَمِيعًا، وَسَبْعًا جَمِيعًا

411. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə birlikdə səkkiz (Zöhr və Əsri) və ya yeddi (Məğrib və İşanı) cəm edərək qılmışdıq". (Buxari 1174, Muslim 705/55, 1668)

جواز الانصراف من الصلاة عن اليمين والشمال

Namazdan (Sonra) Sağ Və Sol Tərəfə Yönlərək Çıxmağın İcazəli Olması

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لَا يَجْعَلُ أَحَدُكُمْ لِلشَّيْطَانِ شَيْئًا مِنْ صَلَاتِهِ، يَرَى أَنْ حَقًّا عَلَيْهِ أَنْ لَا يَنْصَرِفَ إِلَّا عَنْ يَمِينِهِ، لَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ كَثِيرًا يَنْصَرِفُ عَنْ يَسَارِهِ.

412. Abdullah İbn Məsud ﷺ demişdir: "Qoy sizlərdən biri "(namaz qıldığı yerdən) qalxıb ancaq sağ tərəfə getmək lazımdır" deyə etiqad edib namazından şeytana bir pay ayırmasın. Mən çox vaxt Peyğəmbərin ﷺ qalxıb sol tərəfə qalxıb getdiyini görmüşəm." (Buxari 852, Muslim 707/59, 1672)

كراهة الشروع في نافلة بعد شروع المؤذن

Müəzzin (İqaməyə) Başladıqdan Sonra Nafilə Namazına Başlamağın Məkrüh Olması

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكِ ابْنِ بُحَيَّةَ، رَجُلٍ مِنَ الْأَزْدِ رضي الله عنه، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم رَأَى رَجُلًا وَقَدْ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ يُصَلِّي رَكَعَتَيْنِ، فَلَمَّا انْتَصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لَاتَ بِهِ النَّاسُ، وَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «الصُّبْحُ أَرْبَعًا، الصُّبْحُ أَرْبَعًا».

413. Əzd qəbiləsindən olan Abdullah İbn Malik İbn Buheyne رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir dəfə Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم iqamə verildikdən sonra bir adamın iki rükət namaz qıldığını gördü. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم namazı bitirdikdən sonra camaat onun ətrafına yığışdı və o (həmin adamdan): “Sübh namazını dörd rükətmi (qıldın)? Sübh namazını dörd rükətmi (qıldın)?” deyə soruşdu. (Buxari 663, Muslim 1682, 1683)

استحباب تحية المسجد بركعتين وكرهية الجلوس قبل صلاحهما وأنها مشروعة في جميع الأوقات

Məscidə Daxil Olarkən İki Təhiyyət (Məscid Haqqı) Namazının Qılınmasının Müstəhəb Olması Və Bu Namazı Qılmadan Oturmağın Məkrüh Olması, (Həmçinin) Təhiyyə Namazının Bütün Vaxtlarda Qılınmasının Məşru Olması

عَنْ أَبِي قَتَادَةَ السَّلْمِيِّ رضي الله عنه، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ الْمَسْجِدَ فَلْيَرْكَعْ رَكَعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ».

414. Əbu Qətadə əs-Sələmi رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizlərdən biri məscidə daxil olduğu zaman qoy oturmamışdan əvvəl iki rükət namaz qılsın.” (Buxari 444, Muslim 714/69, 1687)

استحباب الركعتين في المسجد لمن قدم من سفر أول قدمه

Səfərdən Qayıdan Kimsə Üçün Qayıdışının Əvvəlində Məsciddə İki Rükət Namaz Qılmağın Müstəhəb Olması

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنه قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فِي غَزَاةٍ، فَأَنْبَطَ بِي حِمْلِي وَأَعْيَا، فَأَتَى عَلِيَّ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «جَابِرُ». فَقُلْتُ نَعَمْ. قَالَ: «مَا شَأْنُكَ». قُلْتُ أَنْبَطَ عَلَيَّ حِمْلِي وَأَعْيَا، فَتَخَلَّفْتُ. فَنَزَلَ يَحْتَجُّهُ بِمِحْنَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: «ارْكَبْ». فَرَكِبْتُ، فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ أَكْفَهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «تَزَوَّجْتَ». قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ: «بِكْرًا أَمْ نَيْبًا». قُلْتُ بَلَّ نَيْبًا. قَالَ: «أَفَلَا جَارِيَةٌ تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ». قُلْتُ إِنَّ لِي أَخَوَاتٍ، فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَتَزَوَّجَ امْرَأَةً تَحْمَعُهُنَّ، وَتَمَشُطُهُنَّ، وَتَقْرُمُ عَلَيْنَهُنَّ. قَالَ: «أَمَّا إِنَّكَ قَادِمٌ، فَإِذَا قَدِمْتَ فَالْكَيْسَ الْكَيْسِ». ثُمَّ قَالَ: «اتَّبِعْ حِمْلَكَ». قُلْتُ نَعَمْ. فَاشْتَرَاهُ مِنِّي بِأَوْقِيَّةٍ، ثُمَّ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَبْلِي، وَقَدِمْتُ بِالْعَدَاةِ، فَجِئْنَا إِلَى الْمَسْجِدِ، فَوَجَدْتُهُ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ، قَالَ: «الآنَ قَدِمْتَ». قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ: «فَدَعْ حِمْلَكَ، فَادْخُلْ فَصَلِّ رَكَعَتَيْنِ». فَدَخَلْتُ فَصَلَّيْتُ، فَأَمَرَ بِاللَّيْلِ أَنْ يَزِنَ لِي أَوْقِيَّةً. فَوَزَنَ لِي بِاللَّيْلِ، فَأَرْجَحَ فِي الْمِيزَانِ، فَانْطَلَقْتُ حَتَّى وُكِّتُ فَقَالَ: «ادْعُ لِي جَابِرًا». قُلْتُ الْآنَ يَرُدُّ عَلَيَّ الْحِمْلَ، وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْهُ، قَالَ: «خُذْ حِمْلَكَ وَلَكَ ثَمَنُهُ».

415. Cabir İbn Abdullah ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə döyüşlərin birində iştirak edirdim. Bu əsnada mənim dəvəm yorğun düşüb asta-asta getməyə başladı. Onda Peyğəmbər ﷺ mənə yaxınlaşıb: “Cabir!” deyə çağırırdı. Mən: “Bəli!” dedim. Peyğəmbər: “Sənə nə olub?” deyə soruşdu. Dedim: “Dəvəm yorulub asta-asta gedir, buna görə də mən geri qalmışam.” Peyğəmbər ﷺ dəvəsindən yerə enib əlindəki ağacla (mənim) dəvəmi vurdu, sonra da mənə: “Min!” dedi. Mən də mindim. (Dəvə sürətlə yerindən götürüldü və) mən Peyğəmbəri ﷺ keçməyim deyə dəvəni tutub saxlamağa başladım. Peyğəmbər ﷺ (məndən) soruşdu: “Evlənmişənmi?” Dedim: “Bəli!” (Yenə) soruşdu: “Bakirə qızla, ya dul qadınla?” Dedim: “Dul qadınla.” Dedi: “Niyə qızla evlənmirsən ki, bir-birinizi əzizləyəsiz?” Dedim: “(İş orasındadır ki,) mənim körpə bacılarım var. Bu səbəbdən də mən bacılarımı bir yerə yığa biləcək, saçlarını darayacaq və onların qayğısına qalacaq bir qadınla evlənməyi məsləhət bildim. Peyğəmbər: “İndi sən Mədinəyə qayıdırsan. Elə ki evə gəldin, (zövcəni) o ki var əzizlə!” Sonra soruşdu ki: “Dəvəni satırsanmı?” Mən: “Bəli!” dedim. Onda Peyğəmbər ﷺ bir övqiyyə³⁸ verib dəvəni məndən satın aldı. Peyğəmbər ﷺ məndən qabaq gəlib (Mədinəyə) çatdı. Mən (ora) səhər çatdım. Biz məscidə getdik və mən məscidin qapısının önündə Peyğəmbəri ﷺ gördüm. O soruşdu: “İndi gəlib çatırsan?” Mən: “Bəli!” dedim. Peyğəmbər ﷺ (məne): “Dəvəni burada saxla, (məscidə) gir, iki rükət namaz qıl!” deyə buyurdu. Mən (məscidə) girib iki rükət namaz qıldım. Sonra Peyğəmbər ﷺ Bilala mənim üçün (tərəzidə) övqiyyə çəkməyi əmr etdi, Bilal da onu mənim üçün çəkdi, (hətta) bir az da artıq qoydu. Mən dönüb getdikdə Peyğəmbər: “Cabiri yanıma çağırın!” deyə buyurdu. (Öz-özümə) dedim: “İndi dəvəni mənə geri qaytaracaq.” Bu iş mənim ən xoşlamadığım bir şey idi. (Lakin Peyğəmbər ﷺ) dedi: “Dəvəni götür, pulunu da özünə saxla.” (Buxari 2097, Muslim 1691)

استحباب صلاة الضحى وأن أقلها ركعتان

Duha Namazının Müstəhəb Olması Və Ən Az Rükət Sayının İki Rükət Olması

³⁸ Bir övqiyyə 40 dirhəmə bərabərdir. Demək, 5 övqiyyə 200 dirhəmə bərabərdir. O dövrün 1 dirhəmi 0,7 misqala, 200 dirhəmi 140 misqala – bu da 595 qram gümüşə bərabərdir. Qızıla gəlincə, onun miqdarı iyirmi dinar və bundan artıq olduqda onun qırxdan bir hissəsi və ya 2,5 % zəkat verilməlidir. O dövrün 1 dinarı 4,25 misqala, 20 dinarı 85 qram qızıla bərabərdir. “Şərh Zadul-Müstəğna” 6/103-104.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيَدْعُ الْعَمَلَ وَهُوَ يُحِبُّ أَنْ يَعْمَلَ بِهِ خَشْيَةً أَنْ يَعْمَلَ بِهِ النَّاسُ فَيَفْرَضَ عَلَيْهِمْ، وَمَا سَبَّحَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سُبْحَةَ الضُّحَى قَطُّ، وَإِنِّي لَأُسَبِّحُهَا.

416. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ yerinə yetirmək istədiyi elə əməllər var idi ki, o, insanların bu əməlləri yerinə yetirdikdən sonra bunun onlara da fərz buyurulacağından ehtiyat etdiyindən həmin əməlləri tərk edərdi. Peyğəmbər ﷺ heç vaxt duha namazını qılmayıb, mən isə bu namazı qılıram.” (Buxari 1128, Muslim 718/77, 1695)

حَدِيثُ أُمِّ هَانِيَةَ عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: مَا أَتَيْنَا أَحَدًا أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الضُّحَى غَيْرَ أُمَّ هَانِيَةَ ذَكَرَتْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ اغْتَسَلَ فِي بَيْتِهَا، فَصَلَّى ثَمَانَ رَكَعَاتٍ، فَمَا رَأَيْتُهُ صَلَّى صَلَاةً أَخْفَ مِنْهَا غَيْرَ أَنَّهُ يُبِمُ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ

417. İbn Əbi Leylədən rəvayət edir ki, Ummu Hanidən başqa heç bir kimsə Peyğəmbərin ﷺ Duha namazı qıldığını gördüyünü xəbər vermədi. Məkkənin fəthi günü evində qüsl etdiyini və səkkiz rükət namaz qıldığını zikr etmişdir. Peyğəmbərin ﷺ bu namazdan daha xəfif bir namaz qıldığını görmədim. Ruku və səvdəsini tamamlıyır”. (Buxari 1103, 4292, Muslim 336/80, 1700)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَوْصَانِي خَلِيلِي بِثَلَاثٍ لَا أَدْعُهُنَّ حَتَّى أَمُوتَ صَوْمٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ، وَصَلَاةُ الضُّحَى ، وَنَوْمٌ عَلَى وَثْرٍ.

418. Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ demişdir: “Ən əziz dostum (Peyğəmbər) mənə üç şeyi nəsihət etmişdir ki, mən ölənədək onları buraxan deyiləm, hər ay üç gün oruc tutmaq, duha namazını qılmaq və vitri qılıb yatmaq.” (Buxari 1178, Muslim 721/85, 1705)

استحباب ركعتي سنة الفجر والحث عليهما

Fəcr Namazının Sünnətinin Müstəhəb Olması Və Bu Namazı Qılmağa (Diqqət Yetirmək) Həvəsləndirmək

عَنْ حَفْصَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ إِذَا اعْتَكَفَ الْمُؤَدُّنُ لِلصُّبْحِ وَبَدَا الصُّبْحُ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ تُقَامَ الصَّلَاةُ.

419. Həfsə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, müəzzin sübh namazı üçün azan verib qurtaranda və artıq dan yeri söküləndə Peyğəmbər ﷺ iqamədən əvvəl iki xəfif rükətli namaz qılırdı.” (Buxari 618, Muslim 723/87, 1709)

حدیث عائشَةَ، أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي رُكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ بَيْنَ النَّدَاءِ وَالْإِقَامَةِ مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ

420. Aişə رَضِيَ اللهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ sübh namazının azan və iqaməsi arasında iki xəfif rükət namaz qıldadı". (Buxari 619, Muslim 724/91, 1716)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُخَفِّفُ الرُّكْعَتَيْنِ اللَّتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ حَتَّى إِذَا لَأَقُولُ هَلْ قَرَأَ بِأَمِّ الْكِتَابِ.

421. Aişə رَضِيَ اللهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ sübh namazından əvvəl qıldığı iki rükət (nafilə namazını) o qədər qısa qıldadı ki, mən (öz-özümə): "Görəsən o əl-Fatihə surəsini oxudumu?" deyərdim." (Buxari 1165, Muslim 1717)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ النَّوَافِلِ أَشَدَّ مِنْهُ تَعَاهُدًا عَلَى رُكْعَتِي الْفَجْرِ.

422. Aişə رَضِيَ اللهُ عَنْهَا demişdir: "Peyğəmbər صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ nafilə namazlarından heç birini sübh namazının sünnəti³⁹ kimi davamlı qılmamışdır." (Buxari 1163, 1169, Muslim 724/94, 1719)

فضل السنن الراجعة قبل الفرائض وبعدهن وبيان عددهن

Fərz Namazlarından Sonra Və Qabaq Ratibə Namazlarının Fəziləti Və Onların Ədədlərinin Bəyanı

حدیث ابنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ، وَسَجْدَتَيْنِ بَعْدَ الظُّهْرِ، وَسَجْدَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ، وَسَجْدَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ، وَسَجْدَتَيْنِ بَعْدَ الْجُمُعَةِ؛ فَأَمَّا الْمَغْرِبُ وَالْعِشَاءُ، فَفِي بَيْتِهِ

423. İbn Ömər رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ilə bərabər Zöhr namazından əvvəl iki, Zöhr namazından sonra iki, Məğrib namazından sonra iki, İşa namazından sonra iki, Cümə namazından sonra iki rükət namaz qıldım. Lakin Məğrib və İşanı evdə". (Buxari 1172, Muslim 729/104, 1732)

جواز النافلة قائما وقاعدا وفعل بعض الركعة قائما وبعضها قاعدا

Nafilə Namazının Oturaraq Və Ya Ayaq Üstə Qılınmasının Həmçinin Bəzi Rükətləri Ayaq Üstə Və Bəzilərini Oturaraq Qılmağın İcazəli Olması

³⁹ Söhbət sübh namazından qabaq qılınan iki rükət sünnət namazından gedir.

حدیث عائشۃ رضی اللہ عنہا قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي شَيْءٍ مِنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ جَالِسًا، حَتَّى إِذَا كَبَّرَ قَرَأَ جَالِسًا، فَإِذَا بَقِيَ عَلَيْهِ مِنَ السُّورَةِ ثَلَاثُونَ أَوْ أَرْبَعُونَ آيَةً، قَامَ فَفَرَأَهُنَّ ثُمَّ رَكَعَ

424. Aişə رضی اللہ عنہا rəvayət edir ki, mən Peyğəmbəri ﷺ gecə namazlarında yaşlanmadıqca oturaraq namaz qıldığını görmədim. Yaşlandığı zaman oturaraq qıldırı. Surədən otuz və ya qırx ayə qaldığı zaman ayağa durar, onu da bitirib rukuya gedərdi". (Buxari 1148, Muslim 731/111, 1738)

حدیث عائشۃ أم المؤمنین، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يصلي جالسًا، فيقرأ وهو جالس، فإذا بقي من قراءته نحو من ثلاثين أو أربعين آية قام فقرأها، وهو قائم، ثم ركع ثم سجد، يفعل في الركعة الثانية مثل ذلك، فإذا قضى صلاته نظر، فإن كنت يقظي تحدثت معي، وإن كنت نائمة اضطجع

425. Möminlərin anası Aişə رضی اللہ عنہا rəvayət edir ki, o, Peyğəmbərin ﷺ (gecə namazını) oturduğu vəziyyətdə qıldı. (Yaşlandıqda) o, oturmuş vəziyyətdə (namaza başlayıb) surələri oxuyar və rüku etmək istədikdə, ayağa qalxıb otuz və ya qırx ayə oxuduqdan sonra rüku, dha sonra səcdə edərdi. Sonra ikinci rükətdə (birinci rükətdə) etdiklərini eyni ilə təkrar edərdi, namazı bitirdikdən sonra (məənə tərəf) baxardı, mən oyaq olsaydım, mənəmlə söhbət edər, yatmış olsaydım, o da uzanıb yatarı (yan üstə uzanardı)." (Buxari 1119, Muslim 731/112, 1739)

صلاة الليل وعدد ركعات النبي صلى الله عليه وسلم في الليل وأن الوتر ركعة، وأن الركعة صلاة
صحيحة

Gecə Namazı Və Peyğəmbərin Gecə Neçə Rükət Qıldığı, Vitrin Tək Rükət Olması Və Bir Rükət Qılınmasının Səhih Olması

عَنْ عَائِشَةَ رضی اللہ عنہا أَنَّهَا سُئِلَتْ: كَيْفَ كَانَتْ صَلَاةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي رَمَضَانَ فَقَالَتْ مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَزِيدُ فِي رَمَضَانَ وَلَا فِي غَيْرِهِ عَلَى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً، يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْلُ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطَوْلِهِنَّ، ثُمَّ يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْلُ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطَوْلِهِنَّ، ثُمَّ يُصَلِّي ثَلَاثًا، قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَنَامُ قَبْلَ أَنْ تُوتِرَ. فَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ، إِنَّ عَيْنِي تَنَامَانِ وَلَا يَنَامُ قَلْبِي».

426. (Bir dəfə) Aişədən رضی اللہ عنہا: "Peyğəmbər ﷺ ramazan ayında necə namaz qıldırı?" deyə soruşdular. O dedi: "Peyğəmbər ﷺ nə ramazanda, nə də başqa bir ayda (gecələr) on bir rükətdən artıq namaz qılmazdı, (əvvəlcə) dörd rükət qıldırı ki, bu rükətlərin (necə) gözəl və (nə qədər) uzun olduğu barədə heç

soruşma. Sonra (yenə) dörd rükət qıldadı ki, bu rükətlərin (necə) gözəl və (nə qədər) uzun olduğu barədə heç soruşma. Sonra da üç rükət qıldadı.” Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا davam edib dedi: “Mən: “Ey Allahın elçisi, vitr namazını qılmamış yatırsan?” deyə soruşdum. O buyurdu: “Ey Aişə, mənim gözlərim yatsa da, qəlbim yatmır.” (Buxari 1147, 2013, Muslim 738/125, 1757)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رُكْعَةً مِنْهَا الْوَيْتُ وَرُكْعَتَا الْفَجْرِ.

427. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ gecə on üç rükət namaz qıldadı, vitr namazı və sübh namazının sünneti də buna daxil idi.” (Buxari 1140, Muslim 737/123, 1754)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنهَا سُئِلَتْ: كَيْفَ كَانَتْ صَلَاةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاللَّيْلِ قَالَتْ كَانَ يَنَامُ أَوَّلَهُ وَيَقُومُ آخِرَهُ، فَيُصَلِّي ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى فِرَاشِهِ، فَإِذَا أَدَانَ الْمُؤَدَّنَ وَتَبَّ، فَإِنْ كَانَ بِهِ حَاجَةٌ اغْتَسَلَ، وَإِلَّا تَوَضَّأَ وَخَرَجَ.

428. (Bir dəfə) Aişədən رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا soruşdular: “Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ gecə namazını necə qıldadı?” Dedi: “Gecənin əvvəlində yatar, axırında qalxıb namaz qılar, sonra yenidən yatağına uzanardı. Müəzzin azan verdiyi zaman qalxar və lazım gələrdisə qüsl edər, yoxsa dəstəmaz alıb (namaza) çıxardı.” (Buxari 1146, Muslim 1762)

عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَىُّ الْعَمَلِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ اللَّائِمُ. قُلْتُ مَتَى كَانَ يَقُومُ قَالَتْ يَقُومُ إِذَا سَمِعَ الصَّارِحَ.

429. Məsruq rəvayət edir ki, mən Aişədən رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: “Peyğəmbərin صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ən çox sevdiyi əməl hansı (əməl) idi?” deyə soruşdum. O: “Davamlı olan (əməllər)” deyər cavab verdi. Mən soruşdum: “(Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ gecə namazını qılmaq üçün) nə vaxt yuxudan oyanardı?” Dedi: “Xoruzun səsinə eşidəndə durardı.” (Buxari 1132, 6461, Muslim 1764)

حَدِيثُ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا أَلْفَاهُ عِنْدِي إِلَّا نَائِمًا تَعْنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

430. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا Peyğəmbəri صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ qəsd edib demişdir: “O, mənim yanımda yatmış ikən səhər açılırdı.” (Buxari, 1133)

حَدِيثُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كُلُّ اللَّيْلِ أَوْتَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَانْتَهَى وَرُؤُهُ إِلَى السَّحَرِ.

431. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Peyğəmbər ﷺ vitri gecənin müxtəlif saatlarında qılırdı. Son vaxtlar isə bu namazı sübh çağına yaxın bir vaxtda qılırdı.” (Buxari 996, Muslim 745/136, 1770)

صلاة الليل مثنى مثنى والوتر ركعة من آخر الليل

Gecə Namazının İki-İki Qılınması Və Vitr Namazının İsə Gecənin Sonunda Bir Rükət Qılınması

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنه، أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذَا خَشِيَ أَحَدُكُمْ الصُّبْحَ صَلَّى رُكْعَةً وَاحِدَةً، تُؤْتِرُ لَهُ مَا قَدْ صَلَّى».

432. İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərdən ﷺ gecə namazı barəsində soruşdu. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gecə namazı iki rükət-iki rükət qılınır və əgər sizdən biriniz səhərin açılacağından ehtiyat etsə, qoy bir rükət də qılsın. Bu onun qıldığı namazların (sayını) təkləşdirər.” (Buxari 990, Muslim 749/145, 1782)

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وَتِرًا».

433. İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Elə edin ki, gecə qıldığınız namazların axıncısı vitr olsun!” (Buxari 998, Muslim 751/151, 1791)

الترغيب في الدعاء والذكر في آخر الليل والإجابة فيه

Gecənin Axırı Dua Və Zikr Etməyə Rəğbətləndirmək Və O Zaman Duaların Qəbul Olması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ يَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيهِ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ.

434. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Uca və Ulu Rəbbimiz hər gecənin axır üçdə birində dünya səmasına enir və buyurur: “Kim Mənə dua edir ki, Mən də onun duasını qəbul edirəm?! Kim Məndən diləyir ki, Mən də ona dilədiyini verirəm?! Kim Məndən bağışlanma diləyir ki, Mən də onu bağışlayım?!” (Buxari 1145, 7494, Muslim 758/168, 1808)

الترغيب في قيام رمضان وهو التراويح

Ramazanda Təravih Namazlarına Rəğbətləndirmək

حديث أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: مَنْ قَامَ رَمَضَانَ، إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.

435. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Ramazan gecələrində imanla, mükafatını (yalnız Allahdan) umaraq nafilə namazları qılsa, keçmiş günahları bağışlanar.” (Buxari 37, 2009, Muslim 759/173, 1815-1816)

حديث عائشة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم خرج ذات ليلة من جوف الليل فصلى في المسجد، فصلى رجالاً بصلاته، فأصبح الناس فتحادثوا، فاجتمع أكثر منهم فصلوا معه، فأصبح الناس فتحادثوا، فكثرت أهل المسجد من الليلة الثالثة، فخرج رسول الله صلى الله عليه وسلم فصلوا بصلاته، فلما كانت الليلة الرابعة عجز المسجد عن أهله حتى خرج لصلاة الصبح؛ فلما قضى الفجر أقبل على الناس فتشهد ثم قال: أما بعد؛ فإنه لم يخف علي مكائكم، لكني خشيت أن تفرض عليكم فتعجزوا عنها

436. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir gecəyə ya gecənin yarısı çıxdı və məsciddə namaz qıldı. Bir qrup insanlar d onunla bərabər namaz qıldılar. Səhər açılınca insanlar bunu öz aralarında danışdılar. Bu gecə isə daha çox insan toplandılar və Peyğəmbərlə ﷺ namaz qıldılar. Səhəri insanlar bu barədə danışdılar və üçüncü gecə məsciddə insanlar sayı daha da artdı. Rəsulullah ﷺ çıxdı və insanlar d onun namazına uyaraq namaza durdular. Dördüncü gecə artıq məscid insanların sayından dolmuşdu. Lakin Peyğəmbər ﷺ onların yanına çıxmadı. Sübh namazını qıldırmaq üçün çıxdı. Sübh namazından sonra insanlara tərəf çönərək şəhadət gətirdi və buyurdu: “**Əmmə Badu** – Sonra: “Sizin bu halınız mənə ərz olundu. (Qorxdum ki, bu cür davam etsə) gecə namazı sizlərə fərz olar və sizlər də onu (davamiyyətli yerinə yetirməkdən) aciz olarsınız”. (Buxari 924, Muslim 761/178, 1820)

الدعاء في صلاة الليل وقيامه

Gecə Namazında Və Qiyamında Dua

حديث ابن عباس، قال: بت عند ميمونة، فقام النبي صلى الله عليه وسلم فأثني حاجته، غسل وجهه ويديه ثم نام، ثم قام فأثني القربة، فأطلق شناقها، ثم توضأ وضوءاً بين وضوءين لم يكن، وقد أبلغ، فصلى، فقامت فتمطيت كراهية أن يرى أنني كنت أرفبه، فتوضأت، فقام يصلي، فقامت عن يساره، فأخذ بأذني فأدارني عن يمينه، فتنامت صلاته ثلاث عشرة ركعة، ثم اضطجع فنام حتى نفع، وكان إذا نام نفع، فأذنه بلال بالصلاة فصلى ولم يتوضأ؛ وكان يقول في دعائه: اللهم اجعل في قلبي نوراً، وفي بصري نوراً، وفي سمعي نوراً،

Sonra gedib onun yanında durdum. O, sağ əlini mənim başıma qoydu və sağ qulağımdan tutub onu dartdı. Sonra iki rükət, sonra yenə iki rükət, sonra yenə iki rükət, sonra yenə iki rükət, sonra yenə iki rükət, sonra yenə iki rükət, sonra da bir rükət (namaz) qıldı. Sonra yerinə uzandı. Nəhayət, müəzzin onun yanına gəldikdə qalxıb iki rükət xəfifcə namaz qıldı. Sonra gedib sübh namazını qıldırdı. (Buxari 183, Muslim 763/182, 1825)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ۞ قَالَ كَانَ صَلَاةَ النَّبِيِّ ۞ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً، يَغْنَى بِاللَّيْلِ.

439. İbn Abbas ۞ gecə qılınan nafilə namazlarını nəzərdə tutub demişdir: “Peyğəmbərin ۞ namazı on üç rükətdən ibarət idi.” (Buxari 1138, Muslim 764/194, 1839)

حديث ابن عباس، قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَهَجَّدَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قِيَمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ أَنْتَ الْحَقُّ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ، وَإِلْقَاؤُكَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ؛ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أُنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاعْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

440. İbn Abbas ۞ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ۞ gecə durub nafilə namazı qıldığında deyərdi: *Allahummə, Ləkəl-Həmdü Əntə Nurus-Səməvati Vəl-Ardi, Və Ləkəl-Həmdü Əntə Qayyimus-Səməvati Vəl-Ardi, Və Ləkəl-Həmdü Əntə Rabbus-Səməvati Vəl-Ardi Və Mən Fihinnə, Əntəl-Həqqu, Və Va'dukəl-Həqqu, Və Liqaukə Həqqun, Və Qaulukə Həqqun, Vəl-Cənnətu Həqqun, Vən-Naru Həqqun, Vən-Nəbiyyunə Həqqun, Və Muhəmmədun Səllallahu Aleyhi Və Səlləm Həqqun, Vəs-Saatu Həqqun, Allahummə, Ləkə Əsləmtu, Və Bikə Aməntu, Və Aleykə Təvəkkəltu Və İleykə Ənəbtu, Və Bikə Xasəmtu, Və İleykə Hakəmtu, Fəğfir Li Mə Qaddəmtu Və Mə Əxxartu Və Mə Əsrərtu Və Mə Ə'ləntu, Əntəl-Muqəddimu Və Əntəl-Muəxxiru Lə İlahə İllə Ənt - Allahım, həmd yalnız Sənədir. Sən göylərin, yerin Nurusan. Həmd yalnız Sənədir. Göylərin, yerin Hamisi Sənsən. Həmd yalnız Sənədir. Sən göylərin, yerin və onlarda olanların Rəbbisən. Həmd yalnız Sənədir. Sən Haqsən. Verdiyən vəd haqdır. Sənə qovuşmaq haqdır. Dediyyə söz haqdır. Cənnət haqdır. Cəhənnəm haqdır. Peyğəmbərlər haqdır. Muhəmməd haqdır. (Qiyamət) Saatı haqdır. Allahım! Sənə təslim oldum, Sənə iman gətirdim, Sənə təvəkkül etdim, tövbə edib Sənə döndüm, Sənin uğrunda mübarizə apardım və Sənin hökmünə üz tutdum. Əvvəl etdiyim, sonra edəcəyim, gizlin saxladığım və üzə çıxartdığım (pis) əməllərimi bağışla! Əvvəla çəkən də Sənsən, təxirə salan da Sənsən. (İbadətə layiq olan) məbud yalnız Sənsən və ya Səndən başqa ibadətə layiq haqq olan məbud yoxdur".* (Buxari 7499, Muslim 769/199, 1844)

استحباب تطويل القراءة في صلاة الليل

Gecə Namazında Qiraətin Uzunlaşmasının Müstəhəb Olması

حدیث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، قال: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً فَلَمْ يَزَلْ قَائِمًا حَتَّى هَمَمْتُ بِأَمْرٍ سَوِّءٍ؛ قِيلَ لَهُ: وَمَا هَمَمْتَ قَالَ: هَمَمْتُ أَنْ أَقْعُدَ وَأَذَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

441. Abdullah İbn Məsud ؓ demişdir: “Bir gecə mən Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə namaz qıldım. O, qiyamı o qədər uzatdı ki, həтта, mən pis bir iş görmək istədim.” Biz: “O nə iş idi?” deyə soruşduq. O dedi: “İstədim yerə oturum və Peyğəmbəri ﷺ ayaq üstə buraxım.” (Buxari 1135, Muslim 773/204, 1851).

ما روي فيمن نام الليل أجمع حتى أصبح

Bütün Gecəni Sabaha Qədər Yatıb Qalan Kimsə Barəsində Hədislər

حدیث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، قال: ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ نَامَ لَيْلَهُ حَتَّى أَصْبَحَ، قَالَ: ذَلِكَ رَجُلٌ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنِهِ أَوْ قَالَ: فِي أُذُنِهِ

442. Abdullah İbn Məsud ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanında səhərə qədər (sübh namazını) yataraq oyanmayan bir kimsə barəsində söz açıldı. Peyğəmbər: “Bu o kişidir ki, iki qulağına (qulağına) şeytan bövl etmişdir”. (Buxari 3270, Müslim 774/105, 1853)

حدیث علي بن أبي طالب، أن رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَرَفَهُ وَفَاطِمَةَ بِنْتَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَيْلَةً، فَقَالَ: أَلَا تُصَلِّيَانِ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْفُسَنَا بِيَدِ اللَّهِ، فَإِذَا شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثَنَا فَانصَرَفَ حِينَ قُلْنَا ذَلِكَ، وَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا ثُمَّ سَمِعْتُهُ وَهُوَ مُوَلٌّ يَضْرِبُ فَنَحْدَهُ وَهُوَ يَقُولُ: (وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا)

443. Əli İbn Əbu Talib ؓ demişdir: “Bir dəfə gecə Peyğəmbər ﷺ mənə və Peyğəmbərin ﷺ qızı Fatimənin yanına gəlib dedi: “Siz namaz qılmırsınız mı?” Mən dedim: “Ya Rəsulullah, bizim canımız Allahın Əlindədir. Əgər O, bizi oyatmaq istəsə, oyadar.” Belə deyəndə o, mənə heç bir söz deməyib çıxıb getdi. Sonra mən onun dönüb gedərkən ombasına vura-vura: **“İnsan necə də çox mübahisə edərmiş!”**. (əl-Kəhf 54). dediyini eşitdim.” (Buxari 1127, 7347, 7465, Müslim 775/206, 1854)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلَى قَافِيَةِ رَأْسِ أَحَدِكُمْ إِذَا هُوَ نَامَ ثَلَاثَ عُقَدٍ؛ يَضْرِبُ عَلَى كُلِّ عُقْدَةٍ، عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ فَارْقُدْ، فَإِنِ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللهُ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، فَإِنِ تَوَضَّأَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، فَإِنِ صَلَّى انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، فَأَصْبَحَ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ، وَإِلَّا أَصْبَحَ خَبِيثَ النَّفْسِ كَسَلَانَ

444. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlərdən biri yatdığı zaman şeytan onun boynunun ardına üç düyün vurur və hər düyün vurduqca: “Gecə uzundur, yat!” – (deyir). Əgər o kimsə oyanıb Allahu zikr etsə, düyünlərdən biri açılar, dəstəmaz alsın, ikincisi açılar, namaz qılsa, üçüncüsü açılar və beləliklə də o adam səhər gümrah və əhvali-ruhiyyəsi yaxşı olduğu halda yuxudan oyanar. Əks halda isə o, əhvali-ruhiyyəsi çox pis, özü də əzgin halda yuxudan oyanar. (Buxari 1142, 3269, Müslim 776/207, 1855,

استحباب صلاة النافلة في بيته وجوازها في المسجد

Nafilə Namazlarının Evdə Qılınmasının Müstəhəb Olması Və Məsciddə Qılınmasının İcazəli Olması

حديث ابن عمر، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اجْعَلُوا فِي بُيُوتِكُمْ مِنْ صَلَاتِكُمْ وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا

445. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Namazlarınızın bir qismini öz evlərinizdə qılın, onları qəbirlərə çevirməyin.” (Buxari 432, 1187, Muslim 777/208, 1856, 1857)

حديث أبي موسى رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَا يَذْكُرُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ

446. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Rəbbini yad edənlə yad etməyən kimsənin misalı diri ilə ölünün misalına bənzəyir.” (Buxari 6407, Muslim 779/211, 1859)

حديث زيد بن ثابت، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّخَذَ حُجْرَةً، مِنْ حَصِيرٍ، فِي رَمَضَانَ، فَصَلَّى فِيهَا لَيْلِيًّا، فَصَلَّى بِصَلَاتِهِ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَلَمَّا عَلِمَ بِهِمْ جَعَلَ يَقْعُدُ، فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ، فَقَالَ: قَدْ عَرَفْتُ الَّذِي رَأَيْتُمْ مِنْ صَنِيعِكُمْ، فَصَلُّوا أَيُّهَا النَّاسُ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ أَفْضَلَ الصَّلَاةِ صَلَاةَ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ

447. Zeyd İbn Sabit ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ramazan ayında özü üçün hücrə düzəltdi (həsrdən çadır) və bir neçə gecə orada namaz qıldı. Əshabələrindən bir qismi ona qoşulub bu namazı qılmağa başladı. O, bunu

biləndə (evində) oturub (namaza çıxmadı). Sonra onların yanına gəlib dedi: “Mən sizin nə etdiyinizi başa düşürəm. Ancaq ey insanlar, öz evlərinizdə namaz qılın. Çünki fərz namazlarından başqa ən fəzilətli namaz insanın öz evində qıldığı namazdır.” (Buxari 731, Muslim 781/213, 1861)

أمر من نعس في صلاته أو استعجم عليه القرآن أو الذكر بأن يرقد أو يقعد حتى يذهب عنه ذلك

Namazda Yuxulayan, Quran Oxumaqdan, Dua Etməkdən Aciz Qalana, Bu Hal Ondan Gedənə Qədər Yatmasınının Və Ya Oturmasınının Əmr Edilməsi

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: دخل النبي صلى الله عليه وسلم فإذا حبلٌ ممدودٌ بين السارين؛ فقال: ما هذا الحبلُ قالوا: هذا حبلٌ لزئب، فإذا فترت تعلقت فقال النبي صلى الله عليه وسلم: لأحلوه، ليصل أحدكم نشاطه، فإذا فتر فليقعده

448. Ənəs İbn Malik ؓ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ (məscidə) daxil olub, iki dirək arasında çəkilməmiş bir ip gördü və: “Bu nə ipdir” deyə soruşdu. (Oradakılar): “Bu, Zeynəbin ipidir, (namaz qılıb) yorulduqda, ondan tutur” dedilər. Peyğəmbər: “Yox, açın onu! Biriniz özünü gümrah hiss etdikcə namazını qılsın, yorulduqda isə otursun.” (Buxari 1150, Muslim 784/219, 1867)

حدیث عائشة، أن النبي صلى الله عليه وسلم دخل عليها وعندها امرأة، قال: من هذه قالت: فلانة، تذكر من صلاتها، قال: مه عليكم بما تطيقون، فوالله لا يملأ الله حتى تملوا وكان أحب الدين إليه ما دأوم عليه صاحبه

449. Aişə ؓ rəvayət edir ki, yanında bir qadın olarkən Peyğəmbər ﷺ içəri daxil olub: “Bu kimdir?” deyə soruşdu. (Aişə): “Filankəsdir” deyib, onun namaz qılmağından danışdı. Peyğəmbər: “Bəsdir, siz bacardığınızı yerinə yetirməlisiniz. Vallahi, siz usanmadıqca, Allah usanmaz.” Aişə: “Allah üçün ibadətlərin ən sevimlisi o əməldir ki, insan onu davamlı yerinə yetirir.” (Buxari 43, Muslim 785/221, 1870)

حدیث عائشة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: إذا نعس أحدكم وهو يصلي فليرقد حتى يذهب عنه النوم، فإن أحدكم إذا صلى وهو ناعس لا يدري لعله يستغفر فيسب نفسه

450. Aişə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz namaz qılarkən mürgüləyərsə, qoy yuxusu dağılıb gedincəyədək yatsın. Çünki o, yuxuladığı halda namaz qıldığı zaman ola bilər ki, heç özü də bilmədən

bağışlanma diləmək əvəzinə özünü söysün.” (Buxari 212, Muslim 786/222, 1871)

الأمر بتعهد القرآن وكرهه قول نسيت آية كذا وجواز قول أنسيتها

Quranı Yadda Saxlamağın Əmri, Filan Ayəni Unutdum Deməyin Məkrüh Olması Və Ayə Mənə Unutduruldu Deməyin İcazəli Olması

حديث عائشة، قالت: سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَارِئًا يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ فِي الْمَسْجِدِ، فَقَالَ: يَرْحَمُهُ اللَّهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا، آيَةً أَسْفَطْتُهَا مِنْ سُورَةٍ كَذَا وَكَذَا

451. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ gecə ikən məsciddə Quran oxuyan bir kimsənin səsini eşitdi və: “Allah o kimsəyə rəhm etsin! O, mənə (unutdurulması səbəbilə) düşürdüyüm filan filan surədəki ayətləri xatırlatdı”. (Buxari 5037, 5038, 5042, Muslim 1873, 1874)

حديث ابن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الْقُرْآنِ كَمَثَلِ صَاحِبِ الْإِبِلِ الْمُعَقَّلَةِ، إِنْ عَاهَدَ عَلَيْهَا أَمْسَكَهَا، وَإِنْ أَطْلَقَهَا ذَهَبَتْ

452. İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Quranı əzbərdən bilən adam dəvələrini buxovda saxlayan kimsəyə bənzəyir. Əgər bu adam onları bu vəziyyətdə saxlasa, onları daim özündə saxlamış olar, yox, əgər başlıbaşına buraxarsa, onlar qaçıb gedərlər.” (Buxari 5031, 789/226, 1875)

حديث عبد الله بن مسعود قال: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بئسَ مَا لِأَحَدِهِمْ أَنْ يَقُولَ نَسِيتُ آيَةَ كَيْتَ وَكَيْتَ، بَلْ نَسِيتُ؛ وَاسْتَذْكُرُوا الْقُرْآنَ، فَإِنَّهُ أَشَدُّ تَفَضُّلاً مِنْ صُدُورِ الرِّجَالِ مِنَ النَّعَمِ

453. Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Birinizin: “Filan və filan ayəni unutmuşam” deməsi necə də pisdir! Əksinə, bu ona unutdurulmuşdur. Elə isə Quranı (təkrar-təkrar) öyrənməyə davam edin! Çünki Quran, kəndirdən qırılıb qaçan heyvandan da tez, insanların qəlbini tərkdirir.” (Buxari 5032, Muslim 1877, 790/298)

حديث أبي موسى، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: تَعَاهَدُوا الْقُرْآنَ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَهُوَ أَشَدُّ تَفَضُّلاً مِنَ الْإِبِلِ فِي عَقْلِهَا

454. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Quranı daim oxuyun! Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, o, kəndirdən açılıb qaçan dəvədən daha tez (sahibini) tərək edir.” (Buxari 5033, Muslim 1880, 791/231)

استحباب تحسين الصوت بالقرآن

Quran Oxuduqda Səsin Gözəlləşdirilməsinin Müstəhəb Olması

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، أنه كان يقول: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لم يأذن الله لشيء ما أذن للشيء أن يتعنى بالقرآن يريدُ بجهْرٍ به

455. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah, Peyğəmbərə Quranı Təğənni (avaz) ilə oxuması qarşılığında heç bir şey üçün mükafat verməmişdir”. (Buxari 5023, Muslim 1883, 1885, 792/233,234).

حدیث أبي موسى رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال له: يا أبا موسى لقد أوتيت مزمارة من مزامير آل داود

456. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ona belə demişdir: “Ey Əbu Musa, sənə Davudun ﷺ məlahətli səsi kimi məlahətli bir səs bəxş edilmişdir!” (Buxari 5048 Muslim 1888, 793/236)

ذكر قراءة النبي صلى الله عليه وسلم سورة الفتح يوم فتح مكة

Məkkənin Fəthi Günü Peyğəmbərin Fəth Surəsini Oxumağının Zikri

حدیث عبد الله بن مفضل، قال: رأيتُ رسولَ الله صلى الله عليه وسلم يوم فتح مكة على نافته وهو يقرأ سورة الفتح، يرجع، قال: لولا أن يجتمع الناس حولي لرَجَعْتُ كما رجَع

457. Abdullah İbn Müğəffəl ﷺ demişdir: “Məkkənin fəthi günü mən Peyğəmbərin ﷺ dəvəsinin üstündə oturub zəngülə⁴⁰ vuraraq “*al-Fath*” surəsini

⁴⁰ *Zəngülə* - iki qonşu tonun tez təkrarından əmələ gələn titrək səs. Digər hədisdə Müaviyə İbn Qurra ﷺ bu hədisi rəvayət etdikdə Şöbə ondan soruşmuşdur ki: “Abdullah İbn Müğəffəl ﷺ zəngüləni necə vurardı?”. Müaviyə də bunu səsəndirib demişdir: “ə-ə-ə” üç kərə.” Səhih Buxari 7540, Alimlər Peyğəmbərin ﷺ Quran oxuyarkən əsla zəngülə vurmadığını, bu hədisdə isə, dəvənin üstündə olduğundan avazla oxuduğu ayələrin bu cür səsəndiyini demişlər.

oxuduğunu gördüm. Əgər camaat başıma yığılmasaydı mən də Quranı onun kimi zəngülə vuraraq oxuyardım". (Buxari 4281, Muslim 1889, 1890, 794/237,238)

نزول السكينة لقراءة القرآن

Quran Oxuyana Sükunətin Nazil Olması

حدیث البراء بن عازب قرأ رجل الكهف، وفي الدار الدابة، فحعلت تنفر، فسلم، فإذا صباة أو سحابة عشيته؛ فذكره للشي صلى الله عليه وسلم، فقال اقرأ فلان فإنها السكينة نزلت للقرآن أو تنزلت للقرآن

458. Bəra İbn Azib ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə əshabələrdən) biri "*al-Kəhf*" surəsini oxudu. Bu vaxt həyətdə olan at (təşviş içində) vurnuxmağa başladı. Adam salamları verib (namazı bitirdikdə) baxdı ki, başının üstünü duman və ya bulud alıb. O bu hadisəni Peyğəmbərə ﷺ danışdı və Peyğəmbər ﷺ dedi: "Oxumağına davam et, ey filankəs! Çünki o, Qurana görə nazil olmuş sükunətdir (mələklər)" (Buxari 3614, Muslim 1893, 795/241)

حدیث أسيد بن حضير، قال: بينما هو يقرأ من الليل سورة البقرة، وفرسه مربوطة عنده، إذ جالت الفرس، فسكت فسكتت، فقرأ فجالت الفرس، فسكتت وسكتت الفرس، ثم قرأ فجالت الفرس، فأنصرف وكان ابنه يحيى قريباً منها، فأشفق أن تُصيبه، فلما اجتره، رفع رأسه إلى السماء حتى ما يراها، فلما أصبح حدث النبي صلى الله عليه وسلم، فقال: اقرأ يا ابن حضير اقرأ يا ابن حضير قال فأشفت يا رسول الله أن تطأ يحيى، وكان منها قريباً، فرفعت رأسي فأنصرفت إليه، فرفعت رأسي إلى السماء فإذا مثل الظلة فيها أمثال المصابيح، فخرجت حتى لا أراها قال: وتذري ما ذاك قال: لا؛ قال: تلك الملائكة دنت لصوتك، ولو قرأت لأصبحت ينظر الناس إليها، لا تتواري منهم

459. (Bir dəfə) gecə Useyd İbn Hudeyr ﷺ "*al-Baqara*" surəsini oxuyurdu, atı da onun yanında yerə bağlanmışdı. Birdən at təşvişə düşüb şahə qalxdı. (Bunu görəndə) Useyd susdu, at da sakitləşdi. Sonra o, oxumağına davam elədi və at yenə təşvişə düşüb şahə qalxdı. O susdu, at da sakitləşdi. Sonra o, yenidən oxumağa başladı və at yenə də həyəcanlanıb şahə qalxdı. Bundan sonra o, daha oxumadı. Həmin vaxt (Useydin) oğlu Yəhya atın yaxınlığında idi və o, qorxdu ki, at onu tapdalayar. Useyd uşağı yanına çəkdikdən sonra başını göyə qaldırdı, lakin aydın bir şey görə bilmədi. Səhəri gün o, bu hadisəni Peyğəmbərə ﷺ danışdı. Peyğəmbər ﷺ (ona): "Oxu, ey İbn Hudeyr! Oxu, ey İbn Hudeyr!" deyə buyurdu. Useyd: "Ey Allahın elçisi! Yəhya atın yanında idi və mən qorxdum ki, at onu tapdalayar. Odur ki, başımı qaldırıb ona tərəf getdim. Sonra başımı göyə qaldırıb buluda oxşar bir şey, içərisində də qəndillərə (cıraq) bənzər şeylər gördüm. Sonra onlar yox olub getdilər." Peyğəmbər: "Bilirsənmi o

nə idi?" Useyd: "Xeyr!" deyə cavab verdi. Peyğəmbər: "Bu, mələklər idi, sənin səsinə yaxınlaşmışdılar. Əgər sən oxumağına davam etsəydin, səhər tezdən hamı onları görərdi və onlar insanlardan gizlənməzdilər." (Buxari 5018, Muslim 1895, 796/242)

فضيلة حافظ القرآن

Quran Hafizinin Fəziləti

حديث أبي موسى الأشعري، قال: قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْأَثْرُجَةِ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ؛ وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ التَّمْرَةِ، لَا رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلْوٌ؛ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ، مَثَلُ الرَّيْحَانَةِ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ؛ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ، لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ

460. Əbu Musa əl-Əsari رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Quran oxuyan mömin iyi və dadı şirin olan limon **Utruccu** kimidir. Quran oxumayan mömin isə dadı olub, iyi olmayan xurma kimidir. Quran oxuyan münafiq iyi xoş, lakin dadı acı olan reyhan kimidir. Quran oxumayan münafiq isə iyi olmayan, lakin dadı acı olan **Hənzələ** (qarpıza bənzər tərəvəz) kimidir». (Buxari 5427, 5059, Muslim 1896, 797/243)

فضل الماهر بالقرآن والذي يتتبع فيه

Quran Oxumaqda Mahir Olanla Onu Oxumaqda Çətinlik Çəkənin Fəziləti

حديث عائشة، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: مَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ حَافِظٌ لَهُ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ، وَمَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ وَهُوَ يَتَعَاهَدُهُ، وَهُوَ عَلَيْهِ شَدِيدٌ، فَلَهُ أَجْرَانِ

461. Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Quran oxuyan və onu əzbərdən bilən adam möhtərəm və müti mələklərlə eyni dərəcədədir. Çətinlik çəkə-çəkə daim Quran oxuyan adam isə iki savab qazanır". (Buxari 4937, Muslim 1898, 798/244)

استحباب قراءة القرآن على أهل الفضل والحذاق فيه وإن كان القارئ أفضل من المقروء عليه

Oxuyan, Dinləyəndən Əfzəl Olsada Belə Fəzilət Və Məharət Sahiblərindən Quran Oxumanın Müstəhəb Olması

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه قال قال النبي صلى الله عليه وسلم لأبي: إن الله أمرني أن أقرأ عليك (لم يكن الذين كفروا) قال: وسَمَّاني قال: نعم فبكي

462. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ Ubey (İbn Kəbə) ﷺ dedi: "Allah mənə: "Kitab əhlindən və müşriklərdən inkar edənlər...". (əl-Bəyyinə 1). surəsini sənə oxumağı buyurdu." (Ubey) soruşdu: "O, mənim adımı çəkdi?". Peyğəmbər: "Bəli!" dedi və (Ubey) ağlamağa başladı" (Buxari 3809, 4959, Muslim 1901, 6497,799/246)

فضل استماع القرآن وطلب القراءة من حافظه للاستماع والبكاء عند القراءة والتدبر

Quran Dinləməyin, Quranı Dinləmək Üçün Bir Hafizdən Oxumasını İtəməyin Və Quran Oxunarkən Ağlayıb Tədəbbür Etməyin Fəziləti

حدیث عبد الله بن مسعود، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: اقرأ عليّ قال: قلت اقرأ عليك، وعليك أنزل قال: إني أشتهي أن أسمعهُ من غيري قال: فقرأت النساء، حتى إذا بلغت فكيف إذا جئنا من كل أمة بشهيدٍ وجئنا بك على هؤلاء شهيداً) قال لي: كفت أو أمسك قرأت عيني تدر فان

463. Abdullah İbn Məsud ﷺ demişdir: "(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ mənə buyurdu ki: "Mənə Quran oxu!" Dedim: "(Ya Rəsulullah! Quran) sənə nazil olduğu halda, onu sənə mənmi oxuyacağam?". Peyğəmbər: "Bəli, mən onu başqasından dinləməyi xoşlayıram." Mən ona "ən-Nisa" surəsini oxumağa başladım. Nəhayət, (surənin): "Biz hər ümmətdən bir şahid gətirəcəyimiz və səni də onlara şahid gətirəcəyimiz zaman onların halı necə olacaq?" ayəsinə çatdıqda, Peyğəmbər: "Dayan!" dedi. Mən (başımı qaldırdıqda) Peyğəmbərin ﷺ gözlərinin yaşla dolduğunu gördüm" (Buxari 4582, Muslim 1903, 1905, 800/247,248)

حدیث ابن مسعود عن علقمة قال: كنا بجمص، فقرأ ابن مسعود سورة يوسف، فقال رجل: ما هكذا أنزلت، قال: قرأت على رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال: أحسنت ووجدت منه ريح الخمر، فقال: أتجمع أن تكذب بكتاب الله وتشرَب الخمر فضرَبه الحد

464. Əlqəmə demişdir: "(Bir dəfə) biz Himsdə ikən İbn Məsud ﷺ bizə "Yusuf" surəsini oxudu. Bu vaxt bir nəfər dedi: "Axı bu surə bu cür nazil olmamışdır".

İbn Məsud: “Mən (bu surəni) Allahın Elçisinə ﷺ oxudum və (mənə): “Əhsən!” dedi.” Bu vaxt İbn Məsud həmin adamdan şərab iyisi gəldiyini hiss etdi və dedi: “Allahın Kitabına iftira yaxdığın bəs deyil, hələ üstəlik şərab da içirsən?!” Bundan sonra o adamı şallaqladılar.” (Buxari 5001, Muslim 1906, 801/249)

فضل الفاتحة وخواتيم سورة البقرة والحث على قراءة الآيتين من آخر البقرة

Fathihə Və Bəqərə Surəsinin Son Ayələrinin Fəziləti Və Bəqərənin Son İki Ayəsini Oxumağa Rəğbətləndirmək

حديث أبي مسعود البدری رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْآيَتَانِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ، مَنْ قَرَأَهُمَا فِي لَيْلَةٍ كَفَّتَاهُ

465. Əbu Məsud əl-Bədri رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim gecə “*əl-Bəqərə*” surəsinin son iki ayəsini oxuyarsa, bu ona (şeytandan) kifayət edər”. (Buxari 4008, 5009, Muslim 1914, 1916, 807/255, 808/256)

فضل من يقوم بالقرآن ويعلمه، وفضل من تعلم حكمة من فقه أو غيره فعمل بها وعلمها

Quran Öyrənib, Öyrədənin Fiqh Və Başqa Elmlərin Hikmətlərini Öyrənən Və Onlarla Əməl Edərək Başqalarını Da Öyrədən Kimsənin Fəziləti

حديث ابن عمر، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَهُوَ يُنْفِقُهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ

466. İbn Ömər رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «İki fəzilət sahibindən başqa heç kəsə həsəd (qiptə) caiz deyildir. Onlardan biri Allah tərəfindən bir kimsəyə Quran biliyi verilə və o, da onu gecə və gündüz oxuyar. Digəri isə Allah tərəfindən bir kimsəyə mal-dövlət verilmişdir. O, da onu gecə və gündüz (Allah yolunda) xərcləyər». (Buxari 7529, Muslim 1930, 815/266)

حديث عبد الله بن مسعود، قال: قال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَسُلْطَ عَلَى هَلْكَتِهِ فِي الْحَقِّ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْحِكْمَةَ فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا

467. Abdullah İbn Məsud رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İki fəzilət sahibindən başqa heç kəsə həsəd (qiptə) caiz deyildir. Allah tərəfindən mal-

dövlət bəxş edilən və onu haqq yolda tələf (xərcləyər) edən və Allah tərəfindən hikmət bəxş edilən kimsə hansı ki, hikmətlə hökm edər və onu başqalarına öyrədar”. (Buxari 7316, Muslim 1933, 266)

بيان أن القرآن على سبعة أحرف وبيان معناه

Quranın Yeddi Hərf Üzərinə Olması Və Bunun Mənasının İzahı

حديث عُمرَ بنِ الخَطَّابِ رضي الله عنه، قَالَ: سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمِ بْنِ حِرَامٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ عَلَى غَيْرِ مَا أُقْرُوهُهَا، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْرَأَ نَيْهَا، وَكَذْتُ أَنْ أُعْجَلَ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَمَهَلْتُهُ حَتَّى انْصَرَفَ، ثُمَّ لَبَّيْتُهُ بِرِدَائِهِ فَجِئْتُ بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ عَلَى غَيْرِ مَا أُقْرَأْتُهَا؛ فَقَالَ لِي: أَرْسِلْهُ ثُمَّ قَالَ لَهُ: اقْرَأْ فَقَرَأَ، قَالَ: هَكَذَا أُتْرِلْتُ ثُمَّ قَالَ لِي: اقْرَأْ فَقَرَأْتُ، فَقَالَ: هَكَذَا أُتْرِلْتُ، إِنَّ الْقُرْآنَ أُتْرِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ فَأَقْرَعُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ

468. Ömər İbn Xəttab رəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ sağlığında mən Hişam İbn Həkim İbn Hizamın “*al-Furqan*” surəsini oxuduğunu eşitdim və diqqətlə onun oxuduğuna qulaq asmağa başladım. Baxdım ki, o, (bu surəni) başqa-başqa hərfərlə, Peyğəmbərin ﷺ bizə oxumadığı bir üslubla (qiraətlə) oxuyur. Mən onu elə namazda ikən yaxalamaq istədim, lakin səbir etdim. Nəhayət, o, salam verib (namazını bitirdikdə) mən onun yaxasından yapışıb soruşdum: “Eşitdiyim bu surəni sənə bu cür oxumağı kim öyrədib?” Dedi: “Bu surəni mənə Peyğəmbər ﷺ öyrədib.” Dedim: (“Yalan danışsən, Peyğəmbər ﷺ bu surəni mənə sən oxuduğun kimi yox, əksinə, başqa cür öyrədib”). Sonra mən onu Peyğəmbərin ﷺ yanına apardım və dedim: “Mən bunun “*al-Furqan*” surəsini başqa hərfərlə və sən bizə öyrətmədiyən bir üslubla oxuduğunu eşitdim”. Peyğəmbər: “Burax onu! (Sən də) oxu, ey Hişam!” Hişam (bu surəni) ona mənim eşitdiyim qiraətlə oxudu. Peyğəmbər: “Bu surə (məənə) bu cür nazil olmuşdur.” Sonra o: “(İndi isə) sən oxu, ey Ömər!” deyər buyurdu, mən də (bu surəni) onun mənə öyrətdiyi qiraətlə oxudum. Peyğəmbər: “Bu surə (məənə) bu cür nazil olmuşdur. Həqiqətən, bu Quran yeddi qiraət üzərində nazil olmuşdur. Odur ki, Qurandan sizə asan olanı oxuyun!”. (Buxari 2419, 4706, 4996, 5041, 6936, 7111, 7550, Muslim 1936, 818/270)

حديث ابنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أَقْرَأَنِي جِبْرِيلُ عَلَى حَرْفٍ فَلَمْ أَزَلْ أُسْتَزِيدُهُ حَتَّى انْتَهَى إِلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ

469. İbn Abbas رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cəbrail mənə (Allahın Kitabını) bir qiraətlə oxumağı öyrətdi, lakin mən ondan daha çox (şey)

öyrənmək istədim. Nəhayət, o mənə (Quranı) yeddi qiraətlə oxumağı öyrətdi.”
(Buxari 3219, 4991, Muslim 1939, 819/272)

ترتيل القراءة واجتناب الهد وهو الإفراط في السرعة وإباحة سورتين فأكثر في ركعة

Quranı Tərtillə Oxumaq, Surətlə Oxumaqdan Çəkinmək Və Bir Rükətdə İki Və Daha Çox Surənin Oxunmasının Mübah Olması

حديث ابن مسعود عن أبي وإبل قال: جاء رجل إلى ابن مسعود، فقال قرأت المفصل الليلة في ركعة، فقال: هذا كهذا الشعر لقد عرفت النظائر التي كان النبي صلى الله عليه وسلم يقرن بينهم فذكر عشرين سورة من المفصل، سورتين في كل ركعة

470. Bir nəfər İbn Məsudun ﷺ yanına gəlib dedi: “Bu gecə mən bir rükətdə müfəssəl surələrin hamısını oxudum”. İbn Məsud: “(Yəqin sən surələri) şeir oxunulan kimi tələm-tələsik (oxumusan). Mən Peyğəmbərin ﷺ (hər rükətdə) birləşdirərək oxuduğu, (məna) bir-birinə oxşar olan (surələri) bilirəm.” Sonra da hər rükətdə iki surəni qeyd edərək müfəssəl surələrdən iyirmisini sadaladı. (Buxari 775, Muslim 1950, 822)

ما يتعلق بالقراءات

Qiraətlə Bağlı Olan Məsələlər

حديث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه كان يقرأ فهل من مدكر

471. Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ: **“Biz onu (həmin hadisəni) nəsilərə ibrət üçün saxladıq. Amma heç bir yada salan varmı?”** oxuyardı. (Buxari 4870, Muslim 1952, 823/281)

حديث أبي الدرداء عن إبراهيم، قال: قديم أصحاب عبد الله على أبي الدرداء فطلبهم فوجدتهم، فقال: أيكم يقرأ قراءة عبد الله قال: كلنا، قال: فأيكم أحفظ فأشاروا إلى علقمة؛ قال: كيف سمعته يقرأ واللبل إذا يغشى قال علقمة: والذكر والأنتى؛ قال: أشهد أنني سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقرأ هكذا، وهؤلاء يريدوني على أن أقرأ (وما خلق الذكر والأنتى)، والله لا أتابعهم

472. Abdullah İbn Məsudun ﷺ tələbələri Əbu Dərdənin ﷺ oturduğu yerə (Şama) gəldilər. Əbu Dərdə ﷺ onları axtarıb tapdı və onlara: “Hansınız Abdullahın oxuduğu kimi oxuyursunuz?” deyə soruşdu. Onlar: “Hamımız oxuyuruq” dedilər. Əbu Dərdə: “Hansınız əzbər bilir?” dedi. Onlar Əlqamə

İbn Qeys işarə etdilər. Əbu Dərdə: “Sən Val Leyli İza Yəğşə - surəsini necə oxuduğunu eşitdinmi?” deyə soruşdu. Əlqamə: “Vəz Zəkəri Val Unsə - şəkilində oxuduğunu eşitdim. Əbu Dərdə: “Mən şahidlik edirəm ki, Peyğəmbərin ﷺ bu ayəni belə oxuduğunu eşitmişəm. Lakin bu (Şmlılar) mənim: “Və Mə Xalaqaz Zəkərə Val Unsə - şəkilində oxumağımı istəyirlər. Vallahi onlara tabe olmuram” dedi. (Buxari 4944, Muslim 1953, 824/282)

الأوقات التي هي عن الصلاة فيها

Namazın Qılınmasının Qadağan Olunduğu Vaxtlar

حديثُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: شَهِدَ عِنْدِي رَجَالٌ مَرَضِيُونَ وَأَرْضَاهُمْ عِنْدِي عُمَرُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَشْرُقَ الشَّمْسُ، وَبَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ

473. İbn Abbas ﷺ demişdir: “(Dininə) sadıq möminlər və mənim üçün onların ən sadıqi sayılan Ömər ﷺ mənim yanımda şahidlik etdilər ki, Peyğəmbər ﷺ sübh namazından sonra günəş (üfüqdə bir nizə hündürlüyünə) qalxana qədər və əsr namazından sonra günəş batanaqədər (nafilə) namazı qılmağı qadağan etmişdi”. (Buxari 581, Muslim 826/286)

حديثُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا صَلَاةَ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ، وَلَا صَلَاةَ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغِيبَ الشَّمْسُ

474. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Sübh namazından sonra günəş yüksəlincəyə qədər heç bir namaz yoxdur, əsr namazından sonra günəş batana qədər heç bir namaz yoxdur”. (Buxari 586, Muslim 1960, 827/288)

حديثُ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَحْرَوْا بِصَلَاتِكُمْ طُلُوعَ الشَّمْسِ وَلَا غُرُوبَهَا

475. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Namazınızı günəşin çıxdığı və batdığı vaxta saxlamayın.” (Buxari 582, Muslim 1961, 1962, 828/289)

حديثُ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا طَلَعَ حَاجِبُ الشَّمْسِ فَدَعُوا الصَّلَاةَ حَتَّى تَبْرُرَ، وَإِذَا غَابَ حَاجِبُ الشَّمْسِ فَدَعُوا الصَّلَاةَ حَتَّى تَغِيبَ وَلَا تَحِثُّنَا بِصَلَاتِكُمْ طُلُوعَ الشَّمْسِ، وَلَا غُرُوبَهَا فَإِنَّهَا تَطَّلِعُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ، أَوْ الشَّيْطَانِ لَا أُدْرِي أَيُّ ذَلِكَ قَالَ هِشَامٌ

476. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Günəşin hicabı (ışıqı, qızartılıq) göründüyü zaman günəş çıxana qədər namazı təxirə salın, günəşin hicabı batdığı zaman da itənə qədər namazı təxirə salın. Qılcağınız namaz üçün günəşin nə doğma, nə də batma zamanını tərcih edin. Çünki o şeytanın iki buynuzu arasından çıxar”. (Buxari 3272, Muslim 1963, 829/291)

معرفة الركعتين اللتين كان يصليهما النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بعد العصر

Peyğəmbərin ﷺ Əsr Namazından Sonra İki Rükət Qıldığı Namazın Bilinməsi

حديث أم سلمة عن كريب، أن ابن عباس، والمِسْوَر بن مخرمة، وعبد الرحمن بن أزرع أرسلوه إلى عائشة، فقالوا: اقرأ عليها السلام منا جميعاً، وسلها عن الركعتين بعد صلاة العصر، وقُل لها: إنا أخبرنا أنك تُصليهنما، وقد بلغنا أن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نهى عنهما وقال ابن عباس: وكنت أضرب الناس مع عمر بن الخطاب عنهما قال كريب: فدخلت على عائشة، فبلغتها ما أرسلوني؛ فقالت: سل أم سلمة فخرجت إليهم فأخبرتهم بقولها، فردوني إلى أم سلمة بمثل ما أرسلوني به إلى عائشة، فقالت أم سلمة: سمعتُ النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ينهى عنها ثم رأيتُهُ يُصليهما حين صَلَّى العصر، ثم دخل وعندي نسوة من بني حرام من الأَنْصَارِ، فأرسلتُ إليه الجارية، فقلت قومي بحنبه، فولي له: تقول لك أم سلمة يا رسول الله سمعتك تنهى عن هاتين وأراك تُصليهما فإن أشار بيده فاستأخري عنه ففعلت الجارية، فأشار بيده فاستأخرت عنه فلما انصرف، قال: يا بنت أبي أمية سألت عن الركعتين بعد العصر، وإنه أتاني ناس من عبد القيس فسنعولوني عن الركعتين اللتين بعد الظهر، فهما هاتان

477. Kureyb ﷺ rəvayət edir ki, İbn Abbas Misvər İbn Məxrəmə və AbdurRəhman İbn Əzhər ﷺ onu Aişənin yanına göndərib tapşırıdılar ki: “Hamımızın adından ona salam söylə və ondan əsrdən sonra qılınan iki rükət namaz haqqında soruş. Ona de: “Bizə xəbər gəlib çatmışdır ki, sən o iki rükəti qılırsan. Lakin bizə o da məlumdur ki, Peyğəmbər ﷺ bu namazı qılmağı qadağan etmişdir.” İbn Abbas: “Mən Ömər İbn Xəttabla ﷺ birlikdə bu namazı qılan adamları cəzalandırardıq”. Kureyb: “Mən Aişənin yanına gəlib onların dediklərini çatdırdım”. Aişə: “Sən Ummu Sələmədən ﷺ soruş!” Mən qayıdıb Aişənin ﷺ dediyini onlara xəbər verdim. Onlar da mənə Ummu Sələmənin ﷺ yanına göndərdilər və tapşırıdılar ki, Aişədən ﷺ soruşduğumu ondan soruşum. Ummu Sələmə dedi: “Mən Peyğəmbərin ﷺ (əsrdən sonra) iki rükət namaz qılmağı qadağan etdiyini eşitdim, sonra da onun əsr namazından sonra bu iki rükəti qıldığını gördüm. O mənə yanına gəlmiş vaxt ənsardan olan Bəni Haram qəbiləsinin qadınları mənə yanımda idilər. Mən kənişlərdən birini onun yanına göndərib tapşırıdım ki, gedib onun yanında dursun və ona desin: “Ummu Sələmə ﷺ sənə deyir: “Ey Allahın elçisi, mən sənənin bu iki rükəti qadağan etdiyini eşitmişdim, indi isə sənənin bu iki

rükəti qıldığını görürəm.” (Sonra Ummu Sələmə kənizə dedi:) “Əgər o əli ilə sənə işarə etsə, kənara çəkil və gözlə.” Kəniz gedib (Ummu Sələmənin رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا dediyini Peyğəmbərə ﷺ) deyəndə o, əli ilə işarə etdi və kəniz kənara çəkilib gözlədi. Peyğəmbər ﷺ namazı bitirdikdən sonra dedi: “Ey Əbu Ümeyyənin qızı, məndən əsrdən sonra qıldığım iki rükət barəsində soruşdun. Bu ona görədir ki, AbdulQeys qəbiləsindən bir dəstə adam yanıma gəlib məni zöhrdən sonra qılacağı iki rükət namazdan yayındırdı. Bu həmin (sünnət) namazıdır.” (Buxari, 1233 Muslim 1970, 834/297)

حديث عائشة، قَالَتْ: رَكَعَتَانِ لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُهُمَا سِرًّا وَلَا عَلَانِيَةً؛ رَكَعَتَانِ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ، وَرَكَعَتَانِ بَعْدَ الْعَصْرِ

478. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “İki rükət (namaz) vardır ki, Peyğəmbər ﷺ nə gizləndə, nə də aşkarda – heç vaxt onları buraxmamışdır: iki rükət sübh namazından əvvəl, iki rükət də əsr namazından sonra.” (Buxari, 592, Muslim 1972, 1973, 1974, 833/296)

استحباب ركعتين قبل صلاة المغرب

Məğrib Namazından Qabaq İki Rükət Qılmağın Müstəhəb Olması

حديث أنس بن مالك قال: كَانَ الْمُؤَذِّنُ إِذَا أَدَّأ، قَامَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَّبِعُونَ السَّوَارِيَّ حَتَّى يَخْرُجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُمْ كَذَلِكَ يُصَلُّونَ الرَّكَعَتَيْنِ قَبْلَ الْمَغْرِبِ، وَلَمْ يَكُنْ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ شَيْءٌ

479. Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Müəzzin azan verdiyi zaman Peyğəmbərin ﷺ səhabələrindən bir qrup insanlar tələsərək dirəklərə doğru durub namaz qıldılar. Peyğəmbər ﷺ çıxdığı zaman isə onları Məğrib namazından əvvəl iki rükət namaz qıldıklarını görərdi. Beləki azan ilə iqamə arasında elə də (böyük bir vaxt) yox idi”. (Buxari 625, Muslim 1975, 1976)

بين كل أذانين صلاة

Azan Və İqamə Arası Namazın Qılınması

حديث عبد الله بن معقل، قال: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ ثُمَّ قَالَ فِي الْغَالِيَةِ: لِمَنْ شَاءَ

480. Abdullah İbn Müğəffəl əl-Müzəni ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ üç dəfə dedi: “Hər iki azan arasında namaz vardır”, (sonra da əlavə etdi): “(Bunu) istəyənlər üçün.” Digər rəvayətdə deyilir ki, (Peyğəmbər): “Hər iki azan arasında namaz vardır, hər iki azan arasında namaz vardır” demiş və üçüncü dəfə: “(Bunu) istəyənlər üçün” deyə əlavə etmişdir. (Buxari 624, 627, 1977, Muslim 1977, 1978, 838/304)

صلاة الخوف

Qorxu Namazı

حدیث ابن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم صلى بإحدى الطائفتين، والطائفة الأخرى مواجهة العدو، ثم انصرفوا، فقاموا في مقام أصحابهم، فجاء أولئك فصلى بهم ركعة، ثم سلم عليهم، ثم قام هؤلاء فقصوا ركعتهم، وقام هؤلاء فقصوا ركعتهم

481. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İki dəstədən birinə qorxu namazını qıdırdı. Bu vaxt digər dəstə üzü düşməyə tərəf çevrilmiş haldaydı. Sonra Rəsulullahın ﷺ namaz qıldıracağı kimsələr çəkilib dostlarının yerində durdular. Bu dəfə düşməyə tərəf yönələn onlar oldular. Rəsulullah ﷺ onlara bir rükət namaz qıdırdı. Sonra salam verdi. Birinci dəstə qalxıb əskik rükətlərini qıldılar, sonra da digər dəstə qalxıb rükətlərini əda etdilər”. (Buxari 4133, Muslim 1979, 839/305)

حدیث سهل بن أبي حنمة، قال: يقوم الإمام مستقبل القبلة، وطائفة منهم معه، وطائفة من قبل العدو، وجوههم إلى العدو، فيصلي بالذين معه ركعة، ثم يقومون فيركعون لأنفسهم ركعة، ويسجدون سجدين في مكانهم، ثم يذهب هؤلاء إلى مقام أولئك فيركع بهم ركعة، فله ثنتان، ثم يركعون ويسجدون سجدين

482. Səhl İbn Əbi Həsmə ﷺ rəvayət edir ki, İmam qorxu namazında qibləyə yönələrək namaza durur. (səhabələrdən) bir dəstə də (Peyğəmbərlə) bərabər namaza dururlar, digər dəstə isə üzü düşməyə tərəf dururlar. (Peyğəmbər) arxasında onlarla birlikdə bir rükət qılar, sonra onlar ayağa qalxaraq özləri bir rükət qılar və olduqları yerdə iki dəfə səcdə edərlər. Sonra namazı qılmış olanlar düşmənlə üzbəüz olanların yerinə keçərlər, düşmənlə üzbəüz olanlar isə Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək onunla birlikdə bir rükət qırlar. Sonra onlar da özləri bir rükət qılar və iki dəfə səcdə edərlər”. (Buxari 4131, Muslim 1984, 841/309)

حديث خواتِ بنِ جُبَيْرٍ عَنِ صَلَاحِ بْنِ خَوَاتٍ عَمَّنْ شَهِدَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ ذَاتِ الرَّقَاعِ صَلَّى صَلَاةَ الْخَوْفِ؛ أَنَّ طَائِفَةً صَفَّتْ مَعَهُ، وَطَائِفَةٌ وَجَّاهَ الْعَدُوَّ، فَصَلَّى بِالنَّبِيِّ مَعَهُ رُكْعَةً، ثُمَّ تَبَتَّ قَائِمًا، وَأَتَمُّوا لَأَنْفُسِهِمْ، ثُمَّ انْصَرَفُوا فَصَفُّوا وَجَّاهَ الْعَدُوَّ، وَجَاءَتِ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى فَصَلَّى بِهِمِ الرُّكْعَةَ الَّتِي بَقِيَتْ مِنْ صَلَاتِهِ، ثُمَّ تَبَتَّ جَالِسًا وَأَتَمُّوا لَأَنْفُسِهِمْ، ثُمَّ سَلَّمَ بِهِمْ

483. Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə Zatur-Riqa döyüşündə qorxu namazını qılmış Səhl İbn Əbu Həsmə ﷺ rəvayət etmişdir ki, (əshabələrdən) bir dəstə Peyğəmbərin ﷺ arxasında cərgələrə düzüldü, digəri isə düşməne qarşı üz tutdu. Peyğəmbər ﷺ arxasında namaza durmuş dəstəyə bir rükət qıldırırdıqdan sonra ayağa qalxıb yerində durdu, arxasındakılar isə (ayrı-ayrılıqda) ikinci rükəti tamamladılar. Onlar namazlarını bitirdikdən sonra gedib düşməne tərəf səf-səf düzüldülər. Sonra o biri dəstə (gəlib Peyğəmbərə ﷺ qoşuldu və Peyğəmbər ﷺ) onlara özünün qalan bir rükətini qıldırıdı və oturub gözlədi. Onlar ayağa qalxıb ikinci rükəti tamamladıqdan sonra Peyğəmbər ﷺ salam verib onlarla birlikdə (namazını bitirdi)". (Buxari 4129, Muslim 1985, 842/310).

حديث جابر، قال: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَاتِ الرَّقَاعِ، فَإِذَا أَتَيْنَا عَلَى شَجَرَةٍ ظَلِيلَةٍ تَرَكَنَاهَا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَسَيْفُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُعَلَّقٌ بِالشَّجَرَةِ، فَاخْتَرَطَهُ، فَقَالَ: تَخَافُنِي قَالَ: لَا قَالَ: فَمَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي قَالَ: اللَّهُ فَتَهَدَّدَهُ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ، فَصَلَّى بِطَائِفَةٍ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ تَأَخَّرُوا، وَصَلَّى بِطَائِفَةِ الْأُخْرَى رَكَعَتَيْنِ؛ وَكَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعٌ، وَلِلْقَوْمِ رَكَعَتَانِ

484. Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər Zətir Riqa səfərində idik. Kölgəli bir ağaca çatdığımız zaman bizlər o kölgəli ağacı Peyğəmbər ﷺ üçün buraxdıq. (Onun altına uzandı) qılıncını da ağacdən asdı. (yuxuya getdikdən sonra) müşriklərdən biri gəlib Peyğəmbərin ﷺ qılıncı qınından çıxararaq Peyğəmbərə: "İndi məndən qorxursanmı?" dedi. Peyğəmbər: "Xeyr qorxmuram" dedi. O: "İndi səni mənim əlimdən kim qurtara bilər?" dedi. Peyğəmbər: "Allah qoruyar" deyər buyurdu. (Həmən müşrikin əlindən qılınc qorxudan düşür). Səhabələr o, müşriki təhdid edərək qorxudurlar. (Peyğəmbər ﷺ onu cəzalandırmadan buraxır). Bu vaxt namaz üçün iqamə verilir. Peyğəmbər ﷺ səhabələri (iki dəstəyə bölür). Bir dəstəyə iki rükət namaz qıldırır. (iki rükətdən) sonra bu dəstə düşməne tərəfə keçir, düşməne tərəfdə olan dəstə isə Peyğəmbərin ﷺ arxasına namaza gəlirlər. O, dəstəyə də iki rükət qıldırır. Beləcə Peyğəmbər dörd rükət namaz qılmış olur, cəmaat isə iki rükət fərz qılmış olurlar". (Buxari 4136, Muslim 1986, 843/311)

كتاب الجمعة

Cümə Kitabı

كتاب الجمعة

Cümə Kitabı

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: إذا جاء أحدكم الجمعة فليغتسل

485. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz cüməyə gəldiyi zaman qüsl alsın”. (Buxari 877, Muslim 1988, 1989, 844/1, 2)

حديث عمر بن الخطاب عن ابن عمر، أن عمر بن الخطاب بينما هو قائم في الخطبة يوم الجمعة إذ دخل رجل من المهاجرين الأولين من أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم، فناداه عمر: أية ساعة هذه قال: إني شغلت فلم ألق إلى أهلي حتى سمعت التأذين، فلم أزد على أن توضأت فقال: والوضوء أيضا وقد علمت أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يأمر بالغتسل

486. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Ömər İbn Xattab ﷺ cümə günü minbər üzərində xütbə verdiyi zaman Peyğəmbərin ﷺ səhabələrindən və ilk mühacirlərdən bir nəfər – Osman İbn Əffan ﷺ – məscidə daxil oldu. Ömər (gəcikdiyinə görə): “Bu nə saatdır (gəlmisən)” dedi. O: “Məşğul idim, evimə gəldikdə azanı eşitdim, yalnız dəstəmaz alıb gəldim” dedi. Ömər: “Peyğəmbər ﷺ qüsl almağı əmr etdiyi halda yalnız dəstəmaz alıb gəlmisən!!”. (Buxari 878, Muslim 1992, 845/3)

وجوب غسل الجمعة على كل بالغ من الرجال وبيان ما أمروا به

Cümə Günü Qüsl Etmək Hər Bir Həddi-Buluğa Çatmış Kimsəyə Vacib Olması Və Onlara Əmr Olunanın Bəyanı

حديث أبي سعيد الخدري، عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: الغسل يوم الجمعة واجب على كل محتلم

487. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cümə qüslünü etmək həddi-buluğa çatmış hər kəsə vacibdir.” (Buxari, 858, Muslim 1994, 846/5)

حديث عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم، قالت: كان الناس يتنابون يوم الجمعة من منازلهم والعوالي، فيأتون في العبار، يصيبهم العبار والعرق، فيخرج منهم العرق فأتى رسول الله صلى الله عليه وسلم إنسان منهم وهو عندي، فقال النبي صلى الله عليه وسلم: لو أنكم تطهروا يومكم هذا

488. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Cümə günü camaat (namaza) öz evlərindən və Əvalidən (yaşayış yeri) növbə ilə gələrdi. Onlar toz-torpağa bulaşmış və qantərə batmış halda (məscidə) gələrdilər, bədənlərindən də (həmişə) tər axardı. Peyğəmbər ﷺ mənim yanımda ikən onlardan biri onun yanına gəldi və Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Nə olaydı ki, siz bu gününüz üçün yuyunardınız.” (Buxari 902, Muslim 1995, 847/6)

حديث عائشة، قالت: كَانَ النَّاسُ مَهْتَةً أَنْفُسِهِمْ، وَكَانُوا إِذَا رَاحُوا إِلَى الْجُمُعَةِ رَاحُوا فِي هَيْئَتِهِمْ، فَقِيلَ لَهُمْ لَوْ اغْتَسَلْتُمْ

489. Aişə رضي الله عنها demişdir: “(O zaman) insanlar öz işlərində çalışar və cümə namazına gələndə işçi görkəmində gələrdilər. Belə olduqda, onlara: “Nə olaydı ki, siz yuyunardınız” deyildi. (Buxari 903, Muslim 1996, 847)

الطيب والسواك يوم الجمعة

Cümə Günü Ətir Və Misvaq İstifadə Etmək

حديث أبي سعيد، قال: أَشْهَدُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ، وَأَنْ يَسْتَنَّ، وَأَنْ يَمَسَّ طَيِّبًا، إِنْ وَجَدَ

490. Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cümə qüslünü etmək həddi-buluğa çatmış hər kəsə vacibdir.” (Buxari 858, Muslim 1994, 846/5)

حديث ابن عباس عن طاووس عن ابن عباس، أنه ذكر قول النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ في الغسل يوم الجمعة، فقلت لابن عباس: أيمس طيباً أو دهنًا إن كان عند أهله فقال: لا أعلمه

491. Tavus, İbn Abbasdan رضي الله عنه rəvayət edir ki, İbn Abbas رضي الله عنه Cümə günü Peyğəmbərin ﷺ yuyunmaq barədə sözünü zikr etdi. Tavus رضي الله عنه deyir ki, İbn Abbasdan رضي الله عنه soruşdum: “(Kişi) ailəsini gözəl qoxulu ətrini və y yağ vura bilərmimi?”. İbn Abbas: “Bunu bilmirəm” dedi. (Buxari 885, Muslim 1998, 848/8)

حديث أبي هريرة، قال: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ يَوْمًا يَغْسِلُ فِيهِ رَأْسَهُ وَجَسَدَهُ

492. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir müsəlman həftədə bir dəfə qüsl etməli – başını və bədənini yumalıdır.” (Buxari 897, Muslim 2000, 849/9)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غَسَلَ الْجَنَابَةَ ثُمَّ رَاحَ فَكَانَ قَرَبَ بَدَنَةٍ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ فَكَانَ قَرَبَ بَقْرَةٍ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّلَاثَةِ فَكَانَ قَرَبَ كَبْشًا أَقْرَنَ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ فَكَانَ قَرَبَ دَجَاحَةٍ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ فَكَانَ قَرَبَ بَيْضَةٍ، فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ حَضَرَتِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ

493. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cənabət qüslü kimi qüsl edib cümə gününün ilk saatında məscidə gedən adam bir dəvə, ikinci saatında gedən adam bir inək, üçüncü saatında gedən adam buynuzlu bir qoç, dördüncü saatında gedən adam bir toyuq və beşinci saatında gedən adam bir yumurta qurban vermiş kimidir. İmam (minbərə) qalxdıqda isə mələklər gəlib zikr olunanları dinləyər (gələnləri qeydə almazlar)” (Buxari 881, Muslim 2001, 850/10).

في الإنصات يوم الجمعة في الخطبة

Cümə Günü Xütbəyə Qulaq Asmaq

حديث أبي هريرة، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَتَيْتَ، وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ، فَقَدْ لَغَوْتَ

494. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cümə günü imam xütbə verərkən sən yanındakı adama: “Sus” desən, mənasız söz danışmış olarsan (savabdan gedər)”. (Buxari 934, Muslim 2002, 851/11)

في الساعة التي في يوم الجمعة

Cümə Günü (Duaların Qəbul) Olan Saat Haqqında

حديث أبي هريرة، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَقَالَ: فِيهِ سَاعَةٌ لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي، يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ يُقَلِّلُهَا

495. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ cümə gününü yada salıb dedi: “Bu gündə elə bir saat var ki, müsəlman olan hər kim (həmin vaxt) namaz qılıb Uca Allahdan bir şey istəsə, Allah ona istədiyini mütləq verər.” Sonra o, əli ilə işarə edib həmin vaxtın olduqca az olduğunu göstərdi. (Buxari 935, Muslim 2006, 852/13)

هداية هذه الأمة ليوم الجمعة

Bu Ümmətin Cümə Gününə Hidayət Olunması

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، بِيَدِ كُلِّ أُمَّةٍ أَوْثُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِنَا، وَأَوْثِنَا مِنْ بَعْدِهِمْ؛ فَهَذَا الْيَوْمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ؛ فَعَدَا لِلْيَهُودِ، وَبَعَدَ عَدِ لِلنَّصَارَى

496. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, o, Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişdir: “Hərçənd onlara (Kitab əhli) bizdən əvvəl Kitab verilmişdir, lakin biz sonuncular (ümmət olaraq) Qiyamət günü birinci (Cənnətə daxil) olacağıq. Onlar özlərinə fərz buyrulmuş bu günləri bərəsində ixtilafa düşdülər. Lakin Allah bizi (bu günü ehtiramla keçirməyə) müvəffəq etdi və bu xüsusda insanlar bizim ardımızca gəldilər, yəhudilər sabahkı günü (altıncı günü), xristianlar isə ondan sonrakı günü (bazar gününü təntənə ilə qeyd edirlər).” (Buxari 876, 896, 3486, Muslim 2018, 855/21)

صلاة الجمعة حين تزل الشمس

Vümə Namazının Zəvaldan (Günörtadan) Sonra Qılınması

حدیث سهل، قال: مَا كُنَّا نَقِيلُ وَلَا نَتَعَدَّى إِلَّا بَعْدَ الْجُمُعَةِ

497. Səhl ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər cümə namazını qıldıq. Qaylulə (gündüz istirahəti) ondan sora olurdu” dedi. (Buxari 939, Muslim 2028, 859/30)

حدیث سلمة بن الأكوع ﷺ قال: كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجُمُعَةَ ثُمَّ نَنْصَرِفُ وَلَيْسَ لِلْجَيْطَانِ ظِلٌّ نَسْتَقِيلُ فِيهِ

498. Sələmə İbn Əkva ﷺ (Ağac altında beyət edən səhabələrdən idi) rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər cümə namazını qıldıq. (Namazı bitirdikdən) sonra dönüb baxardıq ki, divarların kölgələyə biləcəyimiz qədər kölgəsi olmazdı”. (Buxari 4168, Muslim 2030, 860/32)

ذكر الخطبتين قبل الصلاة وما فيهما من الجلسة

Namazdan Öncə İki Xütbə Və Onlar Arasında Oturuş

حدیث ابن عمر ﷺ قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ قَائِمًا، ثُمَّ يَقْعُدُ، ثُمَّ يَقُومُ، كَمَا تَفْعَلُونَ الْآنَ

499. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xütbəni ayaq üstə oxuyar, sonra (bir qədər) oturur, sonra yenə ayağa qalxardı; (o eynilə) siz indi etdiyiniz kimi (edərdi). (Buxari 920, Muslim 2033, 862/35)

في قوله تعالى: (وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ هَوا انْفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكَوْكَ قَائِمًا)

Allahın: “Onlar Ticarət Və Ya Əyləncə Gördükləri Zaman Dağılışıb Ona Tərəf Qaçdılar Və Səni (Minbərdə) Ayaq Üstə Olduğun Halda Tərk Etdilər”

حدیث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أَقْبَلَتْ عِبْرٌ تَحْمِلُ طَعَامًا، فَأَلْتَمَسُوا إِلَيْهَا، حَتَّى مَا بَقِيَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا اثْنَا عَشَرَ رَجُلًا، فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ هَوا انْفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكَوْكَ قَائِمًا)

500. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə namaz qılarkən ərzaq yüklü dəvə karvanı gəldi. Hamı tələsik karvana tərəf getdi. Peyğəmbərin ﷺ yanında isə cəmi on iki nəfər qaldı və həmin vaxt bu ayə nazil oldu: **“Onlar ticarət və ya əyləncə gördükləri zaman dağılışıb ona tərəf qaçdılar və səni (minbərdə) ayaq üstə olduğu halda tərk etdilər”.** (əl-Cumua 11). (Buxari 936, 2064, Muslim 2034, 2036, 853/36, 37)

تخفيف الصلاة والخطبة

Cümə Namazını Və Xütbəsini Qısa Etmək

حدیث یَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ عَلَى الْمِنْبَرِ (وَنَادُوا يَا مَالِكُ)

501. Yə'lə ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ minbərdə ikən belə dediyini eşitmişəm: **“Onlar deyəcəklər: “Ey Malik!”.** (əz-Zuxruf 77). (Buxari 3230, 3266, Muslim 2048, 871/49)

التحية والإمام يخطب

İmam Xütbə Verərkən Təhiyyət Namazını Qılmaq

حدیث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: دَخَلَ رَجُلٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ فَقَالَ: أَصَلَّيْتَ قَالَ: لَا، قَالَ: فَصَلِّ رُكْعَتَيْنِ

502. Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ cümə günü xütbə verdiyi zaman bir nəfər (məscidə) daxil oldu. Peyğəmbər: “Namaz qıldınmı?” deyə buyurdu. O: “Xeyr” dedi. Peyğəmbər: “O, zaman iki rükət qıl” deyə buyurdu. (Buxari 931, Muslim 1691, 715/73).

حديث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ يَخُطُبُ: إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ وَالْإِمَامُ يَخُطُبُ أَوْ قَدْ خَرَجَ فَلْيُصَلِّ رَكَعَتَيْنِ

503. Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlərdən biriniz gəldiyi zaman imam xütbə verərsə və ya (minbərə) çıxdığı zaman iki rükət namaz qılsın”. (Buxari 1113, 1170, Muslim 2061, 875/59)

ما يقرأ في يوم الجمعة

Cümə Günü Nə Oxunur

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي الْجُمُعَةِ، فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ، آيَةَ تَنْزِيلِ، السَّجْدَةِ، وَ هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ

504. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ cümə günləri sübh namazında **“Əlif. Ləm. Mim. Şübhə yoxdur ki, bu Kitabı aləmlərin Rəbbi olan Allah nazil etmişdir”. (əs-Səcdə) və “Doğrudanmı, insanın heç kimə məlum olmadığı bir dövr hələ də ötüb keçməmişdir?”. (əl-İnsan).** surələrini oxuyardı. (Buxari 891, 1068, Muslim 2068, 2071)

كتاب صلاة العيدين

İki Bayram Namazı Kitabı

İki Bayram Namazı Kitabı

حدیث ابن عباس قال: شهدتُ الفِطْرَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ يُصَلُّونَهَا قَبْلَ الْخُطْبَةِ، ثُمَّ يُخْطَبُ بَعْدَ خَرَجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ حِينَ يُجْلِسُ بِيَدِهِ، ثُمَّ أَقْبَلَ يَشْفُهُمْ، حَتَّى جَاءَ النِّسَاءَ، مَعَهُ بِلَالٌ فَقَالَ: (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعَنَّكَ) الْآيَةَ ثُمَّ قَالَ حِينَ فَرَغَ مِنْهَا: أَتْنَنَ عَلَيَّ ذَلِكَ فَقَالَتْ امْرَأَةٌ وَاحِدَةٌ مِنْهُنَّ، لَمْ يُجِبْهُ غَيْرُهَا: نَعَمْ قَالَ: فَتَصَدَّقْنَ فَبَسَطَ بِلَالٌ تَوْبَهُ، ثُمَّ قَالَ: هَلُمَّ لَكُنَّ فِدَاءً أَبِي وَأُمِّي فَيُلْقِيَنَّ الْفَتْحَ وَالْخَوَاتِيمَ فِي نَوْبِ بِلَالٍ

505. İbn Abbas رəvayət edir ki, Mən Peyğəmbər ﷺ, Əbu Bəkr ﷺ, Ömər ﷺ və Osmanla ﷺ birlikdə bayram namazlarında iştirak etmişəm. Onların hamısı namazı xütbədən qabaq qıldadı. Namaz qılınandan sonra xütbə verildi. Peyğəmbər (xütbədən sonra) çıxdı. (Cəmaat dağılmadan, qadınlar getmədən) mübarək əli ilə oturun deyə işarə etməsi hələ də gözümün önündədir. Sonra kişilərin sələrini yararaq qadınların səflərinə qədər gəldi. Bilalda onunla idi. Oraya çatdıqda bu ayəni oxudu: **“Ey Peyğəmbər! Mömin qadınlar Allaha heç bir şərik qoşmayacaqlarına, oğurluq və zina etməyəcəklərinə, uşaqlarını öldürməyəcəklərinə, əlləri ilə ayaqları arasından olanı yalanla ört-basdır etməyəcəklərinə (ərlərindən olmayan uşaqlarını onlara isnad etməyəcəklərinə) və heç bir yaxşı işdə sənə qarşı çıxmayacaqlarına dair sənə beyət etmək üçün yanına gəldikləri zaman onların beyətini qəbul et və Allahdan onlar üçün bağışlanma dilə. Həqiqətən, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir”.** (Mumtəhinə 12). Sizlər bu beyət üzrə sabitsinizmi?” deyə buyurdu. İçərilərindən yalnız bir qadın: “Bəli” dedi. Ondən başqası cavab vermədi. Peyğəmbər: “Sədəqə verin” dedi. Bilal libasını yaydı və: “Anam atam sizə fəda olsun! Gətirin sədəqənizi verin” dedi. Qadınlar da halqalarını, üzüklərini Bilalın libasının içinə atmağa başladılar”. (Buxari 979, Muslim 2081, 884/1)

حدیث جابر بن عبد الله، قال: قام النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْفِطْرِ فَصَلَّى، فَبَدَأَ بِالصَّلَاةِ، ثُمَّ خَطَبَ، فَلَمَّا فَرَغَ نَزَلَ فَأَتَى النِّسَاءَ فَذَكَرَهُنَّ، وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَى يَدِ بِلَالٍ، وَبِلَالٌ بِاسِطٌ تَوْبَهُ، يُلْقِي فِيهِ النِّسَاءَ الصَّدَقَةَ

506. Cabir رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bayram günü ayağa qalxdı və namaza başladı. Namazdan sonra insanlara xütbə verdi. Allah Rəsulu ﷺ yüksək yerdən xütbəsini bitirdikdən sonra aşağı endi və qadınların yanına gəldi. Onlara nəsihət etdi. Bilal libasını açdı və qadınlar libasın içinə sədəqə atmağa başladılar”. (Buxari 961, 978, Muslim 2084, 885/3)

حدیث ابن عباس و جابر بن عبد الله قالاً: لَمْ يَكُنْ يُؤَدُّ يَوْمَ الْفِطْرِ وَلَا يَوْمَ الْأَضْحَى

507. İbn Abbas رضي الله عنه və Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه rəvayət edirlər ki, orucluq və qurban bayramlarında azan verilməzdi. (Buxari 960, Muslim 2086, 886/5)

حديث ابن عباس، أنه أرسل إلى ابن الزبير في أول ما بُوع له، إنه لم يكن يُؤذن بالصلاة يوم الفطر، وإنما الخطبة بعد الصلاة

508. İbn Abbas, Abdullah İbn Zubeyrə رضي الله عنه beyət olunduğu ilk zamanlarda xəbər göndərərək: “Orucluq və qurban bayramlarında azan verilməzdi və xütbədə namazdan sonra verilərdi” deyildi. (Buxari 959, Muslim 2087, 886/6)

حديث ابن عمر: قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم، وأبو بكر وعمر، يصلون العيدين قبل الخطبة

509. İbn Abbas رضي الله عنه demişdir: “Mən Peyğəmbər ﷺ, Əbu Bəkr رضي الله عنه, Ömər رضي الله عنه və Osmanla رضي الله عنه birlikdə bayram namazlarında iştirak etmişəm. Onların hamısı namazı xütbədən qabaq qıldadı.” (Buxari 962, Muslim 2089, 888/8)

حديث أبي سعيد الخدري، قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يخرج يوم الفطر والأضحى إلى المصلى، فأول شيء يبدأ به الصلاة، ثم ينصرف فيقوم مقابل الناس، والناس جلوس على صفوفهم، فيعظهم ويوصيهم ويأمرهم، فإن كان يريد أن يقطع بعثاً، قطعها؛ أو يأمر بشيء، أمر به؛ ثم ينصرف قال أبو سعيد: فلم يزل الناس على ذلك حتى خرجت مع مروان، وهو أمير المدينة، في أضحى أو فطر، فلما أتينا المصلى إذا منبر بناه كثير بن الصلت، فإذا مروان يريد أن يرتقيه قبل أن يصلي، فجدت بوجهه، فجدتني، فارتفع فخطب قبل الصلاة؛ فقلت له: غير ثم والله فقال: أبا سعيد قد ذهب ما تعلم؛ فقلت: ما أعلم، والله خير مما لا أعلم، فقال: إن الناس لم يكونوا يجلسون لنا بعد الصلاة فجعلتها قبل الصلاة

510. Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه demişdir: “Peyğəmbər ﷺ orucluq və qurban bayramlarında namaz qılınan yerə gəlib əvvəlcə namaz qıldadı. Namazı bitirdikdən sonra ayağa qalxıb cərgəbəcərgə oturmuş insanların qarşısında durar, onlara öyüd-nəsihətlər, tövsiyələr və əmrlər verərdi. Əgər harasa bir qoşun göndərmək istəsəydi, onu göndərər və ya bir şey əmr etmək istəsəydi, onu əmr edərdi, sonra da çıxıb gedərdi.” Əbu Səid: “Mən Mədinənin əmiri Mərvanla birlikdə orucluq ya da qurban bayramında namaz qılınan yerə getdiyim günədək camaat bu (sünnəyə) riayət edirdi. Biz namaz qılınan yerə gəlib çatdıqda mən Kəsir İbn Səltin düzəltdiyi minbəri gördüm və bir də baxdım ki, Mərvan namazı qılmamış minbərə qalxmaq istəyir. Mən onun ətəyindən dardım, lakin o ətəyini dartıb (əlimdən aldı) və (minbərə) qalxıb namazdan əvvəl xütbə verdi. Mən ona dedim: “Vallahı, siz (Sünnəni) dəyişdirdiniz!” O dedi: “Ey Əbu Səid, sənə bildiyin keçmişdə qalmışdır.” Mən dedim: “Vallahı, mənə bildiyim, bilmədiyimdən daha xeyirlidir.” O dedi: “Camaat namazdan sonra oturub (xütbəni) dinləmir deyə, mən onu namazdan əvvəl verdim.” (Buxari 956, Muslim 2090, 889/9)

ذکر إباحتہ خروج النساء فی العیدین إلى المصلی وشہود الخطبۃ مفارقات للرجال

Qadınların İki Bayramda Namazgaha Çıxmalarının Və Kişilərdən Ayrı Olub Xütbəyə Şahid Olmalarının Mübah Olması

حدیث أم عطیة قالت: أمرنا أن نخرج الحيض، يوم العیدین، ودوات الخدور، فیشهدن جماعة المسلمین ودعوتهم، ويعتزل الحيض عن مصلأهن قالت امرأة: يا رسول الله إحدانا ليس لها جلباب، قال: لتلبسها صاحبها من جلبابها

511. Ummu Atiyyə رəvayət edir ki, Bizlər iki bayram günündə heyizli və pərdə arxasında yaşayan (bakirə) qadınları da (musalləyə) gətirməyimizlə əmr olunduq. Qadınlar müsəlman cəmaətində iştirak edir və dualara şərik olurdular. Heyizli qadınlar isə namaz yerinəd bir az aralı durardılar. Bir qadın: “Ya Rəsulullah! Bizdən birimizin örtünəcək hicabı yoxdur” dedi. Peyğəmbər: “Din bacısı hicabından birini ona versin (geyindirsin)” deyə buyurdu. (Buxari 351, Muslim 2093, 890/10)

الرخصة في اللعب الذي لا معصية فيه في أيام العيد

Bayram Günləri Günah Olmayan Oyunlara İcazəli Olması Haqqında

حدیث عائشة قالت: دخل أبو بكر، وعندي جاريتان من جوارى الأنصار، تُعنيان بما تقاولت الأنصار يوم بُعثت قالت: وكيستا بمعنيتين فقال أبو بكر: أمز أمير الشيطان في بيت رسول الله صلى الله عليه وسلم وذلك في يوم عيد، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: يا أبا بكر إن لكل قوم عيداً وهذا عيدنا

512. Aişə رəvayət edir ki, Əbu Bəkr yanıma daxil oldu. Bu vaxt yanımda Ənsardan olan iki qız vardı. Onlar Buəs döyüşündə Ənsarın bir-biriləri haqqında söylədikləri nəğməni oxuyurdular. Aişə: “Bu iki qız müğənni deyildilər”. Əbu Bəkr: “Rəsulullahın evində şeytan nəğmələri”. Bu hadisə bayram günü baş vermişdir. Rəsulullah: “Ya Əbu Bəkr! Hər bir qövmin bayramı vardır, bu da bizim bayramımızdır” deyə buyurdu. (Buxari 952, Muslim 2098, 892/16)

حدیث عائشة قالت: دخل علي رسول الله صلى الله عليه وسلم، وعندي جاريتان يُعنيان بعناء بُعثت، فاضطجع على الفراش وحول وجهه، ودخل أبو بكر، فأنتهرني، وقال: مزمارة الشيطان عند النبي صلى الله عليه وسلم، فأقبل علي رسول الله صلى الله عليه وسلم،

فَقَالَ: دَعُهُمَا فَلَمَّا غَفَلَ غَمَزْتُهُمَا فَخَرَجَتَا وَكَانَ يَوْمَ عِيدٍ يَلْعَبُ فِيهِ السُّودَانُ بِالدَّرَقِ وَالْجِرَابِ، فِيمَا سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَإِمَّا قَالَ: تَشْتَهَيْنَ تَنْظُرِينَ فَقُلْتُ: نَعَمْ فَأَقَامَتِي وَرَاءَهُ، حَدَّثَنِي عَلَى خَدِّهِ، وَهُوَ يَقُولُ: دُونَكُمْ يَا بَنِي أَرْفَدَةَ حَتَّى إِذَا مَلَّتُ قَالَ: حَسْبُكَ قُلْتُ: نَعَمْ قَالَ: فَادْهَبِي

513. Aişə رضي الله عنها demişdir: “(Bir dəfə) yanımda olan iki qız uşağı Buas döyüşünə⁴¹ dair nəğmə oxuyarkən Peyğəmbər ﷺ gəlib otağıma daxil oldu və yatağa uzanıb üzünü çevirdi.” Bu vaxt Əbu Bəkr رضي الله عنه içəri daxil oldu və məni qınayıb dedi: “Peyğəmbərin ﷺ yanında şeytan nəğmələri (oxuyursunuz)?” Peyğəmbər ﷺ ona tərəf dönüb dedi: “Onlarda işin olmasın!” Əbu Bəkrin رضي الله عنه diqqəti yayındıqda mən xəlvətə qızlara işarə etdim və onlar çıxıb getdilər”. Yenə bir bayram günü Sudanlılar qalxan və mizraqla (hərbi) oyunlar göstərirdilər. Bilmirəm mən ondan baxmağı xahiş etdim, yoxsa o mənə dedi: “Baxmaq istəyirsənmi?” dedi. Mən: “Bəli” dedim. Həmən arxasında, yanağım yanağı üzəmədə ayaq üstə dayandım. O: “Başlayın Ərfidə oğulları!” dedi. Nəhayət baxmaqdan yoruldu. O: “Bəsdimi?” deyərək buyurdu. Mən: “Bəli” dedim. (Buxari 949, 2906, Muslim 2102, 892/19)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه قال: بينا الحبشة يلعبون عند النبي صلى الله عليه وسلم بجرايبهم، دخل عمر فأهوى إلى الحصى فحصبهم بها، فقال: دعهم يا عمر

514. Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Həbəşilər, Peyğəmbərin ﷺ yanında hərbi oyunlar göstərdikləri zaman Ömər رضي الله عنه içəri daxil oldu və Həbəşilərə çınqıl daşları atmağa başladı. Peyğəmbər: “Ey Ömər! Onları sərbəst burax” deyərək buyurdu. (Buxari 2901, Muslim 2106, 893/22)

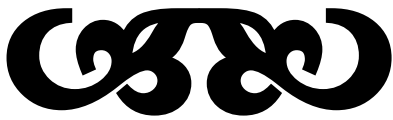
⁴¹ *Buas* – Mədinənin yaxınlığında olan yer adıdır. Həmin yerdə Ovs və Xəzrəc qəbilələri arasında döyüş olmuş və bu döyüşdə ovslular qələbə qazanmışlar.

كتاب صلاة الاستسقاء

İstisqa (yağış)

Namazı Kitabı

İstisqa (Yağış) Namazı Kitabı

حدیث عبد الله بن زید، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَسْقَى فَقَلَبَ رِذَاءَهُ

515. Abdullah İbn Zeyd ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ yağış duası etdiyi zaman Ridasını (üst geyimini) tərsinə çevirib geyindi". (Buxari 1011, Muslim 2107, 894/1)

رفع اليدين بالدعاء في الاستسقاء

Yağış Yağmasını İstyərkən Əlləri Qaldırmaq

حدیث أنس بن مالك قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي شَيْءٍ مِنْ دُعَائِهِ إِلَّا فِي الْإِسْتِسْقَاءِ، وَإِنَّهُ يَرْفَعُ حَتَّى يُرَى بَيَاضُ إِبْطِئِهِ

516. Ənəs İbn Malik ؓ demişdir: "Peyğəmbər ﷺ, yağış diləmək üçün dua etməsi istisna olmaqla, heç bir duasında əllərini (göyə) qaldırmazdı. O, (əllərini) qoltuqlarının altına ağılığı görünənədək yuxarı qaldırardı. (Buxari 984, 1031, 3565, Muslim 2113, 895/11)

الدعاء في الاستسقاء

Yağış Diləyərkən Dua

حدیث أنس بن مالك قال: أَصَابَتِ النَّاسَ سَنَةٌ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَبَيْنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ فِي يَوْمٍ جُمُعَةٍ، قَامَ أَعْرَابِيٌّ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْكَ الْمَالُ، وَجَاعَ الْعِيَالُ، فَادْعُ اللَّهَ لَنَا فَرَفَعَ يَدَيْهِ، وَمَا نَرَى فِي السَّمَاءِ قَرَعَةً، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا وَضَعَهَا حَتَّى تَارَ السَّحَابُ أَمْثَالَ الْجِبَالِ ثُمَّ لَمْ يَنْزِلْ عَنْ مَنبَرِهِ حَتَّى رَأَيْتُ الْمَطَرَ يَتَحَادَرُ عَلَيَّ لِحَبِيَّتِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمُطِرْنَا يَوْمَئِذٍ ذَلِكَ، وَمِنَ الْعَدَى، وَبَعْدَ الْعَدَى، وَالَّذِي بَلِيهِ، حَتَّى الْجُمُعَةَ الْأُخْرَى فَقَامَ ذَلِكَ الْأَعْرَابِيُّ، أَوْ قَالَ غَيْرُهُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تَهْدِمُ الْبِنَاءَ، وَغَرِقَ الْمَالُ، فَادْعُ اللَّهَ لَنَا فَرَفَعَ يَدَيْهِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا فَمَا يُشِيرُ بِيَدِهِ إِلَى نَاحِيَةِ مِنَ السَّحَابِ إِلَّا انْفَرَجَتْ وَصَارَتِ الْمَدِينَةُ مِثْلَ الْحَوْبَةِ، وَسَالَ الْوَادِي فَتَاءَ شَهْرًا، وَلَمْ يَجِءْ أَحَدٌ مِنْ نَاحِيَةِ إِلَّا حَدَّثَ بِالْحَوْدِ

517. Ənəs İbn Malik ؓ demişdir: "Peyğəmbərin ﷺ yaşadığı dövrdə insanlara quraqlıq üz vermişdi. Peyğəmbər ﷺ cümə günü xütbə verərkən bir bədəvi ayağa qalxıb dedi: "Ey Allahın elçisi, mallar zay oldu, uşaqlar ac qaldı. Bizim

üçün Allaha dua et!" Peyğəmbər ﷺ əllərini göyə qaldırdı. O an biz göydə bir dənə də olsun bulud görmürdük. Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, o, hələ əllərini aşağı salmamış (başımız üzərində) dağlar qədər buludlar topalaşdı və o, minbərdən yerə enməmiş mən onun saqqalından süzülən yağış damcılarını gördüm. Həmin gün, ertəsi gün, ondan sonrakı gün, daha sonrakı gün – növbəti cüməyədək yağış ara vermədən yağdı. (Cümə günü) həmin bədəvi (və ya başqa birisi) ayağa qalxıb dedi: "Ey Allahın elçisi, evlər dağıldı, mallar su altında qaldı. Bizim üçün Allaha dua et!" Peyğəmbər ﷺ əllərini göyə qaldıraraq dedi: "Allahummə Həvaleyənə Və Lə Aleyənə - Allahım! (Yağışı) üstümüzdə deyil, ətrafımıza yağdır" Sonra əli ilə hara işarə etdisə, oradakı bulud topası dağıldı və Mədinə (səması) çalaya bənzədi (səma açıldı). Qənat vadisində bir ay sel axdı, kənardan (Mədinəyə) gələn hər kəs bol yağışlar yağdığından danışırdı. (Buxari 933, 1033, Muslim 2116, 897/9)

التعوذ عند رؤية الريح والغيم، والفرح بالمطر

Külək, Bulud Gördükdə Allaha Sığınmaq, Yağış Gördükdə Fərəhlənmək

حديث عائشة، قالت: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا رَأَى مَخِيلَةً فِي السَّمَاءِ أَقْبَلَ وَأَدْبَرَ، وَدَخَلَ وَخَرَجَ، وَتَعَبَّرَ وَجْهَهُ فَإِذَا أَمْطَرَتِ السَّمَاءُ سُرِّيَ عَنْهُ، فَعَرَفْتُهُ عَائِشَةُ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا أَدْرِي، لَعَلَّهُ كَمَا قَالَ قَوْمٌ (فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلًا أُوذِيَهِمْ)
الآية

518. Aişə رضى الله عنها demişdir: "Peyğəmbər ﷺ göy üzündə yağmurla yüklənmiş buludları gördükdə (təşviş içində) irəli-geri gedib gələr, (evə) girib çıxar və siması dəyişərdi. Buludlardan yağış yağmağa başladığında isə sakitləşərdi." Aişə Peyğəmbərin ﷺ nə hala düşdüyünü ona bildirdikdə o buyurmuşdur: "Bilmirəm, ola bilsin ki, (Ad) qövminün başına gəlmiş (müsbət bu ümmətin də) başına gəlsin: "Nəhayət, o əzabı vadilərində doğru gələn bir bulud şəklində gördükdə: "Bu biza yağış yağdıracaq buluddur!" – dedilər. Hud dedi: "Xeyr! Bu sizin tez gəlməsini istədiyiniz – özü ilə ağırlı-acılı əzab gətirən bir küləkdir!". (əl-Əhqaf 24). (Buxari 3206, Muslim 2122, 899/5)

في ربح الصبا بالدبور

Səba Və Dəbur Küləyi Barəsində

حدیث ابن عباس، أن النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: نُصِرْتُ بِالصَّبَا وَأُهْلِكَتْ عَادُ بِالذَّبُورِ

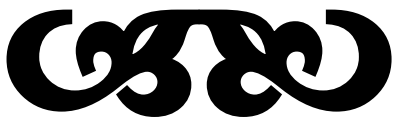
519. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Mən Səba qasırgası (şərq küləyi) sayəsində qələbə qazandım, Ad tayfası isə Dəbur (qərb küləyi) qasırgası ilə məhv edildi.” (Buxari 1035, 3205, 3343, 4105, Muslim 2124, 900/17)

كتاب صلاة الكسوف

Kusuf (Günəş Tutulması)

Namazı Kitabı

صلاة الكسوف

Kusuf (Günəş) Tutulması Namazı

حديث عائشة، قالت: خَسَفَتِ الشَّمْسُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالنَّاسِ، فَقَامَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ، ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ، ثُمَّ قَامَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ، وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ سَجَدَ فَأَطَالَ السُّجُودَ، ثُمَّ فَعَلَ فِي الرُّكْعَةِ الثَّانِيَةِ مِثْلَ مَا فَعَلَ فِي الْأُولَى، ثُمَّ انْصَرَفَ وَقَدِ انْجَلَتِ الشَّمْسُ، فَخَطَبَ النَّاسَ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَاتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ، لَا يَنْخَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَادْعُوا اللَّهَ وَكَبِّرُوا وَصَلُّوا وَتَصَدَّقُوا ثُمَّ قَالَ: يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ مَا مِنْ أَحَدٍ أَعْبُرَ مِنْ اللَّهِ أَنْ يَزِنِي عَبْدُهُ أَوْ تَزِنِي أُمَّتُهُ، يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ وَاللَّهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَصَحَّحْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَّيْتُمْ كَثِيرًا

520. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Peyğəmbər ﷺ zamanında günəş tutuldu və buna görə də Peyğəmbər ﷺ camaata namaz qıldırdı. (Namazda) qiyamı uzatdı, sonra rükuya getdi və rükunu uzatdı, sonra rükudan qalxdı və (yenə) qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra (bir də) rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra səcdəyə getdi və səcdəni uzatdı, ikinci rükətdə də birinci rükətdə elədiklərini təkrar etdi. Namazı bitirdikdə artıq günəşin üzü açılmışdı. Bundan sonra (qalxıb) xütbə verdi və Allaha həmd-səna edib təriflər deyəndən sonra buyurdu: “Həqiqətən də, günəş və ay Allahın dəlillərindəndir. Onlar kimsənin nə ölümünə görə, nə də dünyaya gəldiyinə görə tutulur. Odur ki, onların tutulduğunu gördüyünüz zaman Allaha dua edin, *“Allahu Əkbər”*– deyin, namaz qılın və sədəqə verin.” Sonra Peyğəmbər ﷺ davam edib dedi: “Ey Muhəmməd ümməti! Vallahi, kişi və ya qadın köləsinin zina etməsi xüsusunda heç kəs Allahdan daha qısqanc ola bilməz. Ey Muhəmməd ümməti! Vallahi, mən bildiyimi siz bilsəydiniz, az gülüb çox ağlayardınız.” (Buxari 1044, Muslim 2127, 901/1)

حديث عائشة، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: خَسَفَتِ الشَّمْسُ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَخَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَصَفَّ النَّاسَ وَرَأَاهُ، فَكَبَّرَ، فَأَقْرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً، ثُمَّ كَبَّرَ، فَرَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، ثُمَّ قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقَامَ وَلَمْ يَسْجُدْ، وَقَرَأَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً، هِيَ أَدْنَى مِنَ الْقِرَاءَةِ الْأُولَى، ثُمَّ كَبَّرَ وَرَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، وَهُوَ أَدْنَى مِنَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ؛ ثُمَّ قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ ثُمَّ سَجَدَ، ثُمَّ قَالَ فِي الرُّكْعَةِ الْآخِرَةِ مِثْلَ ذَلِكَ، فَاسْتَكْمَلَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فِي أَرْبَعِ سَجَدَاتٍ، وَانْجَلَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَنْصَرِفَ؛ ثُمَّ قَامَ فَأَثْنَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، ثُمَّ قَالَ: هُمَا آيَاتَانِ مِنَ آيَاتِ اللَّهِ لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ، فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَافْرَعُوا إِلَى الصَّلَاةِ

521. Peyğəmbərin zövcəsi Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ zamanında günəş tutuldu. Peyğəmbər ﷺ həməən məscidə gəldi. İnsanlar onun arxasında səffə durdular. Təkbir gətirdi. (Namazda) qiraəti uzatdı, sonra təkbir gətirdi,

sonr rükuya getdi və rükunu uzatdı, sonra rükudan qalxaraq: ***Samiyallahu Liman Hamidah*** – dedi, lakin səcdə etmədi. (Yenə) qiraəti uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra təkbir gətirdi, (bir də) rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra: ***Samiyallahu Liman Hamidah Rabbana Va Lakal Hamd*** - deyib səcdəyə getdi və ikinci rükətdə də birinci rükətdə elədiklərini təkrar etdi. Beləcə Peyğəmbər ﷺ dörd səcdə ilə dörd rükulu namazı kamil etdi. Namaz çıxmadan öncə günəş açıldı. Sonra xütbə üçü Peyğəmbər ﷺ ayağa qalxdı və Allaha həmd-səna etdikdən sonra: “Həqiqətən də, günəş və ay Allahın dəlillərindən iki dəlildir. Onlar kimsənin nə ölümünə görə, nə də dünyaya gəldiyinə görə tutulmazlar. Odur ki, onların tutulduğunu gördüyünüz zaman Allaha dua edin Sizlər bunların tutulduğunu gördüyünüz zaman namaza sığının”. (Buxari 1046, Muslim 2129, 901/3)

حديث عائشة، قالت: حسفت الشمس، فقام النبي صلى الله عليه وسلم، فقرأ سورة طويلاً، ثم رجع فأطال، ثم رفع رأسه، ثم استفتح بسورة أخرى ثم رجع حتى قضاها وسجد، ثم فعل ذلك في الثانية، ثم قال: إنهما آيتان من آيات الله، فإذا رأيتم ذلك فصلوا حتى يفرج عنكم لقد رأيتم في مقامي هذا كل شيء وعده، حتى لقد رأيتمني أريد أن آخذ قطعة من الجنة، حين رأيتموني جعلت أتقدم، ولقد رأيتم جهنم يحطم بعضها بعضاً، حين رأيتموني تأخرت، ورأيتم فيها عمرو بن لحي، وهو الذي سب السوايب

522. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Günəşin üzü tutulduğu zaman Peyğəmbər ﷺ qalxıb (namaz qıldı və) uzun bir surə oxudu. Sonra rükuya getdi və rükunu uzatdı, sonra rükudan qalxdı və başqa bir surə oxuduqdan sonra (yenə) rükuya getdi, rükunu tamamladıqdan sonra səcdəyə qapandı, ikinci rükəti də bu qaydada yerinə yetirdikdən sonra dedi: “Günəşin və ayın tutulması Allahın dəlillərindəndir. Bunu gördüyünüz zaman (onların üzü) açılanadək namaz qılın. Mən dayandığım bu yerdə mənə vəd edilən hər şeyi gördüm. Siz mənim qabağa addım atdığımı gördüyünüz zaman mən Cənnətdən bir salxım (üzüm) götürmək istəyirdim. Mənim dala çəkildiyimi gördüyünüz zaman isə mən Cəhənnəmin (içindəkilərinin) bir-birini yandırır-yaxdığını gördüm. Mən Cəhənnəmdə Amr İbn Lüheyi gördüm. Bu, o kimsədir ki, saibəni⁴² sərbəst buraxmışdır.” (Buxari 1212, Muslim 2134, 901/6)

ذكر عذاب القبر في صلاة الخسوف

Xusuf Namazında Qəbr Əzabının Zikr Olunması

⁴² *Saiba* - ardıcıl olaraq on diş dəvə balalayan və buna görə ərəb bütprəstləri tərəfindən sitayiş edilən diş dəvə. Bütprəstlər onu sərbəst buraxır, onu minmir, onunla yük daşmır, yununu qırxmır və südünü də ancaq qonağa verərdilər. Bu pis adəti isə ərəblər arasında ilk dəfə Amr İbn Lühey dəb salmışdır.

حديث عائشة، زوج النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ أَنَّ يَهُودِيَّةً جَاءَتْ تَسْأَلُهَا، فَقَالَتْ لَهَا: أَعَاذَكَ اللهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ فَسَأَلْتُ عَائِشَةَ، رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَيْعَذَّبُ النَّاسُ فِي قُبُورِهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَائِشَةُ يَا اللهُ مِنْ ذَلِكَ ثُمَّ رَكِبَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ذَاتَ غَدَاةٍ مَرَكِبًا، فَخَسَفَتِ الشَّمْسُ، فَزَجَعَ ضُحَى، فَمَرَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بَيْنَ ظَهْرَانِي الْحَجَرِ، ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي، وَقَامَ النَّاسُ وَرَاءَهُ، فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَفَعَ فَسَجَدَ، ثُمَّ قَامَ، فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَفَعَ فَسَجَدَ وَانْصَرَفَ، فَقَالَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ، ثُمَّ أَمَرَهُمْ أَنْ يَتَعَوَّدُوا مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ

523. Aişədən ﷺ rəvayət edilir ki, yəhudi bir qadın ondan kömək diləməyə gəlmiş və ona: “Allah səni qəbir əzabından qorusun” dedi. Buna görə də Aişə ﷺ Peyğəmbərdən ﷺ: “İnsanlar qəbirlərində əzab çəkəcəklərmi?” deyə soruşdu. Peyğəmbər: “Allah bizi bundan qorusun!” (Aişə ﷺ rəvayətinə davam edib demişdir: “Bir dəfə səhər tezdən Peyğəmbər ﷺ öz dəvəsinə minib (bir qədər getdikdən sonra) günəş tutuldu və o, günortadan əvvəl geri döndü. Peyğəmbər ﷺ hücrələrin yanından keçib namaza durdu, camaat da onun arxasında namaza durdu. (Namazda) qiyamı uzatdı, sonra rükuya getdi və rükunu uzatdı, sonra rükudan qalxdı və (yenə) qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra (bir də) rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra (rükudan) qalxıb səcdəyə getdi (və iki dəfə səcdə qıldı). Sonra ayağa qalxıb qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra (bir də) rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra (rükudan) qalxıb səcdəyə getdi, (iki dəfə səcdə qıldı) və (salamları verib) namazı bitirdi. Allahın istədiyini qədər (camaata) öyüd-nəsihət verdikdən sonra onlara qəbir əzabından Allaha sığınmağı əmr etdi”. (Buxari 1049-1050, 1055-1056, Muslim 2136, 903/8)

ما عرض على النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ في صلاة الكسوف من أمر الجنة والنار

كسوف Namazında Cənnət Və Cəhənnəmdən Peyğəmbərə ﷺ Ərz Olunanlar

حديث أسماء قالت: أتيت عائشة وهي تُصَلِّي، فقلت ما شأن الناس فأشارت إلي السماء، فإذا الناس قِيَامًا، فقالت: سُبْحَانَ اللهِ قُلْتُ: آيَةٌ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَيْ نَعَمْ فَقُمْتُ حَتَّى تَجَلَّيَ الْعَشِيُّ، فَجَعَلْتُ أُصْبُ عَلَى رَأْسِي الْمَاءَ، فَحَمِدَ اللهُ، عَزَّ وَجَلَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَنْتَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: مَا مِنْ شَيْءٍ لَمْ أَكُنْ أُرَيْتُهُ إِلَّا أُرَيْتُهُ فِي مَقَامِي، حَتَّى الْجَنَّةُ وَالنَّارُ، فَأَوْحَى إِلَيَّ أَنْكُمْ تُفْتَنُونَ فِي قُبُورِكُمْ مِثْلَ أَوْ قَرِيبَ (قَالَ الرَّاوي: لَا أَدْرِي أَيُّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ) مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ، يُقَالُ مَا عَلِمَكَ بِهَذَا الرَّجُلِ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ أَوْ الْمُؤْمِنَةُ (لَا

أَدْرِي بِأَيِّهِمَا قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ هُوَ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى، فَأَجَبْنَا وَاتَّبَعْنَا، هُوَ مُحَمَّدٌ (ثَلَاثًا) ؛ فَيَقَالُ: نَمْ صَلِّحًا، قَدْ عَلِمْنَا إِنْ كُنْتَ لَمَوْفِقًا بِهِ؛ وَأَمَّا الْمُنَافِقُ أَوْ الْمُرْتَابُ (لَا أَدْرِي أَيُّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ) فَيَقُولُ: لَا أَدْرِي، سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا فَقُلْتُهُ

524. Əsma Bint Əbu Bəkr رضي الله عنها rəvayət edir ki, (günəş tutulduğu vaxt) mən Aişənin رضي الله عنها yanına gəldim, (o vaxt) o namaz qılırdı. Mən: “İnsanlara nə olub?” deyə soruşdum. O, (günəşin tutulduğunu bildirmək üçün əli ilə) göyə işarə etdi. (Mən məscidə tərəf boylanıb gördüm ki,) camaat namaz qılır. (Aişə): “Allah pak və müqəddəsdir!” dedi. Mən: “(Bu,) əlamətdirmi?” deyə soruşdum. O, başı ilə işarə edib (mənim sözümlü) təsdiqlədi. Bu səbəbdən mən də namaza durdum. Nəhayət, halsızlaşıb əldən düşdüm və başıma su tökməyə başladım. (Namazdan sonra) Peyğəmbər ﷺ qüdrətli və əzəmətli Allaha həmd edib Onun şəninə təriflər dedi, sonra da belə buyurdu: “Bu yerdə mən, əvvəllər mənə göstərilmiş hər bir şeyi, hətta, Cənnət və Cəhənnəmi gördüm. Mənə vəhy olundu ki, siz qəbirlərinizdə məsihi-dəccalın imtahanına bənzər (və ya buna yaxın) bir imtahana çəkiləcəksiniz. (Dünyasını dəyişmiş kimsədən): “Bu adam (Muhəmməd ﷺ) haqqında nə bilirsən?” deyə soruşacaqlar. Mömin (yaxud yəqinliklə inanan) bəndə: “Bu, Allahın elçisi Muhəmməddir. O, bizə dəlillər və doğru yol göstəricisi gətirdi. Biz də (onun dəvətini) qəbul edib (onun) ardınca getdik. Bu, Muhəmməddir!” deyəcək. O bunu üç dəfə təkrar edəcək. Bundan sonra (mələklər) ona: “Rahat yat! Biz artıq sənə ona qətiyyətlə iman gətirdiyini bildik” deyəcəklər. Münafiq (və ya qəlbində şübhə olan) adam isə: “Bilmirəm, mən sadəcə insanların bəzi şeylər danışdıqlarını eşidir və həmin şeyi mən də deyirdim” deyəcək. (Buxari 86, Muslim 2141, 905/11)

حديث عبد الله بن عباس قال: انْحَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا نَحْوًا مِنْ قِرَاءَةِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ؛ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَفَعَ قِيَامًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ انْصَرَفَ وَقَدْ تَحَلَّتِ الشَّمْسُ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَاتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ، لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ رَأَيْتَاكَ تَنَاولْتَ شَيْئًا فِي مَقَامِكَ، ثُمَّ رَأَيْتَاكَ كَعَكَّعْتَ؛ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي رَأَيْتُ الْجَنَّةَ فَتَنَاولْتُ عَنْقُودًا، وَلَوْ أَصْبَيْتُهُ لَأَكَلْتُمْ مِنْهُ مَا بَقِيََتِ الدُّنْيَا، وَأَرَيْتُ النَّارَ فَلَمْ أَرْ مَنْظَرًا كَالْيَوْمِ قَطُّ أَفْطَعُ، وَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ قَالُوا: بِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: بِكُفْرِهِنَّ قِيلَ: يَكْفُرْنَ بِاللَّهِ قَالَ: يَكْفُرْنَ الْعَثِيرَ، وَيَكْفُرْنَ الْإِحْسَانَ، لَوْ أَحْسَنْتَ إِلَى إِحْدَاهُنَّ الدَّهْرَ كُلَّهُ، ثُمَّ رَأَتْ مِنْكَ شَيْئًا، قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ

525. Abdullah İbn Abbas رضي الله عنه demişdir: “Peyğəmbər ﷺ zamanında günəş tutuldu və bu səbəbdən də Peyğəmbər ﷺ (camaata) namaz qıldırdı. (Namazda) qiyamı o qədər uzatdı ki, (bu vaxt ərzində) “*əl-Bəqərə*” surəsini oxumaq olardı, sonra rükuya getdi və rükunu uzatdı, sonra rükudan qalxdı və qiyamı uzatdı, lakin

bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra (bir də) rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra (rükudan qalxıb səcdəyə getdi və iki dəfə) səcdə qıldı. Sonra ayağa qalxıb qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra rükudan qalxdı və (yenə) qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra (bir də) rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra (rükudan qalxıb səcdəyə getdi və iki dəfə) səcdə qıldı, sonra (salamları verib) namazı bitirdi. Artıq günəşin üzü açılmışdı. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həqiqətən də, günəş və ay Allahın dəlillərindəndir. Onlar kimsənin nə ölümünə görə, nə də dünyaya gəldiyinə görə tutulur. Odur ki, onların tutulduğunu gördüyünüz zaman Allahı zikr edin!” (Əshabələr) dedilər: “Ey Allahın elçisi, biz sənəin dayandığın yerdə əlini uzadıb nə isə götürdüyünü, sonra da arxaya çəkildiyini gördük”. Peyğəmbər: “Mən Cənnəti gördüm və (oradakı meyvələrdən) bir salxım dərmək istədim. Mən onu dəre bilsəydim, dünya durduqca siz ondan yeyə bilərdiniz. Həmçinin, Cəhənnəm də mənə göstərildi. Mən heç vaxt bu gün (gördüyüm) mənzərədən daha dəhşətisini görməmişdim. Mən Cəhənnəm əhlinin əksəriyyətinin qadınlar olduğunu gördüm.” (Camaat) soruşdu: “Nəyə görə, ya Rəsulullah?” O dedi: “Nankorluqlarına görə!” (Yenə) soruşdular: “Allaha qarşımı nankordurlar?” O dedi: “Onlar ərlərinə qarşı nankordurlar, yaxşılığı yerə vururlar. Birisinə il boyu yaxşılıq etsən, sonra da səndən (xoşuna gəlməyən) bir şey görsə, deyər: “Mən səndən heç vaxt xeyir görmədim.” (Buxari 1004, 1052, Muslim 2147, 907/17)

ذکر النداء بصلاة الكسوف، الصلاة جامعة

Kusuf Namazına Çağırarkən: Əs-Salətü Cəmia – Deyə Nida Etmək

حدیث عبد الله بن عمرو بن العاص قال: لَمَّا كَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، نُودِيَ: إِنَّ الصَّلَاةَ جَامِعَةٌ، فَرَكَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُكْعَتَيْنِ فِي سَجْدَةٍ، ثُمَّ قَامَ فَرَكَعَ رُكْعَتَيْنِ فِي سَجْدَةٍ، ثُمَّ جَلَسَ، ثُمَّ جَلَّى عَنِ الشَّمْسِ قَالَ: وَقَالَتْ عَائِشَةُ: مَا سَجَدْتُ سُجُودًا قَطُّ كَانَ أَطْوَلَ مِنْهَا

526. AbdurRahman İbn Amr İbn As ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ zamanında günəş tutuldu. “İnnəs Salətə Cəmia” – deyə nida olundu. Peyğəmbər ﷺ namazda ikən bir rükətdə iki dəfə ruku etdi. Sonra qalxıb yenə bir rükətdə iki dəfə ruku etdi. Sonra oturdu və günəş açıldı. Aişə: “Daha əvvəl

ömrümdə bu qədər uzun sürən bir səcdədə (namazda) olmamışdım” dedi. (Buxari 1045, 1051, Muslim 2152, 910/20)

حدیثِ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ، وَلَكِنَّهُمَا آيَاتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ، فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَفَرُّوا

527. Əbu Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həqiqətən günəş və ay bir kimsənin ölümünə görə tutulmur. Lakin onlar Allahın dəlillərindən iki dəlildir. Günəş və ayın tutulduğunu görsəniz namaza durun”. (Buxari 1041, Muslim 2154, 911/22)

حدیثِ أَبِي مُوسَى قَالَ: خَسَفَتِ الشَّمْسُ، فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرِعًا، يَخْتَشِي أَنْ تَكُونَ السَّاعَةُ؛ فَأَتَى الْمَسْجِدَ فَصَلَّى بِأَطْوَلِ قِيَامٍ وَرُكُوعٍ وَسُجُودٍ رَأَيْتُهُ قَطُّ يَفْعَلُهُ، وَقَالَ: هَذِهِ الْآيَاتُ الَّتِي يُرْسِلُ اللَّهُ، لَا تَكُونُ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ، وَلَكِنْ يُخَوِّفُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَهُ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ فَافْرِعُوا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَدُعَائِهِ وَاسْتِغْفَارِهِ

528. Əbu Musa ﷺ demişdir: “Günəş tutulduğu vaxt Peyğəmbər ﷺ Qiyamət qoracağından qorxub təşviş içində ayağa qalxdı və məscidə gəlib namaz qıldı, mən heç vaxt onun (namazda) qiyamı, rükunu və səcdəni bu qədər uzatdığını görməmişdim. (Namazı bitirdikdən sonra) buyurdu: “Allahın göndərdiyi bu dəlillər heç kəsin nə ölümünə görə, nə də dünyaya gəldiyinə görə olur. Fəqət, Allah bununla Öz qullarını qorxudur. Odur ki, belə bir şey gördükdə Allahu zikr etməyə, Ona dua etməyə və Ondan bağışlanma diləməyə tələsin!” (Buxari 1059, Muslim 2156, 912/24).

حدیثِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّهُ كَانَ يُخْبِرُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ، وَلَكِنَّهُمَا آيَاتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ، فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَصَلُّوا

529. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bizə xəbər verdi ki: “Həqiqətən günəş və ay kimsənin nə ölümünə görə, nə də dünyaya gəldiyinə görə tutulmazlar. Günəş və ay Allahın dəlillərindən iki dəlildir. Günəş və ayın tutulmasını gördüyünüz zaman nımaza durun (dua edin)”. (Buxari 1042, Muslim 2160, 914/28).

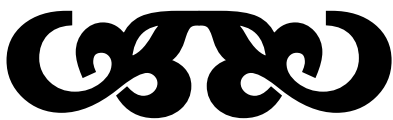
حدیثِ الْمُعِيزَةِ بِنِ شُعْبَةَ، قَالَ: كَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ مَاتَ إِبْرَاهِيمُ؛ فَقَالَ النَّاسُ: كَسَفَتِ الشَّمْسُ لِمَوْتِ إِبْرَاهِيمَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ فَصَلُّوا وَادْعُوا اللَّهَ

530. Muğira İbn Şobə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ zamanında oğlu İbrahim vəfat etdiyi gün günəş tutuldu və insanlar: “Günəş İbrahimin ölümünə görə tutulmuşdur” dedilər. Belə olduqda, Peyğəmbər ﷺ dedi: “Günəş və ay kimsənin nə ölümünə görə, nə də dünyaya gəldiyinə görə tutulur. (Onların tutulduğunu) gördüyünüz zaman namaz qılın və Allaha dua edin!” (Buxari 1043, Muslim 2161, 915/29).

كتاب الجنائز

Cənazə Kitabı

Meyyid Üçün Ağlamaq

حديث أسامة بن زيد، قال: أرسلت ابنة النبي صلى الله عليه وسلم إليه، إن ابنا لي قبض فأبتنا، فأرسل يُقرئ السلام ويقول: إن الله ما أخذ وله ما أعطى، وكلُّ عنده بأجلٍ مسمى، فلتصبر وتحتسب فأرسلت إليه، تُقسم عليه ليأتيها؛ فقام ومعه سعد بن عبادَةَ، ومعاذُ بنُ جبلٍ، وأبيُّ بنُ كعبٍ، وزيدُ بنُ ثابتٍ، ورجالٌ؛ فرفعَ إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم الصبيُّ ونفسُهُ تتفجعُ كأنها شئٌ، ففاضتُ عيناهُ فقال سعدُ: يا رسول الله ما هذا فقال: هذه رحمةٌ جعلها الله في قلوب عباده، وإنما يرحمُ الله من عباده الرُحماءُ

531. Usamə İbn Zeyd ؓ demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ qızı (Zeynəb): “Oğlum ölür, bizə gəl!” deyə atasına xəbər göndərdi. Peyğəmbər ﷺ (xəbər gətirən adama buyurdu ki, Zeynəbin yanına qayıdıb) onu salamlasın və desin: “Şübhəsiz ki, Allahın aldığı da, verdiyi də Özünə aiddir. Onun yanında hər şeyin öz müəyyən əcali var... Səbir et və (bunun əvəzinə Allah yanında mükafat qazanacağına) ümid bağla!” (Bir müddətdən sonra) Zeynəb, (atası) mütləq gəlsin deyə, and verib (xəbərçini yenə) onun yanına göndərdi. Peyğəmbər ﷺ qalxıb Səd İbn Ubadə, Muaz İbn Cəbəl, Ubey İbn Kəb, Zeyd İbn Sabit və başqa bir neçə əshabə ilə onun yanına gəldi. (Evə daxil olduqda) körpəni Peyğəmbərə ﷺ verdilər. Uşaq xırıldayaraq nəfəs alırdı. (Bunu görəndə) Peyğəmbərin ﷺ gözləri yaşla doldu. Səd dedi: “Bu nədir, ya Rəsulullah? (Sən də ağlayırsan?)”. Peyğəmbər: “Bu, Allahın Öz qullarının qəlbinə saldığı mərhəmətdir. Allah Öz qullarından yalnız rəhmli olanlara rəhm edir.” (Buxari 1284, 6655, 7377, Muslim 2174, 923/11)

حديث عبد الله بن عمر، قال: اشتكى سعد بن عبادَةَ شكوى له، فأتاه النبي صلى الله عليه وسلم، يعوده، مع عبد الرحمن بن عوفٍ، وسعد بن أبي وقاصٍ، وعبد الله بن مسعودٍ، فلما دخل عليه، فوجدَهُ في غائبيةِ أهله، فقال: قد قضى قالوا: لا يا رسول الله فبكى النبي صلى الله عليه وسلم؛ فلما رأى القومُ بكاءَ النبي صلى الله عليه وسلم بكوا، فقال: ألا تسمعون، إن الله لا يعذبُ بدمعِ العينِ ولا بحزنِ القلبِ، ولكن يعذبُ بهذا وأشارَ إلى لسانِهِ أو يرحمُ، وإن أُميتَ يعذبُ بكاءِ أهله عليه

532. Abdullah İbn Ömər ؓ demişdir: “Səd İbn Ubadə xəstələndiyi zaman Peyğəmbər ﷺ AbdurRəhman İbn Auf, Səd İbn Əbu Vəqqas və Abdullah İbn Məsud ؓ ilə birlikdə ona baş çəkdi. Xəstənin yanına daxil olduqda ailəsinin onun başına yığışdığını görüb soruşdu: “Öldümü?” Onlar: “Xeyr, ya Rəsulullah!” deyə cavab verdilər. Peyğəmbər ﷺ (Sədi görəndə) ağladı. Oradakılar Peyğəmbərin ﷺ ağladığını gördükdə ağlamağa başladılar. Peyğəmbər: “Eşitmirsinizmi? Allah gözlərdən axan yaşa və qəlbin kədərlənməsinə görə (heç) kəsə əzab vermir. O ancaq buna görə ya əzab verir, ya da rəhm edir

(deyə) dilinə işarə etdi. Həqiqətən, ölən adama ailəsinin onun üçün (fəryad edib) ağlamasından dolayı əzab verilir.” (Buxari 1304, Muslim 2176, 924/12).

في الصبر على المصيبة عند أول الصدمة

Müsibətin İlk Anında Səbr Etmək

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: مرَّ النبيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِامْرَأَةٍ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرِ فَقَالَ: اتَّقِي اللهُ وَاصْبِرِي قَالَتْ: إِلَيْكَ عَنِّي، فَإِنَّكَ لَمْ تُصَبِّ بِمُصِيبَتِي وَلَمْ تُعْرِفْهُ فَقِيلَ لَهَا: إِنَّهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ فَأَتَتْ بَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمْ تَجِدْ عِنْدَهُ بَوَّابِينَ؛ فَقَالَتْ: لَمْ أَعْرِفْكَ فَقَالَ: إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى

533. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ bir qəbrin başında durub ağlayan qadının yanından keçərkən (ona) buyurdu ki: “Allahdan qorx və səbir et!” Qadın onun kim olduğunu bilməyib dedi: “Əl çək məndən! Mənim başıma gələn müsibət sənə başına gəlməyib.” Qadına: “Bu, Peyğəmbər ﷺ idi” dedilər. Bundan sonra o, Peyğəmbərin ﷺ qarşısının yanına gəldi, lakin orada gözətçilərə rast gəlmədi. Qadın (üzrxahlıq edib): “Mən səni tanımamışam” dedi. Peyğəmbər: “İlk sarsıntı anında səbir etmək lazım idi!” (Buxari 1283, Muslim 2179, 926/15)

الميت يعذب ببكاء أهله عليه

Meyyid Əhlinin Onun Üçün Etdiyi Vay-Şivənə Görə Əzab Verilir

حدیث عمر بن الخطاب رضي الله عنه، عن النبيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِمَا نَحَى عَلَيْهِ

534. Ömər İbn Xəttab ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ölü qəbrində əzaba uğrayar onun üçün edilən vay-şivənə görə”. (Buxari 1292, Muslim 2182, 2183, 927/17)

حدیث عمر بن الخطاب عن أبي موسى، قال: لَمَّا أُصِيبَ عُمَرُ رضي الله عنه، جَعَلَ صُهِيبٌ يَقُولُ: وَأَخَاهُ فَقَالَ عُمَرُ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ الْمَيِّتَ لَيُعَذَّبُ بِبُكَاءِ الْحَيِّ

535. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Ömər İbn Xəttab ﷺ vurulduğu zaman Suheyb: “Vay qardşım” deyərək ağlamağa başladı. Ömər: “Ey Suheyb!

Peyğəmbərin: “Ölü, dirinin ağlaması ilə qəbrində əzab olunur” deyə buyurduğunu eşitməmişənmi?”. (Buxari 1290, Muslim 2184, 2185, 927/18)

حدیث عبد الله بن عمر، وعمر، وعائشة عن عبد الله بن عبد الله بن أبي مليكة، قال: توفيت ابنة لعثمان رضي الله عنه بمكة، وجئنا لتشيئها، وحضرها ابن عمر وابن عباس، وأني لجالس بينهما (أو قال جلست إلى أحدهما ثم جاء الآخر فجلس إلي جنبني) فقال عبد الله بن عمر، يعمر بن عثمان: ألا تنهى عن البكاء فإن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: إن الميت ليعذب ببكاء أهله عليه فقال ابن عباس: قد كان عمر رضي الله عنه يقول بعض ذلك ثم حدث، قال: صدرت مع عمر رضي الله عنه من مكة، حتى إذا كنا بالبدياء إذا هو بركب تحت ظل سمرق، فقال: اذهب فأنظر من هؤلاء الركب؛ قال فتظرت فإذا صهيب، فأخبرته، فقال: ادع لي، فرجعت إلى صهيب، فقلت: ارتحل فالحق أمير المؤمنين فلما أصيب عمر دخل صهيب بيكي يقول: وأخاد وأصاحبا؛ فقال عمر رضي الله عنه: يا صهيب أتبكي علي وقد قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إن الميت يعذب ببكاء أهله عليه قال ابن عباس: فلما مات عمر رضي الله عنه ذكرت ذلك لعائشة، فقالت: رحم الله عمر والله ما حدث رسول الله صلى الله عليه وسلم: إن الله ليعذب المؤمن ببكاء أهله عليه؛ ولكن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: إن الله ليزيد الكافر عذابا ببكاء أهله عليه وقالت: حسبيم القرآن ولا تزر وزرة وزر أخرى قال ابن عباس، عند ذلك: والله هو أضحك وأبكي قال ابن أبي مليكة: والله ما قال ابن عمر شيئا

536. Abdullah İbn Ubeydullah İbn Əbi Muleykə ﷺ rəvayət edir ki, Osmanın ﷺ qızı Məkkədə vəfat edir. (Namazda və cənazədə) iştirak etmək üçün bizlər cənazəyə gəlmişdik. İbn Ömər ﷺ ilə İbn Abbas ﷺ da gəlmişdilər. Mən onların ortalarında oturmuşdum. Və y Mən bu ikisindən birinin yanında oturmuşdum. Sonra digəri gəlib yanımda oturdu. (Evdən qadınların fəryad səsi gəldikdə) Abdullah İbn Ömər ﷺ yanında olan Osmanın oğlu Amra: “Bu qadınları fəryad etməkdən çəkindirin? Çünki Rəsulullah buyurdu: “Ölü, ailəsinin onun üçün fəryad etmələrinə görə qəbrində əzab görür”. İbn Abbas: “Yəni, bəzi ağlamaq tərzinə görə İbn Ömər” dedi. Mən Məkkədən Ömər ﷺ ilə qaçırdım. (Məkkə ilə Mədinə) arasında olan Bəyda adlanan yerdə böyük bir Səmura ağacının altında dəvə karvanına rast gəldik. Ömər: “Get bax, bu karvan kimlərdir?” dedi. Mən də baxdım və dərhal Suheybi tanıdım. Bunu Ömərə ﷺ xəbər verdim. Ömər: “Yanıma çağır onu” dedi. Mən də Suheybin yanına gələrək: “Möminlərin Əmirinin yanına gəl və onunla görüş” dedim. (Birlikdə Mədinəyə gəldik) Ömər ﷺ vurulduğu zaman Suheyb ağlayaraq Ömər in ﷺ yanına girdi və: “Vay qardşım” deyərək ağlamağa başladı. Ömər: “Ey Suheyb! Peyğəmbərin: “Ölü, dirinin ağlaması ilə qəbrində əzab olunur” deyə buyurduğunu eşitməmişənmi?”. Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ demişdir: “Ölən adam, bəzən ailəsinin ona ağlamağından dolayı əzab çəkir”. İbn Abbas ﷺ demişdir: “Ömər ﷺ vəfat etdikdən sonra mən onun dediklərini Aişəyə ﷺ söylədim. Aişə: “Allah Ömərə rəhmət eləsin! Vallahi, Rəsulullah ﷺ deməmişdir ki, Allah möminə, ailəsinin ona ağlamağından dolayı əzab verir. Əksinə, Rəsulullah ﷺ demişdir ki: “Allah kafirə, ailəsinin ona ağlamağından dolayı əzabını artırır.” Sonra (Aişə) belə buyurdu: Quranın “Heç bir günahkar

başqasının günah yükünü daşmaz". (əl-Ənam 164). (Fatir 18). ayəsi sizə kifayət edər. İbn Abbas ؓ deyir ki: **"Güldürən də, ağladan da Odur!"**. (ən-Nəcəm 43). İbn Əbi Muleykə: "Vallahi! İbn Ömər bunsan sonra bir şey demədi" dedi. (Buxari 1286, 1288, Muslim 2191, 928/23)

حدیث عائشَةَ وَابْنَ عُمَرَ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ: ذُكِرَ عِنْدَ عَائِشَةَ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَفَعَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ الْمَيِّتَ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِبُكَاءِ أَهْلِهِ فَقَالَتْ: وَهَلْ ابْنُ عُمَرَ رَحِمَهُ اللَّهُ إِثْمًا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهُ لَيُعَذَّبُ بِخَطِيئَتِهِ وَذَنْبِهِ، وَإِنْ أَهْلُهُ لَيَبْكُونَ عَلَيْهِ الْآنَ قَالَتْ: وَذَلِكَ مِثْلُ قَوْلِهِ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ عَلَى الْقَلْبِ وَفِيهِ قَتْلَى بَدْرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ، فَقَالَ لَهُمْ مَا قَالَ: إِنَّهُمْ لَيَسْمَعُونَ مَا أَقُولُ إِثْمًا قَالَ: إِنَّهُمْ الْآنَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّ مَا كُنْتُ أَقُولُ لَهُمْ حَقٌّ ثُمَّ قَرَأَتْ (إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى) وَ (وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ) يَقُولُ حِينَ تَبَوَّءُوا مَقَاعَهُمْ مِنَ النَّارِ

537. Aişənin ؓ yanında İbn Ömər ؓ Peyğəmbərdən ؐ rəvayət etdiyi hədis zikr olundu: "Ölü, ailəsinin onun üçün fəryad etmələrinə görə qəbrində əzab verilir". Aişə: "İbn Ömər ؓ xəta etmişdir, sadəcə Peyğəmbər ؐ belə buyurmuşdu: "Həqiqətən ailəsi onun üçün ağlayır, Ona günah etməsinə xətasına görə əzab verilir. Sonra: "Peyğəmbərin ؐ bu sözü Bədr günü içi müşriklərlə dolu dərənin üzərində dayanıb onlara belə deməsinə bənzəyir. O, cəsədlər mənim dediklərimi eşidirlər – sözlərinə bənzəyir. Peyğəmbər: "Onlar indi mənim onlara söylədiyim sözlərin haqq olduğunu bildilər" deyər buyurdu. Aişə: **"Sözsüz ki, sən nə ölülərə haqqı eşitdirə bilərsən..."**. (ən-Nəml 80), **"Sən isə qəbirlərdə olanlara eşitdirə bilməzsən"**. (Fatir 22). Ayələrini oxudu və: "Onlar Cəhənnəmdən oturacaqlarını aldıkları zaman". (Buxari 3979, Muslim 2197, 932/16)

حدیث عائشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: إِثْمًا مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى يَهُودِيَّةٍ يَبْكِي عَلَيْهَا أَهْلُهَا، فَقَالَ: إِنَّهُمْ لَيَبْكُونَ عَلَيْهَا، وَإِنَّهَا لَتُعَذَّبُ فِي قَبْرِهَا

538. Peyğəmbərin ؐ zövcəsi Aişə ؓ demişdir: "(Bir dəfə) Peyğəmbər ؐ bir yəhudi qadının (qəbrinin) yanından keçərkən ailəsinin onun üçün ağladığını (görüb) dedi: "Onlar onun üçün (vay-şivən qoparıb) ağlayırlar, halbuki qəbirdə ona əzab verilər." (Buxari 1289, Muslim 2199, 932/27)

حدیث الْمُجِيرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ نَحَّحَ عَلَيْهِ يُعَذَّبُ بِمَا نَحَّحَ عَلَيْهِ

539. Muğira ؓ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ؐ belə dediyini eşitmişəm: "Kimin üçün vay-şivən salıb ağlasalar, buna görə ona əzab verilər." (Buxari 1291, 1229, Muslim 2200, 933/28)

Vay-Şivən Qoparmağın Şiddətlə Qadağan Olması

حديث عائشة، قالت: لَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَتَلَ ابْنَ حَارِثَةَ وَجَعْفَرَ وَابْنَ رَوَاحَةَ، جَلَسَ يُعْرِفُ فِيهِ الْحُزْنَ، وَأَنَا أَنْظُرُ مِنْ صَائِرِ الْبَابِ، شَقَّ الْبَابَ؛ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ: إِنَّ نِسَاءَ جَعْفَرٍ، وَذَكَرَ بُكَاءَهُنَّ فَأَمَرَهُ أَنْ يَنْهَاهُنَّ، فَدَهَبَ، ثُمَّ أَتَاهُ الثَّانِيَةَ، لَمْ يُطِعْنَهُ، فَقَالَ: أَنَّهُنَّ فَأَتَاهُ الثَّالِثَةَ، قَالَ: وَاللَّهِ غَلَبْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَرَعَمَتْ أَنَّهُ قَالَ: فَاحْتُ فِي أَفْوَاهِهِنَّ التُّرَابَ فَقُلْتُ: أَرَعَمَ اللَّهُ أَنْفَكَ، لَمْ تَفْعَلْ مَا أَمَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَمْ تَتْرُكْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْعَنَاءِ

540. Aişə رضي الله عنها demişdir: “İbn Hərisənin, Cəfərin رضي الله عنه və İbn Rəvahanın رضي الله عنه şəhid olduğuna dair xəbər Peyğəmbərə ﷺ çatdıqda o, (yerə) oturdu, kədərlı olmasu üzündən hiss olunurdu, mən qapının arasından ona baxırdım. (Bu vaxt) bir nəfər onun yanına gəlib: “Cəfərin qadınları...” deyə onların (fəryad qoparıb) ağladıqlarını bildirdi. Peyğəmbər ﷺ ona əmr etdi ki, (bu cür ağlamağı) onlara qadağan etsin. Adam getdi, sonra ikinci dəfə (Peyğəmbərin ﷺ yanına) gəlib onların ona itaət etmədiklərini bildirdi. Peyğəmbər: “Onlara qadağan et!” deyə buyurdu. Adam üçüncü dəfə Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Vallahı, onlar bizi yendilər, ya Rəsulullah.” Peyğəmbər: “(Get) onların ağzını torpaqla bağla!” (Buxari 1237, 1299, 4263, Muslim 2204, 935/30).

حديث أم عطية، قالت: أَخَذَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ الْبَيْعَةِ أَنْ لَا نَتُوحَّ، فَمَا وَفَّتْ مِنَّا امْرَأَةٌ غَيْرُ خَمْسٍ نِسْوَةٍ: أُمُّ سُلَيْمٍ، وَأُمُّ الْعَلَاءِ، وَأَبْنَةُ أَبِي سَبْرَةَ امْرَأَةٌ مُعَاذٍ، وَأَمْرَأَتَيْنِ؛ أَوْ ابْنَةُ أَبِي سَبْرَةَ، وَأَمْرَأَةٌ مُعَاذٍ، وَأَمْرَأَةٌ أُخْرَى

541. Ummu Ətiyyə رضي الله عنها demişdir: “Beyət əsnasında Peyğəmbər ﷺ ölü üçün vay-şivən salıb ağlamayacağımıza dair bizdən əhd almışdı. Bizlərdən beş qadın – Ummu Suleym, Ummu Əla, Əbu Səbrənin qızı Muazın zövcəsi və başqa iki qadın, yaxud Əbu Səbrənin qızı, Muazın zövcəsi və başqa bir qadın istisna olmaqla heç kəs əhdinə vəfa etmədi.” (Buxari 1306, Muslim 2206, 936/31).

حديث أم عطية، قالت: بَايَعَنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَرَأَ عَلَيْنَا (أَنْ لَا يُشْرَكَنَ بِاللَّهِ شَيْئًا) وَنَهَانَا عَنِ النَّيَاحَةِ، فَقَبَضَتْ امْرَأَةٌ يَدَهَا، فَقَالَتْ: أَسْعَدْتَنِي فُلَانَةٌ أُرِيدُ أَنْ أُحْرِبَهَا، فَمَا قَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا، فَأَنْطَلَقَتْ وَرَجَعَتْ قَبَايِعَهَا

542. Ummu Ətiyyə رضي الله عنها demişdir: “Biz (qadınlər) Peyğəmbərə ﷺ beyət etdikdən sonra o bizə bu ayəni oxudu: **“Mömin qadınlər Allaha heç bir şərık qoşmayacaqlarına...”** və bizə (ölən adam üçün) vay-şivən salıb ağlamağı qadağan etdi. Bu vaxt bir qadın əlini geri çəkdi və dedi: “Fılan qadın mənım ölümə ağlayıb, mən də gərək onun ölüsünə ağlayım.” Peyğəmbər ﷺ ona heç nə demədi. Qadın çıxıb getdi və (bir müddət keçdikdən sonra beyət etmək üçün) geri qayıtdı.

Peyğəmbər ﷺ də onun beyətini qəbul etdi.” (Buxari 4610, 4892, Muslim 2208, 936/33)

هِيَ النِّسَاءُ عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ

Qadınların Cənazənin Ardınca Getməsinin Qadağan Olması

حدیث أم عطیة، قالت: نهینا عن اتباع الجنائز ولم یعزم علینا

543. Ummu Ətiyyə رضی اللہ عنہا demişdir: “Cənazənin ardınca getmək bizə qadağan edilmişdir, lakin bu bizə ciddi və qəti surətdə qadağan olunmamışdı.” (Buxari 1278, Muslim 2210, 938/35)

في غسل الميت

Meyyidin Yuyulması

حدیث أم عطیة الأنصاریة، قالت: دخل علینا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حين توفيت ابنته فقال: اغسلنها ثلاثا أو خمساً أو أكثر من ذلك، إن رأيتهن ذلك، بماء وسيدر، واجعلن في الآخرة كافوراً أو شيئاً من كافور، فإذا فرغتن فاذنني فلما اذناه، فأعطانا حقوه فقال: أشعرنها إياه تعني إزاره

544. Ummu Ətiyyə əl-Ənsariyyə رضی اللہ عنہا demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ qızı (Zeynəb) vəfat etdikdə, o bizim yanımıza gəlib dedi: “Onu üç və ya beş dəfə yaxud məsləhət bilirsinizsə, bundan da çox su və sidr ilə yuyun. Axırncısına kafur da qatın. İşinizi bitirdikdən sonra mənə xəbər verin.” Biz (onu yuyub) qurtardıqdan sonra Peyğəmbərə ﷺ xəbər verdik. O, izarını bizə verib dedi: “Onu buna sarıyın!” (Buxari 1253, 1257, Muslim 2211, 939/36)

حدیث أم عطیة الأنصاریة، قالت: دخل علینا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ونحن نغسل ابنته، فقال: اغسلنها ثلاثا أو خمساً أو أكثر من ذلك بماء وسيدر، واجعلن في الآخرة كافوراً، فإذا فرغتن فاذنني فلما فرغنا اذناه فألقى إلينا حقوه فقال: أشعرنها إياه فقال أئوب (أحد الرواة): وحديثي حفصة بمثل حديث محمد، وكان في حديث حفصة اغسلنها وثراً كان فيه ثلاثا أو خمساً أو سبعا وكان فيه أنه قال: ابدان بيمينها ومواضع الوضوء منها وكان فيه، أن أم عطية قالت: ومشطناها ثلاثه قرون

545. Ummu Ətiyyə رضی اللہ عنہا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ qızını yuyan (qadınlara) demişdir: “Onun sağ tərəfindən və dəstəmazda yuyulan əzalarından başlayın.” (Ummu Ətiyyə) demişdir: “Biz onun saçlarını darayıb üç hörük hördük.” (Buxari 1254, Muslim 2212, 2213, 939/38)

حديث أم عطية، قالت: لما غسلنا بنت النبي صلى الله عليه وسلم، قال لنا، ونحن نغسلها: ابدأن بميامنها ومواضع الوضوء منها

546. Ummu Ətiyyə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ qızını yuyan (qadınlara) demişdir: “Onun sağ tərəfindən və dəstəməzda yuyulan əzalarından başlayın.” (Buxari 1256, Muslim 2218, 2219, 939/42)

في كفن الميت

Meyyidin Kəfənlənməsi

حديث خبّات رضي الله عنه، قال: هاجرنا مع النبي صلى الله عليه وسلم نلتمس وجهه الله، فوقع أجرنا على الله، فمنا من مات لم يأكل من أجره شيئاً، منهم مصعب بن عمير؛ ومنا من أتبع له ثمرته، فهو يهدىها قتل يوم أحد فلم نجد ما نكفنه إلا بردة إذا غطينا بها رأسه خرّجت رجلاه، وإذا غطينا رجله خرّج رأسه، فأمرنا النبي صلى الله عليه وسلم أن نعطى رأسه وأن نجعل على رجله من الإذخر

547. Xəbbab demişdir: “Biz Peyğəmbərlə birlikdə Allahın Üzünü diləyərək (Məkkədən Mədinəyə) hicrət etdik və (buna görə də) Allah bizi mükafatlandırdı. Bizlərdən kimisi (bu dünyada) öz mükafatından dadmadan ölüb getdi, Musab İbn Umeyr o kimsələrdən idi. Kimisinin də mükafatı öz bəhrəsini vermiş və o, (indiyədək) onu yığmaqdadır. (Musab İbn Umeyr) Uhud döyüşündə şəhid oldu. Biz onu kəfənləmək üçün (onun əynindəki) libasdan başqa bir şey tapa bilmədik. Bu libasla onun baş tərəfini örtürdük ayaqları açıq qalırdı, ayaqlarını örtürdük başı açıq qalırdı. Onda Peyğəmbər bizə, (bu libasla) onun baş tərəfini örtməyi, ayaqlarının üstünə də ətirli qamış qoymağı əmr etdi.” (Buxari 1276, Muslim 2220, 940/44)

حديث عائشة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كفن في ثلاثة أثوابٍ يمانية بيضٍ سحروريةٍ من كرسفٍ، ليسَ فيهنَّ قميصٌ ولا عمامةٌ

548. Aişə rəvayət edir ki, Peyğəmbəri Yəməninin Səhuliyə şəhərində hazırlanmış üç ədəd ağappaq pambıq parçaya bürüdülər. Bunların arasında nə köynək, nə də əmmamə var idi.” (Buxari 1264, Muslim 2222, 941/45)

في تسجية الميت

Meyyidin Örtünməsi

حدیث عائشَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تُوُفِّيَ سَجَى بِبِرْدِ حَبْرَةَ

549. Aişə رضي الله عنها rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ vəfat etdikdə onun üstünə hibərə bürüncəyi sərmışdilər. (Buxari 5814, Muslim 2226, 942/48)

الإسراع بالجنائز

Çənazəni Apararkən Tezləşdirmək

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أَسْرِعُوا بِالْجَنَائِزِ فَإِنَّ تَكُ صَالِحَةً فَخَيْرٌ تُقَدَّمُ مَوْتَهَا، وَإِنْ يَكُ سَيِّئًا ذَلِكَ، فَشَرٌّ تَضَعُونَهُ عَنْ رِقَابِكُمْ

550. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Çənazəni (məzarlığa) yeyin-yeyin aparın! Əgər o, əməlisaleh olmuşdursa, siz onu xeyrə qovuşdurmuş olarsınız. Yox, əgər pis adam olmuşdursa, (tezliklə) şəri boynunuzdan atmış olarsınız.” (Buxari 1315, Muslim 2229, 944/50)

فضل الصلاة على الجنائز واتباعها

Çənazə Namazını Qılmağın Və Çənazənin Adınca Getməyin Fəziləti

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ شَهِدَ الْجَنَائِزَ حَتَّى يُصَلِّيَ عَلَيْهَا فَلَهُ قِيرَاطٌ، وَمَنْ شَهِدَ حَتَّى تُدْفَنَ كَانَ لَهُ قِيرَاطَانِ، قِيلَ: وَمَا الْقِيرَاطَانِ قَالَ: مِثْلُ الْجَبَلَيْنِ الْعَظِيمَيْنِ

551. Əbu Hureyra رضي الله عنه demişdir: “Çənazənin ardınca gedən kimsə bir qirat savab qazanır. Kim də dəfnə kimi iştirak edərsə ona iki qirat savab vardır”. Ondan: “İki qirat nə deməkdir?” deyə soruşdular. O: “İki əzəmətli (Uhud) dağı boyda”. (Buxari 1325, Muslim 2232, 945/52)

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَائِشَةَ حَدَّثَ ابْنُ عُمَرَ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ: مَنْ تَبِعَ جَنَازَةَ فَلَهُ قِيرَاطٌ، فَقَالَ: أَكْثَرُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَلَيْنَا، فَصَدَّقَتْ، يَعْنِي عَائِشَةَ أبا هُرَيْرَةَ؛ وَقَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُهُ؛ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: لَقَدْ فَرَطْنَا فِي قَرَارِيطِ كَثِيرَةٍ

552. İbn Ömərə رضي الله عنه xəbər verdilər ki, Əbu Hureyra رضي الله عنه demişdir: “Çənazənin ardınca gedən kimsə bir qirat savab qazanır.” İbn Ömər: “Əbu Hureyra (bunu) şişirdir.” Lakin Aişə رضي الله عنها Əbu Hureyranın رضي الله عنه dediyini təsdiqləyib dedi: “Mən

Peyğəmbərin ﷺ bunu söylədiyini eşitmişəm.” Onda İbn Ömər ﷺ dedi: “(Demək,) biz çox qiratlar itirmişik.” (Buxari 1324, Muslim 2232, 945/52)

فيمَن يثني عليه خير أو شر من الموتى

Ölənin Xeyir Və Ya Şərlə Xatırlanması

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: مرُّوا بِجَنَازَةٍ فَأَثْنُوا عَلَيْهَا خَيْرًا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَجَبَتْ لَكُمْ مَرُّوا بِأَخْرَى فَأَثْنُوا عَلَيْهَا شَرًّا، فَقَالَ: وَجَبَتْ لَكُمْ مَرُّوا بِأَخْرَى رضي الله عنه، مَا وَجَبَتْ قَالَ: هَذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا فَوَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَهَذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا فَوَجَبَتْ لَهُ النَّارُ، أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ

553. Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) cənazə aparılarkən biz onu xoş sözlə yad edib təriflədik. Peyğəmbər : “Vacib oldu!” deyə buyurdu. Sonra başqa bir cənazə aparılarkən biz onu xoşagəlməz sözlə yad edib pislədik. Peyğəmbər ﷺ (yenə): “Vacib oldu!” deyə buyurdu. Ömər İbn Xəttab: “Nə vacib oldu?” deyə soruşdu. Peyğəmbər: “Bunu xoş sözlərlə yad etdiniz, Cənnət ona vacib oldu. Bunu da xoşagəlməz sözlərlə yad etdiniz, Cəhənnəm ona vacib oldu. Siz Allahın yer üzündəki şahidlərisiniz!” (Buxari 1367, Muslim 2243, 949/60)

ما جاء في مستريح ومستراح منه

Rahat Olan Və Qurtulan Barədə Nə Gəlib?

حدیث أبي قتادة بن ربعي الأَنْصَارِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَيْهِ بِجَنَازَةٍ فَقَالَ: مُسْتَرِيحٌ وَمُسْتَرَاخٌ مِنْهُ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْمُسْتَرِيحُ وَالْمُسْتَرَاخُ مِنْهُ قَالَ: الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ مِنْ نَصَبِ الدُّنْيَا وَأَذَاهَا إِلَى رَحْمَةِ اللَّهِ، وَالْعَبْدُ الْفَاجِرُ يَسْتَرِيحُ مِنْهُ الْعِبَادُ وَالْبِلَادُ وَالشَّجَرُ وَالذُّوَابُ

554. Əbu Qatadə İbn Ribiyə əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, Rəsulullahın ﷺ yanından bir cənazə ötdüyü zaman buyurdu: “Rahatlayan və qurtululandır”. Səhabələr: “Ya Rəsulullah! Rahatlayan və qurtululah nədir?” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Mömin qul dünyanın çətinliyindən və əzabından Allahın rəhmətinə qovuşar və rahatlanır, Günahkar qula gəldikdə isə ondan digər qullar. Şəhərlər, ağaclar və heyvanlar qurtularaq istirahət edərlər” deyə buyurdu. (Buxari 6512, Muslim 2245, 950/61)

في التكبير على الجنائز

Cənazə Namazında Olan Təkbirlər

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله نعى النجاشي في اليوم الذي مات فيه، خرج إلى المصلى فصنف بهم وكبر أربعاً

555. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Nəcəsinin vəfat etdiyi gün Peyğəmbər ﷺ onun ölüm xəbərini (əshabələrində) bildirdi. (Sonra) namazgaha gəlib camaatı cərgəbəcərgə düzdü və dörd dəfə təkbir gətirdi” (Buxari 1245, 1333, Muslim 2247, 951/62)

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: نعى لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم النجاشي، صاحب الحبشة، اليوم الذي مات فيه، فقال: استغفروا لأخيكم

556. Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Rəsulullah ﷺ bizə Həbəşilərin məliki olan Nəcəsinin ölüm xəbərini bildirdi və: “Qardaşınız üçün Allahdan məğfirət diləyin” deyə buyurdu. (Buxari 1327, 3880, Muslim 2248, 951/63)

حدیث جابر رضي الله عنه، أن النبي صلى الله عليه وسلم صلى على أوصمة النجاشي، فكبر أربعاً

557. Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Rəsulullah ﷺ Həbəşi məliki Nəcəsi öldükdə onun üçün dörd təkbir gətirdi”. (Buxari 1334, Muslim 2250, 952/64)

حدیث جابر بن عبد الله، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: قد توفي اليوم رجل صالح من الحبش، فهلّم فصلوا عليه قال: فصنفنا، فصلى النبي صلى الله عليه وسلم عليه، ونحن صُفوف

558. Cabir İbn Abdullah رəvayət edir ki, Peğəmbər ﷺ buyurdu: “Bu gün Həbəşilərdən saleh bir qul vəfat etmişdir. Gəlin ona cənazə namazı qılaq”. Cabir: “Biz səff düzəlttik və Peyğəmbər ﷺ onun üçün cənazə namazı qıldı”. (Buxari 1320, Muslim 2253, 952/66)

الصلاة على القبر

Qəbrin Yanında Cənazə Namaz Qılmaq

حدیث ابن عباس عن سليمان الشيباني قال: سمعت الشعبي، قال: أخبرني من مر مع النبي صلى الله عليه وسلم على قبر منبوذ فأمهم وصغوا عليه فقلت يا أبا عمرو: من حدثك فقال: ابن عباس

559. Suleyman əş-Şeybani, Əbu Amr əş-Şeybanidən ﷺ eşitdim ki, belə dedi: “Mənə, Peyğəmbər ﷺ (məzarlıqda) kənarda qalmış bir qəbrin yanında dayanıb əshabələrinə namaz qıldırdı və onlar da onun arxasında cərgəbəcərgə namaza durdular” deyə xəbər verdilər. Ona: “Yə Əbu Amr! Bunu sənə kim xəbər verdi?”. O: “İbn Abbas” deyə cavab verdi. (Buxari 857, Muslim 2255, 954/68)

حدیث أبی ہریرۃ رضی اللہ عنہ، أن أسود، رجلاً أو امرأة، كان يُعْمُ الْمَسْجِدَ، فَمَاتَ، وَلَمْ يَعْلَمْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَوْتِهِ، فَذَكَرَهُ ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ: مَا فَعَلَ ذَلِكَ الْإِنْسَانُ قَالُوا: مَاتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: أَفَلَا أَذُنْتُمُونِي فَقَالُوا: إِنَّهُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، فَصَنَّهُ قَالَ: فَحَقَرُوا شَأْنَهُ قَالَ: فَذَلُّونِي عَلَى قَبْرِهِ فَأَتَى قَبْرَهُ فَصَلَّى عَلَيْهِ

560. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, məscidi süpürən bir zənci kişi (və ya zənci qadın) öldü. Peyğəmbər ﷺ onun barəsində soruşduqda (əshabələr): “O öldü” deyə cavab verdilər. O: “Nə üçün mənə bildirməmişiniz? Mənə onun qəbrini göstərin!” dedikdən sonra onun qəbrinin yanına gəldi və ona cənazə namazı qıldı. (Buxari 458, Muslim 2259, 956/71)

القيام للجنابة

Çənazə Üçün Ayağ Qalxmaq

حدیث عامر بن ربيعة، عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فقوموا حتى تُخَلِّفَكُمُ

561. Amr İbn Rabia ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz cənazə gördüyü zaman ayağa qalxsın ta ki, cənazə onu ötənə qədər”. (Buxari 1307, Muslim 2261, 958/73)

حدیث عامر بن ربيعة رضي الله عنه عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ جَنَازَةً، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَاشِيًا مَعَهَا، فَلْيَقُمْ حَتَّى يُخَلِّفَهَا أَوْ يُخَلِّفَهُ أَوْ تَوَضَّعَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُخَلِّفَهُ

562. Amir İbn Rəbiə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Biriniz cənazə gördüyü zaman cənazənin ardınca getməyəcəksə, qoy cənazə onu arxada buraxanadək (və ya yanından keçib gedənədək, yaxud yerə qoyulanadək) ayaq üstə dursun.” (Buxari 1308, Muslim 2262, 958/74)

حدیث أبی سعید الخدری رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فقوموا، فَمَنْ تَبِعَهَا فَلَا يَقْعُدُ حَتَّى تَوَضَّعَ

563. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz cənazə gördüyü zaman ayağa qalxın. Cənazənin ardınca getməyəcəksə (dəfn olunana qədər) cənazə onu ötənə qədər otursun”. (Buxari 1310, Muslim 2264, 960/76)

حدیث جابر بن عبد الله، قال: مرّت بنا جنازة، فقام لها النبي صلى الله عليه وسلم، وقمنا به، فقلنا يا رسول الله إنها جنازة يهودي، قال: إذا رأيتم الجنازة فقوموا

564. Cabir İbn Abdullah ﷺ demişdir: “Yanımızdan cənazə aparırdılar. (Bu vaxt) Peyğəmbər ﷺ ayağa qalxdı və biz də onunla birlikdə ayağa qalxdıq. Biz dedik: “Ey Allahın elçisi! Axı bu, yəhudinin cənazəsidir.” Peyğəmbər: “Cənazə gördüyünüz zaman ayağa qalxın!”. (Buxari 1311, Muslim 2266, 960/78)

حدیث سهل بن حنيف وقيس بن سعد عن عبد الرحمن بن أبي ليلى، قال: كان سهل بن حنيف وقيس بن سعد قاعدین بالقادسية، فمروا عليهما بجنازة فقاما، فقيل لهما إنها من أهل الأرض، أي من أهل الذمّة؛ فقالا: إن النبي صلى الله عليه وسلم مرّت به جنازة فقام، فقيل له إنها جنازة يهودي، فقال: أليست نفساً

565. Abdurrhman İbn Əbi Leylə ﷺ rəvayət edir ki, Səhl İbn Huneyf və Qeys İbn Sad Qadisiyyədə olduqları zaman onların yanlarında cənazə ötdü. Onlar həməən ayağa qalxdılar. Onlara: “Bu cənazə, bu ərazinin xalqından, yəni Zimmə əhlidir” dedilər. Onlar: “Peyğəmbərin ﷺ yanından bir cənazə namazı keçmişdir. Peyğəmbər həməən ayağa qalxdı. Ona: “Bu bir Yəhudi cənazəsi” dedilər. Peyğəmbər: “İnsan deyilmi?” deyə buyurdu. (Buxari 1312, Muslim 2269, 961/81)

أين يقوم الإمام من الميت للصلاة عليه

Cənazə Namazında İmam Meyyidin Hansı Hissəsində Durur

حدیث سمرّة بن جندب رضي الله عنه، قال: صليت وراء النبي صلى الله عليه وسلم على امرأة ماتت في نفايسها، فقام عليها، وسطها

566. Səmurə İbn Cundəb ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ arxasında dayanıb, nifaslı ikən ölmüş bir qadının cənazə namazını qıldım. Peyğəmbər ﷺ cənazənin orta (kişi üçün baş tərəfdə durulur) nahiyəsində durdu.” (Buxari 1331, Muslim 2281, 964/88)

كتاب الزكاة

Zakat Kitabı

كتاب الزكاة

Zəkat Kitabı

حدیثُ اَبی سَعیدٍ رضی اللهُ عنہ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوْاقٍ صَدَقَةٌ، وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ ذَوْدٍ صَدَقَةٌ، وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ

567. Əbu Səid ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Beş övqiyədən⁴³ az (gümüşdən) zəkat vermək gərək deyil. Beş dəvədən az sayda olan sürüdən zəkat vermək gərək deyil. Beş vəsqdən⁴⁴ az məhsuldan zəkat vermək gərək deyil.” (Buxari 1405, Muslim 2310, 979/1)

لا زكاة على المسلم في عبده وفسره

Müsəlmanın Quluna Və Atına Görə Zəkat Yoxdur

حدیثُ اَبی هُرَيْرَةَ رضی اللهُ عنہ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ فِي فَرَسِهِ وَعُغْلَامِهِ صَدَقَةٌ

568. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müsəlman bəndə öz atının və kələsinin zəkatını verməyə mükəlləf deyildir.” (Buxari 1463, Muslim 2320, 982/8)

في تقديم الزكاة ومنعها

Zəkatı Tez Vermək Və Heç Verməmək

حدیثُ اَبی هُرَيْرَةَ رضی اللهُ عنہ، قَالَ: أَمَرَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالصَّدَقَةِ، فَقِيلَ: مَنْعَ ابْنِ حَمِيلٍ، وَخَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ، وَعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ؛ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا يَنْقُمُ ابْنُ حَمِيلٍ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ فَقِيرًا فَأَغْنَاهُ اللهُ وَرَسُولُهُ وَأَمَّا خَالِدٌ، فَإِنَّكُمْ تَظْلَمُونَ خَالِدًا، قَدِ احْتَبَسَ أَدْرَاعُهُ وَأَعْتَدَهُ فِي سَبِيلِ اللهِ؛ وَأَمَّا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَعَمَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَهِيَ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ وَمِثْلُهَا مَعَهَا

⁴³ Bir övqiyə 40 dirhəmə bərabərdir. Demək, 5 övqiyə 200 dirhəmə bərabərdir. O dövrün 1 dirhəmi 0,7 misqala, 200 dirhəmi 140 misqala – bu da 595 qram gümüşə bərabərdir. Qızıl gəlinçə, onun miqdarı iyirmi dinar və bundan artıq olduqda onun qırxdan bir hissəsi və ya 2,5 % zəkat verilməlidir. O dövrün 1 dinarı 4,25 misqala, 20 dinarı 85 qram qızıl bərabərdir. “Şərh Zadul Müstəğna” 6/103-104.

⁴⁴ Bir vəsq 60 saaya, bir saa isə 2,40 kiloqrama buğdaya bərabərdir. “Şərh Zadul Müstəğna” 6/104, Demək, 5 vəsq 300 saaya, bu da 720 kiloqrama buğdaya bərabərdir.

569. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ zəkat verməyi əmr etmişdi. Sonra ona İbn Cəmilin, Xalid İbn Vəlidin ﷺ və Abbas İbn AbdulMuttəlibin ﷺ zəkat verməkdən boyun qaçırdıqlarını söylədilər. Onda Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Niyə İbn Cəmil zəkat verməkdən boyun qaçırır?! Axı, Allah və Onun Rəsulu⁴⁵ onu zəngin etmişlər. Xalidə gəlincə, siz ona qarşı haqsızlıq edirsiniz. O, öz zirehlərini, minik heyvanlarını və başqa yaraq-əsləhəsini Allah yolunda vəqf etmişdir⁴⁶. O ki qaldı Abbas İbn AbdulMuttəlibə, o, Rəsulullahın ﷺ əmisidir və o, öz zəkatını, üstəlik bir o qədərini də verməlidir.” (Buxari 1468, Muslim 2324, 983/11)

زكاة الفطر على المسلمين من التمر والشعير

Müsəlmanların Xurma Və Arpadan Fitrə Zəkat Vermələrinin Vacib Olması

حدیث ابنِ عمرَ، أن رسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرضَ زكاةَ الفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، عَلَى كُلِّ حُرٍّ أَوْ عَبْدٍ، ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى، مِنَ الْمُسْلِمِينَ

570. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ fitrə zəkatını müsəlmanlardan kişi və qadın, kölə və azad olmaqla hər birinə xurmadan bir saa⁴⁷, arpadan bir saa olmaqla fərz etdi”. (Buxari 1504, Muslim 2325, 984/12)

حدیث عبدِ اللهِ بنِ عمرَ، قال: أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِزَكَاةِ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ قَالَ عَبْدُ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: فَجَعَلَ النَّاسُ عِدْلَهُ مُدَيْنٍ مِنْ حِنْطَةٍ

571. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ fitrə zəkatını xurmadan bir saa, arpadan bir saa olaraq verilməsini əmr etdi. Abdullah: “İnsanlar iki muddu (yarım saa) həmən çəkini etdilər”. (Buxari 1507, Muslim 2328, 984/15)

حدیث أبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا نُخْرِجُ زَكَاةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ أَقِطٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ زَبِيبٍ

⁴⁵ Burada Peyğəmbərin ﷺ Allahla yanaşı özünü də xatırlatması ona görə idi ki, o, İbn Cəmilin İslam dininə daxil olmasına səbəbkar olmuş və elə bu səbəbdən də İbn Cəmil Allahın izni ilə varlanmışdır.

⁴⁶ *Vəqf* – mal və mülkü Allah yolunda dini məqsədlər üçün ayıraraq təxsis etmək deməkdir.

⁴⁷ *Saa* – ölçü vahididir və dörd mudda bərabərdir. Bir mudd isə insanın iki ovucuna bərabərdir ki, bu da yeddi yüz qrama bərabərdir. “Səmərul Müstətab” 1/28.

572. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, biz fitrə zəkatını hər cür təamlardan (yeyəcək şeylərdən) bir saa olaraq çıxarardıq. Yaxud arpadan bir saa, xurmadan bir saa, dənli bitkilərdən bir saa, quru üzümdən (kişmiş) bir saa olaraq çıxardardıq". (Buxari 1506, Muslim 2330, 985/17)

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، قال: كُنَّا نُعْطِيهَا، فِي زَمَانِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، صَاعًا مِنْ طَعَامٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ زَبِيبٍ فَلَمَّا جَاءَ مُعَاوِيَةُ وَجَاءَتِ السَّمْرَاءُ، قَالَ: أَرَى مُدًّا مِنْ هَذَا يُعْدِلُ مُدَّيْنِ

573. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ vaxtında bizlər fitrə zəkatını hər cür təamlardan (yeyəcək şeylərdən) bir saa verərdik. Xurmdan bir saa, arpdan bir saa, quru üzümdən (kişmiş) bir saa". Muaviyə (əmir seçildikdən) sonra: "Buğdadan bir mudd, iki mudda bərabər olaraq verərdik". (Buxari 1508, Muslim 2331, 985/18)

إثم مانع الزكاة

Zəkatı Verməyənin Günahı

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: الخَيْلُ لِثَلَاثَةِ: لِرَجُلٍ أَجْرٍ، وَلِرَجُلٍ سِتْرٍ، وَعَلَى رَجُلٍ وَزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَطَالَ فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ، فَمَا أَصَابَتْ فِي طَبَلِهَا ذَلِكَ مِنَ الْمَرْجِ أَوْ الرِّوَضَةِ كَانَتْ لَهُ حَسَنَاتٍ، وَلَوْ أَنَّهَا قَطَعَتْ طَبَلَهَا فَاسْتَنْتَ شَرْفًا أَوْ شَرْفَيْنِ كَانَتْ أَرْوَاتُهَا وَأَنَارُهَا حَسَنَاتٍ لَهُ، وَلَوْ أَنَّهَا مَرَّتْ بِنَهْرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَمْ يَرِدْ أَنْ يَسْقِيَهَا كَانَ ذَلِكَ حَسَنَاتٍ لَهُ؛ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخَرًّا وَرِثَاءً وَنَوَاءً لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فَهِيَ وَزْرٌ عَلَى ذَلِكَ وَسُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْحُمْرِ، فَقَالَ: مَا أَنْزَلَ عَلَيَّ فِيهَا إِلَّا هَذِهِ الْآيَةُ الْجَامِعَةُ الْفَاذَةُ (مَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ)

574. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "At üç şey üçündür: Kişi var ki, onun üçün savabdır, Kişi var ki, onun üçün örtüdür (sipərdir fəqirlik və ehtiyacına), bəzisi üçün günahdır. Atı savab olan kimsəyə gəldikdə kişi onu Allah yolunda (cihada) bağlayıb və atını bol geniş bir sahədə və ya baxçada otlamaq üçün buraxmışdır. Atın otluqlarda və bağça-bağda yediyi ota və atın nəcisi və sidiyi sayınca, kişiyə savab yazılır." At ipini qoparıb bir və ya iki dövrə vurarsa, getdiyi iz və nəcisi qədər sahibinə savab yazılır. Sahibi onu çay kənarına gətirər və ona su içirmək niyyəti olmadan at özü o çaydan su içərsə, içdiyi hər qurtum su miqdarında sahibinə savab gətirər. Amma kişiyə günah gətirən ata gəlincə: "O kişi ki, onu riyakarlıq, fəxr və İslam əhlinə düşmənçilik üçün bağlayar, bu ona günah gətirər". (Kişiyə sipər olan ata gəlincə: "O kişi ki, atını Allah yolunda bağlayar və onun belində və boynunda olduqda Allahın haqqını unutmaz, bu at ona sipər olar"). Peyğəmbərdən eşşək (sahibləri) barədə soruşuldu. O: "Mənə bu haqda yalnız

bu az və ümumi bir ayədən başqa bir şey nazil olmamışdır: “Zərrə qədər yaxşılıq edən əvəzini alacaqdır, Zərrə qədər pislilik edən də əvəzini alacaqdır”. (az-Zalzala 7, 8). (Buxari 2860, 3646, Muslim 2339, 987/26)

تغليظ عقوبة من لا يؤدي الزكاة

Zəkati Verməyənə Sərt Cəza Vermək

حديث أبي ذرٍّ، قَالَ: انْتَهَيْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ، فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ: هُمُ الْأَخْسَرُونَ وَرَبُّ الْكَعْبَةِ، هُمُ الْأَخْسَرُونَ وَرَبُّ الْكَعْبَةِ قُلْتُ: مَا شَأْنِي أَيْرَى فِي شَيْءٍ مَا شَأْنِي فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ، فَمَا اسْتَطَعْتُ أَنْ أَسْكُتَ، وَتَعَشَّنِي مَا شَاءَ اللَّهُ، فَقُلْتُ: مَنْ هُمْ بِأَيِّ أَتٍ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: الْأَكْثَرُونَ أَمْوَالًا إِلَّا مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا

575. Əbu Zərr رضي الله عنه demişdir: “(Bir dəfə) mən Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gedib (gördüm ki,) o, Kəbənin kölgəsində oturub təkrar-təkrar deyir: “Kəbənin Rəbbinə and olsun ki, onlar ziyana uğrayacaqlar! Kəbənin Rəbbinə and olsun ki, onlar ziyana uğrayacaqlar!”. Mən (öz-özümə) dedim: “Mən nə etmişəm? Olmaya məndə bir nöqsan görüb? Axı mən nə etmişəm?”, sonra da onun yanında oturdum. O (dayanmadan bu sözləri) təkrar edirdi. Mən narahat olduğumdan özümü saxlaya bilməyib dedim: “Atam-anam sənə qurban, ya Rəsulullah, kimdir onlar?” Dedi: “Mal-dövləti çox olanlar! Yalnız belə, belə və belə edənlər (Allah yolunda xərcləyənlər) istisnadır.” (Buxari 6638, Muslim 2351, 990/30)

حديث أبي ذرٍّ رضي الله عنه، قَالَ: انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ أَوْ وَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ أَوْ كَمَا حَلَفَ مَا مِنْ رَجُلٍ تَكُونُ لَهُ إِبِلٌ أَوْ بَقَرٌ أَوْ غَنَمٌ لَا يُؤَدِّي حَقَّهَا إِلَّا أَتَى بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْظَمَ مَا تَكُونُ وَأَسْمَنَهُ، تَطَّوُّهُ بِأَخْفَافِهَا، وَتَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا، كَلِمًا جَازَتْ أُخْرَاهَا رُدَّتْ عَلَيْهِ أَوْلَاهَا، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ

576. Əbu Zərr رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir dəfə Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gədim. O: “Nəfsim əlində olana və ya Ondan başqa heç bir haqq ilah olmayana və ya and içərək buyurdu: “Dəvələri, inəkləri və qoyunları olan bir kəs bunlardan Allahın haqqını ödəməyəcək olursa Qiyamət günü (həmən heyvanlar) ən iri və kök hallarıyla gətriləcəklər. Sahiblərini buynuzlarıyla vuracaq və ayaqarı altına salaraq əzəcəklər. Sürüdən son heyvan keçənədək (əzab veriləcəkdir), sonra təkrar əvvələ qayıdıb yenidən adamın üzərindən keçməyə başlayacaqlar. Bu hal bütün insanlar arasında hökm olunana qədər davam edəcəkdir”. (Buxari 1460, Muslim 2347, 990/30)

الترغيب في الصدقة

Sədəqə (Zəkat) Verməyə Rəğbətəndirmək

حديث أبي ذرٍّ، قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَرَّةِ الْمَدِينَةِ عِشَاءً، اسْتَقْبَلَنَا أَحَدٌ، فَقَالَ: يَا أَبَا ذَرٍّ مَا أَحْبَبُ أَنْ أُحْدَا لِي ذَهَبًا، يَا أَبِي عَلِيٍّ لَيْلَةً أَوْ ثَلَاثَ عِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ إِلَّا أَرْضُدُهُ لِدَيْنٍ، إِلَّا أَنْ أَقُولَ بِهِ فِي عِبَادِ اللَّهِ هَكَذَا وَهَكَذَا وَأَرَانَا بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ: يَا أَبَا ذَرٍّ قُلْتُ: كَلْبَيْكَ وَسَعْدَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: الْأَكْثَرُونَ هُمُ الْأَقْلُونَ إِلَّا مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا، ثُمَّ قَالَ لِي: مَكَانِكَ، لَا تَبْرَحْ يَا أَبَا ذَرٍّ حَتَّى أَرْجِعَ فَأَنْطَلِقَ حَتَّى غَابَ عَنِّي، فَسَمِعْتُ صَوْتًا، فَخَشِيتُ أَنْ يَكُونَ عَرْضَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَرَدْتُ أَنْ أَذْهَبَ، ثُمَّ ذَكَرْتُ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَبْرَحْ، فَمَكَّنْتُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ سَمِعْتُ صَوْتًا خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ عَرْضَ لِكَ، ثُمَّ ذَكَرْتُ قَوْلِكَ، فَقُمْتُ؛ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ذَلِكَ جَبْرِيلُ، أَتَانِي فَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ مِنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ

577. Əbu Zərr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər Mədinənin çöllərində İsa vaxtı gedirdik. Uhud ilə qarşılaşdıq. Peyğəmbər: “Ey Əbu Zərr! Bu Uhud dağı qədər qızıl əlimə keçmişə olsaydı uçuncü gecəyə ondan məndə bir dinar olduğu halda girməyimi istəməzdim. Yalnız borc üçün hazırladığım dinar müstəsna. Önünə, sağına, soluna əli ilə işarə edərək onu Allahın qulları üçün belə, belə edərək (qızılı) sədəqə edərdim. Sonra Ey Əbu Zərr! Mən: “Ləbbeyk Yə Rəsulullah! Sonra (biraz) yürüdük. Heç şübhə yoxdur ki, malı çox olanlar Qiyamət günü savabı ən az olanlardır, yalnız bele, bele edənlər müstəsna deyib bundan öncə etdiyi kimi əli ilə işarə etdi. Sonra (bir az yeridikdən sonra) Ya Əbu Zərr! Mən gəlincəyə qədər öz yerində dur!” deyərək buyurdu və gözümdən itənə qədər yeridi. Mən bir gurultu və səs eşitdim. (öz-özümə) Peyğəmbərə ﷺ bir şeylər olar deyərək ardınca getmək istədim. Lakin sözlərini: “Mən gələndə qədər buradan tərpanmə” dediyini xatırladım. Peyğəmbər ﷺ geri döndükdə eşitdiklərimi ona söylədim. Peyğəmbər: “Cəbrail idi, yanıma gəldi və: “Ümmətimdən Allaha şərik qoşmayıb ölənlər hər kəs Cənnətə daxil olacaq” dedi. Mən soruşdum: “Yə Rəsulullah! Zina və oğurluq etmiş olsa belə?” Dedi: “Zina və oğurluq etmiş olsa belə”. (Buxari 6444, 6268, 1237, Muslim 2351, 94/32)

حديث أبي ذرٍّ رضي الله عنه، قَالَ: خَرَجْتُ لَيْلَةً مِنَ اللَّيَالِي، فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْشِي وَحْدَهُ، وَلَيْسَ مَعَهُ إِنْسَانٌ؛ قَالَ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ يَكْرَهُ أَنْ يَمْشِيَ مَعَهُ أَحَدٌ، قَالَ: فَجَعَلْتُ أَمْشِي فِي ظِلِّ الْقَمَرِ، فَالْتَفَتَ فَرَأَنِي، فَقَالَ: مَنْ هَذَا قُلْتُ: أَبُو ذَرٍّ، جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاءَكَ، قَالَ: يَا أَبَا ذَرٍّ تَعَالَى قَالَ: فَمَشَيْتُ مَعَهُ سَاعَةً، فَقَالَ: إِنَّ الْمَكْرِبِينَ هُمُ الْمُقْلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِلَّا مَنْ أَعْطَاهُ اللَّهُ خَيْرًا فَفَنَحَّ فِيهِ يَمِينَهُ وَشِمَالَهُ وَبَيْنَ يَدَيْهِ وَوَرَاءَهُ وَعَمِلَ فِيهِ خَيْرًا قَالَ: فَمَشَيْتُ مَعَهُ سَاعَةً؛ فَقَالَ لِي: اجْلِسْ هَهُنَا قَالَ: فَأَجْلَسْتَنِي فِي قَاعِ حَوْلِهِ حِجَارَةً، فَقَالَ لِي: اجْلِسْ هَهُنَا حَتَّى أَرْجِعَ إِلَيْكَ قَالَ: فَأَنْطَلِقُ فِي الْحَرَّةِ حَتَّى لَا أَرَاهُ، فَلَبِثْتُ عَنِّي فَأَطَالَ اللَّيْلُ، ثُمَّ إِنِّي سَمِعْتُهُ وَهُوَ مُقْبِلٌ، وَهُوَ يَقُولُ: وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ: فَلَمَّا جَاءَ لَمْ أَصْبِرْ حَتَّى قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاءَكَ، مَنْ تَكَلَّمَ فِي جَانِبِ الْحَرَّةِ، مَا سَمِعْتُ أَحَدًا يَرْجِعُ إِلَيْكَ شَيْئًا قَالَ: ذَلِكَ جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، عَرَضَ لِي فِي جَانِبِ الْحَرَّةِ، قَالَ: بَشِّرْ أُمَّتَكَ أَنَّهُ مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، قُلْتُ: يَا جَبْرِيلُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ: نَعَمْ قَالَ، قُلْتُ: وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ: نَعَمْ وَإِنْ شَرِبَ الْحَمْرَ

578. Əbu Zərr ؓ deyir ki, Gecələrin birində çölə çıxdım, bir də baxdım ki, Rəsulullah ﷺ tək başına yeriyir. Yanında heç kimsə yoxdur. Yəqin tək olmağını zənn etdim və ayın işığında yeriməyə başladım. Arxaya çönərək: “Kimdir o?” deyə buyurdu. Mən: “Əbu Zərr! Allah məni sənə fəda etsin” dedim. Peyğəmbər: “Yə Əbu Zərr, gəl” dedi. Mən də onunla bərabər bir müddət yeridim. Sonra: “Heç sübhə yox ki, çox mal sahibləri Qiyamət günü savabı ən az olanlardır. Allahın mal-dövlət bəxş etdiyi və onu sağına, soluna, önünə və arxasına xeyirlə sərf edən müstəsnaadır”. Sonra bir müddətdə yeridikdən sonra mənə: “Burda otur deyib məni daşlı bir yerdə oturdu. Mən geri dönənə qədər buradan tərpnmə deyib gözdən itənə qədər yeridi”. Bir müddət orada oturandan sonra səsini eşitdim. Həm gəlidi, həm də: “Oğurluq etsədə, zina etsədə belə...” deyə səslənirdi. Yanıma çatdıqda səbr edə bilmədim və: “Ya Rəsulullah! Allah məni sənə fəda etsin! Çöllük tərəfdə kiminlə söhbət edirdin? Mən heç kəsin sənə cavab verdiyini eşitmirdim” dedim. Peyğəmbər: “Cəbrail idi. Çöllük tərəfdə qarşıma çıxaraq: “Ümmətindən Allaha şarik qoşmayıb ölən hər kəs Cənnətə daxil olacağı ilə müjdələ” dedi. Mən: “Ey Cəbrail! Zina və oğurluq etmiş olsa belə?”. Cəbrail: “Bəli” dedi. Əbu Zərr: “Zina və oğurluq etmiş olsa da belə” dedim. Peyğəmbər: “Bəli, hətta içki içsədə belə” deyə buyurdu. (Buxari 6443, Muslim 2352, 94/33)

في الكنازين للأموال والتغليظ عليهم

Mal-Mülk Yığanlar Və Onların Aqibətinin Pis Olması

حديث أبي ذرٍّ عن الأحنفِ بنِ قيسٍ، قال: جَلَسْتُ إِلَى مَالٍ مِنْ قُرَيْشٍ، فَجَاءَ رَجُلٌ خَشِينُ الشَّعْرِ وَالنِّيَابِ وَالْهَيْئَةِ، حَتَّى قَامَ عَلَيْهِمْ فَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ: بَشِّرِ الْكَانِزِينَ بِرِضْفٍ يُحْمَى عَلَيْهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ، ثُمَّ يُوضَعُ عَلَى حَلْمَةِ نَذْيِ أَحَدِهِمْ حَتَّى يَخْرُجَ مِنْ نَغْضِ كَتِفِهِ، وَيُوضَعُ عَلَى نَغْضِ كَتِفِهِ حَتَّى يَخْرُجَ مِنْ حَلْمَةِ نَذْيِهِ يَتَزَلُّزَلُ ثُمَّ وَلَّى فَجَلَسَ إِلَى سَارِيَةٍ وَتَبِعْتُهُ وَجَلَسْتُ إِلَيْهِ، وَأَنَا لَا أَدْرِي مَنْ هُوَ؛ فَقُلْتُ لَهُ: لَا أَرَى الْقَوْمَ إِلَّا قَدْ كَرِهُوا الَّذِي قُلْتُ، قَالَ: إِنَّهُمْ لَا يَعْمَلُونَ شَيْئًا، قَالَ لِي خَلِيلِي قَالَ: قُلْتُ مَنْ خَلِيلُكَ قَالَ: النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا ذَرٍّ أَنْصِرْ أَحَدًا قَالَ: فَظَرْتُ إِلَى الشَّمْسِ مَا بَقِيَ مِنَ النَّهَارِ، وَأَنَا أَرَى أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْسُلُنِي فِي حَاجَةٍ لَهُ قُلْتُ: نَعَمْ قَالَ: مَا أَحْبَبُّ أَنْ لِي مِثْلَ أَحَدٍ ذَهَبًا أَنْفَقَهُ كُلَّهُ إِلَّا ثَلَاثَةَ دَنَانِيرٍ وَإِنْ هُوَ لَا يَعْمَلُونَ، إِنَّمَا يَجْمَعُونَ الدُّنْيَا، لَا وَاللَّهِ لَا أَسْأَلُهُمْ دُنْيَا، وَلَا أَسْتَفْتِيهِمْ عَنْ دِينٍ حَتَّى أَلْفَى اللَّهَ

579. Əhnəf İbn Qeys deyir ki, içərisində Qureyşlilərin öndərlərindən (imkanlılarından) ibarət olan cəmaat içərisində oturduğumuz halda qalın libaslı, sərt üzlü biri gələrək cəmaatın başı üzərində dayandı, salam verdi və: “Mal-dövlət yığanları Cəhənnəm atəşində qızdırılmış daşlarla müjdələ! Bu daşlar onların hər birinin məmə ucuna qoyulacaq və kürək nahiyəsində

çıxacaqdır, kürək nahiyəsinə qoyulan da məmə ucundan çıxacaqdır” deyib getdi. (Cəmaatdan heç kəs ona bir şey demədi) mən də onun ardınca getdim. Nəhayət bir dirəyin yanında oturdu. Mən də onun yanında oturub dedim: “Cəmaatın sənin dediklərini xoşlamadıklarını görürəm”. O: “Onlar dərk etməyən bir (toplumdur). Xəlilim mənə”. Mən: “Xəlilin kimdir?” dedim. O: “Peyğəmbər mənə: “Ey Əbu Zərr! Uhudu görürsənmi?” dedi. Mən: “Günəşin batmağına nə qalıb? Deyə baxdım. Bir ehtiyac üçün məni göndərəcəyini zənn etdim. Bəli, görürəm” dedim. O: “Bunlar qədər qızılım olsaydı üç dinar müstəsna hamısını Allah yolunda xərcləyərdim, bunlar dünyanı toplayırlar, heç bir şeyə ağılları kəsmir”. Əbu Zərr: “Allaha and olsun ki, Allaha qovuşana qədər onlardan nə bir dünyalıq, nə də din naminə onlardan bir şey souşmaram” dedi. (Buxari 1407, 1408, Muslim 2352, 992/34)

الحث على النفقة وتبشير المنفق بالخلف

Mal Sərf Etmək Və Malını Xərcələyinin Malının Artması ilə Müjdələnməsi

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: قال الله عز وجل: أنفق أنفق عليك وقال: يدُ الله مَلَأَى، لَا تَغِيضُهَا نَفَقَةً، سَحَاءُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَقَالَ: أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ، فَإِنَّهُ لَمْ يَغِيضْ مَا فِي يَدِهِ، وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ، وَيَبْدُو الْمِيزَانَ يَخْفِضُ وَيَرْفَعُ

580. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qüdrətli və əzəmətli Allah buyurur: “(Malından Mənim yolumda) xərclə, Mən də sənə xərcləyəcəyəm.” Peyğəmbər: “Allahın Əli doludur. (Bu nemətlərin) səhər-axşam ardı-arası kəsilmədən xərclənməsi Onun Əlini boş qoya bilməz.” Həmçinin demişdir: “Məgər Allahın göyü və yeri yaratdığı gündən bəri nə qədər xərclədiyini görmürsünüz?! Bu Onun Əlindəkilərin azalmasına (zərrə qədər) təsir göstərməmişdir. O zaman Onun Ərşi suyun üzərində idi, Əlində də tərəzi var idi. O, (bu tərəzini) aşağı endirir və yuxarı qaldırırdı.” (Buxari 4684, Muslim 2355, 2356, 993/36).

الابتداء في النفقة بالنفس ثم أهله ثم القرابة

Malından Xərslədikdə İlk Öncə Özündən, Ailəsindən Və Sonra Yaxın Qohumlardan Başlamaq

حدیث جابر، قَالَ: بَلَغَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِهِ أَعْتَقَ غُلَامًا عَنْ ذُبُرٍ، لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ، فَبَاعَهُ بِثَمَانِيَةِ دَرَاهِمٍ، ثُمَّ أَرْسَلَ بِثَمَنِهِ إِلَيْهِ

581. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ səhabələrindən birinin köləsi barəsində: Həyatımdan sonra sən azadsan – dediği xəbəri çatdı. Halbuki bu adamın bu kölədən başqa malı yox idi. Peyğəmbər ﷺ bu malı səkkiz yüz dirhəm müqabilində satdı və onun pulunu həməən adma göndərdi". (Buxari 7186, Muslim 2361, 997/14)

فضل النفقة والصدقة على الأقربين والزوج والأولاد والوالدين ولو كانوا مشركين

Qohumlara, Ərə (Zövcə) Və Övlada Və Müşrik Olsalar Belə Valideyinlərə Öz Malından Xərcləməyin Və Sədəqə Verməyin Fəziləti

حدیث أنس رضي الله عنه، قَالَ: كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ الْأَنْصَارِ بِالْمَدِينَةِ مَالًا مِنْ نَحْلِ، وَكَانَ أَحَبَّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَاءَ، وَكَانَتْ مُسْتَقْبَلَةَ الْمَسْجِدِ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ؛ قَالَ أَنَسُ: فَلَمَّا أُتِرْتُ هَذِهِ الْآيَةَ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) قَامَ أَبُو طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) وَإِنَّ أَحَبَّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ، وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ؛ أَرْجُو بَرَّهَا وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللَّهِ؛ فَضَعَهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ حَيْثُ أَرَاكَ اللَّهُ قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَخِ ذَلِكَ مَالٌ رَابِعٌ، ذَلِكَ مَالٌ رَابِعٌ، وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ، وَإِنِّي أَرَى أَنْ تُجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ: أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَفَسَمَّهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَبَنِي عَمِّهِ

582. Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: “Ənsarın arasında Mədinədə ən çox xurma ağacı olan (əshabə) Əbu Təlhə idi. Bunlardan onun ən çox sevdiyi məscidin qarşı tərəfində yerləşən Beyruhə bağı idi. Peyğəmbər ﷺ tez-tez o bağa gəlib, oradakı dadlı sudan içərdi. (Nəhayət): “Sevdiyiniz şeylərdən Allah yolunda xərcləməyincə xeyrə nail olmayacaqsınız...” ayəsi nazil olduqdan sonra Əbu Təlhə Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah! Allah buyurur: “Sevdiyiniz şeylərdən Allah yolunda xərcləməyincə xeyrə nail olmayacaqsınız...” Mənim də ən çox sevdiyim mal Beyruhə bağıdır. Mən onu Allah yolunda sədəqə verirəm və ümid edirəm ki, Allah yanında bundan da xeyirlisini, axirət mükafatını tapacağam. Götür onu, Allahın sənə məsləhət gördüyü işlərə sərf et, ya Rəsulullah!” Peyğəmbər: “Çox gözəl! Bu mal qazanc gətirəcək, mütləq qazanc gətirəcək! Sənin dediyini eşitdim, lakin məsləhət görürəm ki, bunu öz qohum-əqrəbana sərf edəsən.” Əbu Təlhə: “Belə də edərim, ya Rəsulullah!” dedi, sonra da onu qohum-əqrəbasının və əmisi

oğullarının arasında paylaşırdı.” (Buxari 1461, 2318, 4554, Muslim 2362, 998/42)

حديث ميمونة زوج النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهَا أَعْتَقَتْ وَلِيدَةً لَهَا فَقَالَ لَهَا: وَلَوْ وَصَلْتَ بَعْضَ أَخْوَالِكَ كَانَ أَكْبَرَ لَأَجْرِكَ

583. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Meymunə (malik olduğu) bir cariyəni azad etdi. (Peyğəmbərin onun yanına gəldiyi zaman həməən cariyəni azad etdiyini xəbər verdi). Peyğəmbər: “Əgər cariyəni daılarına hədiyyə etsəydin əcrin daha böyük olardı”. (Buxari 2594, Muslim 2364, 999/44)

حديث زينب امرأة عبد الله قالت: كنت في المسجد، فرأيت النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فقال: تصدقن ولو من حبيكن وكانت زينب تُنفق على عبد الله، وأبتام في حجرها، فقالت لعبد الله، سل رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أيجزي عني أن أنفق عليك وعلى أبتامي في حجري من الصدقة فقال: سلي أنت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ فأنطلقت إلى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فوجدت امرأة من الأنصار على الباب، حاجتها مثل حاجتي؛ فمرر علينا بلال، فقلنا: سل النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أيجزي عني أن أنفق على زوجي وأبتام لي في حجري وقلنا: لا نخبر بنا فدخل فسأله، فقال: من هما قال: زينب قال: أي الزيانب قال: امرأة عبد الله، قال: نعم لها أجران، أجر القرابة وأجر الصدقة

584. Abdullahın zövcəsi Zeynəb (رضي الله عنها) demişdir: “Mən məsciddə ikən Peyğəmbəri ﷺ gördüm. O buyurdu: “(Ey qadınlr,) heç olmasa, zinət əşyalarınızdan sədəqə verin!”. (Ravi Amr İbn əl-Haris dedi:) “Zeynəb (رضي الله عنها) sədəqəni Abdullaha (İbn Məsuda) və evindəki yetimlərə payladı. Sonra da Abdullaha dedi: “Rəsulullahdan ﷺ soruş (görək), sənə və evimdəki yetimlərə verdiyim sədəqə (zəkət kimi) qəbul olunurmu?” Abdullah: “Özün Rəsulullahdan ﷺ soruş” dedi. Zeynəb: “Mən Peyğəmbərin ﷺ yanına getdim və qarının ağzında mənim kimi sual vermək istəyən ənsardan olan bir qadına rast gəldim. (Bir qədər) sonra Bilal (رضي الله عنه) bizim yanımıza gəldi. Hər birimiz (ona eyni sualı verib) dedik: “Rəsulullahdan ﷺ soruş (görək), ərimə və evimdəki yetimlərə verdiyim sədəqə (zəkət kimi) qəbul olunurmu?”. Sonra (Bilala): “Bizim kim olduğumuzu ona bildirmə” dedik. Bilal içəri daxil olub (bu haqda) Peyğəmbərdən ﷺ soruşduqda o: “Kimdir onlar?” deyə soruşdu. Bilal: “Zeynəbdir” dedi. Peyğəmbər: “Hansı Zeynəbdir?” deyə soruşdu. Bilal: “Abdullahın zövcəsidir” dedi. Peyğəmbər: “Bəli, (qəbuldur) və o buna görə iki qat savab – həm qohumluğun savabını, həm də sədəqənin savabını qazanır.” (Buxari 1466, Muslim 2365, 1000/45)

حديث أم سلمة، قالت: قلت يا رسول الله هل لي من أجر في بني أبي سلمة أن أنفق عليهم، ولست بتاركتهم هكذا وهكذا، إنما هم بني قال: نعم لك أجر ما أنفقت عليهم

585. Ummu Sələmə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “Mən dedim: Ya Rəsulullah, (malımdan) Əbu Sələmənin uşaqlarına xərclədiyimə görə mənə savab çatırmı? Axı, onlar həm də mənim uşaqlarımdır?”. Peyğəmbər: “(Malından) onlara xərclə, xərclədiyən qədər savab qazanacaqsan.” (Buxari 1467, 5369, Muslim 2367, 1001/47)

حَدِيثُ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِذَا أَنْفَقَ الْمُسْلِمُ نَفَقَةً عَلَى أَهْلِهِ، وَهُوَ يَحْتَسِبُهَا، كَانَتْ لَهُ صَدَقَةٌ

586. Əbu Məsud əl-Ənsari رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir müsəlman əvəzini Allahdan umaraq (malından) ailəsinə bir şey xərcləsə, bu onun üçün sədəqə sayılır.” (Buxari 5351, Muslim 2369, 1002/48)

حَدِيثُ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ، قَالَتْ: قَدِمْتُ عَلَى أُمِّي وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَاسْتَفْتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قُلْتُ، وَهِيَ رَاغِبَةٌ أَفَأَصِلُ أُمِّي قَالَ: نَعَمْ صِلِي أُمَّكَ

587. Əsma Bint Əbu Bəkr رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ zamanında anam müşrik olduğu halda mənim yanıma gəldi. Mən bu məsələ ilə bağlı Peyğəmbərə ﷺ müraciət etdim və dedim: “Anam gəlib, ona qayğı göstərməyimi istəyir. Mən onunla əlaqə saxlaya bilərəmmi?” O: “Bəli, əlaqə saxlaya bilərsən” dedi.” (Buxari 2620, Muslim 2372, 1003/50)

وصول ثواب الصدقة عن الميت إليه

Meyyidin Adından Verilən Sədəqənin Savabının Meyyidə Çatması

حَدِيثُ عَائِشَةَ، أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أُمَّيْ أُنْتَلَيْتُ نَفْسَهَا، وَأَطْنَهَا لَوْ تَكَلَّمْتُ تَصَدَّقْتُ، فَهَلْ لَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا قَالَ: نَعَمْ

588. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu: “Anam qəfil vəfat etdi. Güman edirəm ki, əgər o, danışmağa macal tapsaydı, (malından) sədəqə verməyi vəsiyyəət edərdi. Əgər mən onun əvəzinə sədəqə versəm, (bundan ona) savab çatarmı?”. Peyğəmbər: “Bəli!” deyə cavab verdi. (Buxari 1388, 2760, Muslim 2373, 4307, 4308, 1004/51)

بيان أن اسم الصدقة يقع على كل نوع من المعروف

Hər Növ Yaxşılığın Sədəqə Adlanmasının Bəyanı

حديث أبي موسى، قال: قال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ صَدَقَةٌ قَالُوا: فَإِنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ: فَيَعْمَلُ بِيَدَيْهِ فَيَنْفَعُ نَفْسَهُ وَيَتَصَدَّقُ قَالُوا: فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَوْ لَمْ يَفْعَلْ قَالَ: فَيَعِينُ ذَا الْحَاجَةِ الْمَلْهُوفَ قَالُوا: فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ قَالَ: فَيَأْمُرُ بِالْخَيْرِ أَوْ قَالَ: بِالْمَعْرُوفِ قَالَ: فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ قَالَ: فَيُمْسِكُ عَنِ الشَّرِّ فَإِنَّهُ لَهُ صَدَقَةٌ

589. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir müsəlman sədəqə verməlidir.” (Əshabələr) soruşdular: “Ey Allahın peyğəmbəri! (Sədəqə verməyə bir şey) tapmasa necə?”. Peyğəmbər: “Öz əlləri ilə işləyib qazansın və (bu qazancından) həm özü faydalansın, həm də (başqalarına) sədəqə versin.” (Əshabələr) soruşdular: “(Bunu) edə bilməsə necə?”. Peyğəmbər: “Ehtiyacı olan çarəsiz adama kömək etsin.” (Əshabələr) soruşdular: “(Bunu da) edə bilməsə necə?”. Peyğəmbər: “Yaxşı işlər görsün və şər əməllərdən çəkinsin. Həqiqətən də, bu onun üçün sədəqə olar.” (Buxari 1445, 6022, Muslim 2380, 1008/55)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّ سَلَامَةٍ مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ، كُلُّ يَوْمٍ تَطَّلَعُ فِيهِ الشَّمْسُ؛ يَعْدِلُ بَيْنَ اثْنَيْنِ صَدَقَةٌ، وَيُعِينُ الرَّجُلَ عَلَى دَائِيهِ فَيَحْمِلُ عَلَيْهَا أَوْ يَرْفَعُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ وَكُلُّ خَطْوَةٍ يَخْطُوهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ، وَيُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ

590. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İnsanların hər bir bədən üzvü üçün günəşin doğduğu hər bir gündə sədəqə vardır: İki nəfər arasında ədalətlə hökm vermək bir sədəqədir. Kişini miniyinə mindirmək üçün kömək etmək və yaxud da onun əşyalarını miniyə yükləmək üçün kömək etmək bir sədəqədir. Gözəl bir söz söyləmək bir sədəqədir. Namaz qılmaq üçün (məscidə) addımladığın hər bir addım bir sədəqədir. Yolda əziyyət verən bir şeyi götürmək də bir sədəqədir”. (Buxari 2989, Muslim 2382, 1009/56)

في المنفق والممسك

Allah Yolundan Malından Xərcləyən Və Xərcləməyən Barədə

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانَ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا؛ وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلْفًا

591. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər səhər insanlar yuxudan oyandıqda, yer üzünə iki mələk enir. Onlardan biri: “Allahım, malını (Sənin yolunda) xərcləyən hər kəsə (etdiyi yaxşılığın) əvəzini ver!” deyir. Digəri isə: “Allahım, xəsislik edən hər kəsi tələf et!”– deyir.” (Buxari 1442, Muslim 2383, 1010/57)

الترغيب في الصدقة قبل أن لا يوجد من يقبلها

Sədəqəni Qəbul Edilməsi Rədd Olunmamışdan Öncə Verilməsinə Rəğbətləndirmək

حديث حَارِثَةَ بْنِ وَهَبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: تَصَدَّقُوا فَإِنَّهُ يَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ يَمْشِي الرَّجُلُ بِصَدَقَتِهِ فَلَا يَجِدُ مَنْ يَقْبَلُهَا، يَقُولُ الرَّجُلُ لَوْ جِئْتُ بِهَا بِالْأَمْسِ لَقَبِلْتُهَا، فَأَمَّا الْيَوْمَ فَلَا حَاجَةَ لِي بِهَا

592. Hərisə İbn Vəhb ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Sədəqə verin! Həqiqətən, elə bir zaman gələcək ki, adam əlində olan sədəqə ilə gəzib-dolaşacaq, amma onu verməyə bir adam tapa bilməyəcək. (Adam tapıb sədəqəni ona vermək istədikdə isə həmin) adam deyəcək: “Dünən gətirsəydin götürərdim, bu gün isə mənim buna ehtiyacım yoxdur.” (Buxari 1411, Muslim 2384, 1011/58)

حديث أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَطُوفُ الرَّجُلُ فِيهِ بِالصَّدَقَةِ مِنَ الذَّهَبِ ثُمَّ لَا يَجِدُ أَحَدًا يَأْخُذُهَا مِنْهُ، وَيُرَى الرَّجُلُ الْوَاحِدُ يَتَّبِعُهُ أَرْبَعُونَ امْرَأَةً يُلْدُنَ بِهِ، مِنْ قِلَّةِ الرِّجَالِ وَكَثْرَةِ النِّسَاءِ

593. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İnsanlara elə bir zaman gələcək ki, adam əlindəki qızıl sədəqəni vermək üçün gəzib-dolaşacaq, lakin bunu ondan götürəcək bir adam tapa bilməyəcək. Həmin vaxt kişilərin sayı az, qadınların sayı isə çox olduğundan qırx qadının bir kişinin dəlınca düşüb onun himayəsi altına girmək istədiyini görmək olacaq.” (Buxari 1414, Muslim 2385, 1012/59)

حديث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَقْرُمُ السَّاعَةَ حَتَّى يَكْثُرَ فِيكُمْ الْمَالُ، فَيَفِيضَ حَتَّى يُهَمَّ رَبُّ الْمَالِ مَنْ يَقْبَلُ صَدَقَتَهُ، وَحَتَّى يَعْرِضَهُ فَيَقُولَ الَّذِي يَعْرِضُهُ عَلَيْهِ: لَا أَرَبَ لِي

594. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizin var-dövlətiniz çoxalıb başınızdan aşib-daşmayınca Qiyamət qorpmayacaq. İş o yerə gəlib çatacaq ki, mal sahibi işini-gücünü buraxıb sədəqəsini qəbul edəcək adam axtaracaq. Haçandan-haçana (belə bir adam tapıb) sədəqəni ona təklif

etdikdə, həmin adam: “Ehtiyacım yoxdur” deyəcək.” (Buxari 1412, Muslim 2387, 157/61)

قبول الصدقة من الكسب الطيب وتربيتها

Halal Qazancıdan Sədəqənin Qəbul Olması Və (Savabın) Artması

حدیث اَبی هُرَیْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدَلٍ تَمْرَةً مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ، وَلَا يَصْعَدُ إِلَى اللَّهِ إِلَّا الطَّيِّبُ، فَإِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُهَا بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يَرِيهَا لِصَاحِبِهَا كَمَا يُرِي أَحَدُكُمْ فُلُوهُ، حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الْحَبْلِ

595. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim halal (yolla qazandığı) maldan sədəqə verərsə – Allah ancaq halal olanı qəbul edir – Allah bu sədəqəni sağ Əli ilə qəbul edər, sonra da onu sahibi üçün, biriniz öz dayçasını bəsləyib böyütdüyü kimi, dağ boyda olanadək böyüdür.” (Buxari 1410, 7430, Muslim 2390, 1014/64)

الحث على الصدقة ولو بشق تمره أو كلمة طيبة وأما حجاب من النار

Yarım Xurma Və Ya Gözəl Bir Söz Olsa Da Belə Sədəqə Verməyə Rəğbətləndirmək Çünki O, Oddan Qorunmaq Üçün Bir Örtüdür

عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ ذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّارَ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا وَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ ثُمَّ ذَكَرَ النَّارَ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا وَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ – قَالَ شُعْبَةُ أَمَّا مَرَّتَيْنِ فَلَا أَشْكُ ، ثُمَّ قَالَ أَتَقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ.

596. Adıyy İbn Hətim ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ atəşi zikr etdi, ondan Allaha sığındı və üzünü döndərdi. Sonra yenə atəşi (Cəhənnəmi) zikr etdi, ondan Allaha sığındı və üzünün döndərdi. Ravi Şöbə deyir ki: “İki dəfə dediyində şübhəm yoxdur, lakin üç dəfə deməsində var”. Peyğəmbər: “Xurmanın yarısı ilə də olsa özünüzü Cəhənnəm odundan qoruyun, bunu da tapmayan gözəl sözlə də olsa özünün atəşdən qorusun”. (Buxari 6023, 6540, 6563, Muslim 2396, 2397, 1016/68)

حدیث عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَسَيَّكَلُمُهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَيْسَ بَيْنَ اللَّهِ وَبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ، ثُمَّ يَنْظُرُ فَلَا يَرَى شَيْئًا قَدَامَهُ، ثُمَّ يَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَتَسْتَقْبِلُهُ النَّارُ، فَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَقِي النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ وَعَنْهُ أَيُّ□□،

قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اتَّقُوا النَّارَ، ثُمَّ أَعْرَضَ وَأَشَاحَ؛ ثُمَّ قَالَ: اتَّقُوا النَّارَ، ثُمَّ أَعْرَضَ وَأَشَاحَ، ثَلَاثًا حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا
ثُمَّ قَالَ: اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فِيكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ

597. Adiyv İbn Hətim ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlərdən elə bir kimsə olmayacaq ki, Allah onunla Qiyamət günü danışsın. Elə bir halda ki, onunla Allah arasında heç bir tərçüməçi olmayacaqdır. Sonra o, kimsə baxar və önündə heç bi şey görməz, sonra önünə baxar atəşdən başqa bir şey görməz. Sizlərdən hər kim bir xurma yarısı ilə olsun atəşdən qorunmağa gücü çatırsa bunu etsin”. Peyğəmbər ﷺ atəşi zikr etdi. Atəşdən özünü qoruyun! Sonra üzünü döndərdi. Atəşdən özünü qoruyun! Sonra üzünü döndərdi. Bunu üç dəfə etdi. Hətta biz onun atəşə baxdığını zənn etdik. Sonra: “Xurmnın yarısı ilə də olsa özünü atəşdən qoruyun. Bunu da tapmayan kimsə gözəl bir sözlə özünü atəşdən qorusun” deyə buyurdu. (Buxari 6539, Muslim 2395, 1016/67)

الحمل أجرة يتصدق بها والنهي الشديد عن تنقيص المتصدق بقليل

Muzdla Yük Daşyıb Sədəqə Vermək Və Az Verən Kimsəni (Az Verdi Deyə) Alçaldılmasının Qadağan Edilməsi

حديث أبي مسعود قال: لَمَّا أَمَرْنَا بِالصَّدَقَةِ كُنَّا نَتَحَامَلُ؛ فَجَاءَ أَبُو عَقِيلٍ بِبَنْصَفِ صَاعٍ، وَجَاءَ إِنْسَانٌ بِأَكْثَرِ مِنْهُ؛ فَقَالَ الْمُتَأَفِّقُونَ: إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ صَدَقَةِ هَذَا، وَمَا فَعَلَ هَذَا الْآخَرُ إِلَّا رِثَاءَ فَتَرَلْتُ (الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ) الْآيَةَ

598. Əbu Məsud (əl-Ənsari) ﷺ rəvayət edir ki, sədəqə verməklə əmr olunduğumuz zaman bizlər ödənişlə belimizdə yük daşıyır (qazancıdan sədəqə verərdik). Əbu Aql bir gün yırım saa xurm sədəqə olaraq gətirdi. Başqa bir insan da ondan daha çox miqdarda sədəqə gətirdi. Münafıqlar bunu gördükdə: “Şübhəsiz ki, Allah zəngindir, bu birinci admın gətirdiyi sədəqəyə ehtiyacı yoxdur. Digəri isə gətirdiyi çox sədəqəni yalnız özünü göstərmək üçün etmişdir” dedilər. “Möminlərdən könüllü surətdə sədəqə verənlərə və çətinliklə tapdıqlarını verənlərə eyib tutanları, onları məsxərəyə qoyanları, Allah məsxərəyə qoyacaqdır. Onları ağırlı-acılı bir əzab gözləyir”. (ət-Tövba 79)”. (Buxari 1415, 4667, 4668, Mmuslim 2402, 1018/72)

فضل المنيحة

Mənihənin (Geri Qaytarmaq Şərtilə Dəvəni İstifadə Üçün Sədəqə Vermək) Fəziləti

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: نِعْمَ الْمُنِيحَةُ اللَّفْحَةُ الصَّيْفِيُّ مَنِيحَةٌ، وَالشَّاةُ الصَّيْفِيُّ، تَعْدُو بِإِنَاءٍ وَتَرُوحُ بِإِنَاءٍ

599. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Südü bol olan deve və südü bol olan qoyun ne gözəl mənihə (sədəqə) və hədiyyədir. Bu heyvanlardan hər biri bir qab səhər, bir qab da axşam süd verər (Belə sağlam heyvan ən gözəl sədəqədir)”. (Buxari 2629, 5608, Muslim 2404, 1019/73)

مثل المنفق والبخيل

Allah Yolunda Xərcləyənin Və Paxılın Misalı

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلَ الْبَخِيلِ وَالْمُنْفِقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ، قَدِ اضْطُرَّتْ أَيْدِيهِمَا إِلَى تَدْيِيهِمَا وَتَرَاقِيهِمَا؛ فَجَعَلَ الْمُنْفِقُ كُلَّمَا تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ انْبَسَطَتْ عَنْهُ حَتَّى تَغْشَى أَنَامِلَهُ، وَتَعْمُو أَرْضَهُ؛ وَجَعَلَ الْبَخِيلُ كُلَّمَا هَمَّ بِصَدَقَةٍ قَلَصَتْ، وَأَخَذَتْ كُلُّ حَلْقَةٍ بِمَكَانِهَا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَأَنَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ بِإِصْبَعِهِ هَكَذَا فِي جَيْبِهِ، فَلَوْ رَأَيْتَهُ يَوْسَعُهَا وَلَا تَتَوَسَّعُ

600. Əbu Hureyra ﷺ Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişdir: “Xəsislə əliaçıq adamın məsəli, əyninə, (bədəninin) sinədən körpücük sümüklərinə qədər olan hissəsini örtən, dəmir cübbə geymiş iki adamın məsəlinə bənzəyir. Əliaçıq adama gəlincə, o, (hər dəfə öz malından) xərclədikdə (cübbəsi) genişlənir, yaxud böyüyür və (bu genişlənmə) cübbəsi ta onun barmaqlarının üstünü örtənə qədər və ayaq izlərini silənədək⁴⁸ (beləcə böyüyüb genişlənir). Xəsislik edənə gəldikdə isə, o, (hər dəfə malından) xərcləmək istədikdə (cübbənin) dəmir həlqəsi yerinə yapışır və o, cübbəsini genişləndirməyə çalışsa da, cübbə genişlənmir ki, genişlənmir.” Əbu Hureyrə ﷺ deyir ki, Peyğəmbəri ﷺ barmağıyla yaxasına doğru işarə edərəkən gördüm. Əgər sən onun cübbəsini genişlətməyə çalışsan o, genişlənməz”. (Buxari 1443, 2917, 5797, Muslim 2407, 1021/77)

ثبوت أجر المتصدق وإن وقعت الصدقة في يد غير أهلها

⁴⁸ Burada cübbənin ələyinin yerlə sürünməsi və sahibinin günahlarını ört-basdır etməsi nəzərdə tutulur.

Sədəqə Sahibinə Çatmasa Belə Verən Üçün Savabının Qazanması

حدیثُ أبی هُرَیْرَةَ رضی اللهُ عنه، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لَأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ، فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ فَوَضَعَهَا فِي يَدِ سَارِقٍ؛ فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ، تُصَدِّقَ عَلَى سَارِقٍ؛ فَقَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ، لَأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ، فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ، فَوَضَعَهَا فِي يَدِ زَانِيَةٍ؛ فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ، تُصَدِّقُ اللَّيْلَةَ عَلَى زَانِيَةٍ؛ فَقَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى زَانِيَةٍ؛ لَأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ؛ فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ، فَوَضَعَهَا فِي يَدِ غَنِيِّ؛ فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ، تُصَدِّقُ عَلَى غَنِيٍّ؛ فَقَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى سَارِقٍ، وَعَلَى زَانِيَةٍ، وَعَلَى غَنِيٍّ فَأَنْتَ، فَقِيلَ لَهُ: أَمَا صَدَقْتِكَ عَلَى سَارِقٍ فَلَعَلَّهُ أَنْ يَسْتَعِيفَ عَنْ سَرِقَتِهِ، وَأَمَا الزَّانِيَةَ فَلَعَلَّهَا أَنْ تَسْتَعِيفَ عَنْ زَانَاهَا، وَأَمَا الْغَنِيَّ فَلَعَلَّهُ يَتَعَبَّرُ فَيُنْفِقُ مِمَّا أُعْطَاهُ اللَّهُ

601. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir nəfər: “Mən mütləq sədəqə verəcəyəm” dedi, sonra da (verəcəyi) sədəqəni götürüb (evdən) çıxdı və (özü də bilmədən) onu bir oğruya verdi. Səhər açıldıqda insanlar: “Oğruya sədəqə verilmişdir” deyə danışmağa başladılar. Bu adam: “Allahım, həmd Sənə məxsusdur! Mən yenə sədəqə verəcəyəm” dedi, sonra verəcəyi sədəqəni götürüb (evdən) çıxdı və (bilmədən) onu zinakar bir qadına verdi. Səhər açıldıqda insanlar: “Bu gecə zinakar qadına sədəqə verilmişdir” deyə danışmağa başladılar. Adam: “Allahım, həmd Sənə məxsusdur! (Verdiyim sədəqə) zinakar qadına çatdı. Mən yenə sədəqə verəcəyəm” dedi, sonra sədəqəni götürüb (evdən) çıxdı və (bilmədən) onu varlı bir adama verdi. Səhər açıldıqda insanlar: “Varlıya sədəqə verilmişdir” deyə danışmağa başladılar. Adam dedi: “Allahım, həmd Sənə məxsusdur! (Verdiyim sədəqələr) oğruya, zinakara və varlıya qismət oldu.” Bundan sonra bir nəfər onun yanına gəlib dedi: “Oğruya verdiyin sədəqəyə gəlincə, ola bilsin ki, o, (bundan ibrət alsın) və oğurluq etməkdən əl çəksin. Zinakar qadına gəldikdə isə, ola bilsin ki, o, (ibrət alıb) zinakarlığına son qoysun. O ki qaldı varlı adama, ola bilsin ki, o, (bundan) ibrət alsın və Allahın ona verdiyi nemətlərdən (Onun yolunda) xərcləsin.” (Buxari 1421, 1355, Muslim 2409, 1022/78)

أَجْرُ الْخَازِنِ الْأَمِينِ وَالْمَرْأَةِ إِذَا تَصَدَّقَتْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا غَيْرَ مُفْسِدَةٍ يَأْذَنُ الصَّرِيحِ أَوْ الْعُرْفِيِّ

Əmin Xəzinədar Və Ərinin Malından Açıq Aydın Və Ya Adəti Üzrə İzn Verəcəyini Bildiyi Halda Zərər Vermədən Sədəqə Verən Qadının Əcri

حدیثُ أبی مُوسَى، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الْخَازِنُ الْمُسْلِمُ الْأَمِينُ الَّذِي يُنْفِدُ، وَرَبِّمَا قَالَ: يُعْطِي مَا أَمَرَ بِهِ كَامِلًا مُوقِفًا، طَيِّبًا بِهٖ نَفْسُهُ، فَيَدْفَعُهُ إِلَى الَّذِي أَمَرَ لَهُ بِهِ أَحَدُ الْمُتَصَدِّقِينَ

602. Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Özünə əmr ediləni mükəmməl şəkildə – könül xoşluğu ilə yerinə yetirib (sədəqəni) veriləcək adama çatdırın, (başqasının malını) qoruyan etibarlı müsəlman sədəqə verən iki nəfərdən biri hesab olunur (sədəqəni verən adam qədər savab qazanır).” (Buxari 1438, 2410, Muslim 2410, 1023/79)

حديث عائشة، قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إذا أنفقت المرأة من طعام بيتها غير مفسدة، كان لها أجرها بما أنفقت، ولزوجها أجره بما كسب، وللخازن مثل ذلك، لا ينقص بعضهم أجر بعض شيئاً

603. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qadın (ailə üzvlərinə) ziyan vurmada evində olan yeməkdən sədəqə versə, verdiyinin savabını qazanar; əri də qazandığının savabını alar; həmçinin xidmətçiyə də bir o qədər savab çatır; birinin savabı digərinin savabından heç bir şey azaltmaz.” (Buxari 1425, 2065, 2411, Muslim 2411, 1024/80)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم: لا تصوم المرأة، وبعلمها شاهد، إلا بإذنه

604. Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qadın ərinin razılığı olmadıqca (nfilə) orucu tutmaz”. (Buxari 2417, 5192, Muslim 2417, 1026/84)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: إذا أنفقت المرأة من كسب زوجها عن غير أمره فله نصف أجره

605. Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qadının ərinin qazancından ərinin icazəsi olmadan infaq etməsi, əri üçün də yarı əcir vardır”. (Buxari 2066, 5360, Muslim 2417, 1026/84)

من جمع الصدقة وأعمال البر

Sədəqə Və Yaxş İşləri Cəm Edən Haqda

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: من أنفق زوجين في سبيل الله نودي من أبواب الجنة يا عبد الله هذا خير؛ فمن كان من أهل الصلاة، ومن كان من أهل الجهاد، ومن كان من أهل الصيام، من باب الريان، ومن كان من أهل الصدقة، فقال أبو بكر رضي الله عنه: يا أيها النبي، يا رسول الله ما علي من دعي من تلك الأبواب من ضرورة، فهل يدعى أحد من تلك الأبواب كلها قال: نعم وأرجو أن تكون منهم

606. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim (malından) Allah yolunda iki şey xərcləsə, onu Cənnət qapılarının birindən çağırır: “Ey

Allahın qulu, bu bir xeyirdir” deyəcəklər. Namaz qılanlar namaz qapısından, cihad edənlər cihad qapısından, oruc tutanlar Rəyyan adlı qarıdan, sədəqə verənlər də sədəqə qapısından (Cənnətə) çağırılacaqlar.” (Bu vaxt) Əbu Bəkr dedi: “Atam-anam sənə fəda olsun, ya Rəsulullah! Bu qapılardan çağırılanların heç bir sıxıntı keçirməyəcəkləri bəllidir. Bəs bu qapıların hamısından çağırılan bir kimsə olacaqmı?” Peyğəmbər: “Bəli və mən ümid edirəm ki, sən onlardan olacaqsan.” (Buxari 1897, 1798, Muslim 2418, 1027/85)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ أَتَقَرَّ رُوحَيْنِ فِي سَبِيلِ اللهِ دَعَاهُ حَزَنَةُ الْجَنَّةِ، كُلُّ حَزَنَةٍ بَابٍ، أَيْ فُلٌ هَلُمَّ قَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللهِ ذَلِكَ الَّذِي لَا تَوَى عَلَيْهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ

607. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim iki şeyi Allah yolunda xərclərsə Cənnətin xəzinədarı, hər bir qapının xəzinədarı onu çağıraraq: “Ey Filan, bura gəl!” deyər. Əbu Bəkr: “Ya Rəsulullah! Bu hər bir qapının xəzinədarının çağırmış olduğu kimsə olacaqmı?”. Peyğəmbər: “Bəli və mən ümid edirəm ki, sən onlardan olacaqsan” deyər buyurdu. (Buxari 2841, 2420, 2686, Muslim 2420, 1027/86)

الحث على الإنفاق وكرهة الإحصاء

Allah Yolunda Sərf Etməyin Və (Malı) Saymağın Bəyənilməməsi

حديث أسماء، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أَنْفِقِي وَلَا تُحْصِي فَيُحْصِيَ اللهُ عَلَيْكَ، وَلَا تُوعِي فَيُوعِي اللهُ عَلَيْكَ

608. Əsmə Binti Əbu Bəkr رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Allah yolunda) xərclə, malını sayıb saxlama, yoxsa Allah da sənə qarşı nemətlərini sayıb saxlayar. Malı qaba yığıb saxlama, sonra Allah da sənə qarşı ehshanını əsirgəyib saxlayar”. (Buxari 2425, 2591, Muslim 2423, 1029/89)

الحث على الصدقة ولو بالقليل، ولا تمتنع من القليل لاحتماره

Az Olsa Da Belə Sədəqə Verməyə Rəğbətləndirmək Və Bir Şeyi Az Sayıb Ondan (Sədəqə Verməkdən) İmtina Etməmək

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لَا تَحْقِرَنَّ حَارَةً لِحَارَتِهَا وَلَوْ فَرَسِينَ شَاةٍ

609. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ey müsəlman qadınlar! Qoy heç bir qadın öz qonşusuna qoç dırnağı olsa belə (hədiyyə verməyi) ayıb hesab etməsin.” (Buxari 2566, 6017, Muslim 2426, 1711)

فضل إخفاء الصدقة

Sədəqəni Gizli Verməyin Fəziləti

حديث أبي هريرة، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: الإِمَامُ العَادِلُ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ رَبِّهِ، وَرَجُلٌ مَعْلُقٌ فِي المَسَاجِدِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللهِ، اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ، وَرَجُلٌ طَلَبَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَحَمَالٍ، فَقَالَ إِنِّي أَخَافُ اللهُ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ أَخْفَى حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللهُ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ

610. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yeddi qisim insan vardır ki, Allah onları Öz kölgəsindən başqa heç bir kölgənin olmayacağı bir gündə Öz kölgəsi altında kölgələndirəcəkdir: (bunlar) ədalətli rəhbər, Rəbbinə ibadət etməklə böyüyüb boya-başa çatmış gənc, qəlbi məscidlərə bağlı olan kişi, bir-birini Allah xatirinə sevən, Onun yolunda birləşib, Onun yolunda ayrılan iki nəfər, gözəl və zadəgan bir qadın tərəfindən zinaya çağırıldıqda: “mən Allahdan qorxuram!” deyən kişi, sağ əli ilə verdiyi sədəqəni sol əlindən gizlədən adam və xəlvətə çəkilib Allahı yad etdikdən sonra gözləri yaşla dolan kişi (və ya qadındır).” (Buxari 660, 2427, Muslim 1712, 2427)

بيان أن أفضل الصدقة صدقة الصحيح الصحيح

Ən Əfsəl Sədəqə Sağlam İkən Verilən Sədəqədir

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الصَّدَقَةِ أعْظَمُ أَجْرًا قَالَ: أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَاحِبٌ شَحِيحٌ تُحْسِنُ الفَقْرَ وَتَأْمَلُ العِنَى، وَلَا تُنْهَلُ حَتَّى إِذَا بَلَغْتَ الحُلُقُومَ، قُلْتَ لِفُلَانٍ كَذَا، وَلِفُلَانٍ كَذَا، وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ

611. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah, savabı ən böyük olan sədəqə hansıdır?”. Peyğəmbər: “Bu, sənin sağlam və xəsis olduğun, kasıb olmaqdan ehtiyat etdiyən və varlanacağına ümid bəslədiyən halda verdiyin sədəqədir. Bir də ki, sədəqə verməyi, canın boğazına yetişən vaxta, özün də “filankəsə bu qədər, filankəsə də bu qədər (verin)” (deyə vəsiyyəət edəcəyən günə) saxlama. (Çünki) həmin vaxt

(mal-dövlətin) başqalarına (miras) qalacaq.” (Buxari 1419, Muslim 1714, 2429, 2430, 1032/93)

بيان أن اليد العليا خير من اليد السفلى وأن اليد العليا هي المنفقة وأن السفلى هي الآخذة

Yüksək Əlin Alçaq Əldən Daha Xeyirli Olmasının Bəyanı, Yüksək Əl Allah Yolunda Sərf Edən Alçaq Əl İsə Alandır

حديث ابن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ، وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ، وَذَكَرَ الصَّدَقَةَ وَالتَّعَفُّفَ وَالْمَسْتَلَةَ: أَيْدِي الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنْ أَيْدِي السُّفْلَى، فَأَيْدِي الْعُلْيَا هِيَ الْمُنْفِقَةُ، وَالسُّفْلَى هِيَ السَّائِلَةُ

612. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ minbərdə ikən sədəqə vermək, iffətli olmaq və dilənmək haqqında belə demişdir: “Yüksək əl alçaq əldən daha xeyirlidir. Yüksək əl (sədəqə) verən əldir; alçaq əl isə dilənən əldir.” (Buxari 1429, Muslim 1715, 1716, 2432, 1033/94)

حديث حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أَيْدِي الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ أَيْدِي السُّفْلَى، وَأَبْدَأُ بِمَنْ تَعُولُ، وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ عَنِ ظَهْرِ عُنْتِي، وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعْفِهِ اللهُ، وَمَنْ يَسْتَعْنِ يُغْنِهِ اللهُ

613. Həkim İbn Hizam ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Verən əl alan əldən daha xeyirlidir. Baxmağın vacib olan kimsələrdən başla. Ən xeyirli sədəqə, zəngin ikən verilən (sədəqədir). İffətli olmaq istəyəni Allah iffətli edər. (İnsanlara) möhtac olmaq istəməyən kimsəni Allah heç kəsə möhtac etməz.” (Buxari 1427, Muslim 2433)

حديث حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي؛ ثُمَّ قَالَ: يَا حَكِيمُ إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ، فَمَنْ أَخَذَهُ بِسَخَاوَةٍ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ، وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافٍ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ، كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ، أَيْدِي الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ أَيْدِي السُّفْلَى قَالَ حَكِيمٌ: فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا أَرُؤُا أَحَدًا بَعْدَكَ شَيْئًا حَتَّى أَفَارِقَ الدُّنْيَا فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، يَدْعُو حَكِيمًا إِلَى الْعَطَاءِ، فَيَأْتِي أَنْ يَقْبَلَهُ مِنْهُ ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَعَاهُ لِيُعْطِيَهُ، فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَ مِنْهُ شَيْئًا فَقَالَ عُمَرُ: إِنِّي أَشْهَدُكُمْ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ عَلَى حَكِيمٍ، أَنِّي أَعْرِضُ عَلَيْهِ حَقَّهُ مِنْ هَذَا الْفَيْءِ فَيَأْتِي أَنْ يَأْخُذَهُ فَلَمْ يَرِزْ حَكِيمٌ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى تُوفِّيَ

614. Həkim İbn Hizam ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərdən ﷺ (bir şey) istədim, mənə (istədiyimi) verdi. Sonra yenə istədim, yenə verdi. Bir daha istədim, yenə verdi. Sonra dedi: “Ey Həkim! Həqiqətən, bu (dünya) malı şirin meyvəyə bənzəyir. Kim onu hərislik göstərmədən götürərsə, bu onun üçün bərəkətli olar. Kim də onu acgözlüklə alarsa, onun bərəkətini görməz. (Beləsi,) yemək

yeyən, lakin doymayan kimsəyə bənzəyir. (Həqiqətən,) uca əl, alçaq əldən daha xeyirlidir.” Həkim demişdir: “Mən dedim: “Ey Allahın elçisi! Səni haqq ilə göndərən Allaha and olsun ki, mən dünyadan köçənədək, səndən sonra bir də kimsədən bir şey götürməyəcəyəm.” Əbu Bəkr (öz xilafəti dövründə) Həkimə yanına çağırır (qənimətdən) ona pay verdikdə, o, bunu ondan qəbul etməkdən imtina edərdi. Ömər ؓ də (öz xilafəti dövründə) onu bu məqsədlə öz yanına çağırmış, o isə ondan nə isə qəbul etməkdən imtina etmişdi. Onda Ömər demişdir: “Ey müsəlmanlar, şahid olun ki, mən Həkimə bu qənimətdən onun haqqını verirəm, lakin o, bunu götürməkdən imtina edir.” Həkim Peyğəmbərdən ﷺ sonra, vəfat edənədək heç kəsdən heç nə götürmədi.” (Buxari 1472, 2750, 3143, Muslim 1717, 2434, 1035/96)

النهي عن المسئلة

Dilənməyin Qadağan Olması

حديث معاوية، قال: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ، وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَاللَّهُ يُعْطِي، وَلَنْ تَزَالَ هَذِهِ الْأُمَّةُ قَائِمَةً عَلَى أَمْرِ اللَّهِ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ

615. Müaviyə ؓ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Allah kimə xeyir nəşib etmək istəsə, ona dini başa düşməyi müyəssər edər. Mən yalnız paylaşdırıram. Verən isə Allahdır. Bu ümmətin (bir qismi) Allahın əmri gəlincəyə qədər (Qiyamət qorpanadək) Allahın dini üzərində sabit qalacaq və belələrinə müxalif olanlar onlara heç bir zərər verə bilməyəcəklər.” (Buxari 71, Muslim 1719, 1720, 5064, 1037/174)

المسكين الذي لا يجد غني ولا يفطن له فيتصدق عليه

Gündəlik Keçinməyə Bir Şey Tapmayan Və Halına Yanıb Ona Sədəqə Verən Tapılmayan Haqda

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ، تَرُدُّهُ اللَّقْمَةُ وَاللَّقْمَتَانِ، وَالتَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ، وَلَكِنَّ الْمِسْكِينُ لَا يَجِدُ عَنِّي يُعْنِيهِ، وَلَا يُفْطِنُ بِهِ فَيَتَصَدَّقُ عَلَيْهِ، وَلَا يَقُومُ فَيَسْأَلُ النَّاسَ

616. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İnsanlar arasında gəzib-dolaşır bir-iki loxma və ya bir-iki xurma ilə kifayətlənən adam heç də yoxsul deyil. Yoxsul o adamdır ki, onun özünə bəs edəcək qədər malı yoxdur,

vəziyyətinin ağır olduğunu heç kəsə bildirmir və buna görə də ona sədəqə verilmir, özü də insanlardan heç bir şey istəmir.” (Buxari 1479, 1409, Muslim 2440, 1722, 1039/101)

كراهة المسألة للناس

İnsanlardan İstəməyin (Dilənməyin) Bəyənilməməsi

حدیث عبد الله بن عمر، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: ما يزال الرجل يسأل الناس حتى يأتي يوم القيامة ليس في وجهه مزرعة لحم

617. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Birisi o qədər dilənəcək ki, nəhayət, Qiyamət günü üzündə heç bir ət parçası olmadan (məhşərə) gələcək.” (Buxari 1474, Muslim 1725, 2445, 1040/104)

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لأن يحتطب أحدكم حزمة على ظهره خير من أن يسأل أحدًا فيعطيه أو يمنعه

618. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Sizdən birinizin səhər tezdən (məşəyə) gedərək belinə odun toplayaraq (onu satması) və insanlara əl açmaması onun üçün bir kimsənin yanına gələrək ondan sədəqə istəməsindən xeyirlidir. Kim bilir ki, o istədiyi kimsə ona verər, yoxsa verməz”. (Buxari 2374, 2074, Muslim 2449, 1042/107)

إباحة الأخذ لمن أعطى من غير مسألة ولا إشراف

İstəmədən Və Göz Dikmədən Verilən Malın Götrülməsinin Mübah Olması

حدیث عمر، قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يعطيني العطاء فأقول: أعطيه من هو أفقر إليّ مني، فقال: خذ، إذا جاءك من هذا المال شيء وأنت غير مشرف ولا سائل فخذ، وما لا، فلا تتبعه نفسك

619. Ömər ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ (qənimətdən) mənə pay verər, mən də (ona): “Bunu məndən də çox ehtiyacı olanlara ver” deyərdim. (Bir dəfə o mənə) dedi: “Götür bunu! Əgər sənin canfəşanlıqın və istəyin olmadan bu (dünya) malı sənə verilsə, onu götür. Verilməsə, onun dalınca düşmə.” (Buxari 1473, 7164, Muslim 1731, 2452, 1045/110)

كراهة الحرص على الدنيا

Dünyaya Həris Olmaıǵn Bəyənilməməsi

حدیث أبی هریره رضي الله عنه، قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم، يقول: لا يزال قلب الكبير شاباً في اثنتين: في حب الدنيا وطول الأمل

620. Əbu Hureyra ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Yaşlı adamın qəlbi cavan olaraq hər zaman iki şeylə – dünya sevgisi və arzularla dolu olur.” (Buxari 6420, 6057, Muslim 1734, 2457, 1046/114)

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: يكبر ابن آدم ويكبر معه اثنان: حب المال وطول العمر

621. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Adəm oğlu böyüdükcə onunla bərabər iki şeydə böyüyür: “Mal sevgisi və uzun ömür sürmək (arzusu)”. (Buxari 6421, Muslim 1736, 2458, 2459, 1046/114)

لو أن لابن آدم واديين لابتغى ثالثاً

Adəm Övladının İki Vadi Malı Olsa Üçününü Də İstəyər

حدیث أنس بن مالك، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: لو أن لابن آدم وادياً من ذهب أحب أن يكون له واديان، ولكن يملأ فاه إلا التراب، ويتوب الله على من تاب

622. Ənəs İbn Məlik rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əgər Adəm övladının vadi dolusu mal-dövləti (qızılı) olsaydı, təbii ki, iki vadi olmasını da arzulayardı. Adəm övladının ağzını ancaq torpaq doydurar. (Amma) Allah tövbə edən kimsənin tövbəsini qəbul edər.” (Buxari 6436, 6075, Muslim 2462, 1737, 1048/116)

حدیث ابن عباس، قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم، يقول: لو أن لابن آدم ملاء وادٍ مالا لأحب أن له إليه مثله، ولا يملأ عين ابن آدم إلا التراب، ويتوب الله على من تاب

623. İbn Abbas ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Əgər Adəm övladının (iki) vadi dolusu mal-dövləti olsaydı, eynisini də arzulayardı. Adəm övladının gözünü ancaq torpaq doydurar. (Amma) Allah

tövbə edən kimsənin tövbəsini qəbul edər.” (Buxari 6437, 6074, Muslim 2462, 1739, 1049/118)

ليس الغنى عن كثرة العرض

Dünya Malının Çox Olması Zənginlik Deyildir

حديث أبي هريرة، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ وَلَكِنَّ الْغِنَى عَنِ النَّفْسِ

624. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Zənginlik mal çoxluğu ilə deyildir, əsl zənginlik qəlbin (nəfsin) zənginliyidir”. (Buxari 6446, 6081, Muslim 2467, 1741, 1051/120)

تخوف ما يخرج من زهرة الدنيا

Bol-Bol Vrılən Dünya Nemətlərindən Qorxmaq

حديث أبي سعيد، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَكْثَرَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ مَا يُخْرِجُ اللهُ لَكُمْ مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ قَبْلَ: وَمَا بَرَكَاتِ الْأَرْضِ قَالَ: زَهْرَةَ الدُّنْيَا فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: هَلْ يَأْتِي الْخَيْرُ بِالشَّرِّ فَصَمَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى طَنَّنَا أَنَّهُ يُنْزَلُ عَلَيْهِ، ثُمَّ جَعَلَ يَمْسُحُ عَنْ جَبِينِهِ، فَقَالَ: أَيْنَ السَّائِلُ قَالَ: أَنَا قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: لَقَدْ حَمِدْنَاكَ حِينَ طَلَعَ ذَلِكَ، قَالَ: لَا يَأْتِي الْخَيْرُ إِلَّا بِالْخَيْرِ، إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ، وَإِنْ كُلَّ مَا أَنْتَ الرَّبِيعُ يَقْتُلُ حَبِطًا أَوْ يُلِمُّ، إِلَّا آكَلَهُ الْخَضِرَةُ، أَكَلْتُ، حَتَّى إِذَا امْتَدَّتْ خَاصِرَتَاهَا اسْتَقْبَلَتْ الشَّمْسُ فَاجْتَرَّتْ وَنَلَطَتْ وَبَالَتْ، ثُمَّ عَادَتْ فَأَكَلْتُ؛ وَإِنَّ هَذَا الْمَالَ حُلْوَةٌ، مَنْ أَخَذَهُ بِحَقِّهِ، وَوَضَعَهُ فِي حَقِّهِ فَنِعِمَّ الْمَعْرُوفَةُ هُوَ؛ وَمَنْ أَخَذَهُ بغيرِ حَقِّهِ كَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ

625. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Sizin üçün ən çox qorxduğum şey Allahın sizin üçün çıxaracağı Yerın bərəkəti (dünya zənginliyidir). Ona: “Yerın bərəkəti nədir” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Dünyanın gözəllikləri” deyə buyurdu. Bir nəfər: “Xeyir, şərr gətirirmi?” deyə soruşdu. Peyğəmbər ﷺ susdu. Hətta biz vəhy gəlir deyə zənn etdik. Sonra Peyğəmbər ﷺ alnından tərini silməyə başladı. Sonra: “Sual verən hardadır?” deyə buyurdu. Soruşan: “Mənəm (Ya Rəsulullah!)” dedi. Əbu Səid: “Biz o, insanı tərif etdik” dedi. Peyğəmbər: “Xeyir, xeyirdən başqa bir şey gətirməz. Bu dünya malı yaşıl və şirindir. Doğrusu, baharda yetişən bitkilərin bəzisi (onu yeyən heyvanı) öldürür yaxud zəhərləyir. Yalnız yaşıl ot yeyən heyvanlardan başqa. Bu heyvanlar doyanadək (otdan) yeyir və nəhayət, böyrü şişdikdən sonra yerə uzanıb özünü günə verir. Sonra qalxıb təbii ehtiyacını dəf edir və (yenidən yaşıl otdan) bol-bol yeyir. Həqiqətən, bu (dünya) malı yaşıl ot

(kimi) şirindir. Malından (kasıblara, yetimlərə və müsafirlərə) verən kimsəyə bu nə gözəl (nemətdir)! (Peyğəmbər ﷺ buna bənzər söz söylədi. Sonra buyurdu:) Haqsız yolla mal-dövlət əldə edən kimsəyə gəldikdə (əməllicə) yeyən, lakin doymayan kimsəyə bənzəyir". (Buxari 6427, 6063, Muslim 2468, 2469, 1742, 1052/120)

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَلَسَ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى الْمِنْبَرِ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ، فَقَالَ: إِنِّي مِمَّا أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِي مَا يُفْتَحُ عَلَيْكُمْ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا وَزَيْنَبِهَا فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْ يَأْتِي الْخَيْرَ بِالشَّرِّ فَسَكَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقِيلَ لَهُ: مَا شَأْنُكَ تُكَلِّمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا يُكَلِّمُكَ فَرَأَيْنَا أَنَّهُ يُنَزَّلُ عَلَيْهِ قَوْلٌ فَمَسَحَ عَنْهُ الرَّحَضَاءُ، فَقَالَ: أَيْنَ السَّائِلُ وَكَأَنَّهُ حَمْدُهُ؛ فَقَالَ: إِنَّهُ لَا يَأْتِي الْخَيْرَ بِالشَّرِّ، وَإِنْ مِمَّا بُنِبْتُ الرَّبِيعُ يَقْتُلُ أَوْ يُلِمُّ، إِلَّا أَكَلَةَ الْخَضْرَاءِ، أَكَلْتُ حَتَّى إِذَا أَمْتَدْتُ خَاصِرَتَاهَا اسْتَقْبَلَتْ عَيْنَ الشَّمْسِ، فَتَلَطَّتْ وَبَالَتْ وَرَتَعَتْ، وَإِنْ هَذَا الْمَالُ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ، فَنَعَمَ صَاحِبُ الْمُسْلِمِ مَا أُعْطِيَ مِنْهُ الْمُسْكِينِ وَالْيَتِيمِ وَابْنَ السَّبِيلِ أَوْ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَإِنَّهُ مَنْ يَأْخُذْهُ بَعِيرٌ حَقَّهُ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ، وَيَكُونُ شَهِيدًا عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

626. Əbu Səid əl-Xudri ؓ demişdir: “Bir dəfə Peyğəmbər ﷺ minbərdə oturdu və biz də onun ətrafında oturduq. Peyğəmbər: “Mən (bu dünyadan) köçəndən sonra sizin üçün ən çox qorxduğum şeylərdən biri dünyanın zövqü-səfa və bər-bəzək (qapılarının) sizin üzünüzə açılmasıdır.” Bir nəfər soruşdu: “Ey Allahın elçisi, xeyirli bir şey özü ilə şər gətirə bilərmi?” Peyğəmbər ﷺ susdu. (Bəziləri) həmin adamdan soruşdular: “Nə olub, niyə sən ondan söz soruşursan, o isə sənə cavab vermir?” Sonra bizə agah oldu ki, ona vəhy nazil olur. (Bir müddət keçdikdən) sonra Peyğəmbər ﷺ (üzündəki) təri sildi və sanki sual verən adamı tərifləyərək: “Soruşan adam haradadır?” dedi. Sonra buyurdu: “Həqiqətən, xeyir özü ilə şər gətirməz! Doğrusu, baharda yetişən bitkilərin bəzisi (onu yeyən heyvanı) öldürür yaxud zəhərləyir. Yalnız yaşıl ot yeyən heyvanlardan başqa. Bu heyvanlar doyanadək (otdan) yeyir və nəhayət, böyrü şişdikdən sonra yerə uzanıb özünü günə verir. Sonra qalxıb təbii ehtiyacını rəf edir və (yenidən yaşıl otdan) bol-bol yeyir. Həqiqətən, bu (dünya) malı yaşıl ot (kimi) şirindir. Malından kasıblara, yetimlərə və müsafirlərə verən varlı müsəlman nə gözəl (bəndədir)! (Peyğəmbər ﷺ buna bənzər söz söylədi. Sonra buyurdu:) Haqsız yolla mal-dövlət əldə edən adam, (əməllicə) yeyən, lakin doymayan kimsəyə bənzəyir. Qiyamət günü isə bu mal-dövlət onun əleyhinə şahidlik edəcək.” (Buxari 1465, 1396, Muslim 2470, 1052/123, 1744)

فضل العفف والصبر

İffətli Olmaq (İnsanların Əlinə Göz Dikmək) Və Səbrin Fəziləti

حدیثِ اَبی سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ، سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَعْطَاهُمْ، ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ، حَتَّى نَفِدَ مَا عِنْدَهُ، فَقَالَ: مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أُدْخِرَهُ عَنْكُمْ، وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعْفِهُ اللهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللهُ، وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصْبِرْهُ اللهُ، وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ

627. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, ənsardan bəzi adamlar Peyğəmbərdən ﷺ (yardım) istədilər, o da onlara (istədiklərini) verdi. Sonra yenə istədilər, o, yenə onlara (istədiklərini) verdi. Nəhayət, əlində olanlar qurtardıqdan sonra dedi: “Əlimdə nə qədər nemət olursa-olsun, heç vaxt onu sizdən əsirgəməyəcəyəm. İffətli olmaq istəyəni Allah iffətli edər. (İnsanlara) möhtac olmaq istəməyən kimsəni Allah heç kəsə möhtac etməz. Səbir etməyə çalışan kimsəni Allah səbirli olmağa müvəffəq edər. Heç kəsə səbirdən daha xeyirli və daha böyük nemət verilməmişdir.” (Buxari 1469, 1400, Muslim 2471, 1745, 1053/124).

في الكفاف والقناعة

Ehtiyaci Yetəcək Qədər Ruzi Və Qənaətkar Olmaq

حدیثِ اَبی هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ ارْزُقْ آلَ مُحَمَّدٍ قُرْتًا

628. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahım, Muhəmmədin ailəsinə gündəlik yemək nəsib et!” (Buxari 6460, 6095, Muslim 2474, 1747, 1055/126)

إعطاء من سأل بفحش وغلظة

Pis Və Kobud Sözlərlə Dilənən (İstəyən) Kimsəyə Vermək

حدیثِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَعَلَيْهِ بُرْدٌ نَجْرَانِيٌّ غَلِيظٌ الْحَاشِيَّةِ، فَأَدْرَكَهُ أَعْرَابِيٌّ، فَجَذَبَهُ جَذْبَةً شَدِيدَةً، حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عَاتِقِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَدْ أَثَرَتْ بِهِ حَاشِيَةُ الرِّدَاءِ مِنْ شِدَّةِ جَذْبَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: مُرِّي مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي عِنْدَكَ؛ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ، فَضَحِكَ، ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ

629. Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) mən Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə yol gedirdim. Peyğəmbərin ﷺ əynində Nəcrauda tikilmiş qalın haşiyəli bir

bürüncək var idi. Bu vaxt bir bədəvi (arxadan gəlib) ona çatdı və onun bürüncəyindən tutub elə (bərək) dartdı ki, mən bürüncəyin Peyğəmbərin ﷺ çiyinə iz buraxdığını gördüm. Sonra bədəvi dedi: “Əmr ver, Allahın səndə olan malından mənə də versinlər.” Peyğəmbər ﷺ ona tərəf çevrilib gülümsədi, sonra da (qənimətdən) ona bir şey verilməsini əmr etdi.” (Buxari 3149, 5809, 6088, Muslim 2476, 1749, 1057/128)

حديث المِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَسَمَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْبِيَّةً، وَلَمْ يُعْطِ مَخْرَمَةَ مِنْهَا شَيْئًا، فَقَالَ مَخْرَمَةُ: يَا بُنَيَّ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْطَلَقْتُ مَعَهُ، فَقَالَ: ادْخُلْ فَادْعُهُ لِي، قَالَ فَدَعَوْتُهُ لَهُ فَخَرَجَ إِلَيْهِ وَعَلَيْهِ قَبَاءٌ مِنْهَا، فَقَالَ: حَبَابُنَا هَذَا لَكَ قَالَ: فَنَظَرُ إِلَيْهِ، فَقَالَ: رَضِيَ مَخْرَمَةُ

630. Misvər İbn Məxrəmə ؓ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ kaftanları (paltarları əshabələrə) payladı və Məxrəməyə heç bir şey vermədi. Məxrəmə (mənə) dedi: “Oğlum, gedək Peyğəmbərin ﷺ yanına.” Mən onunla birlikdə (Peyğəmbərin ﷺ yanına) getdim. (Atam mənə): “İçəri gir, onu çağır” dedi. Mən Peyğəmbəri ﷺ çağırdım və o, əynində həmin kaftanlardan biri atamın qabağına çıxdı və: “Bunu sənin üçün saxlamışım” deyərək buyurdu. (Məxrəmə) kaftana baxdı və: “Məxrəmə razı qaldı” dedi.” (Buxari 2599, 5800, 5464, Muslim 2478,1750, 1058/129)

إِعْطَاءٌ مِنْ يَخَافُ عَلَى إِيْمَانِهِ

İmanı Üçün Qorxan Kimsəyə Vermək

حديث سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قَالَ: أُعْطِيَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَهْطًا وَأَنَا جَالِسٌ فِيهِمْ، قَالَ: فَتَرَكَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُمْ رَجُلًا لَمْ يُعْطِهِ، وَهُوَ أَعْجَبُهُمْ إِلَيَّ، فَقُمْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَأَرْتُهُ، فَقُلْتُ: مَا لَكَ عَنْ فُلَانٍ وَاللهِ إِنِّي لَأُرَاهُ مُؤْمِنًا قَالَ: أَوْ مُسْلِمًا قَالَ: فَسَكَتُ قَلِيلًا، ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَعْلَمُ فِيهِ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ مَا لَكَ عَنْ فُلَانٍ وَاللهِ إِنِّي لَأُرَاهُ مُؤْمِنًا قَالَ: أَوْ مُسْلِمًا قَالَ: إِنِّي لَأُعْطِي الرَّجُلَ، وَعَبْرُهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْهُ، خَشْيَةَ أَنْ يُكَبَّ فِي النَّارِ عَلَى وَجْهِهِ

631. Sad İbn Əbi Vaqqas ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (İslamı yeni qəbul etmiş) kimsələrə (qənimət) verirdi. Mən də onlarla bərabər oturmuşdum. Peyğəmbər ﷺ onların içindən (tanıdığım) bir kimsəyə heç bir şey vermədən tərək etdi. Rəsulullahə tərəf qalxaraq sakitcə: “Filan kimsəni nə üçün tərək etdin? Vallahi mən onu mömin bilirəm” dedi. Peyəmbər: “Bəlkə müsəlman de!” deyərək buyurdu. Bir az susduqdan sonra adam bərəsində bildiklərim mənə qələbə çaldı və: “Yə Rəsulullah! Filankəsi nə üçün tərək etdin, Vallahi ki, mən onu bir mömin bilirəm” dedim. Peyğəmbər: “Bəlkə müsəlman deyəsən” deyərək

buyurdu. Bir az susduqdan sonra onun barəsində bildiklərim mənə üstün gəldi və: “Yə Rəsulullah! Filankəsi nə üçün tərək etdin, Vallahi ki, mən onu bir mömin bilirəm” dedim. Peyğəmbər: “Bəlkə müsəlman deyəsən”. Şübhəsiz ki, mən bəzən sevdiyim insana (mal, qənimət) verməməyimin səbəbi onun (dünya malına) həris olub bunun səbəbilə Cəhənnəmə üzüqoylu düşməsi qorxusundadır” deyərək buyurdu. (Buxari 1478, 1408, Muslim 215, 396, 2480, 1752, 150/131)

إِعْطَاءِ الْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ عَلَى الْإِسْلَامِ وَتَصَبُّرِ مَنْ قَوِيَ إِيمَانُهُ

Qəlbi İslamla Bağlı Olanlara Vermə, İmanı Güclü Olanlara İsa Səbrin Tövsiyə Edilməsi

حدیث أنس بن مالک، أن ناساً من الأنصار قالوا لرسول الله صلى الله عليه وسلم، حين أفاء الله على رسوله صلى الله عليه وسلم من أموال هوازن ما أفاء فطريق يعطي رجالاً من قريش المائة من الإبل؛ فقالوا: يعفر الله لرسول الله صلى الله عليه وسلم يعطي قريشاً ويدعنا، وسؤوفنا تقطر من دمايهم قال أنس: فحدث رسول الله صلى الله عليه وسلم بمقاتلتهم، فأرسل إلى الأنصار فجمعهم في قبة من آدم، ولم يدع معهم أحداً غيرهم، فلما اجتمعوا جاءهم رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقال: ما كان حديث بلعني عنكم قال له فقهاؤهم: أما ذوو آرائنا يا رسول الله فلم يقولوا شيئاً، وأما أناسٌ منّا حديثاً أسناهم، فقالوا: يعفر الله لرسول الله صلى الله عليه وسلم يعطي قريشاً ويترك الأنصار، وسؤوفنا تقطر من دمايهم فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إني لأعطي رجالاً حديث عهدهم بكفر، أما ترضون أن يذهب الناس بالأموال، وترجعون إلي رجالكم برسول الله صلى الله عليه وسلم فوالله ما تتقبلون به، خير مما يتقبلون به قالوا: بلى يا رسول الله قد رضيتمنا فقال لهم: إنكم سترون بعدي أثره شديداً، فاصبروا حتى تلقوا الله ورسوله صلى الله عليه وسلم على الحوض قال أنس: فلم تصبر

632. Ənəs ﷺ demişdir: “Allah həvazinlilərin mallarını (Huneyn döyüşündən) qənimət olaraq Öz Peyğəmbərinə ﷺ əta etdikdə o, qureyşlilərdən bəzisinə yüz dəvə hədiyyə etdi və (bunu görəndə) ənsardan bəziləri dedilər: “Allah Rəsulullahı ﷺ əfv etsin! Bizi buraxıb qureyşlilərə (hədiyyə) verir. Halbuki qılınclarımızdan hələ də onların qanı damır.” Ənsarın dediklərini Peyğəmbərə ﷺ xəbər verdilər. Onda Peyğəmbər ﷺ onların dalınca adam göndərüb onları dəridən düzəldilmiş bir çadırın içinə topladı və onlardan başqa heç kəsi ora buraxmadı. Hamısı (oraya) toplandıqdan sonra Peyğəmbər ﷺ onların yanına gəlib dedi: “Nə söhbətdir, sizin adınızdan danışrlar?” Onların elm əhli dedi: “Müdrək olanlarımıza gəlincə ya Rəsulullah, onlar heç nə deməyiblər. O ki qaldı cavanlarımıza, onlar deyiblər ki: “Allah Rəsulullahı ﷺ əfv etsin! Ənsarı qoyub qureyşlilərə (hədiyyə) verir. Halbuki qılınclarımızdan hələ də onların qanı damır.” Peyğəmbər: “Mən küfrdən təzəcə uzaqlaşmış adamlara (hədiyyələr) verirəm. Razi deyilsiniz ki, bu adamlar mal-dövlət aparsın, siz isə

Allahın elçisi ilə bir yerdə geri qayıdasınız. Vallahi, sizin apardığınız onların apardığından daha xeyirlidir.” Onlar da: “Əlbəttə ki, razıyıq, ya Rəsulullah!” dedilər. Peyğəmbər ﷺ onlara dedi: “Məndən sonra siz çox çətinliklər (əziyyətlər) görəcəksiniz. Hövuzun başında Allaha və Onun elçisinə ﷺ qovuşanadək səbir edin.” Ənəs dedi: “Lakin biz səbir edə bilmədik.” (Buxari 3147, 2978, Muslim 2484, 1753, 1059)

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: دَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَنْصَارَ، فَقَالَ: هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ غَيْرِكُمْ قَالُوا: لَا، إِلَّا ابْنُ أُخْتٍ لَنَا؛ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ

633. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ənsarı çağırdı və buyurdu: “Sizin içinizdə ənsardan başqası varmı?”. Onlar: “Xeyr, yalnız bacımız oğlu var” dedilər. Peyğəmbər: “Bir qövmün bacı oğlu onlardan sayılır” deyə buyurdu. (Buxari 3528, Muslim 2486, 3327, 1754, 1059/133)

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: قَالَتِ الْأَنْصَارُ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ، وَأَعْطَى قُرَيْشًا: وَاللَّهِ إِنْ هَذَا لَهُوَ الْعَجَبُ، إِنْ سُبُوْنَا تَفْطُرُ مِنْ دِمَاءِ قُرَيْشٍ، وَعَنَايْمُنَا تَرُدُّ عَلَيْهِمْ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَدَعَا الْأَنْصَارَ قَالَ، فَقَالَ: مَا الَّذِي بَلَغَنِي عَنْكُمْ وَكُنَّا لَا يَكْذِبُونَ فَقَالُوا: هُوَ الَّذِي بَلَغَ قَالَ: أَوْ لَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَرْجِعَ النَّاسُ بِالْغَنَائِمِ إِلَى بُيُوتِهِمْ، وَتَرْجِعُونَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى بُيُوتِكُمْ لَوْ سَلَكْتِ الْأَنْصَارُ وَاِدِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكْتُ وَاِدِي الْأَنْصَارِ أَوْ شِعْبِهِمْ

634. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Məkkənin Fəthi günü Peyğəmbər ﷺ yeni İslamı qəbul edən Qureyş böyüklərindən hər birinə (İslama bağlansınlar deyə çoxlu qənimət) verdi. Ənsardan bəziləri bunu gördükdə hikmətini və səbəbini anlamayaraq: “Vallahi, bu qəribə bir haldır. Qılıclarımızdan Qureyşin qanı axdığı halda qənimətlər onların arasında bölüşdürülür”. Bu sözlər Peyğəmbərə ﷺ çatdığı zaman Ənsarı dəvət etdi. Peyğəmbər: “Sizdən mənə çata bu nə sözlərdir?” deyə buyurdu. Onlar: “Sənə çatan sözləri biz söylədik” dedilər. Peyğəmbər: “İnsanlar qənimət mallarıyla evlərinə döndükləri zaman sizlər Allah Rəsulu ilə evlərinizə dönmək istəməzdinizmi? Əgər Ənsan bir dəərə və ya dağ yoluna getsəydi Mən də o yolla gedərdim” deyə buyurdu. (Buxari 3778, 4378, Muslim 2487, 1059/134)

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: لَمَّا كَانَ يَوْمَ حُنَيْنِ التَّقَى هُوَ زَيْنُ، وَمَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَةُ آلَافٍ وَالطُّلُقَاءُ فَادَّبُوا قَالَ: يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ قَالُوا: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ لَبَّيْكَ، نَحْنُ بَيْنَ يَدَيْكَ فَزَلَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَنَا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ فَأَنْهَرَمُ الْمُشْرِكُونَ، فَأَعْطَى الطُّلُقَاءَ وَالْمُهَاجِرِينَ وَلَمْ يُعْطِ الْأَنْصَارَ شَيْئًا فَقَالُوا؛ فَدَعَاهُمْ فَأَدْخَلَهُمْ فِي قُبَّةٍ، فَقَالَ: أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالشَّاةِ وَالْبَعِيرِ وَتَذْهَبُونَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْ سَلَكِ النَّاسُ وَاِدِيًا وَسَلَكْتِ الْأَنْصَارُ شِعْبًا لَأَخْتَرْتُ شِعْبَ الْأَنْصَارِ

635. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Huneyn günü Peyğəmbər ﷺ ilə Həvazin qəbləsi qarşılaşdılar. Rəsulullah ilə bərabər on min mücahid və bir də Məkkədə (yeni müsəlman) olmuş dəstələr vardı. (Ox hücumuna məruz qalan müsəlman dəstələr geri çəkildilər). Peyğəmbər: “Ey Ənsar topluluğu!” deyə səslədi. Onlar: “Ləbbeykə Yə Rəsulullah! Bizlər sənin qarşıdayıq” dedilər. Peyğəmbər ﷺ miniyindən düşərək: “Mən Allahın qulu və Rəsuluyam!”. Allah müşrikləri (məğlubiyyətə) uğradıqdan sonra Peyğəmbər ﷺ Məkkədən qatılan mühacilərə qənimətdən payladı və Ənsara heç nə vermədi. Bu səbəbdən Ənsarlar (narazılıq) etdilər. Peyğəmbər ﷺ onları dəvət edib çadır içərisində topladı. İnsanlar aldıqları dəvə və qoyunlarla gedərlər. Sizlər isə Allahın Rəsulu ilə getməkdən razı deyilsinizmi? Əgər insanlar bir vadiyə, Ənsar dağ yoluna girsəydi mən Ənsarın dağ yolunu seçərdim” deyə buyurdu. (Buxari 4333, 4078, Muslim 2488, 1059/135)

حديث عبد الله بن زيد بن عاصم، قال: لما أفاء الله على رسوله صلى الله عليه وسلم يوم حنين قسم في الناس في المولفة قلوبهم ولم يعط الأنصار شيئاً؛ فكأنهم وجدوا، إذ لم يصبهم ما أصاب الناس، فخطبهم فقال: يا معشر الأنصار ألم أجدكم ضللاً فهداكم الله بي، وكنتم متفرقين فأفكم الله بي، وعالة فأغناكم الله بي كلما قال شيئاً، قالوا: الله ورسوله أمن؛ قال: ما يمنعكم أن تجيئوا رسول الله صلى الله عليه وسلم قال، كلما قال شيئاً، قالوا: الله ورسوله أمن؛ قال: لو شئتم فأتتم: جئنا كذا وكذا، أترضون أن يذهب الناس بالشفة والبعير وتذهبون بالنبي صلى الله عليه وسلم إلى رحالكم لولا الهجرة لكنت امرءاً من الأنصار، ولو سلك الناس واديًا وشعبًا لسلكت وادي الأنصار وشعبها، الأنصار شعائر والناس دثار، إنكم ستلقون بعدي أثرة فاصبروا حتى تلقوني على الحوض

636. Abdullah İbn Zeyd İbn Asim رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Huneyn günü hər b etdiyi kimsələrin mallarını qənimət olaraq verdiyi zaman Rəsulullah ﷺ o malları insanlar içərisində qəbləri İslama bağlansın deyə insanlara payladı və bu mallardan Ənsara bir şey vermədi. Ənsar, Rəsulullahın bəzi insanlara mal verib onlara bir şeyər vermədiyi üçün kədərləndilər. Peyğəmbər ﷺ onlara xitab edib buyurdu: “Ey Ənsar topluluğu! Sizlər azmış olduğunuz halda Allah mənimlə sizə hidayət vermədimi? Sizlər dağınıq (firqə-firqə) olduğunuz halda Allah mənimlə qəblərinizi birləşdirmədimi? Sizlər fəqir və yoxsul olduğunuz halda Allah mənimlə sizi zəngin etmədimi?”. Peyğəmbər ﷺ hər nə buyurdusa onlar: “Allah və Rəsulunun üzərimizdəki neməti daha çoxdur” dedilər. (Başqa rəvayətdə: Mən Qureyşən bəzi kimsələrə dünyalıq verirəm ki, onlar yenicə şirk və küfrdən çıxmışlar. Başlarına da bir hər b müsibəti gəlmişdir. Onların bu hərbdə uğradıqları yaraları, zərərləri örtmək üçün mən onların könüllərini İslama alışdırmaq məqsədilə verirəm). Peyğəmbər: “Sizləri Allahın Rəsuluna ﷺ belə deməkdən saxlayan nədir?” deyə buyurdu. Peyğəmbər ﷺ hər nə buyurdusa onlar: “Allah və Rəsulunun üzərimizdəki neməti daha çoxdur” dedilər. Əgər siz istəsəydiniz mənə belə cavab verə bilərdiniz. (Başqa rəvayətdə: “Qövmün səni yalanlamışkən bizə hicrət etdin, biz də səni təsdiq

etdik. Bizə qorxu içində gəldin, biz sənə arxayınçılıq, əminlik verdik, qovulmuş gəldin, sənə sığınacaq verdik, bağırımıza basdıq, yardımsız gəldin, biz sənə yardımçı olduq, sən yoxsul gəldin biz səni malımıza ortağ etdik” deməyəcəkdinizmi? Onlar: “Xeyr, əsil Allahın lütfü və minnəti bizədir” dedilər⁴⁹). İnsanlar qoyunları və dəvələri alıb gedərkən sizlər Peyğəmbər ﷺ ilə birlikdə evlərinizə geri dönməyə razı olmazmısınız? Əgər Hicrət olmasaydı mən Ənsardan bir kimsə olardım və əgər insanlar bir vadidən və ya bir yoldan getmiş olsaydılar belə əlbəttə ki, mən də Ənsarın getdiyi vadidən və yoldan gedərdim. Ənsar batini (iç) paltardır (Yəni Ənsarın Peyğəmbər daha yaxın olması deməkdir), digər insanlar isə zahiri paltardır. Sizlər məndən sonra üstün tutmaq görəcəksiniz. (Allaha və Rəsuluna qovuşana qədər səbr edin. Ənəs: “Lakin Səbr edə bilmədilər” dedi) Hovuzun ətrafında mənimlə qarşılaşincaya qədər səbr edin”. (Buxari 4330, 4075, Muslim 2493, 1758, 1061/139)

حديث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، قال: لَمَا كَانَ يَوْمَ حُنَيْنٍ أَتَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَسًا فِي الْقِسْمَةِ فَأَعْطَى الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ مِائَةً مِنَ الْإِبِلِ، وَأَعْطَى عُبَيْنَةَ مِثْلَ ذَلِكَ، وَأَعْطَى أَنَسًا مِنْ أَشْرَافِ الْعَرَبِ، فَأَتَرَهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْقِسْمَةِ؛ قَالَ رَجُلٌ: وَاللَّهِ إِنَّ هَذِهِ الْقِسْمَةَ مَا عَدِلَ فِيهَا، وَمَا أُرِيدَ بِهَا وَجْهَ اللَّهِ فَقُلْتُ: وَاللَّهِ لِأَخْبِرَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَتَيْتُهُ فَأَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ: فَمَنْ يَعْدِلُ إِذَا لَمْ يَعْدِلِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ رَحِمَ اللَّهُ مُوسَى، قَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرِ مِنْ هَذَا فَصَبِرَ

637. Abdulla (İbn Məsud) ؓ demişdir: “Huneyn döyüşündən sonra Peyğəmbər ﷺ qənimətləri bölüşdürərkən bəzi adamlara üstünlük verdi. Belə ki, o, Əqra İbn Habisə yüz dəvə, Üyeynəyə də bir o qədərini, habelə ərəblərin əyan-əşrafına (çoxlu hədiyyə) verməklə həmin gün onları (digərlərindən) üstün tutdu. (Bundan narazı qalmış) bir nəfər dedi: “Vallahı ki, bu bölgüdə ədalətsizliyə yol verilmişdir və bu bölgü Allahın Üzünü diləmək məqsədilə həyata keçirilməmişdir.” Mən (ona): “Vallahı, (bu haqda) Peyğəmbərə ﷺ xəbər verəcəyəm”- dedim, sonra da Peyğəmbərin ﷺ yanına gedib bunu ona bildirdim. Peyğəmbər: “Allah və Onun Rəsulu ədalətli olmasa, kim ədalətli ola bilər? Allah Musaya rəhmət eləsin! Ona bundan da artıq əziyyət verilmişdir, lakin o, səbir etmişdir.” (Buxari 3150, Muslim 2494, 1759, 1062/140)

ذكر الخوارج وصفاتهم

Xəvariclərin Zikri Və Sifətləri

⁴⁹ İmam Əhməd 8/51.

حدیث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْسِمُ غَنِيمَةً بِالْجِعْرَانَةِ، إِذْ قَالَ لَهُ رَجُلٌ: اعْدِلْ فَقَالَ لَهُ: شَقِيتُ إِنْ لَمْ أَعْدِلْ

638. Cabir İbn Abdullah ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Ciranədə (Məkkə ilə Taif arasında yer adı) qənimətləri bölüşdürərkən bir nəfər ona: “Ədalətlə (böl)!” dedi. Peyğəmbər ﷺ ona dedi: “Mən ədalətli olmasaydım, sən bədbəxt olardın!” (Buxari 3138, Muslim 2496, 1761, 1063/142)

حدیث أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَعَثَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَهَبِيَّةٍ فَقَسَمَهَا بَيْنَ الْأَرْبَعَةِ، الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ الْحَنْظَلِيِّ ثُمَّ الْمُجَاشِعِيِّ، وَعُيَيْنَةَ بْنِ بَدْرِ الْفَزَارِيِّ، وَزَيْدَ الطَّائِيَّ، ثُمَّ أَحَدَ بَنِي نُبَهَانَ، وَعَلَقَمَةَ بْنَ عَلَاتَةَ الْعَامِرِيَّ، ثُمَّ أَحَدَ بَنِي كِلَابٍ، فَغَضِبَتْ قُرَيْشٌ وَالْأَنْصَارُ قَالُوا: يُعْطِي صَنَادِيدَ أَهْلِ نَجْدٍ وَيَدْعُنَا قَالَ: إِنَّمَا أَتَأَلَّفُهُمْ فَأَقْبَلَ رَجُلٌ غَائِرُ الْعَيْنَيْنِ، مُشْرِفُ الْوَجْهَتَيْنِ، نَاتِيءُ الْجَبِينِ، كَثُ اللَّحْيَةِ، مَحْلُوقٌ، فَقَالَ: أَتَى اللَّهُ يَا مُحَمَّدُ فَقَالَ: مَنْ يُطِيعُ اللَّهَ إِذَا عَصَيْتُ أَيُّمْنِي اللَّهُ عَلَى أَهْلِ الْأَرْضِ وَلَا تَأْمُنُونِي فَسَأَلَهُ رَجُلٌ قَتْلَهُ، أَحْسِبُهُ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ، فَمَنْعَهُ فَلَمَّا وُلِّيَ، قَالَ: إِنْ مِنْ ضَيْضِييِ هَذَا أَوْ فِي عَقَبِ هَذَا قَوْمٌ يَقْرَعُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ، يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ، يَقْتُلُونَ أَهْلَ الْإِسْلَامِ، وَيَدْعُونَ أَهْلَ الْأَوْتَانِ، لَيْنَ أَنَا أَدْرَسُكُمْ لَأَقْتُلَنَّكُمْ قَتْلَ غَادٍ

639. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Əli ﷺ (Yəməndən) Peyğəmbərə ﷺ bir miqdar qızıl göndərmişdi. Peyğəmbər də onu dörd kişi arasında paylaşdırdı. Əqrabə İbn Həris əl-Hənzəli, əl-Mucaşi, Uyeynə İbn Bədr əl-Fəzari, Zeyd ət-Tai, Nəbhən oğullarından olan Əlqamə İbn Ulasata əl-Amiri, sonra Kiab oğullarından birinə. Bu bölgüyə Qureyş və Ənsar qəzəbləndi və: “Peyğəmbər ﷺ Nəcd xalqından başqa hamıya (qənimətdən) verdi. Peyğəmbər: “Mən bu mal ilə onları yalnız İslama bağlıyıram” deyə buyurdu. Bu vaxt iki gözü çökük, yanağının iki almacığı çıxıq, alını enli, gur saqqallı, başı keçəl gəldi və: “Allahdan qorx Ey Muhəmməd!” dedi. Peyğəmbər: “Mən asilik edərəmsə onda kim Allaha itaət edər? Allah məni yer əhalisi üzərinə əmin etdiyi halda sizlər məni əmin saymırsınız mı?” deyə buyurdu. Bir nəfər onu öldürmək üçün izn ietədi. Zənn edirəm ki, o Xalid İbn Vəlid ﷺ idi. Peyğəmbər onu bu istəyindən çəkirdi. Peyğəmbər: “Onun kökündən və ya onun arxasından elə bir qövmlər törənəcək ki, onlar Allahın kitabını oxuyacaq, lakin boğazlarından aşağı enməyəcəkdir. Onlar oxun ovu deşib çıxdığı kimi dindən çıxacaqlar. Onlar müsəlmanları öldürəcək büt-pərəstləri isə tərək edəcəklər. Allaha and olsun ki, mən onların vaxtına çatsam onları Ad qövmünün öldürülməsi kimi öldürərdim” deyə buyurdu. (Buxari 3344, Muslim 2499, 1064/143)

حدیث أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: بَعَثَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِنَ الْيَمَنِ بِذَهَبِيَّةٍ فِي أَدِيمٍ مَقْرُوظٍ؛ لَمْ تُحْصَلْ مِنْ ثَرَابِهَا، قَالَ: فَقَسَمَهَا بَيْنَ أَرْبَعَةِ نَفَرٍ: بَيْنَ عُيَيْنَةَ بْنِ بَدْرِ، وَأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ، وَزَيْدِ الْخَيْلِيِّ، وَالرَّابِعِ إِمَّا عَلَقَمَةَ وَإِمَّا

عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ: كُنَّا نَحْنُ أَحَقُّ بِهَذَا مِنْ هَؤُلَاءِ قَالَ: قَبِلْ ذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَلَا تَأْمَنُونَ بِي وَأَنَا أَمِينٌ مَنْ فِي السَّمَاءِ، يَأْتِينِي خَيْرُ السَّمَاءِ صَبَاحًا وَمَسَاءً قَالَ: فَقَامَ رَجُلٌ غَائِرُ الْعَيْنَيْنِ، مُشْرِفُ الْوَجْهَيْنِ، نَاشِزُ الْجَبْهَةِ، كَثُّ اللَّحْيَةِ، مَحْلُوقُ الرَّأْسِ، مُشَمَّرُ الْإِزَارِ؛ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَى اللَّهُ قَالَ: وَيَلِكُ أَوْلَسْتُ أَحَقُّ أَهْلُ الْأَرْضِ أَنْ يَتَّقِيَ اللَّهَ قَالَ: ثُمَّ وَلَّى الرَّجُلُ قَالَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا أَضْرِبُ عُنُقَهُ قَالَ: لَا، لَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ يُصَلِّيَ فَقَالَ خَالِدٌ: وَكَمْ مِنْ مُصَلٍّ يَقُولُ بِلِسَانِهِ مَا لَيْسَ فِي قَلْبِهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي لَمْ أُمَرَ أَنْ أَتَقَبَّ قُلُوبَ النَّاسِ، وَلَا أَشَقَّ بَطُونَهُمْ قَالَ: ثُمَّ نَظَرَ إِلَيْهِ، وَهُوَ مُقَفٌّ، فَقَالَ: إِنَّهُ يَخْرُجُ مِنْ ضَيْضِي هَذَا قَوْمٌ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ رَطْبًا، لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ، يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ وَأَظْنُهُ قَالَ: لَيْنٌ أَدْرَكْتَهُمْ لِأَقْتَلَهُمْ قَتْلَ ثَمُودَ

640. Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه demişdir: “Əli ibn Əbu Talib رضي الله عنه Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم Yəməndən aşılانmış dəridən hazırlanmış kisənin içində qızıl külçələr göndərdi. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bu külçələri dörd nəfərin arasında bölüşdü. (Bir hissəsini) Uyeynə ibn Bədrə, (ikinci hissəsini) Əqra ibn Habisə, (üçüncü hissəsini) Zeyd əl-Xeylə, dördüncü hissəsini də ya Əlqəməyə, ya da Amir İbn Tufeylə (verdi). Bu vaxt Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم əshabələrindən biri dedi: “Bizim bu (qənimətlərə) onlardan daha çox haqqımız çatırdı.” Bu söz Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم yetişdikdə o dedi: “Mən göydəki Allahın etibar etdiyi bir adam ola-ola, üstəlik səhər-axşam mənə vəhy nazil olduğu halda siz mənə etibar etmirsiniz?!” Bu vaxt gözləri batıq, almacıq sümükləri çıxıq, alnı qabarıq, gursaqqal, başı qırıxıq, izarını yuxarı çəkmiş bir adam ayağa qalxıb dedi: “Ya Rəsulullah, Allahdan qorx!”. Peyğəmbər: “Vay sənə halına! Məgər mən yer üzündə olan insanların ən təqvalısı deyiləmmi?” Sonra həmin adam dönüb getdi. Bu vaxt Xalid İbn Vəlid رضي الله عنه dedi: “Ya Rəsulullah, onun boynunu vurummu?”. Peyğəmbər: “Xeyr, ola bilsin ki, o namaz qılan adam olsun.” Xalid dedi: “Nə çox namaz qılan var ki, qəlbən etiqad etmədiyini dilinə gətirir.” Peyğəmbər: “Mənə insanların qəlbinə girmək, onların köksünü açmaq əmr edilməmişdir.” Sonra Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم həmin adamın arxasınca baxıb dedi: “Həqiqətən, bu adamın belindən elə insanlar gələcək ki, onlar Allahın Kitabını məlahətli səslə oxuyacaq, lakin oxuduqları xirtdəklərindən o yana keçməyəcəkdir. Ox öz ovunu dəlib keçdiyi kimi onlar da İslamdan çıxacaqlar.” Deyəsən, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bunu da demişdir ki: “Əgər mən onların (meydana gələcəyi günədək) yaşasam, onları Səməd qəbiləsinin öldürüldüyü kimi, öldürərəm.” (Buxari 4351, 4094, Muslim 2500, 1763, 1064/144).

حدیثُ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: يَخْرُجُ فِيكُمْ قَوْمٌ تَحْفَرُونَ صَلَاتَكُمْ مَعَ صَلَاتِهِمْ، وَصِيَامَكُمْ مَعَ صِيَامِهِمْ، وَعَمَلَكُمْ مَعَ عَمَلِهِمْ، وَيَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ، لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ، يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ، يَنْظُرُ فِي النَّصْلِ فَلَا يَرَى شَيْئًا، وَيَنْظُرُ فِي الْقَدْحِ فَلَا يَرَى شَيْئًا، وَيَنْظُرُ فِي الرَّيْشِ فَلَا يَرَى شَيْئًا، وَيَنْتَمَرِي فِي الْفُوقِ

641. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Vaxt gələcək sizin aranızdan elə insanlar meydana çıxacaq ki, siz onların namazları yanında öz namazlarınızı, orucları yanında öz oruclarınızı, digər əməlləri yanında öz əməllərinizi heç nə sayacaqsınız. Onlar Quran oxuyacaqlar, (amma) oxuduqları (ayələr) xirtdəklərindən o yana keçməyəcəkdir. Ox şikarı dəlib keçdiyi kimi onlar da İslamdan çıxacaqlar. (Necə ki, oxu atan adam) oxun ucuna baxır, lakin heç bir şey görmür, oxun gövdəsinə baxır, yenə də heç bir şey görmür, oxun lələkli tərəfinə baxır, yenə də heç bir şey görmür, axırda oxun lap arxasına baxır və (oxun şikara dəyib-dəymədiyinə dair) şübhəyə düşür.” (Buxari 5058, 4771, Muslim 2506, 1064/149)

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، قال: بينما نحن عند رسول الله صلى الله عليه وسلم، وهو يقسم قسما، أتاه ذو الخويصرة، وهو رجل من بني تميم فقال: يا رسول الله اعدل فقال: ويحك ومن يعدل إذا لم أعدل قد خبت وحسرت إن لم أكن أعدل فقال عمر: يا رسول الله أئذن لي فيه، فأضرب عنقه فقال: دعه، فإن له أصحابا يحقر أحدكم صلاته مع صلاتهم، وصيامه مع صيامهم، يقرءون القرآن، لا يجاوز تراقيهم، يمرقون من الدين كما يمرق السهم من الرمية، ينظر إلى نصليه، فلا يوجد فيه شيء؛ ثم ينظر إلى رصافيه، فلا يوجد فيه شيء؛ ثم ينظر إلى نصيبه، وهو قدح، فلا يوجد فيه شيء، ثم ينظر إلى قدوه، فلا يوجد فيه شيء؛ قد سبق الفرت والدم؛ آتيتهم رجل أسود، إحدى عضديه مثل ثدي المرأة، أو مثل البضعة تدردر ويخرجون على حين فرقة من الناس قال أبو سعيد: فأشهد أني سمعت هذا الحديث من رسول الله صلى الله عليه وسلم، وأشهد أن علي بن أبي طالب قاتلهم، وأنا معه، فأمر بذلك الرجل، فألتمس فأتني به، حتى نظرت إليه على نعت النبي صلى الله عليه وسلم الذي نعته

642. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanında idik. Qəniməti paylaşdırdı. Bu vaxt Bəni Təməim oğullarından olan Zul Xuveyris gəldi və: “Ya Rəsulullah! Ədalətli ol!” dedi. Peyğəmbər: “Veyl olsun sənə, əgər mən də ədalətli olmasam o zaman kim ədalətli olar? Əgər ədalətli olmasaydım şübhəsiz ki, əli boş qalmış və ziyana uğrayanlardan olardır” deyə buyurdu. Bu zaman Ömər: “Ya Rəsulullah! İzn ver onun boynunu vurum” dedi. Peyğəmbər: “Burax onu! Sizdən biriniz onların namazı yanında öz namazını, onların orucları yanında öz oruclarınızı kiçik görəcəksiniz. Onlar Quran oxuyacaqlar. Lakin Quran onların boğazlarından aşağı enməyəcəkdir. Onlar oxun ovdan çıxdığı kimi İslamdan çıxacaqlar. (Oxu atan adam) oxun dəmrinə baxar, orada qanın izini görməz. Sonra oxun yaya giriş yerinə baxar orada da bir şey tapmaz. Sonra oxun ağac qisminə baxar orada da bir şeylər tapmaz. Sonra oxun lələkli tərəfinə baxar orada da bir şey tapmaz. Ox ovu deşib keçməsinə rəğmənlə oxa nə qan nə ovdan bir şey yapışmamışdır. Onların əlaməti qolları qadın sinəsi kimi olan qara dərili adamdır. Onlar müsəlmanlar arasında ixtilaf olduğu zaman meydana çıxacaqlar”. Əbu Səid ﷺ deyir ki: “Mən hədisi Rəsulullahdan ﷺ eşitdiyimə şahidlik edirəm. Yenə şahidlik edirəm ki, Əli İbn Abu Talib ﷺ lə birlikdə onları qırdıq. Əli ﷺ hədisdə vəsf edilən adamın tapılmasını əmr etdi. Adam tapılıb gətirildi. Hətta mən ona

baxdım və Rəsulullahın etdiyi vəsfi onun üzərində gördüm". (Buxari 3610, Muslim 2505, 1064/148)

التحريض على قتل الخوارج

Хəvaricləri Öldürməyə Təşviq

حديث علي رضي الله عنه، قال: إذا حدثتكم عن رسول الله صلى الله عليه وسلم، فلأن أجز من السماء أحب إلي من أن أكذب عليه، وإذا حدثتكم فيما بيني وبينكم، فإن الحرب خدعة سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم، يقول: يأتي في آخر الزمان قوم، حدثاء الأسنان، سفهاء الأحلام، يقولون من خير قول البرية، يمرقون من الإسلام كما يمرق السهم من الرمية، لا يجاوز إيمانهم حناجرهم، فأينما لقيتموهم فاقتلوهم، فإن قتلهم أجر لمن قتلهم يوم القيامة

643. Əli ﷺ demişdir: "Mən Peyğəmbərdən ﷺ bir hədis rəvayət etsəm, bilin ki, mənim üçün guruppultu ilə göydən yerə düşmək, Peyğəmbərin ﷺ adından yalan danışmaqdan daha yaxşıdır. Söhbət öz aramızda qalsın, bilin ki, müharibə aldatmadır (hiylədir). Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: "Axır zamanda yaşları az, beyinləri küt olan kimsələr gələcəklər. Onlar ən xeyirli sözləri danışacaqlar, (lakin) ox ovunu dəlib keçdiyi kimi İslamdan çıxacaqlar. Onların imanı xirtdəklərindən o yana keçməyəcəkdir. Odur ki, onları harada görsəniz, öldürün! Şübhəsiz ki, onları öldürən kimsələrə Qiyamət günü bunun müqabilində mükafat veriləcəkdir." (Buxari 3611, 5057, 4770, Muslim 2511, 1771, 1066/154)

الخوارج شر الخلق والخليقة

Хəvariclər Məxluqatın (İnsanların Və Heyvanların) Ən Pisidir

حديث سهل بن حنيف عن يسير بن عمرو، قال: قلت لسهل بن حنيف: هل سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول في الخوارج شيئاً قال: سمعته يقول، وأهوى بيده قبل العراق: يخرج منه قوم يقرءون القرآن، لا يجاوز تراقيهم، يمرقون من الإسلام مروق السهم من الرمية

644. Yusa İbn Amr deyir ki, Səhl İbn Hənifə dedim: "Peyğəmbərdən ﷺ xəvariclər barədə nə isə eşitmişən?". Belə dediyini eşitdim: "Əlini İraqa tərəf uzadaraq o tərəfdən bir qövmlə çıxacaq Quran oxuyacaqlar lakin boğazlarından aşağı keçməyəcəkdir. İsamdan ox yayından çıxdığı kimi çıxacaqlar". (Buxari 6934, 6535, Muslim 2519, 1068/159)

تحریم الزکاة علی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم وعلی آلہ وهم بنو ہاشم وبنو المطلب دون غیرہم

Peyğəmbər Və Əhli Beytinə Bəni Həşim Və Bəni Muttalib Zəkat Verilməsinin Haram Olması

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُؤْتِي بِالتَّمْرِ عِنْدَ صِرَامِ النَّخْلِ؛ فَيَجِيءُ هَذَا بِتَمْرِهِ، وَهَذَا مِنْ تَمْرِهِ، حَتَّى يَصِيرَ عِنْدَهُ كَوْمًا مِنْ تَمْرٍ فَجَعَلَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ يُلْعَبَانِ بِذَلِكَ التَّمْرِ؛ فَأَخَذَ أَحَدُهُمَا تَمْرَةً فَجَعَلَهَا فِي فِيهِ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْرَجَهَا مِنْ فِيهِ، فَقَالَ: أَمَا عَلِمْتُمْ أَنَّ آلَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَأْكُلُونَ الصَّدَقَةَ

645. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Məhsul yığımı zamanı Peyğəmbərə ﷺ xurma gətirərdilər. Bəziləri onu özü gətirər, bəziləri də (başqa birisi ilə) göndərərdi. (Bu ta o vaxta qədər davam edərdi ki,) axırda onun yanında bir topa xurma yığılardı. (Bir dəfə Peyğəmbərin ﷺ nəvələri) Həsən və Hüseyin ﷺ həmin xurmalarla oynamağa başladılar. Onlardan biri xurmalardan birini götürüb ağızına qoydu. Peyğəmbər ﷺ ona baxıb xurmanı onun ağızından çıxartdı və dedi: “Məgər bilmirsənmi ki, Muhəmməd ﷺ ailəsi sədəqə yemir?!” (Buxari 1485, Muslim 2522, 1069/161)

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنِّي لَأَنْقَلِبُ إِلَى أَهْلِي فَأَجِدُ التَّمْرَةَ سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي فَأَرْفَعُهَا لِأَكْلِهَا، ثُمَّ أَحْشَى أَنْ تُكُونَ صَدَقَةً فَأُلْقِيهَا

646. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hərdən olur ki, mən evə gəlib yatağımın üstünə düşmüş bir xurma görürəm və onu götürüb yemək istəyirəm. Sonra o xurmanın sədəqə olduğundan ehtiyat edib onu kənara qoyuram.” (Buxari 2432, Muslim 2525, 1779, 1070/162)

حدیث أنس رضي الله عنه، قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَمْرَةٍ مَسْقُوطَةٍ، فَقَالَ: لَوْلَا أَنْ تُكُونَ صَدَقَةً لَأَكَلْتُهَا وَقَالَ هَمَامٌ ، عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : أَجِدُ تَمْرَةً سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي.

647. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir dəfə yerə düşmüş bir xurma dənəsinə təsadüf etdi. Bu xurmanın sədəqə malından olmadığını bilsəydim heç şübhəsiz ki, onu yeyərdim” deyərək buyurdu. Həmməm, Əbu Hureyrədən ﷺ, o da Peyğəmbərdən ﷺ rəvayət edir ki, “Hərdən olur ki, mən evə gəlib yatağımın üstünə düşmüş bir xurma görürəm və onu götürüb yemək istəyirəm. (Sonra o xurmanın sədəqə olduğundan ehtiyat edib onu kənara qoyuram)”. (Buxari 2055, Muslim 2529, 1783, 1071/166)

إباحة الهدية للنبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ولبنى هاشم وبني المطلب، وإن كان المهدي ملكها بطريق الصدقة وبيان أن الصدقة إذا قبضها المتصدق عليه زال عنها وصف الصدقة وحلت لكل أحد من كانت الصدقة محرمة عليه

Peyğəmbərə, Bəni Həşimə Bəni Muttalibə Hədiyyə Verməyin Müstəhəb Olması, Baxmayaraq Hədiyyə Verən Hədiyyəsini Sədəqə Yolu İlə Əldə Etsə Də Belə Və Sədəqənin Sədəqə Verilənin Əlinə Keçdikdə Ondan Sədəqə Vəsfinin İtməsinin Və Sədəqə Verilməsinin Haram Olan Hər Bir Kəsə Halal Olmasınının Bəyanı

حديث أنس رضي الله عنه، أن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِلَحْمٍ تُصَدَّقُ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ، فَقَالَ: هُوَ عَلَيَّاهَا صَدَقَةٌ، وَهُوَ لَنَا هَدِيَّةٌ

648. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Bərirəyə رضي الله عنه sədəqə olaraq verilmiş qoyun ətini Peyğəmbərə ﷺ gətirdilər. (Belə olduğu halda) Peyğəmbər: “Bu (ət) onun üçün sədəqə, bizim üçün isə hədiyyədir.” (Buxari 1495, Muslim 3856, 2766, 1504/12)

حديث أم عطية الأنصارية، قالت: دخل النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى عَائِشَةَ، فَقَالَ: هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ فَقَالَتْ: لَا إِلَّا شَيْءٌ بَعَثَ بِهِ إِلَيْنَا نُسَبِّهُ مِنَ الشَّاةِ الَّتِي بَعَثَ بِهَا مِنَ الصَّدَقَةِ فَقَالَ: إِنَّهَا قَدْ نَلَعَتْ مَجَلَهَا

649. Ummu Atiyyə əl-Ənsariyy رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Aişənin رضي الله عنه yanına daxil oldu və: “Yanınızda yeyiləsi bir şey varmı?” deyə buyurdu. Aişə: “Xeyr, bir şeylər yoxdur. Yalnız sənin Nuseybəyə sədəqə olaraq göndərmiş olduğun qoyundan bir parça ət vardır” dedi. Peyğəmbər: “O, sədəqə öz yerinə çatmışdır” deyə buyurdu. (Buxari 1494, 2579, Muslim 2541, 1789, 1076/174)

قبول النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الهدية ورده الصدقة

Peyğəmbərin ﷺ Hədiyyəni Qəbul Etməsi Və Sədəqəni Götürməməsi

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا أُتِيَ بِطَعَامٍ سَأَلَ عَنْهُ: أَهَدِيَّةٌ أَمْ صَدَقَةٌ فَإِنْ قِيلَ صَدَقَةٌ، قَالَ لِأَصْحَابِهِ: كُلُوا، وَلَمْ يَأْكُلْ وَإِنْ قِيلَ هَدِيَّةٌ، ضَرَبَ بِيَدِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَكَلَ مَعَهُمْ

650. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, (hər dəfə) Peyğəmbərə ﷺ yemək gətirildikdə o bunun hədiyyə, yoxsa sədəqə olduğunu soruşardı. “Sədəqədir” desəydilər, o, əshabələrində: “Yeyin!” deyər, özü isə yeməzdi. “Hədiyyədir” desəydilər, əlini uzadıb əshabələri ilə birlikdə yeyərdi.” (Buxari 2576, Muslim 2542, 1789, 1077/175)

الدعاء لمن أتى بصدقة

Sədəqə (Zəkətı) Gətirən Üçün Dua Etmək

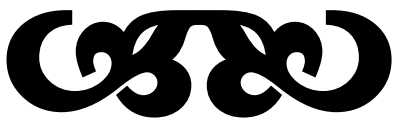
حدیث عبد الله بن أبي أوفى، قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا أَتَاهُ قَوْمٌ بِصَدَقَتِهِمْ قَالَ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ فُلَانٍ، فَأَتَاهُ أَبِي بِصَدَقَتِهِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ أَبِي أَوْفَى

651. Abdullah İbn Əbu Əufə ﷺ demişdir: “Birisi Peyğəmbərə ﷺ sədəqə gətirəndə, (Peyğəmbər ﷺ onun üçün dua edib) deyərdi: “Allahım, filankəsin ailəsinə xeyir-dua ver!” Atam Peyğəmbərə ﷺ sədəqə gətirdikdə, o buyurdu: “Allahım, Əbu Əufənin ailəsinə xeyir-dua ver!” (Buxari 1497, 4166, 6332, Muslim 2544, 1791, 1078/176)

كتاب الصيام

Oruc Kitabı

فضل شهر رمضان

Ramazan Ayının Fəziləti

حدیث اَبی هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فَتَحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَغُلِقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ، وَسُلْسِلَتِ الشَّيَاطِينُ

652. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ramazan ayı yetişdiyi zaman göyün qapıları açılır, Cəhənnəmin qapıları qapadılır və şeytanlara zəncir vurulur.” (Buxari 1899, 3277, Muslim 2548, 1794, 1079/2)

وجوب صوم رمضان لرؤية الهلال، والفطر لرؤية الهلال، وأنه إذا غم في أوله أو آخره أكملت عدة الشهر ثلاثين يوماً

Ayin Görsənməsilə Ramazan Orucunun Fərz Olması, Ayın Görsənməsilə Bayramın Başlanması Və Ayın Əvvəlində Və Ya Sonunda Hava Buludlu Olarsa Ramazan Ayının Otuz Gün Olaraq Tamamlanması

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ذَكَرَ رَمَضَانَ، فَقَالَ: لَا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْا الْهَيْلَالَ، وَلَا تُفْطِرُوا حَتَّى تَرَوْهُ، فَإِنْ غَمَّ عَلَيْكُمْ فَافْقِدُوا لَهُ

653. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ramazan ayını zikr etdi və buyurdu: “Hilalı görmədikcə oruc tutmayın, yenə də Hilalı görmədikcə iftar etməyin. Əgər Hilal sizə qarşı buludla örtülərsə o zaman hesab aparın”. (Buxari 1906, Muslim 2554, 1797, 1080/8)

حدیث ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا يَعْنِي ثَلَاثِينَ ثُمَّ قَالَ: وَهَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا يَعْنِي تِسْعًا وَعِشْرِينَ، يَقُولُ، مَرَّةً ثَلَاثِينَ وَمَرَّةً تِسْعًا وَعِشْرِينَ

654. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ay (Hilal) bu qədər, bu qədərdir – yəni 30” deyər buyurdu. Sonra: “Bu qədər, bu qədərdir – yəni 29” deyər buyurdu. Bu əl hərəkətləriylə bir dəfə 29, bir dəfə də 30 işarə etdi”. (Buxari 5302, Muslim 2551, 2558, 2559, 1080/4)

حدیث ابنِ عمرَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ قَالَ: إِنَّا أُمَّةٌ أُمِّيَّةٌ، لَا نَكْتُبُ وَلَا نَحْسُبُ، الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا يَعْنِي مَرَّةً تِسْعَةً وَعِشْرِينَ، وَمَرَّةً ثَلَاثِينَ

655. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Biz savadsız bir ümmətik, nə yazmaq bilirik, nə də hesablamaq. Ay gah belə, gah da belə (olur).” Yəni hərdən iyirmi doqquz, hərdən də otuz gün olur.” (Buxari 1913, Muslim 2563, 1806, 1080/15)

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَوْ قَالَ: قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صُومُوا لِرُؤْيَيْهِ وَأُفْطِرُوا لِرُؤْيَيْهِ، فَإِنْ عُمِّيَ عَلَيْكُمْ فَأَكْمِلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ

656. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ və ya Əbul Qasim ﷺ buyurdu: “Ramazan hilalını gördüyünüz zaman oruc tutun. Şəvval hilalını gördüyünüz zaman iftar edin (yəni Bayram). Əgər Hilal gizlənersə bu zaman Şaban ayının günlərini otuza tamamlayın”. (Buxari 1909, Muslim 2567, 2568, 1081/19)

لا تقدموا رمضان بصوم يوم ولا يومين

Ramazan Ayına Bir Və İki Gün Öncə (Oruclu Olaraq) Daxil Olmamaq

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَتَقَدَّمَنَّ أَحَدُكُمْ رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ رَجُلًا كَانَ يَصُومُ صَوْمَهُ فَلْيَصُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ

657. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlərdən heç kəs ramazandan bir gün və ya iki gün əvvəl oruc tutmasın. Fəqət, əvvəllər oruc tutan adam həmişəki qaydada (birinci və dördüncü, hər ayın on 13,14,15 və s.) orucunu tuta bilər.” (Buxari 1914, Muslim 2570, 1082/21)

الشهر يكون تسعا وعشرين

Ayin İyirmi Doqquz Gün Olması

حدیث أم سلمة، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَلَفَ لَا يَدْخُلُ عَلَى بَعْضِ أَهْلِيهِ شَهْرًا؛ فَلَمَّا مَضَى تِسْعَةٌ وَعِشْرُونَ يَوْمًا غَدَا عَلَيْهِنَّ أَوْ رَاحَ؛ فَقِيلَ لَهُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ حَلَفْتَ أَنْ لَا تَدْخُلَ عَلَيْهِنَّ شَهْرًا قَالَ: إِنَّ الشَّهْرَ يَكُونُ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا

658. Ummu Sələmə رَضِيَ عَنْهَا rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ bir ay ərzində zövcələrinə yaxınlaşmayacağına dair and içdi. İyirmi doqquz gün keçdikdən sonra səhər və ya axşam onların yanına gəldi. (Zövcələrindən biri) ona dedi: “Axı sən and içmişdin ki, bir ay bizimlə yaxınlıq etməyəcəksən?!”. Peyğəmbər: “Ay iyirmi doqquz gün olmuşdur.” (Buxari 1910, Muslim 2575, 1816, 1085/25)

بيان معنى قوله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شهرا عيد لا ينقصان

Peyğəmbərin ﷺ: “İki Bayram Ayı Naqis Olmaz” Sözüünün Mənası

حديث أبي بكرَةَ رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: شَهْرَانِ لَا يُنْقَصَانِ، شَهْرًا عِيدٍ، رَمَضَانَ وَذُو الْحِجَّةِ

659. Əbu Bəkrə رَضِيَ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İki ay vardır ki, bunlar naqis olmaz. Bu, bayram ayları – ramazan və zülhiccədir.” (Buxari 1912, Muslim 2583, 2584, 1089/2)

بيان أن الدخول في الصوم يحصل بطلوع الفجر، وأن له الأكل وغيره حتى يطلع الفجر وبيان صفة الفجر الذي تتعلق به الأحكام من الدخول في الصوم، ودخول وقت صلاة الصبح وغير ذلك

Oruca Girişin Fəcrin Doğması ilə Həsıl Olması, Fəcr Doğuncaya Qədər Yemək Və S. Şeylər, Oruca, Namazın Vaxtın Və S. Hökümlərin Aslı Olduğu Fəcrin Sifətinin Bəyanı

حديث عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رضي الله عنه، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ (حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ) عَمَدْتُ إِلَى عِقَالِ أَسْوَدَ، وَإِلَى عِقَالِ أَبِيضَ، فَجَعَلْتُهِمَا تَحْتَ وَسَادَتِي، فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ فِي اللَّيْلِ فَلَا يَسْتَبِينُ لِي، فَغَدَوْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَذَكَرْتُ لَهُ ذَلِكَ، فَقَالَ: إِنَّمَا ذَلِكَ سَوَادُ اللَّيْلِ وَبَيَاضُ النَّهَارِ

660. Adiy İbn Hatim رَضِيَ عَنْهُ demişdir: “Ağ sap qara sapdan seçilənə qədər yeyin için” ayəsi nazil olduqda mən bir ağ və bir qara ip götürüb yastığımın altına qoydum və gecə boyunca bu iplərə baxdım, lakin heç bir şey ayırd edə bil-mədim. Səhəri gün Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib nə etdiyimi ona xəbər verdim. Peyğəmbər ﷺ (məna) dedi: “Əslində, bu, gecənin qaranlığı və gündüzün aydınlığıdır.” (Buxari 1916, Muslim 2585, 1090/33)

حديث سهل بن سعد، قال: أنزلت (وكلوا واشربوا حتى يتبين لكم الخيط الأبيض من الخيط الأسود) ولم ينزل من الفجر فكان رجال، إذا أرادوا الصوم، ربط أحدهم في رجله الخيط الأبيض والخيط الأسود، ولم يزل يأكل حتى يتبين له رؤيتهما، فأنزل الله بعد من الفجر فعلموا أنه إنما يعني الليل والنهار

661. Səhl İbn Sad ﷺ demişdir: **“Ağ sap qara sapdan seçilənə qədər yeyin için”**. (*əl-Baqərə 187*). ayəsi nazil olduqda – *Minal Fəcri* – ləfzi enməmişdir. Bəzi müsəlmanlar oruc tutmaq istədiklərində ayağına ağ ip və qara ip bağlamış və bunların görülməsi görünənə qədər yeməkdən çəkindi. Bundan sonra Allah: **“Minal Fəcri”** ayəsini nazil etdikdən sonra səhabələr Allahın: “Ağ sap və qara sapdan” gecə və gündüz qəsd edildiyini öyrəndilər”. (Buxari 1917, Muslim 2586, 1091/35)

حديث ابن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: إن بلالاً يؤذن بليل، فكلوا واشربوا حتى ينادي ابن أم مكتوم

662. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bilal azanı gecə verir, İbn Ummu Maktumun azanını eşidənə kimi yeyin-için”. (Buxari 620, 7248, Muslim 2588, 2589, 1092/36)

حديث عائشة، أن بلالاً كان يؤذن بليل، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: كلوا واشربوا حتى يؤذن ابن أم مكتوم، فإنه لا يؤذن حتى يطلع الفجر

663. Aişə ﷺ rəvayət edir ki, Bilal ﷺ gecə ikən azan oxuyur. Peyğəmbər: “Ummu Məktubun ﷺ azan oxuyuncaya qədər yeyin və için. Çünki Ummu Məktub sübh açılmadıqca azan oxumaz” deyə buyurdu. (Buxari 1919, Muslim 2590, 1092/38)

حديث عبد الله بن مسعود، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: لا يمتنع أحدكم أو أحدًا منكم أذان بلال من سحوره، فإنه يؤذن أو ينادي بليل يرجع قائمكم ولينبه نائمكم، ونيس له أن يقول الفجر أو الصبح وقال بأصابعه ورفعها إلى فوق وطأطأ إلى أسفل حتى يقول هكذا

664. Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bilalın azan oxuması sizə səhur yeməyinizi yeməyə mane olmamalıdır. Çünki o, gecə namazını qılanlarınızı xəbərdar etmək və yatanlarınızı oyatmaq üçün gecə vaxtı azan verir. Bu isə dan yerinin sökülməsi və ya sübh namazının vaxtının başlanması demək deyildir.” (Bunu deyəndən sonra) o, barmaqlarını yuxarı qaldıraraq aşağı endirərək işarə etdi. (Buxari 621, Muslim 2593, 1093/39)

فضل السحور وتأكيده استحبابه، واستحباب تأخيرها وتعجيل الفطر

Səhur Yeməyinin Fəziləti, Təkidlə Müstəhəb Oluşu Və Səhuru Gecikdirib, İftarı İsə Tezlaşdirməyin Müstəhəb Oluşu

حدیث أنس بن مالک رضی اللہ عنہ، قال: قال النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السُّحُورِ بَرَكَهً

665. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Səhur yeməyini yeyin! Həqiqətən, səhurda bərəkət var.” (Buxari 1923, Muslim 2603, 1095/45)

حدیث زید بن ثابت عن أنس أن زید بن ثابت حَدَّثَهُ أَنَّهُمْ تَسَحَّرُوا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ، قُلْتُ: كَمْ بَيْنَهُمَا قَالَ: قَدْرُ خَمْسِينَ أَوْ سِتِّينَ، يَعْنِي آيَةً

666. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Zeyd İbn Sabit ﷺ ona Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə səhur yeməyini yediklərini, sonra da namaz qılmağa durduqlarını xəbər vermişdir. Ənəs: “Mən ondan soruşdum: “Səhurla namaz arasında nə qədər (vaxt) var idi?” O dedi: “(Bu vaxt ərzində) əlli və ya altmış ayə oxumaq olardı.” (Buxari 575, Muslim 2606, 1097/47)

حدیث سهل بن سعد، أن رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ

667. Səhl İbn Səd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İnsanlar oruclarını erkən açacaqları müddət ərzində xeyir içində olacaqlar.” (Buxari 1957, Muslim 2608, 1098/48)

بيان وقت انقضاء الصوم وخروج النهار

Orucun Sona Çatması Və Gündüzün Çıxma Vaxtının Bəyanı

حدیث عمر، قال: قال رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَقْبَلَ اللَّيْلُ مِنْ هُنَا، وَأَدْبَرَ النَّهَارُ مِنْ هُنَا، وَعَرَبَتِ الشَّمْسُ فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ

668. Ömər İbn Xəttab ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gecə bu tərəfdən (Şərqi) gəldiyi zaman, gündüz də bu tərəfdən (qərbdən) getdiyi zaman, günəş də batdığı zaman orucunu pozmuşdur (iftar vaxtıdır)”.

(Buxari 1954, Muslim 2612, 1100/51)

حدیث ابن اُوفی رضی اللہ عنہ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ، فَقَالَ لِلرَّجُلِ: انزِلْ فَاجِدْ لِي قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ التَّمَسُّ، قَالَ: انزِلْ فَاجِدْ لِي قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ الشَّمْسُ، قَالَ: انزِلْ فَاجِدْ لِي فَتَزَلَّ فَجَدَحَ لَهُ، فَتَرَبَّ؛ ثُمَّ رَمَى بِيَدِهِ هَهُنَا، ثُمَّ قَالَ: إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ أَقْبَلَ مِنْ هَهُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ

669. İbn Əbu Əufə ﷺ demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə səfərdə olarkən o, bir adama: “Düş, mənim üçün sıyıq hazırla!” deyə buyurdu. Adam dedi: “Ya Rəsulullah, gün (hələ batmayıb axı).” Peyğəmbər ﷺ (bir də) buyurdu: “Düş, mənim üçün sıyıq hazırla!” Adam (yenə) dedi: “Ya Rəsulullah, gün (hələ batmayıb axı).” Peyğəmbər ﷺ (yenə) buyurdu ki: “Düş, mənim üçün sıyıq hazırla!” Onda həmin adam (miniyindən) enib onun üçün sıyıq hazırladı. (Peyğəmbər) sıyıqdan içdikdən sonra əlini (şərqə tərəf) uzadıb dedi: “Gecənin bu istiqamətdən gəldiyini gördüyünüz zaman, (bilin ki,) artıq oruc tutan adam orucunu açmalıdır.” (Buxari 1941, 5397, Muslim 2613, 2614, 1101/52)

النهي عن الوصال في الصوم

Visal Orucunun Qadağan Edilməsi

حدیث عبد الله بن عمر، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْوِصَالِ، قَالُوا: إِنَّكَ تُوَاصِلُ، قَالَ: إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ، إِنِّي أُطْعَمُ وَأُسْقَى

670. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Visal orucunu qadağan etdi. Səhabələr: “Sən bir-birinə birləşdirərək oruc tutursan? (Yəni, Peyğəmbər iftar etməzdi)” dedilər. Peyğəmbər: “Mən sizin kimi deyiləm. Çünki mən yedizdirilir və içizdirilirəm” deyə buyurdu. (Buxari 1962, Muslim 2618, 2619, 1102/55)

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْوِصَالِ فِي الصَّوْمِ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ: إِنَّكَ تُوَاصِلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: وَأَيْكُمْ مِثْلِي إِنِّي أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي فَلَمَّا أَبَوْا أَنْ يَنْتَهُوا عَنِ الْوِصَالِ؛ وَأَصَلَ بِهِمْ يَوْمًا، ثُمَّ يَوْمًا، ثُمَّ رَأَوْا الْهَيْلَالَ فَقَالَ: لَوْ تَأَخَّرَ لَزِدْتُمْ كَالْتَّنَكِيلِ لَهُمْ حِينَ أَبَوْا أَنْ يَنْتَهُوا

671. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ (iftar etmədən) dalbadal oruc tutmağı qadağan etdi. Müsəlmanlardan biri ona dedi: “Axı sən özün dalbadal oruc tutursan, ya Rəsulullah?!”. Peyğəmbər: “Hansınız mənim kimi ola bilər?! Gecələr yeməyi və içməyi mənə Rəbbim verir”. (Bəziləri) dalbadal oruc tutacaqlarına israr etdikdə Peyğəmbər ﷺ onlarla birlikdə iki gün dalbadal oruc

tutdu, sonra onlar (şəvvalın) hilalını gördülər. Peyğəmbər: “Əgər hilal gec görünsəydi, mən sizə əlavə oruc tutmağı vadar edəcəkdim.” Belə etmək istəyirdi ki, inadkarlıq etdiklərinə görə onları cəzalandırsın.” (Buxari 1965, Muslim 2621, 1103/57)

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنِّي كُنتُ تُوَصِّلُ قَبْلَ: إِنَّكَ تُوَصِّلُ قَالَ: إِنِّي أُبَيْتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي، فَكَلَّفُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ

672. Əbu Hureyra ر.ə. rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gecələr yeməyi və içməyi mənə Rəbbim verir. Siz isə gücünüz çatan işləri görün!” (Buxari 1966, Muslim 2622, 1103/58)

حدیثُ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: وَاصَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آخِرَ الشَّهْرِ، وَوَصَلَ أَنَسٌ مِنَ النَّاسِ، فَبَلَغَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: لَوْ مَدَّ بِي الشَّهْرُ لَوَاصَلْتُ وَصَالًا يَدْعُ الْمُتَعَمِّقُونَ تَعَمُّقَهُمْ؛ إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ، إِنِّي أَظَلُّ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي

673. Ənəs ر.ə. rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ramazan ayının sonlarında (arada iftar) etmədən oruclarını bir-birinə birləşdirdi. Buna baxaraq bəzi müsəlmanlar da oruclarını bir-birinə (arada iftar) etmədən birləşdirdilər. Onların bu oruc tutmaları Peyğəmbərə ﷺ çatdı. “Əgər ay mənim üçün uzadılsaydı orucmu elə uzadardım ki, həddi aşanlar bir də dərinə getməyi tərک edərdilər. Mən sizin kimi deyiləm. Çünki Rəbbim məni yedizdirir və içizdirir” deyə buyurdu. (Buxari 7241, Muslim 2625, 2626, 1104/60)

حدیثُ عَائِشَةَ، قَالَتْ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْوِصَالِ، رَحِمَهُ لَهُمْ، فَقَالُوا: إِنَّكَ تُوَصِّلُ قَالَ: إِنِّي لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ، إِنِّي يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي

674. Aişə ر.ə. rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (ümmətinə) Visal – rəhmət - orucunu (bir-birinə birləşdirərək tutmağı) qadağan etdi. Səhabələr: “Sən bir-birinə birləşdirərək oruc tutursan? (Yəni, Peyğəmbər iftar etməzdi)” dedilər. Peyğəmbər: “Mən sizin kimi deyiləm. Çünki Rəbbim məni yedizdirir və içizdirir” deyə buyurdu. (Buxari 1964, Muslim 2627, 1105/61)

بيان أن القبلة في الصوم ليست محرمة على من لم تحرك شهوته

Oruclu İkən Öpməyin, Şəhvətini Hərəkətə Gətirməyən Kimsələrə Haram Olmadığının Bəyanı

حدیثُ عَائِشَةَ، قَالَتْ: إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيُقْبِلُ بَعْضَ أَرْوَاجِهِ وَهُوَ صَائِمٌ؛ ثُمَّ صَحَّكَتْ

675. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ oruclu ikən bəzi zövcələrini öpərdi” demiş – sonra da gülərdi. (Buxari 1928, Muslim 2628, 1106/62)

حديث عائشة، قالت: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَبِّلُ وَيُبَاشِرُ وَهُوَ صَائِمٌ، وَكَانَ أَمْلَكَكُمْ لِإِرْبِهِ

676. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “Peyğəmbər ﷺ orucluqda (zövcələrini) qucaqlayıb öpərdi. (Təbii ki, nəfsini) saxlamaqda ən möhkəm iradəsi olanınız o idi.” (Buxari 1927, Muslim 2633, 1106/66)

صحة صوم من طلع عليه الفجر وهو جنب

Cünub Olduğu Halda Üzərinə Fəcr (Sübhün) Girməsini (Görən) Kimsənin Orucunun Səhih Olması

حديث عائشة وأُمِّ سَلَمَةَ أَخْبَرَتَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُدْرِكُهُ الْفَجْرُ وَهُوَ جُنُبٌ مِنْ أَهْلِهِ، ثُمَّ يَغْتَسِلُ

677. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا və Ummu Sələmə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (ailəsi ilə yaxınlıq etdikdən sonra) dan yeri söküləndə cünub ikən yuxudan oyanıb qüsl edər və orucunu tutardı.” (Buxari 1925, 1926, Muslim 2646, 1109/76)

تغليظ تحريم الجماع في نهار رمضان على الصائم، ووجوب الكفارة الكبرى فيه، وأنها تجب على الموسر والمعسر، وتثبت في ذمة المعسر حتى يستطيع

Oruclunun Ramazan Günündə Cinsi Əlaqədə Olmasının Haram Edilməsi, Bu Səbəblə Böyük Kəffarə Verməsinin Vacibiyyəti, Kəffarənin Kasıba Da Zənginə Də Vacib Olması Və İmkan Tapan Qədər Boynunda Qalması

حديث أبي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه، قال: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: إِنَّ الْأَخْرَجَ وَقَعَ عَلَى امْرَأَتِهِ فِي رَمَضَانَ، فَقَالَ: أَتَجِدُ مَا تَحَرَّرَ رَقَبَةً قَالَ: لَا، قَالَ: فَتَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ: لَا قَالَ: أَفَتَجِدُ مَا تُطْعِمُ بِهِ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ: لَا قَالَ: فَأَتَيْتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ، وَهُوَ الرَّزْبِيلُ، قَالَ: أَطْعِمِ هَذَا عَنْكَ قَالَ: عَلَى أَحْوَجَ مِنَّا مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتِ أَحْوَجَ مِنَّا قَالَ: فَأَطْعِمْنَاهُ أَهْلَكَ

678. Əbu Hureyrə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanına bir nəfər gələrək dedi: “Qövmün ən axırıncı adamı Ramazan gündüzündə qadını ilə yaxınlıq

etdi". Peyğəmbər: "Bir qulu azad etmək imkanı varmı?" deyə buyurdu. Adam: "Xeyr" dedi. Peyğəmbər: "İki ay ardı ardına oruc tutmaq iqtidarındasanmı?" deyə buyurdu. Adam: "Xeyr (gücüm çatmaz" dedi. Peyğəmbər: "altmış fəqiri doyurmaq üçün bir şeylər varmı?" deyə buyurdu. Adam: "Xeyr" dedi. Bu vaxt Peyğəmbər üçün bir qab (zənbil) dolu xurma gətirdilər. Peyğəmbər ona: "Bu xurmanı öz adından kəffarə olaraq fəqirlərə yedirt" deyə buyurdu. Adam: "Bizim ailədən daha möhtac olanımı? Bu ərazidə (bu iki daşlıq) arasında bizim ailəmizdən daha möhtac bir ev tanımıram" dedi. Peyğəmbər: "Onda bunu öz ailənə yedirt" deyə buyurdu. (Buxari 1937, Muslim 2651, 1111/81)

حديث عائشة، قالت: أتى رجل النبي صلى الله عليه وسلم في المسجد، فقال: احترقتُ قال: مِمَّ ذاك قال: وقعتُ بامرأتي في رمضان قال له: تصدَّقْ قال: ما عندي شيء فجلس وأتاه إنسان يسوقُ حمرا، ومعه طعام (قال عبد الرحمن، أخذ رواة الحديث: ما أدري ما هو) إلى النبي صلى الله عليه وسلم؛ فقال: أين المحترق فقال: ها أنا ذا، قال: خذ هذا فتصدَّقْ به قال: على أحوج مني ما لأهلي طعام قال: فكلوه

679. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, bir kişi məsciddə Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldi və belə dedi: "Yandım". Peyğəmbər ondan: "Nə üçün?" deyə soruşdu. O: "Qadınım Ramazan ayında (günorta vaxtı) cinsi əlaqədə oldum!" deyə cavab verdi. Peyğəmbər: "Sədəqə ver!" deyə buyurdu. Kişi: "Mənim sədəqə verməyə bir şeyim yoxdur!" deyə cavab verdi. O kişiə oturmağını əmr etdi. Sonra eşşəyi sürən bir kişi gəldi. Yanında yemək vardı. Hədisi rəvayət edən AbdurRahman: "Peyğəmbərə ﷺ nə gətirdiyini bilmirəm" dedi. Peyğəmbər: "Yandım deyən hanı?" deyə buyurdu. Adam: "Budur mən burdayam" dedi. Peyğəmbər: "Götür bunu sədəqə ver" deyə buyurdu. Adam: "Məndəndə kasıbına, ailəmin yeməyi belə yoxdur" dedi. Peyğəmbər: "Onda götür ye!" deyə buyurdu. (Buxari 6822, Muslim 2657, 2659, 1112/85)

جواز الصوم والفطر في شهر رمضان للمسافر في غير معصية إذا كان سفره مرحلتين فأكثر

Səfəri İki Və Ya Üç Mərhələdən İbarət Olan Müsafirə Günah Olmadığı Təqdirdə Orucunu Tutub Tutmamasının İcazəli Olması, Oruçtan Bir Zərər Gəlmədən Tutmağa İqtidarı Olan Kimsənin Oruc Tutmasının, Məşəqqət Görəcək Kimsənin İsə Tutmamasının Əfzəl Olunduğunun Bəyanı

حديث ابن عباس، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم خرج إلى مكة في رمضان، فصام حتى بلغ الكديد أظطر، فأفطر الناس

680. İbn Abbas ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ ramazan ayında Məkkəyə yola düşdü və (müəyyən müddətədək) oruc tutdu. Nəhayət, Kədidə (Məkkənin yaxınlığında olan yer adı) gəlib çatdıqda orucunu açdı və (onun yanında olan) insanlar da orucularını açdılar.” (Buxari 1944, Muslim 2660, 1113/88)

حديث جابر بن عبد الله، قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ، فَرَأَى زِحَامًا وَرَجُلًا قَدْ ظَلَلَ عَلَيْهِ؛ فَقَالَ: مَا هَذَا فَقَالُوا: صَائِمٌ فَقَالَ: لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصَّوْمُ فِي السَّفَرِ

681. Cabir İbn Abdullah ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ səfərdə ikən taqətdən düşmüş bir kişinin ətrafına toplanmış əshabələri görüb (onlardan): “Nə baş verib?” deyə soruşdu. Onlar: “Bu adam oruc tutub” deyə cavab verdilər. Peyğəmbər: “Səfərdə oruc tutmaq yaxşı əməl deyildir.” (Buxari 1946, Muslim 2668, 1115/92)

حديث أنس بن مالك، قال: كُنَّا نَسَافِرُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمْ يَعْجِبِ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ، وَلَا الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ

682. Ənəs İbn Malik ؓ demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə səfərə çıxardıq və (aramızda) oruc tutanlar tutmayanları, tutmayanlar da tutanları qınamazdılar.” (Buxari 1947, Muslim 2676, 1118/98)

أجر المفطر في السفر إذا تولى العمل

Səfərdə Orucunu Açan Kəsin Etdiyi Əməlinin Savabı

حديث أنس رضي الله عنه، قال: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَكْثَرْنَا ظِلًّا الَّذِي يَسْتَنْظِلُ بِكِسَائِهِ؛ وَأَمَّا الَّذِينَ صَامُوا فَلَمْ يَعْمَلُوا شَيْئًا، وَأَمَّا الَّذِينَ أَفْطَرُوا فَبَعَثُوا الرِّكَابَ وَأَمْتَهُنَّوَا وَعَالَجُوا؛ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ذَهَبَ الْمُفْطِرُونَ الْيَوْمَ بِالْأَجْرِ

683. Ənəs İbn Malik ؓ demişdir: “(Bir dəfə) biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə (səfərə çıxmışdıq). Əksəriyyətimiz əbalarını başlarına tutmaqla özlərini günün istisindən qoruyurdu. Oruc tutanlara gəlincə, onlar heç bir iş görmürdülər. Oruc tutmayanlara gəldikdə isə, onlar dəvələri sulayır və yemləyir, habelə (oruc tutanlara) xidmət edir və yardım göstərirdilər. (Onların canfəşanlılığını görən) Peyğəmbər: “Bu gün savabın (hamısını) oruc tutmayanlar qazandı (apardı)” (Buxari 2890, Muslim 2678, 2679, 1119/100)

التخبير في الصوم والفطر في السفر

Səfərdə İkən Oruc Tutmaqla Tutmamaq Arasında Bərabərlik

حدیث عائشَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّ حَمْرَةَ بْنَ عَمْرِو الْأَسْلَمِيِّ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَصُومُ فِي السَّفَرِ وَكَانَ كَثِيرَ الصِّيَامِ، فَقَالَ: إِنْ شِئْتَ فَصُمْ وَإِنْ شِئْتَ فَأَفْطِرْ

684. Aişə رضي الله عنها rəvayət etmişdir ki, tez-tez oruc tutan Həmzə İbn Amr əl-Əsləmi Peyğəmbərdən ﷺ: “Səfərdə oruc tuta bilərəmmi?” deyə soruşmuş, o da ona: “İstəyirsən tut, istəyirsən tutma!” deyə cavab vermişdir. (Buxari 1943, Muslim 2681, 1121/103).

حدیث أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ، فِي يَوْمٍ حَارٍّ، حَتَّى يَضَعَ الرَّجُلُ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ، وَمَا فِينَا صَائِمٌ، إِلَّا مَا كَانَ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَابْنِ رَوَاحَةَ

685. Əbu Dərda رضي الله عنه demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə isti bir gündə səfərə çıxdıq. (Elə bir isti var idi ki,) istinin şiddətindən adam əlini başına tuturdu. Həmin gün aramızda Peyğəmbərdən ﷺ və İbn Rəvahadan başqa heç kəs oruc tutmamışdı.” (Buxari 1945, Muslim 2686, 2687, 1122/108)

استحباب الفطر للحاج بعرفات يوم عرفة

Ərafə Günü Həcc Edənin Oruc Tutmamasının Müstəhəb Olması

حدیثُ أُمِّ الْفَضْلِ بِنْتِ الْحَارِثِ، أَنَّ نَاسًا اخْتَلَفُوا عِنْدَهَا، يَوْمَ عَرَفَةَ، فِي صَوْمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: هُوَ صَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ: كَيْسَ بِصَائِمٍ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ بِقَدَحِ لَبَنٍ، وَهُوَ وَقَفَ عَلَى بَعِيرِهِ، فَشَرِبَهُ

686. Ummu Fadl Binti Həris رضي الله عنها rəvayət edir ki, bir qrup insanlar Ərafə günü Peyğəmbərin ﷺ orucu barədə mənim yanımda ixtilaf etdilər. Bəziləri: “Peyğəmbər ﷺ orucudur, digərləri – Orucdu deyildir” dedilər. Mən: “Peyğəmbər ﷺ Ərafatda ikən dəvənin üzərində olduğu zaman ona bir bardaq süd gətirdilər və o, da içdi” dedim. (Buxari 1661, 1988, Muslim 2688, 1123/110).

حدیث مَيْمُونَةَ، أَنَّ النَّاسَ شَكُّوا فِي صِيَامِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَرَفَةَ، فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ بِجِلَابٍ، وَهُوَ وَقَفَ فِي الْمَوْقِفِ، فَشَرِبَ مِنْهُ، وَالنَّاسُ يَنْظُرُونَ

687. Möminlərin anası Məymunə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Ərafə günü insanlar

Ərafatda Peyğəmbərin ﷺ orucu barədə ixtilaf etdilər. Peyğəmbər ﷺ (Ərafatda) durduğu zaman mən ona bir qab süd gətirdim. İnsanlar ona baxar halda o, sütdən içdi". (Buxari 1989, Muslim 2692, 1124/112)

صوم يوم عاشوراء

Aşura Gününün Orucu

حدیث عائشَةَ، أَنَّ قُرَيْشًا كَانَتْ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِصِيَامِهِ حَتَّى فُرِضَ رَمَضَانُ، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ شَاءَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ شَاءَ أَفْطِرْ

688. Aişə رəvayət edir ki, Qureyş cahiliyyə dövründə Aşura günü Oruc tutardı. Sonra Rəsulullah ﷺ Mədinəyə gəldiyi zaman bu orucu tutmağı insanlara əmr etdi. Nəhayət Ramazan orucu fərz edildiyi zaman Peyğəmbər: "Aşura orucunu tutmaq istəyən onu yenə də tutsun, istəyən də yesin (tutmasın)". (Buxari 1893, Muslim 2693, 1125/113)

حدیث ابنِ عُمَرَ، قَالَ: كَانَ عَاشُورَاءُ يَصُومُهُ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ، فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ، قَالَ: مَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ لَمْ يَصُمْهُ

689. İbn Ömər رəvayət edir ki, cahiliyyə dövründə (insanlar) Aşura orucunu tutardılar. Ramazan orucu fərz edildikdən sonra (Peyğəmbər) buyurdu: "Kim istəsə (Aşura) orucunu tutsun, kim istəsə tutmasın". (Buxari 4501, Muslim 2695, 1125)

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ دَخَلَ عَلَيْهِ الْأَشْعَثُ وَهُوَ يَطْعَمُ، فَقَالَ: الْيَوْمُ عَاشُورَاءُ، فَقَالَ: كَانَ يُصَامُ قَبْلَ أَنْ يَنْزَلَ رَمَضَانُ، فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ تُرِكَ، فَادُّنْ فَكُلْ

690. İbn Məsud رəvayət edir ki, yemək yediyi zaman yanına Əşas İbn Qeys daxil oldu. Bu gün Aşura'dır! dedi. İbn Məsud: "Aşura, Ramazan fərz olmamışdan öncə oruc tutulan bir gün idi. Ramazan fərz edildikdə Aşura orucu tərk edildi. Ona görə də yaxınlaş, bir tikə bizimlə ye!" dedi. (Buxari 4503, Muslim 2707, 1127/124)

حدیث مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ، يَوْمَ عَاشُورَاءَ، عَامَ حَجِّ، عَلَى الْمِنْبَرِ، يَقُولُ: يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَيْنَ عُلَمَاؤُكُمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: هَذَا يَوْمُ عَاشُورَاءَ، وَلَمْ يُكْتَبْ عَلَيْكُمْ صِيَامُهُ، وَأَنَا صَائِمٌ، فَمَنْ شَاءَ فَلْيَصُمْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُفْطِرْ

691. Muaviyə İbn Əbu Sufyan رəvayət edir ki, Həcc etdiyi ili Aşura günü Peyğəmbərin ﷺ minbəri üzərində etdiyi xütbədə belə deyirdi: "Ey Mədinə Əhalisi! Alimləriniz

haradadır? Mən Rəsulullahın ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Bu gün Aşura günüdür. Aşura günü sizlərə oruc tutmaq fərz edilməmişdir. Halbuki mən oruçluyam. Diləyən oruc tutsun, diləyən də yesin”. (Buxari 2003, Muslim 2709, 1129/126)

حدیث ابن عباس، قَالَ: قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ، فَرَأَى الْيَهُودَ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ، فَقَالَ: مَا هَذَا قَالُوا: هَذَا يَوْمٌ صَالِحٌ، هَذَا يَوْمٌ نَجَّى اللَّهُ نَبِيَّ إِسْرَائِيلَ مِنْ عَدُوِّهِمْ فَصَامَهُ مُوسَى، قَالَ: فَأَنَا أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْكُمْ فَصَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ

692. İbn Abbas ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Mədinəyə gəldikdə yəhudilərin aşura günü oruc tutduqlarını görüb soruşdu ki: “Bu nədir?” Onlar dedilər: “Bu, gözəl bir gündür! Bu, Allahın İsrail oğullarını onların düşmənlərindən xilas etdiyi gündür! (Elə bu səbəbdən də) Musa həmin günü oruc tutmuşdur”. Peyğəmbər: “Mən Musaya (onun etdiyini davam etməyə) sizdən daha haqlıyam.” Sonra o, həmin günü oruc tutdu və əshabələrinə də oruc tutmağı əmr etdi. (Buxari 2004, Muslim 2712, 2714, 1130/127)

حدیث أبي موسى رضي الله عنه، قَالَ: كَانَ يَوْمٌ عَاشُورَاءَ تُعَدُّهُ الْيَهُودُ عِيدًا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَصُومُوهُ أَنْتُمْ

693. Əbu Musa ؓ deyir ki: “Yəhudilər, bu Aşura gününü bir bayram günü sayırdılar”. Peyğəmbər ﷺ səhabələrinə: “Bu gün sizlər də oruc tutun” deyər buyurdu. (Buxari 2005, Muslim 2716, 2717, 1131/129)

حدیث ابن عباس، قَالَ: مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْحَرِي صِيَامَ يَوْمٍ فَضَّلَهُ عَلَيَّ غَيْرِهِ إِلَّا هَذَا الْيَوْمَ، يَوْمَ عَاشُورَاءَ؛ وَهَذَا الشَّهْرُ، يَعْنِي شَهْرَ رَمَضَانَ

694. İbn Abbas ؓ deyir ki: “Mən Peyğəmbəri ﷺ Aşura və bir də Ramazan ayı müstəsna başqa bir gündə oruc tutmağa daha çox əzm və qətiyyət göstərdiyini görmədim”. (Buxari 2006, Muslim 2718, 1132/131)

من أكل في عاشوراء فليكن بقية يومه

Aşura Günü (Oruc Tutmayan) Yemək Yeyən Kimsənin Günün Qalan Hissəsini Yeməsin (Oruc Tutsun)

حدیث سلمة بن الأكوع رضي الله عنه، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ رَجُلًا يُبَادِي فِي النَّاسِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ: أَنْ مَنْ أَكَلَ فَلْيَمِّمْ أَوْ فَلْيَصِّمْ، وَمَنْ لَمْ يَأْكُلْ فَلَا يَأْكُلْ

695. Sələmə İbn Əkva ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ aşura günü bir nəfəri göndərdi ki, insanlara elan etsin: “Kim yemək yeyibsə, daha yeməsin (və oruc tutsun); kim də yeməyibsə, yeməsin.” (Buxari 1924, Muslim 2724, 1135/135)

حديث الرُّبَيْعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ، قَالَتْ: أُرْسِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَدَاةَ عَاشُورَاءَ إِلَى قَرَى الْأَنْصَارِ مَنْ أَصْبَحَ مُفْطِرًا فَلَيْتَمَ بَيْتَهُ يَوْمَهُ، وَمَنْ أَصْبَحَ صَائِمًا فَلَيْتَمَ قَالَتْ: فَكُنَّا نَصُومُهُ بَعْدُ، وَنُصُومُ صَيِّبَانَا وَنَجْعَلُ لَهُمُ اللَّعْبَةَ مِنَ الْعِهْنِ، فَإِذَا بَكَى أَحَدُهُمْ عَلَى الطَّعَامِ أَعْطَيْنَاهُ ذَلِكَ حَتَّى يَكُونَ عِنْدَ الْإِفْطَارِ

696. Rubeyyi Bint Muəvviz ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Aşura günü səhər (bir nəfərlə) ənsarın yaşadıkları kəndlərə xəbər göndərdi ki: “Kim səhər yemək yeyibsə, günün qalan hissəsini yemək yeməsin (oruc tutsun); kim də yeməyibsə, orucuna davam etsin.” (Rubeyyi) demişdir: “Sonralar biz (hər il aşura günü) həm özümüz oruc tutar, həm də uşaqlarımıza oruc tutmağı əmr edərdik. Biz onlar üçün yundan oyuncaq düzəldərdik ki, onlardan biri ağlayıb yemək istədikdə bunu ona verək, iftar vaxtına qədər (başı qarışsın).” (Buxari 1960, Muslim 2726, 1136/137)

النهى عن صوم يوم الفطر ويوم الأضحى

Ramazan Və Qurban Bayramı Günlərində Oruc Tutmağın Qadağan Edilməsi

حديث عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: هَذَا يَوْمَانِ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صِيَامِهِمَا: يَوْمُ فِطْرِكُمْ مِنْ صِيَامِكُمْ، وَالْيَوْمِ الْآخِرُ تَأْكُلُونَ فِيهِ مِنْ نُسُكِكُمْ

697. Ömər ؓ deyir ki: “Bu iki bayram günlərində oruc tutmaqdan nəhy etdi: “Ramazan bayramı günü, bir də qurban bayramı günü”. (Buxari 1990, Muslim 2727, 1137/138)

أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَكَانَ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ غَزْوَةً قَالَ: سَمِعْتُ أَرْبَعًا مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْجَبَنِي قَالَ: لَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ إِلَّا وَمَعَهَا زَوْجُهَا، أَوْ ذُو مَحْرَمٍ، وَلَا صَوْمٌ فِي يَوْمَيْنِ الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى، وَلَا صَلَاةَ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، وَلَا بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ، وَلَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى وَمَسْجِدِي هَذَا.

698. Əbu Səid əl-Xudri ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər on iki döyüşdə iştirak etmişəm. Mən Peyğəmbərdən dörd şey eşitdim. Buyurdu ki: “Bu dörd şey məni heyrətləndirdi (təəccübləndirdi): “Bərabərində məhrəmi

olmayan qadının iki günlük səfərə çıxmaz, Ramazan bayramı və Qurban bayramı günündə oruc tutulmaz, sübh namazından sonra günəş doğana qədər və əsr namazından sonra günəş batana qədər namaz qılınmaz, üç məsciddən başqa heç bir məscid üçün yüklər bağlanmaz (səfər edilməz): Məscidul Həram, Məscidul Əqsa və Mənim məscidim". (Buxari 1197, 1995, Muslim 2730, 1138/141)

حديث ابن عمر عن زياد ابن جبير، قال: جاء رجل إلى ابن عمر فقال: رجل نذر أن يصوم يوماً، قال: أظننه، قال: الاثنین، فوافق يوم عید؛ فقال ابن عمر: أمر الله بوفاء النذر، ونهى النبي صلى الله عليه وسلم عن صوم هذا اليوم

699. Ziyad İbn Zubeyr ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər İbn Ömərə ﷺ yaxınlaşaq bir nəfərin bu gün oruc tutmağı nəzir etdiyini söylədi. Zənn edirəm ki, Bazar ertəsi idi. Bazar ertəsi isə bayram gününə təsadüf etmişdir. İbn Ömər: "Allah nəzirlərinizi yerinə yetirməyi əmr etmişdir, Peyğəmbər ﷺ də bayram günü oruc tutmaqdan nəhy etmişdir" dedi. (Buxari 1994, Muslim 2731, 1138/142)

كراهة صيام الجمعة منفردا

Cümə Gününü Xüsusişdirərək Oruc Tutmağın Bəyənilməməsi (Qadağan Olması)

حديث جابر عن محمد بن عباد، قال: سألت جابراً رضي الله عنه: نهى النبي صلى الله عليه وسلم عن صوم يوم الجمعة قال: نعم

700. Cabirdən ﷺ soruşdular: "Peyğəmbər ﷺ cümə günü oruc tutmağı qadağan etmişdirmi?" O: "Bəli!" deyə cavab verdi. (Buxari 1984, Muslim 2737, 1143/146)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول: لا يصوم من أحدكم يوم الجمعة إلا يوماً قبله أو بعده

701. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: "Sizdən hər hansı biriniz Cümədən bir gün əvvəl və ya bir gün sonra ruc tutmadıqca yalnız cümə günü oruc tutmasın". (Buxari 1985, Muslim 2739, 1144/147)

بيان نسخ قوله تعالى (وعلى الذين يطيقونه فدية) بقوله (فمن شهد منكم الشهر فليصمه)

**Allahın: “Buna Taqəti Olmayanlar İsə....” (əl-Bəqərə 184)
Ayətini: “Sizlərdən Bu Aya Çatan Şəxslər Həmin Ayı Oruc
Tutmalıdırlar....” (əl-Bəqərə 185) Ayəsi İlə Nəsx Edilməsi**

حدیث سَلَمَةَ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ (وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ) كَانَ مِنْ أَرَادَ أَنْ يُفْطِرَ وَيَفْتَدِيَ، حَتَّى نَزَلَتْ آيَةُ النَّبِيِّ بَعْدَهَا فَتَسَخَّرَتْهَا مَاتَ بُكَيْرٌ قَبْلَ يَزِيدٍ.

702. Sələmə ﷺ rəvayət edir ki: **“Buna taqəti olmayanlar isə (buraxdığı hər günününün əvəzinə) bir kasıbı yedirtməklə fidyə verməlidirlər...”** nazil olduğu zaman oruc tutmaq və fidyə vermək istəyənlər oldu. Nəhayət ondan sonrakı: **“Biləsiniz ki, sizə oruc tutmaq daha xeyirlidir”**. Ayə nazil oldu və oruc tutmayıb fidyə vermək istəyini nəhy etdi”. (Buxari 4507, 4237, Muslim 2741, 1145/149)

قضاء رمضان في شعبان

Ramazan Orucunu Şaban Ayında Qəza Etmək

حدیث عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ يَكُونُ عَلَيَّ الصَّوْمُ مِنْ رَمَضَانَ، فَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقْضِيَ إِلَّا فِي شَعْبَانَ

703. Aişə ﷺ deyir ki: “Bəzən üzərimizdə Ramazan orucunu (qəza olaraq) qalırdı. Mən bu qəza orucumu yalnız Şaban ayında ödəyirdim”. (Buxari 1950, Muslim 2743, 1146/151)

قضاء الصيام عن الميت

Ölən Bir Kimsənin Orucunun Qəzası

حدیث عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ

704. Aişə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əgər ölən adamın boynunda qəza orucu qalmışdırsa, qoy onun yaxınlarından biri həmin orucu tutsun.” (Buxari 1952, Muslim 2748, 1147/153)

حدیث ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمَّيْ مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمٌ شَهْرٍ، أَفَأَقْضِيهِ عَنْهَا قَالَ: نَعَمْ قَالَ: فَدَيْنُ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يُقْضَى

705. İbn Abbas ؓ demişdir: “Bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah, anam vəfat etmiş və boynunda bir ayın orucu qalmışdır. Mən onun yerinə bu orucu tuta bilərəmmi?”. Peyğəmbər: “Bəli, (tuta bilərsən). Borcu ödənməyə ən çox haqqı olan Allahdır.” (Buxari 1953, Muslim 2749, 2750, 1148/155)

حفظ اللسان للصائم

Oruclu Kimsənin Dilinə Sahib Olması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الصَّيَّامُ جَنَّةٌ، فَلَا يَرْفُثُ وَلَا يَجْهَلُ، وَإِنْ أَمْرٌ قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ، مَرَّتَيْنِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ رِيحِ الْمَسْكِ، يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي، الصَّيَّامُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَالْحَسَنَةُ بَعَثَرِ أَمْثَالِهَا

706. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Oruc bir qalxandır (cəhənnəm odundan qoruyan). Qoy (oruc tutan adam) günah işlər görməsin və cahillik etməsin. Əgər kimsə onunla dalaşmaq istəsə və ya onu söysə, qoy iki dəfə: “Mən oruc tutmuşam” desin. Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, oruc tutan adamın ağızından gələn qoxu, Uca Allahın yanında müşk qoxusundan daha gözəldir. (Allah buyurur:) “O, Mənə görə öz yeməyindən, içməyindən və şəhvətindən imtina etmişdir. Oruc isə Mənim üçündür və Mən (oruc tutan adama) ayrıca mükafat verəcəyəm. Yaxşı əməlin əvəzi on qat veriləcəkdir.” (Buxari 1894, Muslim 2759, 1151/160)

فضل الصيام

Orucun Fəziləti

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ اللهُ: كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصَّيَّامَ، فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَالصَّيَّامُ جَنَّةٌ، وَإِذَا كَانَ يَوْمٌ صَوْمٍ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثُ وَلَا يَصْحَبُ، فَإِنْ سَابَهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ، وَالَّذِي نَفْسِي مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمَسْكِ لِلصَّائِمِ فَرِحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا: إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ، وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ

707. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Allah buyurur:) “Adəm övladının orucdan başqa hər bir əməli özünə aiddir. Oruc isə Mənim üçündür və elə buna görə də Mən (oruc tutan adama) ayrıca mükafat verəcəyəm.” Oruc bir qalxandır. Sizdən biriniz oruc tutduğu zaman günah işlər görməsin və dava-dalaş salmasın. Əgər kimsə onu söysə və ya onunla

dalaşmaq istəsə, qoy desin ki: “Mən oruc tutmuşam.” Muhəmmədin canı Əlində olan Allaha and olsun ki, oruc tutan adamın ağızından gələn qoxu, Allah yanında müşk qoxusundan daha gözəldir. Oruc tutan adamın iki sevinc anı vardır: orucunu açdığı iftar vaxtında sevinir; bir də Rəbbinə qovuşduğu zaman tutduğu oruca görə sevinəcəkdir.” (Buxari 1904, Muslim 2762, 1151/163)

حديث سهل رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ: الرَّيَّانُ، يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، يُقَالُ: أَيْنَ الصَّائِمُونَ، فَيَقُومُونَ، لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، فَإِذَا دَخَلُوا أُغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ

708. Səhl ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cənnətdə Rəyyan adlı bir qapı var, Qiyamət günü bu qapıdan oruc tutanlar daxil olacaqlar, onlardan başqa heç kəs bu qapıdan keçə bilməyəcək, (o gün): “Oruc tutanlar haradadır?” deyiləcək və oruc tutanlar ayağa qalxacaqlar, onlardan başqa heç kəs bu qapıdan keçə bilməyəcək, onlar içəri daxil olduqdan sonra (qapılar) bağlanacaq və (bundan sonra) heç kəs o qapıdan (Cənnətə) daxil ola bilməyəcək.” (Buxari 1896, Muslim 2766, 1152/166)

فضل الصيام في سبيل الله لمن يطيقه بلا ضرر ولا تفويت حق

Zərər Vermədən Və Bir Kimsənin Haqqını Zay Etmədən Oruc Tutmağa Taqəti Olan Kimsənin Allah Yolunda Oruc Tutanmasının Fəziləti

حديث أبي سعيد رضي الله عنه، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بَعْدَ اللَّهِ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا

709. Əbu Səid ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Kim Allah yolunda bir gün oruc tutarsa, Allah onun üzünü Cəhənnəm odundan yetmiş illik (məsafəyədək) uzaqlaşdırar.” (Buxari 2840, Muslim 2769, 1153/168)

أكل الناسي وشربه وجماعه لا يفطر

Unudaraq Yeyib-İçən Və Cinsi Yaxınlıq Edən Kimsənin Orucunun Pozulmaması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِذَا نَسِيَ فَأَكَلَ وَشَرِبَ فَلَيْتِمَّ صَوْمَهُ فَإِنَّمَا أَطَعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ

710. Əbu Hureyra رضى عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əgər (kimsə) unudub (yemək) yeyərsə və ya (su) içərsə, qoy orucuna davam etsin. Çünki (həmin vaxt) onu yedirdən də, içirdən də Allahdır.” (Buxari 1933, 6669, Muslim 2772, 1155/171)

صيام النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ في غير رمضان واستحباب أن لا يخلى شهرا عن صوم

Peyğəmbərin ﷺ Ramazandan Başqa (Aylarda) Olan Orucu Və Heç Bir Ayı Orucuz Keçirməməyin Müstəhəb Olması

حديث عائشة، قالت: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ لَا يُفْطِرُ، وَيُفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ لَا يَصُومُ، فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَكْمَلَ صِيَامَ شَهْرٍ إِلَّا رَمَضَانَ، وَمَا رَأَيْتُهُ أَكْثَرَ صِيَامًا مِنْهُ فِي شَعْبَانَ

711. Aişə رضى عنها demişdir: “(Bəzən) Peyğəmbər ﷺ o qədər oruc tutardı ki, axırda biz: “Orucunu kəsməyəcək” deyərdik. (Bəzən də) o vaxta qədər oruc tutmazdı ki, nəhayət, biz: “Bir daha oruc tutmayacaq” deyərdik. Mən Peyğəmbərin ﷺ ramazan istisna olmaqla, heç bir ayı başdan-başa oruc tutduğunu görməmişəm. Həmçinin (başqa aylarda) şaban ayında olduğu qədər çox oruc tutduğunu da görməmişəm.” (Buxari 1969, Muslim 2737, 1156/172)

حديث عائشة، قالت: لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ شَهْرًا أَكْثَرَ مِنْ شَعْبَانَ، فَإِنَّهُ كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ كُلَّهُ، وَكَانَ يَقُولُ: خُدُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمَلُ حَتَّى تَمَلُّوا وَأَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا دُوِمَ عَلَيْهِ وَإِنْ قَلْتُ، وَكَانَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً دَاوِمًا عَلَيْهَا

712. Aişə رضى عنها demişdir: “Peyğəmbər ﷺ heç bir ayda şaban ayında tutduğu qədər çox oruc tutmazdı. Elə olurdu ki, o, şaban ayını başdan-başa oruc tuturdu. O, deyərdi: “Gücünüz çatan işləri görün! Siz usanmadıqca Allah usanmaz.” Peyğəmbərin ﷺ ən çox xoşuna gələn namaz, qısa da olsa davamlı qılınanı idi. O, hər hansı bir namazı qılsaydı, onu davamlı qılardı.” (Buxari 1970, Muslim 2779, 1156/177)

حديث ابن عباس، قال: مَا صَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَهْرًا كَامِلًا فَطَّ غَيْرَ رَمَضَانَ، وَيَصُومُ حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ، لَا وَاللَّهِ لَا يُفْطِرُ؛ وَيُفْطِرُ حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ، لَا وَاللَّهِ لَا يَصُومُ

713. İbn Abbas رضى عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ramazan müstəsna bir ayı kamil şəkildə oruc tutmadı. Oruc tutardı hətta onu görənlər: Xeyr, Vallahi Peyğəmbər ﷺ iftar etmir” deyərdilər. Yəni Peyğəmbər ﷺ (bir ay içində orucuz

olurdu). Onu gören: “Xeyr, vallahi Peyğəmbər ﷺ (bu ay) heç oruc tutmadı” deyərdilər. (Buxari 1971, Muslim 2780, 1157/178)

النهي عن صوم الدهر لمن تضرر به، أو فوت به حقا أو لم يفطر العيدين والتشريق، وبيان تفصيل صوم
يوم وإفطار يوم

Orucdan Zərər Görəcək Və Ya Bir Haqq Zay Edəcək Kimsə İlə İki Bayram, Təşrik Günlərində Və Davamlı Oruc Tutmağın Qadağan Edilməsi Və Bir Gün Oruc Tutub Bir Gün Oruc Tutmamağın Fəziləti

حديث عبد الله بن عمرو، قال: أُخْبِرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِّي أَقُولُ، وَاللَّهِ لَأُصُومَنَّ النَّهَارَ وَلَا فُؤَمَنَّ اللَّيْلَ مَا عَشْتُ؛ فَقُلْتُ لَهُ: قَدْ قُلْتَهُ، يَا أُمَّيْ قَالَ: فَإِنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ، فَصُمْ وَأَفْطِرْ، وَقُمْ وَنَمْ، وَصُمْ مِنَ الشَّهْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، فَإِنَّ الْحَسَنَةَ بَعِثَرَ أَمْثَالِهَا، وَذَلِكَ مِثْلُ صِيَامِ الدَّهْرِ قُلْتُ: إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ: فَصُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمَيْنِ قُلْتُ: إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ: فَصُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا، فَذَلِكَ صِيَامُ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَهُوَ أَفْضَلُ الصِّيَامِ فَقُلْتُ: إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ

714. Abdullah İbn Amr İbn As رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xəbər çatdı ki, mən yaşadığım bir ömür boyu gündüzləri orucdu, gecələri ibadətdə olacağam. Rəsulullah ﷺ məndən bu sözləri söyləyib söyləmədiyimi soruşdu. Məndə: “Anam, atam sənə fəda olsun. Mən bu sözləri söyləmişəm” dedim. Peyğəmbər: “Sən bu ağır ibadəti yerinə yetirməyə müqtədir ola bilməzsən. Buna görə sən bəzən oruc tut, bəzən tutma, bəzən ibadətə qalx, bəzən də yat. Sən hər aydan üç gün oruc tut. Çünki hər həsənə on misili ilə mükafatlandırılır. Bu da tam bir ilin orucuna bərabər tutular. Mən: “Mənim bundan daha artığına gücüm çatır” dedim. Peyğəmbər: “Elə isə bir gün oruc tut, iki gün oruc tutma” deyə buyurdu. Mən: “Mənim bundan daha artığına gücüm çatır” dedim. Peyğəmbər: “O, zaman bir gün oruc tut, bir gün oruc tutma. Bu da Davudın ﷺ orucudur. Bu ən əfzəl orucdur” deyə buyurdu. Mən: “Mənim bundan daha artığına gücüm çatır” dedim. Peyğəmbər: “Bundan daha əfzəli yoxdur” deyə buyurdu. (Buxari 1976, Muslim 2786, 1159/181)

حديث عبد الله بن عمرو بن العاص، قال: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ أَلَمْ أُخْبِرْ أَنَّكَ تَصُومُ النَّهَارَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ فَقُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: فَلَا تَفْعَلْ، صُمْ وَأَفْطِرْ، وَقُمْ وَنَمْ، فَإِنَّ لِحَسَنَتِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِرِزْوَجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِرِزْوَجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ بِحَسَبِكَ أَنْ تَصُومَ كُلَّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، فَإِنَّ لَكَ بِكُلِّ حَسَنَةٍ عَشْرَةَ أَمْثَالِهَا، فَإِنَّ ذَلِكَ صِيَامُ الدَّهْرِ كُلُّهُ

فَشَدَّدْتُ فَشَدَّدَ عَلَيَّ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً قَالَ: فَصُمْ صِيَامَ نَبِيِّ اللَّهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَلَا تَزِدْ عَلَيْهِ قُلْتُ: وَمَا كَانَ صِيَامَ نَبِيِّ اللَّهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: نَصَفَ الدَّهْرَ فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَقُولُ بَعْدَمَا كَبِرَ: يَا لَيْتَنِي قَبِلْتُ رُحْصَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

715. Abdullah İbn Amr İbn əl-As ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ mənə belə buyurdu: “Ey Abdullah, elə bilirsən ki, sənin (ara vermədən) gündüzlər oruc tutub, gecələr namaz qıldığını mənə xəbər verməyiblər?!” Dedim: “(Bilirəm ki,) xəbərin var, ya Rəsulullah!” O buyurdu: “Belə etmə! Hərdən oruc tut, hərdən də tutma, gecənin bir hissəsini namaz qıl, bir hissəsini də yat! Sözsüz ki, bədəninin sənin üzərində haqqı vardır, gözlərinin sənin üzərində haqqı vardır, həyat yoldaşının sənin üzərində haqqı vardır, qonağının sənin üzərində haqqı vardır. Şübhəsiz ki, hər ayın üç gününü oruc tutmaq sənə yetər. Belə ki, bir yaxşılığın əvəzi sənə on qat verilir. Bu da tam bir ilin orucuna bərabər olar.” Mən daha çox (rüsxət istədim), lakin daha da sərt münasibət gördüm. Mən dedim: “Ya Rəsulullah, mən özümdə (oruc tutmağa) qüvvə hiss edirəm”. Peyğəmbər: “Elə isə Allahın Peyğəmbəri ﷺ Davudun ؑ tutduğu orucu tut və buna heç nə əlavə etmə!” Mən soruşdum: “Allahın Peyğəmbəri Davudun ؑ tutduğu oruc necə idi ki?”. Peyğəmbər: “İlin yarısını (oruc tutardı)!” (Buxari 1975, Muslim 2787, 1159/182)

حديث عبد الله بن عمرو، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: اقرأ القرآن في شهرٍ قلت: إني أجد قُوَّةً حتى قال: فأقرأه في سبعٍ ولا تزد علي ذلك

716. Abdullah İbn Amr İbn As ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Quranı bir ayda oxumağı əmr etdi. Mən: “Özümdə daha çox güc hiss edirəm” dedim. Peyğəmbər: “O, zaman Quranı yeddi günə oxu. Lakin üzərinə artırma” deyər buyurdu. (Buxari 5054, Muslim 2789, 1159/189)

حديث عبد الله بن عمرو بن العاص، قال: قال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم: يا عبد الله لا تكن مثل فلان، كان يقوم الليل فترك قيام الليل

717. Abdullah İbn Amr İbn As ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə belə demişdir: “Ey Abdullah, sən filankəs kimi olma! O, gecələr namaza durardı, sonra isə gecə namazını tərک etdi.” (Buxari 1152, Muslim 2790, 1159/185)

حديث عبد الله بن عمرو، قال: بلغ النبي صلى الله عليه وسلم أنني أسرد الصوم وأصلي الليل، فإما أرسل إلي وإما لقيته، فقال: ألم أخبرك أنك تصوم ولا تظطر وتصلي؛ فصم وأظطر وقم وتم، فإن لعينك عليك حظًا، وإن لنفسك وأهلك عليك حظًا قال: إني لأقوى لذلك قال: فصم صيام داود عليه السلام قال: وكيف قال: كان يصوم يومًا ويظطر يومًا، ولا يفر إذا لاقى قال: من لي بهذه، يا نبي الله قال عطاء (أحد الرواة) : لا أدري كيف ذكر صيام الأبد قال النبي صلى الله عليه وسلم: لا صام من صام الأبد مرتين

718. Peyğəmbər ﷺ (ona) belə buyurmuşdur: “Elə isə Davud عليه السلام tutduğu orucu tut! O, gınaşırı oruc tutardı və düşmənlə qarşılaşdıqda dönüb qaçmazdı”. Abdullah: “Mən hara, bu cür oruc tutmaq hara, ey Allahın Peyğəmbəri!” (Belə olduqda) Peyğəmbər ﷺ iki dəfə buyurmuşdur: “Ömrü boyu (ara vermədən) oruc tutanın orucu yoxdur” (Buxari 1977, Muslim 2791, 1159/186)

حديث عبد الله بن عمرو بن العاص، قال: قال لي النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكَ لَتَصُومُ الدَّهْرَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ فَقُلْتُ: نَعَمْ قَالَ: إِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ، هَجَمْتَ لَهُ الْعَيْنُ، وَنَفِهْتَ لَهُ النَّفْسُ، لَا صَامَ مَنْ صَامَ الدَّهْرَ، صَوْمٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ صَوْمِ الدَّهْرِ كُلِّهِ قُلْتُ: فَإِنِّي أُطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ: فَصُمْ صَوْمَ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا، وَلَا يَبْرُ إِذَا لَاقَى

719. Abdullah İbn Amr İbn As رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə buyurdu: “Sən hər gün oruc tutur və gecələri də ibadətlə məşğulsan” deyə buyurdu. Mən: “Bəli” dedim. Peyğəmbər: “Əgər belə etməyə davam etsən gözlərin zəifləyər və nəfsin də yorular. İl boyu oruc tutan oruc tutmamışdır. Hər aydan üç gün oruc tutmaq sənə il boyu tutanın (savabını) qazandırır” deyə buyurdu. Mən: “Mən bundan çoxunu edə bilərəm” dedi. Peyğəmbər: “Elə isə Davudun عليه السلام orucunu tut. O, bir gün oruc tutar, bir gün oruc tutmazdı. Düşmənlə qarşılaşdığı zaman da qaçmazdı” deyə buyurdu. (Buxari 1979, Muslim 2793, 1159/187)

حديث عبد الله بن عمرو بن العاص، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ لَهُ: أَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللَّهِ صَلَاةُ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَأَحَبُّ الصِّيَامِ إِلَى اللَّهِ صِيَامُ دَاوُدَ، وَكَانَ يَتَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَقُومُ ثُلُثَهُ وَيَتَامُ سُدُسَهُ، وَيَصُومُ يَوْمًا، وَيُفْطِرُ يَوْمًا

720. Abdullah İbn Amr İbn As رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ona demişdir: “Allahın ən çox xoşuna gələn namaz Davudun عليه السلام qıldığı namaz, ən çox xoşuna gələn oruc isə Davudun عليه السلام tutduğu orucdur. Davud عليه السلام gecənin yarısını yatar, sonra qalxıb onun üçdə birini namaz qılar, sonra da yerdə qalan altıda birini yatardı. Orucu da gınaşırı tutardı.” (Buxari 1131, Muslim 2797, 1159/190)

حديث عبد الله بن عمرو، حَدَّثَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ لَهُ صَوْمِي، فَدَخَلَ عَلَيَّ، فَأَلْقَيْتُ لَهُ وَسَادَةً مِنْ أَدَمٍ، حَشَنُهَا لَيْفٌ، فَجَلَسَ عَلَيَّ الْأَرْضِ، وَصَارَتْ الْوَسَادَةُ بَيْنِي وَبَيْنَهُ؛ فَقَالَ: أَمَا يَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ قَالَ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: خَمْسًا قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: سَبْعًا قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: تِسْعًا قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: إِحْدَى عَشْرَةَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا صَوْمَ فَوْقَ صَوْمِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، شَطَرَ الدَّهْرِ، صُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا

721. Abdullah İbn Amr İbn As رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərə ﷺ mənim oruc tutmağım barədə xəbər zikr olundu. Rəsulullah bunu eşitdikdə yanıma daxil

oldu. Mən dərhal ona içi xırma lifi ilə doldurulmuş dəridən bir yasdıq verdim. Rəsulullah yerdə oturdu. Yasdıq mənimlə onun rəsində qaldı. Mənə: “Sənə hər aydan üç gün oruc tutmaq bəs etməirmi?” deyə buyurdu. Mən: “Bəs etməz Yə Rəsulullah!” dedim. O: “(Hər aydan) beş gün oruc tut!” deyə buyurdu. Mən: “Bəs etməz Yə Rəsulullah!” dedim. O: “Hər aydan yeddi gün tut!” deyə buyurdu. Mən: “(Hər aydan yeddi gün də bəs etməz Yə Rəsulullah!” dedim. O: “(Hər aydan) doqquz gün tut!” deyə buyurdu. Mən: “Yə Rəsulullah! Bəs etməz” dedim. O: “Hər aydan on bir gün oruc tut!” deyə buyurdu. Sonra: “Davudun عليه السلام orucunun üstündə oruc yoxdur. O, ilin yarısını oruc tutardı. Bir gün oruc tut, bir gün də iftar et!” deyə buyurdu. (Buxari 1980, Muslim 2798, 2799, 2800, 1159/192)

صوم سرر شعبان

Şaban Ayının Sonlarında Oruc

حديث عمران بن حصين، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ سَأَلَهُ، أَوْ سَأَلَ رَجُلًا وَعِمْرَانُ يَسْمَعُ، فَقَالَ: يَا أَبَا فَلَانٍ أَمَا صُمْتَ سِرْرَ هَذَا الشَّهْرِ قَالَ: أَظُنُّهُ قَالَ: يَعْنِي رَمَضَانَ قَالَ الرَّجُلُ: لَا يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ: فَإِذَا أَفْطَرْتَ فَصُمْ يَوْمَيْنِ لَمْ يَقُلِ الصَّلْتُ أَظُنُّهُ يَعْنِي رَمَضَانَ. عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ سِرْرِ شَعْبَانَ.

722. İmran İbn Husayn رضي الله عنه rəvayət etmişdir ki, o, Peyğəmbərin ﷺ bir nəfərə belə sual verdiyini (soruşduğunu) eşitmişdir: “Ey Əbu filankəs, bu ayın axırında oruc tutmadınmı?!” Deyəsən, o, Ramazan ayını qəsd edirdi. O adam: “Xeyr, ya Rəsulullah!” deyə cavab verdi. Peyğəmbər: “(Ramazan qəsd edərək) orucunu bitirdikdən sonra iki gün də (əlavə) oruc tut!”. Digər rəvayətdə Peyğəmbər ﷺ: “Şaban ayının axırında oruc tutmadınmı?!” deyə soruşmuşdur (Buxari 1983, Muslim 2802, 2808, 1165/191)

فضل ليلة القدر والحث على طلبها وبيان محلها وأرجى أوقات طلبها

Qədr Gecəsinin Fəziləti, O Gecəni Axtarmağa Təşviq, Yerini Və Ən Ümüd Edilən Vaxtının Bəyanı

حديث ابن عمر، أن رجلاً من أصحاب النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أُرُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْمَنَامِ، فِي السَّبْعِ الْآخِرِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرَى رُؤْيَاكُمْ فَذُ تَوَاطَأْتُ فِي السَّبْعِ الْآخِرِ، فَمَنْ كَانَ مُتَحَرِّبًا فَلْيَتَحَرَّهَا فِي السَّبْعِ الْآخِرِ

723. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ əshabələrindən bir neçəsi yuxuda Qədr gecəsinin (ramazan ayının) axır yeddi gecəsindən birində olacağını gördülər. Onda Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Görürəm, (qədr gecəsinin) son yeddi gecədə olacağına dair gördüyünüz yuxular bir-birinə uyğun gəlir. Odur ki, qoy bu gecəni axtaranlar son yeddi gecədə axtarsınlar.” (Buxari 2015, Muslim 2818, 1165/205)

حديث أبي سعيد، قال: اعْتَكَفْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَشْرَ الْأَوْسَطَ مِنْ رَمَضَانَ، فَخَرَجَ صَبِيحَةَ عِشْرِينَ، فَخَطَبَنَا، وَقَالَ: إِنِّي أُرِيتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ ثُمَّ أَنْسَيْتُهَا أَوْ نَسِيْتُهَا، فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَّارِ فِي الْوَيْلِ، وَإِنِّي رَأَيْتُ أَنِّي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ، فَمَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلْيَرْجِعْ فَرَجَعْنَا وَمَا نَرَى فِي السَّمَاءِ فَرْعَةً؛ فَجَاءَتْ سَحَابَةٌ فَمَطَرَتْ حَتَّى سَالَ سَقْفُ الْمَسْجِدِ، وَكَانَ مِنْ جَرِيدِ النَّخْلِ، وَأَقِيَمَتِ الصَّلَاةُ، فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْجُدُ فِي الْمَاءِ وَالطِّينِ، حَتَّى رَأَيْتُ أَنْرَ الطِّينَ فِي جِبْهَتِهِ

724. Əbu Səid ﷺ demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə ramazan ayının orta on gününü (məsciddə etikaf etdik). İyirminci günün səhəri o, (minbərə) qalxıb xütbə verdi və dedi: “Qədr gecəsinin nə zaman olacağı mənə göstərildi, sonra isə bu mənə unuduruldu. Siz onu son on günün tək gecələrində axtarın. Mən yuxuda su və palçıq üzərinə səcdə etdiyimi gördüm. Kim Allahın Elçisi ilə etikaf etmişdirsə, (etikafını davam etməyə) qayıtsın.” Beləliklə, biz etikafımızı davam etdik. (Həmin gecə) göydə bir dənə də olsun bulud yox idi. Birdən başımızın üstünü buludlar aldı və elə (gur) yağış yağdı ki, hətta məscidin xurma budaqlarından düzəldilmiş tavanı belə dammağa başladı. Sonra namaz üçün iqamə verildi. Mən Peyğəmbərin ﷺ su və palçıq üzərinə səcdə etdiyini, hətta alınıdakı palçıqın izini də gördüm. (Buxari 2016, 669, Muslim 2829, 1167/216)

حديث أبي سعيد الخُدْرِيِّ رضي الله عنه، كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجَاوِرُ فِي رَمَضَانَ الْعَشْرَ الَّتِي فِي وَسَطِ الشَّهْرِ، فَإِذَا كَانَ حِينَ يُمَسِّي مِنْ عِشْرِينَ لَيْلَةَ تَمُضِي، وَيَسْتَقْبِلُ إِحْدَى وَعِشْرِينَ، رَجَعَ إِلَى مَسْكَنِهِ، وَرَجَعَ مَنْ كَانَ يُجَاوِرُ مَعَهُ؛ وَأَنَّهُ أَقَامَ فِي شَهْرِ جَاوَرَ فِيهِ اللَّيْلَةَ الَّتِي كَانَ يَرْجِعُ فِيهَا، فَخَطَبَ النَّاسَ، فَأَمَرَهُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ قَالَ: كُنْتُ أُجَاوِرُ هَذِهِ الْعَشْرَ، ثُمَّ قَدْ بَدَأَ لِي أَنْ أُجَاوِرَ هَذِهِ الْعَشْرَ الْأَوَّارَ، فَمَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعِي فَلْيَنْتَبِ فِي مَعْتَكِفِهِ، وَقَدْ أُرِيتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ، ثُمَّ أَنْسَيْتُهَا، فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَّارِ، وَأَنْتَبِعُوهَا فِي كُلِّ وَتْرٍ، وَقَدْ رَأَيْتُنِي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ فَاسْتَهَلَّتِ السَّمَاءُ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ فَاْمَطَرَتْ، فَوَكَفَ الْمَسْجِدُ فِي مُصَلَّى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ إِحْدَى وَعِشْرِينَ، فَبَصُرْتُ عَيْنِي، رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَظَرْتُ إِلَيْهِ انْصَرَفَ مِنَ الصُّبْحِ وَوَجْهُهُ مُمْتَلِئٌ طِينًا وَمَاءً

725. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ramazan ayının orta on gününü etiqaf etdi. İyirminci gecə bitdiyi və iyirmi birinci günü qarşılacaqaları zaman evinə dönərdi. Onunla bərabər etiqaf edənlər də geri dönərdilər. Etiqaf etdiyi bir Ramazan ayında, evinə dönmək istədiyi gecə etiqaf yerində insanlara bir xütbə verdi və Allahın dilədiyi şeyləri əmr etdi.

Sonra buyurdu: “Mən bu ayın orta on günündə etiqaq edirdim. Sonra mənə (Ramazan) ayının son on gününü etiqaq etmək (əmr edildi). Kim mənimlə etiqaq etmək istəyirsə etiqaq etdiyi yerində sabit qalsın. Qədr gecəsinin nə zaman olacağı mənə göstərildi, sonra isə bu mənə unutturuldu. Siz onu son on günədə axtarın. Və yenə siz onu on günün tək günlərində axtarın. Mən yuxuda su və palçıq üzərinə səcdə etdiyimi gördüm. Gecə içində göy buludla doldu, şiddətli yağış yağdı. Peyğəmbərin ﷺ səcdə yerinə kimi su axmışdı. Bu iyirmi birinci gecə idi. Mən Peyğəmbərə ﷺ sübh namazından döndüyü zaman baxdım. Su və palçıq üzərinə səcdə etdiyini, hətta alnındakı palçıqın izini də gördüm”. (Buxari 2018, Muslim 2831, 1167/217)

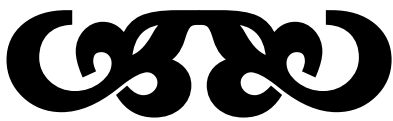
حديث عائشة، قالت: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجَاوِرُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ، وَيَقُولُ: تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

726. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ramazanın son on günü etiqaq edərdi və Qədr gecəsini Ramazanın son on gecəsi içində axtarın”. (Buxari 2020, Muslim 2833, 1169/219)

کتاب الاعتکاف

Etiqaf Kitabı

اعتكاف العشر الأواخر من رمضان

Ramazanın Son On Günündə Etiqaf

حدیث عبد الله بن عمر، قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ

727. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ramazanın son on günündə etiqaf edərdi". (Buxari 2025, Muslim 2838, 1171/2)

حدیث عائشة، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ يُعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ، حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ، ثُمَّ اعْتَكَفَ أَزْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ

728. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə ؓ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ vəfat edənədək (hər) ramazan ayının son on gününü etikafda keçirərdi. Onun vəfatından sonra onun zövcələri etikaf etməyə davam etdilər." (Buxari 2026, Muslim 2841, 1172/5)

متى يدخل من أراد الاعتكاف في معتكفه

Etiqaf Etmək İstəyən Kimsənin Etiqaf Yerinə Nə Zaman Girəcəkdir

حدیث عائشة، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْتَكِفُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ، فَكُنْتُ أُضْرِبُ لَهُ خِيَاءً، فَيُصَلِّي الصُّبْحَ، ثُمَّ يَدْخُلُهُ؛ فَاسْتَأْذَنْتُ حَفْصَةَ عَائِشَةَ أَنْ تَضْرِبَ خِيَاءً، فَأَذِنَتْ لَهَا فَضْرِبَتْ خِيَاءً؛ فَلَمَّا رَأَتْهُ زَيْبُ ابْنَةُ جَحْشٍ ضْرِبَتْ خِيَاءً آخَرَ؛ فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى الْأَخْيَبِيَّةَ، فَقَالَ: مَا هَذَا فَأَخْبِرْ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلْبِرُ تُرُونَ بِهِنَّ فَتَرَكَ الْاِعْتِكَافَ ذَلِكَ الشَّهْرَ، ثُمَّ اعْتَكَفَ عَشْرًا مِنْ شَوَّالٍ

729. Aişə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ramazanın son on günündə etiqaf edərdi. Mən də onun üçün yundan bir çadır qurardım. Sübh namazını qıldırı və bu çadıra girərdi. Bir dəfə Həfsə ؓ də bir çadır qurmaq üçün Aişədən ؓ izn istədi. Aişə ؓ də Həfsəyə ؓ izn verdi. O, da bir çadır qurdu. Zeynəb Binti Cəhş ؓ bunu gördükdə o, da bir çadır qurdu. Peyğəmbər bu çadırları gördüyü zaman: "Bu nə çadırladır?" deyə buyurdu. Ona: "(Həfsə ilə Zeynəbin) çadırlarıdır" dedilər. Peyğəmbər: "Onlar bunu xeyir və itaətmi sayırlar?" deyə buyurdu və (Ramazanda) etiqafı tərək etdi, sonra da Şəvval ayında on gün etiqaf etdi". (Buxari 2033, Muslim 2842, 1172/6)

الاجتهاد في العشر الأواخر من شهر رمضان

Ramazanın Son On Günündə (İbadətə) Daha Çox Səyy Göstərmək

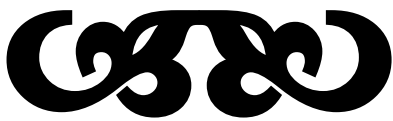
حدیث عائشَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا دَخَلَ الْعَشْرَ شَدَّ مِغْزَرَهُ وَأَحْيَا لَيْلَهُ، وَأَيَّقَطَ أَهْلَهُ

730. Aişə رضي الله عنها demişdir: “(Ramazanın) axır on günü yetişdikdə Peyğəmbər ﷺ belbağını bərk-bərk bağlayardı (ibadətə hazırlıq görər) və gecələri həm özü ibadət edər, həm də ailəsini yuxudan oyadardı (ki, onlar da ibadət etsinlər).” (Buxari 2024, Muslim 2844, 1174/7).

كتاب الحج

Həcc Kitabı

ما يباح للمحرم بحج أو عمرة، وما لا يباح وبيان تحريم الطيب عليه

Həcc Və Ümrə Üçün Ehrama Girən Kimsəyə Mübah Olan Və Ya Olmayan Şeylərlə Ətir Sürtməyin Haram Olmasının Bəyanı

حديث عبد الله بن عمر، أن رجلاً قال يا رسول الله ما يلبس المحرم من الثياب قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا يلبس القميص ولا العمامة ولا السراويلات ولا البرانس ولا الخفاف، إلا أحد لا يجد نعلين فليلبس خفين، وليقطعهما أسفل من الكعبين، ولا تلبسوا من الثياب شيئاً مسه الزعفران أو ورس

731. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər: “Yə Rəsulullah! Ehrama girən kimsə libaslardan nə geyinir?” deyə soruşdu. Peyğəmbər: “Köynək, əmmamə, şalvar, bornus (kapşonlu geyim), xuff geyinməz. Yalnız bir cüt ayaqqabı tapmayan bir cüt xuff geyinsin və onları da topuqdan aşağı kəssin. Siz (ehramlılar) zəfəran və ya Vars (sarı rəng) ilə boyanmış libas geyinməsin”. (Buxari 1542, Muslim 2848, 1177)

حديث ابن عباس، قال: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يخطب بعرفات من لم يجد النعلين فليلبس الخفين، ومن لم يجد إزاراً فليلبس سراويل للمحرم

732. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ Ərafə günü xütbə verərkən eşitdim: “Ehramda olan kimsə bir cüt ayaqqabı tapmazsa bir cüt xuff geyinsin, əgər izar tapmazsa şalvar geyinsin”. (Buxari 1841, Muslim 2851, 1178/4)

حديث يعلى قال لعمر رضي الله عنه: أرني النبي صلى الله عليه وسلم حين يوحى إليه؛ قال: فبينما النبي صلى الله عليه وسلم بالجعرانة ومعه نفر من أصحابه، جاءه رجل فقال: يا رسول الله كيف ترى في رجلٍ أحرمٍ بعمره وهو متضمخٌ بطيب فسكت النبي صلى الله عليه وسلم ساعة، فجاءه الوحي، فأشار عمر رضي الله عنه إلى يعلى، فجاء يعلى، وعلى رسول الله صلى الله عليه وسلم ثوب قد أظلم به، فأدخل رأسه، فإذا رسول الله صلى الله عليه وسلم محمر الوجوه، وهو يعيط؛ ثم سرى عنه، فقال: أين الذي سأل عن العمرة فأنتي برجلٍ، فقال: اغسل الطيب الذي بك ثلاث مراتٍ، وانزع عنك الحبة، واصنع في عمرتك كما تصنع في حجك

733. Yələ İbn Ümeyyə ﷺ Ömərə ﷺ: “Peyğəmbərə ﷺ vəhy nazil olarkən mənə xəbər verərsən” – dedi. Peyğəmbər ﷺ bir dəstə əshabəsi ilə Ciranədə (Məkkə ilə Taif arasında yer adı) olarkən bir nəfər onun yanına gəlib soruşdu: “Ya Rəsulullah, ümrə ziyarəti üçün niyyət edərkən ətirlənən adam bərəsində nə deyə bilərsən?”. Peyğəmbər ﷺ bir müddət susdu. Sonra ona vəhy nazil oldu. (Bu vaxt) Ömər ﷺ Yələyə işarə etdi və Yələ (Peyğəmbərin ﷺ yanına) gəldi. Peyğəmbər ﷺ (gündən qorunmaq üçün) başına örtük tutmuşdu. Yələ ﷺ əyilib

Peyğəmbərə ﷺ baxdıqda gördü ki, onun üzü qızarıb, özü də xoruldayır. Sonra o ayıldı və: “Ümrə barəsində soruşan adam haradadır?” deyə soruşdu. Həmin adamı Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdilər. Peyğəmbər: “(Bədəninəki) ətri üç dəfə yu, əynindəki cübbəni çıxart və həcc ziyarətində etdiklərini ümrə ziyarətində də et!” (Buxari 1536, Muslim 2855, 1180/6)

مواقيت الحج والعمرة

Һəcc Və Umrənin Miqatları (Ehrama Girmə Yeri Və Zamanı)

حديث ابن عباس، قال: وَقَتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ، وَأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ، وَأَهْلِ نَجْدِ قَرْنِ الْمَنَازِلِ، وَأَهْلِ الْيَمَنِ يَلْمَلَمَ، فَهِنَّ لَهُنَّ وَلِمَنْ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِنَّ لِمَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ، فَمَنْ كَانَ دُونَهُنَّ فَمَهَلُهُ مِنْ أَهْلِهِ، وَكَذَلِكَ، حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ يُهْلُونَ مِنْهَا

734. İbn Abbas رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Mədinə əhalisi üçün Zul Huleyfəni, Şam əhalisi üçün Cuhfəni, Nəcd əhaisi üçün Qarni Mənəzil, əmən əhalisi üçün Yələmləmi (ehrama girmək) üçün miqat təyin etdi. Bu yerlər adları söylənilən məmləkətlərin əhalisi və başqa məmləkətlərdən olub həcc və ümrə etmək istəyən, yollarını bu miqatlara salan kimsələrin miqatıdır. Bu miqatlardan başqa tərəfdən (gələnlər) üçün olduqları məkandır. Məkkə əhalisi üçün Məkkədən ehrama girərlər”. (Buxari 1526, Muslim 2860, 1181/11)

حديث عبد الله بن عمر، أن رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: يَهْلُ أَهْلُ الْمَدِينَةِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ، وَأَهْلُ الشَّامِ مِنَ الْجُحْفَةِ، وَأَهْلُ نَجْدٍ مِنْ قَرْنِ قَالِ عَبْدِ اللَّهِ: وَبَلَعِي أَنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَيَهْلُ أَهْلُ الْيَمَنِ مِنْ يَلْمَلَمَ

735. Abdullah İbn Ömər رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mədinə əhalisi Zul Huleyfədən, Şam əhalisi Cuhfədən, Nəcd əhalisi Qarnidən ehram (və təlbiyyə) edərlər”. İbn Ömər: “Yəmən əhalisi Yələmləmədən ehram və (təlbiyyə) edərlər”. (Buxari 1525, Muslim 2862, 1182/13)

التلبية وصفتها ووقتها

Təlbiyyənin Sifəti Və Vaxtı

حديث عبد الله بن عمر، أن تَلْبِيَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

736. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə təlbiyə gətirərdi: “Labbeykallahummə Labbeyk, Labbeykə La Şərikə Ləkə Labbeyk, İnnəl-Həmdə Vən-Ni'mətə, Ləkə Vəl-Mulk, La Şərikə Lək!” - Hüzurundayam, Allahım hüzurundayam! Hüzurundayam, Sənin şərikin yoxdur, hüzurundayam! Həmd Sənədir, nemət və mülk Sənə məxsusdur. Sənin şərikin yoxdur!” (Buxari 1549, Muslim 2868, 1184/19)

أمر أهل المدينة بالإحرام من عند مسجد ذي الحليفة

Mədinəlilər Üçün Zul Huleyfə Məscidi Yanında Ehrama Girmələrinin Əmr Edilməsi

حديث ابن عمر، قال: ما أهل رسول الله صلى الله عليه وسلم إلا من عند المسجد، يعني مسجد ذي الحليفة

737. İbn Ömər ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ ancaq Zul Huleyfə məscidindən ehrama girərdi.” (Buxari 1541, Muslim 2873, 1186/23)

الإهلال من حيث تبتع الرحلة

Təlbiyyəyə Heyvanın Qalxdığı Yerdən Başlamağın Lazımlığı

حديث عبد الله بن عمر عن عبيد بن جريح، أنه قال لعبد الله بن عمر: يا أبا عبد الرحمن رأيتك تصنع أربعاً، لم أر أحداً من أصحابك يصنعها قال: وما هي يا ابن جريح قال: رأيتك لا تمس من الأركان إلا اليمانيين، ورأيتك تلبس النعال السنية، ورأيتك تصبغ بالصفرة، ورأيتك إذا كنت بمكة أهل الناس إذا رأوا الهلال، ولم تهل أنت حتى كان يوم التروية قال عبد الله: أما الأركان، فإني لم أر رسول الله صلى الله عليه وسلم يمس إلا اليمانيين، وأما النعال السنية، فإني رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم يلبس النعل التي ليس فيها شعر، ويتوضأ فيها، فأنا أحب أن ألبسها وأما الصفرة، فإني رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم يصبغ بها، فأنا أحب أن أصبغ بها وأما الإهلال، فإني لم أر رسول الله صلى الله عليه وسلم يهل حتى تبتع به راحلته

738. Bir nəfər Abdullah İbn Ömərə ﷺ belə dedi: “Mən gördüm ki, sən Kəbənin yalnız iki yəmən küncünə (qara daşa və ondan solda yerləşən küncə) toxunursan. Həmçinin, gördüm ki, sən aşılənmiş dəridən tikilmiş səndəl geyirsən. Habelə, gördüm ki, sən (libasını) sarı rəngə boyayırsan. Həm də gördüm ki, sən Məkkədə olduqda camaat təzə ayın (zülhiccə ayının) doğduğunu gördükdə təlbiyə deməyə başlayır, sən isə tərviyə günü (Zil Hiccənin 8) girmədikcə təlbiyə demirsən”. İbn Ömər: “Mən Peyğəmbərin ﷺ qara daş və

yəmən küncündən başqa (Kəbənin digər künclərinə) toxunduğunu görmədim. Aşılarmış dəridən tikilmiş səndələ gəlincə, mən Peyğəmbərin ﷺ, (aşılardıqdan sonra) üzərində tük qalmamış dəridən tikilmiş səndəl geydiyini və onları ayağından çıxartmadan dəstəmaz aldığını gördüm. Elə buna görə mən də səndəl geyməyi xoşlayıram. Sarı rəngə gəlincə, mən Peyğəmbərin ﷺ (libasını) sarı rəngə boyadığını gördüm. Elə buna görə mən də bu boyadan istifadə etməyi xoşlayıram. Təlbəyəyə gəldikdə isə, mən Peyğəmbərin ﷺ dəvəsi ayağa qalxıb hərəkət etməyincə təlbəyə dediyini görmədim.” (Buxari 166, 5851, Muslim 2875)

الطيب للمحرم عند الإحرام

Ehramlının Ehrama Girərkən Ətirlənməsi

حدیث عائشَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: كُنْتُ أُطِيبُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِإِحْرَامِهِ حِينَ يُحْرِمُ، وَلِحَلِّهِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ

739. Peyğəmbərin zövcəsi Aişə رضي الله عنها demişdir: “Peyğəmbər ﷺ ehrama girməyə hazırlaşarkən, habelə ehramdan çıxarkən təvaf etməmişdən qabaq mən ona ətir vurardım.” (Buxari 1539, Muslim 2883, 1189/33)

حدیث عائشَةَ، قَالَتْ: كَأَنِّي أَنْظِرُ إِلَى وَيِصِ الطَّيْبِ فِي مَفْرَقِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ

740. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ehramda ikən, onun saç ayırımındakı ətrin parıltısı indiyə qədər gözlərimin önündədir. (Buxari 271, Muslim 2889, 1190/39)

حدیث عائشَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُثَنَّبِيِّ، قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ فَذَكَرَتْ لَهَا قَوْلَ ابْنِ عُمَرَ: مَا أَحَبُّ أَنْ أَصْبِحَ مُحْرِمًا أَنْضَحُ طَيْبًا فَقَالَتْ عَائِشَةُ: أَنَا طَيِّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ طَافَ فِي نِسَائِهِ، ثُمَّ أَصْبَحَ مُحْرِمًا

741. Muhəmməd İbn Muntəşir deyir ki, Aişədən رضي الله عنها soruşdum, o da mənə İbn Ömər رضي الله عنه sözünü zikr etdi: “Qoxu (ətir) sürtərək ehramlı olmağı sevmirəm” dedi. Aişə: “Mən Rəsulullah ﷺ gözəl qoxu sütrdüm, sonra o qadınlarnı dolaşdı. Sonra da üzərində qoxu izi olarkən ehramlı oldu” dedi. (Buxari 270, Muslim 2900, 2901, 1192/49)

تحريم الصيد للمحرم

Ehramlıya Ov Etməyin Haram Olması

حدیث الصَّعْبِ بْنِ جَنَامَةَ اللَّيْثِيِّ، أَنَّهُ أَهْدَى لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حِمَارًا وَحَشِييًّا، وَهُوَ بِالْأَبْوَاءِ، أَوْ يَوْدَانَ، فَرَدَّهُ عَلَيْهِ فَلَمَّا رَأَى مَا فِي وَجْهِهِ، قَالَ: إِنَّا لَمْ نَرُدَّهُ إِلَّا أَنَا حُرْمٌ

742. Abdullah İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Əbvada (və ya Vəddanda)⁵⁰ olarkən Sab ibn Cəssamə əl-Leysi ona vəhşi bir eşşək hədiyyə elədi. Peyğəmbər ﷺ bu (hədiyyəni) onun özünə qaytardı. Peyğəmbər ﷺ onun üzündə kədər hissi olduğunu görəndə dedi: “Biz onu sənə ancaq ehramda olduğumuza görə qaytardıq.” (Buxari 1825, Muslim 2902, 1193/50)

حدیث أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْفَاحِةِ، وَمِنَّا الْمُحْرِمُ وَمِنَّا غَيْرُ الْمُحْرِمِ، فَرَأَيْتُ أَصْحَابِي يَتَرَاوُونَ شَيْئًا، فَتَنَظَّرْتُ فَإِذَا حِمَارٌ وَحَشٌّ، يَعْنِي؛ فَوَقَعَ سَوْطُهُ، فَقَالُوا لَا نَعِينُكَ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ إِلَّا مُحْرِمُونَ، فَتَنَاوَلْتُهُ فَأَخَذْتُهُ، ثُمَّ أَتَيْتُ الْحِمَارَ مِنْ وَرَاءِ أَكْمَةِ فَعَقَرْتُهُ، فَأَتَيْتُ بِهِ أَصْحَابِي، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: كُلُوا وَقَالَ بَعْضُهُمْ: لَا تَأْكُلُوا فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ أَمَامَنَا فَسَأَلْتُهُ، فَقَالَ: كُلُّهُ، حَلَالٌ

743. Əbu Qatadə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə birlikdə Qahə adlanan yerdə idik. Bizlərdən kimi ehramlı, kimi də ehramsız idi. Yoldaşlarımı gördüm. Onlar bir-birilərinə nə isə göstərdilər. Mən də baxdım. Vəhşi çöl eşşəyini gördüm. Əbu Qatadənin qamçısı düşdü. Orada olanlar: Ov etmək üçün bizlər sənə köməklik göstərə bilməyəcəyik. Çünki ehramlıyıq” dedilər. Bu sözdən sonra qamçını götürdüm. Daş tərənin arxasından yaxınlaşıb çöl eşşəyini vurub öldürdüm. Onu yoldaşlarıma gətirdim. Bəziləri: “Yeyin” dedilər, Bəziləri də: “Yeməyin” dedilər. Bundan sonra mən Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim, önümüzdə oturmuşdu. (Ehramlı ikən bunu yeməyimiz caizdirmi) deyə soruşdum. Peyğəmbər: “Yeyin, halaldır” deyə buyurdu. (Buxari 1823, Muslim 2908, 1196/56)

حدیث أَبِي قَتَادَةَ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، قَالَ: انْطَلَقَ أَبِي، عَامَ الْحُدَيْبِيَّةِ، فَأَحْرَمَ أَصْحَابُهُ وَلَمْ يُحْرَمِ وَحَدَّثَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنْ عَدُوًّا يَغْزُوهُ، فَانْطَلَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ فَبَيْنَمَا أَنَا مَعَ أَصْحَابِي، تَضَحَّكَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ، فَتَنَظَّرْتُ فَإِذَا أَنَا بِحِمَارٍ وَحَشٍّ فَحَمَلْتُ عَلَيْهِ فَطَعَنْتُهُ فَأَتَيْتُهُ، وَاسْتَعْنْتُ بِهِمْ، فَأَبَوْا أَنْ يُعِينُونِي، فَأَكَلْنَا مِنْ لَحْمِهِ، وَحَشِينَا أَنْ نُفْتَطَعَ، فَطَلَبْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْفَعُ فَرَسِي شَأْوًا وَأَسِيرُ شَأْوًا، فَلَقِيَتْ رَجُلًا مِنْ بَنِي غِفَارٍ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ؛ قُلْتُ: أَيْنَ تَرَكْتَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَرَكْتُهُ بِتَعْنِ، وَهُوَ قَائِلُ السُّقْيَا فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَهْلَكَ يَقْرَعُونَ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَرَحْمَةَ اللَّهِ، إِنَّهُمْ قَدْ خَشُوا أَنْ يُفْتَطَعُوا دُونَكَ فَانْتَظَرْتُهُمْ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَصَبْتَ حِمَارًا وَحَشًّا وَعِنْدِي مِنْهُ فَاضِلَةٌ، فَقَالَ لِلْقَوْمِ: كُلُوا وَهُمْ مُحْرِمُونَ

⁵⁰ Əbva Mədinənin cənub-qərbində, Məkkə yolunun üstündə yerləşən şəhərdir. Vəddan isə Əbvanın yaxınlığındakı bir yerdədir.

744. Əbu Qatadə رضي الله عنه demişdir: “Hudeybiyə ilində biz Peyğəmbərlə صلى الله عليه وسلم birlikdə (Məkkəyə) yola düşdük. Bu əsnada əshabələr ihrama girdi, mən isə ihrama girmədim. Bizə düşmənin Ğeyqədə (su quyusu) olduğunu xəbər verdilər və biz onlara tərəf yollandıq. (Yolda) mənim dostlarım vəhşi eşşək görüb gülüşdülər. Mən onu gördükdə atımı ona tərəf sürdüm və ona bir zərbə endirib onu tutdum. Mən dostlarımı köməyə çağırdım, lakin onlar mənə kömək etməkdən boyun qaçırdılar. Biz onun ətini (bişirib) yedikdən sonra mən Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم çatmaq üçün (atımı tez sürüb) getdim. Biz camaatdan ayrı düşəcəyimizdən ehtiyat edirdik. Mən atımı hərdən dördnala çapır, hərdən də asta sürürdüm. Gecənin bir aləmində Bəni Ğifar qəbiləsindən olan bir nəfərə rast gəldim və (ondan): “Peyğəmbəri صلى الله عليه وسلم harada qoyub gəlmisən?” deyə soruşdum. O dedi: “Mən Təhində (su quyusu) ondan ayrıldım; o, günorta dincəlmək üçün Suqyada (Məkkə ilə Mədinə arası kəndin adı) dayanmışdı. Mən onun arxasınca gedib ona çatdım və dedim: “Ya Rəsulullah, əshabələrin sənə salam söyləyir və Allahdan sənin üçün mərhəmət diləyirlər. Onlar düşmənlə (qarşılaşıb) səndən ayrı düşəcəklərindən ehtiyat edirlər. Onları da gözlə.” (Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم onları) gözlədi. Mən: “Ya Rəsulullah, biz vəhşi eşşək ovlamışıq və onun ətindən bizdə bir qədər qalıb” dedim. Əshabələr ihramda ikən Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم onlara: “Yeyin!” deyə buyurdu.” (Buxari 1821, Muslim 2911, 1196/59)

حديث أبي قتادة أن رسول الله صلى الله عليه وسلم خرج حاجاً، فخرجوا معه، فصرفت طائفة منهم، فيهم أبو قتادة؛ فقال: خذوا ساحل البحر حتى نلتقي فأخذوا ساحل البحر، فلما انصرفوا أحرموا كلهم، إلا أبو قتادة لم يحرم؛ فبينما هم يسرون إذ رأوا حمر وحش، فحمل أبو قتادة على الحمر فعقر منها أتاناً، فنزلوا فأكلوا من لحمها، وقالوا: أأكل لحم صيد ونحن محرّمون فحملنا ما بقي من لحم الأتان، فلما أتوا رسول الله صلى الله عليه وسلم، قالوا: يا رسول الله إنا كنا أحرمتنا، وقد كان أبو قتادة لم يحرم، فرأينا حمر وحش، فحمل عليها أبو قتادة، فعقر منها أتاناً، فنزلنا فأكلنا من لحمها، ثم قلنا: أأكل لحم صيد ونحن محرّمون فحملنا ما بقي من لحمها، قال: منكم أحد أمره أن يحمل عليها أو أشار إليها قالوا: لا قال: فكلوا ما بقي من لحمها

745. Əbu Qatadə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم həcc etmək üçün (Mədinədən) çıxdı. Onunla bərabər səhabələr də yola çıxdılar. (Müşriklərdən bir qrupun onlara hücum edəcəklərini Peyğəmbərə xəbər verdilər) Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم səhabələrdən, içərilərində Əbu Qatadənin رضي الله عنه də olduğu bir dəstəyə: “Sizlər dəniz kənarı yolu tutun, İnşəallah görüşərik” deyə buyurdu. Onlar dəniz kənarı yolunu tutdular. Peyğəmbərdən ayrıldıqları zaman Əbu Qatadə رضي الله عنه xaric hamısı ehrama girdilər. Əbu Qatadə رضي الله عنه ehrama girmədi. Yol getdikləri zaman yolda vəhşi çöl eşşəyi sürüsünə rast gəldilər. Əbu Qatadə رضي الله عنه onların üzərinə hücum etdi və bir dişini eşşəyi vurub öldürdü. Hamı miniyindən endilər və ətdən yedilər. Bu vaxt: “Bzlər ehramda olduğumuz halda ov ətindən yeyə bilərikmi?” dedilər. Ətdən nə qalmışdısa özümüzə götürdük. Rəsulullahın صلى الله عليه وسلم

yanına gəldiyimiz zaman: “Yə Rəsulullah! Bizlər ehramda idik. Əbu Qatda ﷺ isə ehrama girməmiş halda idi. Bir sürü çöl eşşəyi gördü. Onların üzərinə hücum edib birini vurub öldürdü. Bizlər onun ətindən yedik və sonra da: “Ehramlı olduğumuz halda ov ətindən yeyə bilərdikmi?” dedik. Ətdən artıq qalanını daşıyıb gətirmişik. Peyğəmbər: “Sizlərdən kimsə Əbu Qatadəyə ﷺ eşşəyin üzərinə hücum etmək üçün əmr və ya işarə etmişdirmi?” deyə soruşdu. Biz: “Xeyr” dedik. Rəsulullah: “Elə isə ov ətindən qalanı da yeyin” deyə buyurdu. (Buxari 1824, Muslim 2912, 1196/60)

ما يندب للمحرم وغيره قتله من الدواب في الحل والحرم

Ehramlı Və Ehramsızın Hillədə (Haramdan Kənarında) Və Haramda Öldürməsi İcazəli Olan Heyvanlar

حديث عائشة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: خمس من الدواب، كلهن فاسق، يقتلن في الحرم: الغراب والجذأة والعقرب والفأرة والكلب العقور

746. Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Beş (növlə) heyvan vardır ki, bunlar ziyanvericidirlər və onları haram sayılan ərazidə öldürmək olar: qarğa, çalağan, əqrəb, siçan və quduz it”. (Buxari 1829, Muslim 2929, 2930, 1199/76,77)

حديث حفصة، قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: خمس من الدواب لا حرج على من قتلهن: الغراب والجذأة والفأرة والعقرب والكلب العقور

747. Həfsə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Beş növlə heyvan vardır ki, onları öldürən üzərində heç bir günah yoxdur: Qarğa, siçan, əqrəb, ilan və köpək”. (Buxari 1828, Muslim 2931, 1199/78)

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: خمس من الدواب ليس على المحرم في قتلهن جناح

748. Abdullah İbn Ömər رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Heyvanlardan beş növlə vardır ki, onları öldürməkdə ehramlıya heç bir günah yoxdur”. (Buxari 1826, Muslim 2929, 1199/76)

جواز حلق الرأس للمحرم إذا كان به أذى ووجوب الفدية لخلقه وبيان قدرها

Ehramda Olana Başında Olan Xəstəlik Səbəbilə Başını Qırmasının İcazəli Olması, Başını Qırxdığı Üçün Fidyə Verməsinin Vacib Olması Və Miqdarı

حدیث كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ قَالَ: لَعَلَّكَ آذَاكَ هَرَامُكَ قَالَ: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: احْلِقْ رَأْسَكَ، وَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ، أَوْ ائْسُكْ بِشَاةٍ

749. Kəb İbn Uca rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bəlkə sənə başındakı həşaratlar əziyyət verir” deyə buyurdu. Kəb: “Bəli, Yə Rəsulullah!” dedim. Peyğəmbər: “Başını qırx və üç gün oruc tut və ya altı kasıbı doyur və ya bir qoyun kəs” deyə buyurdu. (Buxari 1814, Muslim 2934, 1201/80)

حدیث كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْقِلٍ، قَالَ: فَعَدْتُ إِلَى كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ، يَعْنِي مَسْجِدَ الْكُوفَةِ، فَسَأَلْتُهُ عَنْ (فِدْيَةِ مَنْ صَبَّأَهُ) فَقَالَ: حُمِلْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَالْقَمَلُ يَتَنَاوَرُ عَلَيَّ وَجْهِي، فَقَالَ: مَا كُنْتُ أَرَى أَنَّ الْجَهْدَ قَدْ بَلَغَ بِكَ هَذَا، أَمَا تَجِدُ شَاةً قُلْتُ: لَا، قَالَ: صُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ، لِكُلِّ مَسْكِينٍ نَصْفُ صَاعٍ مِنْ طَعَامٍ، وَاحْلِقْ رَأْسَكَ فَزَلْتُ فِيَّ خَاصَّةً، وَهِيَ لَكُمْ عَامَّةً

750. Abdullah İbn Məaql deyir ki, mən bu məscidin içində, yəni Kufə Məscidində Kəb İbn Ucranın yanında oturdum və ondan: “Orucun fidyəsi” ayəsini soruşdum. Peyğəmbərin ﷺ yanına gətrildim. Bit o, qədər çox idi ki, üzümə tökülürdü. Peyğəmbər: “Mən məşəqqətin səndə bu dərəcəyə çatdığını heç düşünməzdim. Sən bir qoyun tapa bilərsənmi?” deyə buyurdu. Mən: “Xeyr” dedim. Peyğəmbər: “Üç gün oruc tut və ya hər bir fəqirə yarım Saa buğda düşmək üzərə altı fəqiri doyur və başını qırx” deyə buyurdu. Bu ayə xüsusi olaraq mənim barəmdə nazil oldu, ümumən isə sizə aiddir” dedi. (Buxari 4517, Muslim 2940, 1201/85)

جواز الحجاماة للمحرم

Ehramlının Qan Aldırmasının İcazəli Olması

حدیث ابْنِ بُحَيْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: احْتَجَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ مُحْرِمٌ، بِلَحْيِ حِمْلٍ، فِي وَسْطِ رَأْسِهِ

751. İbn Buheyne rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ihramda olduğu halda Ləhyi Cəməldə (Məkkə ilə Mədinə arasında yer) ikən başının ortasından qan aldırdı. (Buxari 1836, 5698, Muslim 2943, 1203/88)

جواز غسل المحرم بدنه ورأسه

Ehramlı Kimsənin Bədənini Və Başını Yumasının Caiz Olması

حديث أبي أيوب الأنصاري عن عبد الله ابن حنين، قال: إنَّ عبدَ الله بنَ العباسِ والمِسورَ بنَ مخرمةَ اختلَفَا بالأبواءِ؛ فقالَ عبدُ الله بنُ عباسٍ: يَغسِلُ المُحْرِمُ رأسَهُ؛ وَقَالَ المِسورُ: لَا يَغسِلُ المُحْرِمُ رأسَهُ؛ فَأرْسَلَنِي عبدُ الله بنُ العباسِ إلى أبي أيوبَ الأنصاريِّ فوجدتهُ يَغتَسِلُ بينَ القَرْنَيْنِ، وهو يُسْتَرُ بثوبٍ، فسَلَّمْتُ عليه، فقالَ: مَنْ هذا فقلتُ: أنا عبدُ الله بنُ حنينٍ، أُرْسَلَنِي إِلَيْكَ عبدُ الله بنُ العباسِ أَسْأَلُكَ كَيْفَ كَانَ رَسولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغسِلُ رأسَهُ وهو مُحْرِمٌ فَوَضَعَ أبو أيوبَ يَدَهُ عَلَى الثَّوْبِ، فَطَاطَأَهُ حَتَّى بَدَأَ لِي رَأْسَهُ، ثُمَّ قَالَ لِإِنْسَانٍ يَصُبُّ عَلَيْهِ: اصْبُبْ؛ فَصَبَّ عَلَى رَأْسِي، ثُمَّ حَرَكَ رَأْسَهُ بِيَدِي، فَأَقْبَلَ بِهِمَا وَأَدْبَرَ؛ وَقَالَ: هَكَذَا رَأَيْتَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُ

752. Abdullah İbn Huneyn ﷺ rəvayət edir ki, Əbva deyilən yerdə Abdullah İbn Abbasla, Misvar İbn Məxrəmə ﷺ arasında fikir ayrılığı düşdü. İbn Abbas: “İhramda olan adam başını yuya bilər” deyir, Misvar İbn Məxrəmə: “Yuya bilməz” deyirdi. Onda İbn Abbas məni Əbu Əyyub əl-Ənsarinin ﷺ yanına göndərdi. Mən gedib onu iki sütun arasında paltarını pərdə tutub qüsl etdiyini gördüm. Mən ona salam verdim və o: “Kimdir?” deyə soruşdu. Dedim: “Mənəm – Abdullah İbn Huneyn. Abdullah İbn Abbas ﷺ məni sənin yanına göndərib ki, Peyğəmbərin ﷺ ihramda ikən başını necə yuduğunu səndən soruşum.” Onda Əbu Əyyub əli ilə paltardan tutub onu (o qədər) aşağı saldı ki, mən onun başını gördüm. Sonra onun başına su tökən adama: “Tök” dedi. Adam onun başına su tökdü və o, əllərini qabağa və dala apararaq başını yudu və dedi: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə etdiyini gördüm.” (Buxari 1840, Muslim 2946, 1205/91)

ما يفعل المحرم إذا مات

Ehramlı Bir Kimsənin Öldüyü Vaxt Ediləcək Əməllər

حديث ابن عباس، قال: بَيْنَمَا رَجُلٌ وَأَقِفٌ بِعَرَفَةَ، إِذْ وَقَعَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَوَقَصَتْهُ، أَوْ قَالَ، فَأَوَقَصَتْهُ؛ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ، وَكَفَّنُوهُ فِي ثَوْبَيْنِ وَلَا تُحَنِّطُوهُ، وَلَا تُحَمِّرُوا رَأْسَهُ، فَإِنَّهُ يَبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبَّيًّا

753. İbn Abbas ﷺ demişdir: “Bir nəfər Ərəfatda ikən dəvəsinin üstündən yerə yıxıldı və boynu sındı. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Onu su və sidr ilə yuyun və iki parçaya bürüyün; ona ətir vurmayın, başını da örtməyin, çünki Qiyamət günü o, təlbiyə deyə-deyə həşr olunacaq.” (Buxari 1265, 1851, Muslim 2953, 1206/98)

جواز اشتراط المحرم التحلل بعذر المرض ونحوه

Ehramlının Xəstəlik Və Ona Bənzər Üzürlü Bir Səbəbdən Dolayı Ehramdan Çıxmağın Şərt Qoşmasının İcazəli Olması

حديث عائشة، قَالَتْ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَلَى ضُبَاعَةَ بِنْتِ الزُّبَيْرِ، فَقَالَ لَهَا: لَعَلَّكَ أَرَدْتَ الْحَجَّ قَالَتْ: وَاللَّهِ لَا أَجِدُنِي إِلَّا وَجِعَةً فَقَالَ لَهَا: حُجِّي وَاسْتَرِطِي، قُولِي: اللَّهُمَّ مَجِّئِي حَيْثُ حَسَبْتَنِي وَكَأَنْتَ تَحْتَ الْمِقْدَادِ بْنِ الْأَسْوَدِ

754. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Dubaə Bint Zubeyrin yanına gəlib ona dedi: “Deyəsən, sən həccə getmək istəyirsən?”. Qadın: “Vallahı, mən özümü çox pis hiss edirəm”. Peyğəmbər: “Sən həccini yerinə yetir və: “Allahım, Sən məni harada dayandırsan, orada ihramdan çıxacağam!” deyərək şərt kəs. Bu qadın Miqdad ibn Əsvədin arvadı idi.” (Buxari 5089, Muslim 2960, 1207/154)

بيان وجوه الإحرام وأنه يجوز إفراد الحج والتمتع والقران وجواز إدخال الحج على العمرة، ومتى يحل القارن من نسكه

Həccin Növlərinin Bəyanı, İfrad, Təməttü Və Qiran Həccini Etməyin İcazəli Olması, Həccin Ümrə ilə Birlikdə Etməyin İcazəli Olması Və Qiran Həccini Edənin Nə Zaman Ehramdan Çıxacağı

حديث عائشة، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ، فَأَهْلَلْنَا بِعُمْرَةٍ، ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ فَلْيَهْلِلْ بِالْحَجِّ مَعَ الْعُمْرَةِ، ثُمَّ لَا يَحِلُّ حَتَّى يَجِلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا فَقَدِمْتُ مَكَّةَ وَأَنَا حَائِضٌ، وَلَمْ أَطْفِئِ بِالْبَيْتِ وَلَا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، فَشَكَوْتُ ذَلِكَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: انْقِضِي رَأْسَكَ، وَامْتَشِطِي وَأَهْلِي بِالْحَجِّ وَدَعِي الْعُمْرَةَ فَفَعَلْتُ فَلَمَّا قَضَيْنَا الْحَجَّ أَرْسَلَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ إِلَى التَّعِيمِ، فَاعْتَمَرْتُ فَقَالَ: هَذِهِ مَكَانُ عُمْرَتِكَ قَالَتْ: فَطَافَ الَّذِينَ كَانُوا أَهْلُوا بِالْعُمْرَةِ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، ثُمَّ حَلَّوْا، ثُمَّ طَافُوا طَوَافًا وَاحِدًا بَعْدَ أَنْ رَجَعُوا مِنْ مِنَى وَأَمَّا الَّذِينَ جَمَعُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَإِنَّمَا طَافُوا طَوَافًا وَاحِدًا

755. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbərlə ﷺ bərabər Vida həccinə çıxmışdıq. Ümrə niyyətiylə ehrama girdik. Sonra Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kimin yanında heyvanı varsa həcc və ümrəyə niyyət edib ehrama girsin. Sonra hər iksini (bitirməmiş) ehramdan çıxmasın. Məkkəyə çatdıqda mən heyz oldum. Kəbəni, Səfa və Mərvanı təvaf etmədim. Bundan Peyğəmbərə ﷺ şikayət etdim. O: “Saçını aç, daran, ümrəni tərək et və həccə niyyət et!” deyə buyurdu. Mən elə də etdim. Həccini bitirdikdən sonra

Peyğəmbər ﷺ məni AbdurRahman İbn Əbu Bəkrlə birlikdə Tənim (ehrama girmək üçün yer) adlanan yerə göndərdi. Ümrə etdim. Peyğəmbər: “Bu ümrənin əvəzinədir”. Aişə: “Kim ümrəni niyyət etmişdirsə Kəbəni, Səfa və Mərvanı təvaf edib ehramdan çıxdılar. Sonra minadan qayıdanda bir təvaf da etdilər. Lakin kim həcc və ümrəyə niyyət etmişdirsə onlar yalnız bir təvaf etdilər”. (Buxari 1556, Muslim 2968, 1211/111)

حَدِيثَ عَائِشَةَ، قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ، فَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بَعْمُرَةَ، وَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِحَجٍّ، فَقَلِمْنَا مَكَّةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَحْرَمَ بَعْمُرَةَ وَلَمْ يَهْدِ فَلْيَحْلِلْ، وَمَنْ أَحْرَمَ بَعْمُرَةَ وَأَهْدَى فَلَا يَحِلُّ حَتَّى يَحِلَّ بِنَحْرِ هَدْيِهِ، وَمَنْ أَهَلَ بِحَجٍّ فَلْيَتِمَّ حَجَّهُ قَالَتْ: فَحَضْتُ فَلَمْ أَزَلْ حَائِضًا حَتَّى كَانَ يَوْمَ عَرَفَةَ وَلَمْ أَهْلِلْ إِلَّا بِبَعْمُرَةَ، فَأَمَرَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَتَقَضَّ رَأْسِي وَأَمْتَشِطَ وَأَهَلَ بِحَجٍّ، وَأَتْرَكَ الْعُمْرَةَ، فَفَعَلْتُ ذَلِكَ حَتَّى قَضَيْتُ حَجِّي؛ فَبَعَثَ مَعِيَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ، وَأَمَرَنِي أَنْ أَعْتَمِرَ، مَكَانَ عُمْرَتِي، مِنَ التَّعِيمِ

756. Aişə رəvayət edir ki, biz Vida həccində Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə yola çıxdıq. Bizdən kimi ümrə niyyətiylə ehrama girmiş, kimi də həcc niyyətiylə ehrama girmişdir. Nəhayət Məkkəyə gəldik. Peyğəmbər: “Ümrə niyyətiylə ehrama girib qurban kəsməyənin ehramdan çıxsin. Ümrə niyyətiylə ehrama girib qurban kəsən ta qurbanını kəsmək surətiylə ehramdan çıxıncaya qədər ehramdan çıxmasın. Həcc niyyətiylə ehrama girmiş olan isə həccini tamamlasın” buyurdu. Aişə: “Mən heyz oldum və Ərafa gününə qədər heyzli oldum. Mən isə sırf ümrə niyyətiylə ehrama girmişdim. Peyğəmbər ﷺ mənə saçımı açmağı, daranağı, həcc niyyətiylə ehrama girməyimi və ümrəni tərək etməyimi əmr etdi. Mən də bunları etdim. Nəhayət həccimi yerinə yetirdikdə Əbu Bəkrin oğlu AbdurRahmanı mənimlə göndərdi və mənə ümrənin yerinə Tənim adlanan yerdən ümrə etməyimi əmr etdi”. (Buxari 319, Muslim 2969, 1211/112)

حَدِيثَ عَائِشَةَ، قَالَتْ: خَرَجْنَا لَا نَرَى إِلَّا الْحَجَّ، فَلَمَّا كُنَّا بِسَرِفٍ حِضْتُ، فَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَبْكِي، قَالَ: مَا لَكَ، أَتَفْسَدْتِ قُلْتُ: نَعَمْ قَالَ: إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى نَبَاتِ آدَمَ فَأَقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ قَالَتْ: وَصَحِّي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ نِسَائِهِ بِالْقِرَاءَةِ

757. Aişə رəvayət edir ki, biz həcc ziyarətini yerinə yetirmək məqsədilə yola çıxdıq. (Nəhayət,) gəlib Sərifə (Məkkənin on bir kilometrliyində yerləşən yerə) çatdıqda mən heyz oldum. Peyğəmbər ﷺ mənim yanıma girib ağladığımı gördü və: “Sənə nə olub? Yoxsa heyz olmusan?” deyə soruşdu. Mən: “Bəli!” deyə cavab verdim. O dedi: “Bu, Allahın Adəm qızları üçün əzəldən müəyyən etdiyi bir işdir. Buna görə də sən, hacıların yerinə yetirdiyi (həcc əməllərinin hamısını) yerinə yetir. Yalnız Kəbəni təvaf etməkdən başqa.” Aişə:

“Peyğəmbər ﷺ zövcələri adından bir inək qurban etdi” dedi. (Buxari 294, 5559, Muslim 2976, 1211/119)

حديث عائشة، قالت: خرجنا مهلين بالحج في أشهر الحج وحرم الحج، فنزلنا سرف، فقال النبي صلى الله عليه وسلم لأصحابه: من لم يكن معه هدي فأحب أن يجعلها عمرة فيفعل، ومن كان معه هدي فلا وكان مع النبي صلى الله عليه وسلم ورجال من أصحابه ذوي قووه الهدي، فلم تكن لهم عمرة، فدخل علي النبي صلى الله عليه وسلم وأنا أبكي، فقال: ما يبكيك قلت: سمعتك تقول لأصحابك ما قلت فمُنعت العمرة، قال: وما شأنك قلت: لا أصلي قال: فلا يضرك، أنت من بنات آدم، كتبت عليك ما كتبت عليهن، فكوني في حجتك، عسى الله أن يرزقكها قالت: فكنت، حتى نفرنا من منى، فنزلنا المصحب، فدعا عبد الرحمن، فقال: اخرج بأختك الحرم، فلتهل بعمره، ثم افرغا من طوافكما أنتظركما ههنا فأتينا في جوف الليل، فقال: فرغتما قلت: نعم فنادى بالرجل في أصحابه، فارتحل الناس ومن طاف بالليل قبل صلاة الصبح، ثم خرج موجهًا إلى المدينة

758. Aişə رəvayət edir ki, bizlər həcc ayları içində və həcc haramları (haram aylarda) həcc niyyətiylə ehrama girib təlbiyyə edərək (Mədinədən) çıxdıq. Nəhayət Sərif adlanan yerə çatdıq. Peyğəmbər ﷺ səhabələrinə: “Hər kimin yanında qurbanı yoxdursa və həccini ümrəyə çevirmək istəyirsə belə də etsin. Bərabərində qurbanı olan kimsəyə gəldikdə isə o, həccini ümrəyə çevirməsin” deyərək buyurdu. Peyğəmbərin ﷺ yanında və səhabələrdən qüvvət sahibi olan bir qrup kimsələrin yanlarında qurbanlıq heyvanlar vardı. Bunlar üçün ümrə etmək (mümkün) olmadı. Mən heyz oldum. Peyğəmbər ﷺ yanıma daxil oldu. Mən (həcc əhkamlarını yerinə yetirə bilməyəcəyim deyərək) ağlayırdım. Peyğəmbər: “Səni ağladan nədir?” deyərək buyurdu. Mən: “Səhabələrinə söyləmiş olduğun sözləri mən eşitdim. Mən isə ümrədən qaldım” dedim. Peyğəmbər: “Halın nədir?” dedi. Mən: “Namaz qılmıram” dedim. Peyğəmbər: “Bu hal sənə zərər verməz. Sən də Adəm qızlarından bir qadınsan. Onların üzərinə yazılmış olan sənənin də üzərinə yazılmışdır. Sən həcc niyyətində ol! Umulur Allah səni ruziləndirər” deyərək buyurdu. Aişə: “Artıq mən Peyğəmbərin ﷺ əmr etdiyi kimi həcc niyyətində idim. Nəhayət həcc əməllərini bitirib Minadan dağıldığımız və Muhassəbdə qonaq olduğumuz zaman Rəsulullah qarşıma AbdurRahmanı çağırırdı və: “Bacını haramdan çıxar, ümrə niyyətiylə ehrama girib təlbiyyə etsin. Sonra ümrə təvafını bitirdikdən sonra mən sizləri burada gözləyirəm” deyərək buyurdu. Biz ümrəmizi bitirdikdən sonra gecə ikən ora gəldik. Rəsulullah: “Ümrənizi bitirdinizmi?” deyərək buyurdu. Mən: “Bəli” dedim. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ səhabələrinə də hərəkət etməi əmr etdi. Sübh namazından öncə Beyti də təvaf edənlər hərəkətə başladılar. Peyğəmbər ﷺ özü də Mədinəyə yola çıxdı”. (Buxari 1788, Muslim 2980, 1211/123)

حديث عائشة، خرَجنا مع النَّبيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا نَرَى إِلَّا أَنَّهُ الْحَجُّ، فَلَمَّا قَدِمْنَا تَطَوَّفْنَا بِالْبَيْتِ، فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَكُنْ سَاقَ الْهَدْيِ أَنْ يَحِلَّ، فَحَلَّ مَنْ لَمْ يَكُنْ سَاقَ الْهَدْيِ وَسَاوَاهُ لَمْ يَسْفِنْ فَأَخْلَلْنَ قَالَتْ عَائِشَةُ، فَحَضَّتْ فَلَمْ أُطْفَ بِالْبَيْتِ، فَلَمَّا كَانَتْ لَيْلَةَ الْحَصْبَةِ، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ يَرْجِعُ النَّاسُ بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ وَأَرْجِعُ أَنَا بِحَجَّةٍ قَالَ: وَمَا طُفْتُ لَيْلِي قَدِمْنَا مَكَّةَ قُلْتُ: لَا قَالَ: فَادْهَبِي مَعَ أُخَيْكِ إِلَى التَّعِيمِ فَأَهْلِي بِعُمْرَةٍ، ثُمَّ مَوْعِدُكَ كَذَا وَكَذَا قَالَتْ صَفِيَّةُ: مَا أُرَانِي إِلَّا حَابِسَتَهُمْ قَالَ: عَقَرِي حَلَقِي أَوْ مَا طُفْتُ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَتْ، قُلْتُ: بَلَى قَالَ: لَا بَأْسَ، انْفِرِي قَالَتْ عَائِشَةُ: فَلَقِيَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُصْعِدٌ مِنْ مَكَّةَ وَأَنَا مُنْهَبِطَةٌ عَلَيْهَا، أَوْ أَنَا مُصْعِدَةٌ وَهُوَ مُنْهَبِطٌ مِنْهَا

759. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə həcc ziyarətinə yollandıq. (Məkkəyə) gəlib çatdıqda Kəbəni təvaf etdik. Peyğəmbər ﷺ özü ilə qurbanlıq heyvan gətirməyənlərə ihramdan çıxmağı əmr etdi və onlar da ihramdan çıxdılar. Onun zövcələri özləri ilə heyvan gətirməmişdilər deyə ihramdan çıxdılar. Mən heyzli olduğum üçün Kəbəni təvaf etmədim. (Nəhayət,) Muhassəbdə olduğumuz gecə mən dedim: “Ya Rəsulullah, camaat ümrə və həcc ziyarətini yerinə yetirib (evlərinə) qayıdır, mən isə ancaq həcci yerinə yetirmişəm.” Peyğəmbər: “Biz Məkkəyə gəldiyimiz gecədə sən təvaf etmədinmi?” deyə soruşdu. Mən: “Xeyr!” dedim. O buyurdu: “Qardaşınla birlikdə Tən'imə get və ümrə üçün ihrama gir. Sonra filan yerdə görüşərik.” Səfiyyə dedi: “Mən elə güman edirdim ki, (heyzli olduğum üçün) onları (yoldan) saxlayacağam.” Peyğəmbər: “Zavallı qadın! Məgər sən qurban günü təvaf etməmişən?” O: “Etmişəm” dedi. Peyğəmbər: “Zərəş yoxdur, gedək!” (Buxari 1561, Muslim 2988, 1211/128)

حديث عبد الرحمن بن أبي بكر، أن النَّبيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُ أَنْ يُرِدَفَ عَائِشَةَ وَيُعِيرَهَا مِنَ التَّعِيمِ

760. AbdurRəhman İbn Əbu Bəkr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ona Aişəni tərkinə alıb (Tənimə) aparmağı, (Aişə niyyət edib ihrama girdikdən sonra) ziyarət boyu onu müşayiət etməyi əmr etmişdir. (Buxari 1784, Muslim 2995, 1212/135)

حديث جابر بن عبد الله عن عطاء؛ سمعتُ جابرَ بنَ عبدِ اللهِ، في أناسٍ معه، قال: أهْلَلْنَا، أصحابَ رسولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ في الحَجِّ خَالِصًا لَيْسَ مَعَهُ عُمْرَةٌ قَالَ عَطَاءٌ، قَالَ جَابِرٌ: فَقَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَبْحَ رَابِعَةٍ مَضَتْ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ، فَلَمَّا قَدِمْنَا أَمَرَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَحِلَّ، وَقَالَ: أَجْلُوا وَأَصِيبُوا مِنَ النِّسَاءِ قَالَ عَطَاءٌ، قَالَ جَابِرٌ وَلَمْ يَعْرِمْ عَلَيْهِمْ، وَلَكِنْ أَحْلَهُنَّ لَهُمْ؛ فَبَلَغَهُ أَنَا نَقُولُ: لَمَّا لَمْ يَكُنْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ عَرَفَةَ إِلَّا خَمْسٌ أَمَرْنَا أَنْ نَحِلَّ إِلَى نِسَائِنَا، فَنَأْتِي عَرَفَةَ نَقْطُرُ مَذَاكِرُنَا الْمَذْيَ قَالَ، وَيَقُولُ جَابِرٌ، بِيَدِهِ هَكَذَا، وَحَرَّكَهَا؛ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: قَدْ عَلِمْتُمْ أَنِّي أَتَقَاكُمْ اللهُ وَأَصْدُقُكُمْ وَأَبْرُكُمْ، وَلَوْلَا هَدْيِي لَحَلَلْتُ كَمَا تَحِلُّونَ، فَجَلُّوا فَلَوْ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ فَحَلَلْنَا وَسَمِعْنَا وَأَطَعْنَا

761. Ata İbn Əbi Rəbah rəvayət edir ki, Cabir İbn Abdullahdan رضي الله عنه eşitdim: “Biz, Peyğəmbərin ﷺ səhabələri xalis olaraq, bərabərində ümrə olmayaraq həcc

niyyətiylə ehrama girdik. Ata dedi ki, Cabir ﷺ dedi: “Peyğəmbər ﷺ Zül Hiccənin dördü sübh tezdən (Məkkəyə) gəldi. Biz də ora gəldikdə Peyğəmbər ﷺ bizlərə ehramdan çıxmağımızı əmr etdi və: “Ehramlarınızdan çıxın və qadınlarınıza sahib olun” deyə buyurdu. Ata dedi ki, Cabir ﷺ dedi: “Lakin Peyğəmbər ﷺ qadınlarla cinsi münasibət etmələri xüsusunda kəsin bir əmr vermədi. Lakin qadınları ərləri üçün halal etdi. Bizimlə Ərafa günü arasında ancaq beş gün qaldığı halda qadınlarımızla cinsi münasibət etməyimiz və nəticədə zəkərlərimiz məni axıdaraq Ərafata çıxmağımızı əmr edir – deyə söylədiyimiz Peyğəmbərə ﷺ çatdı. Ata: Cabir ﷺ işarə edər və əlini hərəkət etdirərək belə göstərirdi” dedi. Peyğəmbər ﷺ ayağa qalxaraq buyurdu: “Qəti olaraq biliniz ki, mən sizin Allaha ən təqalı olanınız, ən sadıqınız, ən itaətkarınızam. Əgər yanımda qurbanım olmasaydı sizin ehramdan çıxdığınızı kimi mən də ehramdan çıxardım. Belə olacağını bilsəydim özümlə heyvan gətirməzdim. Ona görə də ehramdan çıxın” deyə buyurdu. Bizlər də ehramdan çıxıb Peyğəmbəri ﷺ dinlədik və itaət etdik”. (Buxari 7367, Muslim 3002, 1216/141)

حديث جابر، قال: أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيًّا أَنْ يُقِيمَ عَلَيَّ إِحْرَامِي قَالَ جَابِرٌ: فَقَدِمَ عَلَيَّ مِنْ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِسَعَائِيهِ، قَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بِمِمْ أَهَلَّتْ يَا عَلِيُّ قَالَ: بِمَا أَهَلَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: فَأَهْدِ وَأْمَكْتُ حَرَامًا كَمَا أَنْتَ قَالَ، وَأَهْدِي لَهُ عَلِيًّا هَدِيًّا

762. Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Əliyə ehramı üzərində qalmasını əmr etdi. Cabir: “Əli İbn Əbu Talib ﷺ Yəmən qənimətinin beşdə birini təslim almaq vəzifəsilə gəldi”. “Peyğəmbər: “Ya Əli, nə niyyətlə ehrama girmisən?” deyə buyurdu. Əli: “Peyğəmbərin ﷺ ehrama girdiyi kimi ehrama girmişəm” dedi. Peyğəmbər: “Ehramında qal və qurbanını kəs”. Sonra Əli ﷺ Peyğəmbərə ﷺ də qurban hədiyyə etdi (qurbanını gətirdi)”. (Buxari 4352, Muslim 3002, 1216/114)

حديث جابر بن عبد الله، أن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهَلَّ وَأَصْحَابُهُ بِالْحَجِّ، وَنَاسٌ مَعَ أَحَدٍ مِنْهُمْ هَدَى، غَيْرَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَطَلْحَةَ وَكَانَ عَلِيُّ قَدِمَ مِنَ الْيَمَنِ وَمَعَهُ الْهَدْيُ، فَقَالَ: أَهَلَّتْ بِمَا أَهَلَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ وَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَذِنَ لِأَصْحَابِهِ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً، يَطُوفُوا بِالْبَيْتِ، ثُمَّ يُفَصِّرُوا وَيَجْلُوا، إِلَّا مَنْ مَعَهُ الْهَدْيُ، فَقَالُوا نَنْطَلِقُ إِلَى مَبِيٍّ وَذَكَرْنَا أَحَدِنَا يَقْطُرُ فَبَلَغَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: لَوْ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ، وَلَوْلَا أَنَّ مَعِيَ الْهَدْيَ لَأَخْلَلْتُ وَأَنَّ عَائِشَةَ حَاضَتْ، فَتَسَكَّتِ الْمَنَاسِكُ كُلَّهَا، غَيْرَ أَنَّهَا لَمْ تَطْفُ بِالْبَيْتِ؛ قَالَ: فَلَمَّا طَهَّرْتُ وَطَافْتُ، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْتَ تَطْلُقُونَ بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ وَأَنْتَ تَطْلُقُ بِالْحَجِّ فَأَمَرَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ أَنْ يَخْرُجَ مَعَهَا إِلَى النَّعِيمِ، فَاعْتَمَرَتْ بَعْدَ الْحَجِّ فِي ذِي الْحِجَّةِ وَأَنَّ سُرَاقَةَ بْنَ مَالِكٍ بْنِ جُعْشَمٍ لَقِيَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِالْعَقْبَةِ وَهُوَ يَرْمِيهَا، فَقَالَ: أَلَيْسَ هَذِهِ خَاصَّةٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: لَا، بَلْ لِلْأَبَدِ

763. Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ və səhabələri həcc niyyətiylə

ehrama girib təlbiyyə etdilər. Ehrama girdikləri zaman Peyğəmbər ﷺ ilə Təlhədən ﷻ başqa heç kəsin qurbanlı yox idi. Bir də Yəməndən gələn Əlinin ﷻ yanında qurbanlı vardı. Əli: “Mən Rəsulullahın ﷺ ehrama girdiyi kimi ehrama girib təlbiyyə etdim” dedi. (Məkkəyə gəldikləri zaman) Peyğəmbər ﷺ səhabələrinə (Ehrama girərkən niyyət etdikləri həcci) ümrəyə şevirmələrinə, Kəbəni təvaf etmələrinə sonra saçlarını qısaldaq ehramdan çıxmalarına izn verdi. Yalnız yanlarında qurbanlıq olan kimsələrə ehramdan çıxmamalarını əmr etdi. (həcci ümrəyə çevirən səhabələr) Biz cinsiyyət üzvlərimizdən məni axar halda Minaya gedəcəyik (bunlar isə ehmrlı qalacaqlar)” dedilər. Səhabələrin bu sözü Peyğəmbərə ﷺ çatdı: “Həcc aylarında ümrənin icazəli olduğunu indi bildiyim kimi ehrama girərkən də bilmiş olsaydım qurbanlıq götürməzdim. Yanımda urbanlıq olmasaydı mən də sizin kimi ehramdan çıxardım” deyə buyurdu. Aişə ﷺ də heyz oldu. Aişə ﷺ bu halında həccin bütün əhkamlarını yerinə yetirdi, yalnız Beyti təvaf etməkdən başqa. Ravi: “Təmizləndikdən sonra təvaf etdi və: “Yə Rəsulullah! Sizlər bir həcc və bir ümrə ilə gedəcəksiniz, mən isə bir həcc ilə” dedim. Peyğəmbər ﷺ Əbu Bəkrin ﷻ oğlu Abdurrahmana: “Aişə ﷺ ilə bərabər Tənimə qədər çıxmasını əmr et! Beləcə Aişə ﷺ həcdən sonra Zil Hiccə ayının içində bir ümrə də etdi. Suraka İbn Məlik İbn Cüşum ﷻ, Peyğəmbər ﷺ ilə Aqabə Cəmərasına daş atarkən qarşılaşdı. Ya Rəsulullah! (Həcc aylarında ümrə etmək) yalnız sizlərimi aiddir?” dedi. Peyğəmbər: “Xeyr, (yalnız bizlərə deyil) Qiyamətə qədər (bütün hacılara)” deyə buyurdu. (Buxari 1785, Muslim 3002, 1216/141)

في الوقوف وقوله تعالى (ثم أفيضوا من حيث أفاض الناس)

Dayanmaq Haqda Allahın Sözü: “Sonra İnsanların Axışib Gəldiyi Yerdən Siz Də Gəlin”

حديث عائشة قال عروة: كَانَ النَّاسُ يَطُوفُونَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ عُرَاةً إِلَّا الْخُمْسَ، وَالْخُمْسُ قُرَيْشٌ وَمَا وَكَلَتْ، وَكَانَتْ الْخُمْسُ يَحْتَسِبُونَ عَلَى النَّاسِ: يُعْطِي الرَّجُلَ الرَّجُلَ الثِّيَابَ يَطُوفُ فِيهَا، وَتُعْطِي الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ الثِّيَابَ تَطُوفُ فِيهَا، فَمَنْ لَمْ يُعْطِهِ الْخُمْسُ طَافَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانًا؛ وَكَانَ يُفِيضُ جَمَاعَةَ النَّاسِ مِنْ عَرَافَاتٍ، وَيُفِيضُ الْخُمْسَ مِنْ جَمْعٍ، وَعَنْ عَائِشَةَ أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي الْخُمْسِ (ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ) قَالَ: كَانُوا يُفِيضُونَ مِنْ جَمْعٍ فَدُعُوا إِلَى عَرَافَاتٍ

764. Urvə deyir ki, insanlar cahiliyyədə Kəbəni çılpaq təvaf edərtilər. Yalnız Humsdan başqa. Hums Qureyş və ondan törənən qəbilələrdən ibarət idi. Bu Hums slar insanlara savab qazanmaq niyyətilə Allah üçün libaslar verib savab qazanardırlar. Kişi kişiyə libas verir, o da aldığı libasda təvaf edirdi, qadın da

qadına libas verir ki, onda təvaf edərdi. Humslunun libas vermədiyi kimsə isə Kəbəni çılpaq təvaf edərdi. İnsanlar Ərafatdan çıxardılar, Hums isə Muzdəlifədən çıxardı. Aişə رضي الله عنها deyir ki, bu ayə Hums haqqında nazil olu: **“Sonra İnsanların Axışib Gəldiyi Yerdən Siz Də Gəlin”**. (əl-Bəqərə 199). Onlar Muzdəlifədən çıxırdılar (Allah) onları Ərafata getməklərini əmr etdi”. (Buxari 1665, Muslim 3013, 3014, 1219/152)

حدِيثُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ قَالَ: أَضَلَلْتُ بَعِيرًا لِي، فَذَهَبْتُ أَطْلُبُهُ يَوْمَ عَرَفَةَ، فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَقْبًا بِعَرَفَةَ، فَقُلْتُ: هَذَا وَاللَّهِ مِنْ الْحُمْسِ، فَمَا شَأْنُهُ هَهُنَا

765. Cubeyr İbn Mutim رضي الله عنه demişdir: “Ərəfa günü mənəmə itdi və mən onu axtarmağa getdim. (Bu vaxt) Peyğəmbərin ﷺ Ərəfatda dayandığını görəndə (öz-özümə) dedim: “Vallahi, bu adam əhməsilidir⁵¹ Elə isə onun burada nə işi var?” (Buxari 1664, Muslim 3015, 1220/135)

في نسخ التحلل من الإحرام والأمر بالتمام

Ehramdan Çıxmanın Nəsx Olması Və Həccə Tamamlamağın Əmr Edilməsi

حدِيثُ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِالْبَطْحَاءِ؛ فَقَالَ: أَحَجَّجْتَ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: بِمَا أَهَلَّلتُ قُلْتُ: لَبَّيْكَ، يَا هَلَالِ كَاهِلَالِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أَحَسَّنتَ، انْطَلِقْ فَطَفِ بِالْبَيْتِ وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ أَتَيْتُ امْرَأَةً مِنْ نِسَاءِ بَنِي قَيْسٍ فَقُلْتُ رَأْسِي، ثُمَّ أَهَلَّلتُ بِالْحَجِّ؛ فَكُنْتُ أُفْتِي بِهِ النَّاسَ حَتَّى خِلَافَةَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَذَكَرْتُهُ لَهُ، فَقَالَ: إِنْ تَأْخُذُ بِكِتَابِ اللَّهِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُنَا بِالتَّمَامِ، وَإِنْ تَأْخُذُ بِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَجْلُ حَتَّى بَلَغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ

766. Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, mən Rəsulullah ﷺ Bathda olduğu zaman yanına gəldim. Rəsulullah: “Həccə niyyəət etdinmi?” deyə buyurdu. Mən: “Bəli, niyyəət etdim” dedim. Rəsulullah: “Hansı həccə niyyəət edib ehrama girdim” dedi. Mən: “Peyğəmbərin ﷺ ehrama girdiyi kimi ehrama girib Ləbbeykə” dedim. Rəsulullah: “Çox gözəl, indi get Beyti təvaf et və Səfa və Mərva arasında səy et!” deyə buyurdu. Bunları etdikdən sonra Qeys oğullarından olan bir qadının yanına gəldim. Başımın saçıcı taradı. (bərəbərimdə qurban olmadığı üçün ümrə edib ehramdan çıxdım). Sonra həcc niyyəətiylə ehrama girib təlbiyyə etdim. Artıq sonralar mən ta Ömər رضي الله عنه xəlifəliyinə kimi

⁵¹ İslamaqədərki dövrdə bəzi ərəb qəbilələri, o cümlədən də qureyş qəbiləsi “əhməsi” – yəni imanında və əqidəsində səmimi olanlardan sayılırdılar. Onların əqidəsinə görə, Ərəfatda durmaq vacib sayılırdı.

insanlara bu fətva edirdim. Ömər ﷺ xəlifə olduğu zaman bunu ona zikr etdim. Ömər: “Allahın kitabın alsaq o, bizə: Allah üçün həcc və ümrəni tam yerinə yetirin” (əl-Bəqərə 196). Allah Rəsulunun ﷺ Sünnəsini alsaq qurban kəsiləcək yerə çatana qədər ehramdan çıxmamışdır” dedi. (Buxari 1724, Muslim 3016, 1221/154)

جواز التمتع

Təməttu Həccinin İcazəli Olması

حدیثِ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: أُتِرْتُ آيَةَ الْمُتَمَتِّعِ فِي كِتَابِ اللَّهِ، فَفَعَلْنَاهَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَمْ يُنَزَّلُ قُرْآنٌ مُحَرَّمٌ، وَكَمْ يَنْهَى عَنْهَا حَتَّى مَاتَ قَالَ رَجُلٌ بِرَأْيِهِ مَا شَاءَ

767. İmran İbn Husayn ﷺ demişdir: “Allahın Kitabında təməttu (həcci) bərəsində ayə nazil olmuş və biz Peyğəmbərin ﷺ yanında ona əməl etmişik. Peyğəmbər ﷺ vəfat edənədək bu ayəni haram buyuran və ya onu qadağan edən bir ayə nazil olmamışdır. Bu haqda bir adam⁵² yalnız öz fikrini söyləmişdir.” (Buxari 4518, Muslim 3036, 1226/169).

وجوب الدم على المتمتع وأنه إذا عدمه لزمه صوم ثلاثة أيام في الحج وسبعة إذا رجع إلى أهله

Təməttu Edən Kimsəyə Qurban Kəsməyin Vacib Olması, İmkan Tapmayan Kimsəyə Üç Gün Həccdə Oruc Tutması Və Yeddi Günü Ailəsinə Döndüyü Zaman Tutmasının Lazımlığı

حدیثِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: تَمَتَّعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ وَأَهْدَى، فَسَاقَ مَعَهُ الْهَدْيَ مِنْ ذِي الْحَلِيفَةِ، وَبَدَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَهْلًا بِالْعُمْرَةِ، ثُمَّ بِالْحَجِّ فَتَمَتَّعَ النَّاسَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ، فَكَانَ مِنَ النَّاسِ مَنْ أَهْدَى، فَسَاقَ الْهَدْيَ، وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ يَهْدِ، فَلَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ قَالَ لِلنَّاسِ: مَنْ كَانَ مِنْكُمْ أَهْدَى فَإِنَّهُ لَا يَجِلُّ لشيءٍ حُرْمٍ مِنْهُ حَتَّى يَقْضِيَ حَجَّهُ، وَمَنْ لَمْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَهْدَى فَلْيَطْفُ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، وَلْيَقْصِرْ وَلْيَجْلِلْ ثُمَّ لِيَهْلُ بِالْحَجِّ، فَمَنْ لَمْ يَجِدْ هَدْيًا فَلْيَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةَ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ فَطَافَ، حِينَ قَدِمَ مَكَّةَ، وَاسْتَلَمَ الرُّكْنَ أَوَّلَ شَيْءٍ، ثُمَّ خَبَّ ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ وَمَشَى أَرْبَعًا، فَرَكَعَ حِينَ قَضَى طَوَافَهُ بِالْبَيْتِ عِنْدَ الْمَقَامِ رَكَعَتَيْنِ، ثُمَّ سَلَّمَ، فَأَنْصَرَفَ فَأَتَى الصَّفَا، فَطَافَ بِالصَّفَا

⁵² Hədisin izahında deyilir ki, burada “bəziləri” deyildikdə Ömər ﷺ və Osman ﷺ nəzərdə tutulur. Belə ki, onlar “təməttu” həccini Sünnədən hesab etmirdilər deyə, camaata “qıran” həccini yerinə yetirməyi məsləhət bilirdilər.

وَالْمَرَوَّةَ سَبْعَةَ أَطْوَافٍ، ثُمَّ لَمْ يَحْلِلْ مِنْ شَيْءٍ حَرُمٍ مِنْهُ حَتَّى قَضَى حَجَّهُ وَنَحَرَ هَدْيَهُ يَوْمَ النَّحْرِ وَأَفَاضَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ ثُمَّ حَلَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ حَرُمٍ مِنْهُ وَفَعَلَ، مِثْلَ مَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مَنْ أَهْدَى وَسَاقَ الْهَدْيَ مِنَ النَّاسِ

768. Abdullah İbn Ömər ؓ demişdir: “Vida həccində Peyğəmbər ﷺ həccdən əvvəl ümrə ziyarətini yerinə yetirdi, qurbanlıq heyvanı da özü ilə gətirdi. O, qurbanlıq heyvanı Zul Huleyfədən gətirmişdi. Peyğəmbər ﷺ öncə ümrə, sonra da həcc niyyəti ilə ihrama girdi. İnsanlar da Peyğəmbər ﷺ ilə birlikdə öncə ümrə, sonra da həcc niyyəti ilə ihrama girdilər. Onlardan kimisi qurbanlıq heyvanı özü ilə gətirmiş, kimisi də gətirməmişdi. Peyğəmbər ﷺ Məkkəyə gəlib çatdıqda insanlara dedi: “Sizlərdən qurbanlıq heyvanları özləri ilə gətirənlər həcc ziyarətini tamamlayanadək ihramdan çıxmasınlar; qurbanlıq heyvanları özləri ilə gətirməyənlər isə (müqəddəs) Evi təvaf etsinlər, Səfa və Mərvə arasında səy etsinlər, saçlarını qısaltсынlar və ihramdan çıxsınlar. Sonra (Tərviyə günü) həcc niyyəti ilə ihrama girsinlər. Qurbanlıq tapmayanlar isə həcc günlərində üç gün və ailəsinin yanına qayıtdıqda yeddi gün oruc tutsunlar.” (Buxari 1691, Muslim 3014, 1227/174).

حَدِيثَ عَائِشَةَ عَنْ عُرْوَةَ، أَنَّ عَائِشَةَ، أَخْبَرَتْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي تَمَتُّعِهِ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ، فَتَمَتَّعَ النَّاسُ مَعَهُ، بِمِثْلِ حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ السَّابِقِ

769. Aişə ؓ, Urvəyə ؓ rəvayət etdi ki, Peyğəmbər ﷺ ümrəni həccə qataraq Təməttu həcci etdi. İnsanlar da onunla bərabər Təməttu etdilər. İbn Ömərin ؓ hədisində olduğu kimi”. (Buxari 1692, Muslim 3042, 1228/175)

بيان أن القارن لا يتحلل إلا في وقت تحلل الحاج المفرد

Qıran Həcci Edən Kimsənin Ehramdan Yalnız İfadə Həcci Edən Kimsənin Çıxdığı Vaxt Çıxa Biləcəyinin Bəyanı

حَدِيثَ حَفْصَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا شَأْنُ النَّاسِ حَلُّوا بِعُمْرَةٍ وَلَمْ يَحْلِلُوا أَنْتَ مِنْ عُمْرَتِكَ قَالَ: إِنِّي لَبَدْتُ رَأْسِي وَقَلَّدْتُ هَدْيِي فَلَا أَجِلُّ حَتَّى أَنْحَرَ

770. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Həfsə ؓ demişdir: “Ya Rəsulullah, nə üçün camaat ümrəni yerinə yetirdikdən sonra ehramdan çıxmış, sən isə ümrəni yerinə yetirdikdən sonra ehramdan çıxmamısan. Peyğəmbər: “Mən saçımı

yapışdırılmışam⁵³ və qurbanlıq heyvanıma nişan taxmışam, elə buna görə də heyvanı kəsənədək ehramdan çıxmayacağam.” (Buxari 1566, 1725, 5916, Muslim 3043, 3047, 1229/179)

جواز التحلل بالإحصار وجواز القران

Mühasirə Səbəbilə Ehramdan Çıxmanın Və Qiran Həccinin İcazəli Olması

حديث عبد الله بن عمر؛ قال: حين خرج إلى مكة معتمراً في الفتنه: إن صيدت عن البيت صنعنا كما صنعنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم، فأهل بعمره من أجل أن النبي صلى الله عليه وسلم كان أهل بعمره عام الحديبية ثم إن عبد الله بن عمر نظر في أمره فقال: ما أمرهما إلا واحد فالتفت إلى أصحابه، فقال: ما أمرهما إلا واحد، أشهدكم أنني قد أوجبت الحج مع العمرة ثم طاف لهما طوافاً واحداً، ورأى أن ذلك مجزياً عنه وأهدى

771. Abdullah İbn Ömər ﷺ (Şam) ordusu fitnəsi ilində ümrə etmk üçün Məkkə istiqamətinə yola çıxdığı zaman (oğullarının o, il həcc etməməsinin daha xeyirli olacağını söyləmələrinə) cavabən: “Əgər mən Beytə yaxınlaşmaqdan qadağan olunsam biz də Rəsulullah ﷺ ilə bərabər etdiyimiz kimi edəriz buyurdu və Ümrə niyyətiylə (Zul Huleyfədən) Ehrama girib təbiyyə etdi. Çünki Peyğəmbər ﷺ də Hudeybiyyə ili belə bir ümrə niyyətilə ehrama girib təbiyyə etmişdir. Sonra Abdulah İbn Ömər ﷺ öz işində götür qoy edib dedi: “Ehramdan çıxmanın icazəsi Ümrə ilə həccin durumu eynidir, aralarında bir fərq yoxdur. Sonra üzünü yoldaşlarına yönəldib dedi: “Ümrə ilə həccin durumu ayrı ayrı deyil, birdir. Mən sizləri şahid tuturam ki, Mən ümrə ilə həccə özümə vacib etdim. (Qiran həccini niyyət etdi) Məkkəyə çatdıqda ümrə və həcc üçün bir təvaf etdi və bunu özünə kifayət bilib qurbanını kəsdi”. (Buxari 1813, Muslim 3048, 1230/180)

حديث ابن عمر أنه أراد الحج عام نزل الحجاج بابن الزبير، فقبل له: إن التمس كائناً بينهم قتالاً وإنا نخاف أن يصدوك، فقال: (لقد كان لكم في رسول الله أسوة حسنة) إذا أصنع كما صنع رسول الله صلى الله عليه وسلم، إني أشهدكم أنني قد أوجبت عمرة ثم خرج حتى إذا كان بظاهر البداء، قال: ما شأن الحج والعمرة إلا واحد، أشهدكم أنني قد أوجبت حجاً مع عمرتي وأهدى هدنياً اشتراه بقديدي، ولم يزد على ذلك، فلم ينحر ولم يحل من شيء حرم منه، ولم يحلق ولم يقصر حتى كان يوم النحر فنحر وحلق، ورأى أن قد قضى طواف الحج والعمرة بطوافه الأول وقال ابن عمر: كذلك فعل رسول الله صلى الله عليه وسلم

⁵³ Bunu ona görə edirdilər ki, uzun saçlar ziyarət edən adama maneə olmasın, habelə onu bit, birə, taxtabiti, gənə və başqa bu kimi həşəratlardan qorusun.

772. İbn Ömər ﷺ Həccacın, İbn Zubeyr ilə hər b etmək üçün (Məkkəyə) gəldiyi il həcc etmək istədi. Ona deyildi: “İnsanlar arasında bir hər b olduğu zaman biz onların səni həcc etməkdən saxlayacaqlarından qorxuruq”. İbn Ömər: “Allahın Elçisi sizlərə – Allaha və Axirət gününə ümidini bağlayanlara və Allahı çox zikr edənlərə gözəl nümunədir” (əl-Əhzab 21) Əgər (Beyti) həcc etməkdən saxlayarlarsa o zaman mən də Rəsulullahın etdiy kimi edərəm. Mən sizləri şahid tuturam ki, mən ümrə etməyi özümə vacib bildim. Sonra da yola çıxdı. Nəhayət (Zul Huleyfədə) olan Beyda meydanına çatdıqda: “Həcc ilə ümrənin halı bir şeydir (aralarında fərq yoxdur). Sizləri şahid tuturam ki, mən ümrəmlə bərabər həccə özümə vacib etdim” dedi. Yolda Qudeyd adlanan yerdə qurbanı aldı, apardı və bundan başqasını əlavə etmədi. Ehramı pozan bir şey etmədiyi üçün başqa bir qurban kəsməyə ehtiyac olmadı. Arada ehramdan çıxmıdı, ehramdan dolayı haram olan əməllərin heç biri ona halal olmadı (ehramında qaldı). Nə saçını qısaltı, nə də qırxdı. Nəhayət qurban günü qurbanı kəsdı, saçını qırxdı və ifadə təvafını etdi. İbn Ömər ﷺ Peyğəmbərin ﷺ də belə etdiyini söylədi”. (Buxari 1640, Muslim 3051, 1230/182)

في الإفراء والقران بالحج والعمرة

İfadə Həccə İlə Həccə Və Ümrəni Bərabər Etmək

حديث ابن عمر وأُتِيَ عَنْ بَكْرٍ، أَنَّهُ ذَكَرَ لِابْنِ عُمَرَ أَنَّ أُنْسًا حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْلَ بَعْمُرَةَ وَحَجَّجَهُ، فَقَالَ (ابْنُ عُمَرَ) : أَهْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَجِّ وَأَهْلَلْنَا بِهِ مَعَهُ، فَلَمَّا قَدِمْنَا مَكَّةَ، قَالَ: مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَدْيٌ فَلْيَجْعَلْهَا عُمْرَةً وَكَانَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَدْيٌ، فَقَدِمَ عَلَيْنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ مِنَ الْيَمَنِ حَاجًّا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بِمِ أَهْلَلْتُمْ فَإِنْ مَعَنَا أَهْلُكُ قَالَ: أَهْلَلْتُ بِمَا أَهْلَى بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَأَمْسِكْ فَإِنْ مَعَنَا هَدْيًا

773. Bəkr əl-Bəridən rəvayət edir ki, Ənəs İbn Məlik ﷺ dedi: “Peyğəmbər ümrə və həcc niyyətiylə ehrama girdiyini zikr etdi”. Bunun üzərin İbn Ömər: “Peyğəmbər ﷺ həcc niyyətiylə ehrama girmişdi. Bizlər də onunla bərabər həccə niyyət edib ehrama girdik. Məkkəyə gəldiyimiz zaman Peyğəmbər: “Kim heyvan gətirməyibsə həccini ümrəyə çevirsin” buyurdu. Peyğəmbərin ﷺ yanında isə heyvanı vardı. Bu vaxt Əli İbn Əbu Talib ﷺ Yəməndən bizim yanımıza həcc niyyətilə ehrama girmiş olaraq gəldi. Peyğəmbər: “Nə niyyətlə ehrama girdin?” deyə buyurdu. Əli: “Bərabərimidə əhlim (Fatimə عليها السلام) də vardır. Mən Peyğəmbərin ﷺ ehrama girdiyi kimi ehrama girdim”. Peyğəmbər: “Elə isə ehramda qal, çünki bizimlə bərabərimizdə qurbanlıq heyvan vardır”. (Buxari 4353, 4354, Muslim 30554, 1232/185)

ما يلزم من أحرم بالحج ثم قدم مكة من الطواف والسعي

Həcc Üçün Ehrama Girərkən Məkkəyə Gələn Kimsəyə Təvaf Və Səy

حديث ابن عمر عن عمرو بن دينار، قال: سألتنا ابن عمر عن رجل طاف بالبيت العمرة، ولم يطف بين الصفا والمروة، أيأتي امرأته فقال: قدِم النبي صلى الله عليه وسلم فطاف بالبيت سبعا، وصلى خلف المقام ركعتين، وطاف بين الصفا والمروة (وقد كان لكم في رسول الله أسوة حسنة)

774. İbn Ömərđən ﷺ soruşdular ki, ümrə ziyarətində Kəbəni təvaf etmiş, lakin Səfa və Mərvə arasında gedib-gəlməmiş adam zövcəsi ilə yaxınlıq edə bilərmisi? O dedi: “Peyğəmbər ﷺ (Məkkəyə) gəldikdə Kəbəni yeddi dəfə təvaf etdi, (İbrahimin) dayandığı yerin arxasında iki rükət namaz qıldı və Səfa ilə Mərvə arasında gedib-gəldi. Həqiqətən, Allahın elçisi sizin üçün gözəl örnəkdir”. (Buxari 395, 1793, Muslim 3058, 1234/189)

ما يلزم من طاف بالبيت وسعى من البقاء على الإحرام وترك التحلل

Beyti Təvaf Edib, Səy Edənə Ehramda Qalmaq Və Ehramdan Çıxmaması Haqda

حديث عائشة وأسماء، عن محمد بن عبد الرحمن بن نوفل القرشي، أنه سأل عروة بن الزبير، فقال: قد حج النبي صلى الله عليه وسلم، فأخبرني عائشة أنه أول شيء بدأ به حين قدم أنه توضأ، ثم طاف بالبيت، ثم لم تكن عمرة ثم حج أبو بكر رضي الله عنه، فكان أول شيء بدأ به الطواف بالبيت ثم لم تكن عمرة ثم عمر رضي الله عنه، مثل ذلك ثم حج عثمان رضي الله عنه، فرأيتُه أول شيء بدأ به الطواف بالبيت، ثم لم تكن عمرة ثم معاوية وعبد الله بن عمر ثم حججت مع أبي، الزبير بن العوام، فكان أول شيء بدأ به الطواف بالبيت ثم لم تكن عمرة ثم رأيت المهاجرين والأنصار يفعلون ذلك، ثم لم تكن عمرة ثم آخِر من رأيت فعل ذلك ابن عمر، ثم لم ينقضها عمرة وهذا ابن عمر عندهم فلا يسألونه ولا أحد ممن مضى ما كانوا يبذلون بشيء حتى يضعوا أقدامهم من الطواف بالبيت ثم لا يحلون وقد رأيت أمي وخالتي حين تقدمان لا يتبدنان بشيء أول من البيت تطوفان به ثم لا تجلان وقد أخبرني أمي أنها أهلت هي وأختها والزبير وفلان وفلان بعمره فلما مسحوا الركن حلوا

775. Aişə ؓ və Əsmə ؓ rəvayət edir ki, Muhəmməd İbn AbdurRahman İbn Nofəl əl-Qureyşi, Urvə İbn Zubeyrdən soruşdum: “Peyğəmbər ﷺ artıq həcc etmişdir?”. Aişə ؓ mənə xəbər verdi: “Peyğəmbər ﷺ gəldiyində ilk etdiyi şey ibadət olaraq dəstəmaz aldı və təvaf etdi. Sonra Peyğəmbərin ﷺ bu təvaf və səyi ümrə olmadı (Yəni, Ümrə sayıb ehramdan çıxmadı). Peyğəmbər ﷺ sonra Əbu Bəkrin ؓ həccə də: İlk olaraq başladığı şey Beyti təvaf etməkdir. Onun

da bu təvafə ümrə olmadı. Sonra Ömər رضي الله عنه həcci də: “İlk olaraq başladığı Beyti təvaf etmək oldu. Onun da bu təvafı ümrə olmadı. Sonra Osman رضي الله عنه həcci də: “İlk olaraq başladığı şey Beyti təvaf oldu. Onun da bu təvafı ümrə olmadı. Sonra Muaviyə رضي الله عنه, Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه və Atam Zubeyr İbn Əvvamın رضي الله عنه etdiyi ilk Həcc əməli: “İlk olaraq başladığı Beyti təvaf oldu. Onların da bu təvafı ümrə olmadı”. Sonra mühacirləri və Ənsarı gördüm, onlarda belə edirdilər. Ən axırncı belə edən kəs İbn Ömər رضي الله عنه oldu. O, da həcci ümrəyə çevirmədi. Bu dur, İbn Ömər رضي الله عنه onların arasında olduğu halda, ondan başqa heç kəs qalmadığı halda ondan soruşurlar. Onlar təvaf etməyi bitirməmiş heç bir şey etməzdilər, ehramdan çıxmazdılar. Anamı və xalamı (Məkkəyə) gəldikləri zaman ilk gördükləri əməl Beyti təvaf etmələri və ehramdan çıxmadıqlarıdır. Anam, Əsma Binti Əbu Bəkr رضي الله عنها deyir ki: “Mənim, bacımın (Aişə رضي الله عنها), Zubeyrin رضي الله عنه, filan və filanın ümrə niyyətiylə ehrama girmələri, Həcərəül Əsvədə əlləriylə toxunub təvaf və səyi etdikdən sonra ehramdan çıxdıqlarını xəbər verdi”. (Buxari 1615, Muslim 3060, 1235/190)

حديث أسماء بنت أبي بكر عن عبد الله مولى أسماء بنت أبي بكر، أنه كان يسمع أسماء تقول، كلما مرت بالحجون: صلى الله على محمد، لقد نزلنا معه ههنا ونحن يومئذ خفاف، قليل ظهرونا، قليلة أزوادنا، فاعتمرت أنا وأختي عائشة والزبير وفلان وفلان، فلما مسسنا البيت أخللنا ثم أهللنا من العشي بالحج

776. Əsma Bint Əbu Bəkr رضي الله عنها hər dəfə Həcun dağının yanından keçdikdə deyərdi: “Muhəmmədə Allahın salavatı olsun! Biz onunla birlikdə buraya gəldik. Həmin gün bizim əşyamız yüngül, minik heyvanımız və yol azuqəmiz az idi. Mən, bacım Aişə, Zubeyr, filankəs və filankəs ümrə ziyarətini yerinə yetirdik. Biz (ümrəni tamamlayıb) Kəbəyə toxunduqdan sonra ihramdan çıxdıq və elə həmin axşam həcc niyyəti ilə ihrama girdik.” (Buxari 1796, Muslim 3063, 1237/193)

جواز العمرة في أشهر الحج

Həcc Aylarında Ümrənin İcazəli Olması

حديث ابن عباس، قال: قدم النبي صلى الله عليه وسلم، وأصحابه ليصبح رابعة يلبون بالحج، فأمرهم أن يجعلوها عمرة، إلا من معه الهدى

777. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ilə səhabələri (Məkkəyə) həcc niyyətilə təlbiyyə edərək Zul Hiccə ayının dördüncü günü səhəri gəldilər yanlarında qurbanlıq heyvanlarını gətirənlər müstəsna, digərlərinə həclərini

ümrəyə çevirmələrini əmr etdi". (Buxari 1085, Muslim 3068, 3071, 1240/201)

حديث ابن عباس عن أبي جمرَةَ نَصْرِ بْنِ عِمْرَانَ الصُّبَيْعِيِّ، قَالَ: تَمَتَّعْتُ فَتَهَانِي نَاسٌ، فَسَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَأَمَرَنِي، فَرَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ رَجُلًا يَقُولُ لِي: حَجٌّ مَبْرُورٌ، وَعُمْرَةٌ مُتَقَبَّلَةٌ، فَأَحْبَرْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ، فَقَالَ: سُنَّةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لِي: أَوَمِ عِنْدِي فَأَجْعَلَ لَكَ سَهْمًا مِنْ مَالِي قَالَ شُعْبَةُ (الرَّوَايَةُ عَنْهُ)، فَقُلْتُ: لِمَ فَقَالَ: لِلرُّؤْيَا الَّتِي رَأَيْتُ

778. Əbu Cəmrə Nəsr İbn İmran əd-Dubəi demişdir: "Mən "təməttu" həccini yerinə yetirmək istədim. Lakin bəziləri bunu mənə məsləhət görmədilər. Mən bu haqda İbn Abbasdan ﷺ soruşduqda o, mənə "təməttu" həccini yerinə yetirməyi əmr etdi. Sonra yuxumda bir nəfərin mənə: "(Təməttu) qəbul olunan həcc və ümrədir" dediyini gördüm. Mən bu haqda İbn Abbasa ﷺ xəbər verdikdə o dedi: "(Bu,) Peyğəmbərin ﷺ Sünnəsidir. Sən mənim yanımda qal, malımın bir hissəsini sənə verəcəyəm." (Hədisi rəvayət edən) Şobə dedi: "Mən (Əbu Cəmrədən) soruşdum: "Nəyə görə (o, malının bir hissəsini sənə vermək istəyirdi?)" Dedi: "Gördüyüm yuxuya görə." (Buxari 1567, Muslim 3074, 1242/204)

تقليد الهدى وإشعاره عند الإحرام

Ehrama Girərkən Qurbanlıq Heyvanı Nişanlamaq Və Belini İşarələmək

حديث ابن عباس عن ابن جريج، قال: حَدَّثَنِي عَطَاءُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ: إِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ فَقَدْ حَلَّ، فَقُلْتُ: مِنْ أَيْنَ قَالَ هَذَا ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ: مِنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (ثُمَّ مَجَلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ)، وَمِنْ أَمْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْحَابَهُ أَنْ يَجْلُوا فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ قُلْتُ: إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ بَعْدَ الْمَعْرِفِ قَالَ: كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَرَاهُ قَبْلُ وَبَعْدُ

779. İbn Abbas ﷺ deyir ki: "Beyti təvaf edən kimsə ehramdan çıxmışdır" dedi. İbn Abbas ﷺ bunu haradan söylədi? – dedim. Allahın: "Onlarda (qurbanlıq heyvanlarda) sizin üçün müəyyən bir vaxta qədər mənfəət vardır. Sonra onların kəsiləcəyi yer qədim evin (Kəbənin) yaxınlığındadır". (əl-Həcc 33) və Peyğəmbərin ﷺ Vida həccə zamanı səhabələrinə təvafdan sonra ehramdan çıxmalarını əmr etməsindən söyləmişdir" dedi. İbn Cüreyc dedi ki, mən Ataya: "Bu ancaq Ərafatda durduqdan sonradır" dedim. Ata: "İbn Abbas ﷺ Ərafatda durmaqdan öncə və sonra da ehramdan çıxma görüşündə idi" dedi. (Buxari 4396, Muslim 3079, 1245/208)

التقصير في العمرة

Ümrədə Saçın Qısaltılması

حدیث مُعَاوِیَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَصْرْتُ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِشْقَصٍ

780. Müaviyə ؓ demişdir: “Mən oxun iti ucu ilə Peyğəmbərin ﷺ saçını qısaltmışam.” (Buxari 1730, Muslim 3080, 3081, 1246/210)

إِهْلَالِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهَدِيهِ

Peyğəmbərin ﷺ Təlbiyyəsi Və Qurbanlıq Heyvanı

حدیث أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَدِمَ عَلَيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِنَ الْيَمَنِ، فَقَالَ: بِمَا أَهَلَّتَ قَالَ: بِمَا أَهَلُّ بِِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: لَوْلَا أَنَّ مَعِيَ الْهَدْيَ لَأَحَلَّلْتُ وَزَادَ مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، قَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا أَهَلَّتَ يَا عَلِيُّ قَالَ بِمَا أَهَلُّ بِِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَأَهْدِ وَأَمْكُثْ حَرَامًا كَمَا أَتَتْ

781. Ənəs İbn Məlik ؓ rəvayət edir ki, Əli ؓ Yəməndən (Məkkəyə) Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldi. Peyğəmbər: “Nə niyyətlə ehrama girib təlbiyyə etdin?” deyə buyurdu. Əli: “Peyğəmbərin ﷺ ehrama girdiyi kimi ehrama girib təlbiyyə etdim” dedi. Peyğəmbər: “Yanımda qurbanlıq heyvanı olmasaydı mən də ehramdan çıxardım” deyə buyurdu. Muhəmməd İbn Bəkr, İbn Cüreycdən rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Əliyə: “Ey Əli! Sən nə niyyətlə ehrama girib təlbiyyə etdin?” deyə soruşdu. Əli: “Peyğəmbərin ehram və təlbiyyə etdiyi kimi” dedi. Peyğəmbər: “O, zaman sən Beytə qurbanlıq hədiyyə et və ehramlı olaraq qal” deyə buyurdu. (Buxari 1558, Muslim 3085, 1250/213)

بيان عدد عمر النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وزمانه

Peyğəmbərin ﷺ Ümrələrinin Sayı Və Zamanının Bəyanı

حدیث أَنَسِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: اعْتَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعَ عُمَرٍ فِي ذِي الْقَعْدَةِ، إِلَّا الَّتِي اعْتَمَرَ مَعَ حَجَّتِهِ: عُمَرَتُهُ مِنَ الْحُدَيْبِيَّةِ، وَمِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ، وَمِنَ الْجِعْرَانَةِ حَيْثُ قَسَمَ عَنَائِمَ حُنَيْنٍ، وَعُمَرَةً مَعَ حَجَّتِهِ

782. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ dörd dəfə ümrə ziyarəti etmişdir. Bunlardan yalnız həcc ilə bərabər etdiyi ümrəsi müsətsna digərləri Zul Qadə ayındadır”. Hudeybiyyədən döndüyü zaman etdiyi ümrə, ondan sonrakı il

etdiyi ümrə, Huneyn qənimətlərini payladığı Ciranədə etdiyi ümrə və həcc ilə bərabər etdiyi ümrəsi” dedi. (Buxari 1780, Muslim 3092, 1253/217)

حديث زيد بن أرقم قيل له: كم غزاة النبي صلى الله عليه وسلم من غزوة قال: تسع عشرة قيل: كم غزوت أنت معه قال: سبع عشرة قيل: فأيهم كانت أول قال: العسيرة أو العشير فذكرت لقتادة فقال العشير

783. Zeyd İbn Ərqamdan ﷺ soruşdular: “Peyğəmbər ﷺ neçə döyüşdə iştirak etmişdir?” (Zeyd) dedi: “On doqquz”. Soruşdular: “Sən onunla neçə döyüşdə iştirak etmişən?” Dedi: “On yeddi”. Soruşdular: “Bunların hansı birinci (döyüş) olmuşdur?” Dedi: “Useyrə və ya Uşeyr”⁵⁴. (Buxari 3949, Muslim 3094, 1254/218)

حديث زيد بن أرقم، أن النبي صلى الله عليه وسلم، غزاة تسع عشرة غزوة، وأنه حج بعد ما هاجر حجة واحدة، لم يحج بعدها، حجة الوداع

784. Zeyd İbn Ərqam ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ on doqquz döyüşdə iştirak etmişdir, o, (Mədinəyə) hicrət etdikdən sonra bir dəfə həcc ziyarətində olmuş və bundan sonra bir daha həcc ziyarətində getməmişdir. Bu da vida həcc-i olmuşdur.” (Buxari 4404, Muslim 4796, 1254/144)

حديث عبد الله بن عمر وعائشة عن مهاجر، قال: دخلت أنا وعروة بن الزبير المسجد، فإذا عبد الله بن عمر، جالس إلى حجرة عائشة، وإذا ناس يصلون في المسجد صلاة الضحى قال: فسألناه عن صلاتهم، فقال: بدعة ثم قال له: كم اعتمر رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: أربع إحداهن في رجب فكرهنا أن نرُدَّ عليه قال: وسمعنا استناب عائشة أم المؤمنين في الحجرة، فقال عروة: يا أمه، يا أم المؤمنين ألا تسمعين ما يقول أبو عبد الرحمن قالت: ما يقول قال: يقول: إن رسول الله صلى الله عليه وسلم، اعتمر أربع عمرات إحداهن في رجب، قالت: يرحم الله أبا عبد الرحمن، ما اعتمر عمره إلا وهو شاهده، وما اعتمر في رجب قط

785. Mücahid demişdir: “Mən Urva İbn Zubeyrlə ﷺ məscidə daxil olduqda İbn Ömər in ﷺ Aişənin hücrəsinə söykənib oturduğunu və bəzi adamların məsciddə duha namazını qıldıklarını gördüm. Biz İbn Ömərdən ﷺ onların qıldıkları namaz barəsində soruşduq. O: “Bidətdir” dedi. Biz: “Peyğəmbər ﷺ neçə dəfə ümrə ziyarəti etmişdir?” deyə soruşduq. Dedi: “Dörd dəfə (ümrəyə getmişdir). Bunlardan biri rəcəb ayında idi”. Biz ona cavab qaytarmaq istəmədik. Biz möminlərin anası Aişənin misvakla dişlərini təmizlədiyini eşitdik. Urva: “Ana, ey möminlərin anası, Əbu AbdurRəhmanın nə dediyini eşitmirsənmi?”. Aişə: “O nə deyir ki?” Urva: “O deyir ki, Peyğəmbər ﷺ dörd dəfə ümrə ziyarətini yerinə yetirmiş, bunlardan birini rəcəb ayında etmişdir”. Aişə: “Allah Əbu Abdur-Rəhməna mərhəmət etsin! O ki Peyğəmbərin ﷺ ümrə

⁵⁴ Söhbət məkkəlilərin karvanlarına edilən basqından gedir.

ziyarətlərinin hamısında onun yanında olmuşdur. Peyğəmbər ﷺ heç vaxt rəcəb ayında ümrə etməmişdir". (Buxari 1775, 1776, Muslim 3096, 1255/220)

فضل العمرة في رمضان

Ramazan Ayında Edilən Ümrənin Fəziləti

حديث ابن عباس قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم، لإمرأة من الأنصار: ما منعك أن تحججينا معنا قالت: كان لنا ناضح فركبه أبو فلان وابنه (لزوجها وابنها) وتركنا ناضحاً ننضح عليه، قال: فإذا كان رمضان اعتمري فيه، فإن عمرة في رمضان حجة أو نحوها مما قال

786. İbn Abbas رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ənsardan bir qadına: "Səni bizimlə həcc etməkdən saxlayan nədir?" deyə buyurdu. Bizim bir su daşıyan dəvəmiş vardı. Bu su dəvəsinə Əbu Fulan ilə oğlu minib həccə getdilər - əri və oğlu – Bir su çəkmə dəvəsi tərək etdilər. Biz də onunla baxçamızı suvarırıq" dedi. Peyğəmbər: "Ramazan olduğu zaman sən sən bir ümrə et. Çünki Ramazan ayında edilən ümrə bir həcc kimidir və ya ona yaxındır (savabda)" deyə buyurdu (Buxari 1782, Muslim 3098, 1256/222)

استحباب دخول مكة من الثنية العليا، والخروج منها من الثنية السفلى ودخول بلده من طريق غير التي خرج منها

Məkkəyə Yuxarı Yolla Daxil Olmağın Və Aşağı Yoldan Çıxmağın Və Bir Yerə Bir Yolla Girib Başqa Yolla Çıxmağın Müstəhəb Olması

حديث ابن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، كان يخرج من طريق الشجرة ويدخل من طريق المعرس وأن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان إذا خرج إلى مكة يصلي في مسجد الشجرة، وإذا رجع صلى بذي الحليفة بطن الوادي وبات حتى يصبح.

787. Abdullah İbn Ömər رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (Məkkəyə gedərkən) Şəcərədən keçər, (geri qayıtdıqda isə Mədinəyə) Müərrəsdən (Mədinə yaxınlığında yer adı) daxil olardı. Peyğəmbər ﷺ Məkkəyə gedərkən Şəcərədəki məsciddə namaz qılar, (Mədinəyə qayıdarkən isə) Zul Huleyfədə düzəngah bir yerdə (iki rükət) namaz qılar və səhər açılanadək (orada) gecələyərdi." (Buxari 1533, Muslim 3099, 1257/223)

حدیث ابن عمر، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَدْخُلُ مِنَ النَّبِيِّ الْعُلْيَا وَيَخْرُجُ مِنَ النَّبِيِّ السُّفْلَى

788. İbn Ömər ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Məkkəyə Kəda tərəfdən, Bəthadakı (Məkkə yaxınlığında yer) yuxarı dağ keçidindən daxil olar, (çıxanda isə) aşağı dağ keçidindən çıxardı”. (Buxari 1575, Muslim 3099, 1257/223)

حدیث عائشة، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لَمَّا جَاءَ مَكَّةَ دَخَلَ مِنْ أَعْلَاهَا وَخَرَجَ مِنْ أَسْفَلِهَا

789. Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Məkkəyə gəlmiş zaman yüksək bir yerdən daxil olmuş, (Məkkənin) aşağı hissəsindən isə çıxmışdır”. (Buxari 1577, Muslim 3101, 1258/224)

حدیث عائشة، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، دَخَلَ عَامَ الْفَتْحِ مِنْ كَدَاءٍ وَخَرَجَ مِنْ كُدَا مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ

790. Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (Məkkənin) Fəthi ili Məkkəyə tərə yolundan girdi və çıxarkən də Məkkənin yuxarı tərəfində olan Kudadan çıxdı”. (Buxari 1578, Muslim 3102, 1258/225)

استحباب المبيت بذي طوى عند إرادة دخول مكة والاعتسال لدخولها، ودخولها نهارا

Məkkəyə Girmək İstədikdə Zu Tuvada Gecələməyin, Ora Girmək Üçün Yuyunmağın Və Məkkəyə Gündüz Girməyin Müstəhəb Olması

حدیث ابن عمر، قَالَ: بَاتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بِذِي طُوى حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ دَخَلَ مَكَّةَ، وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ، يَفْعَلُهُ

791. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Zu Tuva adlanan yerdə gecəni keçirib səhərə çıxdı. Sonra Məkkəyə daxil oldu. Nəfi deyir ki: “İbn Ömər ﷺ də belə edərdi”. (Buxari 1574, Muslim 3103, 1259/226)

حدیث عبد الله بن عمر، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ يَنْزِلُ بِذِي طُوى، وَيَبِيتُ حَتَّى يُصْبِحَ، يُصَلِّي الصُّبْحَ حِينَ يَقْدَمُ مَكَّةَ، وَمُصَلَّى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَلِكَ عَلَى أَكْمَةِ غَلِيظَةٍ لَيْسَ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِي بُنِيَ ثُمَّ، وَلَكِنْ أَسْفَلَ مِنْ ذَلِكَ عَلَى أَكْمَةِ غَلِيظَةٍ

792. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Məkkəyə gələrkən Zu Tuva vadisində (Məkkə yaxınlığında yer) dayanıb gecəni orada keçirər və səhər açılarda sübh namazını qıldadı. Peyğəmbərin ﷺ namaz qıldığı həmin yer (o

vadidə) sonradan məscid tikilmiş yerdə deyil, ondan aşağıda böyük bir təpədə yerləşir. (Buxari 491, Muslim 3105, 1259/218)

حديث عبد الله بن عمر، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَقْبَلَ فُرْضَتِي الْجَبَلِ الَّذِي بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَبَلِ الطَّوِيلِ نَحْوَ الْكَعْبَةِ فَجَعَلَ الْمَسْجِدَ، الَّذِي بُنِيَ ثُمَّ نَسَرَ الْمَسْجِدَ بِطَرْفِ الْأَكْمَةِ، وَمُصَلَّى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَقْبَلَ مِنْهُ عَلَى الْأَكْمَةِ السَّوْدَاءِ، تَدْعُ مِنَ الْأَكْمَةِ عَشْرَةَ أَذْرَعٍ أَوْ نَحْوَهَا، ثُمَّ تُصَلِّي مُسْتَقْبِلَ الْفُرْضَتَيْنِ مِنَ الْجَبَلِ الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْكَعْبَةِ

793. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (namaz qılarkən) üzünü Kəbə istiqamətində yerləşən hündür dağ arasındakı iki keçidə tərəf çevirərdi. (İbn Ömər namaza durduğu zaman və sonralar) orada tikilmiş məscid təpənin kənarındakı məscidin sol tərəfində qalırdı. Peyğəmbərin ﷺ namaz qıldığı yer isə bu məsciddən aşağıdakı qara təpədə yerləşir. O təpədən on ərəşn (dirəkədən barmaqucuna qədər olan məsfə) aralandıqdan sonra səninlə Kəbə arasında yerləşən dağın iki keçidinə tərəf üz tutub namaz qıla bilərsən. (Buxari 492, Muslim 3106, 1260/229)

استحباب الرمل في الطواف والعمرة، وفي الطواف الأول في الحج

Təvaf, Ümrə Və Həccin İlk Təvafında Rəmlə (Tez-Tez) İlə Yeriməyin Müstəhəb Olması

حديث ابن عمر، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ إِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ الطَّوْفَ الْأَوَّلَ يُحِبُّ ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ، وَيَمْشِي أَرْبَعَةً، وَأَنَّهُ كَانَ يَسْعَى بَطْنِ الْمَسِيلِ إِذَا طَافَ بَيْنَ الصَّمَا وَالْمَرَوَةِ

794. İbn Ömər ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ birinci təvafı (Təvaful Qudum) edərkən ilk üç dövrəni tez-tez yeriyərək, qalan dörd dövrəni isə (asta) yerişlə başa çatdırırdı. Səfa və Mərvəni səy etdikdə isə sel sularının axarından⁵⁵ qaça-qaça keçərdi”. (Buxari 1644, 1617, Muslim 3107, 1261/230)

حديث ابن عباس، قال: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ، فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ إِنَّهُ يَقْدُمُ عَلَيْكُمْ وَقَدْ وَهَنَهُمْ حُمَى يَغْرِبُ، فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنْ يَرْمُلُوا الْأَشْوَاطَ الثَّلَاثَةَ، وَأَنْ يَمْشُوا مَا بَيْنَ الرُّكْنَيْنِ، وَلَمْ يَمْنَعَهُ أَنْ يَأْمُرَهُمْ أَنْ يَرْمُلُوا الْأَشْوَاطَ كُلَّهَا إِلَّا الْإِبْقَاءَ عَلَيْهِمْ

795. İbn Abbas ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ əshabələri ilə birlikdə (Məkkəyə) gəldikdə müşriklər: “Muhəmməd buraya gəlir, Yəsrib (Mədinə) qızdırması onları

⁵⁵ Hazırkı gündə həmin yerə yaşıl işıqlardan nişanlar qoyulmuşdur ki, hacılar Səfa və Mərvəni səy edərkən o yerdən qaça-qaça keçsinlər.

zəiflətməmişdir.” Onda Peyğəmbər ﷺ əshabələrinə (təvafın) ilk üç dövrəsində tez-tez yeriməyi və iki künc (Yəmən künc ilə Qara daş arası) arasında (yavaş) yeriməyi əmr etdi. Peyğəmbərin ﷺ əshabələrə dövrlərin hamısında tez-tez yeriməyi əmr etməsinə mane olan yalnız onlara qarşı şəfqətli olması idi.” (Buxari 1602, 4256, Muslim 3118, 1266/240)

حديث ابن عباس، قال: إنما سعى رسول الله صلى الله عليه وسلم، بالبيت وبين الصفا والمروة ليري المشركين قوته

796. İbn Abbas ؓ deyir ki, Peyğəmbər ﷺ Beyti, Səfa və Mərvanı müşriklərə öz güclərini göstərmək üçün qaçaraq səy etdi”. (Buxari 1649, Muslim 3119, 1266/241)

استحباب استلام الركنين اليمانيين في الطواف دون الركنين الآخرين

Təvafda İki Küncə Toxunmağın Müstəhəb Olması, Digər Küncələrə İsə Toxunmağın Lazım Olmadığı

حديث ابن عمر، قال: ما تركت استلام هذين الركنين في شدة ولا رخاء منذ رأيت النبي صلى الله عليه وسلم يستلمهما.

797. İbn Ömər ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ bu iki küncə toxunduğunu gördüyüm gündən bəri istər çətinlikdə, istərsə də rahatlıqda, onlara toxunmağı heç vaxt tərk etmədim”. (Buxari 1606, Muslim 3123, 1268/245)

حديث ابن عباس عن أبي التَّعْنَاءِ، أنه قال: ومن يتقي شيئاً من البيت وكان معاوية يستلم الأركان، فقال له ابن عباس، إنه لا يستلم هذان الركنان فقال ليس شيء من البيت مهجوراً، وكان ابن الزبير، رضي الله عنهما يستلمهن كلهن.

798. İbn Abbas ؓ, Əbi Şəasəndən rəvayət edir ki, siz Kəbəyə (əl sürtəkdən) nə üçün qorxursuz? Muaviyə künclərə əl sürtürdü”. İbn Abbas ؓ deyir ki: “İki küncdən başqa heç birinə əl sütrülmür (Yəmən küncü ilə Qara daş olan küncə)”. Ravi: “Evin heç bir yeri tərk olunmur. İbn Zubeyr ؓ hamısına əl sürtərdi”. (Buxari 1608, Muslim 3125, 1269/247)

استحباب تقبيل الحجر الأسود في الطواف

Təvaf Zamanı Həcərul Əsvədi Öpməyin Müstəhəb Olması

حدیث عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّهُ جَاءَ إِلَى الْحَجَرِ الْأَسْوَدِ فَقَبَّلَهُ، فَقَالَ: إِنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ، وَلَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يُقَبِّلُكَ مَا قَبَّلْتُكَ

799. Ömər ﷺ qara daşın yanına gəlib onu öpdü və dedi: “Mən bilirəm ki, sən (adi bir) daşsan – nə zərər, nə də xeyir verə bilərsən. Hərgah mən Peyğəmbərin ﷺ səni öpdüyünü görməsəydim, səni öpməzdim.” (Buxari 1597, Muslim 3126, 1270/248)

جواز الطواف على بعير وغيره، واستلام الحجر بمحجن ونحوه للراكب

Dəvə Və Digər Şeylər Üzərində Təvaf Etməyin Və Dəvə Üzərində Olan Kimsənin Həcərə Əsvədə Çəlik Və Ya Bəznəri Şeylərlə Toxunmasının İcazəli Olması

حدیث ابن عباس، قَالَ: طَافَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ عَلَى بَعِيرٍ يَسْتَلِمُ الرُّكْنَ بِمِحْجَنٍ

800. İbn Abbas ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ vida həccində dəvəsinin üstündə təvaf etmiş və (Kəbənin qara daş yerləşən) küncünə əsa ilə toxunmuşdur.” (Buxari 1607, Muslim 3132, 1272/253)

حدیث أم سلمة، قَالَتْ: شَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنِّي أَشْتَكِي؛ قَالَ: طُوفِي مِنْ وَرَاءِ النَّاسِ وَأَنْتِ رَاكِبَةٌ فَطُفْتُ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يُصَلِّيَ إِلَى حَنْبِ الْبَيْتِ، يَقْرَأُ بِالطُّورِ وَكِتَابِ مَسْطُورٍ

801. Ummu Sələmə رَضِيَ اللهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, (həcc ziyarətində) mən xəstəliyimdən Peyğəmbərə ﷺ şikayət etdim. O da: “Dəvəyə minib camaatın arxasınca təvaf et” dedi. Mən təvaf etdikdə Peyğəmbər ﷺ Kəbənin yanında durub: **“And olsun dağa! And olsun yazılmış Kitaba!”**. (ət-Tur). oxuyaraq namaz qılırdı. (Buxari 464, 1633, 4853, Muslim 3137, 1276/258)

بيان أن السعي بين الصفا والمروة ركن لا يصح الحج إلا به

Səfa Və Mərvə Arasında Səy Etməyin Bir Rükun Olması Və Həccin Yalnız Onunla Səhih Olacağına Bəyanı

حدیث عائشة عن عروة، أَنَّهُ قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ، زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَنَا يَوْمَئِذٍ حَدِيثُ السَّنِّ: أَرَأَيْتَ قَوْلَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا) فَلَا أَرَى عَلَى أَحَدٍ شَيْئًا أَنْ لَا يَطُوفَ بِهِمَا

فَقَالَتْ عَائِشَةُ: كَلَّا، لَوْ كَانَتْ كَمَا تَقُولُ كَانَتْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ لَا يَطُوفَ بِهِمَا إِنَّمَا أَنْزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةَ فِي الْأَنْصَارِ كَانُوا يُهْلُونَ لِمَنَاةَ، وَكَانَتْ مَنَاةُ حَدَوُ قُدَيْدٍ، وَكَانُوا يَتَحَرَّجُونَ أَنْ يَطُوفُوا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامُ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا)

802. Urvə ﷺ deyər ki, Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişədən ﷺ soruşdum. Mən soruşduğum zaman yaşı kiçik bir gənc idim. Uca və Böyük olan Allahın bu ayəsi barədə rəyin nədir?". **"Həqiqətən, Səfa və Mərvə Allahın qoyduğu nişanələrdəndir. Kim evi (Kəbəni) həcc və ya ümrə niyyəti ilə ziyarət edərsə, bunları təvaf etməsində ona heç bir günah olmaz. Kim yaxşı bir iş görsə, bilsin ki, Allah şükriün əvəzini verəndir, Biləndir". (əl-Bəqərə 158).** Mən, Səfa və Mərvə arasında dolaşmayan bir kimsə üzərinə günah olacağını zənn etmirəm" dedim. Aişə: "Xeyr, ayənin mənası əsla dediyin kimi deyildir. Əgər ayənin mənası sənin dediyin kimi olsaydı ayə: "Səfa və Mərvə arasında dolaşmamaqda günah yoxdur" surətində olardı. Bu ayə Ənsar haqqında nazil olmuşdur. Onlar İslamdan öncə Manat bütünə ibadət üçün təbiyyə edirdilər. Mənat bütü Qudeyd (adlanan) ərazidə yerləşirdi. Onlar Səfa və Mərvə arasında səy etməyi günah sayardılar. İslam dini gəlmiş zaman Ənsar bunu Rəsulullahə söylədilər. Uca Allah: **"Həqiqətən, Səfa və Mərvə Allahın qoyduğu nişanələrdəndir. Kim evi (Kəbəni) həcc və ya ümrə niyyəti ilə ziyarət edərsə, bunları təvaf etməsində ona heç bir günah olmaz. Kim yaxşı bir iş görsə, bilsin ki, Allah şükriün əvəzini verəndir, Biləndir". (əl-Bəqərə 158)** ayəsini nazil etdi. (Buxari 1790, 4495, Muslim 3138, 1277/259)

حديث عائشة عن عروة، قال: سألت عائشة، فقلت لها: أراءيت قول الله تعالى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا) فَوَاللَّهِ مَا عَلَيَّ أَحَدٌ جُنَاحَ أَنْ لَا يَطُوفَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ قَالَتْ: بئسَ مَا قُلْتَ يَا ابْنَ أُخْتِي، إِنَّ هَذِهِ الْآيَةَ لَوْ كَانَتْ كَمَا أَوْلَتْهَا عَلَيْهِ كَانَتْ لَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ لَا يَطُوفَ بِهِمَا وَلَكِنَّهَا أَنْزَلَتْ فِي الْأَنْصَارِ؛ كَانُوا قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمُوا يُهْلُونَ لِمَنَاةَ الطَّائِفِيَّةِ الَّتِي كَانُوا يُعْبُدُونَهَا عِنْدَ الْمُشَلَّلِ، فَكَانَ مِنْ أَهْلِ يَتَحَرَّجُ أَنْ يَطُوفَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، فَلَمَّا أَسْلَمُوا سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَنْ ذَلِكَ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا نَتَحَرَّجُ أَنْ نَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ) الْآيَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ، وَقَدْ سَنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الطَّوْفَ بَيْنَهُمَا، فَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَتْرَكَ الطَّوْفَ بَيْنَهُمَا (قَالَ الزُّهْرِيُّ، رَوَى الْحَدِيثَ) ثُمَّ أَخْبَرْتُ أَبَا بَكْرٍ ابْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، فَقَالَ: إِنَّ هَذَا لِعِلْمٍ مَا كُنْتُ سَمِعْتُهُ، وَلَقَدْ سَمِعْتُ رِجَالًا مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ يَذْكُرُونَ أَنَّ النَّاسَ، إِلَّا مَنْ ذَكَرَتْ عَائِشَةُ، مِمَّنْ كَانَ يُهْلُ بِمَنَاةَ، كَانُوا يَطُوفُونَ كُلَّهُمْ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، فَلَمَّا ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى الطَّوْفَ بِالْبَيْتِ، وَلَمْ يَذْكُرِ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ فِي الْقُرْآنِ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ كُنَّا نَطُوفُ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، وَإِنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ الطَّوْفَ بِالْبَيْتِ فَلَمْ يَذْكُرِ الصَّفَا، فَهَلْ عَلَيْنَا مِنْ حَرَجٍ أَنْ نَطُوفَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ) الْآيَةَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ: فَاسْمَعُ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي الْفَرِيقَيْنِ كِلَيْهِمَا: فِي الَّذِينَ كَانُوا يَتَحَرَّجُونَ أَنْ يَطُوفُوا بِالْجَاهِلِيَّةِ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، وَالَّذِينَ يَطُوفُونَ ثُمَّ تَحَرَّجُوا أَنْ يَطُوفُوا بِهِمَا فِي الْإِسْلَامِ، مِنْ أَجْلِ أَنْ اللَّهُ تَعَالَى أَمَرَ بِالطَّوْفِ بِالْبَيْتِ، وَلَمْ يَذْكُرِ الصَّفَا حَتَّى ذَكَرَ ذَلِكَ بَعْدَمَا ذَكَرَ الطَّوْفَ بِالْبَيْتِ

803. Urvə ﷺ demişdir: "Mən Aişədən ﷺ Uca Allahın: **"Həqiqətən, Səfa və Mərvə Allahın qoyduğu nişanələrdəndir. Kim müqəddəs Evi həcc və ya ümrə**

niyyəti ilə ziyarət edərsə, bunları təvaf etməsində ona heç bir günah olmaz...". (əl-Baqərə 158). sözü haqqında soruşdum və "Allaha and olsun ki, Səfa və Mərvəni təvaf etməyən kimsəyə günah yoxdur" dedim. Aişə: "Sənin dediyin necə də pisdir, ey bacım oğlu! Əgər bu ayə sənin dediyin kimi təfsir olunsaydı, şübhəsiz ki, onları təvaf etməmək günah sayılmazdı. Lakin bu ayə Ənsar barəsində nazil olmuşdur. Onlar İslam dinini qəbul etməmişdən əvvəl tapındıqları Mənat adlı bütü ziyarət etmək məqsədilə Müşəlləl deyilən yerdən yola düşərdilər. Hər kim Mənatı ziyarət etmək məqsədilə ora gələrdisə, Səfa və Mərvəni təvaf etməyi özünə günah hesab edərdi. İslam dinini qəbul etdikdən sonra onlar Peyğəmbərdən ﷺ: "Ya Rəsulallah, biz cahiliyyət dövründə Səfa və Mərvəni təvaf etməkdən sıxıldırıq" deyərək soruşdular və Uca Allah bu ayəni nazil etdi: "**Həqiqətən, Səfa və Mərvə Allahın qoyduğu nişanələrdəndir...**". Aişə: "Peyğəmbər ﷺ Səfa və Mərvəni təvaf etməyi vacib buyurmuşdur. Odur ki, heç kəs (ziyarət əsnasında) onu tərki edə bilməz". Zuhri deyir ki: "Aişənin bu hədisi Abdurrahman İbn Əbu Bəkrə xəbər verildi (bu barədə nə bildiyini soruşdum). O: "Aişənin Cahiliyyət dövründə Səfa və Mərvə arasında səyi günah sayan bir zümrə olduğunu xəbər verməsi bir elmdir. Lakin mən bunu eşitməmişəm. Mən elm əhli olan bir çox kimsələrdən eşitdim ki, onlar belə deyirdilər: "Aişənin xəbər verdiyi Mənat üçün ehrama girməkdə olan bu zümrədən başqa Ənsardan bir zümrədə vardı. Onların hamısı cahiliyyət dövründə Səfa və Mərvə arasında təvaf edirdilər. (İslama gəldikdən sonra) Uca Allah: "**Sonra həcc ayinlərini tamamlayınlar, nəzirlərini yerinə çatdırınlar və qədim evi (Kəbəni) təvaf etsinlər"**". (əl-Həcc 29). Ayət ilə Beyti təvaf etməzi zikr edib, Səfa və Mərvə arasında səyi zikr etmədikdə onlar: "Ya Rəsulullah! Biz ta qədimdən Səfa və Mərvə arasında təvaf edirdik. Allah Beyti təvaf əmrini endirdiyi halda, Səfa və Mərvə arasında səyi zikr etmədi. Biz Səfa və Mərvə arasında səy etsək günah olurmu bizə?" deyərək soruşduq. Uca Allah: "**Həqiqətən, Səfa və Mərvə Allahın qoyduğu nişanələrdəndir...**" ayəsini nazil etdi. Əbu Bəkr İbn Abdurrahman ﷺ dedi: "Mənim bildiyimə görə bu ayə cahiliyyət dövründə Səfa və Mərvə dağlarını təvaf etməyi günah hesab edən və bir də o dövrdə bu dağları təvaf edib, lakin İslam dinini qəbul etdikdən sonra Kəbəni təvaf etmək barəsində nazil olan ayəyə əsaslanaraq, bunu günah hesab edən iki dəstəyə cavab olaraq nazil olmuşdur". (Buxari 1643, Muslim 3140, 1277/261)

حدیث أنس بن مَالِكٍ رضي الله عنه عن عاصمٍ، قال: قُلْتُ لَأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَكُنْتُمْ تَكْرَهُونَ السَّعْيَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ قَالَ: نَعَمْ لِأَنَّهَا كَانَتْ مِنْ شَعَائِرِ الْجَاهِلِيَّةِ، حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا)

804. Asim İbn Suleyman xəbər verdi ki, mən Ənəs İbn Məlikə ﷺ: "Sizlər Səfa

və Mərva arasında səy etməyi (cahiliyyə əməllərindən) görürdünüzmü?” deyə soruşdum. Ənəs: “Bəli, çünki bu səylər Allah: “Haqiqətən, Səfa və Mərva Allahın qoyduğu nişanələrdəndir...” ayəsini nazil olana qədər Cahiliyyə əlamətlərindən sayılırdı” dedi. (Buxari 1648, Muslim 3143, 1278/264)

استحباب إدامة الحاج التلبية حتى يشرع في رمى جمرة العقبة يوم النحر

Təlbiyyəni Bayram Günü Böyük Cəməraya Daş Atmağa Başlayana Qədər Davam Etməyin Müstəhəb Olması

حدیث أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ وَالْفَضْلُ عَنْ كُرَيْبِ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، أَنَّهُ قَالَ: رَدِّتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عَرَفَاتٍ، فَلَمَّا بَلَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشَّعْبَ الْأَيْسَرَ الَّذِي دُونَ الْمُزْدَلِيفَةِ أَخَاخَ، قَبَالَ، ثُمَّ جَاءَ فَصَبَّتُ عَلَيْهِ الرُّضُوءَ، فَتَوَضَّأَ وَضُوءًا خَفِيفًا فَقَلْتُ الصَّلَاةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: الصَّلَاةُ أَمَامَكَ فَكَرَبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى أَتَى الْمُزْدَلِيفَةَ، فَصَلَّى، ثُمَّ رَدَّفَ الْفَضْلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَدَاةَ جَمْعٍ قَالَ كُرَيْبٌ: فَأَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ، عَنِ الْفَضْلِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَزَلْ يُلَبِّي حَتَّى بَلَغَ الْجَمْرَةَ

805. Usamə İbn Zeyd ﷺ rəvayət edir ki, Ərfatdan döndükləri zaman Rəsulullahın ﷺ miniyinin tərkində oturmuşdum. Rəsulullah ﷺ Müzdəlifənin (iki dağ arasında olan) sol yola çatdıqda dəvəsini çökdürdü. (Dəvədən enib) təbii ehtiyacını ödədikdən sonra gəldi. Mən dəstəməz üçün su gətirdim. Yüngül yuyunub dəstəməz aldı. Mən: “Yə Rəsulullah! Namazı qılacaqsan” dedim. Rəsulullah: “Namazı irəlidə” deyə buyurdu. Miniyinə minib Müzdəlifəyə gəldik. Həmən (məğrib və işa) namazlarını qıldıq. Bir müddət dincəldikdən sonra (bayram günün sabahı) Rəsulullah ﷺ dəvəsinin arxasına Fadlı ﷺ mindirdi. Kureyb, Abdullah İbn Abbasdan ﷺ, o da Fadl İbn Abbasdan ﷺ rəvayət etdi ki, Rəsulullah ﷺ Əqabə cəmərətına çatıb daş atana qədər təlbiyyə gətirməkdə davam edirdi” dedi. (Buxari 1669, 1670, Muslim 3146, 1280/226)

التلبية والتكبير في الذهاب من منى إلى عرفات في يوم عرفة

Ərafə Günü Ərafətdən Minaya Gedərkən Təlbiyyə Və Təkbir Etmək

حدیث أَنَسٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ النَّقَّيِّ، قَالَ: سَأَلْتُ أَنَسًا، وَنَحْنُ غَادِيَانِ مِنْ مِئَى إِلَى عَرَفَاتٍ، عَنِ التَّلْبِيَّةِ، كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كَانَ يُلَبِّي الْمُلَبِّي، لَا يُنْكَرُ عَلَيْهِ؛ وَيُكَبِّرُ الْمُكَبِّرُ، فَلَا يُنْكَرُ عَلَيْهِ

806. Ənəsdən ﷺ təlbiyə haqqında soruşdular ki: “Siz Peyğəmbərlə ﷺ bir yerdə ikən (bunu) necə edirdiniz?” O dedi: “Nə təlbiyə deyən adam, nə də təkbir oxuyan adam qınanmazdı.” (Buxari 970, Muslim 3157, 1285/274)

الإفاضة من عرفات إلى المزدلفة، واستحباب صلاتي المغرب والعشاء جمعاً بالمزدلفة في هذه الليلة

Ərafətdən Müzdəlifəyə Getmək Və O Günü Məğrib Və İşa Namazlarını Bir Yerdə Cəm Edərək Müzdəlifədə Qılmağın Müstəhəb Olması

حديث أسامة بن زبيل قال: دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عَرَفَةَ، حَتَّى إِذَا كَانَ بِالشَّعْبِ نَزَلَ قَبَالَ، ثُمَّ تَوَضَّأَ وَلَمْ يُسَبِّحِ الوُضُوءَ، فَقُلْتُ الصَّلَاةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ: الصَّلَاةُ أَمَامَكَ فَرَكِبَ، فَلَمَّا جَاءَ الْمَزْدَلِفَةَ، نَزَلَ فَتَوَضَّأَ فَأَسْبَغَ الوُضُوءَ، ثُمَّ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ، فَصَلَّى الْمَغْرِبَ، ثُمَّ أَنَاخَ كُلُّ إِنْسَانٍ بَعِيرَهُ فِي مَنْزِلِهِ، ثُمَّ أُقِيمَتِ الْعِشَاءُ فَصَلَّى وَلَمْ يُصَلِّ بَيْنَهُمَا

807. Usamə İbn Zeyd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ərafətdən (Müzdəlifəyə) döndü. Nəhayət, gəlib dağ yoluna çatdıqda (minikdən) yerə düşüb subaşına çıxdı. Sonra dəstəmaz aldı, lakin onu xəfif etdi. Mən dedim: “Namaz (qılacaqsanmı), ya Rəsulullah?”. Peyğəmbər: “Namaz sənin önündədir (müzdəlifədə qılacağıq)” deyib (dəvəsinə) mindi. (Peyğəmbər) Müzdəlifəyə gəlib çatdıqda dəvəsindən yerə düşüb kamil şəkildə dəstəmaz aldı. Sonra namaz qılmaq üçün iqamə verildi və o, məğrib namazını qıldırdı. Sonra hər kəs öz dəvəsini dayandığı yerdə dizi üstə çökdürdü. Sonra işa namazının iqaməsi verildi və o, (camaata) namaz qıldırdı. (Peyğəmbər) bu iki namaz arasında heç bir namaz qılmadı. (Buxari 139, Muslim 3159, 1280/276)

حديث أسامة عن عروة، قال: سئِلَ أسامة وأنا جالس، كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسِيرُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ حِينَ دَفَعَ قَالَ: كَانَ يَسِيرُ الْعَتَقَ، فَإِذَا وَجَدَ فَجَوْهَةً نَصَّ

808. Usamədən ﷺ soruşdular: “Vida həccində Peyğəmbər ﷺ Ərafətdən (Müzdəlifəyə) gedərkən necə hərəkət edirdi?” O dedi: “(Peyğəmbər) aramla hərəkət edərdi; yol açıq olduqda isə dəvəsini tez sürüb gedərdi.” (Buxari 1666, Muslim 3166, 1286/283)

حديث أبي أيوب الأنصاري، أن رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمَعَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِالْمَزْدَلِفَةِ

809. Əbu Əyyub əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər Vida həcci zamanı Müzdəlifədə məğrib və işa namazlarını birləşdirdi”. (Buxari 1674, Muslim 3168, 1287/285)

حديث ابن عمر، قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْمَعُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ

810. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ yürüş şiddətli olduğu zaman məğrib və işa namazlarını birləşdirdi". (Buxari 1106, Muslim 1657, 73/44)

استحباب زيادة التغليس بصلاة الصبح يوم النحر بالمزدلفة والمبالغة فيه بعد تحقق طلوع الفجر

Müzdəlifədə Bayram Günü Sübh Namazını Daha Tez Qılmağın (Vaxtı Girən Kimi) Və Fəcrin Doğduğunu Dəqiqləşdirdikdən Sonra İşi Tezləşdirməyə Can Atmaq

حديث عبد الله بن مسعود، قال: مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، صَلَّى صَلَاةً بغيرِ مِيقَاتِهَا، إِلَّا صَلَاتَيْنِ: جَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ، وَصَلَّى الْفَجْرَ قَبْلَ مِيقَاتِهَا

811. Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ (Müzdəlifədə) birləşdirdiyi iki namaz müstəsna heç bir namazı birləşdirdiyini görmədim. Məğrib və İşa namazlarını birləşdirdi. Bir də sübh namazını vaxtından öncə qıldı (yəni vaxı girən kimi)". (Buxari 1682, Muslim 3176, 1289/292)

استحباب تقديم دفع الضعفة من النساء وغيرهن من مزدلفة إلى منى في أواخر الليل قبل زحمة الناس، واستحباب المكث لغيرهم حتى يصلوا الصبح بمزدلفة

Gecənin Sonuna Yaxın İnsanlar Çıxmamışdan Öncə Qadınlardan Və Başqalardan Olan Zəiflərin Müzdəlifədən Minaya İlk Öncə Göndərməyin Müstəhəb Olması Və Digər Həcilərin Sübh Namazını Qılıncaya Qədər Müzdəlifədə Qalmalarının Müstəhəb Olması

حديث عائشة، قالت: نَزَلْنَا الْمُزْدَلِفَةَ، فَاسْتَأْذَنْتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَوْدَةَ أَنْ تَدْفَعَ قَبْلَ حَطْمَةِ النَّاسِ، وَكَانَتْ امْرَأَةً بَطِيئَةً، فَأَذِنَ لَهَا؛ فَدَفَعَتْ قَبْلَ حَطْمَةِ النَّاسِ، وَأَقَمْنَا حَتَّى أَصْبَحْنَا نَحْنُ، ثُمَّ دَفَعْنَا بِدَفْعِهِ؛ فَلَأَنَّ أَكُونَ اسْتَأْذَنْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا اسْتَأْذَنْتُ سَوْدَةَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ مَفْرُوحٍ بِهِ

812. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Biz (Ərəfatdan qayıdarkən) Müzdəlifədə dayandıq. Səudə (Peyğəmbərin zövcələrindən biri) astagəl qadın olduğundan, basırığa düşməsin deyə (gecə ikən oradan çıxıb getmək üçün) Peyğəmbərdən ﷺ izn istədi, o da ona izn verdi. Səudə basırıq düşməmiş oradan çıxıb getdi. Biz isə səhər açılanadək orada qaldıq. Sonra biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə (Minaya) getdik. Əgər Səudə kimi mən də Peyğəmbərdən ﷺ izn istəmiş olsaydım, bu məni çox sevindirərdi.” (Buxari 1681, Muslim 3178, 1290/293)

حديث أسماء عن عبد الله مولى أسماء، عن أسماء، أنها نزلت ليلة جمع عند المزدلفة، فقامت تُصلي، فصلت ساعة ثم قالت: يا بني هل غاب القمر قلت: لا؛ فصلت ساعة ثم قالت: هل غاب القمر قلت: نعم قالت: فارتحلوا؛ فارتحلنا، ومضينا حتى رميت الجمرة، ثم رجعت فصلت الصبح في منزلها فقلت لها يا هنتاه ما أرانا إلا قد غلستنا قالت: يا بني إن رسول الله صلى الله عليه وسلم أذن للظعن

813. Cəmaat Müzdəlifəyə toplandığı gecə Əsma Bint Əbu Bəkr رضي الله عنها oraya gəlib namaz qıldı. O, bir qədər namaz qıldıqdan sonra (köləlikdən azad etdiyi Abdullahdan): “Oğlum, ay batdı mı?” deyə soruşdu. (Abdullah dedi): “Mən: “Xeyr!”- deyə cavab verdim. Əsma رضي الله عنها bir qədər də namaz qıldıqdan sonra (yenə): “Ay batdı mı?” deyə soruşdu. Mən: “Bəli!” deyə cavab verdim. Əsma: “Yola düşün!” deyə buyurdu. Biz (Minaya) yollandıq. Nəhayət, o, gəlib böyük sütuna daş atdıqdan sonra mənzilinə qayıdıb (orada) sübh namazını qıldı. Mən ona dedim: “Xanım, deyəsən, biz (Minaya) çox tez gəlmişik?” O dedi: “Oğlum, Peyğəmbər ﷺ qadınlara izn vermişdir.” (Buxari 1679, Muslim 3182, 1291/297)

حديث ابن عباس، قال: أنا ممن قدم النبي صلى الله عليه وسلم ليلة المزدلفة في ضعة أهله

814. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ ailəsinin zəifləri içərisində Müzdəlifə gecəsi (Minaya ilk) göndərdiyi kimsələrdən idim”. (Buxari 1678, Muslim 3187, 1292/301)

حديث ابن عمر، كان يقدم ضعة أهله، فيقفون عند المشعر الحرام بالمزدلفة بئيل، فيذكرون الله ما بدا لهم، ثم يرجعون قبل أن يقف الإمام وقبل أن يدفع، فمنهم من يقدم منى لصلاة الفجر، ومنهم من يقدم بعد ذلك، فإذا قدموا رموا الجمرة وكان ابن عمر، يقول: أرخص في أولئك رسول الله صلى الله عليه وسلم

815. İbn Ömər رضي الله عنه ailəsindən zəif kimsələri (Minaya) ilk olaraq göndərirdi. Onlar gecə ikən Müzdəlifədə, Məşərul Həramın yanında dayanardılar. Uca və Böyük olan Allahu zikr edər və dua edərdilər. Sonra imamın Minada dayanmasından və hərəkət etməsindən əvvəl Minaya dönərdilər. Artıq onlardan kimsə Minaya sübh namazı vaxtında, kimisi də bindan sonra çatırdı. Ora gəldikləri zaman Əqabə cəmərasına daş atardılar. İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir

ki, Peyğəmbər ﷺ bu zəif kimsələrin belə etmələrinə rüxsət verərdi". (Buxari 1676, Muslim 3190, 1295/304)

رمي جمرة العقبة من بطن الوادي وتكون مكة عن يساره ويكبر مع كل حصة

Əqabə Cəmərəsinə Daşı Atarkən Vadinin İçindən Atmaq, Məkkə Solunda Qalmaqla Və Hər Daşı Atarkən Təkbir Gətirmək

حديث عبد الله بن مسعود عن عبد الرحمن بن يزيد، قال: رمى عبد الله من بطن الوادي، فقلت: يا أبا عبد الرحمن إن ناساً يرمونها من فوقها فقال: والذي لا إله غيره، هذا مقام الذي أنزلت عليه سورة البقرة صلى الله عليه وسلم

816. AbdurRəhman İbn Yezid ؓ demişdir: “Abdullah İbn Məsud ؓ daşları sütunlara vadinin aşağı tərəfindən atdı. Mən dedim: “Ey əbu AbdurRəhman, insanlar daşları (sütunlara) vadinin yuxarı tərəfindən atırlar.” (İbn Məsud) dedi: “Özündən başqa məbud olmayan Allaha and olsun ki, bu *“al-Bəqərə”* surəsinin (Peyğəmbərə ﷺ) nazil olduğu yerdir (Özünə *“al-Bəqərə”* surəsi nazil olan kimsə də (daşları) bu cür atardı)” (Buxari 1747, Muslim 3194, 1296/307)

حديث عبد الله بن مسعود عن الأعمش، قال: سمعت الحجاج يقول على المنبر: السورة التي يذكر فيها البقرة، والسورة التي يذكر فيها آل عمران، والسورة التي يذكر فيها النساء، قال: فذكرت ذلك لإبراهيم، فقال: حدثني عبد الرحمن بن يزيد، أنه كان مع ابن مسعود رضي الله عنه، حين رمى جمرة العقبة، فاستنطن الوادي، حتى حاذى بالشجرة اعترضها، فرمى بسبع حصيات، يكبر مع كل حصة ثم قال: من ههنا، والذي لا إله غيره، قام الذي أنزلت عليه سورة البقرة صلى الله عليه وسلم

817. Aməş, Abdullah İbn Məsuddan ؓ rəvayət edir ki, eşitdim Həccac İbn Yusuf minbər üzərində: “İçində əl-Bəqərə zikr olunan surə, içində Ali İmran zikr olunan surə, içində ən-Nisə zikr olunan surə” deyirdi. (Bütün bunların hansının daha doğru olduğunu öyrənmək) üçün İbrahim (ən-Nəhai) zikr etdim. O, dedi: “Mənə Abdullah İbn Yəzid, o da İbn Məsudla ؓ bərabər Əqabə cəmərəsinə daş atdı, sonra Vadinin içərisində olan ağacın altından yeddi dənə daş götürərək hər birini təkbir gətirərək atdı. Sonra: “Ondan başqa heç bir İlah olmayan Allaha and olsun ki, üzərinə *al-Bəqərə* surəsi nazil olmuş adam (Peyğəmbər ﷺ) burda dayanmışdır”. (Buxari 1750, Muslim 3196, 1296/309)

تفضيل الحلق على التقصير وجواز التقصير

Saçı Qırmaq, Qısaltmaq Və Qısaltmağın İcazəli Olması

حدیث ابنِ عُمَرَ كَانَ يَقُولُ: حَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّتِهِ

819. İbn Ömər ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ həcc ziyarətində başını (ülgüclə) qırxdırdı.” (Buxari 1726, Muslim 3204, 1301/316)

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ اللَّهُمَّ ارْحَمِ الْمُحَلِّقِينَ قَالُوا: وَالْمُقَصِّرِينَ، يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: اللَّهُمَّ ارْحَمِ الْمُحَلِّقِينَ قَالُوا: وَالْمُقَصِّرِينَ، يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: وَالْمُقَصِّرِينَ

820. İbn Ömər ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (vida həccində) dedi: “Allahım, saçını qırxdıranlara rəhm et!” (Əshabələr): “Qısaldanlara da, ya Rəsulullah?” deyə soruşdular. Dedi: “Allahım, saçını qırxdıranlara rəhm et!” Onlar: “Qısaldanlara da, ya Rəsulullah?” deyə soruşdular. Dedi: “Qısaldanlara da (rəhm et!)” (Buxari 1727, Muslim 3205, 1301/317)

بيان أن السنة يوم النحر أن يرمي ثم ينحر ثم يحلق، والابتداء في الحلق بالجانب الأيمن من رأس المخلوق

Bayram Günü Sünnə Daş Atmaq, Qurban Kəsmək, Sonra Başı Qırxmaq Və Başı Qırxdırarkən Sağ Tərəfdən Başlamaq

حدیث أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لَمَّا حَلَقَ رَأْسَهُ، كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَوَّلَ مَنْ أَخَذَ مِنْ شَعْرِهِ

821. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ başını qırxdırdıqda onun saçından ilk götürən kimsə Əbu Təlhə ؓ olmuşdur. (Buxari 171, Muslim 3214, 1305/324)

من حلق قبل النحر أو نحر قبل الرمي

Qurban Kəsmədən Saçını Qırxdıran Və Ya Daş Atmadan Öncə Qurban Kəsənlər

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ بَيْنَ النَّاسِ يَسْأَلُونَهُ، فَجَاءَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: لَمْ أَشَعُرْ فَحَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أُذْبِحَ، فَقَالَ: ادْبُحْ وَلَا حَرَجَ فَجَاءَ آخَرُ، فَقَالَ: لَمْ أَشَعُرْ فَتَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أُرْمِيَ قَالَ: ارْمِ وَلَا حَرَجَ فَمَا سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَيْءٍ قُدِّمَ وَلَا أُخِّرَ إِلَّا قَالَ: افْعَلْ وَلَا حَرَجَ

822. Abdullah İbn Amr İbn As ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ vida həccində, ona sual verən insanlar olduğuna görə Mina vadisində dayandı. Bir nəfər onun yanına gəlib: “Bilmədim, qurban kəsməzdən əvvəl başımı qırxdırdım” dedi.

(Peyğəmbər): “Eyib etməz, (get, indi) kəs!” deyə buyurdu. Başqa birisi gəlib: “Bilmədim, (şeytana) daş atmazdan əvvəl qurban kəsdim” dedi. (Peyğəmbər): “Eybi yoxdur, (get, indi) at!” deyə buyurdu. (Həmin gün) Peyğəmbərdən ﷺ (qurban kəsmək, baş qırxdırmaq, daş atmaq, təvaf etmək kimi həcc ayinlərindən) önə keçirilmiş və ya təxirə salınmış hansı bir şey haqqında soruşdularsa, o sadəcə: “Eybi yoxdur, (get, indi) elə” deyə buyurdu.” (Buxari 83, 124, 1736, Muslim 3216, 1306/327)

حديث ابن عباس، أن النبي صلى الله عليه وسلم قيل له في الذبح والحلق والرمي والتقديم والتأخير، فقال: لا حرج

823. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ (Vida Həccində Minada) qurban kəsmək, saç qırmaq, Cəmərata daş atmaq (bunların hansı birini) önə keçirməkdə və ya geriyyə salmaq bərəsində soruşulduqda: “Fərq etməz” deyə buyurdu. (Buxari 1734, Muslim 3224, 1307/334)

استحباب طواف الإفاضة يوم النحر

İfadə Təvafının Bayram Günü Müstəhəb Olması

حديث أنس بن مالك عن عبد العزيز بن رفيع، قال: سألت أنس بن مالك رضي الله عنه، قلت: أخبرني بشيء عقبتك عن النبي صلى الله عليه وسلم، أين صلى الظهر والعصر يوم التروية قال: بيئتي قلت: فأين صلى العصر يوم النحر قال: بالأبطح ثم قال: أفعل كما يفعل أمراؤك

824. AbdulƏziz İbn Rufey demişdir: “Mən Ənəs İbn Malikə ﷺ sual verib dedim: “Peyğəmbərin ﷺ (etdiklərindən) xatırladığın bir şey bərəsində mənə xəbər ver. (De görək,) Peyğəmbər ﷺ tərviyə günü zöhr və əsr namazlarını harada qılmışdır?” Ənəs: “Minada” deyə cavab verdi. Mən soruşdum: “Bəs (zülhiccənin on üçü Minadan) çıxdığı gün əsr namazını harada qılmışdır?” Ənəs: “Əbtəhdə” deyə cavab verdi. Sonra da buyurdu: “Sən əmirlərinin etdiyi kimi et.” (Buxari 1653, 1763, Muslim 3226, 1309/336)

استحباب الزول بالمحصب يوم النفر والصلاة به

Təşriq Günləri (Zül Hiccənin On Bir, On İki, On Üçüncü Günü) Əl-Muhassab (Əl-Əbtah, Xeyf) Adlanan Yərə Gəlmək Və Orada Namaz Qılmaq

حدیث عائشَةَ، قَالَتْ: إِنَّمَا كَانَ مَنَزِلُ نَزْلِهِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَكُونَ أَسْمَحَ لِخُرُوجِهِ، تَعْنِي بِالْأَبْطَحِ

825. Aişə رضي الله عنها əl-Muhassab Peyğambərin ﷺ (Mədinəyə çıxdığı zaman ziyarət əsnasında) dayandığı (qonaqladığı yerdə. Yəni əl-Əbtahı (qəsd edərdi)". (Buxari 1765, Muslim 3231, 1311/340)

حدیث ابن عَبَّاسٍ، قَالَ: لَيْسَ التَّحْصِيبُ بِشَيْءٍ، إِنَّمَا هُوَ مَنَزِلُ نَزْلِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

826. İbn Abbas رضي الله عنه demişdir: "Muhassab (həcc ziyarətinə aid Mina, Ərafat, Muzdəlifə) bir ayın deyildir. Sadəcə olaraq Peyğəmbər ﷺ (ziyarət əsnasında) həmin yerdə dayanmışdır." (Buxari 1766, Muslim 3232, 1312/341)

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْغَدِ يَوْمَ النَّحْرِ وَهُوَ بِمِنَى: نَحْنُ نَازِلُونَ غَدًا بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ يَعْنِي ذَلِكَ الْمُحْصَبَ وَذَلِكَ أَنْ قُرَيْشًا وَكِنَانَةُ تَحَالَفَتْ عَلَى بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، أَوْ بَنِي الْمُطَّلِبِ، أَنْ لَا يُنَاجِحُوهُمْ وَلَا يُبَايِعُوهُمْ حَتَّى يُسَلِّمُوا إِلَيْهِمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

827. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Qurban bayramı günü səhər Minada ikən demişdir: "Sabah biz (inşallah) Bəni-Kinanə qəbiləsinin məhəlləsində – kafir qalacaqlarına dair and içdikləri yerdə – olacağıq." Peyğəmbər ﷺ Mühəssəb (deyilən yeri) qəsd edirdi. (Bir zaman həmin o yerdə) qureyşlilərlə kinanəlilər and içmişdilər ki, Həşim və AbdulMuttəlib (va ya Muttəlib) oğulları Peyğəmbəri ﷺ onlara təhvil verməyincə onlarla nə nikah bağlasınlar, nə də alver etsinlər (üç il davam etmişdir)" (Buxari 1590, Muslim 3235, 1314/344)

وجوب المبيت بمنى ليالي أيام التشريق والترخيص في تركه لأهل السقاية

Təşrik Günləri Minada Gecələməyin Vacib Olması, Su Paylayan Kəslərə İsə Gecələməməyə İzn Verilməsi

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: اسْتَأْذَنَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيتَ بِمَكَّةَ لِيَالِي مِنَى مِنْ أَجْلِ سِقَايَتِهِ، فَأُذِنَ لَهُ

828. İbn Ömər رضي الله عنه demişdir: "Abbas İbn AbdulMuttəlib Mina gecələrində hacılara su vermək (şərəfinə nail olmaq) məqsədilə Məkkədə gecələmək üçün Peyğəmbərdən ﷺ izn istədi, o da ona izn verdi." (Buxari 1634, Muslim 3238, 1315/346)

Qurbanlıq Heyvanlarının Ətlərini, Dərilərini Sədəqə Etmək

حديث علي رضي الله عنه، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُ أَنْ يَقُومَ عَلَى بُدْنِهِ، وَأَنْ يَقْسِمَ بُدْنَهُ كُلَّهَا لِحُومِهَا وَجُلُودِهَا وَجِلْدِهَا وَلَا يُعْطَى فِي جِزَارَتِهَا شَيْئًا

829. Əli ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə qurbanlıq heyvanlarına baxmağımı və bu heyvanların ətlərini, dərilərini (kasıblara) paylamağı və qəssablara bu heyvanlardan heç bir şey verməməyi əmr etdi". (Buxari 1717, Muslim 3241, 1317/348)

نحر البدن قيما مقيدة

Dəvələri Bağlı Olaraq, Ayaq Üstə Kəsilməsi

حديث ابن عمر (أنه) أتى على رجلٍ قد أُنَاخَ بَدْنَتُهُ بِنَحْرِهَا، قَالَ: ابْعَثْهَا قِيَامًا مُقَيَّدَةً سَنَةَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

830. Abdullah İbn Ömər ﷺ dəvəsini yerə çökdürüb kəsmək istəyən bir nəfəri görüb dedi: "Onu ayağa qaldır, Peyğəmbərin ﷺ Sünnəsinə müvafiq qayda üzrə – ayaq üstə, həm də ayaqları bağlı olduğu halda (kəs)." (Buxari 1713, Muslim 3255, 1320/358)

استحباب بعث الهدي إلى الحرم لمن لا يريد الذهب بنفسه، واستحباب تقليده وفتل القلائد، وأن باعته لا يصير محرما ولا يحرم عليه شيء بذلك

Özü Getmək İstəməyən Kimsənin Qurbanlıq Heyvanını Harama Göndərməsinin Müstəhəb Olması Və Qurbana Nişan Vurulması (Boynuna İp Bağlayaraq) Müstəhəb Olması, Göndərən Kimsənin Ehrama Girməməsi Və Ona Heç Bir Şeyin Haram Olmaması

حديث عائشة، قَالَتْ: قَتَلْتُ قَلَائِدَ بُدْنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بِيَدِي، ثُمَّ قَلَدَهَا وَأَشْعَرَهَا وَأَهْدَاهَا؛ فَمَا حَرَّمَ عَلَيْهِ شَيْءٌ كَانَ أَجَلَ لَهُ

831. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا deyir ki, Peyğəmbərin ﷺ qurbanlıq heyvanlarını (seçilsin deyə) öz əlimlə (boyunlarını) iplə bağladım. Sonra Peyğəmbər ﷺ nişanlanmış qurbanlıq heyvanlarını göndərdi. Onun qurbanı kəsilənə qədər Allahın ona halal etdiyi heç bir şey ona haram olmadı". (Buxari 1696, Muslim 3261, 1321/362)

حديث عائشة أن زياد بن أبي سفيان كتب إلى عائشة، إن عبد الله بن عباس، قال: من أهدى هدياً حرم عليه ما يحرم على الحاج حتى يتحرر هديه فقالت عائشة: ليس كما قال ابن عباس؛ أنا فقلت فلأئيد هدي رسول الله صلى الله عليه وسلم بيدي ثم قلدها رسول الله صلى الله عليه وسلم، ثم بعث بها مع أبي، فلم يحرم على رسول الله صلى الله عليه وسلم، شيء أحله الله حتى نجر الهدى

832. Aişəyə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا xəbər verdilər ki, İbn Abbas رضي الله عنه belə demişdir: "Kim qurbanlıq heyvanlarını (Məkkəyə) göndərərsə, hacılara haram olan şeylər, qurbanlar kəsilənədək ona da haram olur." Aişə: "(Xeyr,) İbn Abbasın dediyi kimi deyil. Mən Peyğəmbərin ﷺ qurbanlıq heyvanlarının iplərini öz əllərimlə hördüm. Sonra Peyğəmbər ﷺ öz əlləri ilə heyvanların boynuna nişan taxdı. Daha sonra onları atamla (Məkkəyə) göndərdi. Buna rəğmən, qurbanlıq heyvanları kəsilənədək Allahın Öz peyğəmbərinə ﷺ halal buyurduğu şeylər ona haram edilmədi." (Buxari 1700, Muslim 3268, 1321/369)

جواز ركوب البدنة المهداة لمن احتاج إليها

Ehtiyacı Olan Kimsənin Qurbanlıq Heyvanına Minməyinin İcazəli Olması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم رأى رجلاً يسوق بدنة، فقال: اركبها فقال: إنها بدنة فقال: اركبها قال: إنها بدنة قال: اركبها ويملك في الثالثة أو في الثانية

833. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir nəfərin qurbanlıq heyvanı apardığını görüb: "Dəvəyə min!" deyə buyurdu. Adam: "Bu, qurbanlıq dəvədir" dedi. (Peyğəmbər): "Dəvəyə min!" deyə buyurdu. Adam: "Bu, qurbanlıq dəvədir" dedi. (Peyğəmbər) ikinci və ya üçüncü dəfə: "Vay sənənin halına, dəvəyə min!" deyə buyurdu. (Buxari 1689, Muslim 3271, 1322/371)

حديث أنس رضي الله عنه، أن النبي صلى الله عليه وسلم، رأى رجلاً يسوق بدنة، فقال: اركبها قال: إنها بدنة، قال: اركبها، قال: إنها بدنة قال: اركبها ثلاثاً

834. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir nəfərin qurbanlıq heyvanı

apardığını görüb: “Dəvəyə min!” deyə buyurdu. Adam: “Bu, qurbanlıq dəvədir” dedi. (Peyğəmbər): “Dəvəyə min!” deyə buyurdu. Adam: “Bu, qurbanlıq dəvədir” dedi. (Peyğəmbər) üçüncü dəfə: “Dəvəyə min!” deyə buyurdu. (Buxari 1690, Muslim 3275, 1323/373)

وجوب طواف الوداع وسقوطه عن الحائض

Vida Təfavının Vacibliyi Və Heyizlinin Bu Vacibliyin Boynundan Düşməsi

حديث ابن عباس، قال: أمر الناس أن يكون آخر عهدهم بالبيت، إلا أنه خفف عن الحائض

835. İbn Abbas ؓ demişdir: “(Həcc ziyarətində olan) insanlara son (ayın) olaraq Kəbəni təvaf etmək əmr edilmişdir. Yalnız heyzli qadınlar üçün bu (hökm) yüngülləşdirilmişdir.” (Buxari 1755, Muslim 3284, 1328/380)

حديث عائشة، زوج النبي صلى الله عليه وسلم، أنها قالت لرسول الله صلى الله عليه وسلم: يا رسول الله إن صبيبة بنت أبي قحافة حاضت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لعلها تحبسنا، ألم تكن طافت معكن فقالوا: بلى؛ قال: فأخرجني

836. Peyğəmbərin ؐ zövcəsi Aişədən رəvayət edilir ki, o, Peyğəmbərə: “Ya Rəsulullah, Səfiyyə Bint Həyey heyz oldu” deyə xəbər verdi. Peyğəmbər: “O, bizi ləngidə bilər. Məgər o, sizinlə bərabər təvaf etmədimi?” dedi. Onlar: “Bəli” deyə cavab verdilər. Peyğəmbər: “Elə isə çıx!” deyə buyurdu. (Buxari 328, Muslim 3290, 1211/385)

حديث عائشة، قالت: حاضت صبيبة ليلة النفر، فقالت: ما أراني إلا حابستكم؛ قال النبي صلى الله عليه وسلم: عقرى حلقى أطافت يوم النحر قيل: نعم قال: فأنفري

837. Aişə رəvayət edir ki, Səfiyyə (Minadan) çıxma gecəsi heyz oldu. (Xəstəliyə görə həccə tamamlamayıb) sizi yolunuzdan saxlayacağam. Peyğəmbər: “Ay boğazına ağrı, bədəninə sancı olsun! Sonra Səfiyyə nəhr günü İfadə təvafı etdimi?” deyə soruşdu. Ona: “Bəli” deyildi. Peyğəmbər: “O, zaman (Məkkədən) çıxın” deyə buyurdu. “Hay kesici və kökten kazıyıcı kadın!” (Buxari 1771, Muslim 3292, 1211/387)

استحباب دخول الكعبة للحاج وغيره والصلاة فيها والدعاء في نواحيها كلها

Həcc Edən Və Ya Qeyriləri Üçün Kəbəyə Daxil Olub Orada Namaz Qılması, Dua Etməsinin Müstəhəb Olması

حديث بلال عن عبد الله بن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ الْكَعْبَةَ، وَأَسَافَهُ بْنُ زَيْدٍ وَبِلَالَ وَعُثْمَانَ بْنَ طَلْحَةَ الْحَجَّيِّ، فَأَغْلَقَهَا عَلَيْهِ، وَمَكَثَ فِيهَا فَسَأَلَتْ بِلَالًا حِينَ خَرَجَ: مَا صَنَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: جَعَلَ عَمُودًا عَنْ يَسَارِهِ وَعَمُودًا عَنْ يَمِينِهِ، وَثَلَاثَةَ أَعْمِدَةٍ وَرَاءَهُ، وَكَانَ الْبَيْتُ يَوْمَئِذٍ عَلَى سِتَّةِ أَعْمِدَةٍ، ثُمَّ صَلَّى

838. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Kəbəyə daxil oldu və (onunla birgə) Üsamə İbn Zeyd, Bilal və Osman İbn Təlhə əl-Həcəbi ﷺ də (oraya daxil oldular), bundan sonra (Osman İbn Təlhə) Kəbənin qarısını bağladı və Peyğəmbər ﷺ (bir müddət) orada qaldı. Bilal ﷺ bayıra çıxanda mən ondan: “Peyğəmbər ﷺ orada nə etdi?”- deyə soruşdum. O dedi: “(Peyğəmbər ﷺ orada) sol tərəfində bir sütun, sağ tərəfində bir sütun və arxa tərəfində üç sütun qaldığı halda namaz qıldı. O vaxt (müqəddəs) Ev altı sütun üzərində idi. Digər hədisdə (Bilal) “sağ tərəfində iki sütun” olduğunu demişdir. (Buxari 505, Muslim 3294, 1329/388)

حديث ابن عباس، قال: لَمَّا دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَيْتَ دَعَا فِي نَوَاحِيهِ كُلِّهَا وَلَمْ يُصَلِّ حَتَّى خَرَجَ مِنْهُ؛ فَلَمَّا خَرَجَ رَكَعَ رَكَعَتَيْنِ فِي قِبَلِ الْكَعْبَةِ، وَقَالَ: هَذِهِ الْقِبْلَةُ

839. İbn Abbas ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Kəbəyə daxil olduqda onun hər tərəfində dua etdi və oradan çıxanadək namaz qılmadı. Oradan çıxanda üzünü Kəbəyə çevirib iki rükət (namaz) qıldı və: “Qiblə budur” dedi. (Buxari 398, Muslim 3301, 1330/395)

حديث عبد الله بن أبي أوفى، قال: اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكَعَتَيْنِ وَمَعَهُ مَنْ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: أَدْخَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْكَعْبَةَ قَالَ: لَا

840. Abdullah İbn Əbu Əufə ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ ümrə ziyarətini yerinə yetirdi, Kəbəni təvaf etdikdən sonra İbrahim məqamının arxasında iki rükət namaz qıldı. (Bu əsnada) onun yanında insanları (onun qarşısından keçməyə) qoymayan adamlar var idi.” Bir nəfər Abdullahdan: “Peyğəmbər ﷺ Kəbənin içinə daxil oldumu?” deyə soruşdu. Abdullah: “Xeyr” deyə cavab verdi. (Buxari 1600, Muslim 3303, 1332/397)

نقض الكعبة وبنائها

Kəbənin Sökülərək Yenidən Tikilməsi

حدیث عائشَةَ، قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْلَا حَدَاثَةُ قَوْمِكِ بِالْكَفْرِ لَتَقَضَّتْ الْبَيْتُ ثُمَّ لَبْنَيْتُهُ عَلَى أَسَاسِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَإِنَّ قُرَيْشًا اسْتَفْصَرَتْ بِنَاءَهُ وَجَعَلَتْ لَهُ حَلْفًا

841. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə buyurdu: “Sənin qövmün küfrdən yeni çıxmış olmasaydı Beyti sökər və onu İbrahimin təməli üzərində bina edərdim. Şübhəsiz ki, Qureyş Beytin binasını qısaltmış və Beyt üçün bir Xalf (çıxış, qapı) etmişdir”. (Buxari 1585, Muslim 3312, 1333/404)

حدیث عائشَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهَا: أَلَمْ تَرَي أَنْ قَوْمَكَ لَمَّا بَنُوا الْكَعْبَةَ اقْتَصَرُوا عَنْ قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا تَرُدُّهَا عَلَى قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: لَوْلَا جِدْنَا قَوْمَكَ بِالْكَفْرِ لَفَعَلْتُ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ (هُوَ ابْنُ عُمَرَ): لَيْنُ كَانَتْ عَائِشَةُ سَمِعَتْ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَرَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَرَكَ اسْتِئْذَانَ الرُّكْنَيْنِ اللَّذَيْنِ بَلِيَانِ الْحِجْرِ إِلَّا أَنْ الْبَيْتَ لَمْ يَتِمَّ عَلَى قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ

842. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə xitabən buyurdu: “Qövmün (Qureyşin) Kəbəni inşa edərkən İbrahimin qoyduğu bəzi təməlləri tərk edərək qısaltdıqlarını bimirsənmi?”. Mən: “Ya Rəsulullah! Kəbənin divarlarını (İbrahimin təməlləri) üzərinə qaytarmaq olmazmı?” dedim. Peyğəmbər: “Qövmün küfrdən yeni çıxmış olmasaydı mən bunu edərdim” deyərək buyurdu. Abdullah (İbn Ömər): “Aişə bu sözü Rəsulullahdan ﷺ eşitmişdir: “Mən Rəsulullahın ﷺ Qara daşa yaxın olan Kəbənin iki küncünə əli ilə məst etdiyini tərk etdiyini görməmişəm, hətta Beyt İbrahimin təməlləri üzərində tamam olmamışdır. (Buxari 1583, 3368, 4484, Muslim 3306, 1333/399)

جدر الكعبة وبابها

Kəbənin Divarı Və Qapısı

حدیث عائشَةَ، قَالَتْ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْجِدْرِ مِنْ الْبَيْتِ هُوَ قَالَ: نَعَمْ قُلْتُ: فَمَا لَهُمْ لَمْ يُدْجِلُوهُ فِي الْبَيْتِ قَالَ: إِنَّ قَوْمَكَ قَصَرَتْ بِهِمُ النَّفَقَةُ قُلْتُ: فَمَا شَأْنُ بَابِهِ مُرْتَفِعًا قَالَ: فَعَلَّ ذَلِكَ قَوْمُكَ لِيُدْجِلُوا مِنْ شَأْنِهِمْ وَيَمْنَعُوا مَنْ شَاءُوا، وَلَوْلَا أَنْ قَوْمَكَ حَدِيثُ عَهْدِهِمْ بِالْجَاهِلِيَّةِ، فَأَخَافُ أَنْ تُنْكَرَ قُلُوبُهُمْ أَنْ أُدْجَلَ الْجِدْرُ فِي الْبَيْتِ، وَأَنْ أَلْصِقَ بَابُهُ بِالْأَرْضِ

843. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Mən Peyğəmbərdən ﷺ: “Divar⁵⁶ Kəbədəndirmi?” deyərək soruşdum. O: “Bəli” dedi. Mən soruşdum: “Bəs nə üçün onlar bunu Kəbəyə

⁵⁶ Divar deyildikdə Kəbənin yanında yerləşən yarımdairəvi şəkilli, hündür olmayan divar nəzərdə tutulur.

birdəşdirməmişlər?" O buyurdu: "Sənin həmtayfalarının buna maddi imkanı çatmamışdır." Mən soruşdum: "Bəs nə üçün Kəbənin qarısını yuxarı qaldırmışlar?" Dedi: "Onlar bunu ona görə belə etmişlər ki, dilədikləri kimsəni (Kəbənin) içinə buraxsınlar, dilədiklərini də buraxmasınlar. Əgər sənin qövmün cahiliyyət dövrünə yaxın bir zamanda yaşamasaydı və (müqəddəs Evin quruluşunun dəyişilməsinin) onlarda nifrət oyadacağından qorxmasaydım, mən divarı Kəbəyə birdəşdirər, qarını da yerdən qoyardım." (Buxari 1584, 7243, Muslim 3313, 1333/405)

الحج عن العاجز لزمانة وهرم ونحوهما أو للموت

Xəstəlik, Qocalıq Və Ya Ölüm Səbəbilə Aciz Qalan Kimsənin Yerinə Həcc Etmək

حدیث عبد الله بن عباس، قال: كَانَ الْفَضْلُ رَدِيفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَتْ امْرَأَةٌ مِنْ خَنْعَمٍ، فَجَعَلَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا وَتَنْظُرُ إِلَيْهِ، وَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْرِفُ وَجْهَ الْفَضْلِ إِلَى الشَّقِّ الْأَخْرَى؛ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فَرِيضَةَ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي الْحَجِّ أَذْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا، لَا يَثْبُتُ عَلَى الرَّاحِلَةِ، أَفَأَحُجُّ عَنْهُ قَالَ: نَعَمْ وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ

844. Abdullah İbn Abbas ؓ demişdir: "Fədl ؓ (İbn Abbasın ؓ qardaşı) Peyğəmbərin ؐ tərkinə minmişdi. Bu əsnada Xəsəm qəbiləsindən bir qadın (onların yanına) gəldi. Fədl ؓ o qadına, o da Fədlə baxmağa başladı. Belə olduqda Peyğəmbər ؐ Fədlin üzünü başqa tərəfə çevirdi. Qadın dedi: "Ya Rəsulullah! Allah Öz qullarına həcc ziyarətini elə bir vaxtda vacib buyurmuşdur ki, (artıq) atam qocalmış və minik üzərində oturmağa halı qalmamışdır. Belə olduqda, mən onun əvəzinə həcc edə bilərəmmi?" Peyğəmbər: "Bəli!" deyə buyurdu. Bu hadisə vida həccində baş vermişdir. (Buxari 1513, 1855, Muslim 3315, 1334/407)

حدیث الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: جَاءَتْ امْرَأَةٌ مِنْ خَنْعَمٍ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فَرِيضَةَ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي الْحَجِّ أَذْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَسْتَوِيَ عَلَى الرَّاحِلَةِ، فَهَلْ يَقْضِي عَنْهُ أَنْ أُحُجَّ عَنْهُ قَالَ: نَعَمْ

845. Fadl İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, Xəsəm qəbiləsindən Vəda həcci zamanı bir qadın gəlib dedi: "Ya Rəsulullah! Allah qulları üzərinə həcc etməyi fərz etmişdir. Atam ixtiyar adamdır, hansıki minik üzərində dayana bilmir. Mən onun yerinə həcc edə bilərəmmi?" dedi. Peyğəmbər: "Bəli" deyə buyurdu. (Buxari 1854, Muslim 3315, 1334/407)

فرض الحج مرة في العمر

Həccin Ömürdə Bir Dəfə Fərz Olması

حديث أبي هريرة، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: دَعُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ، إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِسُؤَالِهِمْ وَاجْتِلَافِهِمْ عَلَيَّ أَتِيَابِهِمْ، فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ، وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ

846. Əbu Hureyrə, AbdurRahmən İbn Saxr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən sizə nə öyrətmişəmsə onunla kifayətlənin. Həqiqətən sizdən əvvəlki ummətləri çox sual vermələri və Peyğəmbərlərinə müxalif olmaları həlak etdi. Sizə nəyi qadağan etsəm ondan çəkinin, nəyi əmr etmişəmsə ondan bacardığınız qədər yerinə yetirin»⁵⁷. (Buxari 7288, Muslim 3221, 1337/412)

سفر المرأة مع محرم إلى حج وغيره

Qadının Həccə Və Digər Səfərlərə Məhrəmlə Getməsi

حديث ابن عمر، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلَاثًا إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ

847. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Məhrəmi yanında olmadığı halda qadın üç gün belə səfərə çıxmaz”. (Buxari 1087, Muslim 3327, 827/417)

حديث أبي سعيد، قال: أُرْبِعَ سَمِعْتُهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَعْجَبَنِي وَأَتَقَنِّي: أَنْ لَا تُسَافِرَ امْرَأَةٌ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ لَيْسَ مَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ وَلَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: مَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِي، وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى

848. Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə on iki döyüşdə iştirak etmiş Əbu Səid ﷺ demişdir: “Peyğəmbərdən ﷺ eşitdiyim bu dörd şey məni təəccübləndirmiş və mənim xoşuma gəlmişdir:– qadın, yanında əri və ya məhrəmi olmadan iki günlük səfərə çıxmamalıdır;– orucluq və qurban bayramlarında oruc tutmaq olmaz;– iki namazdan sonra – əsr namazından sonra ta gün batanaqədək və sübh namazından sonra ta gün çıxanaqədək namaz qılmaq olmaz; – üç məsciddən – Məscidülhəramdan, mənim məscidimdən və Məscidüləqsadan – başqa heç bir

⁵⁷ Bu hədisin əvvəli belədir: Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Ey insanlar! Allah üzərinizə Həcc etməyi fərz qıldı, artıq siz də Həcc edin». Bir nəfər: «Ey Allahın Rəsulu, hər il Həcc edək?» Peyğəmbər ﷺ susdu. Həmin şəxs sualını bir neçə dəfə təkrarladı. Peyğəmbər: «Əgər mən hə desəm, sizə hər il Həcc etmək vacib olardı. Sizin də buna gücünüz çatmazdı...».

yerə (ibadət məqsədilə) səfərə getmək olmaz.” (Buxari 1864, Muslim 3450, 1397/511)

حدیثِ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُسَافِرَ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَبَيْلَةٍ لَيْسَ مَعَهَا حُرْمَةٌ

849. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allaha və Axirət gününə iman gətirən qadına yanında bir məhrəmi olmadan bir gün və bir gecəlik səfərə çıxmaq halal deyildir.” (Buxari 1088, Muslim 3332, 1339/421)

حدیثِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ بِامْرَأَةٍ، وَلَا تُسَافِرَنَّ امْرَأَةٌ إِلَّا وَمَعَهَا مُحْرَمٌ فَفَقَامَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكْتَبَيْتُ فِي غَزْوَةٍ كَذَا وَكَذَا، وَخَرَجْتَ امْرَأَتِي حَاجَةً قَالَ: أَذْهَبَ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ

850. İbn Abbas رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə dediyini eşitmişdir: “Heç bir kişi (naməhrəm) bir qadınla təklikdə qalmamalı və heç bir qadın yanında məhrəmi olmadan səfərə çıxmamalıdır!” Bu vaxt bir nəfər ayağa qalxıb dedi: “Ya Rəsulullah, mən filan (döyüşdə iştirak etmək üçün) orduya yazılmışam, zövcəm isə həcc ziyarəti üçün yola çıxmışdır”. Peyğəmbər: “Get, zövcənlə birlikdə həcc ziyarətini yerinə yetir!” (Buxari 3006, Muslim 3336, 1341/424)

ما يقول إذا قفل من سفر الحج وغيره

Bir Kimsənin Həcc Səfərindən Və Başqa Səfərlərdən Döndüyü Zaman Oxuyacağı (Dualar)

حدیثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ إِذَا قَفَلَ مِنْ غَزْوٍ أَوْ حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ يُكَبِّرُ عَلَى كُلِّ شَرْفٍ مِنَ الْأَرْضِ ثَلَاثَ تَكْبِيرَاتٍ، ثُمَّ يَقُولُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَهُوَ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ، صَدَقَ اللَّهُ وَعْدُهُ، وَنَصَرَ عَبْدُهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ

851. Abdullah İbn Ömər رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ döyüşdən, həcdən və ya ümrədən qayıdarkən (yol üstü) hər dəfə yüksəkliyə qalxdıqda üç dəfə təkbir gətirər, sonra da deyərdi: **“Lə ilahə illəllahu vəhdəhu lə şərikə lah, ləhulmulku və ləhulhəmdü və hu və ələ kulli şeyin qədir. Ayibunə, taibunə, abidunə, sacidunə li Rəbbinə hamidun. Sədəqəllahu və'dəhu, və nəsərə əbdəhu və həzəmələhzabə vəhdəhu -** Allahdan başqa məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Ona məxsusdur! O hər şeyə Qadirdir. (Biz) geri dönənlər, tövbə edənlər, ibadət edənlər, səcdə edənlər və Rəbbimizə həmd edənlərik! Allah vədinə sadıq oldu, quluna kömək etdi və

(düşmənlərdən olan) dəstələri tək Özü məğlub etdi!". (Buxari 1797, 2995, 4116, 6385, Muslim 3343, 1344/428)

التعريس بذي الحليفة والصلاة بما إذا صدر من الحج أو العمرة

Həcc Və Ümrədən Döndükdə Zul Huleyfədə Dayanaraq Namaz Qılmaq

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم أتاه بالبطحاء بذي الحليفة فصلّى بها وكان عبد الله بن عمر، يفعل ذلك

852. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Zul Huleyfədə düzəngah bir yerdə dəvəsini yerə çökdürdü və orada (iki rükət) namaz qıldı. (Hədisi danışan ravi) demişdir: "Abdullah İbn Ömər ﷺ də belə edərdi." (Buxari 1532, Muslim 3347, 1257/430)

حديث عبد الله بن عمر، عن النبي صلى الله عليه وسلم، أنه ربي وهو في معرس بذي الحليفة بطن الوادي، قيل له إنك ببطحاء مباركة (قال موسى بن عقبة، أحد رجال السنن): وقد أتاه بنا سالم يتوخى بالمناخ الذي كان عبد الله ينيح، يتحرى معرس رسول الله صلى الله عليه وسلم، وهو أسفل من المسجد الذي بطن الوادي، بينهم وبين الطريق وسط من ذلك

853. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Zul Huleyfədəki vadidə dayanarkən yuxuda ona: "Sən mübarək vadidəsən" deyilmişdir. Ravi Musa İbn Uqbə deyir ki: "Həcc səfərlərinin birində Səlim İbn Abdullah, atası Abdullah İbn Ömər vaxtıyla dəvəsinin çökdüyü yeri araşdıraraq bizi ora gətirdi ki, İbn Ömər Rəsulullah Vada həccinə gedərkən bu vadidə dəvəsindən enib gecələdiyi yerdir – deyə araşdıraraq buraya gəlib endiyini Səlim görmüşdür. Vadinin içində olan məscidin alt tərəfində idi. Vadi ilə yol arasında tam orta bir yerdədir". (Buxari 1535, Muslim 3351, 1346/434)

لا يحج البيت مشرك ولا يطوف بالبيت عريان وبيان يوم الحج الأكبر

Beyti Müşrik Və Lüt Olan Kimsə Təvaf Etməsin Və Böyük Həcc Gününün Bəyanı

حديث أبي بكر الصديق رضي الله عنه، عن أبي هريرة، أن أبا بكر الصديق رضي الله عنه، بعثه في الحجة التي أمره عليها رسول الله صلى الله عليه وسلم، قبل حجة الوداع يوم النحر، في رهط، يؤذن في الناس: ألا لا يحج بعد العام مشرك، ولا يطوف بالبيت عريان

854. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət etmişdir ki, vida həccindən öncəki (ildə) Peyğəmbər ﷺ Əbu Bəkri ﷺ camaata başçı təyin edib həcc ziyarətinə göndərdiyi zaman – Qurban günü Əbu Bəkr ﷺ onu bir dəstə adamlarla birlikdə (Mina vadisinə) göndərdi ki, gedib (oradakılara) elan edək ki, gələn ildən heç bir müşrik həcc ziyarətinə gəlməyəcək və heç kəs lüt-üryan Kəbəni təvaf etməyəcəkdir.” (Buxari 1622, Muslim 3353, 1347/435)

في فضل الحج والعمرة ويوم عرفة

Həcc, Ümrə Və Ərafə Gününün Fəziləti

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْحَنَّةُ

855. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ümrə ziyarəti, növbəti ümrəyədək arada olan (kiçik günahlar üçün) kəffarədir. Qəbul olunmuş həccin mükafatı isə ancaq Cənnətdir.” (Buxari 1773, Muslim 3355, 1349/437)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

856. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim günah etmədən (söz və əməl) olaraq Allahın evini həcc edərsə geri anası onu doğduğu kimi (günahlardan) təmizləmiş qayıdır”. (Buxari 1819, 1820, Muslim 3357, 1350/438)

الزول بمكة للحاج وتوريث دورها

Hacinin Məkkəyə Enməsi Və Məkkə Evlərinin Miras Olaraq Alınması

حديث أسامة بن زيد، أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيْنَ تَنْزِلُ فِي دَارِكَ بِمَكَّةَ فَقَالَ: وَهَلْ تَرَكَ عَقِيلٌ مِنْ رَبَاعٍ أَوْ دُورٍ وَكَانَ عَقِيلٌ وَرَثَ أَبَا طَالِبٍ هُوَ وَطَالِبٌ، وَلَمْ يَرْتَهُ جَعْفَرٌ وَلَا عَلِيٌّ شَيْئًا لِأَنَّهُمَا كَانَا مُسْلِمَيْنِ، وَكَانَ عَقِيلٌ وَطَالِبٌ كَافِرَيْنِ

857. Üsamə İbn Zeyd ﷺ demişdir: “Ya Rəsulullah, harada qalacaqsan? Məkkədə öz evindəmi (qalacaqsan)?”. Peyğəmbər: “Məgər Əqil bir ev qoyub

ki, (orada qalım)!”). Əqil və (qardaşı) Talib Əbu Talibin mirasını (özlərinə) götürmüşdülər. Cəfər və Əli müsəlman olduqları üçün mirasdan onlara heç bir şey verilməmişdi. Əqil və Talib kafir idilər” (Buxari 1588, Muslim 3360, 1351/439)

جواز الإقامة بمكة للمهاجر منها بعد فراغ الحج والعمرة ثلاثة أيام بلا زيادة

Məkkədən Hicrət Edən Kimsənin Həcc ilə Ümrəni Bitirdikdən Sonra Üç Gün Məkkədə Qalmasının İcazəli Olması

حديث العلاء بن الحضرمي، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ثلاث للمهاجر بعد الصدر

858. Əla İbn Hədrəmi ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mühacir (həcc ayinlərini tamamlayıb geri qayıtdıqda Məkkədə) yalnız üç gün qala bilər” (Buxari 3933, Muslim 3365, 1352/443)

تحريم مكة وصيدها وخلاها وشجرها ولقطنها إلا لمنشد على الدوام

Məkkənin Haram Olması, Məkkənin Ovunun, Otunun, Ağacının Və Davamiyyətli Sahibini Axtaran İstisna Olmaqla Onda İtən Bir Şeyi Götürməyin Haram Olması

حديث ابن عباس، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم، يوم افتتح مكة: لا هجرة ولكن جهاد ونية، وإذا استنفرتم فانفروا، فإن هذا بلد حرم الله يوم خلق السموات والأرض، وهو حرام بحرمه الله إلى يوم القيامة، وإنه لم يحل القتال فيه لأحد قبلي، ولم يحل لي إلا ساعة من نهار، فهو حرام بحرمه الله إلى يوم القيامة، لا يعضد شوكه، ولا ينفر صيده، ولا يلتقط لقطته إلا من عرفها، ولا يختلى خلالها قال العباس: يا رسول الله إلا الإذخر فإنه لغيرهم وليبوتهم قال: قال: إلا الإذخر

859. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Məkkənin fəthi günü demişdir: “(Bu gündən etibarən artıq) hicrət yoxdur. Lakin cihad etmək və niyyət vardır. Əgər sizi cihada çağırırsalar, tələsin! Həqiqətən bu şəhər Allah göyləri və yerləri yaratdığı gündən haram edilmişdir. Allahın haram etməsilə Qiyamət gününə qədər haramdır. Məndən əvvəl burada öldürmək kimsə üçün halal olmamışdır. Mənim üçün də gündüzün bir saatından başqasında halal olmamışdır. Bu şəhər Allahın haram etməsilə Qiyamət gününə qədər haramdır. Buranın dikanı belə kəsilməz, ov heyvanı da hürküdülməz,

tapıntısını sahibindən başqası əl uzadıb götürə bilməz, yaşıl otları qoparılmaz. İbn Abbas: “Ya Rəsulullah! İxzir (gözəl iyli) bitkisi bundan müstəsna olsun. Çünki İxzir bitkisi Məkkəlilərin dəmirçiləri üçün və evləri üçün lazımlıdır”. Peyğəmbər: “İxzir mustəsna”. (Buxari 1834, 3189, Muslim 3368, 1353/445)

حديث أبي شريح، أنه قال لعمر بن سعد، وهو يبعث البعوث إلى مكة: أذن لي أيها الأمير أحدثك قولاً قام به النبي صلى الله عليه وسلم، الغد من يوم الفتح، سمعته أذناي، ووعاه قلبي، وأبصرته عيني حين تكلم به؛ حمد الله وأثنى عليه، ثم قال: إن مكة حرمها الله ولم يحرمها الناس، فلا يجزئ لأمرئ يؤمن بالله واليوم الآخر أن يسفك بها دماً، ولا يعضد بها شجرة، فإن أحد ترخص لقتال رسول الله صلى الله عليه وسلم فيها، فقولوا إن الله قد أذن لرسوله ولم يأذن لكم، وإنما أذن لي فيها ساعة من نهار، ثم عادت حرمتها اليوم كحرمتها بالأمس، وليبلغ الشاهد الغائب فقيلاً لأبي شريح: ما قال عمرو قال: أنا أعلم منك يا شريح لا يعيذ عاصيباً ولا فاراً بدم ولا فاراً بخربة

860. Əbu Şureyh ﷺ rəvayət edir ki, mən Məkkənin fəthinin ertəsi günü Rəsulullahın ﷺ dediyi sözləri eşitdim. O sözləri mənim bu qulaqlarım eşitdi, qəlbim duydu və o, bu sözləri söyləyərkən gözlərim onu gördü. (Peyğəmbər) Allaha həmd edib Onun şəninə təriflər dedikdən sonra belə buyurdu: “Məkkənin toxunulmaz olduğunu insanlar deyil, məhz Allah buyurmuşdur. Odur ki, Allaha və Axirət gününə iman gətirən adama orada nə qan tökmək, nə də bir ağac baltalamaq halal olmaz. Əgər kimsə Allahın Elçisinin ﷺ orada döyüşdüyünü əlində əsas tutaraq buna rüsxət versə, (ona): “Allah Öz elçisinə izn vermişdir, sizə isə izn verməmişdir” deyin. O, mənə yalnız bu günün bir saatında belə etməyə izn verdi və bu gün (Məkkə), yenə də dünənki kimi toxunulmaz oldu. Qoy burada olanlar (eşitdiklərini) aramızda olmayanlara təbliğ etsinlər.” (Buxari 104, 1832, 4295, Muslim 3370, 1354/446)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: لما فتح الله على رسول الله صلى الله عليه وسلم مكة، قام في الناس فحمد الله وأثنى عليه، ثم قال: إن الله حبس عن مكة الفيل، وسلط عليها رسوله والمؤمنين فإنها لا تجل لأحدٍ كان قبلي، وإنها أحلت لي ساعة من نهار، وإنها لا تجل لأحدٍ بعدي، فلا يفر صيدها، ولا يحتل شوكتها، ولا تجل ساقطتها إلا لمنشد، ومن قتل له قتيلاً فهو بخير النظرين: إما أن يقدى وإما أن يقيد فقال العباس: إلا الإذخر، فإننا نجعله لقبوراً ومبوتناً؛ فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إلا الإذخر فقام أبو شاة، رجل من أهل اليمن؛ فقال: اكتبوا لي يا رسول الله فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: اكتبوا لأبي شاة

861. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Uca Allah Peyğəmbərə ﷺ Məkkənin fəthinə müyəsər etdikdən sonra insanlar içərisində ayağa qalxaraq Allaha həmd sənə etdikdən sonra buyurdu: “Allah (Əbrəhənin) fillərini Məkkəyə girməkdən həbs etmişdir. Rəsulunu və möminləri də (bir dəfə olaraq) Məkkə əhalisinə göndərmişdir. Məkkə məndən öncə heç bir kimsə üçün halal olmamışdır. Mənə üçün də gündüzün bir saatından başqasında halal olmamışdır. Məndən sonra heç bir kimsə üçün əbədiyyən halal olmayacaqdır.

Buranın dikani belə kəsilməz, ov heyvanı da hürküdülməz, tapıntısını sahibindən başqası əl uzadıb götürə bilməz, yaşıl otları qoparılmaz. Hər kimin adamı öldürülərsə o, iki şeydən hansı daha xeyirlidirsə onu istəyə bilər. Ya qan pulu alır, ya da qisas olur". İbn Abbas: "Ya Rəsulullah! İxzirdən başqa. Çünki bizlər onu qəbirlərimizdə və evlərimizin inşasında istifadə edirik" dedi. Peyğəmbər: "İxzirdən başqa" deyə buyurdu. Bundan sonra Yəmənli bir kimsə Əbu Şah ayağa qalxaraq: "Bunları mənim üçün yazın Ya Rəsulullah!" dedi. Peyğəmbər: "Bunları Əbu Şah üçün yazın" deyə buyurdu. (Buxari 2434, Muslim 3371, 1355/447)

جواز دخول مكة بغير إحرام

Məkkəyə Ehramsız Girməyin İcazəli Olması

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَامَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ، فَلَمَّا نَزَعَهُ جَاءَ رَجُلٌ، فَقَالَ: إِنَّ ابْنَ خَطَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ، فَقَالَ: اقْتُلُوهُ

862. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ zəfər (Fəth) ilində (Məkkəyə) daxil olduqda başında dəbilqə var idi. O, dəbilqəni başından çıxartdıqda bir nəfər gəlib dedi: "İbn Xətəl Kəbənin örtüyündən yapışıb⁵⁸ (aman diləyir)." Peyğəmbər: "Öldürün onu!" deyə buyurdu. (Buxari 1846, 3044, Muslim 3374, 1357/450)

فضل المدينة ودعاء النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فيها بالبركة وبيان تحريمها وتحریم صيدها وشجرها وبيان

حدود حرمها

Mədinənin Fəziləti, Onun Haqqında Peyğəmbərin Bərəkət Duası, Orada Ov Etməyin, Ağacının Və Haramının Hüdudunun Bəyanı

حدیث عبد الله بن زيد رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَدَعَا لَهَا وَحَرَّمَتُ الْمَدِينَةَ كَمَا حَرَّمَ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ وَدَعَوْتُ لَهَا، فِي مَدَّهَا وَصَاعَهَا، مِثْلَ مَا دَعَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِمَكَّةَ

⁵⁸ Bu adam bir zamanlar İslam dinini qəbul etmiş, sonra da Peyğəmbər ﷺ onu ənsardan olan iki əshabə ilə birlikdə zəkət yığmağa göndərmişdir. Lakin o, naxələflik edib əshabəni öldürmüş və dinindən dönərək küfrə qayıtmışdır. Bundan əlavə onun oxuyan iki kənizi var imiş ki, bu kənizlər öz mahnıları ilə Peyğəmbəri ﷺ ələ salırlarmış. Elə bu səbəbdən də Peyğəmbər ﷺ onu və onun kənizlərini öldürməyi əmr etmişdir.

863. Abdullah İbn Zeyd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İbrahim Məkkəni müqəddəs yer elan etmiş və ora üçün dua etmişdir. İbrahimin Məkkəni müqəddəs yer elan etdiyi kimi mən də Mədinəni müqəddəs yer elan etdim və İbrahim Məkkə üçün dua etdiyi kimi mən də Mədinənin saası və muddu üçün dua etdim.” (Buxari 2129, Muslim 3380, 1360/455)

حديث أنس بن مالك، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لأبي طلحة التميمي غلاماً من غلمانكم يخدمني فخرج أبو طلحة يردني وراه، فكننت أخدم رسول الله صلى الله عليه وسلم كلما نزل، فكننت أسمعه يكبر أن يقول: اللهم إني أعوذ بك من الهم والحزن، والعجز والكسل، والبخل والجبن، وضلع الدين وغلبة الرجال فلم أزل أخدمه حتى أقبلنا من خيبر، وأقبل بصفيّة بنت حبي، قد حازها، فكننت أراه يحوي وراه بعباءة أو بكساء، ثم يردفها وراه، حتى إذا كنا بالصهباء صنع حبساً في نطع، ثم أرسلني، فدعوت رجالاً فأكلوا، وكان ذلك بناءً بها ثم أقبل حتى إذا بدا له أحد؛ قال: هذا جبل يحبنا ونحبه فلما أشرف على المدينة، قال: اللهم إني أحرّم ما بين جبلَيْها مثل ما حرّم به إبراهيم مكة، اللهم بارك لهم في مدّهم وصاعهم

864. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Əbu Təlhəyə ﷺ buyurdu: “Oğlan uşaqlarından birini mənə xidmət etmək üçün seç. Əbu Təlhə ﷺ məni miniyinin tərkinə mindirərək yola çıxdıq. Hər dəfə Peyğəmbər miniyindən enəndə mən ona xidmət edirdim. Onun bu duanı çox etdiyini eşitmişəm: Allahumma İnniy Əuzu Bika Minal Həmmi Val Həzəni, Val Aczi Val Kəsəli, Val Buxli Val Cubni, Va Daləid Deyni Va Ğələbətir Ricalı – Allahım! Üzüntü və kədərdən, acizlik və tənbəllikdən, xəsislik və qorxaqlıqdan, borc altında qalmaqdan və insanların (məni) sıxışdırmasından Sənə sığınırım!”. Mən ona xidmət etməkdə davam edirdim, nəhayət Xeybərdən qayıtdıq. (Qənimətdən düşən paydan) Səfiyyə Binti Huyyəni özüylə gətirdi. Onun üçün arxasında əbadan və ya parçadan oturacaq düzəltdiyini gördüm. Sonra onu miniyinin tərkinə mindirdi. Sahbə adlanan yerə çatanda süfrə üzərində xurmadan halva düzəltdi. Sonra məni göndərdi, kişiləri dəvət etdim yeməyə və onlar da yendilər. Onunla evləndiyi gün idi. Sonra Peyğəmbər ﷺ Uhud dağına gördü və buyurdu: “Bu bizi sevən və bizim də sevdiyimiz bir dağdır. Mədinəyə yaxınlaşdıqda: “Ya Rəbbim! Mən Mədinənin bu dağ arasını İbrahim Məkkəni haram etdiyi kimi haram edirəm. Ya Rəbbim! Mədinəlilərin Mudd və Saa (ölçü vahidlərinə) bərəkət ver”. (Buxari 2893, 5424, 6363, Muslim 3387, 1365/462)

حديث أنس عن عاصم، قال: قلت لأبي أحرّم رسول الله صلى الله عليه وسلم المدينة قال: نعم ما بين كذا إلى كذا، لا يُقطع شجرها، من أحدث فيها حدثاً فعليه لعنة الله والملائكة والناس أجمعين قال عاصم: فأخبرني موسى بن أنس أنه قال، أو أوى محدثاً

865. Asim deyir ki, Ənəs İbn Məlikdən ﷺ soruşdum: “Rəsulullah ﷺ Mədinəni haram (bölgəsi) etmişdirmi?” deyə soruşdum. O: “Bəli, buradan buraya qədər olan sahəsi haramdır. Bu hüduklar arasında ağac kəsilməz, kim burada bir bidət ortaya çıxarsa ona Allahın, mələklərin və bütün insanların lənəti olar!”.

Asim deyir ki, Mənə Musa İbn Ənəs dedi ki: “Və ya bir bidətçiyə sığınacaq verilsə”. (Buxari 7306, Muslim 3389, 1366/463)

حدیث أنس بن مَالِكٍ رضي الله عنه، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَكِّيَالِهِمْ، وَبَارِكْ لَهُمْ فِي صَاعِهِمْ وَمُدِّهِمْ يَعْنِي أَهْلَ الْمَدِينَةِ

866. Ənsə İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Mədinə əhlini qəsd edərək buyurdu: “Allahummə bərik ləhum fi mikiyəlihəm və bərik ləhum fi səihim və muddihim – Allahım! Mədinə əhlinin tərəzisinə, Saa və Mudduna bərəkət ver”. (Buxari 2130, 7331, Muslim 3391, 1368/465)

حدیث أنس رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: اللَّهُمَّ اجْعَلْ بِالْمَدِينَةِ ضِعْفِي مَا جَعَلْتَ بِمَكَّةَ مِنَ الْبَرَكَاتِ

867. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahım, Məkkəyə nazil etdiyən bərəkətin iki qatını Mədinəyə nazil et!” (Buxari 1885, Muslim 3392, 1369/466)

حدیث علي رضي الله عنه حَطَبَ عَلَى مَنبَرٍ مِنْ آجُرٍ وَعَلَيْهِ سَيْفٌ فِيهِ صَحِيفَةٌ مُعَلَّقَةٌ، فَقَالَ: وَاللَّهِ مَا عِنْدَنَا مِنْ كِتَابٍ يُقْرَأُ إِلَّا كِتَابُ اللَّهِ، وَمَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ فَتَشْرَهَا فِإِذَا فِيهَا: أَسْتَنْانُ الْإِبْلِ؛ وَإِذَا فِيهَا: الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مِنْ عَيْرٍ إِلَى كَذَا، فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا؛ وَإِذَا فِيهِ: ذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةً يَسْعَى بِهَا أَذْنَاهُمْ، فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا؛ وَإِذَا فِيهَا: مَنْ وَالَى قَوْمًا بَعِيرٍ إِذَنْ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا

868. Əli İbn Əbu Talib ﷺ bəşirilmiş (gildən) bir minbər üzərində xütbə verdi. Üzərində, qınından aslı bir səhifə olan qılıç vardı. Əli: “Vallahi bizim yanımızda oxunan heç bir yazı yoxdur, yalnız Allahın kitabı və bir də bu səhifədəki şeylər vardır və səhifəni açdı. İçində zəkata düşən dəvələrin yaşı ilə Mədinənin Air dağından buraya qədər olan (sahəsi) haramdır. Kim Mədinənin bu haram bölgəsində bir bidət edərsə Allahın, mələklərin və bütün insanların lənəti onun üzərinə olar. Allah o, kimsədən heç bir şey qəbul etməz. Müsəlmanların zimməti (əmanəti) birdir. O, əminlik müsəlmanlardan ən aşağı fərdini belə əhatə edir. Hər kim bir müsəlmanın verdiyi əhdi pozarsa Allahın, mələklərin və bütün insanların lənəti onun üzərinə olar. Allah o, kimsədən heç bir şey qəbul etməz. Hər kim öz ağasından başqa, digər bir qövmin icazəsi olmadan onları özlərinə ağa hesab edərsə Allahın, mələklərin və bütün insanların lənəti onun üzərinə olar. Allah ondan heç bir şey qəbul etməz”. (Buxari 7300, Muslim 3393, 1370/467)

حدیثِ اَبی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: لَوْ رَأَيْتُ الطَّبَّاءَ بِالْمَدِينَةِ تَرْتَمِعُ مَا دَعَرْتُهَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا حَرَامٌ

869. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, mən Mədinədə ceyranları otlar halda görmüş olsaydım onları qorxudub hürkütməzdim. Çünki Rəsulullah ﷺ buyurmuşdu: “(Mədinənin) iki qara daşlı sahəsi arası haramdır”. (Buxari 1873, Muslim 3398, 1372/471)

الترغيب في سكنى المدينة والصبر على لأوائها

Mədinədə Yaşamağa Və Çətinliyinə Qatlanmağa Təşviq

حدیثِ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ حَبِّبِ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَمَا حَبَّبْتَ إِلَيْنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ، وَأَنْقُلْ حُمَاهَا إِلَيَّ الْحُفَّةَ، اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي مَدَّنَا وَصَاعِنَا

870. Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (Mədinəyə gəldiyi zaman) buyurdu: “Allahım! Məkkəni bizlərə sevdirdiyin kimi, Mədinəni də sevir və ya daha çox. Mədinənin humma (qızdırma) xəstəliyini Cuhfeye yönəlt. Allahım! Mudd və Saa (ölçü vahidləri) bərəkət ver!”. (Buxari 6372, Muslim 3408, 1376/480)

صيانة المدينة من دخول الطاعون والدجال إليها

Taun Və Dəccəlin Girməsindən Mədinənin Qorunması

حدیثِ اَبی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَى أَنْقَابِ الْمَدِينَةِ مَلَائِكَةٌ لَا يَدْخُلُهَا الطَّاعُونُ وَلَا الدَّجَالُ

871. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mədinənin girəcəklərində (gözətçi) mələklər vardır. (Odur ki) ora nə taun, nə də dəccal girə bilər”. (Buxari 1880, 7173, Muslim 3416, 1379/485)

المدينة تنفي شرارها

Mədinənin Pis İnsanları Çölə Atması

حدیثِ اَبی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُمِرْتُ بِقَرْيَةٍ تَأْكُلُ الْفَرَى، يَقُولُونَ يَثْرِبُ، وَهِيَ الْمَدِينَةُ تَنْفِي النَّاسَ كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ حَبَّتَ الْحَدِيدِ

872. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənə başqa şəhərləri üstləyən bir şəhərə – Yəsrib adlanan yerə (hicrət etmək) əmr olundu. Ora Mədinədir. Körük dəmirin pasını tökdüyü kimi, (Mədinə də pis) adamları özündən kənar edir.” (Buxari 1871, Muslim 3419, 1382/488)

حديث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَاعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْإِسْلَامِ، فَأَصَابَ الْأَعْرَابِيَّ وَعَكْتُ بِالْمَدِينَةِ، فَأَتَى الْأَعْرَابِيَّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْلِنِي بَيْعَتِي، فَأَبَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ ثُمَّ جَاءَهُ، فَقَالَ: أَقْلِنِي بَيْعَتِي، فَأَبَى؛ ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ: أَقْلِنِي بَيْعَتِي، فَأَبَى؛ فَخَرَجَ الْأَعْرَابِيُّ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا الْمَدِينَةُ كَالْكَبِيرِ تَنْفِي خَبِيثَهَا وَيَنْصَعُ طَيْبَهَا

873. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, bir bədəvi Rəsulullah ﷺ İslam üzərə beyət etdi. (Bir müddətdən sonra) bədəvi şiddətli xəşəliyə tutuldu. Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedi: “Ya Rəsulullah! Mənim beyətimi poz”. Peyğəmbər ﷺ bu təklifi qəbul etmədi. Sonra bədəvi yenə gəlib: “Ya Rəsulullah! Mənim beyətimi poz” dedi. Peyğəmbər ﷺ yenə qəbul etmədi. Sonra yenə də gəlib: “Ya Rəsulullah! Beyətimi poz” dedi. Peyğəmbər ﷺ üz döndərdi. Bundan sonra bədəvi Mədinədən çıxıb getdi. Peyğəmbər: “Mədinə şəhəri ancaq dəmirçi körüğü kimidir, pisini atar, təmizini (yaxşısını) isə süzüb saxlayar” deyər buyurdu. (Buxari 7211, 7322, Muslim 3421, 1383/489)

عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، {فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنافِقِينَ فِتْنِينَ} رَجَعَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَحَدٍ، وَكَانَ النَّاسُ فِيهِمْ فَرِيقَيْنِ فَرِيقٌ يَقُولُ أَقْتُلُهُمْ وَفَرِيقٌ يَقُولُ لَا فَتَنَلْتُ {فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنافِقِينَ فِتْنِينَ} وَقَالَ إِنَّهَا طَيْبَةٌ تَنْفِي الْخَبِيثَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ خَبِيثَ الْفِضَّةِ.

874. Zeyd İbn Sabit ﷺ deyir ki: **“Sizə nə oldu ki, münafıqlər barəsində iki dəstəyə ayrıldınız?...”**. (ən-Nisa 88) ayəsi haqqında deyir ki: “Peyğəmbərin səhabələrindən bir dəstə Uhud döyüşündən geri döndülər. Səhabələr o, geri dönən dəstə barədə iki firqəyə ayrıldılar. Birinci dəstə: “O, dönənləri öldürün” dedilər, digər dəstə: “Xeyr, onları öldürməyin” dedilər. Buna görə də Allah: **“Sizə nə oldu ki, münafıqlər barəsində iki dəstəyə ayrıldınız? Halbuki Allah onları etdikləri əməllərə görə geriyyə qaytarmışdır. Siz Allahın azdırdığı kimsəni doğru yola yönəltməkmi istəyirsiniz? Allahın azdırdığı kimsə üçün heç bir yol tapa bilməzsən”**. (ən-Nisa 88). Peyğəmbər: “Mədinə Taybədir. Mədinə, atəşin gümüşün pasını apardığı kimi pis insanları (çölə atar)”. (Buxari 4589, Muslim 3422, 1384/490)

من أراد أهل المدينة بسوء أذابه الله

Mədinəlilərə Pislik Etmək İstəyənlərə Allahın Əzab Etməsi

حدیث سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَكِيدُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَحَدٌ إِلَّا انْتَمَاعَ كَمَا يَنْتَمَعُ الْمَلْحُ فِي الْمَاءِ

875. Səd ﷺ rəvayət etmişdir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Mədinə əhlinə pislik etmək istəyən hər kəs, duz suda əridiyi kimi əriyəcəkdir”. (Buxari 1877, Muslim 3427, 1387/494)

الترغيب في المدينة عند فتح الأمصار

Şəhərlər Fəth Edildiyi Zaman Mədinədə Yaşamağa Təşviq

حدیث سُفْيَانَ بْنِ أَبِي زُهَيْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: تُفْتَحُ الْيَمَنُ فَيَأْتِي قَوْمٌ يُسُونُ فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ، وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ، وَتُفْتَحُ الشَّامُ فَيَأْتِي قَوْمٌ يُسُونُ فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ، وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ؛ وَتُفْتَحُ الْعِرَاقُ فَيَأْتِي قَوْمٌ يُسُونُ فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ، وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

876. Sufyan İbn Əbu Zuheyr ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Yəmən fəth ediləcək və bəzi insanlar öz ailələrini və onlara itaət edənləri götürüb ora köçəcəklər. Halbuki Mədinə onlar üçün daha xeyirlidir. Kaş bilərdilər! Şam fəth ediləcək və bəzi insanlar öz ailələrini və onlara itaət edənləri götürüb ora köçəcəklər. Halbuki Mədinə onlar üçün daha xeyirlidir. Kaş bilərdilər! İraq fəth ediləcək və bəzi insanlar öz ailələrini və onlara itaət edənləri götürüb ora köçəcəklər. Halbuki Mədinə onlar üçün daha xeyirlidir. Kaş bilərdilər!”. (Buxari 1875, Muslim 3430, 3431, 1388/497)

في المدينة حين يتركها أهلها

Mədinə Əhlinin Onu Tərk Edəcələri Haqqında

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: يَتْرُكُونَ الْمَدِينَةَ عَلَى خَيْرِ مَا كَانَتْ لَا يَعْشَاهَا إِلَّا الْعَوَاقِبُ يُرِيدُ عَوَاقِبَ السَّبَاعِ وَالطَّيْرِ وَأَخْرَجَ مَنْ يَحْتَشِرُ رَاعِيَانِ مِنْ مَرْبِئَةَ يُرِيدَانِ الْمَدِينَةَ، يَتَعَقَانِ بَعْتَمِهِمَا فَيَجِدَانِهَا وَحَشًا، حَتَّى إِذَا بَلَغَ ثَنِيَّةَ الْوَدَاعِ خَرَّ عَلَى وَجْهِهِمَا

877. Əbu Hureyra ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Mədinənin ən gözəl vaxtlarında (Qiyamətə yaxın) insanlar onu tərک edəcəklər. (O zaman) orada yırtıcı heyvanlardan və quşlardan başqa bir kimsə qalmayacaq. Mədinəyə ayaq basanların ən sonuncusu Muzeynə qəbiləsindən olan iki çoban olacaq. Onlar öz qoyunlarını haylayaraq Mədinəyə gəlib onun boş qaldığını görəcəklər. Nəhayət, onlar gəlib vida vadisinə çatdıqda üzüqoylu yerə yığılaçaqlar.” (Buxari 1874, Muslim 3433, 1389/499)

ما بين القبر والمنبر روضة من رياض الجنة

Qəbirlə Minbər Arasının Cənnət Baxçalarından Bir Baxça Olması

حدیث عبد الله بن زيد المازني رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: ما بين بيتي ومنبري روضة من رياض الجنة

878. Abdullah İbn Zeyd əl-Məzini ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənim evim ilə minbərim arası Cənnət baxçalarından bir baxçadır”. (Buxari 1195, 1196, 1888, 6588, 7335, Muslim 3434, 1390/500)

حدیث أبي هريرة، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: ما بين بيتي ومنبري روضة من رياض الجنة، ومنبري على حوضي

879. Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənim evim ilə minbərim arası Cənnət baxçalarından bir baxçadır, minbərim isə hovuzun üzərindədir”. (Buxari 1196, Muslim 3436, 1391/502)

أحد جبل يحبنا ونحبه

Uhud Bizi Sevən Bir Dağdır, Biz Də Onu Sevirik

حدیث أبي حميد، قال: أقبلنا مع النبي صلى الله عليه وسلم من غزوة تبوك، حتى إذا أشرفنا على المدينة، قال: هذِهِ طَابَةٌ وَهَذَا أَحَدٌ، جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ

880. Əbu Humejd əs-Səidi ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə Təbuk döyüşündən qayıtdığımız zaman, Mədinəni yuxarı tərəfdən gördüyümüz zaman buyurdu: “Bu Taybədir, bu da Uhuddur. Uhud bizi sevən və bizim sevdiyimiz bir dağdır”. (Buxari 4422, Muslim 3437, 1392/503)

فضل الصلاة بمسجدي مكة والمدينة

Məkkə Və Mədinə Məscidində Namaz Qılmağın Fəziləti

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ

881. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənim bu məscidində qılınan (bir) namaz Məscidülhəram istisna olmaqla, digər məscidlərdə qılınan min namazdan daha yaxşıdır”. (Buxari 1190, Muslim 3440, 1394/505)

لا تشد الرحال إلا إلى ثلاثة مساجد

Üç Məsciddən Başqa Heç Bir Yərə Səfər Edilməz

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الرَّسُولِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى

882. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Üç məsciddən başqa heç bir yərə (ibadət məqsədi ilə) səfər etmək olmaz: (bu) – MəscidülHəram, Peyğəmbərin ﷺ məscidi və MəscidülƏqsadır.” (Buxari 1189, Muslim 3450, 1397/511)

فضل مسجد قباء وفضل الصلاة فيه وزيارته

Quba Məscidi, Orada Qılınan Namaz Və Ziyarətin Fəziləti

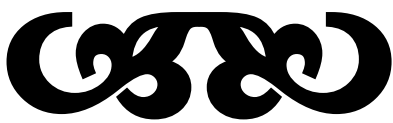
حديث ابن عمر، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي قُبَاءَ رَاكِبًا وَمَاشِيًا

883. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Quba məscidinə həm piyada, həm də miniklə gedərdi. (Buxari 1194, Muslim 3457, 3459, 3460, 1399/519)

كتاب النكاح

Nigah Kitabı

کتاب النکاح

Nigah Kitabı

حدیث عبد الله بن مسعود عن علقمة، قال: كنت مع عبد الله فلقية عثمان بيبي، فقال: يا أبا عبد الرحمن إن لي إليك حاجة، فخلينا فقال عثمان: هل لك يا أبا عبد الرحمن في أن تزوجك بكرا تذكرك ما كنت تعهد فلما رأى عبد الله أن ليس له حاجة إلى هذا، أشار إلي، فقال: يا علقمة فانتهيته إليه وهو يقول: أما لئن قلت ذلك، لقد قال لنا النبي صلى الله عليه وسلم: يا معشر الشباب من استطاع منكم الباءة فليتزوج، ومن لم يستطع فعليه بالصوم فإنه له وجاء

884. Əlqamə deyir ki, mən Abdullah İbn Məsud ﷺ ilə birlikdə idim. Onunla Minada Osman İbn Əffan ﷺ ilə qarşılaşdıq. Ona: “Ey Əbu AbdurRahman! Mənim sənə bir ehtiyacım var!” dedi. İkisi də kənara çəkildilər. Osman, Abdullaha: “Ey Əbu AbdurRahman! Gəl səni gənc bir qadınla evləndirək, bəlkə sənə keçmişində olanları xatırladar. Səni gənc bir qadınla evləndirməyimizi istəyirsənmi?” dedi. Abdullah, Osmanın ona bu təklifinə ehtiyacı olmadığına görə mənə işarə edərək: “Ey Əlqamə!” deyə çağırırdı. Mən də ona yaxınlaşdım. Bu vaxt Abdullah, Osmana bunları söyləyirdi: “Xəbərin olsun, əgər sən bunları mənə dedinsə, bilki səndən əvvəl bizə Peyğəmbər ﷺ belə buyurmuşdur: “Ey cavanlar zümrəsi! Sizlərdən kimin evlənməyə gücü yetirsə, evlənsin! Çünki evlilik gözü (haramdan) daha çox qoruyar və namusu (iffətini) yaxşı hifz edər. Hər kim evlənməyə qadir deyilsə, oruc tutsun! Çünki bu, onun şəhvətini söndürən bir şeydir”. (Buxari 5065, 5066, Muslim 3464, 1400/1)

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: جاء ثلاثة رهط إلى بيوت أزواج النبي صلى الله عليه وسلم يسألون عن عبادة النبي صلى الله عليه وسلم، فلما أخبروا كأنهم تقالوها، فقالوا: وأين نحن من النبي صلى الله عليه وسلم، قد غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر؛ قال أحدهم: أما أنا فإني أصلي الليل أبدا؛ وقال آخر: أنا أصوم الدهر ولا أفطر؛ وقال آخر: أنا أعتزل النساء فلا أتزوج أبدا فجاء رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقال: أنتم الذين قلتم كذا وكذا؛ أما والله إني لأخشاكم لله وأتقاكم له، لكني أصوم وأفطر، وأصلي وأرقد، وأتزوج النساء؛ فمن رغب عن سنتي فليس مني

885. Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) üç nəfər Peyğəmbərin ﷺ evinə gəlib onun əhli-əyalından Peyğəmbərin ﷺ ibadəti barəsində soruşdu. Bu haqda onlara xəbər verildikdə onlar (etdikləri ibadətin) az olduğunu güman edib belə dedilər: “Yəni biz Peyğəmbər ﷺ kimi ola bilərikmi? Üstəlik Allah onun bütün keçmiş və gələcək xətəlarını bağışlamışdır.” Onlardan birisi dedi: “Mən bütün gecələri ibadət edəcəyəm, yatmayacağam.” O birisi dedi: “Mən il boyu oruc tutacağam, (gündüzlər) yemək yeməyəcəyəm.” Üçüncüsü dedi: “Mən qadınlara yaxın durmayacağam, heç vaxt evlənməyəcəyəm.” Peyğəmbər ﷺ

(bunu eşidəndən sonra) onların yanına gəlib dedi: “Filan, filan sözləri sizmi demisiniz?! Vallahi ki, aranızda Allahdan ən çox qorxanınız mənəm. Bununla belə mən bəzən oruc tutur, bəzən də tutmuram, gecənin bir vaxtını namaz qılır, digərində isə dincəlirəm və nəhayət, mən qadınlarla evlənirəm. Belə olduğu halda mənim yolumdan çıxan kimsələr məndən deyildirlər.” (Buxari 5063, Muslim 3469, 1401/5)

حديث سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قَالَ رَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَلَى عُمَانَ بْنِ مَطْعُونِ التَّبْتَلِيِّ، وَلَوْ أُذِنَ لَهُ لَأَخْتَصَمْنَا

886. Səd İbn Əbu Vəqqas ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Osman İbn Məzuna evlənməkdən boyun qaçırmağı qadağan etdi. Əgər Peyğəmbər ﷺ ona (bu işdə) izn versəydi, biz özümüzü axtalayardıq.” (Buxari 5073, Muslim 3470, 3471, 1402/6)

نكاح المتعة وبيان أنه أبيض ثم نسخ ثم أبيض ثم نسخ واستقر تحريمه إلى يوم القيامة

Mutə Nigahı Və Əvvəl Bu Nigahın Mubah Olub Sonra Nəsh Edilməsi, Təkrar Mübah Olub Sonra Nəsh Edilməsi Və Qiyamət Gününə Qədər Haram Edilməsi

حديث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا نَعْرُضُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَيْسَ مَعَنَا نِسَاءٌ، فَقُلْنَا: أَلَا نَخْتَصِمِي فَهَيَّا عَنَّا ذَلِكَ، فَرَحَّصَ لَنَا بَعْدَ ذَلِكَ أَنْ نَتَزَوَّجَ الْمَرْأَةَ بِالتُّرْبِ؛ ثُمَّ قَرَأَ (بِأَيِّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ)

887. Abdullah (İbn Məsud) ؓ demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə döyüşlərdə iştirak edərkən yanımızda qadın olmurdu. (Bir dəfə) biz (ona) dedik: “Özümüzü axtalayaq mı?” O bunu bizə qadağan etdi və bundan sonra qadına (mehr olaraq) paltar (və ya başqa bir şey verib) onunla (müvəqqəti) nikaha girməyə⁵⁹ rüsxət verdi, sonra da bu ayəni oxudu: **“Ey iman gətirənlər! Allhın sizə halal buyurduğu təmiz ruziləri haram etməyin...”** (Buxari 4615, Muslim 3476, 1404/2)

حديث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، وَسَلْمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَا: كُنَّا فِي جَيْشٍ، فَأَتَانَا رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: إِنَّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُمْ أَنْ تَسْتَمْتِعُوا، فَاسْتَمْتِعُوا

⁵⁹ **Sığə** - müvəqqəti nikah. İslamaqədərki dövrdə bu nikah növü ərəblər arasında yayılmışdı. Lakin hədisdən göründüyü kimi Peyğəmbər ﷺ bunu haram buyurmuşdur.

888. Cabir İbn Abdullah və Sələmə İbn Əkva ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) biz döyüşdə ikən Peyğəmbərin ﷺ göndərdiyi adam bizim yanımıza gəlib dedi: “Sizə müvəqqəti nikah bağlamağa izn verildi, odur ki, (hələlik) bunu edə bilərsiniz.” (Buxari 5117, 5118, Muslim 3479, 1405/13)

حديث علي بن أبي طالب رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، نهى عن مُتَعَةِ النِّسَاءِ يَوْمَ خَيْبَرَ، وَعَنْ أَكْلِ الْحُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ

889. Əli İbn Əbu Talib ﷺ rəvayət etmişdir ki, Xeybər günü Peyğəmbər ﷺ siğəni və ev eşşəyinin ətinə yeməyi haram buyurmuşdur”. (Buxari 4216, Muslim 3497, 5116, 1407/29)

تحريم الجمع بين المرأة وعمتها أو خالتها في النكاح

Bir Qadının Xalasını Və Ya Bibisini Bir Nigah Altında Cəm Edərək Evlənməyin Haram Olması

حديث أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: لا يُجمع بين المرأة وعمتها، ولا بين المرأة وخالتها

890. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir qadınla onun bibisi, bir qadınla onun xalası ilə birlikdə nigah olmaz”. (Buxari 5109, Muslim 3502, 1408/33)

تحريم نكاح المحرم وكرهه خطبته

Ehramda Olan Kimsənin Nigah Etməsinin Haram Olması Və Nişanlanmasının Bəyənilməməsi

حديث ابن عباس، أن النبي صلى الله عليه وسلم تزوج ميمونة وهو مُحْرِمٌ

891. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ihramda ikən Meymunə ilə evləndi. (Buxari 1837, Muslim 3517, 1410/46)

تحريم الخطبة على خطبة أخيه حتى يأذن أو يترك

Nişanlı Qıza (Nişanlısı) İzin Vermədikcə Və Ya Onu Tərk Etmədikcə Nişan Aparmağın Haram Olması

حديث ابن عمرَ كَانَ يَقُولُ: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعَ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَلَا يَخْطُبَ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَتْرُكَ الْخَاطِبُ قَبْلَهُ أَوْ يَأْذَنَ لَهُ الْخَاطِبُ

892. İbn Ömər ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ birinizin qardaşının alveri üstündən alver etməsini, habelə qardaşının nişan qoyduğu qıza, əvvəlki nişanlısı ondan imtina edənədək və ya ona izn verənədək nişan aparmasını qadağan etmişdir.” (Buxari 5142, Muslim 3520, 1412/49)

تحريم نكاح الشغار وبطلانه

Şiğar⁶⁰ Nigahının Haram Və Batil Olması

حديث ابن عمرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الشَّغَارِ الشَّغَارُ أَنْ يُرَّجَّحَ الرَّجُلُ ابْنَتَهُ عَلَى أَنْ يُرَّجَّحَهُ الْآخَرُ ابْنَتَهُ، لَيْسَ بَيْنَهُمَا صَدَاقٌ

893. İbn Ömər ؓ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ şiğar (adlanan nikah növünü) qadağan etmişdir.” (Buxari, 5112, Muslim 3530, 1415/57)

الوفاء بالشروط في النكاح

Nigahda Olan Şərtlərə Vəfalı Olmaq

حديث عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَحَقُّ الشُّرُوطِ أَنْ تُوفُوا بِهِ مَا اسْتَحَلَّتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ

894. Uqbə İbn Amir ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yerinə yetirəcəyiniz şərtlərin ən əhəmiyyətli, nikah müqaviləsində bağladığınız şərtlərdir.” (Buxari 2721, Muslim 3537, 1418/43)

استئذان النيب في النكاح بالنطق بالبكر بالسكوت

⁶⁰ Şiğar - Bu, İslamaqədərki dövrdə Ərəbistanda yayılmış batil nikah növüdür. Bu nikahda iki kişi öz qızlarını bir-birinə qoyduqları şərtə əsasən, mehirsiz ərə verirlər. Şərt isə belədir ki, onlardan biri digərinə: “Mən sənə öz qızımı ərə verirəm, bir şərtlə ki, sən də mənə öz qızını verəsən” və ya “Mən sənə öz bacımı ərə verirəm, bir şərtlə ki, sən də mənə öz bacımı verəsən” və s. Bütün bunlar İslam dini gəldikdən sonra qadağan edilmişdir

Nigahda Dul Qadından İzn Almaq – Sözlə, Bakirədən İsa - Susmaqladır

حدیثِ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا تُنْكَحُ الْأَيِّمُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ، وَلَا تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ إِذْنُهَا قَالَ: أَنْ تُسْكِتَ

895. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Dul qadının fikrini öyrənməyincə, habelə bakirə qızın iznini almayınca onları ərə vermək olmaz.” (Əshabələr) dedilər: “Ya Rəsulullah, bakirə qızın izn verməsini necə bilmək olar?” Peyğəmbər: “Onun susmağı ilə.” (Buxari 5136, Muslim 3538, 1419/64)

حدیثِ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ يُسْتَأْمَرُ النِّسَاءُ فِي أَضَاعِهِنَّ قَالَ: نَعَمْ قُلْتُ: فَإِنَّ الْبِكْرَ تُسْتَأْمَرُ فَتَسْتَجِي فَتُسْكِتُ، قَالَ: سُكَايَ إِذْنُهَا

896. Aişə رəvayət edir ki, mən: “Yə Rəsulullah! Qadınlardan nigah etdikləri zaman izn almaları soruşulurmu?” deyə soruşdum. Peyğəmbər: “Bəli” deyə buyurdu. Mən: “(Ya Rəsulullah!) evləndiyi kimsə haqqında utanar, susar (söz bildirməz axı?)” dedim. Peyğəmbər: “Onun susması iznidir” deyə buyurdu. (Buxari 6946, Muslim 3538, 1419/64)

تزيح الأب البكر الصغيرة

Kiçik Bakirə Qızını Atasının Evləndirməsi

حدیثِ عَائِشَةَ، قَالَتْ: تَزَوَّجَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَنَا بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ، فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ، فَنَزَلْنَا فِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ خَزْرَجٍ، فَوَعَدْتُ قَتْمَرَ شَعْرِي، فَوَفَى حُمَيْمَةً، فَأَتَيْتَنِي أُمِّي، أُمُّ رُومَانَ، وَإِنِّي لَفِي أَرْجُو حَقَّةً، وَمَعِيَ صَوَاجِبُ لِي، فَصَرَخَتْ بِي فَأَتَيْتُهَا لَا أَدْرِي مَا تُرِيدُ بِي؛ فَأَخَذَتْ بِيَدِي حَتَّى أَوْفَقْتَنِي عَلَى بَابِ الدَّارِ، وَإِنِّي لَأُنْهَجُ حَتَّى سَكَنْ بَعْضُ نَفْسِي، ثُمَّ أَخَذَتْ شَيْئًا مِنْ مَاءٍ فَمَسَحَتْ بِهِ وَجْهِي وَرَأْسِي، ثُمَّ أَدْخَلْتَنِي الدَّارَ، فَإِذَا نِسْوَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فِي الْبَيْتِ، فَقُلْنَ: عَلَى الْخَيْرِ وَالْبَرَكَاتِ، وَعَلَى خَيْرِ طَائِرٍ؛ فَاسْأَلْتَنِي إِيَّهِنَّ، فَأَصْلَحْنَ مِنْ شَأْنِي، فَلَمْ يُرْعِنِي إِلَّا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَحَى، فَاسْأَلْتَنِي إِلَيْهِ، وَأَنَا يَوْمَئِذٍ بِنْتُ تِسْعِ سِنِينَ

897. Aişə demişdir: “Mən altı yaşımdan Peyğəmbərin deyikli⁶¹ idim. Biz Mədinəyə gəldikdə Bəni Haris İbn Xəzrəc qəbiləsində qonaq qaldıq. Bu əsnada mən xəstələndim və mənim saçım tökülməyə başladı, lakin (sağaldıqdan sonra) saçlarım çoxalıb uzandı. (Bir dəfə) mən rəfiqələrimlə yelləncəkdə yellənərkən anam Ummu Ruman gəlib məni çağırdı, mən də onun yanına

⁶¹ Deyikli: uşaqlıqdan adaxlanmış qız ya oğlan.

getdim. Məndən nə istədiyini bilmirdim. O, mənim əlimdən tutub apardı. Nəhayət, gəlib evin qapısına çatdıq. Mən təngənəfəs olmuşdum. Elə ki mən rahat nəfəs almağa başladım, anam bir az su götürüb üzümə və başıma çəkdi, sonra məni evə daxil etdi. Mən o evdə ənsardan olan (bəzi) qadınları gördüm. Onlar (məni görəndə) dedilər: “Xeyirli, bərəkətli və uğurlu olsun!” Sonra anam məni onlara təhvil verdi, onlar da məni (toya) hazırladılar. Səhər Peyğəmbər ﷺ sakitcə mənim yanıma gəldi və qadınlar məni ona təhvil verdilər. O vaxt mənim doqquz yaşım var idi.” (Buxari 3894, Muslim 3544, 3545, 1422/69)

الصداق وجواز كونه تعليم قرآن وخاتم حديد وغير ذلك من قليل وكثير واستحباب كونه خمسمائة درهم لمن لا يجحف به

Mehir Babı Və Mehrin Quran Öyrətmək, Dəmir Üzük Və Başqalarından Azından Və Çoxundan Olmasının Müstəhəb Olması, Çətin Olmayacağısa Mehiri Beş Yüz Dirhəm Verməyin Müstəhəb Olması

حديث سهل بن سعد الساعدي أن امرأة جاءت رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقالت: يا رسول الله جئت لأهب لك نفسي، فنظر إليها رسول الله صلى الله عليه وسلم، فصعد النظر إليها وصوبه، ثم طأ رأسه؛ فلما رأت المرأة أنه لم يقض فيها شيئاً جلست فقام رجل من أصحابه؛ فقال: يا رسول الله إن لم يكن لك بها حاجة فزوجنيها فقال: هل عندك من شيء؟ فقال: لا، والله يا رسول الله قال: أذهب إلى أهلك فانظر هل تجد شيئاً فذهب ثم رجع؛ فقال: لا، والله يا رسول الله، ما وجدت شيئاً قال: انظر ولو خاتماً من حديد فذهب ثم رجع فقال: لا، والله يا رسول الله، ولا خاتماً من حديد، ولكن هذا إزارى (قال سهل ماله رداء) فلها نصفه فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ما صنعت إزارك إن لبسته لم يكن عليها منه شيء، وإن لبسته لم يكن عليك شيء فجلس الرجل حتى طال مجلسه ثم قام، فرآه رسول الله صلى الله عليه وسلم مؤلياً فأمر به فدعي، فلما جاء، قال: ماذا معك من القرآن قال: معي سورة كذا وسورة كذا وعدّها، قال: أتقرؤهن عن ظهر قلبك قال: نعم قال: أذهب فقد ملكتها بما معك من القرآن

898. Səhl İbn Səd رəvayət edir ki, (bir dəfə) bir qadın Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah, gəlmişəm ki, canımı sənə bağışlayım (zövcə edəsən).” Peyğəmbər ﷺ diqqətlə baxıb onu başdan ayağa süzdü, sonra başını aşağı saldı. Qadın Peyğəmbərin ﷺ bir qərar vermədiyini görəndə (bir kənardə) əyləşdi. (Bu vaxt) əshabələrindən biri ayağa qalxıb dedi: “Ya Rəsulullah, əgər istəmirsənsə, onu mənə ərə ver”. Peyğəmbər: “(Bu qadına mehr olaraq) bir şey verə bilərsənmi?” (Əshabə): “Xeyr, vallahi ki, (nəsə verməyə imkanım yoxdur) ya Rəsulullah!”. Peyğəmbər: “Get əhli-əyalının yanına, gör bir şey tapa bilərsənmi.” Əshabə çıxıb getdi. (Bir müddətdən) sonra geri qayıdıb dedi: “Vallahi ki, mən heç bir şey tapa bilmədim, ya Rəsulullah”. Peyğəmbər: “Bax heç olmasa dəmirdən bir üzük gətir.” Əshabə çıxıb getdi. (Bir müddətdən)

sonra geri qayıdıb dedi: “Vallahi, ya Rəsulullah, mən heç dəmir üzük belə tapa bilmədim. Lakin bu mənim izarımdır, (qoy yarısı onun olsun)”. Səhl: “(O vaxt) bu adamın bürüncəyi yox idi ki, yarısını ona versin”. Peyğəmbər: “Sənin izarın onun nəyinə lazımdır?! Əgər sən onu geyinsən, bundan ona heç nə çatmayacaq, yox əgər o bunu geyinsə, onda bundan sənə heç nə çatmayacaq.” (Bundan sonra) həmin adam (bir kənardə) oturdu və bir müddət keçdikdən sonra ayağa qalxdı. Peyğəmbər ﷺ onun çıxıb getmək istədiyini gördükdə yanına çağırırdı. Əshabə Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldikdə Peyğəmbər: “Qurandan nə bilirsən?” Əshabə: “Filan surəni, filan surəni və filan surəni bilirəm” deyə bu surələrin adlarını çəkdi. Peyğəmbər: “Bunları ona əzbərləməsənmi?”. Əshabə: “Bəli!” deyə cavab verdi. Peyğəmbər: “Get, bildiyin surələri (bu qadına öyrətmək) şərtilə onu sənə ərə verirəm.” (Buxari 5126, 5087, 5030, Muslim 3553, 1425/76)

حديث أنس رضي الله عنه، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، رأى على عبد الرحمن بن عوفٍ أثرَ صُفْرَةٍ قال: ما هذا قال: إني تزوجتُ امرأةً على وزنِ نواةٍ من ذهبٍ، قال: بَارَكَ اللهُ لَكَ، أولمَ وَلَوْ بِشَاةٍ

899. Ənəs رəvayət edir ki. Peyğəmbər ﷺ AbdurRahman İbn Afulu üzərində sarı rəngli boya izləri ilə gördükdə ona: “Bu nədir?” dedi. O: “Mən bir qızıl çayirdək ağırlığında mühir müqabilində qadınla evləndim” dedi. Peyğəmbər: “**Bərəkallahu Ləka**, bir qoyunla da olan ziyafət ver” deyə buyurdu. (Buxari 5155, 6386, Muslim 3556, 1427/79)

فضيلة إعتاقه أمته ثم يتزوجها

Bir Kimsənin Kənizini Azad Edərək Onunla Evlənməyin Fəziləti

حديث أنس أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، غَزَا حَيْبَرَ، فَصَلَّيْنَا عِنْدَهَا صَلَاةَ الْغَدَاةِ بَعْلَسِ، فَرَكِبَ نَبِيُّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَرَكِبَ أَبُو طَلْحَةَ، وَأَنَا رَدِيفُ أَبِي طَلْحَةَ، فَأَجْرَى نَبِيُّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي زُقَاقِ حَيْبَرَ، وَأَنْ رُكْبَتِي لَتَمَسُّ فِجْدَ نَبِيِّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ حَسَرَ الْإِزَارَ عَنْ فِجْدِهِ حَتَّى إِتَى أَنْظُرٌ إِلَى بِيَاضِ فِجْدِ نَبِيِّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا دَخَلَ الْقَرْيَةَ قَالَ: اللهُ أَكْبَرُ خَرَبْتُ حَيْبَرَ، إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْدَرِينَ قَالَهَا ثَلَاثًا قَالَ: وَخَرَجَ الْقَوْمُ إِلَى أَعْمَالِهِمْ، فَقَالُوا: مُحَمَّدٌ وَالْحَمِيمِسُ (يعني الْجَيْشِ) قَالَ: فَأَصْبَنَاهَا عَنُودَ، فَجَمِعَ السَّبِي، فَجَاءَ دَحِيَّةَ، فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللهُ أَعْطِنِي جَارِيَةَ مِنَ السَّبِي، قَالَ: أَذْهَبُ فَخُذْ جَارِيَةَ فَأَخَذَ صَفِيَّةَ بِنْتُ حُيِّ فَجَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللهُ أَعْطَيْتَ دَحِيَّةَ صَفِيَّةَ بِنْتُ حُيِّ، سَبِيَّةَ فَرِيظَةَ وَالنَّضِيرَ لَا تَصْلُحُ إِلَّا لَكَ قَالَ: ادْعُوهُ بِهَا فَجَاءَ بِهَا؛ فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: خُذْ جَارِيَةَ مِنَ السَّبِي غَيْرَهَا قَالَ: فَأَعْتَقَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَزَوَّجَهَا قَالَ فَأَعْتَقَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَزَوَّجَهَا فَقَالَ لَهُ ثَابِتٌ يَا أَبَا حَمْرَةَ مَا أَصْدَقَهَا قَالَ نَفْسَهَا أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا حَتَّى إِذَا كَانَ بِالطَّرِيقِ جَهَّزْنَهَا لَهُ أُمَّ سُلَيْمٍ فَأَهْدَتْهَا لَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَأَصْبَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرُوسًا فَقَالَ مَنْ كَانَ عِنْدَهُ شَيْءٌ

فَلْيَجِئْ بِهِ وَبَسِطْ نَظْعًا فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِالتَّمْرِ وَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِالسَّمْنِ - قَالَ وَأَحْسِبُهُ قَدْ ذَكَرَ السُّؤْبِقَ - قَالَ فَحَاسُوا حَيْسًا فَكَانَتْ وَليمة رسول الله صلى الله عليه وسلم.

900. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ qoşun yığıb Xeybərə yollandı. Biz bu (kəndin) yaxınlığında, səhər ala-qaranlıqda sübh namazını qıldıq. (Bundan) sonra Peyğəmbər ﷺ və Əbu Təlhə (öz miniklərinə) mindilər. Mən isə Əbu Təlhənin tərəfinə mindim. Peyğəmbər ﷺ (miniyini) Xeybərin dar küçələrindən birinə sürdü və (bu vaxt) mənim dizim Peyğəmbərin ﷺ buduna toxundu, onun izarı (yuxarı qalxdı və) budu açıldı, onda mən Peyğəmbərin ﷺ budunun ağılığını gördüm. Kəndə daxil olduqda o: “Allahu Əkbər! Xeybər dağıldı. Həqiqətən, biz (fasiq) qövmün yurduna daxil olduqda, qorxudulanların sabahı necə də pis olar!” dedi və (bunu) üç dəfə təkrar etdi”. Ənəs: “Xeybərliklər öz işlərindən ötrü (evlərindən) çıxıb: “Mühəmməd öz qoşunuyla (gəldi)!” dedilər”. Ənəs: “Biz Xeybəri zəbt etdik. Əsirlər bir yerə toplanıldıqdan sonra Dihyə gəlib dedi: “Ey Allahın Peyğəmbəri, əsir düşmüş cariyələrdən birini mənə ver.” (Peyğəmbər): “Get birini götür!” dedi və o da Səfiyyə bint Hüyeyyi götürdü. Bundan sonra bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ey Allahın Peyğəmbəri, sən Dihyəyə Qureyza və Nədir qəbilələrinin xanımı⁶² Səfiyyə Bint Hüyeyyi verdin, halbuki o qadın ancaq sənə layiqdir.” (Onda Peyğəmbər): “Onu qadınla bir yerdə yanıma çağırın!” deyər buyurdu. Dihyə Səfiyyəni (onun yanına) gətirdi. Peyğəmbər ﷺ qadına baxıb (Dihyəyə) dedi: “Cariyələrdən başqa birisini götür.” (Ənəs dedi): “Peyğəmbər ﷺ Səfiyyəni azad edib onunla evləndi”. Ravi Sabit (Ənəsdən) soruşdu ki: “Bəs Peyğəmbər ﷺ ona mehr olaraq nə verdi?” (Ənəs)dedi: “Onun özünü, onu azad etdi və onunla evləndi.” (Ənəs dedi): “Nəhayət, yolda Ummu Suleym Səfiyyəni Peyğəmbər ﷺ üçün hazırladı və gecə onun yanına apardı. Zifaf gecəsinin səhəri Peyğəmbər ﷺ dedi: “Qoy kimdə (yeməyə) bir şey varsa bura gətirsin” və yerə bir dəri sərdi. (Bu vaxt) kimi xurma, kimi də yağ gətirdi. (Bu hədisi) rəvayət edənlərdən biri dedi: “Güman edirəm ki, Ənəs sıyığı da qeyd etdi.” Ənəs dedi: “Sonra onlar heys (xurmadan olan yemək adı) hazırladılar. Allahın Peyğəmbərinin ﷺ toy ziyafəti belə oldu.” (Buxari 371, Muslim 3563, 1365/84)

حديث أبي موسى رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: مَنْ كَانَتْ لَهُ جَارِيَةٌ فَحَسَنَ إِلَيْهَا، ثُمَّ أَعْتَقَهَا، وَتَزَوَّجَهَا، كَانَ لَهُ أَجْرَانِ

⁶² Xeybər fəth edilənə qədər Səfiyyə رضي الله عنها Nədir qəbiləsinin başçılarından birinin – Kinanə İbn Əbu Hukeykin həyat yoldaşı olmuşdu.

901. Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kimin bir kölə cariyəsi olduğu halda onunla gözəl rəftar edib, sonra onu azad edərək evlənən kimsəyə iki əcr vardır”. (Buxari 2544, Muslim 3570, 1365/86)

زواج زينب بنت جحش ونزول الحجاب وإثبات وليمة العرس

Zeynəb Binti Cəhşlə Evlənməsi, Hicab Ayəsinin Nazil Olması Və Evlilik Ziyafətinin Verilməsi

حدیث أنسٍ، قال: ما أولم النبي صلى الله عليه وسلم، على شيءٍ من نسائه ما أولم على زينب، أولم بشاة

902. Ənəs رضي الله عنه demişdir: “Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم evlənmək münasibətilə verdiyi ən gözəl ziyafəti Zeynəblə evləndikdə verdiyi ziyafət olmuşdur. Onda o bir qoyun kəmişdir.” (Buxari 5168, Muslim 3576, 1428/90)

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: لما تزوج رسول الله صلى الله عليه وسلم زينب ابنة جحش، دعا القوم فطعموا، ثم جلسوا يتحدثون، وإذا هو كآته يتهيأ للقيام، فلم يقوموا، فلما رأى ذلك قام؛ فلما قام، قام من قام، وقعد ثلاثة نفر، فجاء النبي صلى الله عليه وسلم، ليُدخل، فإذا القوم جلوس؛ ثم إنهم قاموا، فانطلقوا فحنت فأخبرت النبي صلى الله عليه وسلم أنهم قد انطلقوا؛ فجاء حتى دخل، فذهبت أدخل، فألقى الحجاب بيني وبينه؛ فأنزل الله (يا أيها الذين آمنوا لا تدخلوا بيوت النبي الآية

903. Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Zeynəb Binti Cəhş رضي الله عنها ilə evləndiyi zaman ziyafət verildi. İnsanlar toplanaraq yedilər (içdilər), sonra da oturub söhbət etdilər. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (onların qalxmaları üçün) ayağa qalxmaq istədi, lakin onlardan heç kəs yerindən tərpənmədi. Bunu gördüyü zaman ayağa qalxdı. Rəsulullah qalxdığı zaman onlardan qalxanlar qalxıb getdilər, lakin üç nəfər qaldı. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (qonaqları yola salıb) qayıtdıqda o üç nəfərin həə də oturduğunu gördü. Sonra onlar da qalxıb getdilər. Sonra mən ə getdim və Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم onların da getdiklərini xəbər verdim. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (otağa daxil) oldu. Mən də onunla bərabər içəriyə daxil oldum. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم mənimlə özü arasında olan pərdəni bağladı. Allah bu ayəni nazil etdi: **“Ey iman gətirənlər! Sizə yeməyə izin verilməyib süfrəyə dəvət olunmadıqca Peyğəmbərin evlərinə girməyin və əvvəlcədən gəlib yeməyin hazırlanmasını da gözləməyin. Lakin dəvət olunduqda girin və yemək yedikdən sonra bir-birinizlə söhbətə dalmadan dağılışın. Çünki bu hərəkətiniz Peyğəmbəri narahat edir və o sizdən utanır. Allah isə sözün açığını sizə bəyan etməkdən utanmır. Peyğəmbərin zövcələrindən bir şey istədikdə, pərdə arxasından istəyin. Bu həm sizin qəlbinizə, həm də onların qəlbinə daha çox saflıq gətirər. Sizə Allahın Elçisini narazı salmaq, vəfatından sonra onun həyat yoldaşları**

ilə izdivac etmək qətiyyəni yolverilməzdir. Həqiqətən, bu, Allah yanında böyük günahdır". (Buxari 4791, 6239, Muslim 3578, 1428/92)

حدیث انس قال: أنا أعلم الناس بالحجاب؛ كان أبي بن كعب يسألني عنه؛ أصح رسول الله صلى الله عليه وسلم عروساً بزئب ابنة جحش، وكان تزوجها بالمدينة، فدعا الناس للطعام بعد ارتفاع النهار، فجلس رسول الله صلى الله عليه وسلم، وجلس معه رجال، بعد ما قام القوم، حتى قام رسول الله صلى الله عليه وسلم، فمشى ومشيته معه، حتى بلغ باب حجره عائشة، ثم ظن أنهم خرجوا، فرجعت معه فإذا هم جلوس مكانهم؛ فرجع ورجعت معه الثانية حتى بلغ باب حجره عائشة؛ فرجع ورجعت معه، فإذا هم قد قاموا؛ فضرب بيبي وبيته سترًا، وأنزل الحجاب

904. Ənəs رضي الله عنه demişdir: “Mən hicab ayəsi haqqındakı məlumatı hamıdan yaxşı bilirəm. Vaxtı ilə Ubey İbn Kəb رضي الله عنه bu haqda məndən soruşardı. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Mədinədə Zeynəb Bint Cəhş رضي الله عنها ilə evləndi. Zifaf gecəsinin səhəri günəş yüksəldikdən sonra Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم camaatı yemək-içməyə dəvət etdi. Hamı dağılışıb getsə də, bir neçə nəfər Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanında qaldı. İş o yerə gəlib çatdı ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم özü durub getdi, mən də onunla birlikdə getdim. Nəhayət, o gəlib Aişənin hücrəsinin qapısına çatdı. Bir qədər keçdikdən sonra o, evindəki adamların çıxıb getdiyini zənn edib evə qayıtdı və mən də onunla birlikdə geri qayıtdım. Lakin gəlib gördü ki, onlar hələ də oradadırlar. Yenə çıxıb getdi və mən də onunla birlikdə getdim. Yenə Aişənin رضي الله عنها hücrəsinin qapısına çatdı və bir qədər gözlədikdən sonra geri qayıtdı və mən də onunla birlikdə qayıtdım. O adamlar artıq çıxıb getmişdilər. Onda Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم mənimlə öz (ailəsi) arasına pərdə tutdu və beləliklə də hicab ayəsi nazil oldu.” (Buxari 5466, 5166, Muslim 3579, 1428/93)

حدیث انس بن مالك، قال: كان النبي صلى الله عليه وسلم، إذا مرَّ بحجبات أم سليم، دخل عليها فسلم عليها ثم قال: كان النبي صلى الله عليه وسلم، عروساً بزئب، فقالت لي أم سليم: لو أهديتنا رسول الله صلى الله عليه وسلم، هدية فقلت لها: افعلي فعمدت إلى تمر وسمن وأقيط، فأتختت حيسة في برمة، فأرسلت بها معي إليه؛ فأنطلقت بها إليه فقال لي: ضعها ثم أمرني، فقال: ادع لي رجالاً سماهم وادع لي من لقيت قال: ففعلت الذي أمرني، فرجعت فإذا البيت غاص بأهله فرأيت النبي صلى الله عليه وسلم وضع يديه على تلك الحيسة، وتكلم بها ما شاء الله، ثم جعل يدعو عشرة عشرة يأكلون منه، ويقول لهم: اذكروا اسم الله، ولما كل كل رجل مما يليه قال: حتى تصدعوا كلهم عنها فخرج منهم من خرج، وبقي نفر يتحدثون قال: وجعلت أغتم ثم خرج النبي صلى الله عليه وسلم نحو الحجرات، وخرجت في إثره، فقلت: إنهم قد ذهبوا؛ فرجع فدخل البيت، وأرخى الستر، وإني لفي الحجر وهو يقول: (يا أيها الذين آمنوا لا تدخلوا بيوت النبي إلا أن يؤذن لكم إلى طعام غير ناظرين إناه ولكن إذا دُعيتهم فادخلوا فإذا طعمتم فانتشروا ولا مستأنسين لحديث إن ذلكم كان يؤذي النبي فيستحي منكم والله لا يستحي من الحق) قال انس: إنه خدَم رسول الله صلى الله عليه وسلم عشر سنين

905. Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (anam) Ummu Suleymın رضي الله عنها (evinə) daxil olduqda ona Salam verdi. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Zeynəb Binti Cəhşlə رضي الله عنها evləndiyi zaman anam: Kaşki, Rəsulullahə صلى الله عليه وسلم hədiyyə verə bilsəydik?”

dedi. Mən: “(Filan yeməyi) et!” dedim. Bunun üzərinə anam xurma, yağ və (süddən) istifadə edərək Heys yeməyini hazırladı və mənimlə Rəsulullah ﷺ göndəri. Peyğəmbər: “Yeməyi qoy! Sonra mənə adlarını söylədiyi və kiminlə yolda qarşılaşarsa onları da çağırmağı əmr etdi”. Mən onun mənə əmr etdiyi işi etdim və geri döndüm. Bir də gördüm ki, ev insanlarla dolmuşdur. Peyğəmbər ﷺ iki əlini Hayse yeməyinin üzərinə qoyaraq Allahın söyləməsini istədiyi kəlimələri söylədi. Bundan sonra toplanan insanları on on çağıraraq bu yeməkdən yeməyə başladılar. Peyğəmbər: “Allahın ismini zikr edin və hər bir kəs önündən yesin” deyə buyurdu. Ənəs: “Nəhayət yemək yeyənlərin əksəriyyəti (ziyafətdən) dağıldılar, çölə çıxan çıxdı, bir toplum qalaraq danışmağa başladılar. Mən onların çıxıb getməmələrindən sıxıldım. Sonra Peyğəmbər ﷺ zövcələrinin otağına daxil oldu. Mən də onun ardınca getdim və ona: “Oturub söhbət edən kimsələr artıq getdilər” dedim. Peyğəmbər ﷺ evə daxil oldu və evin pərdəsini qaldırdı. Mən də orada olduğum zaman bu ayələri oxuyurdu: “Ey iman gətirənlər! Sizə yeməyə izin verilməyib süfrəyə dəvət olunmadıqca Peyğəmbərin evlərinə girməyin və əvvəlcədən gəlib yeməyin hazırlanmasını da gözləməyin. Lakin dəvət olunduqda girin və yemək yedikdən sonra bir-birinizlə söhbətə dalmadan dağılışın. Çünki bu hərəkətiniz Peyğəmbəri narahat edir və o sizdən utanır. Allah isə söziün açığını sizə bəyan etməkdən utanmır. Peyğəmbərin zövcələrindən bir şey istədikdə, pərdə arxasından istəyin. Bu həm sizin qəlbinizə, həm də onların qəlbinə daha çox saflıq gətirər. Sizə Allahın Elçisini narazı salmaq, vəfatından sonra onun həyat yoldaşları ilə izdivac etmək qətiyyən yolverilməzdir. Həqiqətən, bu, Allah yanında böyük günahdır”. Ənəs: “Mən Rəsulullahə on il xidmət etdim” dedi. (Buxari 5163, Muslim 3580, 1428/94)

الأمر بإجابة الداعي إلى دعوة

(Toya) Dəvət Olunduqda Çağırışa İcabət Etməyin Əmr Olunması

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْوَلِيمَةِ فَلْيَأْتِهَا

906. Abdullah İbn Ömər رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Biriniz toya dəvət edildiyi zaman qoy bu dəvəti qəbul etsin.” (Buxari 5173, Muslim 3582, 1429/62)

حدیث اَبی ہُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَالِيْمَةِ، يُدْعَى لَهَا الْأَعْنِيَاءُ وَيُتْرَكُ الْفُقَرَاءُ، وَمَنْ تَرَكَ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

907. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yeməyin (məclislərin) ən şərlişi zənginlərin dəvət edilib fəqirlərin tərki edildiyi toy məclisidir. Hər kim dəvətə icabət etməzsə Allah və Rəsuluna üsyan etmişdir”. (Buxari 5177, Muslim 3598, 1432/110)

لا تحل المطلقة ثلاثا لمطلقها حتى تنكح زوجا غيره ويطأها ثم يفارقها وتنقض عدها

Üç Talaqla Boşanan Bir Qadının Başqa Kişiyə Ərə Getmədikcə Və Əri Onunla Yaxınlıq Edib Ondan Boşanmadıqca Və İddəti Bitmədikcə (Ərinə) Qayıtması Halal Olmaz

حدیث عَائِشَةَ، قَالَتْ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ رِفَاعَةَ الْقُرْظِيِّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: كُنْتُ عِنْدَ رِفَاعَةَ فَطَلَّقَنِي، فَأَبَتْ طَلَاقِي، فَتَرَوُجْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ الزُّبَيْرِ، إِنَّمَا مَعَهُ مِثْلُ هُدْبَةِ الثَّوْبِ، فَقَالَ: أَتُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ لَا، حَتَّى تَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ وَيَذُوقَ عُسَيْلَتِكَ وَأَبُو بَكْرٍ جَالِسٌ عِنْدَهُ، وَخَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ بْنِ الْعَاصِ بِالْبَابِ يَنْتَظِرُ أَنْ يُؤَذَّنَ لَهُ فَقَالَ: يَا أَبَا بَكْرٍ أَلَا تَسْمَعُ إِلَى هَذِهِ، مَا تَجْهَرُ بِهِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

908. Aişə رəvayət edir ki, Rifaə əl-Qurazinin zövcəsi Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedi: “Mən Rifaənin nigahında idim. Məni boşadı və bu boşanmanı təsdiq etdi. Mən də ondan sonra AbdurRahman İbn Zubeyrlə evləndim. Lakin AbdurRahmanda olan libasın saçağı kimidir”. Peyğəmbər: “Sən öz birinci ərin Rifaə dönmək istəyirsən? Xeyr, hətta o sənin ballıqandan, sən də onun ballıcasından dadmıyınca (yaxınlıq olmadıqca) olmaz!” deyərək buyurdu. Əbu Bəkr ﷺ, Peyğəmbərin ﷺ yanında oturmuşdu. Xalid İbn Səid İbn əl-As isə girməsinə icazə verilmədiyini üçün otağın qapısında oturmuşdu. Xalid, Əbu Bəkri çağıraraq belə deməyə başladı: “Ey Əbu Bəkr, niyə bu qadını Peyğəmbərin ﷺ önündə açıq-aşkar danışmaqdan çəkindirmirsən! (Buxari 2639, Muslim 3599, 1433/111)

حدیث عَائِشَةَ، أَنَّ رَجُلًا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا، فَتَرَوُجَتْ، فَطَلَّقَ؛ فَسُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَتَحِلُّ لِلأَوَّلِ قَالَ: لَا، حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَهَا كَمَا ذَاقَ الأَوَّلُ

909. Aişə رəvayət edir ki, bir kimsə üç talaqla zövcəsini boşadı. Sonra qadın başqa bir kişi ilə evləndi. İkinci əri (qadınla yaxınlıq) etmədən qadını boşadı.

Bu ikinci əri qadını boşadıqdan sonra qadının birinci ərinə qayıtması halal olurmu?”. Peyğəmbər: “İkinci əri qadının ballıcasından, birinci ərinin daddığı kimi dadmadıqca (onunla yaxınlıq etmədikcə) halal olmaz” deyə buyurdu. (Buxari 5261, Muslim 3604, 1433/115)

ما يستحب أن يقوله عند الجماع

Cinsi Əlaqəyə Girməzdən Əvvəl Deyilməsi Müstəhəb Olan Dua

حدیث ابن عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَا لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ يَقُولُ حِينَ يَأْتِي أَهْلَهُ بِاسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ جَنِّبِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا؛ ثُمَّ قَدَّرَ بَيْنَهُمَا فِي ذَلِكَ، أَوْ قَضَىٰ وَلَدًا، لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا

910. İbn Abbas رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bilin ki, əgər biriniz ailəsi ilə yaxınlıq etməzdən əvvəl: **“Bismillah, Allahumma Cənnibniş-Şeytana Va Cənnibiş-Şeytana Mə Rəzaqtəna!** - Allahın adı ilə! Allahım, məni şeytandan uzaqlaşdır, şeytanı da bizə bəxş etdiyin övladdan uzaqlaşdır! desə və əgər onların qismətində varsa, yaxud Allah onların qədərinə övlad yazmışdırsa, şeytan o uşağa heç vaxt zərər toxundura bilməz.” (Buxari 5165, Muslim 3606, 1434/116)

جواز جماعه امراته في قبلها من قدامها ومن ورائها من غير تعرض للدبر

Qadınla Arxa Və Ön Tərəfdən Anal (Arxa) Dəliyə Toxunmadan Ön Tərəfdən Cinsi Əlaqəyə Girməyin İcazəli Olması

حدیث جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَتْ الْيَهُودُ تَقُولُ: إِذَا جَامَعَهَا مِنْ وَرَائِهَا جَاءَ الْوَلَدُ أَحْوَلَ فَتَزَلَتْ (نَسَاؤُكُمْ حَرَّتْ لَكُمْ فَأَتُوا حَرَّتْكُمْ أَنِّي شَيْئُكُمْ)

911. Cabir رəvayət edir ki, Yəhudilər: “Kişi qadını ilə arxa tərəfdən yaxınlaşaraq (ön dəlikdən) yaxınlıq edərsə doğulacaq uşaq şəpgöz olar”. (Bu batil inancı dağıtmaq üçün Allah): **“Qadınlarınız sizin tarlanızdır. Tarlanıza nə təhər istəyirsinizsə, yaxınlaşın...”**. (əl-Bəqərə 223). (Buxari 4528, Muslim 3608, 3609, 1435/117)

تحریم امتناعها من فراش زوجها

Qadının Ərinin Yanına Yatağa Girməkdən İmtina Etməsinin Haram Olması

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا بَاتَتِ الْمَرْأَةُ مُهَاجِرَةً فِرَاشَ زَوْجِهَا لَعَنَتْهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تَرْجِعَ

912. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qadın ərinin yatağını tərək edərək (tək) gecələdiyi zaman mələklər geri dönənə qədər ona lənət oxuyarlar”. (Buxari 5194, Muslim 3611, 1436/120)

حكم العزل

Əzlin⁶³ Hökmü

حدیثُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ، فَأَصَبْنَا سَبِيًّا مِنْ سَبَى الْعَرَبِ، فَأَشْتَهَيْنَا النِّسَاءَ، وَاشْتَدَّتْ عَلَيْنَا الْعُرْبُ، وَأَحْبَبْنَا الْعَزْلَ، فَأَرَدْنَا أَنْ نَعْزَلَ، وَقُلْنَا: نَعْزِلُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَظْهُرِنَا قَبْلَ أَنْ نَسْأَلَهُ فَسَأَلْنَا عَنْ ذَلِكَ؛ فَقَالَ: مَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا، مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَانَتْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا وَهِيَ كَانَتْ

913. Əbu Səid ﷺ demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə Bəni Müstələq qəbiləsinə yürüş etdik və ərəblərdən çoxlu əsir ələ keçirdik. (Həmin vaxt) biz meylimizi qadınlara saldıq. Çünki artıq qadınsız dözə bilmirdik. (Belə olduqda) biz əzl etmək istədik, lakin bir-birimizə dedik: “Peyğəmbər ﷺ aramızda ola-ola, həm də ondan soruşmadan əzl edəcəyik?!” Biz bu haqda Peyğəmbərdən ﷺ soruşduq. O dedi: “Bunu etmək sizə qadağan deyil. Lakin Qiyamət gününədək elə bir canlı ola bilməz ki, dünyaya gəlməsi (əzəldən müəyyən olmuş olsun), amma dünyaya gəlməsin”. (Buxari 4138, 2542, Muslim 3617, 1438/135)

حدیثُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: أَصَبْنَا سَبِيًّا فَكُنَّا نَعْزِلُ؛ فَسَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَوْ إِنِّكُمْ لَتَفْعَلُونَ قَالَهَا ثَلَاثًا مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَانَتْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا وَهِيَ كَانَتْ

914. Əbu Səid əl Xudri ﷺ rəvayət edir ki, biz (Mustalaq oğulları döyüşündə) bir çox qadın əsirlərlə qarışdıq. Bizlər əzl edirdik. Bu bərədə Peyğəmbərdən

⁶³ Əzl etmək, əslində, işdən, vəzifədən götürmək, çıxarmaq deməkdir. Lakin hədisdə əzl etmək deyildikdə, cinsi əlaqə əsnasında kişi toxumalarının bilərəkdən qadının rəhminə düşməsinin qarşısını almaq nəzərdə tutulur. Əshabələr belə etmək istəyirdilər ki, kənzilər onlardan hamilə qalmasınlar.

ﷺ soruşduq. O, üç dəfə: “Siz bunu doğrudanmı edirsiniz?” deyə buyurdu və: “Qiyamət gününə qədər bu dünyaya gələcək həyat sahibi mütləq dünyaya gələcəkdir”. (Buxari 5210, Muslim 3619, 1438/127)

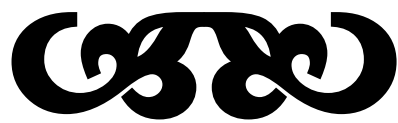
حدیث جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا نَعْرِلُ وَالْقُرْآنُ يُنَزَّلُ

915. Cabir ؓ deyir ki, Peyğəmbərin ﷺ zamanında Quran nazil olduğu zaman biz əzl edərdik”. (Buxari 5208, Muslim 3632, 1440/136)

كتاب الرضاع

Süd Əmizdirmək Kitabı

حرم من الرضاعة ما يحرم من الولادة

Doğum Etibarı ilə Haram Olan Şeylərin Süd Etibarı ilə Də Haram Olması

حديث عائشة، زَوْج النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عِنْدَهَا، وَأَنَّهَا سَمِعَتْ صَوْتَ رَجُلٍ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِ حَفْصَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَاهُ فَلَانًا (لِعَمِّ حَفْصَةَ مِنَ الرُّضَاعَةِ) فَقَالَتْ عَائِشَةُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِكَ، قَالَتْ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرَأَاهُ فَلَانًا (لِعَمِّ حَفْصَةَ مِنَ الرُّضَاعَةِ) فَقَالَتْ عَائِشَةُ: لَوْ كَانَ فَلَانٌ حَيًّا (لِعَمِّهَا مِنَ الرُّضَاعَةِ) دَخَلَ عَلَيَّ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَمْ، إِنَّ الرُّضَاعَةَ تُحْرِمُ مَا يَحْرُمُ مِنَ الْوِلَادَةِ

916. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ yanında ikən Həfsənin evinin önündə (daxil) olmaq üçün izn istəyən bir kişi səsi eşitdim. Aişə: “Ya Rəsulullah! Mən onu Həfsənin süd əmisi zənn edirəm. Ya Rəsulullah! Bu sənin evinə girmək üçün izn istəyən adamdır”. Peyğəmbər: “Mən də onu Həfsənin süd əmisi olduğunu düşünürəm” deyə buyurdu. Aişə: “Əgər Aişənin süd əmisi filan kimsə olsaydı mənim yanıma daxil ola bilərdimi?” deyə soruşdum. Peyğəmbər: “Bəli, daxil ola bilərdi. Çünki doğum səbəbilə haram olan (süd səbəilə də) haram olur” deyə buyurdu. (Buxari 2646, Muslim 3641, 1444/1)

تحريم الرضاعة من ماء الفحل

Südüň Haram (Məhrəm) Etməsi Kişinin Mənisini Etibarıyla Olması

حديث عائشة، قَالَتْ: اسْتَأْذَنَ عَلَيَّ أَفْلَحُ أَخُو أَبِي الْقُعَيْسِ بَعْدَمَا أُنْزِلَ الْحِجَابُ، فَقُلْتُ: لَا آذَنُ لَهُ حَتَّى اسْتَأْذِنَ فِيهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَإِنَّ أَخَاهُ أَبَا الْقُعَيْسِ لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي، وَلَكِنْ أَرْضَعَنِي امْرَأَةٌ أَبِي الْقُعَيْسِ فَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَفْلَحَ أَخَا أَبِي الْقُعَيْسِ اسْتَأْذَنَ فَأَبَيْتُ أَنْ آذَنَ حَتَّى اسْتَأْذِنَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَمَا مَنَعَكَ أَنْ تَأْذِنَ عَمَّكَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الرَّجُلَ لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي، وَلَكِنْ أَرْضَعَنِي امْرَأَةٌ أَبِي الْقُعَيْسِ فَقَالَ: إِذْنِي لَهُ، فَإِنَّهُ عَمُّكَ، تَرَبَّتْ بِبَيْتِكَ

917. Aişə demişdir: “Hicab ayəsi nazil olduqdan sonra (bir gün) Əbul Queysin qardaşı Əfləh içəri girmək üçün izn istədi. Mən (öz-özümə) dedim: “Mən Peyğəmbərdən izn istəməyincə onu evə buraxmayacağam. Çünki mənə Əbul Queysin qardaşı deyil, onun zövcəsi süd vermişdir.” Peyğəmbər mənim yanıma gəldikdə dedim: “Ya Rəsulullah, Əbul Queysin qardaşı Əfləh içəri girmək üçün izn istədi, lakin mən sənin iznin olmadan onun içəri daxil olmasına razılıq vermədim.” Peyğəmbər: “Niyə ona izn vermədin?! O ki sənin

əmindir!" Mən dedim: "Ya Rəsulullah, axı mənə Əbul Queysin qardaşı deyil, onun zövcəsi süd vermişdir." Peyğəmbər: "Burax onu gəlsin, o, sənin əmindir, ay yazıq." (Buxari 4796, 6156, Muslim 3645, 1445/4)

حديث عائشة، قالت: استأذن عليّ أفلح فلم أذن له فقال: أتحتجبن مني وأنا عمك فقلت: وكيف ذلك قال: أرضعتك امرأة أخي بلين أخي فقالت: سألت عن ذلك رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقال: صدق أفلح، أئذني له

918. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Əfləh – *hicab ayəsindən sonra* – yanıma daxil olmaq üçün izn istədi. Mən də izn verdim. Əfləh: "Mən sənənin əmin olduğum halda məndən pərdələnirsən" dedi. Mən: "Bu necə olur?" dedim. O: "Sənə qardaşımın (Vaidin) anası, ona verdiyi süddən sənə içirmişdi" dedi. Bu barədə Rəsulullahdan soruşdum o: "Əfləh doğru söylədi, ona daxil olmaq üçün izn verə bilərsən" deyə buyurdu. (Buxari 2644, Muslim 3653, 1445/10)

تحريم ابنة الأخ من الرضاعة

Süd Qardaşının Qızı Haram Olması

حديث ابن عباس، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم، في بنت حمزة: لا تجل لي، يحرم من الرضاع ما يحرم من النسب، هي بنت أخي من الرضاعة

919. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Həmzənin qızı barəsində buyurdu: "O, mənə halal olmaz, nəsəbə görə haram olan südə görə də haramdır. Həmzənin qızı mənə süd qardaşımdır". (Buxari 2645, Muslim 3652, 1445/9)

تحريم الربيبة وأخت المرأة

Ögey Qız ilə Baldızın Haram Olması

حديث أم حبيبة قالت: قلت يا رسول الله هل لك في بنت أبي سفيان قال: فأفعل ماذا قلت: تنكح؛ قال: أتجيبن قلت: لست لك بمحليلة، وأحب من شركتي فيك أختي قال: إنها لا تجل لي قلت: بلغني أنك تحطب قال: ابنة أم سلمة قلت: نعم قال: لو لم تكن ربيتي ما حلت لي، أرضعتني وأبأها تويبة، فلا تعرضن عليّ بناتكن ولا أخواتكن

920. Ummu Həbibə Bintu Əbu Sufyan رضي الله عنها dedi: "Ya Rəsulullah! Əbu Sufyanın qızı, bacımı istərsən?". O: "Onu nə edəcəyəm?" deyə soruşdu. Mən: "Nigah bağla" deyə cavab verdim zaman, belə buyurdu: "Məgər bunu

istəyirsən?”. Mən: “Mən sənin bir dənən deyiləm və mənə xeyirdə bacımın şəriki olmasını istərdim!” deyə cavab verdim. O: “O mənə halal deyil!” deyə buyurdu! Mən: “Amma mən sənin (Dürrə Bintu Əbu Sələməni almaq onunla evlənmək) istədiyini xəbər aldım?!” deyə söylədim. O: “Bəli”. O: “O, mənim tərbiyəm altımda olan ögey qızım olmasa belə, mənə halal deyildir. Çünki o mənim süd qardaşımın qızıdır. Məni və atasını Süveybə əmizdirmişdir. Daha mənə qızlarınızı və bacılarınızı ərz etməyin!”. (Buxari 5106, Muslim 3659, 1449/15)

إنما الرضاعة من الجماعة

Südün Hökmü Ancaq Aclıq Etibarı İlə Sabit Olar

حدیث عائشَةَ، قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَعِنْدِي رَجُلٌ، قَالَ: يَا عَائِشَةُ مَنْ هَذَا قُلْتُ: أَخِي مِنَ الرِّضَاعَةِ قَالَ: يَا عَائِشَةُ انظُرْنِ مَنْ إِخْوَانُكَ، فَإِنَّمَا الرِّضَاعَةُ مِنَ المَجَاعَةِ

921. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, bir gün yanımda bir nəfər olduğu halda Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم içəri daxil oldu və: “Yə Aişə! Bu kimdir?” dedi. Mən: “Bu mənim süd qardaşımdır” dedim. Peyğəmbər: “Süd qardaşlarınızın kim olduğuna diqqət edin. Çünki süd əmmə yalnız aclıqdan olur” deyə buyurdu. (Buxari 2647, Muslim 3679, 1455/32).

الولد للفراش وتوفي الشبهات

Övladın Yataq Sahibinə Aiddir Və Şübhələrdən Qorunmaq

حدیث عائشَةَ، قَالَتْ: اخْتَصَمَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فِي غُلَامٍ؛ فَقَالَ سَعْدُ: هَذَا، يَا رَسُولَ اللَّهِ ابْنُ أُخِي عْتَبَةَ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، عَهْدَ إِلَيَّ أَنَّهُ ابْنُهُ، انظُرْ إِلَيَّ شَبَّهَهُ، وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ: هَذَا أُخِي، يَا رَسُولَ اللَّهِ وُلِدَ عَلَيَّ فَرَأَيْتَ أَبِي مِنْ وَلِيدَتِهِ فَتَطَّرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيَّ شَبَّهَهُ فَرَأَى شَبَّهًا بَيْنًا بَعْتَبَةَ، فَقَالَ: هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ، الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ، وَاحْتَجَّيْ مِنْهُ يَا سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ فَلَمْ تَرَهُ سَوْدَةَ قَطُّ

922. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Sad İbn Əbu Vaqqas رضي الله عنه və Abd İbn Zema رضي الله عنه bir (oğlan) uşağına görə mübahisə etdilər. Sad: “Ya Rəsulullah! Bu qardaşım Utbənin oğludur. O, bu uşağın oğlu olduğu barədə mənə əhd verdi. Uşağın Utbəyə necə bənzədiyinə bir bax” dedi. Abd İbn Zema: “Ya Rəsulullah! Bu uşaq mənin qardaşımdır. Atamın döşəyi üzərində cariyəsindən (anasından) olub” dedi. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم uşağın simasına baxdıqda onun daha çox Utbəyə

oxşadığını gördü və: “Ya Abd! Bu uşaq sənindir, çünki uşaq yataq sahibinindir. Zinakara isə daş-qalaq vardır. Ey Sevda Binti Zema sən onun yanında görünmə (hicablan)”. Aişə: “Sevda bir daha onun yanında görünmədi” dedi. (Buxari 2218, Muslim 3686, 1457/36)

حدیثِ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الْوَلَدُ لِصَاحِبِ الْفِرَاشِ

923. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Uşaq döşək sahibinindir”. (Buxari 6750, Muslim 3688, 1458/37)

العمل بإحراق القائف الولد

Qaifin⁶⁴ Sözüne Əməl Edib Uşağı Atasına Nisbət Etmək

حدیثِ عَائِشَةَ، قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ وَهُوَ مَسْرُورٌ، فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ أَلَمْ تَرَيَّ أَنَّ مُجَزَّرًا الْمُدَلِجِيَّ دَخَلَ فَرَأَى أُسَامَةَ وَزَيْدًا، وَعَلَيْهِمَا قَطِيفَةٌ قَدْ غَطَّتَا رُؤُوسَهُمَا، وَبَدَتْ أَقْدَامُهُمَا، فَقَالَ: إِنَّ هَذِهِ الْأَقْدَامَ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ قَالَ فَسَرَّ بِذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَعْجَبَهُ فَأَخْبَرَ بِهِ عَائِشَةَ.

924. Aişə ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ yanımda olarkən, habelə Usamə İbn Zeyd və Zeyd İbn Harisə ﷺ (hücrəmin bir tərəfində) uzanmış ikən bir qaif mənim yanıma gəlib dedi: “Bu ayaqların biri digərindədir (doğmadırlar)”. “Bu (söz) Peyğəmbəri ﷺ sevindirdi, onun xoşuna gəldi və o, bunu Aişəyə də bildirdi.” (Buxari 3731, Muslim 3691, 1459/39)

قدر ما تستحقه البكر والثيب من إقامة الزوج عندها عقب الزفاف

Zifafdan Sonra Bakirə ilə Dul Qadının Yanında Ərinin Nə Qədər Qalması

حدیثِ أَنَسٍ، قَالَ: مِنَ السُّنَّةِ، إِذَا تَزَوَّجَ الرَّجُلُ الْبِكْرَ عَلَى الثَّيْبِ، أَقَامَ عِنْدَهَا سَبْعًا، وَقَسَمَ؛ وَإِذَا تَزَوَّجَ الثَّيْبَ عَلَى الْبِكْرِ، أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا، ثُمَّ قَسَمَ

925. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, sünnətdir ki, bir kişi dul qadının üzərinə bakirə bir qadınla evləndiyi zaman yeddi gün onun yanında qalsın. Bakirə

⁶⁴ Zahiri görünüşdən bir adamın başqa birisinə doğma və ya qohum olduğunu təyin etməyi bacaran adam.

üzərinə dul bir qadınla evləndikdə onun yanında üç gün qalar". (Buxari 5214, Muslim 3699, 1461/44)

القسم بين الزوجات وبيان أن السنة أن تكون لكل واحدة ليلة مع يومها

Zövcələr Arasında Ədalətlə Bölgü Etmək, Hər Biri Üçün Bir Gecə Və Bir Gün Ayırmasının Sünnət Olmasının Bəyanı

حديث عائشة، قالت: كُنتُ أغارُ على اللاتي وهينَ أنفسهنَّ لرسولِ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وأقول: أتَهَبُ المرأةُ نفسها فلَمَّا أنزلَ اللهُ تعالى (تُرْجَى مَنْ تَشَاءُ مِنْهُمْ وَتُؤْوَى إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ) قُلْتُ: مَا أَرَى رَبَّكَ إِلَّا يَسَارِعُ فِي هَوَاكَ

926. Aişə رضي الله عنها demişdir: "Mən öz nəfsini Peyğəmbərə ﷺ bağışlayan (təmənnasız ona ərə getməyə razılıq verən) qadınları danlayıb deyərdim: "Heç qadın da öz nəfsini bağışlayarmı?" Sonra Uca Allah: **"Onlardan dilədiyinin səninlə gecələmək növbəsini taxırə sala bilərsən, dilədiyini də öz yanına ala bilərsən. Özündən ayırdıqlarından hansı birini yenedən öz yanına almaq istəsən, sənə heç bir günah olmaz..."** (əl-Əhzab 51) ayəsini nazil etdikdə (mən Peyğəmbərə) dedim: "Görürəm Rəbbin yalnız sənin istəyini tez yerinə yetirir." (Buxari 4788, Muslim 3704, 1464/49)

جواز هبتها نوبتها لضررتها

Qadının Öz Gününü Başqasına Hədiyyə Etməsi

حديث ابن عباس عن عطاء، قال: حَضَرْنَا مَعَ ابْنِ عَبَّاسٍ جَنَازَةَ مَيْمُونَةَ بِسَرَفٍ، فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: هَذِهِ زَوْجَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَإِذَا رَفَعْتُمْ نَعْشَهَا فَلَا تُزَعْرُوهَا وَلَا تُزَلُّوْهَا، وَأَرْفُقُوا، فَإِنَّهُ كَانَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَسْعٌ، كَانَ يَقْسِمُ لِثَمَانٍ، وَلَا يَقْسِمُ لِوَاحِدَةٍ

927. Ata İbn Rəbah deyir ki, İbn Abbas رضي الله عنه ilə bərabər Şərifdə Meymunənin رضي الله عنها cənazəsində idik. İbn Abbas: "Bu Peyğəmbərin ﷺ zövcəsidir. Cənazəni qaldırdığınız zaman tərpətmədən, sallamadan orta bir yürüslə aparın. Peyğəmbərin ﷺ yanında doqquz qadın vardı. Bunlardan səkkizi ilə növbə gözləyər, biri ilə növbə gözləməzdi" dedi. (Buxari 5067, Muslim 3706, 1465/51)

استحباب نكاح ذات الدين

Dindar Qadınla Evlənməyin Müstəhəb Olması

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: تُنكَحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا وَلِحَسْبِهَا وَحَمَالِهَا وَلِدِينِهَا، فَأَظْفَرُ بِنَدَاتِ الدِّينِ، تَرَبَّتْ يَدَاكَ

928. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Dörd şeyə görə qadınla evlənməyə dəyər: var-dövlətinə görə, əsil-nəsəbinə görə, gözəlliyinə görə və bir də dininə görə. Çalış dindar olanı seçsən, yoxsa yazıq olarsan.” (Buxari 5090, Muslim 3708, 1466/53)

استحباب نكاح البكر

Bakirə ilə Evlənməyin Müstəhəb Olması

حدیثُ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: تَزَوَّجْتُ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا تَزَوَّجْتَ فَقُلْتُ: تَزَوَّجْتُ نَيْبًا فَقَالَ: مَا لَكَ وَلِلْعَنَارَى وَلِعَابِهَا قَالَ مُحَارِبٌ (أَحَدُ رِجَالِ السُّنَنِ): فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمْرٍو بْنِ دِينَارٍ، فَقَالَ عَمْرٍو: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلَا جَارِيَةٌ تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ

929. Cabir İbn Abdullah ﷺ dedi: “Mən evləndim”. Peyğəmbər: “Kiminlə evləndin?” deyər buyurdu. Mən: “Dul bir qadınla evləndim” dedi. Peyğəmbər: “Nə üçün bakirə qadınla evlənməyi və onlarla oynamağa üstünlük vermədin” deyər buyurdu. Ravi Muharib deyir ki: “Nə üçün bakirə qadınla evlənməyi və onlarla oynamağa üstünlük vermədin – Amr İbn Dinar zikr etdi”. Amr deyir ki, Cabir İbn Abdullahdan ﷺ eşitdim. O, dedi: “Peyğəmbər mənə: “O, səninlə səndə onunla oynayacaq bir gənc qızla nə üçün evlənmədin” dedər buyurdu. (Buxari 5080, Muslim 3710, 715/55)

حدیثُ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: هَلَكُ أَبِي وَتَرَكَ سَعَةَ بَنَاتٍ أَوْ تِسْعَ بَنَاتٍ، فَتَزَوَّجْتُ امْرَأَةً نَيْبًا، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَزَوَّجْتَ يَا جَابِرُ فَقُلْتُ: نَعَمْ فَقَالَ: بَكَرًا أَمْ نَيْبًا قُلْتُ: بَلْ نَيْبًا قَالَ: فَهَلَا جَارِيَةٌ تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ وَتُضَاهِكُهَا وَتُضَاهِكُكَ قَالَ، فَقُلْتُ لَهُ: إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ هَلَكَ وَتَرَكَ بَنَاتٍ، وَإِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أُجِيفَهُنَّ بِبَيْتِهِنَّ، فَتَزَوَّجْتُ امْرَأَةً تَقُومُ عَلَيْهِنَّ وَتُصَلِّحُهُنَّ، فَقَالَ: بَارَكَ اللَّهُ أَوْ خَيْرًا

930. Cabir İbn Abdullah ﷺ deyir ki, atam dünyasını dəyişdi. Yeddi yoxsa doqquz yetim qız uşağı buraxdı. Mən də dul bir qadınla evləndim. Peyğəmbər: “Evləndinmi ey Cabir?” deyər buyurdu. Mən: “Bəli” dedim. Peyğəmbər: “Bakirə ilə, yoxsa dul qadınla?” deyər buyurdu. Mən: “Dul qadınla” dedim. O: “Sənin onunla, onun da səninlə oynayacaq, güləşəcək bir qızla evlənsəydin?” deyər buyurdu. Mən: “Atam Abdullah ﷺ (Uhud) döyüşündə şəhid oldu, bir neçə yetim qız uşağı buraxdı. Mən də onların arasına onlar kimi gənc bir qız

uşağını gətirmək istəmədim. Bu səbəblə onların işlərini görəcek və onların hallarını yaxşılaşdıraca bir qadın gətirdim” dedim. Peyğəmbər: “Allah sənə bərəkət versin və ya xeyir” deyər buyurdu. (Buxari 5367, Muslim 3711, 715/56)

حدیث جابر، قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ، فَلَمَّا قَفَلْنَا نَعَجَلْتُ عَلَى بَعِيرٍ قَطْرَفٍ، فَلَحِقَنِي رَاكِبٌ مِنْ خَلْفِي، فَالْتَفَتُ فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ: مَا يُعْجَلُكَ قُلْتُ: إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرسٍ قَالَ: فَبَكَرًا تَزَوَّجْتَ أُمَّ نَبِيًّا قُلْتُ: بَلْ نَبِيًّا قَالَ: فَهَلَا جَارِيَةٌ تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ قَالَ: فَلَمَّا قَدِمْنَا دَهَبْنَا لِنُدْخُلَ، فَقَالَ: أَمْتُهُلُوا حَتَّى تَدْخُلُوا لَيْلًا أَيْ عِشَاءً لِكَيْ تَمْتَشِطَ الشَّعْبَةُ وَتَسْتَجِدَّ الْمُغِيْبَةَ وَفِي هَذَا الْحَدِيثِ أَنَّهُ قَالَ: الْكَيْسَ الْكَيْسَ يَا جَابِرُ يَعْنِي الْوَلَدَ

931. Cabir ﷺ rəvayət edir ki, döyüşlərin birində Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə idim. Döyüşdən qayıtdığımız zaman ağır yeriyən bir dəvəyə minib evə çatmaq üçün tələsirdim. Bu vaxt arxadan minikli bir nəfər mənə tərəf gəldi. Baxdım ki, Peyğəmbərdir. O: “Nə üçün tələsirsən?” deyər buyurdu. Mən: “Evlüyəm” dedim. Peyğəmbər: “Bakirə ilə evləndin, yoxsa dul qadınla?” deyər buyurdu. Mən: “Dul ilə evləndim” dedim. Peyğəmbər: “Sənin onunla, onun da səninlə oynayacaq bir qızla evlənsəydin?” deyər buyurdu. Cabir: “Səfərdən döndüyümüz zaman evimizə dönməyə tələsdik”. Peyğəmbər: “Yavaş olun! (Bir az gözləyin) evlərinizə gecə olsun, yəni işə vaxtına vaxın daxil olun ki, o vaxta qədər ərində ayrı qalan qadın dağınıq saçlarını darasın və təmizlənsin” deyər buyurdu. Ravi deyir ki: “Peyğəmbər: “Ey Cabir! Keysə, Keysə” buyurduğunu söylədi. Keysə - uşağı qəsd edirdi” dedi. (Buxari 5245, Muslim 3713, 3714, 715/57)

حدیث جابر بن عبد الله، قَالَ: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزَاةٍ فَأَبْطَأَ بِي حِمْلِي وَأَعْيَا، فَأَتَى عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: جَابِرُ فَقُلْتُ: نَعَمْ قَالَ: مَا شَأْنُكَ قُلْتُ: أَبْطَأَ عَلَيَّ حِمْلِي وَأَعْيَا فَتَخَلَّفْتُ؛ فَنَزَلَ بِحِجْنِهِ بِمِحْجِهِ ثُمَّ قَالَ: ارْكَبْ فَرَكِبْتُ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ أَكْفَهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَزَوَّجْتَ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: بَكَرًا أَمْ نَبِيًّا قُلْتُ: بَلْ نَبِيًّا قَالَ: أَفَلَا جَارِيَةٌ تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ قُلْتُ: إِنِّي لِي أَخَوَاتٍ، فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَتَزَوَّجَ امْرَأَةً تَجْمَعُهُنَّ وَتَمْسُطُهُنَّ وَتَقُومُ عَلَيْهِنَّ؛ قَالَ: أَمَا إِنَّكَ قَادِمٌ، فَإِذَا قَدِمْتَ فَالْكَيسَ الْكَيْسَ ثُمَّ قَالَ: أَنْتَبِعْ حِمْلَكَ قُلْتُ: نَعَمْ فَاشْتَرَاهُ مِنِّي بِأَوْفِيَّةٍ، ثُمَّ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَلْبِي، وَقَدِمْتُ بِالْعَدَاةِ، فَجِئْنَا إِلَى الْمَسْجِدِ فَوَجَدْتُهُ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ قَالَ: آلَانَ قَدِمْتَ قُلْتُ: نَعَمْ قَالَ: فَدَعُ حِمْلَكَ فَادْخُلْ فَصَلِّ رُكْعَتَيْنِ فَدَخَلْتُ فَصَلَّيْتُ؛ فَأَمَرَ بِلَالًا أَنْ يَرِنَ لَهُ أَوْفِيَّةً، فَوَزَنَ لِي بِلَالٌ فَارْجَحَ فِي الْمِيزَانِ فَأَنْطَلَقْتُ حَتَّى وُلِّيتُ، فَقَالَ: ادْعُ لِي جَابِرًا قُلْتُ الْآنَ يَرُدُّ عَلَيَّ الْحِمْلَ، وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْهُ قَالَ: خُذْ حِمْلَكَ، وَلَكَ نَمْنُهُ

932. Cabir İbn Abdullah ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə döyüşlərin birində iştirak edirdim. Bu əsnada mənim dəvəm yorğun düşüb asta-asta getməyə başladı. Onda Peyğəmbər ﷺ mənə yaxınlaşıb: “Cabir!” deyər çağırırdı. Mən: “Bəli!” dedim. Peyğəmbər: “Sənə nə olub?” deyər soruşdu. Dedim: “Dəvəm yorulub asta-asta gedir, buna görə də mən geri qalmışam.” Peyğəmbər ﷺ dəvəsindən yerə enib əlindəki ağaclarla (mənim) dəvəmi vurdu,

sonra da mənə: “Min!” dedi. Mən də mindim. (Dəvə sürətlə yerindən götürüldü və) mən Peyğəmbəri ﷺ keçməyim deyə dəvəni tutub saxlamağa başladım. Peyğəmbər ﷺ (məndən) soruşdu: “Evlənmişənmi?” Dedim: “Bəli!” (Yenə) soruşdu: “Bakirə qızla, ya dul qadınla?” Dedim: “Dul qadınla.” Dedi: “Niyə qızla evlənmirsən ki, bir-birinizi əzizləyirsiniz?” Dedim: “(İş orasındadır ki,) mənim körpə bacılarım var. Bu səbəbdən də mən bacılarımı bir yerə yığa biləcəm, saçlarını darayacaq və onların qayğısına qalacaq bir qadınla evlənməyi məsləhət bildim. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İndi sən Mədinəyə qayıdırsan. Elə ki evə gəldin, (zövcəni) o ki var əzizlə!” Sonra soruşdu ki: “Dəvəni satırsanmı?” Mən: “Bəli!” dedim. Onda Peyğəmbər ﷺ bir övqiyyə verib dəvəni məndən satın aldı. Peyğəmbər ﷺ məndən qabaq gəlib (Mədinəyə) çatdı. Mən (ora) səhər çatdım. Biz məscidə getdik və mən məscidin qapısının önündə Peyğəmbəri ﷺ gördüm. O soruşdu: “İndi gəlib çatırsan?” Mən: “Bəli!” dedim. Peyğəmbər ﷺ (məndən): “Dəvəni burada saxla, (məscidə) gir, iki rükət namaz qıl!” deyə buyurdu. Mən (məscidə) girib iki rükət namaz qıldım. Sonra Peyğəmbər ﷺ Bilalə mənim üçün (tərəzidə) övqiyyə çəkməyi əmr etdi, Bilal da onu mənim üçün çəkdi, (hətta) bir az da artıq qoydu. Mən dönüb getdikdə Peyğəmbər ﷺ: “Cabiri ﷺ yanına çağırın!” deyə buyurdu. (Öz-özümə) dedim: “İndi dəvəni mənə geri qaytaracaq.” Bu isə mənim ən xoşlamadığım bir şey idi. (Lakin Peyğəmbər) dedi: “Dəvəni götür, pulunu da özünə saxla.” (Buxari 2097, Muslim 3714, 715)

الوصية بالنساء

Qadınlar Haqqında Vəsiyyə

حدیث أبي هريرة، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الْمَرْأَةُ كَالضَّلْعِ، إِنْ أَقَمْتَهَا كَسَرْتَهَا، وَإِنْ اسْتَمْتَعْتَ بِهَا اسْتَمْتَعْتَ بِهَا وَفِيهَا عَوْجٌ

933. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qadın qabırğa sümüyü kimidir. Əgər sən onu düzəltməyə çalışsan sındırarsan. Əgər onda olan əyriliklə bərabər ondan faydalanmaq istəsən ondan faydalana bilərsən”. (Buxari 5184, Muslim 3717, 1468/65)

حدیث أبي هريرة، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِي جَارَهُ، وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا فَإِنَّهُنَّ خُلُقْنَ مِنْ ضِلْعٍ، وَإِنَّ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلْعِ أَعْلَاهُ، فَإِنْ ذَهَبَتْ تُقِيمُهُ كَسَرْتَهُ، وَإِنْ تَرَكَتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ، فَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا

934. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Allaha və Axirət gününə iman gətirirsə, qonşusuna əziyyət verməsin! Qadınlarla da yaxşı davranın! Çünki onlar qabırğadan xəlq edilmişlər. Qabırğanın əyri tərəfi isə yuxarı hissəsidir. Sən onu düzəltmək istəsən, sındıracaqsan, düzəltməsən, əyri qalacaq. Odur ki, qadınlarla yaxşı davranın!” (Buxari 5186, 3331, Muslim 3720, 1468/60)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: لولا بنو إسرائيل لم يخنز اللحم، ولولا حواء لم تكن أنثى
زوجهما

935. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əgər İsrail oğulları olmasaydı⁶⁵, ət xarab olmazdı, və əgər Həvva olmasaydı⁶⁶, heç bir qadın ərinə xəyanət etməzdi.” (Buxari 3330, 3399, Muslim 3724, 1470/63)

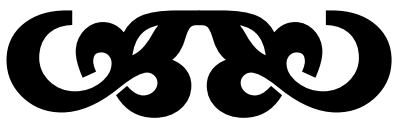
⁶⁵ Vaxtı ilə Allah İsrail oğullarına buyurmuşdur ki, yemək hazırladıqda ancaq təzə ətdən istifadə etsinlər. Lakin onlar buna məhəl qoymayıb əti saxlamağa başladılar.

⁶⁶ Bəşəriyyətin anası sayılan Həvva Cənnətdə ikən Adəmi dilə tutub onu qadağan olmuş ağacın meyvəsindən dərməyə təşviq etmiş, beləliklə də, ona xəyanət etmişdir.

كتاب الطلاق

Talaq Kitabı

تحریم طلاق الحائض بغير رضاها وأنه لو خالف وقع الطلاق ويؤمر برجمتها

Heyzli Qadının Razılığы Olmadan Boşanmanın Haram Olması, Əri Buna Muxalif Olarsa Talaq Vaqi Olub Arvadını Qaytarmaq Ona Əmr Edilər

حديث ابن عمر، أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَرَّةً فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهَرَ، ثُمَّ تَحِيضُ، ثُمَّ تَطْهَرُ، ثُمَّ إِنْ شَاءَ أُمْسِكَ بَعْدُ، وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْلَ أَنْ يَمَسَّ؛ فَبَلَغَ الْعِدَّةَ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النَّسَاءُ

936. Abdullah İbn Ömər ﷺ Peyğəmbərin ﷺ dövründə öz zövcəsi heyzli ikən onu boşamışdı. Ömər İbn Xəttab ﷺ bu haqda Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu və Peyğəmbər ﷺ ona belə buyurdu: “Ona əmr et, qadını geri qaytarsın. Sonra o (heyzdən) təmizlənənədək, bir daha heyz olub yenə təmizlənənədək gözləsin. Bundan sonra (onu saxlamaq) istəsə, saxlasın, (boşamaq) istəsə, onunla yaxınlıq etməmişdən əvvəl onu boşasın. Bu, qadınları boşamaq üçün Allahın buyurduğu gözləmə müddətidir.” (Buxari 5251, 5332, Muslim 3725, 1471/1)

حديث ابن عمر عن يونس بن جبير، قال: سألت ابن عمر؛ فقال طلق ابن عمر امرأته وهي حائض، فسأل عمر النبي صلى الله عليه وسلم، فأمره أن يراجعها، ثم يطلق من قبل عدتها؛ قلت: فتعتد بتلك التطليقة قال: أرايت إن عجز واستحمت

937. Yunus İbn Cubeyr deyir ki, Abdullah İbn Ömərdən ﷺ (arvadını heyzli ikən boşayan kimsənin hökmünü) soruşdum. İbn Ömər ﷺ arvadını heyzli ikən boşadı. Sonra Ömərdə ﷺ bunu Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu. Peyğəmbər ﷺ qadını qaytarmağı və idəttinin bitməsindən sonra boşanmasını əmr etdi. Ravi, İbn Ömərə: “Sən bu boşanmanı bir boşanma sayırsanmı?” deyə soruşdu. İbn Ömər: “Sən mənə xəbər ver görüm İbn Ömər ﷺ aciz və axmaqlıq etmişdir” dedi. (Buxari 5333, 5258, Muslim 3738, 1471/10)

وجوب الكفارة على من حرّم امرأته ولم ينو الطلاق

Zövcəsini Özünə Haram Edib, Lakin Boşanmağı Niyyət Etməyən Kimsəyə Kəffarənin Vacib Olması

حديث ابن عباس، قال: في الحرام بكفر؛ وقال: (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ)

938. İbn Abbas رضي الله عنه: “(Qadınını özünə haram edən kimsə) kəffərə ödəyirmi?”. “Allahın Elçisi sizlərə – Allaha və Axirət gününə ümidini bağlayanlara və Allahı çox zikr edənlərə gözəl nümunədir”. (əl-Əhzab 21). (Buxari 4911, Muslim 3749, 3750, 1473/18)

حديث عائشة، أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يمكثُ عند زَيْنَبِ ابْنَةِ جَحْشٍ وَيَشْرَبُ عِنْدَهَا عَسَلًا، فَتَوَاصَيْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ أَنْ آتَيْنَا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلْتَقَلُّ: إِنِّي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ مَغَافِيرٍ، أَكَلْتِ مَغَافِيرَ فَدَخَلَ عَلَيَّ إِحْدَاهُمَا، فَقَالَتْ لَهُ ذَلِكَ؛ فَقَالَ: لَا بَلْ شَرِبْتُ عَسَلًا عِنْدَ زَيْنَبِ ابْنَةِ جَحْشٍ، وَلَنْ أَعُودَ لَهُ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ) إِلَيَّ (إِنْ تَوْبًا إِلَى اللَّهِ) لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ وَإِذْ أَسْرَ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ لِقَوْلِهِ: بَلْ شَرِبْتُ عَسَلًا

939. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Zeynəb Binti Cəhşin رضي الله عنها yanında olduğu zaman orada (daima) bal şərbəti içərdi. Bundan sonra mən və Həfəsə bir-birimizə tövsiyə etdik ki, ikimizdən hansımızın yanına Peyğəmbər ﷺ gəlsə ona: “Səndən məğafir (pis qoxulu bitkinin) iysi gəlir” deyərik. Peyğəmbər ﷺ iki qarıdan birinin yanına girdikdə onlardan biri bu sözü söylədi. Peyğəmbər: “Xeyr (mən məğafil) yeməmişəm. Lakin Zeynəb Binti Cəhşin رضي الله عنها yanında bal şərbəti içmişəm. Lakin bundan sonra bir daha içməyəm” deyə buyurdu. Bundan sonra ayə nazil oldu: “Ey Peyğəmbər! Zövcələrinə razı salmağa çalışaraq Allahın sənə halal etdiyi şeyi nə üçün özüənə qadağan edirsən? Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir. Allah, andlarımızdan kəffərə verməklə azad olmağı sizdən ötrü qanunlaşdırmışdır. Allah sizin himayədarınızdır. O, Biləndir, Müdrikdir. Bir zaman Peyğəmbər öz zövcələrindən birinə sirr verdi. O da bunu onun digər zövcəsinə xəbər verdikdə və Allah da bunu Peyğəmbərə aşkar etdikdə o, bunun bir qismini sirr verdiyi zövcəsinə bildirdi, digər qismindən isə vaz keçdi. Peyğəmbər bunu ona bildirdikdə zövcəsi dedi: “Bunu sənə kim xəbər verdi?” O dedi: “Bunu mənə hər şeyi Bilən, Xəbərdar olan Allah xəbər verdi!”. Əgər ikiniz də Allaha tövbə etsəniz, yaxşı olar. Çünki hər ikinizin qəlbi günaha meyl etmişdir. Əgər ona qarşı bir-birinə dəstək versəniz, bilin ki, Allah, Cəbrail və əməlisaleh möminlər onun dostu və yardımçısıdır. Bunlardan başqa mələklər də onun yardımçılardır”. (ət-Təhrim 1-4). Əgər ikiniz də Allaha tövbə etsəniz – Aişə رضي الله عنها və Həfəsədir رضي الله عنها. “Bir zaman Peyğəmbər öz zövcələrindən birinə sirr verdi – Xeyr, mən bal şərbəti içdim” sözünə işarədi. (Buxari 5267, Muslim 3751, 1474/20)

حديث عائشة، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يُحِبُّ الْعَسَلَ وَالْحُلُوءَ، وَكَانَ إِذَا انْصَرَفَ مِنَ الْعَصْرِ دَخَلَ عَلَيَّ نِسَائِي، فَيَدُونُ مِنِّي إِحْدَاهُنَّ، فَدَخَلَ عَلَيَّ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ، فَاحْتَبَسَ أَكْثَرَ مَا كَانَ يَحْتَبِسُ، فَعَرْتُ، فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ، فَقِيلَ لِي، أَهْدَتْ لَهَا امْرَأَةٌ مِنْ قَوْمِهَا عَكَّةً مِنْ عَسَلٍ، فَسَقَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُ شَرْبَةً فَقُلْتُ: أَمَا وَاللَّهِ لَنَحْتَالَنَّ لَهُ فَقُلْتُ لِسُودَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ أَنَّهُ سَيَدُونُ مِنْكَ، فَإِذَا دَنَا مِنْكَ فَقَوْلِي: أَكَلْتِ مَغَافِيرَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لَكَ: لَا فَقَوْلِي لَهُ: مَا هَذِهِ الرَّيْحُ الَّتِي أَجِدُ مِنْكَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لَكَ: سَقَيْتِي حَفْصَةُ

شَرْبَةَ عَسَلٍ، فَقُولِي لَهُ: جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ، وَسَأَقُولُ ذَلِكَ، وَقُولِي أَنْتِ يَا صَفِيَّةُ ذَلِكَ قَالَتْ: تَقُولُ سَوْدَةُ فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ قَامَ عَلَيَّ
 الْبَابُ فَأَرَدْتُ أَنْ أُبَادِيَهُ بِمَا أَمَرْتَنِي بِهِ فَرَقًّا مِنْكَ فَلَمَّا دَنَا مِنْهَا، قَالَتْ لَهُ سَوْدَةُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكَلْتَ مَعَاظِيرَ قَالَ: لَا قَالَتْ: فَمَا هَذِهِ الرِّيحُ
 الَّتِي أَجِدُ مِنْكَ قَالَ: سَمَّيْتَنِي حَفْصَةَ شَرْبَةَ عَسَلٍ، فَقَالَتْ: جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ فَلَمَّا دَارَ إِلَيَّ، قُلْتُ لَهُ نَحْوَ ذَلِكَ؛ فَلَمَّا دَارَ إِلَيَّ صَفِيَّةُ
 قَالَتْ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَارَ إِلَيَّ حَفْصَةَ، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَا أَسْتَيْبِكُ مِنْهُ قَالَ: لَا حَاجَةَ لِي فِيهِ قَالَتْ: تَقُولُ
 سَوْدَةُ وَاللَّهِ لَقَدْ حَرَمْنَا؛ قُلْتُ لَهَا: اسْكُتِي

940. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “Peyğəmbər ﷺ bal və (digər) şirniyyatları xoşlayardı. O (hər gün) əsrdən sonra zövcələrinə baş çəkər (və onlardan hər birinin yanında) bir qədər oturardı. (Bir gün) o, Həfsə Bint Ömər رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا yanına gəldi və həmişəkindən fərqli olaraq bir az yubandı. Mən onu qısqandım və onun yubanmağının səbəbini soruşdum. Mənə dedilər ki: “Həm qəbilələrindən olan bir qadın (Həfsəyə) bal bağışlamış, o da bu baldan Peyğəmbərə ﷺ içirtmişdir.” Mən dedim: “Vallahi, ona kələk qurmaq lazımdır.” Sonra Səudə Bint Zəmayə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا müraciət edib dedim: “(Bir azdan) o sənənin yanına gələcək. O sənə yaxınlaşan kimi soruşarsan ki: “Kitrə⁶⁷ yemisən?” O sənə: “Xeyr!” deyə cavab verəcək. Sən ona deyərsən: “Bəs bu nə iydirdir mənə burnuma gəlir?” O sənə deyəcək: “Həfsə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا mənə bal içirdib.” Onda sən ona deyərsən: “Yəqin ki, arılar bu balı Urfut ağacından çəkdiyi şirədən hasil etmişlər.” (Aişə) dedi: “Mən də (ona) belə deyəcəyəm, sən də belə deyərsən, ey Səfiyyə.” Səudə dedi: “Vallahi, Peyğəmbər ﷺ qarının ağzına gəlib çatdıqda mən onun qabağına çıxıb sənənin buyuruğunu hökmən yerinə yetirəcəyəm”. Aişə: “Peyğəmbər ﷺ ona yaxınlaşdıqda o, Peyğəmbərə ﷺ dedi: “Ya Rəsulullah, kitrə yemisən?” O: “Xeyr!” – deyə cavab verdi. Səudə soruşdu: “Bəs bu nə iydirdir mənə burnuma gəlir?”. Peyğəmbər: “Həfsə mənə bal içirdib.” Səudə dedi: “Yəqin ki, arılar bu balı Urfut ağacından çəkdiyi şirədən hasil etmişlər.” Sonra o mənə yanına gəldi və mən də ona həmin sözləri dedim. Daha sonra o, Səfiyyənin yanına getdi və o da ona həmin sözləri dedi. Nəhayət, o, Həfsənin yanına gəldikdə Həfsə dedi: “Ya Rəsulullah, sənə bal verimmi?” O dedi: “Mənə buna ehtiyacım yoxdur.” (Bu vaxt) Səudə: “Vallahi ki, biz onu baldan məhrum edə bildik” dedi, mən də ona: “Sus!” dedim.” (Buxari 5268, Muslim 3752, 1474/11)

بيان أن تخيير امرأته لا يكون طلاقاً إلا بالنية

Qadına Seçim Verməyin Talaq Sayılmaması, Bunun Yalnız Niyətlə Talaq Sayılmasının Bəyanı

⁶⁷ Burada Urfut ağacının gövdəsindən axan yapışqanabənzər yarımşəffaf qatı maye qəsd edilir.

حديث عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم، قالت: لما أمر رسول الله صلى الله عليه وسلم بتخيير أزواجه، بدأ بي؛ فقال: إني ذاكركم لك أمراً فلا عليك أن لا تعجلي حتى تستأمرى أبويك، قالت: وقد علمت أن أبوي لم يكونا يأمراني بفراقه قالت، ثم قال: إن الله جل ثناؤه قال (يا أيها النبي قل لأزواجك إن كنتم تردن الحياة الدنيا وزينتها) إلى (أجراً عظيماً) قالت: فقلت ففي أي هذا أستأمر أبوي، فأني أريد الله ورسوله والدار الآخرة؛ قالت: ثم فعل أزواج النبي صلى الله عليه وسلم مثل ما فعلت

941. (Başqa rəvayətdə: Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Əbu Bəkr ﷺ gəlib Peyğəmbərin ﷺ yanına daxil olmaq üçün izn istədikdə, onun ﷺ qarısının yanında bir dəstə adamın oturduğunu gördü. Onlardan heç bir kimsəyə içəri daxil olmağa izn verilməmişdi. Əbu Bəkrə ﷺ isə izn verildi və o içəri daxil oldu. Sonra Ömər ﷺ gəlib izn istədi və ona da izn verildi. O, fikirli və susmuş Peyğəmbəri ﷺ zövcələrinin ətrafında oturmuş olduğunu görüb dedi: «Mən bir söz deyəcəyəm və Peyğəmbəri ﷺ güldürəcəyəm». Sonra o dedi: «Ey Allahın Elçisi, Xaricənin qızını görsəydin, məndən ona nəfəqə (mal-mülk sərf etməmi) verməyimi istəyir. Mən də onun boğazından tutdum” dedim. Peyğəmbər ﷺ gülümsünərək: “Bu ətrafımdakılar da məndən nəfəqə verməyimi istəyir” deyərək buyurdu. Əbu Bəkr ﷺ qalxaraq Aişəni ﷺ, Ömər ﷺ də qalxaraq Həfəsəni ﷺ cəzalandırmaq üçün boğazından yapışdırıb sıxaraq ikisi də belə dedilər: “Peyğəmbərdən ﷺ onda olmayan bir şeyi istəyirsiniz”. Onlar: “Allaha and olsun ki, biz Peyğəmbərdən ﷺ onda olmayan bir şeyi istəmərik”. dedilər və Peyğəmbər ﷺ onlardan bir ay və ya iyirmi doqquz gün ayrı qaldı. Sonra isə bu ayə nazil oldu: **«Ey Peyğəmbər! Zövcələrinə de: "Əgər siz dünya həyatını və onun bərbəzəyini istəyirsinizsə, gəlin sizi dünya malıyla məmnun edib gözəl tərzdə sərbəst buraxım, Yox, əgər Allahı, Onun Elçisini və Axirət yurdunu istəyirsinizsə, bilin ki, Allah aranızdan yaxşı işlər görənlər üçün böyük bir mükafat hazırlamışdır". (əl-Əhzab 28, 29).** Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ zövcələrini əmr olunduqda ilk öncə məndən başladı). O, ilk əvvəl Aişənin ﷺ yanına gəlib dedi: «Ey Aişə! Doğrusu, mən sənə bir təklif etmək istəyirəm. Və istəyirəm ki, sən bu təklifi qəbul etməyə tələsməyəsən və ata-ananla məsləhətləşəsən». Aişə: «Peyğəmbər ﷺ ailəmin mənə ondan ayrılmağı əmr etməyəcəklərini heç şübhəsiz ki, bildirdi”. (Başqa rəvayətdə: “O nədir ey Allahın Elçisi?”)» dedi. Peyğəmbər ﷺ Uca Allahın (ona nazil etdiyi ayələri oxudu): **«Ey Peyğəmbər! Zövcələrinə de: "Əgər siz dünya həyatını və onun bərbəzəyini istəyirsinizsə, gəlin sizi dünya malıyla məmnun edib gözəl tərzdə sərbəst buraxım, Yox, əgər Allahı, Onun Elçisini və Axirət yurdunu istəyirsinizsə, bilin ki, Allah aranızdan yaxşı işlər görənlər üçün böyük bir mükafat hazırlamışdır". (əl-Əhzab 28, 29).** Aişə: «Ya Rəsulullah! Mən buna görəmi (səninlə birgə olmaqdan ötrümü) valideynlərimlə məsləhətləşməliyəm?! Mən əlbəttə Allahı, onun Elçisini və axirət yurdunu seçirəm! (Başqa rəvayətdə: “Səndən də xahiş edirəm ki, həyat

yoldaşlarından heç birinə bu barədə xəbər verməyəsən!» dedi. Peyğəmbər: «O qadınlardan hansı birisi məndən (bu məsələ barəsində) soruşsa mən ona xəbər verəcəyəm. Allah mənə nə (insanlara aldadan) zorla məcbur edən, nə də hər şeyə irad tutan bir kimsə olaraq göndərməyib, lakin O mənə (onlara bilmədiklərini) öyrədən, asanlaşdıran bir kimsə olaraq göndərmişdi»). Aişə: “Sonra Peyğəmbərin ﷺ digər zövcələri də mənim etdiyim kimi etdilər” dedi. (Buxari 4786, Muslim 3754, 3763, 1475/22)

حديث عائشة عن معاذة، عن عائشة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يستأذن في يوم المرأة منا بعد أن أنزلت هذه الآية (ترجي من تشاء منهم وتؤوي إليك من تشاء ومن ابتغيت ممن عزلت فلا جناح عليك) فقلت لها ما كنت تقولين قالت: كنت أقول له: إن كان ذلك إلي فإني لا أريد، يا رسول الله أن أوتر عليك أحداً

942. Aişə رضي الله عنها demişdir: **“(Allahın) “Onlardan dilədiyinin sənənlə gecələmək növbəsini təxirə sala bilərsən, dilədiyini də öz yanına ala bilərsən. Özündən ayırdıqlarından hansı birini yenidən öz yanına almaq istəsən, sənə heç bir günah olmaz...”** ayəsi nazil olduqdan sonra Peyğəmbər ﷺ zövcələrindən birinin növbəsi olduğu zaman digərinin yanına getmək üçün bizdən izn istəyərdi”. (Muaza): “Mən Aişədən soruşdum: “(O səndən izn istədikdə) nə deyirdin?” Aişə: “Mən ona deyirdim: “Ya Rəsulullah, əgər bu (məsələ) mənim öhdəmə buraxılışdı, yanına getmək istədiyini heç bir qadını özümdən üstün tutmazdım (və sənə onun yanına getməyə izn verməzdim).” (Buxari, 4789, Muslim 3755, 1476/23)

حديث عائشة، قالت: خيرنا رسول الله صلى الله عليه وسلم، فاخترنا الله ورسوله، فلم يعد ذلك علينا شيئاً

943. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bizlərə seçim verdi. Biz də Allah və Rəsulunu seçdik. Bu bizim üçün (talaq) heç bir şey sayılmadı”. (Buxari 5262, Muslim 3761, 1476/24)

في الإيلاء واعتزال النساء وتخييرهن وقوله تعالى (وإن تظاهرا عليه)

İlə (Qadınla Yaxınlıq Etməməyi And İçmək), Qadınlardan Uzaqlaşmaq, Onları Seçim Qarşısında Buraxmaq Və Allahın: “Əgər Ona Qarşı Bir-Birinizə Kömək Etsəniz”

حديث عمر بن الخطاب عن ابن عباس، قال: مكنت سنة أريد أن أسأل عمر بن الخطاب عن آية، فما استطعت أن أسأله هيبته له؛ حتى خرج حاجاً فخرجت معه، فلما رجعت، وكنا ببعض الطريق، عدل إلى الأراك لحاجة له، قال: فوقف له حتى فرغ، ثم سيرت معه

فَقُلْتُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ اللَّتَانِ تَظَاهَرَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَرْوَاجِهِ فَقَالَ: تِلْكَ حَفْصَةُ وَعَائِشَةُ قَالَ: فَقُلْتُ: وَاللَّهِ إِنْ كُنْتُ لِأُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَكَ عَنْ هَذَا مِنْذُ سَنَةٍ فَمَا أَسْتَطِيعُ هَيِّبَةً لَكَ قَالَ: فَلَا تَفْعَلْ؛ مَا ظَنَنْتَ أَنَّ عُنْدِي مِنْ عِلْمٍ فَاسْأَلْنِي، فَإِنْ كَانَ لِي عِلْمٌ خَيْرٌ لَكَ بِهِ قَالَ ثُمَّ قَالَ عُمَرُ: وَاللَّهِ إِنْ كُنَّا فِي الْجَاهِلِيَّةِ مَا نَعُدُّ لِلنِّسَاءِ أَمْرًا حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِنَّ مَا أَنْزَلَ، وَقَسَمَ لَهُنَّ مَا قَسَمَ؛ قَالَ: فَبَيْنَا أَنَا فِي أَمْرِ أَمْرَهُ، إِذْ قَالَتْ امْرَأَتِي: لَوْ صَنَعْتَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَقُلْتُ لَهَا: مَا لَكَ وَلِمَا هَهُنَا، فِيمَا تَكَلَّفُكَ فِي أَمْرِ أُرِيدُهُ فَقَالَتْ لِي: عَجَبًا لَكَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ مَا تُرِيدُ أَنْ تُرَاجِعَ أُنْتُ، وَإِنَّ ابْنَتَكَ لَتُرَاجِعُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى يَظَلَّ يَوْمَهُ غَضَبَانِ فِقَامَ عُمَرَ فَأَخَذَ رِدَاءَهُ مَكَانَهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ؛ فَقَالَ لَهَا: يَا بِنْتَهُ لَتُرَاجِعِينَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى يَظَلَّ يَوْمَهُ غَضَبَانِ فَقَالَتْ حَفْصَةُ: وَاللَّهِ إِنَّا لَتُرَاجِعُهُ فَقُلْتُ: تَعْلَمِينَ أَنِّي أَحَدُكُمْ عُقُوبَةَ اللَّهِ وَغَضَبَ رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَا بِنْتَهُ لَا يُعْرَنُكَ هَذِهِ الَّتِي أُغْضِبَهَا حُسْنُهَا حُبَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَاهَا (تُرِيدُ عَائِشَةَ) قَالَ، ثُمَّ خَرَجْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ، لِقِرَاتِي مِنْهَا، فَكَلَّمْتَهَا؛ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: عَجَبًا لَكَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ دَخَلْتَ فِي كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَبْتِغِي أَنْ تَدْخُلَ بَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَرْوَاجِهِ فَأَخَذْتَنِي، وَاللَّهِ أَخَذَا كَسْرَتِي عَنْ بَعْضِ مَا كُنْتُ أَجِدُ، فَخَرَجْتُ مِنْ عِنْدِهَا وَكَانَ لِي صَاحِبٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، إِذَا غِبْتُ أَتَانِي بِالْخَبْرِ، وَإِذَا غَابَ كُنْتُ أَنَا آتِيهِ بِالْخَبْرِ؛ وَتَحَنُّنٌ تَخَوُّفٌ مِثْلَكَ مِنْ مُلُوكِ عَسَانَ ذُكِرَ لَنَا أَنَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَسِيرَ إِلَيْنَا، فَقَدِ امْتَلَأَتْ صُدُورُنَا مِنْهُ فَإِذَا صَاحِبِي الْأَنْصَارِيُّ يَدْفُقُ الْبَابَ؛ فَقَالَ: افْتَحْ افْتَحْ فَقُلْتُ: جَاءَ الْعَسَانِيُّ فَقَالَ: بَلْ أَشَدُّ مِنْ ذَلِكَ، اعْتَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْوَاجَهُ؛ فَقُلْتُ: رَغِمَ أَنْفُ حَفْصَةَ وَعَائِشَةَ فَأَخَذْتُ نُوبِي فَأَخْرَجْتُ حَتَّى جِئْتُ فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَشْرُوبَةٍ لَهُ يَرْفِي عَلَيْهَا بَعَجَلَةٍ، وَعُلَامٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْوَدٌ عَلَى رَأْسِ الدَّرَجَةِ؛ فَقُلْتُ لَهُ: قُلْ هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَأَذِنَ لِي قَالَ عُمَرُ: فَفَصَّصْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا الْحَدِيثَ، فَلَمَّا بَلَغْتُ حَدِيثَ أُمِّ سَلَمَةَ تَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَإِنَّهُ لَعَلَى حَصِيرٍ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ شَيْءٌ، وَتَحَتَّ رَأْسِهِ وَسَادَةٌ مِنْ أَدَمٍ حَشَنُوهَا لَيْفٌ، وَإِنْ عِنْدَ رَجُلِيهِ قَرَطًا مَصْبُوبًا، وَعِنْدَ رَأْسِهِ أَهْبٌ مُعَلَّقَةٌ؛ فَرَأَيْتُ أَثَرَ الْحَصِيرِ فِي جَنْبِهِ، فَكَبَيْتُ؛ فَقَالَ: مَا يُبْكِيكَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ كِيسَرِي وَقَيْصَرٌ فِيمَا هُمَا فِيهِ، وَأُنْتُ رَسُولُ اللَّهِ فَقَالَ: أَمَا تَرْضَى أَنْ تُكُونَ لَهُمُ الدُّنْيَا وَلَنَا الْآخِرَةَ

944. Abdullah İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, bir il Ömər dən ﷺ bu ayə haqda soruşmaq üçün oturub gözlədim, lakin onun heybətindən qorxaraq bunu etmədim. Nəhayət həccə çıxdığı vaxt onunla bərabər mən də çıxdım. Qayıdarkən yolların birində ehtiyacını ödəmək üçün bir misvak ağacına tərəf üz tutdu. Mən onun ehtiyacını bitirməsini gözlədim. Sonra onunla bərabər gedərkən ondan: “Ey möminlərin əmiri! Peyğəmbərə ﷺ zövcələrindən ona qarşı bir-birinə kömək edən kimlərdir?” deyə soruşdum. O: “Həfsə (عائشة) və Aişə! (عائشة)” deyə cavab verdikdə, belə dedim: “Allaha and olsun ki, mən səndən bunu düz bir ildir ki, soruşmaq istəyirəm, lakin sənin heybətindən qorxaraq etməmişəm”. Ömər: “Belə etmə, məndə olacağını zənn etdiyən bir elm haqda məndən soruş. Onun haqda məlumatın varsa, sənə xəbər verərəm”. Sonra isə belə buyurdu: “Allaha and olsun ki, biz cahillikdə qadınlara bir önəm qoymazdıq. Hətta Allah onlar haqda endirdiyini endirdi və onlar üçün istədiyi bölgünü böldü. Bir dəfə mən özüm də bir işi fikirləşərkən, zövcəm “Bəlkə belə belə edəsən?” deyə söylədi. Mən ona: “Sənə nə var bu işə qarışırsan! Mənim istədiyim işə niyə soxulursan!” dedikdə, belə dedi: “Sənə təəccüb edirəm ey İbn Xattab! Kiminsə səninlə kəllə-kəlləyə gəlməsini istəmirsən. Halbuki, qızın Peyğəmbərə ﷺ söz qaytarar və həmin günü o gəzəbli

keçirərdi". Ömər: "Ridamı götürüb evimdən çıxdım və Həfsənin ﷺ yanına gələrək ona belə dedim: "Ey qızım, sən Peyğəmbərlə ﷺ söz güləşdirirsən və o, bütün günü gəzəbli dolaşır?". Həfsə: "Allaha and olsun ki, biz ona cox müraciət edirik!" deyə cavab verdikdə, ona belə buyurdum: "Qızım! Bilirsən ki, mən səni Allahın əzabından və Elçisinin qəzəbindən çəkindirirəm! Nə badə səni, Onun bəyəndiyi gözəlliyin və Peyğəmbərin ﷺ sənə olan sevgisinə güvənmən, aldatsın!" Sonra çıxaraq qohumlarımdan olan Ummu Sələmənin ﷺ yanına gəldim və mənə Ummu Sələmə ﷺ belə dedi: "Sənə təəccüb edirəm, ey İbn Xəttab, hər bir şeyə qarışdın. İndi də Peyğəmbərlə ﷺ zövcələrinin arasında olana qarışmaq istəyirsən?!" Onun sözü mənə elə təsir etdi ki, özümdə hiss etdiyim hirsimi yatırdım və mən onun yanından dərhal çıxdım. Mənim ənsarlardan olan bir dostum vardı. Mən olmayanda mənə xəbər gətirər, o olmayanda isə, mən ona xəbər çatdırardım. O günlər biz Gəssan hakimlərindən birindən qorxurduq. Bizə onun üzərimizə hücum etmək istəməsi xəbəri gəlmişdi və sinəmiz ondan qorxu ilə dolmuşdu. Ənsar dostum gələrək qarını döydü və "Aç! Aç!" deyə söylədikdə, Mən: "Gəssan gəlib?" deyə ondan soruşdum. O, "Bundan daha pis bir şey olub, Peyğəmbər ﷺ zövcələrindən ayrılıb". dedi. Mən: "Aişə ﷺ və Həfsənin ﷺ burnu yerə sürünsün" deyib libasını götürüb çıxdım və Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim. Bir də baxdım ki, Peyğəmbər ﷺ yataq odasına nərdivanla qalxır. Qara köləsi isə nərdivanın başında dayanıb. Mən "Bu, Ömərdir" deyib izin istədim və ona hekayəni anladım. Ummu Sələmənin ﷺ sözlərinə çatdıqda, O gülümsədi. Peyğəmbər ﷺ həsirin üzərində oturmuşdu. Mənimlə onun arasında bir şey yox idi, başının altında içi lif dolu dəri bir yastıq vardı. Ayaqlarının yanında bir qaraz (dərinə aşlamaq üçün istifadə olunan yarpaq) yığını vardı. Başının üzərində isə aşılınmamış dərilər asılmışdı. Mən, Peyğəmbərin ﷺ yan tərəfində həsir qoyduğu izi görəncə ağladım. O məndən: "Niyə ağlayırsan?" deyə soruşduqda, belə dedim: "Ey Allahın Elçisi, Kısra və Qeysər (hökmdar titulları) nələr içində yaşayırlar, sənə nələr içində yaşayırsan?!". Peyğəmbər: "Dünyanın onlar üçün, axirətin bizim üçün olmasına məgər razı deyilsən?" deyə buyurdu. (Buxari 4913, Muslim 3765, 1479/31)

حديث عُمرَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: لَمْ أَزَلْ حَرِيصًا عَلَى أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ عَنِ الْمَرَّاتَيْنِ مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّتَيْنِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا) حَتَّى حَجَّ وَحَجَّجْتُ مَعَهُ، وَعَدَلْتُ وَعَدَلْتُ مَعَهُ يَدَاوَةَ، فَتَبَرَّرْتُ، ثُمَّ جَاءَ فَسَكَتُ عَلَى يَدَيْهِ مِنْهَا فَتَوَضَّأَ؛ فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ الْمَرَّاتَانِ مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّتَانِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا) قَالَ: وَاعْجَبًا لَكَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ هُمَا عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ ثُمَّ اسْتَقْبَلَ عُمَرَ الْحَدِيثَ يَسُوقُهُ، قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَجَارٌ لِي مِنَ الْأَنْصَارِ فِي بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ، وَهُمْ مِنْ عَوَالِي الْمَدِينَةِ، وَكُنَّا نَتَنَاقَبُ النَّزُولَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَيَنْزِلُ يَوْمًا وَأَنْزِلُ يَوْمًا، فَإِذَا نَزَلْتُ جِئْتُهُ بِمَا حَدَّثَ مِنْ خَبَرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ مِنَ الْوَحْيِ أَوْ غَيْرِهِ، وَإِذَا نَزَلَ فَعَلَّ مِثْلَ ذَلِكَ؛ وَكُنَّا، مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، نَعْلِبُ النِّسَاءَ؛ فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى الْأَنْصَارِ إِذَا قَوْمٌ نَعْلِبُهُمْ نِسَاؤُهُمْ، فَطَفِقَ نِسَاؤُنَا يَأْخُذُونَ مِنْ أَدَبِ الْأَنْصَارِ؛ فَصَحِبْتُ عَلَى امْرَأَتِي فَرَاغَعْتَنِي،

فَأَنكَرْتُ أَنْ تُرَاجِعَنِي؛ قَالَتْ: وَلِمَ تُنْكِرُ أَنْ أُرَاجِعَكَ فَوَاللَّهِ إِنَّ أُرَاجِعُكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِكِرَاجِعْتَهُ، وَإِنْ إِحْدَاهُنَّ لَتَهْجُرُهُ أَيَّامٌ حَتَّى اللَّيْلِ، فَأَفْرَعَنِي ذَلِكَ، وَقُلْتُ لَهَا: قَدْ حَابَ مِنْ فَعَلِ ذَلِكَ مِنْهُنَّ ثُمَّ جَمَعْتُ عَلَيَّ نِيَابِي، فَتَزَلْتُ فَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ؛ فَقُلْتُ لَهَا: أَيُّ حَفْصَةَ أَتَغَاضِبُ إِحْدَاكُنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْيَوْمَ حَتَّى اللَّيْلِ قَالَتْ: نَعَمْ فَقُلْتُ: قَدْ حَيْبَتْ وَحَسِرَتْ، أَفَتَأْمِينِ أَنْ يَغْضَبَ اللَّهُ لِعِصَابِ رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَهْلِكِي لَا تَسْتَكْبِرِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا تُرَاجِعِيهِ فِي شَيْءٍ وَلَا تَهْجُرِيهِ، وَسَلِّبِي مَا بَدَأَ لَكَ، وَلَا يَغْرَتَكَ أَنْ كَانَتْ جَارَتُكَ أَوْضًا مِنْكَ وَأَحَبَّ إِلَيَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (يُرِيدُ عَائِشَةَ) قَالَ عُمَرُ: وَكُنَّا قَدْ تَحَدَّثْنَا أَنَّ عَسَانَ تُشْعَلُ النَّخْلَ لِغَزْوِنَا، فَتَزَلُ صَاحِبِي الْأَنْصَارِيُّ يَوْمَ نَوْبَتِهِ، فَرَجَعَ إِلَيْنَا عِشَاءً، فَضْرَبَ بَابِي ضَرْبًا شَدِيدًا؛ وَقَالَ: أَنْتُمْ هُوَ فَفَرَعْتُ، فَخَرَجْتُ إِلَيْهِ؛ فَقَالَ: قَدْ حَدَّثَ الْيَوْمَ أَمْرٌ عَظِيمٌ، قُلْتُ: مَا هُوَ، أَجَاءَ عَسَانَ قَالَ: لَا، بَلْ أَعْظَمُ مِنْ ذَلِكَ وَأَهْوَلُ، طَلَّقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِسَاءَهُ؛ فَقُلْتُ: حَابَتْ حَفْصَةَ وَحَسِرَتْ، قَدْ كُنْتُ أَظُنُّ هَذَا يُوْشِكُ أَنْ يَكُونَ فَجَمَعْتُ عَلَيَّ نِيَابِي، فَصَلَّيْتُ صَلَاةَ الْفَجْرِ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَشْرُوبَةً لَهُ، فَاعْتَزَلَ فِيهَا، وَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَإِذَا هِيَ تَبْكِي؛ فَقُلْتُ: مَا يُبْكِيكَ أَلَمْ أَكُنْ حَدَّثْتُكَ هَذَا أَطْلَقَكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: لَا أَدْرِي، هَا هُوَ ذَا مُعْتَزَلٌ فِي الْمَشْرُوبَةِ فَخَرَجْتُ فَخَرَجْتُ إِلَى الْمَيْتَرِ، فَإِذَا حَوْلَهُ رَهْطٌ، يَبْكِي بَعْضُهُمْ؛ فَجَلَسْتُ مَعَهُمْ قَلِيلًا، ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ، فَجَمَعْتُ الْمَشْرُوبَةَ الَّتِي فِيهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ لِلْغُلَامِ لَهُ أَسْوَدٌ، اسْتَأْذِنَ لِعُمَرَ؛ فَدَخَلَ الْغُلَامُ، فَكَلَّمَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ رَجَعَ، فَقَالَ: كَلَّمْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمْتُ؛ فَأَنْصَرَفْتُ، حَتَّى جَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمَيْتَرِ ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ، فَجَمَعْتُ لِلْغُلَامِ اسْتَأْذِنَ لِعُمَرَ؛ فَدَخَلَ ثُمَّ رَجَعَ، فَقَالَ: قَدْ ذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمْتُ؛ فَرَجَعْتُ فَجَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمَيْتَرِ ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجَمَعْتُ الْغُلَامَ، فَقُلْتُ: اسْتَأْذِنَ لِعُمَرَ؛ فَدَخَلَ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيَّ فَقَالَ: قَدْ ذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمْتُ؛ فَلَمَّا وَلَّيْتُ مُنْصَرَفًا (قَالَ) إِذَا الْغُلَامُ يَدْعُونِي فَقَالَ: قَدْ أِذِنَ لَكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَإِذَا هُوَ مُضْطَجِعٌ عَلَى رِمَالٍ حَصِيرٍ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ فِرَاشٌ، قَدْ أَثَرَ الرِّمَالُ جَنْبَيْهِ، مَتَكِّيًا عَلَى وَسَادَةٍ مِنْ أَدَمٍ، حَشَوَهَا لَيْفٌ؛ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ قُلْتُ، وَأَنَا قَائِمٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَطْلَقْتَ نِسَاءَكَ فَرَفَعَ إِلَيَّ بَصْرَهُ، فَقَالَ: لَا، فَقُلْتُ: اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ قُلْتُ، وَأَنَا قَائِمٌ: اسْتَأْذِنُ، يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ رَأَيْتَنِي، وَكُنَّا، مَعَشَرَ قُرَيْشٍ، تَغْلِبُ النِّسَاءَ، فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ، إِذَا قَوْمٌ تَغْلِبُهُمْ نِسَاؤُهُمْ؛ فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ رَأَيْتَنِي، وَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ؛ فَقُلْتُ لَهَا: لَا يَغْرَتُكَ أَنْ كَانَتْ جَارَتُكَ أَوْضًا مِنْكَ وَأَحَبَّ إِلَيَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (يُرِيدُ عَائِشَةَ) فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَبَسُّمَةً أُخْرَى؛ فَجَلَسْتُ حِينَ رَأَيْتُهُ تَبَسَّمَ، فَرفَعْتُ بَصْرِي فِي بَيْتِهِ، فَوَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ فِي بَيْتِهِ شَيْئًا يَرُدُّ الْبَصَرَ غَيْرَ أَهْبَةِ ثَلَاثَةٍ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ فَلْيُوسِّعْ عَلَيَّ أُمَّتِكَ، فَإِنَّ فَارِسًا وَالرُّومَ قَدْ وَسَّعَ عَلَيْهِمْ، وَأَعْطَا الدُّنْيَا وَهَمَّ لَا يَحْبُلُونَ اللَّهُ فَجَلَسَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَانَ مُتَكِّيًا، فَقَالَ: أَوْ فِي هَذَا أَنْتَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنْ أَوْلَيْتَ قَوْمَ عُجْلُو طَبِيبَاتِهِمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَغْفِرْ لِي فَاعْتَزَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِسَاءَهُ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ الْحَدِيثِ، حِينَ أَفْشَتْهُ حَفْصَةَ إِلَى عَائِشَةَ، تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً، وَكَانَ قَالَ: مَا أَنَا بِدَاخِلٍ عَلَيْهِمْ شَهْرًا مِنْ شِدَّةِ مَوْجِدَتِهِ عَلَيْهِمْ، حِينَ عَاتَبَهُ اللَّهُ فَلَمَّا مَضَتْ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً، دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ فَبَدَأَ بِهَا، فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ كُنْتَ قَدْ أَقْسَمْتَ أَنْ لَا تَدْخُلَ عَلَيْنَا شَهْرًا، وَإِنَّمَا أَصْبَحْتَ مِنْ تِسْعٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَعْدَدَهَا عَدَاً فَقَالَ: الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ فَكَانَ ذَلِكَ الشَّهْرُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً قَالَتْ عَائِشَةُ: ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى آيَةَ التَّحْرِيرِ، فَبَدَأَ بِي أَوَّلَ امْرَأَةٍ مِنْ نِسَائِهِ فَاحْتَرْتُهُ ثُمَّ خَيْرَ نِسَاءَهُ كُلَّهِنَّ، فَقُلْنَ مِنْلِ مَا قَالَتْ عَائِشَةُ

945. Abdullah İbn Abbas ﷺ deyir ki, mən çox istəyirdim ki, Ömərən: **«Əgər ikiniz də (bu hərəkətinizə görə) Allaha tövbə etsəniz (çox yaxşı olar). Çünkü (Peyğəmbərə əziyyət verməklə, ona xoş getməyən hərəkət etməklə) qəlbləriniz (onun barəsində bir qədər qeyri səmimiyyə, günaha) meyl etdi....» (ət-Təhrim 4)** ayəsində xatırlanan Peyğəmbərin ﷺ iki zövcəsi barəsində soruşum. Elə buna görə də onunla birlikdə həcc ziyarətini getdim. O, həcc ziyarətini bitirib geri qayıtdıqda subaşına çıxmaq üçün yoldan kənara (uzaq bir yerə) çəkildi. Mən

də əlimdəki bir tuluq su ilə kənara çəkilib onu gözlədim. Nəhayət o gəlib çıxdı. Mən tuluqdakı sudan onun əlinə tökdüm və o dəstəmaz aldı. Sonra mən soruşdum: «Ey möminlərin əmiri! «Əgər ikiniz də (bu hərəkətinizə görə) Allaha tövbə etsəniz (çox yaxşı olar). Çünki (Peyğəmbərə əziyyət verməklə, ona xoş getməyən hərəkət etməklə) qəlbləriniz (onun barəsində bir qədər qeyri səmimiyyə, günaha) meyl etdi...» ayəsində xatırlanan Peyğəmbərin ﷺ iki zövcəsi kimlərdir?» O dedi: «Ey İbn Abbas! Sənin sualın çox təəccüblüdür! Bu Aişə رضي الله عنها ilə Həfəsidir! رضي الله عنها» Sonra o, hədisi danışmağa başlayıb dedi: «Mən və ənsarlardan olan bir qonşum Bənu Umeyyə İbn Zeyd tayfasında – Mədinənin yaxınlığında yerləşən bir kənddə – qalırdıq. Biz növbə ilə Peyğəmbərin ﷺ yanına gedərdik. Bir gün mən gedib Peyğəmbərdən ﷺ eşitdiklərim əmrlər və s. (qadağalar, əvvəlki ümmətlərin başına gələnələr) barədə ona xəbər gətirərdim, bir gün də o bütün bunlar barədə mənə xəbər gətirərdi. Biz qüreyşlilər qadınlarımızı üstələyən bir tayfa idik. Mədinəyə gəldikdə isə ənsar qadınların ərlərini üstələyən (onlara cavab qaytaran) bir qövm olduğunu gördük. Bizim qadınlar onların ədəblərindən təsirləndilər. Bir gün mən həyat yoldaşımın üstünə qışqırdım və o mənə cavab qaytardı. Mən cavab qaytarmağı ona qadağan etdikdə o dedi: «Sən cavab qaytarmağı mənə niyə qadağan edirsən? Allaha and olsun ki, Peyğəmbərin ﷺ zövcələri ona cavab qaytarırlar. Bəziləri hətta bu gün gecəyə qədər ondan üz döndərib». Onun bu sözləri mənə çox həyəcanlandırdı. Mən: «Doğrudan da onlardan bu günahı edən ziyana uğramışdır!» dedim. Sonra libasımı geyib Həfəsinin yanına getdim. Mən ona dedim: «Ey Həfəsə! Sizlərdən biri Allahın elçisini ﷺ bu gün gecəyə qədər qəzəbləndiribmi?» O: «Bəli» deyə cavab verdi. Mən dedim: «O şəxs bədbəxt olmuş və xəsarətə uğramışdır! Sən əminsənmi Rəsulullahı ﷺ qəzəbləndirməklə Allahın qəzəbinə gəlib həlak olmayacaqsan? Allahın Elçisindən çox şey (artıq xərclik və s.) istəmə, ona cavab qaytarma, ondan üz döndərmə və nə ehtiyacın varsa məndən istə! Və qonşunun (yəni, Aişənin) Peyğəmbərə ﷺ səndən daha gözəl və daha sevimli olması əsla səni aldatmasın!». O zaman biz: «Ğassanlılar bizim üstümüze yürüş etmək üçün atlarının ayaqlarını nallayırlar!» deyə öz aramızda danışırıdık. (Bir gün Bənu Umeyyəli) yoldaşım öz növbəsində Rəsulallahın ﷺ yanına getdi və gecə geri döndükdə qapımı bərk-bərk döyüb dedi: «O (yəni, Ömər) oyaqdırımı?». Mən həyəcanlandım və onun yanına çıxdım. O dedi: “Dəhşətli bir hadisə baş verib!”. O: “Nədir, Ğassanlılar hücum edib?” dedi. O: “Xeyr! Əksinə, bundan da artıq dəhşətli hadisə baş verib. Allahın Elçisi ﷺ zövcələrini boşayıb”. Ömər: “Artıq Həfəsə həlak oldu və ziyana uğradı. Mən bunun yaxın zamanlarda baş verəcəyini zənn edirdim. Mən libasımı geyib Peyğəmbərin ﷺ yanına getdim və onunla birgə fəcr namazını qıldım. Sonra o, öz eyvanına qalxıb təkliyə çəkildi.

Mən Həfəsənin yanına gəldim və onu ağlayan görüb dedim: «Nə üçün ağlayırsan, məgər mən səni bu işdən çəkəndirməmişdim? Allahın Elçisi ﷺ sizi boşayıbmı?». Həfəsə: «Mən bilmirəm, odur bax o, eyvandır». Sonra mən minbərin ətrafında oturan bir toplum səhabənin yanına gəldim. Onlardan bəziləri ağlayırdı. Mən bir müddət onlarla oturdudan sonra dözməyib onun yanına, oturduğu eyvanın önünə gəldim və orada dayanan Peyğəmbərin ﷺ balaca, zənci xidmətçisinə dedim: «Ömər ؓ üçün izn istə (onun yanına daxil olum)». O, içəri daxil olub Peyğəmbərlə ﷺ danışdı. Sonra bayıra çıxıb dedi: «Sənin xahişini ona çatdırdım, lakin o susdu». Mən minbərin ətrafında oturan səhabələrin yanına gayıtdım. Bir az onlarla oturdudan sonra dözməyib yenə onun yanına gəldim və bu dəfə də o, eyni cavabı verdi. Mən bir daha minbərin ətrafında oturan səhabələrin yanına gayıtdım. Bir az onlarla oturdudan sonra dözməyib yenə onun yanına gəldim. O bu dəfə də eyni cavabı verdi. Mən çıxıb getdikdə o, məni çağıraraq dedi: «Peyğəmbər ﷺ sənə onun yanına daxil olmağa izn verdi». Mən Peyğəmbərin ﷺ yanına daxil olduqda gördüm ki, o, yerə sərilmiş həsirin üstünə uzanıb, altına heç bir döşək qoymayıb və yerdəki qum da onun böyrünə iz salıb. Özü də içərisi xurma lifi ilə doldurulmuş, dəridən hazırlanan yastığa söykənmişdi. Mən ayaq üstə duraraq ona salam verdikdən sonra dedim: «Ey Allahın elçisi, sən zövcələrini boşamısanmı?» O mənə nəzər salıb: «Xeyr!» deyər cavab verdi. Mən: «Allahu Əkbər! Yenə ayaq üstə duraraq dedim: «Ey Allahın elçisi! Təsəvvür et, biz qüreyşlilər qadınlarımızı üstələyən bir qövm idik. Sonra qadınları ərlərini üstələyən bir qövmün yanına gəldik». Peyğəmbər ﷺ gülümsədi. Mən dedim: «Təsəvvür et, mən Həfəsənin ربيعة yanına gəlib: «Qonşunun (yəni, Aişənin عائشة) Peyğəmbər ﷺ üçün səndən daha gözəl və daha sevimli olması əsla səni aldatmasın!» dedim. Peyğəmbər ﷺ yenə təbəssüm etdi. Mən onun təbəssüm etdiyini görüb oturdum və evinə nəzər saldım. Allaha and olsun ki, orada mən aşılınmış üç heyvan dərisindən başqa gözə çarpan bir şey görmədim. Mən dedim: «Allaha dua et ki, ümmətinin imkanlarını genişlətsin! Həqiqətən, farsların və rumluların imkanları çox genişləndirilib, onlara dünyanın naz-nemətlərindən verilib. Halbuki onlar Alaha ibadət etmirlər». O, dikəlib oturdu və dedi: «Ey İbn Xəttab! Sən şəkə edirsən? Onlar o qövmdür ki, cah-cəlal onlara dünya həyatında verilmiş və onlar üçün tezləşdirilmişdir». Mən dedim: «Ey Allahın elçisi, mənim üçün (Allahdan) bağışlanma dilə!»». Həfəsə عائشة, Aişəyə عائشة Peyğəmbərin ﷺ sirrini bildirdikdən sonra o, zövcələrini tərk etmiş və qəzəbindən: «Bir ay mən onlara yaxınlaşmayaca-ğam!» demişdi. O zaman Uca Allah da onu qınamışdı. İyirmi doqquz gün keçdikdən sonra o, ilk əvvəl Aişənin yanına daxil oldu. Aişə عائشة isə ona dedi: «Axı sən bir ay bizə yaxınlaşmayacağına and içmişən! Mən bir-bir bu günləri saymışam. Artıq bu

iyirmi doqquzuncu gündür». Peyğəmbər: «Ay iyirmi doqquzdandır!». Bu ay doğrudanda iyirmi doqquz oldu. Aişə: «Təxyir (seçmək, üstünlük vermək (əl-Əhzab 28, 29)) ayəsi nazil oldu və o, zövcələrindən ilk əvvəl mənə yanına daxil olub dedi: «Doğrusu, mən sənə bir məsələni xatırlamaq istəyirəm. Sən gərək tələsməyəsən və ata-ananla məsləhətləşəsən». Aişə: «Mən bilirəm ki, valideynlərim səndən ayrılmağı mənə heç vaxt nəsihət etməmişlər». Peyğəmbər : «Allah demişdir: «Ey Peyğəmbər! Zövcələrinə de: "Əgər siz dünya həyatını və onun bərbəzəyini istəyirsinizsə, gəlin sizi dünya malıyla məmnun edib gözəl tərzdə sərbəst buraxım, Yox, əgər Allahu, Onun Elçisini və Axirət yurdunu istəyirsinizsə, bilin ki, Allah aranızdan yaxşı işlər görənlər üçün böyük bir mükafat hazırlamışdır". (əl-Əhzab 28, 29). Mən dedim: «Buna görə ata-anamla məsləhətləşim?! Axı mən həqiqətən də Allahu, Onun elçisini və axirət yurdunu istəyirəm!». Sonra Peyğəmbər ﷺ digər zövcələrinə də eyni təklifi etdi və onlarda Aişə رضى الله عنها kimi cavab verdilər. (Buxari 5191, Muslim 3768, 1479/34)

المطلقة ثلاثا لا نفقة لها

Üç Talaqla Boşanan Qadına Nəfəqə (Dolanışığı) Verilməməsi

حديث عائشة وفاطمة بنت قيس عن عائشة، أنها قالت: ما لفاطمة ألا تنقي الله، يعني في قولها لا سكنى ولا نفقة

946. Aişə رضى الله عنها rəvayət edir ki, Fatimə Binti Qeys رضى الله عنها dediyi sözə görə Allahdan qorxmur? Fatimənin (boşanmış qadın üçün): “Nə ev (yaşayış yeri), nə də dolanışığı vardır” sözünü qəsd edir. (Buxari 5323, 5324, Muslim 3792, 1481/54)

حديث عائشة، وفاطمة بنت قيس قال عروة بن الزبير لعائشة: ألم ترين إلى فلانة بنت الحكم، طلقها زوجها البتة فخرجت فقالت: بس ما صنعت قال: ألم تسمعي في قول فاطمة قالت: أما إنه ليس لها خير في ذكر هذا الحديث

947. Urvə İbn Zubeyr, Aişəyə رضى الله عنها: “Həkəmin qızı filankəsi görmədinmi? Əri onu (üç talaq) ilə boşadıqdan sonra qadın həməən (ərinin evini tərk etmişdir)” dedim. Aişə: “(Qadın, ərinin evini) tərk etməklə nə pis iş görmüşdü” dedi. Urvə: “Sən Fatimə Binti Qeysin رضى الله عنها (boşandığı zaman evindən çıxmasına izin verildiyi) haqda eşitmədinmi?” dedim. Aişə: “Sənin zikr etdiyən bu hədisdə Fatimənin رضى الله عنها xeyrinə heç bir yoxdur (çünki bu hökm yalnız ona aid idi. Fatimə رضى الله عنها kimsəsiz bir məkanda idi, o yerdə ona təhlükə olduğu üçün

Peyğəmbər ﷺ ona evdən çıxmasına rüxsət vermişdi)". (Buxari 5325, Muslim 3793, 1481/55)

انقضاء عدة المتوفى عنها زوجها بوضع الحمل

Əri Ölmüş Qadınla Digər Qadınların Doğduqdan Sonra İddə Müddətinin Bitməsi

حديث سُبَيْعَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ: أَنَّهَا كَانَتْ تَحْتَ سَعْدِ بْنِ خَوْلَةَ، وَهُوَ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ، وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا، فَتَوَفَّيَ عَنْهَا فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ، وَهِيَ حَامِلٌ، فَلَمْ تَنْشَبْ أَنْ وَضَعَتْ حَمْلَهَا بَعْدَ وَفَاتِهِ؛ فَلَمَّا تَعَلَّتْ مِنْ نَفْسِهَا تَحْمَلْتُ لِلْخُطَّابِ، فَدَخَلَ عَلَيْهَا أَبُو السَّنَابِلِ بْنُ بَعْكُكٍ، رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ الدَّارِ؛ فَقَالَ لَهَا: مَا لِي أَرَاكِ تَحْمَلُ لِلْخُطَّابِ تُرْجِيَنِ النِّكَاحَ، فَإِنَّكَ، وَاللَّهِ مَا أَنْتِ بِنَاكِحٍ حَتَّى تَمُرَّ عَلَيْكَ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ؛ قَالَتْ سُبَيْعَةُ: فَلَمَّا قَالَ لِي ذَلِكَ جَمَعْتُ عَلَيَّ ثِيَابِي حِينَ أَمْسَيْتُ، وَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ، فَأَقْتَنِي بِأَنِّي قَدْ حَلَلْتُ حِينَ وَضَعْتُ حَمْلِي، وَأَمَرَنِي بِالتَّرْوُجِ إِنْ بَدَأَ لِي

948. Subeya Binti Həris əl-Əsləmi rəvayət edir ki, Bədr döyüşündə iştirak etmiş Sad İbn Xauvlənin nigahı altında idim. O, Amir İbn Lueyy oğullarından idi. Mən hamilə ikən ərim Vəda Həccində dünyasını dəyişdi. Ərinin ölümündən dörd ay on gün keçmədən əvvəl doğduğumu və nifasdan təmizləndikdən sonra istəyənlər üçün bəzənib geyindim. Bu vaxt AbdudDar oğullarından olan Əbu Sənəbil İbnu Bəakək idi. (Subeyyənin yanına gəlib onun bəzənmiş olduğunu gördükdə dedi: "Bu nə hal? Səni İstəyənlər üçün bəzəndiyini görürəm? Zənn edirəm ki, ərə getmək istəyirsən. Vallahi (ərinin ölümündən) dörd ay on gün keçmədikcə evlənməzsən?" dedikdən sonra Subeyyə axşam libasını geyinərək Peyğəmbərin ﷺ yanına gedib vəziyyəti ona xəbər verdi. Peyğəmbər: "Uşağı doğduqdan sonra evlənməyə halal olduğuma fətva verdi və mənə istəsən evlənə biləcəyimi əmr etdi". (Buxari 3990, Muslim 3795, 1484/56)

حديث أم سلمة عن أبي سلمة، قال: جاء رجل إلى ابن عباس وأبو هريرة جالس عنده، فقال: أفنيتي في امرأة ولدت بعد زوجها بأربعين ليلة؛ فقال ابن عباس: أجز الأجلين قلت أنا (وأولات الأحمال أجلهن أن يضعن حملهن) قال أبو هريرة: أنا مع ابن أخي (يعني أبا سلمة) فأرسل ابن عباس غلامه كريباً إلى أم سلمة يسألها فقالت: قتل زوج سبيعة الأسلمية، وهي حبلى، فوضعت بعد موته بأربعين ليلة، فخطبت، فأكحها رسول الله صلى الله عليه وسلم، وكان أبو السنابل فيمن خطبها

949. Ummu Sələmə رضي الله عنها, Əbu Sələmədən rəvayət edir ki, bir kişi gəlir İbn Abbasın رضي الله عنه yanına. Əbu Hureyrə رضي الله عنه də orda idi. Adam İbn Abbasa: "Ərindən qırx gün sonra doğan bir qadın haqqında xəbər ver" dedi. İbn Abbas: "Bu qadının iddəti iki müddətdən (ərinin vəfat iddəti ilə hamilə iddətindən) ən

uzaq olanıdır” dedi. (Əbu Sələmə): “Hamilə qadınlarda gözləmə müddəti isə onlar hamiləlikdən azad olana qədərdir...”. (ət-Taləq 4) ayəsini söylədim. Əbu Hureyrə: “Mən qardaşım oğlunun rəyindəyəm” dedi. Bundan sonra İbn Abbas رضي الله عنه Kureybi Ummu Sələmənin رضي الله عنها yanına ondan soruşmaq üçün göndərdi. Ummu Sələmə: “Subeyə əl-Əsləminin əri öldürüldükdə o, hamilə idi. Ərinin ölümündən qırx gün sonra doğdu. Sonra ona evlənmək üçün eli gəldi və Peyğəmbər ﷺ onu niğah etdi. Sənəbil İbnu Bəakək onu istəyənlər (elçilər) arasında idi”. (Buxari 4909, Muslim 3796, 1485/57)

وجوب الإحداد في عدة الوفاة، وتحريمه في غير ذلك إلا ثلاثة أيام

(Ər Öldükdə) İddə Müddətində Yas Tutmanın Vacibliyi, Bundan Başqa Yerlərdə Üç Gündən Ziyadə Yas Tutmağın Haram Olması

حديث أم حبيبة زوج النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وزَيْنَب ابْنَةُ جَحْشٍ، وَأُمِّ سَلَمَةَ، وَزَيْنَب ابْنَةِ أَبِي سَلَمَةَ: قَالَتْ زَيْنَبُ: دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ حَبِيبَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حِينَ تُوُفِّيَ أَبُوهَا، أَبُو سُفْيَانَ بْنِ حَرْبٍ، فَدَعَتُ أُمَّ حَبِيبَةَ بِطَبِيبٍ فِيهِ صَفْرَةٌ، خُلُوقٌ أَوْ غَيْرُهُ، فَدَهَنْتُ مِنْهُ جَارِيَةً، ثُمَّ مَسَّتْ بِعَارِضِيهَا، ثُمَّ قَالَتْ: وَاللَّهِ مَا لِي بِالطَّبِيبِ مِنْ حَاجَةٍ، غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا يَجِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُجِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ، أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا قَالَتْ زَيْنَبُ: فَدَخَلْتُ عَلَى زَيْنَبِ ابْنَةِ جَحْشٍ، حِينَ تُوُفِّيَ أَحْوَاهَا، فَدَعَتُ بِطَبِيبٍ فَمَسَّتْ مِنْهُ، ثُمَّ قَالَتْ: أَمَا وَاللَّهِ مَا لِي بِالطَّبِيبِ مِنْ حَاجَةٍ، غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَلَى الْمَيِّتِ لَا يَجِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُجِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا قَالَتْ زَيْنَبُ: وَسَمِعْتُ أُمَّ سَلَمَةَ تَقُولُ: جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنَتِي تُوُفِّيَ عَنْهَا زَوْجُهَا، وَقَدْ اشْتَكَيْتُ عَيْنَهَا، أَفَتَكْحُلُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا، كُلُّ ذَلِكَ يَقُولُ: لَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا هِيَ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ، وَقَدْ كَانَتْ إِحْدَاكُنَّ فِي الْجَاهِلِيَّةِ تَرْمِي بِالْبَعْرَةِ عَلَى رَأْسِ الْحَوْلِ قَالَ حُمَيْدٌ (الرَّأْوِي عَنْ زَيْنَبَ) فَقُلْتُ لِزَيْنَبَ: وَمَا تَرْمِي بِالْبَعْرَةِ عَلَى رَأْسِ الْحَوْلِ فَقَالَتْ زَيْنَبُ: كَانَتْ الْمَرْأَةُ إِذَا تُوُفِّيَ عَنْهَا زَوْجُهَا، دَخَلَتْ حِفْشًا وَلَبَسَتْ شُرَّ تِيَابِهَا، وَأَمَّ تَمَسَّ طَبِيبًا حَتَّى تَمُرَّ بِهَا سَنَةٌ ثُمَّ تُوُفِّيَ بِدَائِبِهَا، جِمَارٌ، أَوْ شِاقٍ، أَوْ طَائِرٍ، فَتَفْتَضُّ بِهِ، فَقَلَمًا تَفْتَضُّ بِشَيْءٍ إِلَّا مَاتَ، ثُمَّ تَخْرُجُ فَتُعْطَى بَعْرَةَ فَتَرْمِي، ثُمَّ تَرَاجِعُ بَعْدَ مَا شَاءَتْ مِنْ طَبِيبٍ أَوْ غَيْرِهِ سِوَى مَالِكٍ (أَحَدَ رِجَالِ السَّنَدِ) مَا تَفْتَضُّ بِهِ قَالَ: تَمَسَّحُ بِهِ جِلْدَهَا

950. Zeynəb Binti Cəhş رضي الله عنها, Ummu Sələmə رضي الله عنها, Zeynəb Binti Əbu Sələmə رضي الله عنها Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Ummu Həbibənin رضي الله عنها atası Əbu Sufyan vəfat etdiyi vaxt, yanına gəldim. Ummu Həbibə رضي الله عنها sarı boya qatışıqlı bir ətir, Xaluq (ətir) və ya başqa bir şey istədi. Ondan əvvəlcə bir cariyyəyə, sonra isə öz yanağına sürtdü və belə buyurdu: “Allaha and olsun ki, mən ətirə elə bir ehtiyac duymuram, lakin Peyğəmbərin ﷺ minbərin üzərində belə dediyini eşitdim: “Allaha və Qiyamət gününə iman etmiş qadına üç gündən artıq yas saxlamaq halal olamaz. Yalnız əri üçün dörd ay on gün saxlar”. Zeynəb:

“Sonra Zeynəb Binti Cəhşin رضي الله عنها qardaşı vəfat etdiyi zaman, yanına gəldim. Ətir istəyərək ondan üzünə sürtdü və belə buyurdu: “Allah and olsun ki, mən ətirə elə bir ehtiyac duymuram, lakin Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم minbərin üzərində belə dediyini eşitdim: “Allaha və Qiyamət gününə iman etmiş qadına üç gündən artıq yas saxlamaq halal olamaz. Yalnız əri üçün dörd ay on gün saxlar.” Sonra anam Ummu Sələmənin رضي الله عنها belə dediyini eşitdim: “Bir qadın Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gələrək belə dedi: “Ey Allahın Elçisi, qızımın əri vəfat edib və (ağlamaqdan) gözündən şikayət edir. Ona sürmə çəkə bilərəmmi?” Peyğəmbər: “Xeyr!” belə cavab verdi. Qadın bu istəyini iki və üç kərə təkrar etdi və hər dəfə də: “Xeyr!” deyərək buyurdu. Sonra: “Bu iddə dörd ay on gündür. Halbuki, sizlərdən biriniz cahiliyyə dövründə (heyvan) təzəyi ilin sonunda atar və (matəmdən çıxardı)”. Ravi Humejd deyir ki, Zeynəbdən: “Təzəyi ilin sonunda atardı, nə deməkdir?” deyərək soruşduqda, o belə söylədi: “Qadın əri öldüyü zaman kiçik bir evə girər və ən pis paltarını geyərdi. Bir il keçənə kimi özünə ətir sürtməz və ya başqa təmizlik işləri etməzdi. Bir ildən sonra isə, bir heyvan, eşşək və ya qoyun, yaxud da bir quş gətirilər və onu sıxa-sıxa bədəbinə sürtdü. Əksər halda heyvan sıxılmaqdan ölürdü. Sonra çıxar və ona (heyvan) təzəyi gətirilər və onu atardı. Bundan sonra istədiyi ətiri və ya başqa bir şeyi sürtə bilirdi” dedi. (Buxari 5336, Muslim 3798, 3799, 1488, 1489)

حديث أم عطية، قالت: كُنَّا نُنْهَى أَنْ نُجِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ، إِلَّا عَلَى زَوْجِ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا، وَلَا نُكْتَجِلَ وَلَا نَنْتَظِبَ، وَلَا نَلْبَسَ ثَوْبًا مَصْبُوغًا إِلَّا تَوْبَ عَصَبٍ، وَقَدْ رُخِّصَ لَنَا عِنْدَ الطُّهْرِ، إِذَا اغْتَسَلْتَ إِحْدَانَا مِنْ مَحِيضِهَا فِي بُدْءِ مِنْ كُسْتِ أَطْفَارٍ وَكُنَّا نُنْهَى، عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ

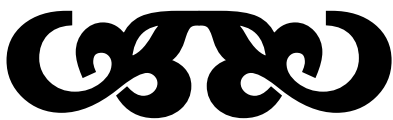
951. Ummu Ətiyyə رضي الله عنها rəvayət edir ki, ölüyə üç gündən artıq yas saxlamaq bizə qadağan edilərdi. Yalnız ər üçün dörd ay on gün yas saxlamaq müstəsna idi. (Bu müddət ərzində) biz nə sürmə çəkər, nə ətirələnər, nə də rəngli paltarlar geyinərdik. Ancaq asbdan (Yəmən bürüncəyindən) başqa. Bizdən birimiz heyzdən təmizləndikdən sonra qüsl etmək istədikdə ona "kustu əzfar"⁶⁸ istifadə etməyə rüxsət verilərdi. Həmçinin, cənazənin ardınca getmək bizə qadağan edilərdi". (Buxari 5341, Muslim 3815, 938/67)

⁶⁸ “Burada “kustu əzfar” deyildikdə buxur nəzərdə tutulur. Buxur, yandırıldıqda ətir saçan qatrandır.

كتاب اللعان

Lənət Kitabı

Lənətlər Kitabı

حديث سهل بن سعد الساعدي، أن عويمراً العجلاني جاء إلى عاصم بن عدي الأضاري، فقال له: يا عاصم أرايت رجلاً وجد مع امرأته رجلاً أيقنله فتقتلونه، أم كيف يفعل سل لي يا عاصم عن ذلك رسول الله صلى الله عليه وسلم؛ فسأل عاصم عن ذلك رسول الله صلى الله عليه وسلم، ففكر رسول الله صلى الله عليه وسلم المسائل وعابها، حتى كبر على عاصم ما سمع من رسول الله صلى الله عليه وسلم فلما رجع عاصم إلى أهله، جاء عويمر، فقال: يا عاصم ماذا قال لك رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال عاصم: لم تأتني بخير، قد كره رسول الله صلى الله عليه وسلم المسئلة التي سألته عنها قال عويمر: والله لا أنتهي حتى أسأله عنها فأقبل عويمر حتى أتى رسول الله صلى الله عليه وسلم وسط الناس فقال: يا رسول الله أرايت رجلاً وجد مع امرأته رجلاً أيقنله فتقتلونه أم كيف يفعل فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: قد أنزل الله فيك وفي صاحبك، فاذهب فأت بها قال سهل: فتلاعنا، وأنا مع الناس عند رسول الله صلى الله عليه وسلم، فلما فرغنا قال عويمر: كذبت عليها يا رسول الله إن أمسكتها؛ فطلقها ثلاثاً، قبل أن يأمره رسول الله صلى الله عليه وسلم

952. Səhl İbn Səad əs-Saidi rəvayət edir ki, Uveymir əl-Əcləni, Asim İbn Ədiy əl-Ənsarinin yanına gələrək dedi: “Ey Asim, bir kişinin qadınının yanında başqa bir kişinin (zina etdiyini) gördüyü zaman onu öldürməsinə necə baxırsan? Siz də onu öldürərdiniz, başqa nə etsin? (Dörd şahidmi tapsın). Ey Asim, mənim üçün bunu Peyğəmbərdən soruş”. Asim bunu Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu. Peyğəmbər ﷺ bu sualları bəyənmiş və onu eyib etmişdir. Hətta Asimə Peyğəmbərdən ﷺ eşitdikləri ağır gəlmişdi. Asim əhlinin yanına qayıtdıqda, Uveymir onun yanına gələrək ondan: “Ey Asim, Peyğəmbər ﷺ nə söylədi?” deyə soruşduqda, Asim ona belə demişdir: “Sən mənə xeyir gətirmədin. Peyğəmbər ﷺ sənin soruşduğun sualı bəyənmedi”. Uveymir: “Allaha and olsun ki, bunu ondan soruşmamış əl çəkməyəcəm” dedi. Uveymir yola düşərək gəlib insanların arasında Peyğəmbərin ﷺ yanına çatdı və dedi: “Qadınının yanında başqa bir kişini gördüyü zaman onu öldürməsinə necə baxırsan? Siz də onu öldürərsiniz, başqa nə etsin?”. Peyğəmbər: “Artıq sən və zövcən haqda (ayə) nazil olub, get qadını gətir” deyə buyurdu. Səhl: “Mən insanlarla Peyğəmbərin ﷺ yanında ikən onlar (ər və arvad) bir-birilə lənətləşdilər. Qurtardıqda Uveymir: “Ey Allahın Elçisi, mən onu (nigahım altında) saxlayacağam desəm, ona yalan demiş olaram” deyib, Peyğəmbər ﷺ ona əmr etmədən zövcəsini üç talaq deyərək boşadı”. İbn Şihəb: “Bu, artıq (onların bu lənətləşməsi) lənət edənlərin sünnəti (adəti) olmuşdur” dedi. (Buxari 5259, 5308, Muslim 3816, 3818, 492/1)

حديث ابن عمر، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ لِلْمُتَلَاعِنَيْنِ: حَسَابُكُمَا عَلَى اللَّهِ، أَحَدُكُمَا كَاذِبٌ، لَا سَبِيلَ لَكَ عَلَيْهَا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لِي قَالَ: لَا مَالَ لَكَ، إِنْ كُنْتَ صَدَقْتَ عَلَيْهَا فَهُوَ بِمَا اسْتَحَلَّتَ مِنْ فَرْجِهَا، وَإِنْ كُنْتَ كَذَبْتَ عَلَيْهَا فَذَاكَ أَبَعْدُ، وَأَبَعْدُ لَكَ مِنْهَا

953. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ lənətləşən (ər və arvad) haqda belə dediyini rəvayət edir: “İkinizində hesabı Allaha aiddir. İkinizdən biriniz yalançıdır. Sənin ona qarşı heç bir yolun (dəlilin) yoxdur. Kişi: “Ey Allahın Elçisi, bəs mənim (mehr olaraq verdiyim) malım nə olacaq?” deyə soruşdu. Peyğəmbər: “Sənin malın yoxdur! (Mal sənə aid deyil). Onun haqda dediyində (zina ittihamında) doğrusansa, bu malın onunla aranda halal etdiyən əlaqənin əvəzidir. Yox, yalan demisənsə, sənə bu mal ondan daha uzaqdır” deə buyurdu. (Buxari 5350, Muslim 3821, 1493/5)

حديث ابن عمر، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَاعَنَ بَيْنَ رَجُلٍ وَامْرَأَتِهِ، فَأَتَتْهُ مِنْ وَلَدِهَا، فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا، وَأَلْحَقَ الْوَلَدَ بِالْمَرْأَةِ

954. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ (zamanında) ər və arvad arasında lənətləşmə oldu. Adm qadında doğulacaq uşağı rədd etmişdir, bunun üzərinə Peyğəmbər ər və arvad arasını ayırmış və uşağı da qadına (anaya) verdi”. (Buxari 5315, Muslim 3825, 1494/8)

حديث ابن عباس، أَنَّهُ ذَكَرَ التَّلَاعُنَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ فِي ذَلِكَ قَوْلًا ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِيهِ يَشْكُو إِلَيْهِ أَنَّهُ قَدْ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا، فَقَالَ عَاصِمٌ: مَا ابْتَلَيْتَ بِهَذَا إِلَّا لِقَوْلِي فَذَهَبَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَحْبَرَهُ بِالَّذِي وَجَدَ عَلَيْهِ امْرَأَتَهُ وَكَانَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مُصَفَّرًا، قَلِيلَ اللَّحْمِ، سَبَطَ الشَّعْرَ؛ وَكَانَ الَّذِي ادَّعَى عَلَيْهِ، أَنَّهُ وَجَدَهُ عِنْدَ أَهْلِيهِ، خَدْلًا، أَدَمَ، كَثِيرَ اللَّحْمِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ بَيْنَ فَجَاءَتْ شَبِيهًا بِالرَّجُلِ الَّذِي ذَكَرَ زَوْجَهَا أَنَّهُ وَجَدَهُ، فَلَاعَنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُمَا قَالَ رَجُلٌ لِابْنِ عَبَّاسٍ، فِي الْمَجْلِسِ: هِيَ الَّتِي قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ رَجَمْتُ أَحَدًا بِغَيْرِ بَيْنَةٍ رَجَمْتُ هَذِهِ فَقَالَ: لَا، تِلْكَ امْرَأَةٌ كَانَتْ تُظْهِرُ فِي الْإِسْلَامِ السُّوءَ

955. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanında lənətləşmədən zikr olundu. Asim İbn Adiy bu haqda (sərt) bir söz söylədi. Asim bundan sonra Peyğəmbərin ﷺ yanından çıxdı. Sonra onun qövmündən bir nəfər gəlib şikayət etdi və dedi: “Arvadımla bir (yad) kişi olduğunu (gördüm)”. Asim: “Mən bu bəlaya yalnız öz sözümlün (dilimin bəlasına) düşdüm” dedi. Həmən adamı Peyğəmbərin ﷺ yanına aparıb və Peyğəmbərə ﷺ qadını ilə (yad) kişi tutduğunu xəbər verdi. Bu adam sarı (dərilili) idi, əti az (arıq), saçı düz və sallanan idi. Bu adamın arvadının yanında olduğunu iddia etdiyi adam isə cüssəli, qara və çox ətli (kök) idi. Peyğəmbər: “Ya Rəbbim! Bu məsələnin hökmünü bəyan et!” deyə buyurdu. Sonra o, qadın ərinin vəsf etdiyi kişiyə bənzər bir uşaq dünyaya gətirdi. Peyğəmbər ﷺ onların ər və arvad arasında

lənətləşmə etdi. Bir nəfər məclisdə İbn Abbasa ﷺ deyir: “Bu qadın, Peyğəmbərin: Əgər mən bir kimsəni dəlilsiz rəcm etsəydim bu qadını rəcm edərdim” buyurduğu qadın budur?”. İbn Abbas: “Xeyr, bu o, qadındır ki, İslam içində bu əməlini açıq edən idi” dedi. (Buxari 5310, Muslim 3831, 1497/12)

حديث المُعِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ: قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ: لَوْ رَأَيْتُ رَجُلًا مَعَ امْرَأَتِي لَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصَفِّحٍ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: نَعَجِبُونَ مِنْ غَيْرَةِ سَعْدٍ وَاللَّهِ لَأَنَا أَغْيَرُ مِنْهُ، وَاللَّهُ أَغْيَرُ مِنِّي وَمِنْ أَجْلِ غَيْرَةِ اللَّهِ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ، وَلَا أَحَدٌ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْعَذْرُ مِنَ اللَّهِ، وَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ بَعَثَ الْمُبَشِّرِينَ وَالْمُنذِرِينَ؛ وَلَا أَحَدٌ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمَذْحَجَةُ مِنَ اللَّهِ، وَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ وَعَدَّ اللَّهُ الْجَنَّةَ

956. Muğira İbn Şöbə ﷺ deyir ki, Sad İbn Ubadə ﷺ deyir ki: “Əgər mən yad bir kişini öz arvadımla görsəydim onu qılıncla doğrayardım (iti tərəfilə vurardım)». Onun bu sözləri Peyğəmbər ﷺ çatdı və o: “Sadın qısqanclığı (qeyrəti) sizi təəcübləndirirmi? Vallahi mən ondan da qısqancam, Allah isə məndən də qısqancdır (qeyrətlidir). Allah bu qısqanclığına görə açıq və gizli olan bütün çirkin əməlləri haram etmişdir. Allahdan daha çox dəlil sevən yoxdur. Bax, bunun üçün də bir çox müjdələyən və qorxudan Peyğəmbərlər göndərmişdir (Başqa rəvayətdə: Bax buna görə də Allah peyğəmbərlərini göndərmiş və kitablarını endirmişdir) Təriflənməyi Allahdan daha çox sevən bir kimsə yoxdur. Buna görə Uca Allah Öz nəfsini tərifləmiş və ona itaət edənlərə Cənnəti vəd etmişdir” deyə buyurdu. (Buxari 7416, Muslim 3837, 1499/17)

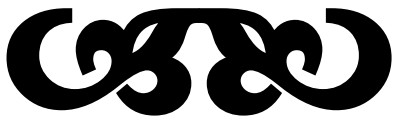
حديث أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وُلِدَ لِي غُلَامٌ أَسْوَدٌ، فَقَالَ: هَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: مَا أَلْوَأَنَهَا قَالَ: حُمْرٌ قَالَ: هَلْ فِيهَا مِنْ أَوْرَقٍ قَالَ: نَعَمْ قَالَ: فَآتَى ذَلِكَ قَالَ: لَعَلَّهُ نَزَعَهُ عِرْقٌ قَالَ: فَلَعَلَّ ابْنَكَ هَذَا نَزَعَهُ

957. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah, mənim (özüm də, zövcəm də ağ dərili olduğumuz halda) uşağım qara dərili doğuldu.” Peyğəmbər: “Sənin dəvələrin varmı?” Adam: “Bəli!” dedi. Peyğəmbər: “Nə rəngdədir?” deyə buyurdu. (Adam): “Qırmızıdır” dedi. Peyğəmbər: “Aralarında boz rəngli olanı varmı?” deyə buyurdu. (Adam): “Bəli” deyə cavab verdi. Peyğəmbər: “Hardandır onlar?” (Adam): “Ola bilsin ki, irsən keçmişdir.” Peyğəmbər: “Ola bilsin ki, sənin uşağına da irsən keçmişdir.” (Buxari 5305, 6847, Muslim 3839, 1500/18)

كتاب العتق

**Qul Azad Etmək
Kitabı**

كتاب العتق

Qul Azad Etmək Kitabı

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ أَعْتَقَ شِرْكَاءَ لَهُ فِي عَبْدٍ، فَكَانَ لَهُ مَالٌ يُبْلَغُ ثَمَنَ الْعَبْدِ، قَوْمَ الْعَبْدِ قِيمَةً عَدْلٍ فَأَعْطَى شِرْكَاءَهُ حِصَصَهُمْ وَعَتَقَ عَلَيْهِ، وَإِلَّا فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ

958. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim öz şərikli kələsini azad edərsə, özündə də kələnin dəyəri qədər pul varsa, kələni ədalətli şəkildə qiymətləndirməli, sonra da şəriklərinə onların paylarını ödəməklə kələni tam azad etməlidir. Əks təqdirdə isə onun yalnız öz payına düşən hissəsini azad etmiş olur⁶⁹” (Buxari 2522, Muslim 3843, 4415, 1501/1)

ذكر سعاية العبد

Kələnin İşlədilməsinin Zikri

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ أَعْتَقَ شَقِيصًا مِنْ مَمْلُوكِهِ فَعَلَّيَهُ خَلَاصَهُ فِي مَالِهِ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ قَوْمَ الْمَمْلُوكِ قِيمَةً عَدْلٍ، ثُمَّ اسْتَسْعَى غَيْرَ مَشْفُوقٍ عَلَيْهِ

959. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim öz kələsini qismən azad edərsə, öz malından şərikinin pulunu ödəməklə kələni tam azad etməlidir. Əgər onun ödəməyə pulu yoxdursa, onda kələni ədalətli şəkildə qiymətləndirməli, sonra da kələni gücü çatdığı bir işdə işlətməlidir” (Buxari 2492, Muslim 3846, 1503/3)

إنما الولاء لمن أعتق

Vəlilik Azad Edənə Məxsusdur

حديث عائشة أن بريرة جاءت تستعِينَهَا فِي كِتَابَتِهَا، وَلَمْ تَكُنْ قَضَتْ مِنْ كِتَابَتِهَا شَيْئًا قَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ: ارْجِعِي إِلَى أَهْلِكَ فَإِنْ أَحْبَبُوا أَنْ أَقْضِيَ عَنْكَ كِتَابَتَكَ وَيَكُونَ وَلَاؤُكَ لِي فَعَلْتُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ بَرِيرَةَ لِأَهْلِهَا فَأَبَوْا، وَقَالُوا: إِنْ شَاءَتْ أَنْ نَحْسِبَ عَلَيْكَ فَلْتَفْعَلْ وَيَكُونَ

⁶⁹ Əgər bir adamın şərikli kələsi varsa və bu kələni azad etməyə istəyirsə, onda həmin adam öz payına düşən hissəni azad etməklə yanaşı digər yarısına görə öz malından götürüb şərikinin haqqını ödəməlidir. Yəni şəriki ilə birlikdə kələni qiymətləndirməli və dəyərin yarısını şərikinə ödəməlidir ki, kələni azad edə bilsin. Pulu olmadığı təqdirdə isə kələni gücü çatdığı işlərdə işlədib əvəzində aldığı pulu şərikinə ödəməklə onu tam şəkildə azad etməlidir.

وَلَاؤُكَ لَنَا؛ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ابْتِاعِي فَأَعْتِقِي، فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ قَالَ، ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: مَا بَالُ أَنْاسٍ يَشْتَرُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللَّهِ، مَنْ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَلَيْسَ لَهُ، وَإِنْ شَرَطَ مِائَةَ شَرْطٍ، شَرَطُ اللَّهِ أَحَقُّ وَأَوْثَقُ

960. Bərirə رضي الله عنها Aişənin رضي الله عنها yanına gəlib, ondan əvvəlcədən yazılmış müqaviləyə əsasən ağasına müəyyən məbləğdə pul ödəyib onu köləlikdən azad etməsini xahiş etdi. Həmin vaxt o, (müəyyən edilmiş puldan) hələ heç bir şey ödəməmişdi. Aişə: "Ağalarının yanına qayıt, (gör) əgər onlar, müqavilədə yazılmış məbləği ödəyəcəyim təqdirdə ağalıq hüququnu mənə verməyə razıdırlarsa (pulu) ödəyim". Bərirə (Aişənin təklifini) ağalarına bildirdikdə onlar razılıq vermədilər və dedilər: "Əgər o, savab qazanmaq məqsədilə sənə yerinə pul vermək istəyirsə, versin (lakin) sənə ağalıq etmək yenə bizə aid olacaq". Aişə رضي الله عنها bunu Peyğəmbərə ﷺ xəbər verdikdə, Peyğəmbər ﷺ ona buyurdu: "Sən onu al və azad et! Vəlilik etmək ancaq (köləni) azad edən kimsəyə aiddir". Sonra Peyğəmbər ﷺ (camaatın qarşısında) ayağa qalxıb dedi: "Nə üçün bəzi adamlar Allahın Kitabında olmayan şərtlər qoyurlar. Hər kim Allahın Kitabında olmayan bir şərt qoyarsa, bu şərt keçərli sayılmaz. Hətta yüz dəfə şərt kəssə belə. Allahın şərtləri daha doğru və daha etibarlıdır". (Buxari 2561, Muslim 3850, 1504/6)

حديث عائشة، زوج النبي صلى الله عليه وسلم، قالت: كان في بريدة ثلاث سنن: إحدى السنن أنها أعتقت فحيرت في زوجها، وقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: الولاء لمن أعتق ودخل رسول الله صلى الله عليه وسلم والبرمة تفور بلحم، ففرب إليه خبز وأدم من أدم النبي؛ فقال: ألم أر البرمة فيها لحم قالوا: بلى، ولكن ذلك لحم تصدق به على بريدة، وأنت لا تأكل الصدقة؛ قال: عليها صدقة ولنا هديئة

961. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Bərirə (azad olduqda) üç sünnət (hökm) vardı: "Bərirə azad edildikdə, ərində qalıb-qalmayacağı vaxt seçim edildi". Peyğəmbər: "Vəlilik etmək ancaq (köləni) azad edən kimsəyə aiddir. Peyğəmbər ﷺ evə daxil olduqda, odun üzərində qazan vardı. (O, yemək istədi). Ona çörək və evdə olan ədviyyatlardan bir ədviyyat gətirildiyi vaxt belə buyurdu: "Məgər odun üzərində içərisində ət olan qazanı görmürəm?!". Onlar: "Bəli (Ey Allahın Elçisi), bu əti Bərirəyə sədəqə veriblər, Ona ət hədiyyə edilmişdi. Sən axı sədəqə yemirsən" dedik. Peyğəmbər: "Bərirə üçün sədəqə, bizə isə hədiyyədir" deyərək buyurdu. (Buxari 5097, 5279, Muslim 3859, 154/14)

النهي عن بيع الولاء وهبته

Vəlilik Haqqının Satılması Və Hədiyyə Edilməsinin Nəhy Olması

حدیث ابن عمر، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الْوَالِيَةِ وَعَنْ هَبِّهِ

962. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ vəlilik haqqının satılmasını və hədiyyə edilməsini qadağan etdi". (Buxari 2535, 6756, Muslim 3861, 1506/16)

تحريم تولى العتيق غير مواليه

Azad Edilən Qulun Özünü Azad Edəndən Başqasına (Vəlidən) Nisbət Etməsinin Haram Olması

حدیث علي بن أبي طالب رضي الله عنه، حَطَبَ عَلَى مَنبَرٍ مِنْ آجُرٍ وَعَلَيْهِ سَيْفٌ فِيهِ صَحِيفَةٌ مُعَلَّقَةٌ، فَقَالَ: وَاللَّهِ مَا عِنْدَنَا مِنْ كِتَابٍ يُقْرَأُ إِلَّا كِتَابُ اللَّهِ وَمَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ، فَنَشَرَهَا؛ فَإِذَا فِيهَا: أَسْتَأْنُ الْإِبِلَ، وَإِذَا فِيهَا: الْمَدِينَةُ حَرَّمَ مِنْ عَيْرٍ إِلَى كَذَا فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا، وَإِذَا فِيهِ: ذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةً، يَسْعَى بِهَا أَذْنَاهُمْ، فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا، وَإِذَا فِيهَا: مَنْ وَالَى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنِ مَوْلِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا

963. Əli İbn Əbu Talib ﷺ bişirilmiş (gildən) bir minbər üzərində xütbə verdi. Üzərində, qınından aslı bir səhifə olan qılıç vardı. Əli: "Vallahi bizim yanımızda oxunan heç bir yazı yoxdur, yalnız Allahın kitabı və bir də bu səhifədəki şeylər vardır və səhifəni açdı. İçində zəkata düşən dəvələrin yaşı ilə Mədinənin Air dağından buraya qədər olan (sahəsi) haramdır. Kim Mədinənin bu haram bölgəsində bir bidət edərsə Allahın, mələklərin və bütün insanların lənəti onun üzərinə olar. Allah o, kimsədən heç bir şey qəbul etməz. Müsəlmanların zimməti (əmanəti) birdir. O, əminlik müsəlmanlardan ən aşağı fərdini belə əhatə edir. Hər kim bir müsəlmanın verdiyi əhdi pozarsa Allahın, mələklərin və bütün insanların lənəti onun üzərinə olar. Allah o, kimsədən heç bir şey qəbul etməz. Hər kim öz ağasından başqa, digər bir qövmin icazəsi olmadan onları özlərinə ağa hesab edərsə Allahın, mələklərin və bütün insanların lənəti onun üzərinə olar. Allah ondan heç bir şey qəbul etməz". (Buxari 7300, Muslim 3393, 3867, 1370/467)

فضل العتق

Qul Azad Etməyin Fəziləti

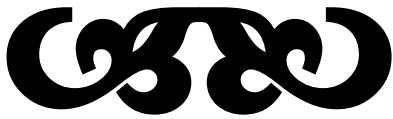
حدیثِ اَبی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّمَا رَجُلٍ أَعْتَقَ امْرَأَةً مُسْلِمًا اسْتَفْتَدَ اللهُ بِكُلِّ عَضْوٍ مِنْهُ عَضْوًا مِنْهُ مِنَ النَّارِ

964. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim bir müsəlmanı köləlikdən azad edərsə, onun (azad olanın) hər bir əzasına görə, Allah azad edən adamın bir əzasını Cəhənnəm odundan xilas edər.” (Buxari 2517, Muslim 3871, 1509/24)

كتاب البيوع

Alış-Veriş Kitabı

إبطال بيع الملامسة والمنازدة

Muləməsə Və Munəbəzə Alış-Verişinin Batil Olması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم نهى عن الملامسة والمنازدة

965. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ **Muləməsə** (Malı gözlə görmədən, sadəcə ona əl vurmaqla, onu lazımınca yoxlamayıb razılışaraq aparılan alış-veriş) və **Munəbəzə** (Satıcının öz malını alıcının üstünə ataraq, alıcının da öz malını satıcının üstünə ataraq mallarını yoxlamadan dəyişdirmək) alış-verişini qadağan etdi". (Buxari 2146, Muslim 3874, 1511/11)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: يُنهى عن صيامين وبيعين؛ الفطر والتحر، واللامسة والمنازدة

966. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, iki orucdan və iki alış-verişdən qadağan olunduq: "Ramazan bayramı və Qurban bayramı orucundan (bayram günləri oruc tutmaqdan), alış-verişə gəldikdə isə: **Muləməsə** və **Munəbəzə**". (Buxari 1993, Muslim)

حديث أبي سعيد الخدري، قال: نهى رسول الله صلى الله عليه وسلم عن لبستين وعن بيعتين: نهى عن الملامسة والمنازدة في البيع؛ واللامسة لمس الرجل ثوب الآخر بيده بالليل أو بالنهار ولا يغلبه إلا بذلك، والمنازدة أن يبيد الرجل إلى الرجل بثوبه ويبيد الآخر ثوبه، ويكون ذلك بيعهما من غير نظر ولا تراض واللبستين: اشتمال الصماء؛ والصماء أن يجعل ثوبه على أحد عاتقيه، فيبدو أحد شقيه ليس عليه ثوب، واللينة الأخرى احتياؤه بثوبه وهو جالس ليس على فرجه منه شيء

967. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ iki alış-verişini və iki cür geyimi qadağan etdi: "Alış-verişdə bizə **Muləməsə** və **Munəbəzə** qadağan etdi. **Muləməsə**: "Bir kimsənin gecə və yaxud gündüz başqa bir kəsin paltarına əlini toxunduraraq onu yalnız bu şəkildə qəbul etməsidir. Sadəcə əl toxundurmaq". **Munəbəzə**: "Bir kişinin o birinə paltarını atması, o biri kəs də öz paltarını ona tərəf atmasıdır. Beləcə aralarında (malı) görmədən, razılıq olmadan alış-veriş olmasıdır". İki cür geyimə gəldikdə isə bunlar - *İştimalu Səmma* – Səmma – insanın libasını ehramda olduğu kimi bir çiyini üzərinə atmaq və iki çiyindən birinin açılması və üzərində heç bir şeyin olmamasıdır (Başqa rəvayətdə: Bir kimsənin libasına bürünərək əllərini libasının altında saxlaması), Digər geyim isə insanın oturmaq halda libasına sarılıb bürünməsidir ki, övrəti görsənir (Başqa rəvayətdə: Oturub dizlərini əlləriylə bağlayıb qarına çəkərək oturma şəkildir ki, bununla övrəti görsənir)". (Buxari 5820, Muslim 3879, 1512/3)

تحریم بیع حبل الحبله

Boğaz Dəvənin Doğacağı Balasının Boğaz Olana Qədər Satışının Haram Olması

حدیث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم نهى عن بيع حبل الحبله، وكان يبيعا يتبايعه أهل الحاهلييه، كان الرجل يتبايع الحزور إلى أن تنتج الناقة، ثم تنتج التي في بطنها

968. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ana (dəvənin) bətnində olan balanı satmağı qadağan etdi. Bu, cahiliyyət dövründə insanların həyata keçirdiyi bir satış növü idi. O dövrdə insanlar, dişi dəvənin bətnindəki balanın (böyüdükdən sonra) balalayacağı dəvənin (pulunu ödəyib əvvəlcədən) onu almağa qərar verərdilər.” (Buxari 2143, Muslim 3882, 3883, 1514/5)

تحریم بیع الرجل علی بیع أخیه وسومه علی سومه وتحريم النجش وتحريم التصرية

Bir Kimsənin Din Qardaşının Satışı Üzərinə Satış Etməsinin, Hərracda Qiyməti Qaldırmaq Üçün Yalandan Qiymət Qışqırmağın Və Heyvanın Məməsində Süd Saxlamağın Haram Edilməsi

حدیث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: لا يبيع بعضكم على بيع أخيه

969. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz qardaşının alış-verişi üzərinə alış-veriş etməsin”. (Buxari 2139, Muslim 3885, 1412/8)

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: لا تلقوا الركبان ولا يبيع بعضكم على بيع بعض ولا تناجسوا ولا يبيع حاضر لباد ولا تضرروا العنم ومن ابتاعها فهو بخير النظرين بعد أن يحتلبها؛ إن رضيها أمسكها، وإن سخطها ردّها وصاعاً من تمرٍ

970. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bazara) mal gətirən minikliləri (bazardan kənardə) qarşılamayın. Bəziniz digərinin alış-verişi üzərinə alış-veriş etməsin. Sizlər müştərini aldatmaq üçün (qiyməti qaldıraraq) aldatmayın. Heç bir şəhərli bədəvinin (kəndlinin) adından malını satmayın. Qoyunları bol südlü göstərməyə çalınmayın. Hər kim südü

məməsində yığılmış bir heyvanı alarsa bu heyvanı satdıqdan sonra iki görüşdədir: Bu halı ilə razı olarsa onu özündə saxlayar, razı olmazsa bir saa xurma ilə birlikdə geri verər". (Buxari 2150, Muslim 3890, 1515/11)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: نهى رسول الله صلى الله عليه وسلم عن التلقي، وأن يتناح المهاجر للأعرابي، وأن تشتري المرأة طلاق أختها، وأن يستام الرجل على سوم أخيه؛ ونهى عن التئحش وعن التصرية

971. Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (bazara) mal gətirənləri (bazardan kənarında) qarşılamağı⁷⁰, muhacirin bədəvinin (kəndlinin) adından malını satmağı (Şəhərli onun üçün dəllallıq⁷¹ etməsin!), qadının nigah zamanı başqa (ərinin başqa) bir qadınını boşamağı şərt qoşmasını, kişinin digər qardaşının alış-verişi üzərinə alış-veriş etməsin, müştərini aldatmaq üçün (qiyməti qaldıraraq) aldatmaqdan və müştərini aldatmaq üçün heyvanı sağmadan südünü məməsində saxlamaqdan nəhy etdi". (Buxari 2727, Muslim 3891, 1515/12)

تحريم تلقي الجلب

(Bazara Girmədən Yol Kənarından) Malı Qarşılamanın Haram Olması

حديث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، قال: من اشترى شاةً مُحَفَلَةً فَرَدَّهَا فَلْيُرُدَّ مَعَهَا صَاعًا؛ ونهى النبي صلى الله عليه وسلم أن تُتلقى البئوعُ

972. İbn Məsud ؓ deyir ki: "Hər kim südü məməsində yığılmış bir heyvanı alarsa bu heyvanı (istəsə) geri qaytarsın və onunla bərabər (südü pulu olaraq) bir saa bir şey versin və Peyğəmbər ﷺ mal satanları yolda qarşılamaqdan nəhy etdi". (Buxari 2149, Muslim 3896, 3907, 1524/23)

تحريم بيع الحاضر للبادي

Şəhərlinin Bədəvi Üçün Satış Etməsinin Haram Olması

⁷⁰ Peyğəmbər ﷺ kəndlərdən və ya başqa məmləkətlərdən şəhərə mal gətirən kəndliləri və tacirləri şəhərin kənarında qarşılamağı ona görə qadağan etmişdir ki, yerli sakinlər onları aldatmasın. Çünki fırıldaqçı və möhtəkir alverçilər onların bazar qiymətlərindən xəbərsiz olduğundan istifadə edərək malın hamısını ucuz qiymətə onlardan alıb bazar əhlinə istədikləri baha qiymətə satırdılar.

⁷¹ Ticarət işlərində müəyyən faiz almaq şərtilə vasitəçilik etmək.

حدیث ابن عباس، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا تلقوا الركبان ولا يبيع حاضر لباد (قال الراوي) فقلت لابن عباس: ما قوله لا يبيع حاضر لباد قال: لا يكون له سمساراً

973. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyudu: “(Şəhərə mal gətirən) karvanı (şəhərin kənarında) qarşılamayın. Qoy şəhərli kəndlinin adından (onun malını) satmasın.” İbn Abbasdan ﷺ soruşdular: “Şəhərli kəndlinin adından (onun malını) satmasın” nə deməkdir?” İbn Abbas: “(Şəhərli) onun üçün dəlallıq etməsin!” (Buxari 2158, 2274, Muslim 3900, 1521/19)

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: نهينا أن يبيع حاضر لباد

974. Ənəs İbn Məlik ﷺ deyir ki: “Şəhərli kəndlinin adından (onun malını) satmasın”. (Buxari 2161, Muslim 3904, 1523/21)

بطلان بيع المبيع قبل القبض

Satılan Malın Təslim Almadan (Əlinə Keçmədən) Satılmasının Batil Olması

حدیث ابن عباس، قال: أما الذي نهى عنه النبي صلى الله عليه وسلم، فهو الطعام أن يباع حتى يقبض قال ابن عباس: ولا أحسب كل شيء إلا مثله

975. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ nəhy etdiyi şey: “(Ərzağın) alınbda, lakin təslim almadan (əlinə keçmədən) yanında olmayan ərzağın satılmasını”. İbn Abbas: “(Digər əşyalara gəldikdə də) onları da tam təslim almadan satışının qadağan olduğunu zənn edirəm” dedi. (Buxari 2135, Muslim 3913, 1525/29)

حدیث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: من ابتاع طعاماً فلا يبيعه حتى يستوفيه

976. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim zahirə görə alış-veriş edib alarsa, zahirə aldığı ölçü tam təslim almadıqca (əlinə almadıqca) satmaz”. (Buxari 2126, Muslim 3917, 1526/32)

حدیث عبد الله بن عمر، قال: كانوا يبتاعون الطعام في أعلى السوق فيبيعونه في مكانهم، فنهاهم رسول الله صلى الله عليه وسلم أن يبيعوه في مكانه حتى ينقلوه

977. İbn Ömər ﷺ deyir ki: (İnsanlar) bazarın üst tərəfində ərzaq mallarını (gözəyarı qiymət qoyub) alır və bu malları aldıkları yerdə də satardılar (Başqa rəvayətdə: Hətta buna görə cəzalanardılar). Peyğəmbər ﷺ onları bu malları yükləyib bazara gətirmədikləri müddətdə aldıkları yerdə satmaqlarını qadağan etdi". (Buxari 2167, Muslim 3919, 1526/34)

ثبوت خيار المجلس للمتبايعين

Alış-Veriş Edənlərin Seçim Etmələrinin Sübutu (İcazəli Olması)

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الْمُتَبَايِعَانِ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِالْخِيَارِ عَلَى صَاحِبِهِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا إِلَّا بِنِعْ الْخِيَارِ

978. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Alıcı və satıcı bir-birindən ayrılmadıqları müddətdə digərinə qarşı ixtiyar sahibidir. Yalnız satışın ixtiyarlı satış olması müstəsna"dır". (Buxari 2111, Muslim 3930, 1531/43)

حديث ابن عمر، عن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ قَالَ: إِذَا تَبَايَعَ الرَّجُلَانِ فَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا، وَكَانَا جَمِيعًا؛ أَوْ يُخَيَّرُ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ فَبِتَابَعَا عَلَى ذَلِكَ فَقَدْ وَجِبَ الْبَيْعُ، وَإِنْ تَفَرَّقَا بَعْدَ أَنْ يَتَبَايَعَا وَلَمْ يَتْرُكْ وَاحِدٌ مِنْهُمَا الْبَيْعَ فَقَدْ وَجِبَ الْبَيْعُ

979. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "İki kişi alış-veriş etdikləri zaman, onlardan hər biri birgə ikən bir-birilərindən aralanmayınca kimi seçim qarşısındadırlar. Əgər bunlardan biri digərinə seçim verər və bu seçim verdikdən sonra ticarət etsələr, artıq satış vacib olar. Ticarət etdikdən sonra ayrılırlarsa və onlardan hər hansı biri ticarəti tərək etməzsə, artıq satış vacib olmuşdur". (Buxari 2112, Muslim 3934, 1531/44)

الصدق في البيع والبيان

Alış-Verişdə Və Bəyanda Doğruluq

حديث حكيم بن حزام رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا أَوْ قَالَ: حَتَّى يَتَفَرَّقَا، فَإِنْ صَدَقَا وَيَبْنَا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا، وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِجَّتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا

980. Həkim İbn Hizam ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Alıcı və satıcı bir-birindən ayrılanadək ixtiyar sahibidirlər. Əgər onlar düz danışar və aydınlıq

gətirərlərsə, alış-verişləri bərəkətli olar. Əgər (nəyi isə) gizlədər və yalan danışarlarsa, alış-verişlərinin bərəkəti gedər". (Buxari 2079, 2082, Muslim 3937, 1532/47)

من يخذع في البيع

Alış-Verişdə Aldanan Kimsə

حديث عبد الله بن عمر، أن رجلاً ذكّر للنبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أنه يُخذعُ في البُيوعِ، فقال: إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لَا خِلَابَةَ

981. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət etmişdir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib alış-veriş etdikdə aldanıldığını ona xəbər verdi. Peyğəmbər: "Alver etdikdə (qarşı tərəfə): *"La Xilaba - Aldatmaq yoxdur!* (Başqa rəvayətdə: "Kişi (pəltək olduğu) üçün: *La Xiyaba - deyərdi"*) de. (Buxari 2117, 2407, 2414, 6964, Muslim 3939, 1533/48)

النهي عن الثمار قبل بدو صلاحها بغير شرط القطع

Meyvələri Yetişməmişdən Öncə Dərməyi Şərt Qoşmasa Da Belə Satmaqdan Qadağan Etməsi

حديث عبد الله بن عمر، أن رَسُولَ اللهِ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثَّمَارِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهَا، نَهَى الْبَائِعَ وَالْمُبْتَاعَ

982. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ kal meyvələri meyvə yetişənədək onu satmağı qadağan etmişdi. Bundan satıcını da, alıcını da qadağan etmişdir". (Buxari 2194, Muslim 3941, 1534/49)

حديث جَابِرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ حَتَّى يَطْيِبَ، وَلَا يُبَاعُ شَيْءٌ مِنْهُ إِلَّا بِالْأَيْدِي وَالْأَعْيُنِ إِلَّا

983. Cabir ﷺ demişdir: "Peyğəmbər ﷺ meyvə yetişənədək (bəhrə verənə qədər) onu satmağı qadağan etmişdi. Bunu da dinar və dirhəmdən başqa bir şeylə mübadilə etmək olmazdı. Yalnız "Ərayə"dən başqa⁷²". (Buxari 2189, Muslim 3989, 1536/81)

⁷² Ərəbcə buna "əriyyə" və ya "əraya" deyilir. Gəlin mübadilənin bu növünü daha yaxşı başa düşmək üçün alimlərdən birinin çəkdiyi məsələ nəzər salaq. Alim demişdir: "Deyək ki, bir adamın keçən ildən qalmış qurudulmuş xurmalari var, özünün də təzə xurma almağa bir dirhəm də olsun belə pulu yoxdur və bu

حدیث ابن عباس، قال: نهى النبي صلى الله عليه وسلم عن بيع الثخل حتى يأكل أو يؤكل وحتى يؤزن قيل له: وما يؤزن قال رجل عنده: حتى يحوز

984. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (xurmanın satışı haqda soruşulduğu vaxt) buyurdu: “Xurma ağacının meyvəsini sahibi yeyincə və ya ondan yeyilincə və çəkilincəyə qədər satmağı qadağan etdi”. Mən İbn Abbasdan: “Çəkilincə nə deməkdir?” deyə soruşdum. Yanında olan bir kişi: “Onu gözəyarı ölçməsidir” dedi. (Buxari 2250, Muslim 3953, 1537/55)

تحريم بيع الرطب بالتمر إلا في العرايا

Əraya Müstəsna Olmaqla Quru Xurma Müqabilində Yaş Xurma Satmağın Haram Olması

حدیث زید بن ثابت، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم أَرخصَ لِصَاحِبِ الْعَرِيَّةِ أَنْ يَبِيعَهَا بِخُرْصِهَا

985. Zeyd İbn Sabit ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sahibinə Ərayə satışına rüxsət verdi. Yəni, (ötənlik) quru xurmanı yeni yaş xurma müqabilində almağa rüxsət verildi”. (Buxari 2188, Muslim 3960, 1539/60)

حدیث سهل بن أبي حنمة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، نهى عن بيع الثمر بالتمر ورخص في العريّة أن تُباعَ بِخُرْصِهَا يَأْكُلُهَا أَهْلُهَا رُطْبًا وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً أُخْرَى إِلَّا أَنَّهُ رَخَّصَ فِي الْعَرِيَّةِ يَبِيعُهَا أَهْلُهَا بِخُرْصِهَا يَأْكُلُونَهَا رُطْبًا.

986. Səhl İbn Əbi Həsmə ﷺ deyir ki, Peyğəmbər ﷺ yaş (təzə) xurmanı quru xurma müqabilində satmağı qadağan etdi. Lakin Ərayə satışına rüxsət verdi. Yəni, (ötənlik) quru xurmanı yeni yaş xurma müqabilində almağa rüxsət verildi. Sufyan: “Peyğəmbər ﷺ Ərayə sahiblərinin gətirdikləri quru xurma miqdarını təhmin edərək o, qədər yaş (təzə) xurma vermələrinə rüxsət verdi”.

adam hamı kimi təzə xurmadan dadmaq istəyir. Belə olduğu halda şəriət ona, novbar meyvəyə tamarzı qalması deyə quru xurma verib əvəzində təzə xurma almağa rüxsət vermişdir ki, buna da “əraya” deyilir. Özündə qurudulmuş xurmalardan başqa bir şeyi olmayan həmin kasıb adam xurma bağına gəlib quru xurmalarla ağacdakı təzə xurmaları dəyişdirə bilər. Lakin qeyd etmək lazımdır ki, bütün bunlar ancaq aşığdakı şərtlər olduğu təqdirdə tətbiq oluna bilər: – mübadilə etmək istəyən kasıb adamın təzə xurma almaq üçün özündə olan quru xurmalardan başqa əlində heç bir vəsaiti olmasın – mübadilə olunan xurmalardan çəkisi beş vəsqdən artıq olmasın (bir vəsq 60 saaya, bir saa isə 2,40 kiloqrama bərabərdir “Şərh Zadul Müstəğna” 6/104) – xurmalardan başı çıxan mahir bir bağban çağırtdırıb mübadilə olunan təzə xurmalardan quruduqdan sonra təxminən neçə saa olacağını təyin etmək – kasıbın, həqiqətən də, təzə xurmaya ehtiyacı olsun və bununla başqa məqsəd güdməsin – təzə xurmalardan ağacdən dərilməmiş olsun”. “Zadul Müstəğna 8/408.

(Buxari 2191, Muslim 3968, 1540/67)

حديث رافع بن خديج وسهل بن أبي حمزة، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، نهى عن المزابنة، بيع التمر بالتمر، إلا أصحاب العرايا فإنه أذن لهم

987. Rafi İbn Xadic ﷺ və Səhl İbn Əbi Həsmə ﷺ rəvayət edirlər ki, Peyğəmbər ﷺ Muzəbənəni qadağan etdi. Muzəbənə - yaş xurmanı (ağacda gözəyarı təhmin edərək) quru xurma ilə satmağı və qadağandan yalnız Ərayə sahiblərini mustəsna tutdu. Ərayə sahiblərinə izn verdi". (Buxari 2383, 2384, Muslim 3972, 1540/70)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رخص في بيع العرايا في خمسة أوسق أو دون خمسة أوسق قال نعم.

988. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ "Əraya" mübadiləsində beş vəsq və ya bundan az miqdarda olan xurmaların dəyişdirilməsinə rüsxət vermişdir. (Buxari 2190, Muslim 3973, 1541/71)

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، نهى عن المزابنة، والمزابنة بيع التمر بالتمر كَيْلاً، وبيع الزبيب بالكرم كَيْلاً

989. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ müzəbənəni qadağan etmişdir. Muzəbənə – (təzə) xurmaların quru xurmalarla dəyişdirilməsi, habelə kişmişin üzümlə dəyişdirilməsidir. (Buxari 2171, Muslim 3974, 1542/73)

حديث ابن عمر، قال: نهى رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عن المزابنة أن يبيع تمر حائطه إن كان نخلاً بتمر كَيْلاً، وإن كان كرمًا أن يبيعه بزبيب كَيْلاً، أو كان زرعًا أن يبيعه بكَيْل طعام، ونهى عن ذلك كله

990. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Muzəbənə satışını qadağan etdi. Muzəbənə - kişinin baxçası xurmalıqdırsa yaş xurma ilə quru xurmanı gözəyarı ölçərək satmaqdan, əgər baxça üzümlükdürsə yaş üzümünü quru üzüm (kişmiş) müqabilində gözəyarı ölçərək satmaqdan, Əgər əkin sahəsidirsə onun biçilməmiş əkinini gözəyarı ölçərək satılmasını qadağan etdi. Peyğəmbər ﷺ bunların hamısını (gözəyarı baxaraq satılmasını) qadağan etdi". (Buxari 2205, Muslim 3980, 1542/76)

من باع نخلا عليها ثمر

Üzərində Meyvəsi Olan Xurma Ağacını Satan

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ بَاعَ نُخْلًا قَدْ أُبْرِتَ فَنَمْرُهَا لِلْبَائِعِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ الْمُتَبَاعُ

991. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Tozlandırıldıqdan sonra alınan xurma ağacının bəhrəsi (meyvəsi) satana aiddir. Yalnız alan müştərinin şərt qoyması istisnadır”. (Buxari 2204, Muslim 3982, 1543/77)

النهى عن المحاقلة والمزابنة وعن المخابرة وبيع الثمرة قبل بدو صلاحها، وعن بيع المعاومة وهو بيع السنين

Muhaqalə, Muzabənə Və Muxabərədən, Meyvəni Yetişməmiş Satmaq Və Bir Neçə İllik Satış Olan Muavəmənin Nəhy Olunması

حديث جابر بن عبد الله، نهى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمُخَابَرَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ وَعَنِ الْمُزَابِنَةِ وَعَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ حَتَّى يُبْدُو صَلَاحَهَا، وَأَنْ لَا تُبَاعَ إِلَّا بِالذَّيْتَارِ وَالذَّرْهِمِ إِلَّا الْعَرَايَا

992. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ **Muxabəra** (torpaqdan çıxan məhsulun üçdə bir, dörd bir hissəsini kirayə vermək və s.) – **Muhaqalə** (Yetişməmiş dənli bitkiləri (hələ sünböldə ikən) yetişmiş dənli bitkilərə dəyişmək) - **Muzabənəni** (Təzə xurmaların quru xurmalarla, habelə kişmişin üzümlə dəyişdirilməsi, yəni təzə meyvənin köhnə meyvə ilə dəyişdirilməsi) və meyvə yetişənə qədər ağacın üstündə (kal, yaş) meyvəni satmağı qadağan etdi. (Bu meyvələri də) dinar və dirhəmdən başqa bir şeylə mübadilə etmək olmaz. Yalnız “Ərayə”dən başqa. (Buxari 2381, Muslim 3989, 1536/81)

كراء الأرض

Yeri Kirayə Vermək

حديث جابر بن عبد الله، قَالَ: كَانَتْ لِرِجَالٍ مِنَّا فُضُولُ أَرْضَيْنِ، فَقَالُوا: نُؤَاجِرُهَا بِالثَّلَاثِ وَالرُّبْعِ وَالتَّنَصُّفِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا أَوْ لِيَمْنَحْهَا أَخَاهُ فَإِنْ أَبَى فَلْيَمْسِكْ أَرْضَهُ

993. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Səhabələr (Peyğəmbərin ﷺ zamanında) ərazilərinin məhsulun üçdə biri, dördə biri və ya yarısı

müqabilində zirâat ederlerdi. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kimin ərazisi varsa onu özü əksin və ya Din qardaşına versin (əkdirsin). Bunu da etməzsə (kirayə verməyib) ərazisini boş saxlasın”. (Buxari 2341, 2632, Muslim 3999, 1536/89)

حدیثِ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا أَوْ لِيَمْتَحِنَهَا أَحَاهُ فَإِنْ أَبِي فَلْيُمْسِكْ أَرْضَهُ

994. Əbu Hureyrə ر.ə. rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kimin ərazisi varsa onu özü əksin və ya Din qardaşına versin (əkdirsin). Bunu da etməzsə (kirayə verməyib) ərazisini boş saxlasın”. (Buxari 2340, Muslim 4013, 1544/102)

حدیثِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، نَهَى عَنِ الْمَرْابَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ؛ وَالْمَرْابَةُ اشْتِرَاءُ النَّمْرِ بِالنَّمْرِ فِي رُءُوسِ النَّخْلِ وَالْمُحَاقَلَةُ كِرَاءُ الْأَرْضِ

995. Əbu Səid əl-Xudri ر.ə. rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Muzəbənə - Muhaqaləni qadağan etdi. Muzəbənə xurmanın üzərində meyvəsini almaq, Muhaqalə - yeri kirayə verməkdir”. (Buxari 2186, Muslim 4016, 1546/105)

حدیثِ ابْنِ عُمَرَ وَرَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنْ نَافِعٍ، أَنَّ ابْنَ عُمَرَ، كَانَ يُكْرِي مَزَارِعَهُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ وَصَلْدْرًا مِنْ إِمَارَةِ مُعَاوِيَةَ، ثُمَّ حَدَّثَ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ؛ فَذَهَبَ ابْنُ عُمَرَ إِلَى رَافِعٍ فَذَهَبَتْ مَعَهُ، فَسَأَلَهُ؛ فَقَالَ: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ، فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ كُنَّا نُكْرِي مَزَارِعَنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا عَلَى الْأَرْبَعَاءِ وَبِشَيْءٍ مِنَ التَّبْنِ

996. İbn Ömər ر.ə. öz əkin sahələrini Peyğəmbərin ﷺ, Əbu Bəkrin, Ömərin, Osmanın dövründə və Müaviyənin xilafətinin əvvəlki illərində kirayə verərdi. Sonra ona xəbər verdilər ki, Rafi İbn Xədic ر.ə. Peyğəmbərin ﷺ əkin sahələrini kirayə verməyi qadağan etdiyini rəvayət edir. Onda İbn Ömər Rafinin yanına gedib (bu haqda) ondan soruşdu. Rafi: “Peyğəmbər ﷺ əkin sahələrini kirayə verməyi qadağan etmişdir” dedi. İbn Ömər: “Sən bilirsən ki, biz Peyğəmbərin ﷺ zamanında əkin sahələrimizi çay kənarında bitən bitkilərin və müəyyən miqdar saman müqabilində kirayə verərdik.” (Buxari 2343-2344, Muslim 4020, 1547/109)

كراء الأرض بالطعام

Yeri, Yemək (Buğda, Arpa) Müqabilində Kirayə Vermək

حديث ظهير بن رافع، قال: لقد نهانا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عن أمر كان بنا رافعا (قال رافع بن خديج راوي هذا الحديث) قلت: ما قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فهو حق قال: دعاني رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: ما تصنعون بمحافلكم قلت: نؤجرها على الربيع وعلى الأوسق من التمر والشعير قال: لا تفعلوا، ازرعوها أو أزرعوها أو أمسكوها قال رافع، قلت: سمعا وطاعة

997. Rafi İbn Xədic ﷺ əmisi Zuheyr İbn Rafidən ﷺ rəvayət edib demişdir: “Peyğəmbər ﷺ bizim üçün asan olan bir şeyi bizə qadağan etmişdir.” Mən dedim: “Peyğəmbər ﷺ nə demişdirsə, hamısı doğrudur.” (Zuheyr davam edib) dedi: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ məni çağırıb soruşdu: “Əkin sahələrinizdə nə işlər görürsünüz?” Dedim: “Biz o sahələri, (oradan götürüləcək məhsulun) dördüdə biri, yaxud bir neçə vəsəq xurma ya da arpa müqabilində kirayə veririk.” O buyurdu: “Belə etməyin! Ya özünü bu sahələrdə əkin, ya onu (havayı olaraq) başqalarına verin, ya da orada heç nə əkməyin!”. (Rafi İbn Xədic) dedi: “Eşidirəm və itaət edirəm!” (Buxari 2339, Muslim 4031, 1548/114)

الأرض تمنح

Mənihə (Əvəzsiz Kirayə Vermək) Olaraq Verilən Yer

قال عمرو قلت لطاوس لو تركت المخابرة فإنهم يزعمون أن النبي صلى الله عليه وسلم نهى عنه قال أي عمرو إني أعطيهم وأغنيهم وإن أعلمهم، أخبرني، يعني ابن عباس، رضي الله عنهما أن النبي صلى الله عليه وسلم لم ينه عنه ولكن قال: أن يمنح أحدكم أخاه خير له من أن يأخذ عليه حرجا معلوما.

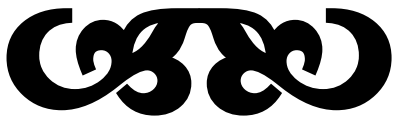
998. Amr demişdir: “(Bir dəfə) mən Tavusa dedim: “Muxabərəni”⁷³ tərək etsən yaxşı olar. Çünki camaat Peyğəmbərin ﷺ bunu qadağan etdiyini söyləyir”. Tavus: “Ey Amr, mən onlara (kirayəyə əkin sahəsi) verir və onları ehtiyacdən qurtarıram. Onların ən ağıllısı – İbn Abbas – mənə xəbər vermişdir ki, Peyğəmbər ﷺ bunu qadağan etməmişdir. Fəqət o buyurmuşdur: “Birinizin, (əkin sahəsini) öz qaradaşına havayı verməsi, onun üçün (həmin torpağı müəyyən muzzd) müqabilində kirayə verməsindən daha xeyirlidir.” (Buxari 2330, 2342, Muslim 4040, 1550/121)

⁷³ İcarəyə götürülmüş torpaqdan yığılan məhsulun bir hissəsini icarə haqqı olaraq torpaq sahibinə vermək.

كتاب المساقاة

**Su İlə Təmin Etmək
Kitabı**

Meyvə Və Əkinin Bir Qismi Müqabilində Əl-Musaqat (Bağ-Bağçaya Onda Bitən Məhsulun Bir Qismi Müqabilində Baxmaq) Və Torpaqla Meyvə Və Əkin Məhsulunun Bir Qismi Müqabilində Müamələ Etmək

حديث ابن عمر، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَلَ خَيْبَرَ بِشَطْرٍ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا مِنْ تَمْرٍ أَوْ زَرْعٍ، فَكَانَ يُعْطِي أَزْوَاجَهُ مِائَةَ وَسَقٍ: تَمَانُونَ وَ سَقٍ تَمْرٍ، وَعِشْرُونَ وَ سَقٍ شَعِيرٍ؛ فَقَسَمَ عُمَرُ خَيْبَرَ فَخَيْرَ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُقَطَعَ لَهُنَّ مِنَ الْمَاءِ وَالْأَرْضِ أَوْ يَمْضِيَ لَهُنَّ، فَمِنْهُنَّ مَنْ اخْتَارَ الْأَرْضَ وَمِنْهُنَّ مَنْ اخْتَارَ الْوَسَقَ، وَكَانَتْ عَائِشَةُ اخْتَارَتِ الْأَرْضَ

999. Abdullah İbn Ömər ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Xeybər (yəhudilərinə) əkin sahələrindən götürdükləri məhsulun yarısını vermək şərtilə o torpaqları onlara icarəyə verdi. Peyğəmbər ﷺ zövcələrinə yüz vəsəq – səksən vəsəq xurma və iyirmi vəsəq arpa verərdi. Sonralar Ömər Xeybəri (müsəlmanlar arasında) bölüşdüdü və Peyğəmbərin ﷺ zövcələrinə seçim verdi ki, istər (paylarına) düşən suları və torpaq sahələrini götürsünlər, istərsə də (əvvəlki kimi) onlara məhsuldan pay ayrılınsın. Bəziləri torpağı, bəziləri də məhsulu seçdilər, Aişə isə torpağı seçdi.” (Buxari 2328, Muslim 4045, 1551/2)

حديث ابن عمر، أن عمرَ بْنَ الْخَطَّابِ رضي الله عنه، أجلى اليهود والنصارى من أرض الحجاز وكان رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لما ظهرَ على خيبرَ أرادَ إخراجَ اليهودِ منها، وكانت الأرضُ حينَ ظهرَ عليها اللهُ ولرسوله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وللمسلمينَ، وأرادَ إخراجَ اليهودِ منها، فسألتَ اليهودُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ليُفَرِّقَهُمْ بِهَا أَنْ يَكْفُوا عَمَلَهَا وَلَهُمْ نِصْفُ الثَّمَرِ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تُفَرِّقُكُمْ بِهَا عَلَى ذَلِكَ مَا شِئْنَا فَفَرُّوا بِهَا حَتَّى أَجْلَاهُمْ عُمَرُ إِلَى تَيْمَاءَ وَأَرْيَحَاءَ

1000. İbn Ömər ﷺ demişdir: “Ömər İbn Xəttab ﷺ yəhudi və xristianları Hicaz torpağından qovub çıxarmışdır. Peyğəmbər ﷺ Xeybər fəth edildiyi zaman yəhudiləri oradan çıxarmaq istəmişdi. Xeybər fəth edildikdən sonra o torpaqlar Allaha, Onun elçisinə ﷺ və müsəlmanlara məxsus olmuşdu. Peyğəmbər ﷺ yəhudiləri oradan çıxarmaq istədikdə onlar Peyğəmbərdən ﷺ xahiş etdilər ki, onlara həmin torpaqlarda işləyib götürdükləri məhsulun yarısını müsəlmanlara vermək şərtilə orada qalmağa izn versin. Onda Peyğəmbər ﷺ onlara dedi: “(Bu şərtlərlə siz) bizim istədiyimiz qədər orada qala bilərsiniz.” Beləliklə, Ömər ﷺ onları Teymaya və Əriyhaya⁷⁴ qovanadək onlar orada qaldılar.” (Buxari 2338, Muslim 4049, 1551/6)

⁷⁴ *Teyma* – Ərəb yarımadasının şimalında yerləşən ərazi; Əriyha – Şam şəhərlərindən biri.

فضل الغرس والزرع

Ağac Əkməyin Və Əkin Əkməyin Fəziləti

حدیث أنس رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ إِنْسَانٌ أَوْ بَهِيمَةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ

1001. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Hansı bir müsəlman ağac basdırarsa və ya (taxıl və s.) əkərsə, sonra da quşlar, insanlar və heyvanlar onun (məhsulundan) yeyərsə, bu, mütləq ona sədəqə sayılır.” (Buxari 2320, Muslim 4055, 1553/12)

وضع الجوائح

Tələfat Üz Verərsə Hesabda Düşmək

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، نهى عن بيع الثمار حتى تُزهي، فقيل له: وما تُزهي قال: حتى تُحمر؛ فقال: أرأيت إذا منع الله الثمرة به يأخذ أحدكم مال أخيه

1002. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم xurmalar yetişənədək onları satmağı qadağan etdi. (Bir nəfər) ondan: “Yetişənədək nədir?” deyə soruşdu. O: “(Yəni) qızaranadək” deyə buyurdu. Sonra (buna əlavə edib) dedi: “De görüm, əgər (ağac) Allahın istəyi ilə bar verməsə, siz nəyin əsasında qardaşınızın malını alacaqsınız?!”. (Buxari 2198, Muslim 4060, 1555/15)

استحباب الوضع من الدين

Borcun Bir Qismini Hesabdan Keçirməyin Müstəhəb Olması

حدیث عائشة، قالت: سَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَوْتَ خُصُومٍ بِالْبَابِ عَالِيَةٍ أَصَوَاتُهُمَا، وَإِذَا أَحَدُهُمَا يَسْتَوْضِعُ الْآخَرَ وَيَسْتَرْفِقُهُ فِي شَيْءٍ، وَهُوَ يَقُولُ: وَاللَّهِ لَا أَفْعَلُ فخرَجَ عَلَيْهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَيْنَ الْمُتَأَلِّي عَلَى اللَّهِ لَا يَفْعَلُ الْمَعْرُوفَ فَقَالَ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَهُ أَيُّ ذَلِكَ أَحَبُّ

1003. Aişə رضي الله عنها demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم qapının önündə səslərini qaldıraraq mübahisə edən iki nəfərin səsini eşitdi. Onlardan biri digərindən

borcun bir hissəsindən vaz keçərək yaxşılıq etməyi tələb edir, o birisi isə: “Vallahi ki, bunu edən deyiləm” deyirdi. Peyğəmbər ﷺ onların qarşısına çıxıb dedi: “Kimdir o yaxşılıq etməyəcəyinizə dair Allaha and içən?” (And içən adam) dedi: “Mənəm, ya Rəsulullah. (Sən ki bu işə qol qoydun,) qoy o istədiyini kimi olsun!” (Buxari 2705, Muslim 4066, 1557/19)

حَدِيثُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّهُ تَقَاضَى ابْنَ أَبِي حَدْرَدٍ دَيْنًا كَانَ لَهُ عَلَيْهِ فِي الْمَسْجِدِ، فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا حَتَّى سَمِعَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي بَيْتِهِ، فَخَرَجَ إِلَيْهِمَا حَتَّى كَتَفَ سِجْفَ حُجْرَتِهِ، فَنَادَى يَا كَعْبُ قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: ضَعُ مِنْ دَيْنِكَ هَذَا وَأَوْمَأَ إِلَيْهِ، أَيِ الشُّطْرُ، قَالَ: لَقَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: قُمْ فَاقْضِهِ

1004. Kəb İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) məsciddə o, İbn Əbu Hədrəddən ona verdiyi borcu qaytarmağı tələb etdi və onlar səslerini qaldırmağa başladılar. Nəhayət, Peyğəmbər ﷺ evində ikən onların səsini eşidib bayıra çıxdı və otağının pərdəsini açıb uca səslə: “Ey Kəb!” deyər çağırırdı. (Kəb): “Əmrinə müntəzirim, ya Rəsulallah!” deyər cavab verdi. Peyğəmbər ﷺ əli ilə işarə edib dedi: “Alacağından bu qədərini (yəni yarısını) bağışla”. Kəb: “Bağışladım, ya Rəsulallah!” Onda Peyğəmbər ﷺ (İbn Əbu Hədrədə): “Qalx, borcunu ödə!” deyər əmr etdi. (Buxari 457, Muslim 4067, 1558/20)

من أدرك ما باعه عند المشتري وقد أفلس فله الرجوع فيه

Satdığı Malı İflas Edən Müştərinin Əlində (Gördüyü) Zaman Onu Geri Ala Bilər

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (أَوْ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ): مَنْ أَدْرَكَ مَالَهُ بَعِيْنِهِ عِنْدَ رَجُلٍ أَوْ إِنْسَانٍ قَدْ أَفْلَسَ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ مِنْ غَيْرِهِ

1005. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim satmış olduğu malını, iflasa uğramış kimsənin və ya insanın yanında görərsə o, kimsə o mala sahib olmağa başqalarından daha haqlıdır”. (Buxari 2402, Muslim 4070, 1559/22)

فضل إنظار المعسر

Fəqirə Möhlət Verməyin Müstəhəb Olması

حدیث حذیفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَلَقَّتِ الْمَلَائِكَةُ رُوحَ رَجُلٍ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، قَالُوا أَعْمَلْتَ مِنَ الْخَيْرِ شَيْئًا، قَالَ: كُنْتُ أَمُرُ فِتْيَانِي أَنْ يَنْظُرُوا وَيَتَحَاوَرُوا عَنِ الْمُسْرِ، قَالَ: قَالَ فَتَحَاوَرُوا عَنْهُ

1006. Huzeyfə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mələklər sizdən əvvəl yaşamış insanlardan birinin canını aldıqda (ondan) soruşdular: “Heç xeyirxah bir iş görmüsənmi?” O dedi: “Mən həmişə öz xidmətçilərimə (borcunu qaytarmağa) imkanı olan adama belə möhlət verməyi və ona güzəştə getməyi əmr edərdim.” Allah da onu bağışladı. (Buxari 2077, Muslim 4076, 1560/26)

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: كَانَ تاجرٌ يُدَايِنُ النَّاسَ، فَإِذَا رَأَى مُعْسِرًا قَالَ لِفِتْيَانِهِ تَحَاوَرُوا عَنْهُ، لَعَلَّ اللهُ أَنْ يَتَحَاوَرَ عَنَّا، فَتَحَاوَرَ اللهُ عَنْهُ

1007. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir tacir vardı, insanlara borc verərdi. Borclunu fəqir gördüyü zaman xidmətçilərinə xitabən: “Borcluya möhlət verməyi və ona güzəştə getməyi əmr edərdim, umulur ki, Allah da bizlərə rəhm edər. Bu əməlinə görə Allah da o, taciri əff etdi”. (Buxari 2078, Muslim 4081, 1562/31)

تحريم مطل الغني وصحة الحوالة واستحباب قبولها إذا أحيل على مليّ

Zənginin Borcunu Uzatmasının Haram Olması, Həvalə Etməyin Səhih Olması Və Zənginə Həvalə Edildiyi Zaman Onu Qəbul Etməsinin Müstəhəb Olması

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ، فَإِذَا أُتْبِعَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَلِيٍّ فَلْيَتَّبِعْ

1008. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İmkanlı adamın (ödəyəcəyi borcu) gecikdirməsi zülmüdür. (Odur ki,) əgər birinizin borcu varlı adama həvalə edilərsə, qoy buna razılıq versin.” (Buxari 2287, Muslim 4085, 1564/33)

تحريم بيع فضل الماء

Suyun Atıq Qalan Hissəsini Satmağın Qadağan Olması

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يُمْنَعُ فَضْلُ الْمَاءِ لِيُمْنَعَ بِهِ الْكَلْبُ

1009. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Otlada (otlayan qoyunların) artıq qalmış sudan içməyinə maneçilik törətmək olmaz⁷⁵” (Buxari 2353, Muslim 4089, 1566/36)

تحريم ثمن الكلب وحلوان الكاهن ومهر البغي

İtin Pulu, Kahinin Pulu Və Fahişənin Pulunun Haram Olması

حديث أبي مسعود الأنصاري رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم نهى عن ثمن الكلب ومهر البغي وحلوان الكاهن

1010. Əbu Məsud əl-Ənsari ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ itin müqabilində verilən pulu, zinakar qadının qazandığı pulu və kahinə verilən pulu götürməyi qadağan etmişdir.” (Buxari 2237, 2282, 5761, Muslim 4092, 1567/39)

الأمر بقتل الكلاب

Köpəklərin Öldürülməsinin Əmr Edilmsi

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم أمر بقتل الكلاب

1011. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ itlərin öldürülməsini əmr etdi”. (Buxari 3323, Muslim 4099, 1570/43)

حديث عبد الله بن عمر، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من اقتنى كلباً إلا كلب ماشية، أو ضار، نقص من عمله كل يوم قيراطان

1012. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Mal-qaranı) qorumaq və ov ovlamaq məqsədilə saxlanılan itdən başqa bir it saxlayan kimsənin xeyirli əməlidən (savabından) hər gün bir Qirat azalar”. (Buxari 5482, Muslim 4106, 1574/50)

⁷⁵ Bu o deməkdir ki, əgər su quyusunun ətrafında otlaq varsa və orada bu quyudan başqa heç bir quyu yoxdursa, quyu sahibi orada otlayan qoyunların su içməsinə mane olmamalıdır. Çünki əgər qoyunlar doyunca otladıqdan sonra su içməsələr, otlamağa davam edə bilməyəcək və belə olduğu təqdirdə çobanlar məcbur qalıb başqa su hövzələri axtaracaqlar. Buradan da belə nəticə çıxır ki, onların su içməsinə mane olmaq, elə onların otlaqda otlamasına mane olmaq deməkdir. Bunu etmək isə qadağandır.

حدیث اَبی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَمْسَكَ كَلْبًا فَإِنَّهُ يَنْقُصُ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطًا، إِلَّا كَلْبَ حَرْثٍ أَوْ مَاشِيَةٍ

1013. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İt saxlayan adamın gündəlik olaraq savabından bir qirat azalar. Yalnız əkin sahəsini və mal-qaranı qoruyan itdən başqa.” (Buxari 2322, Muslim 4115, 1575/59)

حدیث سُفْيَانَ بْنِ أَبِي زُهَيْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ أَقْتَنَى كَلْبًا لَا يُغْنِي عَنْهُ زَرْعًا وَلَا ضَرْعًا، نَقَصَ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطٌ قُلْتُ أَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِي وَرَبِّ هَذَا الْمَسْجِدِ.

1014. Sufyan İbn Əbi Zuheyr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim nə əkin sahəsini nə də mal-qara qorumaq (ov) üçün bir it saxlayarsa onun savabından hər gün bir qirat azalar”. Ravi: “Həqiqətən sən bu hədisi Rəsulullahdan eşitdin?” deə soruşdu. O, (Kəbəyə) işarə edərək: “Bu məscidin Rəbbinə and olsun eşitdim” dedim. (Buxari 2323, Muslim 4119, 1576/61)

حل أجرة الحمامة

Hicamaya Görə Alınan Pulun Halal Olması

حدیث أَنَسِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ أَجْرِ الْحَمَامِ، فَقَالَ: احْتَجَمَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَجْمَهُ أَبُو طَبِيَّةَ، وَأَعْطَاهُ صَاعَيْنِ مِنْ طَعَامٍ، وَكَلَّمَ مَوْلِيَهُ فَخَفَّفُوا عَنْهُ وَقَالَ: إِنْ أَثْمَلَ مَا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ الْحَمَامَةُ وَالْقُسْطُ الْبَحْرِيُّ وَقَالَ: لَا تُعَذِّبُوا صِبْيَانَكُمْ بِالْعَمْرِ مِنَ الْعُدْرَةِ وَعَلَيْكُمْ بِالْقُسْطِ.

1015. (Bir dəfə) Ənəsdən ﷺ həcəmət⁷⁶ qoyan adamın qazancı barədə soruşdular. Dedi: “(Bir vaxt) Əbu Teybə Peyğəmbərdən ﷺ qan aldı və Peyğəmbər ﷺ ona iki saa yemək verdi, üstəlik onun ağaları ilə danışdı və onlar (gündəlik olaraq ondan aldıkları xəracın miqdarını) bir qədər azaltdılar”. Peyğəmbər: “Müalicə olunmağınız üçün istifadə etdiyiniz ən gözəl şey həcəmət və dəniz qustudur.” Həmçinin demişdir: “Uşaqlarınızın (şişmiş) badamcıq (boğaz) vəzilərini (barmaq) basaraq onlara əzab-əziyyət verməyin. Onları qustla müalicə edin.” (Buxari 5696, Muslim 4121, 1577/62)

حدیث ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ، وَأَعْطَى الْحَمَامَ أَجْرَهُ وَأَسْعَطَ

⁷⁶ Müalicə məqsədilə baş, kürək və bədənin başqa nahiyələrindən qan almaq üçün işlədilən buynuzşəkili alət.

1016. İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ qan aldirmiş və bunun müqabilində qan alan kimsəyə pulunu verdi və burnuna dərmn damcılattmışdır". (Buxari 5691, Muslim 4124, 5879, 1202/65)

تحریم بیع الخمر

Şərab Satmağın Haram Olması

حدیث عائشَةَ، قَالَتْ: لَمَّا نُزِلَ الْآيَاتُ مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي الرَّبَا، خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَقَرَأَهُنَّ عَلَى النَّاسِ، ثُمَّ حَرَّمَ تِجَارَةَ الْخَمْرِ

1017. Aişə ؓ rəvayət edir ki, "al-Baqərə" 275-279 surəsindəki sələm haqqında ayələr nazil olduqda Peyğəmbər ﷺ məscidə gəlib onları camaata oxudu. Bundan sonra o, şərabın alış-verişini haram buyurdu. (Buxari 459, Muslim 4130, 4131, 1580/70)

تحریم بیع الخمر والميتة والخنزير والأصنام

Şərab, Leş, Donuz Və Bütləri Satmağın Haram Olması

حدیث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ، عَامَ الْفَتْحِ، وَهُوَ بِمَكَّةَ: إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ حَرَّمَ بَيْعَ الْخَمْرِ وَالْمَيْتَةِ وَالْخَنزِيرِ وَالْأَصْنَامِ فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ شُحُومَ الْمَيْتَةِ فَإِنَّهَا يُطْلَى بِهَا السُّفْنُ، وَيُدُهَّنُ بِهَا الْجُلُودُ، وَيَسْتَصْبِحُ بِهَا النَّاسُ فَقَالَ: لَا، هُوَ حَرَامٌ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عِنْدَ ذَلِكَ: قَاتِلِ اللَّهُ الْيَهُودَ، إِنَّ اللَّهَ لَمَّا حَرَّمَ شُحُومَهَا جَمَلُوهُ ثُمَّ بَاعُوهُ فَأَكَلُوا ثَمَنَهُ

1018. Cabir İbn Abdullah ؓ Məkkənin fəth edildiyi il Peyğəmbərin ﷺ Məkkədə ikən belə dediyini eşitmişdir: "Allah və Onun Elçisi şərabın, ölü heyvanın, donuzun və bütlərin satılmasını haram etmişdir." (Ona) dedilər: "Ya Rəsulullah, gəmilərin (böyürlərinin və altının) cilalanması, dərilərin yağlanması və (evlərin və s.) işıqlandırılması üçün istifadə edilən ölü heyvanın piyi haqqında nə deyə bilərsən?" Peyğəmbər: "Xeyr, bu haramdır!" deyərək buyurdu, sonra da əlavə edib dedi: "Allah yəhudiləri məhv etsin! Allah onlara heyvanın piyindən (istifadə etməyi) haram buyurduqda, onlar onu əridib satdılar və pulunu yedilər." (Buxari 2236, Muslim 4132, 1581/71)

حدیث عُمَرَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: بَلَغَ عُمَرَ أَنَّ فُلَانًا بَاعَ حَمْرًا فَقَالَ: قَاتَلَ اللَّهُ فُلَانًا، أَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: قَاتَلَ اللَّهُ الْيَهُودَ، حُرِّمَتْ عَلَيْهِمُ الشُّحُومُ فَحَمَلُوهَا فَبَاعُوهَا

1019. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Ömər İbn Xattaba رضي الله عنه xəbər çatdı ki, filankəs şərab satır. Ömər: “Allah onu öldürsün! Rəsulullahın صلى الله عليه وسلم belə buyurduğunu eşitdim: “Allah Yəhudiləri öldürsün (lənət etsin). Onlara (heyvanların) piyləri haram edildi. Lakin onlar bu yağları əritdilər və satdılar”. (Buxari 2223, Muslim 4134, 1582/72)

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: قَاتَلَ اللَّهُ الْيَهُودَ، حُرِّمَتْ عَلَيْهِمُ الشُّحُومُ فَبَاعُوهَا وَأَكَلُوهَا أَثْمَانَهَا

1020. Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allah Yəhudilərə lənət etsin. Onlar (heyvanların) piyləri haram edilmişdir. Lakin onlar bu yağları satdılar və gəlirini də yedilər”. (Buxari 2224, Muslim 4136, 4137, 1583/73)

الربا

Riba Babı

حدیث أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا تَبِيعُوا الذَّهَبَ بِالذَّهَبِ إِلَّا مِثْلًا بِمِثْلٍ، وَلَا تَشْتَفُوا بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ، وَلَا تَبِيعُوا الْوَرِقَ بِالْوَرِقِ إِلَّا مِثْلًا بِمِثْلٍ، وَلَا تَشْتَفُوا بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ، وَلَا تَبِيعُوا مِنْهَا غَائِبًا بِنَاجِزٍ

1021. Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Qızılı qızıla ancaq (ikisi də) eyni olduğu halda dəyişin və birini digərindən artıq etməyin⁷⁷. Gümüşü də gümüşə (ikisi də) ancaq eyni olduğu halda dəyişin və birini digərindən artıq etməyin. Bir də ki, əldə olmayan (qızıl və gümüşü) əldə olana dəyişməyin⁷⁸”. (Buxari 2177, Muslim 4138, 1584/75)

النهي عن بيع الورق بالذهب ديناً

Qızıl Və Gümüşün Nisyə Satmağın Qadağan Edilməsi

⁷⁷ Az verib çox almayın, yaxud əksinə, çox verib az almayın.

⁷⁸ Bununla Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم qızılın və gümüşün nisyə olaraq alınmasını və ya satılmasını qadağan etmişdir. Bu mübadilə yalnız əlbəəl olmalıdır.

حديث البراء بن عازب، وزيد بن أرقم عن أبي المنهال، قال: سألت البراء بن عازب، وزيد بن أرقم عن الصرْفِ فكلُّ واحدٍ منهما يقول: هذا خيرٌ مِنِّي، فكلاهما يقول: نهى رسولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عن بيعِ الذهبِ بالورقِ دينا

1022. Əbu Minhal demişdir: “Mən Bəra İbn Azibdən ﷺ və Zeyd İbn Ərqamdan ﷺ mübadilə barəsində soruşdum. Onların hər biri (digəri haqqında): “O məndən yaxşı (bilir)” dedi, sonra ikisi də eyni cavabı verdi: “Peyğəmbər ﷺ qızılı borc olaraq gümüşlə dəyişdirməyi qadağan etmişdir”. (Buxari 2180, 2181, Muslim 4156, 1589/87)

حديث أبي بكر رضي الله عنه، قال: نهى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عن الفِضَّةِ بِالْفِضَّةِ، وَالذَّهَبِ بِالذَّهَبِ إِلَّا سَوَاءً بِسَوَاءٍ، وَأَمَرَنَا أَنْ نَبْتَاعَ الذَّهَبَ بِالْفِضَّةِ كَيْفَ شِئْنَا، وَالْفِضَّةَ بِالذَّهَبِ كَيْفَ شِئْنَا

1023. Əbu Bəkr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gümüşü gümüşlə, qızılı qızılı dəyişməkdən (satmaqdan) qadağan etdi (Başqa rəvayətdə: Sələmdir, yalnız onun eyni miqdarda və əlbəəl dəyişdirilməsi istisnadır). Yalnız ikisi də eyni olduğu zaman dəyişmək müstəsnadır. Peyğəmbər ﷺ bizlərə Qızılı gümüşlə, gümüşü də qızılı istədiyiniz kimi (çəki, miqdar fərq etmədən) dəyişdirə bilərsiniz deyə əmr etdi”. (Buxari 2182, 2132, Muslim 4157, 1590/88)

بيع الطعام مثلاً بمثل

(Buğda Və Arpanın) Misli Mislinə Satılması

حديث أبي سعيد الخدري وأبي هريرة، أن رسولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَعْمَلَ رَجُلًا عَلَى خَيْبَرَ، فَجَاءَهُ بِنَمْرٍ جَنِيْبٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَكُلْ نَمْرَ خَيْبَرَ هَكَذَا قَالَ: لَأَ، وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا لَنَأْخُذُ الصَّاعَ مِنْ هَذَا بِالصَّاعَيْنِ، وَالصَّاعَيْنِ بِالثَّلَاثَةِ؛ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَأَ تَفْعَلُ، بَعِ الْجَمْعَ بِالذَّرَاهِمِ، ثُمَّ ابْتَاعَ بِالذَّرَاهِمِ جَنِيْبًا

1024. Əbu Səid əl-Xudri və Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir nəfəri Xeybərə əmir təyin etdi. O adam Peyğəmbərə ﷺ cənib xurmaları gətirdikdə Peyğəmbər ﷺ soruşdu: “Xeybərin bütün xurmaları belədir?” Adam: “Vallahı, xeyr, ya Rəsulullah! Biz iki saa (başqa xurmadan) verib əvəzində bir saa (bu xurmadan), həmçinin üç saa (başqa xurmadan) verib əvəzində iki saa (bu xurmadan) götürürük” deyə cavab verdi. Peyğəmbər: “Belə etmə! Ənvəlcə (əlində olan) xurmaları dirhəmə sat, sonra da cənibi dirhəmlə al.” (Buxari 2201-2202, 2303, 4244, 4245, Muslim 4166, 1593/95)

حدیثِ اَبی سَعِیدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ بِلَالٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَمْرٍ بَرْنِيٍّ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مِنْ أَيْنَ هَذَا قَالَ بِلَالٌ: كَانَ عِنْدَنَا تَمْرٌ رَدِيٌّ، فَبِعْتُ مِنْهُ صَاعَيْنِ بِصَاعٍ لِنُطْعَمَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ أَوْهٌ أَوْهٌ عَيْنُ الرَّبَِّا عَيْنُ الرَّبَِّا لَا تَفْعَلْ وَلَكِنْ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تُشْتَرِيَ، فَبِعِ التَّمْرَ بِيَعِ آخَرَ ثُمَّ اشْتَرِهِ

1025. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Bilal ﷺ Peyğəmbərə ﷺ bərnə xurması gətirdi. Peyğəmbər ﷺ ondan soruşdu: “Bu haradandır?” Bilal: “Bizim köhnə xurmamız var idi. Mən köhnə xurmalardan iki saa verib bir saa (əla növ) xurma aldım ki, Peyğəmbər ﷺ ondan yesin. Peyğəmbər: “Ax! Ax! Bu, əsl ribadır! Bu, əsl ribadır! (Bir də) belə şey eləmə! Əgər (əla) növ xurma almaq istəyirsənsə, onda əvvəlcə köhnə xurmanı sat, sonra (istədiyini) xurmanı al.” (Buxari 2312, Muslim 4167, 4168, 1594/96)

حدیثِ اَبی سَعِیدِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا نُرْزَقُ تَمْرَ الْجَمْعِ، وَهُوَ الْخَلْطُ مِنَ التَّمْرِ، وَكُنَّا نَبِيعُ صَاعَيْنِ بِصَاعٍ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا صَاعَيْنِ بِصَاعٍ، وَلَا دِرْهَمَيْنِ بِدِرْهَمٍ

1026. Əbu Səid ﷺ demişdir: “Bizə qarışıq xurma verilərdi. Biz də bundan iki saa verib əvəzində bir saa (daha keyfiyyətli) xurma satın alardıq. Belə olduqda Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İki saa verib əvəzində bir saa almaq, iki dirhəm verib əvəzində bir dirhəm almaq olmaz.” (Buxari 2080, Muslim 4169, 1595/98)

حدیثِ اَبی سَعِیدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَأُسَامَةَ عَنِ أَبِي صَالِحِ الرَّيَّاتِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، يَقُولُ: الدِّينَارُ بِالدِّينَارِ وَالدِّرْهَمُ بِالدِّرْهَمِ (قَالَ) فَقُلْتُ لَهُ: فَإِنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ لَا يَقُولُهُ: فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ: سَأَلْتُهُ فَقُلْتُ سَمِعْتَهُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ وَحَدَّثَهُ فِي كِتَابِ اللهِ قَالَ كُلُّ ذَلِكَ لَا أَقُولُ، وَأَنْتُمْ أَعْلَمُ بِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنِّي، وَلَكِنِّي أَحْبَبْتُ أَنْ أُسَامَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا رَبَّا إِلَّا فِي النَّسِيبَةِ

1027. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ demişdir: “Dinarı dinara, dirhəmi dirhəmə⁷⁹ (dəyişmək olar).” (Hədisi rəvayət edən Saleh) demişdir: “Mən ona dedim: “İbn Abbas ﷺ belə demir axı?!” Əbu Səid ibn Abbasdan: “Sən bunu Peyğəmbərdən ﷺ eşitmişən, yoxsa Allahın Kitabında tapmışan?” deyə soruşdu. İbn Abbas: “Bu mənim sözüüm deyil. Siz Allahın Elçisini ﷺ məndən yaxşı tanıyırsınız. Mən ancaq Usamənin mənə rəvayət etdiyini deyə bilərəm ki, Peyğəmbər ﷺ belə buyurmuşdur: “Sələm ancaq nisyə alverdədir”⁸⁰. (Buxari 2178, 2179, Muslim 4172, 1596/101)

أخذ الحلال وترك الشبهات

⁷⁹ Qeyd etmək lazımdır ki, burada dinar və dirhəm deyildikdə, bunların dəyərindən başqa çəkisi də nəzərdə tutulur. Yəni həmin çəkiddə olan malları dəyişdirmək olar.

⁸⁰ Bu ancaq eyni cinsdən olan malların mübadiləsinə aiddir.

Halal İlə Əməl Etmək Və Şübhəli Şeyləri Tərk Etmək

حدِيثُ الثُّعْمَانِ بْنِ بَثِيرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْحَلَالُ بَيْنٌ، وَالْحَرَامُ بَيْنٌ، وَبَيْنَهُمَا مُشَبَّهَاتٌ لَا يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ؛ فَمَنْ اتَّقَى الْمُشَبَّهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ كَرَّاعِي يَرَعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يُوَاقِعَهُ؛ أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى، أَلَا إِنَّ حِمَى اللَّهِ فِي أَرْضِهِ مَحَارِمُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْحَسَدِ مُضْعَغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْحَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْحَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ

1028. Numən İbn Bəşir ؓ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Halal da bəllidir, haram da. Bunların arasında (halal yaxud haram olduğu bəlli olmayan bəzi) şübhəli şeylər vardır ki, çox insanlar bunu bilməzlər. Kim şübhəli şeylərdən çəkinsə, dinini və namusunu qorumuş olar. Kim şübhəli şeylərə dalsa, (mal-qarasını) qoruğun kənarında otaran çoban kimi, çox keçməz qoruğa düşər. Bilin ki, hər bir hökmdarın qoruğu vardır. Bilin ki, Allahın yer üzündəki qoruğu haram buyurduğu şeylərdir. Diqqət edin! Bədəndə bir ət parçası vardır. Əgər o yaxşı olarsa, bütün bədən yaxşı olar, yox əgər korlanarsa, bütün bədən korlanır. Bilin ki, o (ət parçası) qəlbdir.” (Buxari 52, Muslim 4178, 1599/107)

بيع البعير واستثناء ركوبه

Dəvəni Satıb Tərkinə Minməyi İstisna Etmək

حدِيثُ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ كَانَ يَسِيرُ عَلَى جَمَلٍ لَهُ قَدْ أَعْيَا، فَمَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَرَبَهُ، فَدَعَا لَهُ، فَسَارَ بِسَيْرٍ لَيْسَ يَسِيرٌ مِثْلَهُ، ثُمَّ قَالَ: بَعْنِيهِ بِوَقِيَّةٍ قُلْتُ: لَا تُنْمَ قَالَ: بَعْنِيهِ بِوَقِيَّةٍ فَبِعْتُهُ، فَاسْتَشْنَيْتُ حُمْلَانَهُ إِلَى أَهْلِي، فَلَمَّا قَدِمْنَا أَتَيْتُهُ بِالْجَمَلِ، وَتَقَدَّيْتُ تَمَنَّهُ، ثُمَّ انْصَرَفْتُ، فَأَرْسَلَ عَلَيَّ إِثْرِي، قَالَ: مَا كُنْتُ لَأُخَذَ جَمَلُكَ، فَخُذْ جَمَلَكَ ذَلِكَ فَهُوَ مَالُكَ

1029. Cabir ؓ rəvayət edir ki, özünə aid bir dəvə üzərində səfər edirdim. Dəvəm yorulmuşdu. Peyğəmbər ﷺ yanıma gəlib dəvəyə əli ilə vurdu və dua etdi. Bundan sonra yorğun dəvə heç yorulmamış daha sürətlə yeriməyə başladı. Peyğəmbər: “Bu dəvəni mənə bir Vaqiyyə müqabilində (qırx dirhəm güümüşə) sat” deyə buyurdu. Cabir: “Xeyr, satmaram” dedi. Peyğəmbər: “Bu dəvəni mənə bir Vaqiyyə müqabilində sat” deyə buyurdu. Bu dəfə mən dəvəni ona satdım. Lakin məni ailəmin yanına minikdə aparmasını istədim. Mədinəyə gəldikdə dəvəni Peyğəmbərə ﷺ gətirdim. Peyğəmbər ﷺ mənə (filankəsin əliylə) dəvəmin pulunu verdi. Dönüb gedərkən arxamdan xəbərçi göndərüb məni çağırdı və buyurdu: “Mən sənin dəvəni almaram, bu dəvəni götür, o sənin malındır”. (Buxari 2718, Muslim 4182, 715/109)

حديث جابر بن عبد الله، قال: غزوت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: فتلاحق بي النبي صلى الله عليه وسلم وأنا على ناضح لنا قد أعيا فلا يكاد يسير، فقال لي: ما لبعيرك قال: قلت: عبي قال: فتخلف رسول الله صلى الله عليه وسلم فزجره ودعا له، فما زال بين يدي الإبل فدامها يسير، فقال لي: كيف ترى بعيرك قال قلت: بخير، قد أصابته بركتك قال: أفتبعنيه قال: فاستحييت، ولم يكن لنا ناضح غيره، قال قلت: نعم قال: فبعنيه فبعته إياه على أن لي فقار ظهره حتى أبلغ المدينة، قال، فقلت: يا رسول الله إني عروس فاستأذنته فأذن لي فتقدمت الناس إلى المدينة، حتى أتيت المدينة، فلقيت خالي فسألني عن البعير، فأخبرته بما صنعت فيه فلامني قال: وقد كان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لي حين استأذنته: هل تزوجت بكرا أم تبيبا فقلت: تزوجت تبيبا فقال: هلا تزوجت بكرا تلبغها وتلاعبك قلت يا رسول الله توفى والدي، أو استشهد ولي أخوات صغار، فكرهت أن أتزوج مثلهن فلا تؤدبهن ولا تقوم عليهن، فتزوجت تبيبا لتقوم عليهن وتؤدبهن قال: فلما قدم رسول الله صلى الله عليه وسلم المدينة، عدوت عليه بالبعير، فأعطاني ثمنه وردده علي

1030. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərlə ﷺ bərabər döyüşlərin birində idik. Yolda Peyğəmbər ﷺ mənə çatdı. Mən bizə aid olan su daşıyan bir dəvənin üzərində idim. Dəvə yorulmuşdu, heç yerimirdi. Peyğəmbər: “Sənin dəvənə nə olub” deyə buyurdu. Mən: “Yorulub” dedim. Peyğəmbər ﷺ dəvənin arxa tərəfinə keçib dəvəni danladı və dua etdi. Bundan sonra mənim dəvəm digər dəvələrin önündə gedirdi. Peyğəmbər: “Dəvən necədir?” deyə buyurdu. Mən: “Dəvə xeyirlə bərabərdir, ona sənin bərəkətin dəymişdir” dedim. Peyğəmbər: “Onu mənə satarsan?” deyə buyurdu. Cabir: “Mən, Peyğəmbərdən ﷺ utandım. Halbuki bizim ondan başqa su daşıma dəvəmiz yox idi. Bəli, sataram” dedim. Peyğəmbər: “Elə isə onu mənə filan qiymətə ver” deyə buyurdu. Mən də dəvəni Mədinəyə evə çatana qədər belində getmək şərtilə satdım. Cabir: “Ya Rəsulullah! Mən evliyəm!” dedim və ondan öndə getmək üçün izn istədim. O, da mənə izn verdi. Mən də Mədinəyə çatmaq üçün insanları önünə keçdim. Məni evdə dayım qarşıladı və dəvə barəsində soruşdu. Ona dəvə ilə olan hadisəni danışdım. O, da başqa dəvəmiz olmadığı üçün satdığımıza görə məni danladı. Cabir: “Mən Peyğəmbərdən ﷺ izn istədiyim vaxt mənə: “Qızla, yoxsa dul ilə evləndin” deyə buyurdu. Mən: “Dul ilə” dedim. Peyğəmbər: “Sən onunla, onun da səninlə oynayacaq bir qızla evlənsəydin?” deyə buyurdu. Mən: “Ya Rəsulullah! Atam şəhid oldu. Mənim kiçi yaşda bacılarım var. Onlara baxmayacaq, işlərini görməyəcək bir qızla evlənməyi istəmədim. Onları bütün işlərini görsün deyə dul ilə evləndim. Mədinəyə gəldikdə dəvəni Peyğəmbərə ﷺ gətirdim. O, da mənə dəvənin pulunu verdi, həm də dəvəni mənə geri qaytardı”. (Buxari 2967, Muslim 4184, 715/110)

حديث جابر بن عبد الله، قال: اشتري مني النبي صلى الله عليه وسلم بعيرا بقرتين ودرهم أو درهمين، فلما قدم صرارا أمر ببقره فدبحت، فأكلوا منها، فلما قدم المدينة أمرني أن آتي المسجد فأصلي ركعتين، ووزن لي ثمن البعير

1031. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ məndən iki Vaqiyyəyə, bir dirhəm və ya iki dirhəm müqabilində bir dəvə aldı. Sırar adlanan yerə çatdıqda əmr etdi bir inək kəsildi və cəmaat ondan yedilər. Mədinəyə gəldiyimiz zaman isə çənə məscidə gəlib iki rükət namaz qılmağımı əmr etdi və dəvəyə düşəcək pulu çəkib verdi mənə". (Buxari 3089, Muslim 4189, 715/115)

من استسلف شيئاً ففضى خيراً منه وخيركم أحسنكم قضاء

Bir Kimsənin Borc Alıb Ondan Daha Xeyirlisini Verməklə Borcunu Ödəməsi Və: "Sizin Ən Xeyirliniz Borcunu Ən Yaxşı Ödəyəninizdir"

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رجلاً أتى النبي صلى الله عليه وسلم يتقاضاه فأغلظ، فهمم به أصحابه، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: دعوه، فإن لصاحب الحق مقالا ثم قال: أعطوه شيئاً مثل سنته قالوا: يا رسول الله إلا أمثل من سنته فقال: أعطوه، فإن من خيركم أحسنكم قضاء

1032. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib ondan borcunu tələb etməyə başladı və onunla kobud danışdı. Peyğəmbərin ﷺ əshabələri ona qulaqburması vermək istədikdə Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Ona dəyməyin! Həqiqətən, borc yiyəsinin danışmağa haqqı var." Sonra əlavə edib dedi: "Ona dəvəsi yaşında olan bir dəvə verin!". Səhabələr: "Ya Rəsulullah, bizdə olan dəvə onun dəvəsindən yaşlıdır". Peyğəmbər: "(Bunu) ona verin! Həqiqətən, sizin ən xeyirliniz, (borcunu) ən gözəl şəkildə ödəyəninizdir." (Buxari 2306, Muslim 4194, 1601/120)

الرهن وجوازه في الحضرة كالسفر

Girov, Səfərdə Və Daim Yaşadığı Yerdə Girov Qoymağın İcazəli Olması

حديث عائشة، أن النبي صلى الله عليه وسلم اشترى طعاماً من يهودي إلى أجل، ورهنه درعاً من حديد

1033. Aişə رضى الله عنها Peyğəmbər ﷺ bir Yəhudidən bir neçə müddətə ödəmək şərtilə buğda alır. Və ona dəmirdən zirehini girov qoyur". (Buxari 2068, 2386, Muslim 4199, 1603/125)

السلم

سَلَامٌ (بِرِ نَعْجَ اِئْلِكِ سَاتِشِ اِئْمَاكِ) بَابِ

حدیث ابن عباس، قَالَ: قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَهُمْ يُسَلِفُونَ بِالتَّمْرِ السَّنَتَيْنِ وَالثَّلَاثَ، فَقَالَ: مَنْ أَسْلَفَ فِي شَيْءٍ فَنِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ

1034. İbn Abbas ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Mədinəyə gəldiyi zaman (Mədinə) sakinləri bir il və ya iki ildən sonra alacaqları xurmanın pulunu qabaqcadan ödəyərdilər. Onda Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim (alacağı xurmanın) pulunu qabaqcadan ödəmək istəyirsə, qoy müəyyən edilmiş çəkisinə və miqdarına görə (pul) ödəsin, təyin edilmiş vaxtda (veriləcəyinə) görə” (Buxari 2240, Muslim 4202, 1604/127)

النهي عن الحلف في البيع

Alış-Verişdə And İçməkdən Nəhy

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْحَلْفُ مُنْفَقَةٌ لِلسَّلْعَةِ، مَمْحَقَةٌ لِلْبِرْكَاتِ

1035. Əbu Hureyra ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “(Yalandan) and içmək malın satılmasına rəvac versə də, onun bərəkətini aparır.” (Buxari 2087, Muslim 4209, 1606/131)

الشفعة

Şəriklik

حدیث جابر بن عبد الله، قَالَ: قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالشُّفْعَةِ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقَسِّمْ، فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِفَتِ الطُّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ

1036. Cabir İbn Abdullah ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bölünməyən hər bir şeydə şəriklik hökmü verdi. Sərhədlər bölünübsə, yollar təyin edilübsə artıq şəriklik haqqı yoxdur”. (Buxari 2257, 2496, Muslim 4213, 1608/134)

غرز الحشب في جدار الجار

Qonşunun Divarına Ağac Salmaq

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَمْنَعُ حَارٌّ حَارُّهُ أَنْ يَغْرَزَ حَشْبَهُ فِي حِدَارِهِ، ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ: مَالِي أَرَاكُمْ عَنْهَا مُعْرِضِينَ وَاللَّهِ لَأَرْمِيَنَّ بِهَا بَيْنَ أَكْتَأَفِكُمْ

1037. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Heç kəs öz qonşusuna onun divarı dibində ağac basdırmağına mane olmamalıdır.” Sonra Əbu Hureyra ﷺ (onu dinləyənlərə) dedi: “Nə üçün siz bu işdən boyun qaçırırsınız? Vallahi, mən bunu sizə daim xatırladacağam.” (Buxari 2463, Muslim 4215, 1609/136)

تحريم الظلم وغصب الأرض وغيرها

Zülm, Yer Qəsb Etmək Və S. Haram Olması

حدیث سعيد بن زيد بن عمرو بن نفيل، أنه خاصمته أروى في حق، زعمت أنه انتقصه لها، إلى مروان، فقال سعيد: أنا أنتقص من حقها شيئاً أشهد لسمعت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول: من أخذ شبراً من الأرض ظلماً فإنه يطوفه يوم القيامة من سبع أرضين

1038. Səid İbn Zeyd İbn Amr İbn Nofəl ﷺ deyir ki, Ərva Bintu Uveys iddia etdi ki, Səid İbn Zeyd ﷺ onun haqqını tapdalamışdır deyə Mədinə vəlisi Mərvan İbn Həkəmə şikayət etdi. Bu şikayət görə Səid: “Mən bu qadının haqqını tapdalamışam? Şəhadət edirəm mən Rəsulullahdan ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Hər kim zülm edərək bir qarış yer belə alarsa heç şübhə yox ki, Qiyamət günü (həmən yer parçası) yeddi qat onun boynuna halqa (formasında) salınacaqdır”. (Buxari 3198, Muslim 4220, 1610/140)

حدیث عائشة عن أبي سلمة، أنه كانت بينه وبين أناسٍ خصومة، فذكر لعائشة، فقالت: يا أبا سلمة اجنّب الأرض، فإن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: من ظلم قيد شبرٍ من الأرض طوفه من سبع أرضين

1039. Əbu Sələmə İbn AbdurRahman İbn AUF ﷺ, özü ilə qövmündən bəzi kimsələr arasında münaqişə yarandığı zaman bunu Aişəyə ərz etdi. Aişə: “Ey Əbu Sələmə! Yer (torpaq) qəsb etməkdən çəkin. Peyğəmbər buyurmuşdu: “Hər kim zülm edərək bir qarış yer belə alarsa heç şübhə yox ki, Qiyamət günü (həmən yer parçası) yeddi qat onun boynuna halqa (formasında) salınacaqdır”. (Buxari 2453, Muslim 4222, 1612/142)

قدر الطريق إذا اختلفوا فيه

Yol Haqqında İxtilaf Edildikdə Yolun Nəqədər Olacağı

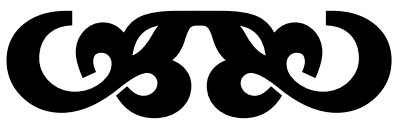
حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قَضَى النَّبِيُّ، إِذَا تَشَاجَرُوا فِي الطَّرِيقِ، بِسَبْعَةِ أَدْرَعٍ

1040. Əbu Hureyra رضي الله عنه demişdir: “Peyğəmbər ﷺ hökm vermişdir ki, əgər yol üstündə mübahisə düşərsə, keçid üçün yeddi ərəş enində yol saxlamaq lazımdır.” (Buxari 2473, Muslim 4224, 1613/143)

كتاب الفرائض

Miras Kitabı

أَلْحَقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا، فَمَا بَقِيَ فَلْأُولَىٰ رَجُلٍ ذَكَرَ

Mirası Əhlinə Vermək, Yerdə Qalanı Ən Yaxın Olan Kişiyə Vermək

حدیث ابن عباس، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَلْحَقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا، فَمَا بَقِيَ فَهُوَ لِأُولَىٰ رَجُلٍ ذَكَرَ

1041. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Miras paylarını sahiblərinə verin⁸¹. Yerdə qalanı isə (ata tərəfdən) ən yaxın olan kişiyə verilir.” (Buxari 6732, 6735, Muslim 4226, 1615/2)

ميراث الكلاله

Valideyni Və Övladı Olmayanın Mirası

حدیث جابر بن عبد الله، قَالَ: مَرَضْتُ مَرَضًا فَأَتَانِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْرِدُنِي وَأَبُو بَكْرٍ، وَهُمَا مَاشِيَانِ، فَوَجَدَانِي أُغْمِي عَلَيَّ، فَتَوَضَّأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ صَبَّ وَضْوءَهُ عَلَيَّ، فَأَفَقْتُ، فَإِذَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ أَصْنَعُ فِي مَالِي كَيْفَ أَقْضِي فِي مَالِي فَلَمْ يُجِبْنِي بِشَيْءٍ حَتَّى نَزَلَتْ آيَةُ الْمِيرَاثِ

1042. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, bir xəstəliyə tutulmuşdum. (Vəda həcci zamanı) Peyğəmbər ﷺ Əbu Bəkr ﷺ ilə bərabər yanıma xəstə ziyarətinə gəlmişdilər. Onlar məni huşumu itirmiş halda gördülər. Peyğəmbər dəstəmaz aldı və dəstəmaz suyundan mənim üzərimə çırpdı. Ayıldım və Peyğəmbəri ﷺ görən kimi: “Ya Rəsulullah! Mən malım haqqında necə edim? Malım barədə necə hökm edim? dedim. Miras ayəsi nazil olana qədər Peyğəmbər ﷺ mənə bir şey demədi (*ən-Nisa 11, 12, 176*)”. (Buxari 5651, Muslim 4230, 1616/5)

آخر آية أنزلت آية الكلاله

Son Olaraq Nazil Olan Ayə Kələlə Ayəsidir

حدیث البراء رضي الله عنه، قَالَ: آخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ بَرَاءَةً، وَآخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ يَسْتَفْتُونَكَ

⁸¹ Bax: “ən-Nisa” surəsi, 11, 12 və 176.

1043. Bəra İbn Azim رضي الله عنه rəvayət edir ki, ən son nazil olan surə Bərəə (*ət-Tövba*) surəsidir. Ən son nazil olan ayə: “Səndən fətva istərlər...” ayəsidir” dedi. (Buxari 4605, Muslim 4237, 4238, 4239, 1618/14)

من ترك مالا فلورثته

Hər Kim Bir Mal Tərk Edərsə O, Mal Mirascıdır

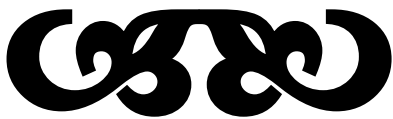
حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُؤْتِي بِالرَّجُلِ الْمُتَوَفَّى، عَلَيْهِ الدَّيْنُ، فَيَسْأَلُ: هَلْ تَرَكَ لِدِينِهِ فَضْلاً فَإِنْ حَدَّثَ أَنَّهُ تَرَكَ لِدِينِهِ وَقَاءَ صَلَّى وَإِلَّا، قَالَ لِلْمُسْلِمِينَ: صَلُّوا عَلَيَّ صَاحِبِكُمْ فَلَمَّا فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ الْفُتُوحَ، قَالَ: أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ، فَمَنْ تَوَفَّى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَتَرَكَ دِينًا فَعَلَى فَضَاؤُهُ، وَمَنْ تَرَكَ مَالاً فَلِوَرَثَتِهِ

1044. Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına borcu olduğu halda ölmüş bir kimsənin cənazəsi gətirildiyi zaman Peyğəmbər: “Bu kimsə borcunu qaytarmaq üçün bir şeylər tərk etdimi?” deyə soruşardı. Əgər o, kimsənin borcu ödəmək üçün bir şeylər buraxdığı söylənsəydi (və ya kimsə onun borcunu ödəmək üçün üzərinə götürsəydi) onun cənazə namazını qıldırı. Əks halda müsəlmanlara xitabən: “Qardaşınızın cənazə namazını sizlər qılın” deyə buyurardı. Nəhayət Allah ona bir çox fəthlər müyəssər etdikdən sonra: “Mən bütün möminlərə öz nəfsimdən daha yaxınam. Artıq hər kim üzərində bir borc buraxarsa o, borcu ödəmək mənə aiddir. Hər kim də bir mal buraxarsa o, mal mirascılarına aiddir” deyə buyurdu. (Buxari 2298, 5371, Muslim 4242, 1619/14)

کتاب الهیات

Hədiyyə Kitabı

كراهة شراء الإنسان ما تصدق به من تصدق عليه

Sədəqə Verdiyi Kimsədən Verdiyi Hədiyyəni Geri Pulla Almağın Bəyənilməməsi

حديث عُمر رضي الله عنه، قَالَ: حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَأَصَاعَهُ الَّذِي كَانَ عِنْدَهُ، فَأَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِيَهُ، وَظَنَنْتُ أَنَّهُ يَبِيعُهُ بِرِخْصٍ، فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: لَا تَشْتَرِ، وَلَا تُعَدُّ فِي صَدَقَتِكَ وَإِنْ أَعْطَاكَه بِدِرْهَمٍ، فَإِنَّ الْعَائِدَ فِي صَدَقَتِهِ كَالْعَائِدِ فِي قَيْئِهِ

1045. Ömər ؓ demişdir: “Mən bir nəfərə Allah yolunda (vuruşsun deyə) at bağışladım. Lakin o, lazımcına atın qayğısına qalmadı. Onda mən atımı satın almaq istədim və elə güman etdim ki, o bunu mənə ucuz qiymətə satar. Bu haqda Peyğəmbərdən ﷺ soruşduqda o (mənə) dedi: “Onu sənə bir dirhəmə versə belə, nə (onu) satın al, nə də verdiyin sədəqəni geri götür. Çünki verdiyi sədəqəni geri götürən adam, qusduğunu yeyən adama bənzəyir.” (Buxari 1490, Muslim 4248, 1620/1)

حديث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَوَجَدَهُ يَبِيعُ، فَأَرَادَ أَنْ يَشْتَرِيَهُ، فَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: لَا تَبْتَعْهُ وَلَا تُعَدُّ فِي صَدَقَتِكَ

1046. Abdullah İbn Ömər ؓ rəvayət edir ki, atam Ömər İbn Xattab ؓ bir kimsəyə Allah yolunda cihad üçün at verdi. Sonra həmənin atın satıldığını eşitdikdə onu geri almaq istədi və (bu barədə) Rəsulullahdan ﷺ soruşdu. Peyğəmbər: “O, atı geri almavə sədəqənə geri dönmə” deyə buyurdu. (Buxari 2971, 3002, Muslim 4252, 1621/3)

تحريم الرجوع في الصدقة والهبة بعد القبض إلا ما وهبه لولده وإن سفل

Hədiyyəni Və Sədəqəni Verdikdən Sonra Ondən Geri Almağın Haram Olması Yalnız Övladına Və Ya Övladının Övladına Verdiyi Müstəsna Dır

حديث ابن عباس، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْعَائِدُ فِي هَبْتِهِ كَالْكَلْبِ يَبِيعُ ثُمَّ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ

1047. İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Verdiyi hədiyyəni geri götürən adam, qusduqdan sonra qayıdıb qusduğunu yeyən itə bənzəyir.” (Buxari 2589, Muslim 4261, 1622/8)

Övladlar Arasında Hədiyyə Verərkən Bir Övladı Digərlərindən Üstün Tutmağın Bəyənilməməsi

حديث الثُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، أَنَّ أَبَاهُ أَتَى بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: إِنِّي نَحَلْتُ ابْنِي هَذَا غُلَامًا، فَقَالَ: أَكُلَّ وَلَدِكَ نَحَلْتُ مِثْلَهُ قَالَ: لَا، قَالَ: فَارْجِعْهُ

1048. Numanın atası Bəşir İbn Sad, Numanı ﷺ Rəsulullahın ﷺ yanına gətirib: “Mən bu oğlum Numana bir kölə vermişəm” dedi. Rəsulullah: “Uşaqlarının hamsına bunun bənzərini verdinmi?” deyə buyurdu. Bəşir: “Xeyr” dedi. Peyğəmbər: “Elə isə bunu da geri al” deyə buyurdu. (Buxari 2586, Muslim 4262, 1623/9)

حديث الثُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ عَنِ عَامِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الثُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ وَهُوَ عَلَى الْمَنْبَرِ يَقُولُ: أَعْطَانِي أَبِي عَطِيَّةً، فَقَالَتْ عَمْرَةُ بِنْتُ رَوَاحَةَ، لَا أَرْضَى حَتَّى تُشْهَدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: إِنِّي أَعْطَيْتُ ابْنِي مِنْ عَمْرَةَ بِنْتُ رَوَاحَةَ عَطِيَّةً، فَأَمَرْتَنِي أَنْ أَشْهَدَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: أَعْطَيْتَ سَائِرَ وَلَدِكَ مِثْلَ هَذَا قَالَ: لَا قَالَ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ قَالَ: فَرَجَعَ، فَردَّ عَطِيَّتَهُ

1049. Numan İbn Bəşir ﷺ minbərdə ikən demişdir: “(Bir dəfə) atam mənə bir hədiyyə verdi. Lakin (anam) Amra Bint Rəvaha (ona): “Sən Peyğəmbəri ﷺ şahidlik etməyə çağırma yəncə mən buna razılıq verən deyiləm” dedi. Onda atam Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Mən Amra Bint Rəvahadan olan oğluma hədiyyə verdim. Lakin (yoldaşım) məndən səni buna şahid tutmağımı istədi, ya Rəsulullah”. Peyğəmbər: “O biri övladlarına da bu cür hədiyyə verdinmi?”. (Atam): “Xeyr!” deyə cavab verdi. Onda Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahdan qorxun və övladlarınıza (olan münasibətdə) ədalətli olun!”. Bundan sonra (atam) qayıdıb hədiyyəsini geri götürdü. (Buxari 2587, Muslim 4267, 1623/13)

العمرى

Umra⁸² Hədiyyəsi

⁸² Bu, islamaqədərki dövrdə ərəblər arasında yayılmış hədiyyə üslubudur. “Umra” belə idi ki, bir nəfər başqa birisinə ömürlük olaraq bir mülkü hədiyyə edərdi və əgər bu adam ölürsə, hədiyyə yenidən sahibinə qaytarılırdı. “Ruqbə” də belə idi ki, bir nəfər başqa birisinə hədiyyə etmək istədikdə deyərdi: “Mən bu evi sənə ömürlük hədiyyə edirəm. Əgər mən birinci ölsəm, ev sənə olsun, yox əgər sən məndən əvvəl ölsən, ev

حديث جَابِرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: فَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْعُمْرَى، أَنَّهَا لِمَنْ وَهَبَتْ لَهُ

1050. Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ hökm etmişdir ki, “Umra” hədiyyəsi, onun verildiyi adama məxsusdur.” (Buxari 2625, Muslim 4280, 1625/25)

حديث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الْعُمْرَى جَائِزَةٌ

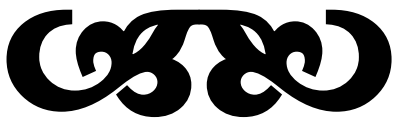
1051. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Umra caizdir”. (Buxari 2626, Muslim 4289, 1626/32)

yenidən mənim olacaq.” Tərəflərdən hər biri digərinin ölümünü gözlədiyinə görə bu növ hədiyyə qadağan edilmişdir.

كتاب الوصية

Vəsiyyət Kitabı

كتاب الوصية

Vəsiyyət Kitabı

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: ما حق امرئ مسلم له شيء يوصي فيه يبيت ليلتين إلا ووصيته مكتوبة عنده

1052. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Vəsiyyət etməyə bir şeyi olan bir müsəlmanın (başının altında) yazılı bir vəsiyyəti olmayınca (ardıcıl) iki gecə keçirməyə haqqı yoxdur.” (Buxari 2738, Muslim 4291, 1627/1)

الوصية بالثلث

Üçtə Biri Vəsiyyət Olunur

حديث سعد بن أبي وقاص رضي الله عنه، قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يعوذني عام حجة الوداع، من وجع اشتد بي، فقلت: إني قد بلغ بي من الوجع وأنا ذو مال، ولا يرثني إلا ابنة، أفأصدق بثلاثي مالي قال: لا فقلت: بالشطر فقال: لا ثم قال: الثلث، والثلث كبير أو كثير، إنك أن تدر ورثتك أغنياء خير من أن تدرهم عالة يتكفون الناس، وإنك لن تنفق نفقة تبتغي بها وجه الله إلا أجرت بها حتى ما تجعل في في امرأتك فقلت: يا رسول الله أخلف بعد أصحابي قال: إنك لن تخلف فتعمل عملاً صالحاً إلا أزددت به درجة ورفعة، ثم لعلك أن تخلف حتى ينتفع بك أقوام ويضر بك آخرون، اللهم أمض لأصحابي هجرتهم ولا تردهم على أعقابهم، لكن البائس سعد ابن خولة، يرثي له رسول الله صلى الله عليه وسلم أن مات بمكة

1053. Səd İbn Əbu Vəqqas ﷺ demişdir: “Mən vida həcci ilində xəstələnmişdim deyə Peyğəmbər ﷺ (tez-tez) mənə baş çəkirdi. Onda mən (ona) dedim: “Mənim xəstəliyim çox ağırlaşdı! Mən var-dövlət sahibiyəm, qızımdan başqa da bir varisim yoxdur. Malımın üçdə ikisini sədəqə verə bilərəmmi?” O: “Xeyr!” deyə buyurdu. Dedim: “Yarisını (verə bilərəmmi)?” O: “Xeyr” deyə cavab verdi, sonra da belə buyurdu: “Üçdə birini, əslində üçdə biri də çoxdur. Şübhəsiz ki, sənün üçün varislərini zəngin qoyub getməyin, onları kasıb və dilənçi vəsiyyətdə qoyub getməyindən daha xeyirlidir. Sən Allahın Üzünü diləyərək xərclədiyən sədəqənin, hətta həyat yoldaşının ağızına qoyduğun (loxmanın) belə əvəzini mütləq alacaqsan.” Dedim: “Ya Rəsulullah, mən (burada ölüb) qardaşlarımdan geridəmi qalacağam?” O dedi: “Sən əsla geridə qalmayacaqsan. Etdiyin (hər bir) yaxşı əməl sayəsində sənün dərəcənin və hörmətin mütləq artacaq. Bundan başqa bəlkə də, sən elə bir uzun ömür yaşayacaqsan ki, sənün sayəndə bəziləri (möminlər) xeyir əldə edəcək, digərlərinə (kafirlərə) isə zərər

dəyəcəkdir Allahım, əshabələrimin hicrətini tamamla və onları geri döndərmə⁸³ Yazıq Səd İbn Xovlə!". (Səd ibn Əbu Vəqqas demişdir:) "Peyğəmbər ﷺ (bu sözü ilə) onun Məkkədə vəfat etməsinə heyf siləndi." (Buxari 1295, 6733, Muslim 4296, 1628/5)

حدیث ابن عباس، قال: لَوْ غَضَّ النَّاسُ إِلَى الرَّبِيعِ؛ لَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الثُّلُثُ، وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ أَوْ كَثِيرٌ

1054. İbn Abbas ﷺ deyir ki, kaş ki, insanlar 3/1 azaldıb, 4/1 getsəydilər. Çünki Rəsulullah: "3/1 (caizdir), lakin 3/1 çoxdur və ya böyükdür" deyə buyurdu. (Buxari 2743, Muslim 4305, 1629/10)

وصول ثواب الصدقات إلى الميت

Sədəqənin Savabının Ölüyə Çatması

حدیث عائشة، أن رجلاً قال للنبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إن أُمِّي افْتَلَتَتْ نَفْسَهَا وَأَطْنَتْهَا لَوْ تَكَلَّمَتْ تَصَدَّقْتُ، فَهَلْ لَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا قَالَ: نَعَمْ

1055. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu: "Anam qəfil vəfat etdi. Güman edirəm ki, əgər o, danışmağa macal tapsaydı, (malından) sədəqə verməyi vəsiyyət edərdi. Əgər mən onun əvəzinə sədəqə versəm, (bundan ona) savab çatarmı?". Peyğəmbər: "Bəli!" deyə cavab verdi. (Buxari 1388, Muslim 4307, 4308, 1004/2)

الوقف

Vəqf Etmək

حدیث ابن عمر، أن عمر بن الخطاب أصاب أرضاً بخيبر، فأثى النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يستأمره فيها، فقال: يا رسول الله إني أصبت أرضاً بخيبر لم أصب مالا قط أنفس عندي منه، فما تأمر به قال: إن شئت حبست أصلها وتصدقت بها قال: فتصدق بها عمر أنه لا يباع ولا يوهب ولا يورث، وتصدق بها في الفقراء وفي القرى وفي الرقاب وفي سبيل الله وابن السبيل والضيغ، لا جناح على من وليها أن يأكل منها بالمعروف ويطعم، غير متمول قال (الراوي): فحدثت به ابن سيرين، فقال: غير متأنل مالا

1056. Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, (atam) Ömər İbn Xəttab رضي الله عنه Xeybərdə bir yer əldə etdi və onun əmrini almaq üçün Peyğəmbərin ﷺ yanına

⁸³ Burada Peyğəmbər ﷺ Allaha dua edir ki, əshabələrini Məkkədə sakin etməyib sağ-salamat Mədinəyə qaytarsın.

gəldi və: “Ey Allahın Elçisi, mən Xeybərdən bir torpaq əldə etmişəm. Mənə bundan qiymətli olan heç bir mal əldə etməmişəm. Mənə bununla nə etməmi (bu ərazidən necə istifadə etməyimi) əmr edərsən?”. O: “İstərsən təməlini vəqf et və ondan (gələn gəliri) sədəqə et”. Buna görə, Ömər رضي الله عنه o yeri: “Təməli satılmaz və alınmaz, miras olunmaz və hədiyyə verilməz” şərti ilə sədəqə etdi. Ömər رضي الله عنه bu yeri, kasıblar, qohumlar, kölələr, Allah yolunda çıxanlar, yolçular və qonaqlar (zəiflər) üçün sədəqə etdi. O yerə vali olan, ondan yaxşılıqla yeməsində, ondan mal sahibi olmamaq şərti ilə dostuna yedirməsində bir günah yoxdur. Ravi deyir ki, bu hədisi İbn Sirinə danışdıqda dedi: “Mal toplayan olmayaraq”. (Buxari 2737, Muslim 4311, 1632/15)

ترك الوصية لمن ليس له شيء يوصي فيه

Vəsiyyət Etməyə Bir Şeyi Olmayan Kimsənin Vəsiyyəti Tərk Etməsi

حدیث عبد الله بن أبي أوفى عن طلحة ابن مُصَرِّفٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى هَلْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْصَى قَالَ: لَا فَقُلْتُ: كَيْفَ كُتِبَ عَلَى النَّاسِ الْوَصِيَّةُ، أَوْ أَمُرُوا بِالْوَصِيَّةِ قَالَ: أَوْصَى بِكِتَابِ اللَّهِ

1057. Təlhə İbn Məsərrif demişdir: “Mən Abdullah İbn Əbu Əufədən رضي الله عنه soruşdum: “Peyğəmbər ﷺ vəsiyyət etmişdirmi?” O: “Xeyr!” deyə cavab verdi. Mən soruşdum: “Bəs nə üçün insanlara vəsiyyət yazmaq əmr edilmişdir?!” O dedi: “Peyğəmbər ﷺ Allahın Kitabını vəsiyyət etmişdir”. (Buxari, 2740, Muslim 4314, 1634/16)

حدیث عائشة، عَنِ الْأَسْوَدِ، قَالَ: ذَكَرُوا عِنْدَ عَائِشَةَ أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ وَصِيًّا فَقَالَتْ: مَتَى أَوْصَى إِلَيْهِ وَقَدْ كُنْتُ مُسْنِدَتَهُ إِلَى صَدْرِي، أَوْ قَالَتْ: حَجْرِي، فَلَمَّا بِالطُّسْتِ، فَلَقَدِ انْحَنَتْ فِي حَجْرِي فَمَا شَعَرْتُ أَنَّهُ قَدْ مَاتَ، فَمَتَى أَوْصَى إِلَيْهِ

1058. əl-Əsvəd ən-Nəhai deyir ki, bir dəfə Aişənin رضي الله عنها yanında Peyğəmbərin ﷺ Əliyə رضي الله عنه vəsiyyət etdiyi zikr edildi (Peyğəmbərin ölüm xəstəliyində Əliyə رضي الله عنه vəsiyyət etdiyi). Aişə: “Rəsulullah, Əliyə رضي الله عنه nə zaman vəsiyyət etmişdir? Mən, Rəsulullahı ﷺ həyatının son anlarında köksüm üzərində, bir qab (su) istədiyini və qucağımda ikən dünyasını dəyişdiyini, lakin onun öldüyünü hiss etmədim. Bu halda Rəsulullah, nə zaman Əliyə رضي الله عنه vəsiyyət etdi?”. (Buxari 2741, Muslim 4318, 1635/18)

حدیث ابن عباس، أَنَّهُ قَالَ: يَوْمَ الْحَمِيسِ، وَمَا يَوْمَ الْحَمِيسِ ثُمَّ بَكَى حَتَّى حَضَبَ دُمْعُهُ الْحَصْبَاءَ، فَقَالَ: اشْتَدَّ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَعُهُ يَوْمَ الْحَمِيسِ، فَقَالَ: اتُّنُونِي بِكِتَابٍ، أَكْتُبُ لَكُمْ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ أَبَدًا فَتَنَازَعُوا، وَلَا يَنْبَغِي عِنْدَ نَبِيِّ تَنَازُعٍ فَقَالُوا: هَجَرَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: دَعُونِي فَالَّذِي أَنَا فِيهِ خَيْرٌ مِمَّا تَدْعُونِي إِلَيْهِ وَأَوْصِي عِنْدَ مَوْتِهِ بِثَلَاثٍ: أَخْرِجُوا الْمُشْرِكِينَ مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ، وَأَجِيزُوا الْوَفْدَ بِنَحْوِ مَا كُنْتُ أُجِيزُهُمْ وَنَسِيتُ الثَّالِثَةَ

1059. (Bir dəfə) İbn Abbas ؓ: “Cümə axşamı! Nədir cümə axşamı?!” deyib ağladı və onun göz yaşları yerdəki daşların üstünə düşməyə başladı. Sonra dedi: “Cümə axşamı Peyğəmbərin ﷺ ağırları şiddətləndi və o: “Mənə kağız gətirin, sizə elə bir yazı yazdırım ki, ondan sonra heç vaxt haqq yoldan azmayasınız” deyə buyurdu. (Həmin vaxt oradakılar) mübahisə etməyə başladılar, halbuki onun hüzurunda mübahisə etmək olmaz. Onlar dedilər: “Peyğəmbərin ﷺ vəsiyyəti ağırdır!”. Peyğəmbər: “Məni rahat buraxın! Mənim olduğum hal sizin məni dəvət etdiyiniz şeylərdən daha xeyirlidir.” Peyğəmbər ﷺ ölüm ayağında üç şeyi vəsiyyət etdi: “Müşrikləri ərəb yarımadasından çıxardın! Mən (nümayəndələrə) hədiyyə verdiyim kimi, siz də (yanınıza gələn) nümayəndələrə hədiyyələr verin!” Üçüncü (vəsiyyətini isə) unutmuşam.” (Buxari 3053, Muslim 4319, 1637/20)

حديث ابن عباس، قال: لَمَّا حَضَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَفِي النَّيْتِ رِجَالٌ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلُمُّوا أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لَا تَضِلُّوا بَعْدَهُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ عَلَّمَهُ الْوَجْعَ، وَعِنْدَكُمْ الْقُرْآنُ، حَسْبُنَا كِتَابُ اللَّهِ فَاخْتَلَفَ أَهْلُ النَّيْتِ وَاحْتَصَمُوا؛ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ: قَرَّبُوا يَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لَا تَضِلُّوا بَعْدَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَمَّا أَكْثَرُوا اللَّغْوَ وَالِاخْتِلَافَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَوْمُوا قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ (الرَّأْوِي) فَكَانَ يَقُولُ ابْنُ عَبَّاسٍ: إِنَّ الرَّزِيَّةَ كُلَّ الرَّزِيَّةِ مَا حَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَيْنَ أَنْ يَكْتُبَ لَهُمْ ذَلِكَ الْكِتَابَ، لِاخْتِلَافِهِمْ وَلَغَطِهِمْ

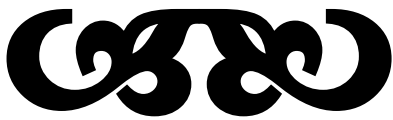
1060. İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ (vəfatı yaxınlaşdıqda) və evində (səhabələrdən mühüm bir qrup) olduğu zaman Peyğəmbər: “Mənə (üstündə) yazı yazmaq⁸⁴ üçün bir şey gətirin, sizə elə bir yazı yazım ki, ondan sonra zəlalətə düşməyəsiz” deyə buyurdu. Lakin Orada olanlardan bəziləri (Başqa rəvayətdə: Ömər): “Peyğəmbərin ﷺ ağırları şiddətlənmişdir, bizim əlimizdə Allahın Kitabı var, o bizə kifayət edər” dedi. Bu vaxt (əshabələr) arasına ixtilaf düşdü. Onlardan kimisi: “Kağız gətirin sizə vəsiyyətini etsin, ondan sonra yolunuzu azmayasınız! Kimisidə bundan başqa sözlər söyləyirdi. Səs-küy qalxdıqda Peyğəmbər: “Qalxın yanımdan! Mənim hüzurumda mübahisə etmək olmaz” deyə buyurdu. Ravi deyir ki, İbn Abbas: “Nə böyük müsibətdir bu müsibət ki, Rəsulullah ilə onlara yazmaq istədiyi kitab arasına əngəl oldular! Bunun da səbəbi ixtilaf və səslərini qaldırmaq oldu” dedi. (Buxari 114, 4432, Muslim 4322, 1637/22)

⁸⁴ Yəni yazdırmaq üçün.

كتاب النذر

Nəzir Kitabı

الأمْرُ بِقِضَاءِ النَّذْرِ

Nəzirin Yerinə Yetrilməsinin Əmr Olunması

حدیث ابن عباس، أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، اسْتَفْتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ أُمَّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا نَذْرٌ، فَقَالَ: أَقْضِيهِ عَنْهَا

1061. İbn Abbas ﷺ deyir ki, Sad İbn Ubadə ﷺ Rəsulullahdan ﷺ fətva istəyib dedi: “Anam vəfat etmişdir. Üzərində ödəmədiyi nəziri qalmışdır”. Peyğəmbər: “Sən o, nəziri ananın adından yerinə yetir” deyə buyurdu. (Buxari 2761, Muslim 4323, 1638/1)

النَّهْيُ عَنِ النَّذْرِ وَأَنَّهُ لَا يَرُدُّ شَيْئًا

Nəzir Etməyin Qadağan Olması Və Nəzirin Heç Bir Şeyi Rədd Etmədiyi (Geri Qaytarmaması)

حدیث ابن عمر، قَالَ: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ النَّذْرِ، قَالَ: إِنَّهُ لَا يَرُدُّ شَيْئًا، وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ

1062. İbn Ömər ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ nəzir etməyi qadağan edib demişdir: “Nəzir (qədərdən) heç nəyi dəyişdirə bilməz. Bu sadəcə xəsis adamdan qoparılan bir şeydir.” (Buxari 6608, Muslim 4326, 1639/3)

حدیث أبي هريرة، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَأْتِي ابْنَ آدَمَ النَّذْرُ بِشَيْءٍ لَمْ يَكُنْ قُدْرَ لَهُ، وَلَكِنْ يُلْقِيهِ النَّذْرُ إِلَى الْقَدْرِ قَدْ قُدْرَ لَهُ، فَيُسْتَخْرَجُ اللَّهُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ، فَيُؤْتِي عَلَيْهِ مَا لَمْ يَكُنْ يُؤْتِي عَلَيْهِ مِنْ قَبْلُ

1063. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Nəzir, Adəm övladına onun üçün təqdir edilməmiş bir şeyi gətirməz. Lakin nəzir onun üçün təqdir edilmiş qədərə sürüklər onu. Allah bu nəzir səbəbilə paxıldan mal çıxarır. Artıq o, kimsə nəzirin səbəbilə daha öncə verməz olduğu malı gətirib verər”. (Buxari 6694, Muslim 4331, 1640/7)

من نذر أن يمشي إلى الكعبة

Kəbəyə YeriYərək Getməyi Nəzir Edən Kimsə

حدیث انس رضی اللہ عنہ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى شَيْخًا يُهَادِي بَيْنَ ابْنَيْهِ، قَالَ: مَا بَالُ هَذَا قَالُوا: نَذَرْنَا أَنْ يَمْشِيَ؛ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَن تَعْدِيبِ هَذَا نَفْسَهُ لَعَنِي وَأَمْرُهُ أَنْ يَرْكَبَ

1064. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ ixtiyar bir qocanın oğlanlarının qoluna girib getdiyini görüb: “Ona nə olub?” deyə soruşdu. (Qocanın) oğlanları dedilər: “O, (Məkkəyə) piyada getməyi nəzir etmişdir”. Peyğəmbər: “Allah onun öz canına əziyyət verməyinə möhtac deyildir” dedi və ona miniyə minməyi əmr etdi. (Buxari 1865, Muslim 4336, 1642/9)

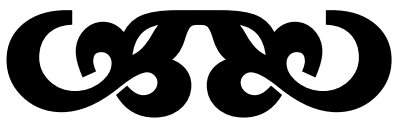
حدیث عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: نَذَرْتُ أُخْتِي أَنْ تَمْشِيَ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ، وَأَمَرْتَنِي أَنْ أَسْتَفْتِيَ لَهَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَاسْتَفْتَيْتُهُ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَتَمْشِيَ وَلَتَرْكَبَ لَتَمْشِيَ وَلَتَرْكَبَ

1065. Uqbə İbn Amir ﷺ demişdir: “Bir vaxt mənim bacım Allahın Evinə piyada getməyi nəzir etdi və mənə Peyğəmbərdən ﷺ bunun hökmünü soruşmağı əmr etdi. Mən (bu haqda) Peyğəmbərdən ﷺ soruşduqda o dedi: “Qoy həm piyada, həm də minik üstündə getsin!” (Buxari 1866, Muslim 4339, 1644/11)

كتاب الأيمان

Andlar Kitabı

النهي عن الحلف بغير الله تعالى

Allahdan Qeyrisinə And İçməyin Qadağan Olması

حديث عُمرَ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ قَالَ عُمرُ: فَوَاللَّهِ مَا حَلَفْتُ بِهَا مُنْذُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ذَاكِرًا وَلَا آثِرًا

1066. Ömər İbn Xattab ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə buyurdu: “Allah sizə atalarınıza and içməyinizi qadağan edir”. Ömər: “Allaha and olsun ki, Peyğəmbərin ﷺ bunu qadağan etdiyini eşitdiyimdən bəri nə öz adımdan, nə də başqasının adından (onun adından nəql edərək) buna and içmədim”. (Buxari 6647, Muslim 4343, 1646/1)

حديث ابنِ عُمرَ أَنَّهُ أَدْرَكَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فِي رَكْبٍ وَهُوَ يَحْلِفُ بِأَبِيهِ، فَنَادَاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ، فَمَنْ كَانَ خَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ، وَإِلَّا فَلْيَصْنُتْ

1067. İbn Ömər ﷺ deyir ki, atam Ömər İbn Xattab ﷺ (bir gün) minik üzərində ikə atasının adıyla and içdi. Peyğəmbər: “Diqqət edin! Allah sizlərə atalarınızın adıyla and içməyi qadağan etmişdir. Hər kim and içmək qarşısında qalarsa ualınız Allahın adıyla and içsin və ya (and içməyib) sussun” deyə buyurdu. (Buxari 6108, Muslim 4346, 1646/3)

من حلف بالللات والعزى فليقل لا إله إلا الله

Kim Lat Və Uzzaya And İçərsə Dərhal - Lə İlahə İllallah - Desin

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِي حَلْفِهِ وَاللَّاتِ وَالْعُزَّى، فَلْيُقَلِّ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ؛ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ، تَعَالَ أَقَامِرْكَ، فَلْيَتَصَدَّقْ

1068. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim and içərkən: “Lata and olsun, Uzzaya (bütələrin adlarıdır) and olsun!” desə, qoy: “Lə İlahə İllallah!” desin. Həmçinin, kim dostuna: “Gəl qumar oynayaq” desə, qoy sədəqə versin”. (Buxari 4860, 6107, 6301, 6650, Muslim 4349, 1647/5)

ندب من حلف يمينًا فرأى غيرها خيرًا منها أن يأتي الذي هو خير ويكفر عن يمينه

Hər Kim Bir Şeyə And İçər, Sonra Ondan Xeyirlisini Görərsə, Xeyirli Olanı Edib, Andını Pozaraq Kəffarəsini Versin!

حدیثِ اَبی مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: أُرْسِلَنِي أَصْحَابِي إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَسْأَلُهُ الْحُمْلَانَ لَهُمْ إِذْ هُمْ مَعَهُ فِي حَيْشِ الْعُسْرَةِ، وَهِيَ غَزْوَةُ تَبُوكَ فَقُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّ أَصْحَابِي أُرْسَلُونِي إِلَيْكَ لِتَحْمِلَهُمْ، فَقَالَ: وَاللَّهِ لَا أَحْمِلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ وَوَأَقَمْتُهُ وَهُوَ غَضَبَانُ، وَلَا أَشْعُرُ، وَرَجَعْتُ حَزِينًا مِنْ مَنَعِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمِنْ مَخَافَةِ أَنْ يَكُونَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجَدَ فِي نَفْسِهِ عَلَيَّ؛ فَرَجَعْتُ إِلَى أَصْحَابِي فَأَخْبَرْتُهُمْ الَّذِي قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ أَلْبَثْ إِلَّا سُويِعَةً إِذْ سَمِعْتُ بِلَالًا يُنَادِي، أَيَّ عَبْدَ اللهِ بَنَ قَيْسَ فَأَجَبْتُهُ، فَقَالَ: أَحَبُّ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُوكَ، فَلَمَّا أَتَيْتُهُ قَالَ: خُذْ هَذَيْنِ الْقَرِينَيْنِ وَهَذَيْنِ الْقَرِينَيْنِ لِسِنَّةِ أَبِجْرَةَ ابْتِغَاءَهُنَّ حَيْثُ بَدِئْتَ مِنْ سَعْدٍ فَأَنْطَلِقُ بِهِنَّ إِلَى أَصْحَابِكَ، فَقُلْتُ إِنَّ اللهَ أَوْ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْمِلُكُمْ عَلَى هَؤُلَاءِ فَارْكَبُوهُنَّ فَأَنْطَلِقْتُ إِلَيْهِنَّ بِهِنَّ فَقُلْتُ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْمِلُكُمْ عَلَى هَؤُلَاءِ، وَاللَّهِ لَا أَدْعُكُمْ حَتَّى يَنْطَلِقَ مَعِيَ بَعْضُكُمْ إِلَى مَنْ سَمِعَ مَقَالََةَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لَا تَطْنُوا أَنِّي حَدَّثْتُكُمْ شَيْئًا لَمْ يَقُلْهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ فَقَالُوا لِي: إِنَّكَ عِنْدَنَا لِمُصَدِّقٌ وَلِنَفْعَلَنَّ مَا أَحْبَبْتَ فَأَنْطَلِقَ أَبُو مُوسَى بِنَفَرٍ مِنْهُمْ حَتَّى أَتُوا الدِّينَ سَمِعُوا قَوْلَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنَعَهُ إِيَّاهُمْ، ثُمَّ إِعْطَاهُمْ بَعْدُ، فَحَدَّثُوهُمْ بِمِثْلِ مَا حَدَّثْتُهُمْ بِهِ أَبُو مُوسَى

1069. Əbu Musa ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) dostlarım Peyğəmbərdən ﷺ minik heyvanı istəmək üçün məni onun yanına göndərdilər. O vaxt onlar Usra ordusunun tərkibində Təbuk döyüşünə qatılmaq istəyirdilər. Mən (Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib) dedim: “Ey Allahın peyğəmbəri, dostlarım məni sənin yanına göndərdilər ki, onlara minik heyvanı verəsən”. Peyğəmbər: “Vallahı, mən sizə heç bir minik verən deyiləm.” Mən özüm də bilmədən Peyğəmbərin ﷺ yanına onun qəzəbli olduğu vaxt gəlmişdim. Peyğəmbərin ﷺ yox cavabı (məna çox pis təsir etdi,) üstəlik məna qəzəbi tutacağından qorxdum və məyus halda geri döndüm. Mən dostlarımın yanına gəlib Peyğəmbərin ﷺ dediyini onlara xəbər verdim. Az keçmədən Bilalın: “Ey Abdullah ibn Qeys!” deyə (məni) çağırdığını eşitdim. Mən ona hay verdikdə dedi: “Peyğəmbərin ﷺ yanına get, o səni çağırır.” Mən Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldikdə o buyurdu: “Bu bir-birilərinə cüt-cüt kəndirlənmiş dəvələri (Səddən satın aldığı altı dəvəni) götür, apar dostlarının yanına və de ki: “Allah (və ya Allahın elçisi ﷺ) bu heyvanları sizə verir, onlara minə bilərsiniz.” Mən heyvanları götürüb dostlarımın yanına getdim və dedim: “Allahın elçisi ﷺ bu heyvanları sizə verdi, lakin Allaha and olsun ki, biriniz mənimlə Peyğəmbərin ﷺ sözünü eşidən adamların yanına getməyincə mən sizdən əl çəkməyəcəyəm. Belə etməlisiniz ki, mənim Peyğəmbərin ﷺ demədiyini bir sözü danışdığımı zənn etməyəsınız.” Onlar məna dedilər: “Onsuz da biz sənə inanırıq. (Amma bununla yanaşı) sənin istəyini də mütləq yerinə yetirəcəyik.” Əbu Musa onlardan bir neçə nəfər götürüb getdi. Nəhayət, Peyğəmbərin ﷺ əvvəlcə onlara imtina etdiyini, sonra isə istədiklərini onlara

verməyə razılaşdığını eşidən adamların yanına gəlib çatdılar və bu adamlar onlara Əbu Musanın dediklərini olduğu kimi xəbər verdilər”. (Buxari 4415, Muslim 4353, 1649/8)

حديث أبي موسى عن زهدم، قال: كنا عند أبي موسى فأتني ذكر دجاجة، وعنده رجل من بني تميم الله أحمر، كأنه من الموالى، فدعاه للطعام، فقال: إني رأيتُهُ يأكل شيئاً فقدرته؛ فحلفتُ لا أكلُ فقال: هلُم فأحدتُكم عن ذاك إني أتيتُ النبيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ في نفرٍ من الأشعريين نستحمِلُهُ، فقال: والله لا أحملُكم، وما عندي ما أحملُكم وأتني رسولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يتهبُ إلي، فسألَ عَنَّا، فقال: أين التفرُّ الأشعريون فأمرَ لنا بِخمسِ دودٍ، غرَّ الدرِّي، فلَمَّا انطلقنا قلنا: ما صنعنا لا يباركُ لنا فرجعنا إليه، فقلنا: إنا سألناك أن تحمِلنا فحلفتُ أن لا تحمِلنا، أفنسيْتَ قال: لستُ أنا حمَلْتُكم، ولكنَّ اللهُ حمَلُكم، وإني والله إن شاء اللهُ، لا أخلفُ على يمينٍ فأرى غيرَها خيراً منها إلا أتيتُ الذي هو خَيْرٌ، وتحللتُها

1070. Zəhdəm deyir ki, biz Əbu Musanın ﷺ yanında idik. (Ona yemək ikram) olundu və bu zaman toyuq barədə danışıldı. Əbu Musanın ﷺ yanında Teymullah oğullarından qırmızı sifətli bir nəfər vardı. Sanki (Rum) əsirlərinə oxşayırdı. Əbu Musa ﷺ onu yeməyə dəvət etdi. Adam: “Mən bu toyuğu bir dəfə murdar bir şey yediyini gördüyüm üçün bir daha bu toyuq ətini yemərəm də and içdim” dedi. Əbu Musa: “Bəri gəl, mən sizə (andın kəffarəsi) barədə bir hədis danışım. Mən Əşarilərdən bir cəmaat içində Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim. Ondan minik və yük daşımaq üçün dəvə istədik. Peyğəmbər: “Vallahi mən sizi və yüklərinizi daşıyacaq dəvəm yoxdur” deyə buyurdu. Sonra Peyğəmbərə ﷺ qənimətdən dəvələr verildi. Peyğəmbər ﷺ bizləri çağırıb: “Əşarilər hardadır?” deyə buyurdu. Bizlər gəldik və bizə yaşları iki ilə doqquz arasında ağ hörgüclü beş dəvə verilməsini əmr etdi. Biz də onun yanından ayrıldığımız zaman mən: “Biz nə etdik? Onun bizə verdikləri bizim üçün bərəkətli olmaz! Və Peyğəmbərin ﷺ yanına döndüm. Ona: “Biz səndən bizi daşıyacaq dəvə istəmişdik. Sən də bizlərə verməyəcəyini and içdin. Sən bu andını unutdunmu?” dedik. Peyğəmbər: Sizləri mən yükləmədim, sizləri Allah yüklədi. Vallahi, əgər Allah istəsə bir bir şeyə and içərəm, lakin and içilən şeyin başqasını and içiləndən xeyirli görsəm heç şübhəsiz ki, o xeyirli olanı edərəm. Kəffarə ilə andımı pozaram”. (Buxari 3133, 5518, 6649, Muslim 4354, 1649/9)

حديث عبد الرحمن بن سمره، قال: قال النبيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ سَمُرَةَ لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ، فَإِنَّكَ إِنْ أُوتِيَتْهَا عَنْ مَسْئَلَةٍ وَكَلْتَ إِلَيْهَا، وَإِنْ أُوتِيَتْهَا مِنْ غَيْرِ مَسْئَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا، وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَكْفَرُ عَنْ يَمِينِكَ وَأَتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ

1071. AbdurRahman İbn Səmura ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ (ona) belə buyurdu: “Ey AbdurRahman İbn Səmura, heç vaxt vəzifə istəmə!

Çünkü əgər sən öz istəyinlə vəzifəyə gəlsən, bunun öhdəçiliyi sənin boynuna düşəcək (və Allah sənə yardım etməyəcək), yox, əgər sən vəzifəyə can atmadan buna nail olsan, onda bu işdə (Allah) sənə kömək edər. Habelə, əgər sən and içdikdən sonra, başqa bir işin ondan daha xeyirli olduğunu görsən, daha xeyirli olanı yerinə yetir və andını pozduğuna görə kəffarə ver.” (Buxari 6622, 7146, Muslim 4370, 1652/19)

الاستثناء

And İçərkən İstisna Etmənin “İnşəallah” Demənin Müstəhəb Olması

حديث أبي هريرة، قال: قال سليمان بن داود عليهما السلام: لأطوفن الليلة بمائة امرأة، تلد كل امرأة غلاماً يُقاتل في سبيل الله فقال له الملك: قل إن شاء الله فلم يقل، ونسي؛ فأطاف بهن، ولم تلد منهن إلا امرأة نصفت إنسان قال النبي صلى الله عليه وسلم: لو قال إن شاء الله لم يحنت، وكان أرحى لحاجته

1072. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Davud oğlu Suleyman Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir gecədə yüz qadınımı dolaşacam və hər biri də Allah yolunda döyüşəcək bir oğlan övladı dünyaya gətirəcəkdir. Mələk ona: “İnşəallah” de, deyə söylədi. Lakin Sulyman bunu söyləmədi və ya söyləməyi unutdu. Qadınlarını ziyarət etdi. Nəticədə qadınlardan bir dənəsi müstəsna heç biri doğmadı. Müstəsna olan da yarım insan doğdu”. Peyğəmbər: “Əgər Suleyman İnşəallah desəydi andından dönməz və ehtiyacına nail olardı” deyə buyurdu. (Buxari 5242, Muslim 4376, 1654/23)

حديث أبي هريرة، عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: قال سليمان بن داود، لأطوفن الليلة على سبعين امرأة، تحمِلُ كل امرأة فارساً يُجاهد في سبيل الله فقال له صاحبه، إن شاء الله، فلم يقل، ولم تحمِلُ شيئاً إلا واحداً ساقطاً إحدى شِقَيْهِ فقال النبي صلى الله عليه وسلم: لو قالها لجاهدوا في سبيل الله

1073. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Davud oğlu Suleyman: “Mən bu gecə yetmiş qadınımı ziyarət edəcəm və hər biri də mənim üçün Allah yolunda döyüşəcək bir mücahid doğacaq deyərək qətiyyətlə danışdı. Dostu olan (Mələk) ona: “İnşəallah” de, dedi. Suleyman demədi (deməyi unutdu). Suleyman qadınlarını dolaşdı. Lakin içərilərindən yalnız biri şikəst bir oğlan uşağı doğdu”. Peyğəmbər: “Əgər Suleyman İnşəallah desəydi onların hər bir Allah yolunda döyüşən bir oğlan doğardı” deyə buyurdu. (Buxari 3424, Muslim 4379, 1654/25)

النهي عن الإصرار على اليمين فيما يتأذى به أهل الخالف مما ليس بحرام

Haram Olmayan, Lakin And İcənin Ailəsini Rahatsız Edən Bir Şey Haqqından And İcəməyin Qadağan Olması

حديث أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: والله لأن يُلجَّ أحدكم بيمينه في أهله أثم له عند الله من أن يُعطيَ كفرته التي افترض الله عليه

1074. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Biz sonuncular Qiyamət günü hamıdan əvvəl (Cənnətə) girəcəyik.” Peyğəmbər ﷺ həmçinin demişdir: “Vallahi, sizdən birinizin andını israrla yerinə yetirib ailəsini təhlükə ilə üz-üzə qoyması, onun üçün Allah yanında Onun buyurduğu kəffarəni verməkdən daha böyük günah sayılır.” (Buxari 6625, Muslim 4381, 1655/25)

نذر الكافر وما يفعل فيه إذا أسلم

Kafirin Nəziri Və Təslim (Müsəlman) Olduqdan Sonra Onunla Ediləcək Müamələ

حديث ابن عمر، أن عمر بن الخطاب رضي الله عنه، قال: يا رسول الله إنه كان عليّ اعتكاف يوم في الجاهلية، فأمره أن يفي به قال: وأصاب عمر جاريتين من سبي حنين فوضعهما في بعض بيوت مكة، قال: فمن رسول الله صلى الله عليه وسلم على سبي حنين، فجعلوا يسعون في السكك؛ فقال عمر: يا عبد الله انظر ما هذا فقال: من رسول الله صلى الله عليه وسلم على السبي، قال: اذهب فأرسل الجاريتين

1075. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Ömər İbn Xəttab ﷺ dedi: “Ya Rəsulullah, mən cahiliyyət dövründə bir gün etikaf edəcəyəm nəzir etmişəm.” Peyğəmbər ﷺ də ona nəzirini yerinə yetirməyi əmr etdi. Hüneyn döyüşündə ələ keçirilmiş cariyələrdən ikisi Ömərə çatmışdı. O da bu cariyələri Məkkədəki evlərindən birində sakin etmişdi. Peyğəmbər ﷺ Hüneyn əsirlərini azad etdikdən sonra onlar küçələrdə gəzib-dolaşmağa başladılar. Bu vaxt Ömər (oğluna) dedi: “Ey Abdullah, bax gör nə olub?” İbn Ömər: “Peyğəmbər ﷺ əsirləri azad etmişdir.” Onda Ömər: “Get, (mənə verilmiş) cariyələri azad et!” dedi. (Buxari 3144, Muslim 4384, 1656/28)

التغليظ على من قذف مملوكه بالزنا

Köləsinə Zinada İttiham Edən Kimsəyə Ağır Cəza Veriləcəyi

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ قَذَفَ مَمْلُوكَهُ، وَهُوَ بَرِيءٌ مِمَّا قَالَ، جُلِدَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ كَمَا قَالَ

1076. Əbu Hureyra ؓ demişdir: “Mən Əbul Qasımın ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Kim zinadan uzaq olan bir köləsinə (zinada) ittiham edərsə, Qiyamət günü onun özünə şallaq vurular. Yalnız sözündə həqiqət olan kim-sələrdən başqa.” (Buxari 6858, Muslim 4401, 1660/37)

إطعام المملوك مما يأكل وإلباسه مما يلبس ولا يكلفه ما يغلبه

Köləsinə Yediyindən Yedirtmək, Geyindiyindən Geyindirmək Və Onu Gücü Çatmadığı İşlə Yüklənmək

حدیثُ أَبِي ذَرٍّ عَنِ الْمَعْرُورِ، قَالَ: لَقِيتُ أَبَا ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ، وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ وَعَلَى غُلَامِهِ حُلَّةٌ، فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ، فَقَالَ: إِنِّي سَأَبْتُ رَجُلًا فَعَبَّرْتُهُ بِأُمَّهُ، فَقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا ذَرٍّ أَعْبَرْتَهُ بِأُمَّهِ إِنَّكَ أَمْرٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ، إِخْوَانُكُمْ حَوْلُكُمْ جَعَلَهُمُ اللَّهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ، فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ، وَلْيَلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ، وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ، فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ

1077. Əbu Zərr ؓ rəvayət edir ki, mən bir adama nalayiq söz deyib (Ey zənci oğlu!) onu anasına görə utandırdım. Peyğəmbər ﷺ mənə buyurdu: “Ey Əbu Zərr! Sən onu anasına görə utandırdın? Həqiqətən də, səndə cahiliyyə (əxlaqı) qalmışdır. Kölələriniz sizin qardaşlarınızdır! Allah onları sizin tabeçiliyinizə vermişdir. Kimin qardaşı öz tabeçiliyi altında olsa, yediyindən ona da yedirtsin, geyindiyindən ona da geyindirsin! Onları gücləri çatmadığı bir işlə yükləməyin. Hərgah, onları gücləri çatmadığı bir işlə yükləsəniz, onda onlara yardım edin.” (Buxari 30, Muslim 4403, 4405, 1661/38)

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِذَا آتَى أَحَدَكُمْ خَادِمُهُ بِطَعَامِهِ، فَإِنْ لَمْ يُجْلِسْهُ مَعَهُ فَلْيُنَاوِلْهُ أُمَّكَلَةً أَوْ أُكْلَتَيْنِ، أَوْ لُقْمَةً أَوْ لُقْمَتَيْنِ، فَإِنَّهُ وَلِيَّ حَرَّةٍ وَعِلَاجٍ

1078. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Birinizin xidmətçisi ona yemək gətirdiyi zaman əgər onu yanında oturtmasa, qoy ona bir və ya iki loxma yemək versin. Çünki bunu o hazırlamışdır.” (Buxari 2557, 5460, Muslim 4407, 1663/42)

ثواب العبد وأجره إذا نصح لسيده وأحسن عبادة الله

Sahibinə Qarşı Səmimi Olub Allaha İbadətində Gözəl Olan Kөлənin Əcri

حدیث ابنِ عمرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الْعَبْدُ إِذَا نَصَحَ سَيِّدَهُ وَأَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ، كَانَ لَهُ أَجْرُهُ مَرَّتَيْنِ

1079. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qul ağasına itaət etdiyi və Rəbbinə gözəl ibadət etdiyi zaman əcri ikiqat olur”. (Buxari 2550, Muslim 4408, 1664/43)

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْعَبْدِ الْمَمْلُوكِ الصَّالِحِ أَجْرَانِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَوْلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْحَجُّ وَبِرُّ أُمِّي، لَأَحْبَبْتُ أَنْ أَمُوتَ وَأَنَا مَمْلُوكٌ

1080. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Saleh olan qul üçün iki ərir vardır. Nəfsim əlində olan Allaha and olsun əgər Allah yolunda cihad etmək, həcc etmək və anaya (valideyinə) itaət və yaxşılıq olmasaydı heç şübhəsiz ki, qul olaraq ölməyi arzu edərdim”. (Buxari 2548, Muslim 4410, 1665/44)

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نِعَمَ مَا لِأَحَدِهِمْ يُحْسِنُ عِبَادَةَ رَبِّهِ، وَيَنْصَحُ لِسَيِّدِهِ

1081. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Rəbbinin ibadətini gözəl yerinə yetirməkdə və ağasına itaət etməkdə gözəl davranan hər bir kəsə nə gözəl”. (Buxari 2549, Muslim 4414, 1667/46)

من أعتق شركاً له في عبد

Bir Kimsənin Öz Kөлəsindəki Hissəsini Azad Etməsi

حدیث عبدِ اللهِ بنِ عمرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ أَعْتَقَ شِرْكَاً لَهُ فِي عَبْدٍ، فَكَانَ لَهُ مَالٌ يَبْلُغُ ثَمَنَ الْعَبْدِ، فَوَمَّ الْعَبْدُ قِيمَةَ عَدْلٍ، فَأَعْطَى شُرَكَاءَهُ حِصَصَهُمْ وَعَتَقَ عَلَيْهِ، وَإِلَّا فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ

1082. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim öz şərikli kөлəsini azad edərsə, özündə də kөлənin dəyəri qədər pul varsa, kөлəni ədalətli şəkildə qiymətləndirməli, sonra da şəriklərinə onların paylarını ödəməklə kөлəni tam azad etməlidir. Əks təqdirdə isə onun yalnız öz payına düşən hissəsini azad etmiş olur” (Buxari 2522, Muslim 3843, 1501/1)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ أَعْتَقَ شَقِيصًا مِنْ مَمْلُوكِهِ، فَعَلَيْهِ خَلَاصُهُ فِي مَالِهِ؛ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ قَوْمِ الْمَمْلُوكِ قِيمَةً عَدْلٍ ثُمَّ اسْتَسْعَى غَيْرَ مَشْفُوقٍ عَلَيْهِ

1083. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim öz köləsini qismən azad edərsə, öz malından şərikinin pulunu ödəməklə köləni tam azad etməlidir. Əgər onun ödəməyə pulu yoxdursa, onda köləni ədalətli şəkildə qiymətləndirməli, sonra da köləni gücü çatdığı bir işdə işlətməlidir” (Buxari 2492, Muslim 4423, 1503/54)

جواز بيع المدبر

Sahibinin Ölümündən Sonra Azad Olunacaq Qulun Satılmasının Caiz Olması

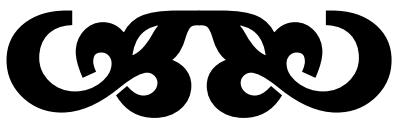
حديث جابر، أن رجلاً من الأنصار دبر مملوكاً له، ولم يكن له مالٌ غيره، فبلغ النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فقال: مَنْ يَشْتَرِيهِ مِنِّي فَاشْتَرَاهُ نَعِيمٌ بِنُ النَّحَامِ بِشَمَانِمَاةٍ دِرْهَمٍ

1084. Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Ənsardan bir nəfər (Əbu Məzkur) öz qulunu ölümündən sonra Mudəbbir (Mən öldükdən sonra azad ol!) olaraq azad etdi. Bu kimsənin də bu qulundan başqa malı yox idi. Xəbər Peyğəmbər ﷺ çatdığı zaman Peyğəmbər ﷺ o, köləni alıb buyurdu: “Bunu məndən kim alar”. Nueym İbn nəhhər səkkiz yüz dirhəmə aldı”. (Buxari 6716, Muslim 4428, 997/58)

كتاب القسامة

**And İçən Kimsə
Kitabı**

And İçən Kimsə

حديث رافع بن خديج وسهل بن أبي حنمة عن بشير بن يسار، مولى الأنصار، أنهم ما حدثاه: أن عبد الله بن سهل ومحصنة بن مسعود أتيا خيبر، فتفرقا في النخل، فقتل عبد الله بن سهل فجاء عبد الرحمن بن سهل، وحويصة ومحصنة ابنا مسعود إلى النبي صلى الله عليه وسلم، فتكلموا في أمر صاحبه، فبدأ عبد الرحمن، وكان أصغر القوم، فقال النبي صلى الله عليه وسلم: كبر الكبر (قال يحيى أحد رجال السنن: ليلى الكلام الأكبر) فتكلموا في أمر صاحبه، فقال النبي صلى الله عليه وسلم: أتستحقون قبيلكم أو قال صاحبيكم بأيمان خمسين منكم قالوا: يا رسول الله أمر لم نره قال: فتبرئكم يهود في أيمان خمسين منهم قالوا: يا رسول الله قوم كفار فوداهم رسول الله صلى الله عليه وسلم من قبله قال سهل: فأذرت ناقة من تلك الإبل، فدخلت مربدا لهم فركضتني برجلها

1085. Ənsarın Mövlası olan Buşeyr İbn Yəsar deyir ki, Rafi İbn Xədic, Səhl İbn Əbi Həsmə mənə belə dedi: “Abdullah İbn Səhl ilə Muhəyyisə İbn Məsud birlikdə Xeybərə (xurma toplamağa) getmişdilər. Bu ikisi (Xeybərdə) xurmaliq içində bir-birindən ayrıldılar. Abdullah İbn Səhl öldürüldü. AbdurRahman İbn Səhl ilə Məsudun iki oğlu Huveyyisə və Muheyyisə, Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək öldürülmüş yoldaşları barədə danışdılar. Danışmağa AbdurRahman başladı (Başqa rəvayətdə: Onlar iddia edirdilər ki, Abdullah İbn Səhli Yəhudilər öldürüb quyuya atıblar). Halbuki AbdurRahman onların ən kiçiyi idi. Peyğəmbər: “İlk sözü söləməyi böyüyə ver!” buyurdu. Ravi Yəhyə deyir ki: “Danışmağı üzərinə böyük olan götürsün” dedi. Onlar bu hadisəni danışdılar. Sonda Peyğəmbər: “Qatilinizin qan pulunu sizlərdən əlli nəfər (Bu cinayəti Yəhudilər) etdi deyə and içməklə haqq qazandıra bilərsiz?” deyə buyurdu. Onlar: “Ya Rəsulullah! Bu görmədiyimiz bir şeydir (necə görmədiyimizə and içə bilərik, biz sadəcə belə düşünürük)” dedilər. Peyğəmbər: “O, halda Yəhudilərdən əlli nəfər (bu cinayəti biz etmədik) deyə and içsələr bu hadisə bitər (Başqa rəvayətdə: Hətta Peyğəmbər ﷺ onlarla müharibəyə hazır olsunlar deyə xəbər də göndərir. Lakin onlar and içirlər ki, biz öldürməmişik)” deyə buyurdu. Onlar: “Ya Rəsulullah! Yəhudilər kafir kimsələrdir. Biz onların andlarını necə qəbul edə bilərik” deyə narazılıq etdilər. Peyğəmbər ﷺ qan pulunu öz tərəfindən (Beytul Maldan) ödədi. Səhl: “Mən Peyğəmbərin ﷺ verdiyi (100 diş) dəvəyə, dəvələrin toplandığı yerdə olanda məni ayağıyla vurdu” dedi. (Buxari 6143, Muslim 4435, 1669/2)

حكم المحاربين والمرتدين

Mürtədlərin Və Müharibə Edənlərin Hökmü

حَدِيثَ أَنَسٍ : أَنَّ نَفَرًا مِنْ عُكْلٍ ثَمَانِيَّةٍ، قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَايَعُوهُ عَلَى الْإِسْلَامِ، فَاسْتَرْحَمُوا الْأَرْضَ فَسَقَمَتْ أَحْسَامُهُمْ، فَشَكَرُوا ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: " أَفَلَا تَخْرُجُونَ مَعِ رَاعِيْنَا فِي إِبِلِهِ، فَتَصِيبُونَ مِنَ الْبَانِيهَا وَأَبْوَالِهَا " قَالُوا: بَلَى، فَخَرَجُوا فَشَرِبُوا مِنَ الْبَانِيهَا وَأَبْوَالِهَا، فَصَحُّوا، فَتَقَتَلُوا رَاعِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَطْرَدُوا النَّعَمَ، فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَرْسَلَ فِي آثَارِهِمْ، فَأَدْرَكُوا فَجَاءَ بِهِمْ، فَأَمَرَ بِهِمْ فَقَطَعَتْ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ، وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ، ثُمَّ نَبَذَهُمْ فِي الشَّمْسِ حَتَّى مَاتُوا

1086. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Ukl (Uraniyə) qəbiləsindən səkkiz nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına Mədinəyə gəldilər və İslam üzərinə onunla beyət etdilər. Mədinə ərazisinin havası onlara ağır gəldi və vücudları xəstələndi (qarın yatalağı). Onlar bu xəstəliklərini Peyğəmbər ﷺ ərz etdilər. Peyğəmbər: «Bizim çobanlarımızla bərabər (zəkat üçün ayrılmış) dəvələrin yanına gedin və onların sidiklərindən və südlərindən için» deyə buyurdu. Onlar Peyğəmbərin ﷺ dediyi şəkildə etdilər və sağaldılar. Bundan sonra çobanları öldürdülər (İslam dinindən çıxdılar) və dəvələri də sürüb apardılar. Bu xəbər Peyğəmbərə ﷺ çatdıqda onların ardınca bir dəstə göndərdi. Tez bir zamanda əsir edilərək geri gətirildilər. Peyğəmbər ﷺ əmr etdi əlləri və ayaqları kəsildi. Gözləri çıxarıldı. (Harre deyilən yerə atıldılar) və ölənə kimi günəşin altında qaldılar”. (Çünki onlar da çobanların gözlərini çıxarmışdılar). (Buxari 6899, Muslim 4446, 1671/10)

ثبوت القصاص في القتل بالحجر وغيره من المحددات والمثقلات وقتل الرجل بالمرأة

Daşla, İti Və Ağır Alətlə Qətl Edildikdə Qisasın Sübutu, Qadın Öldürülməsi Səbəbilə Kişinin Öldürülməsi

حَدِيثَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: عَدَا يَهُودِيٌّ، فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَلَى جَارِيَةٍ، فَأَخَذَ أَوْضَاخًا كَانَتْ عَلَيْهَا، وَرَضَخَ رَأْسَهَا؛ فَأَتَى بِهَا أَهْلُهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ فِي آخِرِ رَمَقٍ، وَقَدْ أُصِيبَتْ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَتَلَكَ، فَلَانَ لِعَيْرِ الَّذِي قَتَلَهَا، فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ لَا قَالَ، فَقَالَ لِرَجُلٍ آخَرَ غَيْرِ الَّذِي قَتَلَهَا فَأَشَارَتْ أَنْ لَا، فَقَالَ: فَلَانَ لِقَاتِلِهَا فَأَشَارَتْ أَنْ نَعَمْ؛ فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَضِخَ رَأْسَهُ بَيْنَ حَجْرَيْنِ

1087. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Rəsulullahın ﷺ zamanında bir cariyəni başı (iki daş arasında) əzilmiş və üzərindən zinət əşyaları (oğurlanmış) halda (tapırlar). Ailəsi cariyəni Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirirlər. Cariyə dili tutulmuş və həyatının son anlarını yaşıyırdı. Rəsulullah ﷺ onu öldürənin deyil başqa birisinin adını çəkərək: “Səni filankəsmi öldürdü (vurdu)” deyə buyurdu. Cariyə başı ilə: “Xeyr” dedi. Peyğəmbər yenə də onu öldürənin deyil başqa

birisinin adını çəkərək: “Səni filankəsmi öldürdü (vurdu)” deyə buyurdu. Cariyə başı ilə: “Xeyr” deyə işarə etdi. Bu dəfə Peyğəmbər ﷺ qatili üçün: “Səni filankəsmi öldürdü?” deyə buyurdu. Cariyə: “Bəli” dedi. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ əmr etdi həmən Yəhudinin başı da iki daş arasında əzildi”. (Buxari 5295, Muslim 4454, 1672/15)

الصائل على نفس الإنسان أو عضوه إذا دفعه الموصول عليه فأتلف نفسه أو عضوه لا ضمان عليه

İnsanın Özünə Və Ya Bir Üzvünə Zərər Yetirən Kimsə, Xətər Yetirilən Özünü Müdafiə Edərkən Öldürərsə Və Ya Bir Üzvünə Xətər Yetirərsə Məsuliyyət Daşımır

حديث عمران بن حصين، أن رجلاً عضَّ يدَ رجل، فترع يده من فيه فوقعَت نبتاهُ فاحتصموا إلى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فقال: يعضُّ أحدكم أخاهُ كما يعضُّ الفحلُ لا ديةَ لك

1088. İmran İbn Huseyn رəvayət edir ki, bir nəfər digər birinin əlini dişlədi. Əli dişlənən əlini elə şiddətlə çəkdi ki, dişləyənin ön dişləri sındı. Sonda Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib mühakimə olundular. Peyğəmbər: “Adamda qardaşını dəvə kimi dişləyərmisən? Sənin tökülən dişlərin üçün ödəniləcək bir şey yox” deyə buyurdu. (Buxari 6892, Muslim 4459, 1673/18)

حديث يعلى بن أمية رضي الله عنه، قال: غزوتُ مع النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جيشَ العُسْرَةِ، فكانَ من أوثقِ أعمالي في نفسي، فكانَ لي أجيرٌ، فقاتلَ إنساناً، فعضَّ أحدُهُما إصبعَ صاحبه، فانتزعَ إصبعَهُ، فأندَرَ نبتَهُ فسقطتْ فأنطلقَ إلى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فأهدَرَ نبتَهُ، وقال: أقيدُ إصبعَهُ في فيكَ تقضمُها قال أحسبه قال: كما يقضمُ الفحلُ

1089. Yəalə İbn Umeyyə rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər Uşa ordusunda – Təbuk səfərində - çımuşdıq. Bu səfər nəfsimdə əməllərin ən etibarlı və ən sağlamı idi. Mənim muzzdu bir xidmətçim də vardı. Bu xidmətçi yolda biri ilə döyüşdü. Biri o, birinin barmağını dişlədi. Xidmətçim əlini dişləyən kişinin ağzından elə bir şəkildə çəkdi ki, ön dişləri töküldü. Dişləri tökülən Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib şikayət etdi. Peyğəmbər ﷺ heç bir qan pulu olmadığını söylədi və: “(Sən istəyirsən ki) Bu adam əlini sənin ağzına salsın səndə dəvə kimi onun əlini dişləyəsən?” deyə buyurdu. (Buxari 2265, Muslim 4464, 1674/22)

إثبات القصاص في الأسنان وما في معناها

Dişlərdə Və Diş Hökmündə Olan Şeylərdə Qisasın İsbatı

حدیث أنس، قال: كَسَرَتِ الرُّبَيْعُ، وَهِيَ عَمَّةُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنِيَّةَ جَارِيَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَطَلَبَ الْقَوْمُ الْقِصَاصَ، فَأَتَوْا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْقِصَاصِ؛ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ، عَمُّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: لَا وَاللَّهِ لَا تُكْسَرُ سِنِّيهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَنَسُ كِتَابُ اللَّهِ الْقِصَاصُ فَرَضِي الْقَوْمَ وَقَبِلُوا الْأَرْضَ؛ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبْرَهُ

1090. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, ər-Rubeyyə - Ənəs İbn Məlikin ﷺ xalası - ənsardan bir cariyənin ön dişlərini qırmuşdı. Cariyənin qövmü ər-Rubeyyidən qisas istədilər. Aralarında hökm vermək üçün Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldilər. Peyğəmbər ﷺ də qisas əmr etdi. Bu zaman Ənəs İbn Məlikin ﷺ əmisi Ənəs İbn Nadr ﷺ gələrək: “Vallahi! Ya Rəsulullah! ər-Rubeyyənin dişləri sındırılmaz” dedi. Peyğəmbər: “Ya Ənəs! Allahın Kitabı qisas deyir!” deyə buyurdu. Sonra cariyənin qövmü qisas almağı tərək edərək qan pulunu almaqla kifayətləndilər. Peyğəmbər: “Allahın qullarından elə bir kimsələr vardır ki, Allaha and içsələr Allah onların andlarını yerinə yetirər” deyə buyurdu. (Buxari 4611, 2703, 4500, Muslim 4467, 1675/24)

ما يباح به دم المسلم

Müsəlmanın Qanını Nə Mübah Edir?

حدیث عبد الله بن مسعود، قال: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَجِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَّا بِإِحْدَى ثَلَاثٍ: النَّفْسُ بِالنَّفْسِ، وَالنَّيْبُ الزَّانِي، وَالْمَارِقُ مِنَ الدِّينِ التَّارِكُ الْجَمَاعَةَ

1091. Abdullah (İbn Məsud) ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahdan başqa (ibadətə layiq) məbud olmadığına və mənim Allahın elçisi olmağıma şəhadət gətirən müsəlmanın qanını (axıtmaq) halal deyildir. Yalnız üç hal istisnadır: cana can (qisas alınmalı), zinakar evli (kişi və ya qadın daşqalaq edilməli) və dinindən dönüb camaatdan uzaqlaşan (mürtəd edam olunmalıdır).” (Buxari 6878, Muslim 4468, 1676/25)

بيان إثم من سنّ القتل

Ölümü İcad Edən Kimsənin Günahı

حدیث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا تقتل نفس ظلماً إلا كان على ابن آدم الأول كفل من دمها، لأنه أول من سن القتل

1092. Abdullah (İbn Məsud) ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Haqsız yerə qətlə yetirilən elə bir insan yoxdur ki, onun (axıdılmış) qanına görə (qazanılmış günahdan) ilk Adəm oğluna (*al-Maidə 27-32*) bir pay çatmış olmasın. Çünki adam öldürməyin əsasını o qoymuşdur.” (Buxari 3335, Muslim 4473, 1677/27)

انجازة بالدماء في الآخرة، وأما أول ما يقضى فيه بين الناس يوم القيامة

Qan Tökmək Səbəbilə Axirətdə Veriləcək Cəza Və Qiyamət Günü İnsanlar Arasında Veriləcək İlk Hökmün Qan Davaları Olması

حدیث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، قال النبي صلى الله عليه وسلم: أول ما يقضى بين الناس بالدماء

1093. Abdullah (İbn Məsud) ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qiyamət günü insanlar arasında veriləcək ilk hökm qan davalarına görə olacaq.” (Buxari 6533, Muslim 4475, 1678/28)

تغليظ تحريم الدماء والأعراض والأموال

Qan, Mal Və Namusun Ağır Şəkildə Haram Olması

حدیث أبي بكر، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: الرِّمَانُ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَةِ يَوْمِ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ، السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا؛ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ، ثَلَاثَةٌ مَتَوَالِيَاتٌ: ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمَحْرَمُ، وَرَجَبُ مَضْرُ، الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ؛ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بغيرِ اسْمِهِ، قَالَ: أَلَيْسَ ذُو الْحِجَّةِ قُلْنَا: بَلَى قَالَ: فَأَيُّ بَلَدٍ هَذَا قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بغيرِ اسْمِهِ، قَالَ: أَلَيْسَ الْبَلَدَةُ قُلْنَا: بَلَى قَالَ: فَأَيُّ يَوْمٍ هَذَا قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بغيرِ اسْمِهِ قَالَ: أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا: بَلَى قَالَ: فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ قَالَ مُحَمَّدٌ (أَحَدُ رِجَالِ السُّنَنِ) وَأَحْسِبُهُ قَالَ: وَأَعْرَاضُكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحَرَمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا؛ وَسَتَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ فَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ، أَلَا فَلَا تَرْجِعُوا بَعْدِي ضَلَالًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ، أَلَا لِيُبَلِّغَ الشَّاهِدُ الْعَائِبَ، فَلَعَلَّ بَعْضٌ مَن يُبَلِّغُهُ أَنْ يَكُونَ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضٍ مَن سَمِعَهُ فَكَانَ مُحَمَّدٌ إِذَا ذَكَرَهُ يَقُولُ: صَدَقَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ مَرَّتَيْنِ

1094. Əbu Bəkrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Zaman, Allah yerləri və göyü yaratdığı gündən bəri heç dəyişmədən dövrən etməkdədir. İl

on iki aydan ibarətdir. Bunlardan dördü haram aylardır. (Haram aylardan) üçü – zülqədə, zülhiccə və muhərrəm dalbadal gəlir. (Dördüncüsü isə) Mudər qəbiləsinin (digər on bir aydan üstün tutduğu) və Cümədəl Axir ilə Şaban (ayları) arasında keçən rəcəb ayıdır.” Sonra Peyğəmbər ﷺ soruşdu: “İndi hansı aydır?” Dedik: “Allah və Onun rəsulu daha yaxşı bilir.” Peyğəmbər ﷺ bir qədər susdu, hətta biz elə zənn etdik ki, o bu ayı başqa adla adlandıracaq. O dedi: “Məgər zülhiccə ayı deyilmi?!” Biz: “Bəli” deyə cavab verdik. Sonra soruşdu: “Bura hansı şəhərdir?” Dedik: “Allah və Onun rəsulu daha yaxşı bilir.” Peyğəmbər ﷺ bir qədər susdu, hətta biz elə güman etdik ki, o bu şəhəri başqa adla adlandıracaq. O dedi: “Məgər (müqəddəs) şəhər deyilmi?!” Biz: “Bəli” deyə cavab verdik. (Yenə) soruşdu: “Bu (gün) hansı gündür?” Dedik: “Allah və Onun rəsulu daha yaxşı bilir.” Peyğəmbər ﷺ bir qədər susdu, hətta biz elə zənn etdik ki, o bu günü başqa adla adlandıracaq. O dedi: “Məgər qurban günü deyilmi?!” Biz: “Bəli” deyə cavab verdik. Onda o buyurdu: “Şübhəsiz ki, qanınız da, malınız da (namusunuz da) sizə bu şəhərinizdə və bu ayınızda bu gününüzün haram olduğu kimi haramdır (toxunulmazdır). Siz tezliklə Rəbbinizin hüzurunda duracaqsınız. O sizdən əməlləriniz barədə soruşacaq. Diqqət edin! Məndən sonra azğınlığa düşüb bir-birinizin boynunu vurmayın! Qoy burada olanlar (eşitdiklərini) aramızda olmayanlara təbliğ etsinlər. Ola bilər ki, özlərinə təbliğ olunacaq kimsələrin bəzisi, (mənim dediklərimi öz qulağı ilə) eşidənlərin bəzisindən daha yaxşı qavrasın.” Sonra Peyğəmbər ﷺ iki dəfə: “(Bu dini sizə) təbliğ etdimmi?” dedi. (Buxari 4406, Muslim 4477, 1679/29)

دية الجنين ووجوب الدية في قتل الخطأ وشبه العمد على عاقلة الجاني

Ana Bətnində Öldürülən Uşağın, Xəta Və Qəsdən Oxşar Şəkildə Öldürülənin Qan Pulunun Caninin Ailəsinin Üzərinə Vacib Olması

حديث أبي هريرة، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى فِي امْرَأَتَيْنِ مِنْ هَذَيْلٍ اقْتَتَلتا، فَرَمَتْ إِحْدَاهُمَا الأُخْرى بِحَجْرٍ، فَأَصَابَ بَطْنُهَا وَهِيَ حَامِلٌ، فَفَقَّتَتْ وَلَدَهَا الَّذِي فِي بَطْنِهَا فَاتَّخَصَمُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَضَى أَنَّ دِيَةَ مَا فِي بَطْنِهَا غُرَّةٌ: عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ؛ فَقَالَ وَلِيُّ الْمَرْأَةِ النَّبِيُّ غَرِمَتْ: كَيْفَ أَعْرَمْتُ، يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ لَأَ شَرِبَ وَلَا أَكَلَ، وَلَا نَطَقَ وَلَا اسْتَهَلَ، فَمِثْلُ ذَلِكَ بَطْلَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا هَذَا مِنْ إِخْوَانِ الْكُهَّانِ

1095. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ Huzeyl qəbiləsindən olan, bir-birilə dalaşmış iki qadın arasında hökm verdi. Onlardan biri digər hamilə olan birisini daşla vurmuş və onun bətnindəki uşağını

öldürmüşdü. Onlar mühakimə olunmaq üçün Peyğəmbərə ﷺ müraciət etdilər. Peyğəmbər ﷺ qərar verdi ki, ölmüş uşağa görə bir kölə və ya bir kəviz (və ya beş dəvə) qanbahası verilməlidir. Cərimə edilmiş qadının hamisi dedi: “Ya Rəsulullah, nə üçün mən nə (yemək) yemiş, nə (su) içmiş, nə (bir söz) danışmış, nə də doğularkən çıxarmış birisinə görə cərimə ödəməliyəm? Mən beləsinin qanbahasını ödəməyi düzgün hesab etmirəm”. Peyğəmbər: “Bu adam kahinlərin qardaşlarındandır.” (Buxari 5758, Muslim 4485, 1681/36)

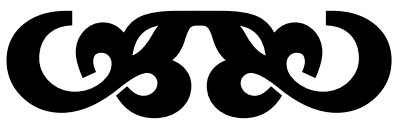
حديث المُعِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ وَمُحَمَّدِ بْنِ مَسْلَمَةَ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ اسْتَشَارَهُمْ فِي إِمْلَاصِ الْمَرْأَةِ؛ فَقَالَ الْمُعِيرَةُ: قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْعُرَّةِ: عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ فَشَهِدَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى بِهِ

1096. Muğira İbn Şöbə ؓ, Muhəmməd İbn Məsləmə ؓ deyirlər ki, Ömər ؓ qadının doğum vaxtından əvvəl düşürdüyü cəni (uşağı) haqqında məşvərət etdi. Muğira: “Peyğəmbər ﷺ qərar verdi ki, ölmüş uşağa görə bir kölə və ya bir kəviz (və ya beş dəvə) qanbahası verilməlidir. (Ömər: Buna şahidlik edən kimsə varmı, səndən başqa?). Muhəmməd İbn Məsləmə də Peyğəmbərin ﷺ belə hökm etdiyini şəhadət etdi”. (Buxari 6905, 6906, Muslim 4491, 1689/39)

كتاب الحدود

Cəzalar Kitabı

حد السرقة ونصاها

Oğurluq Edənin Cəzası Və Dəyəri (Qiyməti)

حدیث عائشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مُتَّطِعُ يَدَ السَّارِقِ فِي رُبْعِ دِينَارٍ

1097. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Oğrunun əli (oğurladığı şeyin dəyəri) Dinarın dördə biri qədərində olduğu zaman kəsilir”. (Buxari 6790, Muslim 4492, 1684/1)

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَطَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَ سَارِقٍ فِي مِجَنٍّ ثَلَاثَةَ دَرَاهِمٍ

1098. Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ dəyəri üç dirhəm olan bir qalxana görə oğrunun əlinin kəsilməsini əmr etdi”. (Buxari 6798, Muslim 4500, 1686/6)

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَعَنَ اللَّهُ السَّارِقَ، يَسْرِقُ الْبَيْضَةَ فَتَقَطُّعُ يَدُهُ؛ وَيَسْرِقُ الْحَبْلَ فَتَقَطُّعُ يَدُهُ

1099. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yumurta oğurladığına görə əli kəsilən, həmçinin ip oğurladığına görə əli kəsilən oğruya Allahın lənəti olsun!” (Buxari 6783, 6799, Muslim 4503, 1687/7)

قطع السارق الشريف وغيره والنهي عن الشفاعة في الحدود

Şərəfli Və Şərəfsiz Oğrunun Əlinin Kəsilməsi Və Cəzada Şəfaətçi Olmağın Qadağan Olması

حدیث عائشَةَ، أَنَّ قُرَيْشًا أَهَمُّهُمْ شَأْنَ الْمَرْأَةِ الْمُخْزُومِيَّةِ الَّتِي سَرَقَتْ، فَقَالَ: وَمَنْ يُكَلِّمُ فِيهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: وَمَنْ يَجْتَرِي عَلَيْهِ إِلَّا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، حَبُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَلَّمَهُ أُسَامَةُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتَشْفَعُ فِي حَدِّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ ثُمَّ قَامَ فَاجْتَنَبَ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا، إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكَوهُ، وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ؛ وَإِيمُ اللَّهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ ابْنَةَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ، لَقَطَّعْتُ يَدَهَا

1100. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ (zamanında) oğurluq edən Məxzumiyyə qəbiləsindən olan qadının halı Qureyşi narahat etmişdi (üzmüşdü). Onlar: “Onun haqda Peyğəmbərə ﷺ kim şəfaətçi ola bilər? Buna ancaq Peyğəmbərin ﷺ sevimlisi olan Üsamə İbn Zeyddən رضي الله عنه başqası cürət edə bilməz” dedilər. Üsamə Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək qadına görə onunla

danışdı. (Peyğəmbərin üzünün rəngi dəyişdi) və buyurdu: “Allahın qoyduğu cəzalardan birində şafaətçi olmaq istəyirsən?!”. (Üsamə: “Ey Allahın Elçisi, mənim üçün bağışlanma dilə!” dey söylədi). Peyğəmbər ﷺ qalxaraq xütbə verdi, Allaha gərəkliyi kimi həmd-səna etdi, sonra isə belə buyurdu: “Sonra sizdən əvvəlki ümmətlərin həlak olmasına səbəb: onlardan şərəfli olan bir kimsə oğurluq etsəydi, onu tərək edərdilər (ona toxunmazdılar), onlardan olan zəif bir kimsə oğurluq edərdisə, onu cəzalandırardılar. Mən nəfsim əlində olana and içirəm ki, əgər Muhəmmədin qızı Fatimə عليها السلام oğurluq etsəydi, onun əlini tərəddüd etmədən kəsərdim”. (Başqa rəvayətdə: Sonra əmr etdi və oğurluq edən qadının əlini kəsdilər.” Aişə: “Sonra bu qadın tövbə etdi və ərə getdi. Bundan sonra bizə gələrdi və mən də onun ehtiyacını Peyğəmbərə ﷺ ərz edərdim”). (Buxari 3475, Muslim 4505, 1688/8)

رجم الثيب في الزنى

Zina Edən Evlinin Cəzası

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَهُوَ جَالِسٌ عَلَى مِثْبَرِ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- إِنَّ اللَّهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ فَكَانَ مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ الرَّجْمِ فَقَرَأَهَا وَعَقَلْنَاهَا وَوَعَيْتَاهَا رَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَجَمْنَا بَعْدَهُ فَأَخْشَى أَنْ طَالَ بِالنَّاسِ زَمَانٌ أَنْ يَقُولَ قَائِلٌ وَاللَّهِ مَا نَجِدُ آيَةَ الرَّجْمِ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَيُضِلُّوا بِتَرْكِ فَرِيضَةِ أَنْزَلَهَا اللَّهُ. وَالرَّجْمُ فِي كِتَابِ اللَّهِ حَقٌّ عَلَى مَنْ زَنَى إِذَا أُحْصِيَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ إِذَا قَامَتِ النِّبْنَةُ ، أَوْ كَانَ الْحَبْلُ ، أَوْ الْإِعْتِرَافُ.

1101. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Ömər رضي الله عنه Mədinədə Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم Mənbəri üzərində oturaraq dedi: “...(Allaha həmd etdikdən sonra) Həqiqətən Allah Muhəmmədi صلى الله عليه وسلم haqq ilə göndərdi və ona Kitabı nazil etdi. Allahın nazil etdiyi şeylər içində Rəcm ayəsi də vardır. Bizlər o, ayətləri oxuduq, başa düşdük və əzbərlədik. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم də rəcm etmişdir, Ondan sonra biz də rəcm etmişik. Mən insanlara bir kimsənin: “Biz Allahın Kitabında rəcm ayələrini görmürük” deməsindən və Allahın nazil etdiyi bir fərzi tərək edərək insanların azgınlığa düşmələrindən qorxuram. Rəcm Allahın kitabında sabit bir haqdır. Bu kişi və qadınlardan evli olub zina edən. Zinası da dəlil (sübut), hamiləlik və etiraf etməklə sabit olan kimsələrə tətbiq edilir...”. (Buxari 6830, Muslim 4513, 1691/15)

من اعترف على نفسه بالزنى

Zina Etdiyini Etiraf Edən Kimsənin Cəzası

حديث أبي هريرة وجابر قال أبو هريرة: أتى رجل رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو في المسجد، فناداه فقال: يا رسول الله إنني زني فأعرض عنه، حتى ردد علي أربع مرات؛ فلما شهد علي نفسه أربع شهادات دعاه النبي صلى الله عليه وسلم فقال: أياك جنون قال: لا قال: فهل أحصنت قال: نعم، فقال النبي صلى الله عليه وسلم: اذهبوا به فارجموه قال جابر: فكننت فيمن رحمته، فرجمناه بالمصلي؛ فلما أذلقته الحجارة هرب، فأذركناه بالحرّة، فرجمناه

1102. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ məsciddə ikən bir nəfər gəlib: “Ya Rəsulullah! Mən zina etdim” dedi. Peyğəmbər ﷺ ondan üz döndərdi. Bu adam bu şəkildə dörd dəfə Peyğəmbərə ﷺ zina etdiyini etraf etdi. Öz əleyhinə dörd dəfə şahidlik etdikdən sonra Peyğəmbər ﷺ onu çağıraraq: “Səndə dəlilik varmı?” deyə buyurdu. O: “Xeyr” dedi. Peyğəmbər: “Sən evlisənmi?” deyə buyurdu. O: “Bəli” dedi. Peyğəmbər ﷺ orada olanlara: “Bunu aparın daşlayın” deyə əmr etdi. Cabir: “Mən o, kimsəni daşlayanların içərisində oldum. Biz onu musallədə daşladıq. Daşlar ona dəydikdə qaçdə və biz onu Harrədə tutaraq rəcm etdik” dedi. (Buxari 6815, Muslim 4515, 1691/16)

حديث أبي هريرة وزيد بن خالد الجهني قالا: جاء رجل إلى النبي صلى الله عليه وسلم، فقال: أنشدك الله إلا قضيت بيننا بكتاب الله؛ فقام خصمه، وكان أفعه منه، فقال: صدق، أفض بيننا بكتاب الله، وأذن لي يا رسول الله فقال النبي صلى الله عليه وسلم: قل فقال: إن ابني كان عسيفا في أهل هذا، فزني بامرأته، فأفتديت منه بمائة شاة وخادم؛ وإني سألت رجلا من أهل العلم فأخبروني أن علي ابني جلد مائة وتغريب عام، وأن علي امرأة هذا الرجم؛ فقال: والذي نفسي بيده لأفضين بينكما بكتاب الله: المائة والخادم رد عليك، وعلى ابنك جلد مائة وتغريب عام؛ ويا أئیس اغد على امرأة هذا فسلها، فإن اعترفت فارجمها فاعترفت، فرجمها

1103. Əbu Hureyrə ﷺ və Zeyd İbn Xalid əl-Cuhəni ﷺ rəvayət edir ki, iki nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: «Ya Rəsulullah! Aramızda Allahın kitabı ilə hökm etməyini istəyirəm». Digəri: “Bəli, aramızda Allahın kitabı ilə hökm etməyini istəyirik (Ya Rəsulullah!)” dedi və (mübahisənin) səbəbini söyləmək üçün mənə izn ver. Peyğəmbər: “Danış” deyə buyurdu. O: “Oğlum filankəsin yanında (pul müqabilində) xidmətçi işləyirdi və oğlum onun qarısı ilə zina etdi. Mənə də zinadan ötrü oğluma rəcm edilmək cəzası verilməlidir deyə xəbər verildi. Mən oğlum üçün yüz qoyun və bir cariyə fidyə verib oğlumu qurtardım. Elm əhlindən də soruşdum onlar isə oğlunun cəzası sadəcə yüz qamçı və bir ildə sürgündür dedilər. Rəcm cəzası isə yalnız onun yoldaşına düşdüyünü söylədilər. Peyğəmbər: «Nəfsim əlində olan Allaha and olsun ki, mən sizin aranızda Allahın Kitabı ilə hökm edəcəyəm. Cariyə ilə qoyunlar təkrar sənə geri qaytarılır. Oğluna da yüz qamçı və bir ildə insanlardan uzaqlaşdırmaq cəzası veriləcəkdir. Ey Uneys! Bu insanın qadınının yanına get. Əgər etiraf edərsə onu rəcm edin. O qadın zinanı etiraf etdi və rəcm əmri yerinə yetirildi”. (Buxari 6842, 6843, 6859, 6860, Muslim 4531, 1697/25)

رجم اليهود أهل الذمة في الرني

Zimmət Əhlindən Olan Yəhudilərdən Zina Etmiş Kimsənin Rəcm (Daşqalaq) Olunması

حديث عبد الله بن عمر، أَنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَذَكَرُوا لَهُ أَنَّ رَجُلًا مِنْهُمْ وَامْرَأَةً زَنَبَا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا تَجِدُونَ فِي التَّوْرَةِ فِي شَأْنِ الرَّجْمِ فَقَالُوا: نَفْضَحُهُمْ وَيُجْلِدُونَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ: كَذَبْتُمْ إِنَّ فِيهَا الرَّجْمَ فَأَتَوْا بِالتَّوْرَةِ فَنَشَرُوهَا، فَوَضَعَ أَحَدُهُمْ يَدَهُ عَلَى آيَةِ الرَّجْمِ، فَقَرَأَ مَا قَبْلَهَا وَمَا بَعْدَهَا؛ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ: ارْفَعْ يَدَكَ فَرَفَعَ يَدَهُ، فَإِذَا فِيهَا آيَةُ الرَّجْمِ فَقَالُوا: صَدَقَ يَا مُحَمَّدُ فِيهَا آيَةُ الرَّجْمِ فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَرَجِمَا قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: قَرَأْتُ الرَّجْلَ يَجْنَأُ عَلَى الْمَرْأَةِ، يَبْقِيهَا الْحَجَارَةَ

1104. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) yəhudilər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib içərilərindən bir kişinin bir qadınla zina etdiyini ona xəbər verdilər. Peyğəmbər ﷺ onlardan soruşdu: “Tövratdan daşqalağa aid nə bilirsiniz?” Onlar dedilər: “Biz (zinakarları hər yerdə) biabır edir, üstəlik də şallaqlayırıq”. Abdullah İbn Səlam: “Yalan danışdınız! Həqiqətən, Tövratda (zinakarları) daşqalaq etmək əmr olunmuşdur.” Belə olduqda onlar Tövratı gətirib (onun bükülü səhifələrini) açdılar, sonra onlardan biri əlini daşqalaq ayəsinin üstünə qoydu və bu ayədən həm əvvəlki, həm də sonrakı ayələri oxudu. Abdullah İbn Səlam: “Qaldır əlini!” Adam əlini qaldırdı və orada daşqalağa aid ayə olduğunu (hamı) gördü. Onda onlar dedilər: “Ey Muhəmməd, (Abdullah) düz deyir, (bu Kitabda) daşqalaq ayəsi vardır.” Bundan sonra Peyğəmbərin ﷺ əmri ilə zinakarları daşqalaq etdilər. (Buxari 3635, Muslim 4533, 1699/26)

حديث عبد الله بن أبي أوفى عن الشَّيبَانِيِّ، قَالَ: سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى، هَلْ رَجِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: نَعَمْ قُلْتُ: قَبْلَ سُورَةِ التَّوْرَةِ أَمْ بَعْدَ قَالَ: لَا أَذْرِي

1105. Şeybəni deyir ki, mən Abdullah İbn Əbi Əufə ﷺ soruşdum: “Rəsulullah ﷺ rəcm etmişdirmi?”. O: “Bəli” etmişdir dedi. Mən: “ən-Nur surəsi nazil olmamışdan əvvəl yoxsa sonra?” dedim. O: “Bunu bilmirəm” dedi. (Buxari 6813, Muslim 4541, 1702/29)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا زَنَتِ الْأُمَةُ فَتَيْنَ زَنَاهَا، فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يُتْرَبْ، ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يُتْرَبْ، ثُمَّ إِنْ زَنَتْ الثَّلَاثَةَ فَلْيَبْعِهَا وَلَوْ بِحَبْلٍ مِنْ شَعْرٍ

1106. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kənz zina edərsə və bu işin üstü açılsa, qoy (ağası) ona (əlli) çubuq vursun və onu təhqir etməsin. Əgər (bir də) zina edərsə, (yenə) ona (əlli) çubuq vursun və onu təhqir etməsin. Üçüncü dəfə zina edərsə, (əvəzində) tükdən ayrılmış ip (almış) olsa da belə, onu (dəyər-dəyməzinə) satsın”. (Buxari 2152, 6839, Muslim 4542, 1703/30)

حديث أبي هريرة وزيد بن خالد، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سئِلَ عَنِ الْأَمَةِ، إِذَا زَنَتْ وَلَمْ تُحْصِنِ، قَالَ: إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا، ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا، ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَبِيعُوهَا وَلَوْ بِصَفِيرٍ

1107. Əbu Hureyrə ﷺ və Zeyd İbn Xalid ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ evlənməmiş kölənin zina etdikdə cəzasının nə olduğu soruşuldu?”. O: “Zina etsə, şallaqlayın! Sonra yenə zina etsə şallaqlayın! Sonra yenə zina etsə şallaqlayın! Sonra yenə də zina edərsə bir ip əvəzinə olsa da belə satın” deyər buyurdu. İbn Şihab: “Bunu üçüncü və ya dördüncü dəfə zina etdikdən sonra söylədiyini bilmirəm” dedi. (Buxari 2153, 2154, Muslim 4544, 1703/32)

حد الخمر

Şərabin (İçkinin) Cəzası

حديث أنس، قال: جَلَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي الْخَمْرِ، بِالْجَرِيدِ وَالنَّعَالِ، وَجَلَدَ أَبُو بَكْرٍ أَرْبَعِينَ

1108. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Şərab içənə xurma budağı ilə cəza tətbiq etdi. Əbu Bəkrdə qırx qamçı vurdu”. (Buxari 6776, Muslim 4553, 1706/36)

حديث علي بن أبي طالب رضي الله عنه، قال: مَا كُنْتُ لِإِقِيمَ حَدًّا عَلَى أَحَدٍ فَيَمُوتَ، فَأَجِدَ فِي نَفْسِي، إِلَّا صَاحِبَ الْخَمْرِ، فَإِنَّهُ لَوْ مَاتَ وَدَيْتُهُ؛ وَذَلِكَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَسْنَهُ

1109. Əli İbn Əbu Talib ﷺ demişdir: “Mən cəzalandırdığım adamlardan kimsənin (verilən cəzaya tab gətirməyib) ölməsinə üzülməzdim. Yalnız şərab içən kimsədən başqa. Beləsi öldüyü təqdirdə mən onun ailəsinə qanbahası verərdim. Bu ona görə idi ki, Peyğəmbər ﷺ (şərab içən kimsəyə vurulan qamçıların sayına) hədd qoymamışdı (bunu sünnət etməmişdir)”. (Buxari 6778, Muslim 4555, 1707/39)

قدر أسواط التعزير

İçki İçənə Neçə Şallaq Vurulur

حدیثُ اَبی بُرْدَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يُجْلَدُ فَوْقَ عَشْرِ جَلْدَاتٍ، إِلَّا فِي حَدِّ مِنْ حُدُودِ اللهِ

1110. Əbu Burdə əl-Ənsari ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Allahın qoyduğu qadağaları pozan kimsəyə on qamçıdan artıq qamçı vurmayın. Yalnız (şəriətlə sayı təyin edilmiş) qadağa istisnadır.” (Buxari 6848, 6850, Muslim 4557, 1708/40)

الحدود كفارات لأهلها

Cəzalar Sahibi Üçün Kəffarədir

حدیثُ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، وَكَانَ شَهِيدَ بَدْرًا، وَهُوَ أَحَدُ التُّقْبَاءِ لِئَلَّا الْعَقَبَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ، وَحَوْلَهُ عِصَابَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ: بَايَعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ وَلَا تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ، وَلَا تَعْصُوا فِي مَعْرُوفٍ، فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ، وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ، وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا ثُمَّ سَتَرَهُ اللهُ، فَهُوَ إِلَى اللهِ، إِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ، وَإِنْ شَاءَ عَاقَبَهُ فَبَايَعْتَاهُ عَلَى ذَلِكَ

1111. Ubadə İbn Samit ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ətrafında əshabələrindən bir dəstə olarkən dedi: “Mənə beyət edin ki, Allaha şərikin qoşmayacaqsınız, oğurluq etməyəcəksiniz, zina eləməyəcəksiniz, uşaqlarınızı öldürməyəcəksiniz, yalan uydurub (kimsəyə) iftira atmayacaqsınız, şəriətin buyurduğundan boyun qaçırmayacaqsınız! Sizlərdən hər kim bu əhdə vəfa etsə, onun savabını Allah verər. Kim də bu günahlardan birini edib sonra dünyada ikən cəzalandırılsa, bu onun üçün kəffarə olar. Kim bu günahlardan birini etdikdən sonra da Allah onu gizlədərsə, onun işi Allaha qalar. İstəsə, onu bağışlayar, istəsə onu cəzalandırar.” Biz də buna beyət etdik. (Buxari 18, Muslim 4558, 4560, 1709/41)

جرح العجماء والمعدن والبئر جبار

Heyvanın, Mədən Və Quyu Səbəbilə Yaralanın Hədərlə Olması

حدیثُ اَبی هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الْعَجْمَاءُ جُبَارٌ، وَالبِئْرُ جُبَارٌ، وَالمَعْدِنُ جُبَارٌ، وَفِي الرَّكَازِ الخُمُسُ

1112. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Heyvanın vurduğu zərərin, habelə quyuya düşmüş və ya mädəndə (qəzaya uğramış) kimsəyə (dəymiş) zərərin əvəzi ödənilmir. Tapılmış xəzinənin isə beşdə biri (zəkat verilməlidir)” (Buxari 1499, 6912, 6913, Muslim 4562, 1710/45)

كتاب الأفضية

Mühakimə Kitabı

Cavabdehin And İçməsi

حديث ابن عباس إن امرأتين كانتا تخرزان في بيت أو في الحجرة، فخرجت إحداهما وقد أنفذ بإشفا في كفها، فادعت على الأخرى، فرفع إلى ابن عباس، فقال ابن عباس: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لو يعطى الناس بدعواهم لذهب دماء قوم وأموالهم ذكروها بالله، وأقرعوا عليها (إن اللذين يشترون بعهد الله) فذكروها فاعترفت فقال ابن عباس: قال النبي صلى الله عليه وسلم: اليمين على المدعى عليه

1113. İbn Əbu Muleykə ﷺ rəvayət etmişdir ki, (bir dəfə) iki qadın bir evdə (və ya bir otaqda) biz ilə dəridən çarıq tikirdilər. Bu vaxt onlardan biri əlinə biz batmış halda bayıra çıxdı və bizi o biri qadının onun əlinə batırdığını iddia etdi. (Mübahisəni həll etmək üçün) İbn Abbasa ﷺ müraciət edildikdə İbn Abbas: “Peyğəmbər ﷺ demişdir: “Əgər insanlara onların iddia etdiklər (şeylər) verilsəydi, digərlərinin qanı və malı mənimsənilmiş olardı. İttiham edilən o qadına Allahı xatırladın və bu ayəni ona oxuyun: “*Həqiqətən də, Allah ilə olan əhdlərini və andlarını ucuz Qiymətə satan kəslər üçün axirətdə heç bir pay yoxdur...*” Qadına bunu xatırlatdılar, o da etiraz etdi. (Hədəsi danışan ravi) demişdir: “İbn Abbas: “Peyğəmbər ﷺ buyurmuşdur: “İttiham edilən şəxs and içməlidir” (Buxari 4552, Muslim 4567, 1711/1)

الحكم بالظاهر واللعن بالحجة

Zahirə Görə Hökm Vermək Və Hüccəti Doğru Çatdırmaq

حديث أم سلمة، زوج النبي صلى الله عليه وسلم عن رسول الله صلى الله عليه وسلم، أنه سمع خصومةً بين حُجْرَتَيْهِ، فخرَجَ إليهم، فقال: إنما أنا بشرٌ، وإنه يأتيني الخصمُ، فلعلَّ بعضكم أن يكون أبلغ من بعض، فأحسب أنه صدق فأقضي له بذلك؛ فمن قضيت له بحق مسلمٍ فأئما هي قطعة من النارِ فليأخذها أو فليتركها

1114. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Ummu Sələmə رəvayət etmişdir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ hücrəsinin qapısı yanında mübahisə (edən adamların) səsini eşitdi və onların yanına çıxıb dedi: “Mən sadəcə bir insanam. Hərçənd mübahisələri düşmüş insanlar (mübahisələrini çözmək üçün) mənə yanına gəlirlər, lakin olur ki, biriniz digərinizdən daha bəlağətlə danışır və mən də onun doğru danışdığını hesab edirəm. Bu səbəbdən də hökmü onun lehinə çıxarıram. Əgər mən (səhvən) bir müsəlmanın haqqını başqa birisinə verirəmsə, əslində, mən ona Cəhənnəm odundan bir parça vermiş oluram.

(Bundan sonra isə özü bilər) istər onu götürsün, istərsə də, tərək etsin.” (Buxari 2458, Muslim 4570, 4572, 1713/4)

قضية هند

Hind Bintu Utbənin Məsələsi

حديث عائشة، أن هند بنت عتبة، قالت: يا رسول الله إن أبا سفيان رجلاً شحيح، وليس يعطيني ما يكفيني وولدي، إلا ما أخذت منه وهو لا يعلم فقال: خذي ما يكفيك وكذلك بالمعروف

1115. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا deyir ki, Hind Bintu Utbə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: “Ya Rəsulullah! (Ərim) Əbu Sufyan çox simic bir kimsədir. Mənə və uşağıma yetərinçə (pul, mal) vermir. Onun xəbəri olmadan ondan nə götürürəmsə ancaq odur» dedi. Peyğəmbər: «Sənə və uşağına yetəcək qədər götürə bilərsən» deyə buyurdu (Buxari 5364, 7180, Muslim 4574, 1714/7)

حديث عائشة، قالت: جاءت هند بنت عتبة، قالت: يا رسول الله ما كان على ظهر الأرض من أهل خيباء، أحب إلي أن يذلوا من أهل خيائك، ثم ما أصبح اليوم على ظهر الأرض أهل خيباء أحب إلي أن يعزوا من أهل خيائك، قال: وأيضاً والذي نفسي بيده قالت: يا رسول الله إن أبا سفيان رجلاً مسيئاً، فهل علي حرج أن أطعم من الذي له عيالنا قال: لا أراه إلا بالمعروف

1116. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “(Bir dəfə) Hind Bint Utbə (Peyğəmbərin) yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah, (əvvəllər) yer üzündəki (insanlar arasında) sənin ailəndən daha çox zəlil olmağını istədiyim heç bir ailə yox idi. Bu günkü gündə isə yer üzündə sənin ailəndən daha çox hörmət sahibi olmağını istədiyim başqa bir ailə yoxdur”. Peyğəmbər: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, yənə də⁸⁵”. Hind: “Ya Rəsulullah, Əbu Süfyan xəsis adamdır. Əgər mən onun malından (gizlincə) götürüb uşaqlarımıza xərcləsəm, mənə günah sayılarmı?”. Peyğəmbər: “Xeyr (yazılmaz). Ancaq sənə bəs edəcək qədər götürə bilərsən!” (Buxari 3825, Muslim 4577, 1714/9)

النهي عن كثرة المسائل من غير حاجة والنهي عن منع وهات، وهو الامتناع من أداء حق لزمه، أو

طلب ما لا يستحقه

⁸⁵ Yəni qəlbindəki iman möhkəmləndikcə bu məhəbbət də artacaq və axırda o nifrətdən əsər-ələmət qalmayacaqdır.

Ehtiyac Olmadan Çox Sual Verməyin, Verməyib İstəməkdən – Boynuna Düşən Haqları Əda Etməkdən Çəkinmək Və Haqqı Olmayan Bir Şeyi İstəməkdən – Qadağan Olması

حدیث الْمُعِیرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ عُقُوقَ الْأُمَّهَاتِ، وَوَادَ الْبَنَاتِ، وَمَنْعَ وَهَاتِ، وَكَرِهَ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ، وَإِضَاعَةَ الْمَالِ

1117. Muğira İbn Şobə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurmuşdur: “Allah sizlərə anaların üzünə ağ olmağı, qız uşaqlarını diri-diri yerə gömməyi, (borcu qaytarmaqdan) boyun qaçırmağı və “ver” deyərək (haqqınız olmayan bir şeyi) tələb etməyi qadağan etmişdir. Habelə söz gəzdirməyinizi, çox sual verməyinizi və var-dövləti israf etməyinizi xoşlamır.” (Buxari 2408, 5975, Muslim 4580, 1715/593/12)

بيان أجر الحاكم إذا اجتهد فأصاب أو أخطأ

Hakim İctihad Edib İcabət Edər Və Ya Xəta Edərsə Əcrinin Bəyanı

حدیث عَمْرُو بْنِ الْعَاصِ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا حَكَمَ الْحَاكِمُ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أَصَابَ فَلَهُ أَجْرَانِ، وَإِذَا حَكَمَ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أخطأَ فَلَهُ أَجْرٌ

1118. Amr İbn As ﷺ rəvayət etmişdir ki, o, Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişdir: “Əgər hakim hökm verdiyi zaman icthad etsə, sonra da verdiyi hökm düz çıxsa, iki savab qazanar. Əgər hökm verdiyi zaman icthad etsə, sonra da verdiyi hökm səhv olsa, bir savab qazanar.” (Buxari 7352, Muslim 4584, 1716/15)

كراهة قضاء القاضي وهو غضبان

Qazinin Qəzəbli Olduğu Halda Hökm Verməsinin Bəyənilməməsi

حدیث أَبِي بَكْرَةَ، أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى ابْنِهِ، وَكَانَ بِسَجِسْتَانَ، بِأَنَّ لَا تَقْضِي بَيْنَ اثْنَيْنِ وَأَنْتَ غَضْبَانٌ، فَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَقْضِيَنَّ حَكَمٌ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَهُوَ غَضْبَانٌ

1119. Əbu Bəkrə ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Hakim qəzəbli olduğu halda iki nəfərin arasında hökm verməsin!” (Buxari 7158, Muslim 4587, 1717/16)

نقض الأحكام الباطلة ورد محدثات الأمور

Batıl Olan Şeyləri Yıxmaq Və Bidət Olan Şeyləri Rədd Etmək

حديث عائشة، قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من أخذت في أمرنا هذا ما ليس فيه فهو ردُّ

1120. Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim bizim bu işimizdə (dinimizdə) ondan olmayan bir yenilik edərsə o, rədd olunandır”. (Buxari 2697, Muslim 4589, 1718/17)

بيان اختلاف المجتهدين

Müctəhidlərin İxtilafının Bəyanı

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أنه سمع رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: كانت امرأتان معهما ابناهما، جاء الذئب فذهب بابن إحداهما، فقالت صاحبتها إنما ذهب بابنك، وقالت الأخرى إنما ذهب بابنك؛ فتحاكمتا إلى داود، فقضى به للكبرى؛ فخرجتا على سليمان بن داود، فأخبرناه فقال: اتوني بالسكين أشقهُ بينهما، فقالت الصغرى: لا تفعل، يرحمك الله، هو ابنها فقضى به للصغرى

1121. Əbu Hureyra ؓ Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişdir: “Mənimlə ümmətimdən (olan günahkarların) məsəli od qalamış bir kimsə ilə həmin oda düşən pərvanələrin və həşəratların məsəlinə bənzəyir.”⁸⁶ Peyğəmbər: “İki qadın və bu qadınların hər birinin bir uşağı var idi. (Birdən) bir canavar gəlib onlardan birinin uşağını apardı. Rəfiqəsi ona dedi: “Canavar sənin uşağını apardı.” O biri qadın dedi: “(Xeyr,) o sənin uşağını apardı.” Sonra da mühakimə olunmaq üçün Davuda müraciət etdilər. Davud hökmü yaşca böyük olan qadının lehinə kəsdi. Sonra bu qadınlar Süleymanın yanına gəlib məsələdən onu agah etdilər. Süleyman buyurdu: “Mənə bıçaq gətirin, onu bunların arasında iki yerə bölüm.” (Bunu eşidəndə) yaşca kiçik olan qadın

⁸⁶ Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənimlə ümmətimin məsəli od qaladıqdan sonra həşəratları və pərvanələri həmin oddan uzaqlaşdıran kimsənin məsəlinə bənzəyir. Mən sizin qurşağınızdan tutub kənara çəkirəm, siz isə özünüzdə oda atırsınız”. Muslim.

dedi: “Eləmə (bunu), Allah sənə rəhm etsin, uşaq onundur.” Beləliklə, Süleyman uşağın yaşca kiçik qadına aid olduğuna hökm verdi.” (Buxari 3427, 6769, Muslim 4592, 1720/20)

استحباب إصلاح الحاكم بين الخصمين

Hakimin İki Münaqişə Edən Kəsin Arasını Düzəltməyin Müstəhəb Olması

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: اشترى رجل من رجل عقاراً له، فوجد الرجل الذي اشترى العقار في عقاره جرة فيها ذهب، فقال له الذي اشترى العقار: خذ ذهبك مني، إنما اشتريت منك الأرض ولم أبتع منك الذهب وقال الذي له الأرض: إنما بعثتك الأرض وما فيها؛ فتحاكما إلى رجل فقال الذي تحاكما إليه: ألكما ولد قال أحدهما: لي غلام، وقال الآخر: لي جارية؛ قال: أنكحوا الغلام الجارية، وأنفقوا على أنفسهما منه وتصدقاً

1122. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bir dəfə) bir nəfər başqa birisindən onun malikanəsini satın aldı. Sonra malikanəni satın alan adam oradan bir küp qızıl tapdı və mülk sahibinə dedi: “Gəl qızılı arını apar! Mən səndən ancaq torpaq sahəsini satın almışam, qızılı ki, almamışam.” Mülk yiyəsi dedi: “Mən onu sənə içindəkilərlə birlikdə satmışam.” Belə olduqda onlar öz mübahisələrini həll etmək üçün (şəriəti bilən) bir adama müraciət etdilər və həmin adam soruşdu: “Sizin övladınız varmı?” Onlardan biri: “Mənim bir oğlum var!” dedi. O birisi isə: “Mənim bir qızım var!” dedi. Onda həmin adam belə buyurdu: “Oğlanla qızı evləndirin və bu qızıl arını (bir qismini) cavanlara xərcləyin, (bir qismini də) sədəqə verin!” (Buxari 3472, Muslim 4594, 1721/21)

كتاب اللقطة

Tapıntı Kitabı

Tapıntı Kitabı

حدیث زَیْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَنِ اللَّقْطَةِ، فَقَالَ: اعْرِفْ عِفَاصَهَا وَوِكَاءَهَا، ثُمَّ عَرَّفَهَا سَنَةً، فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا، وَإِلَّا فَشَأْنُكَ بِهَا قَالَ: فَصَالَةَ الْعَنَمِ قَالَ: هِيَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذَّنْبِ قَالَ: فَصَالَةَ الْإِبِلِ قَالَ: مَالِكَ وَلَهَا مَعَهَا سِقَاؤُهَا وَحِدَاؤُهَا، تَرُدُّ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا

1123. Zeyd İbn Xalid ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək tapılmış malın (əşyanın) hökmünü soruşdu. Rəsulullah: “(Əvvəlcə) o əşyaya bağlanmış ipin və (yaxud əşyanın saxlanıldığı) qabın (kimə məxsus olduğunu) öyrənməli, sonra da bir il ərzində bu tapılmış əşya barədə (insanlara) bildirməlisən. (Əgər gələrsə sahibinə qaytar), Əgər sahibi gəlməzsə mala sahib ol və istifadə et!” deyər buyurdu. Adam: “Bəs itmiş qoyun necə?” deyər soruşdu. Peyğəmbər: “O ya sənə, ya sənənin qardaşına, ya da canavara çatacaq” buyurdu. Adam: “Bəs itmiş dəvə necə?” deyər soruşdu. (Peyğəmbər ﷺ o qədər qəzəbləndi ki, yanaqları (və ya üzünü) qızardı). Dedi: “Ondan sənə nə? Onun tuluğu və pəncəsi yanında ikən bulaq başına gəlir, ağaclardan yarpaq yeyir. Elə isə sahibi onu tapıncaya qədər ona toxunma!” deyər buyurdu. (Buxari 2372, 2429, Muslim 4595, 1722/1)

عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ قَالَ: سَمِعْتُ سُوَيْدَ بْنَ غَفَلَةَ قَالَ: كُنْتُ مَعَ سَلْمَانَ بْنِ رَبِيعَةَ وَزَيْدِ بْنِ صُوحَانَ فِي غَزَاةٍ فَوَجَدْتُ سَوْطًا فَقَالَ لِي أَلْقِيهِ قُلْتُ: لَا وَلَكِنْ إِنْ وَجَدْتُ صَاحِبَهُ وَإِلَّا اسْتَمْتَعْتُ بِهِ فَلَمَّا رَجَعْنَا حَجَجْنَا فَمَرَرْتُ بِالْمَدِينَةِ فَسَأَلْتُ أَبِي بَنَ كَعْبٍ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، فَقَالَ وَجَدْتُ صُرَّةَ عَلِيِّ عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهَا مِائَةٌ دِينَارٍ فَأَتَيْتُ بِهَا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ عَرَّفْتَهَا حَوْلًا فَعَرَّفْتُهَا حَوْلًا ثُمَّ أَتَيْتُ فَقَالَ عَرَّفْتَهَا حَوْلًا ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَقَالَ عَرَّفْتَهَا حَوْلًا فَعَرَّفْتُهَا حَوْلًا ثُمَّ أَتَيْتُهُ الرَّابِعَةَ فَقَالَ اعْرِفْ عِدَّتَهَا وَوِكَاءَهَا وَوَعَاءَهَا فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا وَإِلَّا اسْتَمْتَعْ بِهَا. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبِي، عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ قَالَ: لَقِيتُهُ بَعْدَ بَمَكَةَ فَقَالَ: لَا أَدْرِي أَثَلَاثَةَ أَحْوَالٍ، أَوْ حَوْلًا وَاحِدًا.

1124. Sələmə İbn Kuheyl deyir ki, Suveydə İbn Ğafələdən eşitdim ki, o Sələmə İbn Rabia və Zeyd İbn Suhən ilə bərabər bir döyüşdə olduq. (yolda) bir qamçı tapdıq. Mənə: “Qamçını at!” dedilər. Mən: “Xeyr, atmaram, lakin sahibini tapsam (ona qaytararam), əgər sahibini tapmasam ondan faydalanaram” dedim. Döyüşdən qayıtdıqda Həcc etdik və mən Mədinəyə gəldim. Ubey İbn Kəbdən ﷺ itmiş qamçını götürməyin hökmünü soruşdum. Ubey: “Mən Peyğəmbərin ﷺ zamanında içində yüz dinar olan bir kisə tapdım. Onu Peyğəmbərə ﷺ gətirdim”. Peyğəmbər: “Bunu bir il (insanların toplandıqları) yerlərdə bəyan et!”. Mən bir il onu elan etdim. Sonra Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim. Peyğəmbər ﷺ yenə də: “Onu bir il də elan et!” deyər buyurdu. Mən onu

bir il də elan etdim. Sonra Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim. Peyğəmbər: “Onu bir il də elan et!” dedi. Mən bir il də elan etdim. Sonra dördüncü dəfə Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim. Peyğəmbər: “Dinaların sayını, (kisənin ağzını) bağla və yaxşı tanı. Əgər sahibi gəlib (doğru xəbər verərsə) o qaytar, gəməzsə ondan faydalan” deyə buyurdu. (Buxari 2437, Muslim 4603, 1723/9)

تحريم حلب الماشية بغير إذن مالكيها

Sahibinin İzni Olmadan Heyvanını Sağmağın Haram Olması

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَحْلُبَنَّ أَحَدٌ مَاشِيَةَ امْرِئٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِ، أَيْحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ تُؤْتِي مَشْرُبَتَهُ فَتُكْسِرَ خِرَافَتَهُ، فَيَنْتَقَلَ طَعَامَهُ فَإِنَّمَا تَخْزُنُ لَهُمْ ضُرُوعُ مَوَاشِيهِمْ أَطْعَمَاتِهِمْ؛ فَلَا يَحْلُبَنَّ أَحَدٌ مَاشِيَةَ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِهِ

1125. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlərdən biri sahibinin izni olmadan başqasının heyvanını sağmasın! Sizlərdən kimə, onun anbarına kiminsə girərək xəzinəsini sındırması və yeməyini (azuqəsini) aparması xoş gələrmə? Heyvanların məmələri də insanlar üçün döşlərində onların yeyəcəklərini saxlayır. Ona görə də heç bir kimsə digərinin heyvanının südünü sahibinin izni olmadan sağmasın”. (Buxari 2435, Muslim 4608, 1726/13)

الضيافة ونحوها

Ziyafət Və Bənzəri Şeylər

حديث أبي شريح العَدَوِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أُذُنَايَ، وَأَبْصَرْتُ عَيْنَايَ، حِينَ تَكَلَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ جَائِزَتَهُ قَالَ: وَمَا جَائِزَتُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ، وَالضِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ، فَمَا كَانَ وَرَاءَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ عَلَيْهِ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ

1126. Əbu Şureyh əl-Adaviyyu ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu hədisi söylədiyi zaman iki qulağım və üçünü də iki gözümlə gördüm. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Allaha və axirət gününə iman edirsə, qonşusuna hörmət etsin. Kim Allaha və axirət gününə iman edirsə, müsafirinə hörmət edib haqqını versin”. Səhabələr: “Ya Rəsulullah! Qonağın haqqı nədir?” dedilər. Peyğəmbər: “Bir gün bir gecədir. Qonaq qalmaq isə uç gündür. Uç gündən sonra edilən ikram artıq sədəqədir. Kim Allaha və axirət gününə iman edirsə ya xeyir (söz)

söyləsin, ya da sussun” deyə buyurdu. (Buxari 6019, Muslim 4610, 48/14)

حديث أبي شريح الكعبي، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، حَائِزُهُ يَوْمَ وَلَيْلَةٍ، وَالضَّيْفَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ، فَمَا بَعْدَ ذَلِكَ فَهِيَ صَدَقَةٌ، وَلَا يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَتَوَيَّرَ عِنْدَهُ حَتَّى يُحْرَجَهُ

1127. Əbu Şureyh əl-Kəabi ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Allaha və axirət gününə iman edirsə, müsafirinə hörmət edib haqqını versin. Bir gün və bir gecədir. Qanaq qalmaq isə üç gündür. Üç gündən artıq qalmaq (ev sahibi) üçün sədəqədir. Qonaq üçün ev sahibinin yanında (onu üzərək evdən qovulana) qədər qalması halal olmaz”. (Buxari 6135, Muslim 4610, 48/14)

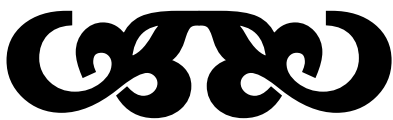
حديث عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: قُلْنَا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّكَ تَبْعُنَا فَنَنْزِلُ بِقَوْمٍ لَا يَقْرُونَا، فَمَا تَرَى فِيهِ فَقَالَ لَنَا: إِنْ نَزَلْتُمْ بِقَوْمٍ فَأَمْرٌ لَكُمْ بِمَا يَنْبَغِي لِلضَّيْفِ فَاقْبَلُوا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا فَخُذُوا مِنْهُمْ حَقَّ الضَّيْفِ

1128. Uqbə İbn Amir ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) biz Peyğəmbərə ﷺ dedik: “Sən bizi (dəvətə) göndərirsən və biz elə insanların yanında qalırıq ki, onlar bizi yeməyə qonaq etmək istəmirlər. Bu haqda nə deyə bilərsən?”. Peyğəmbər: “Əgər bir tayfaya qonaq getsəniz və onlar sizi qonaq saxlasalar, onların ziyafətini qəbul edin. Yox əgər onlar sizi qonaq qəbul etmək istəməsələr, onda onlardan qonağa çatacaq payı götürün.” (Buxari 2461, 6137, Muslim 4613, 1727/17)

كتاب الجهاد

Cihad Kitabı

جواز الإغارة على الكفار الذين بلغتهم دعوة الإسلام من غير تقدم الإعلام بالإغارة

İslamın Dəvəti Çatan Kafirlərə Xəbərsiz Hücum Etməyin İcazəli Olması

حديث عبد الله بن عمر، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعَارَ عَلَى بَنِي الْمُصْطَلِقِ وَهُمْ غَارُونَ، وَأَعَامَهُمْ تُسْقَى عَلَى الْمَاءِ، فَكَتَلَ مُقَاتِلَتَهُمْ، وَسَيَّ ذَرَارِيَهُمْ، وَأَصَابَ يَوْمئِذٍ جَوَيْرِيَةَ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ فِي ذَلِكَ الْجَيْشِ

1129. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ (müsəlmanların üstünə hücum etməyə hazırlaşan) Bəni Müstəliq qəbiləsinə, onlar xəbərsiz ikən hücum etdi. Həmin vaxt onların mal-qarası suvatda⁸⁷ su içirdi. Peyğəmbər ﷺ onların döyüşçülərini öldürdü, qadınlarını və uşaqlarını əsir götürdü. Cuveyriyəyə (Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi) da məhz bu döyüşdə sahib oldu". (Buxari 2541, Muslim 4616, 1730/1)

في الأمر بالتيسير وترك التنفير

Asanlaşdırmağın Əmr Olunması Və Nifrət Etməyin Tərk Olunması

حديث أبي موسى ومُعَاذِ عَن سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنِ أَبِيهِ، قَالَ: بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَدَّهُ أَبَا مُوسَى وَمُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ، فَقَالَ: يَسِّرًا وَلَا تُعَسِّرُوا، وَبَشِّرًا وَلَا تُنْفِرُوا، وَتَطَاوَعًا وَلَا تَحْتَلِفَا.

1130. Səid İbn Əbi Burdə atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Əbu Musa ﷺ və Muazı ﷺ Yəməinə göndərdiyi zaman onlara buyurdu: "Asanlaşdırın, çətinləşdirməyin, müjdə verib sevindirin, nifrət etdirməyin. bir-birinizi sevin, ixtilaf etməyin". (Buxari 3038, 7172, Muslim 4623, 1733/7)

حديث أنس، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: يَسِّرُوا وَلَا تَعَسِّرُوا، وَبَشِّرُوا وَلَا تُنْفِرُوا

1131. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Asanlaşdırın, çətinləşdirməyin. Müjdələyin, nifrət oymayın." (Buxari 69, Muslim 4626, 1734/8)

تحريم الغدر

⁸⁷ Çaydan, arıxdan və s.-dən su götürülən, habelə mal-qaranın su içdikləri dayaz yer.

Xainliyin Haram Olması

حدیث ابنِ عمرَ، أن رسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: إنَّ العَادِرَ يُنصَبُ لَهُ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقَالُ: هَذِهِ عَدْرَةُ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ

1132. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qiyamət günü hər bir xain üçün (tanınsın deyə) bir bayraq sancılacaq və deyiləcək: “Bu, xain filankəs ibn filankəsdır.” (Buxari 6177, Muslim 4627, 1735/9)

حدیث عبدِ اللهِ بنِ مسعودٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لِكُلِّ عَادِرٍ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ، يُنصَبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُعْرَفُ بِهِ

1133. Abdullah (İbn Məsud) və Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əhdi pozan hər xainin Qiyamət günü yanında bir bayraq olacaq.” Ravilərdən biri: “(Bayraq) dikəldiləcək” demiş, digəri isə: “Qiyamət günü (hamı) onu görəcək və onun sayəsində o (xain) tanınacaq” demişdir. (Buxari 3186, 3187, Muslim 4634, 1737/14)

جواز الخداع في الحرب

Hərbdə Hiylənin İcazəli Olması

حدیث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْحَرْبُ خُدَاعٌ

1134. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hərb bir aldatmadır (hiylə)”. (Buxari 3030, Muslim 4637, 4638, 1739/17)

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَرْبَ خُدَاعَةً

1135. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ müharibəni “aldatma” adlandırmışdır.” (Buxari 3029, Muslim 4638, 1740/18)

كراهة تمني لقاء العدو، والأمر بالصبر عند اللقاء

Düşmənlə Qarşılaşmağı İstəməyin Pislənməsi Və Qarşılaşdığı Zaman Səbrin Əmr Edilməsi

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، فَإِذَا لَقَيْتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا

1136. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlər düşmənlə qarışmağı he bir zaman arzu etməyin. Lakin düşmənə qarşılaşdığınız zaman (hərbin sıxıntlarına) səbr edin”. (Buxari 3026, Muslim 4639, 1741/19)

حديث عبد الله بن أبي أوفى كُتِبَ إِلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، حِينَ خَرَجَ إِلَى الْحُرُورِيَّةِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ فِيهَا الْعَدُوَّ انْتَهَرَ حَتَّى مَالَتِ الشَّمْسُ، ثُمَّ قَامَ فِي النَّاسِ فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَمْنُوا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَسَلُّوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقَيْتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا، وَأَعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلِّ السُّيُوفِ ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ، وَمُجْرِيَ السَّحَابِ، وَهَازِمِ الْأَحْزَابِ اهْزِمْهُمْ وَأَنْصِرْنَا عَلَيْهِمْ

1137. Abdullah İbn Əbu Əufə ﷺ rəvayət etmişdir ki, döyüşlərin birində Peyğəmbər ﷺ düşmənə qarşılaşdığı vaxt gün batmağa meyil edənədək gözlədi, sonra camaatın qarşısında ayağa qalxdı və (onlara xitab edib) dedi: “Ey insanlar, düşmənə qarşı-qarşıya gəlməyi arzulamayın və Allahdan salamatlıq diləyin! Hərgah onlarla qarşı-qarşıya gəlsəniz, səbirli olun və bilin ki, Cənnət qılıncların kölgəsi altındadır.” Sonra (dua edib) dedi: “Allahumma Munzilə-Kitabi Və Mucriyəs-Səhabi Və Hazimil-Əhzabi, İhzihum Vənsurna Aleyhim – Kitabı nazil edən, buludları hərəkətə gətirən və müttəfiqlərin toplumunu darmadağın edən Allahım, onları darmadağın et və onlara qələbə çalmaqda bizə kömək et!” (Buxari 2966-2965, 3025, Muslim 4640, 1742/20)

تحريم قتل النساء والصبيان في الحرب

Hərbdə Qadınlarla Uşaqların Öldürülməsinin Haram Edilməsi

حديث عبد الله بن عمر، أَنَّ امْرَأَةً وَجِدَتْ، فِي بَعْضِ مَعَارِي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مَقْتُولَةً؛ فَأَنْكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَتْلَ النِّسَاءِ وَالصَّبِيَّانِ

1138. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbərin ﷺ apardığı döyüşlərin birində bir qadın meyiti tapıldı. Elə bu səbəbdən də Peyğəmbər ﷺ qadınların və uşaqların öldürülməsini qadağan etdi. (Buxari 3014, Muslim 4645, 1744/24)

جواز قتل النساء والصبيان في البيات من غير عمد

Qadınlarla Uşaqların Gecə Hücumları Zamanı Qəsdli Olmadan Öldürülməsinin İcazəli Olması

حدیث الصَّعْبِ بْنِ حَتَّامَةَ، قَالَ: مَرَّ بِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْأَبْوَاءِ أَوْ بَوْدَانَ، وَسُئِلَ عَنْ أَهْلِ الدَّارِ مَبِيتُونَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ، فَبُصَابُ مِنْ نِسَائِهِمْ وَذَرَارِيِّهِمْ قَالَ: هُمْ مِنْهُمْ

1139. Səb İbn Cəssamə ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Əbvada (və ya Vəddanda) mənim yanımdan keçərkən ondan, gecə vaxtı müşriklərə hücum etmək və (hücum əsnasında) qadınların və uşaqların ölə biləcəyi barədə soruşdular.” Dedi: “Bunlar onların bir parçasıdır.” Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Qoruqlar ancaq Allaha və Onun Elçisinə ﷺ aiddir⁸⁸”. (Buxari 3012, Muslim 4647, 4649, 1745/26)

جواز قطع أشجار الكفار وتحريقها

Kafirlərin Ağaçlarının Kəsilməsi Və Yandırılmasının İcazəli Olması

حدیث ابنِ عُمَرَ، قَالَ: حَرَّقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَقَطَعَ، وَهِيَ الْبُوَيْرَةُ، فَتَرَكْتُ (مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَبَنَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ)

1140. İbn Ömər ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Buveyrədə Bəni Nədir qəbiləsinin xurmalıqlarını yandırdı və onları kəsib doğram-doğram etdi. Onda bu ayə nazil oldu: “Xurma ağaçlarını kəsməyiniz yaxud onları kökü üstündə salamat qoymağınız Allahın iznilədir və Onun fasiqləri rəzil etməsi üçündür...”. (əl-Həşr 5). (Buxari 4031, 4884, Muslim 4650, 1746/29)

تحليل الغنائم لهذه الأمة خاصة

Qənimətlərin Bu Ümmət Üçün Xas Olaraq Halal Olması

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: غَزَا نَبِيُّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ، فَقَالَ لِقَوْمِهِ: لَا تَبْعَنِي رَجُلٌ مَلَكَ بُضْعَ امْرَأَةٍ، وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَبْنِي بِهَا وَلَمَّا بَيْنَ بَهَا، وَلَا أَحَدٌ بَنَى بِيوتًا وَلَمْ يَرْفَعْ سُفُوفَهَا، وَلَا أَحَدٌ اشْتَرَى عَنَمًا أَوْ خِلْفَاتٍ وَهُوَ يَنْتَظِرُ وَلَادَهَا فَغَزَا، فَذَنَا مِنَ الْقَرِيَةِ صَلَاةَ الْعَصْرِ، أَوْ قَرِيًّا مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ لِلنَّمَسِ: إِنَّكَ مَأْمُورَةٌ وَأَنَا مَأْمُورٌ، اللَّهُمَّ احْبِسْهَا عَلَيْنَا فَحَبِسَتْ حَتَّى فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ؛ فَجَمَعَ الْغَنَائِمَ، فَجَاءَتْ (يَعْنِي النَّارَ) لِتَأْكُلَهَا فَلَمْ تَطْعَمْهَا؛ فَقَالَ: إِنْ فِيكُمْ غُلُولًا، فَلْيَبَايِعْنِي مِنْ كُلِّ قَبِيلَةٍ رَجُلٌ، فَلَزِقَتْ يَدُ رَجُلٍ

⁸⁸ Bununla şəriət müsəlman əmirlərinə məsləhət bildikləri yerlərdə sərhəd çəkməyə izn vermişdir.

بِيَدِهِ فَقَالَ: فِيكُمْ الْغُلُولُ فَلْيُبَايِعْنِي قَبِيلَتَكَ فَلَزَقَتْ يَدُ رَجُلَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ بِيَدِهِ فَقَالَ: فِيكُمْ الْغُلُولُ فَجَاءُوا بِرَأْسٍ مِثْلِ رَأْسِ بَقْرَةٍ مِنَ الذَّهَبِ
فَوَضَعُوهَا، فَجَاءَتِ النَّارُ فَأَكَلَتْهَا ثُمَّ أَحَلَّ اللَّهُ لَنَا الْعَنَائِمَ، رَأَى ضَعْفَنَا وَعَجْزَنَا فَأَحَلَّهَا لَنَا

1141. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Peyğəmbərlərdən biri döyüşə çıxarkən öz həmçəbilələrinə: “Qoy qadınla evlənib onunla yaxınlıq etmək istəyən, lakin hələ yaxınlıq etməmiş, həmçinin ev tikmiş, amma üstünü hələ damla örtməmiş, habelə qoyun və ya dəvə sürüsü almış və onların balalamasını gözləyən kimsələr mənim dalımca gəlməsinlər!” dedi, sonra da döyüşə yollandı. O, əsr namazının vaxtında və ya buna yaxın bir vaxtda (qəsdinə durduğu) məmləkətə gəlib çatdıqda günəşə dedi: “Sən də (Allahın) əmrindəsən, mən də. Allahım, bizim üçün günəşi saxla!” Beləliklə, Allah Öz peyğəmbərinə zəfər bəxş edənədək günəş dayandı. Sonra o, (döyüşdə ələ keçirdikləri) qənimətləri bir yerə topladı. Bu vaxt (göydən) qənimətləri yandırıb yox edəcək bir od gəldi, lakin qənimətlərə toxunmadı⁸⁹. Onda həmin peyğəmbər (öz əsgərlərinə) dedi: “Aranızda əmanətə xəyanət edən kimsələr var. Odur ki, qoy hər qəbilədən bir nəfər mənə beyət etsin.” (Beyət əsnasında) onlardan birinin əli peyğəmbərin əlinə yapışdı və o dedi: “Xəyanətkar sizin aranızdadır. Qoy sənin həmçəbilələrin mənə beyət etsinlər.” (Bu dəfə) onlardan iki və ya üç nəfərin əli peyğəmbərin əlinə yapışdı və o dedi: “Xəyanəti siz etmişsiniz!” (İşin üstü açıldıqdan) sonra onlar gedib qızıldan düzəldilmiş, inək başına oxşar bir baş gətirdilər və onu (qənimətlərin arasına) qoydular. Bundan sonra od o qənimətlərin hamısını yandırıb yox etdi. Daha sonra isə Allah qənimətləri bizə halal buyurdu, bizim zəif və aciz olduğumuzu görüb onları bizə halal etdi. (Buxari 3124, Muslim 4653, 1747/32)

الأَنْفَال

Ənfal (Qənimət)

حديث ابن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ سَرِيَّةً، فِيهَا عَبْدُ اللهِ، قَبِلَ نَجْدٍ، فَعَنِمُوا إِبِلًا كَثِيرًا، فَكَانَتْ سِيَاهُمُ اثْنِي عَشَرَ
بَعِيرًا أَوْ أَحَدَ عَشَرَ بَعِيرًا؛ وَتَغْلُوا بَعِيرًا بَعِيرًا

1142. İbn Ömər رəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ Abdullahı ﷺ ordu sıralarında Nəcdə yolladı. Orada onlar qənimət olaraq çoxlu dəvə ələ

⁸⁹ Muhəmməd peyğəmbərə ﷺ qədər gəlib getmiş peyğəmbərlər döyüşlərdə qənimət ələ keçirdikdə onu bir yerə toplayar, sonra da Allah göydən od nazil edib həmin qənimətləri yandırardı. Bu da onu bildirərdi ki, artıq onların Allah yolunda verdiyi qurbanlar qəbul edilmiş və qənimətlərdən heç bir şey mənimsənilməmişdir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, qənimətlərə yiyələnmək ancaq Muhəmməd ﷺ ümmətinə məxsus edilmişdir.

keçirdilər və hər bir döyüşünün payına on iki və ya on bir dəvə düşdü. (Bundan əlavə,) onların hər birinə yenə bir dəvə verildi. (Buxari 3134, Muslim 4656, 1749/35)

حديث ابن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُنْفِلُ بَعْضَ مَنْ يَبْعَثُ مِنَ السَّرَايَا لِأَنْفُسِهِمْ خَاصَّةً، سِوَى قِسْمِ عَامَّةِ الْجَيْشِ وَالْخُمْسِ فِي ذَلِكَ وَاجِبٌ كُلِّهِ.

1143. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ göndərdiyi ordudan bəzilərinə (qənimətdən) ümumi ordunun payından xüsusi olaraq əlavə pay verərdi. Xums (beşdəbir) isə bunların hamısında vacib idi". (Buxari 3135, Muslim 4664, 1750/40)

استحقاق القتال سلب القتييل

Öldürən Kimsənin Ölünün Üzərində Olan Əşyalarını Haqq Etməsi

حديث أبي قتادة رضي الله عنه، قال: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ حُنَيْنٍ فَلَمَّا التَقَيْنَا كَانَتْ لِلْمُسْلِمِينَ جَوْلَةٌ، فَرَأَيْتُ رَجُلًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ عَلَا رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَاسْتَدْرَتْ حَتَّى أَتَيْتُهُ مِنْ وَرَائِهِ حَتَّى ضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ عَلَى حَبْلِ عَاتِقِهِ، فَأَقْبَلَ عَلَيَّ فَضَمَمَنِي ضَمَّةً وَجَدْتُ مِنْهَا رِيحَ الْمَوْتِ ثُمَّ أَدْرَكَهُ الْمَوْتُ فَأَرْسَلَنِي فَلَحَقْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، فَقُلْتُ: مَا بَالُ النَّاسِ قَالَ: أَمْرُ اللَّهِ ثُمَّ إِنَّ النَّاسَ رَجَعُوا، وَجَلَسَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: مَنْ قَتَلَ قَتِيلًا لَهُ عَلَيْهِ بَيْتَةٌ، فَلَهُ سَلْبُهُ فَقُمْتُ فَقُلْتُ: مَنْ يَشْهَدُ لِي ثُمَّ جَلَسْتُ ثُمَّ قَالَ: مَنْ قَتَلَ قَتِيلًا لَهُ عَلَيْهِ بَيْتَةٌ، فَلَهُ سَلْبُهُ فَقُمْتُ فَقُلْتُ: مَنْ يَشْهَدُ لِي ثُمَّ جَلَسْتُ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَلْبُهُ عِنْدِي، فَأَرْضِي عَنِّي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رضي الله عنه: لَأَهَا اللَّهُ، إِذَا يَعْمِدُ إِلَى أَسَدٍ مِنْ أَسَدِ اللَّهِ، يُعَاتِلُ عَنِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يُعْطِيكَ سَلْبَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَدَقَ فَأَعْطَاهُ، فَبِعْتُ الدَّرْعَ فَأَتَيْتُ بِهِ مَخْرَفًا فِي بَنِي سَلَمَةَ، فَإِنَّهُ لِأَوَّلِ مَا تَأْتَلْتُهُ فِي الْإِسْلَامِ

1144. Əbu Qatədə ﷺ rəvayət edir ki, Huneyn döyüşü olan ildə Peyğəmbərlə ﷺ birgə idim. Biz (düşmənlə) qarşılaşdıqda müsəlmanların sıraları pozuldu (qaçdılar). Mən müşriklərdən bir kişini müsəlmanlardan olan birini yerə yıxdığını gördüm və onun arxa tərəfinə gəldim və onun boynu ilə çiyni arasından vurdu. Mənə tərəf çevrilərək məni elə sıxdı ki, ondan gələn ölümün iyini hiss etdim. Sonra o öldü və məni buraxdı". Mən Ömər İbn Xattabla ﷺ qarşılaşdım. Ona: "İnsanlara nə olub?" deyə soruşdum. Mən: "Allahın əmri!" deyə cavab verdim. Sonra insanlar qayıtdılar və Peyğəmbər ﷺ oturaraq buyurdu: "Kim bir düşməni qətlə yetirərsə və onu sübuta yetirərsə, ölünün üzərində olan (silah sürsatı) onun olar". Mən qalxdım və: "Mənim üçün kim şahidlik edər?" dedim. Sonra isə oturdum. Sonra Peyğəmbər ﷺ yenə:

“Kim bir düşməni qətlə yetirərsə və onu sübuta yetirərsə, ölənün üzərində olan (silah sürsəti) onun olar” buyurdu. Mən yenə qalxdım və: “Mənim üçün kim şahidlik edər?” dedim. Sonra oturdum. Sonra Peyğəmbər ﷺ üçüncü dəfə dediyini təkrarladı. Mən yenə qalxdığım vaxt, Peyğəmbər ﷺ məndən: “Sənə nə olub, ey Əbu Qatədə?” deyə soruşdu və mən Ona hekayəni anlatdım. Camaatdan bir kişi: “O düz deyir, ey Allahın Elçisi. Öldürülənin üzərində olanlar məndədir. Onu haqqı olanla razı sal!” deyə buyurdu. Əbu Bəkr: “Allaha and olsun ki, əsla olmaz. Allahın aslanlarından bir aslan Allah və Elçisininin uğrunda vuruşsun, sonra onun haqqı sənə verilsin! Əsla olmaz!” Peyğəmbər: “(Əbu Bəkr) doğru söylədi” deyə buyurdu. Öldürülmüş əskərin əşyaları Qatadaya ﷺ verildi. Zirehi satıb Bəni Sələmə qəbiləsindən bir bostan aldım. Bu mənim İslamda nail olduğum birinci malım idi”. (Buxari 3142, Muslim 4667, 51/2)

حديث عبد الرحمن بن عوف، قال: بيّنا أنا واقف في الصف يوم بدر، فنظرت عن يميني وشمالي، فإذا أنا بعلامين من الأنصار حديثاً استأنههما، ثمّيت أن أكون بين أضلع منهنّما، فعمرّني أحدهما، فقال: يا عمّ هل تعرف أبا جهل قلت: نعم، ما حاجتك إليه يا ابن أخي قال: أخبرت أنه يسب رسول الله صلى الله عليه وسلم، والذي نفسي بيده لئن رأيته لا يفارق سوادى سواده حتى يموت الأعجل منا فتعجبت لذلك فعمرّني الآخر، فقال لي مثلها فلم أئنّب أن نظرت إلى أبي جهل يجول في الناس، قلت: ألا إن هذا صاجبكم الذي سألتماني فابتدراه بسبييهما، فضرباه حتى قتلاه، ثم انصرفا إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، فأخبراه، فقال: أيكما قتله قال كل واحد منهما: أنا قتله؛ فقال: هل مسحتما سيفيكما قالوا: لا فنظر في السيفين، فقال: كلاكما قتله، سلبه لمعاد بن عمرو بن الجموح وكانا معاد بن عفرأء، ومعاد بن عمرو بن الجموح

1145. AbdurRahman İbn Auf ﷺ rəvayət edir ki, Bədr günü (döyüş üçün) səfdə durduğum zaman sağıma və soluma baxdıqda Ənsardan iki cavan kimsəni gördüm. Halbuki yanımda bunlardan daha güclü və qüvvətli olan bir kimsəni təmənnə edərdim. Bu iki gəncdən biri məni gözü ilə süzüb dedi: “Ey Əmi! Əbu Cəhli tanıyırsan?”. Mən: “Bəli, tanıyıram. Ey qardaşım oğlu, Əbu cəhli neynirsən?” deyə soruşdum. Cavan: “Eşitdim ki, Rəsulullahı ﷺ söyürmüş. Həyatım əlində olan Allaha and olsun ki, əgər onunla qarşılaşsam öluncəyə qədər ondan ayrılmaram” dedi. Mən bu cavanın söylədiyi sözlərə heyrət etdim. Bu iki gəncdən digəri də (qardaşının) söylədiyi kimi söylədi. Mən gözlərimlə Əbu Cəhli görmüşdüm. O, Qureyş əsgərləri içərisində dolaşırdı. Mən: “Cavanlar! (Qureyş) içərisində o tərəfə, bu tərəfə gedən kimsə məndən soruşduğunuz Əbu Cəhldir” dedim. Onlar da (döyüş əsnasında) qılınclarına sarıldılar və öluncəyə qədər onu vurdular və sonra qayıdaraq hadisəni Peyğəmbərə ﷺ xəbər verdilər. Peyğəmbər: “Əbu Cəhli hansınız öldürdünüz?” deyə soruşdu. Hər ikisi: “Onu mən öldürdüm” dedi. Peyğəmbər: “Qılınclarınızı sildinizmi?” deyə soruşdu. Onlar: “Xeyr, silmədik” dedilər. Bundan sonra Rəsulullah ﷺ onların qılınclarına baxaraq: “Onu hər ikiniz də

öldürmüşünüz və Əbu Cəhlin üzərində olan əşyalarını (sonuncu, öldürücü zərbəni) vurduğu üçün Muaz İbn Amr İbn Cəmuha ﷺ aiddir” deyərək buyurdu. Bu iki Mücahid Muaz İbn Arfa və Amr İbn Cəmuhi idi”. (Buxari 3141, Muslim 4668, 1752/42)

حکم الفیء

Qənimətin Hökmü

حدیث عمر رضي الله عنه، قال: كانت أموال بني النضير مما أفاء الله على رسوله صلى الله عليه وسلم مما لم يوجف المسلمون عليه بخيل ولا ركاب، فكانت لرسول الله صلى الله عليه وسلم خاصة، وكان ينفق على أهله نفقة سنته، ثم يجعل ما بقي في السلاح والكرَاع، عُدَّة في سبيل الله

1146. Ömər ﷺ demişdir: “Allah Bəni Nədir qəbiləsinin var-yoxunu qənimət olaraq Öz Elçisinə ﷺ verdi, müsəlmanlar bu qənimətləri əldə etmək üçün (döyüş meydanına) nə bir at, nə də bir dəvə sürdülər. Bu (qənimətlər) Allahın Elçisinə ﷺ məxsus idi. O, (bundan) öz ailəsinin bir illik azuqəsinə ayırdıqdan sonra yerdə qalanını Allah yolunda (cihada) hazırlıq məqsədilə silah və at almağa xərcləyərdi.” (Buxari 2904, 4885, Muslim 4674, 1757/48)

حدیث عمر بن الخطاب رضي الله عنه، عن مالك بن أوس بن الحذان النضري، أن عمر بن الخطاب رضي الله عنه، دعاه، إذ جاءه حاجته يرفأ، فقال: هل لك في عثمان وعبد الرحمن والزبير وسعد يستأذنون فقال: نعم، فأدخلهم فلبث قليلاً، ثم جاء فقال: هل لك في عباس وعلي يستأذنان قال: نعم فلما دخل قال عباس: يا أمير المؤمنين أفض بي بيني وبين هذا، وهما يختصمان في الذي أفاء الله على رسوله صلى الله عليه وسلم من بني النضير؛ فاستب علي والعباس فقال الرهط: يا أمير المؤمنين أفض بينكما وأرخ أحدهما من الآخر فقال عمر: اتجداوا، أنشدكم بالله الذي يذنه تقوم السماء والأرض هل تعلمون أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: لا نورث، ما تركنا صدقة يريد بذلك نفسه قالوا: قد قال ذلك فأقبل عمر على عباس وعلي، فقال: أنشدكم بالله هل تعلمان أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قد قال ذلك قالوا: نعم قال: فإني أحذركم عن هذا الأمر، إن الله سبحانه كان خص رسوله صلى الله عليه وسلم في هذا الفيء بشيء لم يعطه أحدا غيره، فقال جل ذكره وما أفاء الله على رسوله منهم فما أوجفتم عليه من خيل ولا ركاب إلى قوله قدير فكانت هذه خالصة لرسول الله صلى الله عليه وسلم ثم، والله ما احتازها دونكم، ولا استأثرها عليكم، لقد أعطاكموها وقسمها فيكم حتى بقي هذا المال منها، فكان رسول الله صلى الله عليه وسلم ينفق على أهله نفقة سنتهم من هذا المال، ثم يأخذ ما بقي فيجعل له من عمل الله فعمل ذلك رسول الله صلى الله عليه وسلم حياته ثم توفي النبي صلى الله عليه وسلم، فقال أبو بكر: فأنا ولي رسول الله صلى الله عليه وسلم فقبضه أبو بكر، فعمل فيه بما عمل به رسول الله صلى الله عليه وسلم عليه وعلى علي وعلى عثمان وعلي وعلى عبد الرحمن وعلي وعلى الزبير وعلي وعلى سعد وعلي وعلى عثمان وعلي وعلى عبد الرحمن وعلي وعلى الزبير وعلي وعلى سعد وعلي وعلى عثمان وعلي وعلى عبد الرحمن وعلي وعلى الزبير وعلي وعلى سعد وعلي وعلى عثمان وعلي وعلى عبد الرحمن وعلي على أبي بكر فقبضته سنتين من إمارتي عملت فيه بما عمل رسول الله: وأبو بكر والله يعلم أنني فيه صادق بار راشد تابع للحق ثم جئتماني كلاًكم وكلمتكم وأحدتكم وأمرتكم جميعاً فحجنتني، يعني عباساً، فقلت لكم إن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: لا نورث ما تركنا صدقة فلما بدا لي أن أدفعه إليكم قلت إن شئتما دفعتهم إليكم على أن عليكم عهد الله وميثاقه لتعلمان فيه بما عمل

فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ : وَأَبُو بَكْرٍ وَمَا عَمِلْتُ فِيهِ مُدٌّ وَلَيْتُ وَإِلَّا فَلَا تُكَلِّمَانِي فَقُلْتُمَا ادْفَعُوهُ إِلَيْنَا بِذَلِكَ فَدَفَعْتُهُ إِلَيْكُمَا أَفْتَلْتُمَا مَنِّي قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ فَوَاللَّهِ الَّذِي بِيَدِنِهِ تَقْوَمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ لَا أَقْضِي فِيهِ بِقَضَاءٍ غَيْرَ ذَلِكَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَإِنْ عَجَزْتُمَا عَنْهُ فَادْفَعَا إِلَيَّ فَأَنَا أَكْفِيكُمَا.

1147. Məlik İbn Əus İbn Hədəsəni ən-Nəsri deyir ki, Ömərin ﷺ yanında olduğumuz zaman Ömərin ﷺ qarışığı Yərfa gəldi və Ömərə: “Osman İbn Əffan, AbdurRahman İbn Auf, Zubeyr İbn Avvam, Sad İbn Əbi Vaqqas – *Allah onlardan razı olsun* - sənin yanına girmək üçün izn varmı?” dedi. Ömər: “Bəli, onları içəriyə dəvət et!” dedi. Bir az keçəndən sonra içəri daxil oldular, salam verib oturdular. Sonra Yərfa oturdu. Bir müddətdən sonra gələrək dedi: “Abbas ilə Əli – *Allah onlardan razı olsun* - içəri daxil olmaq üçün izn istəyirlər?” dedi. Ömər: “Bəli, izn ver gəlsinlər” dedi. Onlar da içəri daxil olub salam verdilər. Abbas: “Ey möminlərin əmiri! Mənimlə (Əliyə işarə) edərək bunun arasında hökm et!” dedi. Abbas ilə Əli – *Allah onlardan razı olsun* -, Allahın Fey olaraq Rəsuluna verdiyi Nadir oğulları xurmalığından ötrü mübahisə etmişlər. Əli ilə Abbas – *Allah onlardan razı olsun* - bir-birilərinə dil uzatmışlar”. O, məclisdə olanlar: “Ey Möminlərin əmiri! Bunların arasında hökm et və bunların birini digərindən rahatlığa qovuşdur”. Ömər: “Yavaş olun! Tələsməyin. Göy və yeri əlində tutan Allahın haqqı ilə sizdən soruşuram Peyğəmbərin: “Biz Peyğəmbərlər ﷺ bir miras qoymarıq. Nə tərک etdiksə sədəqədir – sözü ilə özünün qəsd etdiyini bilirsinizmi?” dedi. Orada olanlar: “Bəli, Peyğəmbər ﷺ belə buyurdu” dedilər. Ömər, Əli ilə Abbasa – *Allah onlardan razı olsun* - tərəf dönərək: “Allah haqqı ilə sizdən soruşuram Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu sizdəmi bilirsiniz?” dedi. Onlar: “Bəli” deyərək təsdiq etdilər. Ömər: “Mən sizlərə bu malın haqqını başa salacağam deyib izah etdi: Münəzzəh olan Allah bu xurmalığı Rəsuluna ﷺ xas olaraq verdi. Odan başqa kimsəyə bu haqqı vermədi. Allah: **Allahın Öz Elçisinə onlardan verdiyi qənimətlərə tərəf siz nə at, nə də dəvə sürdünüz. Lakin Allah Öz elçilərini istədiyi kəslər üzərində hakim edir. Allah hər şeyə qadirdir.**” (əl-Həşr 6). Bu maldan xərcləmək Peyğəmbərin ﷺ haqqı idi. Sonra bu mala görə sizdən başqa kimsə iştirak etmədi... Rəsulullah ﷺ bu maldan ailəsinin bir illik nəfəqəsini ayırır, onları xərcləyirdi. Bundan artıq qalanı isə Allahın malı Beytullaha qatardı. – Cihad və s. Xeyir yollarına sərf edilərdi – Peyğəmbər ﷺ sağlığında bu malı belə istifadə etdi. Peyğəmbər ﷺ vəfat etdikdən sonra Əbu Bəkrin ﷺ dedi: “Mən Peyğəmbərin ﷺ vəlisiyəm və bu mülkü götürərək onu Peyğəmbərin ﷺ istifadə etdiyi kimi istifadə etdi. Ömər, Əli və Abbasa – *Allah onlardan razı olsun* - tərəf dönərək: “Əbu Bəkrin bu cür müamələ etdiyini sizlərdə bilirsiniz. Allah şahiddir ki, Əbu Bəkr bu hərəkətində doğru, ağıllı və zəka sahibi idi. Haqqa uyaraq hərəkət etmişdir. Sonra Allah Əbu Bəkrin ﷺ vəfatını dilədi. Mən Rəsulullahın ﷺ və Əbu Bəkrin ﷺ vəlisiyəm. Əmirliyimin

ilk iki ilində bu mülkü idarə etdim. Peyğəmbər ﷺ və Əbu Bəkrin ﷺ istifadə etdiyi kimi istifadə etdim. Allah bilir ki, mən bu hərəkətimdə doğru, lütüfkar və şüurla hərəkət etdim. Haqqa uyaraq hərəkət etdim. Sonra ikiniz də mənim yanına gəldiniz. İkinizin də sözü bir və ümumi idi. Ey Abbas! Sən mənim yanına gəldin (Fatimənin ﷺ atasından ona düşən hissəsini istəyirdin). Mən sizlərə Peyğəmbərin: “Biz Peyğəmbərlər ﷺ bir miras qoyuruq. Nə tərkdədirsə sədəqədir – sözünü dedim. Bu mülkü sizə verməyi və sizin elinizlə idarə etməyi xatırladım. İstəsəniz bu xurmalıqları sizə verim. Allahın əhdi və andı boynunuzda olmaq üzərə bu malı Rəsulullahın, Əbu Bəkrin ﷺ və Vəli olduğum zamanlarda mənim idarə etdiyim kimi idarə ediniz, əgər qəbul etməsəniz məndən bir şey istəməyin” dedim. Bu təklifdən sonra: “Bu şərtlə bizə ver” dediniz. Mən də ikinizə təslim etdim. (Bundan sonra) aranızda çıxan ixtilafa görə məndən nə hökm istəyirsiniz. Göy və yeri əlində tutan Allaha and olsun Qiyamət qəpana qədər bundan başqa bir hökmlə hökm etməyəm. Əgər siz onu idarə etməkdən acizsinizsə onu mənə geri verin. Mən də onu idarə edəyəm”. (Buxari 4033, 5358, 6728, 7305, Muslim 4676, 1757/49)

قول النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لا نورث ما تركنا فهو صدقة

Peyğəmbərin ﷺ: “(Biz Peyğəmbərlər) Miras Qoyuruq, Tərk Etdiyimiz Sədəqədir”

حدیث عائشَةَ، أَنَّ أَرْوَاحَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حِينَ تُؤْفَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أُرِدْنَ أَنْ يُبْعَثْنَ عُثْمَانَ إِلَى بَكْرِ يُسَأَلُهُ مِيرَاثَهُنَّ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ: أَلَيْسَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا نُورِثُ، مَا تَرَكَنَا صَدَقَةً

1148. Aişə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ vəfat etdiyi zaman Peyğəmbərin ﷺ zövcələri Osmanı, Əbu Bəkrin yanına göndərməyi və ondan mirası almağı istədilər. Aişə ﷺ onlara Peyğəmbərin ﷺ (sözünü xatırladaraq) dedi: “(Biz Peyğəmbərlər) miras qoyuruq, tərk etdiyimiz sədəqədir”. (Buxari 6730, Muslim 4678, 1758/51)

حدیث عائشَةَ، أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ، بِنْتُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أُرْسِلَتْ إِلَى أَبِي بَكْرٍ تُسَأَلُهُ مِيرَاثَهَا مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِمَّا آفَاءَ اللهُ عَلَيْهِ بِالْمَدِينَةِ وَفَدَكَ وَمَا بَقِيَ مِنْ خُمْسِ خَبِيرٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: إِنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا نُورِثُ، مَا تَرَكَنَا صَدَقَةً، إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْمَالِ وَإِنِّي، وَاللهُ لَا أُغَيِّرُ شَيْئًا مِنْ صَدَقَةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ حَالِهَا الَّتِي كَانَ عَلَيْهَا فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا عَمَلٍ بِهِ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَبَى أَبُو بَكْرٍ أَنْ يَدْفَعَ إِلَيَّ فَاطِمَةَ مِنْهَا شَيْئًا فَوَجَدَتْ فَاطِمَةَ عَلَى أَبِي بَكْرٍ فِي ذَلِكَ، فَهَجَرَتْهُ، فَلَمْ تُكَلِّمُهُ حَتَّى تُوُفِّيتُ وَعَاشَتْ بَعْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِتَّةَ أَشْهُرٍ، فَلَمَّا تُوُفِّيتُ دَفَنَهَا زَوْجُهَا عَلِيُّ لَيْلًا، وَلَمْ يُؤْذِنْ بِهَا أَبَا بَكْرٍ، وَصَلَّى عَلَيْهَا وَكَانَ لِعَلِيِّ مِنَ النَّاسِ

وَجَهَ حَيَاةَ فَاطِمَةَ فَلَمَّا تُوُفِّيتِ اسْتَنْكَرَ عَلِيُّ وَجُوهَ النَّاسِ، فَالْتَمَسَ مُصَالَحَةَ أَبِي بَكْرٍ وَمُبَايَعَتَهُ، وَلَمْ يَكُنْ يُبَايِعُ تِلْكَ الْأَشْهُرَ فَأَرْسَلَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ: أَنْ آتِنَا، وَلَا يَأْتِنَا أَحَدٌ مَعَكَ (كَرَاهِيَةً لِمَحْضَرِ عُمَرَ) فَقَالَ عُمَرُ: لَا، وَاللَّهِ لَا تَدْخُلُ عَلَيْهِمْ وَحَدِّكَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: وَمَا عَسَيْتُهُمْ أَنْ يَفْعَلُوا بِي وَاللَّهِ لَا تَزِينُهُمْ فَدَخَلَ عَلَيْهِمْ أَبُو بَكْرٍ، فَتَشَهَّدَ عَلِيُّ، فَقَالَ: إِنَّا قَدْ عَرَفْنَا فَضْلَكَ وَمَا أَعْطَاكَ اللَّهُ، وَلَمْ نُنْفَسْ عَلَيْكَ خَيْرًا سَاقَهُ اللَّهُ إِلَيْكَ، وَلَكِنَّكَ اسْتَبَدَدْتَ عَلَيْنَا بِالْأَمْرِ، وَكُنَّا نَرَى، لِقَرَانَتِنَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، نَصِيبًا حَتَّى فَاضَتْ عَيْنَا أَبِي بَكْرٍ فَلَمَّا تَكَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لِقَرَابَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ أُحِيلَ مِنْ قَرَابَتِي، وَأَمَّا الَّذِي شَجَرَ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ مِنْ هَذِهِ الْأَمْوَالِ فَلَمْ آلْ فِيهَا عَنِ الْخَيْرِ، وَلَمْ أَتْرُكْ أَمْرًا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُهُ فِيهَا إِلَّا صَنَعْتُهُ فَقَالَ عَلِيُّ لِأَبِي بَكْرٍ: مَوْعِدُكَ الْعَشِيَّةَ لِلْبَيْعَةِ فَلَمَّا صَلَّى أَبُو بَكْرٍ الظُّهْرَ، رَفِيَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَتَشَهَّدَ، وَذَكَرَ شَأْنَ عَلِيٍّ وَتَخَلَّفَهُ عَنِ الْبَيْعَةِ، وَعَدَّ رُءُوسَ الَّذِينَ اعْتَدَرُوا إِلَيْهِ ثُمَّ اسْتَعْفَرَ، وَتَشَهَّدَ عَلِيُّ، فَعَظَّمَ حَقَّ أَبِي بَكْرٍ، وَحَدَّثَ أَنَّهُ لَمْ يَحْمِلْهُ عَلَى الَّذِي صَنَعَ، نَفَاسَةً عَلَى أَبِي بَكْرٍ، وَلَا إِتْكَارًا لِلَّذِي فَضَّلَهُ اللَّهُ بِهِ، وَلَكِنَّا نَرَى لَنَا فِي هَذَا الْأَمْرِ نَصِيبًا، فَاسْتَبَدَّ عَلَيْنَا، فَوَجَدْنَا فِي أَنْفُسِنَا فَسْرًا بِذَلِكَ الْمُسْلِمُونَ، وَقَالُوا: أَصَبْتَ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ إِلَى عَلِيٍّ قَرِيبًا، حِينَ رَاجَعَ الْأَمْرَ الْمَعْرُوفَ

1149. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbərin qızı Fatimə رضي الله عنها Əbu Bəkrin رضي الله عنه yanına adam göndərərək, ondan Peyğəmbərdən رضي الله عنه qalan, Allahın ona verdiyi Mədinə yaxınlığında yerləşən (nadir oğulları ərazisində) Fədək xurmalıqlarını və Xeybərdən (xurmalıqlarından) qalan beşdəbir mirasını istədi. Əbu Bəkr رضي الله عنه ona Peyğəmbərin رضي الله عنه sözünü xatırlayaraq dedi: “Biz miras qoymarıq. Nə tərktədiksə sədəqədir! Lakin Muhəmmədin ailəsi isə bu maldan yeyər! Allaha and olsun ki, mən Peyğəmbərin رضي الله عنه zamanında olduğu sədəqəsinin halından bir şey dəyişdirmərəm. Mən bu malla Peyğəmbərin رضي الله عنه etdiyi müamiləni edəcəyəm! Və Fatiməyə رضي الله عنها ondan bir şey verməkdən imina etdi. Buna görə də Fatimənin رضي الله عنها Əbu Bəkrə رضي الله عنه qarşı nəfsində bir (inciylik) qaldı. Ondən uzaq oldu və ölənə kimi də onunla danışmadı. O, Peyğəmbərdən رضي الله عنه sonra altı ay yaşadı. O öldüyü zaman əri Əli İbn Əbu Talib رضي الله عنه (onu) gecə ikən Əbu Bəkrə رضي الله عنه xəbər vermədən dəfn etdi. Onun cənazə namazını Əli رضي الله عنه qıldı. Fatimənin həyatda olduğu ərəfədə Əli رضي الله عنه xalqın etibarını qazanmışdı. Fatimə رضي الله عنها öldükdən sonra isə Əli رضي الله عنه insanlara olan etibarını itirdi və Əbu Bəkrin رضي الله عنه məsləhətini istədi və ona beyət etməyi düşündü. O bu aylarda ona beyət etməmişdi. Əli, Əbu Bəkrin رضي الله عنه yanına adam göndərək ondan gəlməsini istədi. Lakin yanında heç kəs gəlməsin!” dedi. (Ömər رضي الله عنه onunla gəlməsini istəmədi). Ömər: “Allaha and olsun ki, sən onların yanına tək girməyəcəksən!” dedi. Əbu Bəkr: “Mənə nə edəcəklər ki, Allaha and olsun ki, mən onların yanına gedəcəyəm!” dedi. Əbu Bəkr رضي الله عنه onların yanına daxil oldu. Əli رضي الله عنه şəhadət gətirərək belə buyurdu: “Ey Əbu Bəkr, biz sənə fəzilətini və Allahın sənə verdiyini də bilirik. Bunu Allahın sənə verdiyi bu xeyrə göz qoyduq, deyə etmirik. Lakin sən bu işdə bizi uzaqlaşdırdın. Biz Peyğəmbərə رضي الله عنه yaxın qohum olduğumuz üçün, bunda bizim haqqımız olduğunu görürdük”. O Əbu Bəkrə o qədər danışdı ki, Əbu Bəkrin رضي الله عنه gözləri yaşardı. Əbu Bəkr: “Nəfsim əlində olana and olsun ki, Peyğəmbərin رضي الله عنه qohumları ilə əlaqə qurmağım mənə öz

qohumlarımla əlaqə qurmağımdan daha sevimlidir. Amma bizimlə sizin aranızda bu mallara görə olan söz-söhbətlərdə mən haqdan yayınmamışam. Peyğəmbərin ﷺ bu malla etdiyini gördüyüm heç bir işi tərək etməmişəm, Peyğəmbər ﷺ nə edibsə, onu etmişəm". Əli: "Beyət (sədaqət andı) üçün günortadan sonrakı vaxtı sənə vəd verirəm" dedi. Əbu Bəkr ﷺ Zöhr namazını qıldıqdan sonra minbərə qalxdı. Şəhadət gətirdikdən sonra Əlinin ﷺ halını, beyət etməyə nə üçün gecikdiyini və gətirdiyi üzürünü xatırlatdı, sonra Allahdan bağışlanma dilədi. Sonra Əli ﷺ şəhadət gətirərək Əbu Bəkrin ﷺ haqqını əzəmətləşdirdi və bu etdiyinin Allahın Əbu Bəkrini ﷺ fəzilətləndirdiyi şeydə gözünün olmadığının və onu inkar etdiyi üçün olmadığını bildirdi. (Sonra belə dedi): "Lakin biz bu paydan haqqımız olduğunu gördük və onlar bundan uzaqlaşdırıldıqda nəfsimizdə buna görə bir (inciylik) hiss etdik". İnsanlar bu xəbərə sevindilər və belə dedilər: "Düz dedin!". O, yaxşılığı əmr edib pis şeylərdən çəkəndirməyə qayıtdıqda, insanlar Əliyə ﷺ yaxın oldular". (Buxari 4240, 4241, Muslim 4769, 1759/52)

حَدِيثَ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ، أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ، ابْنَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، سَأَلَتْ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ، بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنْ يَقْسِمَ لَهَا مِيرَاثَهَا مَا تَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِمَّا آفَاءَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِمَّا آفَاءَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهَا أَبُو بَكْرٍ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا تَوْرَثُ، مَا تَرَكَنَا صَدَقَةً فَعَصَيْتُ فَاطِمَةَ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَهَجَرْتُ أَبَا بَكْرٍ، فَلَمْ تَزَلْ مُهَاجِرَتَهُ حَتَّى تُوُفِّيتُ وَعَاشَيْتُ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِنَةَ أَشْهُرٍ قَالَتْ: وَكَانَتْ فَاطِمَةُ تَسْأَلُ أَبَا بَكْرٍ نَصِيبَهَا مِمَّا تَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ خَيْرٍ وَفَدَكٍ، وَصَدَقَتِهِ بِالْمَدِينَةِ فَأَبَى أَبُو بَكْرٍ عَلَيْهَا ذَلِكَ وَقَالَ: لَسْتُ تَارِكًا شَيْئًا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْمَلُ بِهِ إِلَّا عَمِلْتُ بِهِ، فَإِنِّي أَحْشَى، إِنْ تَرَكَتُ شَيْئًا مِنْ أَمْرِهِ، أَنْ أَرْبِعَ فَأَمَّا صَدَقَتُهُ بِالْمَدِينَةِ فَدَفَعَهَا عُمَرُ إِلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَأَمَّا خَيْرٌ وَفَدَكٌ فَأَمْسَكَهَا عُمَرُ، وَقَالَ: هُمَا صَدَقَةُ رَسُولِ اللَّهِ كَانَتْ لِحَقِيقَةِ النَّبِيِّ تَعْرُوهُ وَتَوَائِبِهِ، وَأَمْرُهُمَا إِلَيَّ مِنْ وَلِيِّ الْأَمْرِ فَهَمَّا عَلَيَّ ذَلِكَ إِلَى الْيَوْمِ

1150. Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbərin qızı Fatimə Peyğəmbərin ölümündən sonra Əbu Bəkrdən Peyğəmbərdən qalan, Allahın ona verdiyi maldan istədi. Əbu Bəkr ona Peyğəmbərin sözünü xatırlayaraq dedi: "Biz (Peyğəmbərlər) miras qoymarıq. Nə tərək etdiksə sədaqədir!" dedi. Bu cavabdan sonra Rəsulullahın qızı Fatimə qəzəbləndi və Əbu Bəkrdən ayrıldı. Onun Əbu Bəkrdən ayrılması (uzaqlaşması) ta ölünəyə qədə davam etdi. Fatimə, Rəsulullahdan altı ay sonra vəfat etdi. Aişə: "Allahın ona verdiyi Mədinə yaxınlığında yerləşən (nadir oğulları ərazisində) Fədək xurmalıqlarını və Xeybərdən (xurmalıqlarından) qalan beşdəbir mirasını istədi. Əbu Bəkr, fatimənin istəyini qəbul etmədi və ona doğrunu söylədi: "Mən, Peyğəmbərin həyatında etmədiyi bir şeyi etmərəm, Onun etdiyini edərəm. Çünki mən onun əmrindən hər hansı bir şeyi tərək edərsə haqdan azmaqdan qorxuram". Ömər xilafəti dövründə isə Rəsulullahın Mədinədə olan sədaqəsinə gəlincə onu Əli ilə Abbasa (mülkiyyət deyil)

istifadəsi üçün verdi. Xeybər və Fədək ərazilərinə gəlincə onları heç kəsə verməyərək dedi: “Bu iki ərazi Rəsulullahın ﷺ sədəqəsidir. Müəyyən məsələlərin işi isə əmr sahibinə aid olandır”. (Buxari 3093, Muslim 4681, 1759/54)

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: لا يفتسم ورثتي ديناراً، ما تركت، بعد نفقة نسائي ومثوته عاملي، فهو صدقة

1151. Əbu Hüreyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənim mirasçılarım (aralarında) bir dinar belə olsun bölünməz. Özümdən sonra buraxdığım yalnız zövcələrimin ehtiyaclarına sərf ediləcək mal və məmurlarımların maaşlarından başqa nə tərk etdimsə sədəqədir”. (Buxari 2776, 3096, 6729, Muslim 4682, 1760/55)

ربط الأسير وحبسه وجواز المن عليه

Əsiri Bağlayıb Həps Etməyin Və Ona Yaxşı Davranmağın İcazəli Olması

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: بعث النبي صلى الله عليه وسلم خيلاً قبل نجد، فجاءت برجل من بني حنيفة يقال له ثمامة بن أثال، فربطوه بسارية من سواري المسجد، فخرج إليه النبي صلى الله عليه وسلم، فقال: ما عندك يا ثمامة فقال: عندي خير يا محمد إن تقتلني تقتل ذا دم، وإن نعيم نعيم علي شاكِر، وإن كنت تريد المال فسل منه ما شئت حتى كان العُد ثم قال له: ما عندك يا ثمامة قال: ما قلت لك، إن نعيم نعيم علي شاكِر فتركه حتى كان بعد العُد فقال: ما عندك يا ثمامة فقال عندي ما قلت لك فقال: أطلقوا ثمامة فأنطلق إلى نجل قريب من المسجد فاعتسل، ثم دخل المسجد فقال: أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمداً رسول الله يا محمد والله ما كان علي الأرض وجه أبغض إلي من وجهك، فقد أصبح وجهك أحب الوجوه إلي والله ما كان من دين أبغض إلي من دينك، فأصبح دينك أحب الدين إلي والله ما كان من بلد أبغض إلي من بلدك، فأصبح بلدك أحب البلاد إلي، وإن خيلاً أخذتني وأنا أريد العمرة، فماذا ترى فبشره رسول الله صلى الله عليه وسلم وأمره أن يعتمر فلما قدم مكة، قال قائل: صبوت قال: لا، ولكن أسلمت مع محمداً رسول الله صلى الله عليه وسلم، ولا، والله لا يأتبكم من اليمامة حبة حنطة حتى يأذن فيها النبي صلى الله عليه وسلم

1152. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ demişdir: “(Bir vaxt) Peyğəmbər ﷺ Nəcdə bir dəstə atlı göndərdi. Onlar oradan Bəni Hənifə qəbiləsindən olan Sumamə İbn Usal adlı bir nəfəri (tutub Mədinəyə gətirdilər və) onu məsciddəki dirəklərdən birinə bağladılar. Bu əsnada Peyğəmbər ﷺ onun yanına gəlib dedi: “Nə düşünürsən, ey Sumamə?” Sumamə dedi: “(Hər şey) yaxşıdır, ey Muhəmməd! Məni öldürsən, əli qana batmış bir canını öldürmüş olarsan. Məni azad etsən, minnətdar olan bir adama yaxşılıq etmiş olarsan. Yox əgər pul istəyirsənsə, dilədiyini qədər istəyə bilərsən.” Səhəri gün Peyğəmbər ﷺ (yenə) onun yanına

gəlib dedi: “Nə fikirləşirsən, ey Sumamə?” Sumamə dedi: “(Dünən) sənə dediyim kimi, əgər məni azad etsən, minnətdar olan bir adama yaxşılıq etmiş olarsan.” Peyğəmbər ﷺ onu qoyub getdi. Ertəsi gün (yenə) onun yanına gəlib dedi. “Nə düşünürsən, ey Sumamə?” Sumamə dedi: “(Dünən) sənə dediklərimi.” Peyğəmbər: “Sumaməni azad edin!” dedi, sonra Sumamə məscidin yanındakı xurmalığa gedib qüsl etdi və gəlib məscidə daxil oldu. (Bu vaxt Sumamə ona yaxınlaşıb) dedi: “Mən şahidlik edirəm ki, Allahdan başqa (ibadətə layiq olan) məbud yoxdur və şahidlik edirəm ki, Muhəmməd Allahın elçisidir. Ey Muhəmməd, vallahi ki, yer üzündə sənün üzündən daha çox nifrət etdiyim bir üz yox idi. İndi isə sənün üzün mənim üçün ən əziz üzdür. Vallahi, sənün dinindən daha çox nifrət etdiyim bir din yox idi. İndi isə sənün dinin mənim üçün ən əziz bir dindir. Vallahi, sənün şəhərindən daha çox nifrət etdiyim bir şəhər yox idi. İndi isə sənün şəhərin mənim üçün ən əziz şəhərdir. Mən ümrə etmək istəyərkən sənün atlıların məni yaxaladılar. Bu haqda nə deyə bilərsən?” Peyğəmbər ﷺ onu müjdələdi və ona ümrəni yerinə yetirməyi əmr etdi. Sumamə Məkkəyə gəlib çatdıqda bir nəfər ondan: “Sabiimi (bir dindən başqa bir dinə meyl edən) olmusan?” deyə soruşdu. Dedi: “Xeyr, mən Allahın elçisi Muhəmmədlə ﷺ birgə Allaha təslim olmuşam. Allaha and olsun ki, Peyğəmbərin ﷺ izni olmadan Yəməmədən sizə bir buğda dənəsi belə gəlməyəcəkdir.” (Buxari 4372, Muslim 4688, 1764/59)

إِجْلَاءُ الْيَهُودِ مِنَ الْحِجَازِ

Yəhudilərin Hicazdan Sürgün Edilmələri

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: بَيْنَمَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ، إِذْ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: انْطَلِقُوا إِلَى يَهُودِ فَخَرَجْنَا مَعَهُ حَتَّى جِئْنَا بَيْتَ الْمِذْرَاسِ، فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَادَاهُمْ: يَا مَعْشَرَ يَهُودِ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا فَقَالُوا: قَدْ بَلَّغْتَ، يَا أبا الْقَاسِمِ فَقَالَ: ذَلِكَ أُرِيدُ ثُمَّ قَالَهَا الثَّانِيَةَ فَقَالُوا: قَدْ بَلَّغْتَ، يَا أبا الْقَاسِمِ ثُمَّ قَالَ الثَّلَاثَةَ؛ فَقَالَ: اعْلَمُوا أَنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ، وَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُجْلِيَكُمْ، فَمَنْ وَجَدَ مِنْكُمْ بِمَالِهِ شَيْئًا فَلْيَبِعْهُ، وَإِلَّا فَاغْلَمُوا إِنَّمَّا الْأَرْضُ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ

1153. Əbu Hüreyrə رəvayət edir ki, biz məsciddə ikən Peyğəmbər ﷺ yanımıza gələrək buyurdu: “Yəhudilərin yanına gedin!”. Biz də onunla yola çıxdıq. Nəhayət gəlib onların Beytul Midras deyilən ərazilərinə çatdıq. Peyğəmbər ﷺ onlara doğru qalxaraq buyurdu: “Ey yəhudi toplumu, İslamı qəbul edin, canınızı qurtarın!”. Onlar: “Artıq istədiyini çatdırmısan, ey Əbul Qasim” deyə cavab verdilər. Peyğəmbər: “Mən bunu (silərə təbliğ etdiyimi etiraf etməyinizi) istəyirdim” deyə buyurdu. Sonra sözünü ikinci dəfə təkrar etdi. Yəhudilər: “Artıq istədiyini çatdırmısan, ey Əbul Qasim” dedilər.

Peyğəmbər: “Mən elə bunu istəyirdim” deyə, üçüncü dəfə də dedi, sonra isə belə buyurdu: “Bilin ki, həqiqətən Yer üzü Allaha və Elçisinə məxsusdur. Mən sizi bu yerdən sürgün etmək istəyirəm! Sizlərdən kimsə malının qarşılığında bir şey taparsa, onu tez satsın! Əks halda isə bilin ki, Yer üzü Allaha və Elçisinə məxsusdur”. (Buxari 6944, 7348, Muslim 4690, 1765/61)

حديث ابن عمر، قال: حاربت النضير وقرية، فأجلى بني النضير وأقر قرية ومن عليهم، حتى حاربت قرية فقتل رجالهم، وقسم نساءهم وأولادهم وأموالهم بين المسلمين، إلا بعضهم، لجقوا بالنبي صلى الله عليه وسلم فآمنهم وأسلموا وأجلى يهود المدينة كلهم، بني قينقاع، وهم رهط عبد الله بن سلام، ويهود بني حارثة، وكل يهود المدينة

1154. İbn Ömər ﷺ demişdir: “Bəni Nədir və Bəni Qureyzə (yəhudi) qəbilələri (Peyğəmbərə ﷺ) qarşı vuruşurdular. Odur ki, Peyğəmbər ﷺ Bəni Nədir qəbiləsini qovub (diyarından) çıxartmış, Bəni Qureyzə qəbiləsinə isə (müəyyən şərtlər əsasında Mədinədə) qalmağa izn vermişdi. Bəni Qureyzə (ikinci kərə müsəlmanlara) qarşı silah qaldırıqda Peyğəmbər ﷺ onların kişilərini qırıp-çatdı, qadınlarını, uşaqlarını və sərvətlərini isə müsəlmanlar arasında paylaşdırdı. Yalnız o kəslər istisna idi ki, Peyğəmbər ﷺ onlara zəmanət vermiş, onlar da İslam dinini qəbul etmişdirlər. Peyğəmbər ﷺ yəhudilərin hamısını – Abdullah İbn Səlamın qəbiləsi Bəni Qaynuqanı, Bəni Haris qəbiləsinin yəhudilərinin və ümumiyyətlə Mədinədə olan bütün yəhudiləri Mədinədən qovub çıxartdı.” (Buxari 4028, Muslim 4691, 1766/62)

جواز قتال من نقض العهد، وجواز إنزال أهل الحصن على حكم حاكم عدل أهل للحكم

Əhdini Pozanlarla Döyüşməyin Və Qala Sahiblərini Adil, Hökm Verən Bir Hakimin Hökmünə Həvalə Etməyin İcazəli Olması

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، قال: لما نزلت بنو قريظة على حكم سعد، هو ابن معاذ، بعث رسول الله صلى الله عليه وسلم، وكان قريباً منه، فجاء على حمار، فلما دنا قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: قوموا إلى سيديكم فجاء فجلس إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقال له: إن هؤلاء نزلوا على حكمك قال: فإني أحكم أن تقتل المقاتلة، وأن تُسبى الذرية قال: لقد حكمت فيهم بحكم المليك

1155. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Bəni Qureyzə oğulları Sad İbn Muazın ﷺ hökmünə razı olub qalalarından endikdə, Rəsulullah ﷺ Sada ﷺ xəbər göndərdi. Sad ﷺ Peyğəmbərə ﷺ yaxın bir yerdə idi. Uzunqulaq üzərində Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldi. Peyğəmbər: “Seyyidiniz üçün ayağa qalxın” deyə

buyurdu. Sad gəldi və Peyğəmbərin ﷺ yanında oturdu. Rəsulullah: “Bunlar sənin hökmünə razı oldular” deyə buyurdu. Sad: “Mən bunların döyüşən tayfasının öldürülməsini, qadınlarının və uşaqlarının isə əsir edilməsini hökm edirəm” dedi. Peyğəmbər: “Həqiqətən sən onlara Allahın hökmü ilə hökm kəsdin” deyə buyurdu. (Buxari 3043, Muslim 4695, 1768/64)

حديث عائشة، قالت: أصيب سعد يوم الخندق، رماه رجل من قريش يُقال له حبان بن العرقعة، رماه في الأكلح، فصرَب النبي صلى الله عليه وسلم خيمة في المسجد ليعوده من قريب، فلما رجع رسول الله صلى الله عليه وسلم من الخندق وضع السلاح واغتسل، فاتاه جبريل عليه السلام وهو ينفض رأسه من العبار، فقال: قد وضعت السلاح والله ما وضعتُه، اخرج إليهم قال النبي صلى الله عليه وسلم: فأين فأشار إلى بني قريظة، فاتاهم رسول الله صلى الله عليه وسلم، فنزلوا على حكمه، فرد الحكم إلى سعد قال: فأني أحكمُ فيهم أن تقتل المُقاتلة، وأن تُسبي النساء والذرية، وأن تُقسم أموالهم

1156. Aişə رəvayət edir: “Sad Xəndək günü yaralandı. Onu Qureyşdən olan Hibban İbn Ariqa qəbiləsindən bir kişi ox ataraq qolundakı şah damarından yaraladı. Peyğəmbər onu ziyarət etmək yaxın olsun deyə, onun üçün məsciddə bir çadır qurdurdu. Peyğəmbər Xəndəkdən qayıtdıqdan sonra silahını yerə qoydu və yuyundu. Cəbrail başından tozu təmizləyərək onun yanına gəldi və: “Sən silahını qoymusan? Allaha and olsun ki, biz qoymamışıq. Onların yanına çıx! (onlarla döyüş)”. Peyğəmbər: “Hara?” deyə soruşdu. O, Bəni Qureyşə işarə etdi. Peyğəmbər onlarla vuruşdu. Onlar Peyğəmbərin hökmünə ram oldular. Peyğəmbər onlara hökm kəsməyi Sada həvalə etdi və ona belə buyurdu: “Mən belə hökm edirəm: “Onlardan döyüşə yararlı olanlar (döyüşənlər) öldürülsün! Uşaq və qadınlar əsir alınsın və malları bölünsün!” dedi. Hişam: “Atam mənə Peyğəmbərin: “Sən onlara Allahın hökmü ilə hökm kəsdin!” belə dediyini xəbər verdi. (Başqa rəvayətdə: “Artıq, hökmdarın (mülk sahibinin) hökmü ilə hökm kəsdin!”). (Buxari 4122, Muslim 4697, 1769/65)

حديث عائشة، أن سعدًا قال: اللهم إني أظن أنك قد وضعت الحرب بيننا وبينهم، فإن كان بقي من حرب قريش شيء فأبقني له حتى أجاهدهم فيك؛ وإن كنت وضعت الحرب فأجرها واجعل موتتي فيها فأنفجرت من لبيته فلم يرعهم، وفي المسجد خيمة من بني غفار، إلا الدم يسيل إليهم فقالوا: يا أهل الخيمة ما هذا الذي يأتينا من قبلكم فإذا سعد يدعو جرحه دمًا، فمات منها رضي الله عنه

1157. Aişə rəvayət edir ki, Sadın (yarası sağalmağa doğru) getdiyi zaman belə dedi: “Allahummə! Sən bilirsənki mənəm üçün Sənin yolunda, Rəsulunu yalanlayıb yurdundan çıxaran bi qövmlə cihad etməkdən daha sevimli bir şey yoxdur. Allahummə! Elə zənn edirəm ki, bizimlə onların arasında artıq ediləcək bir hərəb qalmamışdır. Əgər Qureyş ilə hərəb olacaqsə

məni sağ burax ki, Sənin yolunda onlarla mübarizə aparım. Allahummə! Əgər onlarla aramızda daha hərb olmayacağısa bu yaramı sağaltma ki, ölümüm də bu yaradan olsun! deyərkən yara açıldı. Orada olanlar yaradan axan qanın onlara doğru fısqırmasında qorxdular. Məsciddə onunla bərabər Bəni Cifardan bir çadır da vardı. Onlar: “Siz tərəfdən bizə gələn bu (qan) həyəcan nədir?” dedilər və bir də nə görsələr? Sadın ﷺ yarasından qan fısqırır. Az sonra bu (qan) axmasından dünyasını dəyişir”. (Buxari 4122, Muslim 4697, 1769/65)

من لزمه أمر فدخل عليه أمر آخر

İki İşdən Daha Mühüm Olanını Önə Almaq

حدیث ابن عُمَرَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَنَا، لَمَّا رَجَعَ مِنَ الْأَحْزَابِ: لَا يُصَلِّيَنَّ أَحَدٌ الْعَصْرَ إِلَّا فِي بَيْتِي قُرَيْظَةَ فَأَذْرَكَ بَعْضُهُمُ الْعَصْرَ فِي الطَّرِيقِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: لَا نُصَلِّي حَتَّى نَأْتِيَهَا وَقَالَ بَعْضُهُمْ: بَلْ نُصَلِّي، لَمْ يَرُدْ مِنَّا ذَلِكَ فَذَكَرَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمْ يُعْنَفْ وَاحِدًا مِنْهُمْ

1158. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Əhzab döyüşündən sonra (Mədinəyə) qayıtdıqda bizə dedi: “Qoy hər kəs əsr namazını ancaq Bəni Qureyzə qəbiləsində qılsın.” Bəziləri əsr namazına yolda yetişdi. Onlardan bəziləri dedilər: “Biz oraya çatanadək namaz qılmayacağıq.” Digərləri isə dedilər: “Yox, namazı (burada) qılaq, çünki Peyğəmbər ﷺ bizdən bunu tələb etmirdi.” Sonra bu haqda Peyğəmbərə ﷺ xəbər verdilər və o, (buna görə) onların heç birini qınamadı. (Buxari 946, Muslim 4701, 1770/69)

رد المهاجرين إلى الأنصار من الشجر والتمر حين استغنوا عنها بالفتوح

Fəthlər Nəticəsində Ehtiyac Qalmadığı Üçün Mühacirlərin Ənsarlara Verdikləri Ağac Və Meyvədən İbarət Olan Şeylərin Geri Qaytarılması

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: لَمَّا قَدِمَ الْمُهَاجِرُونَ الْمَدِينَةَ مِنْ مَكَّةَ، وَلَيْسَ بِأَيْدِيهِمْ، يَعْنِي شَيْئًا؛ وَكَانَتِ الْأَنْصَارُ أَهْلَ الْأَرْضِ وَالْعَقَارَ فَقَاسَمَهُمُ الْأَنْصَارُ عَلَى أَنْ يُعْطُوهُمْ ثَمَارَ أَمْوَالِهِمْ كُلِّ عَامٍ، وَيَكْفُوهُمْ الْعَمَلَ وَالْمَوْتُونَةَ؛ وَكَانَتْ أُمُّهُ، أُمُّ أَنَسٍ، أُمُّ سَلِيمٍ، كَانَتْ أُمُّ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، فَكَانَتْ أُعْطَتْ أُمُّ أَنَسٍ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِدَاقًا، فَأَعْطَاهُنَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمَّ أَيْمَنَ مَوْلَاتِهِ، أُمَّ أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ وَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا فَرَّغَ مِنْ قَتْلِ أَهْلِ خَيْبَرَ، فَانصَرَفَ إِلَى الْمَدِينَةِ، رَدَّ الْمُهَاجِرُونَ إِلَى الْأَنْصَارِ مَنَائِحَهُمُ الَّتِي كَانُوا مَنَحُوهُمْ مِنْ ثَمَارِهِمْ، فَردَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أُمِّهِ عِدَاقَهَا، وَأَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمَّ أَيْمَنَ مَكَانَهُنَّ مِنْ حَائِطِهِ

1159. Ənəs İbn Malik رضي الله عنه demişdir: “Mühacirlər Məkkədən Mədinəyə gəldikdə onların heç nəyi yox idi. Ənsarın isə əkin sahələri və mülkləri var idi. Onda ənsar öz əkin sahələrini mühacirlərlə bölüşdü və bu sahələri onlara o şərtlə verdi ki, onlar bu əkin sahələrində işləyib ağaclara qulluq etsin, ənsar da hər il götürdüyü məhsulun yarısını onlara versin.” Ənəsin anası Ummu Suleym, Əbu Təlhənin oğlu Abdullahın da anası idi. O vaxt Ummu Suleym Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم bir neçə xurma ağacı verdi. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم də onu azad etdiyi cariyyəsinə – Usamə İbn Zeydin anası Ummu Əymənə رضي الله عنها verdi. Ənəs: “Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم xeybərlilərlə döyüşü başa çatdırıb Mədinəyə qayıtdıqdan sonra mühacirlər ənsarın verdikləri ağacları özlərinə qaytardılar. Həmçinin Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Ummu Suleym ağaclarını özünə qaytardı. Bunların yerinə Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم öz xurma bağının bir hissəsini Ummu Əymənə verdi” (Buxari 2630, 4702, Muslim 4702, 1771/70)

حديث أنس رضي الله عنه، قال: كَانَ الرَّجُلُ يُجْعَلُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّخْلَاتِ، حَتَّى افْتَتَحَ فُرَيْطَةَ وَالتَّضْيِيرَ وَإِنَّ أَهْلِي أَمْرُونِي أَنْ آتِيَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْأَلُهُ الَّذِينَ كَانُوا أَعْطَوْهُ أَوْ بَعْضُهُ؛ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَعْطَاهُ أُمَّ أَيْمَنَ، فَجَاءَتْ أُمَّ أَيْمَنَ فَجَعَلَتْ الثُّوبَ فِي عُنُقِي، تَقُولُ: كَلَّا وَالَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَا يُعْطِيكَهُمْ وَقَدْ أَعْطَانِيهَا أَوْ كَمَا قَالَتْ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَكَ كَذَا وَتَقُولُ: كَلَّا وَاللَّهِ حَتَّى أَعْطَاهَا عَشْرَةَ أَمْثَالِهِ، أَوْ كَمَا قَالَ

1160. Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Ənsardan olan bəzi insanlar bəzi xurma ağaclarının məhsulunu Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم təsis edirdilər. Bu hal Qureyzə və ən-Nədr fəth edilənə qədər davam etdi. Mənim ailəmdə mənə Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gedib və ondan vaxtıyla verdikləri xurmaları və ya bir qismini geri verməsini istədilər. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم isə bizim vaxtıyla verdiyimiz xurmaları Ummu Əymənə رضي الله عنها vermişdi. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم xurma ağaclarını mənə verdi. Bu vaxtı Ummu Əymənə رضي الله عنها libasını boynuna dolamış halda gəldi: (Xurmalığın mülkiyyəti ona verilmiş olduğunu zənn edərək) Belə olmaz! Ondan başqa İlah olmayan Allaha and olsun Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم onları mənə verdiyi halda mən onları sizə geri vermərəm” dedi və ya buna bənzər sözlər dedi. Peyğəmbər: “Mənim bu malım onun yerinə sənin olsun” deyə buyurdu. Ummu Əymənə رضي الله عنها yenə də: “Belə olmaz!” deyirdi. Nəhayət Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Ummu Əymənə رضي الله عنها on mislini və ya buna bənzər sözlər dedi (o, da razı olub getdi)”. (Buxari 4120, Muslim 4703, 1771/71)

أخذ الطعام من أرض العدو

Düşmən Torpaqlarında Yemək Götürmək

حديث عبد الله بن مَعْفَلٍ رضي الله عنه، قال: كُنَّا مُحَاصِرِينَ قَصْرَ حَبِيرَ، فَرَمَى إِنْسَانٌ بِجِرَابٍ فِيهِ شَحْمٌ، فَزَوَّتْ لِأَخِيهِ، فَأَلْتَفْتُ فَإِذَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَاسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ

1161. Abdullah İbn Muğəffəl ﷺ deyir ki, bizlər Xeybər qəsri ni mühasirə etdiyimiz zaman bir insan içi yağ (piy) ilə dolu bir tuluq atdı. Mən də onu götürmək üçün irəli atıldım. Arxaya döndükdə Peyğəmbəri ﷺ gördükdə ondan utandım". (Buxari 3153, Muslim 4705, 17)

كتاب النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إلى هرقل يدعو إلى الإسلام

Peyğəmbərin ﷺ İslama Dəvət Üçün Herakla Yazdığı Məktubu

حديث أبي سفيان عن ابن عباس، قال: حَدَّثَنِي أَبُو سُفْيَانَ، مِنْ فِيهِ إِلَى فِيٍّ، قَالَ: انْطَلَقْتُ فِي الْمَدَّةِ الَّتِي كَانَتْ بَيْنِي وَبَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَبَيَّنَّا أَنَا بِالشَّامِ إِذْ جِيءَ بِكِتَابٍ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى هِرَقْلَ قَالَ: وَكَانَ دِحْيَةُ الْكَلْبِيُّ جَاءَ بِهِ، فَدَفَعَهُ إِلَى عَظِيمٍ بَصْرِيٍّ، فَدَفَعَهُ عَظِيمٌ بَصْرِيٍّ إِلَى هِرَقْلَ قَالَ: فَقَالَ هِرَقْلُ: هَلْ هَهُنَا أَحَدٌ مِنْ قَوْمِ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَقَالُوا: نَعَمْ قَالَ: فَدُعِيَتْ فِي نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ، فَدَخَلْنَا عَلَى هِرَقْلَ، فَأَجْلَسْنَا بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ: أَتَيْكُمْ أَقْرَبُ نَسَبًا مِنْ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ: فَقُلْتُ: أَنَا فَأَجْلَسُونِي بَيْنَ يَدَيْهِ، وَأَجْلَسُوا أَصْحَابِي خَلْفِي ثُمَّ دَعَا بَنِي جُمَاهِنَةَ، فَقَالَ قُلْ لَهُمْ: إِنِّي سَأَلْتُ هَذَا عَنْ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ، فَإِنْ كَذَبَنِي فَكُذِّبُوهُ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ: وَأَيْمَنَ اللَّهُ لَوْلَا أَنْ يُؤَيِّرُوا عَلَيَّ الْكُذِبَ لَكَذَّبْتُ ثُمَّ قَالَ لِبَنِي جُمَاهِنَةَ: سَلُّهُ كَيْفَ حَسِبْتُمْ فِيكُمْ قَالَ: قُلْتُ هُوَ فِينَا ذُو حَسَبٍ قَالَ: فَهَلْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مَلِكٌ قَالَ: قُلْتُ لَا فَهَلْ كُنْتُمْ تَتَّهَمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ: أَتَبِعْتُهُ أَشْرَافَ النَّاسِ أَمْ ضَعَفَاؤُهُمْ قَالَ: قُلْتُ بَلْ ضَعَفَاؤُهُمْ قَالَ: يَزِيدُونَ أَوْ يَنْقُصُونَ قَالَ: قُلْتُ لَا، بَلْ يَزِيدُونَ قَالَ: هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ عَنْ دِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ سَخَطَةٌ لَهُ قَالَ: قُلْتُ لَا قَالَ: فَهَلْ قَاتَلْتُمُوهُ قَالَ: قُلْتُ نَعَمْ قَالَ: فَكَيْفَ كَانَ قِتَالِكُمْ إِيَّاهُ قَالَ: قُلْتُ تَكُونُ الْحَرْبُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ سِجَالًا، يُصِيبُ مِنَّا وَنُصِيبُ مِنْهُ قَالَ: فَهَلْ يَغْدِرُ قَالَ: قُلْتُ لَا، وَتَحْنُ مِنْهُ فِي هَذِهِ الْمَدَّةِ لَا نَدْرِي مَا هُوَ صَانِعٌ فِيهَا قَالَ: وَاللَّهِ مَا أَمَكَّنْتَنِي مِنْ كَلِمَةٍ أَدْخِلَ فِيهَا شَيْئًا غَيْرَ هَذِهِ قَالَ: فَهَلْ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ قُلْتُ لَا ثُمَّ قَالَ لِبَنِي جُمَاهِنَةَ: قُلْ لَهُ: إِنِّي سَأَلْتُكَ عَنْ حَسَبِهِ فِيكُمْ فَزَعَمْتَ أَنَّهُ فِيكُمْ ذُو حَسَبٍ، وَكَذَلِكَ الرَّسُولُ بُعِثَ فِي أَحْسَابِ قَوْمِيهَا وَسَأَلْتُكَ هَلْ كَانَ فِي آبَائِهِ مَلِكٌ، فَزَعَمْتَ أَنْ لَا فَقُلْتُ لَوْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مَلِكٌ قُلْتُ رَجُلٌ يَطْلُبُ مَلِكَ آبَائِهِ وَسَأَلْتُكَ عَنْ أَتْبَاعِهِ، أَضَعَفَاؤُهُمْ أَمْ أَشْرَافُهُمْ فَقُلْتُ بَلْ ضَعَفَاؤُهُمْ وَهُمْ أَتْبَاعُ الرَّسُولِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ كُنْتُمْ تَتَّهَمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا فَعَرَفْتُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لِيَدَّعِ الْكَذِبَ عَلَى النَّاسِ ثُمَّ يَذْهَبَ فَيَكْذِبُ عَلَى اللَّهِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ عَنْ دِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ سَخَطَةٌ لَهُ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا وَكَذَلِكَ الْإِيمَانُ إِذَا خَالَطَ بَشَاشَةَ الْقُلُوبِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَزِيدُونَ أَمْ يَنْقُصُونَ فَزَعَمْتَ أَنَّهُمْ يَزِيدُونَ وَكَذَلِكَ الْإِيمَانُ حَتَّى يَتِمَّ وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَاتَلْتُمُوهُ فَزَعَمْتَ أَنَّكُمْ قَاتَلْتُمُوهُ، فَتَكُونُ الْحَرْبُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ سِجَالًا، يَنَالُ مِنْكُمْ وَتَنَالُونَ مِنْهُ وَكَذَلِكَ الرَّسُولُ تُبْتَلَى ثُمَّ تَكُونُ لَهُمُ الْعَاقِبَةُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَغْدِرُ فَزَعَمْتَ أَنَّهُ لَا يَغْدِرُ وَكَذَلِكَ الرَّسُولُ لَا يَغْدِرُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَالَ أَحَدٌ هَذَا الْقَوْلَ قَبْلَهُ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا فَقُلْتُ لَوْ كَانَ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ قُلْتُ رَجُلٌ أَنْتُمْ يَقُولُ قَبْلَهُ قَالَ: ثُمَّ قَالَ بِمِ يَأْمُرُكُمْ قَالَ: قُلْتُ يَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّلَاةِ وَالْعَفَافِ قَالَ: إِنَّ يَكُ مَا تَقُولُ فِيهِ حَقًّا فَإِنَّهُ نَبِيٌّ وَقَدْ كُنْتُ أَعْلَمُ أَنَّهُ خَارِجٌ وَلَمْ أَكُ أَظُنُّهُ مِنْكُمْ وَلَوْ أَنِّي أَعْلَمُ أَنِّي أَخْلُصُ إِلَيْهِ لِأَحْبَبْتُ لِقَاءَهُ وَلَوْ كُنْتُ عِنْدَهُ لَعَسَلْتُ عَنْ قَدَمَيْهِ وَلَيَبْلُغَنَّ مُلْكُهُ مَا تَحْتَ قَدَمَيْ قَدَمِي قَالَ: ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَرَأَهُ، فَإِذَا فِيهِ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ سَلَامٌ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَا بَعْدُ فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ الْإِسْلَامِ، أَسْلِمِ تَسْلِمًا، وَأَسْلِمِ يُؤْتِكَ اللَّهُ أَجْرَكَ

مَرَّتَيْنِ، فَإِنْ تَوَلَّيْتَ فَإِنَّ عَلَيْكَ إِثْمَ الْأَرَبِيِّينَ (وَيَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ) إِلَى قَوْلِهِ (اشْهَدُوا بَأَنَّا مُسْلِمُونَ) فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ قِرَاءَةِ الْكِتَابِ ارْتَفَعَتِ الْأَصْوَاتُ عِنْدَهُ، وَكَثُرَ اللَّعْطُ، وَأَمَرَ بَنُو فَاخْرَجْنَا قَالَ: فَقُلْتُ لِأَصْحَابِي حِينَ خَرَجْنَا: لَقَدْ أَمَرَ أَمْرٌ ابْنُ أَبِي كَبْشَةَ، إِنَّهُ لَيَخَافُهُ مَلِكُ بَنِي الْأَصْفَرِ فَمَا زِلْتُ مُوقِنًا بِأَمْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سَيُظْهِرُ حَتَّى أَدْخَلَ اللَّهُ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ

1162. İbn Abbasın ﷺ rəvayətində görə, Əbu Süfyan İbn Hərb ona xəbər vermişdir ki, o, Qureys karvanını müşayiət etdiyi zaman Herakl onu öz yanına çağırırdı. O vaxt qureyşlilər Şamda ticarət edirdilər. Bu da Peyğəmbərin ﷺ Əbu Süfyan və (başqa) Qureys kafirləri ilə Hudeybiyədəki⁹⁰ sülh müqaviləsi bağladığı vaxta təsadüf edirdi. Əbu Süfyan yoldaşları ilə birgə İliyaya⁹¹ – imperatorun yanına gəldilər. Herakl Rum zadəganlarının əhatəsində ikən qureyşlilər öz məclisində dəvət etdi. Sonra onları öz hüzuruna çağırırdı və tərcüməçisinin gəlməsini əmr etdi. (Herakl) soruşdu: “Peyğəmbər olduğunu iddia edən bu adama nə səbəbə ən yaxın olan hansınızdır?” Əbu Süfyan dedi: Mən: “Onların nə səbəbə ən yaxın olanı mənəm” deyər cavab verdim. İmperator dedi: “Onu yaxına gətirin, yoldaşlarını isə onun arxa tərəfində saxlayın.” Sonra tərcüməçisinə dedi: “Onlara de ki, mən bundan o adam haqqında soruşacağam. Əgər mənə yalan danışsa, siz də onu yalançı hesab edin.” (Əbu Süfyan): “Vallahı, dostlarımla orada-burada mənə yalanım barədə danışaqlarından utanmasaydım, onun barəsində əlbət ki, yalan danışardım.” Sonra (Heraklın) onun barəsində məndən ilk soruşduğu bu oldu: “Aranızda onun əsli-nəsəbi necədir?” Mən: “O, bizim aramızda əsilli-nəsəblidir” dedim. O soruşdu: “Sizlərdən ondan əvvəl bu sözü deyən (peyğəmbərlik iddiası edən) bir kimsə olubmu?” Mən: “Xeyr!” dedim. O soruşdu: “Heç onun atası babalarından padşah olubmu?” Mən: “Xeyr!” dedim. O soruşdu: “Onun ardınca gedənlər xalqın zadəganlarıdır, yoxsa zəifləri?” Mən: “Xalqın zəifləridir” dedim. O soruşdu: “Onlar artırlar, yoxsa azalırlar?” Mən: “Artırlar” dedim. O soruşdu: “İçərilərində onun dinini qəbul etdikdən sonra narazılığa görə dinindən dönən bir kimsə varmı?” Mən: “Yoxdur!” dedim. O soruşdu: “Söylədiklərini deməzdən (bu dinə dəvət etməzdən) əvvəl heç onu yalan danışmaqda ittiham etmişdinizmi?” Mən: “Xeyr!” dedim. O soruşdu: “Heç əhdi pozurmu?” Mən: “Xeyr (pozmur), lakin bizimlə onun arasında müvəqqəti sülh müqaviləsi mövcuddur və bu müddət ərzində onun nə edəcəyini də bilmirik” dedim. Əbu Süfyan dedi ki, mən deyilənlərə əlavə etmək üçün bu kəlmədən başqa bir şey tapa bilmədim. (Herakl) soruşdu: “Heç onunla

⁹⁰ *Hudeybiyyə* – Məkkənin 16 kilometrliyində Ciddəyə gedən yolda yerləşən yer. Hicri tarixin 6-cı ilində orada Muhəmməd Peyğəmbərlə ﷺ müsəlmanları şəhərə buraxmayan və onları ümrə ziyarəti etməyə qoymayan məkkəlilər arasında sülh müqaviləsi bağlanmışdı.

⁹¹ *İliya* – Qüds.

döyüşmüşünüzmü?" Mən: "Bəli!" dedim. O soruşdu: "Onunla döyüünüz nə ilə nəticələnib?" Mən dedim: "Bizimlə onun arasında gedən döyüş dəyişkəndir. Gah o bizə qalib gəlir, gah da biz ona qalib gəlirik." O soruşdu: "Sizə nəyi əmr edir?" Mən dedim: "O deyir ki, Tək Allaha ibadət edin, heç nəyi Ona şərikinə qoşmayın, atalarınızın söylədiklərini tərk edin. Habelə namaz qılmağı, zəkat verməyi, doğru danışmağı, iffətli olmağı və qohumluq əlaqələrini möhkəmləndirməyi də bizə əmr edir." Sonra (Herakl) tərcüməçiyə belə buyurdu: "Ona de ki: "Səndən onun nəsəbi barədə soruşdum, aranızda əsilli-nəsəbli olduğunu bildirdin. Həmçinin (əvvəlki) elçilər də öz xalqlarının adlı-sanlı nəslinə mənsub olardılar. Sizlərdən ondan əvvəl bu sözü söyləyən bir kimsə olubmu deyə soruşdum, dedin ki, xeyr. Mən düşündüm ki, əgər ondan əvvəl bu sözü söyləmiş bir kimsə olsaydı, deyərdim ki, bu adam özündən əvvəl deyilmiş bir sözü təkrar edir. Ata-babalarının içində padşah olubmu deyə soruşdum, dedin ki, xeyr. Mən fikirləşdim ki, əgər ata-babalarından padşah olmuş olsaydı, deyərdim ki, bu adam atasının mülkünü geri almağa çalışır. Söylədiklərini deməzdən əvvəl onu yalan danışmaqda ittiham etmişdinmi deyə soruşdum, dedin ki, xeyr. Mənə aydın oldu ki, insanlara qarşı yalan danışmayan adam, Allaha qarşı da yalan danışmaz. Onun ardınca gedənlər xalqın zadəganlarıdır, yoxsa zəifləridir deyə soruşdum, onun ardınca gedənlərin xalqın zəifləri olduğunu söylədin. Elçilərin ardınca gedənlər də məhz onlardır. Onlar artırlar, yoxsa azalırlar deyə soruşdum, dedin ki, onlar artırlar. İmanın vəziyyəti də tamam oluncaya qədər beləcə davam edər. İçərilərində onun dinini qəbul etdikdən sonra narazılığa görə dinindən dönan bir kimsə varmı deyə soruşdum, dedin ki, yoxdur. Təbii ki, bu cür iman qəlblərə daxil olduqda belə olur. Əhdi pozurmu deyə soruşdum, dedin ki, xeyr. Peyğəmbərlər də belə olur, əhdi pozurlar. Sizə nəyi əmr edir deyə soruşdum. Dedin ki, Tək Allaha ibadət edib heç nəyi Ona şərikinə qoşmamağı sizə əmr edir və bütlərə tapınmağı sizə qadağan edir. Üstəlik namaz qılmağı, doğru danışmağı və iffətli olmağı da sizə əmr edir. Və əgər sən dediklərin doğrudursa, onda o, bu ayaqlarımın basdığı yerə sahib olacaqdır. Mən bilirdim ki, o gələcək, lakin sizlərdən olacağını güman etmirdim. Əgər onun yanına gedib çata biləcəyimə arxayın olsaydım, hər halda onunla görüşməyə çalışardım. Və əgər yanında olsaydım, ayaqlarını yuyardım." Sonra o, Dihyanın⁹² vasitəsilə Busranın⁹³ hökmdarına⁹⁴ göndərilmiş (və onun tərəfindən Herakla çatdırılmış) Peyğəmbərin ﷺ məktubunu tələb etdi. Qasid⁹⁵ məktubu Herakla verdi. O da oxudu. Məktubda bunlar

⁹² Dihya İbn Xəlifə əl-Kəlbi © əshabədir.

⁹³ Mədinə ilə Dəməşq arasında yerləşən şəhərdir. Hal-hazırda Suriyanın ərazisində yerləşir.

⁹⁴ Adı Haris İbn Əbu Şəmr əl-Ğəssanidir.

⁹⁵ Bu, o zamanlar hələ İslam dinini qəbul etməmiş Adiy ibn Hatim © idi.

yazılmışdı: *Mərhmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!* Allahın qulu və rəsulu Muhəmməddən Rum imperatoru Herakla. Haqq yolu tutub gedənlərə salam olsun! Bundan sonra, mən səni İslama dəvət edirəm. İslamı qəbul et ki, salamat qalasan və Allah sənin mükafatını ikiqat versin. Əgər qəbul etməsən, tabeçiliyində olanların günahı sənin boynunda qalacaqdır. (Sənə Allahın mənə buyurduğunu deyirəm): *“Ey Kitab əhli! Bizim və sizin aranızda olan eyni bir kəlməyə gəlin ki, Allahdan başqasına ibadət etməyə, Ona heç bir şeyi şərik qoşmayaq və Allahı qoyub bir-birimizi ilahiləşdirməyək.” Əgər onlar üz döndərsələr, deyün: “Şahid olun ki, biz müsəlmanlarıq!”.* (Ali İmran 64). Əbu Süfyan: “Herakl deyəcəyini dedikdən və məktubu oxuyub qurtardıqdan sonra onun hüzurunda hay-küy qalxdı, səslər ucaldı və bizi bayıra çıxartdılar. Onda mən yoldaşlarıma dedim: “İbn Əbu Kəbşənin⁹⁶ işi (dəvəti) o qədər böyümüşdür ki, Bəni Əsfarın⁹⁷ hökmdarı belə ondan qorxur.” Peyğəmbərin ﷺ qalib gələcəyinə Allah İslamı qəlbimə salıncaya qədər qətiyyətlə inanmağa davam etdim. İliyanın sahibi və Heraklın dostu İbn Nazur⁹⁸ Şam xristianlarının baş keşişi idi. O, rəvayət edir ki, Herakl İliyaya gəldiyi zaman, (farslara qalib gəldiyi günlərin birində) səhər oyanarkən əhvali-ruhiyyəsi çox pis idi. Heraklın patriarxlarından bəziləri ona: “Sənin halın xoşumuza gəlmir” dedilər. İbn Nazur deyir ki, Herakl ulduzlara əsasən fala baxan, kahin idi. Odur ki, onların sualına belə cavab verdi: “Mən bu gecə ulduzlara baxarkən Sünnət⁹⁹ hökmdarının qalib gəldiyini gördüm. (Bir deyün görək) xalqlar arasında sünnət edənlər kimlərdir?” Onlar dedilər: “Yəhudilərdən başqa heç kəs sünnət etmir. Onların işi səni təşvişə salmasın. Səltənətinin şəhərlərinə xəbər göndər ki, oralardakı yəhudiləri öldürsünlər.” Elə bu vaxt Heraklın hüzuruna Ğəssan hökmdarının Allahın Elçisi ﷺ barəsində xəbər vermək üçün göndərdiyi adam gətirildi. Herakl qasiddən xəbər aldıqdan sonra (xidmətçilərinə əmr edib) dedi: “Gedin baxın görün, bu (kişi) sünnət edilib, ya yox.” (Xidmətçilər o kişiyə) baxdıqdan sonra onun sünnət edilmiş olduğunu Herakla xəbər verdilər. Herakl ondan ərəblər barədə soruşdu. (Qasid) dedi: “Onlar da sünnət olunurlar.” Herakl buyurdu: “Budur, bu xalqın hökmranlığı artıq zühur etmişdir.” Sonra Herakl Rumiyyada yaşayan və elmdə (fala baxmaqda) özünə həmfikir olan dostuna məktub yazdı. (Məktubdan sonra) Herakl Himsə¹⁰⁰ getdi və Peyğəmbərin ﷺ zühuru və onun həqiqətən də peyğəmbər olduğu barədə fikirlərinə həmrəy olan dostundan məktub alanadək Himsi tərk etmədi. Herakl

⁹⁶ Burada Əbu Süfyan ﷺ Peyğəmbəri ﷺ qəsd edir. Əbu Kəbşə Peyğəmbərin ﷺ babalarından birinin adıdır.

⁹⁷ Ərəblər rumluları belə çağırardılar.

⁹⁸ Ərəbcə bostan gözətçisi deməkdir.

⁹⁹ Müsəlmanlarda və yəhudilərdə yetkinlik yaşına çatmamış oğlan uşaqlarının kişilik əzasının dəri hissəsinin kəsilməsindən ibarət əməliyyat.

¹⁰⁰ Hazırda Suriyanın ərazisində yerləşir.

Rum zadəganlarını Himsdəki qəsrinə dəvət edib qapıların bağlanılmasını əmr etdi. Sonra onların qarşısına çıxıb dedi: “Ey Rumlular! Bu Peyğəmbərə ﷺ beyət edib nicat tapmaq, doğru yola yönəlmək və bir də mülkünüzün qalmasını istəmirsinizmi?” Onlar (bu sözləri eşidən kimi) vəhşi eşşəklər qaçışına bənzər (sürətlə) qarıya doğru qaçdılar, lakin qapıların bağlanmış olduğunu gördülər. Herakl onlardakı nifrəti gördükdə, iman gətirəcəklərindən ümidini üzüb: “Onları yanıma gətirin!” deyər buyurdu. (Zadəganlar onun hüzuruna gəldikdə isə belə) dedi: “Mən bayaq dediklərimi ancaq dininizə olan sıx bağlılığınızı yoxlamaq üçün söylədim. İndi isə (buna) şahid oldum.” Zadəganlar onun qarşısında səcdə etdilər və ondan razı qaldılar. Herakl barəsindəki xəbərin (dəvətə olan münasibətinin) sonu belə oldu. (Buxari 7, 4553, Muslim 4707, 1773/74)

في غزوة حنين

Huneyn Döyüşü

حديث البراء، وسأله رجل: أكنتم فررتم يا أبا عمارَةَ يومَ حنينٍ قال: لا، والله ما ولى رسولُ الله صلى الله عليه وسلم، ولكنه خرج شباناً أصحابه وأخفاؤهم حسراً ليس بسلاح، فأتوا قومًا رُماءَ، جمعَ هوازنَ وبني نصرٍ، ما يكاد يسقط لهم سهمٌ، فرشقوهم رشقاً ما يكادون يخطئون فأقبلوا هنالك إلى النبي صلى الله عليه وسلم، وهو على بغلته البيضاء وابن عمه، أبو سفيان بن الحارث بن عبد المطلب يقود به؛ فنزل واستنصر؛ ثم قال: أنا النبي لا كذب أنا ابن عبد المطلب ثم صف أصحابه

1163. Əbu İshaq rəvayət edir ki, bir kişi əl-Bəranın ﷺ yanına gələrək dedi: “Ey Əbu Umara, siz Hüneyn günü (döyüşdən) qaçdınızmi?”. O: “Xeyr, Vallahi Peyğəmbər ﷺ qaçmadı. Lakin bu da var ki, onun səhabələrindən cavanları zirehsiz, silahsız olaraq (döyüşə) çıxdılar. Gözəl atıcılıq məharəti olan Həvazin və Bəni Nasr toplusu olan atıcılardan (oxatan) ibarət bir qövme gəldilər. Onları ox yağışına tutdular. (Başqa rəvayətdə: Sanki bu oxlar çəyirtkə sürüsü kimi idi). Onların sıraları dağıldı. Bundan sonra gənc səhabələr oradan Peyğəmbərin ﷺ yanına döndülər. Peyğəmbər ﷺ ağ qatırın üzərində idi. Əmisi oğlu Əbu Sufyan (onu miniyindən) düşürdü. Peyğəmbər: “Mən Peyğəmbəram, yalan yox! Mən AbdulMuttalibin oğluyam. Sonra da səhabələrini hər b üçün səflərini düzdü”. (Buxari 2930, Muslim 4715, 1776/78)

حديث البراء، وسأله رجل من قيس: أفررتم عن رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم حنين فقال: لكن رسول الله صلى الله عليه وسلم لم يفر كائن هوازن رُماءَ، وإنما لما حملنا عليهم انكشفوا فأكبنا على الغنائم، فاستقبلنا بالسهم ولقد رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم على بغلته البيضاء، وإن أبا سفيان أخذ بزمامها، وهو يقول: أنا النبي لا كذب

1164. Bəra ﷺ deyir ki, Qeys qəbiləsindən bir kişi: “Sizlər Huneyn günü Rəsulullahın ﷺ yanından qaçdınız mı?” deə soruşdu. Bəra: “Bizlər qaçdıq, lakin Peyğəmbər ﷺ qaçmadı. Həvazin qəbiləsi mahir ox atandılar. Biz döyüş meydanında bunların üzərinə hücum etdikdə onlar dağılıdılar. Bizlər də qənimətlər üzərinə düşdük. Bu an Həvazin tərəfdən ox yağışı ilə qarşılaşdıq. And içirəm ki, mən Peyğəmbəri ﷺ ağ qatırın üzərində gördüm. Əbu Sufyan da qatırın ipini tuturdu. Bu an Peyğəmbər: “Mən Peyğəmbərəm, yalan yox! Mən AbdulMuttalib oğluyam!” dedi. (Buxari 4317, Muslim 4717, 1776/80)

غزوة الطائف

Taif Döyüşü

حدیث عبد الله بن عمرو، قال: لَمَّا حَاصَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الطَّائِفَ فَلَمْ يَبَلِّ مِنْهُمْ شَيْئًا، قَالَ: إِنَّا قَافِلُونَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَتَقَلَّ عَلَيْهِمْ، وَقَالُوا: نَذْهَبُ وَلَا نَفْتَحُهُ وَقَالَ مَرَّةً، نَقُفْ فَقَالَ: اغْدُوا عَلَى الْقِتَالِ فَعَدُوا، فَأَصَابَهُمْ جِرَاحٌ فَقَالَ: إِنَّا قَافِلُونَ عَدَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَأَعَجَبَهُمْ فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1165. Abdullah İbn Ömər ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Taifi mühasirəyə aldıqdan sonra heç bir şeyə nail olmadıqda dedi: “Əgər Allah istəsə, biz (Mədinəyə) qayıdacağıq.” Bu (söz) əshabələrə ağır gəldi və onlar dedilər: “Doğrudanmı biz bu (şəhəri) fəth etmədən çıxıb gedəcəyik?” Onda Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Elə isə gedin vuruşun!” Onlar döyüşə atıldılar, (lakin onların çoxu döyüşdə) yaralandı. Belə olduqda Peyğəmbər ﷺ: “Əgər Allah istəsə, biz geri qayıdacağıq”- dedi və bu (söz) əshabələrin xoşuna gəldi. Onda Peyğəmbər ﷺ gülümsədi.” (Buxari 4325, Muslim 4720, 1778/82)

إزالة الأصنام من حول الكعبة

Kəbənin Ətrafından Bütlərin Götrülməsi

حدیث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، قال: دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ، وَحَوْلَ الْكُعْبَةِ ثَلَاثُمِائَةٍ وَسِتُّونَ نُصْبًا، فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ، وَجَعَلَ يَقُولُ: (جَاءَ الْحَقُّ وَرَهَقَ الْبَاطِلُ) الْآيَةَ

1166. Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Məkkəyə daxil oldu. Kəbənin ətrafında üç yüz altmış büt var idi. O əlindəki ağaclarla onlara (gözlərinə) batırır və belə buyurdu: “De: Haqq (İslam) gəldi, batil (şirk və küfr)

yox oldu. Çünki batil (öz-özlüyündə) yoxluğa (heçliyə) məhkumdur!'. (əl-İsra 81). (Buxari 2478, Muslim 4725, 1781/87)

صلح الحديبية في الحديبية

Hudeybiyyədə Olan Hudeybiyyə Sülhü

حديث البراء بن عازب، قال: لما صالح رسول الله صلى الله عليه وسلم أهل الحديبية، كتب عليّ بينهم كتاباً، فكتب: مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ: لَا تَكْتُبَ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، لَوْ كُنْتَ رَسُولًا لَمْ نَقَاتِلْكَ، فَقَالَ لِعَلِيٍّ: امْحُهُ فَقَالَ عَلِيٌّ: مَا أَنَا بِالَّذِي امْحَاهُ فَمَحَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ، وَصَالِحُهُمْ عَلِيٌّ أَنْ يَدْخُلَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، وَلَا يَدْخُلُوهَا إِلَّا بِحُلْبَانَ السَّلَاحِ فَسَأَلُوهُ: مَا حُلْبَانُ السَّلَاحِ فَقَالَ: التُّرَابُ بِمَا فِيهِ

1167. Bəra İbn Azib ﷺ rəvayət edir ki, Hudeybiyyədə müşriklərlə müqaviləsinə qərar verdiyi zaman tərəflər arasında sülh müqaviləsini Əli ﷺ yazırdı. Əli: “Mühəmməd Allahın Rəsuludur” yazdı. Müşriklər: “Sən Allahın elçisi Mühəmməd” yazma, biz sənin Rəsul olduğunu qəbul etsəydik səninlə döyüşməzdik. Peyğəmbər ﷺ Əliyə: “Rəsulullah sözünü sil” deyər buyurdu. Əli: “Mən onu silməyəm” dedi. Bundan sonra Rəsulullah ﷺ özü öz əli ilə onu sildi. Və gələn il özü ilə səhabələri Məkkəyə girib üç gün qalması və ora yalnız silahlarının ağızlarını bağlamış halda girmələri üzrə Məkkə əhli ilə sülh bağladı”. Ravi: “Culubbənus Silah” nədir? deyər soruşdular. (Silahın) ağızının örtüyüdür (silah qabı)” dedi. (Buxari 2698, Muslim 4729, 1783/90)

حديث سهل بن حنيف عن أبي وإيل، قال: كنا بصيفين، فقام سهل بن حنيف، فقال: أيها الناس اتهموا أنفسكم، فإننا كنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم الحديبية ولو نرى قتالاً لقاتلنا، فجاء عمر بن الخطاب، فقال: يا رسول الله ألسنا على الحق وهم على الباطل فقال: بلى فقال: أليس قتلنا في الجنة وقتلهم في النار قال: بلى قال: فعلى ما نعطى الدية في ديننا أترجع ولما يحكم الله بيننا وبينهم فقال: ابن الخطاب إني رسول الله ولن يضيعني الله أبداً فانطلق عمر إلى أبي بكر، فقال له مثل ما قال للبيبي صلى الله عليه وسلم؛ فقال: إنه رسول الله ولن يضيعه الله أبداً فنزلت سورة الفتح، فقرأها رسول الله صلى الله عليه وسلم على عمر إلى آخرها فقال عمر: يا رسول الله أو فتح هو قال: نعم

1168. Əbu Vail deyir ki, Siffin günü Səhl İbn Huneyf ﷺ ayağa qalxıb dedi: “Ey insanlar! Öz nəfslərinizi qınayın (töhmət edin). Bizlər Hudeybiyyə günü Rəsulullahın ﷺ yanında idik. Əgər bizlər hər b etməyi xeyirli bilsəydik heç şübhəsiz ki, hər b edərdik. Ömər ﷺ gəldi və: “Ya Rəsulullah! Onlar (müşriklər) batil üzərində, bizlər isə haqq üzərində deyilikmi?” ded. Peyğəmbər: “Bəli, biz haqq üzərindəyik” deyər buyurdu. Ömər: “Bizim ölürlərimiz Cənnətdə, onların ölürləri atəşdə deyilmi?” dedi. Peyğəmbər: “Bəli, belədir” deyər buyurdu. Ömər: “Elə isə nə üçün nöqsan və qüsurların dinimizə daxil olmasına imkan

verməliyə?» deyə soruşdu. Peyğəmbər: “Ey Xattabın oğlu! Həqiqətən mən Allahın elçisiyəm və heç vaxt Ona asi olmuram! Məhz Allah mənə yardım edir!» deyə cavab verdi. Sonra mən Əbu Bəkrin ﷺ yanına gəlib ona da Peyğəmbərə ﷺ söylədiklərimin eynisini söylədim. Əbu Bəkr: «Ey insan! Həqiqətən o Allahın elçisidir və heç vaxt Rəbbinə asi olmur! Allah onun yardımçısıdır. Ravi: “Bu hadisədən sonra Fəth surəsinin ayələri nazil oldu. Peyğəmbər ﷺ dərhal Ömərə ﷺ xəbər göndərdi və bunu ona oxudu!». Ömər: «Ya Rəsulullah! Fəth budurmu? Deyə soruşdu. Peyğəmbər: «Bəli!» deyincə (Ömər in ﷺ qəlbi rahatlandı. Zuhri xəbər verir ki, Ömər: «Bu əməlimdən sonra (kəffarə olaraq) bir çox xeyirli işlər görmüşdüm)». (Buxari 3182, Muslim 4733, 1785/94)

غزوة أحد

Əhzab Döyüşü

حدیث سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ جُرْحِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكُسْرَتِ رَبَاعِيَّتِهِ، وَهَشِيمَتِ الْبَيْضَةِ عَلَى رَأْسِهِ؛ فَكَانَتْ فَاطِمَةُ، عَلَيْهَا السَّلَامُ، تَغْسِلُ الدَّمَ، وَعَلِيٌّ يُمْسِكُ؛ فَلَمَّا رَأَتْ أَنَّ الدَّمَ لَا يَزِيدُ إِلَّا كَثْرَةً، أَخَذَتْ حَصِيرًا فَأَحْرَقَتْهُ حَتَّى صَارَ رَمَادًا، ثُمَّ أَلْزَقَتْهُ، فَاسْتَمْسَكَ الدَّمَ

1169. Səhl İbn Sad ﷺ rəvayət edir ki, məndən Peyğəmbərin ﷺ Uhud günü yaralanması barədə soruşuldu. Mən: “Peyğəmbərin ﷺ üzünü yaralandı, diş sınımışdır, başında olan zirehi yarıldı. Fatimə qanı yuyur, Əli ﷺ də məsh edirdi. Qanın artdığını gördükdə bir parça həsir götürüb onu kül olana qədər saydırdı və sonra külü yaranın üzünə yapışdırdı və qad dayandı”. (Buxari 2911, Muslim 4743, 1790/101)

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: كَأَنِّي أَنْظَرُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْكِي نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ، ضَرَبَهُ قَوْمُهُ فَأَدَمَوْهُ، وَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَيَقُولُ: (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ)

1170. Abdullah İbn Məsud ﷺ demişdir: “Mən sanki Peyğəmbərin ﷺ peyğəmbərlərdən birinin başına gələn hadisəni danışdığını görürəm. Həmqəbilələri onu döyüb al-qana boyamış, o isə qanı üzündən silə-silə (dua edib) demişdir: “Allahım, mənim həmqəbilələrimi bağışla, çünki onlar (haqqı) bilmirlər!” (Buxari 3477, Muslim 4747, 1792/105)

اشتداد غضب الله على من قتله رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peyğəmbərin ﷺ Öldürdüyü Kimsəyə Allahın Qəzəbi Şiddətli Olacaqdır

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى قَوْمٍ فَعَلُوا بِنَبِيِّهِ بُشَيْرٌ إِلَى رَبَاعِيَّتِهِ اشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى رَجُلٍ يَقْتُلُهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1171. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (əli ilə) ön dişlərinə işarə edib demişdir: “Peyğəmbərinə ﷺ bunu edən millətə Allah bərk qəzəblənmişdir. Həmçinin, Rəsulullahın Allah yolunda öldürdüyü kimsəyə Allah bərk qəzəblənmişdir.” (Buxari 4073, Muslim 4749, 1793/106)

ما لقي النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من أذى المشركين والمنافقين

Peyğəmbərin ﷺ Qarşılaşdığı Müşrik Və Münafıqlərin Əziyyətləri

حدیثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي عِنْدَ النَّبِيِّ، وَأَبُو جَهْلٍ وَأَصْحَابُ لَهُ جُلُوسٌ؛ إِذْ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: أَيُّكُمْ يَجِيءُ بِسَلَى جَزُورِ بَنِي فَلَانَ فَيَضَعُهُ عَلَى ظَهْرِ مُحَمَّدٍ إِذَا سَجَدَ فَاتَّبَعَتْ أَشَقَى الْقَوْمِ، فَجَاءَ بِهِ، فَنَظَرَ حَتَّى سَجَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَضَعَهُ عَلَى ظَهْرِهِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ وَأَنَا أَنْظُرُ لَا أُغَيِّرُ شَيْئًا، لَوْ كَانَ لِي مَنَعَةٌ قَالَ: فَجَعَلُوا يَضْحَكُونَ وَيُحِيلُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاجِدٌ لَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ حَتَّى جَاءَتْهُ فَاطِمَةُ، فَطَرَحَتْ عَنْ ظَهْرِهِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِغَرِيشِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَتَنَقَّ عَلَيْهِمْ إِذْ دَعَا عَلَيْهِمْ قَالَ: وَكَأَنَّا يَرُونَ أَنَّ الدَّعْوَةَ فِي ذَلِكَ الْبَلَدِ مُسْتَحَابَةٌ ثُمَّ سَمَى: اللَّهُمَّ عَلَيْكَ يَا أَبِي جَهْلٍ، وَعَلَيْكَ بِعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَالْوَالِيدِ بْنِ عَتْبَةَ، وَأُمِّيَةَ بْنَ خَلْفٍ، وَعُتْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ وَعَدَّ السَّابِعَ فَلَمْ يَحْفَظْهُ قَالَ: فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ رَأَيْتُ الَّذِينَ عَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَرَغَى فِي الْقَلْبِ، قَلِيبٍ بَدْرٍ

1172. Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Kəbənin yanında namaz qılarkən Əbu Cəhl və onun dostları (yaxınlıqda bir yerdə) oturmuşdular. Onlardan biri digərlərinə: “Hansı biriniz filan qəbilənin (kəsdiyi) diş dəvənin döl qişasını gətirib Muhəmməd səcdə edərkən onun belinə qoya bilər?” dedi. Onların ən bədbəxti gedib onu gətirdi və bir az gözlədi. Nəhayət, Peyğəmbər ﷺ səcdə etdikdə onu Peyğəmbərin ﷺ belinə – kürəklərinin arasına qoydu. Mən (bunu) gördüm, lakin qarşısını almağa qadir deyildim. Kaş (bunun) qarşısını ala biləcəm qədər gücüm olaydı. (Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayətinə davam edib) dedi: “Onlar (barmaq)la bir-birlərinə işarə edərək gülməyə başladılar. Allahın Elçisi ﷺ isə səcdədən başını qaldırmırdı. Nəhayət, Fatimə ﷺ onun yanına gəldi və (qişanı) belindən götürüb kənara atdı. Peyğəmbər ﷺ başını qaldırdı və (namazı bitirdikdən) sonra üç dəfə: “Allahım, Qureyşin cəzasını ver!” dedi. Peyğəmbərin ﷺ bəddua

etməsi onlara pis təsir etdi. Çünki onlar bu şəhərdə edilən bədduanın qəbul olunacağına inanırdılar. Sonra Peyğəmbər ﷺ adbaad sayaraq: “Allahım, Əbu Cəhlin cəzasını ver! Utbə İbn Rəbiyənin, Şeybə İbn Rəbiyənin, Vəlid İbn Utbənin, Umeyyə İbn Xələfin və Uqbə İbn Əbu Muitin cəzasını ver!” dedi. “O, yeddincisinin də adını çəkdi, lakin (rəvi) bunu yadda saxlaya bilmədi. (Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayətinə davam edib) dedi: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, Allahın Elçisinin ﷺ adlarını çəkdiyi kəsləri Bədr (Mədinədən 150 km aralıqda yerləşən yer) quyularından birində yerə sərilmiş gördüm.” (Buxari 240, Muslim 4750, 1794/107)

حديث عائشة، رَوَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهَا قَالَتْ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلْ أَتَى عَلَيْكَ يَوْمَ كَانَ أَشَدَّ مِنْ يَوْمِ أُحُدٍ قَالَ: لَقَدْ لَقِيتُ مِنْ قَوْمِكَ مَا لَقِيتُ مِنْهُمْ يَوْمَ الْعَقَبَةِ، إِذْ عَرَضْتُ نَفْسِي عَلَى ابْنِ عَبْدِ يَالِيلَ بْنِ عَبْدِ كَلَالٍ فَلَمْ يُجِبْنِي إِلَى مَا أَرَدْتُ فَأَنْطَلَقْتُ وَأَنَا مَهْمُومٌ عَلَى وَجْهِي، فَلَمْ أَسْتَفِقْ إِلَّا وَأَنَا بَقَرْنِ الثَّعَالِبِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا أَنَا بِسَحَابَةٍ قَدْ أَظَلَّتْنِي، فَفَطَرْتُ فَإِذَا فِيهَا جَبْرِيلُ، فَنَادَانِي فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ وَمَا رَدُّوا عَلَيْكَ، وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْكَ مَلَكَ الْجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيهِمْ فَنَادَانِي مَلَكُ الْجِبَالِ فَسَلَّمَ عَلَيَّ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ فَقَالَ ذَلِكَ فِيمَا شِئْتَ إِنَّ أَطْبَقَ عَلَيْهِمُ الْأَحْسَنِينَ؛ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَلْ أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ مِنْ أَصْلَابِهِمْ مَنْ يُعْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ، لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا

1173. (Bir dəfə) Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu: “Sənin Uhud günündən daha ağır bir günün olubmu?” Peyğəmbər ﷺ dedi: “Mən artıq sənin həmqəbilələrimdən (ərəblərdən) çəkdiyimi çəkmişəm. Ən çox əziyyət çəkdiyim (gün) isə Əqəbə günü (Taifdə) olmuşdur. O vaxt ki, mən İbn AbduYaley İbn AbduKulalədən (Səqif qəbiləsinin başçılarından biri) mənə himayə olmağı xahiş etdim, lakin o mənə dəstək vermədi. Mən iztirab çəkə-çəkə geri döndüm və ancaq Qərnis-Səalibə (dağ adı) gəlib çatdıqda özümə gəldim. Həmin vaxt mən başımı yuxarı qaldırıb üstümə kölgə salan bir bulud gördüm. Mən buluda diqqət yetirdikdə içində Cəbraili gördüm. O məni səsləyib dedi: “Allah sənin həmqəbilələrinin nə dediklərini və sənə necə rədd cavabı verdiklərini eşitdi. Rəbbin dağlar mələyini sənin yanına göndərib ki, onları (bəlaya düçar etmək) xüsusunda istədiyini bu mələyə əmr edəsən”. Dağlar mələyi mənə salam verdikdən sonra dedi: “Ey Muhəmməd, nə istəyirsənsə, (buyur)! İstəyirsənsə, bu iki dağı (Məkkədə olan Əbu Qubeys və Queyqian) onların başına uçurdum!”. Peyğəmbər: “Xeyr, mən ancaq onu diləyirəm ki, Allah onların belindən Tək Allaha ibadət edən və Ona heç bir şeyi şərik qoşmayan kimsələr gətirsin!” (Buxari 3231, Muslim 4754, 1795/11)

حديث جُنْدُبِ بْنِ سُفْيَانَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي بَعْضِ الْمَشَاهِدِ، وَقَدْ دَمِيتَ إِصْبَعُهُ، فَقَالَ: هَلْ أَنْتَ إِلَّا إِصْبَعُ دَمِيتَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا لَقِيتَ

1174. Cundəb İbn Süfyan ﷺ rəvayət edir ki, döyüşlərin birində Peyğəmbər ﷺ barmağından yaralandığı zaman dedi: “Sən qanayan bir barmaq deyilsənmi? Sənə üz vermiş bu müsibət Allah yolundadır!” (Buxari 2802, 6146, Muslim 4755, 1796/112)

حديث جُنْدُبِ بْنِ سُفْيَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: اشْتَكَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمْ يَقُمْ لِيَلْتَمِسْ أَوْ ثَلَاثًا فَجَاءَتْ امْرَأَةٌ، فَقَالَتْ: يَا مُحَمَّدُ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ شَيْطَانُكَ قَدْ تَرَكَكَ، لَمْ أَرَهُ قَرِيبًا مِثْلَ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَالضُّحَى وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى)

1175. Cundub İbn Süfyan ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ iki və ya üç gecə rahatsız (xəstə) olduğu üçün yerindən qalxmadı. Bir qadın gələrək: “Ey Muhəmməd! Mən ümüd edirəm ki, şeytan səni tərk edib. Görürəm ki, iki və ya üç gündür sənə yaxınlaşmır” dedi. Bundan sonra Allah: “And olsun səhərə! And olsun sakitləşən gecəyə! Rəbbin nə səni tərk etmişdi, nə də sənə acığı tutmuşdu”. (əd-Duha 1-3)”. (Buxari 4950, Muslim 4758, 1797/115)

في دعاء النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إلى الله وصبره على أذى المنافقين

Peyğəmbərin ﷺ Allaha Dua etməsi Və Münafiqlərin Əziyyətinə Səbr Etmək

حديث أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكِبَ حِمَارًا، عَلَيْهِ إِكَافٌ، تَحْتَهُ قَطِيفَةٌ فَدَكَّيْتُهُ، وَأَرْدَفَ وَرَاءَهُ أُسَامَةَ بْنُ زَيْدٍ، وَهُوَ يَعُودُ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ فِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ، وَذَلِكَ قَبْلَ وَقَعَةِ بَدْرٍ حَتَّى مَرَّ فِي مَجْلِسٍ فِيهِ أَخْلَاطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ، عَبْدَةَ الْأَوْثَانِ، وَالْيَهُودِ؛ وَفِيهِمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بِنُ سُلُوقٍ وَفِي الْمَجْلِسِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ، فَلَمَّا غَشِيَتِ الْمَجْلِسَ عَجَاجَةُ الدَّابَّةِ، خَمَرَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَنْفَةَ بَرْدَائِهِ، ثُمَّ قَالَ: لَا تَعْبُرُوا عَلَيْنَا فَسَلِّمْ عَلَيْهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ وَقَفَ فَنَزَلَ فَدَعَاَهُمْ إِلَى اللَّهِ وَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بِنُ سُلُوقٍ: أَيُّهَا الْمَرْءُ لَا أَحْسَنَ مِنْ هَذَا، إِنْ كَانَ مَا تَقُولُ حَقًّا، فَلَا تُؤْذِنَا فِي مَجَالِسِنَا، وَأَرْجِعْ إِلَى رَحْلِكَ، فَمَنْ جَاءَكَ مِنَّا فَاقْصُصْ عَلَيْهِ قَالَ ابْنُ رَوَاحَةَ: اغْتَنْنَا فِي مَجَالِسِنَا، فَإِنَّا نُحِبُّ ذَلِكَ فَاسْتَبُ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْيَهُودُ حَتَّى هَمُّوا أَنْ يَتَوَاتَبُوا؛ فَلَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُخَفِّضُهُمْ ثُمَّ رَكِبَ دَابَّتَهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ: أَيُّ سَعْدٍ أَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالَ أَبُو حُبَابٍ يُرِيدُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ اعْفُ عَنْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاصْفَحْ، فَوَاللَّهِ لَقَدْ أَعْطَاكَ اللَّهُ الَّذِي أَعْطَاكَ، وَلَقَدْ اصْطَلَحَ أَهْلُ هَذِهِ الْبَحْرَةِ عَلَى أَنْ يَتَوَجَّهُوا بِالْعَصَابَةِ فَلَمَّا رَدَّ اللَّهُ ذَلِكَ بِالْحَقِّ الَّذِي أَعْطَاكَ، شَرِقَ بِذَلِكَ، فَذَلِكَ فَعَلَّ بِهِ مَا رَأَيْتَ فَعَفَا عَنْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1176. Usamə İbn Zeyd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ üzərində palan olan eşşəyin tərkinə mindi. Altında Fədək (yer adı) məxməri var idi. Usaməni ﷺ də tətkinə aldı. O, Bəni Həris İbn Xəzrəc qəbiləsindən olan Sad İbn Ubadəni ﷺ ziyarətə gəldi. Bu, Bədr döyüşündən əvvəl idi. Nəhayət müsəlmanlar, bütələrə ibadət edən müşriklər, yəhudilər, Abdullah İbn Ubey və Abdullah İbn

Əlu Rəvaha olan bir məclisin yanından keçdi. Heyvanın qaldırdığı toz-torpaq məclisi bürüdükdə, Abdullah İbn Ubey ridası ilə burnunu tutaraq belə dedi: “Üzərimizi tozlamayın!”. Peyğəmbər ﷺ onlara salam verdi. Sonra dayandı və minikdən düşdü. Onları Allahın (dininə, yoluna) dəvət etdi və onlara Quran oxudu”. Abdullah İbn Ubey dedi: “Ey Adam! Bundan gözəl bir şey yoxdu! Əgər dediklərin haqdırsa, bizə məclismizdə əziyyət etmə! Yerinə (evinə) dön! Bizdən kim yanına gəlsə, ona danışarsan”. Bunun müqabilində Abdullah İbn Əbu Rəvaha: “Məclisimizə gəl! Çünki biz bunu (Quran dinləməyi, dəvəti) sevirik”. Bundan sonra (ara qarışdı) müsəlmanlar, yəhudi və müşriklər bir-birilərini söyməyə başladılar. Hətta bir-birinin üzərinə atılmaq istədilər. Peyğəmbər ﷺ isə onları sakitləşdirməyə çalışırdı. Sonra O miniyinə mindi. Nəhayət Sad İbn Ubadənin ﷺ yanına daxil oldu və belə buyurdu: “Ey Sad, sən Əbu Hibabın (Abdullah İbn Ubey) nə dediyini eşitmirsən? O, belə və belə dedi!”. Sad: “Ey Allahın Elçisi, onu əfv et, bağışla! Allaha and olsun ki, Allah sənə verdiyini artıq vermişdir və həqiqətən bu yerin əhalisi ona tac geydirməyə, sarğı sarımağa (pədxahları olsun deyə) razılığa gəlmişdi. Allah sənə verdiyi haqq ilə onu rədd etdikdə, bu onu qəzəbləndirdi (paxıllıq etdi). Ona görə də gördüyünü etdi. Və Peyğəmbər ﷺ onu bağışladı”. (Buxari 6254, Muslim 4760, 1798/116)

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: قِيلَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ أَتَيْتَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي فَاظْطَلَقَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَرَكِبَ حِمَارًا، فَاظْطَلَقَ الْمُسْلِمُونَ يَمْشُونَ مَعَهُ، وَهِيَ أَرْضٌ سَبِيحَةٌ فَلَمَّا أَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِلَيْكَ عَنِّي، وَاللَّهِ لَقَدْ آذَانِي نَتْنُ حِمَارِكَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ مِنْهُمْ: وَاللَّهِ لِحِمَارِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَطْيَبُ رِيحًا مِنْكَ فَغَضِبَ لِعَبْدِ اللَّهِ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ فَشَتَمًا، فَغَضِبَ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا أَصْحَابُهُ، فَكَانَ بَيْنَهُمَا ضَرْبٌ بِالْحَرِيدِ وَالْأَيْدِي وَالنَّعَالِ فَلَبَعْنَا أَنَّهَا أُزِلَتْ (وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا)

1177. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, (Mədinəyə gəldiyinin ilk günlərində) Peyğəmbərə: “Abdullah İbn Ubeyyin yanına gedin (İslama dəvət edin)” deyildi. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ bir eşşəyə minib müsəlmanlarla birlikdə Abdullah İbn Ubeyyin yanına getdilər. Gedilən yol quru bir ərazi idi. Peyğəmbər, Ubeyy tərəfə getdikdə o: “Məndən uzaq ol! Eşşəyinin qoxusu mənə əziyyət verir” dedi. Buna qarşı Ənsardan Xəzrəc qəbiləsindən bir nəfər: “Vallahi Rəsulullahın ﷺ eşşəyinin qoxusu səndən daha xoşdur” dedi. Ubeyyin tərəfindən bir nəfər ona qəzəbləndi və bu iki nəfər söyüşdülər. Hər iki tərəf bir-birilərinə qəzəbləndilər və əllərində olan xurma çubuğu, əllə bir-birilərini vurmağa başladılar”. Ayə nazil oldu: **“Əgər möminlərdən iki dəstə bir-biri ilə vuruşsa, onları barışdırın....” (əl-Hucurat 9).** (Buxari 2691, Muslim 4762, 1799/117)

قتل أبي جهل

Əbu Cəhlin Öldürülməsi

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم، يوم بدر: من ينظر ما فعل أبو جهل فأنطلق ابن مسعود، فوجدته قد ضربته ابنا عفراء، حتى برد فأخذ بلحيتيه فقال: أنت أبا جهل قال: وهل فوق رجل قتلته قومه، أو قال: قتلتموه

1178. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Bədr günü buyurdu: “Kim bizim üçün Əbu Cəhlin nə etdiyinə baxar?”. İbn Məsud ﷺ gedərək Afranın oğullarının onu vurduqdan sonra yerə sərildiyini gördü. Onun saqqalından yapışaraq belə dedi: “Əbu Cəhl sənsənmi?”. O: “Öz qövminin öldürdüyü kişinin üzəində kimsə varmı? Sizin öldürdüyünüz kişinin üstündə kimsə varmı? Onu tayfası öldürdü?” cavab verdi (yəni, sizin məni öldürməyiniz eyib edilməz). (Əbu Micləz: Əbu Cəhl: “Kaş ki, məni əkinçi yox, başqası öldürərdi”). (Buxari 3963, Muslim 4763, 1800/118)

قتل كعب بن الأشرف طاغوت اليهود

Yəhudilərin Şeytanı Kəb İbn Əşrəfin Öldürülməsi

حدیث جابر بن عبد الله، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من لکعب بن الأشرف فإنه قد آذى الله ورسوله فقام محمد بن مسلمة، فقال: يا رسول الله أتجيب أن أقتله قال: نعم قال: فأذن لي أن أقول شيئاً قال: قل فأتاه محمد بن مسلمة، فقال: إن هذا الرجل قد سألنا صدقة، وإياه قد عنانا، وإني قد أتيتك أستسلفك قال: وأيضا، والله لتملته قال إنا قد اتبعناه فلا نحب أن ندعه حتى ننظر إلى أي شيء يصير شأنه وقد أردنا أن نسلفنا وسقنا أو وسقنا فقال: نعم، ارهوني قالوا: أي شيء تريد قال: ارهوني نساءكم قالوا: كيف ترهونك نساءنا، وأنت أجمل العرب قال: فارهوني أبناءكم قالوا: كيف ترهونك أبناءنا، فمسبأ أحدهم فيقال رهن بوسق أو وسقين، هذا عار علينا، ولكننا ترهونك الأمة (يعني السلاج) فواعده أن يأتيه، فحاهه ليلاً ومعه أبو نائلة، وهو أخو كعب من الرضاغة فدعاهم إلى الحصن، فنزل إليهم؛ فقالت له امرأته: أين تخرج هذه الساعة فقال: إنما هو محمد بن مسلمة وأخي أبو نائلة قالت: أسمع صوتنا كأنه يقطر منه الدم قال: إنما هو أخي محمد بن مسلمة ورضيبي أبو نائلة، إن الكريم لو دعي إلى طعنة بليل لأجاب قال: ويدخل محمد بن مسلمة معه رجلين فقال: إذا ما جاء فإني قائل بشعره فأشمه، فإذا رأيتموني استمكنت من رأسيه فدونكم فاضربوه وقال مرة: ثم أشمكم فنزل إليهم متوشحاً، وهو ينفخ منه ريح الطيب فقال: ما رأيت كاليوم ريحاً، أي أطيّب قال: عندي نساء العرب وأكمل العرب؛ فقال: أتأذن لي أن أشم رأسك قال: نعم فشمه ثم أشم أصحابه ثم قال: أتأذن لي قال: نعم فلما استمكن منه، قال: دونكم فقتلوه، ثم أتوا النبي صلى الله عليه وسلم فأخبروه

1179. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Kəb İbn Əşrəfin işini bitirə bilər? Çünki o, Allaha və Onun Rəsuluna əziyyət verir.” Muhəmməd İbn Məsləmə ayağa qalxıb dedi: “Ya Rəsulullah,

istəyirsən onu mən öldürüm?”. Peyğəmbər: “Bəli!” deyə buyurdu. O dedi: “İzn ver bir şey deyim”. Peyğəmbər: “De!”. Bundan sonra Muhəmməd İbn Məsləmə (bir neçə əshabə ilə birlikdə Kəbin) yanına gəlib dedi: “Bu adam (Peyğəmbər) bizdən sədəqə tələb edir və bizi çox sıxışdırır. Buna görə də mən gəlmişəm səndən borc alım.” (Kəb) dedi: “Yenə (sizi bezdirəcək). Vallahi ki, tezliklə sizin onu görməyə gözüünüz olmayacaq.” (Muhəmməd İbn Məsləmə) dedi: “Artıq biz ona tabe olmuşuq. Odur ki, bu işin nə ilə qurtaracağını görməyincə biz onu tərk etmək istəmirik. İndi isə biz səndən borca bir və ya iki vəsə (ərzaq) götürmək istəyirik.” (Kəb) dedi: “Olar, amma gərək mənim yanımda girov qoyasınız.” Onlar: “Nə istəyirsən?” deyə soruşdular. (Kəb) dedi: “Qadınlarınızı yanımda girov qoyun!” Onlar (etiraz edib) dedilər: “Sən ərəblər arasında ən yaraşığı kişi olduğun halda biz qadınlarımızı sənin yanında necə girov qoya bilərik?!” (Kəb) dedi: “Onda uşaqlarınızı yanımda girov qoyun!” Onlar (yenə etiraz edib) dedilər: “Biz uşaqlarımızı sənin yanında necə girov qoya bilərik?! Axı, sonra kimsə onları təhqir edib: “(Budur) bir və ya iki vəsə (ərzaq) müqabilində girov qoyulanlar!” deyəcək, beləliklə də, bizim üzümüzü qara edəcək. (Gəlsənə) biz öz silahlarımızı girov qoyaq.” Onlar (bir müddət sonra) görüşməyə vədələşdilər. Gecə (Muhəmməd İbn Məsləmə) Kəbin süd qardaşı Əbu Nailə ilə birlikdə onun yanına gəldi. (Kəb) onları öz istehkamına dəvət etdi və özü də onların yanına endi. Gedəndə arvadı ondan: “Bu vaxt hara gedirsən?” deyə soruşdu. (Kəb) dedi: “(Gələnlər) ancaq Muhəmməd İbn Məsləmə və mənim (süd) qardaşım Əbu Nailədir.” Arvad dedi: “Mən bir səs eşidirəm, sanki nədənsə qan damır.” (Kəb) dedi: “(Bu) sadəcə Muhəmməd İbn Məsləmə və süd qardaşım Əbu Nailədir. Həqiqətən, alicənab adam gecə vaxtı vurulmağa çağırılmış olsa belə, çağırışa cavab verməlidir.” (Cabir İbn Abdullah) dedi: “Muhəmməd İbn Məsləmə özü ilə bərabər içəri iki nəfər də keçirdi.” (Digər rəvayətdə deyilir ki, bunlar: Əbu Əbs İbn Cəbr, Haris İbn Ovs və Abbad İbn Bişr idi.) Amr dedi: “Muhəmməd İbn Məsləmə ilə birlikdə iki nəfər gəlmişdi. O, həmin iki nəfərə dedi: “Kəb gələndə mən onun başından tutub onu iyləyəcəyəm. Mənim onun başından bərk yapışdığımı görsəniz dərhal gəlib onun boynunu vurarsınız.” (Digər rəvayətdə): “Sonra (onun başını sizə tərəf çəkəcəyəm ki,) siz də iyləyəsiz.” Kəb əbasına bürünmüş halda onların yanına endi. Ondən xoş ətir qoxusu gəlirdi. (Muhəmməd İbn Məsləmə) dedi: “Mən indiyədək bundan gözəl ətir görməmişəm”. Kəb: “(Evimdə) ərəb qadınları arasında ən yaxşı ətir seçən və (ümumiyyətlə) ərəblər içərisində ən ağıllı-kamallı bir (qadın) var.” (Muhəmməd İbn Məsləmə) dedi: “İcazə verirsənmi, sənin başını iyləyim?” O: “Bəli!” dedi. Muhəmməd İbn Məsləmə onun başını iylədi, sonra dostlarına da təklif etdi. Sonra yenə: “İzn verirsənmi, (başını iyləyim)?” deyə soruşdu. O: “Bəli!” dedi. Elə ki

Muhəmməd İbn Məsləmə onun başından bərk yapışdı, (dosrlarına): “Növbə sizindir!” deyə buyurdu, (onlar da Kəbin üstünə cumub) onu öldürdülər. Sonra da Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib əhvalatı ona danışdılar.” (Buxari 4037, Muslim 4765, 1801/119)

غزوة خيبر

Xeybər Döyüşü

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزَا خَيْبَرَ فَصَلَّيْنَا عِنْدَهَا صَلَاةَ الْغَدَاةِ بَعَثَ فِرْكَبَ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَكِبَ أَبُو طَلْحَةَ وَأَنَا رَدِيفُ أَبِي طَلْحَةَ فَأَجْرَى نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رُفَاقِ خَيْبَرَ وَإِنْ رُكِبْتِي لَتَمَسَّنِي فَخِذَ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ حَمَرَ الْإِزَارَ عَنْ فَخِذِهِ حَتَّى إِنِّي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِ فَخِذِ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا دَخَلَ الْقَرْيَةَ قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ [فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُتَنَدِّرِينَ] قَالَهَا ثَلَاثًا قَالَ وَخَرَجَ الْقَوْمُ إِلَى أَعْمَالِهِمْ فَقَالُوا مُحَمَّدٌ قَالَ عَبْدُ الْغَزِيرِ وَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا وَالْحَمِيمِ يُعْنِي الْحَيْشَ قَالَ فَأَصْبَنَاهَا عَنُورَةَ فَجَمِعَ السَّنِيُّ فَجَاءَ دِحْيَةَ الْكَلْبِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَعْطِنِي جَارِيَةً مِنْ السَّنِيِّ قَالَ أَذْهَبُ فَخُذْ جَارِيَةً فَأَخَذَ صَفِيَّةَ بِنْتَ حَبِيبٍ فَجَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَعْطِنِي دِحْيَةَ صَفِيَّةَ بِنْتَ حَبِيبٍ سَيِّدَةَ قُرَيْظَةَ وَالتَّضْيِيرَ لَا تَصْلُحُ إِلَّا لَكَ قَالَ أَدْعُوهُ بِهَا فَجَاءَ بِهَا فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خُذْ جَارِيَةً مِنَ السَّنِيِّ غَيْرَهَا قَالَ فَأَعْتَقَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَزَوَّجَهَا فَقَالَ لَهُ تَابَتْ يَا أَبَا حَزْمَةَ مَا أَصَدَّقَهَا قَالَ نَفْسَهَا أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا حَتَّى إِذَا كَانَ بِالطَّرِيقِ جَهَزْتَهَا لَهُ أُمَّ سُلَيْمٍ فَأَهْدَتْهَا لَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَأَصْبَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرُوسًا فَقَالَ مَنْ كَانَ عِنْدَهُ شَيْءٌ فَلْيُحْيِي بِهِ وَبَسْطَ نَظْعًا فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِالتَّمْرِ وَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِالسَّمْنِ قَالَ وَأَحْسِبُهُ قَدْ ذَكَرَ السَّوَيْقَ قَالَ فَحَاسُوا حَيْسًا فَكَانَتْ وَليمة رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1180. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ qoşun yığıb Xeybərə yollandı. Biz bu (kəndin) yaxınlığında, səhər ala-qaranlıqda sübh namazını qıldıq. (Bundan) sonra Peyğəmbər ﷺ və Əbu Təlhə (öz miniklərinə) mindilər. Mən isə Əbu Təlhənin tərkinə mindim. Peyğəmbər ﷺ (miniyyəni) Xeybərin dar küçələrindən birinə sürdü və (bu vaxt) mənim dizim Peyğəmbərin ﷺ buduna toxundu, onun izarı (yuxarı qalxdı və) budu açıldı, onda mən Peyğəmbərin ﷺ budunun ağılığını gördüm. Kəndə daxil olduqda o: “Allahu Əkbər! Xeybər dağıldı. Həqiqətən, biz (fasiq) qövmin yurduna daxil olduqda, qorxudulanların sabahı necə də pis olar!” dedi və (bunu) üç dəfə təkrar etdi”. Ənəs: “Xeybərliklər öz işlərindən ötrü (evlərindən) çıxıb: “Muhəmməd öz qoşunuyla (gəldi)!” dedilər”. Ənəs: “Biz Xeybəri zəbt etdik. Əsirlər bir yerə toplanıldıqdan sonra Dihyə gəlib dedi: “Ey Allahın Peyğəmbəri, əsir düşmüş cariyələrdən birini mənə ver”. Peyğəmbər: “Get birini götür!” dedi və o da Səfiyyə Bint Hüyeyyi götürdü. Bundan sonra bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ey Allahın Peyğəmbəri, sən Dihyəyə Qureyza və Nədir qəbilələrinin xanımı Səfiyyə Bint Hüyeyyi verdin, halbuki o qadın ancaq sənə layiqdir.” (Onda Peyğəmbər ﷺ): “Onu qadınla bir yerdə yanına çağırın!” deyə buyurdu. Dihyə

Səfiyyəni (onun yanına) gətirdi. Peyğəmbər ﷺ qadına baxıb (Dihyəyə) dedi: “Cariyələrdən başqa birisini götür.” (Ənəs dedi): “Peyğəmbər ﷺ Səfiyyəni azad edib onunla evləndi.” Ravi Sabit (Ənəsdən) soruşdu ki: “Bəs Peyğəmbər ﷺ ona mehr olaraq nə verdi?” (Ənəs)dedi: “Onun özünü, onu azad etdi və onunla evləndi.” (Ənəs dedi): “Nəhayət, yolda Ummu Suleym Səfiyyəni Peyğəmbər ﷺ üçün hazırladı və gecə onun yanına apardı. Zifaf gecəsinin səhəri Peyğəmbər ﷺ dedi: “Qoy kimdə (yeməyə) bir şey varsa bura gətirsin” və yerə bir dəri sərdi. (Bu vaxt) kimi xurma, kimi də yağ gətirdi. (Bu hədisi) rəvayət edənlərdən biri dedi: “Güman edirəm ki, Ənəs sıyığı da qeyd etdi.” Ənəs dedi: “Sonra onlar heys (xurmadan olan yemək) hazırladılar. Allahın Peyğəmbərinin ﷺ toy ziyafəti belə oldu.” (Buxari 371, Muslim 3563, 1365/84)

حديث سلمة بن الأكوع رضي الله عنه، قال: خرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى خَيْبَرَ، فَسَرْنَا لَيْلًا، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ، لِعَامِرٍ: يَا عَامِرُ أَلَا تُسْمِعُنَا مِنْ هُنَّهَاتِكَ وَكَانَ عَامِرٌ رَجُلًا شَاعِرًا، فَتَزَلُ يَحْدُو بِالْقَوْمِ، يَقُولُ: اللَّهُمَّ لَوْلَا أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا وَلَا تَصَدَّقْنَا وَلَا صَلَّيْنَا فَاغْفِرْ، فِدَاءَ لَكَ، مَا أَقْبَيْنَا وَتَبَّتْ الْأَقْدَامُ إِنْ لَاقَيْنَا وَالْقَيْنَ سَكِينَةً عَلَيْنَا إِنْ إِذَا صَبَحَ بِنَا أَيْتَانَا بِالصَّبَاحِ عَوَّلُوا عَلَيْنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ هَذَا السَّائِقُ قَالُوا: عَامِرُ بْنُ الْأَكْوَعِ قَالَ: يَرْحَمُهُ اللَّهُ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: وَجَبَتْ يَا نَبِيَّ اللَّهُ لَوْلَا أَمْتَعْتَنَا بِهِ فَأَتَيْنَا خَيْبَرَ فَحَاصَرْنَاهُمْ حَتَّى أَصَابَتْنا مَخْمَصَةٌ شَدِيدَةٌ ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى فَتَحَهَا عَلَيْهِمْ فَلَمَّا أَمْسَى النَّاسُ مَسَاءَ الْيَوْمِ الَّذِي فَتَحَتْ عَلَيْهِمْ أَوْ قَدُوا نِيرَانًا كَثِيرَةً فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا هَذِهِ النَّيْرَانُ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ تَوْقِدُونَ قَالُوا: عَلَى لَحْمٍ قَالَ: عَلَى أَيِّ لَحْمٍ قَالُوا: لَحْمُ حُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَهْرِيْقُوها وَأَكْسِرُوها فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْ نُهْرِيْقُها وَنَعْسِلُها؟ قَالَ: أَوْ ذَلِكَ فَلَمَّا تَصَافَتْ الْقَوْمُ كَانَ سَيْفُ عَامِرٍ قَصِيرًا، فَتَنَاولَ بِهِ سَاقَ يَهُودِيٍّ لِيَضْرِبَهُ وَيَرْجِعَ ذُبَابُ سَيْفِهِ، فَأَصَابَ عَيْنَ رُكْبَةِ عَامِرٍ، فَمَاتَ مِنْهُ قَالَ: فَلَمَّا قَفَلُوا، قَالَ سَلْمَةُ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِي، قَالَ: مَا لَكَ قُلْتَ لَهُ: فَذَكَ أَبِي وَأُمِّي زَعَمُوا أَنَّ عَامِرًا حَبَطَ عَمَلُهُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَذَبَ مَنْ قَالَهُ إِنَّ لَهُ لِأَخْرَيْنِ وَجَمَعَ بَيْنَ إِصْبَعَيْهِ: إِنَّهُ لِحَاجِدٌ مُجَاهِدٌ، قُلْ عَرَبِيٌّ مَشَى بِهَا مِثْلَهُ

1181. Sələmə İbn Əkva ؓ demişdir: “(Bir dəfə) biz (Mədinədən) Xeybərə yola düşdük və gecə ikən əshabələrdən biri Amirə dedi: “Ey Amir, bəlkə bizim üçün öz şeirlərindən nə isə oxuyasan!” Amir (tanınmış) bir şair idi. (Bu xahişdən) sonra o, miniyindən yerə enib ritmlə bu sözləri oxumağa başladı:

*Olmasaydın, ey Allah, düz yola gəlməzdik biz,
Nə sədəqə verərdik, nə namaz qılandıq biz.
Qurban olarıq Sənə, bağışla səhvimizi,
Düşməni görünsə bizə, sabit et qədəmmizi.
İndisə bir təskinlik, Özün nazil et bizə,
Haqqa çağrılacaq əgər, qaçmaq yaraşmaz bizə,
Onlar “İmdad!” deyərək, xitab edirlər bizə.*

Allahın Elçisi ﷺ soruşdu: “(Heyvanları) qovan bu (adam) kimdir?” (Əshabələr): “Amir ibn Əkvadır” deyə cavab verdilər. Peyğəmbər: “Allah ona rəhm etsin!” Orada olanlardan biri dedi: “(Onun şəhid olması) vacib oldu, ey Allahın peyğəmbəri!” Nə olaydı, biz sənin sayəndə ondan faydalanardıq. Sonra Biz

Xeybərə getdik və xeybərliləri mühasirəyə aldığımız. Çox keçmədən bizə bərk aclıq üz verdi, (lakin) sonra Uca Allah bizə onların üzərində zəfər çaldırdı. Xeybərlilərin üzərində zəfər çalınan günün axşamı (əshabələr) çoxlu tonqallar qaladılar. Peyğəmbər: “Bu nə tonqallardır? Onları nə üçün yandırmısınız?” (Əshabələr) dedilər: “Ət (bişirmək) üçün.” Peyğəmbər: “Hansı ət?” Onlar dedilər: “Ev eşşəyinin əti.” Peyğəmbər: “Bişirdiyinizi (yerə) boşaldın, qazanları da sındırın!” Bir nəfər dedi: “Ya Rəsulullah, yeməyi boşaldıb qazanları yusaq necə?”. Peyğəmbər: “Elə də olar.” (Döyüş başladıqda) əsgərlər səf-səf düzülmüşdülər. Amirin qılıncı qısa idi. Amir öz qılıncıyla bir yəhudinin ayağından vurmaq istədikdə qılıncın tiyəsi qayıdıb Amirin diz qapağını kəsdi və bu (yaradan da) o, öldü. Biz (Mədinəyə) qayıtdıqda Peyğəmbər ﷺ mənim (kədərli olduğumu) gördü və əlimdən tutub dedi: “Nə olub sənə?” Mən ona dedim: “Atam-anam sənə qurban. Bəziləri iddia edirlər ki, Amirin əməlləri puç olmuşdur (elə düşünürdülər ki, özünü öldürmüşdür)”. Peyğəmbər: “Bunu deyən yalan söyləmişdir. Çünki o, ikiqat savab qazandı. Bunu deyəndə o, iki barmağını bir-birinə birləşdirdi. Həqiqətən də, o, (haqq uğrunda) mübarizə aparan bir mücahid idi. Ərəblərdən onun kimi (fədakarlıq) göstərən azdır.” (Buxari 4196, Muslim 4769, 1802/123)

غزوة الأحزاب وهي الخندق

Əhzab – Xəndək - Döyüşü

حديث البراء رضي الله عنه، قال: رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم الأحزاب يُثقلُ الترابَ، وقد وارى الترابُ بياضَ بطنه، وهو يقول: لو لا أنت ما اهتدينا ولا تصدقنا ولا صلينا فأنزل السكينة علينا وثبت الأقدام إن الأملى قد بغوا علينا إذا أرادوا فتنة أئبنا

1182. Bəra ؓ demişdir: “Müttəfiqlərin (Mədinəyə yürüş etdiyi) vaxt mən Peyğəmbərin ﷺ qarınınun toz-torpağa bulaşdığını, özünün də (şeir) dediyini gördüm:

*Sən olmasaydın əgər, düz yola gəlməzdik biz,
Nə sədəqə verərdik, nə namaz qılardıq biz.
Odur ki, bir təskinlik, Özün nazil et bizə,
Sabit et qədəmləri, düşmənlər gəldikdə bizə.
Doğrusu bu adamlar, təcavüz edir bizə,
Hər gah fitnə salsalar, bata bilməzlər bizə.*

(Buxari 2837, Muslim 4771, 1803/125)

حدیث سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: جَاءَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ نَحْفِرُ الْخَنْدَقَ وَنَنْقُلُ التُّرَابَ عَلَى أَكْتَادِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْأَخِرَةِ فَاعْفِرْ لِلْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ

1183. Səhl İbn Sad ﷺ rəvayət edir ki, Xəndək günü torpağı qazarkən və oradan çıxan torpağı çiyinlərimizdə daşdıığımız zaman Peyğəmbər ﷺ gələrək buyurdu: “Allahummə! Həyat yalnız axirət həyatıdır, Muhacir və Ənsara məğfirət et!”. (Buxari 3797, Muslim 4773, 1804/126)

حدیث أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْأَخِرَةِ فَاصْلِحِ الْأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَةَ

1184. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Allahummə) Axirət həyatından başqa həyat yoxdur, Ənsar və Muhacirə yaxşılıq ehsan et!”. (Buxari 3795, Muslim 4774, 1805/127)

حدیث أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَتْ الْأَنْصَارُ، يَوْمَ الْخَنْدَقِ، تُقُولُ: نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدًا عَلَى الْجِهَادِ مَا حِينِنَا أَبَدًا فَاجَابَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْأَخِرِ هُنْفَا كَرِيمِ الْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَةِ

1185. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Xəndək günü Ənsar: “Bizlər həyatda olduğumuz müddətcə cihad etmək üçün Muhəmmədə beyət etdik” dedilər. Peyğəmbər ﷺ onlara cavab verərək buyurdu: “Allahummə! Axirət həyatından başqa həqiqi hyat yoxdur, Ənsar və Muhacirlərə ikram et!”. (Buxari 2961, Muslim 4775, 1805/128)

غزوة ذي قرد وغيرها

Zu Qarad Və Digər Döyüşlər

حدیث سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ، قَالَ: خَرَجْتُ قَبْلَ أَنْ يُؤَدَّنَ بِالْأُولَى، وَكَانَتْ لِقَاعُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَرَعَى بِذِي قَرْدٍ، قَالَ: فَلَقِيَنِي غُلَامٌ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَالَ: أُحِذْتُ لِقَاعُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ: مَنْ أَخَذَهَا قَالَ: غَطَفَانُ قَالَ: فَصَرَخْتُ ثَلَاثَ صَرَخَاتٍ، يَا صَبَاحَاهُ قَالَ: فَاسْمَعْتُ مَا نَبِيْنُ لَابِتِي الْمَدِينَةَ، ثُمَّ انْدَفَعْتُ عَلَى وَجْهِي حَتَّى أَدْرَكْتُهُمْ وَقَدْ أَخَذُوا يَسْتَقُونَ مِنَ الْمَاءِ، فَجَعَلْتُ أَرْمِيهِمْ بِنَبْلِي وَكُنْتُ رَامِيًا، وَأَقُولُ: أَنَا ابْنُ الْأَكْوَعِ الْيَوْمَ يَوْمَ الرُّضْعِ وَأَرْتَجِزُ حَتَّى اسْتَنْقَذْتُ اللَّقَاحَ مِنْهُمْ، وَاسْتَلْتُ مِنْهُمْ ثَلَاثِينَ بُرْدَةً قَالَ: وَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالنَّاسُ، فَقُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ قَدْ حَمَيْتُ الْقَوْمَ الْمَاءَ وَهُمْ عَطَاشٌ، فَأَبَعْتُ إِلَيْهِمُ السَّاعَةَ فَقَالَ: يَا ابْنَ الْأَكْوَعِ مَلَكْتُ فَاسْجِحْ قَالَ: ثُمَّ رَجَعْنَا، وَرُدُّونِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى نَاقَتِهِ، حَتَّى دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ

1186. Sələmə İbn Əkva ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) hələ sübh namazının azanı verilməmişdən əvvəl mən (Mədinədən) yola çıxdım. Peyğəmbərin ﷺ sağmal dəvələri (adətən) Zu Qarad deyilən yerdə otlayardı. (Yolda) mən Abdur-Rəhman İbn Afun köləsinə rast gəldim. O dedi: “Peyğəmbərin ﷺ sağmal

dəvələrini aparıblar.” Mən: “Kim aparıb?” deyə soruşdum. Dedi: “Ğətəfanlılar.” Mən (o dəqiqə) üç dəfə uca səslə: “Köməyə gəlin!” deyə qışqırıb Mədinədəkiləri xəbərdar etdim. Sonra heç yana dönmədən (atımı dördnala çarıb) ğətəfanlılara çatdım və gördüm ki, onlar, quyudan su içirlər. Mən dərhal onları ox atəşinə tutdum və ox ata-ata bu sözləri oxudum:

*Əkvanın oğluyam mən,
Ölüm günüdür bu gün.*

Mən bu sözləri deyə-deyə onlardan nəinki Peyğəmbərin ﷺ sağmal dəvələrini, (hətta əlavə olaraq) otuz bürüncək də götürdüm. Peyğəmbər ﷺ əshabələri ilə birlikdə (ora) gəldikdə mən dedim: “Ey Allahın peyğəmbəri, bu adamlar susamışlar, mən onlara su içməyə imkan verməyib başlarının üstünü aldım. (Məsləhətdirsə,) indi onların dalınca adam göndər”. Peyğəmbər: “Ey Əkvanın oğlu, sən onları üstələdin. (İndi isə) mülayim davran.” Sonra biz geri qayıtdıq. Mədinəyədək mən dəvənin üstündə, Peyğəmbərin ﷺ tərəkində getdim.” (Buxari 4194, Muslim 4778, 1806/131)

غزوة النساء مع الرجال

Qadınların Kişilərlə Birlikdə Hərb Etməsi

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: لَمَّا كَانَ يَوْمَ أُحُدٍ، انْهَزَمَ النَّاسُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو طَلْحَةَ بَيْنَ يَدَيْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحَوَّبٌ بِهِ عَلَيْهِ بِحَجَفَةٍ لَهُ وَكَانَ أَبُو طَلْحَةَ رَجُلًا رَافِعًا شَدِيدَ الْقَدِّ يَكْسِرُ يَوْمَئِذٍ قَوْسَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا وَكَانَ الرَّجُلُ يَمُرُّ مَعَهُ الْجَعْبَةُ مِنَ النَّبْلِ، فَيَقُولُ: انْشُرْهَا، لِأَبِي طَلْحَةَ فَأَشْرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْظُرُ إِلَى الْقَوْمِ، فَيَقُولُ أَبُو طَلْحَةَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ بَابِي أَنْتَ وَأُمِّي لَا تُشْرَفُ، يُصِيبُكَ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ الْقَوْمِ، نَحْرِي دُونَ نَحْرِكَ وَلَقَدْ رَأَيْتُ عَائِشَةَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ، وَأُمَّ سُلَيْمٍ، وَإِنَهُمَا لَمْ تُشْمَرْتَانِ، أَرَى خَلَمَ سُوقِهِمَا، تُنْقِزَانِ الْقِرْبَ عَلَى مُتُونِهِمَا، تُفَرِّغَانِهِ فِي أَفْوَادِ الْقَوْمِ، ثُمَّ تَرْجِعَانِ فَتَمْلَأَانِهَا، ثُمَّ تَجِيفَانِ فَتَفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَادِ الْقَوْمِ وَلَقَدْ وَقَعَ السِّيفُ مِنْ يَدِي أَبِي طَلْحَةَ، إِمَّا مَرَّتَيْنِ وَإِمَّا ثَلَاثًا

1187. Ənəs ﷺ demişdir: “Uhud döyüşündə (bəzi) adamlar Peyğəmbəri ﷺ qoyub geri çəkildikdə Əbu Təlhə ﷺ onun önündə dayanıb öz qalxanı ilə onu qoruyurdu. Əbu Təlhə ﷺ yaxşı oxatan, yayının ipini olduqca möhkəm dartıb (oxu) atan birisi idi. (Bu döyüşdə Əbu Təlhə) iki ya üç yay sındırdı. (Həmin vaxt) kim əlində ox qabı ilə (onların yanından) keçirdisə, Peyğəmbər ona: “Ox qabını Əbu Təlhənin ﷺ qabağına sər!” deyirdi. Peyğəmbər ﷺ Əbu Təlhənin ﷺ arxasından boylanıb düşməyə baxmaq istəyəndə Əbu Təlhə ﷺ ona deyirdi: “Ey Allahın peyğəmbəri, atam-anam sənə qurban, baxma, yoxsa onların atdıqları ox sənə dəyər, mənim sinəm sənin üçün sipərdir.” (O gün) mən Aişə bint Əbu Bəkrin ﷺ və Ummu Suleymın ﷺ topuqlarındakı xalxalları görününcəyədək paltarlarının ətəyini yuxarı qaldırdığını və su tuluqlarını

çiyinlərində daşıyıb (yaralıların) ağızına su boşaltdığını, sonra geri qayıdıb tu-luqları su ilə doldurduqlarını və (yenə) qayıdıb (yaralıların) ağızına su boşaltdığını gördüm. (Döyüş əsnasında) Əbu Təlhənin qılıncı iki və ya üç kərə onun əlindən yerə düşmüşdü.” (Buxari 3811, 4064, Muslim 4786, 1811/136)

عدد غزوات النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peyğəmbərin ﷺ Döyüslərinin Sayı

حدیث عبد الله بن يزيد الأنصاري، أنه خرج، وخرج معه البراء بن عازب وزيد بن أرقم، فاستسقى، فقام بهم على رجله، على غير منبر، فاستغفر ثم صلى ركعتين، يجهر بالقراءة، ولم يؤذن ولم يقيم

1188. Abdullah İbn Yəzid əl-Ənsari ﷺ deyir ki, (yağış duası üçün səhraya çıxdıq). Bizimlə bərabər Bəra İbn Azib ﷺ və Zeyd İbn Ərqam ﷺ da vardı. Minbər olmadan cəmaatla birlikdə ayağa qalxdı və istiğfar (dua) etdi, sonra azan və iqamə olmadan iki rükət səli namaz qıldı”. (Buxari 1022, Muslim 4796, 1254/144)

حدیث زيد بن أرقم عن أبي إسحق، قال: كنت إلى جنب زيد بن أرقم، فقبل له: كم غزا النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَزْوَةٍ قَالَ: تِسْعَ عَشْرَةَ قِيلَ: كم غزوات أئت معه قال: سبع عشرة، قلت: فايهم كانت أول قال: العسيرة أو العشرة

1189. Zeyd İbn Ərqamdan ﷺ soruşdular: “Peyğəmbər ﷺ neçə döyüşdə iştirak etmişdir?”. Zeyd: “On doqquz”. Soruşdular: “Sən onunla neçə döyüşdə iştirak etmişən?” Dedi: “On yeddi”. Soruşdular: “Bunların hansı birinci (döyüş) olmuşdur?” Dedi: “Useyrə və ya Uşeyr”¹⁰¹. (Buxari 3949, Muslim 4795, 1254/143)

حدیث بُرَيْدَةَ، أَنَّهُ غَزَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِتَّ عَشْرَةَ غَزْوَةً

1190. Bureydə İbn Huseyb ﷺ deyir ki, Rəsulullah ﷺ ilə bərabər on altı döyüşdə iştirak etmişəm”. (Buxari 4473, Muslim 4799, 1814/147)

حدیث سلمة بن الأكوع، قال: غزوت مع النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعَ غَزَوَاتٍ، وَخَرَجْتُ فِيمَا يَبْعَثُ مِنَ الْبُعُوثِ تِسْعَ غَزَوَاتٍ: مَرَّةً عَلَيْنَا أَبُو بَكْرٍ، وَمَرَّةً عَلَيْنَا أُسَامَةُ

¹⁰¹ Söhbət məkkəlilərin karvanlarına edilən basqından gedir.

1191. Sələmə İbn Əkva ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə yeddi döyüşdə iştirak etmişəm. Habelə onun göndərdiyi, Əbu Bəkr ﷺ və Usamənin növbə ilə başçılıq etdiyi belə dəstənin tərkibində doqquz yürüşdə də iştirak etmişəm.” (Buxari 4270, Muslim 4800, 1815/148)

غزوة ذات الرقاع

Zatur Riqa Döyüşü

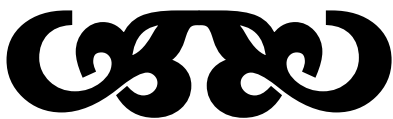
حديث أبي موسى رضي الله عنه، قال: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزَاةٍ، وَنَحْنُ سِتَّةُ نَفَرٍ، بَيْنَنَا بَعِيرٌ نَعْتَمِبُهُ، فَتَقَبَّتْ أَقْدَامُنَا، وَتَقَبَّتْ قَدَمَايَ، وَسَقَطَتْ أَظْفَارِي، وَكُنَّا نُلْفُ عَلَى أَرْجُلِنَا الْحِرْقَ، فَسُمِّيَتْ غَزْوَةٌ ذَاتَ الرَّقَاعِ

1192. Əbu Musa ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) biz altı nəfər Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə döyüşə çıxdıq. Bizim cəmi bir dəvəmiz var idi ki, onu da biz növbə ilə minirdik. Buna görə də bizim ayaqlarımızın altı sürtüldü. Mənim də ayaqlarım sürtüldü və dırnaqlarım düşdü. Biz ayaqlarımızı sarğı ilə sarıyırdıq. Elə ayaqlarımızı sarğı ilə sarıdığımızı dörə bu döyüş Zatur Riqa adlandırıldı”. (Buxari 4128, Muslim 4802, 1816/149)

كتاب الإمارة

Emirlik Kitabı

الناس تبع لقريش والخلافة في قريش

İnsanların Qureyşə Tabe Olmaları Və Xilafətin Qureyşdən Olması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: النَّاسُ تَبِعَ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الشَّأْنِ، مُسْلِمُهُمْ تَبِعَ لِمُسْلِمِهِمْ، وَكَافِرُهُمْ تَبِعَ لِكَافِرِهِمْ وَالنَّاسُ مَعَادُنُ خِيَارِهِمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَتَحُوا تَجِدُونَ مِنْ خَيْرِ النَّاسِ أَشَدَّ النَّاسِ كِرَاهِيَةً لِهَذَا الشَّأْنِ حَتَّى يَقَعَ فِيهِ.

1193. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bu xüsusda insanlar qureyşə tabedirlər. Müsəlman olanları müsəlman olanlarına, kafir olanları da kafir olanlarına tabedirlər. İnsanlar mədən kimidirlər. Cahiliyyət dövründə onların xeyirli olanları – *əgər şəriəti başa düşsələr* – İslamda da xeyirli olurlar. Bu xüsusda insanların ən xeyirlisi özünə (hakimiyyət) təklif edilənədək buna ən çox nifrət edən kimsələrdir.” (Buxari 3495, 3496, Muslim 4805, 1818/2)

حديث عبد الله بن عمر، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمْ أَثْنَانِ

1194. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qureyşlilərdən cəmi iki nəfər qalmış olsa belə, bu (idarəçilik) işi onların arasında davam edəcəkdir.” (Buxari 3501, Muslim 4807, 1820/4)

حديث جابر بن سمره، وأبيهِ سمره بن جندة السوائي قال جابر بن سمره: سمعتُ النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول: يكونُ اثنا عشرَ أميرًا فقالَ كلمةٌ لمَ أسمعُها فقالَ أبي: إنه قال: كلُّهم من قُرَيْشٍ

1195. Cabir İbn Səmura ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “(Məndən sonra) on iki əmir olacaq...” Sonra o elə bir söz dedi ki, mən onu eşidə bilmədim. Atam isə demişdir: “Onların hamısı Qureyşdən olacaq.” (Buxari 7222, 7223, Muslim 4810, 1821/6)

الاستخلاف وتركه

Yerinə Xəlifə Tərk Edib Etməmək

حديث عمر عن عبد الله بن عمر، قال: قيلَ لِعُمَرَ، أَلَا تَسْتَخْلِفُ قَالَ: إِنْ أَسْتَخْلِفْتُ فَقَدْ اسْتَخْلَفَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي، أَبُو بَكْرٍ؛ وَإِنْ أَتْرَكَ فَقَدْ تَرَكَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي، رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَيْنَا عَلَيْهِ فَقَالَ: رَاغِبٌ رَاهِبٌ، وَوَدِدْتُ أَنِّي نَجَوْتُ مِنْهَا كَفَافًا، لَا لِي وَلَا عَلَيَّ، لَا أَتَحْمِلُهَا حَيًّا وَمَيِّتًا

1196. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Ömər ﷺ can üstə olarkən (ona): “Xəlifə təyin etməyəcəksənmi?” deyə sual verdilər. Dedi: “Əgər xəlifə təyin etsəm, (bilin ki,) məndən daha xeyirlisi – Əbu Bəkr ﷺ (özündən sonra məni) xəlifə təyin etmişdir. Yox, əgər bunu etməsəm, (bilin ki,) məndən daha xeyirlisi – Allahın Elçisi ﷺ bunu etməmişdir”. (Buxari 7218, Muslim 4817, 1823/11)

النهي عن طلب الإمارة والحرص عليها

Əmir Olmağı İstəmək Və Buna Can Atmağın Nəhy Edilməsi

حديث عبد الرحمن بن سمره، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: يا عبد الرحمن بن سمره لا تسأل الإمارة، فإنك إن أوتيتها عن مسألة وكلت إليها، وإن أوتيتها من غير مسألة أعنت عليها وإذا خلقت على يمين فرأيت غيرها خيرا منها فكفر عن يمينك وأت الذي هو خير.

1197. AbdurRahman İbn Səmura ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ (ona) belə demişdir: “Ey AbdurRahman İbn Səmura, heç vaxt vəzifə istəmə! Çünki əgər sən öz istəyinlə vəzifəyə gəlsən, bunun öhdəçiliyi sənin boynuna düşəcək (və Allah sənə yardım etməyəcək), yox, əgər sən vəzifəyə can atmadan buna nail olsan, onda bu işdə (Allah) sənə kömək edər. Habelə, əgər sən and içdikdən sonra, başqa bir işin ondan daha xeyirli olduğunu görsən, daha xeyirli olanı yerinə yetir və andını pozduğuna görə kəffarə ver.” (Buxari 6622, 7147, Muslim 4370, 1652/19)

حديث أبي موسى ومعاذ بن جبل قال أبو موسى: أقبلت إلى النبي صلى الله عليه وسلم، ومعني رجلان من الأشعريين، أحدهما عن يميني والآخر عن يساري، ورسول الله صلى الله عليه وسلم يستأق فكلاهما سأل، فقال: يا أبا موسى أو يا عبد الله بن قيس قال، قلت: والذي بعثك بالحق ما أطلعاني على ما في أنفسهما، وما شعرت أنهما يطلبان العمل فكأني أنظر إلى سواكه تحت شفتيه فقصت فقال: لن أو لا تستعمل على عملنا من أراد، ولكن اذهب أنت يا أبا موسى أو يا عبد الله بن قيس إلى اليمن ثم اتبعه معاذ بن جبل فلما قدم عليه ألقى له وسادة، قال: انزل وإذا رجل عنده موقوق قال: ما هذا قال: كان يهودياً فأسلم ثم تهرد قال: اجلس قال: لا اجلس حتى يقتل، قضاء الله ورسوله، ثلاث مرات فأمر به فقتل ثم تذاكرا قيام الليل فقال أحدهما: أما أنا فأقوم وأنا، وأرجو في نومي ما أرجو في قومي

1198. Əbu Burda ﷺ rəvayət edir ki, Əbu Musa ﷺ dedi: “Mən, yanımda Əşarilərdən biri sağımda, biri də solumda olmaqla iki kişi ilə birgə Peyğəmbərin ﷺ yanına getdim. Onların ikisi də ondan iş (məmurluq) istədilər. Peyğəmbər ﷺ bu vaxt misvakla dişlərini təmizləyirdi (misvaklayırdı). O: “Nə

deyirsən, ey Əbu Musa, və ya ey Abdullah İbn Qeys?” deyə buyurdu. Mən: “Səni haqla göndərəmə and olsun ki, onlar qəlblərində olanı mənə söyləmədilər. Mən onların iş istəməsini heç düşünmədim. Sanki mən hələ də onun dodağının altında misvakını görürəm”. O: “Biz işimizə istəyəni (məmur) təyin etmirik (və ya etməyəçəyik). Ey Əbu Musa, və ya ey Abdullah İbn Qeys Yəmənə sən get!” deyə buyurdu. Sonra onun ardından Muaz İbn Cəbəli göndərdi. O onun yanına çatdıqda, ona: “Düş!” deyə buyurdu və onun üçün döşək qoydu. Muaz onun yanında bağlı bir adam gördü və: “Bu nədir?” deyə soruşdu. O: “Bu yəhudi idi. İslamı qəbul etdi. Sonra yenidən dininə geri döndü” dedi. Muaz: “Mən bu öldürülməyincə oturmaram! Allah və Elçisinin hökmü budur!” deyə buyurdu. Əbu Musa: “Otur!”. Ancaq Muaz: “Mən bu öldürülməyincə oturmaram! Allah və Elçisinin hökmü budur!” deyə üç kərə təkrar etdi və o, əmr etdi və onu öldürdülər. Sonra onlar oturub gecə namazını xatırladılar. Onlardan biri (Muaz) belə buyurdu: “Mən həm yatır, həm də namaza dururam. Yatdığım vaxtda, namaza durduğum zaman (Rəbbimdən savabını) umuram” dedi. (Buxari 6923, Muslim 4822, 1733/15)

فضيلة الإمام العادل وعقوبة الجائر والحث على الرفق بالرعية والنهي عن إدخال المشقة عليهم

Adil Hökmüdarın Fəziləti, Zalım Olanın Cəzası, Əli Altında Olanlarla Yumşaq Davranmaq Və Onlara Məşəqqət Verməyin Qadağan Olması

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: كلُّكم راعٍ فمَسْئُولٌ عن رعيته، فالأُميرُ الَّذي على النَّاسِ راعٍ وهو مَسْئُولٌ عنهم، والرجلُ راعٍ على أهل بيته وهو مَسْئُولٌ عنهم، والمرأةُ راعيةٌ على بيتِ بعلها وولديه وهي مَسْئولةٌ عنهم، والعبدُ راعٍ على مال سيده وهو مَسْئُولٌ عنه، ألا فكلُّكم راعٍ وكلُّكم مَسْئُولٌ عن رعيته

1199. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər biriniz çobansınız (başçısınız) və hər birinizdə əli altında olanlardan məsuldur. Dövlət başçısı çobandır və əli altında olanlardan məsuldur. Kişi öz ailəsində çobandır (başçıdır) və ailəsində olanlara görə məsuldur. Qadın ərinin evində çobandır (başçıdır) və (evinə və uşaqlarına) görə məsuldur. Qulluqçu da çobandır (başçıdır) və öz ağasının malını qorumaqla məsuldur. (Ən nəhayət) isə sizlərdən hər biriniz çobansınız (başçısınız) və hər biriniz də öz əli altında olanlardan cavabdehdir”. (Buxari 2554, 7138, Muslim 4828, 1829/20)

حديث مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ عَنِ الْحَسَنِ، أَنَّ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ زَيْادٍ عَادَ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ، فَقَالَ لَهُ مَعْقِلٌ: إِنِّي مُحَدِّثُكَ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا مِنْ عَبْدٍ اسْتَرْعَاهُ اللَّهُ رِعِيَةً فَلَمْ يَحْطُهَا بِصَيِّحَةٍ إِلَّا لَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ

1200. Məqil İbn Yəsar ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Allah Öz qullarından birinə rəiyyətin qeydinə qalması həvalə edər və o da onların haqqını ödəməzsə, Cənnətin iyini belə duymaz.” (Buxari 7150, Muslim 383, 4834, 4836, 142/22)

غلظ تحريم الغلول

Xəyanətin Haram Olması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قام فينا النبيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ الْغُلُولَ، فَعَظَّمَهُ وَعَظَّمَ أَمْرَهُ، قَالَ: لَا أَلْفَيْنَ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، عَلَى رَقَبَتِهِ شَاةٌ لَهَا ثُعَاءٌ، عَلَى رَقَبَتِهِ فَرَسٌ لَهُ حَمْحَمَةٌ، يَقُولُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اغْنِنِي، فَأَقُولُ: لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا، قَدْ أْبَلَّغْتُكَ؛ وَعَلَى رَقَبَتِهِ بَعِيرٌ لَهُ رُعَاءٌ، يَقُولُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اغْنِنِي، فَأَقُولُ: لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا قَدْ أْبَلَّغْتُكَ؛ وَعَلَى رَقَبَتِهِ صَامِتٌ، يَقُولُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اغْنِنِي، فَأَقُولُ: لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا قَدْ أْبَلَّغْتُكَ؛ أَوْ عَلَى رَقَبَتِهِ رِقَاعٌ تَحْفِقُ فَيَقُولُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اغْنِنِي، فَأَقُولُ: لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا قَدْ أْبَلَّغْتُكَ

1201. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ bizim aramızda ayağa qalxıb əmanətə xəyanət etmək barəsində danışdı, bunun olduqca böyük günah olduğunu vurğulayıb dedi: “Qiyamət günü heç biriniz boynunda mələyən bir qoyunla və ya kişnəyən bir atla gəlib deməsin ki: “Ya Rəsulullah, mənə yardım et!” Mən (cavabımda ona): “Sənə heç bir şeylə yardım edə bilmərəm. Mən (Allahın hökmünü) sənə təbliğ etmişdim” deyəcəyəm. Yaxud boynunda nərildəyən bir dəvə ilə gəlib deməsin ki: “Ya Rəsulullah, mənə yardım et!” Mən (cavabımda ona): “Sənə heç bir şeylə yardım edə bilmərəm. Mən sənə təbliğ etmişdim” deyəcəyəm. Yaxud boynunda qızıl və gümüşlə gəlib deməsin ki: “Ya Rəsulullah, mənə yardım et!” Mən (cavabımda ona): “Sənə heç bir şeylə yardım edə bilmərəm. Mən sənə təbliğ etmişdim” deyəcəyəm. Yaxud boynunda paltarla gəlib deməsin ki: “Ya Rəsulullah, mənə yardım et!” Mən (cavabımda ona): “Sənə heç bir şeylə yardım edə bilmərəm. Mən sənə təbliğ etmişdim” deyəcəyəm.” (Buxari 3073, Muslim 4839, 1831/24)

تحريم هدايا العمال

Məmurlara Hədiyyənin Haram Olması

حديث أبي حميد الساعدي، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَعْمَلَ عَامِلًا، فَجَاءَهُ الْعَامِلُ حِينَ فَرَغَ مِنْ عَمَلِهِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا لَكُمْ، وَهَذَا أُهْدِيَ لِي فَقَالَ لَهُ: أَفَلَا قَعَدْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَأُمِّكَ فَتَنْظَرْتَ أَيُّهُدَى لَكَ أَمْ لَا تُمْ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشِيَّةً، بَعْدَ الصَّلَاةِ، فَتَشَهَّدَ وَأَتَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، ثُمَّ قَالَ: أَمَّا بَعْدُ، فَمَا بَالُ الْعَامِلِ تَسْتَعْمِلُهُ فَيَأْتِينَا فَيَقُولُ هَذَا مِنْ عَمَلِكُمْ، وَهَذَا أُهْدِيَ لِي، أَفَلَا قَعَدَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ فَتَنْظَرُ هَلْ يُهْدَى لَهُ أَمْ لَا فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا يُغْلُ أَحَدُكُمْ مِنْهَا شَيْئًا إِلَّا جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُهُ عَلَى عُنُقِهِ، إِنْ كَانَ بَعِيرًا جَاءَ بِهِ لَهُ رُغَاءٌ، وَإِنْ كَانَتْ بَقَرَةً جَاءَ بِهَا لَهَا حَوَارٌ، وَإِنْ كَانَتْ شَاةً جَاءَ بِهَا تَبَعٌ، فَقَدْ بَلَّغْتُ قَالَ أَبُو حُمَيْدٍ: ثُمَّ رَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ حَتَّى إِذَا لَنْظَرُ إِلَى عُفْرَةِ إِنْطَبَهَ قَالَ أَبُو حُمَيْدٍ وَقَدْ سَمِعَ ذَلِكَ مَعِيَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلُوهُ.

1202. Əbu Humeyd əs-Saidi رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ əl-Əsəd qəbiləsindən olan və İbn əl-Lutbiyyə adlı bir kişini Bəni Süleymin sədəqələrini (zəkatını) yığmağa məmur təyin etdi. İşini bitirdikdən sonra Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: “Bu sizin (zəkat) malınız, bu isə (mənə) hədiyyədir” dedi. Peyğəmbər: “Əgər düzgün danışırsansa, onda atanın və ananın evində otursaydın, sənə hədiyyə gətirərdilər?! Sonra bizə xütbə verərək Allaha həmd-səna etdi və buyurdu: “Və sonra mən sizlərdən bir kişini, Allahın mənim idarəmə verdiyi bir işə məmur təyin etdikdə, o gəlib: “Bu sizin malınızdır, bu isə hədiyyədir, mənə hədiyyə edilib” deyir. Əgər düzgün danışırsansa, onda atanın və ananın evində otursaydın, sənə hədiyyə gətirərdilər?! Allaha and olsun ki, sizdən kimsə onun haqqı olmayan bir şeyi götürərsə, qiyamət günü Allah ilə onu (oğurladığı malı boynunda) daşdığı bir halda qarşılar”. Sizlərdən biriniz (oğurladığı dəvədirsə) boynunda dəvənin iniltisi olduğu halda, əgər inəkdirsə böyürdüüyü halda, əgər bir qoyundursa boynunda mələdiyi halda Allah ilə qarşılaşdıqda mən bunu mütləq biləcəyəm”. Sonra əllərini qoltuqlarının bəyazlığı görünənə qədər yuxarı qaldırdı və: “Allahım, catdırdımmı?” deyə buyurdu. Əbu Humeyd deyir ki, bu xütbəni mənimlə birlikdə Zeyd İbn Sabitdə: “Gözüm gördü və qulağım eşitdi” dedi. (Buxari 6636, Muslim 4845, 1832/27)

وجوب طاعة الأمراء في غير معصية وتحريمها في المعصية

Əmirlərə Asilikdən Başqa Bütün İşlərdə İtaətin Vacibliyi, Asilikdə İtaətin Haram Olması

حديث ابن عباس (أطيعوا الله وأطيعوا الرسول وأولى الأمر منكم)، قال: نزلت في عبد الله بن حذافة بن قيس بن عدي، إذ بعثه النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَرِيَّةٍ

1203. İbn Abbas رضي الله عنه deyir ki: **“Ey iman gətirənlər! Allaha və Elçisinə itaət edin, həm də özünüzdən olan rəhbərlərə səriətə uyğun şəkildə itaət edin...”** (ən-Nisa 59) ayəsi: Abdullah İbn Huzəfə İbn Qeys İbn Adıyy barədə nazil olmuşdu. Peyğəmbər ﷺ onu bir orduda göndərmişdi”. (Buxari 4584, Muslim 4851, 1834/31)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: من أطاعني فقد أطاع الله ومن عصاني فقد عصى الله، ومن أطاع أميرِي فقد أطاعني، ومن عصى أميرِي فقد عصاني

1204. Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim mənə itaət edərsə Allaha itaət etmiş olar, kim də mənə asi olarsa heç şübhəsiz ki, Allaha asi olmuş olar. Hər kim əmirə itaət edərsə mənə itaət etmiş olar, hər kim də əmirə asi olarsa mənə asi olmuş olar”. (Buxari 7137, Muslim 4854, 1835/33)

حديث عبد الله بن عمر، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: السمع والطاعة على المرء المسلم فيما أحب وكره، ما لم يؤمر بمعصية؛ فإذا أمر بمعصية فلا سمع ولا طاعة

1205. İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Asilik (etmək) əmr olunmayınca eşitmək və (əmr sahiblərinə) itaət etmək vacibdir. Asilik (etmək) əmr olunduqda isə, nə eşitmək, nə də itaət etmək olar.” (Buxari 2955, 7144, Muslim 4869, 1839/38)

حديث علي رضي الله عنه، قال: بعث النبي صلى الله عليه وسلم سرية وأمر عليهم رجلاً من الأنصار وأمرهم أن يطيعوه فغضب عليهم، وقال: أليس قد أمر النبي صلى الله عليه وسلم أن تطيعوني قالوا: بلى قال: عزمت عليكم لما جمعتم حطباً وأوقدتهم ناراً ثم دخلتم فيها فجمعوا حطباً، فأوقدوا فلما هموا بالدخول، فقام ينظر بعضهم إلى بعض، قال بعضهم: إنما تبعنا النبي صلى الله عليه وسلم فراراً من النار، أفندخلها فنبئناهم كذالك إذ خمدت النار، وسكن غضبه فذكر للنبي صلى الله عليه وسلم، فقال: لو دخلوها ما خرجوا منها أبداً، إنما الطاعة في المعروف

1206. Əli رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir ordu göndərdi və ənsarlardan birini (Abdullah İbn Xuzafəni) də onlara başçı təyin edib mücahidlərə də başçıları dinləmələrini və ona itaət etmələrini əmr etmişdi. Yolda bəzi şeylər başçını qəzəbləndirdi. Başçı: «Mənə odun toplayın deyə əmr etdi. Mücahidlər də ona odun topladılar. Başçı: «Odunu yandırın!» deyə əmr verdi. Mücahidlər odunu yandırdılar. Sonra: «Rəsulullah sizlərə məni dinləməyinizi və mənə itaət etməyinizi əmr etmişdimi?» deyə soruşdu. Onlar da: «Bəli» əmr etmişdi dedilər. Başçı: «Elə isə bu qaladığınız atəşə girin» dedi. Bu əmirdən sonra əskərlər bir-birilərinə baxmağa başladılar. Sonra isə: «Bizlər atəşdən qaçıb Rəsulullahın himayəsinə sığınmış kimsələr» dedilər. Onlar bu

söhbətlərini davam edərəkən başçının qəzəbi soyudu, atəş də söndü. Mədinəyə döndükdə isə bu hadisəni Peyğəmbərə çatdırdılar. Peyğəmbər: «Əgər mücahidlər bu atəşə girsələrdi artıq ondan bir daha çıxmazdılar. (Çünki əmirə) itaət ancaq mərufdadır» deyə buyurdu. (Buxari 7145, 7257, Muslim 4872, 1840/40)

حديث عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ وَهُوَ مَرِيضٌ، فَلَمَّا: أَصْلَحَكَ اللَّهُ، حَدَّثَ بِحَدِيثٍ يُنْفَعُكَ اللَّهُ بِهِ، سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: دَعَانَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَايَعَانَا، فَقَالَ فِيمَا أَخَذَ عَلَيْنَا، أَنْ بَايَعَنَا عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي مَنْشَطِنَا وَمَكْرَهِنَا وَعُسْرِنَا وَيُسْرِنَا وَأَنْتَرِقَ عَلَيْنَا، وَأَنْ لَا نُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ إِلَّا أَنْ تَرَوْا كُفْرًا بَوَاحًا عِنْدَكُمْ مِنَ اللَّهِ فِيهِ بُرْهَانٌ

1207. Ubadə İbn Samit ؓ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ bizi öz yanına çağırdı və biz ona beyət etdik. Xoş günümüzdə və sıxıntı anlarımızda, düşdüyümüz çətin və asan hallarda, habelə haqqımızı ödəməsələr belə, (əmirləri) dinləyib itaət edəcəyimizə dair ona beyət etdik. Habelə, əmirə qarşı çıxmayağımıza söz verdik. Yalnız əmirin açıq-aşkar küfr etməsi və buna dair Allah tərəfindən dəlil-sübutun olması istisnadır.” (Buxari 7056, Muslim 4877, 1709/42)

الأمر بالوفاء ببيعة الخلفاء الأول فالأول

Xəlifələrin Beyətinə Sıralama İlə Riayət Etməyin Vacib Olması

حديث أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ تَسُوسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ، كُلَّمَا هَلَكَ نَبِيٌّ خَلَفَهُ نَبِيٌّ، وَإِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، وَسَيَكُونُ خُلَفَاءُ فَيَكْتُمُونَ قَالُوا: فَمَا تَأْمُرُنَا قَالَ: فُوا بِبَيْعَةِ الْأَوَّلِ، أَعْظَمُ حَقُّهُمْ، فَإِنَّ اللَّهَ سَأَلَهُمْ عَمَّا اسْتَرَعَاهُمْ

1208. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əvvəllər İsrail oğullarını Peyğəmbərlər idarə edirdilər. Hər dəfə bir peyğəmbər vəfat etdikdə onun yerinə başqa bir peyğəmbər gəlirdi. Məndən sonra isə Peyğəmbər gəlməyəcək, lakin çoxlu xəlifələr olacaq.” (Əshabələr) dedilər: “Bizə nə buyurursan?”. Peyğəmbər: “Birinci beyət edilmiş kimsəyə sadıq qalın, onların haqqını verin. Heç şübhəsiz ki, Allah onları rəiyyətlərinə görə sorğu-sual edəcəkdir.” (Buxari 3455, Muslim 4879, 1842/44)

حديث ابن مسعودٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: سَتَكُونُ أُمَّرَةٌ وَأُمُورٌ تُنْكَرُ وَنَهَا قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا تَأْمُرُنَا قَالَ: تُؤَدُّونَ الْحَقَّ الَّذِي عَلَيْكُمْ وَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الَّذِي لَكُمْ

1209. İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həqiqətən də məndən sonra bir çox ayrılıqlar və bir çox da sizin xoşlamadığınız şeylər baş verəcəkdir». Səhəbələr: «Ya Rəsulullah! Bizlərdən bu günlərə çatanlara nə etməyini əmr edirsiniz?» dedilər. Peyğəmbər: «Sizlər üzərinizə düşən haqqı (itaəti) yerinə yetirin (onlara veriləcək şeyləri onlara verin), öz haqqınızı isə Allahdan istəyin» deyərək buyurdu. (Buxari 3603, Muslim 4881, 1843/45)

الأمر بالصبر عند ظلم الولاة واستئثارهم

Vəlilərin Zülmünə Anında Səbr Etmək

حديث أسيد بن حضير، أن رجلاً من الأنصار، قال: يا رسول الله ألا تستعجلني كما استعجلت فلاناً قال: ستلقون بعدي أثرة، فاصبروا حتى تلقوني على الحوض

1210. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ənsara demişdir: “Mən (sizin aranızdan getdikdən) sonra (qənimətləri paylayan kəslərin digər insanları sizdən) üstün tutacaqlarını görəcəksiniz. Mənə qovuşanaqədək səbir edin. Sizə vəd edilən yer hovuzumun başıdır.” (Buxari 3793, Muslim 4885, 1845/48)

الأمر بلزوم الجماعة عند ظهور الفتن وتحذير الدعاة إلى الكفر

Fitnələr Zümr Etdikdə Və Müsəlmanların Cəmaatına Bağlanmağın Vacibiliyi İlə İtaətə Qarşı Çıxmanın Və Cəmaatdan Ayrılmağın Haram Olması

حديث حذيفة بن اليمان عن أبي إدريس الخولاني، أنه سمع حذيفة بن اليمان يقول: كان الناس يسألون رسول الله صلى الله عليه وسلم عن الخير، وكنت أسأله عن الشر مخافة أن يدركني فقلت: يا رسول الله إنا كنا في جاهلية وشر، فجاءنا الله بهذا الخير، فهل بعد هذا الخير من شر؟ قال: نعم قلت: وهل بعد ذلك الشر من خير؟ قال: نعم، وفيه دخن قلت: وما دخنه قال: قوم يهدون بغير هدي، تعرف منهم وتنبكروهم قلت: فهل بعد ذلك الخير من شر؟ قال: نعم، دعاة إلى أبواب جهنم، من أحبهم إليها فدفعوه فيها قلت: يا رسول الله صفهم لنا فقال: هم من جلدتنا، ويتكلمون بألسنتنا قلت: فما تأمرني، إن أدركي ذلك قال: تلزم جماعة المسلمين وإمامهم قلت: فإن لم يكن لهم جماعة ولا إمام قال: فاعتزل تلك الفرق كلها، ولو أن تعض بأصل شجرة حتى يدركك الموت وأنت على ذلك

1211. Huzeyfə İbn Yəmən ﷺ demişdir: “İnsanlar Peyğəmbərdən ﷺ xeyirxah işlər barədə soruşardılar, mən isə ondan şər əməllər barəsində soruşardım ki, xətəri mənə dəyməsin. Mən dedim: “Ya Rəsulullah, biz, həqiqətən də, cahillik və şər içində yaşayırdıq. Allah bizə belə bir xeyir (İslamı) nəsb etdi. Bu

xeyirdən sonra şər gələ bilərmimi?" (Peyğəmbər): "Bəli!"- dedi. Mən soruşdum: "Bəs bu şərdən sonra (yenə) xeyir gələ bilərmimi?" (Peyğəmbər ﷺ) dedi: "Bəli, lakin bu xeyirə (şər) ləkəsi bulaşacaqdır." Mən soruşdum: "O nə ləkədir?" Dedi: "Mənim yolumu tutub getməyən adamlar olacaq. Onlar yaxşı işlər gördükləri kimi, pis əməllər də edəcəklər." Mən soruşdum: "Bəs bu xeyirdən sonra şər gələcəkmi?" Dedi: "Bəli, həmin vaxt Cəhənnəmə çağıran (azğın) adamlar olacaq. Kim onların çağırışını qəbul etsə, Cəhənnəmə atılacaqdır." Mən dedim: "Ya Rəsulullah, onları bizə vəsf et!" O buyurdu: "Onlar bizlərdən olacaq və bizim kimi danışacaqlar." Soruşdum: "O vaxta qədər yaşasam, mən nə edim?" Buyurdu ki: "Müsəlman camaatına qoşul və onların imamına tabe ol!" Dedi: "Bəs onların nə bir camaatı, nə də bir imamı olmasa necə?" Dedi: "Arxa dişlərinlə ağac kökündən yapışmış olsan belə, o firqələrin hamısından uzaq dur və ölüm səni haqlayanadək bu vəziyyətdə qal!" (Buxari 3606, 7084, Muslim 4890, 1847/51)

حديث ابن عباس، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ؛ فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شَيْئًا مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً

1212. İbn Abbas رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Kim öz rəhbərinin xoşagəlməz bir hərəkətini görsə, qoy (buna) səbir etsin. Çünki kim əmirin itaətindən bircə qarış kənara çıxıb (ölərsə), cahilliyət dövründə olduğu kimi ölmüş olar." (Buxari 7053, Muslim 4896, 1849/55)

استحباب مبايعة الإمام الجيش عند إرادة القتال وبيان بيعة الرضوان تحت الشجرة

Hərc Etmək İstəyi Olduğu Zaman Əmrin Ordularına Beyət Etməyin Müstəhəb Olması Və Ağacın Altında Rıdvan Beyəti

حديث جابر بن عبد الله، قَالَ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَوْمَ الْحُدَيْبِيَّةِ: أَنْتُمْ خَيْرُ أَهْلِ الْأَرْضِ وَكُنَّا أَلْفًا وَأَرْبَعَمِائَةٍ وَلَوْ كُنْتُ أَبْصِرُ الْيَوْمَ لَأَرَيْتُكُمْ مَكَانَ الشَّجَرَةِ

1213. Cabir İbn Abdullah رəvayət edir ki, Hudeybiyə günü Peyğəmbər ﷺ bizə buyurdu: "Siz yer sakinlərinin ən xeyirlilərisiniz." (O gün) bizim sayımız min dörd yüz nəfər idi. Əgər indi gözlərim görsəydi, o ağacın yerini sizə göstərərdim." (Buxari 4154, Muslim 4914, 1856/69)

حديث المسيب بن حزن، قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ الشَّجَرَةَ، ثُمَّ أَنْبَيْتَهَا بَعْدُ فَلَمْ أَعْرِفْهَا قَالَ مُحَمَّدٌ ثُمَّ أَنْسَيْتَهَا بَعْدُ.

1214. Museyyib İbn Həzn rəvayət edir ki, Mən beyət edilən ağacı görmüşdüm. Lakin sonralar o, ağacın yanına getdiyim zaman ağacı tapa bilmədim". Mahmud deyir ki: "Daha sonra ağac mənə unutturuldu". (Buxari 4162, Muslim 4928, 1859/79)

حديث سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ، قَالَ: قُلْتُ لِسَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ: عَلَى أَيِّ شَيْءٍ بَايَعْتُمْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَوْمَ الْحُدَيْبِيَّةِ قَالَ عَلَى الْمَوْتِ

1215. Yezid İbn Əbi Ubeyd deyir ki, mən Sələmə İbn Əkvaya ﷺ dedim: "Sizlər Hudeybiyyə günü Peyğəmbərə ﷺ nə beyət etdiniz?". O: "Ölmək (lakin geri dönməmə)" dedi. (Buxari 4169, 7206, Muslim 4929, 1860/80)

حديث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا كَانَ زَمَنَ الْحَرَّةِ، أَتَاهُ آتٍ، فَقَالَ لَهُ: إِنَّ ابْنَ حَنْظَلَةَ يُبَايِعُ النَّاسَ عَلَى الْمَوْتِ فَقَالَ: لَا أُبَايِعُ عَلَى هَذَا أَحَدًا بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1216. Abdullah İbn Zeyd ﷺ rəvayət etmişdir ki, Hərra zamanı (Mədinə yaxınlığında yer) bir nəfər onun yanına gəlib dedi: "Hənzələnin oğlu camaata öləndək vuruşmağa dair beyət etdirir". Abdullah: "Mən bu xüsusda Peyğəmbərdən ﷺ sonra heç kəsə beyət edən deyiləm." (Buxari 2959, Muslim 4931, 1861/81)

تحريم رجوع المهاجر إلى استيطان وطنه

Mühacirini Vətən Seçmək Üçün Yurduna Dönməsinin Haram Olması

حديث سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ، أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى الْحَجَّاجِ، فَقَالَ: يَا ابْنَ الْأَكْوَعِ ارْتَدَدْتَ عَلَيَّ عَقَبِيكَ، تَعَرَّبْتَ قَالَ: لَا، وَلَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَذِنَ لِي فِي الْبَدْوِ وَعَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ: لَمَّا قُتِلَ عَثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ خَرَجَ سَلَمَةُ بْنُ الْأَكْوَعِ إِلَى الرَّبْدَةِ وَتَزَوَّجَ هُنَاكَ امْرَأَةً وَوَلَدَتْ لَهُ أَوْلَادًا فَلَمَّ يَزَلُ بِهَا حَتَّى قُبِلَ أَنْ يَمُوتَ بَلْبَالٍ فَنَزَلَ الْمَدِينَةَ.

1217. Sələmə İbn Əkva ﷺ Həccacın yanına gəldikdə Həccac ona demişdir: "Ey İbn Əkva, deyəsən, dinindən dönmüsən, bədəvilərin yanında yaşayırsan". Sələmə: "Xeyr (dinimdən dönməmişəm), lakin Peyğəmbər ﷺ mənə çöldə yaşamağa izn vermişdir". (Buxarinin rəvayətində: "Osman ﷺ şəhid olduqdan sonra Sələmə, Rabəzəyə getdi. Bir qadınla ailə qurdu və övladı oldu. Ölümünə bir neçə gün qalmışa kimi orada yaşadı və Mədinəyə gədi (orada da dünyasını dəyişir)". (Buxari, 7187, Muslim 4932, 1862/82)

المبايعة بعد فتح مكة على الإسلام والجهاد والخير وبيان معنى لا هجرة بعد الفتح

Məkkənin Fəthindən Sonra İslam, Cihad Və Xeyir Üzəinə Beyət Edilməsinin Və: “Fəthdən Sonra Hicrət Yoxdur” Hədisi

حديث مُحَاشِيعِ بْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي مَعْبُدٍ عَنْ أَبِي عُمَرَ التَّهْدِيّ، عَنْ مُحَاشِيعِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: انْطَلَقْتُ بِأَبِي مَعْبُدٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُبَايِعَهُ عَلَى الْهَجْرَةِ، قَالَ: مَضَتِ الْهَجْرَةُ لِأَهْلِهَا، أَبَايَعُهُ عَلَى الْإِسْلَامِ وَالْجِهَادِ فَلَقَيْتُ أَبَا مَعْبُدٍ، فَسَأَلْتُهُ، فَقَالَ: صَدَقَ مُحَاشِيعٌ

1218. Mucaşi İbn Məsud rəvayət edir ki, Fəthdən sonra qardaşım Əbu Məbədi, Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdim və: “Ey Allahın Elçisi, onu hicrətə etmək üçün beyət etdir!” deyə söylədim. Peyğəmbər: “Hicrət artıq onun əhli üçün keçib getmişdir” deyə buyurdu. (Mən: “Onda nəyə beyət etdirilir?” deyə soruşdum). O: “İslam və cihad üzərinə!” deyə buyurdu. Əbu Osman: “Mən Əbu Məbədlə qarşılaşdıqda ona Mucaşinin dediyini xəbər verdim. O: “O, düz demişdir!” deyə buyurdu. (Buxari 4307, 4308, Muslim 4939, 1863/84)

حديث ابن عباس، قال: قال النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ: لَا هَجْرَةَ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَبَيْعَةٌ، وَإِذَا اسْتَفْرَضْتُمْ فَأَنْفِرُوا

1219. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Məkkənin fəthi günü demişdir: “(Bu gündən etibarən artıq) hicrət etməyə lüzum yoxdur. Lakin cihad etmək və niyyət vardır. Əgər sizi cihada çağırırsalar, tələsin!” (Buxari 1834, 2783, 2825, 3077, Muslim 4936, 4938, 1864/86)

حديث أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ أَعْرَابِيًّا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْهَجْرَةِ، فَقَالَ: وَيْحَكَ! إِنَّ شَأْنَهَا شَدِيدٌ، فَهَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ تُؤَدِّي صَدَقَتَهَا قَالَ: نَعَمْ؛ قَالَ: فَأَعْمَلْ مِنْ وَرَاءِ الْبَحَارِ، فَإِنَّ اللَّهَ لَنْ يَتْرَكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئًا

1220. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, bir bədəvi Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib hicrət etmək haqqında ondan soruşdu. Peyğəmbər: “Ay yazıq, həqiqətən, hicrət çox çətin bir işdir. Zəkətını verəcəyin dəvən varmı?” O: “Bəli!” deyə cavab verdi. Peyğəmbər: “Dənizin o tayında olsan belə, (zəkətını) verməyə davam et. Çünki Allah sənəin əməllərindən heç birini (əvəzsiz) qoymayacaq.” (Buxari 1452, 2633, 3923, 6165, Muslim 4939, 1865/87)

كيفية بيعة النساء

Qadınların Necə Beyət Edəcəkləri

حديث عائشة، زوج النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: كَانَتْ الْمُؤْمِنَاتُ، إِذَا هَاجَرْنَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْتَنِحُهُنَّ بِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَاْمْتَحِنُوهُنَّ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ قَالَتْ عَائِشَةُ: فَمَنْ أَقْرَبَ بِهَذَا الشَّرْطِ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ فَقَدْ أَقْرَبَ بِالْمِحْنَةِ، فَكَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا أَقْرَرْنَ بِذَلِكَ مِنْ قَوْلِهِنَّ، قَالَ لَهُنَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: انْطَلِقْنَ، فَقَدْ بَايَعْتُنَّ لِي، وَاللهُ مَا مَسَّتْ يَدُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَ امْرَأَةٍ قَطُّ، غَيْرَ أَنَّهُ بَايَعَهُنَّ بِالْكَالِمِ، وَاللهُ مَا أَخَذَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى النِّسَاءِ إِلَّا بِمَا أَمَرَهُ اللهُ، يَقُولُ لَهُنَّ، إِذَا أَخَذَ عَلَيْهِنَّ قَدْ بَايَعْتُنَّ كَلَامًا

1221. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رəvayət edir ki, Mömin qadınlar Peyğəmbərin ﷺ yanına hicrət etdikdə, Allah bu kəlmələri ilə imtahan olunurdular: **“Ya Peyğəmbər! Mömin qadınlar Allaha heç bir şərik qoşmayacaqları, oğurluq və zina etməyəcəkləri, övladlarını öldürməyəcəkləri, özgə kişilərdən olan uşaqlarını yalandan ərlərinə isnad etməyəcəkləri və heç bir yaxşı işdə sənin əleyhinə çıxmayacaqları barədə sənə beyət etmək üçün yanına gəldikləri zaman, onların beyətini qəbul et və Allahdan onların bağışlanmasını dilə. Həqiqətən, Allah Bağışlayandır, Rəhm edəndir!” (əl-Mumtəhinə 12).** Kim bunları iqrar edərdisə, O imtahanı iqrar etmiş olardı. Onlar bu sözləri iqrar etdikdə, Peyğəmbər ﷺ onlara belə buyurdu: “Gedin, sizin beyətinizi qəbul etdim! Allaha and olsun ki, Peyğəmbərin ﷺ əli heç bir qadının əlinə toxunmamışdır. O qadınlardan beyəti sözlə qəbul etmişdir”. Aişə: “Peyğəmbər ﷺ qadınlardan, Allah əmr etdiyindən başqa bir şey almamışdır. Onlardan beyəti sözlə: “Mən sizlərlə Beyətləşdim” deyərək qəbul edərdi. (Buxari 5288, Muslim 4941, 1866/88)

البيعة على السمع والطاعة فيما استطاع

Gücünüz Yetdiyi Qədər İtaət Şərtilə Beyət

حديث عبد الله بن عمر، قال: كُنَّا إِذَا بَايَعْنَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ، يَقُولُ لَنَا: فِيمَا اسْتَطَعْتَ

1222. Abdullah İbn Ömər رəvayət edir ki, Peyğəmbərə ﷺ onun əmrini eşidib itaət edəcəyimizə dair beyət etdikdə o bizə deyərdi: “Gücünüz yetdiyi qədər (əməl edin)!” (Buxari 7202, 7272, Muslim 4943, 1867/90)

بيان سنّ البلوغ

Həddi-Buluq Yaşının Bəyanı

حدیث ابنِ عمرَ، أنَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرَضَهُ يَوْمَ أُحُدٍ، وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعِ عَشْرَةَ سَنَةً فَلَمْ يُجِزْنِي، ثُمَّ عَرَضَنِي يَوْمَ الْخَنْدَقِ، وَأَنَا ابْنُ خَمْسِ عَشْرَةَ، فَأَجَازَنِي

1223. İbn Ömər ﷺ demişdir: “Mən hələ on dörd yaşında ikən Uhud döyüşündə mənə Peyğəmbərə ﷺ göstərdilər, lakin o mənə (döyüşə qatılmağa) izn vermədi. Sonra mən on beş yaşında ikən Xəndək döyüşündə mənə (yenə) Peyğəmbərə ﷺ göstərdilər və o, mənə (döyüşə qatılmağa) izn verdi.” (Buxari, 2664, Muslim 4944, 1868/91)

النهي أن يسافر بالمصحف إلى أرض الكفار إذا خيف وقوعه بأيديهم

Əllərinə Keçəcəklərindən Qorxulduğu Zaman Mushafı Kafirlərin Diyarına Getməyin Qadağan Olması

حدیث عبدِ اللهِ بنِ عمرَ، أنَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُسَافَرَ بِالْقُرْآنِ إِلَى أَرْضِ الْعَدُوِّ

1224. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ Qurani düşmən ölkəsinə aparmağı qadağan etmişdir.” (Buxari 2990, 4946, 1869/92)

المسابقة بين الخيل وتضميرها

Atlar Arasında Yarış Və Onları İdman Etdirmək

حدیث عبدِ اللهِ بنِ عمرَ، أنَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي أُضْمِرَتْ مِنَ الْحَفِيَاءِ، وَأَمَدَهَا نَبِيَّةُ الْوَدَاعِ، وَسَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي لَمْ تُضْمَرَ مِنَ الثَّنِيَّةِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ، وَأَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ فِيمَنْ سَابَقَ بِهَا

1225. Adullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ əhliləşdirilmiş atlarda Həfyadan (Mədinə yaxınlığında yer) Vədə (Dağ) keçidinə qədər, əhliləşdirilməmiş atlarda isə bu keçiddən Bəni Züreyq məscidində cıdır yarışını təşkil etdi. Rəvayət edilir ki, yarışlarda Adullah İbn Ömər ﷺ də iştirak edirdi. (Buxari 420, Muslim 4950, 1870/95)

الخيل في نواصيها الخير إلى يوم القيامة

Qiyamət Gününə Qədər Xeyir Atların Alınlarındadı

حدیث عبد اللہ بن عمر، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْخَيْلُ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

1226. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Atlar alınlarına tökülən saçlarıyla Qiyamət gününə qədər xeyir olan heyvanlardır”. (Buxari 2849, 3644, Muslim 4953, 1871/96)

حدیث عُرْوَةَ الْبَارِقِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الْخَيْلُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، الْأَجْرُ وَالْمَعْنَمُ

1227. Urva əl-Bariqi ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qiyamət gününədək atların yüyənində xeyir qalacaqdır. (İnsanlar onların sayəsində çoxlu) savab və qənimətlər (əldə edəcəklər).” (Buxari 2852, Muslim 4957, 1873/98)

حدیث أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْبِرَّةُ فِي نَوَاصِي الْخَيْلِ

1228. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bərəkət atın yüyənindədir.” (Buxari 2851, Muslim 4962, 1874/100)

فضل الجهاد والخروج في سبيل الله

Cihadın Və Allah Yolunda Döyüşə Çıxmağın Fəziləti

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: اتَّادَبَ اللَّهُ لِمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيلِهِ، لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا إِيمَانٌ بِي وَتَصَدِيقٌ بِرُسُلِي، أَنْ أَرْجِعُهُ، بِمَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ، أَوْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ وَلَوْ أَنَّ أَشَقَّ عَلَى أُمَّتِي مَا فَعَدْتُ خَلْفَ سَرِيَّةٍ، وَكَوَدِدْتُ أَنِّي أُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ، ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ

1229. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qüdrətli və Böyük Allah Onun yolunda cihada çıxan kimsənin mükafatını tez verər. (Allah buyurur): “Onu (evindən) çıxaran yalnız Mənə olan imanı və elçilərimə olan inamıdır. Mən də onu nail olduğu savab və qənimətlə (sağ-salamat yurduna) qaytaracağam, yaxud Cənnətə daxil edəcəyəm.” Hərgah ümmətimi əziyyəətə salmış olmasaydım, (döyüşə gedən) dəstənin arxasında qalmazdım və Allah yolunda öldürülüb sonra dirildilməyimi, sonra öldürülüb yenə dirildilməyimi, sonra mütləq yenə öldürülməyimi istərdim.” (Buxari 36, 2797, 7226, Muslim 4972, 1876)

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: تَكَفَّلَ اللَّهُ لِمَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِهِ، لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ، وَتَصَدِيقٌ كَلِمَاتِهِ، بَأَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، أَوْ يَرْجِعَهُ إِلَى مَسْكَنِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ مَعَ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ

1230. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah onun olunda cihad etmək və kəliməni (*La İlahə İllallah*) təsdiq etmək niyyətilə çıxaraq Allah yolunda cihad edən kimsəyə şəhid olaraq Cənnətə girməyi və ya evinə savab və qənmətlə dönməyi Öz üzərinə götürmüşdür”. (Buxari 3123, 7457, Muslim 4969, 1876/104)

حديث أبي هريرة، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: كُلُّ كَلِمَةٍ يُكَلِّمُهُ الْمُسْلِمُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَكُونُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْئَتِهَا إِذْ طُعِنَتْ تَفَجَّرُ دَمًا، اللَّوْنُ لَوْنُ الدَّمِ وَالْعَرْفُ عَرْفُ الْمِسْكَ

1231. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müsəlmanın Allah yolunda aldığı hər bir yara Qiyamət günü, (ilk dəfə) açıldığı vaxtda olduğu kimi ondan qan fışqıracaq, rəngi qan rəngi, qoxusu isə müşk qoxusu olacaqdır”. (Buxari 237, Muslim 4971, 1876/106)

فضل الشهادة في سبيل الله تعالى

Allah Yolunda Şəhid Olmağın Fəziləti

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَا أَحَدٌ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ، يُحِبُّ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا، وَكَلَهُ مَا عَلَى الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ، إِلَّا الشَّهِيدُ، يَتَمَنَّى أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا فَيُقْتَلَ عَشْرَ مَرَّاتٍ، لِمَا يَرَى مِنَ الْكِرَامَةِ

1232. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cənnətə daxil olan hər bir (müsəlman), yer üzündə olan hər bir şeyə sahib olsa belə təkrar dünyaya dönməyi arzu etməz (Allah yolunda) şəhid olan kimsədən başqa. (Şəhidliyin qarşılığında aldığı mükafata) görə dünyaya dönməyi və on dəfə öldürülməyi təmənnə edər”. (Buxari 2817, Muslim 4976, 1877/109)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: ذُلَّنِي عَلَى عَمَلِ يَعْدِلُ الْجِهَادَ، قَالَ: لَا أَجِدُهُ قَالَ: هَلْ تَسْتَطِيعُ، إِذَا خَرَجَ الْمُجَاهِدُ، أَنْ تَدْخُلَ مَسْجِدَكَ فَتَقُومَ وَلَا تَقُتْرَ، وَتَصُومَ وَلَا تُفْطِرَ قَالَ: وَمَنْ يَسْتَطِيعُ ذَلِكَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ إِنَّ فَرَسَ الْمُجَاهِدِ لَيَسْتَنُّ فِي طَوْلِهِ فَيُكْتَبُ لَهُ حَسَنَاتٌ.

1233. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Mənə cihada bərabər (savab tərəfdən) olan bir əməl göstər.” Peyğəmbər: “Belə bir əməl bilmirəm. (Bir qədər susduqdan sonra) soruşdu: “Mücahid döyüşə yollandıqdan sonra sən öz məscidinə gedib dayanmadan namaz qıla bilərsənmi və iftar etmədən oruc tuta bilərsənmi?” (Həmin adam) dedi: “Bunu kim bacara bilər ki?!” (Buxari 2785, Muslim 4977, 1878/110)

فضل الغدوة والروحة في سبيل الله

Allah Yolunda Səhər Və Axşam Səfərlərinin Fəziləti

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: لَعْدُوَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

1234. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah yolunda səhər və ya axşam (döyüşə) getmək dünya və onun içindəkilərdən xeyirlidir.” (Buxari 2792, Muslim 4981, 1880/112)

حديث سهل بن سعد رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: الرُّوحَةُ وَالْغَدْوَةُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

1235. Səhl İbn Sad ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah yolunda səhər və ya axşam (döyüşə) getmək dünya və onun içindəki hər bir şeydən əfzəldir”. (Buxari 2794, Muslim 4982, 1881/113)

حديث أبي هريرة، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: لَعْدُوَةٌ أَوْ رَوْحَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِمَّا تَطَّلِعُ عَلَيْهِ الشَّمْسُ وَتَغْرُبُ

1236. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah yolunda səhər və ya axşam (döyüşə) getmək üstündə günəş doğan və batan hər bir şeydən daha xeyirlidir.” (Buxari 2793, Muslim 4983, 1881/114)

فضل الجهاد والرباط

Cihad Və Sərhəd Qorumağın Fəziləti

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، قال: قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ قَالُوا: ثُمَّ مَنْ قَالَ: مُؤْمِنٌ فِي شِعْبٍ مِنَ الشُّعَابِ يَتَّقِي اللَّهَ وَيَدْعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ

1237. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ demişdir: “(Bir dəfə Peyğəmbərdən ﷺ) soruşdular: “Ya Rəsulullah, insanların ən üstünü kimdir?”. Peyğəmbər: “Allah yolunda malı və canı ilə cihad edən mömindir.” Soruşdular: “Sonra hansıdır?” Dedi: “Dağ dərəsinə¹⁰² çəkilib Allahdan qorxan və insanlara pislik etməkdən çəkinən mömindir.” (Buxari 2786, Muslim 4996, 1888/122)

¹⁰² Nəvəvi demişdir: “Bu, ibrətamiz bir məsələdir. Belə ki, möminin təklilyə çəkilib (Allaha ibadət etməklə məşğul olub heç nəyə və heç kəsə qarışmamağı), “dağ dərəsində” – insanlardan uzaq düşmüş bir adamın halına bənzəyir.” İbn Həcər demişdir: “Bu hədis təklilyə çəkilməyin fəzilətinə dəlalət edir. Çünki belə olduqda adam qeybətdən, boşboğazlıqdan və başqa bu kimi bihudə işlərdən uzaq olur. Lakin qeyd etmək

بيان الرجلين يقتل أحدهما الآخر يدخلان الجنة

Bir-Birilərini Öldürən İki Adamın Cənnətə Gircəklərinin Bəyanı

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: (بِضْحَكُ اللهِ إِلَى رَجُلَيْنِ يُقْتَلُ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ يَدْخُلَانِ الْجَنَّةَ، يُقَاتِلُ هَذَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَيُقْتَلُ، ثُمَّ يَتُوبُ اللهُ عَلَى الْقَاتِلِ فَيَسْتَتِنُهُ)

1238. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah iki nəfərə gülür: bunlardan biri digərini öldürür, (nəticədə isə) hər ikisi Cənnətə daxil olur. Belə ki, (müsəlman) Allah yolunda vuruşub ölür; sonra Allah (onun) qatilinin tövbəsini qəbul edir və o da (Allah yolunda vuruşub) şəhid olur.” (Buxari 2826, Muslim 5000, 1890/128)

فضل إعانة الغازي في سبيل الله بمركوب وغيره، وخلافته في أهله بخير

Allah Yolunda Cihad Edənə Minik Və S. Yardım Etmək Və Ailəsi Haqqında Xeyirlə Yardım Etməyin Fəziləti

حديث زيد بن خالد رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَدْ غَزَا، وَمَنْ حَلَفَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا

1239. Zeyd İbn Xalid ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Allah yolunda bir mücahidi təchiz edərsə, (özü də) cihad etmiş sayılar; habelə kim Allah yolunda bir mücahidin ailəsinə yaxşılıq edərsə, (özü də) cihad etmiş sayılar. (Buxari 2843, Muslim 5011, 1895/135)

سقوط فرض الجهاد عن المعذورين

Üzürlülərdən Cihad Fərzinin Qalxması

حديث البراء رضي الله عنه، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) دَعَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَيْدًا فَجَاءَ بِكَتِفٍ فَكَتَبَهَا، وَشَكَأَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ ضَرَارَتَهُ، فَنَزَلَتْ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ)

lazımdır ki, – müsəlmanlar arasında fitnə düşdüyü vaxt istisna olmaqla – heç bir zamanda və heç bir halda camaatdan ayrılmaq olmaz.”

1240. Bəra ﷺ rəvayət edir ki, nə zaman: “Möminlərdən – üzürlülər istisna olmaqla – evdə oturanlarla Allah yolunda öz malları və canları ilə cihad edənlər eyni olmazlar. Allah öz malları və canları ilə cihad edənləri evdə oturanlardan dərəcə etibarilə üstün etdi. Allah onların hamısına ən gözəl nemət vəd etmişdir. Allah mücahidləri evdə oturanlardan böyük bir mükafatla üstün etmişdir”. (ən-Nisa 95) ayəsi nazil olduğu zaman Peyğəmbər ﷺ Zeydi ﷺ çağırdı. Zeyd ﷺ bir kürək sümüyü ilə gəldi və ayəni yazdı. Bu vaxt Ummu Məktub ﷺ korluğundan şikayət etdi. Bunun üzərinə: “Möminlərdən – üzürlülər istisna olmaqla – evdə oturanlarla....” nazil oldu. (Buxari 2831, Muslim 5021, 1898/142)

ثبوت اللجنة للشهيد

Cənnətin Şəhid Üçün Olması

حديث جابر بن عبد الله، قال: قال رجل للنبي صلى الله عليه وسلم، يوم أُحُد: أرأيت إن قُتِلْتُ فأين أنا قال: في الجنة فألقى تمرات في يده، ثم قاتل حتى قُتِلَ

1241. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Uhud döyüşündə bir nəfər Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu: “Bir də görüm, əgər (vuruşub) ölsəm mən harada olacağam?”. Peyğəmbər: “Cənnətdə!” Həmin adam əlindəki xurmaları kənara atdı və son nəfəsinədək vuruşub şəhid oldu.” (Buxari 4046, Muslim 5022, 1899/143)

حديث أنس رضي الله عنه، قال: بعث النبي صلى الله عليه وسلم أقوامًا من بني سليم إلى بني عامر، في سبعين فلما قديموا، قال لهم خالي: أتقدمكم، فإن آمنوني حتى أبلغهم عن رسول الله صلى الله عليه وسلم وإلا كنتم مني قريبًا فتقدم، فأمنوه فبينما يحدثهم عن النبي صلى الله عليه وسلم، إذ أومئوا إلى رجلٍ منهم، فطعنه فأنفذه، فقال: الله أكبر فزت ورب الكعبة ثم مالوا على بغيه أصحابه فقتلوه، إلا رجلاً أخرج صعد الجبل قال همّام (أحد رجال السندي) فأراه آخر معه؛ فأخبر جبريل عليه السلام النبي صلى الله عليه وسلم أنهم قد لفقوا ربهم فرضيت عنهم وأرضاهم فكنا نقرأ أن بلغوا قومنا، أن قد لقينا ربنا، فرضيت عنا، وأرضانا ثم نسح بعد فدعا عليهم أربعين صباحًا، على رعل، وذكوآن، وبني لحيان، وبني عصىة الذين عصوا الله ورسوله صلى الله عليه وسلم

1242. Ənəs ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Bənu Suleym qəbiləsindən yetmiş nəfəri Bəni Amir qəbiləsinə göndərdi. Onlar (mənzil başına) yetişdikdə dayım dedi: “Mən gedirəm qabağa! Əgər onlar mənə Peyğəmbərin ﷺ dediyini onlara arxayın çatdırmaq imkanı versələr, (çox yaxşı). Əks halda isə mənə yaxın bir yerdə olarsınız.” Sonra dayım qabaqda getdi və (müşriklər) onun təhlükəsizliyinə zəmanət verdilər. Dayım Peyğəmbərin ﷺ dediyini (müşriklərə) söyləyərkən onlar öz aralarından birisinə işarə etdilər və həmin

adam (əlindəki nizəni) dayımın bir böyründən soxub digər böyründən çıxartdı. Onda dayım: “Allahu Əkbər! Kəbənin Rəbbinə and olsun ki, mən uğur qazandım!” dedi (və qardaşlarının yanına qayıtdı). Bundan sonra (müşriklər) hücum edib yerdə qalan əshabələri də öldürdülər. Yalnız dağa qalxmış bir axsaq əshabə onlardan canını qurtara bildi. Bu vaxt Cəbrail Peyğəmbərə ﷺ xəbər verdi ki, artıq onlar Rəbbinə qovuşmuşlar; Rəbbi onlardan razı qaldı, onlar da Ondən razı qaldılar. Biz (Qurandan): “Qövmümüzə çatdırın ki, artıq biz Rəbbimizə qovuşduq. Rəbbimiz bizdən, biz də Ondən razıyıq” ayəsini oxuyurduq. Sonra bu ayənin tilavəti ləğv edildi. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ qırx gün hər səhər o müşriklərə – Allaha və Onun elçisinə asi olmuş Ril, Zəkvan, Bəni Lihyan və Bəni Useyyə qəbilələrinə bəddua etdi. (Buxari 2801, Muslim 5024, 1901/145)

من قاتل لتكون كلمة الله هي العليا فهو في سبيل الله

Hər Kim Allahın Kəliməsi Uca Olsun Deyə Vuruşarsa Allah Yolundadır

حدیثُ أبی موسیٰ رضی اللهُ عنه، قال: جاء رجلٌ إلى النَّبيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فقال: الرَّجُلُ يُقاتِلُ لِلْمَعْمِ، وَالرَّجُلُ يُقاتِلُ لِلدُّكْرِ، وَالرَّجُلُ يُقاتِلُ لِرَبِيٍّ مَكَائِهِ، فَمَنْ فِي سَبِيلِ اللهِ قال: مَنْ قاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ

1243. Əbu Musa ؓ demişdir: “(Bir dəfə) bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “(İnsanlardan) kimisi qənimət əldə etmək üçün, kimisi ad-san qazanmaq üçün, kimisi də özünü göstərmək üçün vuruşur. Bunlardan hansı biri Allah yolundadır?”. Peyğəmbər: “Kim Allahın Sözü (hər şeydən) uca olsun deyə vuruşursa, o, Allah yolundadır.” (Buxari 2810, Muslim 5028, 1904/149)

حدیثُ أبی موسیٰ، قال: جاء رجلٌ إلى النَّبيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فقال: يَا رَسُولَ اللهِ ما الْقِتالُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَإِنَّ أَحَدَنَا يُقاتِلُ غَضَبًا، وَيُقاتِلُ حَمِيَّةً فَرَفَعَ إِلَيْهِ رَأْسَهُ (قال، وَمَا رَفَعَ إِلَيْهِ رَأْسَهُ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ قاتِمًا) فقال: مَنْ قاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ

1244. Əbu Musa ؓ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ey Allahın elçisi! Allah yolunda vuruşmaq nə deməkdir? Axı bizlərdən kimisi qəzəbinə görə, kimisi də namusuna görə vuruşur.” Peyğəmbər ﷺ ona doğru başını qaldırdı (başını ona doğru qaldırması sual verən kimsənin ayaq üstə durmasına görə idi) buyurdu: “Hər kim Allahın Kəlməsi hər şeydən uca olsun deyə vuruşarsa, Allah ﷻ yolunda (vuruşmuş) olar.” (Buxari 123, Muslim 5029, 1904/150)

حدیث عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ، وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مِمَّا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ، فَهَاجَرَ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ؛ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا، أَوْ امْرَأَةٍ يَتَرَوُّهَا، فَهَاجَرَ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ

1245. Ömər İbn Xəttab ﷺ deyir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: «Əməllər ancaq niyyətlər ilədir və hər bir kimsə üçün ancaq niyyət etdiyi bir şey vardır. Hər kimin hicrəti¹⁰³ Allah və Rəsulu üçündürsə, onun hicrəti Allah və Rəsulu üçündür. Hər kimin hicrəti əldə edəcəyi bir dünyalıq (mal-dövlət) və ya nigahlanacağı bir qadın üçündürsə, onun hicrəti nə üçün hicrət etmiş isə elə onun üçündür!'' (Buxari 5070, 6689, Muslim 5036, 1907/155)

فضل الغزو في البحر

Dəniz Döyüşünün Fəziləti

حدیث أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ فَيُطْعِمُهُ، وَكَانَتْ أُمُّ حَرَامٍ تَحْتَ عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، فَدَخَلَ عَلَيْهَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَطَاعَتْهُ، وَجَعَلَتْ تَقْلِي رَأْسَهُ، فَتَمَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ قَالَتْ: فَقُلْتُ وَمَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ: نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عَرَضُوا عَلَيَّ غَزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ يَرْمِكُونَ تَبِجَ هَذَا الْبَحْرِ، مُلُوكًا عَلَى الْأَسِيرَةِ أَوْ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِيرَةِ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ اذْعُ اللهُ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَدَعَا لَهَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ، ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ فَقُلْتُ: وَمَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ: نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عَرَضُوا عَلَيَّ غَزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ كَمَا قَالَ فِي الْأَوَّلِ قَالَتْ: فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ اذْعُ اللهُ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ، قَالَ: أَنْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ فَرَكِبَتِ الْبَحْرَ، فِي زَمَانٍ مُعَاوِنَةٍ بِنِ أَبِي سَفْيَانَ، فَصُرِعَتْ عَنْ دَابَّتِهَا، حِينَ خَرَجَتْ مِنَ الْبَحْرِ، فَهَلَكَتْ

1246. Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ vaxtaşırı Ummu Həram Bint Milhanın yanına gedərdi. Ummu Həram Ubadə İbn Samitin həyat yoldaşı idi. Yenə bir gün Peyğəmbər ﷺ onun yanına gəldi. Qadın ona yemək verdi və onun saçlarını təmizləməyə başladı. Sonra Peyğəmbər ﷺ (uzanıb) yatdı. (Az keçmədən Peyğəmbər ﷺ) yuxudan oyanıb gülməyə başladı. Ummu Həram: “Niyə gülürsən, ya Rəsulullah?”. Peyğəmbər: “Yuxuda mənə ümmətimdən bir dəstə mücahidin bu dənizin ortasında taxtlar üzərində oturmuş hökmdarlar kimi (və ya taxtlar üzərində olan hökmdarlara bənzər) Allah yolunda dəniz döyüşünə çıxdığı göstərildi.” Ummu Həram: “Ya Rəsulullah, Allaha dua et, mənə onların arasında olmağı nəsib etsin” dedi, Peyğəmbər ﷺ də onun üçün dua etdi. Sonra Peyğəmbər ﷺ uzanıb yatdı və (çox keçmədən) yuxudan oyanıb

¹⁰³ **Hicrət** – tərک etmək deməkdir. Küfr ölkəsindən İslam yurduna köçmək. Həmçinin Allahın qadağalarını tərک etmək-də hicrət adlanır.

(yenə) gülməyə başladı.”(Ummu Həram dedi): “Mən soruşdum: “Niyə gülürsən, ya Rəsulullah?”. Peyğəmbər: “Yuxuda mənə ümmətimdən bir dəstə adamın Allah yolunda döyüşə çıxdığı göstərildi...” deyə əvvəlki sözləri ona təkrar etdi. Mən dedim: “Ya Rəsulullah, Allaha dua et, mənə onların arasında olmağı nəsib etsin”. Peyğəmbər: “Sən əvvəlkilərin (dəniz döyüşünə çıxan) arasında olacaqsan.” Müaviyə İbn Əbu Süfyanın xilafəti dövründə Ummu Həram dəniz döyüşündə iştirak etmiş və sahilə çıxdıqda atından yerə yıxılıb ölmüşdür.” (Buxari 7002, 2788, 2789, 6282, 6283, Muslim 5043, 1912/160)

بيان الشهداء

Şəhidliyin Bəyanı

حديث أبي هريرة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: بينما رجل يمشي بطريق وجد غصن شوك على الطريق، فأخذه فشكر الله له، فغفر له ثم قال: الشهداء خمسة: المطعون والمبطون والغريق وصاحب الهدم والشهيد في سبيل الله وقال لو يعلم الناس ما في النداء والصف الأول ثم لم يجدوا إلا أن يستهموا لاستهموا عليه.

1247. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir nəfər yolla gedərkən yolun üstündə tikanlı bir budaq gördü və onu götürüb kənara atdı. Allah da onun (əməlini) bəyəndi və onun (günahlarını) bağışladı.” Sonra buyurdu: “Beş nəfər şəhid sayılır: taundan ölənlər, qarın xəstəliklərindən ölənlər, suda böğulanlar, uçqunlar altında qalıb ölənlər və Allah yolunda (vuruşub) şəhid olanlar. Əgər insanlar azan və birinci səffdə olmağın fəzilətini bilsəydilər püşk atmaqdan başqa bir çarələri qalmasaydı onu da edərdilər”. (Buxari 652-653, Muslim 5049, 1914/164)

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: الطاعون شهادة لكل مسلم

1248. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Taun xəstəliyindən (ölən) hər bir müsəlman şəhiddir.” (Buxari, 2830, 5732, Muslim 5033, 1916/166)

حديث المعيرة بن شعبة، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: لا يزال ناس من أمتي ظاهرين حتى يأتيهم أمر الله وهم ظاهرون

1249. Muğira İbn Şöbə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ümmətimdən bir qrup insanlar qalib gəlməkdə davam edəcəklər. Onlar bu qalib halda olduqları zaman Allahın əmri onlara gələcəkdir”. (Buxari 3640, Muslim 5060, 1921/171)

حدیث مُعَاوِیَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَزَالُ مِنْ أُمَّتِي أُمَّةٌ قَائِمَةٌ بِأَمْرِ اللَّهِ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ وَلَا مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ

1250. Muaviyə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Mənim ümmətimdən bir topluluq Allahın əmrini yerinə yetirməyə davam edəcəkdir. Onlara kömək etməkdən imtina edənlər və müxalif olanlar bu tayfaya zərər virməyəcəkdir. Allahın əmri onlara gələnə qədər onlar (qalib və zəffər üzərədilər)”. (Buxari 3641, Muslim 5064, 1923/173)

السفر قطعة من العذاب واستحباب تعجيل المسافر إلى أهله بعد قضاء شغله

Səfərin Əzabdan Bir Parça Olması Və Müsafirin İşini Bitirdikdən Sonra Tələsik Özünü Evinə Yetirməsinin Müstəhəb Olması

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ، يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَنَوْمَهُ، فَإِذَا قَضَى نَهْمَتَهُ فليُعجل إلى أهله

1251. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Səfər əzabın bir parçasıdır. O, hər birinizi yeməyindən, içməyindən və yatmağından qoyur. Hər kim öz tələbatını ödəmişdirsə, ailəsinin yanına tələssin!” (Buxari, 1804, Muslim 5070, 1927/179)

كراهة الطروق وهو الدخول ليلاً لمن ورد من سفر

Səfərdən Gələn Kimsənin Evinə Gecə İkən Girməsinin Məkrüh Olması

حدیث أنس رضي الله عنه، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَطْرُقُ أَهْلَهُ، كَانَ لَا يَدْخُلُ إِلَّا عُذْوَةً أَوْ عَشِيَّةً

1252. Ənəs ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ (səfərdən qayıdarkən) gecə vaxtı ailəsinin yanına getməzdi, ancaq səhər, ya da axşam üstü gedərdi.” (Buxari 1800, Muslim 5071, 1928/180)

حديث جابر بن عبد الله، قال: قفلنا مع النبي صلى الله عليه وسلم من غزوة، فلما ذهبنا لندخل قال: أمهلوا حتى تدخلوا ليلاً (أي عشاء) لكي تمشيط الشعثة، وتستجد المغيبة

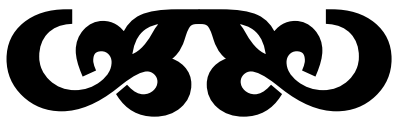
1253. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gecə vaxtı (səfərdən) qayıtdığın zaman övrətin qasığının tüklərini təmizləməyincə və saçlarını sahmına salmayınca onun yanına daxil olmamalısın!” (Buxari, 5247, 5245, 5079, Muslim 5073, 1928/181)

كتاب الصيد والذبائح ما يؤكل من الحيوان

Ov, Kəsilən Və Əti

Yeyilən Heyvanlar Kitabı

Öyrədilmiş İtlərlə Ov Etmək

حديث عدي بن حاتم رضي الله عنه، قال: قلت يا رسول الله إنا نرسل الكلاب المعلمة، قال: كل ما أمسكن عليك قلت: وإن قتلن قال: وإن قتلن قلت: وإنا نرمي بالمعراض، قال: كل ما خرق، وما أصاب بعرضه فلا تأكل

1254. Adiy İbn Hatim ﷺ rəvayət edir ki: “(Bir dəfə) mən: “Ya Rəsulullah! Biz ov etmək üçün öyrədilmiş itləri ov üzərinə göndəririk”. Peyğəmbər: “Sənin üçün ovladıqları ovdan ye!” deyə buyurdu. Mən: “Bu itlər tutduqları ovu öldürürlərsə necə?” deyə soruşdum. Peyğəmbər: “Öldürsələrdə belə” deyə buyurdu. Mən: “Biz ova Mirad adlanan oxla vururuq” dedim. Peyğəmbər: “Oxun iti ucu ilə vurulmuşsa, yeyə bilərsən, yox əgər gövdəsi ilə vurulub öldürülmüşsə yemə”. (Buxari 5477, Muslim 5081, 1929/1)

حديث عدي بن حاتم، قال: سألت رسول الله صلى الله عليه وسلم، قلت: إنا قوم نصيد بهذه الكلاب فقال: إذا أرسلت كلابك المعلمة، وذكر اسم الله فكل مما أمسكن عليكم وإن قتلن، إلا أن يأكل الكلب، فإني أخاف أن يكون إنما أمسكته على نفسه، وإن خالطها كلاب من غيرها فلا تأكل

1255. Adiy İbn Hatim ﷺ rəvayət edir ki: “(Bir dəfə) mən Peyğəmbərdən: “Biz bu ov itləriylə ov edən bir qövmük (bunların ovladıqları bizə halal olurmu?)”. Peyğəmbər: “Allahın ismini zikr edərək öyrədilmiş itləri ov üzərinə göndərdiyin zaman onların sizə tutduqları ovdan ye! Yalnız köpəyin ovdan yeməsi müstəsna dır. Lakin ov iti macal tapıb şikardan nə isə yesə bu ətdən yemə çünki (bu o, deməkdir ki) o, bunu özü üçün ovlayıb. Əgər ov zamanı Allahın adı zikr edilmədən müxtəlif itlər iştirak edərək şikarı tutub parçalayarlarsa bu əti yemə, çünki sən bilmirsən hansı it şikarı öldürüb”. (Buxari 5483, Muslim 5082, 1929/2)

حديث عدي بن حاتم رضي الله عنه، قال: سألت النبي صلى الله عليه وسلم عن المعراض، فقال: إذا أصاب بحدّه فكل، وإذا أصاب بعرضه فلا تأكل، فإنه وقيد قلت: يا رسول الله أرسل كلابي وأسمي، فأجد معه على الصيد كلباً آخر لم أسم عليه، ولا أدري أيهما أخذ قال: لا تأكل إنما سميت على كلبك، ولم تسم على الآخر

1256. Adiy İbn Hatim ﷺ rəvayət edir ki: “(Bir dəfə) mən Peyğəmbərdən ﷺ mirad deyilən oxla vurulmuş ov barəsində soruşdum. Peyğəmbər: “Oxun iti ucu ilə vurulmuşsa, yeyə bilərsən, yox əgər gövdəsi ilə vurulub öldürülmüşsə yemə, bu vəqizdir (İti tərəfi olmayan daş, ağac və ya ucu iti olmayan bir şeylə öldürülmüş heyvan)”. Bu dəfə: “Ya Rəsulullah! Mən ov itini **“Bismillah”**

deyəyərk göndərirəm. Avumun üzərində **“Bismilləh”** demədiyim başqa bir iti də tapıram və ovu bu iki itdən hansının ovladığını bilmirəm?” dedim. Peyğəmbər: “Sən ovu yemə! Çünki sən öz itini **“Bismilləh”** deyib buraxdın, digər itin üzərinə isə demədin” deyə buyurdu. (Buxari 2054, Muslim 5083, 1929/3)

حدیث عَدِيٍّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَيْدِ الْمِعْرَاضِ قَالَ: مَا أَصَابَ بِحَدِّهِ فُكُلُهُ، وَمَا أَصَابَ بَعْرَضِيهِ فَهُوَ وَقِيدٌ وَسَأَلْتُهُ عَنْ صَيْدِ الْكَلْبِ فَقَالَ: مَا أَمْسَكَ عَلَيْكَ فُكُلٌ، فَإِنْ أَخَذَ الْكَلْبُ ذَكَاءَهُ، وَإِنْ وَجَدَتْ مَعَ كَلْبِكَ أَوْ كِلَابِكَ كَلْبًا غَيْرَهُ فَحَشَيْتَ أَنْ يَكُونَ أَخَذَهُ مَعَهُ، وَقَدْ قَتَلَهُ فَلَا تَأْكُلْ، فَإِنَّمَا ذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تَذْكُرْهُ عَلَى غَيْرِهِ

1257. Adiy İbn Hatim ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) mən Peyğəmbərdən ﷺ mirad deyilən oxla vurulmuş ov barəsində soruşdum. Peyğəmbər: “Oxun iti ucu ilə vurulmuşsa, yeyə bilərsən, yox əgər gövdəsi ilə vurulub öldürülmüşsə, bu vəqizdir¹⁰⁴”. Mən ondan ov itinin (ovladığı heyvan) barəsində soruşdum. Dedi: “Sənin üçün tutduğundan yeyə bilərsən. Çünki ov itinin tutduğu heyvan murdar sayılır. Hərgah öz itinin və ya itlərinin yanında başqa bir it görsən, onun ova toxunduğundan ehtiyat etsən, yemə. Çünki sən öz itini ovun üstünə göndərəndə **“Bismilləh”** demisən, o biri itin üçün isə Allahın adını çəkməmişən.” (Buxari 5475, Muslim 5086, 1929/4)

حدیث عَدِيٍّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِذَا أُرْسِلَتْ كَلْبُكَ وَسَمَّيْتَ فَأَمْسَكَ وَقَتَلَ فُكُلٌ، وَإِنْ أَكَلَ فَلَا تَأْكُلْ، فَإِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ؛ وَإِذَا خَالَطَ كِلَابًا لَمْ يُذْكَرْ اسْمُ اللهِ عَلَيْهَا فَأَمْسَكَنَ وَقَتَلَ فَلَا تَأْكُلْ، فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي أَيُّهَا قَتَلَ، وَإِنْ رَمَيْتَ الصَّيِّدَ فَوَجَدْتَهُ بَعْدَ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ لَيْسَ بِهِ إِلَّا أَنْتَ سَهْمِكَ فُكُلٌ، وَإِنْ وَقَعَ فِي الْمَاءِ فَلَا تَأْكُلْ

1258. Adiy İbn Hatim ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əgər **“Bismilləh”** deyib (ov) itini ovun üstünə qısqırtsan və o da ovu tutub gətirərsə, (ondan) yeyə bilərsən. Əgər it (həmin ovdan) yemişdirsə, sən (ondan) yemə. Çünki belə olduğu halda o bu ovu özü üçün ovlamış sayılır və əgər ov iti ilə üstündə Allahın adı çəkilməmiş itlər bir-birinə qarışsa və onlar ovu tutub gətirənlər, (bu ovdan) yemə. Çünki sən onlardan hansı birinin ovu yaxaladığını bilmirsən və əgər ovu (ox və s.) ilə vursan və onu bir, yaxud iki gündən sonra tapsan, üstündə də ox yarası görsən (ondan) yeyə bilərsən. Ov suya düşmüşdürsə, (ondan) yemə.” (Buxari 5484, Muslim 5090, 1929/6)

¹⁰⁴ Zopa ilə vurulub öldürülən heyvana vəqiz deyilir. Belə heyvanın ətini yemək haram buyurulmuşdur. Uca Allah buyurur: **“Ləş, qan, donuz əti, Allahdan başqasının adı ilə kəsilmiş, boğulmuş, döyülüb öldürülmüş, hündür bir yerdən yıxılıb gəbərmiş, buynuzlamb öldürülmüş, yırtıcı heyvan tərəfindən parçalamb yeyilmiş, – ölməmiş kəsdikləriniz istisnadır, dik qoyulmuş daşlar (bütlər və s.) üzərində kəsilmiş heyvanlar və fal oxları ilə qismət axtarmanız sizə haram edildi...”** “əl-Maidə” 3.

حديث أبي نَعْلَبَةَ الْخُسَنِيِّ، قَالَ: قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّا بِأَرْضِ قَوْمِ أَهْلِ الْكِتَابِ، أَفَنَأْكُلُ فِي آتِيَتِهِمْ وَيَأْرَضُ صَيْدٍ، أَصِيدُ بِقَوْسِي وَبِكَلْبِي الَّذِي لَيْسَ بِمُعَلِّمٍ وَبِكَلْبِي الْمُعَلِّمِ، فَمَا يَصْلُحُ لِي قَالَ: أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَإِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَهَا فَلَا تَأْكُلُوا فِيهَا، وَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَاعْسَلُوهَا وَكُلُوا فِيهَا، وَمَا صِيدَتْ بِقَوْسِكَ فَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فَكُلْ، وَمَا صِيدَتْ بِكَلْبِكَ الْمُعَلِّمِ فَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فَكُلْ وَمَا صِيدَتْ بِكَلْبِكَ غَيْرِ مُعَلِّمٍ فَادْرَكْتَ ذَكَاتَهُ فَكُلْ

1259. Əbu Sələbə əl-Xuşəni ﷺ demişdir: “(Bir dəfə mən Peyğəmbərə ﷺ) dedim: “Ey Allahın peyğəmbəri! Biz Kitab əhlinin torpaqlarında yaşayırıq. Biz onların qablarında yemək yeyə bilərikmi? Habelə ov edilən bir diyarda yaşayıram. Hərdən yay və oxla, hərdən əhliləşdirilməmiş itimlə, hərdən də (ov üsulları ilə təlim edilib) əhliləşdirilmiş itimlə ov edirəm. Bunların hansını edə bilərəm? Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kitab əhlinin qablarına gəlincə, əgər yemək-içmək üçün başqa qablar tapsanız, onların qablarında yemək yeməyin. Yox, əgər yemək-içmək üçün başqa qablar tapmasanız, onları yuduqdan sonra onlarda yemək yeyin. Allahın adını çəkib yayla ovladığınız heyvanı yeyə bilərsən. Habelə, əhliləşdirilmiş itini ovun üstünə göndərdiyin zaman **“Bismillah”** demisənsə, (ovladığınız heyvanı) yeyə bilərsən. Əhliləşdirilməmiş itin gətirdiyi heyvanı boğazlamağa macal tapsan onu da yeyə bilərsən.” (Buxari 5478, Muslim 5092, 1930/8)

تحريم أكل كل ذي ناب من السباع وكل ذي مخلب من الطير

Azı Dişi Olan Yırtıcı Heyvanların Və Caynaqları Olan Quşların Yeyilməsinin Haram Olması

حديث أبي نَعْلَبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ

1260. Əbu Sələbə ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ istənilən yırtıcı heyvanı yeməyi qadağan etmişdir. (Buxari 5530, Muslim 5099, 1932/14)

إباحة ميتة البحر

Dəniz Heyvanların Ölüsünün (Yeyilməsinin) Mübah Olması

حديث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثِمِائَةَ رَاكِبٍ، أَمِيرُنَا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ، نَرُصِدُ عَيْرَ قُرَيْشٍ، فَأَقَمْنَا بِالسَّاحِلِ نِصْفَ شَهْرٍ، فَأَصَابَنَا جُرْعٌ شَدِيدٌ حَتَّى أَكَلْنَا الْخَيْطَ، فَسَمِّيَ ذَلِكَ الْحَيْشُ حَيْشَ الْخَيْطِ فَأَلْفَى لَنَا الْبَحْرُ دَائِبَةً يُقَالُ لَهَا الْعَيْرُ، فَأَكَلْنَا مِنْهُ نِصْفَ شَهْرٍ، وَأَدَهْنَا مِنْ وَدَكِهِ، حَتَّى ثَابَتَ إِلَيْنَا أَجْسَامُنَا فَأَخَذَ أَبُو عُبَيْدَةَ ضِلْعًا مِنْ أَضْلَاعِهِ فَصَبَّهُ، فَعَمَدَ إِلَى أَطْوَلِ

1263. Əbu Sələbə Cursum əl-Huşəni ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ azı dişli olan heyvanları ətlərini yeməyi qadağan etdi". (Buxari 5527, Muslim 5118, 1936/23)

حديث ابن عمر، قال: نهى النبي صلى الله عليه وسلم عن أكل لحوم الأهلية

1264. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ev eşşəyinin ətini yeməkdən nəhy (qadğan) etdi". (Buxari 4218, Muslim 5119, 561/24)

حديث ابن أبي أوفى، قال: أصابتنا مجاعة، لبالي خبير، فلما كان يوم خبير، وفَعْنَا فِي الْحُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ فَانْتَحَرْنَاهَا، فَلَمَّا غَلَتِ الْقُدُورُ نَادَى مُنَادِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْفَيْتُوا الْقُدُورَ فَلَا تَطْعَمُوا مِنْ لُحُومِ الْحُمْرِ شَيْئًا قَالَ عَبْدُ اللَّهِ (هُوَ ابْنُ أَبِي أَوْفَى) : فَقُلْنَا إِنَّمَا نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَنَّهَا لَمْ تُخَمَّسْ، قَالَ: وَقَالَ آخَرُونَ حَرَّمَهَا الْبَيْتَةَ وَسَأَلْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ فَقَالَ حَرَّمَهَا الْبَيْتَةَ

1265. Abdullah İbn Əbi Əufa ﷺ rəvayət edir ki, Xeybər günü bizləri şiddətli bir aclıq tutmuşdu. Bizlər ev eşşəklərinin içinə düşərək (onlardan bəzisini) kəsdik. Eşşək ətlərinin bişməkdə olduğu qazanlar qaynadığı zaman Rəsulullahın ﷺ carçısı səs-ləyərək: "Qazanları çevirin və eşşək ətindən heç bir şey yeməyin!". Abdullah: "Peyğəmbər bunu beşdə birə girmədiyi üçün qadağan etmişdir". Digərləri: "Peyğəmbər ﷺ eşşək ətini qəti olaraq qadağan etmişdir". Səid İbn Cubeyr: "Qəti olaraq qadağan etmişdir" dedi. (Buxari 3155, Muslim 5123, 1937/27)

حديث البراء وعبد الله بن أبي أوفى، أَنَّهُمْ كَانُوا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَصَابُوا حُمْرًا فَطَبَخُوهَا، فَنَادَى مُنَادِي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَكْفَيْتُوا الْقُدُورَ

1266. Bəra İbn Azib ﷺ və Abdullah İbn Əbi Əufa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərlə ﷺ bərabər olduğumuz zaman eşşək sürüsü ələ keçirdik. Onları bişirdiyimiz zaman Peyğəmbərin ﷺ carçısı səs-ləyərək: "Qazanları boşaldın" dedi. (Buxari 4221, 4222, Muslim 5124, 1938/28)

حديث ابن عباس رضي الله عنهما، قال: لا أدري أُنْهِيَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ كَانَ حَمُولَةَ النَّاسِ فَكَّرَهُ أَنْ تَذْهَبَ حَمُولَتُهُمْ، أَوْ حَرَّمَهُ فِي يَوْمِ خَيْبَرَ، لَحْمِ الْحُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ

1267. İbn Abbas ﷺ (ev eşşəklərinin ətlərinin yeyilməsinin qadağan olunma səbəbini belə izah edir) deyir ki: "Bunlar insanların yük daşıma heyvanları olduğu üçün yeyildikləri zaman yox olub getmələrini istəmədiyi üçün Rəsulullah bunu qadağan etdi, yoxsa Heybər günü ev eşşəklərini qadağan etdi" bilmirəm. (Buxari 4227, Muslim 5129, 1939/32)

حدیث سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى نِيرَانًا تُوقَدُ يَوْمَ خَيْبَرَ قَالَ: عَلَى مَا تَوَقَّدَ هَذِهِ النَّيْرَانُ قَالُوا: عَلَى الْحُمْرِ الْإِنْسِيَّةِ، قَالَ: اكْسِرُوهَا وَأَهْرِقُوهَا قَالُوا: أَلَا تُهْرِيقُهَا وَتَغْسِلُهَا قَالَ: اغْسِلُوا

1268. Sələmə İbn Əkvə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Xeybər gününü yandırılmış tonqallar gördü və: “Bu atəşlər nə üçün yandırılmışdır?” deyə buyurdu. Səhabələr: “Ev eşşəklərinin ətidir” dedilər. Peyğəmbər: “Ətləri boşaldın, qabları isə sındırın” deyə buyurdu. Səhabələr: “Ətləri boşaldsaq, qabları yusaq olmazmı?” dedilər. Peyğəmbər: “qabları yuyun” deyə buyurdu. (Buxari 2477, Muslim 5130, 1802/33)

في أكل لحوم الخيل

At Ətinin Yeyilməsinin (İcazəli Olması)

حدیث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَوْمَ خَيْبَرَ، عَنِ لُحُومِ الْحُمْرِ، وَرَخَّصَ فِي الْخَيْلِ

1269. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Xeybər gününü ev eşşəklərinin ətlərini yeməkdən nəhy etdi, lakin at ətinə yeməyə icazə verdi”. (Buxari 4219, Muslim 5134, 1941/36)

حدیث أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَتْ: نَحَرْنَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَرَسًا فَأَكَلْنَا

1270. Əsmə Binti Əbu Bəkr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ zamanında biz atı boynundan kəsdik və yedik”. (Buxari 5510, Muslim 5137, 1942/38)

إباحة الضب

Varan Ətinin Mübah Olması

حدیث ابْنِ عُمَرَ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الضَّبُّ، لَسْتُ أَكُلُهُ، وَلَا أَحْرَمُهُ

1271. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən Varan yemirəm, onu haram da saymıram”. (Buxari 5536, Muslim 5140, 1943/40)

حدیث ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كَانَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِيهِمْ سَعْدٌ، فَذَهَبُوا يَأْكُلُونَ مِنْ لَحْمٍ، فَنَادَتْهُمْ امْرَأَةٌ مِنْ بَعْضِ أَرْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِنَّهُ لَحْمٌ ضَبٌّ، فَأَمْسَكُوا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُوا أَوْ اطْعَمُوا، فَإِنَّهُ حَلَالٌ أَوْ قَالَ: لَا بَأْسَ بِهِ وَلَكِنَّهُ لَيْسَ مِنْ طَعَامِي

1272. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ səhabələrindən bəziləri, aralarında Sad İbn Əbi Vaqqas olmaqla bir ət yeməyinə (qonaq) oldular. Bu vaxt Peyğəmbərin ﷺ zövcələrindən biri ət yeyən topluluqa: “Bu bir Varan ətidir” deyə nida etdi. Səhabələr (bir az) duruxdular. Peyğəmbər: “Ondan yeyin, çünki o halaldır və ya onu yeməkdə heç bir problem yoxdur. Sadəcə mən bu ətdən yemirəm”. (Buxari 7267, Muslim 5144, 1944/42)

حديث خالد بن الوليد، أنه دخل مع رسول الله صلى الله عليه وسلم، على ميمونة، وهي خالته، وخالة ابن عباس، فوجد عندها ضباً محتوذاً قدمت به أختها، حفيدة بنت الحارث، من نجد فقدمت الضب لرسول الله صلى الله عليه وسلم وكان، فلما تقدم يده لإطعام، حتى يحدث به ويسمى له فأهوى رسول الله صلى الله عليه وسلم، يده إلى الضب، فقالت امرأة من النسوة الحضور: أخبرن رسول الله صلى الله عليه وسلم، ما قدمتن له، هو الضب يا رسول الله فرفع رسول الله صلى الله عليه وسلم، يده عن الضب فقال خالد بن الوليد: أحرأ الضب يا رسول الله قال: لا، ولكن لم يكن بأرض قومي، فأجدي أعافه، قال خالد: فاجترته فأكلته، ورسول الله صلى الله عليه وسلم ينظر إلي

1273. Xalid İbn Vəlid ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər Məymunənin ﷺ yanına daxil olduq. Məymunə həm Xalidin ﷺ, həm də İbn Abbasın ﷺ xalası idi. Yanında qızardılmış Varan əti vardı. Bu varanı Məymunənin ﷺ bacısı Hufeydə Bintul Həris Nəcdən gətirmişdi. Bu varan ətindən Rəsulullahə ﷺ təqdim edildi. Rəsulullahə yemək təqdim edildikdə o, yemək haqqında ona məlumat verilər və adını söyləyərdilər. Peyğəmbər ﷺ əlini Varana uzatdıqda orada olan qadınlardan biri: “Rəsulullahə ﷺ təqdim etdiyiniz yeməyin nə olduğunu söyləyin” dedi. Qadınlar: “Varandır” dedilər. Peyğəmbər ﷺ həməən varandan əlini qaldırdı. Xalid İbn Vəlid: “Varan haramdır, ya Rəsulullah!” dedi. Peyğəmbər: “Xeyr, mənim qövümün ərazisində (bu heyvan) olmaz, məndə bu ətdən yemirəm” deyə buyurdu. Xalid: “Mən əti qarşıma çəkib yedim, Peyğəmbərdə ﷺ mənə baxırdı” dedi. (Buxari 5391, Muslim 5146, 5147, 1946/44)

حديث ابن عباس، قال: أهدت أم حفيد، خالة ابن عباس، إلى النبي صلى الله عليه وسلم، أقطاً وسمناً وأضباً، فأكل النبي صلى الله عليه وسلم من الأقط والسمن، وترك الضب تغدراً قال ابن عباس: فأكل على مائدة رسول الله صلى الله عليه وسلم، ولو حرأ ما أكل على مائدة رسول الله صلى الله عليه وسلم

1274. İbn Abbas ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) İbn Abbasın xalası Peyğəmbərə ﷺ qurut, yağ və bir neçə kərtənkələ hədiyyə göndərdi. Peyğəmbər ﷺ qurutu və yağı yedi, kərtənkələləri isə xoşlamadığına görə qırağa qoydu”. İbn Abbas: “(Bəziləri) Peyğəmbərin ﷺ süfrəsi başında kərtənkələləri yedilər. Əgər haram

olsaydı, onlar Peyğəmbərin ﷺ süfrəsi başında yeyilməzdi.” (Buxari 2575, Muslim 5151, 1947/46)

إِبَاحَةُ الْجِرَادِ

Çəyirtkənin (Yeyilməsinin) Mübah Olması

حدیث ابنِ اَبی اَوفی، قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، سَبَعَ غَزَوَاتٍ، أَوْ سِتًّا، كُنَّا نَأْكُلُ مَعَهُ الْجِرَادَ

1275. İbn Əbu Əufə ﷺ demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə yeddi, yaxud altı döyüşdə iştirak etmişik. (Həmin ərəfədə) biz çəyirtkə yeyirdik.” (Buxari 5495, Muslim 5157, 1952/52)

إِبَاحَةُ الْأَرْنَبِ

Dovşanın (Yeyilməsinin) Mübah Olması

حدیث أنس رضي الله عنه، قَالَ: أَنْفَجْنَا أَرْنَبًا بِمَرِّ الظُّهْرَانِ، فَسَعَى الْقَوْمُ فَلَعَبُوا، فَأَذْرَكْتُهَا، فَأَخَذْتُهَا، فَأَتَيْتُ بِهَا أَبَا طَلْحَةَ، فَذَبَحَهَا، وَبَعَثَ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَرِكَيْهَا أَوْ فَخَذَيْهَا فَقَبِلَهُ، وَأَكَلَ مِنْهُ قَالَ وَأَكَلَ مِنْهُ ثُمَّ قَالَ بَعْدُ قَبْلَهُ.

1276. Ənəs ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) biz Mərruz Zəhranda (Məkkə yaxınlığında vadi) olarkən bir dovşanı hürküdüb qaçırtdıq və camaat onun dalınca qaçmağa başladı, lakin (onu tuta bilməyib) yorulub əldən düşdülər. Mən ona çatıb onu tutdum, sonra da onu Əbu Təlhənin ﷺ yanına gətirdim. O, dovşanı kəsdi və arxa ayaqlarını (və ya budunu) Peyğəmbərə ﷺ göndərdi. O da bu (hədiyyəni) qəbul etdi və ondan yedi.” (Buxari 2572, Muslim 5160, 1953/53)

إِبَاحَةُ مَا يَسْتَعَانُ بِهِ عَلَى الْأَصْطِيَادِ وَالْعَدُوِّ وَكَرَاهَةُ الْخَذْفِ

Ov Etmək Və Düşmənə Qarşı İstifadə Edilən Silahın Mübah Olması Və Sapan Atmağın Məkrüh Olması

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْمَرٍ، أَنَّهُ رَأَى رَجُلًا يَخْذِفُ فَقَالَ لَهُ: لَا تَخْذِفْ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْخَذْفِ، أَوْ كَانَ يَكْرَهُ الْخَذْفَ وَقَالَ: إِنَّهُ لَا يُصَادُ بِهِ صَيْدٌ وَلَا يُنْكَى بِهِ عَدُوٌّ، وَلَكِنَّهَا قَدْ تَكْسِرُ السِّنَّ وَتَنْفَقُ الْعَيْنَ ثُمَّ رَأَهُ بَعْدَ ذَلِكَ يَخْذِفُ، فَقَالَ لَهُ: أُحَدِّثُكَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ نَهَى عَنِ الْخَذْفِ أَوْ كَرِهَ الْخَذْفَ، وَأَنْتَ تَخْذِفُ لَا أَكَلْمُكَ كَذَا وَكَذَا

1277. (Bir dəfə) Abdullah İbn Muğəffəl ﷺ bir nəfərin barmaqlarının ucu ilə daş atıb heyvan ovladığını görüb dedi: “Bu cür daş atmaqla ov etmə! Çünki Peyğəmbər ﷺ bu üsulla ov etməyi qadağan etmiş (və ya bu cür ovlamağın əleyhinə olmuş) və demişdir: “Bu üsulla nə ov etmək, nə də düşmən öldürmək olar. Bununla sadəcə diş sındırmaq və göz çıxartmaq olar.” Abdullah onun yenə daş atdığını görəndə dedi: “Mən sənə Peyğəmbərin ﷺ bu üsulla ov etməyin qadağan olunmasına dair hədisini rəvayət edirəm, sən isə öz bildiyini edirsən?! Mən səni filan vaxta qədər danışdırmayacağam.” (Buxari 5479, Muslim 5162, 1954/54)

النهي عن صبر البهائم

Heyvanları Həps Edərək Öldürməyin Qadağan Edilməsi

حدیث أنس، قال: نهى النبي صلى الله عليه وسلم، أن تُصبر البهائم

1278. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, (toyuğu (diri-diri) asıb oxla vuran bir dəstə gənclərin yanından ötəndə) onlara: “Peyğəmbər ﷺ heyvanları (bağlayaraq) hədəf edərək vurmaqdan nəhy etdi”. (Buxari 5513, Muslim 5169, 1956/58)

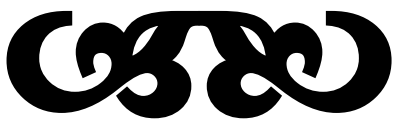
حدیث ابن عمر عن سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ، فَمَرُّوا بِبَيْتِي، أَوْ بِنَفَرٍ نَصَبُوا دَحَاجَةَ يَرْمُونَهَا، فَلَمَّا رَأَوْا ابْنَ عُمَرَ تَفَرَّقُوا عَنْهَا وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: مَنْ فَعَلَ هَذَا إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ مَنْ فَعَلَ هَذَا

1279. (Bir dəfə) İbn Ömər ﷺ toyuğu (diri-diri) asıb oxla vuran bir dəstə adamın yanından keçirdi. Onlar İbn Öməri ﷺ görüb dərhal dağılışdılar. İbn Ömər: “Bunu kim edib? Peyğəmbər ﷺ belə hərəkət edən kimsəni lənətləmişdir.” (Buxari 5515, Muslim 5173, 1958/59)

كتاب الأضاحي

Qurbanlar Kitabı

وقتها

Qubanın Kəsildiyi Vaxt

حدیث جُنْدُب، قَالَ: صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَوْمَ النَّحْرِ ثُمَّ خَطَبَ ثُمَّ دَبِحَ، فَقَالَ: مَنْ دَبِحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَلْيَدْبِحْ أُخْرَى مَكَانَهَا، وَمَنْ لَمْ يَدْبِحْ فَلْيَدْبِحْ بِاسْمِ اللَّهِ

1280. Cundub İbn Bəcəli ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Qurban bayramı günü bayram namazını qıldırdı, sonra xütbə verdi, ondan sonra qurbanını kəsdi və: “Hər kim namazı qılmadan öncə qurban kəsmişsə, (namazdan) sonra bir dənə də kəssin. Hər kimdə kəsməmişsə Allahın adını zikr edərək kəssin” deyə buyurdu. (Buxari 985, 7400, Muslim 5179, 1960/3)

حدیث البراء بن عازب، قَالَ: ضَحَّى خَالَ لِي، يُقَالُ لَهُ أَبُو بُرْدَةَ، قَبْلَ الصَّلَاةِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: شَأْنُكَ شَاةَ لَحْمٍ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ عِنْدِي دَاجِنًا جَدَعَةً مِنَ الْمَعَرِ قَالَ: اذْبَحْهَا، وَلَنْ تَصْلُحَ لِعَبْرِكَ ثُمَّ قَالَ: مَنْ دَبِحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَإِنَّمَا يَدْبِحُ لِنَفْسِهِ، وَمَنْ دَبِحَ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَقَدْ تَمَّ نُسُكُهُ وَأَصَابَ سَنَةَ الْمُسْلِمِينَ

1281. Bəra İbn Azib ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bu gün bizim ilk öncə edəcəyimiz iş namaz qılmaqdır. Sonra qayıdaraq qurban kəsəcəyik. Hər kim belə edərsə, sünnətə müvafiq olmuşdur. Hər kim (namazdan qabaq) kəsmişsə, bu ailəsi üçün kəsdiyi ət sayılır və qurbanlıqdan onun heç bir payı yoxdur!”. Bunun üzərinə namazdan əvvəl qurbanını kəmiş Əbu Burda İbn Neyyar dedi: “Məndə biryaşlı heyvandan daha yaxşı bir oğlaq var”. Peyğəmbər: “Onu kəs, yalnız səndən sonra bu heç kəs üçün caiz deyildir!” deyə buyurdu. Peyğəmbər: “Hər kim namazdan sonra kəsərsə qurban kəsmə ibadəti tamam olmuşdur və müsəlmanların sünnətinə isabət etmişdir” deyə buyurdu. (Buxari 5546, 5556, Muslim 5181, 1961/4)

حدیث أنس، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ دَبِحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَلْيَعِدَّ فَقَامَ رَجُلٌ، فَقَالَ: هَذَا يَوْمٌ يُشْتَهَى فِيهِ اللَّحْمُ وَذَكَرَ مِنْ جِيرَانِهِ فَكَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدَقَهُ قَالَ: وَعِنْدِي جَدَعَةٌ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ شَاتِي لَحْمٍ، فَرَخَّصَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَا أَدْرِي أَلْبَغَتِ الرُّحْمَةُ مِنْ سِوَاهُ، أَمْ لَا

1282. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim bayram namazından öncə qurbanını kəsmişsə bunu (namazdan) sonra təkrar etsin”. Bir nəfər ayağa qalxaraq: “Bu ət yemək arzu olunan bir gündür. Qonşularının fəqirlik və ehtiyaclarını zikr etdi”. Peyğəmbər: “Onun sözlərini qonşular bərəsində təsdiq etdi”. Adam: “Məndə ət üçün kəsiləcək daha sevimli bir oğlaq da vardır” dedi. Peyğəmbər: “Bu oğlaqı qurban etməsinə icazə verdi”.

Lakin bu rüxsətin ondan başqalarına da verildiyini və ya verilmədiyini bilmirəm” dedi. (Buxari 954, 5549, Muslim 5191, 1962/10)

حدیث عُقْبَةَ بْنِ غَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطَاهُ غَنَمًا يَقْسِمُهَا عَلَى صَحَابَتِهِ، فَبَقِيَ عَتْرَدٌ، فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: صَحَّ أَنْتَ

1283. Uqbə İbn Amir ﷺ rəvayət etmişdir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ ona (bir sürü) qoyun verdi ki, onları əshabələrin arasında bölüşdürsün. (Uqbə qoyunları bölüşdürdükdən) sonra bir çəpiş qaldı və o, bu haqda Peyğəmbərə ﷺ xəbər verdikdə o dedi: “Onu da özün üçün kəs!” (Buxari 2300, Muslim 5196, 1965/15)

استحباب الضحية وذبحها مباشرة بلا توكيل، والتسمية والتكبير

Qurbanlıq Və Onu Kəsərkən Bismilləh Və Təkbirin Müstəhəb Olması

حدیث أَنَسٍ، قَالَ: صَحَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَبَيْنِ، ذَبَحَهُمَا بِيَدَيْهِ، وَسَمَى وَكَبَّرَ، وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا

1284. Bize Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ iki ədəd qoç qurban etdi. ***Bismilləh – Allahu Əkbər*** deyərək ayağını boynuna qoyaraq əli ilə onları kəsdi”. (Buxari 5565, Muslim 5199, 1966/17)

جواز الذبح بكل ما أهر الدم إلا السن والظفر وسائر العظام

Diş, Dırnaq Və S. Sümüklər İstisna Olmaqla, Qan Axıdan Hər Bir Şeylə Heyvan Kəsməyin İcazəli Olması

حدیث رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا لَأَقْرُو الْعَدُوَّ غَدًا، وَكَيْسَتْ مَعَنَا مَدْيُ فَقَالَ: اعْجَلْ أَوْ أَرْنِ، مَا أَتَهَرَ الدَّمُ وَذَكَرَ اسْمُ اللَّهِ فَكُلْ، لَيْسَ السِّنُّ وَالظُّفْرُ، وَسَأُحَدِّثُكَ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ، وَأَمَّا الظُّفْرُ فَمُدَى الْحَيْثِيَّةِ وَأَصْبِنَا نَهَبَ إِبِلٍ وَعَنْمٌ، فَتَدَّ مِنْهَا بَعِيرٌ، فَرَمَاهُ رَجُلٌ بِسَهْمٍ، فَحَبَسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ لِهَذِهِ الْإِبِلِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ، فَإِذَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا شَيْءٌ فَأَفْعَلُوا بِهِ هَكَذَا

1285. Rafi İbn Xadic ﷺ deyir ki: “Yə Rəsulullah! Biz düşünürük ki, sabah düşmən artıq burada olacaq. Biz heyvanlarımızı qamış ilə kəsə bilərikmi?”. Peyğəmbər: “Qanı axıdılmış və Allahın adı ilə zikr edilərək kəilməmiş (istənilən bir alətlə) heyvanların ətidən yeyin. Lakin heyvanları Sinnom və Zufrom ilə kəsməyin. Çünki Sinno – sümük, Zufrom – Həbəşilərin bıçağıdır” deyər

buyurdu. Bir dəvə qaçmışdı. Orada olanlardan biri dəvəyə ox atdı və Allahın izni ilə dəvə dayandı. Peyğəmbər: “Həqiqətən bu heyvanlardan bəziləri vəhşiləşərək vəhşi heyvanlara bənzəmişlər. Əgər onlardan hər hansı biri sizə itaət etməzsə onunla bu cür rəftar edin”. (Buxari 5503, 5509, Muslim 5204, 1968/20)

حديث رافع بن خديج، قال: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بِذِي الْحُلَيْفَةِ، فَأَصَابَ النَّاسَ جُوعٌ، فَأَصَابُوا إِبِلًا وَعَمَنًا، قَالَ: وَكَانَ النَّبِيُّ فِي أُخْرِيَّاتِ الْقَوْمِ، فَعَجَلُوا وَدَبَّحُوا وَنَصَبُوا الْقُدُورَ فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْقُدُورِ فَأَكْفَمْتُ، ثُمَّ قَسَمَ، فَعَدَلَ عَشْرَةَ مِنْ الْعَتَمِ بَبَعِيرٍ، فَنَدَّ مِنْهَا بَعِيرٌ، فَطَلَبُوهُ فَأَعْيَاهُمْ وَكَانَ فِي الْقَوْمِ خَيْلٌ تَسِيرَةٌ فَأَهْوَى رَجُلٌ مِنْهُمْ بِسَهْمٍ، فَحَسَسَهُ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ لِهَذِهِ الْهَيْئَاتِمِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ، فَمَا عَلَيْكُمْ مِنْهَا فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا قُلْتُ: إِنَّا نَرَجُو أَوْ نَخَافُ الْعَدُوَّ عَدَا، وَلَيْسَتْ مُدَى، أَفَنَدْبِحُ بِالْقَصَبِ قَالَ: مَا أَنَهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ، فَكُلُوهُ، لَيْسَ السِّنُّ وَالظُّفْرُ، وَسَأُحَدِّثُكُمْ عَنْ ذَلِكَ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ، وَأَمَّا الظُّفْرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ

1286. Rafi İbn Xədic ﷺ demişdir: “(Bir dəvə) biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə Zül Hüləyfədə olarkən camaata aclıq üz vermişdi. Onlar (döyüşdə) çoxlu dəvə və qoyun ələ keçirmişdilər. (Həmin vaxt) Peyğəmbər ﷺ arxada gələnlərin arasında idi. Onlar heyvanları (bir-bir) kəsməyə başladılar və qazanları odun üstünə qoydular. (Bir az keçdikdən) sonra Peyğəmbər ﷺ gəlib qazanları boşaltmağı əmr etdi. Sonra o, (heyvanları əshabələrin arasında) paylaşırdı və on qoyunla bir dəvəni eyni hesab etdi. Bu vaxt dəvələrdən biri qaçdı. (Bəziləri) onun dalınca qaçdılar, lakin ona çata bilməyib yorğun düşdülər. Orduda az sayda atlı olduğundan (dəvəni tuta bilmədilər). Axırda onlardan biri dəvəni oxla vurdu və Allah bu dəvəni dayandırdı. Sonra Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həqiqətən, bu heyvanlardan (bəzisi) vəhşiləşib vəhşi heyvanlar kimi olmuşdur. Odur ki, onlardan hansı biri əlinizdən çıxıb qaçarsa, onu oxla vurun.” Mən dedim: “Biz (sabah) düşmənlə (qarşı-qarşıya) gəlməyimizi gözləyirik (və ya düşmənin qəfil hücumundan ehtiyat edirik). Yanımızda bıçaq da yoxdur (ki, heyvanları kəsək). Biz onları qamışla kəsə bilərikmi?”. Peyğəmbər: “(Heyvanın) qanı axıdılsa və onun üstündə Allahın adı çəkilsə, ondan yeyə bilərsiniz. Lakin diş və dırnaqla kəsmək olmaz. Sizə bunun niyə qadağan olduğunu deyim: diş sümükdür (heyvanı rahat kəsmək olmur), dırnaq isə həbəşilərin bıçağıdır”. (Buxari 2488, 2508, 3075, Muslim 5204, 1968/20)

حديث عبد الله بن عمر، قال: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُوا مِنَ الْأَصْحَى ثَلَاثًا وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَأْكُلُ بِالرَّيْتِ حِينَ يَنْفِرُ مِنْ مَنَى مِنْ أَجْلِ لُحُومِ الْهَدْيِ

1287. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qurban ətlərini üç gün müddətinə yeyin”. Abdullah qurban ətlərini yeməkdən çəkinmək üçün Minada hərəkət edərkən çörəyi zeytun yağı ilə yeyərdi”.

(Buxari 5574, Muslim 5212, 1970/26)

حديث عائشة، قالت: الصَّحِيَّةُ كُنَّا نُمَلِّحُ مِنْهُ، فَتَقَدَّمُ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ، فَقَالَ: لَا تَأْكُلُوا إِلَّا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَكَيْسَتْ بِعَرِيكَةِ، وَلَكِنْ أَرَادَ أَنْ يُطْعِمَ مِنْهُ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ

1288. Aişə رضي الله عنها deyir ki: “Biz qurban ətlərindən bir qismini duzlayar, sonra da duzlu ətləri Mədinədə Peyğəmbərə ﷺ gətirərdik”. Peyğəmbər: “Sizlər qurban ətlərini üç gündən sonra yeməyin” buyurdu. Aişə: “(Bu nəhy haramlıq deyildir), lakin Peyğəmbər ﷺ bu ətlərdən zənginlərin fəqirləri də doydurmasını istəmişdi və Allah, Peyğəmbərinin ﷺ muradını ən yaxşı biləndir” dedi. (Buxari 5570, Muslim 5215, 1971/28)

حديث جابر بن عبد الله، قال: كُنَّا لَا نَأْكُلُ مِنْ لُحُومِ بُدْنِنَا فَوْقَ ثَلَاثِ مِئَةٍ، فَرَحَّصَ لَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: كُلُوا وَتَزَوَّدُوا فَأَكَلْنَا وَتَزَوَّدْنَا قُلْتُ لِعَطَاءٍ أَقَالَ حَتَّى جِئْنَا الْمَدِينَةَ قَالَ: لَا.

1289. Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه demişdir: “Biz qurban kəsdiyimiz heyvanın ətindən – Minada qaldığımız üç gün istisna olmaqla (başqa günlərdə) – yeməzdik. Belə olduğu halda Peyğəmbər ﷺ bizə rüsxət verib: “Yeyin və (yolunuza) azuqə götürün!” deyə buyurdu. Biz də yedik və (yolumuza) azuqə götürdük”. (Buxari 1719, Muslim 5217, 1972/30)

حديث سلمة بن الأكوع، قال: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ ضَحَّى مِنْكُمْ فَلَا يُصْبِحَنَّ بَعْدَ ثَالِثَةِ وَفِي بَيْتِهِ مِنْهُ شَيْءٌ فَلَمَّا كَانَ الْعَامَ الْمُقْبِلُ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ تَفْعَلُ كَمَا فَعَلْنَا عَامَ الْمَاضِي قَالَ: كُلُوا وَأَطْعِمُوا وَأَدْخِرُوا، فَإِنَّ ذَلِكَ الْعَامَ، كَانَ بِالنَّاسِ جَهْدٌ فَأَرَدْتُ أَنْ تُعِينُوا فِيهَا

1290. Sələmə İbn Əkva رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlərdən kim qurban kəssə, (qoy bayramın) üçüncü gününün səhəri evində onun (ətindən) heç bir şey qalmasın.” Növbəti il (bayram günü yetişdikdə əshabələr) dedilər: “Ya Rəsulullah, keçən ildəki kimi edəkmi?”. Peyğəmbər: “Özünüz yeyin, (başqalarına) yedizdirin, üstəlik ehtiyatınızı da götürün. Belə ki, (keçən) il insanlara qıtlıq üz vermişdi, bu səbədən də mən sizin onlara yardım etməyinizi istədim.” (Buxari 5569, Muslim 5222, 1974/34)

الفرع والعتيرة

Fərə Və Atira

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: لا فرع ولا عتيرة والفرع أول التناج كانوا يذبحونه لطواغيتهم والعتيرة في رجب.

1291. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Nə fərə, nə də atira (din sayıla bilməz).” (Hədisi danışan ravi demişdir): “Fərə: (qoyunun və ya dəvənin) birinci balasıdır ki, müşriklər onu öz bütlərinə qurban kəsərdilər. Atirə isə (onların) rəcəb ayında (kəsdikləri qurbandır).” (Buxari 5473, Muslim 5231, 1976/38)

كتاب الأشربة

İçkilər Kitabı

تحريم الخمر وبيان أنها تكون من عصير العنب ومن التمر والبسر والزبيب وغيرها مما يسكر

Şərabın Haram Olması, Quru Və Kal Xurmadan, Quru Üzümdən Və Daha Başqa Sərxoş Edən Şeylərdən Hazırlanmasının Bəyanı

حديث عليّ، قال: كانت لي شراف من نصيبي من المعنم، يوم بدر، وكان النبي صلى الله عليه وسلم أعطاني شرافاً من الخمس؛ فلما أردت أن أبتني بغاطمة، بنت رسول الله صلى الله عليه وسلم، وأعدت رجلاً صواعاً، من بني قينقاع، أن يرتجل معي، فنأني بإذخري، أردت أن أبيعهُ الصواعين، وأستعين به في وليمة عرسِي؛ فبينما أنا أجمع لشارفِي متاعاً من الأقتاب والعرائر والحبال، وشارفِي مُناخان إلى جنب حُجرة رجلٍ من الأنصار، رجعت، حين جمعت ما جمعت، فإذا شارفِي قد اجتبأ أسنمتهما، وبقرت خواصيرهما، وأخذ من أكبادهما؛ فلم أملك عيني، حين رأيت ذلك المنظر منهنما فقلت: من فعل هذا فقالوا: فعل حمزة بن عبد المطلب، وهو في هذا البيت في شرب من الأنصار فأنطقت حتى أدخل على النبي صلى الله عليه وسلم، وعنده زيد بن حارثة فعرف النبي صلى الله عليه وسلم، في وجهي الذي لقيت فقال النبي صلى الله عليه وسلم: ما لك فقلت: يا رسول الله ما رأيت كاليوم قط، عدا حمزة على ناقتي فأجب أسنمتهما، وبقر خواصيرهما؛ وما هو ذا، في بيت معهُ شرب فدعا النبي صلى الله عليه وسلم، بردائه فارتدى، ثم انطلق يمشي، وأتبعته أنا وزيد بن حارثة، حتى جاء البيت الذي فيه حمزة، فاستأذن، فأدبوا له، فإذا هم شرب فطيق رسول الله صلى الله عليه وسلم يلوم حمزة فيما فعل فإذا حمزة قد نمل محمزة عيناه فنظر حمزة إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، ثم صعد النظر، فنظر إلى ركبته، ثم صعد النظر، فنظر إلى سرتيه، ثم صعد النظر، فنظر إلى وجهه؛ ثم قال حمزة: هل أنتم إلا عبيد لأبي فعرف رسول الله صلى الله عليه وسلم، أنه قد نمل، فنكص رسول الله صلى الله عليه وسلم على عقبيه القهقري وخرجنا معه

1292. Əli İbn Əbu Talib ﷺ rəvayət edir ki, Bədr günü qənimətdən payıma yaşlı bir dəvə düşmüşdü. Peyğəmbər ﷺ də bundan öncə mənə xumsdən (beşdəbirdən) bir yaşlı dəvə də vermişdi. Peyğəmbərin ﷺ qızı Fatiməylə evlənmək istədikdə, Qaynuqa qəbiləsindən olan zərgər bir kişi ilə mənimlə izxır (ətirli ot) yığmağa getməsinə vədləşdim. Onu zərgərlərə satıb toy ziyafətim üçün sərf edəcəkdim. Mən dəvələrim üçün çuval, yəhər, ip toplayarkən, dəvələrim ənsarlardan olan bir kişinin evinin yanında yerə çökmüşdülər. Toplaya bildiyimi cəm etdikdən sonra qayıtdım. Dəvələrimin hürgücləri kəsilmiş, böyürləri yırtılaraq ciyərləri qopardılmış mənzərəni gördükdə gözlərimə hakim ola bilmədim və: “Bunu kim etdi?” deyər soruşdum. Onlar belə savab verdilər: “Bunu Həməzə İbn AbdulMuttalib etdi. O bu evdədir. Ənsarlardan olan içki içənlərin arasındadır”. Ona və yoldaşlarına bir cariyə mahını oxuyurdu və mahını əsnasında: “Ey Həməzə, bu yaşlı, kök dəvələrə diqqət et!” dedi və Həməzə qalxaraq qılıncı ilə dəvələrin hürgüclərini kəsdi, böyürlərini yırtdı və ciyərlərindən bir şey qopardı”. Əli: “Dərhal gedib Peyğəmbərin ﷺ yanına daxil oldum. Yanında Zeyd İbn Hərisə ﷺ var idi. Peyğəmbər ﷺ başıma nəsə gəldiyini anladı və: “Sənə nə olub?” deyər soruşdu? Mən: “Ey Allahın Elçisi, bugünkü kimi heç görməmişdim. Həməzə mənim

dəvələrimə təcavüz edərək hürgücləri kəsib və böyürlərini yırtıb. Budur, indi o, içki içənlərlə birgə bir evdədir. Peyğəmbər ﷺ ridasını istədi. Geyindi və gəzərək getdi. Mən və Zeyd İbn Hərisə ﷺ onun ardınca getdik. Peyğəmbər ﷺ Həmzə olan qapının yanına gələrək içəri girmək üçün izin istədi. Ona izin verdilər. Onlar içki içənlər idilər. Peyğəmbər ﷺ Həmzəni etdiyi şeyə görə danlamağa başladı. Həmzə gözləri qızarmış halda Peyğəmbərə ﷺ baxdı. Sonra nəzərini onun dizlərinə zillədi və baxışlarını qaldırdı. Sonra yenidən nəzərini onun göbəyinə zillədi, baxışlarını qaldırdı, onun üzünə baxdı və belə dedi: “Siz mənim atamın kölələrindən başqa bir şey deyilsiniz?”. Peyğəmbər ﷺ onun sərxoş olduğunu anladı geri döndü və bayıra çıxdı. Biz də onunla birgə çıxdıq”. (Buxari 3091, Muslim 5244, 1979/2)

حديث أنس رضي الله عنه، قال: كُنْتُ سَاقِيَ الْقَوْمِ، فِي مَنْزِلِ أَبِي طَلْحَةَ، وَكَانَ حَمْرُهُمْ يَوْمَئِذٍ الْفَضِيحَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُنَادِيًا يُنَادِي: أَلَا إِنَّ الْحَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ قَالَ: فَقَالَ لِي أَبُو طَلْحَةَ: اخْرُجْ فَأَهْرِقْهَا فَخَرَجْتُ فَهَرَقْتُهَا، فَجَرَّتْ فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: قَدْ قُتِلَ قَوْمٌ وَهِيَ فِي بُطُونِهِمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعَمُوا) الْآيَةَ

1293. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, mən Əbu Təlhənin ﷺ evində bir içki məclisində içki paylayırdım. O, gün onların şərabı (xurmadan hazırlanan) Fədih adlanan içki idi. Peyğəmbər ﷺ bir carçıya bel deməyi əmr etdi: “Xəbəriniz olsun ki, şərab haram edilmişdir”. Ənəs ﷺ deyir ki, Təlhə ﷺ mənə şərablari çölə boşaltmağı əmr etdi. Mən də çıxıb şərablari boşaltdım. Mədinə küçələrindən su kimi şərab axırdı. Bu an topluluqdan bəzisi: “(Uhud döyüşündə) qarınlarında şərab olduğu halda öldürülənlər nə olacaq?” dedilər. Allah bu ayəni nazil etdi: **“İman gətirib yaxşı işlər görənlərə, Allahdan qorxaraq iman gətirib yaxşı işlər gördükləri, sonra yenə Allahdan qorxaraq iman gətirdikləri, sonra yenə də Allahdan qorxaraq yaxşı işlər gördükləri təqdirdə, haram edilməmişdən əvvəl daddıqları şeylərə görə heç bir günah gəlməz. Allah yaxşı iş görənləri sevir”.** (əl-Maidə 93). (Buxari 2464, Muslim 5246, 1980/3)

كراهة انتباز التمر والزبيب مخلوطين

Xurma ilə Üzümdən Hazırlanan Bütün İçkilərə Şərab Adının Verilməsi

حديث جابر رضي الله عنه، قال: نهى النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَنِ الزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ وَالبُسْرِ وَالرُّطْبِ

1294. Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xurma ilə kişmiş (quru üzümü), kal xurma ilə təzə xurmanı qatışdıraraq (satmaqdan) nəhy etdi". (Buxari 5601, Muslim 5261, 1986/17)

حديث أبي قتادة، قال: نهى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَ التَّمْرِ وَالزَّهْوِ، وَالتَّمْرِ وَالزَّبِيبِ، وَلِيَتَّبِعَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى حِدَةٍ

1295. Əbu Qətadə ﷺ demişdir: "Peyğəmbər ﷺ yetişmiş xurma ilə kal xurmanı, habelə xurma ilə kişmiş qatışdırıb (şirə) çəkməyi qadağan etmişdir. Bunların hər birinin şirəsi ayrı-ayrı çəkilməlidir." (Buxari 5602, Muslim 5269, 1988/24)

النهي عن الانتباز في المزفت والدباء والحنتم والنقير وبيان أنه منسوخ وأنه اليوم حلال ما لم يصر
مسكراً

Muzəffət, Dubbə, Hantem və Nəkir Adlanan Qablarda Şirə Hazırlamağın Qadağn Edilməsi, Bunun Nəsh Edilməsi Və Sərxoşluq Vermədikcə Bu Gün Halal Olması

حديث أنس بن مالك، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا تَتَّبِعُوا فِي الدُّبَاءِ وَلَا فِي الْمُرْفَتِ وَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُلْحِقُ مَعَهَا الْحَنْتَمَ وَالنَّقِيرَ.

1296. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Dubbə və Muzəffə adlanan qablarda (şirə, içki) qoymayın". Əbu Hureyrə ﷺ deyir ki, bu iki qabla bərabər: "Hantəm və Nakir adında qabları da qatardı". (Buxari 5587, Muslim 5283, 1993/31)

حديث علي رضي الله عنه، قال: نهى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَنِ الدُّبَاءِ وَالْمُرْفَتِ

1297. Əli ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Dubbə və Muzəffə adlanan qablardan nəhy etdi". (Buxari 5594, Muslim 5286, 5288, 1994/34)

حديث عائشة أم المؤمنين عن إبراهيم، قلت للأسود: هل سألت عائشة أم المؤمنين عما يكره أن يتتبع فيه فقال: نعم، قلت يا أم المؤمنين عما نهى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أن يتتبع فيه قالت: نهانا في ذلك، أهل البيت، أن نتتبع في الدُّبَاءِ وَالْمُرْفَتِ قلت: أما ذكرت الجَرَّ وَالْحَنْتَمَ قال: إنما أحدثك ما سمعت؛ أحدثك ما لم أسمع

1298. İbrahim ən-Nəhai deyir ki, mən Əsvəd əl-Yəziddən soruşdum: "Sən möminlərin anası Aişədən ﷺ hansı qablar içərisində şirə saxlanılmaz deyər soruşdunmu?". Əsvəd: "Bəli, mən ey möminlərin anası! Peyğəmbər ﷺ hansı

qabların içərisində şərab saxlamağı nəht etdi?”. Aişə: “Ev əhlinə Dubbə və Muzəffə adlanan qablarda şirə (şərab) saxlamağı qadağan etdi. Ravi deyir ki, Aişə رضي الله عنها Hantəm və Cərri zikr etdimi?”. O: “Mən ancaq eşitdiyim şeyi söyləyirəm, sənə eşitmədiyim bir şeyimi söyləyim” dedi. (Buxari 5595, Muslim 5287, 1995/35)

عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ : سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَدِيمٌ وَقَدْ عَبَّدَ الْقَيْسَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا مِنْ هَذَا الْحَيِّ مِنْ رِبْعَةٍ قَدْ حَالَتْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كُفَارٌ مُضَرٌّ فَلَسْنَا نَخْلُصُ إِلَيْكَ إِلَّا فِي كُلِّ شَهْرٍ حَرَامٍ فَلَوْ أَمَرْتَنَا بِأَمْرٍ نَأْخُذُهُ عَنكَ وَتُبَلِّغُهُ مَنْ وَرَاءَنَا قَالِ أَمْرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَأَكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ الْإِيمَانُ بِاللَّهِ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَإِقَامُ الصَّلَاةِ ، وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ ، وَأَنْ تُؤَدُّوا إِلَى اللَّهِ خُمْسَ مَا غَنِمْتُمْ وَأَنْهَأَكُمْ ، عَنِ الدُّبَاءِ وَالْحَنْتَمِ ، وَالتَّقِيرِ ، وَالْمُرْقَتِ .

1299. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, AbdulQeys¹⁰⁵ heyəti Rəsulullahin ﷺ hüzuruna gələrək dedilər: «Ya Rəsulullah! Bizlər Rabia qəbiləsindənik. Səninlə bizim aramızda Mudar kafirlərindən ibarət bir qəbilə maneə olmuşdur. Buna görə də sənin yanına yalnız Haram aylarda¹⁰⁶ gələ bilirik. Buna görə də bizə qəti bir əmr ver ki, onu yerinə yetirək və həm də geridə qalanlara onu dəvət edək Cənnətə girək. Rəsulullah onlara dörd şeyi əmr etdi və dörd şeydən də çəkindirirdi. Rəsulullah: «Bir və tək olaraq Allaha iman etməyinizi əmr edirəm. Bir və tək olaraq Allaha iman etməyin nə olduğunu bilirsinizmi?» Onlar Allah və Rəsulu daha gözəl bilir!». O, buyurdu: «Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah olmadığına, Muhəmmədin onun Rəsulu olduğuna şəhadət etmək, namaz qılmaq, zəkat vermək və qənimətin 1/5-ni verməkdir. Sizləri Dubbadan, Hantəmdən, Nakirdən və Muzzaferdən çəkindirirəm»¹⁰⁷ (Buxari 1398, 3510, Muslim 124, 5293, 5317, 17/23)

حديث عبد الله بن عمرو، قال: لما نهى النبي صلى الله عليه وسلم، عن الأسقيية، قيل للنبي صلى الله عليه وسلم: ليس كل الناس يجد سقاء فرخص لهم في الجر غير المرقف

¹⁰⁵ Bu heyət Hudeybiyyə sülhündən sonra Məkkə fəthindən bir az əvvəl Peyğəmbər ﷺ yanına gəlmişlər. Heyətin böyüyü Munziru İbn Aiz əl-Əsəri idi. Munzirin üzündə qılınc və ya bıçaq izi olduğu üçün Peyğəmbər ﷺ onu əl-Əşəcc diyə ləqəbləndirmişdir. Bundan sonra o, kimsə AbdulQays Əşəccə ləqəbi ilə şöhrət tapmışdır. Heyəti sayı bəzəsində bir çox rəqəmlər vardır. 14, 40, 50 nəfərə qədər olduğu da söylənilir.

¹⁰⁶ **Haram Aylar – «Həqiqətən Allah yanında ayların sayı göyləri və yeri yaratdığı gündən bəri Allahın kitabında on ikidir. Onlardan dördü (Rəcəb, Zülqədə, Zülhiccə və Məhərrəm) haram aylardır. Bu doğru dindir. Ona görə də həməm aylarda özünü zə zülm etməyin. Müşriklərin hamısı sizinlə vuruşduqları kimi siz də onlarla vuruşun və bilin ki, Allah müttəqilərlədir!».** (ət-Tövbə 36). Bu aylarda döyüşlər etmək, hücum etmək, özünə zülm etmək qadağan edilmişdir. Məhz buna görə də bu ayları haram aylar adlandırırlar.

¹⁰⁷ Bu adları çəkilən dörd kəlimə o, qövmin içərisində şərab düzəldikləri qabların adlarıdır. **Dubba** – içi ovulmuş balqabaqdır, **Hantəm** – saxsıdan düzəldilmiş qabdır, **Nakir** – içi ovulmuş ağac parçasıdır ki, içərisinə kiçik xurmalardan atır. Sonra içərisinə su tökərdilər. Bir müddətdən sonra onu şərab olaraq alırdılar. **Muqayyər** – qır sürtülən qabdır. Buxari, Muslim.

1300. Abdullah İbn Amr ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ (şərab hazırlanan) qablardan istifadə etməyi qadağan etdikdə (bəziləri) Peyğəmbərə ﷺ dedilər: “Hər kəs (lazımı) qab tapa bilmir.” Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ (yan-yörəsinə) qatran sürtülməmiş cürdəklərdən istifadə etməyə rüsxət verdi.” (Buxari 5593, Muslim 5328, 2000/66)

بيان أن كل مسكر حمر وأن كل حمر حرام

Hər Səxoş Edən Şeyin Şərab Və Hər Şərabın Haram Olması

حديث عائشة، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ

1301. Aişə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sərxoşluq verən hər bir içki haramdır”. (Buxari 242, 5586, Muslim 5329, 5330, 2001/68)

حديث أبي موسى وَمُعَاذِ بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَبَا مُوسَى وَمُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ، فَقَالَ: يَسْرًا وَلَا تُعَسِّرَا، وَبَشْرًا وَلَا تُنْفِرَا، وَتَطَاوَعًا فَقَالَ أَبُو مُوسَى: يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّ أَرْضَنَا بِهَا شَرَابٌ مِنَ الشَّعِيرِ، الْمِزْرُ؛ وَشَرَابٌ مِنَ الْعَسَلِ، الْبَيْعُ فَقَالَ: كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ

1302. Əbu Musa əl-Əşari ؓ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ onu Yəmənə göndərdikdə Əbu Musa ondan orada düzəldilən içkilər barədə soruşdu. Peyğəmbər: “Nədir o?” Əbu Musa: “Bit və mizrdir” dedi. Onda Peyğəmbər: “Sərxoşediçi hər bir şey haramdır.” (Hədisi danışan ravi demişdir): “Mən Əbu Burdədən soruşdum: “Bit nədir?” Dedi: “Bal şərabıdır.” Soruşdum: “Bəs mizr nədir?” dedi: “Arpa şərabıdır.” (Buxari 4343, 4344, 6124, 7172, Muslim 5332, 1733/70)

عقوبة من شرب الخمر إذا لم يتب منها بمنعه إياها في الآخرة

Şərab İçib Ondən Tövbə Etməyən Kimsənin Axirətdə Ondan Məhrum Olmasıyla Cəzalandırılması

حديث عبد الله بن عمر، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّنْيَا، ثُمَّ لَمْ يَتُبْ مِنْهَا، حُرِمَهَا فِي الْآخِرَةِ

1303. Abdullah İbn Ömər ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim bu dünyada şərab içər və tövbə etməzsə, axirətdə (içənlərə ləzzət verən) şərabdan məhrum olar.” (Buxari 5575, Muslim 5340, 2003/76)

Sərtləşərək Spirtli İçkiyə Çevrilməmiş Nəbzın Mübah Olması

حدیث سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: دَعَا أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي عُرْسِيهِ، وَكَانَتْ امْرَأَتُهُ، يَوْمَئِذٍ، خَادِمَهُمْ، وَهِيَ الْعُرُوسُ قَالَ سَهْلٌ: تَدْرُونَ مَا سَقَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَقَعْتُ لَهُ تَمْرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ، فَلَمَّا أَكَلَ سَقَّتَهُ إِيَّاهُ

1304. Səhl İbn Sad ﷺ deyir ki, Əbu Useyd əs-Səidiy ﷺ Rəsulullahı ﷺ öz toy ziyafətinə dəvət etmişdir. O, gün gəlin olan zövcəsi də onlara xidmət edirdi. Səhl: “Gəlinin o, gün Rəsulullahı ﷺ nə içirdiyini bilirsinizmi? Gəlin gecədən (bir qab içinə) Rəsulullah ﷺ üçün bir az xurma islatmışdır. Rəsulullah ﷺ düyüdən yediyi zaman şirədən də içərdi” dedim. (Buxari 5176, Muslim 5351, 2006/86)

حدیث سَهْلٍ، قَالَ: لَمَّا عَرَسَ أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ، دَعَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَصْحَابَهُ فَمَا صَنَعَ لَهُمْ طَعَامًا وَلَا قَرْبَةً إِلَيْهِمْ، إِلَّا امْرَأَتُهُ، أُمُّ أُسَيْدٍ بَلَّتْ تَمْرَاتٍ فِي ثَوْرٍ مِنْ حِجَارَةٍ مِنَ اللَّيْلِ، فَلَمَّا فَرَغَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الطَّعَامِ أَمَاتَتْهُ لَهُ، فَسَقَّتَهُ، تُنَحِّفُهُ بِذَلِكَ

1305. Səhl İbn Sad ﷺ deyir ki, Əbu Useyd əs-Səidiy ﷺ evləndiyi zaman Peyğəmbəri ﷺ və səhabələri dəvət etdi. Onlar üçün yemək hazırlayan, önlərinə qoyan Useydin zövcəsi Ummu Useyd idi. O, gecədən hazırladığı qazan içərisində isladılmış xurma şirəsini Peyğəmbər ﷺ yeməyi yeyib qurtardıqdan sonra ona ikram etdi”. (Buxari 5182, Muslim 5353, 2006/87)

حدیث سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: ذُكِرَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امْرَأَةٌ مِنَ الْعَرَبِ، فَأَمَرَ أَبَا أُسَيْدٍ السَّاعِدِيَّ أَنْ يُرْسِلَ إِلَيْهَا؛ فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا، فَفَقِدِمَتْ، فَتَزَكَّتْ فِي أُجْمِ بَنِي سَاعِدَةَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى جَاءَهَا، فَدَخَلَ عَلَيْهَا، فَإِذَا امْرَأَةٌ مُنَكَّسَةٌ رَأْسَهَا فَلَمَّا كَلَّمَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ، فَقَالَ: قَدْ أَعَدْتُكَ مِنِّي فَقَالُوا لَهَا: أَتَدْرِينَ مَنْ هَذَا قَالَتْ: لَا قَالُوا: هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ لِيَخْطُبَكَ قَالَتْ: كُنْتُ أَنَا أَشَقَى مِنْ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ، حَتَّى جَلَسَ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ، هُوَ وَأَصْحَابُهُ، ثُمَّ قَالَ: اسْتَقْنَا يَا سَهْلُ فَخَرَجْتُ لَهُمْ بِهَذَا الْقَدَحِ، فَاسْتَقْتُهُمْ فِيهِ (قَالَ الرَّاوي) فَأَخْرَجَ لَنَا سَهْلٌ ذَلِكَ الْقَدَحَ فَشَرِبْنَا مِنْهُ قَالَ: ثُمَّ اسْتَوْهَبَهُ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، بَعْدَ ذَلِكَ، فَوَهَبَهُ لَهُ

1306. Səhl İbn Səd ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ Bəni Saidə talvarının yanına gəlib dedi: “Bizə su ver, ey Səhl!” dedi. Onda mən bu camda su çıxardım onlara verdim.” (Hədisi danışan ravi) demişdir: “Sonra Səhl ﷺ bizim üçün həmin qabı çıxartdı və biz o qabdan su içdik. Bundan sonra isə Ömər İbn

AbdulƏziz Səhldən bu camı ona bağışlamağı xahiş etdi, o da qabı Ömərə bağışladı.” (Buxari 5637, Muslim 5354, 2007/88)

جواز شرب اللبن

Süd İçməyin İcazəli Olması

حدیثُ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْبِرَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا أَقْبَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِلَى الْمَدِينَةِ، تَبِعَهُ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُعْنَمٍ، فَدَعَا عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَاحَتْ بِهِ فَرَسُهُ قَالَ: ادْعُ اللَّهَ لِي وَلَا أُضْرِكْ، فَدَعَا لَهُ قَالَ فَعَطِشَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمَرَّ بِرَاعٍ قَالَ أَبُو بَكْرٍ: فَأَخَذْتُ فَدَحَا فَحَلَبْتُ فِيهِ كَثْبَةً مِنْ لَبَنٍ، فَأَتَيْتُهُ فَشَرِبَ حَتَّى رَضِيَ

1307. Bəra İbn Azib ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Mədinəyə yönəlib hərəkət etdiyi zaman yolda Suraka İbn Məlik İbn Cuşum onları təqib edirdi. Peyğəmbər onun əleyhinə bəddüa etdikdən sonra atının ayaqları torpaqda batmağa başladı. Suraka, Peyğəmbərə: “Mənim üçün Allaha dua et, mən sənə zərər vermərəm” dedi. Peyğəmbər ﷺ də onun lehinə dua etdi. (Ravi) deyir ki: “Rəsulullah ﷺ yolda susamışdı. Bir çobana rast gəldilər. Əbu Bəkr ﷺ bir qab götürdü və içinə bir az süd sağdı. Südü Peyğəmbərə gətirdim və o bundan içdikcə mən də bundan xoş olurdum. (Buxari 3908, Muslim 5357, 2009/91)

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لَيْلَةَ أُسْرِي بِهِ، بِبَيْلِيَاءَ، بِعَدْحَيْنِ مِنْ خَمْرٍ وَلَكِنْ فَتَطَّرَ إِلَيْهِمَا، فَأَخَذَ اللَّبَنَ قَالَ جَبْرِيلُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَاكَ لِلْفِطْرَةِ، لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ عَوْتَ مُمْتَكًا

1308. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ İsrə gecəsi İliya – Qüds – adlanan yerdə ona birində şərab, digərində süd olan iki qədəh gətirildi (bunlardan istədiyini seç) dedilər. Rəsulullah onlara baxdıqdan sonra Südü seçdi. Cəbrail: “Səni fitrət üzərə edən Allaha həmd olsun. Əgər şərabı seçsəydin ümmətin azardı” dedi. (Buxari 4709, Muslim 5358, 168/92)

في شرب النبيذ وتخمير الإناء

Şirə İçmək Və Qabların Ağzını Bağlamaq

حدیثُ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ أَبُو حُمَيْدٍ، رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، مِنَ النَّقِيعِ، بِإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا خَمْرَتُهُ، وَلَوْ أَنْ تَعْرُضَ عَلَيْهِ عَوْدًا

1309. Cabir İbn Abdullah ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Əbu Humejd ən-Nəqi deyilən yerdən bir kasa süd gətirdi. Peyğəmbər: “(Kasanın) ağzına ağac parçası qoyub südün üstünü örtseydin, yaxşı olardı?” (Buxari 5605, 5606, Muslim 5363, 2011/95)

الأمر بتغطية الإناء، وإيكاء السقاء، وإغلاق الأبواب وذكر اسم الله عليها، وإطفاء السراج والنار عند النوم، وكف الصبيان والمواشي بعد المغرب

Qabları Örtmək, Tuluqları Bağlamaq Və Qapıları Bağlayaraq *Bismilləh* Deməyin, Yatıldığı Zaman Şam Və Atəşi Söndürmək, Gecənin Qaranlığı Düşdüyü Zaman Uşaqları Çölə Buraxmamağın Əmr Edilməsi

حديث جابر بن عبد الله، قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا كَانَ جُنْحُ اللَّيْلِ، أَوْ أَمْسَيْتُمْ، فَكُفُّوا صَبِيَّانَكُمْ، فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْتَشِرُ جَيْتِدًا، فَإِذَا ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ فَحَلُّوهُمْ وَأَغْلِقُوا الْأَبْوَابَ وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَفْتَحُ بَابًا مُغْلَقًا

1310. Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qaş qaraldığı zaman (gecə yarısı) uşaqlarınızı (bayıra) buraxmayın. (Çünki bu vaxt) şeytanlar (hər tərəfə) yayılırlar. Gecədən bir müddət keçdikdən sonra isə onları buraxa bilərsiniz. (Gecələr) “*Bismilləh*” deyərək (evinin) qapısını bağla! Çünki şeytan bağlı qapını açmaz”. (Buxari 3304, 5623, Muslim 5368, 2012/97)

حديث ابن عمر، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: لَا تَتْرُكُوا النَّارَ فِي بُيُوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ

1311. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yatdığınız zaman evlərinizdə olan atəşi yanar halda qoymayın”. (Buxari 6293, Muslim 5376, 2015/100)

حديث أبي موسى رضي الله عنه، قال: احْتَرَقَ بَيْتٌ بِالْمَدِينَةِ عَلَى أَهْلِهِ مِنَ اللَّيْلِ فَحَدَّثَ بِشَأْنِهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ هَذِهِ النَّارَ إِتْمَا هِيَ عَدُوٌّ لَكُمْ، فَإِذَا نَمْتُمْ فَأَطْفِئُوهَا عَنْكُمْ

1312. Əbu Musa ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) gecə vaxtı Mədinədə bir ev, sakinləri içində ikən yandı. Onların başına gələn (bu müsibət haqda) Peyğəmbərə ﷺ xəbər verildikdə o dedi: “Bu od, həqiqətən də, sizin düşməninizdir. Odur ki, yatmağa gedəndə onu söndürün”. (Buxari 6294, Muslim 5377, 2016/101)

Yeyib-İçmək Ədəbləri Və Əhkamları

حديث عمَرَ بنِ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: كُنْتُ غُلَامًا فِي حَجْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَانَتْ يَدِي تَطْيِشُ فِي الصَّحْفَةِ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا غُلَامُ سَمِّ اللَّهَ، وَكُلْ يَمِينِكَ، وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ طَعْمَتِي بَعْدُ

1313. Ömər İbn Əbu Sələmə ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ himayəsi altında böyüyən bir uşaq idim. Yemək yeyəndə mən əlimi qabın hər tərəfinə uzadardım. (Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ mənə belə buyurdu: “Balaca, **“Bismillah”** de, özün də sağ əllə və öz qabağından ye!” O gündən bəri mən yeməyi ancaq bu qaydada yeyirəm.” (Buxari 5376, Muslim 5388, 2022/108)

حديث أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ اخْتِنَاتِ الْأَسْقِيَةِ، يَعْنِي أَنْ تُكْسَرَ أَفْوَاهُهَا فَيُشْرَبَ مِنْهَا

1314. Əbu Səid əl-Xudri ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ tuluğun ağzını əyib su içməyi (tuluğun ağzından) qadağan etmişdir.” (Buxari 5625, Muslim 5391, 2023/111)

في الشرب من زمزم قائماً

Zəm-Zəmi Ayaq Üstə İçmək

حديث ابنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: سَقَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِنْ زَمْرَمَ، فَشَرِبَ وَهُوَ قَائِمٌ قَالَ عَاصِمٌ فَحَلَفَ عِكْرِمَةُ مَا كَانَ يَوْمَئِذٍ إِلَّا عَلَى بَعِيرٍ.

1315. İbn Abbas ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərə ﷺ Zəm-zəm suyundan verdim və o, (suyu) ayaq üstə içdi.” (Hədisi rəvayət edən) Asim demişdir: “İkrimə o gün Peyğəmbərin ﷺ dəvənin üstündə olduğuna dair and içmişdir.” (Buxari 1637, Muslim 5399, 2027/117)

حديث أَبِي قَتَادَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ وَإِذَا أَتَى الْخَلَاءَ فَلَا يَمَسُّ ذَكَرَهُ يَمِينِهِ، وَلَا يَتَمَسَّحُ يَمِينِهِ.

1316. Əbu Qətadə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz (bir şey) içdikdə qabın içinə üfürməsin, subaşına çıxdıqda sağ əli ilə cinsiyyət

üzvünə toxunmasın və (onu) sağ əli ilə təmizləməsin.” (Buxari 153, 5630, Muslim 637, 638, 267/64)

حديث أنس عن مُنَمَّةِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كَانَ أَنَسٌ يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ، مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا، وَزَعَمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ يَتَنَفَّسُ ثَلَاثًا

1317. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (su içərkən) üç dəfə nəfəs alardı. (Buxari 5631, Muslim 5405, 2028/122)

استحباب إدارة الماء واللبن ونحوهما عن يمين المبتدى

Su, Süd Və Ona Bənzər Şeyləri Verərkən Sağdan Başlamağın Müstəhəb Olması

حديث أنس رضي الله عنه، قال: أَنَا نَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي دَارِنَا هَذِهِ، فَاسْتَسْقَى، فَحَلَبْنَا لَهُ شَاءَةً لَنَا، ثُمَّ شَبَّهْتُهُ مِنْ مَاءِ بَرْنَا هَذِهِ، فَأَعْطَيْتُهُ، وَأَبُو بَكْرٍ عَنْ يَسَارِهِ، وَعُمَرُ نُجَاهَهُ، وَأَعْرَابِيٌّ عَنْ يَمِينِهِ فَلَمَّا فَرَّغَ، قَالَ عُمَرُ: هَذَا أَبُو بَكْرٍ فَأَعْطَى الْأَعْرَابِيَّ ثُمَّ قَالَ: الْأَيْمَنُونَ، الْأَيْمَنُونَ، أَلَا فَيَمْنُوا قَالَ أَنَسٌ: فَهِيَ سُنَّةٌ، فَهِيَ سُنَّةٌ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ

1318. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ evimizə gəldi və içmək üçün bir şey istədi. Biz bizə aid olan bir qoyunu onun üçün sağdıq. Sonra mən bu südü evimizdə olan su quyusunun suyu ilə qarışdırdım və Rəsulullah ﷺ verdim. Əbu Bəkr ﷺ solunda, Ömər ﷺ qarşısında və bir bədəvi də sağında idi. Rəsulullah ﷺ südü içdikdən sonra Ömər: “Bu Əbu Bəkrindir! Dedi. Peyğəmbər ﷺ isə südü bədəviyə verdi. Sağdakılar, sağdakılar (önə keçilir)”. Ənəs: “Sağdan başlamaq sünnədir, sağdan başlamaq sünnədir, sağdan başlamaq sünnədir” dedi. (Buxari 2571, Muslim 5411, 2029/126)

حديث سهل بن سعد رضي الله عنه، قال: أُنِّي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بَدَحَ، فَشَرِبَ مِنْهُ، وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ، أَصْعَرُ الْقَوْمِ، وَالْأَشْيَاحُ عَنْ يَسَارِهِ، فَقَالَ: يَا غُلَامُ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَهُ الْأَشْيَاحَ قَالَ: مَا كُنْتُ لِأَوْثَرِ بَعْضِي مِنْكَ أَحَدًا، يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ

1319. Səhl İbn Səd ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbərə ﷺ bir cam süd gətirdilər və o, bu süddən içdi. (Həmin vaxt) onun sağında (məclisdəkilərin) ən kiçiyi – yeniyetmə (İbn Abbas) bir oğlan, solunda isə yaşlı adamlar oturmuşdu. Peyğəmbər ﷺ (yeniyetməyə) dedi: “Cavan oğlan! Mənə izn verirsənmi, bunu qocalara verim?”. (Cavan oğlan cavabında) dedi: “Sənin artığını (birinci olaraq içmək) xüsusunda heç kəsə güzəştə gedən deyiləm, ya Rəsulullah.” (Buna görə də) Peyğəmbər ﷺ camı o cavan oğlana verdi.” (Buxari 2351, Muslim 5412, 2030/127)

استحباب لعق الأصابع والقصة، وأكل اللقمة الساقطة بعد مسح ما يصيبها من أذى، وكرهه مسح اليد قبل لعقها

Barmaqları Və Qabı Yalamağın, Batan Pisliyi Sildikdən Sonra Yerə Düşən Loxmanı Yeməyin Müstəhəb Olması Və Əli Yalamadan Silməyin Məkrüh Olması

حديث ابن عباس، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَمْسَحُ يَدَهُ حَتَّى يَلْعَقَهَا أَوْ يُلْعَقَهَا

1320. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Biriniz yemək yedikdə əlini yalamayınca və ya (əhli-əyalına) yaladırmayınca onu (heç nəyə) silməsin.” (Buxari 5456, Muslim 5414, 2031/129)

ما يفعل الضيف إذا تبعه غير من دعاه صاحب الطعام واستحباب إذن صاحب الطعام للتابع

Müsafirin Ardınca Yemək Sahibinin Dəvət Etmədiyi Birisi Gələrsə Nə Edəcəyi Və Yemək Sahibinin Gələn Kimsəyə İzn Verməsinin Müstəhəb Olması

حديث أبي مسعود، قال: جاء رجل من الأنصار، يُكنى أبا شعيب، فقال لِعَلَامٍ لَهُ قَصَابٍ: اجْعَلْ لِي طَعَامًا يَكْفِي خَمْسَةً، فَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَدْعُو النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، خَامِسَ خَمْسَةٍ، فَإِنِّي قَدْ عَرَفْتُ فِي وَجْهِهِ الْجُوعَ فَدَعَاهُمْ، فَجَاءَ مَعَهُمْ رَجُلٌ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ هَذَا قَدْ تَبِعَنَا، فَإِنْ شِئْتَ أَنْ تَأْذِنَ لَهُ، فَأْذِنْ لَهُ، وَإِنْ شِئْتَ أَنْ يَرْجِعَ رَجَعْ فَقَالَ: لَا، بَلْ قَدْ أَذِنْتُ لَهُ

1321. Əbu Məsud əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, Ənsarlardan adı Əbu Şueyb olan bir kişi var idi. Onun qəssab bir köləsi var idi. Peyğəmbəri ﷺ gördükdə üzündən ac olduğunu anladı və köləsinə: “Vay olsun sənə, bizim üçün beş nəfərlik yemək hazırla! Çünki mən Peyğəmbəri ﷺ beş nəfərin beşincisi olaraq dəvət etmək istəyirəm”. O hazırladı. Sonra Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək onu beş nəfərin beşincisi olaraq dəvət etdi. Onların ardınca bir kişi gəlirdi. Qapıya çatdıqları vaxt Peyğəmbər: “Bu bizim ardımızca gəlib, istərsən ona izin verərsən, istəsən də qayıdar” deyə buyurdu. O: “İzin verirəm, ey Allahın Elçisi” deyə cavab verdi. (Buxari 2081, Muslim 5429, 2036/138)

جواز استتباعه غيره إلى دار من يثق برضاه بذلك ويتحققه تحققاً تاماً، واستحباب الاجتماع على الطعام

Tam Yəqinliklə Razılığına Əmin Olduğu Kimsənin Evinə Gedərkən Başqasını Da Götürməyin İcazəli Olması Və Bir Yeməyin Ətrafına Toplanmağın Müstəhəb Olması

حدیث جابر بن عبد الله، قال: لَمَّا حَفِرَ الْخَنْدَقُ، رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَمَصًا شَدِيدًا، فَأَنكَفَأْتُ إِلَى أَمْرَأَتِي، فَقُلْتُ: هَلْ عِنْدَكَ شَيْءٌ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَمَصًا شَدِيدًا فَأَخْرَجَتْ إِلَيَّ جَرَابًا، فِيهِ صَاعٌ مِنْ شَعِيرٍ، وَلَنَا بُهَيْمَةٌ دَاجِنٌ، فَذَبَحْتُهَا، وَطَحَنَتِ الشَّعِيرَ فَفَرَّغْتُ إِلَى فَرَاعِي وَقَطَعْتُهَا فِي بُرْمَتِهَا، ثُمَّ وُلِّيتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: لَا تَقْضِ حَنِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَيَمَنْ مَعَهُ فَجَنَّتُهُ فَسَارَرْتُهُ؛ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَبَحْنَا بُهَيْمَةً لَنَا، وَطَحَنَّا صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، كَانَ عِنْدَنَا، فَتَعَالَ أَنْتَ وَنَفَرٌ مَعَكَ فَصَاحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا أَهْلَ الْخَنْدَقِ إِنَّ جَابِرًا قَدْ صَنَعَ سُورًا، فَحَيَّ هَلَّا بِكُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُتْرَلُنَّ بُرْمَتِكُمْ، وَلَا تُخَبِرُنَّ عَجِينَكُمْ حَتَّى آجِيءَ فَجِئْتُ، وَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقْدُمُ النَّاسَ، حَتَّى جِئْتُ أَمْرَأَتِي فَقَالَتْ: يَا بَكَّ وَبَكَّ فَقُلْتُ: قَدْ فَعَلْتُ الَّذِي قُلْتَ فَأَخْرَجَتْ لِي عَجِينًا، فَصَصَقَ فِيهِ وَبَارَكَ ثُمَّ عَمَدَ إِلَى بُرْمَتِنَا فَصَصَقَ وَبَارَكَ ثُمَّ قَالَ: ادْعُ خَابِزَةً فَلْتُخَبِرْ مَعِي، وَأَقْدِحِي مِنْ بُرْمَتِكُمْ وَلَا تُتْرَلُوهَا وَهَمَّ أَلْفٌ فَأَقْسَمَ بِاللَّهِ لَقَدْ أَكَلُوا حَتَّى تَرَكَوهُ وَانْحَرَفُوا، وَإِن بُرْمَتَنَا لَتَعِطُّ كَمَا هِيَ، وَإِن عَجِينَنَا لَيُخَبِرُ كَمَا هُوَ

1322. Cabir İbn Abdullah ﷺ deyir ki, mən Xəndək qazıldığı zaman Peyğəmbər ﷺ (səhabələr) qarınları aclıqdan boş idi. Həmən yoldaşımın yanına gəlib: “Yanında yeməyə bir şeylər varmı? Çünki mən Peyğəmbəri ﷺ şiddətli ac gördüm” dedim. Yoldaşım içində bir saa arpa olan bir qab çıxardı. Bizim bir bəslənmiş oğlağımız da vardı. Mən onu kəsdim. Yoldaşım da arpanı üyütdü. Onun arpanı üyütməsi mənim quzunu kəsib soymağımla bir oldu. Quzu ətini parçalayıb qazanın içinə qoyub Peyğəmbərin ﷺ yanına döndüm. Yoldaşım Suheyylə mənim Peyğəmbərin ﷺ yanına döndüyümdə: “Məni Peyğəmbər ﷺ və yanında olanların qarşısında biyabır etmə!” dedi. Peyğəmbərin yanına gəlib ona gizlicə: “Ya Rəsulullah! Biz bir quzu kəsdik, yoldaşım da arpa üyütdü. Sən və on nəfər də bizə gəlin” dedim. Bu təklif üzərinə Peyğəmbər: “Ey Xəndək əhli! Cabir ﷺ ziyafət yeməyi verir. Tez olun gəlin!” deyər buyurdu və: “Mən sizə gələne qədər qazanı təndirdən çıxarma və xəmiri də çörək etməyin”. Cabir: “Mən evə gəldim. Peyğəmbər ﷺ də gəldi, insanlarda gəlirdi. Yoldaşımın yanına gəldim. O, insanları çoxluğunu (yeməyin azlığını) görüb: “Allah səni belə belə etsin” dedi. Məndə yeməyin az olduğunu Peyğəmbərə ﷺ xəbər verdim. Sonra yoldaşım xəmiri Peyğəmbər ﷺ verdi. Peyğəmbər ﷺ onun içinə ağız suyunda tökdü və bərəkət duası etdi. Sonra ət qazanına yönəldi və onun da içinə ağız suyundan tökdü və bərəkət dilədi. Sonra bir çörək bişirən bir qadın çağrdı və mənimlə bərabər bişirdi. Sən də qazanı təndirdən götürməmək şərtilə əti içindən çıxara bilərsə. Orada olanların sayı min nəfər idi. Allaha and olsun ki, hamı yedi. Yemək yeyib getdikdən sonra bizim qazan olduğu kimi dolu, xəmirimiz də heç əskilmədən qalmışdı”. (Buxari 4102, Muslim 5436, 2039/141)

حديث أنس بن مالك قال: قال أبو طلحة لأُمِّ سُلَيْمٍ: لَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَعِيفًا، أَعْرَفُ فِيهِ الْجُوعَ، فَهَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَتْ: نَعَمْ فَأَخْرَجَتْ أَقْرَاصًا مِنْ شَعِيرٍ، ثُمَّ أَخْرَجَتْ حِمَارًا لَهَا، فَلَفَّتِ الْحَبْزَ بِبَعْضِهِ، ثُمَّ دَسَتْهُ تَحْتَ يَدِي وَلَا تَنِي بِبَعْضِهِ ثُمَّ أُرْسَلْتَنِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَدَهَبْتُ بِهِ، فَوَجَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ، وَمَعَهُ النَّاسُ، فَقَمْتُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرَسَلَكُ أَبُو طَلْحَةَ فَقُلْتُ: نَعَمْ قَالَ: بِطَعَامٍ فَقُلْتُ: نَعَمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لِمَنْ مَعَهُ قَوْمًا فَانْطَلِقْ وَانْطَلِقْتُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ حَتَّى جِئْتُ أَبَا طَلْحَةَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ: يَا أُمَّ سُلَيْمٍ قَدْ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالنَّاسِ، لَيْسَ عِنْدَنَا مَا نُطْعِمُهُمْ، فَقَالَتْ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَانْطَلِقْ أَبُو طَلْحَةَ حَتَّى لَقِيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو طَلْحَةَ مَعَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلُمِّي يَا أُمَّ سُلَيْمٍ مَا عِنْدَكَ فَأَتَتْ بِذَلِكَ الْحَبْزِ، فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَفُتَّ، وَعَصَّرَتْ أُمَّ سُلَيْمٍ عَكَّةً فَأَدَمَتْهُ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ قَالَ: ائْذَنْ لِعَشْرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ، فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ: ائْذَنْ لِعَشْرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا، وَالْقَوْمُ سَبْعُونَ أَوْ ثَمَانُونَ رَجُلًا

1323. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Əbu Təlhə ﷺ və Ummu Suleym: “Mən bu dəfə Peyğəmbərin ﷺ səsini zəif eşitdim. Aclıq içində olduğumu bildirdim. Yanında yeyiləsi bir şeylər varmı?” dedi. Ummu Suleym: “Bəli, var” dedi və buğdadan hazırlanmış bir neçə çörək çıxardı. Sonra bir baş örtüyü də çıxarıb onunla çörəkləri bükdü. Sonra boxçanı mənim qoltuğumun altında gizlətdi və bir qismini də üstümə atdı və məni Peyğəmbərin ﷺ yanına göndərdi. Ənəs: “Mən də bunu götürdüm və Peyğəmbəri ﷺ məsciddə tapdım. Yanında insanlar vardı. Onların yanlarına gəlib oturdum. Peyğəmbər: “Səni Əbu Təlhəmi ﷺ göndərdi?” deyə buyurdu. Mən: “Bəli” dedim. Peyğəmbər: “Yeməyə görə?” deyə buyurdu. Mən: “Bəli” dedim. Peyğəmbər ﷺ yanında olanlara qalxın dedi və getməyə başladılar. Mən də onların önlərində yeriməyə başladım. Nəhayət Əbu Təlhənin ﷺ yanına gəldim və bu gördüklərimi ona xəbər verdim. Əbu Təlhə: “Ey Ummu Suleym! Rəsulullah! İnsanları gətirmişdir. Halbuki onları doyura biləcəyimiz bir şey yoxdur” dedi. Ummu Suleym: “Allah və Rəsulu ən yaxşı biləndir” dedi. Bu söhbətdən sonra Əbu Təlhə ﷺ gedərək Rəsulullahı ﷺ qovuşdu və onunla bərabər qayıtdı. Ey Ummu Suleym! Yanında nə varsa qayıt!” buyurdu. O, da çörəkləri gətirdi. Rəsulullah ﷺ əmr etdi və çörəklər kiçik kiçik hissələrə bölündü. Ummu Suleym yağ tuluğundan bu çörəklərin üzərinə yağ sürtdü. Peyğəmbər ﷺ bu yemək haqqında Allahın dilədiyi şeyləri söylədi. Sonra: “On kişiyyə izin ver!” deyə buyurdu. Əbu Təlhə ﷺ on kişiyyə izn verdi. Onlar doyunca yedilər və çölə çıxdılar. Sonra: “On kişi daha izin ver” deyə buyurdu. Əbu Təlhə ﷺ onlara izin verdi. Onlar da doyunca qədər yedilər və çölə çıxdılar. Sonra Peyğəmbər: “On kişiyyə də izin ver!” deyə buyurdu. Beləcə cəmaatın hamısı da yedilər və doydular. Bizlər yetmiş və ya səksən nəfər idik”. (Buxari 3578, 6688, Muslim 5437, 2040/142)

جواز أكل المرق واستحباب أكل اليقطين، وإيثار أهل المائدة بعضهم بعضاً وإن كانوا ضيفانا، إذا لم يكره ذلك صاحب الطعام

Şorba İçməyin Caiz Olması, Balqabaq Yeməyin Müstəhəb Olması, Yemək Sahibi Pis Görməmək Şərtilə Süfrədəkilərin Müsafir Belə Olsalar Bir-Birilərini Önə Vermələri

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: إن خيَّاطاً دعَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِبَطْعَامٍ صَنَعَهُ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ: فَذَهَبْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِلَى ذَلِكَ الطَّعَامِ، فَقَرَّبَ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، خُبْزًا وَمَرَقًا فِيهِ دُبَاءٌ وَقَدِيدٌ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَتَّبِعُ الدُّبَاءَ مِنْ حَوْلِي الْقَصْعَةَ قَالَ: فَلَمْ أَزَلْ أَحِبُّ الدُّبَاءَ مِنْ يَوْمِئِذٍ

1324. Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: “Bir dərzi yemək hazırlayıb Peyğəmbəri ﷺ qonaq çağırdı. Mən də Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə bu qonaqlığa getdim. Adam Peyğəmbərin ﷺ qabağına çörək və içində balqabaq və qurudulmuş ət tikələri olan şorba qoydu. Mən Peyğəmbərin ﷺ qabdakı balqabaq tikələrini seçib yediğini gördüm. O gündən bəri mən də balqabağı xoşlayıram.” (Buxari 2092, 5439, Muslim 5446, 2041/144)

أكل القثاء بالرطب

Xurma ilə Xiyar Yemək

حديث عبد الله بن جعفر بن أبي طالب، قال: رأيتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ الرُّطْبَ بِالْقَثَاءِ

1325. Abdullah İbn Cəfər İbn Əbu Talib ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ xurma ilə xiyar yediğini görmüşəm.” (Buxari 5440, 5447, Muslim 5451, 2043/147)

فهي الأكل مع جماعة عن قران تمرتين ونحوهما في لقمة، إلا بإذن أصحابه

Cəmaatla Yemək Yeyən Kimsənin Sahiblərinin İzni Olmadan İki Xurma Və Ona Oxşar Şeylərin Bir Loxmada (İki-İki) Yeməyin Qadağan Olması

حدیث ابنِ عمرَ عنِ جبَلَة، کُنَّا بِالْمَدِينَةِ فِي بَعْضِ أَهْلِ الْعِرَاقِ، فَأَصَابَنَا سَنَةٌ، فَكَانَ ابْنُ الزُّبَيْرِ يَرْزُقُنَا التَّمَرَ فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَمُرُّ بِنَا، فَيَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، نَهَى عَنِ الْإِقْرَانِ، إِلَّا أَنْ يَسْتَأْذِنَ الرَّجُلُ مِنْكُمْ أَخَاهُ

1326. Cəbələ ﷺ demişdir: “Biz bəzi iraqqlıqlarla birlikdə Mədinədə olarkən bizə qıtlıq üz verdi. O vaxt İbn Zubeyr bizə xurma paylayırdı. İbn Ömər ﷺ isə bizim yanımızdan keçib deyərdi: “Peyğəmbər ﷺ iki-iki xurma götürüb yeməyi qadağan etmişdir. Ancaq aranızdan birinin digərindən izn istəməsi istisnadır.” (Buxari 2455, 2490, Muslim 5454, 2045/150)

فضل تمر المدينة

Mədinə Xurmasının Fəziləti

حدیث سعدِ رضي الله عنه، قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: مَنْ تَصَبَّحَ سَبْعَ تَمَرَاتٍ عَجْوَةً لَمْ يَضُرَّهُ، ذَلِكَ الْيَوْمَ، سُمٌّ وَلَا سِحْرٌ

1327. Səd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim hər səhər Əcva xurmasından yeddi dənə yesə, həmin gün ona nə zəhər, nə də sehr təsir edə bilməz.” (Buxari 5445, 5769, Muslim 5460, 2047/155)

فضل الكمأة ومداواة العين بها

Mannanın Fəziləti Və Gözün Onunla Müalicəsi

حدیث سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ رضي الله عنه، قال: قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْكُمَاءُ مِنَ الْمَنِّ، وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ

1328. Səid İbn Zeyd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bu,) mannadan olan kitrədir¹⁰⁸, suyu da gözə dərmandır.” (Buxari 4478, 5708, Muslim 5463, 5464, 2049/157)

فضيلة الأسود من الكبات

Qara Kəbas (Ərak Ağacının Yetişmiş Meyvəsi)

¹⁰⁸ *Kitra* - bəzi ağac və kol bitkilərinin gövdələrindən axan yapışqanabənzər yarımsəffaf qatı maye.

حدیث جابر بن عبد اللہ رضی اللہ عنہ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، نَجْنِي الْكِبَابَ، وَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: عَلَيْكُمْ بِالْأَسْوَدِ مِنْهُ، فَإِنَّهُ أَطْيَبُهُ قَالُوا: أَكُنْتَ تَرَعَى الْعَنَمَ قَالَ: وَهَلْ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا وَقَدْ رَعَاهَا

1329. Cabir İbn Abdullah ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) biz Ərak ağacının yetişmiş meyvəsini dərirdik. Onda Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qara rəngdə olanı götürün, çünki bunlar (meyvənin) ən ləzzətlisidir.” (Əshabələr) soruşdular: “(Ey Allahın elçisi) sən qoyun otarmısanmı?”. Peyğəmbər: “Heç elə bir peyğəmbər olubmu ki, qoyun otarmasın?!” (Buxari 3406, Muslim 5470, 2050/163)

إكرام الضيف وفضل إيثاره

Müsafirə İkrām Və Onu Özündən Üstün Etməyin Fəziləti

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَبَعَثَ إِلَى نِسَائِهِ، فَقُلْنَ: مَا مَعَنَا إِلَّا الْمَاءُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ يَضُمُّ أَوْ يُضِيفُ هَذَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: أَنَا فَأُتِلِقَ بِهِ إِلَى امْرَأَتِي فَقَالَ: أَكْرَمِي ضَيْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: مَا عِنْدَنَا إِلَّا قُوتٌ صَبِيَّانِي فَقَالَ: هِيَءَ طَعَامِكَ، وَأَصْبِحِي سِرَاجَكَ، وَتَوَمِّي صَبِيَّانِكَ إِذَا أَرَادُوا عَشَاءَ فَهَيَّاتِ طَعَامَهَا، وَأَصْبِحِي سِرَاجَهَا، وَتَوَمِّي صَبِيَّانَهَا؛ ثُمَّ قَامَتْ كَأَنَّهَا تُصَلِّحُ سِرَاجَهَا، فَأُطْفِئْتَهُ، فَجَعَلَا يُرِيَانِهِ أَنَّهُمَا يَأْكُلَانِ فَبَاتَا طَوِيلِينَ فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدًا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: ضَحِكَ اللَّهُ اللَّيْلَةَ أَوْ عَجِبَ مِنْ فِعَالِكُمَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَيُؤْتِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ)

1330. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına (qonaq) gəldi. O, (əshabələrdən) birini (yemək-içmək gətirmək üçün) zövcələrinin yanına göndərdi. Peyğəmbərin ﷺ zövcələri evdə sudan başqa heç nə olmadığını ona xəbər verdilər. Onda o, (əshabələrinə müraciət edib) dedi: “Kim (mənim qonağıma) qayğı göstərər və ya onu evində qonaq saxlayar?” Ənsardan olan bir nəfər: “Mən!” deyib onu evinə apardı və zövcəsinə: “Rəsulullahın qonağına layiqincə hörmət et!” deyə buyurdu. (Zövcəsi ona): “Uşaqlarımın yeməyindən başqa yemək yoxdur!” deyə cavab verdi. (Əshabə) dedi: “Yeməyi hazırla, çırağı yandır, uşaqlar yemək istəsələr, onları yatızdır!” Zövcəsi yeməyi hazırladı, çırağı yandırdı və uşaqlarını yatızdırdı. Sonra ayağa qalxıb özünü guya çırağı düzəldirmiş kimi göstərdi və bilərəkdən onu söndürdü. Sonra hər ikisi (əllərini qaba uzadaraq) özlərini guya yemək yeyirlərmiş kimi (qonağa) göstərdilər və o gecə onlar ac yatdılar. Səhər açıldıqda hər iki əshabə Peyğəmbərin ﷺ yanına getdi. Peyğəmbər ﷺ (onlara): “Allah sizin dünənki əməlinizə güldü və ya ondan təəccübləndi!” dedi və bu ayə nazil oldu: «Mühacirlərdən əvvəl (Mədinədə) yurd salmış və (Peyğəmbərə qəlbən) iman gətirmiş kimsələr (ənsar) öz yanlarına (şəhərlərinə) mühacirət

edənləri sevər, onlara verilən qənimətə görə ürəklərində həsəd, qəzəb duymaz, özləri ehtiyac içində olsalar belə, onları özlərindən üstün tutarlar. (Allah tərəfindən) nəfsinin xəsisliyindən, tamahından qorunub saxlanılan kimsələr – məhz onlar nicat tapıb səadətə (Cənnətə) qovuşanlardır!». (əl-Həşr 9). (Buxari 3898, Muslim 5480, 2054/172)

حديث عبد الرحمن بن أبي بكر، قال: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثِينَ وَمِائَةً فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلْ مَعَ أَحَدٍ مِنْكُمْ طَعَامٌ فَإِذَا مَعَ رَجُلٍ صَاعٌ مِنْ طَعَامٍ أَوْ نَحْوَهُ فَعَجِنَ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ مُشْرِكٌ مُشْتَعَانٌ طَوِيلٌ بَعْنَمٍ يَسُوقُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَبْعَا أَمْ عَطِيَّةٌ أَوْ قَالَ: أَمْ هِبَةٌ قَالَ: لَا، بَلْ يَبْعُ فَاشْتَرَى مِنْهُ شَاءَةً، فَصُنَعَتْ، وَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَوَادِ الْبَطْنِ أَنْ يُشْوَى، وَإِنَّ اللَّهَ مَا فِي الثَّلَاثِينَ وَالْمِائَةِ إِلَّا قَدْ حَزَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهُ حُرَّةٌ مِنْ سَوَادِ بَطْنِهَا، إِنْ كَانَ شَاهِدًا أَعْطَاهَا إِيَّاهُ، وَإِنْ كَانَ غَائِبًا حَبَا لَهُ، فَجَعَلَ مِنْهَا قَصْعَتَيْنِ فَأَكَلُوا أَجْمَعُونَ، وَشَبِعْنَا فَفَضَلَتِ الْقَصْعَتَانِ فَحَمَلْنَاهُ عَلَى الْبَعِيرِ أَوْ كَمَا قَالَ

1331. AbdurRahman İbn Əbu Bəkr ﷺ demişdir: “Bir dəfə biz – yüz otuz nəfər Peyğəmbərlə ﷺ bir yerdə olarkən Peyğəmbər ﷺ soruşdu: “Yanımda yeməyi olan varmı?” Bu vaxt bir nəfərin (xurcunundan) bir saa un çıxdı və bundan xəmir yoğruldu. Sonra hündürboylu, saçları dağınıq halda olan bir müşrik bizim yanımıza gəldi və özü ilə qoyun sürüsü gətirdi. Peyğəmbər: “Satırsan, ya hədiyyə verirsen?” O: “Xeyr, satıram!” dedi. Onda Peyğəmbər ﷺ ondan bir qoç aldı və (ondan) yemək bişirildi. Sonra Peyğəmbər ﷺ onun içalatını qızartmağı əmr etdi. Allaha and olsun ki, Peyğəmbər ﷺ bu içalatdan yüz otuz nəfərin hər birinə verdi. Orada olanların payını özlərinə verdi, olmayanların payını isə ayıraraq saxladı. Qalan əti də iki qaba qoydu. Hamımız (ondan) yeyib doyduq. Axırda iki qab yemək artıq qaldı. Onu da dəvəyə yüklədik.” (Buxari 2618, Muslim 5485, 5486, 2056/176)

حديث عبد الرحمن بن أبي بكر: أَنَّ أَصْحَابَ الصُّفَّةِ كَانُوا أَنَا سَاءَ فُقَرَاءَ، وَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامٌ اثْنَيْنِ فَلْيَذْهَبْ بِنَالَيْهِ، وَإِنْ أَرْبَعٍ فَخَامِسٍ أَوْ سَادِسٍ وَأَنْ أَبَا بَكْرٍ جَاءَ بِثَلَاثَةٍ، فَانْطَلَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَشْرَةٍ، قَالَ: فَهُوَ أَنَا وَأَبِي وَأُمِّي، وَأَمْرَائِي وَخَادِمٌ بَيْنَنَا وَبَيْنَ بَيْتِ أَبِي بَكْرٍ وَإِنْ أَبَا بَكْرٍ تَعَشَّى عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ لَيْتَ حَيْثُ صَلَّيْتَ الْعِشَاءَ، ثُمَّ رَجَعْتَ فَلَيْتَ حَتَّى تَعَشَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَاءَ بَعْدَ مَا مَضَى مِنَ اللَّيْلِ مَا شَاءَ اللَّهُ قَالَتُ لَهُ أَمْرَأَتِي: وَمَا حَبَسَكَ عَنْ أَضْيَافِكَ، أَوْ قَالَتُ: ضَيْفِكَ قَالَ: أَوْ مَا عَشَيْتِيهِمْ قَالَتُ: أَبَوَا حَتَّى تَجِي، فَذُ عَرِضُوا فَأَبَوْا قَالَ: فَذَهَبْتُ أَنَا فَاخْتَبَأْتُ فَقَالَ: يَا غُنْثَرُ فَجَدِّعْ وَسَبِّ وَقَالَ: كُلُوا، لَا هَنِيئًا فَقَالَ: وَاللَّهِ لَا أَطْعُمُهُ أَبَدًا وَإِنَّ اللَّهَ مَا كُنَّا نَأْخُذُ مِنْ لُقْمَةٍ إِلَّا رَبًّا مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرَ مِنْهَا، قَالَ: يَعْنِي حَتَّى شَبِعُوا، وَصَارَتْ أَكْثَرَ مِمَّا كَانَتْ قَبْلَ ذَلِكَ فَنَظَرَ إِلَيْهَا أَبُو بَكْرٍ فَإِذَا هِيَ كَمَا هِيَ أَوْ أَكْثَرَ مِنْهَا فَقَالَ لِأَمْرَأَتِي: يَا أُخْتِ بَنِي فِرَاسٍ مَا هَذَا قَالَتْ: لَا، وَقُرَّةٌ عَيْنِي لَهِيَ الْآنَ أَكْثَرَ مِنْهَا قَبْلَ ذَلِكَ بِثَلَاثِ مَرَّاتٍ فَأَكَلَ مِنْهَا أَبُو بَكْرٍ، وَقَالَ: إِثْمًا كَانَ ذَلِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ، يَعْنِي يَمِينَهُ ثُمَّ أَكَلَ مِنْهَا لُقْمَةً ثُمَّ حَمَلَهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَصْبَحَتْ عِنْدَهُ وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِ عَقْدٍ فَمَضَى الْأَجَلَ فَفَرَقْنَا اثْنَا عَشَرَ رَجُلًا، مَعَ كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ أَنَا، اللَّهُ أَعْلَمُ كَمْ مَعَ كُلِّ رَجُلٍ فَأَكَلُوا مِنْهَا أَجْمَعُونَ، أَوْ كَمَا قَالَ

1332. AbdurRahman İbn Əbu Bəkr ﷺ demişdir: “Suffə¹⁰⁹ əhli kasıb adamlar idi. (Odur ki,) Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kimin iki nəfərlik yeməyi varsa, qoy üçüncü bir adamı da (yeməyə) dəvət etsin, əgər dörd nəfərlikdirsə, beşincisini və ya altıncısını da (yeməyə çağırınsın).” Əbu Bəkr ﷺ üç nəfəri, Peyğəmbər ﷺ isə on nəfəri (evinə) apardı. Mən, anam və atam (bir evdə yaşayırdıq). (Hədisin ravisi demişdir ki, mən AbdurRahmanın:) “Arvadım və Əbu Bəkrə qulluq edən xidmətçim də” deyib-demədiyini xatırlamıram. (AbdurRahman): “Əbu Bəkr Peyğəmbərin ﷺ yanında axşam yeməyini yedi, sonra da işa namazını qılana qədər gözlədi. Daha sonra geri qayıdıb Peyğəmbər ﷺ axşam yeməyini yeyənə qədər orada qaldı və gecənin bir hissəsi keçdikdən sonra evinə gəldi. Arvadı ondan soruşdu: “Qonaqlarının yanına gəlməyə sənə nə mane oldu?” O dedi: “Olmaya, onlara şam yeməyi verməmişəm?” Arvadı dedi: “Onlar sən gələndək (yemək) istəmədilər, qabaqlarına yemək qoyuldu, lakin imtina etdilər.”(Abdur-Rəhman) deyir ki: “Mən (atamın qorxusundan) qaçıb gizləndim.” Atam isə: “Ay həşərat!” deyə qışqırıb (məni) danladı. (Yemək süfrəyə gətirildikdən sonra) dedi: “Yeyin, onsuz da canınıza sinməyəcək! Vallahi, mən o yeməkdən yeməyəcəyəm!”(AbdurRahman) deyir ki: “Allaha and olsun ki, biz (hər dəfə) bir loxma götürdükcə altından (yemək) daha da artırdı. Nəhayət, hamı yeyib doydu və yemək əvvəlkindən daha çox oldu. Əbu Bəkr ﷺ yeməyə baxıb onun olduğu kimi qaldığını və ya daha da artdığını görəndə arvadına dedi: “Ey Firas oğullarının bacısı, bu nədir?” Qadın dedi: “Gözün aydın! İndi yemək əvvəlkindən üç dəfə artıq olmuşdur!” Beləliklə, Əbu Bəkr ﷺ də o yeməkdən yedi və (yeməyə toxunmayacağına dair) and içməsinə qəsd edərək: “Bu, şeytanın işidir” dedi. O, yeməkdən bir loxma da yedikdən sonra onu Peyğəmbərin ﷺ yanına apardı və yemək səhərə qədər onun yanında qaldı. (O vaxta qədər) bizimlə bir qəbilə arasında saziş bağlanmışdı ki, artıq onun müddəti bitmişdi. Biz (bu qəbilədən) on iki nəfər seçdik; (onlardan) hər birinin yanında Allaha məlum olan sayda adamlar var idi, onların hamısı bu xörəkdən yedi” və ya buna bənzər bir söz dedi. (Buxari 602, Muslim 5486, 2057/176)

فضيلة المواسة في الطعام القليل، وأن طعام الاثنين يكفي الثلاثة، ونحو ذلك

Az Yeməklə Kömək Etməyin Fəziləti, İki Nəfərlik Yeməyin Üç Nəfərə Çatacağı Və Buna Bənzər Şeylər

¹⁰⁹ *Suffə* – Peyğəmbər ﷺ məscidinin içində, üstü talvarla örtülmüş bir yerdir. Mədinədə ev-eşiyi və mal-mülkü olmayan əshabələr burada qalırdılar. Bu səbəbdən də onlara süffə əhli deyirdilər.

حدیثُ اَبی هُرَیْرَةَ رضی اللهُ عنه، أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: طَعَامُ الْاِثْنَيْنِ كَافِي الثَّلَاثَةِ، وَطَعَامُ الثَّلَاثَةِ كَافِي الْاَرْبَعَةِ

1333. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İki nəfərin yeməyi üç nəfərə bəs edər, üç nəfərin yeməyi də dörd nəfərə bəs edər.” (Buxari 5392, Muslim 5488, 2058/178)

المؤمن يأكل في معي واحد، والكافر يأكل في سبعة أمعاء

Mömin Bir Qarına (Doydurmaq Üçün) Yemək Yeyir, Kafir İsə Yeddi Qarına Yemək Yeyir

حدیثُ اِبْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَأْكُلُ فِي مَعِيَ وَاحِدٍ، وَإِنَّ الْكَافِرَ أَوْ الْمُنَافِقَ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ

1334. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ buyurdu: “Mömin bir qarına yemək yeyir, kafir və ya münafiq isə yeddi qarına.” (Buxari 5394, Muslim 5496, 2061/184)

حدیثُ اَبی هُرَیْرَةَ، أَنَّ رَجُلًا كَانَ يَأْكُلُ أَكْثَرَ كَثِيرًا، فَأَسْلَمَ فَكَانَ يَأْكُلُ أَكْثَلَ قَلِيلًا؛ فَذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَأْكُلُ فِي مَعِيَ وَاحِدٍ، وَالْكَافِرَ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ

1335. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər çox yemək yeyirdi. Müsəlman olduqdan sonra az yemək yeməyə başladı. Bu adamın halı Rəsulullahə zikr olundu. Peyğəmbər: “Mömin bir mädəni doldurmaq üçün yemək yeyər, kafir isə yeddi mädəni doldurmaq üçün yeyər”. (Buxari, 5397, Muslim 5493, 2060/182)

لا يعيب الطعام

Yeməyi Pisləməmək

حدیثُ اَبی هُرَیْرَةَ رضی اللهُ عنه، قَالَ: مَا عَابَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا قَطُّ، إِذَا اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ، وَإِلَّا تَرَكَهُ

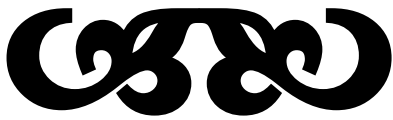
1336. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ heç vaxt heç bir yeməyi pisləməzdi. Yemək xoşuna gəldikdə onu yeyər, əks halda isə onu tərək edər.” (Buxari 3563, Muslim 5501, 2064/187)

كتاب اللباس والزينة

Libas Və Zinət

Kitabı

تحریم استعمال أواني الذهب والفضة، في الشرب وغيره، على الرجال والنساء

Su İçmək Və Digə Hallarda Qızıl Və Gümüş Qablardan İstifadə Etməyin Kişi Və Qadınlara Haram Olması

حدیث أم سلمة، زوج النبي صلى الله عليه وسلم، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: الذي يشرب في إناء الفضة إنما يجر جُرُّ في بطنه نار جهنم

1337. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Ummu Sələmə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gümüş qabda su içən kimsələr, əslində, qarnına Cəhənnəm odu doldurur (və ya Qiyamət günü Cəhənnəm odu onun qarnında guruldayacaqdır).” (Buxari 5634, Muslim 5506, 2065/1)

تحریم استعمال إناء الذهب والفضة على الرجال والنساء، وخاتم الذهب والحرير على الرجل وإباحته للنساء، وإباحة العلم ونحوه على الرجل ما لم يزد على أربع أصابع

Kişi Və Qadınlara Qızıl, Gümüş Qablardan İstifadə Etməyin Haram, Kişinin Qızıl Üzük İlə İpək İstifadə Etməsinin Haram, Qadınlara İcazəli Olması, Dörd Barmaqdan Artıq Olmamaq Şərtilə Naxışlı Və Bənzərinin Kişilərə mübah Olması

حدیث البراء رضي الله عنه، قال: أمرنا رسول الله صلى الله عليه وسلم، بسبع ونهانا عن سبع: أمرنا بعبادة المريضة، وأتباع الجنائز، وتشميت العاطس، وإجابة الداعي، وإفشاء السلام، ونصر المظلوم، وإبرار المفسم؛ ونهانا عن خواتيم الذهب، وعن الشرب في الفضة، أو قال: آنية الفضة، وعن المياثر والقسبي، وعن لبس الحرير والديباج والإستبرق

1338. Bəra İbn Azib رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bizlərə yeddi şeyi etməyi əmr etdi və yeddi şeydən bizləri nəhy etdi. Bizlərə xəstə ziyarəti etməyi, cənazə arxasından getməyi, asqırana dua etməyi, dəvətə icabət etməyi, salamu yaymağı, məzluma yardım etməy, and içənin andını qəbul etməyi əmr etdi. Qadağan etdi – qızıl taxmaqdan, gümüş qablarda içməkdən və ya istifadə etməkdən, əl-Məyasiri (Əcəmlərin ipəkdən düzəlttikləri yastıq), əl-Qissiyi (Misir və Şamdan gətirilən naxışlı paltar) ipək geyməyi, qalın ipək və dibəc geyməyi qadağan etdi”. (Buxari 5635, Muslim 5510, 2066/3)

حديث حَدِيثُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، أَنَّهُمْ كَانُوا عِنْدَ حَدِيثَةٍ، فَاسْتَسْقَى، فَسَقَاهُ مَجُوسِيٌّ فَلَمَّا وَضَعَ الْقَدْحَ فِي يَدِهِ رَمَاهُ بِهِ، وَقَالَ: لَوْلَا أَنِّي نَهَيْتُهُ غَيْرَ مَرَّةٍ وَلَا مَرَّتَيْنِ كَأَنَّهُ يَقُولُ لَمْ أَفْعَلْ هَذَا وَلَكِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَلَا الدَّبِيحَ وَلَا تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَلَا تَأْكُلُوا فِي صَحَافِهَا، فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَنَا فِي الْآخِرَةِ

1339. Huzeyfə ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitmişəm: “İpək və zərxara geyinməyin, qızıl və gümüş qablarda su içməyin, belə qablarda yemək də yeməyin. Çünki bütün bunlar onlara dünyada, sizə isə axirətdə nəsib olacaq.” (Buxari 5426, Muslim 5521, 2067/5)

حديث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَأَى حُلَّةَ سِيرَاءٍ عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ اشْتَرَيْتَ هَذِهِ فَلَبَسْتَهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلِلْوَفْدِ إِذَا قَدِمُوا عَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا يَلْبَسُ هَذِهِ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ ثُمَّ جَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِنْهَا حُلٌّ فَأَعْطَى عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مِنْهَا حُلَّةً فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَسَوْنِيَّيْهَا، وَقَدْ قُلْتَ فِي حُلَّةِ عَطَارِدٍ مَا قُلْتَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّي لَمْ أَكْسُكَهَا لِتَلْبَسَهَا فَكَسَاهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَخَا لَهُ بِمَكَّةَ، مُشْرِكًا

1340. (Bir dəfə) Ömər İbn Xattab ﷺ məscidin qapısının yanında (satılan) ipək paltarı görüb dedi: “Ey Allahın elçisi! Yaxşı olar ki, bu paltarı alasan və onu həm cümə günləri, həm də yanına nümayəndələr gələndə geyəsən”. Peyğəmbər: “Bu paltarı axirətdə heç bir payı olmayan kimsə geyər!” Sonralar Peyğəmbərə ﷺ belə ipək paltarlar gətirildilər və o, bunlardan birini Ömər ibn Xattaba verdi. Ömər: “Ey Allahın elçisi! Sən mənə bu paltarı verdin, halbuki özün Utaridin (gətirdiyi) paltarlar haqqında dediyini demişdin!”. Peyğəmbər: “Mən bunu sənə ona görə vermədim ki, sən onu geyəsən.” Belə olduqda, Ömər İbn Xattab ﷺ onu Məkkədə yaşayan müşrik qardaşına verdi. (Buxari 886, Muslim 5522, 2068/6)

حديث عُمَرَ عَنْ أَبِي عَثْمَانَ التَّهْلَبِيِّ، قَالَ: أَتَانَا كِتَابُ عُمَرَ مَعَ عُنْتَبَةَ بْنِ فَرْقَدٍ، بِأَذْرِيحَانَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، نَهَى عَنِ الْحَرِيرِ إِلَّا هَكَذَا؛ وَأَشَارَ بِإِصْبَعَيْهِ اللَّتَيْنِ تَلْيَانِ الْإِبْهَامِ، قَالَ: فِيمَا عَلِمْنَا، أَنَّهُ يَعْنِي الْأَعْلَامَ

1341. Əbu Osman ən-Nəhdi ﷺ demişdir: “(Bir zaman) biz Utbə İbn Fərqədlə birlikdə Azərbaycanda ikən Ömərin ﷺ məktubu bizə yetişdi. (Ömər) işarə barmağı ilə orta barmağını birləşdirərək: “Bu istisna olmaqla¹¹⁰ Peyğəmbər ﷺ ipək geyinməyi qadağan etmişdir” deyə buyurdu.” O, (bununla) parçanın üzərində olan zolaqları qəsd edirdi.” (Buxari 5828, Muslim 5536, 2069/14)

¹¹⁰ Ömərin ﷺ dediyinə görə paltarın üstündə iki barmaq yoğunluğunda ipək zolaq olarsa, həmin paltarı geyinmək olar.

حدیث علی رضی اللہ عنہ، قَالَ: أَهْدَى إِلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حُلَّةَ سَبْرَاءَ فَلَبِسْتُهَا، فَرَأَيْتُ الْعُضْبَ فِي وَجْهِهِ، فَشَفَقْتُهَا بَيْنَ نِسَائِي

1342. Əli ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ mənə ipəkdən olan miləmil parçadan tikilmiş bir paltar hədiyyə etdi və mən də onu əynimə geyindim. Lakin sonra onun qəzəbləndiyini gördüm və paltarı iki yerə bölüb qadınlarıma verdim.” (Buxari 2614, 5366, 5840, Muslim 5544, 2071/19)

حدیث أنس بن مالك، عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ لَبَسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا فَلَنْ يَلْبَسَهُ فِي الْآخِرَةِ

1343. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim dünyada xalis ipək geyinərsə axirətdə onu əsla geyinməz”. (Buxari 5832, Muslim 5546, 2073/21)

حدیث عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: أُهْدِيَ إِلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فُرُجَ حَرِيرٍ، فَلَبِسْتُهُ فَصَلَّى فِيهِ، ثُمَّ انْصَرَفَ فَتَزَعَّعَهُ تَزَعًّا شَدِيدًا كَأَنَّكَارَهُ لَهُ وَقَالَ: لَا يَنْبَغِي هَذَا لِلْمُتَّقِينَ

1344. Uqbə İbn Amir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərə ﷺ arxasında kəsik olan ipək paltar hədiyyə etmişdilər. O, bu paltarı geyib onda namaz qıldı və (namazı) bitirdikdən sonra nifrət etdiyi bir şey kimi onu tez əynindən çıxarıb dedi: “Allahdan qorxanlara bunu (geymək) yaraşmaz.” (Buxari 375, 5801, Muslim 5548, 2075/23)

إِبَاحَةُ لِبَسِ الْحَرِيرِ لِلرَّجُلِ إِذَا كَانَ بِهِ حِكْمَةٌ أَوْ نَحْوَهَا

Kişilərdə Qaşınma Və Bənzəri Xəstəlik Olduğu Zaman İpək Geyinməyin Mübah Olması

حدیث أنس، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، رَخَّصَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَالزُّبَيْرِ فِي قَمِيصٍ مِنْ حَرِيرٍ، مِنْ حِكْمَةٍ كَانَتْ بَيْنَهُمَا

1345. Ənəs ﷺ demişdir: “AbdurRahman İbn Auf və Zubeyr İbn Ənvamın bədəninə gicişmə düşdüyündən Peyğəmbər ﷺ onlara ipək köynək geyinməyə rüsxət vermişdir.” (Buxari 2919, Muslim 5550, 2076/24)

فَضْلُ لِبَاسِ ثِيَابِ الْحَبْرَةِ

Hibər Libasını Geyinməyin Fəziləti

حدیث انسٍ عن قتادة، قال: قلتُ له: أيُّ الثيابِ كانَ أحبَّ إلى النَّبيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: الجبيرةُ

1346. Qatadə ﷺ deyir ki, Ənəsdən ﷺ soruşdum: “Peyğəmbərin ﷺ ən çox sevdiyi geyim hansı idi?”. O: “Hibərə (Üzərində qırmızı və ya yaşıl zolaqlar olan Yəmən bürüncəyidir) idi”. (Buxari 5812, Muslim 5561, 2079/32)

التواضع في اللباس والاقتصار على الغليظ منه، واليسير من اللباس والفراش وغيرهما، وجواز لبس الثوب الشعر وما فيه من أعلام

Libasda Təvəzökarlıq, Libasın Qalını Və Ucuzuyla Kifayətlənmək, Yun Və Naxışlı Libas Geyinməyin İcazəli Olması

حدیث عائشة عن أبي بردة، قال: أخرجتُ إنيثنا عائشة كساءً وإزاراً غليظاً؛ فقالت: قبضَ روحُ النَّبيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ في هذين

1347. Əbu Burdə ﷺ deyir ki, Aişə رضي الله عنها bizə bir qısa və bir də kobur bir izar göstərdi və dedi: “Peyğəmbər ﷺ ruhunu bu ikisi içində çıxartdı”. (Buxari 5818, Muslim 5564, 2080/35)

جواز اتخاذ الأقماع

Döşəkçə Götürməyin İcazəli Olması

حدیث جابر رضي الله عنه، قال: قال النَّبيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هلْ لَكُمْ مِنْ أقماعٍ قلتُ: وأنتي يكون لنا الأقماعُ قال: أما إنَّه سيكونُ لَكُمْ الأقماعُ فأنا أقولُ لها (يعني امرأتها) أخري عني أقماعك فتقول: ألم يقل النَّبيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إنها ستكونُ لَكُمْ الأقماعُ فأدعها

1348. Cabir ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ (məndən) soruşdu: “Sizdə xalça varmı?” Dedim: “Bizim haradan xalçamız ola bilər?” O buyurdu: “Tezliklə sizin xalçalarınız olacaq!” (Zamanı yetişdikdə) mən zövcəmə dedim: “Yığışdır bu xalçaları mənim gözümün qabağından.” Zövcəm: “Məgər Peyğəmbər ﷺ (bizə): “Tezliklə sizin xalçalarınız olacaq!” deyə xəbər verməmişdirmi?” Bundan sonra mən onu sərbəst buraxdım.” (Buxari 3631, Muslim 5571, 2083/40)

تحريم جر الثوب خيلاء، وبيان حد ما يجوز إرخاؤه إليه وما يستحب

Təkəbbürlükdən Paltarın Ətəklərini Yerlə Sürükləməyin Haram Olması, Paltarın Ətəklərinin Nə Qədər Qısaltmağın Həddinin Müstəhəb Olması

حديث ابن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَنْظُرُ اللهُ إِلَى مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خِيَلَاءَ

1349. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Libasının ətəklərini yerlə sürükləyən kimsəyə Allah (Qiyamət günü) baxmaz”. (Buxari 5783, Muslim 5574, 2085/42)

حديث أبي هريرة، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَنْظُرُ اللهُ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِلَى مَنْ جَرَّ إِزَارَهُ بَطْرًا

1350. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah təkəbbürlükdən dolayı izarını yerlə sürükləyən kimsəyə Qiyamət günü baxmaz”. (Buxari 5788, Muslim 5584, 2087/48)

تحريم التبخر في المشي مع إعجابه بئيا به

Paltarı Təkəbbürlüklə Geyinməklə Bərabər Yekəxana-Yekəxana Yeriməyin Haram Olması

حديث أبي هريرة، قَالَ: قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي فِي حُلَّةٍ تُعْجِبُهُ نَفْسُهُ، مُرَجِّلٌ جُمَّتَهُ، إِذْ خَسَفَ اللهُ بِهِ، فَهُوَ يَتَجَلَّجَلُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

1351. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Əbul Qasim Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Vaxtilə bir adam nəfsinin də xoşuna gələn bir paltar geyinmiş (saçını daramış və yekəxana-yekəxana) yeriyərkən Allah yerə əmr etdi onu dibinə keçirdi. Qiyamət gününə qədər yerin dibinə getməyə davam etməkdədir”. (Buxari 5789, Muslim 5588, 2088/50)

في طرح خاتم الذهب

Kişilərin Qızıl Üzük Taxmaqlarının Haram Olması

حدیث اَبی ہریرۃ رضی اللہ عنہ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ نَهَى عَنْ خَاتَمِ الذَّهَبِ

1352. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ qızıl üzük taxmaqdan qadağan etdi". (Buxari 5864, Muslim 5591, 2089/51)

حدیث ابن عمر، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، اصْطَنَعَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ، وَكَانَ يَلْبَسُهُ، فَيَجْعَلُ فَصَّهُ فِي بَاطِنِ كَفِّهِ فَصَنَعَ النَّاسُ ثُمَّ إِنَّهُ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَفَزَعَهُ، فَقَالَ: إِنِّي كُنْتُ أَلْبَسُ هَذَا الْخَاتَمَ وَأَجْعَلُ فَصَّهُ مِنْ دَاخِلِ فَرْصِي بِهِ ثُمَّ قَالَ: وَاللَّهِ لَا أَلْبَسُهُ أَبَدًا فَتَبَدَّ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ

1353. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ qızıldan bir üzük düzəltmişdir. Geyindiği zaman daşını ovcunun içinə çevirirdi. Cəmaatda baxaraq belə bir üzük düzəldilər. Sonra minbərin üzərinə oturaraq üzüyü çıxarmış və: "Mən bu üzüyü geyinir və daşını da içəriyə çevirirəm" deyib üzünü çıxarıb atdı. Sonra: "Vallahı əbədiyyən geyinməyəm" buyurdu. İnsanlarda ondan sonra çıxarıb atdılar". (Buxari 6651, Muslim 5594, 2091/53)

لبس النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمًا مِنْ وَرَقٍ نَقَشَهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَلَبِسَ الْخُلَفَاءُ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ

Peyğəmbərin ﷺ Yazısı: "Muhəmməd Rəsulullah" Olan Gümüş Bir Üzük Taxması Və Ondan Sonra Xəlifələrində Bu Üzüyü Taxmaları

حدیث ابن عمر، قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، خَاتَمًا مِنْ وَرَقٍ، وَكَانَ فِي يَدِهِ، ثُمَّ كَانَ، بَعْدُ، فِي يَدِ أَبِي بَكْرٍ، ثُمَّ كَانَ، بَعْدُ، فِي يَدِ عُمَرَ، ثُمَّ كَانَ، بَعْدُ، فِي يَدِ عُثْمَانَ، حَتَّى وَقَعَ، بَعْدُ، فِي يَدِ أَبِي بَكْرٍ (مُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ)

1354. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ gümüşdən bir möhür üzüyü vardı. Onun əlində (barmağında) idi. Sonra onun vəfatından sonra Əbu Bəkrin ﷺ əlində oldu, sonra onun vəfatından sonra Ömərən ﷺ əlində oldu, sonra onun vəfatından sonra Osmanın ﷺ əlində oldu Əris quyusuna düşənə qədər. Bu üzüyün üzərində (Muhəmmədən Rəsulullah) yazılmışdır". (Buxari 5873, Muslim 5597, 5598, 20)

حدیث أنس رضي الله عنه، قَالَ: صَنَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، خَاتَمًا، قَالَ: إِنَّا أَخَذْنَا خَاتَمًا، وَنَقَشْنَا فِيهِ نَقْشًا فَلَا يَنْقُشُ عَلَيْهِ أَحَدٌ قَالَ: فَإِنِّي لَأَرَى بَرِيقَهُ فِي خَنْصَرِهِ

1355. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir möhür üzük düzəltirdi və üzərinə də naxış (Muhəmmədən Rəsulullah) yazdırdı. (Bundan

sonra insanlar da bu cür üzük düzəldilər) Artıq heç kimsə bu yazını üzük üzərinə naxş etdirməsin” buyurdu. Ənəs: “Bu üzüyün Peyğəmbərin ﷺ kiçik barmağında iz qoymuş bəyazlığı hələ də gözlərim önündədir”. (Buxari 5874, Muslim 5599, 2092/55)

في اتخاذ النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خاتماً لما أراد أن يكتب إلى العجم

Peyğəmbərin ﷺ Əcəmlərə Məktub Yazmaq İstədiyi Vaxt Üzüyün Düzəldilməsi

حديث أنس بن مالك، قال: كَتَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كِتَابًا، أَوْ أَرَادَ أَنْ يَكْتُبَ، فَقِيلَ لَهُ: إِنَّهُمْ لَا يَفْرَعُونَ كِتَابًا إِلَّا مَخْتُومًا فَاتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ، نَقَشَهُ (مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِهِ فِي يَدِهِ

1356. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ məktub yazdırdı və ya yazdırmaq istədi. Ona: “O (hökmdarlar) möhürsüz məktubları oxumurlar” deyildi. Buna görə də o, üstündə: “Muhəmməd Rəsulullah” sözü həkk edilmiş gümüş üzük düzəltirdi. Bu üzüyün Peyğəmbərin ﷺ əlində iz qoymuş bəyazlığı hələ də gözlərim önündədir. (Buxari 65, Muslim 5602, 2092/57)

في طرح الخواتم

Üzüklərin Atılması

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، أنه رأى في يد رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، خاتماً من ورقٍ، يوماً واحداً ثم إن الناس اصطنعوا الخواتيم من ورقٍ ولبسوها فطرح رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خاتمه، فطرح الناس خواتيمهم

1357. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, bir gün Peyğəmbərin ﷺ barmağında gümüşdən olan bir möhür üzük gördü. Bundan sonra bunu görən insanlar özlərinə gümüşdən üzük düzəldib barmaqlarına taxdılar. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ barmağında olan möhür üzüyü çıxardıb atdı. İnsanlar da barmaqlarından üzükləri çıxarıb atdılar”. (Buxari 5868, Muslim 5604, 2093/59)

إذا انتعل فليبدأ باليمين وإذا خلع فليبدأ بالشمال

Sizdən Biriniz Ayaqqabılarını Geyindikdə Sağ Tayından, Çıxartdıqda İsə Sol Tayından Başlasın

حدیثِ اَبی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِذَا اتَّعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيَمِينِ، وَإِذَا نَزَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشَّمَالِ، لِيَتَكُنَّ الْيَمِينُ أَوْلَهُمَا تُنْعَلُ وَآخِرُهُمَا تُنْزَعُ

1358. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz ayaqqabılarını geyindikdə sağ tayından, çıxartdıqda isə sol tayından başlasın. Qoy geyinəndə sağ tayı, çıxaranda isə sol tayı birinci olsun.” (Buxari 5855, Muslim 5616, 2097/67)

حدیثِ اَبی هُرَیْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَمْشِي أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ لِيُحْفِيَهُمَا أَوْ لِيُنْعِلَهُمَا جَمِيعًا

1359. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz ayaqqabısının ancaq bir tayını geyib gəzməsin. Ya ikisini də çıxartsın, ya da ikisini də geyinsin.” (Buxari, 5856, Muslim 5617, 2097/68)

في إباحة الاستلقاء ووضع إحدى الرجلين على الأخرى

Bel Üstə Yatmağın Və Ayağı O, Biri Ayağın Üstünə Qoymağın Mübah Olması

حدیثِ عَبْدِ اللهِ بْنِ زَيْدٍ، أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مُسْتَلْقِيًا فِي الْمَسْجِدِ، وَأَضِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى

1360. Abdullah İbn Zeyd əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, o, Peyğəmbərin ﷺ arxası üstə uzanıb bir ayağını o biri ayağının üstünə qoyduğunu görmüşdüm. (Buxari 475, 6287, Muslim 5626, 2100/75)

النهي عن التزعفر للرجال

Kişilərin Zəfəran Sürtməkdən Qadağan Olması

حدیثِ أَنَسٍ، قَالَ: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنْ يَتَزَعَفَرَ الرَّجُلُ

1361. Ənəs ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ kişilərə zəfərandan ətir kimi istifadə etməyi qadağan etmişdir.” (Buxari 5846, Muslim 5629, 2101/77)

في مخالفة اليهود في الصبغ

Saçı Boyamaqda Yəhudilərə Müxalif Olmaq

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى لَا يَصْبُغُونَ، فَخَالَفَهُمْ

1362. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yəhudilər və xristianlar (ağ saçlarını) boyamazlar. Siz onlara müxalif olun!” (Buxari 3462, 5899, Muslim 5632, 2103/80)

لا تدخل الملائكة بيوتا فيه كلب ولا صورة

Surət Və İt Olan Evə Mələklər Girməz

حدیثُ أَبِي طَلْحَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا صُورَةٌ تَمَائِيلَ

1363. Əbu Təlhə ﷺ deyir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “İçində köpək və surət olan evə (rəhmət) mələkləri girməz”. (Buxari 3225, Muslim 5636, 5637, 2106/83)

حدیثُ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، أَنَّ زَيْدَ بْنَ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ، حَدَّثَهُ، وَمَعَ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عُمَيْدُ اللَّهِ الْخَوْلَانِيُّ، الَّذِي كَانَ فِي حَجْرٍ مَيْمُونَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَدَّثَهُمَا زَيْدُ بْنُ خَالِدٍ أَنَّ أَبَا طَلْحَةَ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ قَالَ بُسْرٌ: فَمَرَضَ زَيْدُ بْنُ خَالِدٍ، فَعُدْنَا لَهُ فَإِذَا نَحْنُ فِي بَيْتِهِ بَسْتَرٍ فِيهِ نِصَاوِيرٌ، فَقُلْتُ لِعُمَيْدِ اللَّهِ الْخَوْلَانِيِّ: أَلَمْ يُحَدِّثْنَا فِي النَّصَاوِيرِ فَقَالَ: إِنَّهُ قَالَ: إِلَّا رَقْمٌ فِي نُوْبٍ، أَلَا سَمِعْتَهُ قُلْتُ: لَا قَالَ: بَلَى، قَدْ ذَكَرَهُ

1364. Zeyd İbn Xalid əl-Cuhəni rəvayət etdi ki, Busra İbn Səidlə bərabər Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Meymunənin ﷺ himayəsində olan Ubeydullah Xəvləni var idi. Bu iksinə Zeyd İbn Xalid xəbər verdi ki, Ona da Əbu Təlhə xəbər verdi ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həqiqətən mələklər, içərisində şəkil olan evə girməzlər”. Busra deyir ki, (bu hədisi mənə danışdıqdan sonra) Zeyd xəstələndi. Biz də onu ziyarətə getmişdik. Evinə daxil olduqda üzərində şəkil olan bir neçə pərdə gördük. Mən, Ubeydullah Xəvləniyə: “Məgər Zeyd bundan əvvəl bizə şəkil haqda xəbər verməmişdi” dedim. Ubeydullah ona: “Sən onun bunu deyərəkən: “Yalnız paltardakı nişanələr müstəsna” deməsini eşitmədinmi? deyə cavab verdi”. Mən: “Eşitədim” dedim. O: “Heç şübhəsiz ki, o bunu zikr etmişdir” dedi. (Buxari 3226, Muslim 5640, 2106/86)

حديث عائشة رضي الله عنها، قالت: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِنْ سَفَرٍ، وَقَدْ سَتَرْتُ بِقِرَامٍ لِي، عَلَى سَهْوَةٍ لِي، فِيهَا تَمَائِيلٌ فَلَمَّا رَأَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، هَتَكَهُ، وَقَالَ: أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهُونَ بِخَلْقِ اللَّهِ، قَالَتْ: فَجَعَلْنَا وَسَادَةً أَوْ وَسَادَتَيْنِ

1365. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ səfərlərin birindən gəlmişdi. Mən də bir neçə surətlərlə olan pərdəni rəff üzərinə sərmişdim. Peyğəmbər ﷺ bunu gördükdə pərdəni çəkdi və çırd və: “Qiyamət günü insanların ən şiddətli əzaba düçar olanı Allahın yaratdığına bənzər şeylər yaratmağa çalışan kimsələrdir” deyərək buyurdu. Aişə: “Biz ondan yasdıq və ya iki yasdıq tıkdıq”. (Buxari 5954, Muslim 5650, 2107/92)

حديث عائشة، أم المؤمنين رضي الله عنها، أنها اشترت ثمرقة فيها تصاوير، فلما رآها رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قام على الباب فلم يدخله، فعرفت في وجهه الكراهية فقلت: يا رسول الله أتوب إلى الله وإلى رسوله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ماذا أذنبت فقال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ما بال هذه الثمرقة قلت: اشتريتها لك لتقعد عليها وتوسدها فقال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إن أصحاب هذه الصور يوم القيامة يُعذبون فيقال لهم أحيوا ما خلقتكم وقال: إن البيت الذي فيه الصور لا تدخله الملائكة

1366. (Bir dəfə) möminlərin anası Aişə رضي الله عنها şəkillərlə bəzədilmiş bir yastıq aldı. Peyğəmbər ﷺ yastığı gördükdə qapının ağzında dayandı və içəri girmədi. (Aişə) dedi: “Mən onun üzündən narazı olduğumu görüb dedim: “Ya Rəsulullah, mən Allaha və Onun Elçisinə tövbə edirəm. Mənim günahım nədir?”. Peyğəmbər: “Bu nə yastıqdır?!” Dedim: “Mən onu sənə üçün almışam ki, üstündə otursan, (yatanda da) başının altına qoyasan”. Peyğəmbər: “Bu rəsmləri çəkənlər Qiyamət günü əzaba düçar olacaqlar. Onlara deyiləcəkdir: “Yaratdıqlarınıza can verin (görək)!” Sonra da əlavə edib dedi: “İçində şəkil olan evə mələklər girməz!” (Buxari 2105, 5181, 5961, Muslim 5655, 2107/96)

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: إن الذين يصنعون هذه الصور يُعذبون يوم القيامة، يُقال لهم أحيوا ما خلقتكم

1367. Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bu rəsmləri çəkən kimsələr Qiyamət günü əzaba giriftar olacaqlar. Onlara deyiləcəkdir: “Yaratdıqlarınıza can verin (görək)!” (Buxari 5951, Muslim 5657, 2108/97)

حديث عبد الله بن مسعود، قال: سمعت النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول: إن أشدَّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللَّهِ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، الْمُصَوِّرُونَ

1368. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Mən vida həccində Peyğəmbərə ﷺ ihramda ikən və ihramdan çıxdıqdan sonra – bu əllərimlə zərirə vürmüşəm.” (Buxari 5950, Muslim 5659, 2109/98)

حديث ابن عباس عن سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ، إِذْ أَتَاهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبَّاسٍ إِنَّي إِنْسَانٌ إِنَّمَا مَعِيشَتِي مِنْ صَنْعَةِ يَدِي، وَإِنِّي أَصْنَعُ هَذِهِ التَّصَاوِيرَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: لَا أَحَدُّثُكَ إِلَّا مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ، سَمِعْتُهُ يَقُولُ: مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فَإِنَّ اللَّهَ مُعَذِّبُهُ حَتَّى يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ، وَلَيْسَ بِدَافِعٍ فِيهَا أَبَدًا فَرَبَا الرَّجُلُ رُبَّةً شَدِيدَةً، وَأَصْفَرَ وَجْهَهُ فَقَالَ: وَيْحَكَ إِنْ أَيْتَ إِلَّا أَنْ تَصْنَعَ، فَعَلَيْكَ بِهَذَا الشَّجَرِ، كُلُّ شَيْءٍ لَيْسَ فِيهِ رُوحٌ

1369. (Bir dəfə) bir nəfər İbn Abbasın رضي الله عنه yanına gəlib dedi: “Ey Əbu Abbas, mən insanam; mənim dolanışıgım əl işlərimdən çıxır; mən bu rəsmləri çəkirəm.” İbn Abbas: “Mən sənə ancaq Peyğəmbərdən ﷺ eşitdiyimi danışacağam. Mən onun belə dediyini eşitmişəm: “Kim (canlı məxluqların) rəsm çəkərsə, (o adam) həmin rəsmə ruh üfürənə qədər Allah ona əzab verər. O isə heç vaxt ona ruh üfürə bilməyəcək.” O adam dərindən ah çəkdi və (qorxudan) onun rəngi saraldı. İbn Abbas: “Ay biçərə! Çəkmək istəyirsənsə, ağac və başqa cansız şeylərin şəklini çək.” (Buxari 2225, Muslim 5662, 2110/99)

حديث أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، قَالَ: دَخَلْتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ دَارًا بِالْمَدِينَةِ، فَرَأَى أَعْلَاهَا مُصَوَّرًا يُصَوِّرُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي، فَلْيَخْلُقُوا حَبَّةً، وَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً ثُمَّ دَعَا بَتُورَ مِنْ مَاءٍ فَعَسَلَ يَدَيْهِ حَتَّى بَلَغَ إِبْطَهُ فَقُلْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَشَيْءٌ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مُنْتَهَى الْحَلِيَّةِ.

1370. Əbu Hureyra رضي الله عنه demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Qüdrətli və əzəmətli Allah buyurmuşdur: “Mənim yaratdığım kimi yaratmağa çalışan kimsədən daha zalım kim ola bilər?! (Bacarırlarsa,) qoy bir dən yaratsınlar, yaxud bir qarışqa yaratsınlar!”. Digər rəvayətdə: “...qoy bir arpa dənəsi yaratsınlar!” (Buxari, 5953, Muslim 5665, 2111/101)

كراهة قلادة الوتر في رقبة البعير

Dəvələrin Boynuna (Göz Dəyməsin Deyə) İpdən Boyunbağı Bağlamağın Qadağan Olması

حديث أَبِي بَشِيرٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ، وَالنَّاسُ فِي مَبِيتِهِمْ، فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، رَسُولًا أَنْ لَا يَبْعَثَنَّ فِي رِقَبَةِ بَعِيرٍ قِلَادَةً مِنْ وَتَرٍ أَوْ قِلَادَةً إِلَّا قَطِيعَتْ

1371. Əbu Bəşir əl-Ənsari ﷺ rəvayət etmişdir ki, (bir dəfə) o, Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə səfərdə olarkən və bu əsnada camaat yatmağa hazırlaşarkən Peyğəmbər ﷺ onların yanına bir elçi göndərdi (ki, onlara desin): “Heç bir dəvənin boynunda ipdən düzəldilmiş boyunbağı qalmasın və ya kəsilib atılmamış bir (dənə də olsun) boyunbağı qalmamalıdır.” (Buxari 3005, Muslim 5671, 2115/105)

جواز وشم الحيوان غير الآدمي في غير الوجه وندبه في نعم الزكاة والجزية

Heyvanın Üzündən Başqa Yerlərinə Damğa Vurmağın icazəli Olması, Zəkat Və Cizyə Dəvələrində Bunun Müstəhəb Olması

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: لَمَّا وَلَدَتْ أُمُّ سَلِيمٍ، قَالَتْ لِي: يَا أَنَسُ انظُرْ هَذَا الْغُلَامَ، فَلَا يُصَيِّبَنَّ شَيْئًا حَتَّى تَعْدُوَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يُحَنِّكُهُ فَعَدُوْتُ بِهِ فَإِذَا هُوَ فِي حَائِطٍ وَعَلَيْهِ خَمِيصَةٌ حَرِيثِيَّةٌ، وَهُوَ بِسِمِ الظَّهَرِ الَّذِي قَدِمَ عَلَيْهِ فِي الْفَتْحِ

1372. Ənəs İbn Məlik ﷺ deyir ki, anam Ummu Suleym qardaşım Abdullah İbn Əbu Təlhəni doğduqdan sonra mənə: “Ey Ənəs! Bu oğlana bax! Ona zərər vermədən Peyğəmbərin ﷺ yanına apar. Peyğəmbər ﷺ onun damağını (əzilmiş xurma) ilə ovuşdurur” dedi. Mən də uşağı Peyğəmbərin ﷺ yanına apardım. Peyğəmbər ﷺ xurmalıq içində idi. Üzərində Hureysiyyə adlanan yun libas vardı. O, Fəth günü ona gələn yük dəvələrini damğalamaqla məşğul idi”. (Buxari 5824, Muslim 5676, 2119/109)

كراهة القزع

Yarımqıq Saç Qırmağın (Bir Hissəsini Qırıb, Digər Hissəsini Tərk Etmək) Qadağan Olması

حدیث ابن عمر رضي الله عنهما، قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَنْهَى عَنِ الْقَزَعِ قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ قُلْتُ وَمَا الْقَزَعُ فَأَشَارَ لَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ قَالَ إِذَا حَلَقَ الصَّبِيُّ وَتَرَكَ هَاهُنَا شَعْرَةً وَهَاهُنَا وَهَاهُنَا

1373. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər: “Qaza etməyi qadağan etdi”. Ona: “Qaza nədir?” deyə soruşdular. Ravi Ubeydullah deyir ki, Nəfi: “Uşağın saçının bir qismini qırıb, digər hissəsini tərk etməkdir” dedi. (Buxari 5920, Muslim 5681, 2120/113)

النهي عن الجلوس في الطرقات وإعطاء الطريق حقه

Yollarda Oturmağın Qadağan Olması Və Yolun Haqqını Vermək

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ عَلَى الطَّرِيقَاتِ فَقَالُوا: مَا لَنَا بُدَّ إِنَّمَا هِيَ مَجَالِسُنَا نَتَحَدَّثُ فِيهَا قَالَ: فَإِذَا أُبَيِّتُمْ إِلَّا الْمَجَالِسَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهَا قَالُوا: وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ قَالَ: غَضُّ الْبَصَرِ، وَكَفُّ الْأَدَى، وَرَدُّ السَّلَامِ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ

1374. Əbu Səid əl-Xudri رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yollarda oturmayın!” (Əshabələr) dedilər: “Bizim orada oturmağımız labüddür. Biz oraya yığışib ancaq (işlərimiz barədə) söhbət edirik.” Peyğəmbər: “Əgər orada oturmağınız labüddürsə, onda yolun haqqını verin.” (Əshabələr): “Nədir yolun haqqı?” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Naməhrəmə baxmamaq, (heç kəsə) əziyyət verməmək, salamu almaq, yaxşı işləri əmr etmək və pis işlərdən çəkindirmək.” (Buxari, 2465, Muslim 5685, 2121/114)

حريم فعل الواصلة والمستوصلة والواشمة والمستوشمة والنامصة والتمنصة والمتفلجات والمغيرات خلق الله

Parik Taxan Və Taxdıran, Döymə (Nakolka) Döyən Və Döydürən, Üz Yolun Və Yolduran, Dilərini İncələdərək Allahın Yaradığını Dəyişən Qadınlara Etdiklərinin Haram Olması

حديث أسماء، قالت: سألت امرأة النبي صلى الله عليه وسلم، فقالت: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنَتِي أَصَابَتْهَا الْحَصْبَةُ فَأَمَرَكَ شَعْرُهَا، وَإِنِّي زَوَّجْتُهَا؛ أَفَأَصِلُ فِيهِ فَقَالَ: لَعَنَ اللَّهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمُوصِلَةَ

1375. Əsmə رəvayət edir ki, bir qadın Peyğəmbərdən soruşdu: “Ya Rəsulullah! Mənim qızım qızılca xəstəliyinə tutulmuşdu. Bu səbəblə də saçları dibindən tökülmüşdü. Mən onu ərə vermişəm. Onun saçı əvəzinə parik taxa bilərəmmi?”. Peyğəmbər: “Allah parik taxana və taxdırana da lənət etmişdir” deyə buyurdu. (Buxari 5941, Muslim 5687, 2122/115)

حديث عائشة، أن امرأة من الأنصار زوجت ابنتها، فتمعط شعر رأسها فجاءت إلى النبي صلى الله عليه وسلم، فذكرت ذلك له؛ فقالت: إن زوجها أمرني أن أصيل في شعرها، فقال: لا، إنه قد لعن الموصلات

1376. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Ənsardan bir qadın qızını ərə verdikdən sonra xəstələnir və bu xəstəlik nəticəsində saçları tökülür. Qızın yoldaşı onun üçün parik düzəltməyi qərara alır və bu haqda Peyğəmbərdən ﷺ soruşurlar. Peyğəmbər: “Xeyr, bu olmaz. (Allah) parik taxan qadınları lənətləmişdir” deyər buyurdu. (Buxari 5205, Muslim 5691, 2123/118)

حديث عبد الله بن مسعود قال: لعن الله الواثيمات، والموتئيمات، والمتنمصات والمتفلجات للحسن، والمعيرات خلق الله فبلغ ذلك امرأة من بني أسد، يقال لها أم يعقوب فجاءت، فقالت: إله بلعني أنك لعنت كيت وكيت فقال: وما لي لا ألعن من لعن رسول الله صلى الله عليه وسلم، ومن هو في كتاب الله فقالت: لقد قرأت ما بين اللوحين فما وجدت فيه ما تقول فقال: لئن كنت قرأته، لقد وجدت فيه أما قرأت (وما آتاكم الرسول فخذوه، وما نهاكم عنه فانتهوا) قالت: بلى قال: فإنه قد نهى عنه قالت: فإنني أرى أهلك يفعلونه قال: فادهي، فانظري فذهبت فنظرت، فلم تر من حاجتها شيئاً فقال: لو كانت كذلك ما جامعتنا

1377. İbn Məsud رضي الله عنه deyir ki: “Allah döymə (nakolka) döyən, döymə döydürən, qaşlarını aldıranlara, gözəllik üçün Uca Allahın xilqətini (Allahın verdiyi surəti) dəyişdirərək dişlərini hamarlandıraraq incələdən qadınlara lənət etmişdir. Bu sözlər Abdullahın evində olan Umm Yaqub kimi tanınan Əsəd övladlarından olan bir qadına çatdı. Abdullahın yanına gələrək belə dedi: «Mənə xəbər verildiyinə görə sən filan-filan sözləri demisən». Abdullah: «Peyğəmbərin lənət etdiyi və Uca Allahın Kitabında da (lənətlə) yad edilmiş kimsələri mən nəyə görə lənətləməməliyəm?». Qadın: «Məndə heç şübhə yoxdur ki, Qurani başdan axıra qədər oxumuşam və bilirəm. Sənin bu dediyini orada görməmişəm». Abdullah: «Əgər sən Qurani həqiqətən oxumuş olsaydın onu tapardın və: **Peyğəmbər sizə nə verir sə onu götürün, nəyi qadağan edirsə, ondan əl çəkin** buyurduğunu orada oxumamısanmı?». Qadın oxuduğunu təsdiq etdikdə, Abdullah dedi: «Peyğəmbərin ﷺ bu dediklərini qadağan etmişdir». Qadın: «Məncə sənin ailən də bunu edir» dedi. Abdullah: «Get, bax!» dedi. Qadın getdi, lakin dediyi kimi bir şey görmədi. O, qayıdaraq: «Xeyr, dediyim kimi bir şey görmədim, deyincə, Abdullah: “Əgər dediyin kimi olsaydı bizimlə birlikdə olmazdılar”. (Buxari 4886, Muslim 5695, 2125/120)

حديث معاوية بن أبي سفيان عن حميد ابن عبد الرحمن، أنه سمع معاوية بن أبي سفيان، عام حج، على المنبر، فتناول قصة من شعر، وكانت في يدي حرسى فقال: يا أهل المدينة أين علمأؤكم سمعت النبي صلى الله عليه وسلم، ينهى عن مثل هذو، ويقول: إنما هلكت بنو إسرائيل حين اتخذها نساؤهم

1378. Humeyd İbn AbdurRahman rəvayət edir ki, Muaviyə رضي الله عنه həcc etdiyi il, minbərdə ikən keşikçinin əlindən taxma saç (parik) alaraq dedi: «Ey Mədinə xalqı, alimləriniz haradadır? Mən Rəsulullahın ﷺ bu kimi şeyləri qadağan etdiyini və: «İsrail oğulları qadınları bu kimi şeyləri taxdıqdan sonra həlak oldular» deyər buyurdu (Buxari 3468, Muslim 5700, 2127/122)

النهي عن التزوير في اللباس وغيره والتشيع بما لم يعط

Libas Və S. Saxtakarlıq Etməyin Və Olmayan Bir Şeylə Özünü Doymuş Göstərməyin Qadağan Olması

حديث أسماء، أن امرأة قالت: يا رسول الله إن لي ضرّة، فهل عليّ جناح إن تشبعتُ من زوجي غير الذي يُعطيني فقال رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: المُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ كَأَلَيْسَ تَوْبِي زُورٌ

1379. Əsma رضي الله عنها rəvayət edir ki, (bir dəfə) biq qadın (Peyğəmbərə ﷺ) dedi: “Ya Rəsulullah, mənim günüm¹¹¹ vardır. Əgər mən ərimin mənə vermədiyi bir şeyi (guya) mənə verdiyini danışsam günah qazanarammı?”. Peyğəmbər: “Əslində, əldə etmədiyi bir şeyi əldə etdiyini bildirən kimsə iki ədəd böhtan libası¹¹² geymiş adama bənzəyir.” (Buxari 5219, Muslim 5705, 5706, 2130/127)

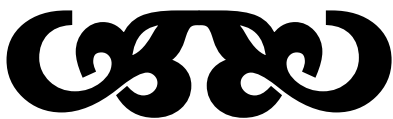
¹¹¹ Günü - birinci arvadın üstünə alınan ikinci, üçüncü və ya dördüncü arvad.

¹¹² Birisi bir başqasından borca iki qiymətli paltar alıb geyir ki, zahiri görünüşü ilə insanları aldadıb onları inandıra bilsin.

كتاب الآداب

Ədəb Kitabı

النهي عن التكني بأبي القاسم وبيان ما يستحب من الأسماء

Əbul Qasim Kunyəsini Götürməyin Qadağan Olması Və Müstəhəb Olan Adların Bəyanı

حديث أنس رضي الله عنه، قال: دَعَا رَجُلٌ بِالْبَيْعِ، يَا أبا الْقَاسِمِ فَأَلْتَفَتَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: لَمْ أَعْنِكَ قَالَ: سَمُوا بِاسْمِي وَلَا تُكْنُوا بِكُنْيَتِي

1380. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, bir nəfər Bəqidə səsləyərək: “Yə Əbul Qasim!” dedi. Peyğəmbər ﷺ ona tərəf çönüb baxdıqda o, dedi: “Mən səni qəsd etmirdim” dedi. Peyğəmbər: “Mənim adıyla ad qoyunuz, lakin kunyəmlə kunyələnməyin” deyə buyurdu. (Buxari 2121, 3537, Muslim 5715, 2133/6)

حديث جابر بن عبد الله الأنصاري، قال: وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنَّا غُلَامٌ، فَسَمَّاهُ الْقَاسِمَ فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ: لَا نَكْنِيكَ أبا الْقَاسِمِ، وَلَا نُنْعِمُكَ عَيْنًا فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وُلِدَ لِي غُلَامٌ، فَسَمَّيْتُهُ الْقَاسِمَ، فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ: لَا نَكْنِيكَ أبا الْقَاسِمِ، وَلَا نُنْعِمُكَ عَيْنًا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَحْسَنْتِ الْأَنْصَارُ، سَمُوا بِاسْمِي، وَلَا تُكْنُوا بِكُنْيَتِي، فَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ

1381. Cabir İbn Abdullah əl-Ənsari ؓ demişdir: “Bizlərdən birinin oğlu oldu və o, uşağa Qasim adını verdi. Ənsar (ona) dedi: “Biz səni Əbul Qasim deyib çağırmayacaq və sənə gözün aydın olsun da deməyəcəyik.” Onda həmin adam Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah, mənim oğlum oldu və mən ona Qasim adını verdim. Lakin Ənsar (məna) dedi ki: “Biz səni Əbul Qasim deyib çağırmayacaq və sənə gözün aydın olsun da deməyəcəyik.” Peyğəmbər: “Ənsar düz iş görmüşdür. (Özünüzə) mənim adımla qoya bilərsiniz, lakin kunyəmi qoymayın. Çünki Qasim ancaq mənam!””. (Buxari 3115, Muslim 5717, 2133/7)

حديث جابر رضي الله عنه، قال: وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنَّا غُلَامٌ، فَسَمَّاهُ الْقَاسِمَ، فقلنا: لَا نَكْنِيكَ أبا الْقَاسِمِ، وَلَا كَرَامَةَ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: سَمَّ ابْنُكَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ

1382. Cabir ؓ rəvayət edir ki, bizlərdən Ənsardan birinin oğlu olduğu zaman adını Qasim qpyardılar. Biz səni Əbul Qasim deyə çağırmadıq. Bu xəbər Peyğəmbərə ﷺ xəbər verildi. Peyğəmbər: “Sən oğluna AbdurRahman çağır” deyə buyurdu. (Buxari 6186, Muslim 5718, 2133)

حديث أبي هريرة، قال: قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَمُوا بِاسْمِي وَلَا تُكْنُوا بِكُنْيَتِي

1383. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Əbul Qasim ﷺ buyurdu: “Mənim ismimi övladlarınıza isim olaraq verin, lakin kunyəmlə kunyələnməyin”. (Buxari 6188, Muslim 5720, 2134/8)

استحباب تغيير الاسم القبيح إلى حسن وتغيير اسم برة إلى زينب وجويرية ونحوها

Pis Mənalı Adları Gözəl Adlarla Əvəz Etmək, Bərra İsmi Zeynəb, Cuveyriyə Və Bənzəri Adlarla Dəyişməyin Müstəhəb Olması

حديث أبي هريرة، أن زينبَ كانَ اسمَها برةً، فقيلَ تزكِّيَ نفسها فسمَّاهَا رسولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، زينبَ

1384. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Zeynəbin ﷺ adı Bərra idi. Ona: “Sən özünü təmizə çıxarırsan” deyildi, sonra Peyğəmbər ﷺ ona Zeynəb adını verdi. (Buxari 6192, Muslim 5731, 2141/17)

تحريم التسمي بملك الأملاك وبملك الملوك

Məlikul Əmlək, Məlikul Mulk Adları Taxmağın Haram Olması

حديث أبي هريرة، قال: قال رسولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أختعُ الأسماءَ عندَ اللهِ رجلٌ تسمي بملكِ الأملاكِ

1385. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah qatında ən alçaq isim Məlikul Əmlək ismi ilə (adlanan kimsədir)”. (Buxari 6206, Muslim 5735, 2143/21)

استحباب تحنيك المولود عند ولادته وحمله إلى صالح يحنكه وجواز تسميته يوم ولادته واستحباب

التسمية بعبد الله وإبراهيم وسائر أسماء الأنبياء عليهم السلام

Uşaq Doğulduğu Zaman Ağzına (Çeynənilmiş Xurma) Qoymaq Və Bunu Etmək Üçün Saleh Bir Kimsəyə Aparmağın Müstəhəb Olması, Doğulduğu Gün Adının Qoyulması, Abdullah, İbrahim Və S. Peyğəmbərlərin Adlarının Qoyulmasının Müstəhəb Olması

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه قال: كان ابنُ لأبي طلحة يشتكي، فخرج أبو طلحة، فقبض الصبي فلما رجع أبو طلحة، قال: ما فعل ابني قالت أم سليم: هو أسكن ما كان فقربت إليه العشاء، فتعشى، ثم أصاب منها فلما فرغ، قالت: وار الصبي فلما أصبح أبو طلحة أتى رسول الله صلى الله عليه وسلم، فأخبره فقال: أعرضتم الليلة قال: نعم قال: اللهم بارك لهما فولدت غلامًا قال لي أبو طلحة: احفظه حتى تأتي به النبي صلى الله عليه وسلم فأتي به النبي صلى الله عليه وسلم، وأرسلت معه بتمرات، فأخذ النبي صلى الله عليه وسلم فقال: أمعه شيء قالوا: نعم، ثم مررت فأخذها النبي صلى الله عليه وسلم، فمضعها، ثم أخذ من فيه، فجعلها في الصبي، وحنكه به، وسماه عبد الله

1386. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Əbu Təlhənin ﷺ oğlu xəstə idi. Əbu Talha ﷺ bir dəfə (səfərə) getdiyi vaxt oğlu vəfat etdi. O qayıtdıqda: “Uşaq nə etdi? Necədi?” deyə zövcəsindən xəbər aldı. Ummu Süleym: “Əvvəlkindən daha sakitdir! (yaşxıdır)” dedi və onun qabağına şam yeməyini qoydu. O, şam yeməyini yedikdən sonra qadınla yaxınlıq etdi. Bundan sonra qadın: “Uşağı dəfn edin!” dedi. Səhər açıldıqda isə Əbu Təlhə ﷺ Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldi. Ona bunu xəbər verdi. Peyğəmbər: “Bu gecə yaxınlıq etmişinizmi?” deyə buyurdu. O: “Bəli!” deyə cavab verdi. Peyğəmbər: “Allahım, onlara bərəkət ver!” deyə buyurdu. O bir oğlan uşağı doğdu. Əbu Təlhə ﷺ mənə onu Peyğəmbərin ﷺ yanına aparmağı istədi. Onu Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdim. Onunla birgə bir neçə quru xurma göndərdi. Peyğəmbər ﷺ onu götürdü və: “Onunla bərabər bir şey varmı?” deyə soruşdu. Onlar: “Bəli, quru xurma!” deyə cavab verdilər. Peyğəmbər ﷺ onu ağzında çeynədi və sonra çıxararaq uşağın ağzına qoydu. Onu təhnik etdi və adını Abdullah qoydu”. (Buxari 5470, Muslim 5737, 2144/23)

حديث أبي موسى رضي الله عنه، قال: وُلِدَ لي غُلامٌ، فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَمَّاهُ إِبْرَاهِيمَ، فَحَنَكُهُ بِتَمْرَةٍ وَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ وَدَفَعَهُ إِلَيَّ وَكَانَ أَكْبَرَ وَلَدِ أَبِي مُوسَى

1387. Əbu Musa ﷺ demişdir: “Mənim uşağım olduqda mən onu Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdim. Peyğəmbər ﷺ uşağa İbrahim adını verdi, xurmanı ağzında əzib körpənin ağzına qoydu, onun üçün xeyir-bərəkət dilədi və onu mənə qayıtdı.” (Bu uşaq) Əbu Musanın ﷺ yaşca ən böyük övladı idi. (Buxari 5467, 6198, Muslim 5739, 2145/24)

حديث أسماء رضي الله عنها، أنها حملت بعبد الله بن الزبير قالت: فخرجت وأنا ميم فأئيت المدينة، فنزلت بقاء، فولدته بقاء ثم أتيت به النبي صلى الله عليه وسلم، فوضعت في حجره ثم دعا بتمرٍ فمضعها، ثم نفل في فيه فكان أول شيء دخل جوفه ريق رسول الله صلى الله عليه وسلم ثم حنكه بتمرٍ، ثم دعا له وبرك عليه؛ وكان أول مولود ولد في الإسلام

1388. Əsma (Bint Əbu Bəkr) رضي الله عنها Abdullah İbn Zubeyrə رضي الله عنه hamilə olduğu vaxtı (xatırlayıb) demişdir: “Mən hamiləliyim son ayında (Məkkədən) çıxıb Mədinəyə gəldim və Qubada qonaq qaldım. Elə orada da övladımı dünyaya gətirdim. Sonra uşağı Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdim və onu Peyğəmbərin ﷺ qucağına qoydum. Peyğəmbər ﷺ bir xurma gətizdirdi, sonra onu ağzında əzdi və (bu əzməni) uşağın ağzına qoydu. Beləliklə də, bu körpənin mədəsinə gedən ilk şey, Peyğəmbərin ﷺ ağız suyu oldu. Sonra Peyğəmbər ﷺ xurma əziyini körpənin damağına sürtdü və onun üçün dua edib Allahdan xeyir-bərəkət dilədi. Beləcə o, İslamda (Mədinədə) doğulmuş ilk körpə oldu.” (Buxari 3909, 5469, Muslim 5741, 2146/26)

حديث سهل بن سعد قال: أتيت بالمنذر ابن أبي أسيد إلى النبي صلى الله عليه وسلم، حين ولد، فوضعه على فخذيه، وأبو أسيد جالس؛ فلها النبي صلى الله عليه وسلم بشيء بين يديه، فأمر أبو أسيد بانه فاحتمل من فخذ النبي صلى الله عليه وسلم، فاستفاق النبي صلى الله عليه وسلم، فقال: أين الصبي فقال أبو أسيد: قلبناه، يا رسول الله قال: ما اسمه قال: فلان قال: ولكن اسمه المنذر فسماه يومئذ المنذر

1389. Səhl İbn Sad رضي الله عنه rəvayət edir ki, Munzir İbn Useyd doğulduğu zaman onu Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdilər. Peyğəmbər onu qucağına götürdü. Əbu Useyd رضي الله عنه də yanında oturmuşdu. Peyğəmbər ﷺ önündə olan bir işlə məşğul oldu. Əbu Useydə رضي الله عنه oğlunu götürməyi əmr etdi və uşağı Peyğəmbərin ﷺ qucağından götürərək evə qayıtdılar. Peyğəmbər ﷺ özünə gəldikdə: “Uşaq haradadır?” deyə soruşdu. Əbu Useyd: “Onu evə apardıq, ey Allahın Elçisi” dedi. Peyğəmbər: “Onun adı nədir?” deyə soruşdu. O: “Filankəs, ey Allahın Elçisi!” deyə cavab verdikdə, Peyğəmbər: “Xeyr! Onun adı əl-Munzirdir!” deyə buyurdu və o gün adını Munzir qoydu. (Buxari 6191, Muslim 5745, 2149/29)

حديث أنس: قال: كان النبي صلى الله عليه وسلم، أحسن الناس خلقاً وكان لي أخ يقال له أبو عمير، وقال أجد فطيم وكان إذا جاء قال: يا أبا عمير، ما فعل النغير نعر كان يلعب به فربما حضر الصلاة وهو في بيتنا فيأمر بالبساط الذي تحته فيكنس ويضح ثم يقوم وتقوم خلفه فيصلي بنا.

1390. Ənəs İbn Malik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ insanların ən əxlaqlısı idi. Mənim bir qardaşım vardı, adı Əbu Umeyr idi (Ravi: “Zənnimcə o, belə dedi”) süddən yeni ayrılmışdı. Peyğəmbər ﷺ (Ummu Suleymın yanına) gəldiyi vaxt onu gördükdə, belə deyərdi: “Ey Əbu Umeyr, Nuğeyrə nə etdin?” deyə buyurdu. Nuğeyr qardaşımın oynadığı kiçik quş idi. Peyğəmbər ﷺ bizim evimizdə ikən namaz vaxtı gəldikdə həməən əmr edər ayaq altında olan xalça təmizlənər və üzərinə su səpilərdi. Sonra biz də arxasında dayanaraq O bizə namaz qılırdı”. (Buxari 6203, Muslim 5747, 2150/30)

İzn İstəmək

حدیثُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: كُنْتُ فِي مَجْلِسٍ مِنْ مَجَالِسِ الْأَنْصَارِ إِذْ جَاءَ أَبُو مُوسَى كَأَنَّهُ مَدْعُورٌ فَقَالَ: اسْتَأْذَنْتُ عَلَى عَمْرٍ ثَلَاثًا، فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي، فَرَجَعْتُ فَقَالَ: مَا مَنَعَكَ قُلْتَ: اسْتَأْذَنْتُ ثَلَاثًا فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي، فَرَجَعْتُ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا اسْتَأْذَنْ أَحَدُكُمْ ثَلَاثًا، فَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ فَلْيَرْجِعْ فَقَالَ: وَاللَّهِ لَتَقِيمَنَّ عَلَيْهِ بَيْتِي أَمِنْكُمْ أَحَدٌ سَمِعَهُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَبِي بْنُ كَعْبٍ: وَاللَّهِ لَا يُقُومُ مَعَكَ إِلَّا أَصْغَرُ الْقَوْمِ، فَكُنْتُ أَصْغَرَ الْقَوْمِ؛ فَفَقُمْتُ مَعَهُ فَأَخْبِرْتُ عَمْرًا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ذَلِكَ

1391. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, mən Ənsardan ibarət bir məclisdə idim. Bu an Əbu Musa ﷺ həyacan içərisində (sanki bir şeydən qorxmu) olaraq gəldi. (Ömər ﷺ məni çağırmışdı). Mən Ömərən ﷺ yanına girmək üçün üç dəfə izn istədim, mənə izn verilmədiyi üçün geri döndüm. Ömər: “Sən bizim yanımıza nə üçün gəlmədin?” dedi. Mən: “Sənin yanına girmək üçün üç dəfə izn istədim, izn verilmədiyi üçün geri döndüm” dedim. Çünki Peyğəmbər: “Sizdən biri üçün dəfə izn istədiyi zaman ona izn verilməzsə həməni geri dönsün” deyə buyurdu. Ömər: “Vallahı, bu hədisə görə dəlil gətirəcəksən” dedi. Sizlərdən kimsə bunu Peyğəmbərdən ﷺ eşidibmi?” dedim. Ubey İbn Kəb: “Vallahı səninlə bərabər qövmin ən kiçiyi belə bunu eşitmişdir” dedi və: “Mən qövmin ən kiçiyi idim. Əbu Musa ﷺ ilə bərabər qalxıb getdim və Ömərə ﷺ Peyğəmbərin ﷺ söylədiyini xəbər verdim”. (Buxari 6245, Muslim 5753, 2153/34)

كراهة قول المستأذن أنا إذا قيل من هذا

Kimdir O? Deyildiyi Zaman İzn İstəyənin: Mənəm – Deməsinin Bəyənilməməsi

حدیثُ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي دِينٍ كَانَ عَلَى أَبِي فَدَقَّقْتُ الْبَابَ فَقَالَ: مَنْ ذَا فَقُلْتُ: أَنَا فَقَالَ: أَنَا، أَنَا كَأَنَّهُ كَرِهَهَا

1392. Cabir ﷺ deyir ki, (bir dəfə) mən atamın borcuna dair (məsləhət almaq üçün) Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib qarını döydüm. O soruşdu: “Kimdir o?” Dedim: “Mənəm.” O, narazı qalmış halda: “Mənəm, mənəm!¹¹³” dedi.” (əBuxari 6250, Muslim 5763, 2155/39)

¹¹³ Qarını döyən adamdan onun kim olduğu soruşularsa, o, müəmmalı şəkildə cavab verməməli və kim olduğunu hökmən bildirməlidir.

تحريم النظر في بيت غيره

Başqasının Evinə Baxmağın Qadağan Ediləsi

حديث سهل بن سعد الساعدي، أن رجلاً أطلع في حجر في باب رسول الله صلى الله عليه وسلم، ومع رسول الله صلى الله عليه وسلم مدرى يحك به رأسه فلما رآه رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: لو أعلم أن تنتظرني لقطعته به في عينيك قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إنما جعل الإذن من قبل البصر

1393. Səhl İbn Səd ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbər qarısındakı dəlikdən içəri baxdı. Peyğəmbər ﷺ yanında başını daradığı darağı vardır. Peyğəmbər: «Əgər mənə baxdığını bilsəydim bunu gözünə soxardım (Başqa rəvayətdə: Bədəvi çubuğu gördükdə geri çəkilir. Peyğəmbər: «Əgər çəkilməseydin gözünü çıxardardım)». Peyğəmbər: “İzn istəmək yalnız gözə görə qanun edilmişdir” deyə buyurdu. (Buxari 6901, Muslim 5764, 2156/40)

حديث أنس بن مالك، أن رجلاً أطلع من بعض حجر النبي صلى الله عليه وسلم، فقام إليه النبي صلى الله عليه وسلم، بمشاقص، أو بمشاقص، فكأنه أنظر إليه يخيل الرجل ليطعنه

1394. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ çadırlarının birindən içəriyə uzanıb badı. Peyğəmbər ox kimi dəmirlə ona tərəf uzatdı. Ənəs: “Peyğəmbər ﷺ sanki o, adama batırmaq üçün onun görmədiyini tərəfdən yaxınlaşdı” dedi. (Buxari 6242, Muslim 5767, 2157/42)

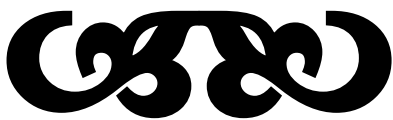
حديث أبي هريرة، أنه سمع رسول الله صلى الله عليه وسلم، يقول: لو أطلع في بيتك أحد ولم تأذن له، خذفته بحصاة ففقات عينه، ما كان عليك من جناح

1395. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Əgər bir adam sənin iznin olmadan sənin evinə boylansa, sən də daş atıb onun gözünü çıxartsan, (buna görə) sənə günah yazılmaz”. (Buxari 6888, Muslim 5769, 2158/44)

كتاب السلام

Salam Kitabı

يسلم الراكب على الماشي والقليل على الكثير

Minik Üstə Olan Kəs Piyadaya, Az Sayda Olan Toplum Çox Sayda Olanları Salamlayır

حديث أبي هريرة، قال: قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُسَلِّمُ الرَّاَكِبُ عَلَى الْمَاشِي، وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ، وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ

1396. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Minik üstə olan kəs piyadaya, piyada oturana və az sayda olan toplum çox sayda olanlara salam verməlidir.” (Buxari 6232, 6233, Muslim 5772, 2160/1)

من حق المسلم للمسلم رد السلام

Müsəlmanın Müsəlman Üzərində Olan Haqlarından Biri Də Salamı Qaytarmaqdır

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ: رُدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ

1397. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müsəlmanın digər müsəlman üzərində oln haqqı beşdir: “Salamını qaytarmaq, xəstələndiyi zaman ziyarət etmək, cənazəsində iştirak etmək, dəvətinə icabət etmək, asqıdığı zaman Yərhamukəllah – demək”. (Buxari 1240, Muslim 5776, 2162/4)

النهي عن ابتداء أهل الكتاب بالسلام وكيف يرد عليهم

Kitab Əhli Olan Kimsələrə İlk Olaraq Müsəlmanın Salam Verməsinin Qadağan Olması Və Onların Salamı Necə Alınır

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ، فَقُولُوا: وَعَلَيْكُمْ

1398. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kitab əhli sizə salam verdiyi zaman (ona qarşılıq olaraq) “Va Aleykum” deyin. (Buxari 6258, 6926, Muslim 5780, 2163/6)

حدیث عبد اللہ بن عمر رضی اللہ عنہما، أن رسول اللہ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ الْيَهُودُ فَإِنَّمَا يَقُولُ أَحَدُهُمْ: السَّلَامُ عَلَيْكَ فَقُلْ: وَعَلَيْكَ

1399. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yəhudilər sizə salam verdikləri zaman onlardan biri “*Əs-Səmu Aleykə*” deyərlər (ona qarşılıq olaraq) “*Va Aleykə*” deyin. (Buxari 6257, Muslim 5782, 2164/8)

حدیث عائشة رضي الله عنها، قَالَتْ: دَخَلَ رَهْطٌ مِنَ الْيَهُودِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: السَّلَامُ عَلَيْكَ فَفَهَّمْتُهُمَا، فَقُلْتُ: عَلَيْكُمُ السَّلَامُ وَاللَّعْنَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَهْلًا، يَا عَائِشَةُ فَإِنَّ اللَّهَ يُجِبُ الرَّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَقَدْ قُلْتُ: وَعَلَيْكُمْ

1400. Aişə رəvayət edir ki, (bir gün) Peyğəmbər ﷺ “Yəhudilərdən bir neçə insan Peyğəmbərə ﷺ salam verərək: “*Əs-Səmu Əleykum*” (sizə ölüm olsun) dedi. Aişə: “Mən bu sözlərin (nə mənə daşdığı) anladım. (Allahın) ölümü və lənəti üzərinizə olsun” dedi. Peyğəmbər: “Yavaş ol! Ey Aişə! Həqiqətən də Allah hər bir işdə mülayimliyi sevir” deyə buyurdu. Aişə: “Məgər onların dediklərini eşitmirsən?!”. O: “Bəli eşitdim və cavab olaraq: *Va aleykum* (sizə də) deyə cavab verdim”. (Başqa rəvayətdə: “Onların əleyhinə bizim duamız qəbul edilir, onların bizim əleyhimizə olan duası qəbul olmur”) (Buxari 6256, Muslim 5786, 2165/11)

استحباب السلام على الصبيان

Uşaqlara Salam Verməyin Müstəhəb Olması

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، أنه مرَّ على صبيّانٍ، فسَلَّمَ عليهِم وقال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يُفْعَلُهُ

1401. (Bir dəfə) Ənəs İbn Malik ﷺ (bir dəstə) uşağın yanından keçərkən onlara salam verdi və dedi: “Peyğəmbər ﷺ də belə edərdi.” (Buxari 6247, Muslim 5791, 2168/14)

إباحة الخروج للنساء لقضاء حاجة الإنسان

İnsanın Ehtiyacını Görmək Üçün Qadınların Çölə Çıxmalarının Mübah Olması

حديث عائشة، قالت: خرجت سودة بعدما ضرب الحجاب، لحاجتها؛ وكانت امرأة جسيمة لا تحفى على من يعرفها؛ فرأها عمر بن الخطاب، فقال: يا سودة أما والله ما تحفين علينا، فانظري كيف تخرجين قالت: فانكفأت راجعة ورسول الله صلى الله عليه وسلم، في بيتي، وإله ليتعشى، وفي يده عرق فدخلت، فقالت: يا رسول الله إني خرجت لبعض حاجتي، فقال لي عمر كذا وكذا قالت: فأوحى الله إلي ثم رفع عنه وإن العرق في يده، ما وضعه فقال: إنه قد أذن لكن أن تخرجن لحاجتك

1402. Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “Hicab ayəsi nazil olduqdan sonra (bir gün) Səudə ehtiyacı üzündən bayıra çıxdı. O, irigövdəli qadın olduğundan onu görən adam onu o saat tanıyardı. Ömər İbn Xəttab رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ onu görüb dedi: “Ey Səudə, vallahi, biz səni tanıdıq. Bayıra çıxanda bax gör necə çıxırsan.” Səudə geri qayıtdı. Həmin vaxt Peyğəmbər رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ mənim evimdə əlində sümüklü ət şam yeməyini yeyirdi. Səudə içəri daxil olub dedi: “Ya Rəsulullah! Mən ehtiyac üzündən bayıra çıxdım, lakin Ömər mənə belə-belə dedi.” (Aişə): “Elə bu vaxt Allah Peyğəmbərə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ vəhy nazil etdi. Vəhy tam nazil olduqda sümüklü ət hələ Peyğəmbərin رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ əlində idi, yerə qoymamışdı. Sonra Peyğəmbər رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ buyurdu: “Siz qadınlara ehtiyac üzündən bayıra çıxmağa izn verildi.” (Buxari 4795, Muslim 5796, 2170/17)

تحريم الخلوۃ بالأجنبية والدخول عليها

Naməhrəm Qadınla Tək Qalmağın Və Onun Yanına Girməyin Haram Olması

حديث عتبة بن عامر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: إياكم والدخول على النساء فقال رجل من الأنصار، يا رسول الله أفرايت الحموم قال: الحموم الموت

1403. Uqbə İbn Amir رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ buyurdu: “Nəbadə qadınların yanına girəsiniz!” Ənsardan biri dedi: “Ya Rəsulullah, qayın barədə nə deyə bilərsən?”. Peyğəmbər: “Qayın ölümdür”. (Buxari 5232, Muslim 5803, 2172/40)

بيان أنه يستحب لمن رُويَ خالياً بامرأة وكانت زوجة أو محرماً له أن يقول هذه فلانة ليدفع ظن السوء به

Bir Kimsə Bir Qadınla Görüldüyü Zaman O, Qadın Zövcəsi Və Ya Məhrəmi Olarsa, Sui Zənn Olsun Deyə: “Bu Qadın Filankəsdir – Deməyin Müstəhəb Olması

حديث صَفِيَّةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهَا جَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، تَزُورُهُ فِي اعْتِكَافِهِ، فِي الْمَسْجِدِ، فِي الْعَشْرِ الْأَوَّلِ مِنْ رَمَضَانَ فَتَحَدَّثَتْ عِنْدَهُ سَاعَةً، ثُمَّ قَامَتْ تَنْقَلِبُ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهَا يَقْلِبُهَا، حَتَّى إِذَا بَلَغَتْ بَابَ الْمَسْجِدِ، عِنْدَ بَابِ أُمِّ سَلَمَةَ، مَرَّ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَسَلَّمَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لَهُمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَى رَسُولِكُمَا، إِنَّمَا هِيَ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُصَيْنٍ فَقَالَا: سُبْحَانَ اللَّهِ، يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَبُرَ عَلَيْهِمَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الشَّيْطَانَ يُلْعُغُ مِنَ الْإِنْسَانِ مَبْلَغَ الدَّمِ، وَإِنِّي عَشِيْتُ أَنْ يَقْدِفَ فِي قُلُوبِكُمَا شَيْئًا

1404. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Səfiyyə رəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ ramazanın axır on günündə məsciddə etikaf edərkən ona baş çəkdi, onunla bir müddət söhbət etdikdən sonra çıxıb getmək istədikdə Peyğəmbər ﷺ ayağa qalxıb onu qarıyadək ötürdü. Nəhayət, məscidin qarısına – Ummu Sələmənin qarısının yanına çatdıqda ənsardan olan iki nəfər gəlib onların yanından keçdi və ona salam verdi. Peyğəmbər ﷺ onlara: “Dayanın, bu, Səfiyyə Bint Huyeydir!” dedi. Onlar: “Subhanəllah, ya Rəsulullah!” dedilər və bu söz onlara ağır gəldi. Onda Peyğəmbər ﷺ dedi: “Həqiqətən də, şeytan insanın bədəninə qan dövrən etdiyi kimi dövrən edir. Mən onun sizin qəlbinizə (pis) bir şey salacağından ehtiyat etdim.” (Buxari 2035, 3101, Muslim 5808, 2175/24)

من أتى مجلساً فوجد فرجة فجلس فيها، وإلا وراءهم

Bir Məscisə Gəlib Bir Yer Tapan Kimsənin Orada Oturması, Əksi Təqdirdə Cəmatın Arxasında Oturmağın Lazım Olması

حديث أبي واقد الليثي، أن رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَتِمَّا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ، وَالنَّاسُ مَعَهُ، إِذْ أَقْبَلَ ثَلَاثَةَ نَفَرٍ، فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَذَهَبَ وَاحِدٌ قَالَ: فَوَقَفَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَّا أَحَدُهُمَا فَرَأَى فُرْجَةَ فِي الْحَلْفَةِ، فَجَلَسَ فِيهَا وَأَمَّا الْآخَرُ فَجَلَسَ خَلْفَهُمْ وَأَمَّا الثَّالِثُ فَأَدْبَرَ ذَاهِبًا فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ النَّفَرِ الثَّلَاثَةِ أَمَّا أَحَدُهُمْ فَأَوَى إِلَى اللَّهِ فَأَوَاهُ اللَّهُ؛ وَأَمَّا الْآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللَّهُ مِنْهُ؛ وَأَمَّا الْآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ

1405. Əbu Vaqid əl-Leysi رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ camaatla birlikdə məsciddə oturarkən, (oraya) üç nəfər gəldi. İki Peyğəmbərə ﷺ tərəf yönəldi, biri isə çıxıb getdi. O iki nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanında dayandı. Onlardan birisi dövrə vurub oturmuş camaatın arasında boş yer görüb orada əyləşdi. O birisi də onların arxa tərəfində əyləşdi. Üçüncüsü isə üz çevirib getdi. Peyğəmbər ﷺ söhbətini bitirdikdən sonra dedi: “Bu üç nəfər barədə sizə xəbər verimmi? Onlardan biri Allaha sığındı, Allah da ona sığınacaq verdi. Digəri utandı, Allah da ondan utandı. Üçüncüsünə gəldikdə isə, o, üz döndərdi, Allah da ondan üz döndərdi.” (Buxari 66, 474, Muslim 5810, 2176/26)

تحريم إقامة الإنسان من موضعه المباح الذي سبق إليه

Bir İnsanı Əvvəlcədən Oturduğu Mubah Yerindən Qaldırmağın Haram Olması

حديث ابن عمر، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يُغَيِّمُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيهِ

1406. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir kişi digər birini məclisdə qaldıraraq onun yerində oturmasın”. “Ey iman gətirənlər! Sizə: “Məclislərdə yer verin!”– deyildikdə yer verin ki, Allah da sizə geniş yer versin. Habelə sizə: “Qalxın!”– deyildikdə qalxın ki, Allah da sizdən iman gətirənlərin və özlərinə elm verilmiş kimsələrin dərəcələrini ucaltsın. Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır”. (Buxari 6269, Muslim 5812, 2177/27)

منع المختل من الدخول على النساء الأجانب

Qadın Təbiətli Kimsənin Qadınların Yanına Girməsinin Qadağan Edilməsi

حديث أم سلمة رضي الله عنها، قالت: دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَعِنْدِي مُخَنَّثٌ، فَسَمِعَهُ يَقُولُ لِعَبْدِ اللهِ بْنِ أُمَيَّةَ: يَا عَبْدَ اللهِ أَرَأَيْتَ إِنْ فَتَحَ اللهُ عَلَيْكُمُ الطَّاغُفَ غَدًا، فَعَلَيْكَ بِابْنَةِ غَيْلَانَ، فَإِنَّهَا تَقِيلُ بِأَرْبَعٍ، وَتُدْبِرُ بِمِائَةِ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَدْخُلَنَّ هَؤُلَاءِ عَلَيْكُمْ

1407. Ummu Sələmə ﷺ demişdir: “(Bir dəfə Hit adlı) bir xonsa¹¹⁴ mənim yanımda ikən Peyğəmbər ﷺ içəri girdi və (bu xonsanın) Abdullah İbn Əbu Umeyyəyə (Ummu Sələmənin ﷺ qardaşı) belə dediyini eşitdi: “Ey Abdullah, əgər sabah Allah sizə Taifi fəth etməyi nəşib edərsə, sən Geylanın qızını ələ keçirməyə çalış. Çünki o, (qız o qədər toppuşdur ki,) ön tərəfindən (onun bədəninin) dörd qatı, arxa tərəfindən isə səkkiz qatı görünür.” (Bunu eşidəndə) Peyğəmbər ﷺ (Ummu Sələməyə) buyurdu: “Belələri sizin yanınıza gəlməməlidirlər.” (Buxari 4324, Muslim 5819, 2180/32)

جواز إرداف المرأة الأجنبية إذا أعتيت في الطريق

¹¹⁴ Xonsa - deyildikdə, ya özündə hər iki cinsin əlamətləri olan və qadına meyl salmayan arvadşifət kişi, ya da fəsiqlər tərəfindən axtalanmış kişi nəzərdə tutulur. “Avnul Məbud” 9/143.

Əcnəbi Bir Qadın Yolda Götürülmədiyi Zaman Onu Heyvanın Tərkinə Mindirməyin Caiz Olması

حديث أسماء بنت أبي بكر، قالت: تزوجتني الزبير، وما له في الأرض من مال ولا مملوك ولا شيء، غير ناضج وغير فرسه فكنت أعلف فرسه، وأستقي الماء، وأخرز عربه، وأعجن، ولم أكن أحسن أخبز وكان يحبز جارات لي من الأنصار، وكنت نسوة صديق وكنت أنقل التوى من أرض الزبير التي أقطعها رسول الله صلى الله عليه وسلم، على رأسي، وهي مني على ثلثي فرسخ فجمت يوماً والتوى على رأسي، فلقيت رسول الله صلى الله عليه وسلم، ومعه نفر من الأنصار فدعاني ثم قال: إني إني ليحلمي خلفه فاستحييت أن أسير مع الرجال، وذكرت الزبير وغيرته، وكان أعبر الناس فعرف رسول الله صلى الله عليه وسلم، أنني استحييت، فمضى فجمت الزبير، فقلت: لقيت رسول الله صلى الله عليه وسلم، وعلى رأسي التوى، ومعه نفر من أصحابه، فأناخ لأركب فاستحييت منه، وعرفت غيرتك فقال: والله لحملك التوى كان أشد علي من ركوبك معه قالت: حتى أرسل إلي أبو بكر، بعد ذلك، بخادم يكفيني سياسة الفرس، فكأتمما أعتقني

1408. Əsma Bint Əbu Bəkr ﷺ demişdir: “Zubeyr ﷺ mənimlə evlənərkən yer üzündə onun, – dəvəsi və atı istisna olmaqla, – nə bir malı, nə bir köləsi, nə də başqa bir şeyi var idi. (Ər evində) mən onun atını yemləyir, (quyudan) su çıxardır, dəridən olan su tuluğunu tikir və xəmir yoğururdum. Mən çörəyi yaxşı bişirə bilmirdim (deyə) qonşuluqda yaşayan ənsar qadınları mənə bu işdə köməklik edirdilər. Onlar ləyaqətli qadınlar idilər. Mən Peyğəmbərin ﷺ Zubeyr ﷺ üçün ayırdığı torpaq sahəsindəki xurma çəyirdəklərini (zənbilə yığıb) başımın üstündə (evə) aparardım. Bu xurmalıq bizim evdən üçdə iki fərsəx (bir fərsəx 5760 m) aralıda yerləşirdi. Bir gün mən yenə başımın üstündə xurma çəyirdəyi apararkən Peyğəmbərə ﷺ rast gəldim. Yanında ənsardan bir dəstə adam var idi. O məni yanına çağırırdı və (dəvəsinə) “İx, ix! (dəvəni yürə çökdürəndə deyilir)” – dedi ki, (onu yerə çökdürüb) məni tərkinə alsın. Mən kişilərlə birgə getməkdən həya elədim, Zubeyri və onun qısqanc olduğunu xatırladım. Zubeyr ﷺ çox qısqanc adam idi. Peyğəmbər ﷺ mənim utandığımı başa düşüb yoluna davam etdi. Sonra mən Zubeyrin ﷺ yanına gəlib dedim: “Mən başımda xurma çəyirdəyi daşıyarkən Peyğəmbərə ﷺ rast gəldim. Yanında da əshabələrindən bir dəstə adam var idi. O, dəvəsinə yerə çökdürdü ki, məni tərkinə alsın, lakin mən ondan utandım və sənin qısqanclığın yadıma düşdü. Zubeyr: “Vallahi ki, sənin xurma çəyirdəyi daşımağın mənim üçün onun tərkinə minməyindən daha ağır gəlir.” Nəhayət, Əbu Bəkr mənim yanıma bir xidmətçi göndərdi ki, atlara baxsın və (beləliklə də) sanki məni (bu yükdən) azad etdi.” (Buxari 5224, Muslim 5821, 2182/34)

مناجاة الاثنين دون الثالث بغير رضاه

Üçüncünün Rızası Olmadan Üç Kişinin Gizli Danışmalarının Qadağan Olması

حدیث عبد الله بن عمر، أن رسول الله، قال: إذا كانوا ثلاثة فلا يتناجى اثنان دون الثالث

1409. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Üç nəfər bir arada olduqları zaman bunlardan ikisi üçününü tərk edərək bir-birilə pıçıldaşmasınlar”. (Buxari 6288, Muslim 5823, 2183/36)

حدیث عبد الله بن مسعود قال النبي صلى الله عليه وسلم: إذا كنتم ثلاثة، فلا يتناجى رجلان دون الآخر حتى تختلطوا بالناس أجل أن
يُخبرنه

1410. Abdulla (İbn Məsud) ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Üç nəfər olduğunuz zaman, camaatın yanına gəlib çıxanadək (sizdən) ikisi öz aralarında pıçıldaşıb üçüncüsünü kənardə qoymasın. (Yoxsa bu hərəkət) onu kədərləndirər.” (Buxari 6290, Muslim 5825, 2184/37)

الطب والمرض والرقي

Tibb, Xəstəlik Və Ruqyə Oxumaq

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: العين حق ونهي، عن الوشم.

1411. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Göz dəymə haqdır və bədənə döymə vurmaqdan qadağan etdi”. (Buxari 5740, Muslim 5831, 2187/41)

السحر

Sehr Barədə

حدیث عائشة، قالت: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم سحر، حتى كان يرى أنه يأتي النساء ولا يأتيهن قال سفيان (أحد رجال السندي) وهذا أشد ما يكون من السحر إذا كان كذا فقال: يا عائشة أعلمت أن الله قد أفتاني فيما استفتيته فيه أتاني رجلان فقعد أحدهما عند رأسي، والآخر عند رجلي، فقال الذي عند رأسي للآخر: ما بال الرجل قال: مطبوب قال: ومن طبه قال: لبيد ابن أعصم، رجل من زريق، حليف لليهود، كان منافقاً قال: وفيه قال: في مشطٍ ومُشاقفة قال: وأين قال: في جفٍّ طلعة ذكرٍ تحت رعوقة، في بئر

دَرَوَانَ قَالَتْ: فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَيْرَ حَتَّى اسْتُخْرِجَهُ فَقَالَ: هَذِهِ الْبَيْرُ الَّتِي أُرِيْتُهَا وَكَأَنَّ مَاءَهَا نِقَاعَةُ الْحِجَاءِ، وَكَأَنَّ نُخْلَهَا رُؤُوسُ الشَّيَاطِينِ قَالَ: فَاسْتُخْرِجَ قَالَتْ: فَقُلْتُ أَفَلَا، أَي، تَنْشُرَتْ فَقَالَ: أَمَا وَاللَّهِ فَقَدْ شَفَّانِي، وَأَكْرَهُ أَنْ أُبَيَّرَ عَلَى أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ شَرًّا

1412. Aişə رəvayət edir ki, Bəni Zureyq yəhudilərindən Ləbid İbn əl-Əsləm adında bir yəhudi Peyğəmbərə ﷺ sehr etdi. Hətta Peyğəmbər ﷺ bəzi işləri etmədiyi halda ona elə gəlirdi ki, bu işləri edib. Nəhayət günün birində, yaxud da gecənin birində Peyğəmbər ﷺ dua etdi, sonra təkrar dua etdi, sonra təkrar yenə də dua etdi. Sonra mənə buyurdu: “Ey Aişə! Allahdan fətva istədiyim şey haqqında Allahın mənə fətva verdiyini bildinmi? Mənim yanıma iki nəfər gəldi (Cəbrail və Mikail). Bunlardan biri baş tərəfimdə, digəri isə ayaq tərəfimdə oturdu. Baş tərəfimdə olan ayaq tərəfimdə olana və ya ayaq tərəfimdə olan baş tərəfdə olana: “Bu kimsənin xəstəliyi nədir?” deyə soruşdu. O da: “Sehrlənmişdir” deyə cavab verdi. O: “Kim onu sehr etmişdir?” deyə soruşdu. Digəri: “Ləbid İbn əl-Əsləm” deyə cavab verdi. O dedi: “Sehr nə ilə edilib?” Digəri: “Daraqdan götrülmüş saç, saqqal tükü və erkək xurmanın tumurcuğunun qurusu ilə” deyə cavab verdi. Digəri dedi: “Harada edilmişdir?”. O: “Zərvan quyusunda” deyə cavab verdi. Səhəri Peyğəmbər ﷺ səhabələrdən bəziləri ilə çıxıb, o quyunun yanına getdi. Qayıtdıqdan sonra mənə buyurdu: “Ey Aişə! Allaha and olsun ki, quyunun suyu xına suyu kimi qırmızı, ətrafdakı xurma ağacının budaqlarının ucları isə şeytanın başları kimi idi”. Mən: “Ya Rəsulullah! Sən o sehri çıxarıb basdırdınmi?” deyə soruşdum. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Xeyr, basdırmadım. Çünki, Allah mənə şəfa verdi. Bir də sehri çıxarmaqla insanlar arasında sehri şərinin yayılmasını istəmədim”. Quyunun ağzının bağlanması əmr etdi və quyuyu basdırıldı”. (Buxari 5765, Muslim 5832, 2189/43)

السم

Zəhər

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، أن يهودية أتت النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بِشَاةٍ مَسْمُومَةٍ فَأَكَلَ مِنْهَا، فَجِيءَ بِهَا، فَقِيلَ: أَلَا تَقْتُلُهَا قَالَ: لَا قَالَ: فَمَا زِلْتُ أَعْرِفُهَا فِي لَهَوَاتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1413. Ənəs İbn Məlik رəvayət edir ki, (Xeybər) günü bir Yəhudi qadın zəhər qatılmış bir qiyunu Peyğəmbər ﷺ gətirdi. Peyğəmbər ﷺ də qoyunun ətindən yedi (və zəhərli olduğunu xəbər verdi). Xeyanət edən qadın gətirilir (səbədi soruşulur). (Səhabələr): “Qadını öldürəkmi” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Xeyr, öldürməyin” deyə buyurdu. Ənsə: Bu bir loxma zəhərli ətin təsirini

Peyğəmbər dilində hiss edirdi". (Buxari 2617, Muslim 5834, 2190/45)

استحباب رقية المريض

Xəstəyə (Ruqyə) Oxumağın Müstəhəb Olması

حدیث عائشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ إِذَا أَتَى مَرِيضًا، أَوْ أُتِيَ بِهِ قَالَ: أَذْهَبِ النَّاسَ، رَبَّ النَّاسِ، اشْفِ وَأَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءٌ لَا يُعَادِرُ سَقَمًا

1414. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xəstəni ziyarət etdikdə və ya onun yanına xəstə gətirildikdə (onun üçün dua edib) deyərdi: "Əzhibil-Bas, Rabbən-Nas, İşfi Və Əntəş-Şafi, Lə Şifau İlə Şifaukə, Şifaən Lə Yuğadiru Səqəmən- Ey insanların Rəbbi, bu xəstəliyi aradan qaldır və şəfa ver. Sənsən Şəfa verən! Sənin verdiyin şəfadan başqa şəfa yoxdur. (Ona) elə bir şəfa ver ki, bundan sonra heç bir xəstəlik qalmasın". (Buxari 5675, 5745, 5750, Muslim 5838, 2191/47)

رقية المريض بالمعوذات والنفث

Xəstəyə Muavizəteyn Oxumaq Və Üfürməklə Ruqyə Etmək

حدیث عائشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ، إِذَا اشْتَكَى، يَقْرَأُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمَعْوَذَاتِ، وَيَنْفُثُ فَلَمَّا اشْتَدَّ وَجَعُهُ كُنْتُ أَقْرَأُ عَلَيْهِ، وَأَمْسَحُ بِيَدِي، رَجَاءَ بَرَكَتِهَا

1415. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (ağrıları olduğu zaman əlinin içinə) Muavizəteyn oxuyar və üfürərdi. Ağrıları şiddətləndiyi zaman mən onun üçün oxuyar və onun əlinin bərəkətini ümüd edərək öz əliylə məsh edərdim". (Buxari 5016, Muslim 5844, 2192/51)

استحباب الرقية من العين والنملة والحمة والنظرة

Göz Dəymə, Zəhər Və Nəzərdən Ruqyə Etməyin Müstəhəb Olması

حدیث عائشَةَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ، أَنَّهُ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنِ الرُّقِيَةِ مِنَ الْحُمَةِ فَقَالَتْ: رَخَّصَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرُّقِيَةَ مِنْ كُلِّ ذِي حُمَةٍ

1416. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Peyğəmbər ﷺ hər bir zəhərli heyvan sancmasını (müalicə etmək üçün) ruqya oxumağa rüsxət vermişdir.” (Buxari 5741, Muslim 5846, 2193/52)

حديث عائشة، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ يَقُولُ لِلْمَرِيضِ: بِسْمِ اللهِ، تُرْبَةُ أَرْضِنَا، بَرِيقَةٌ بَعْضِنَا، يُشْفَى سَقِيمُنَا، بِإِذْنِ رَبِّنَا

1417. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xəstə adama (belə dua) oxuyurdu: **“Bismillah! Turbatu Ərdinə Bi Riqəti Bədina, Yuşfa Saqimuna Bi İzni Rabbina** – Allahın adı ilə! (Bu) bizim yerin torpağıdır, bəzilərimizin ağız suyu ilə qarışmışdır və xəstəmiz Rəbbimizin izni ilə sağalacaqdır” (Buxari 5745, Muslim 5848, 2194/54)

حديث عائشة، قالت: أمرني رسولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أو أمر أن يُستترَفَى من العين

1418. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Peyğəmbər ﷺ mənə (və ya qeyrisinə) gözdəyməyə qarşı ruqya oxumağı buyurdu.” (Buxari, 5738, Muslim 5849, 2195/55)

حديث أم سلمة، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، رأى في بيتها جارية، في وجهها سقعة فقال: استرقوا لها، فإن بها النظر

1419. Ummu Sələmə رضي الله عنها rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ onun evində üzünün rəngi dəyişmiş bir qız uşağı görüb dedi: “Bu qıza ruqya oxuyun, çünki ona göz dəyib.” (Buxari, 5739, Muslim 5854, 2197/59)

جواز أخذ الأجرة على الرقية بالقرآن والأذكار

Quran Və Zikr Qarşılığı Edilən Ruqyaya Görə Pul Almağın İcazəli Olması

حديث أبي سعيد رضي الله عنه، قال: انطلق نفرٌ من أصحاب النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، في سفرةٍ سافروها، حتى نزلوا على حيٍّ من أحياء العرب، فاستضافوهم، فأبوا أن يضيفوهم فلدغ سيد ذلك الحي، فسعوا له بكل شيء، لا ينفعه شيء فقال بعضهم: لو أتيتهم هؤلاء الرهط الذين نزلوا، لعلنا أن يكون عند بعضهم شيء فأتوهم فقالوا: يا أيها الرهط إن سيدنا لدغ، وسعينا له بكل شيء، لا ينفعه فهل عند أحد منكم من شيء فقال بعضهم: نعم والله إني لأرقي، ولكن والله لقد استصفناكم فلم نضيفونا، فما أنا براق لكم حتى تجعلوا لنا جعلاً فصالحوهم على قطع من العتم فانطلق يتفل عليه ويقرأ (الحمد لله رب العالمين) فكأتمنا نثبط من عقاب فانطلق يمشي وما به قلبه قال: فأوفوهم جعلهم الذي صالحوهم عليه فقال بعضهم: اقسموا فقال الذي رقى لا تفعلوا، حتى تأتي النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فتذكر له الذي كان، فنظرت ما يأمرنا فقدموا على رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فذكروا له فقال: وما يدريك أنها رقية ثم قال: قد أصبتم، اقسموا واضربوا لي معكم سهمًا فصحك رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1420. Əbu Səid əl-Xudri ؓ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbərin ﷺ əshabələrindən bir dəstə səfərə yola düşdü. Nəhayət, onlar gəlib bədəvi qəbilələrindən birinə məxsus bir kənddə dayandılar. Əshabələr onların evində qonaq olmaq istədilər, lakin onlar əshabələri (yeməyə) qonaq etmək istəmədilər. Bu əsnada qəbilə başçısını (əqrəb) sancdı. Kənddəkilər ona əllərindən gələn köməyi göstərməyə çalışdılar, lakin bu cəhdlərin heç bir faydası olmadı. Onlardan bəzisi dedi: “Yaxşı olar ki, gedib (kəndimizə) təşrif buyurmuş adamlara müraciət edəsiniz, bəlkə onlarda nə isə tapıla.” Onlar əshabələrin yanına gəlib dedilər: “Ay camaat! Qəbilə başçımızı (əqrəb) sancmışdır. Nə qədər çalışdıqsa, əlac tapa bilmədik. Bəlkə sizdən birinizdə bir şey tapıla?” Əshabələrdən birisi dedi: “Bəli, vallahi ki, mən ruqya oxuya bilirəm. Vallahi, biz sizin qonağınız olmaq istədik, lakin siz bizi (yeməyə) qonaq etmədiniz. Elə buna görə də bizə zəhmət haqqı verməyincə, mən sizin (xəstəniniz) üçün ruqya oxumayacağam.” Sonra onlar (müalicə müqabilində) əshabələrə bir sürü qoyun verəcəklərinə razılaşdılar. Bundan sonra o, (qəbilə başçısının yanına gəlib onun yarasına) yüngülcə tüpürdü və “*al-Fatiha*” surəsini oxudu. (Bir az keçdikdən) sonra qəbilə başçısı sanki buxovdan azad oldu və xəstə deyilmiş kimi ayağa qalxıb gəzməyə başladı. Onlar əshabələrə razılaşdıqları zəhmət haqqını verdilər. Bu vaxt əshabələrdən biri: “(Qoyunları) bölüşdürün!” dedi. Ruqya oxuyan əshabə isə: “Peyğəmbərin ﷺ yanına gedib hadisəni ona danışmayınca və onun nə hökm verəcəyini öyrənməyincə, heç (bir şey) etməyin!” deyə etiraz etdi. Onlar Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib hadisəni ona danışdıqda o soruşdu: “Sən nə bilirdin ki, bu (*al-Fatiha*) ruqyadır?” Sonra əlavə edib dedi: “Siz düz etmişiniz. (Qoyunları) bölüşdürün və özünüzlə yanaşı mənim üçün də bir pay ayırın.” (Bunu deyəndən) sonra Peyğəmbər ﷺ gülümsədi.” (Buxari 2276, Muslim 5863, 2201/65)

لكل داء دواء واستحباب التداوي

Hər Bir Xəstəliyin Əlacı Olması Və Müalicənin Müstəhəb Olması

حديث جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَّتِكُمْ، أَوْ يَكُونُ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَّتِكُمْ، خَيْرٌ، فَفِي شَرْطَةِ مِحْجَمٍ، أَوْ شَرْبَةِ عَسَلٍ، أَوْ لَدَعَةِ بَنَارٍ تُؤَافِقُ الدَّاءَ، وَمَا أُجِبُ أَنْ أَكْتُوِي

1421. Cabir İbn Abdullah ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: "Əgər sizin müalicələrinizdən hər hansındasa xeyir olmuş olsaydı,

Əməliyyat bıçağında, bal şərbətində və odla damğalamqda olardı. Lakin mən damğalamağı sevmirəm”. (Buxari 5683, Muslim 5873, 2205/71)

حديث ابن عباس رضي الله عنهما، قال: احتجم النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وأعطى الحجام أجره

1422. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم qan aldırdı və qan alan kimsəyə pul ödədi”. (Buxari 2278, 2279, 5691, Muslim 4124, 5879, 1202/65)

حديث أنس رضي الله عنه، قال: كان النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يحجم، ولم يكن يظلم أحدا أجره

1423. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم qan aldırar və heç kəsə əziyyət vermədən pulunu ödəyərdi”. (Buxari 2280, Muslim 5880, 1577/77)

حديث ابن عمر، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: الحمى من فيح جهنم فأبردوها بالماء

1424. İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Qızdırma Cəhənnəm istisinin (bir hissəsidir). Odur ki, onu su ilə soyudun!” (Buxari 3263, 5735, Muslim 5881, 2209/78)

حديث أسماء بنت أبي بكر، كانت، إذا أتيت بالمرأة قد حمت تدعو لها، أخذت الماء فصبته بينها وبين جبينها قالت: وكان رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يأمرنا أن نبردنا بالماء

1425. Əsma Bint Əbu Bəkrin رضي الله عنها yanına qızdırmadan əziyyət çəkən qadın gətirildikdə o, (xəstə) üçün dua edər, sonra su götürüb onu qadının sinəsinə tökər və deyərdi: “Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bizə qızdırmanı su ilə soyutmağı əmr edərdi.” (Buxari 5724, Muslim 5887, 2211/82)

حديث رافع بن خديج، قال: سمعت النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول: الحمى من فوح جهنم، فأبردوها بالماء

1426. Rafi İbn Xadic رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Huma (qızdırma xəstəliyi) Cəhənnəmin qaynamasındandır. Siz onun hərərətini su ilə söndürün”. (Buxari 5726, Muslim 5889, 2212/83)

كراهة التداوي باللدود

Lədu (Xəstənin Ağzının Bir Tərəfindən Axıdılan Və Ya Barmaqla Sürtülüb Ovuşturulan Dərman) İlə Müalicənin Pislənməsi

حدیث عائشہ، قالت: لَدَدْنَاهُ فِي مَرَضِهِ، فَجَعَلَ يُشِيرُ إِلَيْنَا أَنْ لَا تُلْدُونِي فَقُلْنَا: كَرَاهِيَةَ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَلَمَّا أَفَاقَ، قَالَ: أَلَمْ أَتْهَكُمُ أَنْ تُلْدُونِي قُلْنَا: كَرَاهِيَةَ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَقَالَ لَا يَتَقَى أَحَدٌ فِي الْبَيْتِ إِلَّا لُدَّ وَأَنَا أَنْظَرُ، إِلَّا الْعَبَّاسَ، فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ

1427. Aişə رضي الله عنها deyərdir: “Peyğəmbər ﷺ xəstələnərkən biz onun ağızına dərman qoyduq, lakin o, (başı ilə) bizə işarə edib dərman istəmədiyini bildirdi. Biz dedik: “(Bu ona görədir ki,) heç bir xəstə dərman xoşlamır.” Peyğəmbər ﷺ ayıldıqdan sonra dedi: “Məgər mən sizə işarə edib ağızıma dərman qoymağı qadağan etmədimmi?” Biz dedik: “(Elə bildik ki,) heç bir xəstə dərman xoşlamadığı kimi (sən də xoşlamırsan).” Peyğəmbər: “Qoy evin içində olan hər kəsə gözümün qabağında dərman verilsin. Yalnız Abbasdan başqa. Çünki o sizi görməmişdir”. (Buxari 4458, 5712, Muslim 5891, 2213/85)

التداوي بالعود الهندي وهو الكست

Hindi Əl-Udu ilə Müalicə, O Əl-Kustdur (Şabalid ağacı)

حدیث أم قیس بنت مَحْصَن، أَنَّهَا أَتَتْ بِابْنٍ لَهَا صَغِيرٍ، لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ، إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَجْلَسَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حِجْرِهِ، فَبَالَ عَلَى نَوْبِهِ، فَدَعَا بِمَاءٍ فَنَضَحَهُ وَلَمْ يَغْسِلْهُ

1428. Ummu Qeys Bint Mihsan رضي الله عنها rəvayət edir ki, o, hələ yemək yeməyən (südəmər) oğlunu Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdi. Peyğəmbər ﷺ körpəni qucağında otuzdurdu və uşaq onun paltarına sidik ifraz etdi. Peyğəmbər ﷺ su gətizdirib ondan paltarının üstünə səpdi və onu yumadı. (Buxari 223, Muslim 691, 287/86)

حدیث أم قیس بنت مَحْصَن، قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ، يُسْتَعْتَبُ بِهِ مِنَ الْعُدْرَةِ، وَيُلْدُّ بِهِ مِنَ دَاتِ الْجَنْبِ

1429. Ummu Qeys Bint Mihsan رضي الله عنها demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Bu hind qustundan istifadə edin. Həqiqətən də, onda yeddi (xəstəliyin) şəfası vardır. Onun məlhəmindən boğazı xəstə olanın boğazına, plevritə (ağ ciyər iltihabı) tutulanın ağızına damızdırın.” (Buxari 5692, Muslim 5893, 2214/83)

التداوي بالحبة السوداء

Qara Çörək Otu İlə Müalicə

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: فِي الْحَبَّةِ السُّودَاءِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ، إِلَّا السَّامَ

1430. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bu qara zirə hər bir xəstəliyin dərmanıdır. Samdan – ölümdən – başqa”. (Buxari 5688, Muslim 5896, 2215/88)

التليينة مجمة لفؤاد المريض

Təlbinə (Şorba) Xəstənin Qəlbinə Rahatlandırır

حدیثُ عَائِشَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهَا كَانَتْ، إِذَا مَاتَ الْمَيِّتُ مِنْ أَهْلِهَا، فَاجْتَمَعَ لِذَلِكَ النَّسَاءُ، ثُمَّ تَفَرَّقْنَ إِلَّا أَهْلَهَا وَخَاصَّتَهَا، أَمَرَتْ بِبُرْمَةٍ مِنْ تَلْبِينَةٍ فَطَبِخَتْ ثُمَّ صَنَعَتْ تَرِيدًا فَصَبَّتِ التَّلْبِينَةَ عَلَيْهَا ثُمَّ قَالَتْ: كُلْنَ مِنْهَا، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: التَّلْبِينَةُ مَجْمَةٌ لِفُؤَادِ الْمَرِيضِ تَذْهَبُ بِبَعْضِ الْحُزَنِ

1431. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رəvayət etmişdir ki, onun qohumlarından bir kimsə vəfat etdikdə qadınlar bir yerə yığışar, (başsağlığı verər), sonra da ailə üzvlərindən və ən yaxın rəfiqələrindən başqa hamı dağılışıb gedərdi. (Bundan sonra) onun göstərişi ilə təlbinə bişirilər və şorba hazırlanar, sonra da təlbinəni ona qatardılar. (Un və bal yaxud süd ilə yoğrulub bişirilmiş yemək) Aişə onlara deyərdi: “Bundan yeyin! Çünki mən Peyğəmbərin ﷺ: “Təlbinə xəstənin qəlbinə təskinlik verir və kədərini aradan qaldırır” dediyini eşitmişəm.” (Buxari 5417, Muslim 5900, 2216/90)

التداوي بسقي العسل

Bal Şərbəti İlə Müalicə

حدیثُ أَبِي سَعِيدٍ، أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَخِي يَشْتَكِي بَطْنَهُ فَقَالَ: اسْقِهِ عَسَلًا ثُمَّ أَتَى الثَّانِيَةَ، فَقَالَ: اسْقِهِ عَسَلًا ثُمَّ أَتَاهُ الثَّالِثَةَ، فَقَالَ: اسْقِهِ عَسَلًا ثُمَّ أَتَاهُ، فَقَالَ: فَعَلْتُ فَقَالَ: صَدَقَ اللَّهُ وَكَذَبَ بَطْنُ أَخِيكَ، اسْقِهِ عَسَلًا فَسَقَاهُ، فَبُرَّ

1432. Əbu Səid ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Qardaşımın qarını bərk ağrıyır”. Peyğəmbər: “Ona bal içirt!” dedi. (Çox keçmədən) həmin adam bir də Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldi və Peyğəmbər ﷺ (yenə): “Ona bal içirt!” dedi. Adam üçüncü kərə Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldi və o (bu dəfə də): “Ona bal içirt!” dedi. Axırda həmin adam dedi:

“Mən sən deyəni elədim, (amma onun qarnının ağrısı kəsmədi ki, kəsmədi).”
Peyğəmbər: “Allah doğru söylədi, qardaşının qarnı isə yalançı çıxdı. (Sən yenə) ona bal içirt.” Bundan sonra o, (qardaşına) bal içirtməyə və qardaşı sağaldı.”
(Buxari 5684, Muslim 5901, 2217/91)

الطاعون والطيرة والكهانة وغيرها

Taun, Təşəüm, Kahinlik Və S.

حدیث أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الطَّاعُونُ رَجْسٌ، أُرْسِلَ عَلَى ظَائِفَةٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ، أَوْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، فَإِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تَقْدُمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ (وَفِي رِوَايَةٍ) لَا يُخْرِجُكُمْ إِلَّا فِرَارًا مِنْهُ

1433. (Bir dəfə) Səd İbn Əbu Vəqqas ﷺ Usamə İbn Zeyddən ﷺ: “Sən Peyğəmbərdən ﷺ taun (xəstəliyi) barəsində nə eşitmişən?” deyə soruşdu.” Usamə: “Peyğəmbər ﷺ belə buyurmuşdur: “Taun murdar bir şeydir. Vaxtı ilə bu (xəstəlik) İsrail oğullarına və ya sizdən əvvəl yaşamış insanlara göndərilmişdi. Belə bir xəstəlik harada olursa-olsun, o yerə getməyin. Əgər bu xəstəlik siz olduğunuz yerdə yayılırsa, ondan qaçıb (canınızı qurtarmaq məqsədilə) oranı tərk etməyin.” (Buxari 3473, Muslim 5906, 2218/95)

حدیث عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، خَرَجَ إِلَى الشَّامِ، حَتَّى إِذَا كَانَ بِسَرْعَ، لَقِيَهُ أَمْرَاءُ الْأَنْجَادِ، أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ وَأَصْحَابُهُ، فَأَخْبَرُوهُ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِأَرْضِ الشَّامِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَقَالَ عُمَرُ: ادْعُ لِي الْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ فَدَعَاهُمْ فَاسْتَشَارَهُمْ وَأَخْبَرَهُمْ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشَّامِ، فَاجْتَمَعُوا فَقَالَ بَعْضُهُمْ: قَدْ خَرَجْتَ لِأَمْرٍ، وَلَا نَرَى أَنْ تَرْجِعَ عَنْهُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ: مَعَكَ بَقِيَّةُ النَّاسِ وَأَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا نَرَى أَنْ تَقْدِمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ فَقَالَ: ارْتَفِعُوا عَنِّي ثُمَّ قَالَ: ادْعُوا لِي الْأَنْصَارَ فَدَعَوْهُمْ، فَاسْتَشَارَهُمْ فَسَلَكُوا سَبِيلَ الْمُهَاجِرِينَ، وَاجْتَمَعُوا كَأَخْتِلَافِهِمْ فَقَالَ: ارْتَفِعُوا عَنِّي ثُمَّ قَالَ: ادْعُ لِي مَنْ كَانَ هَهُنَا مِنْ مَسِيخَةِ قُرَيْشٍ مِنْ مُهَاجِرَةِ الْفَتْحِ فَدَعَوْهُمْ، فَلَمْ يَخْتَلِفْ مِنْهُمْ عَلَيْهِ رَجُلَانِ فَقَالُوا: نَرَى أَنْ تَرْجِعَ بِالنَّاسِ وَلَا تَقْدِمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ فَنَادَى عُمَرُ، فِي النَّاسِ: إِنِّي مُصِيبٌ عَلَى ظَهْرٍ فَأَصْبَحُوا عَلَيْهِ قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ: أُوْرَارًا مِنْ قَدَرِ اللَّهِ فَقَالَ عُمَرُ: لَوْ غَيْرَكَ قَالَهَا يَا أَبَا عُبَيْدَةَ نَعَمْ، نَفَرٌ مِنْ قَدَرِ اللَّهِ إِلَى قَدَرِ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ لَكَ إِبِلٌ هَبِطَتْ وَإِدْيَا لَهُ عُدْوَتَانِ، إِحْدَاهُمَا خَصْبِيَّةٌ وَالْأُخْرَى جَدْبِيَّةٌ، أَلَيْسَ إِنْ رَعَيْتَ الْخَصْبِيَّةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللَّهِ، وَإِنْ رَعَيْتَ الْجَدْبِيَّةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللَّهِ قَالَ: فَجَاءَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَكَانَ مُتَعَبًا فِي بَعْضِ حَاجَتِهِ، فَقَالَ: إِنَّ عِنْدِي فِي هَذَا عِلْمًا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تَقْدُمُوا عَلَيْهِ، وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ قَالَ: فَحَمِدَ اللَّهُ عُمَرَ، ثُمَّ انْصَرَفَ

1434. Abdullah İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Ömər İbn Xattab ﷺ Şama doğru yola çıxdı. Sarağ adlanan yerə çatdıqda əl-Əcnad əhli, yəni Əbu Ubeydə ﷺ və əshabı onunla qarşılaşdı və ona Şamda vəba xəstəliyinin olduğunu xəbər verdilər. Ömər: “Mənə ilk mühacirləri çağırın!” dedi. Onları çağıraraq müşavirə etdi və Şamda vəba olduğunu onlara xəbər verdi. Mühacirlər öz

aralarında ixtilaf etdilər onlardan bəziləri: “Sən bu iş üçün çıxmısan, ondan geri qayıtmanı məsləhət görmürük” dedilər. Başqaları isə belə dedilər: “Səninlə başqa insanlar və Peyğəmbərin səhabələri var, onları vəbanın üzərinə aparmağını məsləhət görmürük” dedilər. Ömər: “Yanımdan qalxın!” dedi. Sonra: “Mənə ənsarları çağırın!” deyərək əmr etdi. Onları çağıraraq müşavirə etdi. Onlar da mühacirlərin tutduğu mövqedə oldular və ixtilaf etdilər. Ömər: “Yanımdan qalxın!” dedi. Sonra: “Mənə Qureyşin yaşlılarını və Məkkə fəthində hicrət edənləri çağırın!” deyərək əmr etdi. “Onları çağırıldı və onlardan iki kişi olsun belə ixtilaf etmədi. Onlar belə dedilər: “Biz sənin insanlarla qayıtmanı məsləhət görürük. Onları bu vəbaya tərəf aparma!” dedilər. Ömər ﷺ insanlara səsənərək: “Mən səhəri minik üzərində açacağam. Siz də minin! Əbu Ubeydə İbn Carrah ﷺ ona: “Allahın qədərindən qaçırısan?” deyərək söylədi. O: “Ey Əbu Ubeydə! Kaş ki, bunu səndən başqası söyləyəydi?!” dedi. Ömər ﷺ onun müxalif olmasından xoşlanmırdı və belə buyurdu: “Bəli, Allahın qədərindən qədərinə qaçırıq. Əgər sənin dövələrin olsa və onları biri quru, digəri yaşıllıq olan bir vadiyə endirsən, sən dövələrinə yaşıllıq olan yerdə otlatsan, Allahın qədəriylə etmiş, quraq yerdə otlatsan da yenə də Allahın qədəriylə otlatmış olmazsanmı?”. Bu vaxt AbdurRahman İbn Əuf ﷺ gəldi. O, ehtiyacından dolayı yubanmışdı. O, belə buyurdu: “Məndə bu haqda məlumat var! Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Onun (taunun) bir torpaqda olduğunu eşidərsinizsə, ora girməyin! (getməyin!) və əgər sizin torpaqlarda olarsa ondan qaçmaq üçün oradan çıxmayın!”. Ömər ﷺ Allaha həmd edərək çevrilib getdi. (Buxari 5729, Muslim 5915, 2219/98)

لا عدوى ولا طيرة ولا هامة ولا صفر ولا نوء ولا غول ولا يورد ممرض على مصح

Nə Yolxucu Xəstəlik, Nə Təşəüm, Nə Bayquş (Uğursuzluğu), Nə Səfər Ayı, Nə Ulduz Batması (Düşməsi) Və Xəstə Olan Dəvələri Sağlam Olan Dəvələrin Yanına Gətirməyəcəyi

حدیث أبی ہریرۃ رضی اللہ عنہ، قال: إنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا عَدْوَى وَلَا صَفَرَ وَلَا هَامَةَ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ فَمَا بَالُ إِبْلِي تَكُوْنُ فِي الرَّمْلِ كَأَنَّهَا الطَّبَاءُ، فَيَأْتِي البَعِيْرُ الأَجْرَبُ فَيَدْخُلُ بَيْنَهَا فَيَجْرُبُهَا فَقَالَ: فَمَنْ أَعْدَى الأَوَّلِ

1435. Əbu Hureyra ﷺ deyir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Nə yolxucu xəstəlik¹¹⁵, bəd əlamət¹¹⁶, bayquş (uğursuzluğu)¹¹⁷ və səfər¹¹⁸ deyilən bir şey

¹¹⁵ Yəni xəstəlik bir adamdan başqa birisinə öz təsiri ilə yox, yalnız və yalnız Allahın izni ilə keçə bilər.

yoxdur. Bir də ki şirdən qaçdığın kimi cüzam xəstəliyinə tutulmuş adamdan qaç!". (Bir dəfə) bir bədəvi (Peyğəmbərdən ﷺ) soruşdu: "Ya Rəsulullah, mənim dəvələrimə sözün nədir?! Onlar səhrada maral kimi olurlar. Elə ki aralarına xəstə bir dəvə girir, hamısına xəstəlik düşür". Peyğəmbər: "Yaxşı, bəs birincisinə xəstəliyi kim salır?!" (Buxari 5707, 5717, Muslim 5919, 2220/101)

حديث أبي هريرة قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: لا يُوردن ممرض على مصحح

1436. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Xəstəni sağlam olanların arasına gətirməyin." (Buxari 5771, Muslim 5922, 2221/104)

الطيرة والفأل وما يكون فيه الشؤم

Təşəüm, Fal Və Uğursuzluq Olan Şey

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: لا عدوى ولا طيرة، ويُعجبي الفأل قالوا: وما الفأل قال: كلمة طيبة

1437. Ənəs İbn Məlik رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Nə xəstəliyə yoluxma, nə də işin nəhs gətirməsi doğrudur. Lakin gözəl bir söz, xoş bir kəlmədən ibarət olan Təfəul – söz mənim xoşuma gəlir". Səhabələr: "Təfəul nədir?" dedilər. Peyğəmbər: "(Söyləyəcəyiniz) gözəl bir söz" deyərək buyurdu. (Buxari 5676, Muslim 5933, 2224/111)

حديث أبي هريرة، قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: لَا طِيرَةَ، وَخَيْرُهَا الْفَأْلُ قَالُوا: وَمَا الْفَأْلُ قَالَ: الْكَلِمَةُ الصَّالِحَةُ يَسْمَعُهَا أَحَدُكُمْ

1438. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Bəd əlamət (deyilən bir şey) yoxdur. Bunun ən xeyirlisi isə fəldir." (Əshabələrdən biri) soruşdu: "Fəl nədir, ya Rəsulullah?" Peyğəmbər: "Birinizin eşitdiyi xoş sözdür". (Buxari 5754, 5755, Muslim 5931, 2223/110)

حديث ابن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: لا عدوى ولا طيرة، والشؤم في ثلاث: في المرأة والدار والدابة

¹¹⁶ İnsanların bəd əlamət və uğursuzluq hesab etdiyi bir hadisə nəticəsində Allahın əzəldən yazdığı qəzavü-qədərin dəyişəcəyini etiqad etmək qadağandır. Bütün bunlar cahiliyyə dövründən qalma batil fərziyyələrdir.

¹¹⁷ Bayquş görməyi bəd əlamət hesab etmək, onun qonduğu yerə və o ərazidə olanların başına müsibət gələcəyini iddia etmək qadağandır.

¹¹⁸ Səfər ayında evlənməzdilər. Bunu uğursuzluqdan sayardılar.

1439. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Nə xəstəliyə yoluxma, nə də hansı bir şeydə uğursuzluq yoxdur. Uğursuzluq ancaq qadında, (xidmətçidə), atda və evdə olur". (Buxari 5753, Muslim 5943, 2225/117)

حدیث سَهْلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ، فَفِي الْمَرْأَةِ، وَالْفَرَسِ، وَالْمَسْكَنِ"

1440. Səhl İbn Sad əs-Sədi ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Hər hansı bir şeydə uğursuzluq olsaydı ancaq qadında, (xidmətçidə), atda və evdə olur". (Buxari 2859, Muslim 5946, 2226/119)

باب قتل الحيات وغيرها

İlanların Və Digər Növlərinin Öldürülməsi

حدیث ابن عمر وأبي لبابة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ عَلَى الْمَيْمَنَةِ يَقُولُ: "اقْتُلُوا الْحَيَّاتِ، وَاقْتُلُوا ذَا الطُّفَيْتَيْنِ وَالْأَبْتَرَ، فَإِنَّهُمَا يَطْمِسَانِ الْبَصَرَ، وَيَسْتَسْقِطَانِ الْحَبْلَ" قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَبَيَّنَّا أَنَا أَطَارِدُ حَيَّةً لِأَقْتُلَهَا، فَتَادَانِي أَبُو لُبَابَةَ: لَا تَقْتُلَهَا، فَقُلْتُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَمَرَ بِقَتْلِ الْحَيَّاتِ قَالَ: إِنَّهُ نَهَى بَعْدَ ذَلِكَ عَنْ ذَوَاتِ الْبُيُوتِ، وَهِيَ الْعَوَامِرُ

1441. İbn Ömər ﷺ Peyğəmbərin ﷺ minbərdə xütbə verərkən belə dediyini eşitmişdir: "İlanları öldürün! Belində iki zolağı olan ilanları, habelə quyruğukəsik ilanları öldürün! Çünki bu ikisi adamın gözlərini kor edir və hamilə qadının bətnindəki uşağı salır." İbn Ömər: "Mən öldürmək üçün bir ilan dalınca düşdüyüm zaman Əbu Lubabə məni səsləyib: "Onu öldürmə!" dedi. Dedim: "Axı Peyğəmbər ﷺ ilanları öldürməyi əmr etmişdir?!" Əbu Lubabə dedi: "Lakin bu əmrindən sonra o, ev ilanlarını öldürməyi qadağan etdi." Bu (ilanlara) "Əvəmir" deyilir. (Buxari 3297, 3298, Muslim 5962, 2233/129)

حدیث عبد الله بن مسعود قَالَ: بَيْنَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَارٍ، إِذْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ: وَالْمُرْسَلَاتِ فَتَلَقَيْنَاهَا مِنْ فِيهِ، وَإِنَّ فَاهُ لَرَطْبٌ بِهَا، إِذْ خَرَجَتْ حَيَّةٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "عَلَيْكُمْ أَقْتُلُوهَا" قَالَ: فَأَبْتَدَرْنَاهَا فَسَبَقْتَنَا، قَالَ: فَقَالَ: "وُقِيَتْ شَرُّكُمْ كَمَا وَقِيَتْ شَرُّهَا"

1442. Abdullah İbn Məsud ﷺ demişdir: "Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə Minadakı mağarada olarkən ona: "And olsun xeyirlə göndərilənlərə...". (əl-Mursəlat). Surəsi nazil oldu və o, bu surəni oxumağa başladı. Mən bu surəni onun ağzından eşidib əzbərləyirdim. O, surəni oxuyarkən birdən bizim üstümüzə

bir ilan atıldı və Peyğəmbər ﷺ: “Öldürün onu!” deyə əmr etdi. Biz ilanı öldürmək istədikdə o qaçdı. Peyğəmbər: “Siz onun şərinə qorunduğunuz kimi, o da sizin şərinizdən qorundu.” (Buxari, 1830, 3317, 4934, Muslim 5972, 2234/137)

استحباب قتل الوزغ

Kərtənkələ Öldürməyin Müstəhəb Olması

حديث أم شريك، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهَا بِقَتْلِ الْوَزْغِ

1443. Ummu Şərik رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ kərtənkələlərin öldürülməsini əmr etmişdir”. (Buxari 3307, Muslim 5979, 2237/142)

حديث عائشة، زوج النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ لِلْوَزْغِ فُوَيْسِقٌ وَكَمْ أَسْمَعُهُ أَمَرَ بِقَتْلِهِ

1444. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ kərtənkələni “xırda ziyanverici” adlandırdı. Mən onun kərtənkələni öldürməyə dair əmr verdiyini eşitməmişəm. (Buxari 1831, Muslim 5982, 2239/145)

النهي عن قتل النمل

Qarışqa Öldürməyin Qadağan Olması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: قَرَصَتْ نَمْلَةٌ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ، فَأَمَرَ بِقَرِيَةِ النَّمْلِ فَأُحْرِقَتْ، فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ أَنْ قَرَصْنَاكَ نَمْلَةٌ أَحْرَقْتَ أُمَّةً مِنَ الْأُمَمِ تُسَبِّحُ

1445. Əbu Hureyra demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “(Bir dəfə) bir qarışqa peyğəmbərlərdən birini dişlədi və o, qarışqa yuvasının yandırılmasını əmr etdi.” Onda Allah ona belə vəhy etdi: “Səni qarışqa dişlədi deyə, Allahın şəninə təriflər deyən bir ümməti yandırdın!” (Buxari 3019, Muslim 5986, 2241/148)

تحريم قتل الهرة

Pişik Öldürməyin Haram Olması

حدیث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: عُدَّتْ امرأةٌ في هرةٍ سَجَنَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ، فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ، لَا هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَلَا سَقَتْهَا إِذْ هِيَ حَبَسَتْهَا، وَلَا هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ

1446. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir qadın acından ölənə qədər evdə həbs etdiyi pişiyə görə Cəhənnəmə düşdü. Pişiyi evdə həbs edərək nə yemək vermiş, nə də su içirmişdi, nə də onun özü üçün ov etməsinə izn vermişdir ki, yerin həşəratlarından yesin”. (Buxari 3482, Muslim 5989, 2242/151)

فضل ساقی البهائم المحترمة وإطعامها

Toxunulmaz Heyvanlara Su Və Yemək Verməyin Fəziləti

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: بَيْنَا رَجُلٌ يَمْشِي فَأَشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ، فَنَزَلَ بِرَاءً، فَشَرِبَ مِنْهَا، ثُمَّ خَرَجَ؛ فَإِذَا هُوَ بِكَلْبٍ يَلْهَثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ فَقَالَ: لَقَدْ بَلَغَ هَذَا مِثْلَ الَّذِي بَلَغَ بِي فَمَاءٌ خُفُّهُ، ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِيَدِهِ، ثُمَّ رَفَعَهُ، فَسَقَى الْكَلْبَ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنْ لَنَا فِي الْبِهَائِمِ أَجْرًا قَالَ: فِي كُلِّ كَبِدٍ رَطْبَةٌ أَجْرٌ

1447. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bir dəfə) bir adam yolla gedərkən bərk susadı və bir quyuya enib su içdi. Sonra quyudan bayıra çıxdıqda bir itin susuzluqdan ləhlədiyini və yaş torpaq yaladığını görüb (öz-özünə): “Mən susadığım kimi, bu (it də) susamışdır” dedi və (quyuya enib) ayaqqabısını su ilə doldurdu. Sonra ayaqqabısını dişləri ilə tutub quyudan çıxdı və itə su verdi. Allah da ona (bunun) əvəzini verdi və onu bağışladı.” (Əshabələr) dedilər: “Ey Allahın elçisi, məgər heyvanlara (etdiyimiz yaxşılıqlara) görə də bizə savab yazılır?” O buyurdu: “Hər bir canlıya (göstərdiyin qayğıya) görə savab vardır.” (Buxari 2363, Muslim 5996, 2244/153)

حدیث أبي هريرة، قال: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَيْنَمَا كَلْبٌ يُطِيفُ بِرَكِيَّةٍ كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ، إِذْ رَأَاهُ بَعْجِيٌّ مِنْ بَعَايَا بَنِي إِسْرَائِيلَ، فَنَزَعَتْ مَوْقَهَا، فَسَقَتْهُ، فَغَفِرَ لَهَا بِهِ

1448. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İsrail oğullarından Fahişə bir qadın isti bir gündə quyunun ətrafında fırlanan və susuzluqdan öləcək bir hala gələrək dilini çıxarmış bir köpək gördü. Qadın ayaqqabısını çıxarıb (quyudan su götürərək) köpəyə verdi. Bu səbəblə qadın bağışlandı”. (Buxari 3467, Muslim 5997, 2245/154)

كتاب الألفاظ من الأدب وغيرها

**Ədəb Sözləri,
Tərbiyyə Və S. Kitabı**

النهي عن سب الدهر

Zamanı Söyməyin Qadağan Olması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: قال الله عز وجل يؤذيني ابن آدم، يسب الدهر، وأنا الدهر، بيدي الأمر، أقلب الليل والنهار

1449. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu¹¹⁹: “Qüdrətli və əzəmətli Allah buyurur: “Adəm övladı dəhri söyməklə Mənə əziyyət verir. (Çünki) dəhr¹²⁰ Mənəm! Hər şey Mənim Əlimdədir, gecəni gündüzə, gündüzü də gecəyə çevirən Mənəm!” (Buxari 4826, 7491, Muslim 5999, 2246/1)

كراهة تسمية العنب كرمًا

Üzümə Kərim – Deməyin Məkrüh Olması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: وَيَقُولُونَ الْكِرْمُ كِرْمٌ إِنَّمَا الْكِرْمُ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ

1450. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Üzümə kərim” deməyin. Çünki kərim ancaq möminin qəlbidir.” (Buxari 6183, Muslim 6005, 2247/7)

حكم إطلاق لفظة العبد والأمة والمولى والسيد

Qul, Köləm, Seyyid (Ağam) Kəlimələrinin İstifadəsinin Hökmü

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: لا يقل أحدكم أظعم ربك، وصي ربك، اسق ربك، ويقل سيدي، مولاي ولا يقل أحدكم عبدي، أمي ويقل فتاي وفتاتي وغلامي

¹¹⁹ Təbərinin təfsirində hədisin əvvəli səhih isnadla belə rəvayət edilmişdir: “Cahiliyyət dövründə insanlar: “Bizi, gecə və gündüz həlak edir! Bizi həlak edən də, öldürən də, dirildən də odur!”– deyərdilər.” Allah da Öz kitabında belə buyurdu: “Onlar dedilər: **“Həyat ancaq bizim dünya həyatımızdır. Kimimiz ölür, kimimiz də doğulur. Bizi öldürən ancaq zamandır.”** Bu haqda onların heç bir biliyi yoxdur. Onlar ancaq zənnə qarılırlar”– onlar dəhri (yəni zamanı) söyürlər.....”

¹²⁰ İbn Teymiyyə demişdir: “Dəhr zamandır. Hər kəs zamanı söyərəkən, müsibəti onun başına gətirəni qəsd edir və beləliklə, bu söyüşü Allaha aid edir. Çünki həqiqətdə bu müsibəti onun başına gətirən Allahdır. Deməli: “Dəhr Allahdır”– dedikdə, dəhrə aid etdiyi hər bir şeyin Allaha aidliyi qəsd edilir.” “Sarimul Məslul” 3/922.

1151. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlərdən heç kəs (köləyə): “Rəbbinə yemək ver”, “Rəbbinə dəstəmaz almağa kömək et”, “Rəbbinə su ver” deməsin; qoy: “mənim ağam”, “mənim himayədarım” desin. Habelə heç kəs: “qulum”, “kənizim” deməsin; qoy: “oğlum”, “qızım”, “ay uşaq” desin”. (Buxari 2552, Muslim 6011, 2249/15)

كراهة قول الإنسان خبثت نفسي

İnsanın: “Nəfsim Xəbis Oldu” – Deməsinin Məkrüh Olması

حدیث عائشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ خَبَثْتُ نَفْسِي، وَلَكِنْ لِيَقُلْ لَقِسْتُ نَفْسِي

1452. Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz nə badə: “Nəfsim Xəbis oldu” deməsin. Lakin “Nəfsim Sıxıldı” desin. (Buxari 6179, 6180, Muslim 6015, 2250/16)

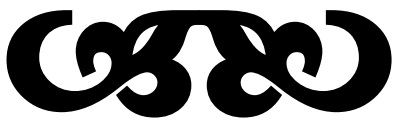
حدیث سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ خَبَثْتُ نَفْسِي، وَلَكِنْ لِيَقُلْ لَقِسْتُ نَفْسِي

1453. Səhl İbn Huneyf رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz nə badə: “Nəfsim Xəbis oldu” deməsin. Lakin “Nəfsim Sıxıldı” desin. (Buxari 6180, Muslim 6015, 2250/16)

كتاب الشعر

Şer Kitabı

كتاب الشعر

Şer Kitabı

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال النبي صلى الله عليه وسلم: أصدقُ كلمةٍ قالها الشاعر، كلمةٌ لبيدٍ ألا كلُّ شيءٍ ما خلا الله باطلٌ
وكادُ أميئةُ بنُ أبي الصلتِ أن يُسلمَ

1454. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Doğru söz şair Ləbidin (şair olmuşdur) sözüdür. (O demişdir): “Məgər Allahdan başqa nə varsa, batil deyilmi? (...hər bir ləzzətin, əlbət ki, bir sonu vardır)”. Umeyyə İbn Əbu Səltə (Xristian idi) gəlincə, o, az qalmışdı ki, müsəlman olsun.” (Buxari 3841, 6147, Muslim 6026, 2256/3)

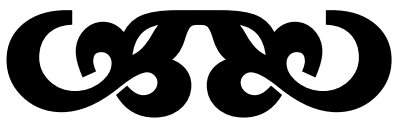
حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لأن يمتليءَ جوفُ رجلٍ قبحاً يريه، خيرٌ من أن يمتليءَ
شِعراً

1455. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən bir kimsənin qarının irinlə dolması onun üçün serlə dolmasından xeyirlidir”. (Buxari 6155, Muslim 6030, 2258/8)

كتاب الرؤيا

Yuxu Kitabı

كتاب الرؤيا

Yuxu Kitabı

حديث أبي قتادة، قال: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: الرَّؤْيَا مِنَ اللَّهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَنْفِثْ، حِينَ يَسْتَيْقِظُ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، وَيَتَعَوَّذُ مِنْ شَرِّهَا، فَإِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ

1456. Qatadə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Saleh) yuxu Allahdandır, Hulm (pis yuxu) şeytandandır. Sizdən biriniz xoşlamadığı bir şeylər gördüyü zaman oyandığı zaman (sol tərəfə) üç dəfə üfürsün və yuxunun şərrindən Allaha sığınsın. Yuxu ona zərər verməz”. (Buxari 5747, Muslim 6034, 2261/1)

حديث أبي هريرة، قال: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا اقْتَرَبَ الرَّمَّانُ لَمْ تَكُذِبْ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ، وَرُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوَّةِ

1457. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qiyamət yaxınlaşdığı zaman möminin yuxuları demək olar ki, həmişə doğru çıxacaq. (Çünki) möminin yuxusu peyğəmbərliyin qırx altı qismindən biridir. Peyğəmbərliyə aid olan bir şey isə yalan ola bilməz.” (Buxari 7017, Muslim 6042, 2263/6)

حديث عبادة بن الصَّامِتِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوَّةِ

1458. Ubadə İbn Sabit ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Möminin yuxusu nübuvenin qırx altı cüzündən bir cüzdür”. (Buxari 6987, Muslim 6046, 2264/7)

حديث أنس رضي الله عنه، قال: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوَّةِ

1459. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Möminin yuxusu nübuvenin qırx altı cüzündən bir cüzdür”. (Buxari 6987, Muslim 6047, 2264/6)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوَّةِ

1460. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Möminin yuxusu nübuvenin qırx altı cüzündən bir cüzdür”. (Buxari 6988, Muslim 6048, 2263/8)

قول النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من رآني في المنام فقد رآني

Peyğəmbərin ﷺ: “Məni Yuxusunda Görən, Həqiqətən Görmüşdür”

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: سمعتُ النبيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقولُ: مَنْ رآني في المنامِ فسيراني في اليقظة، ولا يتمثلُ الشيطانُ بي

1461. Əbu Hureyra ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Məni yuxusunda görən kimsə ayıq vaxtı da görəcəkdir (görmüş kimidir), çünki şeytan mənim qiyafəmə girə bilməz.” (Buxari 6993, Muslim 6056, 2266/10)

في تأويل الرؤيا

Yuxu Yozumu Haqda

حديث ابن عباس، أن رجلاً أتى رسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فقال: إني رأيتُ اللَّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ ظِلَّةً تَنْطَفُ السَّمَنَ وَالْعَسَلَ، فَأَرَى النَّاسَ يَتَكَفَّفُونَ مِنْهَا فَالْمُسْتَكْبِرُ وَالْمُسْتَقْبَلُ وَإِذَا سَبَّ وَاصِلٌ مِنَ الْأَرْضِ إِلَى السَّمَاءِ، فَأَرَاكَ أَخَذْتَ بِهِ فَعَلَوْتَ، ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَعَلَا بِهِ، ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَعَلَا بِهِ، ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَأَنْقَطَعَ ثُمَّ وَصِلَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ بَأْسُ أَنْتَ، وَاللَّهِ لَتَدَعَنِي فَأَعْبِرَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اعْبُرْ قَالَ: أَمَا الظُّلَّةُ فَالْإِسْلَامُ، وَأَمَا الَّذِي يَنْطَفُ مِنَ الْعَسَلِ وَالسَّمَنِ فَالْقُرْآنُ، حَلَاوَتُهُ تَنْطَفُ فَالْمُسْتَكْبِرُ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْمُسْتَقْبَلُ وَأَمَا السَّبُّ الْوَاصِلُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ فَالْحَقُّ الَّذِي أَنْتَ عَلَيْهِ؛ تَأْخُذُ بِهِ فَيُعْلِبُكَ اللَّهُ، ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ مِنْ بَعْدِكَ فَيَعْلُو بِهِ، ثُمَّ يَأْخُذُ رَجُلٌ آخَرُ فَيَعْلُو بِهِ، ثُمَّ يَأْخُذُ رَجُلٌ آخَرُ فَيَنْقَطِعُ بِهِ، ثُمَّ يُوَصِّلُ لَهُ فَيَعْلُو بِهِ فَأَخْبِرُنِي، يَا رَسُولَ اللَّهِ، بَأْسُ أَنْتَ، أَصَبْتُ أَمْ أَخْطَأْتُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَصَبْتُ بَعْضًا وَأَخْطَأْتُ بَعْضًا قَالَ: فَوَاللَّهِ لَتُحَدِّثَنِي بِالَّذِي أَخْطَأْتُ قَالَ: لَا تُقَسِّم

1462. İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, (bir dəfə) bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Mən bu gecə yuxuda bir bulud gördüm. Ondan (yerə) yağ və bal damırdı. Habelə insanların bunu oвуclarına yığdığını da gördüm. Kimisi çox, kimisi də az yığmışdı. Birdən yerdən göyə bir ip çəkdilər və mən sənənin bu ipdən tutub yuxarı qalxdığını gördüm. Sonra başqa bir adam bu ipdən tutub yuxarı qalxdı. Onun ardından başqa birisi bu ipdən tutub yuxarı qalxdı. Daha sonra bir nəfər bu ipdən tutub qalxmaq istədi, lakin ip qırıldı. Amma sonra yenə birləşdi.” Bu vaxt Əbu Bəkr: “Ya Rəsulullah, atam-anam sənə qurban, izn versən, mən onu yozaram”. Peyğəmbər: “Yoz!” deyər buyurdu. Əbu Bəkr: “Bulud İslam dinidir. Ondan damla-damla axan yağ və bal isə Qurandır. (Bu) onun şirəsidir damır. Qurandan kimi çox, kimi də az faydalanacaqdır. Göydən yerə çəkilmiş ip isə sənənin üzərində olduğun haqdır. Sən bu ipdən tutursan,

Allah da səni yüksəldir. Səndən sonra başqa bir adam bu ipdən tutacaq və onun sayəsində yüksələcək. Onun ardınca başqa birisi bu ipdən tutacaq və o da onun sayəsində yüksələcək. Sonra başqa birisi bu ipdən tutacaq, lakin ip qırılacaq. Daha sonra ip birləşəcək və həmin adam da onun sayəsində yüksələcəkdir. Atam-anam sənə qurban ya Rəsulullah, de görüm, mən düz yozdum, yoxsa xəyata yol verdim?" Peyğəmbər: "Bəzisini düz yozdun, bəzisini yox". Əbu Bəkr: "Vallahi, ya Rəsulullah, hansında xəta etdiyimi mənə deməlisən". Peyğəmbər: "And vermə!" deyə buyurdu." (Buxari 7046, Muslim 6066, 2269/17)

رُؤْيَا النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peyğəmbərin ﷺ Yuxusu

حدِيثُ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَرَانِي أَتَسْوِكُ بِسِرَاكٍ، فَجَاءَنِي رَجُلَانِ أَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الْآخَرِ فَنَاقَلْتُ السَّوَّاكَ الْأَصْغَرَ مِنْهُمَا، فَقِيلَ لِي كَبْرٌ، فَدَفَعْتُهُ إِلَى الْأَكْبَرِ مِنْهُمَا

1463. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Yuxuda gördüm ki, misvakla dişlərimi təmizləyirəm. (Elə bu vaxt) mənim yanına birisi digərindən yaşlı olan iki nəfər gəldi. Mən misvakı onlardan kiçik olanına uzatdım. Mənə: "Böyüyə ver" deyildi. Mən də onu daha böyük olanına verdim." (Buxari 246, Muslim 6071, 7700, 2271/19)

حدِيثُ أَبِي مُوسَى، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَهَاجِرُ مِنْ مَكَّةَ إِلَى أَرْضٍ بِهَا نَخْلٌ، فَدَهَبَ وَهَلِي إِلَى أَنَّهَا الْيَمَامَةُ أَوْ هَجْرٌ فَإِذَا هِيَ الْمَدِينَةُ، يُتْرَبُ وَرَأَيْتُ فِي رُؤْيَايَ هَذِهِ أَنِّي هَزَزْتُ سَيْفًا فَانْقَطَعَ صَدْرُهُ، فَإِذَا هُوَ مَا أُصِيبَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، يَوْمَ أُحُدٍ ثُمَّ هَزَزْتُهُ بِأُخْرَى، فَعَادَ أَحْسَنَ مَا كَانَ، فَإِذَا هُوَ مَا جَاءَ اللَّهُ بِهِ مِنَ الْفَتْحِ وَاجْتِمَاعِ الْمُؤْمِنِينَ وَرَأَيْتُ فِيهَا بَقْرًا، وَاللَّهُ خَيْرٌ، فَإِذَا هُمْ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ أُحُدٍ، وَإِذَا الْخَيْرُ مَا جَاءَ اللَّهُ، مِنَ الْخَيْرِ، وَثَوَابِ الصَّدَقِ الَّذِي آتَانَا اللَّهُ بَعْدَ يَوْمِ بَدْرٍ

1464. Əbu Musa əl-Əşəri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Yuxuda mən Məkkədən xurmalıqlar olan bir yerə hicrət etdiyimi gördüm. Zənnimdə bu yerin Yəməmə və ya Həcər olduğunu düşündüm. Bir də baxdım ki, bu yer Yəsrib (Mədinə) şəhəridir. Həmçinin yuxumda qılıncı yellətdiyimi gördüm, onun (qılıncın) başı sındı. Bu da Uhud günü möminlərin başına gələn müsibətdir. Sonra onu yenə yellətdiyim vaxt ən gözəl şəklinə qayıtdı. Birdə baxdım ki, bu, Allahın gətirdiyi fəth və möminlərin bir yerə cəm olmasıdır. Yenə yuxuda inəklərlə Allahın etdiyinin daha xeyirli olduğunu gördüm. Bu da Uhud günündə mömilərdən olan bir camaatdır. Xeyir isə Allahın sonradan

gətirdiyi xeyir və Bədr günündən sonra Allahın bizə verdiyi doğruluq və sabitlik mükafatıdır". (Buxari 3622, Muslim 6072, 2272/20)

حديث ابن عباس، قال: قَدِمَ مُسَيِّمَةُ الْكَذَّابُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَعَلَ يَقُولُ: إِنَّ جَعَلَ لِي مُحَمَّدٌ مِنْ بَعْدِهِ تَبِعْتُهُ وَقَدِمَهَا فِي بَشْرٍ كَثِيرٍ مِنْ قَوْمِهِ فَأَقْبَلَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمَعَهُ تَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ وَفِي يَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قِطْعَةً جَرِيدٍ، حَتَّى وَقَفَ عَلَى مُسَيِّمَةَ، فِي أَصْحَابِهِ فَقَالَ: لَوْ سَأَلْتَنِي هَذِهِ الْقِطْعَةَ مَا أَعْطَيْتُكَهَا وَلَنْ تَعْدُوا أَمْرَ اللَّهِ فِيكَ؛ وَلَيْنِ أَدْبَرْتَ لَبِعَقْرَتِكَ اللَّهُ وَإِنِّي لَأَرَاكَ الَّذِي أُرِيتُ فِيهِ مَا رَأَيْتُ وَهَذَا تَابِتٌ يُجِيبُكَ عَنِّي ثُمَّ انْصَرَفَ عَنْهُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَسَأَلْتُ عَنْ قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكَ أَرَى الَّذِي أُرِيتُ فِيهِ مَا رَأَيْتُ

1465. İbn Abbas ﷺ demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ dövründə yalançı Müseyləmə Mədinəyə gəlib dedi: “Əgər Muhəmməd özündən sonra (hakimiyyəti) mənə versə, mən onun ardınca gedərəm. Onunla bərabər Mədinəyə onun bir çox həmqəbilələri gəlmişdi. Peyğəmbər ﷺ əlində bir xurma budağı Sabit İbn Qeys İbn Şəmmas ilə birlikdə Müseyləmənin və onun həmqəbilələrinin yanına gəlib dedi: “Əgər sən məndən bu budağı istəsəydin belə, mən onu sənə verməzdim. Sən heç vaxt Allahın əzəldən sənə bərəndə verdiyi qərara qarşı çıxma bilməzsən. Əgər (haqdan) üz döndərsən, Allah hökmən səni məhv edəcək. Mən görürəm ki, sən mənə yuxuda göstərilmiş həmin adamsan. Mənim yerimə Sabit sənə cavabını verəcək.” (Peyğəmbər ﷺ sözünü deyəndən) sonra ondan uzaqlaşdı.” İbn Abbas: “Mən Peyğəmbərin ﷺ: “Mən görürəm ki, sən mənə yuxuda göstərilmiş həmin adamsan” sözünün mənasını soruşmağa başladım. Əbu Hureyra mənə xəbər verdi ki, Peyğəmbər ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) mən yuxuda qolumda qızıldan iki bilərzik gördüm və onlar məni bərk narahat elədi. Sonra yuxuda ikən mənə: “Onlara üfür!” deyə vəhy edildi. Mən bilərziklərə üfürdükdə onlar (havaya) uçdular. Mən bu bilərzikləri məndən sonra (peyğəmbərlik iddia edəcək) iki yalançının meydana gələcəyinə yozdum.” Biri (Əsvəd) əl-Ənsi, digəri isə Müseyləmə oldu.” (Buxari 4373, 4374, Muslim 6073, 2273/21)

فَأَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ، رَأَيْتُ فِي يَدَيَّ سِوَارَيْنِ مِنْ ذَهَبٍ فَأَهْمَنِي شَأْنُهُمَا، فَأَوْجَحَ إِلَيَّ فِي الْمَنَامِ أَنْ انْفُخْتُهُمَا، فَانْفُخْتُهُمَا فَطَارَا، فَأَوْلَتْهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ بَعْدِي؛ أَحَدُهُمَا الْعُنْسِيُّ، وَالْآخَرُ مُسَيِّمَةُ

1466. Əbu Hureyra ﷺ mənə xəbər verdi ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bir dəfə) mən yuxuda qolumda qızıldan iki bilərzik gördüm və onlar məni bərk narahat elədi. Sonra yuxuda ikən mənə: “Onlara üfür!” deyə vəhy edildi. Mən bilərziklərə üfürdükdə onlar (havaya) uçdular. Mən bu bilərzikləri məndən sonra (peyğəmbərlik iddia edəcək) iki yalançının meydana gələcəyinə yozdum.” Biri (Əsvəd) əl-Ənsi, digəri isə Müseyləmə oldu.” (Buxari 4374, Muslim 6074, 2274/21)

حديث سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِمَّا يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ لِأَصْحَابِهِ: " هَلْ رَأَى أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنْ رُؤْيَا " قَالَ: فَيَقْصُّ عَلَيْهِ مَنْ شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقْصُ وَإِنَّهُ قَالَ، ذَاتَ غَدَاةٍ: إِنَّهُ أَتَانِي، اللَّيْلَةَ، آتِيَانِ، وَإِنَّهُمَا ابْتَعَانِي، وَإِنَّهُمَا قَالَا لِي: انْطَلِقْ وَإِنِّي انْطَلَقْتُ مَعَهُمَا، وَإِنَّا أَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ، وَإِذَا آخَرَ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِصَخْرَةٍ، وَإِذَا هُوَ يَهْوِي بِالصَّخْرَةِ لِرَأْسِهِ، فَيَنْطَلِقُ رَأْسُهُ فَيَتَهَدَّدُ الْحَجَرُ هَهُنَا، فَيَتْبَعُ الْحَجَرَ، فَيَأْخُذُهُ، فَلَا يَرْجِعُ إِلَيْهِ حَتَّى يَصِيحَ رَأْسُهُ كَمَا كَانَ تُمْ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الْأُولَى قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: سُبْحَانَ اللَّهِ مَا هَذَا قَالَ: قَالَا لِي: انْطَلِقْ قَالَ: فَانْطَلَقْنَا، فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُسْتَلْقٍ لِقَفَاهُ، وَإِذَا آخِرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ، بِكَلُوبٍ مِنْ حَدِيدٍ، وَإِذَا هُوَ يَأْتِي أَحَدًا شِقِيٍّ وَجْهَهُ فَيَشْرُشِرُ شِدْقَهُ إِلَى قَفَاهُ، وَمِنْخَرَهُ إِلَى قَفَاهُ، وَعَيْنُهُ إِلَى قَفَاهُ قَالَ: تُمْ يَتَحَوَّلُ إِلَى الْجَانِبِ الْآخَرَ، فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ بِالْجَانِبِ الْأَوَّلِ، فَمَا يَفْرُغُ مِنْ ذَلِكَ الْجَانِبِ حَتَّى يَصِيحَ ذَلِكَ الْجَانِبُ كَمَا كَانَ، تُمْ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الْأُولَى قَالَ: قُلْتُ سُبْحَانَ اللَّهِ مَا هَذَا قَالَ: قَالَا لِي: انْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا، فَأَتَيْنَا عَلَى مِثْلِ التَّنُورِ، فَإِذَا فِيهِ لَعَطٌ وَأَصْوَاتٌ قَالَ: فَاطَّلَعْنَا فِيهِ، فَإِذَا فِيهِ رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاءٌ، وَإِذَا هُمْ يَأْتِيهِمْ لَهَبٌ مِنْ أَسْفَلٍ مِنْهُمْ، فَإِذَا أَنَاهُمْ ذَلِكَ اللَّهَبُ ضَوْضُوا قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: مَا هُوَ لَاءَ قَالَ: قَالَا لِي: انْطَلِقْ، انْطَلِقْ قَالَ: فَانْطَلَقْنَا، فَأَتَيْنَا عَلَى نَهْرٍ أَحْمَرَ مِثْلَ الدَّمِ، وَإِذَا فِي النَّهْرِ رَجُلٌ سَابِحٌ يَسْبِحُ، وَإِذَا عَلَى شَطْرِ النَّهْرِ رَجُلٌ قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ حِجَارَةً كَثِيرَةً، وَإِذَا ذَلِكَ السَّابِحُ يَسْبِحُ مَا يَسْبِحُ تُمْ يَأْتِي ذَلِكَ الَّذِي قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ الْحِجَارَةَ فَيَفْعَلُ لَهُ فَاهُ، فَيُلْقِمُهُ حَجَرًا، فَيَنْطَلِقُ يَسْبِحُ تُمْ يَرْجِعُ إِلَيْهِ كُلَّمَا رَجَعَ إِلَيْهِ فَعَرَّ لَهُ فَاهُ فَالْقَمَةُ حَجَرًا قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: مَا هَذَا قَالَ: قَالَا لِي: انْطَلِقْ، انْطَلِقْ قَالَ: فَانْطَلَقْنَا، فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ كَرِيهِ الْمَرَاةِ، كَأَكْرَهُ مَا أَتَتْ رَأَى رَجُلًا، مَرَاةً، وَإِذَا عِنْدَهُ نَارٌ يَحْسُثُهَا وَيَسْعَى حَوْلَهَا قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: مَا هَذَا قَالَ: قَالَا لِي: انْطَلِقْ، انْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا، فَأَتَيْنَا عَلَى رَوْضَةٍ مَعْتَمَةٍ، فِيهَا مِنْ كُلِّ نَوْرِ الرَّبِيعِ، وَإِذَا بَيْنَ ظَهْرِي الرَّوْضَةِ رَجُلٌ طَوِيلٌ لَا أَكَادُ أَرَى رَأْسَهُ طَوِيلًا فِي السَّمَاءِ، وَإِذَا حَوْلَ الرَّجُلِ مِنْ أَكْثَرِ وَلْدَانٍ رَأَيْتُهُمْ قَطُ قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: مَا هَذَا مَا هُوَ لَاءَ قَالَ: قَالَا لِي: انْطَلِقْ، انْطَلِقْ قَالَ: فَانْطَلَقْنَا فَانْتَهَيْتَنَا إِلَى رَوْضَةٍ عَظِيمَةٍ؛ لَمْ أَرِ رَوْضَةً قَطُ أَعْظَمَ مِنْهَا وَلَا أَحْسَنَ قَالَ: قَالَا لِي: ارْقُ فِيهَا قَالَ: فَارْتَقَيْتَا فِيهَا فَانْتَهَيْتَا إِلَى مَدِينَةٍ مَبْنِيَّةٍ، بَلْبِنٍ ذَهَبٍ وَلَبِنٍ فِضَّةٍ، فَأَتَيْنَا بَابَ الْمَدِينَةِ، فَاسْتَفْتَحْنَا، فَفُتِحَ لَنَا، فَدَخَلْنَاهَا، فَتَلَقَّانَا فِيهَا رِجَالٌ، شَطْرٌ مِنْ خَلْقِهِمْ كَأَحْسَنَ مَا أَتَتْ رَأَى، وَشَطْرٌ كَأَفْجَحَ مَا أَتَتْ رَأَى قَالَ: قَالَا لَهُمَا: اذْهَبُوا فَمَعُوا فِي ذَلِكَ النَّهْرِ قَالَ: وَإِذَا نَهْرٌ مُعْتَرِضٌ يَجْرِي كَأَنَّ مَاءَهُ الْمَحْضُ فِي الْبِيضِ فَذَهَبُوا فَوَقَعُوا فِيهِ تُمْ رَجَعُوا إِلَيْنَا، قَدْ ذَهَبَ ذَلِكَ السُّوءُ عَنْهُمْ فَصَارُوا فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ قَالَ: قَالَا لِي: هَذِهِ جَنَّةٌ عَدْنٍ، وَهَذَا مَنَزِلُكَ قَالَ: فَسَمَّا بَصْرِي صُعْدًا، فَإِذَا قَصْرٌ مِثْلُ الرَّبَابَةِ الْبَيْضَاءِ قَالَ: قَالَا لِي: هَذَاكَ مَنَزِلُكَ قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: بَارَكَ اللَّهُ فِيكُمْ، ذَرَانِي فَادْخُلْهُ قَالَا: أَمَّا الْآنَ فَلَا وَأَنْتَ دَاخِلُهُ قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: فَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ مِنْذُ اللَّيْلَةِ عَجَبًا فَمَا هَذَا الَّذِي رَأَيْتَ قَالَ: قَالَا لِي: أَمَّا إِنَّا سَخِجْرُكَ أَمَّا الرَّجُلُ الْأَوَّلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُنْبَغُ رَأْسُهُ بِالْحَجَرِ، فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَأْخُذُ الْقُرْآنَ فَيَرْفُضُهُ، وَيَنَامُ عَنِ الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُشْرُشِرُ شِدْقَهُ إِلَى قَفَاهُ، وَمِنْخَرَهُ إِلَى قَفَاهُ، وَعَيْنُهُ إِلَى قَفَاهُ، فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَعْلُو مِنْ بَيْتِهِ فَيَكْذِبُ الْكَذْبَةَ تَبْلُغُ الْأَفَاقَ وَأَمَّا الرَّجَالُ وَالنِّسَاءُ الْعُرَاءُ، الَّذِينَ فِي مِثْلِ بِنَاءِ التَّنُورِ، فَإِنَّهُمْ الرُّنَاةُ وَالرُّوَانِي وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يَسْبِحُ فِي النَّهْرِ وَيُلْقِمُ الْحَجَرَ، فَإِنَّهُ أَكَلِ الرَّبَا وَأَمَّا الرَّجُلُ الْكَرِيهِ الْمَرَاةِ، الَّذِي عِنْدَ النَّارِ، يَحْسُثُهَا وَيَسْعَى حَوْلَهَا، فَإِنَّهُ مَالِكٌ، خَازِنُ جَهَنَّمَ وَأَمَّا الرَّجُلُ الطَّوِيلُ الَّذِي فِي الرَّوْضَةِ فَإِنَّهُ إِبْرَاهِيمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَّا الْوَلْدَانُ الَّذِينَ حَوْلَهُ فَكُلُّ مَوْلُودٍ مَاتَ عَلَى الْفِطْرَةِ قَالَ: فَقَالَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَأَوْلَادُ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَوْلَادُ الْمُشْرِكِينَ وَأَمَّا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَانُوا، شَطْرٌ مِنْهُمْ حَسَنًا وَشَطْرٌ مِنْهُمْ قَبِيحًا، فَإِنَّهُمْ قَوْمٌ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا، تَحَاوَرَ اللَّهُ عَنْهُمْ

1467. Səmurə İbn Cundəb ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sübh namazını qıldıqdan sonra hər dəfə səhabələrdən soruşardı: «Bu gecə sizdən yuxu gördən varmı?» Görən öz yuxusunu Allahın izni ilə ona danışardı. Bir gün səhər o, bizə buyurdu: «Həqiqətən bu gecə mənə yanına iki nəfər gəldi və mənə onlarla getməyimi xahiş etdilər. Mən də onlarla getdim. (Bir müddətdən sonra) uzanmış bir adamın yanına çatdım. Bir də baxdım ki, bir nəfər əlində olan daş

parçası ilə uzanan adamın üstündə dayanıb əlində olan daşı uzanan adamın başına vuraraq başını yarıır. Daş yuvarlanıb kənara düşür. Həmin adam gedib daşı götürüb yerinə qayıdıncaya qədər uzananın başı əvvəlki (ilk) vəziyyətini alır. Sonra o, yenidən birinci dəfə etdiyini təkrarlayır. Mən: «Subhənəllah! Bunlar kimlərdir?» dedim. Onlar: «Gedək! Gedək!» dedilər. Biz yolumuza davam edərək (bir müddətdən sonra) üzü üstə uzanmış bir adamın yanına çatdıq. Onun üstündə əlində dəmir qarmaq olan bir nəfər var idi. (Dəmir qarmağı) Üzü üstə uzanan adamın ağızına, burnuna və gözünün bir hissəsinə keçirərək boynunun ardına kimi cırırdı. Sonra üzünün o biri tərəfinə keçib oranı da boynunun ardına kimi cırdıqda digər tərəf əvvəlki vəziyyətini alır və o, birinci dəfə etdiyini yenidən təkrarlayırdı. Mən: «Subhənəllah! Bunlar kimlərdir?» dedim. Onlar: «Gedək! Gedək!» dedilər. Biz yolumuza davam edərək (bir müddətdən sonra) təndirə oxşar bir yerə gəldik. (Ravi deyir: «Zənn edirəm ki, Peyğəmbər) Oradan uğultulu və dəhşətli səslər gəlirdi. Biz içəri baxdıqda orada lüt kişi və qadınlar gördük. Aşağıdan atəş onlara yaxınlaşdıqca onlar bağırırdılar. Mən: «Subhənəllah! Bunlar kimlərdir?» dedim. Onlar: «Gedək! Gedək!» dedilər. Biz yolumuza davam edərək (bir müddətdən sonra) bir gölün yanına çatdıq. (Ravi deyir: «Zənn edirəm ki, Peyğəmbər ﷺ gölün suyunun qan rəngində olduğunu buyurdu). Baxdıq ki, göldə bir nəfər üzür. Sahildə isə biri yanında bir topa daş ilə dayanıb. Üzən adam bacardığı qədər üzdükdən sonra yanında daş topası olan adamın yanına gəlib ağızını açır. O, da daşları onun ağızına atırdı. O, hər dəfə üzüb onun yanına gəldikdə ağızını açır o, da daşları onun ağızına atırdı. Mən: «Subhənəllah! Bunlar kimlərdir?» dedim. Onlar: «Gedək! Gedək!» dedilər. Biz yolumuza davam edərək (bir müddətdən sonra) çox iyrenc və çirkin bir adamın yanına gəldik (sən gördüyün çirkin adamların ən çirkini). Atəşi alovlandırır və ətrafında fırlanırdı. Mən: «Bu nədir?» deyə soruşdum. Onlar: «Gedək! Gedək!» dedilər. Biz yolumuza davam edərək (bir müddətdən sonra) içində hər növ çiçəyin olduğu, sıx və uzun ağaclarla dolu bir baxçaya çatdıq. Baxçanın ortasında başı göyə doğru uzanan, başını görmədiyim uzun boylu bir adam vardı. Adamın ətrafında daha əvvəl heç görmədiyim sayda çoxlu uşaqlar vardı. Mən: «Bunlar kimlərdir?» deyə soruşdum. Onlar: «Gedək! Gedək!» dedilər. Biz yolumuza davam edərək (bir müddətdən sonra) böyük bir ağacın yanına çatdıq. Bundan əvvəl bundan daha böyük və gözəl ağac görməmişdim. Mənə «Ağaca qalx!» dedilər. Birlikdə o, ağaca qalxmağa başladılar. Nəhayət gəlib bir şəhərə çatdıq. Şəhər qızıl və gümüş kərpicdən tikilmişdi. Şəhərin qapılarına yaxınlaşdıq və açılmasını xahiş etdik. Qapı açıldı, şəhərə girdik. Bizi bir qrup insanlar qarşıladılar. Vücutlarının yarısı gördüklərinin ən gözəli qədər gözəl, digər yarısı isə gördüklərinin ən çirkini

qədər çirkin idi. Mənimlə gələnlər onlara: «Gedin, o, çaya girin!» dedilər. Onlar gedib çaya girdilər. Baxdım ki, bu şəhərin ortasından suyu düm ağ olan bir çay axır. Sonra onlar bizim yanımıza gəldilər. Çirkinlik onlardan getmiş və ən gözəl bir hala gəlmişdilər. Mənimlə gələnlər mənə: «Bura *Cənnətul adn* (Ədn Cənnətidir). Bu da sənin məqamındır!» dedilər. Gözümü yuxarı qaldırdıqda düm ağ bulud kimi bir saray gördüm. Onlar: «Bura sənin evindir!» dedilər. Mən də: «*Bərəkəllahu fikə* – Allah səni mübarək etsin! Mənə icazə verin ora girim?!» dedim. Onlar: «İndi yox. Lakin nə vaxtsa sən ora girəcəksən!» dedilər. Mən onlara: «Bu gecə qəribə mənzərələr gördüm. Bu gördüyüm şeylər nədir?» dedim. Onlar: «İndi sənə onları başa salırıq!» dedilər. İlk gördüyün başı daşla yarılan insan Quran oxumağı öyrənmiş lakin onu tərək etmişdi (Quranı oxumaz və əməl etməzdi) və fərz namazlarına yatıb qalardı. Bu da onun Qiyamətə qədər görəcəyi qəbr əzabıdır. Ağzı, burnu və gözü boynunun ardına kimi cırılan insan isə səhər evindən çıxar-çıxmaz hər tərəfə yalan yayardı (yalan danışardı). Bu da onun Qiyamətə qədər görəcəyi əzabdır. Təndir içində gördüyün kişi və qadınlar isə zinakar kişi və qadınlardır. Bu da onların Qiyamətə qədər görəcəyi əzabdır. Göldə üzən insan isə faiz yeyəndir. Bu da onun Qiyamətə qədər görəcəyi əzabdır. Atəşi alovlandıran çirkin adam isə Cəhənnəmin gözətçisi Malikdir. Baxçada gördüyün uzun boylu adam İbrahim. Ətrafındakı uşaqlar isə fitrət üzərində ölənlərdir. (Başqa rəvayətdə – Fitrət üzrə doğulan uşaqlardır). Səhabələr: «Ya Rəsulullah! Orada müşriklərin də uşaqları vardır?» Peyğəmbər: «Bəli, müşriklərin uşaqları da!»¹²¹. Vücutlarının yarısı gözəl və yarısı çirkin olan kimsələr isə yaxşı əməllər ilə pis əməllər etmiş (əməlləri bərabər olan) kimsələrdir. Allah isə onları bağışlamışdır. Birinci girdiyin ev adi müsəlmanların evidir. Bu ev isə şəhidlərin evidir. Mən Cəbrail, bu isə Mikail. (Başqa rəvayətdə - Mənə: «Başını qaldır!» dedilər. Başımı qaldırdım. Bir də nə görsəm yaxşıdır. Üstümdə bulud kimi bir şey vardır. Mənə: «Bu sənin evindir!» dedilər. Mən: «Buraxın ora girim!» dedim. Onlar: «Sənin ömrün hələ tamamlanmayıb. Onu tamamladıqda ora girəcəksən!» dedilər). (Buxari 4674, 7047, Muslim 6076, 2275/23)

¹²¹ Ölmüş körpə uşaqlar haqqında bir çox rəylər var. 1) Onlar Allahın istəyi altındadırlar. 2) Onlar hamısı Cənnətlikdirlər. 3) Ataları haraya düşəcəksə onlar da oraya düşəcəklər. 4) Torpağa çevriləcəklər. 5) Cənnət ilə Cəhənnəm arasında bir yerdə olacaqlar. 6) Müşriklərin uşaqları Cənnət əhlinə xidmət edəcəkdir. 7) Bu məsələni araşdıranda susmaq lazımdır. 8) Araşdırmamış susmaq lazımdır. 9) Hamısı Cəhənnəmdədir. 10) Allah onları imtanhan edəcəkdir. Ən doğru olanı 1-ci və 10-cu rəylərdir.

كتاب الفضائل

Fəzilətlər Kitabı

في معجزات النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peyğəmbərin ﷺ Möcüzələri Haqqında

حديث أنس بن مالك، قال: رأيتُ رسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَحَائِطَ صَلَاةِ الْعَصْرِ، فَالْتَمَسَ النَّاسُ الْوُضُوءَ، فَلَمْ يَجِدُوهُ، فَأَتَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَضُوءٍ، فَوَضَعَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي ذَلِكَ الْإِنَاءِ يَدَهُ، وَأَمَرَ النَّاسَ أَنْ يَتَوَضَّؤُوا مِنْهُ قَالَ: فَرَأَيْتُ الْمَاءَ يَنْبَعُ مِنْ تَحْتِ أَصَابِعِهِ، حَتَّى تَوَضَّؤُوا مِنْ عِنْدِ آخِرِهِمْ

1468. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ yanında idim. Əsr namazının vaxtı yaxınlaşmışdı. Camaat dəstəmaz almaq üçün su axtarmağa başladı, lakin tapa bilmədi. Sonra Peyğəmbərə ﷺ dəstəmaz almaq üçün (bir qab) su gətirdilər. Peyğəmbər ﷺ əlini o qabın içinə saldı və camaata ondan dəstəmaz almağı əmr etdi. Mən, camaat dəstəmaz alıb qurtaranadək Peyğəmbərin ﷺ barmaqlarının uclarından su qaynayıb axdığını gördüm. (Buxari 169, Muslim 6080, 6081, 22794)

حديث أبي حميد الساعدي قال: غزونا مع النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غزوة تبوك فلما جاء وادي القرى، إذا امرأة في حديقة لها فقال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لأصحابه اخرجوا وخرص رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عشرة أوسق فقال لها: أحصي ما يخرج منها فلما أتينا تبوك، قال: أما إنها ستهب الليلة ريح شديدة، فلا يقوم أحد، ومن كان معه بعير فليعتقه فعتلناها وهبت ريح شديدة؛ فقام رجل فآلقتُه بجبل طيء وأهدى ملك أيلة للنبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بغلة بيضاء، وكساه برداً وكتب له بخرهم فلما أتى وادي القرى، قال للمرأة: كم جاء حديقتك قالت: عشرة أوسق، خرص رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إني متعجلٌ إلى المدينة، فمن أَرَادَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَّعِجَلَ مَعِي فَلْيَتَّعِجَلَ فَلَمَّا أَشْرَفَ عَلَى الْمَدِينَةِ، قَالَ: هَذِهِ طَابَةٌ فَلَمَّا رَأَى أَحَدًا، قَالَ: هَذَا جَبَلٌ يُجِينُنَا وَنَجِيَّتُهُ، أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ دُورِ الْأَنْصَارِ قَالُوا: بَلَى قَالَ: دُورُ بَنِي النَّجَّارِ، ثُمَّ دُورُ بَنِي عَبْدِ الْأَشْهَلِ، ثُمَّ دُورُ بَنِي سَاعِدَةَ، أَوْ دُورُ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ، وَفِي كُلِّ دُورِ الْأَنْصَارِ يَعْني خَيْرًا

1469. Əbu Humeyd əs-Saidi ﷺ demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə Təbuk döyüşündə iştirak etdik. Vad əl-Qura (kəndin adı) deyilən yerə gəlib çatdıqda öz bağında olan bir qadına rast gəldik. Peyğəmbər ﷺ əshabələrinə: “(Ağacların üstündə təxminən nə qədər xurma olduğunu) təyin edin!” deyə buyurdu. Beləliklə, Peyğəmbər ﷺ (orada) on vəsq olduğunu təyin etdikdən sonra qadına dedi: “Bundan nə qədər (zəkat) çıxaracağını hesabla.” Biz Təbuka gəlib çatdıqda Peyğəmbər ﷺ: “Bu gecə bərk külək əsəcək. Odur ki, heç kəs yerindən qalxmasın, kimin dəvəsi varsa, qoy onu buxovlasın” dedi. Biz dəvələrimizi buxovladıq. (O gecə) bərk külək əsdi. (Bu vaxt) bir nəfər ayağa qalxdı və külək onu götürüb Tay dağına atdı. Sonra Əylə hökmdarı¹²² Peyğəmbərə ﷺ bir ağ qatır və bir bürüncək hədiyyə etdi. O da ona dənizin sahilində yaşayan əhalisi

¹²² Burada söhbət Peyğəmbərlə ﷺ sülh müqaviləsi bağlamış Yuhanna ibn Robədən gədir.

üçün (sülh müqaviləsi) yazıb göndərdi. (Peyğəmbər ﷺ geri qayıdarkən) Vad əl-Quraya gəlib çatdıqda (həmin) qadından: “Bağın nə qədər məhsul verdi?” deyə soruşdu. Qadın: “On vəsq” deyə cavab verdi. Peyğəmbərin ﷺ təxmin etdiyi (doğru çıxdı). Sonra Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən Mədinəyə tələsirəm. Mənimlə getmək istəyən varsa, qoy tələssin”. Peyğəmbər ﷺ Mədinəyə gəlib çatdıqda: “Bu, Tabədir! (Mədinə)” dedi. Uhud dağına gördükdə isə dedi: “Bu balaca dağ bizi sevir, biz də onu sevirik. Sizə ənsarın ən xeyirliləri barədə xəbər verimmiz?” (Əshabələr): “Bəli” deyəndə, o buyurdu: “Bəni Nəccar, sonra Bəni AbdulƏşhəl, sonra Bəni Səadə, sonra da Bəni əl-Haris İbn əl-Xəzrəc qəbiləsidir. Ənsardan olan hər bir qəbilədə xeyir vardır.” (Buxari 1481, Muslim 6087, 1392/11)

فَلَحَقْنَا سَعْدُ بْنُ عَبَادَةَ فَقَالَ أَبُو أُسَيْبٍ: أَلَمْ تَرَ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، خَيْرَ الْأَنْصَارِ فَجَعَلْنَا أَحْيَرًا فَأَدْرَكَ سَعْدُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ خَيْرَ دُورِ الْأَنْصَارِ فَجَعَلْنَا أَحْيَرًا فَقَالَ: أَوْلَيْسَ بِحَسْبِكُمْ أَنْ تُكُونُوا مِنَ الْخِيَارِ

1470. Əbu Humeyd رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ənsar evlərinin ən xeyirlisi Nəccar oğullarının evi, sonra Abduləşhəl oğullarının, sonra Haris oğullarının, sonra da Saidə oğullarının (evləridir). Bununla belə ənsardan olan hər kəsin evi xeyirlidir.” Bundan sonra biz Səd İbn Ubadə ilə rastlaşdıq.” (Əbu Humeyd) dedi: “Ey Əbu Useyd, görmürsən ki, Peyğəmbər ﷺ ənsarın xeyirli olduğunu söyləmiş və bizi axıra saxlamışdır?!” Bundan sonra Səd Peyğəmbərə ﷺ çatıb dedi: “Ya Rəsulullah, ənsarın xeyirli olduğu söylənildi, bizi isə axıra saxladılar.” Peyğəmbər: “Məgər sizə xeyirli insanlardan olmağınız bəs etmirmi?!” (Buxari 3791, Muslim 6087, 1392/11)

توكله على الله تعالى وعصمة الله تعالى له من الناس

Peyğəmbərin ﷺ Allaha Təvəkkül Etməsi Və Allahın Onu İnsanlardan Qoruması

حديث جابر بن عبد الله، قال: غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزْوَةَ نَجْدٍ فَلَمَّا أَدْرَكَتْهُ الْفَائِلَةُ، وَهُوَ فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِصَاهِ، فَزَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ، وَاسْتَظَلَّ بِهَا، وَعَلَّقَ سَيْفَهُ فَتَفَرَّقَ النَّاسُ فِي الشَّجَرِ يَسْتَطِيلُونَ وَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ إِذْ دَعَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجِئْنَا، فَإِذَا أَعْرَابِيٌّ قَاعِدٌ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ: إِنَّ هَذَا أَنَا نَائِمٌ وَأَنَا نَائِمٌ فَاحْتَرِطْ سَيْفِي فَاسْتَيْقِظْتُ وَهُوَ قَائِمٌ عَلَيَّ رَأْسِي، مُحْتَرِطٌ صَلْنَا قَالَ: مَنْ يَمْتَنِعْ مِنِّي قُلْتُ: اللَّهُ فَشَامُهُ، ثُمَّ قَعَدَ فَهَرُ هَذَا قَالَ: وَلَمْ يَعَايَنَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1471. Cabir İbn Abdullah رəvayət edir ki, Peyğəmbərlə ﷺ birgə Nəcd istiqamətində döyüşlərin birində idik. Biz Peyğəmbərlə çoxlu tikanlı ağac olan bir vadiyə çatdıq. Şiddətli istidən Peyğəmbər ﷺ bir ağacın altına düşərək

qılıncını onun budaqlarının birindən asdı. İnsanlar isə vadiyə səpələnərək kölgələnirdilər. Bizlər bu şəkildə kölgələndiyimiz zaman Peyğəmbər ﷺ bizləri çağırdı. Bizlər həməən onun yanına gəldik və Peyğəmbərin ﷺ qarşısında oturan bir bədəvi ilə qarşılaşdıq. Peyğəmbər: “Bir kişi mən yuxuda ikən yanıma gəldi və qılıncı götürdü. Oyandığım vaxt onu başımın üstündə durduğunu gördüm. Mən hiss etmədən o qılıncı sıyırmış olaraq əlində tutmuşdu. Mənə: “İndi səni məndən kim qurtara bilər?” dedi. Mən: “Allah!” deyə buyurdum. O, kimsə qılıncı qınına salladı və həməən yerə oturdu. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ ona bir şey söyləmədi (cəzalandırmadı)”. (Buxari 4139, Muslim 6090, 4231, 843/13)

بيان مثل ما بعث النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من الهدى والعلم

Peyğəmbərin ﷺ Elm Və Hidayətlə Göndərilməsinin Bəyanı

حدیثُ أَبِي مُوسَى، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللهُ بِهِ مِنَ الْهُدَى وَالْعِلْمِ، كَمَثَلِ الْعَيْثِ الْكَثِيرِ، أَصَابَ أَرْضًا، فَكَانَ مِنْهَا نَقِيَّةٌ قَبِلَتِ الْمَاءَ فَأَنْبَتَتِ الْكَلَّا وَالْعُشْبَ الْكَثِيرَ وَكَانَ مِنْهَا أَجَادِبُ أَمْسَكَتِ الْمَاءَ فَفَنَعَ اللهُ بِهَا النَّاسَ فَشَرُّبُوا وَسَقَوْا وَزَرَعُوا وَأَصَابَتْ مِنْهَا طَائِفَةٌ أُخْرَى، إِنَّمَا هِيَ فِيْعَانٌ لَا تُمَسِّكُ مَاءً، وَلَا تُنْبِتُ كَلًّا، فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ فَقِهَ فِي دِينِ اللهِ وَنَفَعَهُ مَا بَعَثَنِي اللهُ بِهِ، فَعَلِمَ وَعَلَّمَ وَمَثَلُ مَنْ لَمْ يَرْفَعْ بِذَلِكَ رَأْسًا وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللهِ الَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ وَفِي رِوَايَةٍ: وَكَانَ مِنْهَا طَائِفَةٌ قَبِلَتِ الْمَاءَ

1472. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahın mənim vasitəmlə göndərdiyi doğru yol göstəricisi və elm, torpağa düşən bol yağmura bənzəyir. Bu torpağın bir qismi münbit olduğundan, suyu canına çəkib növbənöv bitkilər və çoxlu otlar yetişdirir; bir qismi də quru olduğundan, suyu üstündə saxlayır və Allah da onunla insanları faydalandırır. Onlar bu sudan içir, üstəlik heyvanlarını və əkin sahələrini də sulayırlar; bu yağışın düşdüyü elə bir yer də vardır ki, ora hamar olduğundan, nə suyu (üstündə) saxlayır, nə də bir bitki yetişdirir. Bu, Allahın dinini dərk edən, Allahın mənim vasitəmlə göndərdiyindən faydalanan, elm öyrənən və (bunu başqalarına) öyrədən kimsə ilə, buna tərəf başını belə qaldırmayan və Allahın mənim vasitəmlə göndərdiyi doğru yol göstəricisini qəbul etməyən kimsənin məsəlidir.” (Buxari 79, Muslim 6093, 2282/19)

شفقته صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ على أمته ومبالغته في تحذيرهم مما يضرهم

Peyğəmbərin ﷺ Ümmətinə Olan Şəfqəti Və Onlara Zərər Verəcək Şeylərdən Çəkəndirməsi

حديث أبي هريرة، أنه سمع رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ النَّاسِ كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْفَدَ نَارًا، فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ، جَعَلَ الْفَرَاشُ وَهَذِهِ الدَّوَابُّ الَّتِي تَقَعُ فِي النَّارِ يَقَعْنَ فِيهَا، فَجَعَلَ يَنْزِعُهُنَّ وَيَعْلِبُنَّهُ، فَيَقْتَحِمْنَ فِيهَا فَأَنَا أَخَذُ بِحُجْرَتِكُمْ عَنِ النَّارِ وَهُمْ يَقْتَحِمُونَ فِيهَا

1473. Əbu Hüreyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənimlə insanların məsəli od qalamış bir kişinin məsəli kimidir. O, bir atəş qaladı. Atəşin işığı ətrafı işıqlandırdıqda pərvanələr, bəzi böcəklər və heyvanlar ora düşməyə (yaxınlaşmağa) başlayırlar. Kişi onlara mane olsa da, onlar ona üstün gələrək atəşə düşməyə başladılar. Bu da mənimlə sizin məsəlinizdir ki, mən sizi oddan qorumaq üçün ətəyinizdən tutub atəşdən çəkib qurtarmağa çalışıram. Siz isə mənə üstün gəlib ora daxil olursunuz!”. (Buxari 6483, Muslim 6097, 2284/18)

ذَكَرَ كَوْنَهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَ النَّبِيِّينَ

پېغەمبەرىن ﷺ سون پېغەمبەر اولماسىن زىكرى

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ مَثَلِي وَمَثَلُ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلَّا مَوْضِعَ لَبْنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ، فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ، وَيَعْجَبُونَ لَهُ، وَيَقُولُونَ: هَلَّا وُضِعَتْ هَذِهِ اللَّبْنَةُ فَأَنَا اللَّبْنَةُ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ

1474. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənim və əvvəlki peyğəmbərlərin məsəli, gözəl və heyrətamiz bir ev tikmiş, lakin kərpicinin birini qoymamış bir kimsənin məsəlinə bənzəyir. Camaat bu evin yan-yörəsindən keçir, ona təəccüb edir və deyirlər: “Nə üçün bura bir kərpic qoyulmayıb?” (Sonra) Peyğəmbər ﷺ davam edib dedi: “O kərpic mənəm və mən peyğəmbərlərin sonuncusuyam.” (Buxari 3535, Muslim 6101, 2286/22)

حديث جابر بن عبد الله قال: قال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَثَلِي وَمَثَلُ الْأَنْبِيَاءِ كَرَجُلٍ بَنَى دَارًا فَأَكْمَلَهَا وَأَحْسَنَهَا إِلَّا مَوْضِعَ لَبْنَةٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَدْخُلُونَهَا وَيَتَعَجَّبُونَ وَيَقُولُونَ: لَوْلَا مَوْضِعُ اللَّبْنَةِ

1475. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənim və məndən əvvəlki peyğəmbərlərin məsəli, kamil və gözəl şəkildə bir ev tikmiş, lakin bir küncündə kərpicinin birini qoymamış bir adamın məsəlinə bənzəyir. İnsanlar bu evin içinə daxil olur, ona heyrət edib deyirlər: “Bura bir kərpic qoyulsaydı, (əla olardı).” (Buxari 3534, Muslim 6103, 2287/23)

إثبات حوض نبينا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وصفاته

Peyğəmbərin ﷺ Hovuzu Və Hovuzun Sifətlərinin İsbatı

حدیث جُنْدُبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ

1476. Cundub ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Mən hövuz başında sizin birincinizəm”. (Buxari 6575, 6589, Muslim 6106, 2289/25)

حدیث سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ، مَنْ مَرَّ عَلَيَّ شَرِبَ، وَمَنْ شَرِبَ لَمْ يَظْمَأْ أَبَدًا لِيَرِدَنَّ عَلَيَّ أَقْوَامٌ أَعْرَفُهُمْ وَيَعْرِفُونِي، ثُمَّ يُحَالُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ

1477. Səhl İbn Sad ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən hövuz başında sizin birincinizəm. Mənim yanına gələn ondan içər, ondan içən isə əbədiyyən susamaz. Heç şübhəsiz ki, mənim yanına bir qrup insanlar gələcək ki, mən onları tanıyır, onlar da məni tanıyacaqlar. Sonra mənimlə onlar arasında bir pərdə çəkiləcəkdir”. (Buxari 6583, Muslim 6108, 2290/26)

حدیث أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، يَزِيدُ فِيهِ فَأَقُولُ: إِنَّهُمْ مِنِّي، فَيُقَالُ إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ، فَأَقُولُ: سَحْنًا سَحْنًا لِمَنْ غَيْرِ بَعْدِي

1478. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ deyir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Onlar məndəndirlər”. Ona: “Sən onların səndən sonra nələr ortaya çıxardıqlarını bilmirsən” dedilər. Peyğəmbər: “Məndən sonra (dində yeniliklər) edən kimsə uzaq olsun, uzaq olsun” deyərək buyurdu. (Buxari 6584, Muslim 6109, 2290/27)

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حَوْضِي مَسِيرَةَ شَهْرٍ، مَاؤُهُ أَيْضٌ مِنَ اللَّيْنِ، وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ، وَكَبِيرَاتُهُ كَنُجُومِ السَّمَاءِ، مَنْ شَرِبَ مِنْهَا فَلَا يَظْمَأُ أَبَدًا

1479. Abdullah İbn Amr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənim hovuzumun sahəsi bir ay gedilən yol qədər, suyunun rəngi süddən ağ, qoxusu müşkdən daha gözəl, ətrafına düzülmüş bardaqlar isə göydəki ulduzlar qədərdir. Ondən (bir dəfə) içən kimsə heç vaxt susamaz.” (Buxari 6579, Muslim 6111, 2292/27)

حدیث أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي عَلَى الْحَوْضِ حَتَّى أَنْظُرَ مَنْ يَرِدُ عَلَيَّ مِنْكُمْ، وَسَيُؤْخَذُ نَاسٌ دُونِي، فَأَقُولُ: يَا رَبِّ مَنِّي وَمِنْ أُمَّتِي فَيُقَالُ: هَلْ شَعَرْتَ مَا عَمِلُوا بَعْدَكَ، وَاللَّهِ مَا بَرِحُوا يَرْجِعُونَ عَلَيَّ أَعْقَابَهُمْ فَكَانَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ (رَأَوِي هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَسْمَاءَ) يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ أَنْ نَرْجِعَ عَلَيَّ أَعْقَابِنَا، أَوْ نَفْتَنَ عَنْ دِينِنَا {أَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ} تَرْجِعُونَ عَلَيَّ الْعُقَبِ.

1480. Əsmə Binti Əbu Bəkr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən hovuz başında olacağam. Hətta sizləri gözləməkdə olduğum zaman mənim qarşımda bir dəstə insanlar saxlanacaqlar. Mən: “Ya Rəbbim! (Onlar) Məndən və mənim ümmətimdəndirlər!” deyə buyuracam. Cavab olaraq: “Sən onların səndən sonra nələr etdiklərini bildinmi? Vallahi onlar səndən sonra ayaq topuqları üzəində döndülər (Allahın dininə arxa çevirdiniz)” deyilər. Abdullah İbn Muleykə: “Ya Rəbbi! Dindən dönməkdən və dinimizdə fitnələrə uğramaqdan Sənə sığınırıq! Deyə dua edərdi. **“Ayələrim sizə oxunurdu, siz isə arxa çevirirdiniz”.** (əl-Muminun 66). Topuqlarınız üzərində geri dönürsünüz” deməkdir. (Buxari 6593, Muslim 6112, 2293/27)

حديث عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيَّ عَلَى قَتْلِي أُحُدٍ، بَعْدَ ثَمَانِي سِنِينَ، كَأَلْمُودَّعِ لِلْأَحْيَاءِ وَالْأَمْوَاتِ، ثُمَّ طَلَعَ الْمِنْبَرَ، فَقَالَ: إِنِّي بَيْنَ أَيْدِيكُمْ فَارْطُ، وَأَنَا عَلَيْكُمْ شَهِيدٌ، وَإِنْ مَوَّعِدُكُمْ الْحَوْضُ، وَإِنِّي لَأَنْظُرُ إِلَيْهِ مِنْ مَقَامِي هَذَا، وَإِنِّي لَسْتُ أَخْشَى عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا، وَلَكِنِّي أَخْشَى عَلَيْكُمْ الدُّنْيَا، أَنْ تَنَافَسُوهَا قَالَ فَكَانَتْ آخِرَ نَظْرَةٍ نَظَرْتُهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1481. Uqbə İbn Amir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Uhud şəhidləri üçün səkkiz il sonra cənazə namazı qıldı. (Ölümündən bir az öncə) dirilər və ölümlə vidalaşdı. Sonra (Mədinəyə gəlib) minbərə çıxdı və buyurdu: “Mən sizin kövsər bulağına ilk çatanınız olacağam. Mən sizin haqq yolunda xidmətlərinizə şahidlik edirəm. Qiyamət günü görüş yerimiz hövuzdur. Şübhəsiz ki, mən indi öz məqamımdan hovuzu görməkdəyəm. Bilin ki, mən sizin (Allaha) şərik qoşmağınızdan qorxmuram. Lakin mən sizin üzərinizə dünyaya rəğbət bəsləməyinizdən, dünya üçün yarışa girib bir-birinizlə didişməyinizdən qorxuram”. Uqbə deyir ki, bu görüş Peyğəmbəri ﷺ minbər üzərində son görüşüm idi”. (Buxari 4042, Muslim 6117, 2296/31)

حديث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ، وَلِكَيْرَعَنَ رِجَالٌ مِنْكُمْ، ثُمَّ لِيُخْتَلَجَنَّ دُونِي، فَأَقُولُ: يَا رَبِّ أَصْحَابِي يُقَالُ: إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ

1482. Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən sizin hovuz başına ilk çatanınız və sizi orada ilk qarşılayanınızam. Heç şübhəsiz ki, orada mənim yanımda sizlərdən bir dəstə insan saxlanılacaqdır. Sonra onlar mənim qarşımdan (hovuzdan uzaqlaşdırılacaqlar). Mən: “Ya Rəbbim! Onlar mənim səhabələrimdir” deyə buyurcam. Mənə: “Sən onların səndən sonra (dində) nə bidətlər çıxardıqlarını bilmirsən” dedilər. (Buxari 6576, Muslim 6118, 2295/29)

حديث حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَذَكَرَ الْحَوْضَ فَقَالَ كَمَا بَيْنَ الْمَدِينَةِ وَصَنْعَاءَ

1483. Harisə İbn Vəhb ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ öz hovuzu barədə belə dediyini eşitmişəm: “(Onun böyüklüyü) Mədinə ilə Səna arası boydadır.” (Buxari 6591, Muslim 6123, 2298/33)

عَنْ مَعْبُدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ حَارِثَةَ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْلَهُ حَوْضُهُ مَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَالْمَدِينَةَ فَقَالَ لَهُ الْمُسْتَوْرِدُ أَلَمْ تَسْمَعْهُ قَالَ الْأَوَائِي قَالَ : لَا قَالَ الْمُسْتَوْرِدُ تَرَى فِيهِ الْآيَةَ مِثْلَ الْكَوَاكِبِ.

1484. Xalid İbn Həris ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Onun hovuzu Mədinə ilə Sanan arası məsafə qədərdir. Ravi Mustəvrid dedi: “Sən ondan qablar barəsində soruşmadın”. Ravi: “Xeyr” dedi. Mustəvrid: “Orada ulduzlar (sayı qədər) kimi qablar görsənir” dedi. (Buxari 6592, Muslim 6122, 2298/33)

حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ قَالَ: أَمَامَكُمْ حَوْضٌ كَمَا بَيْنَ حَرْبَاءَ وَأَذْرَحَ

1485. Abdullah İbn Ömər ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qarşıda sizi elə bir hovuz gözləyir ki, (böyüklüyü) Cərba ilə Əzruh (Şam şəhərləri) arası boydadır.” (Buxari 6577, Muslim 6124, 6125, 2299/34)

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَدُودَنَّ رِجَالًا عَنْ حَوْضِي، كَمَا تُدَادُ الْعَرَبِيَّةُ مِنَ الْإِبِلِ عَنِ الْحَوْضِ

1486. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, yad dəvələr su hövzəsinin kənarından qovulduğu kimi mən də bir çox adamları öz hovuzumun ətrafından qovacağam” (Buxari 2367, Muslim 6133, 2302/38)

حَدِيثُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ قَدْرَ حَوْضِي كَمَا بَيْنَ أَيْلَةَ وَصَنْعَاءَ مِنَ الْيَمَنِ، وَإِنَّ فِيهِ مِنَ الْإِبَارِيقِ، كَعَدَدِ نُجُومِ السَّمَاءِ

1487. Ənəs İbn Malik ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənim hovuzumun böyüklüyü Əylə (Şam şəhərlərindən) ilə Yəmənün Səna şəhərinin arası boydadır, ətrafına düzülmüş qədəhlər isə göydəki ulduzlar qədərdir.” (Buxari 6580, Muslim 6135, 2303/39)

حَدِيثُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَيَرِدَنَّ عَلَيَّ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِي الْحَوْضِ حَتَّى عَرَفْتَهُمْ اخْتَلَجُوا دُونِي، فَأَقُولُ: أَصْحَابِي فَيَقُولُ: لَا تَدْرِي مَا أَحَدْتُوا بَعْدَكَ

1488. Əs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Səhabələrimdən bir dəstə insanlar hovuz başında mənim yanıma gələcəklər. Nəhayət mən onları görüb tanıdığım zaman onlar mənim qarşımdan çəkilib aparılacaqlar. Mən: “Onlar mənim səhabələrimdir!” deyə buyuracam. Mənə: “Sən onların səndən sonra nələ etdiyini bilməzsən!” deyilər. (Buxari 6582, Muslim 6136, 2304/40)

في قتال جبريل وميكائيل عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يوم أُحُد

Uhud Günü Cəbrail Və Mikayılın Peyğəmbərlə ﷺ Bərabər Döyüşmələri

حدیث سعد بن أبي وقاص رضي الله عنه، قال: رأيتُ رسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يومَ أُحُدٍ، ومعه رجلانِ يُقاتِلانِ عنه، عليهما ثيابٌ بيضٌ، كأشدَّ القتالِ، ما رأيتُهُما قبلُ ولا بعدُ

1489. Səd İbn Əbu Vəqqas ﷺ demişdir: “Mən Uhud döyüşündə Peyğəmbəri ﷺ gördüm. Yanında iki nəfər (mələklər) durub onu müdafiə edirdilər. Onların əynində dümağ paltar var idi, özləri də canfəşanlıqla vuruşurdular. Mən onları nə (döyüşdən) əvvəl (görmüşdüm), nə də sonra gördüm.” (Buxari 4054, Muslim 6145, 2306/47)

في شجاعة النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وتقدمه للحرب

Peyğəmbərin ﷺ Şücaəti Və Döyüşdə Öndə Getməsi

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ وَأَشَجَعَ النَّاسِ، وَلَقَدْ فَرَعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ لَيْلَةً، فَخَرَجُوا نَحْوَ الصَّوْتِ، فَاسْتَقْبَلَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَدْ اسْتَبْرَأَ الْخَبَرَ وَهُوَ عَلَى فَرَسٍ، لِأَبِي طَلْحَةَ، غُرِيٍّ، وَفِي عُنُقِهِ السَّيْفُ، وَهُوَ يَقُولُ: لَمْ تُرَاعُوا، لَمْ تُرَاعُوا ثُمَّ قَالَ: وَجَدْنَاهُ بَحْرًا أَوْ قَالَ: إِنَّهُ لَبَحْرٌ

1490. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ insanların ən gözəli və şücaətlisi idi. And olsun ki, bir gecə Mədinə əhalisi (düşmən basqınından) qorxmışdı. İnsanlar səsin gəldiyi yerə tərəf çıxmışdılar. İnsanlar gedərkən Peyğəmbər ﷺ artıq onları qarşıladı. Əbu Təlhəyə ﷺ aid bir ata minib (sürətlə) gedib vəziyyəti öyrənib gəlmişdi”. Qarşılandığı zaman Peyğəmbər ﷺ qılıncı boynunda asılı vəziyyətdə buyurdu: “Qorxmayın, qorxmayın. Biz bu atı bir dəniz tapdıq və ya bu at bir dənizdir” deyə buyurdu. (Buxari 2908, Muslim 6146, 2307/48)

كان النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أجود الناس بالخير من الريح المرسلة

Peyğəmbərin ﷺ İnsanlara Qarşı Xeyir Etməkdə Əsən Küləkdən Daha Cəmərd İdi

حديث ابن عباس، قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَجْوَدَ النَّاسِ، وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ، حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ وَكَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ، فَيَدَارِسُهُ الْقُرْآنَ فَلَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدُ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ

1491. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir: “Allahın Elçisi ﷺ insanların ən səxavətlisi idi. Ramazan ayında, Cəbrail ilə görüşdüyü zaman isə daha səxavətli olardı. Cəbrail Ramazan ayının hər gecəsində Peyğəmbər ﷺ ilə görüşər, onunla birgə Quranı oxuyub təkrar edərdi. Odur ki, (bu günlərdə) Allahın elçisi ﷺ xeyirxah işlər görməkdə sərbəst əsən küləkdən daha cəmərd olardı”. (Buxari 6, Muslim 6149, 2308/50)

كان رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أحسن الناس خلقاً

Peyğəmbərin ﷺ İnsanların Əxlaqca Ən Güzəli Olması

حديث أنس رضي الله عنه، قال: خَدَمْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَشْرَ سِنِينَ، فَمَا قَالَ لِي: أَوْ لَا: لِمَ صَنَعْتَ وَلَا: أَلَا صَنَعْتَ

1492. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərə ﷺ on il müddətində xidmət etdim. Mənə bir dəfə də olsun belə “Uff” demədi, “Nə üçün belə etdin” - “Kaşki belə edərdi” demədi. (Buxari 6038, Muslim 6151, 2309/51)

حديث أنس، قال: لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ، أَخَذَ أَبُو طَلْحَةَ يَدِي، فَأَنْطَلَقَ بِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَنَسًا غُلَامٌ كَسِيسٌ، فَلْيَخْدُمْكَ قَالَ: فَخَدَمْتُهُ فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ فَوَاللَّهِ مَا قَالَ لِي، لِشَيْءٍ صَنَعْتُهُ: لِمَ صَنَعْتَ هَذَا هَكَذَا وَلَا لِشَيْءٍ لَمْ أَصْنَعْهُ: لِمَ لَمْ تَصْنَعْ هَذَا هَكَذَا

1493. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Mədinəyə gəldiyi zaman heç bir xidmətçisi yox idi. Əbu Təlhə əlimdən tutaraq mənə Rəsulullahın yanına götürdü və: “Ya Rəsulullah! Ənəs ağıllı bir oğlandır, qoy sənə xidmət etsin” dedi. Ənəs: “Artıq bundan sonra səfərdə və s. yerlərdə Rəsulullahı ﷺ xidmət etdim. Xidmət etdiyim müddətdə Vallahi mənə etdiyim bir şeyə görə: “Nə üçün bunu belə etdin” demədi. Etmədiyim bir şey üçün də “Bunu nə üçün belə etmədin” demədi. (Buxari 2768, 6911, Muslim 6153, 2309/52)

ما سئل رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شيئاً قط فقال لا، وكثرة عطائه

Peyğəmbərdən ﷺ Bir Şey İstənilədikdə Əsla: “Yox” demədiyi Və Çox Əta Etməsi

حديث جابر رضي الله عنه، قال: ما سئل النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عن شيء قط، فقال: لا

1494. Cabir ﷺ demişdir: “Peyğəmbərdən ﷺ bir şey istədikdə o heç vaxt yox deməzdi.” (Buxari 6034, Muslim 6158, 2310/50)

حديث جابر بن عبد الله، قال: قال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لو قد جاء مال البحرين قد أعطيتك هكذا وهكذا وهكذا فلم يجي مال البحرين حتى قبض النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فلما جاء مال البحرين أمر أبو بكر، فنأدى: من كان له عند النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عدة أو دين فليأتنا فآتيته، فقلت: إن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال لي: كذا وكذا فحني لي حنيته، فعددتها فإذا هي خمسمائة وقال: خذ متليها

1495. Cabir İbn Abdullah ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ (məənə) dedi: “Bəhreynədən mallar gəlsə, sənə filan şey, filan şey və filan şey verəcəyəm.” Peyğəmbər ﷺ vəfat edənədək Bəhreynədən mal gəlmədi. (Nəhayət,) Bəhreynədən mallar gəldiyi zaman Əbu Bəkr əmr etdi ki, belə elan edilsin: “Peyğəmbər ﷺ kimə vədə vermişdirsə, yaxud kimə borclu qalmışdırsa, qoy həmin adam bizim yanımıza gəlsin!” (Bunu eşidəndə) mən Əbu Bəkrin yanına gəlib dedim: “Peyğəmbər ﷺ məənə filan və filan şeyi söz vermişdir.” Əbu Bəkr ﷺ ovuclayıb məənə bir qədər qızıl verdi. Mən qızılları saydım və baxdım ki, onların sayı beş yüz ədəddir. Onda Əbu Bəkr ﷺ (məənə): “İki o qədərini də götür!” deyər buyurdu. (Buxari 2296, Muslim 6165, 2314/60)

رحمته صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصبيان والعيال وتواضعه وفضل ذلك

Peyğəmbərin ﷺ Uşaqlara, Zəiflərə Rəhmətli Olması, Təvəzökarlıq Və Onun Fəziləti

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه قال: دخلنا مع رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، على أبي سيف القين وكان ظفراً لإبراهيم عليه السلام فأخذ رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إبراهيم فقبله وشمه ثم دخلنا عليه، بعد ذلك، وإبراهيم يجود بنفسه فجعلت عينا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تدر فان فقال له عبد الرحمن بن عوف رضي الله عنه: وأنت يا رسول الله فقال: يا ابن عوف إنها رحمة ثم أتبعها بأخرى فقال صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إن العين تدمع، والقلب يحزن، ولا نقول إلا ما يرضى ربنا وإنما يفراقك، يا إبراهيم لمحزونون

1496. Ənəs İbn Malik ؓ demişdir: “Biz Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə dəmirçi Əbu Seyfin yanına gəldik. Əbu Seyf İbrahimin süd anasının əri idi. Peyğəmbər ﷺ (oğlu) İbrahimi qucağına alıb öpdü və onu iylədi. Bir müddətdən sonra biz yenə onun yanına getdik. İbrahim artıq can verirdi. Peyğəmbərin ﷺ gözləri yaşla doldu. AbdurRahman ibn Auf dedi: “Sən də (ağlayırsan), ya Rəsulullah?” O: “Ey İbn Auf, bu bir mərhəmətdir!” deyə buyurdu, sonra ağlaya-ağlaya dedi: “Həqiqətən, gözlər ağlayır, qəlb kədərlənir və biz ancaq Rəbbimizin razı qalacağı sözləri danışırıq. Ey İbrahim! Həqiqətən də, biz sənə ayrılığın kədərlənirik.” (Buxari 1303, Muslim 6167, 2315/62)

حديث عائشة، قالت: جاء أعزائي إلى النبي صلى الله عليه وسلم، فقال: تقبلون الصبيان فما تقبلهم فقال النبي صلى الله عليه وسلم: أو أميلك لك أن نزع الله من قلبك الرحمة

1497. Aişə ؓ demişdir: “(Bir dəfə) bir bədəvi Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Siz uşaqlarınızı öpürsünüz?! Amma biz onları öpmürük”. Peyğəmbər: “Əgər Allah sənə qəlbindən mərhəmət hissini götürmüşsə, ona mən nə edə bilərəm?” (Buxari 5998, Muslim 6169, 2317/64)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه قال: قبل رسول الله صلى الله عليه وسلم، الحسن بن علي، وعنده الأقرع بن حابس التميمي، جالساً فقال الأقرع: إن لي عشرة من الولد ما قبلت منهم أحداً فنظر إليه رسول الله صلى الله عليه وسلم، ثم قال: من لا يرحم لا يرحم

1498. Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ nəvəsi Həsən İbn Əlini ؓ öpdü. Bu zaman yanında Əqra İbn Həbis ət-Təميمi vardı. Əqra: “Mənim on övladım var. Lakin heç birini öpmədim” dedi. Rəsulullah ﷺ ona baxaraq: “Rəhmli olmayana rəhm olunmaz” deyə buyurdu. (Buxari 5997, Muslim 6170, 2319/65)

حديث جرير بن عبد الله، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: من لا يرحم لا يرحم

1499. Cərir İbn Abdullah əl-Bəcəli ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Rəhm etməyən kimsəyə rəhm edilməz.” (Buxari 6013, Muslim 6170, 2318/65)

كثرة حياته صلى الله عليه وسلم

Peyğəmbərin ﷺ Çox Həyalı Olması

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، قال: كان النبي صلى الله عليه وسلم أشدَّ حياءً من العذراء في خدرها

1500. Əbu Səid əl-Xudri ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ hücrəsinə çəkilmiş bakirə qızdan daha həyalı idi.” (Buxari 3562, 6119, Muslim 6176, 2320/67)

حديث عبد الله بن عمرو، قال: لم يكن النبي صلى الله عليه وسلم فاحشًا ولا متفحشًا وكان يقول: إن من خياركم أحسنكم أخلاقًا

1501. Abdullah İbn Amr ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ ədəbsiz və kobud olmamışdır. O deyərdi: “Sizin ən xeyirliniz əxlaqı ən gözəl olanınızdır!” (Buxari 3559, Muslim 6177, 2321/68)

في رحمة النبي صلى الله عليه وسلم للنساء، وأمر السواق مطاياهن بالرفق بهن

Peyğəmbərin ﷺ Qadınlara Mərhəməti Və Qadınların Heyvanlarını Sürənlərə (Qadınlara) Qarşı İncə Olmalarının Əmr Edilməsi

حديث أنس بن مالك، قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم، في سفر، وكان معه غلام له أسود، يُقال له أُنْحَشَةُ، يَحْدُو فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَيْحَكَ يَا أُنْحَشَةُ رُوَيْدَكَ بِالْقَوَارِيرِ

1502. Ənəs İbn Məlik ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ səfərdə idi. Yanında qara dərili bir xidmətçi oğlan vardı. Ona Əncəşə deyirdilər. (Bu cavan gözəl şerlər söylədikcə dəvələrdə bir az sürətlə yeriyirdilər). Peyğəmbər: “Sən şüşə qabları (dəvələr üzərində olan qadınları qəsd edir) sürərkən bir az yavaş ol! (Buxari 6161, Muslim 6180, 2323/70)

مباعدته صلى الله عليه وسلم للآثام واختياره من المباح أسهله وانتقامه لله عند انتهاك حرماته

Peyğəmbərin ﷺ Günahdan Uzaq Olması, Rahat Və Mubah Olanı Seçməsi, Allahın Haramları Aşdığı Zaman Allah Üçün intiqam Alması

حديث عائشة، أنها قالت: ما خير رسول الله صلى الله عليه وسلم، بين أمرين إلا أخذ أيسرهما، ما لم يكن إثمًا فإن كان إثمًا كان أبعد الناس منه وما انتقم رسول الله صلى الله عليه وسلم، لنفسه، إلا أن تنتهك حرمة الله فينتقم الله بها

1503. Aişə ؓ demişdir: “Peyğəmbərə ﷺ iki şeydən birini seçmək təklif edildikdə – günah işlər istisna olmaqla – həmişə daha asan olanını seçərdi. Günah iş görmək təklif olunduqda isə o, bundan hamıdan çox çəkinərdi.

Peyğəmbər ﷺ öz nəfsinə görə heç kəsdən intiqam almamışdır. Yalnız Allahın qoyduğu qanunlar pozulduqda Allaha görə intiqam alardı.” (Buxari 3560, Muslim 6190, 2327/77)

طيب رائحة النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ولين مسه والتبرك بمسحه

Peyğəmbərin ﷺ Qoxusunun Gözəl Olması, Və Ona Toxunmaqla Təbərruk (Bərəkət) Edilməsi

حديث أنس رضي الله عنه، قال: ما مسستُ حريراً ولا ديباجاً ألين من كف النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ولا شَمِمتُ ريحاً قطُّ أو عَرَفاً قطُّ أطيبَ من ریحِ أو عَرَفِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1504. Ənəs ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ əlindən daha yumşaq nə bir ipəyə, nə də bir zərkaraya toxunmuşam. Həmçinin mən heç vaxt Peyğəmbərin ﷺ rayihəsindən və iyindən daha xoş iy duymamışam.” (Buxari 3561, Muslim 6200, 2330/82)

طيب عرق النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ والتبرك به

Peyğəmbərin ﷺ Tərinin Gözəl Qoxması Və Onunla Təbərruk Edilməsi

حديث أنس، أن أم سليم كانت تَبْسُطُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَطْعاً فَيَقْبِلُ عِنْدَهَا عَلَى ذَلِكَ النَّطْعِ قَالَ: فَإِذَا نَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَتْ مِنْ عَرَفِهِ وَشَعْرِهِ فَجَمَعَتْهُ فِي قَارُورٍ، ثُمَّ جَمَعَتْهُ فِي سَكِّ قَالَ: فَلَمَّا حَضَرَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ الْوَفَاةَ أَوْصَى أَنْ يُجْعَلَ فِي حُنُوطِهِ مِنْ ذَلِكَ السُّكِّ قَالَ: فَجُعِلَ فِي حُنُوطِهِ.

1505. Ənəs İbn Məlik ؓ rəvayət edir ki, (anam) Ummu Suleym Peyğəmbər ﷺ üçün dəridən hazırlanmış bir döşək salardı. Peyğəmbər ﷺ də gündüz yuxusunu onun üzərində alardı. Bir gün Peyğəmbər ﷺ yatdığı zaman Ummu Suleym Peyğəmbərin ﷺ tərindən və saçından götürər və şüşə qab içərisinə qoyardı. Sonra bunları gözəl qoxu içinə (daha da gözəl) olsun deyə əlavə edilərdi. Ənəs ؓ ölüm anında – *cəsədində və kafənində* - istifadə ediləcək qoxunun Peyğəmbərin ﷺ təri və saçı olan bu qoxudan qatılmasını vəsiyyəət etmişdi. Vəsiyyəti olduğu kimi də edildi”. (Buxari 6281, Muslim 6201, 6202, 2331/83)

عرق النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ في البرد وحين يأتيه الوحي

Peyğəmbərin ﷺ Soyuq Havada Vəhy Gəldiyi Zaman Tərləməsi

حديث عائشة، أم المؤمنين، أن الحارث بن هشام رضي الله عنه، سأل رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فقال: يا رسول الله كيف يأتيك الوحي فقال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أحياناً يأتيني مثل صلصلة الجرس، وهو أشده عليّ، فيفصم عني وقد وعيت عنه ما قال وأحياناً يتمثل لي الملك رجلاً فيكلمني فأعي ما يقول قالت عائشة: ولقد رأيته ينزل عليه الوحي في اليوم الشديد البرد فيفصم عنه، وإن جبينه ليتفصد عرقاً

1506. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Haris ibn Hişam Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu: “Ey Allahın elçisi! Sənə vəhy necə gəlir?”. Peyğəmbər: “Bəzən (vəhy) mənə zınqırovun cingiltisi kimi gəlir və mənə ən ağır gələni də elə budur. Bu hal məndən çəkilən kimi (mələyin) mənə söylədikləri yadımda möhkəm qalırdı. Bəzən də mələk mənə kişi qiyafəsində görünür, mənimlə danışır, mən də onun söylədiyini yadda saxlayıram”. Aişə: “Mən çox soyuq bir gündə Allahın Elçisinə ﷺ vəhy nazil olduğunu görmüşəm. Bu hal ondan çəkilərkən alından tər axırdı”. (Buxari 2, Muslim 6205, 2333/87)

في صفة النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وأنه كان أحسن الناس وجهًا

Peyğəmbərin ﷺ Sifəti Və Üzcə İnsanların Ən Gözəl Olması

حديث البراء بن عازب، قال: كان النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مرثوعاً، بعيداً ما بين المنكبين، له شعرٌ يُبلغُ شحمةَ أذنيه، رأيته في حلة حمراء، لم أر شيئاً قطُّ أحسن منه

1507. Bəra İbn Azib رضي الله عنه demişdir: “Peyğəmbər ﷺ ortaboy, enli kürək bir adam idi. Onun saçları qulağının mərcəyinə çatırdı. Mən onu qırmızı libasda gördüm. Doğrusu, mən heç vaxt ondan yaraşlıq insan görməmişəm.” (Buxari 3551, Muslim 6210, 2337/91)

حديث البراء، قال: كان رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أحسنَ النَّاسِ وَجْهًا، وأحسنَهُ خَلْقًا، لَيْسَ بِالطَّوِيلِ الْبَائِنِ وَلَا بِالْقَصِيرِ

1508. Bəra رضي الله عنه demişdir: “Peyğəmbər ﷺ həm zahiri görkəm, həm də əxlaq baxımından insanların ən gözəli idi. O nə çox hündürboy, nə də bəstəboy idi.” (Buxari 3549, Muslim 6235, 2347/113)

صفة شعر النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peğəmbərin ﷺ Saçlarının Xüsusiyyəti

حدیث أنس، قَالَ: كَانَ شَعْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا لَيْسَ بِالسَّبِطِ وَلَا الْجَعْدِ، بَيْنَ أُذُنَيْهِ وَعَاتِقَيْهِ

1509. Ənəs İbn Məlik ؓ demişdir: “Peğəmbərin ﷺ saçları nə dümdüz, nə də qıvrım idi. (Onun saçları) dalğavarı idi və qulağı ilə çiyini arasına düşürdü.” (Buxari 5905, Muslim 6213, 2338/94)

حدیث أنس، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَضْرِبُ شَعْرَهُ مَنْكِبَيْهِ

1510. Ənəs İbn Məlik ؓ rəvayət edir ki, Peğəmbərin ﷺ saçları iki çiyinə qədər uzanardı”. (Buxari 5903, Muslim 6214, 2338/95)

شبيه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peğəmbərin ﷺ Saçının Ağılığı

حدیث أنس عن محمد بن سيرين، قَالَ: سَأَلْتُ أَنَسًا أَخْضَبَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَمْ يَبْلُغِ الشَّيْبَ إِلَّا قَلِيلًا

1511. Muhəmməd İbn Sirin deyir ki, Ənəsdən ؓ: “Peğəmbər ﷺ (saç və saqalını) heç boyadımı?”. Ənəs: “Az bir tük müstəsna olmaqla Peğəmbərin saç və saqalı ağarmamışdı” dedi. (Buxari 5894, Muslim 6221, 2341/102)

حدیث أبي جحيفة السؤاوي، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَرَأَيْتُ بَيَاضًا مِنْ تَحْتِ شَفْتَيْهِ السُّفْلَى، الْعَنْفَقَةَ

1512. Cuheyfə əs-Suvai ؓ Peğəmbəri ﷺ gördüyünü rəvayət edir. Onun alt dodağının altında beyazlıq gördüm”. (Buxari 3545, Muslim 6226, 2342/106)

حدیث أبي جحيفة رضي الله عنه، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَانَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، يُشْبِهُهُ قُلْتُ لِأَبِي جَحِيْفَةَ صِفَهُ لِي قَالَ كَانَ أَيْضًا قَدْ شَمِطَ وَأَمَرَ لَنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلَاثِ عَشْرَةَ قَلْوَصًا قَالَ فَقَبِضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ أَنْ تَقْبِضَهَا.

1513. Əbu Cuheyfə ؓ demişdir: “Mən Peğəmbəri ﷺ görmüşəm. Həsən İbn Əli ؓ ona oxşayırdı.” (Hədisi danışan ravi) dedi: “Mən Əbu Cuheyfəyə dedim: “Peğəmbəri ﷺ mənə vəsf et.” O dedi: “O, ağbəniz idi, saqqalına da dən

düşmüşdü. Peyğəmbər ﷺ bizə on üç dişi dəvə verilməsini əmr etdi. Biz o dəvələri götürməmişdən əvvəl Peyğəmbər ﷺ vəfat etdi.” (Buxari 3544, Muslim 6227, 2343/107)

إثبات خاتم النبوة وصفته ومحله من جسده صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peyğəmbərlik Möhrünün İsbati, Sifət Və Peyğəmbərin ﷺ Bədənindəki Yeri

حديث السائب بن يزيد، قال: ذهبت بي خالتي إلى النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فقالت: يا رسول الله إن ابن أختي وجع فمسح رأسي، ودعا لي بالبركة، ثم توضأ، فشربت من وضوئه، ثم فمت حلف ظهري، فنظرت إلى خاتم النبوة بين كتفيه، مثل زرة الحجلة

1514. Saib İbn Yezid ﷺ rəvayət edir ki, xalam məni Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirib: “Ya Rəsulullah! Bacım oğlu xəstələnib (ayaqları bərk ağrıyır)” dedi. Peyğəmbər ﷺ əlini başıma çəkib (Allahdan) mənim üçün bərəkət dilədi. Sonra dəstəmaz aldı. Mən onun dəstəmaz aldığı sudan içdim. Sonra onun arxasında durdum və kürəkləri arasında kəklik yumurtası boyda peyğəmbərlik möhrünü gördüm.” (Buxari 190, 5670, Muslim 6233, 2345/111)

في صفة النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ومبعثه وسنه

Peyğəmbərin ﷺ Sifəti, Peyğəmbər Göndərilməsi Və Yaşı

حديث أنس بن مالك يصف النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: كان ربعه من القوم، ليس بالطويل ولا بالقصير، أزهر اللون، ليس بأبيض أمهق، ولا آدم، ليس بجعد قطط، ولا سبط رجل؛ أنزل عليه وهو ابن أربعين، فلبث بمكة عشر سنين ينزل عليه، وبالمدينة عشر سنين، وليس في رأسه ولحيته عشرون شعرة بيضاء

1515. Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ ortaboy bir adam idi, o, nə hündürboy, nə də bəstəboy idi. Onun dərisi qızıla çalırdı, o nə ağappaq, nə də qarayanız idi. Saçları da nə tam qıvrım, nə də dümdüz idi. Qırx yaşında ikən ona vəhy nazil oldu. (Bundan sonra) o, on il Məkkədə, on il də Mədinədə qaldı və (həmin illərdə) ona vəhy nazil oldu. (Peyğəmbər ﷺ vəfat etdikdə) onun saç-saqqalında heç iyirmi ədəd ağ tük yox idi.” (Buxari 3547, 3548, 5900, Muslim 6235, 2347/113)

كم سن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يوم قبض

Vəfat Etdiyi Gün Peyğəmbər ﷺ Neçə Yaşında Olması

حدیث عائشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تُوُفِّيَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ

1516. Aişə رضي الله عنها rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ altmış üç yaşında vəfat etmişdir. (Buxari 3536, 4466, Muslim 6238, 2349/115)

كَمْ أَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ وَالْمَدِينَةَ

Peyğəmbərin ﷺ Məkkə Və Mədinədə Neçə Müddət Qalması

حدیث ابن عَبَّاسٍ، قَالَ: مَكَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بِمَكَّةَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ، وَتُوُفِّيَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ

1517. İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Məkkədə (vəhy gəldikdən sonra) on üç il qaldı, altmış üç yaşında isə dünyasını dəyişdi". (Buxari 3903, Muslim 6242, 2351/117)

فِي أَسْمَائِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peyğəmbərin ﷺ İsimləri Barədə

حدیث جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِي خَمْسَةُ أَسْمَاءٍ: أَنَا مُحَمَّدٌ وَأَحْمَدُ، وَأَنَا الْمَاحِي الَّذِي يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الْكُفْرَ، وَأَنَا الْحَاشِرُ الَّذِي يَحْشُرُ النَّاسَ عَلَى قَدَمَيْ، وَأَنَا الْعَاقِبُ

1518. Cubeyr İbn Mutim رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Mənim beş adım var: mən həm Muhəmməd (mədh olunan), həm də Əhmədəm (mədh olunmağa layiq), mən Allahın mənim vasitəmlə küfrü yox etdiyi Məhiyəm (yox edən), mən, ayağı altında insanların məhşərə toplandığı Haşirəm (bir yerə toplayan), mən Aqibəm (sonuncu)". (Buxari 3532, 4896, Muslim 6252, 2354/125)

عَلِمَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَشِدَّةَ خَشْيَتِهِ

Peyğəmbərin ﷺ Rəbbini Tanıması Və Ondan Şiddətli Şəkildə Qorxması

حدیث عائشَةَ، قَالَتْ: صَنَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا، فَرَحَّصَ فِيهِ فَنَزَرَهُ عَنْهُ قَوْمٌ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَخَطَبَ، فَحَمِدَ اللَّهَ، ثُمَّ قَالَ: مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَنْتَزَهُونَ عَنِ الشَّيْءِ أَصْنَعُهُ فَوَاللَّهِ إِنِّي لَأَعْلَمُهُمْ بِاللَّهِ، وَأَشَدُّهُمْ لَهُ خَشْيَةً

1519. Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir işi etdikdən sonra insanlara da etməyə rüxsət vermişdi. Lakin bir dəstə bunu etməkdən çəkinmişdi. Onların bu əməli Peyğəmbərə ﷺ xəbər verildikdə həməən xütbəyə çıxıb Allaha həmd etdikdən sonra buyurdu: “Bir qrup cəmaata nə olub ki, mənim etmiş olduğum işdən çəkinir? Allaha and olsun mən Allahu onların ən çox tanıyanı və Allahdan ən çox qorxanıyam”. (Buxari 6101, Muslim 6255, 6257, 2356/127)

وَجُوبِ اتِّبَاعِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peyğəmbərə ﷺ Tabeçiliyin Vacibliyi

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ خَاصَمَ الزُّبَيْرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي شِرَاحِ الْحَرَّةِ الَّتِي يَسْتَفُونَ بِهَا النَّخْلَ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ: سَرَّحَ الْمَاءَ يَمُرُّ فَأَبَى عَلَيْهِ فَاحْتَصَمَا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لِلزُّبَيْرِ: اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ أَرْسِلِ الْمَاءَ إِلَى جَارِكَ فَغَضِبَ الْأَنْصَارِيُّ، فَقَالَ: أَنْ كَانَ ابْنُ عَمَّتِكَ قَتَلُونَ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ: اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ أَحْبَسَ الْمَاءَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْجُنْدِ فَقَالَ الزُّبَيْرُ: وَاللَّهِ إِنِّي لَأَحْسِبُ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ (فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكُمْ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ)

1520. Abdullah İbn Zubeyr رəvayət edir ki, Ənsarlardan bir kişi Peyğəmbərin ﷺ yanında, Hərra adlanan yerdə xurmalıqları suladıqları su arxı bərəsində Zubeyrdən ﷺ şikayətçi oldu. O: “Suyu arxa burax getsin!” dedi. Zubeyr ﷺ onlara etiraz etdikdə, Peyğəmbərə ﷺ şikayət etdilər. Peyğəmbər ﷺ Zubeyrə ﷺ buyurdu: “Ey Zubeyr, xurmalığı sula, sonra isə suyu qonşun üçün burax!”. Ənsardan olan kişi qəzəbləndi və: “Ey Allahın Elçisi, sənin əmin oğlu olduğu üçün belə edirsən!”. Peyğəmbərin ﷺ üzünün rəngi dəyişdi və: “Ey Zubeyr, xurmalığı sula, sonra suyu divara qayıdana kimi bağla”. Zubeyr: “Allah and olsun ki, mən bu ayənin: “Xeyr! Sənin Rəbbinə and olsun ki, onlar öz aralarında baş verən çəkişmələrdə səni hakim hesab etməyincə, sonra da verdiyin hökmlərə görə özlərində bir sıxıntı duymadan tam təslim olmayınca iman gətirmiş olmazlar”. (ən-Nisa 65) bu haqda nazil olduğunu hesab edirəm”. (Buxari 2360, 4585, Muslim 6258, 2357/129)

توقيره صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وترك إكثار سؤاله عما لا ضرورة إليه أو لا يتعلق به تكليف، وما لا يقع،

ونحو ذلك

Peyğəmbərin ﷺ Təzim Olunması, Zərurət Olmayan, Mükəlləf Və Hələdə Baş Verməyən Və S. Buna Bənzər İşlər Haqda Çox Sual Verməyin Tərk Olunması

حدیث سعد بن ابی وقاص، أن النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ أَعْظَمَ الْمُسْلِمِينَ جُرْمًا مَنْ سَأَلَ عَنْ شَيْءٍ لَمْ يَحْرَمْ فَحَرَّمَ مِنْ أَجْلِ مَسْئَلِهِ

1521. Sad İbn Əbu Vaqqas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Şübhəsiz ki, müsəlmanların müsəlmanlar haqqında ən böyük günahkarı, müsəlmanlara haram qılınmayan bir şeyi soruşan, kəsdir. Sırf onun bu sorğusuna görə onlara haram qılınar”. (Buxari 7289, Muslim 6265, 2358/132)

حدیث أنس رضي الله عنه، قَالَ: حَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حُطْبَةً، مَا سَمِعْتُ مِثْلَهَا قَطُّ قَالَ: لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا قَالَ: فَعَطَى أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَجُوهَهُمْ، لَهُمْ خَبِيرٌ فَقَالَ رَجُلٌ: مَنْ أَبِي قَالَ: فَلَانَ فَتَزَلَّتْ هَذِهِ الْآيَةُ (لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبَدِّلَكُمْ تَسْؤُكُمْ)

1522. Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: (Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ elə bir xütbə verdi ki, bu vaxta qədər beləsini eşitməmişdim. O buyurdu: “Əgər mən bildiyimi siz bilsəydiniz, az gülüb çox ağlayardınız!” Bu vaxt əshabələr üzlərini tutub inilti ilə ağlamağa başladılar. Bu vaxt bir nəfər Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu: “Mənim atam kimdir?”. Peyğəmbər: “Filankəsdir” dedi və bu ayə nazil oldu: **“Ey iman gətirənlər! Sizə agah olunca, xoşunuza gəlməyəcək şeylər barəsində soruşmayın...”** (Buxari 4621, Muslim 6268, 2359/134)

حدیث أنس رضي الله عنه، قَالَ: سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى أَحْفَرَهُ الْمَسْئَلَةَ، فَغَضِبَ، فَصَعَدَ الْمِنْبَرَ، فَقَالَ: لَا تَسْأَلُونِي الْيَوْمَ عَنْ شَيْءٍ إِلَّا بَيْنْتُهُ لَكُمْ فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ يَمِينًا وَشِمَالًا فَإِذَا كُلُّ رَجُلٍ لَأَفَ رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ يَبْكِي فَإِذَا رَجُلٌ كَانَ إِذَا لَأَحَى الرَّجَالَ يُدْعَى لِغَيْرِ أَبِيهِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَبِي قَالَ: حُدَافَةُ ثُمَّ أَنْشَأَ عُمَرُ، فَقَالَ: رَضِينَا بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَسُولًا، نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْفِتَنِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا رَأَيْتُ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَالْيَوْمِ قَطُّ، إِنَّهُ صَوَّرَتْ لِي الْجَنَّةَ وَالنَّارَ حَتَّى رَأَيْتُهُمَا وَرَأَى الْحَائِطُ وَكَانَ قَتَادَةُ يُذَكِّرُ عِنْدَ الْحَدِيثِ هَذِهِ الْآيَةَ {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبَدَّلَ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ}.

1523. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərə ﷺ suallar artdığı zaman və bunda israr etdikləri üçün qəzəbləndi və minbərə çıxdı: “Bu gün məndən nə barədə soruşsanız onu sizə bəyan edəcəm” deyərək buyurdu. Ənəs deyir ki, mən sağa sola baxırdım. Hər kəs başını libasının içinə salmış və ağlayırdı. Bir də insanların istehza etdiyi və atasından başqasının adı ilə çağırılan bir nəfər: “Ya Rəsulullah! Mənim atam kimdir?” deyərək soruşdu. Peyğəmbər: “Atan Huzafədir” deyərək buyurdu. Ömər ﷺ qalxaraq: “Allahdan Rəbb, İslamdan din, Muhəmmədən Peyğəmbər kimi razıyıq. Fitnələrdən Allaha sığınırıq” dedi.

Peyğəmbər: “Mən xeyir və şərr baxımından bu günün bənzərini görmədim. Cənnət və Cəhənnəm mənə göstərildi. Bu divar arxasından onları gözlərimlə gördüm” deyə buyurdu. Qatadə ﷺ bu hədis əsnasında bu ayəni oxudu: **“Ey iman gətirənlər! Sizə agah olunca xoşunuza gəlməyəcək şeylər barəsində soruşmayın. Əgər Quran nazil edildiyi zaman onlar haqqında soruşsanız, sizə aydın olar. Allah bunları (indiyə qədər verdiyiniz bu cür sualları) əfv etdi. Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir”.** (əl-Maidə 101). (Buxari 6362, Muslim 6268, 2359/134)

حدیث أبي موسى، قال: سئل النبي صلى الله عليه وسلم، عن أشياء كرهها، فلما أكثر عليه غضب ثم قال للناس: سلوني عما شئتم قال رجل: من أبي قال: أبوك حذافة فقام آخر فقال: من أبي يا رسول الله فقال: أبوك سالم مولى شيبه فلما رأى عمر ما في وجهه، قال: يا رسول الله إنا نتوب إلى الله عز وجل

1524. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, (insanlar) Peyğəmbərdən ﷺ onun xoşuna gəlmədiyi bəzi şeylər barəsində soruşdular. (Peyğəmbərə ﷺ) verilən suallar çoxaldıqda o qəzəbləndi və camaata: “Nə haqda (soruşmaq) istəyirsinizsə, soruşun?” dedi. Birisi: “Mənim atam kimdir?” deyə soruşdu. (Peyğəmbər): “Atan Hüza fədir” dedi. Başqa birisi ayağa qalxıb: “Mənim atam kimdir?” deyə soruşdu. (Peyğəmbər): “Atan Şeybənin (köləlikdən) azad etdiyi Salimdir” dedi. Ömər (Peyğəmbərin ﷺ) üzündəki qəzəbi gördükdə dedi: “Ya Rəsulullah! Həqiqətən, biz qüdrətli və əzəmətli Allaha tövbə edirik.” (Buxari 92, 7291, Muslim 6274, 2360/138)

فضل النظر إليه صلى الله عليه وسلم، وتمنيه

Peyğəmbərə ﷺ Baxmağın Və Onu Görmək İstəməyin Fəziləti

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا قَوْمًا نَعَالُهُمُ الشَّعْرُ وَحَتَّى تُقَاتِلُوا التُّرُكَ صِغَارَ الْأَعْيُنِ حُمْرَ الْوُجُوهِ ذُلْفَ الْأَنْوَابِ كَأَنَّ وُجُوهُهُمُ الْمَجَانُّ الْمَطْرَفَةُ. وَتَجِدُونَ مِنْ خَيْرِ النَّاسِ أَشَدَّهُمْ كَرَاهِيَةً لِهَذَا الْأَمْرِ حَتَّى يَقَعَ فِيهِ وَالنَّاسُ مَعَادِنُ خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ. وَلِيَأْتِيَنَّ عَلَى أَحَدِكُمْ زَمَانٌ لَأَنْ يَرَانِي أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَهُ مِثْلُ أَهْلِيهِ وَمَالِهِ.

1525. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Siz tükdən qayırmış səndəllər geyinmiş adamlarla döyüşməyincə, habelə qıyıq gözlü, qırmızısifət, yastıburun, üzləri də döymə qalxana bənzər türklərlə vuruşma-yınca Qiyamət qopmayacaq. Siz insanların ən xeyirlisinin, özünə (hakimiyyət) təklif edilənədək buna ən çox nifrət edən kimsələr olduğunu görəcəksiniz.

İnsanlar mädənlər¹²³ kimidirlər. Cahiliyyət dövründə onların xeyirli olanları İslamda da xeyirli olarlar. Siz elə bir zamana yetişəcəksiniz ki, (həmin vaxt hər biriniz) ailə və mal-dövlət sahibi olmaqdan daha çox məni görmək istəyəcəkdir.” (Buxari 3587, 3589, Muslim 6278, 2364/142)

فضائل عيسى عليه السلام

İsanın ﷺ Fəziləti

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِأَبْنِ مَرْيَمَ، وَالْأَنْبِيَاءُ أَوْلَادُ عِلَّاتٍ، لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ نَبِيٌّ

1526. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “İnsanların Məryəm oğluna ən yaxın olanı mənəm. (Ümumiyyətlə) peyğəmbərlər ata bir, ana ayrı (dinləri bir, şəriətləri ayrı) övladlardır. Mənimlə onun arasında heç bir peyğəmbər olmamışdır.” (Buxari 3442, Muslim 6279, 2365/143)

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا مِنْ بَنِي آدَمَ مَوْلُودٌ إِلَّا يَمْسُهُ الشَّيْطَانُ، حِينَ يُولَدُ، فَيَسْتَهْلُ صَارِحًا مِنْ مَسِّ الشَّيْطَانِ، غَيْرَ مَرْيَمَ، وَابْنَهَا ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ (وَإِنِّي أُعِيدُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)

1527. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Elə bir Adəm övladı yoxdur ki, doğulduğu zaman şeytan ona toxunmasın. Şeytanın toxunmasına görədir ki, uşaq doğulduğu zaman ağlayar. Məryəm oğlu İsa ﷺ ilə anası bundan müstəsnaadır”. Əbu Hureyrə: **“...Onu və onun nəslini lənətlənmiş şeytandan qorunmağı Sənə həvalə edirəm”. (Ali İmran 36).** (Buxari 3431, 4548, Muslim 6282, 2366/146)

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: رَأَى عَيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَجُلًا يَسْرِقُ فَقَالَ لَهُ: أَسْرَقْتَ قَالَ: كَلَّا، وَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَقَالَ عَيْسَى: آمَنْتُ بِاللَّهِ وَكَذَّبْتُ عَيْنِي

1528. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Məryəm oğlu İsa ﷺ bir adamın oğurluq etdiyini görüb ona dedi: “Sən oğurluq edirsən?”. Adam: “Xeyr! Özündən başqa heç bir məbud olmayan Allaha and olsun ki, (oğurluq etmirəm)!” Onda İsa ﷺ dedi: “Allaha iman gətirdim və gözlərimi yalançı hesab etdim.” (Buxari 3444, Muslim 6286, 2368/149)

¹²³ Belə ki, mädəndən faydalı qazıntılar çıxdığı kimi, zərərli də çıxa bilər.

من فضائل إبراهيم الخليل صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

İbrahim عليه السلام Xəlilullahın Fəziləti

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اختتن إبراهيم عليه السلام، وهو ابنُ ثمانين سنة، بالقدوم عن أبي هريرة، رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اختتن إبراهيم - عليه السلام، وهو ابنُ ثمانين سنة بالقدوم، حدثنا أبو اليمان، أخبرنا شعيب، حدثنا أبو الزناد بالقدوم مُحْفَفَةً.

1529. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İbrahim عليه السلام səksən yaşında ikən Qəddum deyilən yerdə sünnət olunmuşdur.” Digər rəvayətdə deyilir ki, “(İbrahim səksən yaşında ikən) kərki ilə (sünnət edilmişdir).” (Buxari 3356, Muslim 6290, 2370/151)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: نحنُ أحقُّ بالثَّكِّ من إبراهيم، إذ قال ربِّ أرني كيفُ نُحِّي المَوْتَى قال أو لم تؤمن قال بلى ولكن ليطمئن قلبي ويرحم الله لوطاً، لقد كان يأوي إلى ركنٍ شديدٍ ولو لبثتُ في السجنِ طولَ ما لبث يوسفُ لأجبتُ الداعي

1530. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Bizim İbrahimdən daha çox belə deməyə haqqımız çatır: “Ey Rəbbim, ölüləri necə diriltiyini mənə göstər!” Rəbbi ona: “Məgər sən inanmırsan?” dedi. İbrahim: **“Əlbəttə inanıram! Amma istəyirəm ki, qəlbim rahat olsun”**. (əl-Baqərə 260). Allah Luta rəhmət eləsin! Həqiqətən, o, möhkəm bir dayağa söykənirdi¹²⁴. Əgər mən Yusuf عليه السلام qədər zindənda qalsaydım, (sonra da padşahın elçisi gəlib mənə çağırmış olsaydı,) mən onun çağırışını dərhal qəbul edərdim.” (Buxari 3372, Muslim 6291, 2371/152)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: لم يكذب إبراهيم عليه السلام، إلا ثلاث كذبات: ثنتين منهن في ذات الله عز وجل قوله (إني سقيم) وقوله (بل فعله كبيرهم هذا) وقال: بينا هو ذات يوم وسارة، إذ أتى على جبار من الجبابرة فقبل له: إن ههنا رجلاً معه امرأة من أحسن الناس، فأرسل إليه، فسأله عنها، فقال: من هذه قال: أختي فأتى سارة، قال: يا سارة ليس على وجه الأرض مؤمنٌ غيري وغيرك، وإن هذا سألتني فأخبرته أنك أختي، فلا تكذبيني فأرسل إليها فلما دخلت عليه ذهبَ بيناؤها بيده، فأخذ فقال: ادعى الله لي، ولا أضرك فدعت الله، فأطلق ثم تناولها الثانية، فأخذ مثلها أو أشد فقال: ادعى الله لي ولا أضرك فدعت، فأطلق فدعا بعض حججته، فقال: إنكم لم تأتونني بإنسان، إنما أتيتموني بشيطانٍ فأخدمها هاجر فأنته، وهو قائمٌ يصلي فأوماً بيده، مهياً قالت ردَّ الله كيد الكافر (أو الفاجر) في نحره، وأخدم هاجر قال أبو هريرة: تلك أمكم يا بني ماء السماء

1531. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İbrahim عليه السلام yalnız üç dəfə yalan danışmışdır. Bunlardan ikisi qüdrətli və əzəmətli Allah

¹²⁴ “Lut dedi: “Kaş ki, sizə çatan bir qüvvəm olaydı, yaxud möhkəm bir dayağa söykənəydim!”. (Hud 80).

üçün idi. (Birinci dəfə) o demişdir: *“Mən xəstəyəm!”*. (əs-Saffat 89). (İkinci dəfə isə) demişdir: *“Xeyr, bunu onların bu böyüyü etmiş olar”*. (əl-Ənbiya 63). (Üçüncü hadisə isə belə olmuşdur): “Bir gün İbrahim عليه السلام (zövcəsi) Sara ilə qəddar padşahlardan birinin məmləkətinə gəldikdə (padşaha) xəbər verdilər ki, şəhərə bir nəfər gəlib, yanında da çox gözəl bir qadın var.” Padşah (qadının kim olduğunu öyrənmək üçün) onun yanına adam göndərdi. O adam gəlib İbrahimdən: “Bu kimdir?”- deyə soruşdu. İbrahim: “Mənim bacımdır!” deyə cavab verdi. Sonra da Saranın yanına gəlib dedi: “Ey Sara! Yer üzündə bizim ikimizdən başqa mömin olan bir kimsə yoxdur. Bu (padşah) məndən (sənin barəndə) soruşdu. Mən də ona xəbər verdim ki, sən mənim bacımsan. Odur ki, mənim dediyimi təkzib etmə.” Çox keçmədən padşah Saranın dalınca adam göndərdi. Sara padşahın yanına gəldikdə, o, qadına yaxınlaşıb ona toxunmaq istədi, lakin qıc olub qaldı. Onda o yalvarıb dedi: “Mənim üçün Allaha dua etsən, sənə pislik etmərəm!” Sara Allaha dua etdi və onun əlləri açıldı. Padşah ikinci dəfə ona toxunmaq istədikdə onun halı əvvəlkindən betər oldu. O yenə yalvarıb dedi: “Mənim üçün Allaha dua etsən, sənə pislik etmərəm!” Sara Allaha dua etdi və onun əlləri açıldı. Padşah gözətçilərdən bəzisini çağırıb dedi: “Siz mənim yanına insan yox, şeytan gətirmisiniz!” Bundan sonra Padşah (Saranı buraxdı, üstəlik) ona xidmətçi Həcəri də bağışladı. Sara İbrahimin yanına gəldikdə, o, namaz qılırdı. Buna görə də əli ilə işarə etdi ki: “Nə oldu?” Sara dedi: “Allah kafirin, yaxud günahkarın hiyləsini onun öz başında çatlatdı, mənə də xidmətçi olaraq Həcəri bəxş etdi!”. Əbu Hureyra: “O¹²⁵ sizin ananızdır, ey səmavi suyun¹²⁶ oğulları!” (Buxari 3358, Muslim 6294, 2371/154)

من فضائل موسى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Musanın عليه السلام Fəziləti

حديث أبي هريرة، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال: كانت بنو إسرائيل يعْتَسِلُونَ عُرَاةً، يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ وَكَانَ مُوسَى يَعْتَسِلُ وَحَدَهُ فَقَالُوا: وَاللَّهِ مَا يَمْنَعُ مُوسَى أَنْ يَعْتَسِلَ مَعَنَا إِلَّا أَنَّهُ أَدْرُ فَدَهَبَ مَرَّةً يَعْتَسِلُ، فَوَضَعَ تَوْبَهُ عَلَى حَجَرٍ، فَفَرَّ الْحَجَرُ بِتَوْبِهِ، فَخَرَجَ مُوسَى فِيهِ إِثْرُهُ يَقُولُ: تَوْبِي يَا حَجَرُ حَتَّى نَظَرْتُ بَنُو إِسْرَائِيلَ إِلَى مُوسَى، فَقَالُوا: وَاللَّهِ مَا بِمُوسَى مِنْ بَأْسٍ وَأَخَذَ تَوْبَهُ، فَطَفِقَ بِالْحَجَرِ ضَرْبًا فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: وَاللَّهِ إِنَّهُ لَنَدَبُ بِالْحَجَرِ، سِنَّةٌ أَوْ سَبْعَةٌ، ضَرْبًا بِالْحَجَرِ

¹²⁵ Əbu Hureyra رضي الله عنه Həcəri qəsd etmişdir.

¹²⁶ Çox güman ki, Əbu Hureyra رضي الله عنه bu sözlə qoyunlarını səhralardakı yağış suyu ilə suvaran ərəbləri qəsd etmişdir. Bəzi şərhçilər isə “səmavi suyun” Zəm-zəm olduğunu söyləmişlər. “Fəthul-Bari” 10/141.

1532. Əbu Hureyra ر.ə.ə. rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İsrail oğulları çılpaq olaraq, bir-birilərinə baxa-baxa çimirdilər. Musa عليه السلام isə təklikdə çimərdi. (İsrail oğulları): “Musaya عليه السلام bizimlə birlikdə çimməyə mane olan, ancaq onun dəbə (qrija) olmasıdır” dedilər. Bir dəfə Musa çimməyə getdi və paltarını daşın üstünə qoydu. Birdən daş onun paltarını götürüb qaçdı. Musa: “Paltarımı (qaytar), ey daş!” deyə-deyə daşın arxasınca qaçdı. Nəhayət, İsrail oğulları Musanı عليه السلام çılpaq gördülər və: “Allaha and olsun ki, Musada عليه السلام heç bir qüsür yox imiş” dedilər. Musa عليه السلام paltarını götürdü və daşı vurmağa başladı. Əbu Hureyra: “Vallahı, Musa daşa altı yaxud yeddi zərbə vurmaqla daşı tənbeh etdi.” (Buxari 278, Muslim 6295, 2372/155)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: أُرْسِلَ مَلِكُ الْمَوْتِ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فَلَمَّا جَاءَهُ صَكَهُ فَرَجَعَ إِلَى رَبِّهِ، فَقَالَ: أُرْسَلْتَنِي إِلَى عَبْدٍ لَا يُرِيدُ الْمَوْتَ فَزَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ عَيْبَهُ وَقَالَ: ارْجِعْ فَقُلْ لَهُ يَضَعُ يَدَهُ عَلَى مَنْ تَوَرَّاهُ فَكُلُّ مَا غَطَّتْ بِهِ يَدَهُ، بِكُلِّ شَعْرَةٍ سَنَةٌ قَالَ: أَيُّ رَبِّ تُمَّ مَاذَا قَالَ: ثُمَّ الْمَوْتُ قَالَ: فَالآنَ فَسَأَلَ اللَّهُ أَنْ يُدْنِيَهُ مِنَ الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ رَمِيَةً بِحَجَرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَلَوْ كُنْتُ تُمَّ لَأَرِيكُمْ قَبْرَهُ إِلَى جَانِبِ الطَّرِيقِ، عِنْدَ الْكَيْتِيبِ الْأَحْمَرِ

1533. Əbu Hureyra ر.ə.ə. demişdir: “Ölüm mələyi Musanın عليه السلام yanına göndərildi. Mələk Musanın عليه السلام yanına gəldikdə Musa عليه السلام onu vurdu (və onun gözü çıxdı¹²⁷). Mələk Rəbbinin yanına qayıdıb dedi: “Sən məni ölmək istəməyən bir bəndənin yanına göndərdin.” Allah onun gözünü yerinə qaytardı və buyurdu: “Qayıt ona de ki: “Əlini öküzün belinə qoysun. Əlinə gələn tükərin sayı qədər – hər bir tükün müqabilində bir il ömrü artacaq.” Musa: “Ey Rəbbim! Sonra nə olacaq?” Allah buyurdu: “Sonra öləcəksən!” Musa dedi: “Elə isə indi (ölmək istəyirəm).” Sonra da Allahdan onu atılmış bir daşın uçub düşdüyü məsafə qədər müqəddəs torpağa yaxınlaşdırmasını dilədi.” Əbu Hureyra ر.ə.ə. rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ demişdir: “Əgər orada olsaydım, sizə onun yolun kənarında, qırmızı qum təpəsinin yanında (yerləşən) qəbrini göstərərdim.” (Buxari 1339, Muslim 6298, 2372/158)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: اسْتَبَّ رَجُلَانِ، رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، وَرَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ قَالَ الْمُسْلِمُ: وَالَّذِي اصْطَفَى مُحَمَّدًا عَلَى الْعَالَمِينَ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ: وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْعَالَمِينَ فَرَفَعَ الْمُسْلِمُ يَدَهُ، عِنْدَ ذَلِكَ، فَطَمَّ وَجْهَ الْيَهُودِيِّ فَدَهَبَ الْيَهُودِيُّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَخْبَرَهُ بِمَا كَانَ مِنْ أَمْرِهِ وَأَمْرِ الْمُسْلِمِ فَدَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُسْلِمَ، فَسَأَلَهُ عَنْ ذَلِكَ، فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُخَيِّرُونِي عَلَى مُوسَى، فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعُقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَاصْعَقُ مَعَهُمْ، فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُبَيِّنُ، فَإِذَا مُوسَى بَاطِشٌ جَانِبَ الْعَرْشِ، فَلَا أُدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعَقَ فَأَفَاقَ قَبْلِي، أَوْ كَانَ مِمَّنِ اسْتَنْتَى اللَّهُ

¹²⁷ Musa onun mələk olduğunu bilmirdi, çünki mələk onun yanına insan qiyafəsində gəlmiş və icazəsiz onun yanına daxil olmuşdu.

1534. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) bir müsəlmanla bir yəhudi bir-birilərini söyməyə başladılar. Bu əsnada müsəlman dedi: “Aləmlər içində Muhəmmədi üstün edən Allaha and olsun ki...” Yəhudi (isə cavabında belə) dedi: “Aləmlər içində Musanı ﷺ üstün edən Allaha and olsun ki...” (Bunu eşidəndə) müsəlman əlini qaldırıb onun üzünə bir yumruq vurdu. Bundan sonra yəhudi Peyğəmbərin ﷺ yanına gedib müsəlmanla onun arasında baş verənləri ona danışdı. Onda Peyğəmbər ﷺ müsəlmanı çağırıb baş vermiş hadisə barəsində ondan soruşdu, o da hər şeyi (olduğu kimi) ona danışdı. Peyğəmbər: “Məni Musadan ﷺ üstün tutmayın! Həqiqətən, Qiyamət günü bütün insanlar bayılacaq, mən də onlarla birlikdə bayılacağam. Sonra ilk ayılan mən olacağam. (Ayıldıqda) görəcəyəm ki, Musa ﷺ (Allahın) Ərşinin bir qırağından tutub. Mən bilmirəm, o, hamı ilə birlikdə bayıldıqdan sonra məndən qabaq ayılacaq, yoxsa Allah onu müstəsna kimsələrdən edəcəkdir.” (Buxari 2411, 3408, 7472, Muslim 6302, 2373/160)

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، قال: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ، جَاءَ يَهُودِيٌّ فَقَالَ: يَا أَبَا الْقَاسِمِ ضَرَبَ وَجْهِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِكَ فَقَالَ: مَنْ قَالَ: رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ: ادْعُوهُ فَقَالَ: أَضْرَبْتَهُ قَالَ: سَمِعْتُهُ بِالسُّوقِ يَحْلِفُ، وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ قُلْتُ: أَيُّ حَبِيثٍ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذْتَنِي غَضَبَةً ضَرَبْتُ وَجْهَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُخَيِّرُوا بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ، فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى آخِذٌ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ، فَلَا أُدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعِقَ أَمْ حُوسِبَ بِصَعْقَةِ الْأَوَّلَى

1535. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ oturmuş olduğu halda bir Yəhudi gəldi və: “Ey Əbul Qasim! Səhabələrdən bir nəfər mənim üzümdən vurdu” deyə şikayət etdi. Peyğəmbər: “Kim vurdu?” deyə buyurdu. Yəhudi: “Ənsardan bir nəfər” dedi. Peyğəmbər: “Onu çağırın” deyə buyurdu. Ona: “Sən bu adamı döydünmü?” deyə soruşuldu. Adam: “Bəli, (səbəbi) Musanı ﷺ bütün bəşəriyyətə seçib göndərən Allaha and olsun” dedə and içdi. Mən də: “Ey Xəbis! Muhəmmədəndəmi üstün etdi” dedim. Bu zaman qəzəbləndim və üzündən vurdum. Peyğəmbər: “Peyğəmbərlər arasında (birini digərindən) üstün etməyin. Çünki Qiyamət günü insanlar bayıldıqları zaman (mən də bayılacağam), yeri yarılan (qəbri açılan) kimsə mən olacağam. O, zaman mən Musa ilə qarşılaşacağam. Bir də baxacağam ki, Musa ﷺ Ərşin tutacağından tutub. Bilmirəm Musa ﷺ da bayılanlar içərisində idi, məndən əvvəlmi ayıldı, yoxsa sonramı?” deyə buyurdu. (Buxari 2412, Muslim 6304, 2374/162)

في ذكر يونس عليه السلام وقول النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لا ينبغي لعبد أن يقول أنا خير من يونس

بن متى

Peyğəmbər ﷺ Buyurdu: “Heç Bir Qula: “Mən Yunus İbn Məttadan Xeyirliyəm” Deməsi Yaraşmaz

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى

1536. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Heç bir qula: “Mən Yunus İbn Məttadan xeyirliyəm” deməsi yaraşmaz. (Buxari 3416, Muslim 6309, 2376/166)

حدیثُ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى وَنَسَبَهُ إِلَى أَبِيهِ

1537. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Heç bir qula: “Mən Yunus İbn Məttadan xeyirliyəm” deməsi yaraşmaz. Yunusu atası Məttaya nisbət etmişdir. (Buxari 3395, Muslim 6310, 2377/167)

من فضائل يوسف عليه السلام

Yusufun ﷺ Fəziləti

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَكْرَمُ النَّاسِ قَالَ: أَتَقَاهُمْ فَقَالُوا: لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسَأُكَ قَالَ: فَيُوسُفُ بْنُ اللَّهِ ابْنُ نَبِيِّ اللَّهِ ابْنِ نَبِيِّ اللَّهِ ابْنِ خَلِيلِ اللَّهِ قَالَوا: لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسَأُكَ قَالَ: فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ نَسَأُونَ خِيَارَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَفُّهُرَا

1538. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət etmişdir ki, (bir dəfə Peyğəmbərdən ﷺ) soruşdular: “İnsanların ən hörmətli kimdir?” O dedi: “Allahdan ən çox qorxanıdır.” (Əshabələr) dedilər: “Biz səndən bu haqda soruşuruq.” O dedi: “Allahın sevimli dostu (İbrahimin) oğlu (İshaq) peyğəmbərin oğlu (Yaqub) peyğəmbərin oğlu Yusuf ﷺ peyğəmbərdir.” Onlar dedilər: “Biz səndən bu haqda soruşuruq.” O dedi: “Yəqin ki, siz məndən ərəblərin əcdadı barədə soruşursunuz? (Biləsiniz ki,) cahiliyyət dövründə xeyirli olanlarınız, – əgər şəriəti başa düşsələr – İslamda da xeyirli olacaqlar.” (Buxari 3353, Muslim 6311, 2378/168)

من فضائل الخضر عليه السلام

Xıdırın ﷺ Fəziləti

حديث أبي بن كعب، عن النبي صلى الله عليه وسلم: قام موسى النبي خطيباً في بني إسرائيل، فسئل: أي الناس أعلم فقال: أنا أعلم فعتب الله عليه إذ لم يرد العلم إليه فأوحى الله إليه أن عبداً من عبادي بمجمع البحرين هو أعلم منك قال: يا رب وكيف به فقيل له: أحمل حوتاً في مكنل، فإذا فقدته فهو ثم فأنطلق، وأنطلق بفناه يوشع بن نون، وحمل حوتاً في مكنل، حتى كانا عند الصخرة، وصعاً رؤوسهما وناما فأنسل الحوت من المكنل فأتخذ سبيله في البحر سرباً وكان لموسى وفناه عجباً فأنطلقا نقيّة ليلتهما ويومهما فلما أصبح، قال موسى لفتاه: آتينا غداً، لقد لقينا من سفرنا هذا نصباً ولم يجد موسى مساً من التصب حتى جاوز المكان الذي أمر به فقال له فتاه: أرايت إذ أوتينا إلى الصخرة فإني نسيت الحوت قال موسى: ذلك ما كنا نبغي فارتداً على آثارهما قصصاً فلما انتهيا إلى الصخرة، إذا رجل مسحى بثوب (أو قال تسحى بثوبه) فسلم موسى فقال الخضر: وأنى بأرضك السلام فقال: أنا موسى فقال: موسى بني إسرائيل قال: نعم قال: هل أتبعك على أن أعلمني مما علمت رشداً قال إنك لن تستطيع معي صبراً يا موسى إني على علم من علم الله علمنيه لا تعلمه أنت، وأنت على علم علمك لا أعلمه قال: ستجدني إن شاء الله صابراً ولا أعصي لك أمراً فأنطلقا يمشيان على ساحل البحر، ليس لهما سفينة فمرت بهما سفينة، فكلموهم أن يحملوهم، فعرّف الخضر، فحملوهم بغير نول فجاء عصفور فوق على حرف السفينة، فنقر نقرة أو نقرتين في البحر فقال الخضر: يا موسى ما نقص علمي وعلمك من علم الله إلا كنقرة هذا العصفور في البحر فعمد الخضر إلى لوح من ألواح السفينة فنزعه فقال موسى: قوم حملونا بغير نول، عمدت إلى سفينتهم فخرقتها لتغرق أهلها قال: ألم أقل إنك لن تستطيع معي صبراً قال: لا تؤاجدني بما نسيت فكاتت الأولى من موسى نسياناً فأنطلقا، فإذا غلام يلعب مع الغلمان، فأخذ الخضر برأسه من أعلاه فقتل رأسه بيده فقال موسى: أقتلت نفساً زكية بغير نفس قال: ألم أقل لك إنك لن تستطيع معي صبراً فأنطلقا حتى إذا أتيا أهل قرية استطعما أهلها، فأبوا أن يضيّفوهما، فوجدنا فيها جداراً يريد أن ينقض، فأقامه قال الخضر بيده فأقامه فقال له موسى: لو شئت لاتخذت عليه أجراً قال: هذا فراق بيني وبينك قال النبي صلى الله عليه وسلم: يرحم الله موسى لو دنا لو صبر حتى يفض علينا من أمرهما

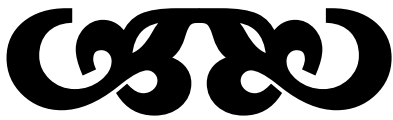
1539. Ubey İbn Kəb ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə buyurdu: “Bir dəfə Musa ﷺ İsrail oğullarına xütbə verərkən ondan: “İnsanların ən elmlisi kimdir?” deyə soruşdular. Musa: “Ən elmlı adam mənəm!” dedi. Allah da buna görə onu qınadı. Çünki Musa ﷺ bu haqda bilginin yalnız Allaha məxsus olduğunu demədi. Sonra Allah ona belə vəhy etdi: “İki dənizin qovuşduğu yerdə Mənim səndən çox bilən bir qulum vardır.” Musa: “Ey Rəbbim! Mən onu necə tapa bilərəm?” Allah buyurdu: “Zənbilə bir balıq qoy (və yola düş); balığı harada itirsən, həmin adamı orada tapacaqsan.” Musa ﷺ xidmətçisi Yüşə İbn Nunla birgə yola düşdü və özləri ilə zənbildə bir balıq götürdü. Nəhayət, gəlib bir qayanın yanına çatdıqda başlarını yerə qoyub yatdılar. Bu əsnada balıq səkitcə zənbildən çıxıb dənizə düşdü və suyun altı ilə yol alıb getdi. (Balığın suyun altı ilə yol alıb getməsi) Musaya ﷺ və onun xidmətçisinə qəribə gəlmişdi. (Sonra qalxıb) gecənin qalan hissəsini və bütün günü yol getdilər. Nəhayət, ertəsi gün səhər Musa ﷺ öz xidmətçisinə: “Nəhar yeməyimizi gətir. Biz bu səfərimizdə lap əldən düşdük” dedi. Musa Allahın buyurduğu yerdən gəlib keçincəyə qədər yorğunluq hiss etməmişdi. Xidmətçisi ona dedi: “Qayanın yanında gizləndiyimiz vaxt yadına gəlirmi? (O zaman) mən balığı unuttum.” Musa: “El istədiyimiz də bu idi!” Sonra onlar öz ləpirlərinin izinə düşüb geri qayıtdılar.” Nəhayət, qayanın yanına gəlib çatdıqda, orada əbasına bürünmüş bir adama rast gəldilər. Musa ﷺ ona salam

verdi. Xıdır: “Sənin məmləkətində belə salam verməyi haradan öyrəniblər?” O: “Mən Musayam!” dedi. Xıdır: “İsrail oğullarından olan Musa?”. Musa: “Bəli!” deyə cavab verdi, sonra da (əlavə edib) dedi: “Sənə öyrədilmiş doğru yolu (göstərən elmdən) mənə öyrətmək şərt ilə sən arxınca gələ bilərəmmi?” Xıdır dedi: “Doğrusu, sən mənim yanımda səbir edə bilməzsən. Ey Musa! Mən Allahın mənə öyrətdiyi və sən bilmədiyən bir elmi bilirəm. Sən də Allahın sənə öyrətdiyi və mənim bilmədiyim bir elmi bilirsən.” Musa: “İnşallah, səbirli olduğumu görəcəksən. Sənin heç bir əmrindən çıxmıyacağam.” Sonra hər ikisi, gəmiləri olmadığından dənizin sahili ilə piyada getməyə başladılar. Bu əsnada bir gəmiyə rast gəldilər və onun yiyələrindən onları da gəmiyə götürməyi xahiş etdilər. Gəmidəkilər Xıdırı tanıdıqlarına görə, onlardan maddə almada hər ikisini gəmiyə götürdülər. Bu ərafədə balaca bir sərçə gəlib gəminin yan tərəfinə qondu və dənizdən bir-iki damla su içdi. Xıdır: “Ey Musa! Mənim və sən elmin bu sərçənin dənizdən götürdüyü bir-iki damla su qədər belə Allahın elmini əksiltməz.” Sonra Xıdır عليه السلام gəminin lövhələrindən birini sındırdı. Musa: “Bu adamlar təmənnəsiz bizi gəmiyə götürdükleri halda sən onları suya qərq etmək üçün mü onları gəmilərini deşdin?!” Xıdır dedi: “Mən demədimmi ki, sən mənim yanımda səbir edə bilməzsən?” Musa dedi: “Unutduğum bir şeydən ötrü məni qınama.” Birinci dəfə Musa عليه السلام unutduğundan belə dedi. Sonra ikisi də yenə yola düzəldilər. Nəhayət, gəlib uşaqlarla oynayan bir oğlan uşağı ilə rastlaşdıqda Xıdır عليه السلام onu tutub əli ilə başını üzdü. Musa: “Heç kəsi öldürməyən günahsız bir canamı qəsd etdin?”. Xıdır: “Sənə demədimmi ki, mənim yanımda səbr edə bilməzsən?” Sonra yenə yola düzəldilər. Nəhayət, bir kənd əhlinin yanına gəlib camaatdan yeməyə bir şey istədilər. Lakin camaat onları yeməyə qonaq etmək istəmədi. Onlar orada dağılmaq istəyən bir divar gördülər və Xıdır عليه السلام öz əli ilə onu düzəltdi. Musa: “Əgər istəsəydin, bunun müqabilində zəhmət haqqı alardın.” Xıdır: “Bu, mənimlə sən aranda ayrılıqdır”. Peyğəmbər: “Allah Musaya عليه السلام rəhm etsin! Kaş, səbir edəydi, onda onların barəsində bizə daha çox xəbər verilərdi”. (Buxari 122, Muslim 6315, 2380/172)

كتاب فضائل الصحابة

Səhabələr in Fəziləti Kitabı

من فضائل أبي بكر الصديق رضي الله عنه

Əbu Bəkr əs-Sıddıqın ﷺ Fəziləti

حديث أبي بكر رضي الله عنه، قال: قُلْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَنَا فِي الْغَارِ، لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ نَظَرَ تَحْتَ قَدَمَيْهِ لَأَبْصَرَنَا فَقَالَ: مَا ظَنُّكَ، يَا أَبَا بَكْرٍ يَا ثَنِينَ اللَّهُ تَالِيَهُمَا

1540. Əbu Bəkr ﷺ rəvayət edir ki, biz Peyğəmbərlə ﷺ mağarada olduğumuz zaman mən: “Ya Rəsulullah! Onlardan (müşriklərdən) biri əyilib ayağının altına baxdğı zaman bizi mütləq görəcəkdir”. Peyğəmbər: “Ey Əbu Bəkr! Üçüncüləri Allah olan iki kimsə barəsində sən nə zənn edirsən” deyər buyurdu. (Buxari 3653, Muslim 6319, 2381/1)

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، أن رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ، فَقَالَ: إِنَّ عَبْدًا خَيْرَهُ اللَّهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا مَا شَاءَ، وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ، فَاخْتَارَ مَا عِنْدَهُ فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ، وَقَالَ: فَدَيْنَاكَ يَا بَابِنَا وَأُمَّهَاتِنَا فَعَجَبْنَا لَهُ وَقَالَ النَّاسُ: انظُرُوا إِلَى هَذَا الشَّيْخِ، يُخْبِرُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَنْ عَبْدِ خَيْرِهِ اللَّهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ، وَهُوَ يَقُولُ: فَدَيْنَاكَ يَا بَابِنَا وَأُمَّهَاتِنَا فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ الْمُخْبِرَ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ هُوَ الْعَلَمْنَا بِهِ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ أَمَنِ النَّاسِ عَلَيَّ فِي صُحْبَتِهِ وَمَالِهِ أَبَا بَكْرٍ، وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا مِنْ أُمَّتِي لَأَتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ، إِلَّا خَلَّةَ الْإِسْلَامِ لَا يَتَّقِينَ فِي الْمَسْجِدِ خَوْخَةً إِلَّا خَوْخَةَ أَبِي بَكْرٍ

1541. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ minbərin üzərinə oturdu və buyurdu: “Allah bir bəndəyə dünya naz-nemətləri ilə onun dərğahında olan şeylər arasında seçim verdi, o da Allah dərğahında olanları seçdi”. Əbu Bəkr ﷺ ağladı və: “Ata, analarımızı sənə fəda edək”. Biz Əbu Bəkrin ﷺ sözlərinə heyrət etdik. İnsanlar da heyrət edib: “Şeyxə baxın! Seçim qarşısında qalan Peyğəmbər idi və bizdən bunu ən yaxşı bilən Əbu Bəkr ﷺ idi. Peyğəmbər: “Həqiqətən malı və yoldaşlığı xüsusunda mənə ən comərd olan Əbu Bəkrdir. Əgər mən xəlil (dost, yoldaş) götürsəydim, Əbu Bəkr ﷺ xəlil götürərdim. Lakin din qardaşlığı (əfzəldir.) Məsciddə Əbu Bəkrin ﷺ qarısından başqa bir açıq qarı qalmasın!” deyər buyurdu. (Buxari 3904, Muslim 6320, 2382/2)

حديث عمرو بن العاص رضي الله عنه، أن النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بَعَثَهُ عَلَى جَيْشِ ذَاتِ السَّلَاسِلِ فَأَتَيْتَهُ فَقُلْتُ: أَيُّ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ: عَائِشَةُ فَقُلْتُ: مِنَ الرِّجَالِ قَالَ: أَبُو هَارٍ، قُلْتُ: ثُمَّ مَنْ قَالَ: ثُمَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَعَدَّ رِجَالًا

1542. Amr İbn əl-As ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ onu Zatus Sələsil ordusuna başçı təyin edib döyüşə göndərdi. (Amr dedi: “Mən Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib soruşdum: “Sənin ən çox sevdiyin adam kimdir?” O: “Aişədir”

dedi. Dedim: “Bəs kişilərdən kimdir?” Dedi: “Atası!” Soruşdum: “Sonra kim?” O: “Ömər İbn Xəttabdır ﷺ” dedi və (başqa) bir neçə adamın adını çəkdi. (Buxari 3662, Muslim 6328, 2384/8)

حديث جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، قَالَ: أَتَتْ امْرَأَةً النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهَا أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ قَالَتْ: أَرَأَيْتَ إِنْ جِئْتُ وَلَمْ أَجِدْكَ كَأَنَّهَا تَقُولُ: الْمَوْتَ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنْ لَمْ تَجِدِيْنِي فَأَيُّ أَبِي بَكْرٍ

1543. Cubeyr İbn Mutim ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) bir qadın Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldi və o, qadına (bir müddətdən sonra) gəlməyi buyurdu. Qadın: “Bəs gəlib səni tapmasam necə olsun?” deyər soruşdu. Sanki o, Peyğəmbərin ﷺ vəfat edəcəyini qəsd edirdi. Peyğəmbər: “Məni tapmasan, Əbu Bəkrin yanına gedərsən!” (Buxari 3659, 7220, 7360, Muslim 6330, 2386/10)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، صَلَاةَ الصُّبْحِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ، فَقَالَ: بَيْنَا رَجُلٌ يَسُوقُ بَقْرَةً إِذْ رَكِبَهَا فَضَرَبَهَا فَقَالَتْ: إِنَّا لَمْ نُخْلَقْ لِهَذَا؛ إِنَّمَا خُلِقْنَا لِلْحَرْثِ فَقَالَ النَّاسُ: سُبْحَانَ اللَّهِ بَقْرَةٌ تَكَلِّمُ فَقَالَ: فَإِنِّي أُوْمِنُ بِهَذَا، أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمَا هُمَا تَمَّ وَبَيْنَمَا رَجُلٌ فِي غَنَمِهِ إِذْ عَادَا الذَّنْبُ فَذَهَبَ مِنْهَا بَشَاءً، فَطَلَبَ حَتَّى كَانَهُ اسْتَنْقَذَهَا مِنْهُ، فَقَالَ لَهُ الذَّنْبُ: هَذَا، اسْتَنْقَذْتُهَا مِنِّي، فَمَنْ لَهَا يَوْمَ السَّبْعِ، يَوْمَ لَا رَاعِيَ لَهَا غَيْرِي فَقَالَ النَّاسُ: سُبْحَانَ اللَّهِ ذَنْبٌ يَتَكَلَّمُ قَالَ: فَإِنِّي أُوْمِنُ بِهَذَا أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمَا هُمَا تَمَّ

1544. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sübh namazını qıldıqdan sonra insanlara tərəf yönələrək buyurdu: «Bir nəfər inəyin üzərinə minir. İnek insana baxaraq dilə gəlir və: «Mən bunun üçün yaradılmadım. Lakin mən əkinçilik üçün yaradıldım». İnsanlar heyrətlə: «*Subhənəllah!* Danışan bir inək» dedilər. Peyğəmbər: «Mən (onun danışmasına) inanıram. Əbu Bəkr ﷺ və Ömər ﷺ də inanırlar» deyər buyurdu. (Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu sözləri söylədiyi zaman onlar orada yox idilər). Peyğəmbər: «Bir çoban qoyun sürüsü içərisində olduğu vaxt bir canavar sürüyə hücum edib qoyunlardan birini götürür. Çoban da canavarı təqib edərək qoyunu ondan alır. Bunun üzərinə qurd çobana: «Mənim onların arasında qalacağım gün, qocaldığından dolayı onların məndən başqa bir çobanı da olmayacağı gün, onları məndən kim qurtarır?» dedi. İnsanlar: «*Subhənəllah!* Danışan qurd» dedilər. Peyğəmbər: «Mən (onun danışmasına) inanıram. Əbu Bəkr ﷺ və Ömər ﷺ inanırlar (Halbuki Əbu Bəkr ﷺ və Ömər ﷺ orada yox idilər)» deyər buyurdu. (Buxari 3471, Muslim 6336, 2388/13)

من فضائل عمر رضي الله تعالى عنه

Ömər İbn Xəttabın ﷺ Fəziləti

حديث عليّ عن ابن عباس، قال: وضع عمرُ عليّ سريره، فتكفهُ النَّاسُ، يدعون ويصلون، قبل أن يُرفع، وأنا فيهم فلم يرعني إلا رجلٌ أخذ مني، فإذا عليٌّ، فترحم عليّ عمرٌ وقال: ما خلفت أحداً أحب إليّ أن ألقى الله بمثل عمله منك وأيم الله إن كنت لأظن أن يجعلك الله مع صاحبائك، وحسبتُ أنني كنتُ كثيراً أسمع النبيَّ صلى الله عليه وسلم، يقول: ذهبتُ أنا وأبو بكرٍ وعمرُ، ودخلتُ أنا وأبو بكرٍ وعمرُ، وخرجتُ أنا وأبو بكرٍ وعمرُ

1545. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Ömər ﷺ vəfat etdiyi zaman çarpayısının üzərinə qoyuldu. Cənazə götrülməmişdən öncə insanlar ona dua edərək namazını qıldılar. Mən də onun çarpayısının ətrafına toplaşib dua edənlərin arasında dayanmışdım. Arxamda dayanan bir kişi dirsəyini çiynimə qoydu. Badım ki, Əlidir, Ömərə ﷺ rəhmət oxuyur və: “Allah sənə rəhmət etsin! Allahdan istəyirəm ki, sən yoldaşlarınla (Muhəmməd ﷺ və Əbu Bəkrə) bir yerdə olasan! Çünki mən çox vaxt Peyğəmbərin: “Mən, Əbu Bəkr ﷺ və Ömər ﷺ filan yerdə getdik. Mən, Əbu Bəkr ﷺ və Ömər ﷺ filan əməli etdik. Mən, Əbu Bəkr ﷺ və Ömər ﷺ filan yerdən çıxdıq” dediyini eşidirdim. (Buxari 3685, Muslim 6338, 2389/14)

حديث أبي سعيد الخدري قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: بينا أنا نائم رأيتُ النَّاسَ يُعْرَضُونَ عَلَيَّ، وَعَلَيْهِمْ قُمْصٌ، مِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثُّدِيَّ، وَمِنْهَا مَا دُونَ ذَلِكَ وَعَرَضَ عَلَيَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ يَجْرُهُ قَالُوا: فَمَا أَوْلَتْ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: الدِّينَ

1546. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yuxuda olduğum zaman insanlar mənə göstərildi. Onların əyinlərində köynəklər var idi. Bu köynəklərin bəzisi sinəyə çatırdı, bəzisi isə bundan aşağı idi. Ömər İbn Xəttabı da mənə göstərdilər. Onun əynində (ətəyi yerlə) sürünən bir köynək var idi.” (Əshabələr): “Bunu nəyə yozdun, ya Rəsulullah?” deyə soruşdular. “Dinə (yozdum)!” dedi. (Buxari 23, Muslim 6341, 2391/16)

حديث ابن عمر قال: سمعتُ رسولَ الله صلى الله عليه وسلم، قال: بينا أنا نائم، أتيتُ بقَدَحٍ لَبَنٍ، فَشَرِبْتُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرَّيَّ يَخْرُجُ فِي أَظْفَارِي ثُمَّ أُعْطِيتُ فَضَلِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالُوا: فَمَا أَوْلَتْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: الْعِلْمَ

1547. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşidim: “Yuxuda (gördüm ki,) mənə bir cam süd gətirdilər. (Mən bu süddən) o qədər içdim ki, nəhayət, dırnaqlarımın ucundan tər axdığını gördüm (doyduğumu hiss etdim). Sonra artığımı Ömər İbn Xəttaba ﷺ verdim.” Əshabələr: “Sən bu yuxunu necə yozdun, ya Rəsulullah?” deyə soruşdular. O: “Elm!” deyə cavab verdi. (Buxari 82, 7032, Muslim 6341, 2391/16)

حدیثُ اَبی هُرَیْرَةَ رضی اللهُ عنہ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَى قَلْبِ، عَلَيْهَا دَلْوٌ فَزَعْتُ مِنْهَا مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَزَرَعَ بِهَا ذُنُوبًا أَوْ ذُنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ، وَاللَّهُ يَعْفُرُ لَهُ ضَعْفُهُ ثُمَّ اسْتَحَالَتْ غَرَبًا، فَأَخَذَهَا ابْنُ الْخَطَّابِ، فَلَمْ أَرِ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَنْزِعُ نَزْعَ عُمَرَ، حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بَعْضُنِ

1548. Əbu Hüreyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir dəfə yatdığım vaxt özümü üzərində qab olan bir quyunun yanında gördüm. Ondan Allahın istədiyi qədər su çəkdim. Sonra Onu Əbu Quhafəyə ﷺ ötürdüm və ondan bir, yaxud iki qab su çəkdi. Onun çəkməyində zəiflik vardı. Allah ona rəhm etsin. Sonra qab daha böyük bir qaba çevrildi və onu Ömər ﷺ aldı. Mən insanların içində Ömər ﷺ kimi su çəkən qüvvətli bir kimsə görmədim. Nəhayət, insanlar heyvanlarını axırlarına saldılar”. (Buxari 3664, Muslim 6343, 2392/17)

حدیثُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رضی اللهُ عنهما، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أُرِيتُ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَنْزَعُ بَدَلُو بَكْرَةَ عَلَى قَلْبِ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ، فَزَرَعَ ذُنُوبًا أَوْ ذُنُوبَيْنِ نَزْعًا ضَعِيفًا، وَاللَّهُ يَعْفُرُ لَهُ، ثُمَّ جَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَاسْتَحَالَتْ غَرَبًا، فَلَمْ أَرِ عَبْقَرِيًّا يَفْرِي فَرِيَهُ، حَتَّى رَوَى النَّاسُ وَضَرَبُوا بَعْضُنِ

1549. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən yuxumda özümü bir quyu başında vedrə ilə su çəkən gördüm. Bu vaxt Əbu Bəkr ﷺ gəldi və zəif bir çəkişlə quyudan su çəkdi. Allah Əbu Bəkrə ﷺ məğfirət etsin. Sonra Ömər ﷺ gəldi və kiçik vedrə böyük vedrə ilə əvəz olundu. Artıq Ömər ﷺ gördüyü işi görə biləcək bir kişi görmədim. Bundan sonra insanlar suya dəvələrini saldılar”. (Buxari 3682, Muslim 6347, 2393/19)

حدیثُ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: دَخَلْتُ الْجَنَّةَ أَوْ أَتَيْتُ الْجَنَّةَ فَأَبْصَرْتُ قَصْرًا فَقُلْتُ: لِمَنْ هَذَا قَالُوا: لِعُمَرَ ابْنِ الْخَطَّابِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلُهُ، فَلَمْ يَمْتَنِعْنِي إِلَّا عِلْمِي بِغَيْرَتِكَ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: يَا رَسُولَ اللهِ بَأْسِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا نَبِيَّ اللهِ أَوْ عَلَيْكَ أَغَارُ

1550. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Yuxumda) Cənnətə daxil oldum və ya cənnətə gəldim. Orada bir Qəsр gördüm. Bu qəsр kimindir? Deyə soruşdum. Ömər İbn Xəttabındır – dedilər. İçərisinə daxil olmaq istədim. Lakin ora daxil olmaqdan yalnız sənin (elmin) və qısqanclığın mane oldu”. Ömər: “Anam, atam sənə fəda olsun ya Rəsulullah! Heç səni qısqanarammı?” dedi. (Buxari 5226, Muslim 6349, 2394/20)

حدیثُ اَبی هُرَیْرَةَ رضی اللهُ عنہ، قَالَ: بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذْ قَالَ: بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ، رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرِ، فَقُلْتُ: لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ فَقَالُوا: لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَهُ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا فَبَكَى عُمَرُ، وَقَالَ: أَعَلَيْكَ أَغَارُ يَا رَسُولَ اللهِ

1551. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) biz Peyğəmbərin ﷺ yanında ikən o dedi: “Yuxuda gördüm ki, Cənnətdəyəm. Baxdım ki, bir zənən xeylağı (məhtəşəm) bir qəsrin yanında durub dəstəməz alır. Mən: “Bu kimin qəsridir?” deyə soruşdum. “Ömər İbn Xəttabındır!” dedilər. Elə bu vaxt Ömər qısqanclığı yadıma düşdü və mən dönüb (oradan) uzaqlaşdım.”(Bunu eşidəndə) Ömər ağlamağa başladı və dedi: “Heç səni qısqanarammı, ya Rəsulullah?!” (Buxari 3242, 3680, Muslim 6353, 2395/21)

حديث سعد بن أبي وقاص، قال: استأذن عمرُ عليَ رسولِ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ، وعنده نساءٌ من قريشٍ يكلمنه، ويسكرنه، عاليه أصواتهنَّ فلما استأذن عمرُ فمَن يبتدرن الحجاب فأذن له رسولُ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ، ورسولُ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ يضحكُ فقال عمرُ: أضحك الله سيك يا رسولَ الله قال: عجبتُ من هؤلاء اللاتي كنَّ عندي فلما سمعن صوتك ابتدرن الحجاب قال عمرُ: فأنت يا رسولَ الله كنتَ أحقَّ أن يهينَ ثمَّ قال: أيَّ عدواتٍ أنفسهنَّ أتتهنَّي ولا تهينَ رسولَ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ قلن: نعم أنت أظفُّ وأعظفُّ من رسولِ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ قال رسولُ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ: والذي نفسي بيده ما لقيك الشيطانُ قطُّ سالكًا فجأ إلا سلكَ فجأ غيرَ فجك

1552. Səad İbn Əbu Vaqqas ﷺ rəvayət edir ki, Ömər ﷺ Peyğəmbərdən ﷺ içəri daxil olmaq üçün izin istədi. Peyğəmbərin ﷺ yanında Qureyşdən olan qadınlar vardı. Onlar səslərini yüksəldərək onunla danışır, Ondan çox (dünyalıq) əta etməsini istəyirdilər. Ömər ﷺ izin istədikdə, onlar qalxaraq tez hicabla örtündülər. Peyğəmbər ﷺ ona izin verdi. Peyğəmbər ﷺ gülürdü. Ömər: “Ey Allahın Elçisi, Allah səni güldürsün” dedi. Peyğəmbər: “Yanımda olan bu qadınlara təəccübləndim. Səsinə eşitdiklərində tez örtündülər”. Ömər: “Ey Allahın Elçisi, onların səndən çəkinmələrinə sən daha layiqsən” dedi. Sonra isə Ömər: “Ey nəfslərinin düşmənləri, Allahın Elçisindən çəkinməyib məndən çəkinirsiniz?!” dedi. Onlar: “Bəli, sən Peyğəmbərdən ﷺ daha sərt və şiddətliyə” dedilər. Peyğəmbər: “Nəfsim əlində olana and olsun ki, Şeytan səninlə bir küçədə rastlaşarsa, sənin getdiyən küçədən başqa küçəyə keçər” deyə buyurdu. (Buxari 3294, Muslim 6355, 2396/22)

حديث ابن عمر، قال: لما توفيَّ عبدُ الله، جاء ابنه عبدُ الله بنُ عبدِ الله إلى رسولِ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ، فسأله أن يُعطيه قميصه يُكفنُ فيه أباهُ، فأعطاه ثمَّ سأله أن يُصليَ عليه فقام رسولُ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ، ليصليَ، فقام عمرُ فأخذَ بثوبِ رسولِ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ فقال: يا رسولَ الله تُصليَ عليه وقد نهاك ربُّك أن تُصليَ عليه فقال رسولُ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ: إنما خيرَني الله فقال (استغفر لهم أو لا تستغفر لهم إن تستغفر لهم سبعين مرةً) وسأزیده على السبعين قال: إنه منافع قال: فصلى عليه رسولُ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ، فأنزَلَ اللهُ (ولا تُصلِّ على أحدٍ منهم ماتَ أبداً ولا تُقمَ على قبره)

1553. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Abdullah İbn Ubeyyə İbn Səlul vəfat etdikdə oğlu Abdullah İbn Abdullah ﷺ Peyğəmbərin yanına gələrək

ondan atasını kəfənləmək üçün onun köynəyini istədi. Peyğəmbər ﷺ ona istədiyini verdi. Sonra onun üçün cənazə namazını qılmasını istədi. Peyğəmbər ﷺ namaza qalxdıqda, Ömər qalxaraq Peyğəmbərin ﷺ köynəyindən tutdu və: “Ey Allahın Elçisi, Allah sənə ona namaz qılmağı qadağan etdiyi halda ona namaz qılırsan?!” dedi. Peyğəmbər: “Allah mənə seçim verdi və onlar üçün bağışlanma diləsəndə, diləməsəndə, yetmiş dəfə bağışlanma diləsən də, yenə Allah onları bağışlamayacaq. Mən yetmişdən çox diləyəcəyəm” deyərək buyurdu. Ömər: “O münafıqdır!” dedi. Peyğəmbər ﷺ onun cənazə namazını qıldı və Allah bu ayəni nazil etdi: **“Heç vaxt onlardan ölmüş bir kəsin cənazə namazını qılma, qəbrinin başında da durma. Çünki onlar Allahı və Onun Elçisini inkar etdilər və günahkar olaraq öldülər”.** (ət-Tövbə 84). (Buxari 4670, Muslim 6360, 2400/25)

من فضائل عثمان بن عفان رضي الله عنه

Osman İbn Əffanın ﷺ Fəziləti

حدیث أبي موسى رضي الله عنه، قال: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي حَائِطٍ مِنْ حِيْطَانِ الْمَدِينَةِ، فَجَاءَ رَجُلٌ فَاسْتَفْتَحَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَفَتَحَتْ لَهُ، فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ، فَبَشَّرْتُهُ بِمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَحَمِدَ اللَّهُ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ فَاسْتَفْتَحَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَفَتَحَتْ لَهُ، فَإِذَا هُوَ عُمَرُ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَحَمِدَ اللَّهُ ثُمَّ اسْتَفْتَحَ رَجُلٌ فَقَالَ لِي: افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى تُصِيبُهُ إِذَا عُثْمَانُ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَمِدَ اللَّهُ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُ الْمُسْتَعَانُ

1554. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərlə ﷺ bərabər Mədinə bostanlarının birində idim. Bir nəfər gəldi və qapının açılmasını istədi. Peyğəmbər: “Ona qapını aç və Cənnətlə müjdələ” deyərək buyurdu. Mən də qapını açdım və Əbu Bəkr ﷺ olduğunu gördüm və onu Peyğəmbərin ﷺ söylədiyi şeylə müjdələdim. Bu müjdədən sonra Əbu Bəkr ﷺ Allaha həmd etdi. Sonra daha biri gəldi və qapının açılmasını istədi. Peyğəmbər: “Ona qapını aç və Cənnətlə müjdələ” deyərək buyurdu. Mən də qapını açdım və Ömər ﷺ olduğunu gördüm. Onu Peyğəmbərin ﷺ söylədiyi şeylə müjdələdim. Bu müjdədən sonra Ömər ﷺ Allaha həmd etdi. Bir nəfər də qapının açılmasını istədi. Peyğəmbər: “Qapını aç və onu gözləyəcək (başına gələcək) imtahan qarşılığı onu Cənnətlə müjdələ” deyərək buyurdu. Gələnin Osman olduğunu gördüm və ona da Peyğəmbərin ﷺ söylədiyini xəbər verdim. O da Allaha həmd etdi və: “(Müsibətə qarşı) sığınılacaq Allahdır” dedi. (Buxari 3693, Muslim 6365, 2403/28)

حديث أبي موسى الأشعري، أنه توضأ في بيته ثم خرج فقلت لأزمنة رسول الله صلى الله عليه وسلم ولاكون معي يومي هذا، قال: فجاء المسجد فسأل عن النبي صلى الله عليه وسلم، فقالوا: خرج ووجهه ههنا فخرجت على إثره أسأل عنه حتى دخل بمن أريس فجلست عند الباب، وبأها من جريد، حتى قضى رسول الله صلى الله عليه وسلم، حاجته فتوضأ، فقممت إليه، فإذا هو جالس على بمن أريس، وتوسط قفها، وكشف عن ساقيه ودلاهما في البئر فسلمت عليه، ثم انصرفت فجلست عند الباب فقلت لأكونن بواب رسول الله صلى الله عليه وسلم، اليوم فجاء أبو بكر فدفع الباب، فقلت: من هذا فقال: أبو بكر فقلت: على ربك ثم ذهبت فقلت: يا رسول الله هذا أبو بكر يستأذن فقال: ائذن له وبشره بالجنة فأقبلت حتى قلت لأبي بكر: ادخل، ورسول الله صلى الله عليه وسلم يشترك بالجنة فدخل أبو بكر، فجلس عن يمين رسول الله صلى الله عليه وسلم مع في القف، ودلى رجليه في البئر، كما صنع النبي صلى الله عليه وسلم، وكشف عن ساقيه ثم رجعت فجلست، وقد تركت أحي يتوضأ ويلحطني فقلت: إن يرد الله بفلان خيراً (يريد أخاه) يأت به فإذا إنسان يحرك الباب فقلت: من هذا فقال: عمر بن الخطاب فقلت: على ربك ثم جئت إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فسلمت عليه، فقلت: هذا عمر بن الخطاب يستأذن فقال: ائذن له وبشره بالجنة فجلست، فقلت: ادخل، وبشرك رسول الله صلى الله عليه وسلم بالجنة فدخل فجلس مع رسول الله صلى الله عليه وسلم، في القف، عن يساره، ودلى رجليه في البئر ثم رجعت فجلست فقلت: إن يرد الله بفلان خيراً يأت به فجاء إنسان يحرك الباب فقلت: من هذا فقال: عثمان بن عفان فقلت: على ربك فجلست إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فأخبرته، فقال: ائذن له وبشره بالجنة، على بلوى نصيبه فجلسته، فقلت له: ادخل، وبشرك رسول الله صلى الله عليه وسلم بالجنة على بلوى نصيبك فدخل، فوجد القف قد ملئ، فجلس وجاهه من الشق الآخر قال سعيد بن المسيب (راوي الحديث عن أبي موسى): فأولتها قبورهم

1555. Əbu Musa əl-Əşari ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) mən dəstəmaz alıb evdən çıxdım və (öz-özümə) dedim: “Peyğəmbərdən ﷺ ayrılmayacağam, bütün günü onun yanında olacağam.” Sonra Əbu Musa ﷺ məscidə gəlib Peyğəmbəri ﷺ soruşdu. (Oradakılar ona) dedilər: “Filan yerə getdi.” (Əbu Musa) dedi: “Mən soruşa-soruşa onun dalınca çıxdım. Nəhayət, o gedib Əris quyusu olan bağçaya girdi. Mən də gəlib qapının yanında oturdum. Bağcanın qapısı xurma budaqlarından düzəldilmişdi. Nəhayət, Peyğəmbər ﷺ təbii ehtiyacını rəf etdikdən sonra dəstəmaz aldı. Bundan sonra mən onun yanına getdim və gördüm ki, o, quyunun başında oturub, ayaqlarını da (dizdən yuxarıya qədər) açıb quyuya sallayıb. Mən ona salam verdim, sonra da gedib qapının yanında oturdum və (öz-özümə) dedim: “Bu gün mən Peyğəmbərin ﷺ qapıçısı olacağam.” (Bu əsnada) Əbu Bəkr ﷺ gəlib qapını döydü. Mən: “Kimdir o?” deyə soruşdum. O: “Əbu Bəkrdir!” deyə cavab verdi. Mən (ona): “Yerində dur” – dedim, sonra (Peyğəmbərin ﷺ yanına) gedib dedim: “Ya Rəsulullah, Əbu Bəkr ﷺ içəri daxil olmaq üçün izn istəyir.” Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İzn ver gəlsin və onu Cənnətlə müjdələ!” Mən qayıdıb Əbu Bəkrə dedim: “Gəl içəri! Allahın Elçisi ﷺ səni Cənnətlə müjdələyir!” Əbu Bəkr ﷺ içəri daxil olub quyunun başında, Peyğəmbərin ﷺ sağ tərəfində oturdu və Peyğəmbər ﷺ etdiyi kimi ayaqlarını açıb quyuya salladı. Sonra mən (yerimə) qayıdıb (qapının yanında) oturdum. (Doğma) qardaşıma gəlincə, o da mənimlə gəlmək istəyirdi, lakin mən onu dəstəmaz alarkən qoyub getdim. Allah ona xeyir nəsib etmək istəsə, onu da bura gətirər. Elə bu vaxt kimsə qapını itələdi. Mən:

“Kimdir o?” deyə soruşdum. O: “Ömər İbn Xəttabdır!” deyə cavab verdi. Mən (ona): “Yerində dur” dedim, sonra Peyğəmbərin ﷺ yanına gedib ona salam verdim və dedim: “Ömər İbn Xəttab ﷺ içəri girmək üçün izn istəyir.” Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İzn ver gəlsin və onu Cənnətlə müjdələ!” Mən qayıdıb (Ömərə) dedim: “Gəl içəri! Allahın Elçisi ﷺ səni Cənnətlə müjdələdi!” Ömər ﷺ içəri daxil olub quyunun başında, Peyğəmbərin ﷺ sol tərəfində oturdu və ayaqlarını açıb quyuya salladı. Sonra mən qayıdıb (qapının yanında) oturdum. Əgər Allah filankəsə¹²⁸ xeyir nəsib etmək istəsə, onu da bura gətirər. Bu vaxt bir nəfər gəlib qapını tərətədi. Mən: “Kimdir o?” deyə soruşdum. O: “Osman İbn Əffandır!” deyə cavab verdi. Mən (ona): “Yerində dur” dedim, sonra Peyğəmbərin ﷺ yanına gedib (Osmanın ﷺ gəldiyini) ona xəbər verdim. Peyğəmbər: “İzn ver gəlsin və ona müjdə ver ki, onun başına müsibət gəldikdən sonra Cənnətə girəcəkdir!” Mən qayıdıb (Osmana) dedim: “Gəl içəri! Allahın Elçisi ﷺ sənə müjdə verir ki, sənənin başına müsibət gəldikdən sonra sən Cənnətə girəcəksən.” Osman ﷺ içəri daxil oldu və quyunun kənarında yer olmadığını görüb Peyğəmbərin ﷺ qarşı tərəfində oturdu.” (Buxari 3674, Muslim 6367, 2403/29)

من فضائل علي بن أبي طالب رضي الله عنه

Əli İbn Əbu Talibin ﷺ Fəziləti

حدیث سعد بن أبي وقاص، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَرَجَ إِلَى ثُبُوكَ، وَاسْتَحْلَفَ عَلِيًّا فَقَالَ: أَتَخْلِفُنِي فِي الصَّبِيَّانِ وَالنِّسَاءِ قَالَ: أَلَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَيْسَ نَبِيٌّ بَعْدِي

1556. Səd İbn Əbu Vəqqas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Təbuka yola düşərkən Əlini ﷺ öz yerinə başçı təyin etdi. Onda Əli: “Doğrudanmı sən məni uşaqların və qadınların yanında qoyub getmək istəyirsən?!”. Peyğəmbər: “İstəmirsən ki, Harun Musaya yaxın olduğu kimi, sən də mənə yaxın olasan?! Fəqət məndən sonra peyğəmbər gəlməyəcək.” (Buxari, 4416, Muslim 6371, 2404/31)

حدیث سهل بن رضي الله عنه، سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ، يَوْمَ حَبِيرٍ: لِأَعْظَمِ الرَّأْيَةِ رَجُلًا يَفْتَحُ اللهُ عَلَى يَدَيْهِ فَقَامُوا يَرْجُونَ لِذَلِكَ، أَيُّهُمْ يُعْطَى فَعَدُوا وَكُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَى فَقَالَ: أَيُّنَ عَلِيٍّ فَقِيلَ: يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ فَأَمَرَ، فُدْعِيَ لَهُ، فَبَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ، فَبَرَأَ مَكَانَهُ حَتَّى كَانَهُ لَمْ يَكُنْ بِهِ شَيْءٌ فَقَالَ: نَقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا فَقَالَ: عَلِيُّ رَسُولِكَ، حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ، ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ، وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ، فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ بِكَ رَجُلٌ وَاحِدٌ خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ

¹²⁸ Əbu Musa © qardaşını qəsd edirdi.

1557. Səhl İbn Səd ﷺ Peyğəmbərin ﷺ Xeybər döyüşündə belə dediyini eşitmişdir: “Mən bu bayrağı elə bir adama verəcəyəm ki, Allah onun əli ilə (müsəlmanlara) qələbə bəxş edəcək.” Əshabələrdən hər biri bayrağın ona veriləcəyinə ümid edərək qalxıb getdi. Səhəri gün (Peyğəmbərin ﷺ yanına) gəldikdə onlardan hər biri bayrağın ona veriləcəyinə ümid edirdi. Amma Peyğəmbər ﷺ: “Əli ﷺ haradadır?” deyə soruşdu. Ona dedilər ki, Əlinin ﷺ gözləri ağrıyır. Onda Peyğəmbər ﷺ onun çağırılmasını əmr etdi. Peyğəmbər ﷺ Əlinin ﷺ gözlərinə yüngülcə tūpürdü və onun gözləri sağaldı, elə bil heç ağrıyırdı. Sonra Əli dedi: “(Xeybərlilər) bizim kimi (müsəlman) olanadək onlarla vuruşacaşıq.” Peyğəmbər: “Onların yurduna gedib çatanadək tələmə. Sonra onları İslama dəvət et və özlərinə vacib buyrulmuş onlara bildir. Vallahi, əgər Allah sənə vasitənlə bir nəfəri doğru yola yönəltsə, bu sənə üçün qırmızı dəvələrdən daha xeyirli olar.” (Buxari 2942, Muslim 6376, 2406/34)

حَدِيثُ سَلْمَةَ بِنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي خَيْبَرَ، وَكَانَ بِهِ رَمَدٌ فَقَالَ: أَنَا أَنْتَخَلَّفُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَجَ عَلَيَّ، فَلَجِقَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا كَانَ مَسَاءَ اللَّيْلَةِ الْبَيِّ فَتَحَهَا فِي صَبَاحِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِأَعْطِيَنَّ الرَّايَةَ أَوْ قَالَ: لَيَأْخُذَنَّ غَدًا رَجُلٌ يُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، أَوْ قَالَ: يُحِبُّ اللَّهُ وَرَسُولَهُ يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَيْهِ فَإِذَا نَحْنُ بَعْلِي، وَمَا نَرْجُوهُ فَقَالُوا: هَذَا عَلِيٌّ فَأَعْطَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَفَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ

1558. Sələmə İbn Əkva ﷺ rəvayət edir ki, Əli ﷺ Xeybər günü Peyğəmbərdən ﷺ geri qalmışdı. Gözləri ağrıyırdı. Mən Peyğəmbərdən ﷺ gerimi qalacağam – dedi. Həmənlə yola çıxaraq Peyğəmbərə ﷺ çatdı. Sabahı Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bu bayrağı Allah və Rəsulunun sevdiyi və ya Allahı və Rəsulunu sevən bir kimsəyə verəcəyəm. Allah ona fəthi müyəssər edəcəkdir”. Bir də gördük ki, o kimsə Əlidir. Biz heç onu düşünmürdük. Peyğəmbər ﷺ bayrağı ona verdi və fəthi də ona müyəssər etdi”. (Buxari 2975, 3702, Muslim 6377, 2407/35)

حَدِيثُ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بَيْتَ فَاطِمَةَ، فَلَمْ يَجِدْ عَلِيًّا فِي الْبَيْتِ فَقَالَ: أَيْنَ ابْنُ عَمِّكَ قَالَتْ: كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ شَيْءٌ، فَغَاضَبَنِي، فَخَرَجَ، فَلَمْ يَقُلْ عِنْدِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِإِنْسَانٍ: انظُرْ أَيْنَ هُوَ فَجَاءَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هُوَ فِي الْمَسْجِدِ رَاقِدٌ فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ مُضْطَجِعٌ، قَدْ سَقَطَ رِدَاؤُهُ عَنْ شِقِّهِ، وَأَصَابَهُ تُرَابٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُهُ عَنْهُ، وَيَقُولُ: قُمْ يَا تُرَابٌ قُمْ يَا تُرَابٌ قُمْ يَا تُرَابٌ

1559. Səhl İbn Səd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Fatimənin ﷺ evinə gəlib Əlini ﷺ orada tapmadı və: “Əmim oğlu haradadır?” deyə soruşdu. Fatimə: “Aramızda mübahisə baş verdi, onun mənə açığı tutdu və günortada mənə yanımda yatmaqdan imtina etdi.” Peyğəmbər ﷺ bir nəfərə: “Bax, gör, o haradadır” deyə buyurdu. O (adam) qayıdıb: “Ya Rəsulallah! O, məsciddə yatıb” dedi. Peyğəmbər ﷺ oraya getdi. (Gördü ki,) Əli böyrü üstə uzanıb,

bürüncəyi üstündən sürüşüb düşüb, özü də toza bulaşıb. Peyğəmbər: “Qalx, ey Əbu Turab (torpaq atası), qalx, ey Əbu Turab!” deyə-deyə onun tozunu çırpmağa başladı. (Buxari 441, 6280, Muslim 6382, 2409/38)

في فضل سعد بن أبي وقاص رضي الله عنه

Sad İbn Əbu Vaqqasın ﷺ Fəziləti

حديث عائشة قالت: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَهْرًا، فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ، قَالَ لَيْتَ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِي صَالِحًا يَحْرُسُنِي اللَّيْلَةَ إِذْ سَمِعْنَا صَوْتَ سِيْلَاحٍ فَقَالَ: مَنْ هَذَا فَقَالَ: أَنَا سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَاصٍ، جِئْتُ لِأَحْرُسَكَ وَتَأَمَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1560. Aişə رضي الله عنها demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ (səfərdə ikən) səhərə qədər yatmadı. Sonra Mədinəyə gəlib çatdıqda dedi: “Nə olaydı, əshabələrimdən əməlisaleh bir adam bu gecə məni mühafizə edəydi.” Bunu deyən kimi biz silah səsi eşitdik. Peyğəmbər: “Kimdir bu?” deyə soruşdu. (Gələn adam) dedi: “Mənəm – Səd İbn Əbu Vəqqas! Gəlmişəm səni mühafizə edirəm.” (Bundan sonra) Peyğəmbər ﷺ yatdı.” (Buxari 2885, Muslim 6383, 6384, 2410/39)

حديث علي رضي الله عنه، قَالَ: مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُفَدِّي رَجُلًا بَعْدَ سَعْدٍ سَمِعْتُهُ يَقُولُ: ارْمِ، فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي

1561. Əli رضي الله عنه demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ Səddən başqa heç kəsə: “Atam-anam sənə fəda olsun!” dediyini eşitməmişəm. Mən onun (Səd İbn Əbu Vəqqasa) belə dediyini eştmişəm: “Oxla vur (onları), atam-anam sənə fəda olsun!” (Buxari 2905, 4059, Muslim 6386, 2411/41)

حديث سعد قال: جَمَعَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَبَوَيْهِ يَوْمَ أُحُدٍ

1562. Səd İbn Əbu Vəqqas رضي الله عنه demişdir: “Uhud döyüşündə Peyğəmbər ﷺ mənə: “Atam-anam sənə qurban” demişdi.” (Buxari 3725, 4056, Muslim 6388, 2412/42)

فضائل طلحة والزبير رضي الله تعالى عنهما

Təlhə رضي الله عنه Və Zubeyrin رضي الله عنه Fəziləti

حديث طَلْحَةَ وَسَعْدٍ عَنْ أَبِي عُمَانَ، قَالَ: لَمْ يَبْقَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ تِلْكَ الْأَيَّامِ، الَّتِي قَاتَلَ فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، غَيْرُ طَلْحَةَ وَسَعْدٍ، عَنْ حَدِيثِهِمَا

1563. Əbu Osman ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ vuruşduğu o günlərin birində (Uhud döyüşü) onun yanında Təlhədən ؓ və Səd (İbn Əbu Vəqqasdan) başqa heç kəs qalmamışdı.” (Buxari 3722-3723, 4060, 4061, Muslim 6395, 2414/47)

حديث جابر رضي الله عنه، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: من يأتيني بخبر القوم يوم الأحزاب قال الزبير: أنا ثم قال: من يأتيني بخبر القوم قال الزبير: أنا فقال النبي صلى الله عليه وسلم: إن لكل نبي حواريًا، وحواري الزبير

1564. Cabir ؓ rəvayət edir ki, Əhzab günü (Xəndək döyüşü) Peyğəmbər ﷺ soruşdu: “Kim gedib mənə bu adamlardan xəbər gətirər?” Zubeyr: “Mən (gedərəm)!” dedi. Peyğəmbər ﷺ (bir də) soruşdu: “Kim gedib mənə bu adamlardan xəbər gətirər?” (Yenə) Zubeyr: “Mən (gedərəm)!” dedi. Onda Peyğəmbər: “Hər bir peyğəmbərin həvarisi (ən yaxın köməkçisi) olmuşdur. Mənim də həvarim, Zubeyrdir!” (Buxari 2846, 2997, Muslim 6396, 2415/48)

حديث الزبير عن عبد الله بن الزبير، قال: كنتُ، يومَ الأحزاب، جعلتُ أنا وعمْرُ بنُ أبي سلمةَ، في النساءِ فنظرتُ فإذا أنا بالزبيرِ علي فرسه، يختلِفُ إلى بني قُريظَةَ، مرتينِ أو ثلاثًا فلما رجعتُ قلتُ: يا أبتِ رأيك تختلِفُ، قال: أو هل رأيتني يا بُني قلتُ: نعم قال: كان رسولُ الله صلى الله عليه وسلم قال: من يأتِ بني قُريظَةَ فيأتيني بخبرهم فأطلقْتُ، فلما رجعتُ جمع لي رسولُ الله صلى الله عليه وسلم أبويهِ، فقال: فذاك أبي وأمي

1565. Abdullah İbn Zubeyr ؓ demişdir: “Əhzab günü mən Ömər İbn Əbu Sələmə ilə birlikdə qadınlrın yanında idim. Bir də baxıb gördüm ki, (atam) Zubeyr ؓ atını iki və ya üç kərə Bənu Qureyzə qəbiləsinə tərəf çapdı. (Mədinəyə) qayıtdıqda mən dedim: “Atacan, mən sənin (bir neçə dəfə Bənu Qureyzə qəbiləsinə) gedib-gəldiyini gördüm.” (Atam) soruşdu: “Doğrudan gördün, oğul bala?” Mən: “Bəli!” deyə cavab verdim. (Atam) dedi: “Peyğəmbər ﷺ (əshabələrində): “Kim Bənu Qureyzəyə gedib onlar barədə mənə xəbər gətirər?” deyə müraciət etdi. Mən də ora elə buna görə getdim. Mən oradan qayıtdıqdan sonra Peyğəmbər ﷺ ata-anasını yad edib mənə: “Atam-anam sənə qurban” dedi. (Buxari 3720, Muslim 6398, 2416/49)

فضائل أبي عبيدة بن الجراح رضي الله تعالى عنه

Əbi Ubeydə İbn Cərrahın ؓ Fəziləti

حديث أنس بن مالك، أن رسولَ الله صلى الله عليه وسلم قال: إن لكل أمة أمينًا، وإن أميننا، أيُّهَا الأُمَّة، أبو عبيدة بن الجراح

1566. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir ümmətin (içində) ən etibarlı bir adam vardır. Bizim ən çox etibar etdiyimiz isə, ey (müsəlman) ümməti, Əbu Ubeydə İbn Cərrahdır!” (Buxari 3744, Muslim 6405, 2419/53)

حديث حُدَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَهْلِ نَجْرَانَ: لَا بُعْثَنَّ، يَعْنِي عَلَيْكُمْ، يَعْنِي أَمِينًا حَقُّ أَمِينٍ فَأَشْرَفَ أَصْحَابُهُ، فَبَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

1567. Huzeyfə ﷺ rəvayət edir ki, Nəcran heyəti (onların üzərinə Əmin bir kimsənin) göndərilməsini istədilər. Peyğəmbər: “Sizin üzərinizə əmin bir kimsə göndərəcəyəm ki, o haqqıyla güvənilir bir kimsədir”. Səhabələr bu əmin kimsənin kim olduğunu səbirsizliklə gözlədilər. Peyğəmbər ﷺ Əbu Ubeydəni ﷺ göndərdi”. (Buxari 3745, Muslim 6407, 2420/55)

فضائل الحسن والحسين رضي الله عنهما

Həsən ﷺ Və Huseynin ﷺ Fəziləti

حديث أَبِي هُرَيْرَةَ الدَّوْسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي طَائِفَةِ النَّهَارِ، لَا يُكَلِّمُنِي وَلَا أُكَلِّمُهُ، حَتَّى أَتَى سُوقَ بَنِي قَيْنِقَاءَ، فَجَلَسَ بِنَاءِ بَيْتِ فَاطِمَةَ، فَقَالَ: أَلَمْ لُكِعْ أَلَمْ لُكِعْ فَجَسْتَهُ شَيْئًا، فَطَنْتُ أَنَّهَا تَلْبِسُهُ سِخَابًا، أَوْ تُعَسِّلُهُ فَجَاءَ يَنْتَدُّ حَتَّى عَاتَقَهُ وَقَبَّلَهُ، وَقَالَ: اللَّهُمَّ أَحِبَّهُ وَأَحِبَّ مَنْ يُحِبُّهُ

1568. Əbu Hureyra əd-Dövsü ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) günortaüstü Peyğəmbər ﷺ (evindən) çıxdı. Nə o mənə bir söz dedi, nə də mən ona bir söz dedim. Nəhayət, gəlib Qaynuqa (Yəhudi) bazarına çatdıq. O, Fatimənin evinin həyətidə yerə oturdu və: “Balaca oradadırmı? Balaca oradadırmı?” deyər soruşdu. (Fatimə) uşağı bir müddət ləngitdi. Mən onun uşağa ətirli boyunbağı taxdığını və ya onu yuyundurduğunu zənn etdim. Sonra Həsən ﷺ qaça-qaça gəlib (Peyğəmbərin ﷺ qucağına atıldı), Peyğəmbər ﷺ onu qucaqlayıb öpdü və dua edib dedi: “Allahım, onu sev və onu sevən kimsələri də sev!” (Buxari 2122, Muslim 6410, 2421/57)

حديث البراء رضي الله عنه، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَالْحَسَنُ عَلَى عَاتِقِهِ، يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَحِبُّهُ فَأَحِبَّهُ

1569. Bəra ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ Həsəni ﷺ çiyində apararkən belə dediyini eşitdim: “Allahım, mən onu sevirəm, Sən də onu sev!”. (Buxari 3749, Muslim 6411, 2422/58)

فضائل زيد بن حارثة وأسامة بن زيد رضي الله عنهما

Zeyd İbn Həris ﷺ Və Usamə İbn Zeydin ﷺ Fəziləti

حديث عبد الله بن عمر، أن زيد بن حارثة، مولى رسول الله صلى الله عليه وسلم، ما كنا ندعوه إلا زيد بن محمد حتى نزل القرآن (ادعوهم لأبائهم هو أقسط عند الله)

1570. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, biz Peyğəmbərin ﷺ oğulluğu olan Zeyd İbn Hərisi ﷺ Quran ayəsi nazil olana qədər Zeyd İbn Muhəmməd çağırırdıq. "Oğulluğa götürdüyünüz uşaqları öz atalarının adları ilə çağırın...". (əl-Əhzab 5). (Buxari 4782, Muslim 6415, 2425/62)

حديث عبد الله بن عمر قال: بعث النبي صلى الله عليه وسلم بعثا، وأمر عليهم أسامة بن زيد، فطعن بعض الناس في إمارته، فقال النبي صلى الله عليه وسلم: أن تطعنوا في إمارته فقد كنتم تطعون في إماره أبيه من قبل، وإيم الله إن كان لخليقا للإماره، وإن كان لمن أحب الناس إلي، وإن هذا لمن أحب الناس إلي بعده

1571. Abdullah İbn Ömər ﷺ demişdir: "(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ Usamə İbn Zeydi ﷺ bir qoşuna başçı təyin edib onları (döyüşə) göndərdi. Bəziləri onun əmir olmasına dil uzatdılar." Onda Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Sizin onun əmir olmasına dil uzatmağınız (təbiidir. Çünki) siz əvvəllər onun atasının əmir olmasına da dil uzatmışdınız. Vallahi ki, (onun atası) əmir olmağa layiq idi, həm də o, mənim ən çox sevdiyim adamlardan biri idi. Heç şübhəsiz ki, bu da ondan sonra mənim ən çox sevdiyim adamlardan biridir." (Buxari 3730, 4469, 6627, 7187, Muslim 6417, 2426/63)

فضائل عبد الله بن جعفر رضي الله عنهما

Abdullah İbn Cəfərin ﷺ Fəziləti

حديث عبد الله بن جعفر قال ابن الزبير لابن جعفر رضي الله عنهما: أتذكرُ إذ تلقينا رسول الله صلى الله عليه وسلم أنا وأنت وأبنا عباس قال: نعم فحملنا وتركنا

1572. Bir dəfə İbn Zubeyr ﷺ İbn Cəfərə ﷺ dedi: "Bizim – mənim, sənin və İbn Abbasın ﷺ Peyğəmbəri ﷺ qarşılamağımız yadımdadır mı?" O, dedi: "Bəli! O bizi tərkinə almış, səni isə yerdə buraxmışdı." (Buxari 3082, Muslim 6419, 2427/65)

فضائل خديجة أم المؤمنين رضي الله تعالى عنها

Möminlərin Anası Xədicənin ﷺ Fəziləti

حديث علي رضي الله عنه، قال: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: خَيْرُ نَسَائِهَا مَرْيَمُ ابْنَةُ عِمْرَانَ، وَخَيْرُ نَسَائِهَا خَدِيجَةٌ

1573. Əli ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “(Vaxt ilə dünyada olmuş) qadınların ən xeyirlisi İmranın qızı Məryəmdir. (Bu ümmətin) qadınlarının ən xeyirlisi isə Xədicədir.” (Buxari 3432, 3815, Muslim 6424, 2430/69)

حديث أبي موسى رضي الله عنه، قال: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَمَلَ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ، وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا أَسِيَّةُ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ، وَمَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَإِنْ فَضَّلَ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضَلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ

1574. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kişilərdən bir çoxları kamilliyə çatmışdır. Qadınlardan isə yalnız Fironun həyat yoldaşı Asiya və İmranın qızı Məryəm kamilliyə çatmışdır. Aişənin ﷺ digər qadınlardan üstünlüyü isə, ətli şorbanın başqa yeməklərdən üstünlüyü kimidir.” (Buxari 3411, Muslim 6425, 2431/70)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: أَتَى جَبْرِيلُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذِهِ خَدِيجَةٌ قَدْ أَتَتْ مَعَهَا إِنَاءٌ فِيهِ إِدَامٌ أَوْ طَعَامٌ أَوْ شَرَابٌ فَإِذَا هِيَ أَتَتْكَ فَأَقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلَامَ مِنْ رَبِّهَا وَمِنِّي، وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ، لَا صَحْبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ

1575. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Cəbrail Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ey Allahın elçisi, bax Xədicə əlində bir qab xörək şirəsi, (və ya yemək, yaxud içməyə bir şey bura) gəlir. Sənin yanına gəlib çatanda ona Rəbbindən və məndən salam söylə və Cənnətdə (onun üçün) içiboş mirvaridən (hazırlanmış), içində də nə səs-küy, nə də yorğunluq olan bir ev ilə onu müjdələ!” (Buxari 3820, Muslim 6420, 2432/71)

حديث عبد الله بن أبي أوفى عن إسماعيل، قال: قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: بَشَّرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَدِيجَةَ قَالَ: نَعَمْ بَيْتٍ مِنْ قَصَبٍ، لَا صَحْبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ

1576. İsmail İbn Xalid, Abdullah İbn Əbi Aufə: “Peyğəmbər ﷺ Xədicəni ﷺ müjdələdimi?” deyər soruşdu. O: “Bəli, səs-küylü və əziyyətli olmayan incidən bir ev ilə müjdələdi” dedi. (Buxari 3819, Muslim 6427, 2433/72)

حدیث عائشہ، قَالَتْ: مَا غَرْتُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مَا غَرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ، وَمَا رَأَيْتُهَا وَلَكِنْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ ذِكْرَهَا وَرُبَّمَا دَبَحَ الشَّاةَ ثُمَّ يَقَطُّعُهَا أَعْضَاءً، ثُمَّ يَبْعَثُهَا فِي صَدَائِقِ خَدِيجَةَ؛ فَرُبَّمَا قُلْتُ لَهُ: كَأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا امْرَأَةً إِلَّا خَدِيجَةُ فَيَقُولُ: إِنَّهَا كَأَنْتِ، وَكَأَنْتِ، وَكَأَنْ لِي مِنْهَا وَلَدٌ

1577. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Mən Xədicəyə رضي الله عنها qısqandığım qədər Peyğəmbərin ﷺ zövcələrindən heç birinə qısqanmamışam. Hərçənd mən onu heç görməmişdim, lakin Peyğəmbər ﷺ çox tez-tez onu yad edərdi. Olurdu ki, Peyğəmbər ﷺ qoç kəsib onu hissələrə bölürdü, sonra da onları Xədicənin rəfiqələrinə göndərirdi. Hərdən mən ona: “Elə bil yer üzündə Xədicədən başqa qadın yoxdur” deyərdim, o da cavabında: “Xədicə (nəcib bir qadın) idi, üstəlik mənim ondan övladlarım olmuşdur.” (Buxari 3818, Muslim 6430, 2435/74)

حدیث عائشہ، قَالَتْ: اسْتَأْذَنْتُ هَالَةَ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ، أُحْتُ خَدِيجَةَ، عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَرَفَ اسْتِئْذَانَ خَدِيجَةَ، فَارْتَاعَ لِذَلِكَ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ هَالَةَ قَالَتْ: فَعَرْتُ فَقُلْتُ: مَا تَذَكُّرُ مِنْ عَجُوزٍ مِنْ عَجَائِزِ قَرَيْشٍ، حَمْرَاءَ الشَّدَقَيْنِ، هَلَكْتُ فِي الدَّهْرِ، قَدْ أَبْدَلَكَ اللَّهُ خَيْرًا مِنْهَا

1578. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Xədicənin bacısı Halə Bint Xuveylid Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlmək üçün izn istədi və bu, Peyğəmbərə ﷺ (vaxtı ilə) Xədicənin izn istəməsini xatırlatdı. Bu səbəbdən Peyğəmbər ﷺ bərk həyəcanlandı və dedi: “Allahım, (bu ki,) Halədir!”. Aişə: “Mən (onu) qısqandım və dedim: “Sən çoxdan ölüb getmiş, qureyş qarılarından olub (dişləri tökülmüş) qırmızı damaq bir qarının nəyini xatırlayırsan?! Axı, Allah sənə onun əvəzinə ondan da xeyirlisini nəsisib edib”¹²⁹ (Buxari 3821, Muslim 6435, 2437/78)

في فضل عائشة رضي الله تعالى عنها

Aişənin رضي الله عنها Fəziləti

حدیث عائشہ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهَا: أُرِيْتُكَ فِي الْمَنَامِ مَرَّتَيْنِ، أَرَى أَنَّكَ فِي سَرْقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ، وَيَقُولُ: هَذِهِ امْرَأَتُكَ، فَاكْتَشَفَ عَنْهَا فَإِذَا هِيَ أَنْتِ، فَأَقُولُ: إِنَّ يَكُ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ يُمُضِيهِ

1579. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ona belə demişdir: “Mən iki dəfə səni yuxuda gördüm. Hər ikisində mən sənin (surətini) ipək parça üzərində gördüm və (məna): “Bu, sənin zövcəndir, aç onun üzünü!” dedilər. Mən də açıb

¹²⁹ İmam Əhmədın “Müsənəd” əsərində hədisin axırında deyilir ki, “...qəzəbdən Peyğəmbərin ﷺ üzünü dəyişdi”.

gördüm ki, bu sənən. Onda mən dedim: “Əgər bu, Allahdandırsa, Allah onu gerçəyə çevirəcəkdir.” (Buxari 3895, Muslim 6436, 2438/79)

حديث عائشة قالت: قال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم: إني لأعلم إذا كنت عني راضية، وإذا كنت علي غضبي قالت، فقلت: من أين تعرف ذلك فقال: أما إذا كنت عني راضية فإنك تقولين: لا، ورب محمد وإذا كنت غضبي، قلت: لا، ورب إبراهيم قالت قلت: أجل والله يا رسول الله ما أهجرت إلا اسمك

1580. Aişə رضي الله عنها demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ mənə dedi: “Mən sən in (nə vaxt) mənə qəzəbləndiyini və (nə vaxt) məndən razı qaldığını bilirəm.” Mən soruşdum: “Bunu nədən bilirsən?” Dedi: “Sən məndən razı qaldıqda deyirsən ki: “Bəli, Muhəmmədin Rəbbinə and olsun!” Mənə qəzəbin tutduqda isə deyirsən ki: “Xeyr, İbrahimin Rəbbinə and olsun!” Mən dedim: “Elədir! Vallahi, ya Rəsulullah, mən (qəzəbləndikdə) sadəcə sən in adını çəkmirəm.” (Buxari 5228, Muslim 6438, 2439/80)

حديث عائشة، قالت: كنت ألعب بالبنات عند النبي صلى الله عليه وسلم، وكان لي صواحب يلعبن معي؛ فكان رسول الله صلى الله عليه وسلم، إذا دخلت فتمعن منه، فيسر بهن إلي، فيلعبن معي

1581. Aişə رضي الله عنها deyir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ yanında bir çox kuklalarla oyun oynayırdıq. Bir çox qız yoldaşlarım vardı. Onlar mənimlə qızlara aid oyunlar oynayırdılar. Biz oyun oynadığımız zaman Rəsulullah ﷺ evə girdiyi zaman oyunu saxlayardılar. Çox dəfə Peyğəmbər ﷺ bu qız uşaqlarını mənimlə oynasınlar deyə yanıma göndərərdi”. (Buxari 6130, Muslim 6440, 2440/81)

حديث عائشة، أن الناس كانوا يحرون بهداياهم يوم عائشة يتغون بها، أو يتغون بذلك، مرضاة رسول الله صلى الله عليه وسلم

1582. Aişə رضي الله عنها deyir ki, insanlar Peyğəmbərə ﷺ hədiyyə vermək üçün Aişənin رضي الله عنها gününü qəsd edib buna görə çalışırdılar. Onlar bu hədiyyələri və ya çalışmalarıyla Rəsulullahın ﷺ rızasını qəsd edirdilər”. (Buxari 2574, Muslim 6442, 2441/82)

حديث عائشة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، كان يسأل في مرضه الذي مات فيه، يقول: أين أنا عداً أين أنا عداً يريد عائشة فأذن له أزواجه يكون حيث شاء فكان في بيت عائشة حتى مات عندها قالت عائشة: فمات في اليوم الذي كان يدور علي فيه، في بيتي فقبضه الله وإن رأسه لبين نحري وسحري وخالط ريقه ريقتي.

1583. Aişə رضي الله عنها deyir ki, Peyğəmbər ﷺ vəfat etdiyi xəstəliyi dönəmində soruşaraq belə buyurardı: “Mən bu gün hardayam! Sabah kimin yanında olacağam!” belə deməklə mənim evimdə qalacağı günü soruşurdu (Çünki

Peyğəmbər ﷺ Aişəni ﷺ çox istədiyi üçün onun evində ölmək istəyirdi). Allah ruhunu mənim (mənim günümdə) yanımda olduğu gün, qucağımda, başı mənim sinəm üzərində olduğu halda (ruhunu) aldı. (Aişə ﷺ misvaqla təmizləndikdən sonra Ona verdi) Onun tüpürcəyi mənim tüpürcəyimə qarışdı". (Buxari 5217, Muslim 6445, 2444/84)

حديث عائشة، أنها سمعت النبي صلى الله عليه وسلم، وأصغت إليه قبل أن يموت، وهو مسند إلي ظهره يقول: اللهم اغفر لي وارحمني وألحمني بالرفيق

1584. Aişə ﷺ Peyğəmbərin ﷺ vəfatından öncə kürəyini ona söykəyib belə dediyini eşitmişdir: "Allahım, mənə bağışla, mənə rəhm et və mənə (uca) dostlara qovuşdur!". (Buxari 4440, 5674, Muslim 6446, 2444/85)

حديث عائشة، قالت: كنت أسمع أنه لا يموت نبي حتى يخبر بين الدنيا والآخرة فسمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول في مرضه الذي مات فيه، وأخذته بحة، يقول: (مع الذين أئتم الله عليهم) الآية فظننت أنه خير

1585. Aişə ﷺ demişdir: "Mən (Peyğəmbərin ﷺ tez-tez belə dediyini eşidərdim): "Heç bir peyğəmbər özünə dünya həyatı ilə axirət arasında seçim təklif edilməyincə ölmür." (Bundan başqa) mən Peyğəmbərin ﷺ ölümü ilə nəticələnən xəstəliyə tutulduğu zaman xırıltılı səslə bu (ayəni) söylədiyini eşitdim: **Allaha və Onun Elçisinə itaət edənlər Allahın özlərinə nemət bəxş etdiyi peyğəmbərlərlə, sidq ürəkdən inananlarla, şəhidlərlə və əməlisalehlərlə birlikdə olacaqlar. Onlar necə də gözəl dostlardır". (ən-Nisa 69).** Onda mən düşündüm ki, ona seçim verilmişdir." (Buxari 4435, Muslim 6448, 2444/86)

حديث عائشة، قالت: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم، وهو صحيح يقول: إنه لم يقبض نبي قط حتى يرى مقعده من الجنة، ثم يحيا أو يخبر فلما اشتكى، وحصره القبض، ورأسه على فخيد عائشة، عشي عليه فلما أفاق، شخص بصره نحو سقف البيت ثم قال: اللهم في الرفيق الأعلى فقلت: إذا لا يجاورنا فعرفت أنه حديثه الذي كان يحدثنا وهو صحيح

1586. Aişə ﷺ demişdir: "Peyğəmbər ﷺ hələ xəstələnməmişdən qabaq deyərdi: "Heç bir peyğəmbər Cənnətdəki yerini görməyincə, üstəlik (Cənnətdəki yerini gördükdən) sonra ona salam verilməyincə yaxud ona dünya həyatı ilə axirət arasında seçim təklif edilməyincə vəfat etməmişdir." (Hədisi danışan ravi demişdir: "Peyğəmbər ﷺ xəstələndiyi və ölümü yaxınlaşdığı zaman, başı da Aişənin dizini üstündə ikən bayıldı. Özünə gədikdə gözlərini evin tavanına dikib dedi: "Allahım, (məni) uca dostlara (qovuşdur)! Mən: "Elə isə Peyğəmbər ﷺ bizi seçməyəcək" dedim və sağlam ikən belə söz dediyini bildim." (Buxari, 4437, Muslim 6450, 2444/87)

حديث عائشة، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ إِذَا خَرَجَ، أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَطَارَتِ الْقُرْعَةُ لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ بِاللَّيْلِ سَارَ مَعَ عَائِشَةَ يَتَحَدَّثُ فَقَالَتْ حَفْصَةُ: أَلَا تَرَكَيْتِ اللَّيْلَةَ بَعِيرِي وَأَرْكَبُ بَعِيرَكَ تَنْظُرِينَ وَأَنْظُرُ فَقَالَتْ: بَلَى فَرَكِبْتُ فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى جَمَلِ عَائِشَةَ، وَعَلَيْهِ حَفْصَةُ، فَسَلَّمَ عَلَيْهَا، ثُمَّ سَارَ حَتَّى نَزَلُوا وَافْتَقَدَتْهُ عَائِشَةُ فَلَمَّا نَزَلُوا، جَعَلَتْ رِحْلَيْهَا بَيْنَ الإِذْخِرِ، وَتَقُولُ: يَا رَبِّ سَلِّطْ عَلَيَّ عَقْرَبًا أَوْ حَيَّةً تَلْدَعُنِي، وَلَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقُولَ لَهُ شَيْئًا

1587. Aişədən ﷺ rəvayət edilir ki, Peyğəmbər ﷺ (səfərə) çıxdığı zaman zövcələri arasında püşk atardı (və püşk kimə düşsəydi, onu özü ilə səfərə aparardı. Bir dəfə yenə püşk atdı və) püşk Aişə ilə Həfsəyə ﷺ düşdü. (Səfər əsnasında) gecələr Peyğəmbər ﷺ Aişənin ﷺ yanında gedir və onunla söhbət edirdi. Bir dəfə Həfsə ﷺ Aişəyə ﷺ dedi: “Bəlkə bu gecə sən mənim dəvəmə minəsən, mən də sənənin dəvənə minim və baxaq görək nə baş verəcək.” Aişə: “Yaxşı”- dedi və (Həfsənin ﷺ dəvəsinə) mindi. Sonra Peyğəmbər ﷺ Aişənin ﷺ dəvəsinin yanına gəlib onun üstündə oturan Həfsəyə salam verdi və yoluna davam etdi. Nəhayət, (gəlib bir yerdə) dayandılar. Bu əsnada Aişə ﷺ Peyğəmbəri ﷺ itirdi. Onlar dincəlmək üçün dayandıqda Aişə ﷺ (dəvəsindən yerə düşdü) və ayaqlarını ətirli qamışların arasına soxub dedi: “Ya Rəbb, əqrəb və ya ilan vursun məni, axı mən ona cavab verə bilməyəcəyəm.” (Buxari 5211, Muslim 6451, 2445/88)

حديث عائشة، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ إِذَا خَرَجَ، أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَطَارَتِ الْقُرْعَةُ لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ بِاللَّيْلِ سَارَ مَعَ عَائِشَةَ يَتَحَدَّثُ فَقَالَتْ حَفْصَةُ: أَلَا تَرَكَيْتِ اللَّيْلَةَ بَعِيرِي وَأَرْكَبُ بَعِيرَكَ تَنْظُرِينَ وَأَنْظُرُ فَقَالَتْ: بَلَى فَرَكِبْتُ فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى جَمَلِ عَائِشَةَ، وَعَلَيْهِ حَفْصَةُ، فَسَلَّمَ عَلَيْهَا، ثُمَّ سَارَ حَتَّى نَزَلُوا وَافْتَقَدَتْهُ عَائِشَةُ فَلَمَّا نَزَلُوا، جَعَلَتْ رِحْلَيْهَا بَيْنَ الإِذْخِرِ، وَتَقُولُ: يَا رَبِّ سَلِّطْ عَلَيَّ عَقْرَبًا أَوْ حَيَّةً تَلْدَعُنِي، وَلَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقُولَ لَهُ شَيْئًا

1588. Aişədən ﷺ rəvayət edilir ki, Peyğəmbər ﷺ (səfərə) çıxdığı zaman zövcələri arasında püşk atardı (və püşk kimə düşsəydi, onu özü ilə səfərə aparardı. Bir dəfə yenə püşk atdı və) püşk Aişə ilə Həfsəyə ﷺ düşdü. (Səfər əsnasında) gecələr Peyğəmbər ﷺ Aişənin ﷺ yanında gedir və onunla söhbət edirdi. Bir dəfə Həfsə ﷺ Aişəyə ﷺ dedi: “Bəlkə bu gecə sən mənim dəvəmə minəsən, mən də sənənin dəvənə minim və baxaq görək nə baş verəcək.” Aişə: “Yaxşı” dedi və (Həfsənin ﷺ dəvəsinə) mindi. Sonra Peyğəmbər ﷺ Aişənin ﷺ dəvəsinin yanına gəlib onun üstündə oturan Həfsəyə ﷺ salam verdi və yoluna davam etdi. Nəhayət, (gəlib bir yerdə) dayandılar. Bu əsnada Aişə ﷺ Peyğəmbəri ﷺ itirdi. Onlar dincəlmək üçün dayandıqda Aişə ﷺ (dəvəsindən yerə düşdü) və ayaqlarını ətirli qamışların arasına soxub dedi: “Ya Rəbb, əqrəb və ya ilan vursun məni, axı mən ona cavab verə bilməyəcəyəm.” (Buxari 5211, Muslim 6451, 2445/88)

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النَّسَاءِ كَفَضْلِ الشَّرِيدِ عَلَى الطَّعَامِ

1589. Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Aişənin digər qadınlara olan üstünlüyü Sərid (düyüdən olan yemək) digər yeməklərə qarşı olan fəziləti kimidir”. (Buxari 3770, Muslim 6452, 2446/89)

حديث عائشة، أن النبي صلى الله عليه وسلم، قال لها: يا عائشة هذا جبريل يُقرأ عليك السلام فقالت: وعليها السلام ورحمة الله وبركاته ترى ما لا أرى تريد النبي صلى الله عليه وسلم

1590. Aişəyə رضي الله عنه rəvayət edir ki, (bir zaman) Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ona demişdir: “Ey Aişə! Budur, Cəbrail sənə salam söyləyir!” Aişə رضي الله عنه də (cavabında) demişdir: “Ona salam olsun, Allahın rəhməti və Onun bərəkəti yetişsin! Sən mənim görmədiyimi görürsən.”(Bunu deyəndə) o, Peyğəmbəri صلى الله عليه وسلم qəsd edirdi. (Buxari 3217, 3768, Muslim 6457, 2447/91)

ذكر حديث أم زرع

Ummu Zərin Hədisinin Zikri

حديث عائشة، قالت: جلس إحدى عشرة امرأة، فتعاهدن وتعاقدن أن لا يكتمن من أخبار أزواجهن شيئاً قالت الأولى: زوجي لحم جمل عث، على رأس جبل، لا سهل فيرتقى، ولا سمين فينتقل قالت الثانية: زوجي لا أبت خيره، إني أخاف أن لا أدره، إن أدكره أدكر عجره وبجره قالت الثالثة: زوجي العشنق، إن أنطق أطلق، وإن أسكت أعلق قالت الرابعة: زوجي كليل تهامة، لا حر ولا قر، ولا مخافة ولا سامة قالت الخامسة: زوجي إن دخل فهد، وإن خرج أسد، ولا يسأل عما عهدت قالت السادسة: زوجي إن أكل لف، وإن شرب اشنف، وإن اضطجع التفت، ولا يولج الكف، ليعلم البث قالت السابعة: زوجي غيابة أو غيابة، طباقاً، كل ذاء له ذاء، شجك أو فللك، أو جمع كلاً لك قالت الثامنة: زوجي الممس مس أرتب، والريح ريح زرتب قالت التاسعة: زوجي رفيع العمامد، طويل النجاد، عظيم الرماد، قريب البت من الناد قالت العاشرة: زوجي مالك، وما مالك خير من ذلك، له إبل كثيرات المبارك، قليات المسارح، وإذا سمعت صوت العزهر أيقن أنهم هوالك قالت الحادية عشرة: زوجي أبو زرع، فما أبو زرع أناس من حلي أدني، وملا من شحم عضدي، وبجحتني فبجحت إلي نفسي وجدني في أهل غنيمه بشق، فجعلني في أهل صهيل وأطيط ودائس ومنق فعنده أقول فلا أفيح، وأرقد فأتصح، وأشرب فأتفتح أم أبي زرع، فما أم أبي زرع عكومها رذاح، وبيتها فساح ابن أبي زرع، فما ابن أبي زرع مضجعه كمثل شطبة، ويشبعه ذراع الجفرة بنت أبي زرع، فما بنت أبي زرع طوع أبيتها وطوع أمها، وملاء كسائها، وعظ جاريتها جارية أبي زرع، فما جارية أبي زرع لا تبث حديثنا تبيثنا، ولا تئمت ميرتنا تقيتنا، ولا تملأ بيتنا تعشيشاً قالت: خرج أبو زرع والأوطاب ثمخص، فلقي امرأة معها ولدان لها كالفهدين، يلعبان من تحت خصرها برمانتين، فطلقني ونكحها فنكحت بعده رجلاً سرياً، ركب سرياً، وأخذ خطيباً، وأراح علي نعمة تريباً، وأعطاني من كل راحة زوجاً وقال: كلي، أم زرع وميري أهلك قالت: قلرو جمعت كل شيء أعطانيه، ما بلغ أصغر آنية أبي زرع قالت عائشة: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: كنت لك كآبي زرع لأم زرع

1591. Aişə demişdir: “(Bir dəfə) on bir qadın bir yerdə oturub öz ərlərinin barəsində olan xəbərlərdən heç bir şey gizlətməyəcəklərinə dair bir-birilərinə söz verdilər. Birincisi dedi: “Mənim ərim dağın zirvəsində yerləşən cılız dəvənin ətinə bənzəyir. O dağa çıxmaq asan iş deyil, üstəlik ətin üstündə piy deyilən şey yoxdur ki, (kimsə gedib onu) götürsün¹³⁰”. İkincisi dedi: “Mən ərim haqqında danışmaq istəmirəm. Qorxuram onun haqqında danışmağa başlasam, onun bütün gizli və aşkar nöqsanlarını xatırlamayınca dayanmayım.” Üçüncüsü dedi: “Mənim ərim uzundrazdır. Əgər mən (onun qarasına) danışsam, o məni boşayar, yox, danışmasam, (onda həmişə ondan) asılı vəziyyətdə qalaram.” Dördüncüsü dedi: “Mənim ərim Tihamə¹³¹ gecəsinə bənzəyir.¹³² O, nə tezqızısan, nə laqeyd, nə qorxunc, nə də zəhlətökən bir adamdır.” Beşincisi dedi: “Mənim ərim evə girəndə bəbirə, çölə çıxanda isə şirə dönür və (məne) tapşırıldığı xırda-para işlərə görə (evinə) söz-söhbət salmır.” Altıncısı dedi: “Mənim ərim yeyəndə də, içəndə də (süfrədə) heç nə saxlamır. Yatağına uzandıqda bürüncəyinə bürünür və heç əlini uzadıb baxmır ki, görsün yanındayam, ya yox.¹³³” Yeddincisi dedi: “Mənim ərim gic-gic işlərlə məşğuldur, (yaxud aciz-avara) və sarsaq adamdır. Nə nöqsan desən onda tapa bilərsən, o sənənin başını yara bilər, bədəninə xəsarət yetirə bilər, yaxud hər ikisini edə bilər.” Səkkizincisi dedi: “Mənim ərim zərif (vücutlu), dovşan tək zərif, zərnəb (gözəl iyli ot) qədər xoşiyli bir adamdır.” Doqquzuncusu dedi: “Mənim ərim hündür evə sahib olan (zadəgan ailəsindən olan), belində uzun qın daşıyan (hündürboy olan), evində çoxlu od qalanan (ziyafət verən) və evi (həmişə) qonaq-qaravaşla dolu olan bir adamdır.” Onuncusu dedi: “Mənim ərimin adı Malikdir! (Nə bilirsiniz) Malik kimdir?! (Nə cür vəsf etsəm də,) Malik ondan daha xeyirlidir. Onun dəvələrinin çoxu ağıllarda¹³⁴, az bir qismi isə otlaqlarda olur. (Ağıllardakı) dəvələr ud səsi eşitdikdə boğazlanacaqlarını¹³⁵ yəqin edirlər.” On birincisi dedi: “Mənim ərim Əbu Zəridir. (Nə bilirsiniz) Əbu Zəri kimdir?! O mənim qulaqlarımı zinət əşyaları ilə bəzəmiş, mən (onun qayğısı sayəsində) toppuş olmuş, habelə o məne sevinc bəxş etmiş və bu mənim könlümü şad etmişdir. O məni bir neçə qoyuna sahib olan ailədən alıb at və dəvə sürüsünə sahib, habelə taxıl döyməklə məşğul olan və tərtəmiz taxıla sahib olan bir ailəyə (gəlin) gətirmişdi. Onun evində danışdığım sözlərə görə heç kəs məni tənbeh etmir, (istəyəndə) günortaya qədər yata bilirəm və istədiyim qədər (süd və s.) içirəm. Əbu Zər’inin anası. (Nə bilirsiniz) Əbu

¹³⁰ Qadın bu məsələ ərinin tamahkar, dikbaş və qanacaqsız adam olduğunu demək istəmişdir.

¹³¹ Qırmızı dənizin şərq sahili boyu olan ərazidir.

¹³² Qadın bu sözlə ərinin gözəl olduğunu bildirmək istəyir.

¹³³ Burada qadın ərinin aqgöz və qarınqulu, həm də ona qarşı çox diqqətsiz olduğunu bildirmək istəyir.

¹³⁴ Malik bu dəvələri ağıllarda saxlayardı ki, gələn qonaq-qaravaşa onların südündən və ətindən verə bilsin.

¹³⁵ Belə ki, ərəblər qonağı qarşılıqda ud çalar, dəvələr də kəsiləcəklərini hiss edərdilər.

Zərinin anası kimdir?! Onun bazar zənbilləri həmişə dolu olur, evi də olduqca genişdir. Əbu Zərinin oğlu. (Nə bilirsiniz) Əbu Zərinin oğlu kimdir?! Onun yatağı xurma çubuğuna bənzəyir, özü də dörd aylıq çəpişin ayağını yesə doyar.¹³⁶ Əbu Zərinin qızı. (Nə bilirsiniz) Əbu Zərinin qızı kimdir?! O, atasının qayğısına qalan toppuş bir qızıdır. Onun (gözəlliyi) (ərinin digər zövcələrini) qəzəbləndirir. Əbu Zərinin kənizi. (Nə bilirsiniz) Əbu Zərinin kənizi kimdir?! Bu kəniz bizim söhbətlərimizi orda-burda danışmaz, yeməyimizi israf etməz, evimizi də həmişə təmiz və səliqəli saxlar. (Bir dəfə axşamüstü) artıq heyvanlar sağıldıqdan sonra Əbu Zəri (evdən) bayıra çıxdı və yanında bəbir kimi iki uşağı olan bir qadına rast gəldi. Uşaqlar (əllərini) onun belinin altından salıb iki narla¹³⁷ oynayırdılar. Əbu Zəri məni boşayıb onunla evləndi. Mən də ondan (boşandıqdan) sonra alicənab bir adama, yorulmaq bilməyən gözoşxayan bir at minən, əlində də nizə gəzdirən birisinə erə getdim. O mənə çoxlu var-dövlət bəxş etdi, (ev) heyvanlarının hər növündən mənə bir cüt verdi və dedi: “Özün də ye, qohumlarına da ver, ey Ummu Zəri!” (Buna baxmayaraq) əgər mən onun verdiklərinin hamısını bir yerə yığsaydım, (bu əşyalar) Əbu Zərinin ən balaca qabı qədər olmazdı”. Aişə: “Peyğəmbər ﷺ (mənə) dedi: “Əbu Zəri Ummu Zərə əziz olduğu kimi, mən də sənə əzizəm.” (Buxari 5189, Muslim 6458, 2448/92)

فاطمة بنت النبي عليها الصلاة والسلام

Peyğəmbərin ﷺ Qızı Ftimənin (Fəziləti)

حديث المسور بن مخرمة عن ابن شهاب، أن علي بن حسين حدثه أنهم حين قدموا المدينة، من عند يزيد بن معاوية، مقتل حسين بن علي، رحمة الله عليه، لقيه المسور بن مخرمة، فقال له: هل لك إلي من حاجة تأمرني بها فقلت له: لا فقال له: هل أنت معطي سيف رسول الله صلى الله عليه وسلم، فأني أخاف أن يغلبك القوم عليه وأيم الله لئن أعطيتني، لا يخلص إليهم أبدا حتى تبلغ نفسي إن علي بن أبي طالب خطب ابنة أبي جهل على فاطمة عليها السلام فسمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم، يخطب الناس في ذلك، على منبره هذا، وأنا يومئذ محتلم فقال: إن فاطمة مني، وأنا أخاف أن تفتن في دينها ثم ذكر صهرا له من بني عبد شمس، فأنتى عليه في مصاهرته إياه، قال: حدثني فصدقتي، ووعدني فوفى لي، وإني لست أحرّم حلالاً، ولا أحل حراماً، ولكن، والله لا تحتمع بنت رسول الله صلى الله عليه وسلم، وبنت عدو الله أبداً

1592. Əli İbn Huseyn deyir ki, Yezid İbn Muaviyənin yanından Mədinəyə qayıtdıqda Əlinin oğlu Huseyn öldürüldüyü zaman onları Misvər İbn Məxrəmə qarşıladı. Mənə hər hansı bir ehtiyacın varmı? Varsa onu mənə əmr

¹³⁶ Qadın bununla oğlanın olduqca nərmənəzik olduğunu bildirmişdir.

¹³⁷ Qadının yanları yekə olduğundan o yerə uzandıqda beli yuxarı qalxmış və uşaqlar əllərindəki narları onun belinin altından o tərəf-bu tərəfə diyirləyirlərmiş. “Fəthul Bari” 9/273.

edə bilərsiniz” dedi. Əli: “Xeyr, bir ehtiyacım yoxdur” dedim. Misvər: “Sən Rəsulullahın ﷺ qılıncını mənə verirənmə? Çünki mən bu qövmin onu səndən almaqla qələbə çalmasından qorxuram. Allaha and olsun ki, əgər sən onu mənə versən ruhum alınmadıqca bu qılıncı onlara vermərəm. Heç şübhəsiz ki, Əbu Talibin oğlu Əli ﷺ, Fatimənin ﷺ üstünə Əbu Cəhlin qızını istəmişdi. Mən o, vaxtlar həddi-buluq yaşına çatmışdım. Minbər üzərinə xütbə verərəkən Peyğəmbərdən ﷺ eşitdim: “Fatimə ﷺ məndəndir. Mən onun dini xüsusunda fitnəyə məruz qalmasından qorxuram. Ravi Məhrəm dedi ki: “Sonra Rəsulullah ﷺ Abduşşəms oğullarından olan bir kürəkənini (Zeynəbin ﷺ əri Əbul Ası ﷺ) zikr etdi və onu tərif edərək yaxşı xüsusarını dilə gətirdi. O, mənə söz söyləmiş və sözündə doğru çıxmışdı, mənə vəd etmiş və vədini yerinə yetirmişdir. Mən heç bir halalı haram etmir və heç bir haramı da halal etmirəm. Lakin Allaha and olsun ki, Allah Rəsulunun ﷺ qızı ilə Allah düşməninin qızı əbədiyyən bir (adamın nigahı) altıda birləşməz”. (Buxari 3110, Muslim 6462, 2449/95)

حديث المسور بن مخرمة، قال: إن علياً خطب بنت أبي جهل، فسمعت بذلك فاطمة، فأنت رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقالت: يزعم قومك أنك لا تغضب لبناتك، وهذا عليٌّ نكح بنت أبي جهل فقام رسول الله صلى الله عليه وسلم، فسمعته حين تشهد يقول: أما بعد، أنكحتُ أبا العاص بن الربيع، فحللته وصدقتني، وإن فاطمة بضعة مني، وإني أكره أن يسودها والله لا تجتمع بنت رسول الله صلى الله عليه وسلم وبنت عدو الله، عند رجلٍ واحدٍ فترك عليُّ الحطبة

1593. Misvər İbn Məxrəmə ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Əli, Əbu Cəhlin qızına elçi göndərdi. Fatimə bunu eşidəndə (bərk qəzəbləndi və) Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Həm qəbilələrin deyəcəklər ki, sən öz qızlarına görə heç qəzəblənmirsən. Əli, Əbu Cəhlin qızı ilə evlənmək istəyir.” Onda Peyğəmbər ﷺ ayağa qalxıb şəhadət gətirdi və buyurdu: “Sonra isə... Mən qızımı Əbul-Asa ərə verdikdə o mənə söz verdi və sözünün üstündə durdu¹³⁸. Fatimə ﷺ də mənim ciyərpərəmdir. Mən istəmirəm ki, kimsə ona bir pislilik etsin. Vallahi, Allahın Elçisinin ﷺ qızı ilə Allahın düşməninin qızı eyni bir kişinin zövcəsi ola bilməz.” (Bunu eşidəndə) Əli (o qızla) evlənmək fikrindən vaz keçdi.” Digər rəvayətdə Misvər demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ Abduşşəms oğullarından olan kürəkənini yad etdiyini, onu qohumluq əlaqələrini saxlamaq xüsusunda tərifləyib belə dediyini eşitmişəm: “O, mənə söz verdi və sözünün üstündə durdu, vəd verdi və vədini yerinə yetirdi”¹³⁹. (Buxari 3729, Muslim 6462, 6463, 2449/95)

¹³⁸ Peyğəmbər ﷺ hələ İslamdan əvvəl qızı Zeynəbi Əbul-Asa ərə vermiş və Əbul As ﷺ da ona Zeynəbdən ﷺ başqa heç kəslə evlənməyəcəyinə dair söz vermişdir.

¹³⁹ Əbul As ﷺ Bədr döyüşündə əsir düşdükdə Peyğəmbər ﷺ onu azad etmiş, o da ona Məkkəyə qayıdan kimi Zeynəbi ﷺ Mədinəyə göndərəcəyinə vəd vermiş və vədini yerinə yetirmişdir.

حديث عائشة، وفاطمة عليهما السلام عن عائشة، أم المؤمنين قالت: إنا كنا، أزواج النبي صلى الله عليه وسلم، عنده جميعاً لم نعدر منا واحدة فأقبلت فاطمة عليها السلام تمشي، لا، والله ما تخفى مشيتها من مشية رسول الله صلى الله عليه وسلم فلما رآها رحب قال: مرحباً بابنتي، ثم اجلسها عن يمينه أو عن شماله ثم سارها فبكت بكاءً شديداً فلما رأى حرثها سارها الثانية، فإذا هي تضحك فقلت لها، أنا من بين نسائه: خصك رسول الله صلى الله عليه وسلم، بالسر من بيننا، ثم أنت تبكين فلما قام رسول الله صلى الله عليه وسلم، سألتها: عما سارك قالت: ما كنت لأفشي على رسول الله صلى الله عليه وسلم سره فلما ثوي قلت لها: عزمت عليك، بما لي عليك من الحق، لما أخبرني قالت: أما الآن، فعم فأخبرني، قالت: أما حين سارني في الأمر الأول، فإنه أخبرني: أن جبريل كان يعارضه بالقرآن كل سنة مرة، وإنه قد عارضني به، العام، مرتين، ولا أرى الأجل إلا قد اقترب، فأتني الله وأصبري، فإني نعم السلف أنا لك قالت: فبكت بكائي الذي رأيت فلما رأى جزي سارني الثانية، قال: يا فاطمة ألا ترضين أن تكوني سيدة نساء المؤمنين، أو سيدة نساء هذه الأمة

1594. Aişə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər (xəstəliyi zamanı) bütün qadınları toplum olaraq hamısı yanında idilər. Aişə ﷺ deyir ki, Peyğəmbərin ﷺ bütün zövcələri yanında olduğu an qızı Fatimə ﷺ gəldi. Vallahi Yerişi Peyğəmbərin ﷺ yerisindən heç bir şey ilə fərqlənmirdi. Peyğəmbər ﷺ qızını gördükdə buyurdu: «Xoş gəlmisən qızım (Mərhabə). Sonra onu sağına yaxutda soluna oturtdu. Qulağına nə isə pıçıldadıqdan sonra qızı ağlamağa başladı. Onun ağladığını görüb qulağına yenə də gizlicə nə isə pıçıldadı. Bu dəfə o güldü. Mən Fatiməyə ﷺ dedim: «Peyğəmbər ﷺ bu qədər zövcələrinin içərsində yalnız sənə sir dedikdən sonra sən hələ də ağlayırsan!». Peyğəmbər ﷺ geddikdən sonra mən soruşdum. Peyğəmbər ﷺ sənə nə buyurdu: «Mən Peyğəmbərin ﷺ sirrini ifşa etmərəm». Peyğəmbər ﷺ dünyasını dəyişdikdən sonra mən Fatimə ﷺ dən soruşdum: «Üzərindəki haqqım üçün¹⁴⁰ de görüm Peyğəmbər ﷺ sənə nə buyurdu: «Bəli, indi deyə bilərəm. Birinci dəfə o mənim qulağıma pıçıldadıqda buyurdu: «Hər il Cəbrail mənə bir və ya iki dəfə təkrarlardı. Ancaq bu dəfə o bunu iki dəfə etdi. Bundan da əcəlimin yaxınlaşdığını başa düşdüm. Allahdan qorx və səbr et. Mən sənə üçün necə də gözəl *Sələfəm* (keçmişəm). Mən də ağladım. Mənim ağladığımı görüb ikinci dəfə mənim qulağıma pıçıldadı. Ya Fatimə! Mömin qadınların və ya bu ümmətimin qadınlarının seyyidi olmasından razı deyilsənmi (Başqa rəvayətdə: Yaxınlarımdan ilk öncə mənə qovuşan sən olacaqsan)» deyə buyurdu. (Buxari 6286, Muslim 6468, 2450/99)

حديث أسامة بن زيد، أن جبريل عليه السلام، أتى النبي صلى الله عليه وسلم وعنده أم سلمة فجعل يحدث، ثم قام فقال النبي صلى الله عليه وسلم لأم سلمة: من هذا قال، قالت: هذا دحية قالت أم سلمة: أيم الله ما حسبتُهُ إلا إياه، حتى سمعتُ خطبة نبي الله صلى الله عليه وسلم يُخبرُ جبريل

¹⁴⁰ Aişə ﷺ Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi həm də möminlərin anası olduğu üçün belə deyir.

1595. Usamə İbn Zeyd ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Ummu Sələmə رَضِيَ اللهُ عَنْهَا Peyğəmbərin ﷺ yanında ikən Cəbrail onun yanına gəlib onunla söhbət etdi. O, çıxıb getdikdən sonra Peyğəmbər ﷺ Ummu Sələmədən رَضِيَ اللهُ عَنْهَا soruşdu: “(Bilirsən) o kim idi?” Ummu Sələmə: “Bu Dihyə İbn Kəlbi ﷺ idi”- dedi. (Sonralar) Ummu Sələmə deyirdi: “Vallahı, Allahın peyğəmbərinin ﷺ xütbəsini eşidənədək, xütbədə onun Cəbrail olduğunu bildirənədək mən onun Dihya olduğunu hesab edirdim.” (Buxari 3634, Muslim 6469, 2451/100)

من فضائل زينب أم المؤمنين رضي الله عنها

Möminlərin Anası Zeynəbin رَضِيَ اللهُ عَنْهَا Fəziləti

حديث عائشة، أن بعض أزواج النبي صلى الله عليه وسلم قلن للنبي صلى الله عليه وسلم: أينا أسرع بك لحرقا قال: أطولكن يدا فأخذوا قصبة يدرعونها فكانت سودة أطولهن يدا فعلمنا بعد، أنما كانت طول يديها الصدقة، وكانت أسرعنا لحوقا به، وكانت تُحِبُّ الصَّدَقَةَ

1596. Aişə رَضِيَ اللهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ zövcələrindən bəzisi Peyğəmbərdən ﷺ: “Hansımız sənə daha tez qovuşacaq?” deyə soruşdular. O: “Əli ən uzun olanınız” deyə cavab verdi. (Belə deyəndə) onlar bir qamış götürüb qollarını ölçməyə başladılar. Ən uzun qollu Səudə idi. (Zeynəb Bint Cəhş رَضِيَ اللهُ عَنْهَا vəfat etdikdə) biz başa düşdük ki, uzun əl deyildikdə, sədəqə (vermək) qəsd edilirdi. O, hamımızdan tez Peyğəmbərə ﷺ qovuşdu. (Həqiqətən,) o, sədəqə verməyi sevirdi.” (Buxari 1420, Muslim 6470, 2452/101)

من فضائل أم سليم أم أنس بن مالك

Ənəs İbn Məlikin رَضِيَ اللهُ عَنْهَا Anası Ummu Suleymın رَضِيَ اللهُ عَنْهَا Fəziləti

حديث أنس رضي الله عنه، أن النبي صلى الله عليه وسلم، لم يكن يدخل بيوتا بالمدينة، غير بيت أم سليم، إلا على أزواجه فقيل له فقال: إني أرحمها، قتل أخوها معي

1597. Ənəs رَضِيَ اللهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Mədinədə, – zövcələrinin evi istisna olmaqla – Ummu Suleymın evindən başqa heç bir evə girməzdi. (Bunun səbəbini ondan) soruşduqda isə belə demişdir: “Mənim ona yazığım gəlir, onun qardaşı mənimlə bir döyüşdə ikən şəhid olmuşdur.” (Buxari 2844, Muslim 6473, 2455/104)

من فضائل عبد الله بن مسعود وأمه رضي الله تعالى عنهما

Abdullah İbn Məsud ﷺ Və Anasının Fəziləti

حديث أبي موسى الأشعري رضي الله عنه، قال: قَدِمْتُ، أَنَا وَأُخِي مِنَ الْيَمَنِ، فَمَكَّنَنَا جِنًّا مَا نَرَى إِلَّا أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ نَيْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لِمَا نَرَى مِنْ دُخُولِهِ وَدُخُولِ أُمِّهِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1598. Əbu Musa əl-Əşari ﷺ deyir ki, mən qardaşımınla Yəməndən Məkkəyə gəldiyim zaman bir müddət gözlədim. Bu vaxt bizim ən çox gördüyümüz Abdullah İbn Məsudun ﷺ Əhli Beytdən bir kimsə olduğunu zənn etməyimiz idi. Çünki biz Peyğəmbərin ﷺ yanına daima İbn Məsud ﷺ ilə anasının girdiyini gördük". (Buxari 3763, Muslim 6480, 2460/110)

حديث عبد الله بن مسعود خطب، فقال: وَاللَّهِ لَقَدْ أَخَذْتُ مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَضْعًا وَسَبْعِينَ سُورَةً، وَاللَّهُ لَقَدْ عَلِمَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِّي مِنْ أَعْلَمِهِمْ بِكِتَابِ اللَّهِ، وَمَا أَنَا بِخَيْرِهِمْ قَالَ شَقِيقٌ (رَوَى الْحَدِيثُ) : فَحَلَسْتُ فِي الْجِلْقِ أَسْمِعُ مَا يَقُولُونَ، فَمَا سَمِعْتُ رَدًّا يَقُولُ غَيْرَ ذَلِكَ

1599. Abdullah İbn Məsud ﷺ demişdir: "Vallahi, mən yetmişdən çox surəni Peyğəmbərin ﷺ dilindən eşidib öyrənmişəm. Vallahi, Peyğəmbərin ﷺ əshabələri yaxşı bilirlər ki, mən Allahın Kitabını onların hamısından yaxşı bilirəm və mən onların ən xeyirlilərindənəm." (Buxari 5000, Muslim 6486, 2462/114)

حديث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، قال: وَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ مَا أَنْزِلَتْ سُورَةٌ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ إِلَّا وَأَنَا أَعْلَمُ أَيْنَ أَنْزِلَتْ وَلَا أَنْزِلَتْ آيَةٌ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ إِلَّا وَأَنَا أَعْلَمُ فِيمَ أَنْزِلَتْ وَلَوْ أَعْلَمُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنِّي بِكِتَابِ اللَّهِ تُبَلِّغُهُ إِلَّا بِلِ رَكِبْتُ إِلَيْهِ

1600. Abdullah İbn Məsud ﷺ deyir ki, Ondan başqa heç bir haqq ilah olmayan Allaha and olsun Allahın kitabından elə bir surə nazil olmadı ki, onun harada nazil olduğunu bilməyim, Allahın kitabından elə bir ayə nazil olmadı ki, onun nə haqda nazil olduğunu bilməyim. Əgər kimsə Allahın Kitabını məndən daha yaxşı bildiyini (məənə söyləsələri) və onun yanına dəvə ilə gedib çatmaq mümkün olsaydı heç şübhəsiz ki, dəvəyə minib onun yanına gedərdim". (Buxari 5002, Muslim 6487, 2463/115)

حديث عبد الله بن عمرو عن مسروق، قال: ذُكِرَ عَبْدُ اللَّهِ عِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، فَقَالَ: ذَلِكَ رَجُلٌ لَا أَرَأَى أَحَبَّهُ بَعْدَ مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اسْتَقْرَبُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ: مِنْ عَبْدِ اللَّهِ مَسْعُودٍ (فَبَدَأَ بِهِ)، وَسَالِمِ مَوْلَى أَبِي حُدَيْفَةَ، وَأَبِي بِنِ كَعْبٍ، وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ

1601. Abdullah İbn Amr ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Quran oxumağı dörd nəfərdən öyrənin: Abdullah İbn Məsud, Huzeyfənin mövlası Səlimdən, Ubey İbn Kəbdən ؓ və Muaz İbn Cəbəldən ؓ”. (Buxari 3760, Muslim 6492, 2464/118)

من فضائل أبي بن كعب وجماعة من الأنصار رضي الله تعالى عنهم

Ubey İbn Kəb ؓ Və Ənsarda Olan Bir Cəmaatın Fəziləti

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: جَمَعَ الْقُرْآنَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعَةٌ: كُلُّهُمْ مِنَ الْأَنْصَارِ؛ أُبَيُّ، وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، وَأَبُو زَيْدٍ، وَزَيْدُ ابْنِ نَابِتٍ قُلْتُ لِأَنْسٍ مَنْ أَبُو زَيْدٍ قَالَ أَحَدُ عُمَمِيَّيْ

1602. Ənəs ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ zamanında ənsardan olan dörd nəfər Quranı cəm etməklə məşğul idi: Ubey (İbn Kəbə), Muaz İbn Cəbəl, Əbu Zeyd və Zeyd İbn Sabit.” (Hədisi danışan ravi demişdir): “Mən Ənəsdən soruşdum: “Əbu Zeyd kimdir?” Dedi: “Əmilərimdən biridir.” (Buxari 3810, Muslim 6494, 2465/119)

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأبي: إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا قَالَ: وَسَمَّانِي قَالَ: نَعَمْ فَبَكَى

1603. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ Ubey (İbn Kəbə) ؓ dedi: “Allah mənə: “Kitab əhlindən və müşriklərdən inkar edənlər...”. (əl-Bəyyinə1). Surəsini sənə oxumağı buyurdu.” (Ubey) soruşdu: “O, mənim adımla çəkdi?” Peyğəmbər: “Bəli!” dedi və (Ubey) ağlamağa başladı” (Buxari 3809, 4959, Muslim 1901, 6497, 199/122)

من فضائل سعد بن معاذ رضي الله عنه

Sad İbn Muazın ؓ Fəziləti

حدیث جابر رضي الله عنه: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اهْتَرَّ الْعَرْشُ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ

1604. Cabir ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “(Allahın) Ərşi Səd İbn Muazın ؓ ölümündən sarsıldı.” (Buxari 3803, Muslim 6500, 2466/124)

حدیث البراءِ رضی اللہ عنہ، قَالَ: أَهْدَيْتَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُلَّةَ حَرِيرٍ، فَجَعَلَ أَصْحَابُهُ يَمَسُّونَهَا وَيَعْجُبُونَ مِنْ لِينِهَا فَقَالَ: أَعْجِبُونَ مِنْ لِينِ هَذِهِ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ خَيْرٌ مِنْهَا، أَوْ أَلَيْنُ

1605. Bəra İbn Azib ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ipəkdən (bir neçə) libas hədiyyə edildi. Səhabələr ipəyiə əlləriylə toxunmağa və onun yumşaqlığına heyrət etməyə başladılar. Bu vaxt Peyğəmbər: “Sizlər bu ipəyin yumşaqlığına heyrət edirsiniz? (Vallahı) Sad İbn Muazın ﷺ (Cənnətdə) olan dəsmalı daha xeyirlidir və ya yumşaqdır” deyə buyurdu. (Buxari 3802, Muslim 6502, 2468/126)

حدیث أنس رضي الله عنه، قَالَ: أَهْدَيْتَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جُبَّةً سُنْدُسٍ، وَكَانَ يَنْهَى عَنِ الْحَرِيرِ فَعَجِبَ النَّاسُ مِنْهَا فَقَالَ: وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ أَحْسَنُ مِنْ هَذَا

1606. Ənəs ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbərə ﷺ ipək cübbə hədiyyə etdilər. Halbuki o, (kişilərə) ipək geyməyi qadağan etmişdi. Camaat bu cübbənin zərifliyinə heyran qaldılar. Peyğəmbər ﷺ (onların təəccüblə baxdığını görüb) dedi: “Muhəmmədin canı Əlində olan Allaha and olsun ki, Səd ibn Muazın Cənnətdəki dəsmalı bundan da gözəldir.” (Buxari 3248, 2615, Muslim 6505, 2469/127)

من فضائل عبد الله بن عمرو بن حرام والد جابر رضي الله تعالى عنه

Cabirin ﷺ Atası Abdullah İbn Amr İbn Hiramın ﷺ Fəziləti

حدیث جابر بن عبد الله رضي الله عنهما، قَالَ: جِيءَ بِأَبِي، يَوْمَ أُحُدٍ، قَدْ مَثَلَ بِهِ، حَتَّى وُضِعَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَدْ سَجَى نَوْبًا فَدَهَبَتْ أُرِيدُ أَنْ أَكْثِفَ عَنْهُ، فَتَهَانِي قَوْمِي، ثُمَّ دَهَبَتْ أَكْثِفُ عَنْهُ فَتَهَانِي قَوْمِي، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَرُفِرَ فَسَمِعَ صَوْتَ صَائِحَةٍ، فَقَالَ: مَنْ هَذِهِ فَقَالُوا: ابْنَةُ عَمْرٍو أَوْ أُخْتُ عَمْرٍو، قَالَ: فَلِمَ تَبْكِي أَوْ لَا تَبْكِي، فَمَا زَالَتِ الْمَلَأَنَكَةُ تُظَلُّهُ بِأَجْنِحَتَيْهَا حَتَّى رَفَعَ

1607. Cabir İbn Abdullah ﷺ deyir ki, atam uhud günü şəhid edildi. Burnu, qulaqları, ətrafı kəsilmiş olaraq gətrilərək Peyğəmbərin ﷺ qarşısına qoyuldu. Üzəri bir bezlə örtülü idi. Mən atamın üzərini açmaq üçün yanına yaxınlaşdım. Yaxınların buna icazə vermədilər. Sonra bir daha cəhd göstərdim. Yenə də qəbiləm buna icazə vermədi. Bu dəfə Peyğəmbər ﷺ əmr etdi və örtük qaldırıldı. Bu zaman qadın səsləri eşidildi. Bu qadın kimdir? Orada olanlar: “Amrın qızı və ya bacısı” deyildi. Peyğəmbər: “Bu qadın nə üçün ağlayır? Və ya ağlamasın. Çünki onun cənazəsi qaldırılincaya qədər mələklər qanadlarıyla onu kölgələməyə davam etdilər” deyə buyurdu. (Buxari 1293, Muslim 6508,

من فضائل أبي ذر رضي الله عنه

Əbu Zərin ﷺ Fəziləti

حديث ابن عباس، قال: لما بلغ أبا ذرٍ مبعثُ النبيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قال لأخيه: اركبْ إلى هذا الوادي فاعلم لي علمَ هذا الرجلِ الذي يزعمُ أنه نبيُّ يأتيه الخبرُ من السماءِ وأسمعُ من قوله ثم اتبني فأطلق الأُخ حَتَّى قَلِمَهُ، وَسَمِعَ مِنْ قَوْلِهِ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَى أَبِي ذَرٍّ، فَقَالَ لَهُ: رَأَيْتُهُ يَأْمُرُ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، وَكَوَلَامَا، مَا هُوَ بِالشَّعْرِ فَقَالَ: مَا شَفَيْتَنِي مِمَّا أَرَدْتُ فَتَزَوَّدَ وَحَمَلَ شِئْنَهُ لَهُ، فِيهَا مَاءٌ، حَتَّى قَدِمَ مَكَّةَ فَأَتَى الْمَسْجِدَ فَالْتَمَسَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا يَعْرِفُهُ وَكَرِهَ أَنْ يَسْأَلَ عَنْهُ، حَتَّى أَدْرَكَهُ بَعْضُ اللَّيْلِ فَرَأَهُ عَلَيَّ، فَعَرَفَ أَنَّهُ غَرِيبٌ فَلَمَّا رَأَهُ تَبِعَهُ فَلَمْ يَسْأَلْ وَاحِدٌ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ احْتَمَلَ قَرَبَتَهُ وَزَادَهُ إِلَى الْمَسْجِدِ، وَظَلَّ ذَلِكَ الْيَوْمَ، وَلَا يَرَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى أَمْسَى فَعَادَ إِلَى مَضْجَعِهِ فَمَرَّ بِهِ عَلَيَّ، فَقَالَ: أَمَا نَالَ لِلرَّجُلِ أَنْ يَعْلَمَ مَنْزِلَهُ فَأَقَامَهُ، فَذَهَبَ بِهِ مَعَهُ، لَا يَسْأَلُ وَاحِدٌ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمُ الثَّلَاثِ، فَعَادَ عَلَيَّ مِثْلَ ذَلِكَ، فَأَقَامَ مَعَهُ ثُمَّ قَالَ: أَلَا تُحَدِّثُنِي مَا الَّذِي أَقَدَمَكَ قَالَ: إِنْ أَعْطَيْتَنِي عَهْدًا وَمِيثَاقًا لَتُرَشِّدَنِي، فَعَلْتُ فَفَعَلَ، فَأَخْبِرُهُ قَالَ: فَإِنَّهُ حَقٌّ، وَهُوَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا أَصْبَحْتَ فَاتَّبِعْنِي، فَإِنِّي إِنْ رَأَيْتُ شَيْئًا أَخَافُ عَلَيْكَ فَمَتُّ كَأَنِّي أَرِيقُ الْمَاءِ فَإِنْ مَضَيْتُ فَاتَّبِعْنِي، حَتَّى تَدْخُلَ مَدْخَلِي فَفَعَلَ، فَأُتِيَ بِقَفُوهُ، حَتَّى دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَدَخَلَ مَعَهُ، فَسَمِعَ مِنْ قَوْلِهِ، وَأَسْلَمَ مَكَانَهُ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ارْجِعْ إِلَى قَوْمِكَ فَأَخْبِرْهُمْ حَتَّى يَأْتِيكَ أَمْرِي قَالَ: وَاللَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأُصْرُخَنَّ بِهَا بَيْنَ ظَهْرَانِيهِمْ فَمَخْرَجَ حَتَّى أَتَى الْمَسْجِدَ، فَتَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ثُمَّ قَامَ الْقَوْمُ فَضْرَبُوهُ حَتَّى أَضْجَعُوهُ وَأَتَى الْعَبَّاسَ، فَكَتَبَ عَلَيْهِ قَالَ: وَيَلَكُمْ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ مِنْ غِفَارٍ، وَأَنْ طَرِيقَ تِجَارِكُمْ إِلَى الشَّامِ فَأَنْقَذَهُ مِنْهُمْ ثُمَّ عَادَ مِنَ الْغَدِ لِمِثْلِهَا، فَضْرَبُوهُ، وَثَارُوا إِلَيْهِ، فَكَتَبَ الْعَبَّاسُ عَلَيْهِ

1608. Abdullah İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Məkkədə Peyğəmbərin ﷺ zühur xəbəri Əbu Zərin ﷺ qulağına çatınca qardaşına: “Heyvanına min, bu vadiyə get və özünə səmadan xəbər gəldiyini söyləyən bu adam haqqında mənə məlumat topla. Danışdığını dinlə, sonra da mənə xəbər gətir!” dedi. Qardaşı yola çıxaraq Məkkəyə gəldi və Peyğəmbərin ﷺ söylədiklərini dinlədi. Əbu Zərin ﷺ yanına dönərək: “Onun yaxşı əxlaqı əmr edərkən və elə bir söz söyləyərkən gördüm. Bu söz şeir deyil” dedi. Əbu Zər: “İstədiyim haqda mənə bir şey əldə etmədin! Sonra azuqəsini yığdı və içində su olan bir tuluğunu götürərək Məkkəyə gəldi. Məscidə çatdıqda Peyğəmbəri ﷺ axtardı, lakin onu tanıyırdı və soruşmaqdan da çəkirdi. Nəhayət, axşam oldu və yatdı. Əli ﷺ onu gördü və onun qərib olduğunu başa düşdü. Onu gördükdə arxasınca düşdü, lakin bir-birlərindən heç bir şey soruşmadılar. Nəhayət, səhər olduqda (Əbu Zər) tuluğu və azuqəsini alaraq məscidə çəkildi. O gün belə davam etdi. Peyğəmbəri ﷺ görə bilmirdi. Nəhayət, axşam oldu. O yenə yatdığı yerə döndü. Əli ﷺ yenə onun yanına baş çəkdi və: “Bu adama evinin yolunu bilmək zamanı gəlmədimi?” deyərək onu qaldırdı və özü ilə apardı. Bir-birlərindən heç bir şey soruşmadılar. Üçüncü gün gəlincə eyni şəkildə etdi. Əli ﷺ yenə onu qaldıraraq

apardı. Sonra: “Səni bu diyara gətirən nədir?” deyə ondan soruşdu. Əbu Zər: “Məni irşad edəcəyinə əhdi-peyman versən, (dediyini) edərəm” dedi. O da onun dediyi kimi etdi. Bunun üzərinə Əbu Zər ﷺ ona (nə üçün gəldiyini) xəbər verdi. Əli: “Həqiqətən o haqdır və Allahın Elçisidir. Sabaha çıxdığı vaxt məni təqib et! Mən sənin üçün qorxudacaq bir şey görsəm, su tökərmişəm kimi edəcəyəm, keçib getdikdə arxamca gəl və mənim girdiyim yerə gir!” dedi. Əbu Zər ﷺ onun dedyini etdi. Əlini ﷺ təqib edərək yola düşdü. Nəhayət Əli ﷺ Peyğəmbərin ﷺ yanına girdi. Əbu Zər ﷺ də onunla birlikdə girdi. Onun söylədiyini dinlədi və orada müsəlman oldu. Bunun üzərinə Peyğəmbər: “Tayfana dön, əmrim sənə gəlincə onlara xəbər ver!” deyə buyurdu. Əbu Zər: “Nəfsim əlində olan Allaha and içərəm ki, onların arasında bunu qışqıracağam. O, çıxaraq məscidə gəldi və var səsiylə: “Şahidlik edərəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah yoxdur və Muhəmməd Allahın Elçisidir” deyə qışqırmışdı. Müşriklər ayağa durdular və onu yerə sərilməyə kimi döydülər. Abbas ﷺ gələrək onun üzərinə yıxıldı və: “Təəssüflər olsun sizə! Onun Ğifar qəbiləsindən olduğunu və tacirlərinizin Şama gedən yolu bunlardan keçdiyini bilmirsiniz?” deyərək onu müşriklərin əlindən qurtardı. O sabahısı gün yenə bunun kimi etdi. Onlar yenə ayağa durdular və onu döydülər. Yenə Abbas ﷺ onu qurtardı”. (Buxari 3861, Muslim 6516, 2474/133)

من فضائل جرير بن عبد الله رضي الله عنه

Cərir İbn Abdullahın ﷺ Fəziləti

حدیث جریر رضي الله عنه، قال: ما حجبتني النبي صلى الله عليه وسلم منذ أسلمت، ولا رأني إلا تبسم في وجهي ولقد شكوتُ إليه أني لا أثبتُ على الخيل، فضربَ بيدي في صدري، وقال: اللهم تبتُّه وأجعلهُ هاديًا مهديًا

1609. Cərir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, İslama girdiyim gündən bəri istədiyim heç bir şeyə görə Peyğəmbər ﷺ mənə (yox) demədi. Məni hər dəfə gördükdə üzümə gülərdi. Bir gün ona at üzərində sabit dayana bilmirəm deyə şikayət etdim. Peyğəmbər əli ilə sinəmə vuraraq buyurdu: “Allahumma Sabbithu Va Caalhu Hədiyən Məhdiyyən”. (Buxari 3035, 3036, 6090, Muslim 6519, 2475/135)

حدیث جریر قال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم: ألا تُريجنِي من ذي الخِلاصَةِ وكانَ بيتًا في حنْعم، يُسمَى كَعْبَةَ الِيمَانِيَةِ قال: فأُطلقْتُ في خمسينَ ومائةَ فارسٍ منَ أحْمَسَ، وكانوا أصحابَ خيَلٍ قال: وكُنْتُ لا أثبتُ على الخيَلِ فَضْرَبَ في صدري، حتَّى رأيتُ أثرَ أصابعِهِ في صدري، وقال: اللهم تبتُّه وأجعلهُ هاديًا مهديًا فأُطلقَ إليها، فكسرها وحرَّقها ثمَّ بعثَ إلى رسولِ الله صلى الله عليه

وَسَلَّمَ يُخْبِرُهُ فَقَالَ رَسُولُ جَرِيرٍ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا جِئْتِكَ حَتَّى تَرَكْتَهَا كَأَنَّهَا حِمْلٌ أَجْوَفُ، أَوْ أَجْرَبُ قَالَ: فَبَارَكَ فِي خَيْلِ أَحْمَسَ وَرِجَالِهَا، خَمْسَ مَرَّاتٍ

1610. Cərir İbn Abdullah ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ mənə buyurdu: “Zul Xələsəni (yox etməklə) mənim qəlbimi rahat etmək istəmirsənmi?” Zul Xələsə Xəsəm qəbiləsində yerləşən, Yəmən kəbəsi adlanan bir bütxana idi. Mən Əhməs qəbiləsindən olan yüz əlli nəfərlik bir süvari dəstədə (oraya) yollandım. Əhməsilər yaxşı at sürən adamlar idi. Mən isə atın belində dura bilmirdim. (Bu vaxt) Peyğəmbər ﷺ (əli ilə) mənim sinəmə elə bir zərbə vurdu ki, barmaqlarının izi sinəmdə qaldı, (sonra da dua edib) dedi: “Allahım, onu sabitqədəm et, onu doğru yol göstərən və doğru yolda olan (kimsələrdən) et!” Bundan sonra Cərir bütxanaya getdi və onu darmadağın edib yandırdı. Sonra da Peyğəmbərin ﷺ yanına adam göndərdi (ki, nə etdiyini) ona xəbər versin. Cəririn göndərdiyi adam (Peyğəmbərə ﷺ) dedi: “Səni haqq ilə göndərən Allaha and olsun ki, mən gələndə o (bütxana) haldan düşmüş və ya qotur xəstəliyinə tutulmuş bir dəvə kimi (yanıb qarqara) olmuşdu.” (Cərir) dedi: “Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ əhməsilərdən ibarət olan bu dəstəyə və onlara qoşulanlara (Allahdan) beş dəfə xeyir-bərəkət dilədi.” (Buxari 3020, 4356, Muslim 6521, 2476/137)

فضائل عبد الله بن عباس رضي الله عنهما

Abdullah İbn Abbasın ﷺ Fəziləti

حديث ابن عباس، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، دَخَلَ الْخَلَاءَ، فَوَضَعَتْ لَهُ وَضُوءًا، قَالَ: مَنْ وَضَعَ هَذَا فَأُخْبِرَ فَقَالَ: اللَّهُمَّ فَفِّهْ فِي الدِّينِ

1611. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ayaqyoluna girdi və mən onun üçün su qoydum. (Ayaqyolundan çıxdıqdan sonra) Peyğəmbər: “Bunu kim qoydu?” deyə soruşdu. Ona (bu haqda) xəbər verildikdə dedi: “Allahım, dini başa düşməyi ona müyəssər et!” (Buxari 143, Muslim 6523, 2477/138)

من فضائل عبد الله بن عمر رضي الله عنهما

Abdullah İbn Ömər in ﷺ Fəziləti

حديث عبد الله بن عمر، قال: كان الرجل، في حياة النبي صلى الله عليه وسلم إذا رأى رؤيا قصها على رسول الله صلى الله عليه وسلم فتمنيت أن أرى رؤيا، فأقصها على رسول الله صلى الله عليه وسلم، وكنت غلاماً شاباً وكنت أنام في المسجد على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم فرأيت في النوم كأن ملكين أخذاني، فذهبا بي إلى النار فإذا هي مطوية كطي البئر، وإذا لها قرنان، وإذا فيها أناس، قد عرفتهم فجعلت أقول: أعود بالله من النار قال: فلقينا ملكاً آخر، فقال لي: لم تُرغ فقصتها على حفصة، فقصتها حفصة على رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقال: نعم الرجل عبد الله لو كان يصلي من الليل فكان، بعد، لا يتام من الليل إلا قليلاً

1612. İbn Ömər ﷺ demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ sağlığında kimsə yuxu görəndə onu Peyğəmbərə ﷺ danışardı. Mən də istəyirdim ki, bir yuxu görüm və onu Peyğəmbərə ﷺ danışım. Peyğəmbərin ﷺ zamanında mən məsciddə yatırdım, özüm də cavan oğlan idim. Bir dəfə mən yuxuda iki mələyin məni tutub Cəhənnəmə tərəf apardıqlarını gördüm. Baxdım ki, Cəhənnəmin ətrafı (daşdan tikilmiş) su quyusu kimi hörülmüşdür. Bununla yanaşı onun iki dirəyi də var idi. Birdən mən onun içində tanıdığım adamları gördüm və: “Cəhənnəm odundan Allaha sığınırım!” deməyə başladım. (Bu vaxt) qarşımıza bir mələk çıxıb mənə: “Qorxma!” dedi. Mən bu yuxunu Həfsəyə danışdım, Həfsə də onu Peyğəmbərə ﷺ danışdı. O dedi: “Nə gözəl insandır Abdullah! Kaş ki, gecələr namaz qılaydı.”(Səlim İbn Abdullah deyir ki,) bundan sonra o, gecələr çox az yatardı. (Buxari 1121-1122, 1156, 1157, Muslim 6525, 2479/140)

من فضائل أنس بن مالك رضي الله عنه

Ənəs İbn Məlikin Fəziləti

حديث أنس عن أم سليم قالت: يا رسول الله أنس خادمك، ادع الله له قال: اللهم أكثر ماله وولده وبارك له فيما أعطته

1613. Ummu Suleym رضى عنها kiçik Ənəsi ﷺ Peyğəmbər ﷺ yanına gətirərək dedi: “Ənəs (bu gündən) sənin xidmətçindir, onun üçün dua et!”. Peyğəmbər: “Allahumma Əksir Malahu Va Valadahu Va Barik Lahu Fima Əatayta”. (Buxari 6378, 6344, 6381, Muslim 6527, 2480/141)

حديث أنس بن مالك قال: أسر إلي النبي صلى الله عليه وسلم سيرا، فما أخبرت به أحداً بعده ولقد سألتني أم سليم، فما أخبرتها به

1614. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə sir olaraq bir şeylər söylədi. Ondan sonra bu sirri heç kimsəyə xəbər vermədim. Onu məndən Ummu Suleymdə رضى عنها soruşdu, lakin ona da xəbər vermədim”. (Buxari 6289, Muslim 6534, 2482/146)

من فضائل عبد الله بن سلام رضي الله تعالى عنه

Abdullah İbn Sələmin ﷺ Fəziləti

حدیث سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ: مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِأَحَدٍ يَمْشِي عَلَى الْأَرْضِ إِثْمًا مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِلَّا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ قَالَ: وَفِيهِ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ الْآيَةَ)

1615. Səd İbn Əbu Vəqqas ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ Abdullah İbn Sələmdən başqa yer üzündə gəzən heç bir kimsəyə: “O, Cənnət əhlindəndir!” dediyini eşitməmişəm. Onun barəsində bu ayə nazil olmuşdur: **“De: “Bir deyin görək, əgər bu Quran Allah tərəfindəndirsə və siz də onu inkar etmişsinizsə, İsrail oğullarından da bir şahid onun bənzərinə şahidlik edib iman gətiribsə, siz isə təkəbbür göstərmisinizsə, zülm etmiş olmasınız mı? Allah zalımları doğru yola yönəltməz!”.** (əl-Əhqaf 10). (Buxari 3812, Muslim 6535, 2483/147)

حدیث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ عَنِ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ، قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ، فَدَخَلَ رَجُلٌ عَلَيَّ وَجْهَهُ أَثَرُ الْخُشُوعِ فَقَالُوا: هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَصَلَّى رُكْعَتَيْنِ، تَجَوَّزَ فِيهِمَا، ثُمَّ خَرَجَ وَتَبِعْتُهُ، فَقُلْتُ: إِنَّكَ حِينَ دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ، قَالَوا: هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالَ: وَاللَّهِ مَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ مَا لَا يَعْلَمُ وَسَأَحَدْتُكَ لِمَ ذَاكَ رَأَيْتَ رُؤْيَا عَلَيَّ عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَصَصْتَهَا عَلَيْهِ وَرَأَيْتُ كَأَنِّي فِي رَوْضَةٍ (ذَكَرَ مِنْ سَعْتِهَا وَخَضَرْتِهَا) وَسَطُهَا عَمُودٌ مِنْ حَدِيدٍ، أَسْفَلُهُ فِي الْأَرْضِ وَأَعْلَاهُ فِي السَّمَاءِ فِي أَعْلَاهُ عُرْوَةٌ، فَقِيلَ لَهُ ارْقُفْ قُلْتُ لَا أَسْتَطِيعُ فَأَتَانِي مِنْصَفٌ فَرَفَعَ يَدَيْي مِنْ خَلْفِي فَرَفَعْتُهُ، حَتَّى كُنْتُ فِي أَعْلَاهَا فَأَخَذْتُ بِالْعُرْوَةِ فَقِيلَ لَهُ: اسْتَمْسِكْ فَاسْتَيْقِظْتُ، وَإِنَّهَا لَفِي يَدِي فَقَصَصْتُهَا عَلَيَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: تِلْكَ الرَّوْضَةُ الْإِسْلَامُ، وَذَلِكَ الْعَمُودُ عَمُودُ الْإِسْلَامِ، وَتِلْكَ الْعُرْوَةُ عُرْوَةُ الْوُثْقَى فَأَنْتَ عَلَى الْإِسْلَامِ حَتَّى تَمُوتَ وَذَلِكَ الرَّجُلُ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ

1616. Abdullah İbn Sələm ﷺ demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ zamanında mən bir yuxu gördüm və bu yuxunu ona danışdım. Yuxuda gördüm ki, bir bağın içindəyəm.” (Abdulla İbn Sələm) bağın geniş və yaşıl olduğunu vəsf etdikdən sonra dedi: “Bağın ortasında aşağı tərəfi yerdə olan, yuxarı tərəfi isə göyə çatan bir dəmir dirək, dirəyin də başında bir tutqac var idi. Kimsə mənə dedi: “Çıx yuxarı!” Dedim: “Bacarmaram!” Bu vaxt yanıma bir xidmətçi gəlib arxa tərəfdən mənim paltarımın ətəyini qaldırdı və mən (dirəyə) çıxmağa başladım. Haçandan-haçana dirəyin başına çatıb tutqacdən yapışdım. (Yenə) kimsə mənə: “(Tutqacdən) möhkəm yapış!” dedi və mən yuxudan oyandım. Baxdım ki, həmin tutqac əlimdə qalmışdır. Mən bu (hadisəni) Peyğəmbərə ﷺ danışdım. Peyğəmbər: “(Gördüyün) o bağ – İslam dinidir, dirək – İslamın dirəyidir, tutqac – ən etibarlı dəstəkdir, (bu da o deməkdir ki,) sən son nəfəsinə qədər müsəlman kimi qalcaqsan.” (Buxari 3813, Muslim 6536, 2484/147)

فضائل حسان بن ثابت رضي الله عنه

Həssən İbn Sabitın ﷺ Fəziləti

حدیث حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، قَالَ: مَرَّ عُمَرُ فِي الْمَسْجِدِ وَحَسَّانُ يُنْشِدُ، فَقَالَ: كُنْتُ أَنْشِدُ فِيهِ، وَفِيهِ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ ثُمَّ التَفَتَ إِلَى أَبِي هُرَيْرَةَ، فَقَالَ: أَنْشِدْكَ بِاللَّهِ أَسْمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَجِبْ عَنِّي، اللَّهُمَّ أَيِّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ قَالَ: نَعَمْ

1617. Sad İbn Museyyib ﷺ deyir ki, Həssən İbn Sabit ﷺ məscidə şer söylədiyi zaman Ömər ﷺ içəri daxil oldu (bu Ömər in ﷺ xoşuna gəlmədi). Həssən: “Mən vaxtıyla bu məsciddə səndəndə xeyirli bir kimsə olduğu zaman şer söyləmişəm” dedi və Əbu Hureyrəyə ﷺ yönələrək: “Allah xatirinə, Peyğəmbərin mənə: “Onlara (müşriklərə) cavab ver. Allahummə! Onu Ruhul Quds ilə qüvvətləndir” deyərəkən eşitdinmi?”. O da: “Bəli” deyə cavab verdi. (Buxari 3212, Muslim 6541, 2485/152)

حدیث البراءِ رضي الله عنه، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم لحسان: اهْجُهُمْ أَوْ هَاجِهِمْ وَجِرِبِلْ مَعَكَ

1618. Bəra İbn Azib ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (kafirlərin cavabını vermək üçün) Həssana ﷺ deyərdi: “Onlara şeirlə cavab ver! (Arxayın ol) Cəbrail də sən inlədir.” (Buxari 3213, 4123, Muslim 6542, 2486/153)

عَنْ عَائِشَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، - قَالَتْ اسْتَأْذَنَ حَسَّانُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هِجَاءِ الْمُشْرِكِينَ قَالَ كَيْفَ بِنَسْبِي فَقَالَ حَسَّانُ لِأَسْلَمَةَ مِنْهُمْ كَمَا تُسَلُّ الشَّعْرَةَ مِنَ الْعَجِينِ وَعَنْ أَبِيهِ قَالَ ذَهَبَتْ أُسْبُ حَسَّانَ عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَتْ لَا تُسَبِّهُ فَإِنَّهُ كَانَ يُنَافِحُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1619. Aişə ؓ demişdir: “Həssan ﷺ (öz şeiri ilə) müşrikləri gülünc vəziyyətdə qoymaqla yerinə oturtmaq üçün Peyğəmbərdən ﷺ izn istədi. Peyğəmbər ﷺ soruşdu: “Bəs mənim əsil-nəsəbim necə olacaq?”. Həssan: “Tük xəmirin içindən çıxarıldığı kimi, mən səni onların arasından çıxaracağam¹⁴¹”. Ravi deyir ki: “Həssəni ﷺ Aişənin yanında təhqir etdikdə Aişə: “Həssənə söymə! Çünki o, Peyğəmbəri müdafiə edərdi” dedi. (Buxari 3531, Muslim 6544, 2487/154)

حدیث عَائِشَةَ عَنْ مَسْرُوقٍ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى عَائِشَةَ، وَعِنْدَهَا حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ، يُنْشِدُهَا شِعْرًا، يُسَبِّبُ بِأَيَّاتِ اللَّهِ، وَقَالَ: حَصَّانُ رَزَّانُ مَا تُرَى بِرَبِيَّةٍ وَتُصْبِحُ عَرَّتِي مِنْ لُحُومِ الْعَوَاقِلِ فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ: لَكِنَّكَ لَسْتَ كَذَلِكَ قَالَ مَسْرُوقٌ: فَقُلْتُ لَهَا لِمَ تَأْذَنِي لَهُ أَنْ يَدْخُلَ عَلَيْكَ وَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ) فَقَالَتْ: وَأَيُّ عَذَابٍ أَشَدُّ مِنَ الْعَمَى قَالَتْ لَهُ: إِنَّهُ كَانَ يُنَافِحُ، أَوْ يُهَاجِرُ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

¹⁴¹ Burada Həssan Peyğəmbərin ﷺ dədə-babalarının adını çəkməyəcəyini, onları təhqir etməyəcəyini bildirmişdir.

1620. Masruq rəvayət edir ki, Aişənin رضي الله عنها yanına daxil oldum, yanında Həssən İbn Sabit رضي الله عنه vardı. Ona şeir oxuyur, öz beytlərindən qəzəllər söyləyirdi. (Belə dedi): “İffətlidir, ağıllıdır, heç bir şübhə ilə ittiham oluna bilməz. Dedi qodu və iftirayla sabaha çıxılmaz”. Bunun üzərinə Aişə: “Lakin sən belə deyilsən! (yəni qeybət etdin və iftiraçıların sözlərinə uydun)” deyər buyurdu. Masruq, Aişəyə: “Yanına girmək üçün ona nə üçün icazə verirsən? Halbuki Allah: “Şübhəsiz ki, Aişə barəsində yalan xəbər gətirənlər özünüzdən olan bir dəstədir. Onu özünüzdən üçün pis bir şey hesab etməyin. Əksinə, bu sizin üçün xeyrlidir. O dəstədən olan hər bir şəxsin qazandığı günahın cəzası vardır. İçərilərindən günahın böyüyünü öz üstünə götürəni isə böyük bir əzab gözləyir”. (ən-Nur 11). Aişə: “Korluqdan daha şiddətli əzab nə ola bilər? O, Peyğəmbəri (və İslamı şərlərilə) müdafiə edər, yaxud qoruyardı” dedi. (Buxari 4145, 4146, Muslim 6546, 2488/155)

حديث عائشة، قالت: استأذن حسان النبي صلى الله عليه وسلم في هجاء المشركين قال: كيف ينسبني فقال حسان: لأسلتكَ منهم كما نسل الشعرة من العجين

1621. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Həssən (öz şeiri ilə) müşrikləri gülünc vəziyyətdə qoymaqla yerinə oturtmaq üçün Peyğəmbərdən ﷺ izn istədi. Peyğəmbər ﷺ soruşdu: “Bəs mənim əsil-nəsəbim necə olacaq?”. Həssən: “Tük xəmirin içindən çıxarıldığı kimi, mən səni onların arasından çıxaracağam” (Buxari 3531, 4144, 6150, Muslim 6550, 2490/157)

من فضائل أبي هريرة الدوسي رضي الله عنه

Əbu Hureyrə əs-Dovsinin رضي الله عنه Fəziləti

حديث أبي هريرة، قال: إنكم تزعمون أن أبا هريرة يكثير الحديث على رسول الله صلى الله عليه وسلم والله الموعِدُ إني كنتُ امرئاً مسكيناً، أزم رسول الله صلى الله عليه وسلم على ملء بطني وكان المهاجرون يشغلهم الصفق بالأسواق وكانت الأنصار يشغلهم القيام على أموالهم فشهدتُ من رسول الله صلى الله عليه وسلم ذات يوم وقال: من يبسط رداءه حتى أفضي مقالي، ثم يقبضه فلن ينسى شيئاً سمعه مني فبسطتُ بردةً كانت عليَّ فولدني بعته بالحق ما نسيتُ شيئاً سمعته منه

1622. Əbu Hureyrə رضي الله عنه xəbər verdi ki: “Sizlər: Əbu Hureyrə رضي الله عنه, Rəsulullahdan ﷺ ən çox hədis rəvayət etmişdir” deyər iddia etdiniz. Allah – *Qiyamət günü sizin bu iddianıza – şahiddir*. Mən Suffə əhlinin miskinlərindən fəqir bir kimsə idim. Qarnımın doyması qarşılığında Rəsulullahdan ﷺ heç ayrılmadım. Mühacirlər bazarlarda çalışar, Ənsar da torpaqla mallarıyla məşğul idilər. Mən bir gün

Peyğəmbərdən ﷺ buna şahid oldum. Peyğəmbər: “Hər kim sözümlü bitirənə qədər ridasını yayar, sonra onu yığarsa məndən eşitmiş olduğu heç bir şeyi əsla unutmaz?” deyər buyurdu. Bundan sonra mən üzərimdə olan əbanı yaydım və yığdım. Rəsulullahı ﷺ haqq ilə göndərənə and olsun bundan sonra mən ondan eşitdiyim heç bir şeyi unutmadım”. (Buxari 7354, Muslim 6552, 2492/159)

من فضائل أهل بدر رضي الله عنهم وقصة حاطب بن أبي بلتعة

Bədr Əhlinin Fəziləti Və Xatib İbn Bəltənin ﷺ Qissəsi

حديث علي رضي الله عنه، قال: بعثني رسول الله صلى الله عليه وسلم، أنا والرؤيبير والمقداد بن الأسود قال: انطلقوا حتى تأتوا روضة خاخ، فإن بها طعينة، ومعهما كتاب، فخذوه منها فانطلقنا، فعادى بنا خيلنا حتى انتهينا إلى الروضة فإذا نحن بالطعينة فقلنا: أخرجي الكتاب فقالت: ما معي من كتاب فقلنا: لتخرجن الكتاب أو لتلقين الثياب فأخرجته من عقاصها فأتينا به رسول الله صلى الله عليه وسلم فإذا فيه: من حاطب بن أبي بلتعة، إلى أناس من المشركين، من أهل مكة، يخبرهم ببعض أمر رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: يا حاطب ما هذا قال: يا رسول الله لا تعجل علي إني كنت امرأة ملصقا في قريش، ولم أكن من أنفسها وكان من معك من المهاجرين، لهم قرابات بمكة يحمون بها أهلهم وأموالهم؛ فأحببت، إذ فاتني ذلك من النسب فيهم، أن آخذ عندهم يدا يحمون بها قرابتي وما فعلت كفرا ولا ارتدادا، ولا رضا بالكفر بعد الإسلام فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لقد صدقكم فقال عمر: يا رسول الله دعني أضرب عنق هذا المنافق قال: إنه قد شهد بدرًا، وما يدريك لعل الله أن يكون قد أطلع على أهل بدر، فقال: اعملوا ما شئتم فقد غفرت لكم

1623. Əli İbn Əbu Talib ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ məni, Zubeyri ﷺ və Miqdad İbn Əsvədi ﷺ göndərərək buyurdu: “Xax baxçasına gedin. Orada bir nöqə qadın var, onda bir məktub olacaqdır. O məktubu ondan alın və geri dönün”. Dərhal atlarımızı çaparaq yola düşdük. Həqiqətən orada qarşımıza bir qadın çıxdı. Biz ona: “Məktubu çıxar!” dedik. O: “Məndə məktub yoxdur!” dedi. Biz: “Ya bu məktubu çıxararsan ya da paltarlarını çıxarıb məktubu götürəcəyik!” dedik. Bunun üzərinə hörlümlü saçlarının arasından məktubu çıxardı. Biz də onu Peyğəmbərə ﷺ gətirdik. Məktubda Hatib İbn Bəltədən ﷺ Məkkəli müşriklərdən bəzi kəslərə Peyğəmbərin ﷺ bəzi işləri barədə xəbərlər vardı. Peyğəmbər ﷺ (Xatibi yanına çağıraraq): “Ey Hatib! Bu nədir?” deyər soruşdu. Hatib: “Üzərimə düşməkdə tələsmə, ey Allahın Elçisi! Mən Qureyşə bağlı bir kimsə idim. (Sufyan belə demişdir: “Onların müttəfiqi idi, amma onlardan deyildi) Səninlə birlikdə olan mühacirlərdən onlara qohum olanlar vardı. Bu qohumluq səbəbiylə ailələrini himayə edirdilər. Mənim nəsəbim cəhətindən onların arasında yaxınım olmadığı üçün, onlardan dost əldə edib onunla qohumlarımı himayə etmələrini arzu etdim. Bunu küfr etmək və ya dinimdən dönmək üçün etmədim. Müsəlman olduqdan sonra küfrə razı

olduğum üçün də etmədim. Bunun üzərinə Peyğəmbər: “Doğru söylədi!” deyə buyurdu. Ömər: “Mənə icazə ver, ey Allahın Elçisi, bu münafiqin boynunu vurum” dedi. Peyğəmbər: “Şübhəsiz, o, Bədrdə olmuşdur. Nə bilirsən, ola bilsin ki, Allah Bədr əhlinə baxmış və: “Dilədiyinizi edin! Sizi bağışladım” buyurmuşdur. Sonra Allah bu ayəni nazil etdi: **“Ey iman gətirənlər! Nə mənim düşmənim, nə də özünüzdün düşməni dost (vəli) tutmayın!” (əl-Mumtəhinə 1)** (Buxari 3007, Muslim 6557, 2494/161)

من فضائل أبي موسى وأبي عامر الأشعريين رضي الله عنهما

Əbu Musa əl-Əşari ﷺ Və Əbi Amir əl-Əşarinin ﷺ Fəziləti

حدیث أبي موسى رضي الله عنه، قال: كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ نَازِلٌ بِالْجِعْرَانَةِ، بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ، وَمَعَهُ بِلَالٌ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْرَابِيٌّ، فَقَالَ: أَلَا تُنَجِّرُ لِي مَا وَعَدْتَنِي فَقَالَ لَهُ: أَبَشِّرْ فَقَالَ: قَدْ أَكْثَرْتَ عَلَيَّ مِنْ (أَبَشِّرْ) فَأَقْبَلَ عَلَيَّ أَبِي مُوسَى وَبِلَالٌ، كَهَيْئَةِ الْعَضْبَانِ، فَقَالَ: رَدَّ الْبَشْرَى، فَأَقْبَلَا أَتَمَّا قَالَا: قِيلَنَا نُمَّ دَعَا بَقْدَحَ، فِيهِ مَاءٌ، فَعَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ فِيهِ، وَمَجَّ فِيهِ، نُمَّ قَالَ: اشْرَبَا مِنْهُ، وَأَفْرَعَا عَلَيَّ وَجُوهِكُمَا وَنُحُورِكُمَا، وَأَبَشِّرَا فَأَخَذَا الْقَدْحَ، فَفَعَلَا فَنَادَتْ أُمُّ سَلَمَةَ، مِنْ وَرَاءِ السِّتْرِ: أَنْ أَفْضِلَا لَأُمَّكُمَا فَأَفْضَلَا لَهَا مِنْهُ طَائِفَةً

1624. Əbu Musa ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Bilal ﷺ ilə birlikdə Məkkə ilə Mədinə arasında yerləşən Ciranədə düşərgə saldığı zaman mən onların yanında idim. Bu vaxt bir bədəvi Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Mənə verdiyin vədi yerinə yetirəcəksənmi?” Peyğəmbər ﷺ (ona): “Sevin!” deyə buyurdu. Bədəvi dedi: “Bu sözü sən mənə çox demisən.” Peyğəmbər ﷺ qəzəbli halda üzünü Əbu Musaya ﷺ və Bilala ﷺ tərəf çevirib dedi: “(Bu adam) müjdəni rədd etdi, elə isə siz onu qəbul edin!” Hər ikisi: “Qəbul etdik!” dedilər. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ bir cam su gətizdirib əllərini və üzünü yudu, ağzını yaxaladı, sonra da buyurdu: “İçin bu sudan, (yerdə qalanını da) üzünüzə və boynunuza tökün, (üstəlik xoş bir xəbərə) sevinin!” (Bunu deyəndə) hər ikisi camı götürüb (onun dediklərini) yerinə yetirdi. Bu vaxt Ummu Sələmə pərdə arxasından onları səsləyib: “Ananız üçün də bir şey saxlayın!” dedi və onlar bu sudan bir qədər ona da saxladılar. (Buxari 4328, Muslim 6561, 2497/164)

حدیث أبي موسى رضي الله عنه، قال: لَمَّا فَرَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِنْ حُنَيْنٍ، بَعَثَ أَبَا عَامِرٍ عَلَيَّ جَيْشٍ إِلَى أَوْطَاسٍ فَلَتَيْ دُرَيْدَ بْنَ الصَّمَةِ فَقَتِلَ دُرَيْدٌ، وَهَرَمَ اللَّهُ أَصْحَابَهُ قَالَ أَبُو مُوسَى: وَبَعَثَنِي مَعَ أَبِي عَامِرٍ فَرُمِي أَبُو عَامِرٍ فِي رُكْبَتَيْهِ رَمَاهُ جُشَمِي بِسَهْمٍ فَأَتَيْتُهُ فِي رُكْبَتَيْهِ فَأَتَيْتُهُ إِلَيْهِ، فَقُلْتُ: يَا عَمَّ مَنْ رَمَاكَ فَأَشَارَ إِلَيَّ أَبِي مُوسَى، فَقَالَ: ذَلِكَ قَاتِلِي الَّذِي رَمَانِي فَفَصَدْتُ لَهُ فَلَجِئْتُهُ فَلَمَّا رَأَى وَلِي فَأَتَيْتُهُ وَجَعَلْتُ أَقُولُ لَهُ: أَلَا تَسْتَجِي أَلَا تَتَّبِعُ فَكَفَّ فَاحْتَلَفْنَا ضَرْبَتَيْنِ بِالسَّيْفِ، فَقَتَلْتُهُ نُمَّ قُلْتُ لِأَبِي عَامِرٍ: قَتَلَ اللَّهُ صَاحِبِكَ قَالَ: فَأَنْزِعْ هَذَا السَّهْمَ فَنَزَعْتُهُ، فَنَزَا مِنْهُ الْمَاءُ قَالَ: يَا ابْنَ أَخِي أَفَرَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّلَامَ، وَقُلَّ لَهُ: اسْتَغْفِرْ لِي وَاسْتَغْفِرْ لِي أَبُو عَامِرٍ

عَلَى النَّاسِ، فَمَكَتَ يَسِيرًا، ثُمَّ مَاتَ فَرَجَعْتُ، فَدَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي بَيْتِهِ عَلَى سَرِيرٍ مُرْمَلٍ، وَعَلَيْهِ فِرَاشٌ قَدْ أَثَرَ
رَمَالُ السَّرِيرِ يَظْهَرُ وَجَنَبِيهِ، فَأَخْبَرْتُهُ بِخَبْرِنَا، وَخَبَرَ أَبِي عَامِرٍ وَقَالَ قُلْ لَهُ اسْتَغْفِرْ لِي فِدْعَا بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ، ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ
لِعَبْدِ أَبِي عَامِرٍ وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِطْبِئِهِ ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَوْقَ كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِكَ مِنَ النَّاسِ فَقُلْتُ: وَبِي فَاسْتَغْفِرْ فَقَالَ: اللَّهُمَّ
اغْفِرْ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسِ ذَنْبَهُ، وَأَدْخِلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُدْخَلًا كَرِيمًا قَالَ أَبُو بُرْدَةَ (رَأَوِي الْحَدِيثَ) : إِحْدَاهُمَا لِأَبِي عَامِرٍ، وَالْأُخْرَى لِأَبِي
مُوسَى

1625. Əbu Musa ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Huneyn döyüşünü başa çatdırdıqdan sonra Əbu Amirin başçılığı altında Əvtasa qoşun göndərdi. Əbu Amir orada Dureyd ibn Simmə ilə qarşı-qarşıya gəldi. (Bu döyüşdə) Dureyd öldürüldü və Allah onun tərəfdarlarını məğlub etdi.” Peyğəmbər ﷺ məni də Əbu Amirlə birgə göndərmişdi. (Döyüşdə) Cuşəmi (deyilən birisi) oxla Əbu Amiri dizindən yaraladı və ox onun dizində ilişib qaldı. Mən onun yanına gəlib dedim: “Əmi, kim vurdu səni?” O mənə həmin adamı göstərib dedi: “Budur məni vuran qatil.” Mən onun üstünə cumub ona çatdım. O məni görəndə dönüb qaçmağa başladı. Mən də onun dalınca qaçdım və ona dedim: “Utanmırsanmı? (Cürətin çatmır) dayanasan?” (Bunu eşidəndə) o dayandı, biz qılıncla biri-birimizə zərbə endirdik və mən onu öldürdüm. Sonra (gəlib) Əbu Amirə dedim: “Allah sənin düşməninə öldürdü.” O dedi: “Bu oxu dart çıxsin.” Mən oxu dartıb çıxartdıqda yaradan qanlı çirk axdı. O dedi: “Qardaş oğlu, mənim salamımı Peyğəmbərə ﷺ çatdırarsan və deyərsən ki, mənim üçün bağışlanma diləsin.” Sonra Əbu Amir məni camaata başçı təyin etdi və az müddət keçdikdən sonra vəfat etdi. Mən geri qayıtdıqda gəlib Peyğəmbərin ﷺ evinə daxil oldum. Peyğəmbər ﷺ üstü xurma liflərindən toxunmuş və üstünə nazik örtük sərilmiş bir çarpayıda uzanmışdı. İplər onun kürəyində və böyründə iz buraxmışdı. Mən həm bizim, həm də Əbu Amirin başına gələnləri ona danışdım. (Dedim: “Ya Rəsulullah, Əbu Amir) dedi: “Peyğəmbərə ﷺ deyərsən, mənim üçün bağışlanma diləsin.” Onda Peyğəmbər ﷺ su gətizdirib dəstəmaz aldı, sonra əllərini (göyə) qaldırıb dedi: “Allahım, qulun Əbu Amiri bağışla!” (Peyğəmbər ﷺ əllərini elə qaldırdı ki, hətta) mən onun qoltuğunun ağılığını gördüm. O davam edib dedi: “Allahım, Qiyamət günü onu yaratdığın insanların bir çoxundan üstün et!” Mən dedim: “(Ya Rəsulullah,) mənim üçün də bağışlanma dilə.” Peyğəmbər ﷺ (dua edib) dedi: “Allahım, Abdullah İbn Qeysin ﷺ günahlarını bağışla və Qiyamət günü onu olduqca şərəfli bir məqama çatdır!” (Buxari 4323, Muslim 6562, 2498/165)

من فضائل الأشعريين رضي الله عنهم

Əşarilərin Fəziləti

حديث أبي موسى قال النبي صلى الله عليه وسلم: إِنِّي لَأَعْرِفُ أَصْوَاتَ رُفَقَةِ الْأَشْعَرِيِّينَ بِالْقُرْآنِ حِينَ يَدْخُلُونَ بِاللَّيْلِ، وَأَعْرِفُ مَنَازِلَهُمْ مِنْ أَصْوَاتِهِمْ بِالْقُرْآنِ بِاللَّيْلِ، وَإِنْ كُنْتُ لَمْ أَرْ مَنَازِلَهُمْ حِينَ نَزَلُوا بِالنَّهَارِ وَمِنْهُمْ حَكِيمٌ، إِذَا لَقِيَ الْخَيْلَ (أَوْ قَالَ) الْعَدُوَّ، قَالَ لَهُمْ إِنَّ أَصْحَابِي يَأْمُرُونَكُمْ أَنْ تَنْظُرُوهُمْ

1626. Əbu Musa (əl-Əşari) ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əşari camaatı gecələr (evlərinə) daxil olub Quran oxuduğu zaman mən onları səslərindən tanıyıram. Onlar gecə vaxtı Quran oxuduqları zaman mən onların səsi ilə hansı evdə qaldıqlarını bilirəm. Halbuki onların gündüz vaxtı hansı evdə qaldıqlarını görmürəm. Onların arasında Həkim adlı birisi var. O, (həmişə) atlılara və ya düşməyə rast gəldikdə onlara deyirdi: “Dostlarınız sizə onları gözləməyinizi əmr edirlər.” (Buxari 4232, Muslim 6563, 2499/166)

حديث أبي موسى، قال: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الْأَشْعَرِيِّينَ إِذَا أَرْمَلُوا فِي الْعُرْوِ، أَوْ قَلَّ طَعَامُ عِيَالِهِمْ بِالْمَدِينَةِ، جَمَعُوا مَا كَانَ عِنْدَهُمْ فِي نَوْبٍ وَاحِدٍ، ثُمَّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ، فِي إِتَاءِ وَاحِدٍ بِالسَّوِيَّةِ فَهُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ

1627. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əşarilərin (Yəmən qəbilələri) döyüş əsnasında ərzağı azaldıqda və ya şəhərdə ikən ailələrinin yeməyi azaldıqda, onlar özlərində olan ərzağın hamısını bir parçanın üstünə yığar, sonra da bir qabla (hər kəs üçün) eyni ölçüdə çəkərək onu öz aralarında bölüşdürürdilər. Onlar mənəndirdilər, mən də onlardanam.” (Buxari 2486, Muslim 6564, 2500/167)

من فضائل جعفر بن أبي طالب وأسماء بنت عميس وأهل سفينتهم رضي الله عنهم

Cəfər İbn Əbu Talib ﷺ, Əsmə Binti Umeys ﷺ Və Gəmi Əhlinin Fəziləti

حديث أبي موسى وأسماء بنت عميس عن أبي موسى رضي الله عنه، قال: بَلَعْنَا مَخْرَجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَنَحْنُ بِالْيَمَنِ فَخَرَجْنَا مُهَاجِرِينَ إِلَيْهِ، أَنَا وَأَخْوَانِي لِي، أَنَا أَصْغَرُهُمْ، أَحَدُهُمَا أَبُو بُرْدَةَ، وَالْآخَرُ أَبُو رُهْمٍ فِي ثَلَاثَةِ وَخَمْسِينَ أَوْ اثْنَيْنِ وَخَمْسِينَ رَجُلًا مِنْ قَوْمِي فَرَكِبْنَا سَفِينَةً، فَأَلْقَيْنَا سَفِينَتَنَا إِلَى النَّجَاشِيِّ، بِالْحَبَشَةِ، فَوَافَقَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَأَقَمْنَا مَعَهُ حَتَّى قَدِمْنَا جَمِيعًا فَوَافَقَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حِينَ افْتَتَحَ خَيْبَرَ وَكَانَ أَنَاسٌ مِنَ النَّاسِ يَقُولُونَ لَنَا: (يَعْنِي لِأَهْلِ السَّفِينَةِ) سَبَقْنَاكُمْ بِالْهَجْرَةِ وَدَخَلَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ، وَهِيَ مِمَّنْ قَدِمَ مَعَنَا، عَلَى حَفْصَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، زَائِرَةً وَقَدْ كَانَتْ هَاجَرَتْ إِلَى النَّجَاشِيِّ فِيمَنْ هَاجَرَ فَدَخَلَ عُمَرُ عَلَى حَفْصَةَ، وَأَسْمَاءُ عِنْدَهَا فَقَالَ عُمَرُ، حِينَ رَأَى أَسْمَاءَ: مَنْ هَذِهِ قَالَتْ: أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ قَالَ عُمَرُ: الْحَبَشِيَّةُ هَذِهِ الْبَحْرِيَّةُ هَذِهِ قَالَتْ أَسْمَاءُ: نَعَمْ قَالَ: سَبَقْنَاكُمْ بِالْهَجْرَةِ، فَنَحْنُ أَحَقُّ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِنْكُمْ فَغَضِبَتْ، وَقَالَتْ: كَلَّا وَاللَّهِ كُنْتُمْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يُطْعَمُ جَائِعِكُمْ، وَيَعْطَى جَاهِلِكُمْ وَكُنَّا فِي دَارٍ، (أَوْ) فِي أَرْضِ الْبُعْدَاءِ الْبُغْضَاءِ بِالْحَبَشَةِ وَذَلِكَ فِي اللَّهِ وَفِي رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنَّمَا لَا أَطْعَمُ طَعَامًا، وَلَا أَشْرَبُ شَرَابًا، حَتَّى أَذْكَرَ مَا قُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ كُنَّا نُؤَدِّي

وَتَخَافُ، وَسَادُّكَرُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَسْأَلُهُ وَاللَّهُ لَا أَكْذِبُ وَلَا أَزِيغُ وَلَا أَزِيدُ عَلَيْهِ فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّ عَمَرَ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ: فَمَا قُلْتَ لَهُ قَالَتْ: قُلْتُ لَهُ كَذَا وَكَذَا قَالَ: لَيْسَ بِأَحَقَّ بِي مِنْكُمْ وَلَهُ وَالصَّحَابَةُ هِجْرَةٌ وَاحِدَةٌ وَلَكُمْ أَنْتُمْ، أَهْلُ السُّفِينَةِ هِجْرَتَانِ قَالَتْ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ أَبَا مُوسَى وَأَصْحَابَ السُّفِينَةِ يَأْتُونِي أَرْسَالًا، يَسْأَلُونِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ مَا مِنَ الدُّنْيَا شَيْءٌ هُمْ بِهِ أَفْرَحُ، وَلَا أَغْظُمُ فِي أَنْفُسِهِمْ، مِمَّا قَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَبُو بُرْدَةَ (رَوَى الْحَدِيثَ) قَالَتْ أَسْمَاءُ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ أَبَا مُوسَى وَإِنَّهُ لَيَسْتَعِيدُ هَذَا الْحَدِيثَ مِنِّي

1628. Əbu Musa ﷺ demişdir: “Biz Yəməndə olarkən Peyğəmbərin ﷺ (Məkkədən Mədinəyə hicrət etdiyini) bizə xəbər verdilər. (Bu xəbəri eşidəndə) mən yaşca məndən böyük iki qardaşım ilə – Əbu Burdə və Əbu Ruhm ilə birlikdə həm qəbilələrimizdən olan əlli üç, yaxud əlli iki nəfərdən ibarət bir dəstəyə qoşulub (Mədinəyə) hicrət etdik. Biz bir gəmiyə mindik və bu gəmi bizi Həbəşistana – Nəcəsinin yanına apardı. Orada biz Cəfər İbn Əbu Talibə rast gəldik və hamımız (Mədinəyə) qayıdanadək onun yanında qaldıq. (Nəhayət,) Peyğəmbər ﷺ Xeybəri fəth etdiyi zaman biz ona yetişdik. O vaxt bəzi adamlar bizə – yəni gəmi ilə gələnələrə – deyirdilər: “Biz sizdən qabaq hicrət etmişik.” (Bu ərafədə) bizimlə birgə (Mədinəyə) gəlmiş, habelə (vaxtı ilə) Nəcəsinin (məmləkətinə) hicrət etmiş kimsələrlə bərabər hicrət etmiş Əsma Bint Umeyys Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Həfsəni ziyarət etdi. Əsma Həfsənin evində ikən Ömər onun yanına gəldi və Əsmanı görcək: “Bu kimdir?” deyər soruşdu. Həfsə: “Əsma Bint Umeyysdir” dedi. Ömər: “Həbəşistanda (yaşamış) və gəmi ilə hicrət etmiş (qadın) budur?” dedi. Əsma: “Bəli!” deyər cavab verdi. Ömər: “Biz sizdən əvvəl hicrət etmişik. Odur ki, biz Peyğəmbərə ﷺ sizdən daha yaxınıq” dedi. (Bunu eşidəndə) Əsma qəzəblənib və: “Yox, vallahi ki, (sən düz danışmırsan). Siz Peyğəmbərin ﷺ yanında olarkən, o, sizin aranızdakı acların qarını doyurarkən, cahillərinizə öyüd-nəsihət verərkən, biz Həbəşistanda – uzaq və cansız bir diyarda yaşamışıq. Bütün bunları Allahın və Onun peyğəmbərinin xatirinə etmişik. Vallahi, sən dediklərinə Allahın Elşisinə ﷺ xəbər verməyincə, mən nə yemək yeyəcəyəm, nə də su içəcəyəm. (Həbəşistanda) bizim xətrimizə dəyirdilər, özümüz də qorxu içində yaşayırdıq. Mən bunu Peyğəmbərə ﷺ deyəcəyəm və bu haqda ondan soruşacağam. And olsun Allaha, mən nə yalan danışacağam, nə (haqdan) uzaqlaşacağam, nə də buna (bir şey) əlavə edəcəyəm.” Peyğəmbər ﷺ gəldikdə Əsma: “Ey Allahın peyğəmbəri, Ömər belə-belə dedi.” Peyğəmbər ﷺ soruşdu: “Sən ona nə cavab verdin?” Əsma: “Mən ona bunu-bunu dedim.” Peyğəmbər: “O mənə sizdən daha yaxın ola bilməz, axı o və onun yol yoldaşları cəmi bir kərə hicrət etmişlər. Siz isə, ey gəmi əhli, iki dəfə hicrət etmisiniz.” Əsma: “Mən Əbu Musa ﷺ ilə gəmi yollarının axın-axın yanıma gəldiklərini gördüm. Məndən bu hədisi soruşurdular.” Peyğəmbərin onlar üçün söylədiklərindən ürəklərində daha böyük, daha sevindirici dünyada heç bir şey yox idi”. Əbu

Burda: “Əsma belə demişdi: “Həqiqətən Əbu Musanı ﷺ görmüşdüm. O bu hədisi məndən təkrar-təkrar dinləmək istəyirdi” dedi. (Buxari 4230, 4231, Muslim 6567, 2503/169)

من فضائل الأنصار رضي الله تعالى عنهم

Ənsarın Fəziləti

حدیث جابر رضي الله عنه، قال: نزلت هذه الآية فينا (إذ هممت طائفتان منكم أن تفتننا) بني سلمة وبني حارثة وما أحبُّ أنها لم تُنزل، والله يقول (والله وليُّهما)

1629. Cabir İbn Abdullah ﷺ deyir ki: **“O zaman sizlərdən iki dəstə ruhdan düşməyə hazır idilər....”**. (Ali İmran 122) ayəsi biz Bəni Səlim və Bəni Həris qəbiləsi barədə nazil olmuşdur. Bundan başqa bir səbəb üçün nazil olmasını istəməzdik: **“Allah isə onların yardımçısı oldu”**. (Buxari 4051, Muslim 6569, 2505/171)

حدیث زيد بن أرقم عن أنس بن مالك، قال: خرجت على من أصيب بالحرقة، فكتب إلي زيد ابن أرقم، وبلغه شدة حزني، يذكر أنه سمع رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: اللهم اغفر للأَنْصَارِ، ولأبناء الأَنْصَارِ

1630. Zeyd İbn Ərqam ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Allahım, ənsarı və onların övladlarını bağışla!”. Ravi İbn Fədl ehtimal edib demişdir: “... və onların övladlarının övladlarını!” (Buxari 4906, Muslim 6570, 2506/172)

حدیث أنس رضي الله عنه، قال: رأى النبي صلى الله عليه وسلم النساء والصبيان مغيبين، من عرسٍ، فقام النبي صلى الله عليه وسلم مُمِيلاً، فقال: اللهم أنتم من أحب الناس إلي قالها ثلاث مرارٍ

1631. Ənəs ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ qadınların və uşaqların toydan qayıtdığını gördü və ayağa qalxıb üç dəfə (onlara) dedi: “Ay Allah! Siz mənim ən çox sevdiyim insanlarsınız.” (Buxari 3785, Muslim 6573, 2508/174)

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: جاءت امرأة من الأنصار إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم ومعهما صبي لها فكلّمها رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال: والذي نفسي بيده إنكم أحب الناس إلي مرتين

1632. Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: “Ənsardan olan bir qadın uşağı ilə birlikdə Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldi. Peyğəmbər ﷺ onunla danışdı və ona iki dəfə

dedi: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, siz, həqiqətən də, mənim ən çox sevdiyim insanlarsınız.” (Buxari 3786, Muslim 6574, 2509/175)

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: الأنصار كرشبي وعبيتي والناس سيكثرون ويقبلون فأقبلوا مني
مُحْسِنِهِمْ وَتَجَاوَزُوا عَن مُسِيئَتِهِمْ

1633. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ənsar mənim dostlarım, sirdaşlarım və əminlərimdir. İnsanlar gündən günə çoxalacaqlar, Ənsar isə azalacaqdır. Siz Ənsarın yaxşılıq edənlərindən qəbul edin, pislilik edənlərin qısurlarından vaz keçin”. (Buxari 3801, Muslim 6576, 2510/176)

في خير دور الأنصار رضي الله عنهم

Ənsarın Evlərinin Ən Xeyirlisi

حديث أبي أسيد رضي الله عنه، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: خيرُ دورِ الأنصارِ بنو التَّجَارِ، ثُمَّ بنو عَبْدِ الْأَشْهَلِ، ثُمَّ بنو الْحَرِثِ بْنِ خَزْرَجٍ، ثُمَّ بنو سَاعِدَةَ؛ وَفِي كُلِّ دُورِ الْأَنْصَارِ خَيْرٌ فَقَالَ سَعْدٌ: مَا أَرَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا قَدْ فَضَّلَ عَلَيْنَا فَقِيلَ: قَدْ فَضَّلَكُمْ عَلَى كَثِيرٍ

1634. Əbu Useyd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ənsar diyarının xeyirlisi Nəccar oğullarıdır, sonra AbdulƏşhəl oğulları, sonra Həris İbn Xazrac oğulları, sonra Bəni Səidə oğullarıdır. Hər bir Ənsar diyarında xeyir vardır. Sad: “Mən Peyğəmbərin ﷺ bəzi Ənsar qəbilələrini bizdən daha fəzilətli saydığını düşünürdüm” dedim. Ona: “Peyğəmbər siziləri bir çox (Ənsar qəbilələri) üzərinə fəzilətli etmişdir” dedilər. (Buxari 3788, Muslim 6577, 2511/177)

في حسن صحبة الأنصار رضي الله عنهم

Ənsar ilə Gözəl Rəftar Etmək Barədə

حديث جرير بن عبد الله عن أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: صَحِبْتُ جَرِيرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، فَكَانَ يَخْدُمُنِي وَهُوَ أَكْبَرُ مِنِّي قَالَ جَرِيرٌ: إِنِّي رَأَيْتُ الْأَنْصَارَ يَصْنَعُونَ شَيْئًا، لَا أَجِدُ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا أَكْرَمْتُهُ

1635. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Cərir İbn Abdullah əl-Bəcəli ilə səfərə çıxdım. Mənə xidmət edirdi. Mən: “Belə etmə!” dedim. O: “Mən ənsarların Peyğəmbərə ﷺ xidmət etdiklərini görmüşəm. Onlardan biriylə yoldaşlıq etsəm,

mütləq ona xidmət edəcəyəmə and verdim” dedi. (Buxari 2888, Muslim 6584, 2513/181)

دعاء النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَغَفَارٍ وَأَسْلَمٍ

Peyğəmbərin ﷺ Ğifar Və Əsləm Qəbilələri üçün duası

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أَسْلَمٌ، سَأَلَهَا اللَّهُ وَغَفَارُ، غَفَرَ اللَّهُ لَهَا

1636. Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah Əsləm qəbiləsini salamt etsin, Allah Ğifar qəbiləsinə məğfirət etsin”. (Buxari 3511, Muslim 6593, 2516/185)

حدیثُ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ عَلَى الْمَيْتَةِ: غِفَارُ، غَفَرَ اللَّهُ لَهَا وَأَسْلَمٌ، سَأَلَهَا اللَّهُ وَعُصَيْبَةُ، عَصَتِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ

1637. Abdullah İbn Ömər ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ minbərdə (xütbə verərkən) demişdir: “Allah Ğifar qəbiləsini bağışlasın! Allah Əsləm qəbiləsinə əmin-amanlıq nəsib etsin! Üseyyə qəbiləsi isə Allaha və Onun rəsuluna asi olmuşdur.” (Buxari 3513, Muslim 6595, 2518/187)

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قُرَيْشٌ وَالْأَنْصَارُ وَجُهَيْنَةُ وَمُرَيْتَةُ وَأَسْلَمٌ وَأَشْجَعُ وَغِفَارُ، مَوَالِيٌّ؛ لَيْسَ لَهُمْ مَوْلَى دُونَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ

1637. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qureyşlilər, ənsar, cuheynəlilər, muzeynəlilər, əsləmlilər, əşcəilər və ğifarlılar mənim ən yaxın köməkçilərimdir. Onların da Allahdan və Onun elçisindən başqa bir köməkçiləri yoxdur.” (Buxari 3504, 3512, Muslim 6599, 2520/189)

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَسْلَمٌ وَغَفَارُ وَشَيْءٌ مِنْ مُرَيْتَةَ وَجُهَيْنَةَ (أَوْ قَالَ) شَيْءٌ مِنْ جُهَيْنَةَ أَوْ مُرَيْتَةَ، خَيْرٌ عِنْدَ اللَّهِ (أَوْ قَالَ) يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مِنْ أَسَدٍ وَتَمِيمٍ وَهَرَاذَانَ وَعَطْفَانَ

1639. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əsləmlilər, ğifarlılar və bəzi muzeynəlilər və cuheynəlilər Allahın hüzurunda (və ya Qiyamət günü) Əsəd, Təميم, Həvazin və Ğətəfan qəbilələrindən daha xeyirli olacaqlar.” (Buxari 3523, Muslim 6603, 6604, 2521/191)

حدیثُ اَبی بَکْرَةَ، اَنَّ الْاَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اِنَّمَا بَايَعَكَ سُرَّاقُ الْحَجِيجِ، مِنْ اَسْلَمَ وَغِفَارَ وَمُزَيْنَةَ وَجُهَيْنَةَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اَرَأَيْتَ اِنْ كَانَ اَسْلَمُ وَغِفَارُ وَمُزَيْنَةُ وَجُهَيْنَةُ خَيْرًا مِنْ بَنِي تَمِيمٍ وَبَنِي عَامِرٍ وَاسَدٍ وَغَطَفَانَ، خَابُوا وَخَسِرُوا قَالَ: نَعَمْ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخَيْرٌ مِنْهُمْ

1640. Əbu Bəkrə ﷺ rəvayət etmişdir ki, (bir dəfə) Əqra İbn Habis Peyğəmbərə ﷺ dedi: “Sənə ancaq Əsləm, Ğifar və Muzeynə qəbiləsindən olub hacıları soyub talayan oğrular beyət etmişlər”. Peyğəmbər: “Yoxsa sən elə güman edirsən ki, Əsləm, Ğifar, Muzeynə və Cuheyne qəbilələri, Bəni Təməim, Bəni Amir, Əsəd və Ğətəfan qəbilələrindən xeyirli olduğu halda onlar naümid qalmış və ziyana uğramışlar?” O: “Bəli!” dedi. Peyğəmbər: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, onlar bunlardan daha xeyirlidirlər.” (Buxari 3516, Muslim 6605,2522/193)

حدیثُ اَبی هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَدِمَ طُفَيْلُ بْنُ عَمْرٍو الدَّوْسِيُّ، وَأَصْحَابُهُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ اِنَّ دَوْسًا عَصَتْ، وَأَبَتْ فَادْعُ اللهَ عَلَيْهَا فَيَقِيلَ: هَلَكْتَ دَوْسٌ قَالَ: اللّهُمَّ اهدِ دَوْسًا وَأْتِ بِهِمْ

1641. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Tufeyl İbn Amir əd-Dovsi və nümayəndələri Peyğəmbərin ﷺ yanında gələrək: “Ya Rəsulullah! Dovs qəbiləsi həlak olmuşdur, onlar Allaha asi olmuşlar. Onlar əleyhinə Allaha dua et!” dedi. Peyğəmbər: “Allahummə, Dovs qəbiləsinə hidayət et və onları (İslama) hidayət et!” deyə buyurdu. (Buxari 4392, 6397, Muslim 6611, 2524/197)

حدیثُ اَبی هُرَيْرَةَ، قَالَ: مَا زِلْتُ اُحِبُّ بَنِي تَمِيمٍ مُنْذُ ثَلَاثِ سَمْعَتٍ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِيهِمْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ: هُمْ اَشَدُّ اُمَّتِي عَلَى الدَّجَالِ قَالَ: وَجَاءَتْ صَدَقَاتُهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَذِهِ صَدَقَاتُ قَوْمِنَا وَكَانَتْ سَيِّئَةً مِنْهُمْ عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَ: اَعْتَقِيهَا، فَاِنَّهَا مِنْ وَلَدِ اِسْمَاعِيلِ

1642. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ Bəni Təməim qəbiləsi haqqında dediyi üç şeyi eşitdiyim gündən bəri mən bu qəbiləni sevirəm. Mən onun belə dediyini eşitdim: “Ümmətim içində dəccala qarşı ən sərt müqavimət göstərən onlar olacaq.” Həmçinin onların verdiyi sədəqə gətirildiyi zaman Peyğəmbər ﷺ demişdir: “Bu, bizim adamların sədəqəsidir.” (Üçüncüsü də budur ki,) Aişənin bu qəbilədən olan bir cariyəsi var idi. Peyğəmbər ﷺ (Aişəyə) buyurmuşdu: “Onu azad et. Çünki o, İsmailin nəslindəndir!” (Buxari 2543, Muslim 6612, 2525/198)

خيار الناس

İnsanların Ən Xeyirliləri

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: تَجِدُونَ النَّاسَ مَعَادِنَ، خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ، إِذَا فَجَّهُوا وَتَجِدُونَ خَيْرَ النَّاسِ فِي هَذَا الشَّأْنِ أَشَدَّهُمْ لَهُ كِرَاهِيَةً وَتَجِدُونَ شَرَّ النَّاسِ ذَا الْوَجْهِينِ الَّذِي يَأْتِي هَوْلَاءَ بَوَجْهِ وَهَوْلَاءَ بَوَجْهِ

1643. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İnsanları (fitrətləri) üzrə tapacaqsınız. (Biləsiniz ki,) cahiliyyə dövründə xeyirli olanlarınız – *əgər şəriati başa düşsələr* – İslamda da xeyirli olacaqlar.” Bu işdə insanların ən xeyirlilərindən bəzilərinin içinə girməzdən əvvəl ondan ən çox xoşlanmayanlar olduğunu tapacaqsınız. İnsanların ən şərillərindən bəzilərinə bir üzlə onlara, bir üzlə bunlara gələn iki üzlü (münafiq) görəcəksiniz”. (Buxari 6058, 7179, Muslim 6615, 2526/199)

من فضائل نساء قريش

Qureyş Qadınlarının Fəziləti

حديث أبي هريرة، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: نِسَاءُ قُرَيْشٍ خَيْرٌ نِسَاءِ رَكِبِنَ الْإِبِلِ أَحْتَاؤُهُ عَلَى طِفْلٍ، وَأَرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَلَى إِبْرٍ ذَلِكَ: وَلَمْ تَرَكَبْ مَرِيْمَ بِنْتِ عِمْرَانَ بَعِيرًا قَطُّ

1644. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Qureyş qadınları dəvə minən ən xeyirli qadınlardır. Onlar uşaqlara çox qayğı göstərir və ərlərinin mal-dövlətini göz bəbəyi kimi qoruyurlar.” (Buxari 3434, Muslim 6620, 2527/201)

مؤاخاة النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بين أصحابه رضي الله تعالى عنهم

Peyğəmbərin ﷺ Səhabələri Arasında Qardaşlıq Bağını Bağlaması

حديث أنس رضي الله عنه، عن عاصم، قَالَ: قُلْتُ لَأَنْسِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَلْبَعَاكَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا جِلْفَ فِي الْإِسْلَامِ فَقَالَ: قَدْ حَالَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ قُرَيْشٍ وَالْأَنْصَارِ فِي ذَارِي

1645. Ənəs İbn Malikdən ﷺ soruşdular: “Sən Peyğəmbərin ﷺ: “İslamda (qəbilələr arasında bağlanan) ittifaq yoxdur” dediyini eşitmişənmi?”. Ənəs:

“Peyğəmbər ﷺ mənim evimdə qureyşlilərlə ənsar arasında ittifaq bağlamışdır¹⁴²” (Buxari 2294, 6083, Muslim 6626, 2529/204)

فضل الصحابة ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم

Səhabələrin Fəziləti, Sonra Onların Ardıyca Gələnlerin, Sonra Onların Ardıyca Gələnlerin Fəziləti

حدیثُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: يَأْتِي زَمَانٌ يَغْزُو فِقَامَ مِنَ النَّاسِ، فَيَقَالُ: فَيْكُم مِّنْ صَحْبِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقَالُ: نَعَمْ فَيُفْتَحَ عَلَيْهِ ثُمَّ يَأْتِي زَمَانٌ فَيَقَالُ: فَيْكُم مِّنْ صَحْبِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقَالُ: نَعَمْ فَيُفْتَحُ ثُمَّ يَأْتِي زَمَانٌ فَيَقَالُ: فَيْكُم مِّنْ صَحْبِ صَاحِبِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقَالُ: نَعَمْ فَيُفْتَحُ

1646. Əbu Səid əl-Xudri رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Elə bir zaman gələcək ki, bir dəstə adam döyüşə çıxacaq, (döyüşçülərdən): “Aranızda Peyğəmbərin ﷺ əshabəsi olmuş bir kimsə varmı?” deyə soruşulduqda onlar: “Bəli!” deyə cavab verəcəklər. Məhz onun sayəsində (onlara) zəfər bəxş ediləcək. Sonra elə bir zaman gələcək ki: “Aranızda Peyğəmbərin ﷺ əshabəsini görmüş bir kimsə varmı?” deyə soruşulduqda: “Bəli!” deyə cavab veriləcək və (beləliklə də, onlara) zəfər bəxş ediləcək. Bundan sonra elə bir zaman gələcək ki: “Aranızda Peyğəmbərin ﷺ əshabəsinin əshabəsini görmüş bir kimsə varmı?” deyə soruşulduqda: “Bəli!” deyə cavab veriləcək və (beləliklə də, onlara) zəfər bəxş ediləcək.” (Buxari 2897, Muslim 6630, 2532/208)

حدیثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ أَقْوَامٌ تَسْبِقُ شَهَادَةَ أَحَدِهِمْ بِيَمِينِهِ، وَيَمِينُهُ شَهَادَةٌ»

1647. Abdullah İbn Məsud رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ən xeyirli insanlar mənim dövrümdə yaşayan insanlardır (səhabələr), sonra onların ardınca gələnlər, sonra da onların ardınca gələnlərdir. Sonra elə bir nəsil gələcək ki, onlardan hər birinin şahidliyi andını, andı da şahidliyini qabaqlayacaqdır¹⁴³” (Buxari 2652, 3651, 6429, 6658, Muslim 6635, 2533/212)

¹⁴² Burada söhbət müşrik qəbilələrin öz məkrli məqsədlərini həyata keçirmək məqsədilə aralarında bağladıkları ittifaqdan yox, əksinə, Allahın rızasını qazanmaq məqsədilə mühacirlərlə ənsarın arasında olan qardaşlıq ittifaqından gedir.

¹⁴³ Onlar çalışacaqlar ki, nəyin bahasına olursa-olsun, öz istəklərinə nail olsunlar. Buna görə də yalandan and içməkdən və şahidlik etməkdən çəkinməyəcəklər.

حَدِيثُ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَيْرُكُمْ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ» قَالَ عِمْرَانُ: لَا أُدْرِي، أَذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بَعْدَ، قَرْنَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ بَعْدَكُمْ قَوْمًا يَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمَنُونَ، وَيَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَلُونَ، وَيَنْدِرُونَ وَلَا يَفُونَ، وَيُظْهَرُ فِيهِمُ السَّمَنُ».

1648. İmran İbn Huseyn ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizin ən xeyirliniz mənim əsrimdə yaşayanlardır, sonra onların ardınca gələnlər, sonra da onların ardınca gələnlərdir”. İmran: “Peyğəmbər ﷺ öz əsrindən sonra ən xeyirli dövrü iki və ya üç dövr zikr etdiyi yadımda deyildir” dedi. Peyğəmbər: “Onlardan sonra elə insanlar (qövm) ortaya çıxacaq ki, istənilmədiyi halda şahidlik (yalandan) edən, xəyanət¹⁴⁴ etdikləri üçün onlara etibar edilməyəcək, vəd verəcək, ancaq yerinə yetirməyəcəklər. Onlar ancaq yoğunlaşıb piylənəcəklər”. (Buxari 2651, Muslim 6638, 2535/214)

قَوْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَأْتِي مِائَةَ سَنَةٍ وَعَلَى الْأَرْضِ نَفْسٌ مَنفُوسَةٌ الْيَوْمَ

Peyğəmbərin ﷺ: Bu Gecədən Etibarən Yüz İlin Tamamında (İndi) Yer Üzündə Olanlardan Heç Bir Kəs Qalmayacaqdır

حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: صَلَّى بِنَا النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِشَاءَ، فِي آخِرِ حَيَاتِهِ، فَلَمَّا سَلَّمَ قَامَ، فَقَالَ: «أَرَأَيْتَكُمْ لَيْتَكُمْ هَذِهِ؟ فَإِنَّ رَأْسَ مِائَةِ سَنَةٍ مِنْهَا، لَا يَبْقَى، مِمَّنْ هُوَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ، أَحَدٌ».

1649. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ həyatının sonunda bizə işa namazını qıldırdı. Salam verib (namazı bitirdikdən) sonra ayağa qalxıb dedi: “Bu gecəni görürsünüzmü?! Həqiqətən, bu gecədən etibarən yüz ilin tamamında (indi) yer üzündə olanlardan heç bir kəs qalmayacaqdır.” (Buxari 116, 564, Muslim 6642, 2537/217)

تَحْرِيمُ سَبِّ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ

Səhabələri Söyməyin Haram Olması (Qadağan Olması)

¹⁴⁴ *“Ey iman gətirənlər! Bilə-bilə Allaha, Onun Peyğəmbərinə və aranızdakı əmanətlərə xəyanət etməyin”. (əl-Ənfal 27). “Yusif dedi: Bu ona görədir ki, vəzir (evdə) olmadıqda mənim ona xəyanət etmədiyimi və Allahın xainlərinə hiylələrinə yol vermədiyimi bilsin”. (Yusuf 52). Useymin ﷺ deyir ki: “Xəyanət etmək haramdır. Lakin Hiylə döyüş zamanı icazə verilir”. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müharibə yalandır (hiylədir)”. Buxari 3029.*

حَدِيثُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي. فَلَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَتْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا، مَا بَلَغَ مَدُّ أَحْيِهِمْ، وَلَا نَصِيفَهُ».

1650. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənim əshabələrimi söyməyin! Əgər sizdən biriniz Uhud dağı boyda qızıl sədəqə versə, onlardan birinin verdiyi bir ovuc sədəqəyə, hətta yarısına belə çata bilməz” (Buxari 3673, Muslim 6651, 6652, 2540/221)

فَضْلُ فَارِسَ

Farsların Fəziləti

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأُنزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْجُمُعَةِ (وَأَخْرَجَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ) قَالَ: قُلْتُ: مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَلَمْ يُرَاجِعْهُ، حَتَّى سَأَلَ ثَلَاثًا. وَفِينَا سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ. وَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَدَهُ عَلَى سَلْمَانَ، ثُمَّ قَالَ: «لَوْ كَانَ الْإِيمَانُ عِنْدَ الثُّرَيَّا، لَنَالَهُ رِجَالٌ (أَوْ) رَجُلٌ مِنْ هَؤُلَاءِ».

1651. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) biz Peyğəmbərin ﷺ yanında ikən ona “əl-Cumuə” surəsi nazil oldu: “Allah səni hələ müsəlmanlara qoşulmamış başqalarına da elçi göndərmişdir...” Mən soruşdum: “Kimdir onlar, ya Rəsulullah?” O mənə cavab vermədi. Mən sualım üç dəfə təkrar etdim. Həmin vaxt Salman Farişi bizim aramızda idi. Peyğəmbər ﷺ əlini Salmanın (ayağının üstünə) qoyub dedi: “Hərgah iman Sürəyya ulduzunun yanında olsaydı, bu adamlar ora da gedib çıxardılar.” (Buxari 4897, Muslim 6662, 2546/231)

قَوْلُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: النَّاسُ كِبَابِلُ مَائَةٍ لَا تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً

Peyğəmbərin ﷺ: İnsanlar Yüz Dəvəyə Bənzəyir Ki, Aralarında Minmək Üçün Bir Dəvə Tapmaq Çox Çətindir

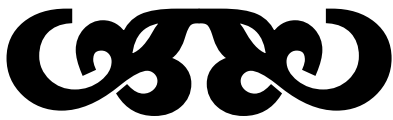
حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «إِنَّمَا النَّاسُ كَالِإِبِلِ الْمِائَةِ، لَا تَكَادُ تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً».

1652. Abdullah İbn Ömər ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “İnsanlar yüz dəvəyə bənzəyir ki, aralarında minmək üçün bir dəvə tapmaq çox çətindir.” (Buxari 6498, Muslim 6663, 2547/232)

كِتَابُ الْبِرِّ وَالصَّلَةِ وَالْأَدَابِ

Yaxşılıq, Qohumluq
Əlaqələri Və Ədəb Kitabı

بِرِّ الْوَالِدَيْنِ وَأَنْهَمَا أَحَقُّ بِهِ

Valideynlərlə Yaxşı Davranmaq Və Hansının Yaxşı Münasibətə Daha Haqlı Olduğu

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَنْ أَحَقُّ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: «أُمُّكَ» قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أُمُّكَ» قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أُمُّكَ» قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أُمُّكَ» قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أُمُّكَ» قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أُمُّكَ» قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أُمُّكَ»

1653. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah, mən ən çox kimə qayğı göstərməliyəm?” Dedi: “Anana!” Adam (yenə) soruşdu: “Sonra kimə?” Dedi: “Anana!” Adam (bir də) soruşdu: “Sonra kimə?” Dedi: “Anana!” (Axırınıcı dəfə): “Sonra kimə?” soruşduqda, o: “Atana!” dedi.” (Buxari 5971, Muslim 6664, 2548/1)

حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَاسْتَأْذَنَهُ فِي الْجِهَادِ. فَقَالَ: «أَحْيِ وَالِدَاكَ؟» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: «فَفِيهِمَا فَجَاهِدْ».

1654. Abdullah İbn Amr ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib cihada getmək üçün izn istədi. Peyğəmbər: “Valideynlərin sağdırmı?” O: “Bəli!” deyə cavab verdi. Peyğəmbər: “Elə isə onlar üçün çalış.” (Buxari 3004, 5972, Muslim 6668, 2549/5)

تَفْدِيمِ بِرِّ الْوَالِدَيْنِ عَلَى التَّطَوُّعِ بِالصَّلَاةِ وَغَيْرِهَا

Valideynlərlə Yaxşı Davranmanın Nafilə Namazlarından Və Digərlərindən Qabaq Olması

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَمْ يَتَكَلَّمْ فِي الْمَهْدِ إِلَّا ثَلَاثَةٌ: عِيسَى. وَكَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ: جَرِيحٌ، كَانَ يُصَلِّي. جَاءَتْهُ أُمُّهُ فَدَعَتْهُ، فَقَالَ: أُجِيبُهَا أَوْ أُصَلِّي؟ فَقَالَتْ: اللَّهُمَّ! لَا تُمِئْتُهُ حَتَّى تُرِيَهُ وَجْهَ الْمُؤْمِسَاتِ. وَكَانَ جَرِيحٌ فِي صَوْمَعَتِهِ، فَتَعَرَّضَتْ لَهُ امْرَأَةٌ، وَكَلَّمَتْهُ، فَأَبَى. فَأَتَتْ رَاعِيًا، فَأَمَكَّتْهُ مِنْ نَفْسِهَا، فَوَلَدَتْ غُلَامًا. فَقَالَتْ: مِنْ جَرِيحٍ. فَأَتَوْهُ فَكَسَرُوا صَوْمَعَتَهُ، وَأَنْزَلُوهُ، وَسَبُّوهُ. فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى. ثُمَّ أَتَى الْغُلَامَ. فَقَالَ: مَنْ أَبِيكَ يَا غُلَامُ؟ قَالَ: الرَّاعِي. قَالُوا: بُنِي صَوْمَعَتِكَ مِنْ ذَهَبٍ. قَالَ: لَا. إِلَّا مِنْ طِينٍ. وَكَانَتْ امْرَأَةٌ تُرَضِعُ ابْنًا لَهَا، مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ. فَمَرَّ بِهَا رَجُلٌ رَكِبَ دُو شَارَةَ. فَقَالَتْ: اللَّهُمَّ! اجْعَلْ ابْنِي مِثْلَهُ. فَتَرَكَ تَدْيِهَا وَأَقْبَلَ عَلَى الرَّكِيْبِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ! لَا تَجْعَلْنِي مِثْلَهُ. ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى تَدْيِهَا يَمِصُّهُ.» قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَمِصُّ إِبْصَعَهُ. «ثُمَّ مَرَّ بِأَمَةٍ. فَقَالَتْ: اللَّهُمَّ! لَا تَجْعَلْ ابْنِي مِثْلَ هَازِدٍ. فَتَرَكَ تَدْيِهَا، فَقَالَ: اللَّهُمَّ! اجْعَلْنِي مِثْلَهَا فَقَالَتْ: لِمَ ذَاكَ؟ فَقَالَ: الرَّكِيْبُ جَبَّارٌ مِنَ الْجَبَابِرَةِ. وَهَازِدٌ أَمَةٌ، يَقُولُونَ: سَرَقْتَ، زَنَيْتَ. وَلَمْ تَفْعَلْ».

1655. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Beşikdə olan körpələrdən ancaq üçü (İsrail oğullarından) danışmışdır. (Onlardan biri) İsadır. (İkincisinə gəlincə,) İsrail oğulları arasında Cureyc adlı bir (rahib) var idi. (Bir dəfə) o namaz qılarkən anası gəlib onu çağırırdı. O öz-özünə dedi: “Anama cavab verim, ya namazımı davam edir?” Anası dua edib dedi: “Allahım, oğlum pozğun qadınların üzünə baxmayınca, onun canını alma!” Bir dəfə Cureyc öz komasında ikən (pozğun) bir qadın gəlib onu yoldan çıxartmaq istədi, lakin o imtina etdi. Belə olduqda qadın bir çobanın yanına gedib onunla yaxınlıq etdi və (bir müddət keçdikdən sonra) dünyaya uşaq gətirdi. (Camaat ondan uşağın kimdən olduğunu soruşduqda): “Cureycdəndir!” dedi. Camaat gedib onun komasını dağıtdı, özünü də oradan bayıra atdı və onu söyüb biyabır etdi. Onda Cureyc dəstəmaz alıb namaz qıldı, sonra da dünyaya gəlmiş körpənin yanına gəlib dedi: “Atan kimdir, ay uşaq?” Uşaq: “Çobandır” dedi. (Kənd əhalisi ona): “İstəyirsənsə, sənə qızıldan koma quraq?” deyə təklif etdi. O: “Xeyr, ancaq gildən olsun!” dedi. (O ki qaldı üçüncü körpəyə,) İsrail oğullarından olan bir qadın öz uşağını əmizdirərkən yaraşlıqlı bir atlı onun yanından keçdi. Uşağın anası (atlıyı görüb) dedi: “Allahım, mənim oğlumu da bunun kimi et!” Bu vaxt uşaq anasının döşünü buraxıb atlıya tərəf üz tutdu və dedi: “Allahım, məni onun kimi etmə!”. Əbu Hureyra: “Mən sanki Peyğəmbərin ﷺ öz barmağını sovurduğunu görürəm”. Peyğəmbər: “Sonra bir kənz oradan keçdi və uşağın anası dedi: “Allahım, mənim oğlumu bunun kimi etmə!” Bu vaxt uşaq anasının döşünü buraxıb dedi: “Allahım, məni onun kimi et!” Sonra yenə anasının döşünü əmməyə başladı. Anası dedi: “Niyə belə?” Uşaq dedi: “O atlı qəddar adamlardan biridir. Bu kənz barəsində isə: “O, zina edib, oğurluq edib” deyirlər, halbuki o belə bir iş tutmayıb.” (Buxari 3436, Muslim 6673, 2550/8)

صِلَّةِ الرَّحِمِ وَتَحْرِيمِ قَطِيعَتِهَا

Qohumluq Əlaqəsi Saxlamaq Və Kəsmək Haqda

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «خَلَقَ اللَّهُ الْخَلْقَ. فَلَمَّا فَرَغَ مِنْهُ، قَامَتِ الرَّحِمُ، فَأَخَذَتْ بِحَقْوِ الرَّحْمَانِ، فَقَالَ لَهُ: مَهْ. قَالَتْ: هَذَا مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ مِنَ الْقَطِيعَةِ. قَالَ: أَلَا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مِنْ وَصْلِكَ، وَأَقْطَعَ مِنْ قَطْعِكَ؟ قَالَتْ: بَلَى يَا رَبِّ! قَالَ: فَذَلِكَ». قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: أَقْرَأُوا إِنْ شِئْتُمْ {فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ}.

1656. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah məxluqatı yaratdı, yaradılışı başa çatdırdıqdan sonra qohumluq əlaqəsi ayağa qalxıb ər-Rəhmanın ətəyindən yapışdı. Allah ondan: “Nə olub?” deyə soruşdu. O dedi:

“Bu, qohumluq əlaqələrini kəsməkdən Sənə sığınarın məqamıdır.” Allah buyurdu: “Səni birləşdirəni birləşdirməyimə, kəsəni də kəsməyimə razı deyilsənmi?!” O dedi: “Əlbəttə (razıyam), ya Rəbb!” Allah buyurdu: “Elə belə də olacaq!”. Əbu Hureyra: “İstəyirsinizsə, (bu ayəni) oxuyun: “Əgər haqdan üz çevirsəniz, ola bilsin ki, yer üzündə fitnə-fəsad törədəsiniz və qohumluq əlaqələrini kəsəsiniz.” (Buxari 4830, 5987, 7502, Muslim 6682, 2554/16)

حَدِيثُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ».

1657. Cubeyr İbn Mutim ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Qohumluq əlaqələrini kəsən adam Cənnətə girməz.” (Buxari 5984, Muslim 6684, 6685, 2556/19)

حَدِيثُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُسَيِّطَ لَهُ رِزْقُهُ، أَوْ يُنْسَأَ لَهُ فِي آتْرِهِ، فَلْيَصِلْ رَجْمَهُ».

1658. Ənəs İbn Malik ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Qoy ruzisinin artmasını və ömrünün uzanmasını istəyən kəs, qohumları ilə əlaqə saxlasın.” (Buxari 2067, 5985, Muslim 6687, 6688, 2557/20)

النَّهْيُ عَنِ التَّحَاسُدِ وَالتَّبَاغُضِ وَالتَّدَابُرِ

Həsəd Aparmağın, Düşmənlik Etməyin Və Arxa Çevirməyin Qadağan Olması

حَدِيثُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَدَابُرُوا. وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا. وَلَا يَجُلُ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ».

1659. Ənəs İbn Malik ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir-birinizə nifrət etməyin, bir-birinizə həsəd aparmayın, bir-birinizə arxa çevirməyin. Ey Allahın qulları, qardaş olun! Heç bir müsəlmana üç gündən artıq qardaşı ilə küsülü qalması halal sayılmaz.” (Buxari 6065, Muslim 6699, 2561/26)

تَحْرِيمُ الْمَهْجَرِ فَوْقَ ثَلَاثِ بِلَاءِ عُذْرِ شَرْعِيٍّ

Şərii Bir Üzr Olmadan Üç Gündən Artıq Küsülü Qalmağın Haram Olması

حَدِيثُ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَجِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ. بَلْتَقِيَانِ، فَيُعْرَضُ هَاذَا، وَيُعْرَضُ هَاذَا. وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ».

1660. Əbu Əyyub əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Heç bir kimsəyə üç gündən artıq qardaşı ilə küsülü qalması halal olmaz. Qarşı-qarşıya gəldikdə bu (ondan) üz çevirir, o da (bundan) üz çevirir. Onların ən xeyirlisi salamu birinci verib (sözə) başlayandır.” (Buxari 6077, Muslim 6697, 2560/25)

تَحْرِيمُ الظَّنِّ وَالتَّجَسُّسِ وَالتَّنَافُسِ وَالتَّنَاجُشِ وَنَحْوِهَا

Zənnə Qapılmağın, Cəsusluq Etməyin, Rəqabət Aparmağın, Nifrət Etməyin Və Digər (Pis Əməllərin) Haram Olması

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ. وَلَا تَحَسَّسُوا، وَلَا تَحَسَّسُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا. وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا».

1661. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Zənnə qapılmaqdan çəkinin! Çünki zənn ən yalan söhbətdir. Bir-birinizin eybini axtarmayın, casusluq etməyin, bir-birinizlə rəqabət aparmayın, bir-birinizə həsəd aparmayın, bir-birinizə nifrət etməyin, bir-birinizə arxa çevirməyin. Ey Allahın qulları, qardaş olun!” (Buxari 6066, Muslim 6701, 2563/28)

ثَوَابِ الْمُؤْمِنِ فِيمَا يُصِيبُهُ مِنْ مَرَضٍ أَوْ حُزْنٍ أَوْ نَحْوِ ذَلِكَ حَتَّى الشُّوْكَةِ يُشَاكُهَا

Möminin Başına Gələn Xəstəlik, Üzüntü, Kədər Və Buna Bənzər Şeylərin Hətta Ayağına Batan Tikandan Qazanacağı Savab Haqda

حَدِيثُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَشَدَّ عَلَيْهِ الْوَجَعُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1662. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Mən Peyğəmbər ﷺ qədər ağrılardan əziyyət çəkən bir adam görməmişəm.” (Buxari 5646, Muslim 6722, 2570/44)

حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ يُوعَاكَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّكَ تُوعَاكَ وَعَعَاكَ شَدِيدًا. قَالَ: «أَجَلٌ. إِنِّي أُوْعَاكَ كَمَا يُوعَاكَ رَجُلَانِ مِنْكُمْ» قُلْتُ: ذَالِكَ أَنْ لَكَ أَجْرَيْنِ. قَالَ: «أَجَلٌ. ذَالِكَ كَذَالِكَ. مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَدَى، شَوْكَةٌ فَمَا فَوْقَهَا، إِلَّا كَفَرَ اللَّهُ بِهَا سِنِّيَاتِهِ، كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَفَقَهَا».

1663. Abdullah İbn Məsud ﷺ deyir ki, qızdırmadan əziyyət çəkən Peyğəmbərin ﷺ yanına daxil oldum: «Ya Rəsulallah! Bu xəstəlikdən nə çox izdirab çəkirsən». Peyğəmbər: «Bəli, mənim xəstəliyim sizdən iki nəfərin (bu xəstəlikdən) çəkdiyi izdirab kimidir». Mən: «Bu ona görədir ki, sən bu xəstəlikdən iki qat əcr qazanırsan?» deyə soruşdum. Peyğəmbər: «Bəli, bu belədir deyərək istənilən müsəlmanın başına gələn xəstəlik, bədəninə batan tikan və bundan daha böyük hər hansı qəza başına gələrsə Allah bu səbəblə onun pisliklərini örtər və o, kimsə günahlarını ağac yarpaqlarını tökdüyü kimi tökər” deyə buyurdu. (Buxari 5648, Muslim 6724, 2571/45)

حَدِيثُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مُصِيبَةٍ تُصِيبُ الْمُسْلِمَ، إِلَّا كَفَرَ اللَّهُ بِهَا عَنْهُ. حَتَّى الشَّوْكَةُ يُشَاكُهَا».

1664. Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müsəlmanın başına gələcək hər bir müsibət onun günahları üçün bir kəffarədir, hətta ayağına batan tikanda”. (Buxari 5640, Muslim 6730, 2572/49)

حَدِيثُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ، وَلَا وَصَبٍ، وَلَا هَمٍّ، وَلَا حُزْنٍ، وَلَا أَدَى، وَلَا عَمٍّ، حَتَّى الشَّوْكَةُ يُشَاكُهَا؛ إِلَّا كَفَرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ».

1665. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ və Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edirlər ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müsəlmana üz vermiş elə bir yorğunluq, elə bir naxoşluq, elə bir kədər, elə bir üzüntü, elə bir əziyyət, elə bir dərd, hətta (ayağına) batan elə bir tikan yoxdur ki, onun sayəsində Allah (həmin) müsəlmanın günahlarını bağışlamasın.” (Buxari 5642, Muslim 6733, 2573/52)

حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ. عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ: أَلَا أُرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟ قُلْتُ: بَلَى. قَالَ: هَذِهِ الْمَرْأَةُ السَّوْدَاءُ، أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَلَّتْ: إِنِّي أُصْرَعُ، وَإِنِّي أَنْكَشَفُ، فَادْعُ اللَّهَ لِي. قَالَ: «إِنْ شِئْتَ، صَبْرْتَ؛ وَلَكِ الْجَنَّةُ. وَإِنْ شِئْتَ، دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُعَافِيكَ» فَقَالَتْ: أَصْبِرُ. فَقَالَتْ: إِنِّي أَنْكَشَفُ: فَادْعُ اللَّهَ أَنْ لَا أَنْكَشَفَ. فَدَعَا لَهَا.

1666. Əta İbn Əbu Rəbah demişdir: “(Bir dəfə) İbn Abbas ﷺ mənə dedi: “Sənə Cənnət əhlindən olan bir qadın göstərimmi?” Mən: “Göstər” dedim. İbn Abbas: “Bu, zənci qadın (bir zaman) Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib demişdi: “(Ya Rəsulullah,) mən (bəzən) bayılıram və üstüm-başım açılır. Mənim üçün Allaha

dua et!” . Peyğəmbər: “İstəyirsən səbir et, sənə Cənnət nəsib olsun, istəyirsənsə, dua edim, Allah sənə can sağlığı versin.” Qadın dedi: “Mən səbir edərdəm, amma mənim üstüm açılır. Allaha dua et ki, üstüm açılmasın.” Peyğəmbər ﷺ də onun üçün dua etdi.” (Buxari 5652, Muslim 6736, 2576/54)

تَحْرِيمُ الظُّلْمِ

Zülmün Haram Olması

حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا. عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

1667. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qiyamət günü zülm zülmətlərə çevriləcəkdir.” (Buxari 2447, Muslim 6742, 2579/57)

حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يُسْلِمُهُ. وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ، كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ. وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً، فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبَاتٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا، سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

1668. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müsəlman müsəlmanın qardaşıdır; ona zülm etməz və onu ələ verməz. Kim qardaşının ehtiyacını ödəyərsə, Allah da onun ehtiyacını ödəyər. Kim bir müsəlmanı bir sıxıntıdan qurtararsa, Allah da onu Qiyamət gününün sıxıntılarının birindən qurtarar. Kim bir müsəlmanın eyblərini örtərsə, Allah da Qiyamət günü onun eyblərini örtər.” (Buxari 2442, Muslim 6743, 2580/58)

حَدِيثُ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ لَيَمْلِكُ لِلظَّالِمِ، حَتَّى إِذَا أَخْطَأَهُ لَمْ يُغْلَبْهُ» قَالَ: قَرَأَ {وَكَطَّالِكُمْ أَخَذْتُ رَبَّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخَذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ}.

1669. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah zalıma (müəyyən vaxtadək) möhlət verir. Nəhayət, onu yaxaladıqdan (sonra heç vaxt) onu buraxmaz.” Sonra Peyğəmbər ﷺ bu ayəni oxudu: **“Rəbbin haqsızlıq edən məmləkətləri yaxaladığı zaman belə yaxalayır. Onun yaxalaması həqiqətdən də, üzücüdür, şiddətlidir.”** (Buxari 4686, Muslim 6746, 2583/61)

نَصْرُ الْأَخِ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا

Zalım Və Ya Məzlum Olsa Belə Din Qardaşına Yardım Etmək

حَدِيثُ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا. قَالَ: كُنَّا فِي غَزَاةٍ، فَكَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ! فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ: يَا لِلْأَنْصَارِ! وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ: يَا لِلْمُهَاجِرِينَ! فَسَمِعَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «مَا بَالُ دَعْوَى جَاهِلِيَّةٍ؟» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ. فَقَالَ: «دَعُوهَا، فَإِنَّهَا مُنْتَنَةٌ». فَسَمِعَ بِذَلِكَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُبَيٍّ، فَقَالَ: فَعَلَوْهَا؟ أَمَا وَاللَّهِ! لَيُنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ. فَبَلَغَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَامَ عُمَرُ، فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ! دَعْنِي أُضْرِبْ عَنْقُ هَذَا الْمُنَافِقِ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعْنَهُ. لَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ مُحَمَّدًا يَقْتُلُ أَصْحَابَهُ».

1670. Cabir İbn Abdullah ﷺ deyir ki, döyüşlərin birində (və ya bir orduda) idik. Mühacirlərdən biri Ənsardan birinin qıçına vurdu. Ənsar: “Ey Ənsarlılar!” deyə qışqırdı. Mühacirdə: “Ey Mühacirlər” deyə qışqırdıqda Peyğəmbər ﷺ bu qışqırışı eşitdi və: “Bu nə cahiliyyə davasıdır?” deyə buyurdu. Orada olanlar: “Ya Rəsulullah! Mühacirlərdən kimsə Ənsardan birinin qıçına ayağı ilə vurmuşdu” dedilər. Peyğəmbər: “Buraxın bu adəti. Çünki çirkin bir şeydir” deyə buyurdu. Abdullah İbn Ubey bu söhbəti eşitdi və: “Onlar bunu etdilər hə! And olsun Mədinəyə döndükdə ən şərəfli və qüvvətli olanlarımız oradan onları çıxaracağıq” dedi. Bu sözlər Peyğəmbərə çatdı. Ömər ﷺ ayağa qalxaraq: “Ya Rəsulullah! Burax bu münafiqin boynunu vurum” dedi. Peyğəmbər: “Burax onu, yoxsa insanlar Muhəmməd ﷺ səhabələrini öldürür deyərlər” deyə buyurdu. Mühacirlər Mədinəyə gəldikləri zaman Ənsar daha çox idi. Sonra bir müddətdən sonra mühacirlər çoxaldı. (Buxari 4907, Muslim 6748, 2584/63)

تَرَاحِمِ الْمُؤْمِنِينَ وَتَعَاطُفِهِمْ وَتَعَاوُدِهِمْ

Möminlərin Bir-Birilərinə Qarşı Mərhəmətli, Lətifətli Və Sıx Olmaları

حَدِيثُ أَبِي مُوسَى، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ الْمُؤْمِنَ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا» وَشَبَّكَ أَصَابِعُهُ.

1671. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Möminlər bir bina kimidirlər, bir-birilərini dəstəkləyirlər” dedi və barmaqlarını bir-birinə keçirdi.” (Buxari 481, Muslim 6750, 2585/65)

حَدِيثُ الثُّعْمَانِ بْنِ بَثِيرٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحِيمِهِمْ، وَتَوَادُّهِمْ، وَتَعَاطُفِهِمْ، كَمَثَلِ الْجَسَدِ. إِذَا اشْتَكَى عَضْوًا، تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَّى».

1672. Numən İbn Bəşir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sən möminlərin bir-birilərinə mərhəmət göstərməkdə, bir-birilərini sevməkdə və bir-birilərinə can yandırmaqda bir bədən kimi olduğunu görürsən. Belə ki, (bədənin) bir əzasına xəstəlik üz verdikdə bütün bədən yuxusuzluqdan və qızdırmadan əziyyət çəkir.” (Buxari 6011, Muslim 6751, 2586/66)

مُدَارَاةٍ مَنْ يَتَّقَى فُحْشُهُ

Fahişliyindən Qorxulan Kimsəylə Yumşaq Davranmaq Haqda

حَدِيثُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: اسْتَأْذَنَ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «أَتَدُلُّونَا لَهُ، يَبْسُ أَخُو الْعَشِيرَةِ، أَوْ ابْنُ الْعَشِيرَةِ» فَلَمَّا دَخَلَ، أَلَانَ لَهُ الْكَلَامَ. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! قُلْتَ الَّذِي قُلْتَ، ثُمَّ أَلَنْتَ لَهُ الْكَلَامَ! قَالَ: «أَيُّ عَائِشَةَ! إِنْ شَرَّ النَّاسِ مَنْ تَرَكَهُ النَّاسُ (أَوْ وَدَعَهُ النَّاسُ) اتَّقَاءَ فُحْشِيهِ».

1673. Aişə رəvayət edir ki, bir kişi Peyğəmbərin ﷺ yanına girmək üçün izin istədi. O: “Ona icazə verin!” deyə tayfanın oğlu nə pisdir. Yaxud bu tayfanın adamı nə pisdir!” deyə buyurdu. Kişi onun yanına girincə Peyğəmbər ﷺ onunla yumşaq danışdı”. Aişə, Peyğəmbərə: “Ey Allahın Elçisi, onun haqqında söylədiyini söylədin. Sonra onunla yumşaq danışdın?!” dedim. Peyğəmbər: “Ey Aişə! Şübhəsiz ki, Qiyamət günündə Allah dərgahında insanların ən pisi insanların (onun) fahişliyindən qorxaraq tərki etdikləri, qarşılaşmaq istəmədikləri kimsədir” deyə buyurdu. (Buxari 6054, Muslim 6761, 2591/73)

مَنْ لَعَنَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ سَبَّهُ أَوْ دَعَا عَلَيْهِ وَلَيْسَ هُوَ أَهْلًا لِذَلِكَ، كَانَ لَهُ زَكَاةٌ وَأَجْرًا وَرَحْمَةٌ

Peyğəmbərin ﷺ Bir Kimsəni Haqq Etmədiyini Halda Lənət Edərsə, Təhqir Edərsə Və Ya Bəd Dua Edərsə Bu O, Kimsə Üçün Zəkat, Əcr Və Rəhmət Olmasıdır

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ! فَأَيُّمَا مُؤْمِنٍ سَبَّيْتَهُ، فَاجْعَلْ ذَلِكَ لَهُ قُرْبَةً إِلَيْكَ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

1674. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət etmişdir ki, o, Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişdir: “Allahım, hansı bir mömini təhqir etmişəmsə, bunu Qiyamət günü onun Sənə yaxınlaşması üçün bir vasitə et!” (Buxari 6361, Muslim 6788, 2601/92)

تَحْرِيمُ الْكُذْبِ وَبَيَانِ مَا يُبَاحُ مِنْهُ

Yalanın Haram Olması Və Mübah Olan Yalanın Bəyanı

حَدِيثُ أُمِّ كَلثُومِ بِنْتِ عَقْبَةَ، أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «لَيْسَ الْكُذَّابُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ، فَيَنْمِي خَيْرًا، أَوْ يَقُولُ خَيْرًا».

1675. Ümmü Gülsüm Bint Uqbə ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “İnsanların arasını düzəltmək məqsədilə yaxşılıq etmək istəyən və ya yaxşı söz danışan adam yalançı deyildir.” (Buxari 2692, Muslim 6799, 2605/101)

فُجْحُ الْكُذْبِ وَحُسْنِ الصِّدْقِ وَفَضْلِهِ

Yalanın Çirkinliyi, Doğruluğun Güzəlliyi Və Fəziləti

حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يَكُونَ صِدِّيقًا. وَإِنَّ الْكُذْبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا».

1676. Abdullah (İbn Məsud) ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Doğruluq (adamı) yaxşı işlər görməyə yönəldir. Yaxşı işlər isə (adamı) Cənnətə aparır. Həqiqətən, adam o qədər doğru danışır ki, nəhayət, (Allah yanında) doğruçu sayılır. Yalan isə (adamı) günah işlərə yönəldir. Günah işlər də (adamı) Cəhənnəmə aparır. Həqiqətən, adam o qədər yalan danışır ki, axırda, Allah yanında yalançı sayılır.” (Buxari 6094, Muslim 6805, 2607/105)

فَضْلُ مَنْ يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ وَبِأَيِّ شَيْءٍ يَذْهَبُ الْغَضَبُ

Qəzəb Halında Özünü Saxlayan Kimsənin Fəziləti Və Qəzəbi Nə ilə Söndürmək Olar

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرْعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْعُضْبِ».

1677. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Hamını) yıxmaq güclü olmaq demək deyildir. Güclü o kəsdir ki, qəzəbləndikdə özünü ələ ala bilsin.” (Buxari 6114, Muslim 6809, 6810, 2609/108)

حَدِيثُ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ. قَالَ: اسْتَبَّ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَتَحَنُّنُ عِنْدَهُ جُلُوسٌ. وَأَحَدُهُمَا يَسُبُّ صَاحِبَهُ، مُغْضَبًا، قَدْ أَحْمَرَ وَجْهَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي لَأَعْلَمُ كَلِمَةً، لَوْ قَالَهَا، لَنَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ. لَوْ قَالَ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ». فَقَالُوا لِلرَّجُلِ: أَلَا تَسْمَعُ مَا يَقُولُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: إِنِّي لَسْتُ بِمَجْنُونٍ.

1678. Suleyman İbn Surad ﷺ rəvayət edir ki, iki nəfər Peyğəmbərin ﷺ hüzurunda bir-birlərini söydülər. Biz də orada oturmuşduq. Bunlardan biri qardaşını o qədər söymüşdü ki, üzünü (qəzəbindən) qızarmağa başladı. Peyğəmbər: «Mən elə bir kəlimə bilirəm ki, əgər o, kimsə bu kəliməni söyləsə qəzəb halı ondan gedər. O, kəlimə: Əuzu Billəhi Minəş Şeytanir Racim – lənətlənmiş şeytandan Allaha sığınırım sözüdür» deyər buyurdu. Peyğəmbər bu kəlimələri eşidənlərdən biri qəzəbli olan kimsəyə: «Peyğəmbərin bir az öncə nə söylədiyini bilirsənmi? Mən elə bir kəlimə bilirəm ki, əgər bu kimsə onu söyləsə qəzəbi gedər» dedi. Qəzəbli olan kimsə: «Sən məni məcnun (dəlimi) sayırsan» dedi. (Buxari 6115, Muslim 6812, 2610/109)

النَّبِيُّ عَنِ ضَرْبِ الْوَجْهِ

Üzə Vurmağın Qadağan Olması

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا قَاتَلَ أَحَدُكُمْ، فَلْيَحْتَبِ الْوَجْهَ». أَمْرٌ مِنْ مَرِّ بِسِلَاحٍ فِي مَسْجِدٍ أَوْ سُوقٍ أَوْ غَيْرِهِمَا مِنَ الْمَوَاضِعِ الْجَامِعَةِ لِلنَّاسِ أَنْ يَمْسِكَ بِنَصَالِهَا

1679. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bir adamı) vurduğunuz zaman üzünə vurmayın!” (Buxari 2559, Muslim 6817, 2612/112)

حَدِيثُ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: مَرَّ رَجُلٌ فِي الْمَسْجِدِ، وَمَعَهُ سِهَامٌ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمْسِكْ بِنَصَالِهَا».

1680. Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər çiyində oxlar olduğu halda məsciddən keçərkən Peyğəmbər ﷺ ona: “Oxların uclarından tut!” dedi. (Buxari 451, Muslim 6827, 2614/120)

حَدِيثُ أَبِي مُوسَى، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا مَرَّ أَحَدُكُمْ فِي مَسْجِدِنَا أَوْ فِي سُوْقِنَا، وَمَعَهُ نَبْلٌ، فَلْيَمْسِكْ عَلَى نِصَالِهَا. أَوْ قَالَ فَلْيَقْبِضْ بِكَفِّهِ. أَنْ يُصِيبَ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْهَا شَيْءٌ».

1681. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər hansı biriniz məscidimizə və ya bazarlara daxil olduğu zaman yanında (nizə) və ya ox varsa ucundan əlinin içi (ovcu) ilə tutsun ki, hər hansı bir müsəlmana əziyyət (batmasın) verməsin. (Buxari 7075, Muslim 6831, 2615/124)

النَّهْيُ عَنِ الْإِشَارَةِ بِالسَّلَاحِ إِلَى مُسْلِمٍ

Bir Müsəlmana Silah İlə İşarə Etməyin Qadağan Olması

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا يُشِيرُ أَحَدُكُمْ عَلَى أَحَدٍ بِالسَّلَاحِ، فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي، لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ فِيهِ يَدَهُ، فَيَقَعُ فِي حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ».

1682. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən heç biriniz (din) qardaşının üstünə silah qaldırmasın. Çünki o, (nə baş verəcəyini) bilə bilməz, ola bilsin ki, şeytan onun əli ilə qardaşını öldürsün, bununla (bu qatil) Cəhənnəmdəki çuxura düşsün.” (Buxari 7072, Muslim 6834, 2617/126)

فَضْلُ إِزَالَةِ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ

Yoldan Əziyyət Verən Şeylərin Götürməyin Fəziləti

حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ، وَجَدَ غَضَنَ شَوْكٍ عَلَى الطَّرِيقِ، فَأَخْرَجَهُ، فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ، فَغَفَرَ لَهُ».

1683. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir nəfər yolla gedərkən yolun üstündə tikanlı bir budaq gördü və onu götürüb kənara atdı. Allah da onun (əməlini) bəyəndi və onun (günahlarını) bağışladı.” Sonra buyurdu: “Beş nəfər şəhid sayılır: taundan ölənlər, qarın xəstəliklərindən ölənlər, suda böğulanlar, uçqunlar altında qalıb ölənlər və Allah yolunda (vuruşub) şəhid olanlar.” (Buxari 652, 653, Muslim 6835, 1914/127)

تَحْرِيمُ تَعْدِيبِ الْهَرَّةِ وَنَحْوِهَا مِنَ الْحَيَوَانَ الَّذِي لَا يُؤْذِي

Pişik Və Digər Əziyyət Verməyən Heyvanlara Əziyyət Verilməsinin Haram Olması

حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «عُدْبَتُ امْرَأَةٍ فِي هِرَّةٍ، سَجَنَتَهَا حَتَّى مَاتَتْ، فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ. لَا هِيَ أَطْعَمَتْهَا، وَلَا سَقَّتْهَا، إِذْ حَبَسَتْهَا. وَلَا هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ حَشَاشِ الْأَرْضِ».

1684. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir qadın acından ölənə qədər evdə həbs etdiyi pişiyə görə Cəhənnəmə düşdü. Pişiyi evdə həbs edərək nə yemək vermiş, nə də su içirmişdi, nə də onun özü üçün ov etməsinə izn vermişdir ki, yerin həşəratlarından yesin”. (Buxari 3482, Muslim 5989, 6841, 2242/133)

الْوَصِيَّةُ بِالْجَارِ وَالْإِحْسَانِ إِلَيْهِ

Qonşuya Yaxşılıq Etməyə Vəsiyyət

حَدِيثُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا زَالَ يُوصِينِي جِبْرِيلُ بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُورُّهُ».

1685. Aişə رضى الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cəbrail qonşu haqqında mənə o qədər tövsiyə etdi ki, qonşuya da mirasdan pay düşəcəyini güman etdim.” (Buxari 6014, Muslim 6854, 2625/141)

حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ، حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُورُّهُ».

1686. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cəbrail qonşu haqqında mənə o qədər tövsiyə etdi ki, qonşuya da mirasdan pay düşəcəyini güman etdim.” (Buxari 6014, Muslim 6854, 2625/141)

اسْتِحْبَابِ الشَّفَاعَةِ فِيمَا لَيْسَ بِحَرَامٍ

Qarşılama Anında Güləruz Olmağın Müstəhəb Olması

حَدِيثُ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا جَاءَهُ السَّائِلُ، أَوْ طُلِبَتْ إِلَيْهِ حَاجَةٌ قَالَ: اشْفَعُوا تُؤْجَرُوا، وَيَقْضِي اللَّهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مَا شَاءَ

1687. Əbu Musa رضى الله عنه demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ yanına dilənçi gəldikdə və ya kimsə ondan bir şey istədikdə deyərdi: “(Ehtiyacı olanlara) kömək edin ki,

savab qazanasınız. Allah dilədiyi bir şey Öz peyğəmbərinin ﷺ dili ilə hökm edəcəkdir.” (Buxari 1432, Muslim 6858, 2627/145)

استحباب مجالسة الصالحين ومجانبة قرناء السوء

Saleh Kimsələrlə Oturub-Durmağın Və Pis Kimsələrdən (Məclislərdən) Uzaq Olmağın Müstəhəb Olması

حدیثُ أبي موسى رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَثَلُ جَلِيسِ الصَّالِحِ وَالسَّوِّءِ، كَمَثَلِ الْمِسْكِ، وَنَافِخِ الْكَبِيرِ؛ فَحَامِلُ الْمِسْكِ إِذَا أُقْبِلَ مِنْهُ، وَإِذَا أُذْهِبَ مِنْهُ، وَإِذَا أُقْبِلَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً وَنَافِخُ الْكَبِيرِ إِذَا أُقْبِلَ مِنْهُ، وَإِذَا أُذْهِبَ مِنْهُ رِيحًا خَبِيثَةً

1688. Əbu Musa رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yaxşı dostla pis dostun məsəli ətir satanla körük vuranın məsəlinə bənzəyir. Ətir satana gəlincə, ya o sənə ətir bağışlar, ya sən ondan ətir alarsan, ya da ondan gözəl iy gəldiyini duyarsan. Körük vurana gəldikdə isə, ya o sənənin paltarını yandırır, ya da ondan pis iy gəldiyini duyarsan.” (Buxari 5534, Muslim 6860, 2628/146)

فضل الإحسان إلى البنات

Qız Uşaqlarıyla Yaxşı Münasibətdə Olmağın Fəziləti

حدیث عائشة، قالت: دَخَلَتْ امْرَأَةً، مَعَهَا ابْنَتَانِ لَهَا، سَأَلَتْ فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي شَيْئًا، غَيْرَ تَمْرَةٍ، فَأَعْطَيْتُهَا إِيَّاهَا فَفَسَمَّتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا، وَلَمْ تَأْكُلْ مِنْهَا ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ فَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَلَيْنَا، فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ: مَنْ ابْتَلَى مِنْ هَذِهِ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ، كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ

1689. Aişə رəvayət edir ki, demişdir: “Bir qadın iki qızı ilə birlikdə yanıma gəlib (yeməyə bir şey) istədi. Məndə bircə dənə xurma var idi. Mən xurmanı ona verdim, o da onu iki yerə bölüb qızların hər birinə bir yarısını verdi, özü isə ondan yemədi. Qadın durub getdikdən sonra Peyğəmbər ﷺ bizim yanımıza daxil oldu. Mən (baş verənləri) ona xəbər verdikdə o buyurdu: “Kim qız uşaqları ilə sınağa çəkilsə (onların qayğısına qalsa və onlara gözəl tərbiyə versə), bu qızlar (onunla) Cəhənnəm odu arasında onu qoruyan bir sipər olar.” (Buxari 1418, 5995, Muslim 6862, 2629/147)

فضل من يموت له ولد فيحتمسبه

Uşağı Ölən Və Buna Görə Savab Gözləyən Kimsənin Fəziləti

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَمُوتُ لِمُسْلِمٍ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَالِدِ، فَيَلِجُ النَّارَ، إِلَّا نَجَلَهُ الْقَسَمُ

1690. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Üç övladı ölən hər hansı bir müsəlmanın kimsə Cəhənnəmə girməz, yalnız Allahın vədi yerinə yetəcək qədər girər”. (Buxari 1251, Muslim 6866, 2632/150)

حدیثُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ الرَّجَالُ بِحَدِيثِكَ، فَاجْعَلْ لَنَا مِنْ نَفْسِكَ يَوْمًا نَأْتِيكَ فِيهِ، نَعْلَمُنَا مِمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ فَقَالَ: اجْتَمِعْنَ فِي يَوْمٍ كَذَا وَكَذَا، فِي مَكَانٍ كَذَا وَكَذَا فَاجْتَمِعْنَ فَأَتَاهُنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَعَلَّمَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ: مَا مِنْكُمْ امْرَأَةٌ تَقْدَمُ بَيْنَ يَدَيْهَا مِنْ وَلَدِهَا ثَلَاثَةً، إِلَّا كَانَ لَهَا حِجَابًا مِنَ النَّارِ فَقَالَتْ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَيْنِ قَالَ: فَأَعَادَتْهَا مَرَّتَيْنِ ثُمَّ قَالَ: وَأَتَيْنِ، وَأَتَيْنِ، وَأَتَيْنِ

1691. Əbu Səid ﷺ rəvayət edir ki, bir qadın Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: “Ya Rəsulullah! Kişilər sənin sözlərini öyrəndilər. O, halda biz qadınlar üçün də bir gün ayır bizlərə o, günü gəlib səni dinləyək. Sən də Allahın sənə öyrətdiyindən bizlərə öyrət” dedi. Peyğəmbər: “Filan və Filan günü, filan yerdə toplaşın” deyərək buyurdu. Qadınlar o, günlərdə və o yerlərdə toplandılar. Peyğəmbər ﷺ onların yanına gəldi və Allahın ona öyrətdiyi şeylərdən onlara öyrətdi”. Sonra Peyğəmbər ﷺ qadınlara: “İçinizdən elə bir qadın yoxdur ki, övladlarından üç övladı axirətə ondan öncə yollansın və bunlar onun üçün Cəhənnəmə qarşı bir sipər (pərdə) olmasın” deyərək buyurdu. Qadınlardan biri: “Ya Rəsulullah! İki övladı ölsədə?” deyərək iki dəfə təkrar edərək soruşdu. Peyğəmbər ﷺ üç dəfə təkrar edərək: “İki övlad, iki övlad, iki övlad da elədir” deyərək buyurdu. (Buxari 7310, Muslim 6868, 2633/15)

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَصْبَهَانِيِّ، عَنْ ذَكَوَانَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَصْبَهَانِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: ثَلَاثَةٌ لَمْ يَبْلُغُوا الْحَيْثَ

1692. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həddi buluğa çatmamış üç uşaq”. (Buxari 102, Muslim 6869, 2634/153)

إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا حَبِيبَهُ لِعِبَادِهِ

Allah Bir Qulunu Sevdidiyi Zaman Onu Qullarına Da Sevdilir

حدیث اَبی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا، نَادَى جِبْرِيْلَ: إِنَّ اللهَ قَدْ أَحَبَّ فُلَانًا، فَأَجِبْهُ، فَيَجِبُهُ جِبْرِيْلُ ثُمَّ يُنَادِي جِبْرِيْلُ فِي السَّمَاءِ: إِنَّ اللهَ قَدْ أَحَبَّ فُلَانًا فَأَجِبُوهُ فَيَجِبُهُ أَهْلُ السَّمَاءِ، وَيُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي أَهْلِ الْأَرْضِ

1693. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Uca və Böyük olan əgər Allah bir qulunu seversə əmr edər Cəbrailə: «Şübhəsiz Allah filan qulu sevər, sən də onu sev!» deyə nida edər. Cəbrail də onu sevər. Sonra Cəbrail da səmadakıları səsləyərək: «Şübhəsiz Allah filan qulu sevir, siz də onu sevin!».

Səmadakılar da onu sevdilər. Sonra da onun sözü yer üzündə məqbul (qəbul) sayılar. (Başqa rəvayətdə: Əgər Allah bir qulu sevməzsə əmr edir Cəbrailə: «Şübhəsiz Allah filan qulu sevmir, sən də onu sevmə!» deyə nida edər. Cəbrail də onu sevməz. Sonra Cəbrail da səmadakıları səsləyərək: «Şübhəsiz Allah filan qulu sevmir, siz də onu sevməyin!».

Səmadakılar da onu sevməzlər. Sonra da yer üzündə olan insanların qəlbində (Allah tərəfindən) o, kimsə haqqında nifrət və kin qoyular”.

(Buxari 6040, 7485, Muslim 6873, 2637/157)

المرء مع من أحب

Kişi Sevdidi İlə Birlikdədir

حدیث أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَتَى السَّاعَةُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ: مَا أَعَدَدْتُ لَهَا قَالَ: مَا أَعَدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيرٍ صَلَاةٍ، وَلَا صَوْمٍ، وَلَا صَدَقَةٍ وَلَكِنِّي أَحِبُّ اللهُ وَرَسُولَهُ قَالَ: أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ

1694. Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, (çöl ərəblərindən) bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək soruşdu: “Ya Rəsulullah! Qiyamət nə zaman qoracaq!”.

Peyğəmbər: “Sən Qiyamətə nə hazırlamısan?” deyə buyurdu. O: “Mən (Qiyamətə) elə də çox namaz, oruc, sədəqə hazırlamadım. Lakin Mən Allah və Rəsulunu sevirəm” dedi. Peyğəmbər: “Sən sevdiklərinlə bərabərsən” deyə buyurdu. (Buxari 6171, 7153, Muslim 6883, 2639/164)

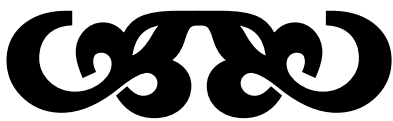
حدیث أَبِي مُوسَى، قَالَ: قِيلَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الرَّجُلُ يُحِبُّ الْقَوْمَ، وَلَمَّا يَلْحَقْ بِهِمْ قَالَ: الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ

1695. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərə ﷺ. “Bir kimsə qovuşmadığı bir topluluğu sevir” dedilər. Peyğəmbər: “Kişi sevdidi kimsə ilə bərabərdir” deyə buyurdu. (Buxari 6170, Muslim 6888, 2640/165)

كتاب القدر

Qədər Kitabı

كيفية خلق الآدمي في بطن أمه وكتابة رزقه وأجله وعمله وشقاوته وسعادته

İnsanın Ana Bətnində Yaradılışının Keyfiyyəti Ruzisi, Əcəli, Əməli Və Xoşbəxt Və Ya Bədbəxt Olmasının Yazılması

حديث عبد الله بن مسعود قال: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ، قَالَ: إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ثُمَّ يَكُونُ عِلْقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَبْعَثُ اللَّهُ مَلَكًا فَيُؤَمِّرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ، وَيُقَالُ لَهُ: اكْتُبْ عَمَلَهُ وَرِزْقَهُ وَأَجَلَهُ وَشَقِيئَهُ أَوْ سَعِيدَهُ ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ الرُّوحُ فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْكُمْ لَيَعْمَلُ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ كِتَابُهُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ وَيَعْمَلُ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ

1696. Abdullah İbn Məsud ﷺ demişdir: “Doğru danışan və doğruluğu təsdiq edilmiş Rəsulullah ﷺ bizə belə bir hədis danışmışdır: “Sizlərdən hər kəs anasının bətnində xəlq edilərkən ilk qırx gün ərzində nütfə halında, sonrakı qırx gündə qan laxtası, daha sonrakı qırx gündə isə ət parçası olur. Sonra Allah (onun yanına) bir mələk göndərir. Bu mələyə dörd şey (yazmaq) əmr edilir və ona: “(Bu uşağın) əməlini, ruzisini, əcəlini, bədbəxt və ya xoşbəxt olacağını yaz!” deyilir. Sonra ona ruh üfürülür. Həqiqətən, içinizdən kimsə o qədər yaxşı işlər görə bilər ki, axırda onunla Cənnət arasında bir ərəş məsafə qalar. Lakin əzəldən yazılmış qədəri onu qabaqlayar və o, Cəhənnəm əhlinin əməlinə bənzər əməllər edər. (Həmçinin) biriniz o qədər pis işlər görə bilər ki, axırda onunla Cəhənnəm arasında bir ərəş məsafə qalar. Lakin əzəldən yazılmış qədəri onu qabaqlayar və o, Cənnət əhlinin əməlinə bənzər əməllər edər.” (Buxari 3208, 6594, Muslim 6893, 2643/1)

حديث أنس بن مالك، عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَكَلَّ بِالرَّجْمِ مَلَكًا، يَقُولُ: يَا رَبِّ نُطْفَةٌ يَا رَبِّ عِلْقَةٌ يَا رَبِّ مُضْغَةٌ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَقْضِي خَلْقَهُ، قَالَ: أَذْكَرٌ أَمْ أُنْثَى شَقِيئٌ أَمْ سَعِيدٌ فَمَا الرُّزْقُ وَالْأَجَلُ فَيَكْتُبُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ

1697. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah ana bətninə bir mələk (göndərər) və mələk: “Ya Rəbbim! Nütfə, Ya Rəbbim! Aləqa, Ya Rəbbim! Mudğa”. Allah onu xəlq etmək istədikdə (Mələk): “Oğlan yoxsa qız, xoşbəxt yoxsa bədbəxt, Ruzisi nədir? Əcəli Nədir?”. Bütün bunlar ana bətnində ikən yazılır”. (Buxari 318, Muslim 6900, 2646/5)

حديث علي رضي الله عنه، قَالَ: كُنَّا فِي جَنَازَةٍ، فِي بَقِيعِ الْعُرْقَادِ فَأَتَانَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَعَدَ وَقَعَدْنَا حَوْلَهُ، وَمَعَهُ مِخْصَرَةٌ، فَتَكَسَّسَ، فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِمِخْصَرَتِهِ ثُمَّ قَالَ: مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ، مَا مِنْ نَفْسٍ مِنْفُوسَةٍ إِلَّا كُتِبَ مَكَانُهَا مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، وَإِلَّا قَدْ كُتِبَ شَقِيئَةً أَوْ سَعِيدَةً فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا تَنْكِيلُ عَلَيَّ كِتَابِنَا، وَتَدْعُ الْعَمَلُ فَمَنْ كَانَ مِنَّا مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ

وَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ قَالَ: أَمَّا أَهْلُ السَّعَادَةِ فَيَسْرُونَ لِعَمَلِ السَّعَادَةِ، وَأَمَّا أَهْلُ الشَّقَاوَةِ فَيَسْرُونَ لِعَمَلِ الشَّقَاوَةِ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى) الْآيَةَ

1698. Əli ﷺ demişdir: “Biz Bəqiul-ğarqadda (qəbristanıq) bir cənazənin dəfnində iştirak edərkən Peyğəmbər ﷺ bizim yanımıza gəlib oturdu, biz də onun ətrafında oturduq. Əlində əsa var idi. O, başını aşağı əydi və əlindəki əsanı yerə vurmağa başladı. Sonra buyurdu: “Sizin hər birinizin, habelə bütün bəşəriyyətin Cənnətdə və ya Cəhənnəmdə tutacağı yer (əzəldən qədərə) yazılmışdır. Həmçinin bədbəxt və ya xoşbəxt olacağı da yazılmışdır.” (Bu vaxt) bir nəfər dedi: “Ey Allahın elçisi! Elə isə qədərimizə yazılana arxayın olub əməlləri tərk edəkmi? Onsuz da xoşbəxt olanımız xoşbəxt bəndələrin əməllərini yerinə yetirəcək, bədbəxt olanımız da bədbəxt bəndələrin əməllərini yerinə yetirəcək”. Peyğəmbər: “Xoşbəxt olanlara xoşbəxt insanların əməli, bədbəxt olanlara isə bədbəxt insanların əməli müyəssər olacaq. Sonra Peyğəmbər ﷺ (bu ayələri) oxudu: **“Kim (haqqı olanın haqqını) verir və Allahdan qorxursa və ən gözəl olan (“Lə İlahə İlləllah” kəlməsini) təsdiq edirsə, Biz onu ən asan olana nail edəcəyik. Kim də xəsislik edərək Rəbbinə ehtiyacı olmadığını güman edirsə və ən gözəl olan (“Lə İlahə İlləllah” kəlməsini) yalan hesab edirsə, Biz onun üstünə ən çətin olanı yükləyəcəyik.”** (əl-Leyl). (Buxari 1362, Muslim 6901, 2647/6)

حديثِ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيْعَرَفُ أَهْلَ الْجَنَّةِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَالَ: نَعَمْ قَالَ: فَلِمَ يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ قَالَ: كُلُّ يَعْمَلُ لِمَا خُلِقَ لَهُ، أَوْ لِمَا يُسَّرُ لَهُ

1699. İmran İbn Husayn ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) bir nəfər (Peyğəmbərə ﷺ) dedi: “Ya Rəsulullah, kimlərin Cənnət əhli, kimlərin də Cəhənnəm əhli olduğu bəllidirmi?”. Peyğəmbər: “Bəli!” dedi. Adam soruşdu: “Elə isə insanların gördükləri işlər nəyə lazımdır?”. Peyğəmbər: “Hər kəs nə üçün yaradılmışsa, (yaxud hər kəsə nə asanlaşdırılmışsa), ona uyğun da əməl edər.” (Buxari 6596, Muslim 6907, 2649/9)

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ التَّقَى هُوَ وَالْمُشْرِكُونَ فَاقْتَتَلُوا فَلَمَّا مَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى عَسْكَرِهِ وَمَالَ الْآخَرُونَ إِلَى عَسْكَرِهِمْ وَفِي أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ لَا يَدْعُ لَهُمْ شَاذَةَ، وَلَا فَاذَةَ إِلَّا اتَّبَعَهَا يَضْرِبُهَا بِسَيْفِهِ فَقِيلَ مَا أَجْزَأُ مِنَّا الْيَوْمَ أَحَدٌ كَمَا أَجْزَأُ فُلَانٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَّا إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا صَاحِبُهُ قَالَ فَخَرَجَ مَعَهُ كُلَّمَا وَقَفَ وَقَفَ مَعَهُ، وَإِذَا أَسْرَعَ أَسْرَعَ مَعَهُ قَالَ: فَجَرِحَ الرَّجُلُ جُرْحًا شَدِيدًا فَاسْتَعَجَلَ الْمَوْتَ فَوَضَعَ سَيْفَهُ بِالْأَرْضِ وَدُبَابَهُ بَيْنَ تَدْيِيهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَى سَيْفِهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَخَرَجَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ الرَّجُلُ الَّذِي ذَكَرْتَ أَنفَأَ أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَأَعْظَمَ النَّاسُ ذَلِكَ فَقُلْتُ أَنَا لَكُمْ بِهِ فَخَرَجْتُ فِي طَلَبِهِ ثُمَّ جَرِحَ جُرْحًا شَدِيدًا فَاسْتَعَجَلَ الْمَوْتَ فَوَضَعَ نَصْلَ سَيْفِهِ فِي الْأَرْضِ وَدُبَابَهُ بَيْنَ تَدْيِيهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَيْهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ،

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلًا أَهْلُ الْجَنَّةِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنَ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلًا أَهْلُ النَّارِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنَ أَهْلِ الْجَنَّةِ.

1700. Səhl İbn Səd əs-Saidi ﷺ rəvayət edir ki, (yürüşlərin birində) Peyğəmbər ﷺ (və onun əshabələri) müşriklərlə üz-üzə gəlib döyüşməyə başladılar. (Bir müddətdən sonra) Peyğəmbər ﷺ öz düşərgəsinə, müşriklər də öz düşərgələrinə çəkildilər. Peyğəmbərin ﷺ əshabələri arasında elə birisi var idi ki, (döyüşdə) heç bir fürsəti əldən verməmiş, çatdığı hər kəsi qılıncdan keçirib qətlə yetirmişdi. (Bəziləri) dedilər: “Bu gün bizim heç birimiz filankəs kimi döyüşmədi”. Peyğəmbər: “(Filankəsə) gəlincə, o, Cəhənnəm əhlindəndir!” Əshabələrdən biri: “Bu gün mən onu izləyəcəyəm” dedi və onun dalınca düşdü. Adam hər dayandıqda, əshabə onunla bərabər dayanar, tez-tez getdikdə isə (ona çatmağa) tələsərdi. Sonra həmin adam ölümcül yaralandı və canını (əzab-əziyyətdən) qurtarsın deyə qılıncının qəbzəsini yerə dayadı, tiyəsinə də sinəsinə dirədi, sonra da özünü qılıncının üstünə yıxdı. (Bu hadisədən sonra) əshabə Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Mən şahidlik edirəm ki, sən Allahın Elçisisən!”. Peyğəmbər: “Nə olub ki?”. (Əshabə) dedi: “Bayaq sən bir adamın Cəhənnəm əhlindən olduğunu söylədin və bu, hamını heyrətə saldı. Onda mən (öz-özümə): “Mən onun barəsində sizə (bir xəbər) gətirərəm” dedim və həmin adamı izləməyə başladım. Bu əsnada həmin adam ölümcül yaralandı və canını (əzab-əziyyətdən) tez qurtarmaq üçün qılıncının qəbzəsini yerə dayadı, tiyəsinə də sinəsinə dirədi, sonra da özünü qılıncının üstünə yıxaraq canına qəsd etdi.” Bunu eşidəndə Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həqiqətən, insanlara kimsənin Cənnət əhlinin əməli kimi bir əməl etdiyi görünə bilər, (halbuki) həmin adam Cəhənnəm əhlindəndir. Həmçinin onlara kimsənin Cəhənnəm əhlinin əməli kimi bir əməl etdiyi görünə bilər, halbuki həmin adam Cənnət əhlindəndir.” (Buxari 4202, Muslim 6911, 2651/12)

حجاج آدم وموسى عليهما السلام

Adəm ﷺ ilə Musanın ﷺ Höccətləşməsi

حديث أبي هريرة، عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: احْتَجَّ آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ لَهُ مُوسَى: يَا آدَمُ أَأَنْتَ أَبُوْنَا، وَخَبَيْتَنَا، وَأَخْرَجْتَنَا مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ لَهُ آدَمُ: يَا مُوسَى اصْطَفَاكَ اللَّهُ بِكَلَامِهِ، وَخَطَّ لَكَ بِيَدِهِ، أَتَلُوْمَنِي عَلَى أَمْرِ قَدَّرَ اللَّهُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي بِأَرْبَعِينَ سَنَةً فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى ثَلَاثًا

1701. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Adəm ilə Musa Rəbbləri qatında bir-birləri ilə mücadələ etdilər. (Nəticədə Adəm, Musaya

hüccətlə qələbə çaldı). Musa: «Ey Adəm! Sən, bizim atamız, bzləri naümüd edərək cənnətdən çıxardın (Başqa rəvayətdə: Allahın əli ilə yaratdığı, öz ruhundan üfürdüüyü, mələklərini sənə səcdə etdirdiyi, Cənnətdə yerləşdirdiyi, sonra da etdiyən xətdən ötrü insanları yer üzünə endirən Adəm deyilsən?)» deyə soruşdu. Adəm: «Sən, Allahın Rəsulu və kəlimi olaraq seçdiyi, içində hər şeyin bəyanı olan Lövhələri verdiyi və sənənlə (vasitəçisiz) danışmaq üçün Allahın özünə yaxınlaşdırdığı Musa deyilsən? (Başqa rəvayətdə: Səncə Mənim yaradılmağımdan neçə il əvvəl Allahın Tövrətini yazdığını bilirsən?)» deyə soruşdu. Musa: «Qırx il əvvəl» deyə cavab verdi. Adəm: «Tövrətin içində: «Və Adəm Rəbbinə asi oldu...». (Ta ha 121) ayəsini oxudunmu?» deyə soruşdu. Musa: «Bəli, oxudum» deyə cavab verdi). Adəm: «Elə isə Allahın məni yaratmamışdan qırx il əvvəl üzərimə yazdığı və edəcəyim bir işdən ötrü məni qınayırsan?» dedi. Peyğəmbər: «Beləcə Adəm, Musanı hüccətlə məğlub etdi! (qalib gəldi)» deyə üç dəfə (bu cümləni təkrar) buyurdu. (Buxari 6614, Muslim 6912, 6913, 6915, 2652/13)

قَدَّرَ عَلِيٌّ ابْنَ آدَمَ حَظَّهُ مِنَ الزَّانَا وَغَيْرِهِ

Adəm Oğlunun Zina Və Başqa Şeylərdən Qədərini Təqdir Edilməsi

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ حَظَّهُ مِنَ الزَّانَا أَدْرَكَ ذَلِكَ، لَا مَحَالَةَ فَرْنَا الْعَيْنِ النَّظْرُ، وَزَنَا اللِّسَانِ الْمَنْطِقُ وَالنَّفْسُ تَمَنَّى وَتَشْتَهِي وَالْفَرْجُ يُصَدِّقُ ذَلِكَ وَيُكَذِّبُهُ

1702. Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Adəm oğlunun zinadan bir nəsibi vardır. Heç şübhəsiz ki, o buna mütləq düşəcəkdir. Gözlərin zinası baxmaqdır. Qulaqların zinası dinləməkdir. Dilin zinası danışmaqdır. Əlin zinası tutmaqdır. Ayağın zinası addımlamaqdır. O ki, qaldı nəfsə arzu və təmənnə edir. Övrət yeri ya bunu təsdiq edəcəkdir, ya da inkar”. (Buxari 6612, Muslim 6924, 2657/20)

معنى كل مولود يولد على الفطرة، وحكم موت أطفال الكفار وأطفال المسلمين

Hər Doğulan Fitrət Üzərə Doğular – Hədisinin Mənası Və Ölən Kafir Uşaqları İlə Müsəlman Uşaqlarının Hökmü

حديث أبي هريرة رضي الله عنه قال قال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ كَمَا تَنْتَجِجُ الْبَهِيمَةُ بِبَهِيمَةٍ حَمْعَاءَ هَلْ تُحْسِنُونَ فِيهَا مِنْ جَدْعَاءَ ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ رضي الله عنه: (فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ، ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ)

1703. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir körpə fitrəti üzərində (tövhidə meyilli olaraq) doğulur. Sonra ata-anası onu ya yəhudi, ya xristian, ya da məcusi edir. Beləcə, heyvanlar da gözəl biçimdə yaranır. Heç sən onların arasında qulağı kəsik bir heyvan görürsənmi?” Sonra Əbu Hureyra ﷺ bu ayəni oxudu: **“Hənif¹⁴⁵ olaraq üzünü dinə tərəf çevir! Allahın insanlara – xəlq etdiyi şüurlu məxluq kimi verdiyi fitrət budur. Allahın yaratdığı heç cür dəyişdirmək olmaz. Doğru din budur...”** (Ər-Rum 30). (Buxari 1359, 1358, 4775, Muslim 6926, 2658/22)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: سئل النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذُرَّارِيِّ الْمُشْرِكِينَ، فَقَالَ: اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ

1704. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ müşriklərin ölən uşaqları barəsində soruşuldu. Peyğəmbər: “Allah onları nə edəcəklərini daha yaxşı bilir” deyə buyurdu. (Buxari 1384, Muslim 6933, 2659/26)

حديث ابن عباس، قال: سئل رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَوْلَادِ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ: اللهُ، إِذْ خَلَقَهُمْ، أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ

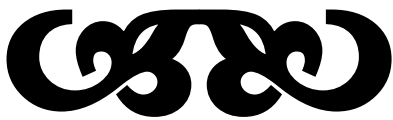
1705. İbn Abbas ﷺ demişdir: “Peyğəmbərdən ﷺ müşriklərin uşaqları haqqında soruşdular. O buyurdu: “Allah onları yaratdığı zaman onların nə əməllər edəcəklərini yaxşı bilir.” (Buxari 1383, Muslim 6936, 2660/28)

¹⁴⁵ Batıldən haqqa yönəlib Tək Allaha ibadət etmək.

كتاب العلم

Elm Kitabı

النهي عن اتباع متشابه القرآن والتحذير من متبعيه والنهي عن الاختلاف في القرآن

Quranın Mütəşabihlərinə Tabe Olmağın Qadağan Olması, Ona Tabe Olanlardan Çəkındirmək Və Qura Barədə İxtilafa Düşməyin Qadağan Olması

حدیث عائشَةَ رضي الله عنها، قَالَتْ: تَلَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذِهِ الْآيَةَ (هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ) إِلَى قَوْلِهِ (أُولُو الْأَلْبَابِ) قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ سَمَى اللَّهُ فَاحْذَرُوهُمْ

1706. Aişə رضيها demişdir: “Peyğəmbər ﷺ bu ayəni oxudu: “Kitabı sənə nazil edən Odur. O Kitabın bir qismi mənası aydın ayələrdir ki, bunlar da Kitabın anasıdır. Digərləri isə mənası aydın olmayan ayələrdir. Qəlblərində ayrilik olanlar fitnə-fəsad törətmək və istədikləri kimi yozmaq məqsədilə mənası aydın olmayanın ardınca düşərlər. Onun yozumunu isə Allahdan başqa heç kəs bilməz. Elmdə qüvvətli olanlar isə deyərlər: “Biz onlara iman gətirdik, hamısı bizim Rəbbimizdəndir”. Bunu isə ancaq ağıl sahibləri dərk edərlər”. Aişə: “Peyğəmbər ﷺ (məna) buyurdu: “Əgər mənası aydın olmayan (ayələrin) ardınca düşənləri görsən, (bil ki,) bunlar Allahın (ayədə) adlandırdığı kimsələrdir, onlardan uzaq ol!” (Buxari, 4547, Muslim 6946, 2665/1)

حدیث جُنْدَبٍ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا اتَّفَقَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ، فَقوموا عنه

1707. Cundəb İbn Abdullah رضيها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Quran xüsusunda canbir qəlb olduqca onu oxuyun. İxtilafa düşdüyünüz zaman isə söhbətinizə son qoyun”. (Buxari 5060, 7364, Muslim 6949, 2667/4)

في الألد الخصم

Ən Qatı Mübahisə Edənlər Haqqında

حدیث عائشَةَ عن النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنْ أَبْغَضَ الرَّجَالُ إِلَى اللَّهِ، الْأَلْدُ الْخَصْمُ

1708. Aişə رضيها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(İnsanlar arasında) Allahın ən nifrət etdiyi adam, ən qatı mübahisə edəndir.” (Buxari 2457, Muslim 6951, 2668/5)

Yəhudi Və Nəsrənilərin Sünnətinə (Yoluna) Tabe Olmaq

حدیثُ أبی سعیدٍ الخدریِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَتَتَّبِعَنَّ سَنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، شِيْرًا بِشِيْرٍ، وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ حَتَّىٰ لَوْ دَخَلُوا جُحْرَ ضَبٍّ تَبِعْتُمُوهُمْ قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى قَالَ: فَمَنْ

1709. Əbu Səid ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Siz özünüzdən əvvəlkilərin yolunu tutub qarış-qarış, ərəş-ərəş gedəcəksiniz. Hətta onlar kərtənkələ yuvasına girsələr belə, siz də ora girəcəksiniz” Biz dedik: “Ya Rəsulullah, yəhudiləri və xristianları (qəsd edirsən)?” Dedi: “Başqa kim (ola bilər ki)?!” (Buxari 3456, 7320, Muslim 6952, 2669/6)

رفع العلم وقبضه وظهور الجهل والفتن في آخر الزمان

Axır Zamanda Elmin Qaldırılması, Cahillik Və Fitnələrin Zühr Etməsi

حدیثُ أنسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ أَسْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ، وَيُنْبَتَ الْجَهْلُ، وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ، وَيُظْهَرَ الزَّوْنُ

1710. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Elmin aradan qaldırılması, cahilliyin kök atması, şərabin (çox) içilməsi və zinakarlığın yayılması Qiyamət Saatının əlamətlərindəndir.” (Buxari 80, Muslim 6959, 2672/10)

حدیثُ أبی موسى قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ أَيَّامًا، يُرْفَعُ فِيهَا الْعِلْمُ، وَيُنزَلُ فِيهَا الْجَهْلُ، وَيَكْتَرُ فِيهَا الْهَرْجُ وَالْهَرْجُ الْقَتْلُ

1711. Əbu Musa ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qiyamətə yaxın elə bir günlər olacaq ki, elm qaldırılacaq, cahillik nazil olur və Hərc – ölüm (öldürmək) halları çoxalacaqdır”. (Buxari 7063, 7064, Muslim 6959, 2672/10)

حدیثُ أبی هريرة، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: يَتَقَارَبُ الزَّوْمَانُ، وَيَنْقُصُ الْعَمَلُ، وَيُلْقَى الشُّحُّ، وَتُظْهَرُ الْفِتْنُ، وَيَكْتَرُ الْهَرْجُ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّمَ هُوَ قَالَ: الْقَتْلُ، الْقَتْلُ

1712. Əbu Hüeyrə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Zaman

yaxınlaşdıqca elm alınacaq (qaldırılacaq), fitnələr zühur edəcək, xəsislik (qəlblərdə) yerləşəcək və **Hərc** çoxalacaq". Səhabələr: "**Hərc** nədir?" deyər soruşdular. Peyğəmbər ﷺ iki dəfə: "Qətdir!" deyər cavab verdi. (Buxari 7061, Muslim 6964, 2673/11)

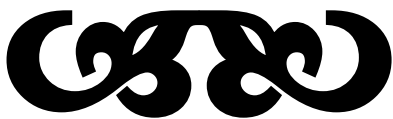
حدیث عبد اللہ بن عمرو بن العاص قال: سمعتُ رسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا، يَنْتَزِعُهُ مِنَ الْعِبَادِ وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتَّى إِذَا لَمْ يُبْقِ عَالِمًا، اتَّخَذَ النَّاسُ رُءُوسًا جُهَالًا، فَسُئِلُوا، فَأَمْتُوا بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا

1713. Abdullah İbn Amr İbn As ﷺ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: "Allah, elmi (Öz) qullarının (qəlbindən) silib götürməklə onu aradan qaldırmaz. Lakin O, alimləri aradan götürməklə elmi aradan qaldırır. Nəhayət, bir alim belə saxlamaz. Onda insanlar özlərinə cahil başçılar seçər. Sonra o başçılara suallar verilər və onlar da elmsiz olaraq cavab verərlər. Beləliklə də, həm özləri azğınlığa düşər, həm də insanları azğınlığa salarlar." (Buxari 100, Muslim 6971, 2673/13)

كتاب الذكر والدعاء والتوبة والاستغفار

Zikr, Dua, Tövbə və İstiğfar Kitabı

الحث على ذكر الله تعالى

Allahı Zikr Etməyə Təşviq

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقُولُ اللهُ تَعَالَى: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ، ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَا، ذَكَرْتُهُ فِي مَلَا خَيْرٌ مِنْهُمْ وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ بِشَيْءٍ، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا وَإِنْ أَتَانِي يَمْسِحِي، أَتَيْتُهُ هَرُوكَةً

1714. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Uca Allah buyurur: “Mən qulumun barəmdəki zənni yanında yad edirikə onunlayam. O Məni öz-özülüyündə yad etsə, Mən də onu Öz-Özlüyümdə yad edərəm. O məni camaatın yanında yad edərsə, Mən onu onlardan daha xeyirli bir toplumun (mələklərin) yanında yad edərəm. O Mənə bir qarış yaxınlaşsa, Mən ona bir ərəş yaxınlaşaram. O Mənə bir ərəş yaxınlaşsa, Mən ona bir qulac yaxınlaşaram. O Mənə doğru yeriyərək gəlsə, Mən ona doğru yüyürərək gələrəm.” (Buxari 7405, Muslim 6981, 2675/2)

في أسماء الله تعالى وفضل من أحصاها

Allahın İsimləri Və Onları Saymağın Fəziləti

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا، مِائَةٌ إِلَّا وَاحِدًا مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَزَادَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى وَهُوَ وَتَرُ يُجِبُ الْوَتْرَ

1715. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahın doxsan doqquz – yüzdən bir əskik – adı var. Kim onları sadalasa, Cənnətə daxil olar.” Başqa rəvayətdə: “O Vitdri və Vitri – tək olanı da sevir” (Buxari 6410, Muslim 6986, 2677/6)

العزم بالدعاء ولا يقل إن شئت

Duada Qətiyyətlik Və Əgər İstəyirsənsə - Sözüünü Deməmək

حديث أنس رضي الله عنه، قال: قال رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ، فَلْيَعِزِّمِ الْمَسْئَلَةَ وَلَا يَقُولَنَّ: اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ فَأَعْطِنِي فَإِنَّهُ لَا مُسْتَكْرَهَ لَهُ

1716. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən heç kəs deməsin ki: “Allahım, əgər istəyirsənsə, mənə bağışla, Allahım, əgər istəyirsənsə, mənə rəhm et!” Qoy hər kəs qətiyyətlə dua etsin. Çünki heç kəs Allahu nəyəsə vadar edə bilməz.” (Buxari 6338, Muslim 6987, 2678/7)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي، إِنْ شِئْتَ لِعِزِّ الْمَسْئَلَةِ، فَإِنَّهُ لَا مُكْرَهَ لَهُ

1717. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən heç kəs deməsin ki: “Allahım, əgər istəyirsənsə, mənə bağışla, mənə rəhm et!” Qoy hər kəs qətiyyətlə dua etsin. Çünki heç kəs Allahu nəyəsə vadar edə bilməz.” (Buxari 6339, Muslim 6989, 2679/9)

كراهة تمني الموت لضر نزل به

Başına Gələn Müsibətə Görə Ölümü Təmənnə Etməyin Bəyənilməməsi

حديث أنس رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ الْمَوْتَ لِضُرِّ نَزَلَ بِهِ فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ مُتَمَنَّيًّا لِلْمَوْتِ، فَلْيَقُلْ اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتْ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتْ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي

1718. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən heç kəs başına gəlmiş bir müsibətə görə özünə ölüm diləməsin! Əgər çıxılmaz vəziyyətdə qalarsa, qoy desin: “Allahummə, əhyini mə kanətil-hayətu xeyran li və təvaffəni izə kanətil-vəfatu xeyran li - Allahım, bu həyatda yaşamağım mənim üçün xeyirlidirsə, mənə yaşat, yox, ölümüm mənim üçün xeyirlidirsə, onda mənə öldür!” (Buxari 5671, 6351, Muslim 6990, 2680/10)

حديث حَبَابٍ عَنْ فَيْسٍ، قَالَ: أَتَيْتُ حَبَابًا، وَقَدْ اِكْتَوَى سَبْعًا فِي بَطْنِهِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: لَوْلَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَانَا أَنْ نَدْعُو بِالْمَوْتِ، لَدَعَوْتُ بِهِ

1719. Qeys deyir ki, Xabbabın yanına gəldim. Yeddi dəfə qarnını dağlamışdı və onun belə dediyini eşitdim: “Peyğəmbər ﷺ ölümü istəməyi qadağan etməsəydi mütləq gəlməsini istəyərdim”. (Buxari 6349, 6350, 7234, Muslim 6993, 2681/12)

من أحب لقاء الله أحب لقاء الله، ومن كره لقاء الله كره لقاءه

Kim Allahla Görüşməyi Sevərsə Allah Da Onunla Görüşməyi Sevər, Kim Də Allahla Görüşməkdən Xoşlanmazsa Allah Da Onunla Qarşılaşmaqdan Xoşlanmaz

حدیث عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ، أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ، كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ

1720. Ubadə İbn Samit رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim Allahla görüşməyi sevərsə Allah da onunla görüşməyi sevər, Kim də Allahla görüşməkdən xoşlanmazsa Allah da onunla qarşılaşmaqdan xoşlanmaz”. (Buxari 6508, 6507, Muslim 6996, 2683/14)

حدیث أَبِي مُوسَى، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ، أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ، كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ

1721. Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim Allahla qarşılaşmağı sevərsə, Allah da onunla qarşılaşmağı istəyər, kim də Allahla qarşılaşmaq istəməsə, Allah da onunla qarşılaşmaq istəməz.” (Buxari 6507, 6508, Muslim 7004, 2686/18)

فضل الذكر والدعاء والتقرب إلى الله تعالى

Zikr, Dua Və Allaha Yaxınlaşdıran Əməllərin Fəziləti

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ، ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَا، ذَكَرْتُهُ فِي مَلَا خَيْرٍ مِنْهُمْ وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ بِشَيْءٍ، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا وَإِنْ أَتَانِي يَمْسِحِي، أَتَيْتُهُ هَرَوَلَةً

1722. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Uca Allah buyurur: “Mən qulumun barəmdəki zənni yanında yam, Məni yad etdikcə onunlayam. O Məni öz-özlüyündə yad etsə, Mən də onu Öz-Özlüyümdə yad edərəm. O məni camaatın yanında yad edərsə, Mən onu onlardan daha xeyirli bir toplumun (mələklərin) yanında yad edərəm. O Mənə bir qarış yaxınlaşsa, Mən ona bir ərəş yaxınlaşaram. O Mənə bir ərəş yaxınlaşsa, Mən ona bir qulac yaxınlaşaram. O Mənə doğru yeriyərək gəlsə, Mən ona doğru yüyürərək gələm.” (Buxari 7405, Muslim 7008, 2675/21)

فضل مجالس الذكر

Zikr Məclislərinin Fəziləti

حديث أبي هريرة، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إن الله ملائكة يطوفون في الطرق، يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الذِّكْرِ فَإِنْ وَجَدُوا قَوْمًا يَذْكُرُونَ اللَّهَ، تَنَادَوْا: هَلُمُّوا إِلَيَّ حَاجَتِكُمْ قَالَ: فَيَحْفُوهُمْ بِأَجْنِحَتِهِمْ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا قَالَ: فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ، وَهُوَ أَعْلَمُ مِنْهُمْ مَا يَقُولُ عِبَادِي قَالُوا: يَقُولُونَ، يُسَبِّحُونَكَ، وَيُكَبِّرُونَكَ، وَيَحْمَدُونَكَ، وَيُمَجِّدُونَكَ قَالَ: فَيَقُولُ هَلْ رَأَوْنِي قَالَ: يَقُولُونَ، لَا وَاللَّهِ مَا رَأَوْكَ قَالَ: فَيَقُولُ وَكَيْفَ لَوْ رَأَوْنِي قَالَ: يَقُولُونَ، لَوْ رَأَوْكَ كَانُوا أَشَدَّ لَكَ عِبَادَةً، وَأَشَدَّ لَكَ تَمَجُّدًا، وَأَكْثَرَ لَكَ تَسْبِيحًا قَالَ: يَقُولُ فَمَا يَسْأَلُونِي قَالَ: يَسْأَلُونَكَ الْجَنَّةَ قَالَ: يَقُولُ وَهَلْ رَأَوْهَا قَالَ: يَقُولُونَ، لَا وَاللَّهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا قَالَ: يَقُولُ فَكَيْفَ لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا قَالَ: يَقُولُونَ لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا، كَانُوا أَشَدَّ عَلَيْهَا حِرْصًا، وَأَشَدَّ لَهَا طَلَبًا، وَأَعْظَمَ فِيهَا رَغْبَةً قَالَ: فَمِمَّ يَتَعَوَّدُونَ قَالَ: يَقُولُونَ مِنَ النَّارِ قَالَ: يَقُولُ وَهَلْ رَأَوْهَا قَالَ: يَقُولُونَ لَا وَاللَّهِ مَا رَأَوْهَا قَالَ: يَقُولُ فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا قَالَ: يَقُولُونَ لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا، وَأَشَدَّ لَهَا مَخَافَةً قَالَ: فَيَقُولُ فَأَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ قَالَ: يَقُولُ مَلَكٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ: فِيهِمْ فَلَانٌ، لَيْسَ مِنْهُمْ إِثْمًا جَاءَ لِحَاجَةٍ قَالَ: هُمْ الْجُلَسَاءُ، لَا يَشْفَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ

1723. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahın yollarda dolaşib (Allahı) yad edən insanları axtaran mələkləri vardır. Onlar Allahı yad edən bir camaat gördükləri zaman bir-birilərini çağırır: “Axtardığınızın yanına gəlin!” – deyirlər. Sonra onlar bu camaatı öz qanadları ilə dünya səmasınadək əhatəyə alırlar. Elə həmin vaxt Rəbbi mələklərdən – (hər şeyi) onlardan daha yaxşı bildiyi halda – soruşur: “Qullarım nə deyirlər?” (Mələklər): “Onlar Sənin şəninə təriflər deyir, Səni uca tutur, Səni həmd-səna ilə təqdis edir və Səni həddən artıq tərifləyirlər” deyə cavab verirlər. (Allah) soruşur: “Məgər onlar Məni görüblərmi?” (Mələklər): “Xeyr, vallahi ki, onlar Səni görməyiblər” deyirlər. (Allah) soruşur: “Bəs Məni görsəydilər, necə (olardı)?” (Mələklər) deyirlər: “Əgər onlar Səni görsəydilər, bundan da çox Sənə ibadət edər, Səni tərifləyər, Səni həmd-səna ilə təqdis edər və Sənin şənini uca tutardılar.” (Allah) soruşur: “Onlar Məndən nə istəyirlər?” (Mələklər) deyirlər: “Onlar Səndən Cənnəti istəyirlər.” (Allah) soruşur: “Məgər onlar Cənnəti görüblərmi?” (Mələklər) deyirlər: “Xeyr, ya Rəbb, vallahi ki, onlar Cənnəti görməyiblər.” (Allah) soruşur: “Bəs onu görsəydilər, necə (olardı)?” (Mələklər) deyirlər: “Əgər onu görsəydilər, daha əzmlə ona can atar, daha inadla onu diləyər və daha çox rəğbətlə onu arzulayardılar.” (Allah) soruşur: “Onlar nədən (Mənə) sığınurlar?” (Mələklər): “Cəhənnəm odundan” deyirlər. (Allah) soruşur: “Məgər onlar Cəhənnəmi görüblərmi?” (Mələklər) deyirlər: “Xeyr, ya Rəbb, vallahi ki, onlar Cəhənnəmi görməyiblər.” (Allah) soruşur: “Bəs onu görsəydilər, necə (olardı)?” (Mələklər) deyirlər: “Əgər onu görsəydilər, ondan daha uzağa qaçmağa çalışar və ondan daha çox çəkinərdilər.” (Allah) buyurur: “Şahid olun ki, Mən onları bağışladım!” Bu vaxt mələklərdən biri deyir: “Bu camaatın arasında olan filankəs onlarla

(yoldaşlıq edən kimsələrdən) deyildir, sadəcə olaraq öz ehtiyacı üzündən ora gəlmişdir.” (Onda Allah) buyurur: “Bunlar elə insanlardır ki, onlarla oturduran adam bədbəxt olmaz.” (Buxari 6408, Muslim 7015, 2689/25)

فضل الدعاء باللهم آتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار

Allahummə Rəbbənə Atinə Fid-Dunya Həsənətən Və Fil-Axirəti Həsənətən Və Qina Əzabən-Nar – duasının fəziləti

حديث أنس، قَالَ: كَانَ أَكْثَرَ دُعَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

1724. Ənəs ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ çox vaxt belə dua edərdi: “Allahummə Rəbbənə Atinə Fid-Dunya Həsənətən Və Fil-Axirəti Həsənətən Və Qina Əzabən-Nar – Ey Allah! Ey Rəbbimiz! Bizə dünyada da, axirətdə də gözəl (nemətlər) bəxş et və bizi Cəhənnəm əzabından qoru!”. (Buxari 6389, Muslim 7017, 2690/27)

فضل التهليل والتسبيح والدعاء

Təhlil, Təsbih Və Duanın Fəziləti

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ فِي كُلِّ يَوْمٍ، مِائَةَ مَرَّةٍ كَانَتْ لَهُ عِدْلُ عَشْرِ رِقَابٍ، وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ، وَمُحِيتَ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ، وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ، يَوْمَهُ ذَلِكَ، حَتَّى يُمْسِيَ وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلِ مِمَّا جَاءَ بِهِ، إِلَّا أَخَذَ عَمَلًا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ

1725. Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Kim gündə 100 dəfə: «Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şəriyə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! deyərsə, bu söz onun üçün 10 köləni azad etməyə bərabər olar. Ona 100 savab yazılar və onun 100 günahı silinər. O gün axşama qədər şeytandan qorunar. (Qiyamət günü) ondan daha çox söyləyəndən başqa, heç kəs onun gətirdiyindən fəzilətli heç bir şey gətirə bilməz”. (Buxari 3293, Muslim 7018, 2691/28)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ، حَطَّتْ خَطَايَاهُ، وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ

1726. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim gün ərzində yüz dəfə: “Subhanəllahi və bihəmdihî - Allah pak və müqəddəsdir! Allaha həmd olsun!” desə, günahları dəniz köpüyü qədər olsa belə silinər.” (Buxari 6405, Muslim 1380, 597/146)

حديث أبي أيوب الأنصاري، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَالَ عَشْرًا، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَهُوَ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ

1727. Əbu Əyyub əl-Ənsari və İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim (bu zikri) on dəfə desə, İsmail nəslindən bir kölə azad etmiş sayılar.” (Buxari 6404)

حديث أبي هريرة، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ: سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ، سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ

1728. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Rəhmana sevimli, çəkiddə ağır və dilə yüngül gələn iki kəimə: “Subhanəllahil Azim Va Subhanəllahi Va Bihəmdihî”. (Buxari 6406, Muslim 7021, 2694/31)

استحباب خفض الصوت بالذكر

Zikr Etdikdə Səsi Aşağı Salmağın Müstəhəb Olması

حديث أبي موسى الأشعري رضي الله عنه، قال: لَمَّا غَزَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ، أَوْ قَالَ: لَمَّا تَوَجَّهَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، اشْتَرَفَ النَّاسُ عَلَى وَادٍ فَرَفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالتَّكْبِيرِ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ارْبِعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ إِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا، وَهُوَ مَعَكُمْ وَأَنَا خَلْفَ دَابَّةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَمِعَنِي وَأَنَا أَقُولُ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ فَقَالَ لِي: يَا عَبْدَ اللهِ بْنَ قَيْسٍ قُلْتُ: لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ قَالَ: أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى كَلِمَةٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ فَذَكَرَ أَبِي وَأُمِّي قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

1729. Əbu Musa əl-Əşari ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Xeybərə yürüş etdikdə (yaxud o istiqamətə getdikdə) və insanlar (hər hansı bir) vadiyə yaxınlaşdıqda uca səslə təkbir gətirib deyərdilər: “Allahu Əkbər, Allahu Əkbər, la ilaha illallah”. Peyğəmbər: “Özünüzə yazığınız gəlsin! Axı, siz kar və uzaqda olan (bir tanrını) çağırırsınız. Həqiqətən, O, Eşidəndir, Yaxındır və O, (həmişə) sizinlədir.” Həmin vaxt mən Peyğəmbərin ﷺ dəvəsinin arxa tərəfində idim. O mənim: “La haula və la quvvata illa billah”– dediyimi eşitdi və mənə belə buyurdu: “Ey Abdullah ibn Qeys!” Dedim: “Hüzurundayam, ya Rəsulullah!”

Dedi: “Cənnət xəzinələrindən sayılan bir kəlməni sənə öyrədimmi?” Dedim: “Bəli, ya Rəsulullah, atam-anam sənə qurban!”. Peyğəmbər: “*Lə həulə və lə quvvətə illa billah!*” (Buxari 4205, Muslim 7039, 2704/45)

حديث أبي بكر الصديق رضي الله عنه، أنه قال لرسول الله صلى الله عليه وسلم: علمني دعاء أدعوه به في صلاتي قال: قل اللهم إني ظلمت نفسي ظلماً كثيراً، ولا يغفر الذنوب إلا أنت فاغفر لي مغفرة من عندك، وارحمني، إنك أنت الغفور الرحيم

1730. (Bir dəfə) Əbu Bəkr ﷺ Peyğəmbərə ﷺ: “Mənə namazda edəcəyim bir duanı öyrət” demiş, o da (cavabında) buyurmuşdur: “De: “*Allahummə İnni Zaləmtu Nəfsi Zulmən Kəsiran Və Lə Yəğfiruz-Zunubə Illə Ənt, Fəğfir Li Məğfiratən Min İndikə Vərhəmni, İnnəkə Əntəl-Ğafurur-Rəhim* – Allahım! Mən özümə çoxlu zülm etmişəm. Günahları yalnız Sən bağışlayırsan. Özün günahımdan keçməklə məni bağışla və mənə rəhm et. Həqiqətən, Sən Bağışlayansan, Rəhmlisən!” (Buxari 834, 6326, Muslim 7044, 2705/48)

حديث عبد الله بن عمرو، أن أبا بكر الصديق رضي الله عنه، قال للنبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا رَسُولَ اللهِ عَلِّمْنِي دُعَاءَ أَدْعُو بِهِ فِي صَلَاتِي قَالَ: قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاعْفِرْ لِي مِنْ عِنْدِكَ مَغْفِرَةً، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

1731. Abdullah İbn Amr ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Əbu Bəkr əs-Siddiq ﷺ Peyğəmbərə ﷺ: “Mənə namazda edəcəyim bir duanı öyrət”– demiş, o da (cavabında) buyurmuşdur: “De: “*Allahummə İnni Zaləmtu Nəfsi Zulmən Kəsiran Və Lə Yəğfiruz-Zunubə Illə Ənt, Fəğfir Li Min İndikə Məğfiratən, İnnəkə Əntəl-Ğafurur-Rəhim* – Allahım! Mən özümə çoxlu zülm etmişəm. Günahları yalnız Sən bağışlayırsan. Özün günahımdan keçməklə məni bağışla və mənə rəhm et. Həqiqətən, Sən Bağışlayansan, Rəhmlisən!” (Buxari 7387, 7388, Muslim 7044, 2705/48)

التعوذ من شر الفتن وغيرها

Fitnə Və Digər Şeylərin Şərrindən Allaha Sığınmaq

حديث عائشة قالت: كان النبي صلى الله عليه وسلم يقول: اللهم إني أعوذ بك من فتنَةِ النَّارِ، وَعَذَابِ النَّارِ، وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ، وَشَرِّ فِتْنَةِ الْعَيْنِ، وَشَرِّ فِتْنَةِ الْفَقْرِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ قَلْبِي بِمَاءِ التَّلَجِ وَالْبَرْدِ وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا، كَمَا نَقَيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ حَطَايَايَ، كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ، وَالْمَأْتَمِ، وَالْمَعْرَمِ

1732. Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər buyurdu: “*Allahumə İnni Əuzu Bika Min Fitnətin Nər, Və Azəbin Nər, Və Fitnətil Qabr, Və Azəbil Qabr, Və Şərri*

Fitnətil Ğani, Və Şərri Fitnətil Fəqri, Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Şərri Fitnətil Məsihid Dəccəl, Allahumməğsil Qalbi Bi Məi Səlci Vəl Bəradi Və Nəqqi Qalbi Minal Xatayə, Kəmə Nəqqeytəs Səvbəl Əbyadə Minəd Dənəsi Və Bəid Bəyni Və Bəynə Xatayəyə Kəmə Bəadtə Bəynəl Məşriqi Vəl Məğribi Allahummə İnni Əuzu Bikə Minal Kəsəli Vəl Məəsəmi Vəl Məğram". (Buxari 6377, Muslim 7046, 2705/49)

التعوذ من العجز والكسل وغيره

Acizlik, Tənbəllik Və Digər (Bəyənilməyən) Şeylərdən Allaha Sığınmaq

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، قال: كان نبيُّ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ

1733. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahummə İnni Əuzu Bikə Minal Aczi Vəl Kəsəli, Vəl Cubni Vəl Hərami Və Əuzu Bikə Min Azabil Qabri, Və Əuzu Bikə Min Fitnətil Nəhyə Vəl Məmət". (Buxari 6367, 2823, Muslim 1361, 590/134)

في التعوذ من سوء القضاء ودرك الشقاء وغيره

Pis Taledən Və Bədbəxtçilidən Allaha Sığınmaq

حدیث أبي هريرة كان رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَتَعَوَّذُ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ، وَدَرَكِ الشَّقَاءِ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ

1734. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bəlanın məşəqqətindən, bədbəxt olmaqdan, pis taledən və düşmənlərin bədxahlığından Allaha sığındı." (Buxari 6347, 6616, Muslim 7052, 2707/53)

ما يقول عند النوم وأخذ المضجع

Yatmaq İstədikdə Və Yatağa Girdikdə Nə Deyilir?

حدیث البراء بن عازب قال: قال النبيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أُنْتَبِتَ مَضْجَعَكَ، فَتَوَضَّأْ وَضُوءَكَ لِلصَّلَاةِ ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الْأَيْمَنِ ثُمَّ قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مُنْجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ

اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ فَإِنْ مِتُّ مِنْ لَيْلَتِكَ، فَأَنْتَ عَلَى الْفِطْرَةِ وَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَتَكَلَّمُ بِهِ قَالَ، فَرَدَدْتُهَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا بَلَغْتُ اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ قُلْتُ: وَرَسُولِكَ قَالَ: لَا وَنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ

1735. Bəra İbn Azib ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə buyurmuşdur: “Yatmaq istədikdə namaz üçün dəstəmaz aldığı kimi dəstəmaz al; sonra sağ böyrün üstə uzan; sonra de: “Allahummə, Əsləmtu Vəchi İleykə, Və Fəvvədtu Əmri İleykə, Və Əlcə’tu Zahri İleykə, Rağbətən Və Rahbətən İleyk. Lə Məlcə’ə Və Lə Məncəə Minkə Illə İleyk. Allahummə, Aməntu Bikitabikəl-Ləzi Ənzəltə Və Binəbiyyikəl-Ləzi Ərsəltə - Allahım, Sənə ümid edərək və Səndən qorxaraq üzümü Sənə təslim etdim, işimi Sənə həvalə etdim, kürəyimi Sənə etibar etdim. Sığınacaq və Sənin (əzabından) xilas olmaq üçün nicat yeri yalnız Sənə yönəlməkdir. Allahım, Sənin nazil etdiyən Kitaba və göndərdiyən Peyğəmbərə iman gətirdim!”. Əgər o gecə ölsən, fitrət üzərində (müsəlman olaraq) öləcəksən. Sən bu sözləri, dediyən sözlərin axıncısı et.” (Bəra İbn Azib) deyir ki, mən bu duanı Peyğəmbərə ﷺ oxudum və gəlib: “Sənin nazil etdiyən Kitaba iman gətirdim” sözüünə yetişdikdə “və göndərdiyən Elçiyə” dedim. O buyurdu: “Xeyr, göndərdiyən Peyğəmbərə” (de). (Buxari 247, Muslim 7057, 7059, 2710/56)

حديث أبي هريرة قال: قال النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَوَى أَحَدُكُمْ إِلَى فِرَاشِهِ، فَلْيَنْفُضْ فِرَاشَهُ بِدَاحِلَةِ إِزَارِهِ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي مَا خَلْفَهُ عَلَيْهِ ثُمَّ يَقُولُ: يَا سَمِيكَ، رَبِّ وَضَعْتُ جَنِّي، وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي، فَارْحَمَهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا، فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ الصَّالِحِينَ

1736. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz yatağına uzanmaq istədikdə qoy izarının iç tərəfi ilə yatağı çıxırsın. Çünki o özündən sonra yatağına nəyin girdiyini bilmir. Sonra da belə desin: “Bismikə Rabbi Vədatu Cənbi Və Bikə Ərfəhu. İn Əmsəktə Nəfsi Fərhəmhə Və İn Ərsəltəhə Fəhfəzhə Bimə Təhfəzu Bihi İbadəkəs-Salihin – Ey Rəbbim, Sənin adınla böyrümü yerə qoydum, Sənin sayəndə də onu qaldırıram. Ruhumu tutub saxlasan, ona rəhm et, onu buraxsan, əməlisaleh qullarını qoruduğun kimi onu da qoru!”. (Buxari 6320, Muslim 7067, 2714/64)

التعوذ من شر ما عمل ومن شر ما لم يعمل

Etdiklərimin Və Etmədiklərimin Şərrindən Allaha Sığınmaq

حديث ابن عباس، أن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الَّذِي لَا يَمُوتُ، وَالْجِنُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ

1737. İbn Abbas ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ deyərdi: “Əuzu Bi İzzətikəlləzi Lə İlahə İllə Əntəlləzi Lə Yəmut, Vəl-Cinnu Vəl-İnsu Yəmutun - Ey Özündən başqa heç bir məbud olmayan, heç vaxt ölməyən (Allahım), Sənin izzətinə sığınırım! (Sən Ölməzsən), halbuki cinlər və insanlar ölürlər” (Buxari 7383, Muslim 7074, 2717/67)

حديث أبي موسى، عن النبي صلى الله عليه وسلم، أنه كان يدعو بهذا الدعاء: رَبِّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي كُلِّهِ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطَايَايَ وَعَمَلِي، وَجَهْلِي وَهَزْلِي، وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ، وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، وَأَنْتَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

1738. Əbu Musa ﷺ rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər ﷺ belə dua edərdi: “Rabbiğ-Firli Xətiəti Və Cəhli Və İsrəfi Fi Əmri Kullihə Və Mə Əntə Ələmu Bihi Minni. Allahumməğ-Firli Həzli Və Ciddi Və Xətəyə Və Əmdi Və Kullu Zəlikə İndi. Allahumməğ-Firli Mə Qəddəmtu Və Mə Əxxərtu Və Mə Əsrərtu Və Mə Ələntu, Əntəl-Muqəddimu Və Əntəl-Muəxxiru Və Əntə Alə Kulli Şeyin Qədir - Ey Rəbbim, mənəim günahımı, bilmədiklərimi, bütün işlərimdə israfə yol verməyimi və məndən daha yaxşı bildiyin şeyləri bağışla. Allahım, mənəim zarafatla və ya ciddi olaraq, səhvən və ya bilərəkdən etdiyim xətalərimi bağışla! Bunların hamısının məndə olması mümkündür. Allahım, mənəim əvvəl etdiyim, sonra edəcəyim, gizlin saxladığım və üzə çıxardığım (pis əməllərimi) bağışla! Əvvələ çəkən də Sənsən, təxirə salan da Sənsən və Sən hər şeyə qədirsən”. (Buxari 6398, Muslim 7076, 2719/70)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، كان يقول: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ أَعَزَّ جُنْدُهُ وَنَصْرَ عَبْدُهُ وَعَلَبَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ فَلَا شَيْءَ بَعْدَهُ

1739. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ deyərdi: “Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu, Əəzzə Cundəhu Və Nəsərə Abdəhu Və Ğələbəl-Əhzabə Vəhdəhu Fələ Şeyə Bədəhu - Tək olan Allahdan başqa məbud yoxdur. O Öz əsgərlərini qüdrətli etdi, quluna kömək göstərdi, (düşmənlərdən olan) dəstələri tək Özü məğlub etdi. Ondan sonra heç bir şey yoxdur!” (Buxari 4114, Muslim 7085, 2724/77)

التسبيح أول النهار وعند النوم

Günün Əvvəlində Və Yatmaq Vaxtı Təsbih

حديث علي، أن فاطمة، عليها السلام، شكّت ما تلقى من أثر الرّحّاء فأتى النبيّ صلى الله عليه وسلّم سبيّ فأنطلقت فلم تجده فوجدت عائشة، فأخبرتها فلما جاء النبيّ صلى الله عليه وسلّم، أخبرته عائشة بمجيء فاطمة فجاء النبيّ صلى الله عليه وسلّم، إلينا، وقد أخذنا مضاجعنا فذهبت لأقوم، فقال: علي مكانكما فقعّد بيننا، حتى وجدّت برد قدميه علي صدري وقال: ألا أعلمكما خيرا ممّا سألتماني إذا أخذتما مضاجعكما تكبرا أربعاً وثلاثين، وتسبّحا ثلاثاً وثلاثين، وتحمّدا ثلاثة وثلاثين فهو خير لكمما من خادم

1740. Əli (İbn Əbu Talib) ﷺ rəvayət edir ki, Fatimə ﷺ kirkirənin (onun əllərində) iz buraxdığından şikayət etdi. (Bir müddətdən sonra) Peyğəmbərə ﷺ (bir neçə) əsir gətirdilər. Fatimə ﷺ (bu əsirlərdən birini özünə köməkçi götürmək məqsədilə) Peyğəmbərin ﷺ yanına getdi, lakin onu (evdə) tapa bilmədi, Aişəni görüb (nə istədiyini) ona bildirdi. Peyğəmbər ﷺ (evə) gəldikdə Aişə ﷺ ona Fatimənin ﷺ gəldiyini xəbər verdi. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ bizə gəldi. Həmin vaxt biz artıq yatağımıza uzanmışdıq. Mən (onu görəndə) ayağa qalxmaq istədim, lakin o: “Qalxmayın!” dedi və (gəlib) aramızda oturdu. Mən hətta onun soyuq ayaqlarının sinəmə toxunduğunu hiss etdim. O buyurdu: “Məndən istədiyinizdən daha xeyirlisini sizə öyrədimmi? Yatağınıza uzandığınız zaman otuz dörd dəfə **“Allahu Əkbər”**, otuz üç dəfə **“Sübhənəllah”** və otuz üç dəfə **“Əlhəmdulillah”** deyin. Bu sizin üçün xidmətçidən daha xeyirli olar.” (Buxari 3705, Muslim 7090, 2727/80)

استحباب الدعاء عند صباح الديك

Xoruz Banı Eşitdiyiniz Zaman Allaha Dua Etməyin Müstəhəb Olması

حديث أبي هريرة، رضي الله عنه، أن النبيّ صلى الله عليه وسلّم، قال: إذا سمعتم صباح الديكة، فاسألوا الله من فضله، فإنها رأت ملكاً وإذا سمعتم نهيق الجمار، فتعوذوا بالله من الشيطان، فإنه رأى شيطاناً

1741. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Xoruz banı eşitdiyiniz zaman Allahdan Onun lütfünü diləyin, çünki (həmin vaxt) xoruz mələk görmüşdür. Eşşək anqırtısı eşitdiyiniz zaman isə şeytandan Allaha sığının, çünki (bu vaxt) eşşək şeytan görmüşdür”. (Buxari 3303, Muslim 7096, 2729/82)

دعاء الكرب

Sıxıntı Anında Dua

حديث ابن عباس، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ يَقُولُ، عِنْدَ الْكَرْبِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، رَبُّ السَّمَوَاتِ، وَرَبُّ الْأَرْضِ، وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ

1742. İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sızıntı anında deyərdi: “*Lə İlahə İlləllahul-Azimul-Həlim, Lə İlahə İlləllahu Rabbul-Arşil-Azim, Lə İlahə İlləllahu Rabbus-Səməvati Və Rabbul-Ardi Və Rabbul-Arşil-Kərim* - Əzəmətli, Həlim olan Allahdan başqa məbud yoxdur! Əzəmətli Ərşin Rəbbi olan Allahdan başqa məbud yoxdur! Göylərin Rəbbi, yerin Rəbbi və kəramətli Ərşin Rəbbi olan Allahdan başqa məbud yoxdur!” (Buxari 6346, Muslim 7097, 2730/83)

بيان أنه يستجاب للداعي ما لم يعجل فيقول دعوت فلم يستجب لي

Dua Edən Kimsənin: “Mən Dua Etdim, Amma Duam Qəbul Olmadı” Demədikcə Duası Qəbul Olar

حديث أبي هريرة، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ يَقُولُ: دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي

1743. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən dua etdim, amma duam qəbul olmadı” deməyən və (duasının qəbul olunmasına) tələsməyən kimsənin duası qəbul olar.” (Buxari 6340, Muslim 7110, 2735/90)

أكثر أهل الجنة الفقراء وأكثر أهل النار النساء وبيان الفتنة بالنساء

Cənnət Əhlinin Əksəriyyətinin Fəqirlər Olması, Cəhənnəm Əhlinin Əksəriyyətinin Qadınlar Olması Və Qadın Fitnəsinin Bəyanı

حديث أسامة، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ، فَكَانَ عَامَةً مَن دَخَلَهَا الْمَسَاكِينُ وَأَصْحَابُ الْجَدِّ مَحْبُوسُونَ غَيْرَ أَنْ أَصْحَابَ النَّارِ، قَدَّ أَمْرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ وَقُمْتُ عَلَى بَابِ النَّارِ، فَإِذَا عَامَةً مَن دَخَلَهَا النِّسَاءُ

1744. Usamə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bir dəfə) mən Cənnətin qapısında durdum. Ora daxil olanların əksəriyyəti kasıblar idi. Varlılar isə (sorğu-sualları qurtaranadək və) Cəhənnəm əhli atəşə giriftar olanadək ləngidilər. Sonra mən Cəhənnəmin qapısında durdum və ora girənlərin çoxunun qadınlar olduğunu gördüm.” (Buxari 5196, 6547, Muslim 7113, 2736/93)

حديث أسامة بن زيد، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: ما تركتُ بعدي فِتنةً أضُرَّ على الرجالِ، من النساءِ

1745. Usamə İbn Zeyd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən özümdən sonra kişilər üçün ehtiyat etdiyim ən təhlükəli fitnə qadınlardır.” (Buxari 5096, Muslim 7121, 2740/97)

قصة أصحاب الغار الثلاثة والتوسل بصالح الأعمال

Üç Mağara Sahiblərinin Qissəsi Və Saleh Əməlləriylə Allaha Təvəssül Etmələri

حديث ابن عمر رضي الله عنهما، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: خَرَجَ ثَلَاثَةٌ يَمْشُونَ فَأَصَابَهُمُ الْمَطَرُ فَدَخَلُوا فِي غَارٍ فِي جَبَلٍ فَأَحْطَطَتْ عَلَيْهِمْ صَخْرَةٌ قَالَ: فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: ادْعُوا اللَّهَ بِأَفْضَلِ عَمَلٍ عَمِلْتُمُوهُ فَقَالَ أَحَدُهُمْ: اللَّهُمَّ إِنِّي كَانَ لِي أَبُوَانٌ، شَيْخَانِ كَبِيرَانِ فَكُنْتُ أَخْرُجُ فَأَرْعَى، ثُمَّ أَجِيءُ فَأَحْلُبُ فَأَجِيءُ بِالْحِلَابِ، فَأَتِي بِهِ أَبِي، فَيَشْرَبَانِ ثُمَّ أَسْقِي الصَّبِيَّةَ، وَأَهْلِي وَأَمْرَأَتِي فَاحْتَسَبْتُ لَيْلَةً، فَجِئْتُ فَإِذَا هُمَا نَائِمَانِ قَالَ: فَكَرِهْتُ أَنْ أُوَقِّظَهُمَا، وَالصَّبِيَّةَ يَتَضَاعَوْنَ عِنْدَ رَجُلِي فَلَمْ يَزَلْ ذَلِكَ دَائِبِي وَدَائِبُهُمَا حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءً وَجْهَكَ، فَأَفْرُجْ عَنَّا فُرْجَةً، تَرَى مِنْهَا السَّمَاءَ قَالَ: فَفَرَّجَ عَنْهُمْ وَقَالَ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي كُنْتُ أَحِبُّ امْرَأَةً مِنْ بَنَاتِ عَمِّي، كَأَشَدَّ مَا يُحِبُّ الرَّجُلُ النِّسَاءَ فَقَالَتْ: لَا تَنَالُ ذَلِكَ مِنْهَا، حَتَّى تُعْطِيَهَا مِائَةَ دِينَارٍ فَسَعَيْتُ فِيهَا حَتَّى جَمَعْتُهَا فَلَمَّا قَعَدْتُ بَيْنَ رَجُلَيْهَا، قَالَتْ: اتَّقِ اللَّهَ، وَلَا تَفُضِّ الْحَاتِمَ إِلَّا بِحَفِيهِ فَقُمْتُ، وَتَرَكْتُهَا فَإِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءً وَجْهَكَ، فَأَفْرُجْ عَنَّا فُرْجَةً قَالَ: فَفَرَّجَ عَنْهُمْ الثَّلَاثِينَ وَقَالَ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي اسْتَأْجَرْتُ أُجِيرًا بَفَرَقٍ مِنْ ذُرِّيَّةِ، فَأَعْطَيْتُهُ وَأَبَى ذَلِكَ أَنْ يَأْخُذَ فَعَمَدْتُ إِلَى ذَلِكَ الْفَرَقِ، فَرَزَعْتُهُ حَتَّى اشْتَرَيْتُ مِنْهُ بَقْرًا وَرَاعِيَهَا ثُمَّ جَاءَ، فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ أُعْطِنِي حَقِّي فَقُلْتُ انْطَلِقْ إِلَى تِلْكَ الْبَقْرِ وَرَاعِيَهَا، فَإِنَّهَا لَكَ فَقَالَ: أَتَسْتَهْزِي بِي قَالَ: فَقُلْتُ: مَا اسْتَهْزَيْتُ بِكَ، وَلَكِنَّهَا لَكَ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءً وَجْهَكَ فَأَفْرُجْ عَنَّا فَكَشِفَ عَنْهُمْ

1746. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Üç nəfər yolla gedərkən onları yağış tutdu və dağda bir mağaraya sığındılar. Bu zaman dağdan bir qaya parçası qopdu və mağaranın ağzını örtüdü. Onlar bir-birinə belə dedilər: “Allah üçün etdiyiniz yaxşı əməli düşünün! Onunla Allaha dua edin, ola bilsin ki, Allah sizi xilas etdi! Onlardan biri belə dedi: “Allahım! Mənim yaşlı qoca ana-atamla, bir xanımım və bir də kiçik uşaqlarım vardı. Onlara yaxşı baxırdım. Heyvanlarımı onların yanlarına gətirdiyim zaman süd sağıb, uşaqlarımdan əvvəl anamla atamdan başlayaraq onlara süd içirərdim. Bir gün odun yığmaq məni uzaqlara apardı. Axşama kimi ailəmin yanına gələ bilmədim. Gəldiyim vaxt anamla atamı yatmış halda gördüm. Hər gün sağdığım kimi (heyvanlardan) südü sağdım və içərisində süd olan qabı gətirdim. Onları yuxudan oyatmamaq üçün başlarının üstündə durdum. Onlardan əvvəl uşaqlara süd içirməyi istəmirdim. Halbuki uşaqlar

ayaqlarımın yanında aclıqdan qışqırırdılar. Mənim və uşaqların halı, şəfəq doğulana qədər belə davam etdi. Əgər bunu Sənin (razılığın) üçün etdiyimi bilirsənsə, bu qayadan bizim üçün bir az aç ki, oradan səmanı görək!”. Bu zaman Allah qayanı bir az araladı və oradan göy üzünü gördülər. O biri isə belə dedi: “Allahım! Mənim bir əmim qızı vardı. Mən onu kişilərin qadınları sevdikləri sevginin ən son dərəcəsiylə sevmişdim. Ondan nəfsini (mənə tabe etməsini) tələb etdim. Amma o, ona yüz dinar gətirmədikcə bunu qəbul etmədi. Mən bu pulu toplamaq üçün yoruldu. Nəhayət yüz dinarla onun yanına gəldim. Ayaqlarının arasına oturmağım zaman belə dedi: “Ey Allahın qulu! Allahdan qorx! Bu subaylıq möhrünü, haqqı ilə (yalnız evlənməklə) aç!” dedi. Bu zaman onun üzərindən qalxdım. Əgər bunu Sənin (razılığın) üçün etdiyimi bilirsənsə, bu qayadan bizim üçün bir az aç! Və onlar üçün qaya bir qədər də açıldı”. Digəri isə belə dedi: “Allahım! Mən bir faraq (üç saa miqdarında olan qab) düyü qarşılığında bir işçi tutmuşdum. İşini bitirdiyi zaman: “Mənə haqqımı ver!” dedi. Mən də ona haqqı olan farağı verdim. O da bunu qəbul etmədi. Mən o işçiyə vermək istədiyim düyüsünü əkməyə davam etdim. Nəhayət o düyünün gəliri ilə çoxlu inək və çoban əldə etdim. Bu zaman o işçi yanıma gəldi və mənə: “Allahdan qorx! Mənim bu haqqıma zülm etmə!” dedi. Mən də: “O inəklərin və çobanların yanına get və onları götür!” dedikdə, o mənə belə dedi: “Allahdan qorx! Məni ələ salma!”. Mən: “Səni ələ salmıram. Bu inəkləri və çobanları götür!” dedim. Bu vaxtı o işçi onları götürüb apardı. Əgər bunu Sənin (razılığın) üçün etdiyimi bilirsənsə, bu qayadan bizim üçün bir az aç! Bu zaman Allah, qayanın qalan hissəsini də araladı”. (Buxari 2215, Muslim 7125, 2743/100)

كتاب التوبة

Tövbə Kitabı

في الحوض على التوبة والفرح بها

Tövbə Etməyə Rəğbətəndirmək Və Ondan Sevinc Duymaq

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: يقول الله تعالى: أنا عند ظن عبدي بي وأنا معه إذا ذكرني فإن ذكرني في نفسه، ذكرته في نفسي وإن ذكرني في ملأ، ذكرته في ملأ خير منهم وإن تقرب إلي بشئ، تقربت إلي ذراعاً وإن تقرب إلي ذراعاً، تقربت إلي ذراعاً وإن أتاني يمشي، أتيته هرولة

1747. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Uca Allah buyurur: “Mən qulumun barəmdəki zənni yanındayam, Məni yad etdikcə onunlayam. O Məni öz-özülüyündə yad etsə, Mən də onu Öz-Özlüyümdə yad edərəm. O məni camaatın yanında yad edərsə, Mən onu onlardan daha xeyirli bir toplumdun (mələklərin) yanında yad edərəm. O Mənə bir qarış yaxınlaşsa, Mən ona bir ərəş yaxınlaşaram. O Mənə bir ərəş yaxınlaşsa, Mən ona bir qulac yaxınlaşaram. O Mənə doğru yeriyərək gəlsə, Mən ona doğru yüyürərək gələrəm.” (Buxari 7405, Muslim 7008, 2675/21)

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدِيثَيْنِ أَحَدُهُمَا ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْآخَرُ عَنْ نَفْسِهِ قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَأَنَّهُ قَاعِدٌ تَحْتَ جَبَلٍ يَخَافُ أَنْ يَقَعَ عَلَيْهِ وَإِنَّ الْفَاجِرَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَذُبَابٍ مَرَّ عَلَى أَنْفِهِ فَقَالَ بِهِ هَكَذَا قَالَ أَبُو شَيْهَابٍ بِيَدِهِ فَوْقَ أَنْفِهِ ثُمَّ قَالَ لِلَّهِ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ رَجُلٍ نَزَلَ مِنْزِلًا وَيَبِ مَهْلِكَةً وَمَعَهُ رَاحِلَتُهُ عَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشِرَابُهُ فَوَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ نَوْمَةً فَاسْتَيْقَظَ وَقَدْ ذَهَبَتْ رَاحِلَتُهُ حَتَّى اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْحَرُّ وَالْعَطَشُ ، أَوْ مَا شَاءَ اللَّهُ قَالَ أَرْجِعْ إِلَى مَكَانِي فَرَجِعْ فَنَامَ نَوْمَةً ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَإِذَا رَاحِلَتُهُ عِنْدَهُ.

1748. Abdullah İbn Məsud ﷺ iki rəvayət – birini Peyğəmbərdən ﷺ, digərini də özündən danışib demişdir: “Mömin bəndə öz günahlarına baxanda elə düşünür ki, sanki dağın ətəyində oturmuş və az qala bu dağ onun başına uçacaqdır. Günahkar bəndə isə öz günahlarını sanki burnuna qonmuş bir milçək sanır (və elə güman edir ki, əli ilə) onu qovacaqdır.” Sonra o (Peyğəmbərin ﷺ hədisini danışdı) dedi: “Allah Öz qulunun tövbəsinə, üstündə yemək-içməyi yüklənmiş dəvəsi ilə birgə təhlükəli bir yerdə dayanan və başını yerə qoyub yatan, oyandıqda dəvəsinin qaçdığını görə, özü də bərk istiyə və susuzluğa məruz qaldıqdan sonra: “Yerimə qayıdım” deyib geri qayıdıb bir qədər də yatan və nəhayət, oyanıb başını qaldırdıqda dəvəsinin yanında görə kimsədən daha çox sevinir.” (Buxari 6308, Muslim 7131, 7134, 2744/4)

حديث أنس رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: الله أفرح بتوبة عبده من أحدكم، سقط على بعيره، وقد أضلّه في أرض فلاة

1749. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Uca Allah tövbə etmiş qulunun tövbəsindən ötrü, sizdən hər hansı biriniz (itmiş dəvəsini) üzərində yemək və içəcəyi ilə birlikdə tapmasından daha çox sevinir”. (Buxari 6309, Muslim 7137, 2747/8)

في سعة رحمة الله تعالى وأما سبقت غضبه

Allahın Rəhmətinin Genişliyi Və Rəhmətinin Qəzəbini Üstələməsi

حدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَمَّا قَضَى اللَّهُ الْخَلْقَ، كَتَبَ فِي كِتَابِهِ، فَهُوَ عِنْدَهُ، فَوْقَ الْعَرْشِ، إِنَّ رَحْمَتِي غَلَبَتْ غَضَبِي

1750. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allah məxluqatı yaratdıqdan sonra Ərşin üzərində, Öz yanında yerləşən Kitabında (Lövhə Məhfuz) bu (sözləri) yazmışdır: “Mənim rəhmətim qəzəbimi üstələmişdir.” (Buxari 3194, Muslim 7147, 2751/16)

حدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: جَعَلَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مِائَةَ جُزْءٍ فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ جُزْءًا وَأَنْزَلَ فِي الْأَرْضِ جُزْءًا وَاحِدًا فَمِنْ ذَلِكَ الْجُزْءِ يَتَرَاخَمُ الْخَلْقُ، حَتَّى تَرْفَعَ الْفَرَسُ حَافِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا، خَشْيَةَ أَنْ تُصِيبَهُ

1751. Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم belə buyurduğunu eşitmişəm: “Allah mərhəməti yüz hissədən ibarət etdi. Doxsan doqquzunu Özündə saxlayıb təkə bir hissəsini yer üzünə endirdi. Məhz bunun sayəsində yaradılanlar bir-birinə rəhm edir. Hətta, at öz balasını tapdalamasın deyə ayaqlarını yuxarı qaldırır.” (Buxari 6000, Muslim 7148, 2752/17)

حدِيثُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبِيٌّ، فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السَّبْيِ قَدْ تَحَلَّبُ تَدْيِيهَا، تَسْقِي إِذَا وَجَدَتْ صَبِيًّا فِي السَّبْيِ، أَخَذَتْهُ، فَأَلْصَقَتْهُ بِبَطْنِهَا وَأَرْضَعَتْهُ فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أْتَرُونَ هَذِهِ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ قُلْنَا: لَا وَهِيَ تَقْدِرُ عَلَى أَنْ لَا تَنْطَرِحَهُ فَقَالَ: اللَّهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ، مِنْ هَذِهِ بِوَلَدِهَا

1752. Ömər İbn Xattab رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم hüzuruna bir dəstə əsir gətirildi. Onların içində bir qadın uşağını axtarırdı. Uşağı tapanda onu götürüb bağına basdı və əmizdirməyə başladı. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bu hadisəni gördükdə buyurdu: “Bu qadın uşağını oda atarmı?”. Biz: “Xeyr, Allaha and olsun ki, gücü çatdığı qədər onu atmaz!” Peyğəmbər: “Allah qullarına bu qadının övladına olan şəfqətindən daha mərhəmətlidir!” deyə buyurdu. (Buxari 7154, Muslim 7154, 2754/22)

حديث أبي هريرة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: قال رجل لم يعمل خيراً قط: فإذا مات، فحرقوه، وأذروا نصفه في البر، ونصفه في البحر فوالله لئن قدر الله عليّ، ليعذبته عذاباً، لا يعذب به أحداً من العالمين فأمر الله البحر، فجمع ما فيه وأمر البر فجمع ما فيه ثم قال: لم فعلت قال: من خشيتك، وأنت أعلم فغفر له

1753. Əbu Hüreyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Heç yaxşılıq etməmiş bir adam ailəsinə: “Mən öldüyüm vaxt məni yandırın, sonra (bədənimin) yarısını quruya, (bədənimin) yarısını da dənizə səpələyin! Allaha and olsun! Əgər Allah məni diriltmək iqtidarında olsa, mənə heç kəsə etmədiyi şiddətli əzab verəcəkdir”. O adam öləndə, onun əmr etdiyini etdilər. Allah quruya əmr etdi, o içindəkini yıxdı. Dənizə əmr etdi, o da içindəkini topladı. Sonra (o adama): “Bunu nə üçün etdin?” deyə buyurdu. Adam: “Sənin qorxundan ey Rəbbim! Sən daha yaxşı bilirsən!” dedi. Allah onu əfv etdi”. (Buxari 7506, Muslim 7156, 2756/24)

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم: أن رجلاً كان قبلكم رَغَسَهُ اللهُ مَالاً فَقَالَ لِنَبِيِّهِ لَمَّا حَضَرَ: أَيُّ أَبِ كُنْتُ لَكُمْ قَالُوا: خَيْرٌ أَبٍ قَالَ: فَإِنِّي لَمْ أَعْمَلْ خَيْرًا قَطُّ فَإِذَا مِتُّ فَأَحْرِقُونِي، ثُمَّ اسْحَقُونِي، ثُمَّ ذَرُونِي فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ ففَعَلُوا فَجَمَعَهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ، فَقَالَ: مَا حَمَلَكَ قَالَ: مَخَافَتُكَ فَتَلَقَّاهُ بِرَحْمَتِهِ

1754. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən əvvəlki ümmətlərdə Allah bir kimsəyə bol mal verdi. Ona ölüm gəldiyi zaman oğullarına: “Mən sizin üçün necə bir ata oldum? Deyə soruşdu. Oğulları: “Xeyirli biz ata” dedilər. Adam: “Mən heç bir xeyir əməl etməmişəm, öldüyüm zaman sizlər məni yandırın, sonra sümüklərimi əzib ovun. Sonra da şiddətli bir küləkdə tozumu havaya sovurun” dedi. Övladlar atanın dediyi kimi etdilər. Allah onun zərrələrini topladı və ona: “Belə etməyə səni sövq edən nədir?” deyə buyurdu. Adam: “Səndən olan qorxum” dedi. Bu cavabdan sonra Allah onu rəhmətiylə qarşıladı”. (Buxari 3478, Muslim 7160, 2757/27)

قبول التوبة من الذنوب وإن تكررت الذنوب والتوبة

Günahlar Və Tövbə Təkrar Edilsə Belə Günahlardan Ötrü Edilən Tövbənin Qəbulu

حديث أبي هريرة قال: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم، قال: إن عبداً أصاب ذنباً، ورُبِمَا قَالَ، أذُنْبَ ذَنْبًا فَقَالَ: رَبِّ أَذُنْبْتُ وَرُبِمَا قَالَ: أَصَبْتُ فَأَغْفِرْ لِي فَقَالَ رَبُّهُ: أَعْلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفْرَتُ لِعَبْدِي ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَصَابَ ذَنْبًا، أَوْ أَذُنْبَ ذَنْبًا فَقَالَ: رَبِّ أَذُنْبْتُ، أَوْ أَصَبْتُ آخَرَ فَأَغْفِرْهُ فَقَالَ: أَعْلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِهِ غَفْرَتُ لِعَبْدِي ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ

اللَّهُ ثُمَّ أَذْنِبَ ذَنْبًا وَقَالَ: أَصَابَ ذَنْبًا قَالَ: قَالَ رَبُّ أَصَبْتُ أَوْ أَذْنَبْتُ آخَرَ فَأَعْفِرُهُ لِي فَقَالَ: أَعْلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفْرَتُ لِعَبْدِي ثَلَاثًا فَلْيَعْمَلْ مَا شَاءَ

1755. Əbu Hureyra ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “(Bir dəfə Allahın qullarından) biri günah iş gördü və: “Ey Rəbbim, mən günah iş gördüm, məni bağışla!” dedi.” Rəbbi dedi: “Mənim qulum bilir ki, onun günahları bağışlayan və onlara görə cəza verən Rəbbi vardır. Mən onu bağışlayıram.” Bu adam Allahın istədiyi qədər (günah işlətdəndən) yaşadıqdan sonra yenə günah iş gördü və: “Ey Rəbbim, mən yenə günah iş gördüm, günahımı bağışla!” dedi.” (Allah) dedi: “Mənim qulum bilir ki, onun günahları bağışlayan və onlara görə cəza verən Rəbbi vardır. Mən onu bağışlayıram.” Bu adam Allahın istədiyi qədər yaşadıqdan sonra bir daha günah iş gördü və: “Ey Rəbbim, mən yenə günah iş gördüm, günahımı bağışla!” dedi. (Allah) dedi: “Mənim qulum bilir ki, onun günahları bağışlayan və onlara görə cəza verən Rəbbi vardır. Mən onu üç dəfə bağışladım. (Bundan sonra) istədiyini edə bilər.” (Buxari 7507, Muslim 7162, 2758/30)

غيرة الله تعالى وتحريم الفواحش

Allahın Qeyrəti Və Günahların Haram Edilməsi

حديث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا آخِذَ أُغْيَرُ مِنَ اللَّهِ وَلِلذَلِكَ حَرَمُ الْفَوَاحِشِ، مَا ظَهَرَ مِنْهَا، وَمَا بَطَّنَ وَلَا شَيْءٌ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللَّهِ وَلِلذَلِكَ مَدْحُ نَفْسِهِ

1756. Abdullah İbn Məsud ؓ demişdir: “Allahdan daha qeyrətli bir kimsə yoxdur. Elə buna görə də O, murdar əməllərin aşkarını da, gizlisini də haram buyurmuşdur. Bir də ki, Allah üçün tərif olunmaqdan daha əziz bir şey yoxdur. Odur ki, O, Özünü tərifləyir.” (Buxari 4634, Muslim 7168, 7169, 2760/33)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ يَغَارُ، وَغَيْرَةُ اللَّهِ أَنْ يَأْتِيَ الْمُؤْمِنُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ

1757. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həqiqətən, Allah qısqancdır. Mömin Allahın haram buyurduğunu etdikdə Allah onu qısqanır.” (Buxari 5223, Muslim 7171, 2761/36)

حديث أسماء، أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: لَا شَيْءَ أُغْيَرُ مِنَ اللَّهِ

1758. Əsma رَءَايَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah qədər Qeyrətli heç bir şey yoxdur”. (Buxari 5222, Muslim 7174, 2762/37)

قوله تعالى إن الحسنات يذهبن السيئات

Allahın: “Həqiqətən, Yaxşı İşlər Pis Əməlləri Silib Aparır”

حدیث ابن مسعود، أن رجلاً أصاب من امرأة قُبلة فأتى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَحْبَرَهُ فَأَنْزَلَ اللهُ (أَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ) فَقَالَ الرَّجُلُ: يَا رَسُولَ اللهِ أَلَيْ هَذَا قَالَ: لِجَمِيعِ أُمَّتِي كُلِّهِمْ

1759. İbn Məsud رَءَايَا rəvayət edir ki, bir kişi Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib, (naməhrəm) bir qadını öpdüyünü ona xəbər verdi (və bunun nə dərəcədə günah olduğunu öyrənmək istədi). Uca Allah da bu ayəni nazil etdi: “Gündüzün iki başında (əvvəlində və axırında) və gecənin bəzi saatlarında namaz qıl! Həqiqətən, yaxşı işlər pis əməlləri silib aparır”. (Hud 114). Kişi soruşdu: “Ey Allahın elçisi! Bu (höküm) yalnız mənə aiddir?”. Peyğəmbər: “Bu, mənim ümmətimin hamısına aiddir!” (Buxari 526, Muslim 7177, 2763/39)

حدیث أنس بن مَالِكِ رضي الله عنه قال: كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَاءَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَصَبْتُ حَدًّا، فَأَقِمْنِي عَلَيَّ قَالَ: وَلَمْ يَسْأَلْهُ عَنْهُ قَالَ: وَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ، فَصَلَّى مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَاةَ، قَامَ إِلَيْهِ الرَّجُلُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَصَبْتُ حَدًّا، فَأَقِمْ فِي كِتَابِ اللهِ قَالَ: أَلَيْسَ قَدْ صَلَّيْتَ مَعَنَا قَالَ: نَعَمْ قَالَ: فَإِنَّ اللهَ قَدْ عَفَرَ لَكَ ذَنْبَكَ (أَوْ قَالَ) حَدَّكَ

1760. Ənəs İbn Məlik رَءَايَا rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanında ikən bir nəfər gəldi və: “Ya Rəsulullah! Mən hədd tətbiq ediləcək bir günah etmişəm, mənə cəza ver” dedi. Ənəs: “Peyğəmbər ﷺ o, adamdan etdiyi günahını soruşmadı. Bu vaxt namaz vaxtı daxil oldu. O, adam Peyğəmbərlə ﷺ bərabər namazını qıldı. Peyğəmbər ﷺ namazını bitirdikdə adam Peyğəmbərə ﷺ doğru qalxdı və: “Ya Rəsulullah! Mənə bir hədd (cəza) tətbiq et! Allahın kitabını tətbiq et!” dedi. Peyğəmbər: “Sən bizimlə namaz qıldınmı?” deyə buyurdu. Adam: “Bəli” dedi. Peyğəmbər: “Şübhəsiz Allah sənin leyhinə günahını əff etdi” deyə buyurdu. (Buxari 6823, Muslim 7182, 2764/44)

قبول توبة القاتل وإن كثر قتله

Qatilin Öldürdüklerinin Sayı Çox Olsa Belə Tövbəsinin Qəbulu

حديث أبي سعيد رضي الله عنه عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: كَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ رَجُلٌ قَتَلَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ إِنْسَانًا ثُمَّ خَرَجَ يَسْأَلُ فَأَتَى رَاهِبًا، فَسَأَلَهُ فَقَالَ لَهُ: هَلْ مِنْ تَوْبَةٍ قَالَ: لَا فَقَتَلَهُ فَجَعَلَ يَسْأَلُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: أَنْتَ قَرِيْبٌ كَذَا وَكَذَا فَأَذْرَكَهُ الْمَوْتُ فَتَاءَ بِصَدْرِهِ نَحْوَهَا فَانْحَصَمَتْ فِيهِ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ وَمَلَائِكَةُ الْعَذَابِ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ هَدِيْهِ: أَنْ تَقْرَبِي وَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ هَدِيْهِ: أَنْ تَبَاعِدِي وَقَالَ: قَبِسُوا مَا بَيْنَهُمَا فَوَجِدَ إِلَى هَدِيْهِ أَقْرَبَ بِشَيْبٍ، فَعَفِرَ لَهُ

1761. Əbu Səid ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İsrail oğullarından biri doxsan doqquz adam öldürmüşdü. Bundan sonra o, bir rahibin yanına gəlib (günahını etiraf etdi) və ondan: “Tövbə (etsəm, qəbul) olarmı?” deyə soruşdu. Rahib: “Xeyr!” dedikdə bu adam onu da öldürdü. Sonra o, (sualına cavab tapmaq üçün) soruşmağına davam etdi. (Axırda elmlı) bir adam ona: “Get filan kəndə!” dedi. Yolda ölüm onu haqladı və o, ölərkən sinəsini həmin kəndə doğru çevirdi. Bu vaxt rəhmət mələkləri ilə əzab mələkləri ona görə öz aralarında çəkişməyə başladılar. Allah yerin bu tərəfinə: “Yaxınlaş!”, o tərəfinə¹⁴⁶ isə: “Uzaqlaş” deyə vəhy etdi. Sonra da (mələklərə): “Bunların arasındakı məsafəni ölçün!” deyə buyurdu. (Məsafə ölçüldükdən sonra) bu adamın o kəndə bir qarış daha yaxın olduğu bəlli oldu və (Allah) onu bağışladı.” (Buxari 3470, Muslim 7184, 7185, 2766/47)

حديث ابنِ عمرَ عَنِ صَفْوَانَ بْنِ مُحَرَّرِ الْمَازِنِيِّ، قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا أَمْشِي مَعَ ابْنِ عُمَرَ، أَخَذَ بِيَدِي، إِذْ عَرَضَ رَجُلٌ فَقَالَ: كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّجْوَى فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: إِنَّ اللهَ يُدْنِي الْمُؤْمِنَ، فَيَضَعُ عَلَيْهِ كَنَفَهُ وَيَسْتَرُّهُ؛ فَيَقُولُ: أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا فَيَقُولُ: نَعَمْ أَيُّ رَبِّ حَتَّى إِذَا قَرَّرَهُ بِدُنُوْبِهِ، وَرَأَى فِي نَفْسِهِ أَنَّهُ هَلَكَ قَالَ: سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا وَأَنَا أَعْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ فَيُعْطَى كِتَابَ حَسَنَاتِهِ وَأَمَّا الْكَافِرُ وَالْمُنَافِقُونَ فَيَقُولُ الْأَشْهَادُ: هُوَ لَاءِ الَّذِينَ كَذَّبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

1762. İbn Ömər ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Allah mömini Özünə tərəf yaxınlaşdıracaq, Özü onu əhatə edib qoruyaraq və: “Filan günahı (etdiyini) bilirsənmi? Filan günahı (etdiyini) bilirsənmi?” deyə soruşacaq. (Mömin): “Bəli, ey Rəbbim!” deyə cavab verəcək. Nəhayət, Allah ona günahlarını etiraf etdirdikdə və o, öz-özlüyündə həlak olduğunu güman etdikdə Allah buyuracaq: “Dünyada sənin günahlarını ört-basdır etdim və bu gün də Mən sənin günahlarını bağışlayıram.” Sonra ona (içində) yaxşı əməlləri yazılmış bir kitab veriləcək. Kafirə və münafıqlərə gəldikdə isə, (onların əməllərinə) şahid olanlar deyəcəklər: “Bunlar Rəbbinə iftira yaxanlardır” deyəcəklər. Allahın lənəti olsun zalımlara!”. (Buxari 2441, Muslim 7191, 2768/52)

¹⁴⁶ Hədisdə “bu tərəf” deyildikdə onun getdiyi kənd – əməlisaleh insanların yaşadığı yer, “o tərəf” deyildikdə isə yaşadığı və günah işlətdiyi yer nəzərdə tutulur.

حديث توبة كعب بن مالك وصاحبيه

Kəb İbn Məlik (Üç) Səhabənin Tövbə Hədisi

حديث كعب بن مالك قال: لم أتخلف عن رسول الله صلى الله عليه وسلم، في غزوة غزاهَا، إلا في غزوة تبوك غير أنني كنت تخلفت في غزوة بدر، ولم يُعابَ أحدًا تخلف عنها إنما خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم يريد غير فريش حتى جمع الله بينهم وبين عدوهم على غير ميعةٍ ولقد شهدت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم، ليلة العقبه حين تواتفنا على الإسلام وما أحب أن لي بها مشهد بدر، وإن كانت بدر أذكر في الناس منها كان من خبري أنني لم أكن قط أقوى ولا أيسر حين تخلفت عنه في تلك الغزاة والله ما اجتمعت عندي قبلة راجلتان قط، حتى جمعتهما في تلك الغزوة ولم يكن رسول الله صلى الله عليه وسلم، يريد غزوة إلا ورى بعيرها حتى كانت تلك الغزوة غزاهَا رسول الله صلى الله عليه وسلم، في حر شديد، واستقبل سفراء بعيثا، ومغارا، وعدوا كثيرا فجلى للمسلمين أمرهم ليتأهبوا أهبة غزوهم فأخبرهم بوجهه الذي يريد والمسلمون مع رسول الله صلى الله عليه وسلم كثير ولا يجمعهم كتاب حافظ (يريد الدبران) قال كعب: فما رجل يريد أن يتعيب إلا ظن أن سيخفى له، ما لم ينزل فيه وحى الله وغزا رسول الله صلى الله عليه وسلم، تلك الغزوة، حين طابت الثمار والظلال وتجهز رسول الله صلى الله عليه وسلم والمسلمون معه فطفت أعدو لي كي أتجهز معهم فأرجع ولم أفض شيئا فأقول في نفسي: أنا قادر عليه فلم يزل يتمادي بي، حتى اشتد بالناس الجحْد فأصبح رسول الله صلى الله عليه وسلم، والمسلمون معه ولم أفض من جهازي شيئا فقلت: أتجهز بعده يوم أو يومين، ثم ألحقتهم فعدوت بعد أن فصلوا، لأتجهز، فرجعت ولم أفض شيئا ثم عدوت ثم رجعت ولم أفض شيئا فلم يزل بي حتى أسرعوا، وتفارط الغزو وهممت أن أرتحل فأذركهم ولتيني فقلت فلم يعذر لي ذلك فكنيت، إذا خرجت في الناس، بعد خروج رسول الله صلى الله عليه وسلم، فطفت فيهم، أحرزني أنني لا أرى إلا رجلا مغموصا عليه النفاق، أو رجلا ممن عذر الله من الضعفاء ولم يذكرني رسول الله صلى الله عليه وسلم حتى بلغ تبوك فقال، وهو جالس في القوم بتبوك: ما فعل كعب فقال رجل من بني سلمة: يا رسول الله حبسه برداه ونظره في عطفه فقال معاذ بن جبل: بنس ما قلت والله يا رسول الله ما علمنا عليه إلا خيرا فسكت رسول الله صلى الله عليه وسلم قال كعب بن مالك: فلما بلغني أنه توجه قافلا، حضرني همي وطفت أتذكر الكذب، وأقول: بماذا أخرج من سخطه غداً واستعنت على ذلك بكل ذي رأي من أهلي فلما قيل إن رسول الله صلى الله عليه وسلم قد أطل قادمًا، زاح عني الباطل، وعرفت أنني لن أخرج منه أبداً بشيء فيه كذب، فأجمعت صدقه وأصبح رسول الله صلى الله عليه وسلم قادمًا وكان، إذا قدم من سفر، بدأ بالمسجد، فيركع فيه ركعتين، ثم جلس للناس فلما فعل ذلك، جاءه المخلفون، فطفقوا يعتدون إليه، ويحلفون له وكانوا بضعة وثمانين رجلاً فقبل منهم رسول الله صلى الله عليه وسلم وعلانيتهم، وبأيعهم، واستغفر لهم، ووكل سرائرهم إلى الله فجنته فلما سلمت عليه، تبسم تبسم المغضب ثم قال تعال فجنت أمشي، حتى جلست بين يديه فقال لي ما خلفك ألم تكن قد اتعت ظهرك فقلت: بلى إني، والله لو جلست عند غيرك من أهل الدنيا، لرأيت أن سأخرج من سخطه بعدر ولقد أعطيت جدلاً ولكي، والله لقد علمت لئن حدثتك اليوم حديث كذب، ترضى به عني، ليوشكن الله أن يسخطك علي ولئن حدثتك حديث صدق تجد علي فيه، إني لأرجو فيه عفو الله لا والله ما كان لي من عذر والله ما كنت قط أقوى، ولا أيسر مني، حين تخلفت عنك فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: أما هذا، فقد صدق فقم حتى يقضي الله فيك فقممت وتار رجال من بني سلمة، فاتبعوني فقالوا لي: والله ما علمناك كنت أدنبت دنبا قبل هذا ولقد عجزت أن لا تكون اعتذرت إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم بما اعتذرت إليه المتخلفون قد كان كافيك ذنبك استغفار رسول الله صلى الله عليه وسلم لك فوالله ما زالوا يؤنبوني، حتى أردت أن أرجع فأكذب نفسي ثم قلت لهم: هل لقي هذا معي أحد قالوا: نعم رجالان قالوا مثل ما قلت، فقبل لهما مثل ما قيل لك فقلت: من هما قالوا: مرارة بن الربيع العمرى، وجلال بن أمية الواقفي فدكروا لي رجلين صالحين، قد شهدا بدرًا، فيهما أسوة فمضيت حين ذكر وهما لي ونهى رسول الله صلى الله عليه وسلم المسلمين عن كلامنا، أيها الثلاثة، من بين من تخلف عنه فاجتنبنا الناس، وتغيروا لنا، حتى تنكرت في نفسي الأرض، فما هي التي أعرف فلبننا على ذلك خمسين ليلة فاما

صَحْبَائِي، فَاسْتَكْنَا، وَقَعَدَا فِي بُيُوتِهِمَا، يَتَكَيَانِ وَأَمَّا أَنَا فَكُنْتُ أَشَبَّ الْقَوْمِ، وَأَجْلَدَهُمْ فَكُنْتُ أَخْرُجُ فَأَشْهَدُ الصَّلَاةَ مَعَ الْمُسْلِمِينَ، وَأَطُوفُ فِي الْأَسْوَاقِ وَلَا يُكَلِّمُنِي أَحَدٌ وَآتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسَلَّمَ عَلَيْهِ، وَهُوَ فِي مَجْلِسِهِ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَأَقُولُ فِي نَفْسِي: هَلْ حَرَكَ شَفْتَيْهِ بَرْدَ السَّلَامِ عَلَيَّ، أَمْ لَا ثُمَّ أَصَلِّي قَرِيبًا مِنْهُ، فَأَسَارِفُهُ النَّظْرَ فإِذَا أَقْبَلْتُ عَلَى صَلَاتِي، أَقْبَلَ إِلَيَّ وَإِذَا انْتَفَتُ نَحْوَهُ، أَعْرَضَ عَنِّي حَتَّى إِذَا طَالَ عَلَيَّ ذَلِكَ مِنْ جَفْوَةِ النَّاسِ، مَشَيْتُ حَتَّى تَسَوَّرْتُ جِدَارَ حَائِطِ أَبِي قَتَادَةَ، وَهُوَ ابْنُ عَمِّي، وَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَوَاللَّهِ مَا رَدَّ عَلَيَّ السَّلَامَ فَقُلْتُ: يَا أَبَا قَتَادَةَ أَتَشُدُّكَ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُنِي أَحِبُّ اللَّهُ وَرَسُولَهُ فَسَكَتَ فَعُدْتُ لَهُ، فَتَشَدُّهُ فَسَكَتَ فَعُدْتُ لَهُ فَقَالَ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَفَاضَتْ عَيْنَايَ، وَتَوَلَّيْتُ حَتَّى تَسَوَّرْتُ الْجِدَارَ قَالَ: فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي بِسُوقِ الْمَدِينَةِ، إِذَا بَطِطِي مِنْ أَتْبَاطِ أَهْلِ الشَّامِ، مِمَّنْ قَدِيمٍ بِالطَّعَامِ يَبِيعُهُ بِالْمَدِينَةِ، يَقُولُ: مَنْ يَدُلُّ عَلَيَّ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ فَطَفِقَ النَّاسُ يُشِيرُونَ لَهُ حَتَّى إِذَا جَاءَنِي، دَفَعَ إِلَيَّ كِتَابًا مِنْ مَلِكِ غَسَّانٍ فَإِذَا فِيهِ: أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّهُ قَدْ بَلَغَنِي أَنَّ صَاحِبَكَ قَدْ جَفَاكَ وَلَمْ يَجْعَلْكَ اللَّهُ بِدَارِ هَوَانٍ، وَلَا مَضِيعَةً فَأَلْحَقْ بِنَا نُوَاسِكَ فَقُلْتُ لَمَّا قَرَأْتَهَا: وَهَذَا أَيْضًا مِنَ الْبَلَاءِ فَتَيَمَّمْتُ بِهَا التَّنَوُّرَ فَسَجَرْتُهُ بِهَا حَتَّى إِذَا مَضَتْ أَرْبَعُونَ لَيْلَةً مِنَ الْخَمْسِينَ، إِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِينِي فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُكَ أَنْ تَعْتَرَلَ أَمْرًا تَكُفُّ عَنْهُ أَمْ مَاذَا أَفْعَلُ قَالَ: لَا بَلْ اعْتَرَلَهَا، وَلَا تَقْرَبْهَا وَأَرْسَلْ إِلَيَّ صَاحِبِي مِثْلَ ذَلِكَ فَقُلْتُ لَأْمُرَأَتِي: الْحَقِّي بِأَهْلِكَ، فَكُونِي عِنْدَهُمْ حَتَّى يَقْضِيَ اللَّهُ فِي هَذَا الْأَمْرِ قَالَ كَعْبٌ: فَجَاءَتِ امْرَأَةٌ هِلَالِ بْنِ أُمَيَّةَ، رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ هِلَالَ بْنَ أُمَيَّةَ شَيْخٌ ضَائِعٌ، لَيْسَ لَهُ خَادِمٌ فَهَلْ تَكْرَهُ أَنْ أَخْدَمَهُ قَالَ: لَا وَلَكِنْ لَا يَقْرَبُكَ قَالَتْ: إِنَّهُ، وَاللَّهِ مَا بِهِ حَرَكَةٌ إِلَى شَيْءٍ وَاللَّهِ مَا زَالَ يَبْكِي مُنْذُ كَانَ مِنْ أَمْرِهِ مَا كَانَ، إِلَيَّ يَوْمَهُ هَذَا فَقَالَ لِي بَعْضُ أَهْلِي: لَوْ اسْتَأْذَنْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَمْرِكَ، كَمَا أَذِنَ لِامْرَأَةِ هِلَالَ بْنِ أُمَيَّةَ أَنْ تَخْدَمَهُ فَقُلْتُ: وَاللَّهِ لَا اسْتَأْذِنُ فِيهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا يُدْرِينِي مَا يَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا اسْتَأْذَنَتْهُ فِيهَا، وَأَنَا رَجُلٌ شَابٌّ فَلَبِثْتُ بَعْدَ ذَلِكَ عَشْرَ لَيَالٍ، حَتَّى كَمَلْتُ لَنَا خَمْسُونَ لَيْلَةً، مِنْ حِينَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ كَلَامِنَا فَلَمَّا صَلَّيْتُ صَلَاةَ الْفَجْرِ، صَبَحَ خَمْسِينَ لَيْلَةً، وَأَنَا عَلَى ظَهْرِ بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِنَا فَبَيْنَا أَنَا جَالِسٌ عَلَى الْحَالِ الَّتِي ذَكَرَ اللَّهُ، قَدْ ضَاقَتْ عَلَيَّ نَفْسِي، وَضَاقَتْ عَلَيَّ الْأَرْضُ بِمَا رَحِبَتْ سَمِعْتُ صَوْتَ صَارِخٍ، أَوْفَى عَلَيَّ جَبَلِ سَلْعٍ، بِأَعْلَى صَوْتِهِ: يَا كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ أَبْشِرْ قَالَ: فَحَرَرْتُ سَاجِدًا، وَعَرَفْتُ أَنَّ قَدْ جَاءَ فَرَجٌ وَأَذَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَوْبَةِ اللَّهِ عَلَيْنَا، حِينَ صَلَّى صَلَاةَ الْفَجْرِ فَذَهَبَ النَّاسُ يُبَشِّرُونَنَا، وَذَهَبَ قَبْلَ صَاحِبِي مَبَشِّرُونَ، وَرَكَضَ إِلَيَّ رَجُلٌ فَرَسًا، وَسَعَى سَاعٍ مِنْ أَسْلَمَ، فَأَوْفَى عَلَيَّ الْجَبَلِ وَكَانَ الصَّوْتُ أَسْرَعَ مِنَ الْفَرَسِ فَلَمَّا جَاءَنِي الَّذِي سَمِعْتُ صَوْتَهُ يُبَشِّرُنِي نَزَعْتُ لَهُ تَوْبِي، فَكَسَوْتُهُ إِثَابَهُمَا بِبَشْرَاهُ وَاللَّهِ مَا أَمْلِكُ غَيْرَهُمَا يَوْمَئِذٍ وَاسْتَعْرْتُ تَوْبِي، فَلَبِسْتُهُمَا وَأَطْلَعْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَلْقَانِي النَّاسُ فَوْجًا فَوْجًا، يُهْتَوِي بِالتَّوْبَةِ يَقُولُونَ: لَتَهْنِكُ تَوْبَةُ اللَّهِ عَلَيْكَ قَالَ كَعْبٌ: حَتَّى دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ حَوْلَهُ النَّاسُ فَقَامَ إِلَيَّ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ يَهْرُولُ، وَهَنَانِي وَاللَّهِ مَا قَامَ إِلَيَّ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ غَيْرَهُ وَلَا أَنْسَاهَا لَطْلِحَةَ قَالَ كَعْبٌ: فَلَمَّا سَلَّمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ يَبْرُقُ وَجْهُهُ مِنَ السُّرُورِ: أَبْشِرْ بِخَيْرٍ يَوْمَ مَرَّ عَلَيْكَ مُنْذُ وَلَدْتِكَ أُمَّكَ قَالَ: قُلْتُ أَمِنْ عِنْدِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمْ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ قَالَ: لَا بَلْ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا سُرَّ اسْتَنَارَ وَجْهُهُ، حَتَّى كَانَتْهُ قِطْعَةٌ قَمَرٍ وَكُنَّا نَعْرِفُ ذَلِكَ مِنْهُ فَلَمَّا جَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أَخْلَعُ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَمْسَلْتُ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ، فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ قُلْتُ: فَإِنِّي أَمْسَلْتُ سَهْمِي الَّذِي بِخَيْرٍ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ إِنَّمَا نَجَانِي بِالصَّدَقِ، وَإِنْ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ لَا أَحَدَّثُ إِلَّا صِدْقًا مَا بَقِيَتْ فَوَاللَّهِ مَا أَعْلَمُ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَبْلَاهُ اللَّهُ فِي صِدْقِ الْحَدِيثِ، مُنْذُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَحْسَنَ مِمَّا أَبْلَانِي مَا تَعَمَّدْتُ، مُنْذُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى يَوْمِي هَذَا، كَذِبًا وَإِنِّي لَأَرْجُو أَنْ يَحْفَظَنِي اللَّهُ فِيمَا بَقِيَتْ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ) إِلَى قَوْلِهِ (وَكَوْنُوا مَعَ الصَّادِقِينَ) فَوَاللَّهِ مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ مِنْ نِعْمَةٍ قَطُّ، بَعْدَ أَنْ هَدَانِي لِلْإِسْلَامِ، أَعْظَمَ فِي نَفْسِي مِنْ صِدْقِي لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ لَا أَكُونَ كَذِبْتُهُ، فَأَهْلِكَ كَمَا هَلَكَ الَّذِينَ كَذَّبُوا فَإِنَّ اللَّهَ قَالَ لِلَّذِينَ كَذَّبُوا، حِينَ أَنْزَلَ الْوَحْيَ، شَرًّا مَا قَالَ لِأَحَدٍ فَقَالَ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى (سَيَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ) قَالَ كَعْبٌ: وَكُنَّا تَخْلِفْنَا، أَيُّهَا الثَّلَاثَةُ، عَنْ أَمْرِ أَوْلِيكَ الَّذِينَ قَبِلَ مِنْهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حِينَ حَلَفُوا لَهُ، فَبَايَعَهُمْ وَاسْتَعْفَرَ لَهُمْ وَأَرْجَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمْرَنَا،

حَتَّى قَضَى اللَّهُ فِيهِ فَبَدَّلَكَ قَالَ اللَّهُ (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خَلَفُوا) وَلَيْسَ الَّذِي ذَكَرَ اللَّهُ مِمَّا خَلَفْنَا عَنِ الْعُرْوِ، إِنَّمَا هُوَ تَخْلِيْفُهُ إِيَّانَا، وَإِرْحَاؤُهُ أَمْرًا، عَمَّنْ حَلَفَ لَهُ، وَاعْتَدَرَ إِلَيْهِ، فَهَبَلْ مِنْهُ

1763. Kəb İbn Malik ﷺ demişdir: “Təbuk döyüşündən başqa Peyğəmbərin ﷺ apardığı döyüşlərin heç birindən yayınmamışdım. Bədr döyüşündən yayınmağıma gəlincə, ondan yayınanları Peyğəmbər ﷺ qınamamışdı. Çünki o zaman Peyğəmbər ﷺ döyüşə yox, Qureyş karvanının yolunu kəsmək üçün çıxmışdı. Allah da onları vədələşmədikləri bir yerdə düşmənləri ilə üz-üzə gətirdi. Əqəbə beyətində hamımız İslamı yaşatmağa dair Peyğəmbərə ﷺ beyət etdik. İnsanlar arasında Bədr döyüşünün Əqəbə beyətindən daha üstün sayılmasına baxmayaraq, mənim üçün Əqəbə beyəti daha sevimli idi. Təbuk döyüşünə gəldikdə isə, bu döyüşdən yayındığım zaman özümü başqa döyüşlərdə olduğundan daha qüvvətli və daha gümrah hiss edirdim. Allaha and olsun ki, bundan öncə heç vaxt mənim bir dövədən artıq miniyim olmamışdı. Bu döyüş vaxtı isə mənim iki dövəm var idi. Döyüşə getmək istədikdə ikibaşlı danışıqla həqiqi məqsədini bildirməmək Peyğəmbərin ﷺ adəti idi. Peyğəmbər ﷺ Təbuk döyüşünə şiddətli bir istidə yola düşdü. Bu səfər çox uzun və təhlükəli, (qarşılaşacaqları düşmənin isə) sayı çox olduğundan, Peyğəmbər ﷺ müsəlmanlara bütün bunları nəzərə alıb hazırlıq görsünlər deyər, məqsədini açıqlayıb gedəcəyi istiqaməti xəbər verdi. O zaman Peyğəmbərin ﷺ yanında olan müsəlmanların sayı olduqca çox idi və o, bu müsəlmanların adlarını xüsusi bir kitabda qeyd etməmişdi. Heç kim döyüşdən yayınmaq istəmirdi. Yalnız döyüşdən yayınmaq istəyən az sayda müsəlman elə zənn edirdi ki, vəhy nazil olmayınca onların bu hərəkətindən Peyğəmbər ﷺ xəbər tutmayacaq. Peyğəmbər ﷺ müsəlmanlarla birgə hazırlıq görüb meyvələrin yetişdiyini və ağac kölgələrinin xoş olduğu bir isti payız günündə bu döyüşə çıxdı. O zaman onlar döyüşə hazırlaşarkən, mən də hər səhər döyüşə hazırlaşmaq məqsədilə evdən çıxır və hər axşam heç bir hazırlıq görmədən evə qayıdıb öz-özümə: “Hazırlıq görmək üçün hələ vaxt var” deyirdim. Camaat döyüşə tam hazır olana qədər bu səhlənkarlıq məndə davam etdi. Səhəri gün Peyğəmbər ﷺ və müsəlmanlar artıq səfərə yola düşdülər. Mən isə hələ də hazırlıq görməmişdim. Mən yenə öz-özümə dedim: “Bir-iki günə hazırlıq gördükdən sonra gedib onlara çataram”. Onlar Mədinədən çıxdıqdan sonra mən yenə də hazırlıq görmək üçün evdən çıxdım və heç bir iş görmədən axşam evə qayıtdım. (Ertəsi gün yenə) hazırlıq görmək üçün evdən çıxdım və heç bir iş görmədən axşam evə qayıtdım. Bu hal məndə, onların tez bir zamanda düşmənlə qarşılaşdıqları anacan davam etdi və mən bu döyüşdə iştirak etmək fürsətini əldən buraxdım. Bütün bunlara baxmayaraq, mən yenə də onlara çatmaq fikrində idim. Kaş ki, bu fikrimi doğruldaydım. Lakin bu

mənə müyəssər olmadı. Peyğəmbər ﷺ Mədinədən çıxıb döyüşə getdikdən sonra insanlar arasına çıxdıqda mənə ən çox kədərləndirən o idi ki, burada yalnız münafıqlıqda ittiham olunanlar və Allahın döyüşə getməməyə rüsxət verdiyi zəiflər qalmışdı. Peyğəmbər ﷺ Təbukda gəlib çatana qədər mənə barəmdə düşünmədi. Təbukda ikən səhabələr arasında olduqda mənə xatırlayıb dedi: “Kəb nə etdi?” Bəni Sələmə qəbiləsindən olan bir nəfər dedi: “Ya Rəsulullah, Kəbi iki gözəl libası və yan-yörəsinə özündən razı halda baxması Mədinədə saxladı”. Muaz İbn Cəbəl ؓ dedi: “Sənin dediyin söz necə də pisdir! Vallahi, ya Rəsulullah, biz Kəbdən yaxşılıqdan başqa bir şey görməmişdik.” Peyğəmbər ﷺ heç nə demədi. Onların Mədinəyə qayıtma xəbərini eşitdikdə kədər mənə bürüdü, artıq yalan danışmaq barəsində düşünməyə başladım və öz-özümə dedim: “Mən nə edim ki, sabah onun qəzəbindən xilas olum?” Sonra mən bu iş barəsində təcrübəsi olan yaxınlarımla məsləhətləşdim. Peyğəmbərin ﷺ Mədinəyə yaxınlaşması xəbəri mənə yetişdikdə bütün batil fikirləri özümdən uzaqlaşdırdım və başa düşdüm ki, uydurduğum yalan fikirlərlə özümə bəraət qazandıra bilməyəcəyəm. Ona görə də qərara gəldim ki, hər şeyi olduğu kimi Peyğəmbərə ﷺ söyləyim. Səhəri gün Peyğəmbər ﷺ Mədinəyə gəldi və adəti üzrə məscidə daxil olub iki rükət namaz qıldı. Sonra da orada olan camaatla (hal-əhval tutmaq üçün) birgə oturdu. Bu vaxt Təbuk döyüşündən yayınan səksəndən artıq kişi gəlib Peyğəmbərə ﷺ müxtəlif bəhanələr gətirməklə və and içməklə üzrxahlıq etməyə başladılar. Allahın elçisi onların aşkarda dediklərini qəbul etdi, onlardan irdə aha vəd aldı, onlar üçün bağışlanma dilədi, qəlblərində gizlətdiklərini isə Allaha həvalə etdi. Bu zaman mən də Peyğəmbərin ﷺ hüzuruna gəlib ona salam verdim. Peyğəmbər ﷺ mənə görcək gülümsədi, lakin qəzəbli olduğu hiss olunurdu. Peyğəmbər: “Gəl!” deyərək mənə çağırırdı. Mən yaxınlaşıb onun qarşısında oturdum və o mənə dedi: “Bu döyüşdən yayınmağının səbəbi nə idi? Məgər sən bundan öncə (İslamı yaşatmağa) söz verməmişdin?” Mən dedim: “Elədir, (ya Rəsulullah,) vallahi ki, mən başqa birisinin hüzurunda olsaydım, bir bəhanə gətirməklə onun qəzəbindən canımı necə qurtaracağımı görürdün. Doğrudan da, mənə çox fəsahtli danışmaq qabiliyyətim var. Vallahi, mən başa düşdüm ki, əgər mən bu gün yalan danışmaqla səni razı salsam, sonra Allah sənə həqiqəti bildirdikdə mənə qəzəblənəcəksən, lakin sənə həqiqəti söyləsəm, sənin mənə qəzəbin tutsa da Allahın mənə bağışlayacağına ümid edəcəm. Xeyr, vallahi ki, mənə bu döyüşdən yayındığıma bəraət qazandıracaq heç bir üzürlü səbəbim yoxdur. Çünki mən heç vaxt özümü indiki kimi qüvvətli və gümrah hiss etməmişdim.” Peyğəmbər: “Bu doğru söylədi. Ey Kəb, get, Allah sənin barəndə hökm verənə qədər səbir et.” Mən çıxıb getdikdə Bəni Sələmə qəbiləsindən olan bir dəstə kişi tələsik arxamca gəlib mənə dedi: “Vallahi, biz

səni bundan əvvəl günahkar bir şəxs kimi tanımırıdım. Sən döyüşdən yayınan şəxslər kimi Peyğəmbərə ﷺ üzrxahlıq etməyib aciz qaldın. Halbuki, sənin bu günahın üçün Peyğəmbərin ﷺ bağışlanma diləməyi kifayət edərdi." Vallahi, onlar məni o qədər qınadılar ki, qayıdıb yalan söylədiyimi bildirmək istədim. Sonra da: "Məndən başqa belə hərəkət edən bir kimsə varmı?" deyə soruşdum. Onlar dedilər: "Bəli, iki nəfər də sən dediyin kimi həqiqəti söylədi və sənə deyilənlər onlara da deyildi." Mən onların kim olduğunu soruşduqda onlar: "Bu, Murara ibn Rəbi əl-Amri və Hilal ibn Ümeyyə əl-Vaqifidir" deyib, Bədr döyüşündə iştirak etmiş, nümunəvi olan iki səhabəni mənə bildirdilər. Onlar bunu mənə söylədikdən sonra (fikrimdən dönməyib) çıxıb getdim. Peyğəmbər ﷺ döyüşdən yayınanlar arasında yalnız bizim üçümüzlə danışmağı müsəlmanlara qadağan etdi. Camaat bizdən uzaqlaşdı və onların bizə qarşı olan münasibəti dəyişdi. Hətta, bu yerlər mənim üçün qəribləşdi. Bu vəziyyət əlli gün davam etdi. Bu müddət ərzində Murara və Hilal Allahın qədərinə boyun əyməklə evlərində oturub ağlayırdılar. Mən isə onlardan daha gənc və daha dözümlü olduğum üçün müsəlmanlarla birlikdə namazlarda iştirak edir və bazarlarda gəzib dolaşırdım, lakin mənimlə heç kəs danışmırdı. Namazdan sonra Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib salam verər və öz-özümə deyərdim: "Görəsən onun dodaqları tərpendimi, mənim salamımı aldı mı?" Sonra onun yaxınlığında namaz qılar və gizləncə ona nəzər salardım. Namaza gəldiyim zaman Peyğəmbər ﷺ mənə tərəf baxardı, ancaq mən ona tərəf baxdıqda o məndən üz çevirərdi. İnsanların məndən üz çevirməsi və mənə qarşı olan soyuq münasibətləri beləcə davam etdi. Bir gün mən əmim oğlu Əbu Qətadənin həyət divarını aşıb onun yanına gəldim. Əbu Qətadə ən çox sevdiyim insanlardan biri idi. Mən ona salam verdim, ancaq vallahi ki, o, mənim salamımı almadı. Mən dedim: "Ey Əbu Qətadə! Səni Allaha and verirəm, de görüm mənim Allahu və Onun Rəsulunu ﷺ sevən bir bəndə olduğumu bilirsənmi?" O susdu. Mən irdaha Allaha and verib soruşduqda, o yenə də cavab vermədi. Mən üçüncü dəfə Allaha and verib soruşdum. O dedi: "Allah və Onun Rəsulu daha yaxşı bilir!" Bu cavabdan sonra gözlərim yaşla doldu, sonra hasarı aşıb oradan uzaqlaşdım. Bir gün mən Mədinə bazarında gəzib dolaşdığım zaman ora ticarət üçün gəlmiş, Şam əhlindən olan bir nəsrani əkinçi: "Mən Kəb ibn Maliki necə tapa bilərəm?" deyə soruşduqda, bazardakılar işarə edib məni ona göstərdilər. O yaxınlaşıb Cəssan vilayətinin hökmdarının məktubunu mənə təqdim etdi. Orada bu sözlər yazılmışdı: "Sonrasına gəlincə... Məndə olan məlumatlara görə dostun səninlə çox sərt davranır. Doğrusu, Allah səni təhqir olunacağın və sıxıntı çəkəcəyən bir yerdə qalmaq üçün yaratmamışdır. Elə isə bizim yanımıza gəl, sənə layiqincə hörmət edək." Bu məktubu oxuduqdan sonra mən: "Bu da bir imtahandır" deyib, onu

təndirə atıb yandırdım. Qırx gün keçdikdən sonra Peyğəmbərin ﷺ göndərdiyi adam¹⁴⁷ gəlib mənə dedi: “Allahın elçisi sənə həyat yoldaşından uzaqlaşmağı əmr edir.” Mən dedim: “Onu boşayım, ya yox?” Dedi: “Yox, (boşama), lakin ondan uzaq dur və onunla yaxınlıq etmə!” Peyğəmbər ﷺ bu xəbəri Murara və Hilala da göndərmişdi. Mən həyat yoldaşıma dedim: “Atanın evinə get və Allahın hökmü gələncə qədər orada qal!” Hilal ibn Ümeyyənin zövcəsi Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah, Hilal artıq qocalmış və əldən düşmüşdür. Ona xidmət edəcək bir kimsə yoxdur. Ona xidmət göstərməyimə də qadağa qoyursan?” O dedi: “Xeyr, lakin səninlə yaxınlıq etməsin.” Hilalın zövcəsi dedi: “Vallahi ki, onun heç hərəkət etməyə təqəti qalmayıb. Bu hadisə baş verəndən bəri o, dayanmadan ağlayır.” Mənim də yaxınlarımdan bəziləri mənə dedilər: “Bəlkə sən də Peyğəmbərdən ﷺ izn istəyəsən və o, Hilal ibn Ümeyyənin zövcəsinə ona xidmət etmək üçün izn verdiyi kimi sənin zövcənə də izn versin.” Mən dedim: “Vallahi, mən bu barədə Peyğəmbərdən ﷺ izn istəməyəcəm. Mən nə bilim ki, o nə cavab verəcək. Bundan başqa mən hələ gəncəm.” Mən on gün də gözlədim və artıq Peyğəmbərin ﷺ qadağan etdiyi günlərin sayı əlliyə çatdı. Mən əllinci gün səhər namazını qılıb, evlərimizdən birinin damının üstündə Allahın ayədə zikr etdiyi vəziyyətdə, yəni ürəyim tənqə gəlib sıxılmış və gen dünya mənə dar olmuş bir halda oturmuşdum ki, birdən Səl dağının üstünə çıxıb uca səslə çağıran carçının: “Ey Kəb ibn Malik, sevin!” dediyini eşitdim. Mən dərhal səcdə etdim və anladım ki, artıq sevinc və fərəh gəlmişdi. Peyğəmbər ﷺ səhər namazını qıldıqdan sonra Allahın bizim tövbələrimizi qəbul etdiyini insanlara bəyan etmiş və onlar da bu şad xəbəri bizə çatdırmağa tələsmişlər. Bəziləri Muraranı və Hilalı müjdələmək üçün onların yanına getmişlər. Onlardan biri atını çaparaq məni müjdələməyə gəlmiş, digəri isə Səl dağına qalxıb oradan bu müjdəni mənə daha tez çatdırmışdı. Çünki səsin sürəti atın sürətindən daha tez çatır. Səsinə eşitdiyim müjdəçi mənim yanıma gəldikdə libasımı ona verdim. Vallahi, özümün bundan başqa libasım olmadığı üçün Əbu Qətədədən libas aldım və onu geyib Peyğəmbərin ﷺ yanına getdim. Əshabələr dəstə-dəstə məni qarşılayır və tövbəmin qəbul olunması münasibətilə məni təbrik edib deyirdilər: “Allahın tövbəsi sənə xeyirli olsun!” Mən məscidə daxil olduqda, Peyğəmbər ﷺ orada oturmuş və camaat da onun ətrafına toplaşmışdı. Təlhə İbn Ubeydullah ﷺ qalxaraq sürətlə mənə tərəf gəlib əlimi sıxdı və məni təbrik etdi. Allaha and olsun ki, ondan başqa mühacirlərdən heç kəs məni təbrik etmək üçün ayağa qalxmadı. Mən onun bu münasibətini heç vaxt unutmam. Mən Peyğəmbərə ﷺ salam verdikdə, o, sevinclə parlayan üzünü mənə tərəf çevirib dedi: “Anan səni dünyaya gətirdiyi gündən bəri sənin üçün ən xeyirli olan bu günün

¹⁴⁷ Xuzeymə İbn Sabit ﷺ.

səadətilə sevin!” Mən: “Ya Rəsulullah, bu müjdə sənın tərəfindəndir, yoxsa Allahın?” deyə soruşduqda o dedi: “Xeyr, əksinə bu Allah tərəfindən olan müjdədir.” Adətən Peyğəmbər ﷺ sevindikdə onun üzü ay parçası kimi parlayardı. Biz də onun sevindiğini bu görkəmindən hiss edərdik. Mən Peyğəmbərin ﷺ qarşısında oturub dedim: “Ya Rəsulullah, tövbəm qəbul olunduğu üçün var-dövlətimi Allah və Onun rəsuluna sədəqə etmək istəyirəm.” Peyğəmbər: “Var-dövlətinin bir hissəsini özündə saxla. Bu sənın üçün daha xeyirlidir.” Mən dedim: “Xeybər döyüşündə əldə olunmuş qənimətdən payıma düşən hissəni özüm üçün saxlayıram. Ya Rəsulullah! Həqiqətən, Allah məni bu sıxıntıdan yalnız doğru danışdığım üçün qurtardı. Elə buna görə də bundan sonra yalnız doğru danışacağam.” Allaha and olsun ki, Peyğəmbərə ﷺ doğru söylədiyim vaxtdan bəri Allahın kimi isə doğru danışmaqda məni imtahana çəkdiyindən daha gözəl imtahana çəkdiyini bilmirəm. Bütün bunları Peyğəmbərə ﷺ söylədikdən sonra bu günədək yalan danışmaq niyyətində olmadım və Allahdan istəyirəm ki, bundan sonra da bu işdə məni qorusun. Buna görə də Allah Peyğəmbərinə ﷺ bu ayəni nazil etdi: “Allah, müsəlmanlardan bəzilərinin qəlbi cihaddan yayınmaq üzrə olduqdan sonra, Peyğəmbərin də, çətin vaxtda onun ardınca gedən mühacirlərin və ənsarların da əvvəlcə tövbəsini qəbul etdi, sonra da onları bağışladı. Çünki Allah onlara qarşı Şəfqətlidir, Rəhmlidir. Geri qalmış üç nəfəri də bağışladı. Hətta yer üzünü öz genişliyinə baxmayaraq onlara dar gəlmiş, ürəkləri kədərdən sıxılmış və yəqin bilmişdilər ki, Allahın əzabından, ancaq Onun Özüne sığınmaqdan başqa çarələri yoxdur. Sonra Allah pəşman olsunlar deyər onların tövbəsini qəbul etdi. Həqiqətən, Allah tövbələri qəbul Edəndir, Rəhmlidir. Ey iman gətirənlər! Allahdan qorxun və düz danışanlarla birlikdə olun”. (ət-Tövbə 117-119). Allaha and olsun ki, İslam nemətindən sonra Allahın mənə bəxş etdiyi nemətlərdən ən gözəli Peyğəmbərə ﷺ doğru danışmaqdır ki, yalan danışb həlak olanlardan olmayım. Uca Allah yalan danışanları məzəmmət edərək onlar barəsində bu ayəni nazil etmişdir: “Yanlarına qayıtdığımız zaman, onlardan əl çəkəsiniz deyər, qarşınızda Allaha and içəcəklər. Siz onlardan üz döndərin. Çünki onlar mürdərdir. Qazandıqları günahların cəzası olaraq sığınacaqları yer Cəhənnəm olacaqdır. Qarşınızda and içəcəklər ki, onlardan razı qalasanız. Siz onlardan razı olsanız da, Allah fasiq camaatdan razı qalmaz”. (ət-Tövbə 95-96). Peyğəmbər ﷺ bizim üçümüzdən başqa döyüşdən yayınanların hər birindən and içib, üzr diləmələrini qəbul etdi, həmçinin onların beyətini qəbul edib onlar üçün bağışlanma dilədi. Lakin bizim barəmizdə olan hökmü Allahın əmri gələne qədər təxirə saldı. Bu haqda Uca Allah belə buyurur: “Geri qalmış üç nəfəri də bağışladı...”. (ət-Tövbə 118). Bu ayədə qeyd olunmuş “geri qalanlar” ifadəsi heç də bizim Təbuk

döyüşündən geri qalmağımıza işarə deyil. Əksinə, bu bizim barəməzdə olan hökmün, and içərək Peyğəmbərdən ﷺ üzr diləyənlər barəsində olan hökmdən (əlli gün) geri qalmasıdır.” (Buxari, 4418, Muslim 7192, 2769/53)

في حديث الإفك وقبول توبة القاذف

İfk Hadisəsi Və Böhtan Atanların Tövbəsinin Qəbulu

حديث عائشة، زوج النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا قَالَتْ عَائِشَةُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا، أَفْرَعُ بَيْنَ أَزْوَاجِهِ فَأَيُّهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا، خَرَجَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهُ قَالَتْ عَائِشَةُ: فَأَفْرَعُ بَيْنَنَا فِي غُرُوبِ غَزَاها فَخَرَجَ فِيهَا سَهْمِي فَخَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ مَا أُنزِلَ الْحِجَابُ فَكُنْتُ أَحْمَلُ فِي هَوْدَجِي، وَأُنزِلَ فِيهِ فَسِرْنَا، حَتَّى إِذَا فَرَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غُرُوبِهِ تَلَّكَ، وَقَفَلَ دَنُوتًا مِنَ الْمَدِينَةِ قَافِلِينَ، أَذِنَ لَيْلَةَ بِالرَّحِيلِ فَقُمْتُ، حِينَ أَذْنُوا بِالرَّحِيلِ، فَمَشَيْتُ حَتَّى جَاوَزْتُ الْحَيْشَ فَلَمَّا قَضَيْتُ شَأْنِي، أَقْبَلْتُ إِلَى رَحْلِي، فَلَمَسْتُ صَدْرِي، فَإِذَا عَقْدٌ لِي، مِنْ جَزَعِ ظَفَارٍ، قَدْ انْقَطَعَ فَرَجَعْتُ، فَالْتَمَسْتُ عَقْدِي، فَحَبَسَنِي ابْتِغَاؤُهُ قَالَتْ: وَأَقْبَلَ الرَّهْطُ الَّذِينَ كَانُوا يِرْحَلُونِي، فَاحْتَمَلُوا هَوْدَجِي، فَحَلَوْهُ عَلَيَّ بَعِيرِي الَّذِي كُنْتُ أُرْكَبُ عَلَيْهِ، وَهُمْ يَحْسِبُونَ أَنِّي فِيهِ وَكَانَ النَّسَاءُ، إِذْ ذَاكَ، خِيفًا لَمْ يَهْتَلُنَّ وَلَمْ يَعْشَهُنَّ اللَّحْمَ إِنَّمَا يَأْكُلْنَ الْعُلُقَةَ مِنَ الطَّعَامِ فَلَمْ يَسْتَنْكِرِ الْقَوْمُ خِيفَةَ الْهُودَجِ حِينَ رَفَعُوهُ وَحَمَلُوهُ وَكُنْتُ جَارِيَةً حَدِيثَةَ السِّنِّ فَبَعَثُوا الْحَمَلَ فَسَارُوا وَوَجَدْتُ عَقْدِي، بَعْدَ مَا اسْتَمَرَّ الْحَيْشُ فَجُمْتُ مَنَازِلَهُمْ وَأَيْسَ بِهَا مِنْهُمْ دَاعٍ وَلَا مُجِيبٍ فَتَمَمْتُ مَنْزِلِي الَّذِي كُنْتُ بِهِ، وَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ سَيَقْبَلُونِي، فَبِعَرَجُونِي إِلَى فَيْيْنَا أَنَا جَالِسَةٌ فِي مَنْزِلِي، غَلَبَتْنِي عَيْنِي، فَمِنْتُ وَكَانَ صَفْوَانُ بْنُ الْمُعَطَّلِ السُّلَمِيُّ، ثُمَّ الذُّكْرَانِيُّ مِنَ وِرَاءِ الْحَيْشِ فَأَصْبَحَ عِنْدَ مَنْزِلِي فَرَأَى سَوَادَ إِنْسَانٍ نَائِمٍ، فَعَرَفَنِي حِينَ رَأَانِي، وَكَانَ رَأَانِي قَبْلَ الْحِجَابِ فَاسْتَيْقَظْتُ بِاسْتِرْجَاعِي، حِينَ عَرَفَنِي فَخَمَرْتُ وَجْهِي بِجِلْبَابِي وَوَاللَّهِ مَا تَكَلَّمْنَا بِكَلِمَةٍ، وَلَا سَمِعْتُ مِنْهُ كَلِمَةً غَيْرَ اسْتِرْجَاعِي وَهَوَى حَتَّى أَتَاخَ رَاحِلَتَهُ، فَوَطِئَ عَلَيَّ يَدَهَا، فَقُمْتُ إِلَيْهَا، فَرَكِبْتُهَا فَأُظْلَمَ يَمِينِي فِي الرَّاحِلَةِ، حَتَّى أَتَيْتُ الْحَيْشَ، مُوْغِرِينَ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ، وَهُمْ نَزُولٌ قَالَتْ: فَهَلْكَ مَنْ هَلَكَ وَكَانَ الَّذِي تَوَلَّى كَبِيرَ الْإِفْكِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بِنِ سَلُولٍ قَالَ عُرُوةُ (أَخَذَ رُوَاةَ الْحَدِيثِ) : أَخْبَرْتُ أَنَّهُ كَانَ يُشَاغُ وَيُتَحَدَّثُ بِهِ عِنْدَهُ، فَيَقْرُؤُهُ وَيَسْتَمِعُهُ وَيَسْتَوْشِيهِ وَقَالَ عُرُوةُ أَيْضًا: لَمْ يُسَمَّ مِنْ أَهْلِ الْإِفْكِ أَيْضًا إِلَّا حَسَّانُ بْنُ نَابِتٍ، وَمِسْطَحُ بْنُ أَنَاثَةَ، وَحَمْنَةُ بِنْتُ جَحْشٍ، فِي نَاسٍ آخَرِينَ، لَا عِلْمَ لِي بِهِمْ غَيْرَ أَنَّهُمْ عُصْبَةٌ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَإِنْ كُتِبَ ذَلِكَ يُقَالُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بِنِ سَلُولٍ قَالَ عُرُوةُ: كَانَتْ عَائِشَةُ تُكْرَهُ أَنْ يَسْبَّ عِنْدَهَا حَسَّانُ وَتَقُولُ: إِنَّهُ الَّذِي قَالَ: فَإِنْ أَبِي وَوَالِدُهُ وَعِرْضِيْلِعُرْضِ مُحَمَّدٍ مِنْكُمْ وَقَاعًا قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَاشْتَكَيْتُ حِينَ قَدِمْتُ شَهْرًا، وَالنَّاسُ يُبْغِضُونَ فِي قَوْلِ أَصْحَابِ الْإِفْكِ لَا أَشْعُرُ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ وَهُوَ يَرِيئِي فِي وَجْهِي أَنِّي لَا أَعْرِفُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّطْفَ الَّذِي كُنْتُ أَرَى مِنْهُ حِينَ أَشْتَكِي إِثْمًا يَدْخُلُ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَسَلُّمُ ثُمَّ يَقُولُ: كَيْفَ تَيْكُمُ ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَذَلِكَ يَرِيئِي وَلَا أَشْعُرُ بِالشَّرِّ حَتَّى خَرَجْتُ حِينَ نَفَهْتُ فَخَرَجْتُ مَعَ أُمِّ مِسْطَحٍ قَبْلَ الْمَنَاصِعِ وَكَانَ مُتَبَرِّزًا وَكُنَّا لَا نَخْرُجُ إِلَّا لَيْلًا إِلَى لَيْلٍ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ نَتَّخِذَ الْكُنْفَ قَرِيبًا مِنْ بَيْوتِنَا قَالَتْ: وَأَمْرُنَا أَمْرُ الْعَرَبِ الْأَوَّلِ فِي الْبَرِيَّةِ قَبْلَ الْغَائِطِ وَكُنَّا نَتَأَذَى بِالْكَنْفِ أَنْ نَتَّخِذَهَا عِنْدَ بَيْوتِنَا قَالَتْ: فَأَنْطَلَقْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ، وَهِيَ ابْنَةُ أَبِي رُهْمٍ بِنِ الْمُطَّلِبِ بِنِ عَبْدِ مَنَافٍ، وَأُمُّهَا بِنْتُ صَخْرٍ بِنِ عَابِرٍ، خَالَةُ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ وَابْنُهَا مِسْطَحُ بْنُ أَنَاثَةَ بِنِ عَبَّادِ بِنِ الْمُطَّلِبِ فَأَقْبَلْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ قَبْلَ بَيْتِي، حِينَ فَرَعْنَا مِنْ شَأْنِنَا فَعَثَرْتُ أُمَّ مِسْطَحٍ فِي مِرْطَبِهَا فَقَالَتْ: تَعَسَ مِسْطَحٌ فَقُلْتُ لَهَا: بئسَ مَا قُلْتَ أَتَسْبِيَنَّ رَجُلًا شَهَدَ بَدْرًا فَقَالَتْ: أَيُّ هَتَّاءَ وَلَمْ تَسْمَعِي مَا قَالَ قَالَتْ: وَقُلْتُ: مَا قَالَ فَأَخْبَرْتَنِي بِقَوْلِ أَهْلِ الْإِفْكِ قَالَتْ: فَازْدَدْتُ مَرَضًا عَلَى مَرَضِي فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي، دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: كَيْفَ تَيْكُمُ فَقُلْتُ لَهُ: أَنَاذَنُ لِي أَنْ آتِي أَبَوِي قَالَتْ: وَأُرِيدُ أَنْ أُسْتَفِينَ الْخَيْرَ مِنْ قِبَلِهِمَا قَالَتْ: فَأَذِنَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ لِأُمِّي: يَا أُمَّتَاهُ مَاذَا يَتَّخِذُ النَّاسُ قَالَتْ: يَا بَيْتَهُ هَوْنِي عَلَيْكَ فَوَاللَّهِ لَقَلَّمَا كَانَتْ امْرَأَةٌ قَطُّ وَضِيئَةً عِنْدَ رَجُلٍ يُجِبُّهَا، لَهَا ضَرَائِرٌ، إِلَّا كَثُرْنَ عَلَيْهَا قَالَتْ: فَقُلْتُ سُبْحَانَ اللَّهِ أَوْ لَقَدْ تَحَدَّثَ النَّاسُ بِهَذَا قَالَتْ: فَكَيْفَ تَلَّكَ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَصْبَحْتُ، لَا يَرِقًا لِي دَمْعٌ، وَلَا أَكْتَحِلُ

بِئْسَ مَا أَصْبَحْتُ أَبْكَى قَالَتْ: وَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ، وَأَسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ، حِينَ اسْتَلْبَثَ الْوُحْيُ، يَسْأَلُهُمَا، وَيَسْتَنْبِرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ قَالَتْ: فَأَمَّا أُسَامَةُ فَأَشَارَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالَّذِي يَعْلَمُ مِنْ بَرَاءَةِ أَهْلِهِ، وَبِالَّذِي يَعْلَمُ لَهُمْ فِي نَفْسِهِ فَقَالَ أُسَامَةُ: أَهْلُكَ وَلَا تَعْلَمُ إِلَّا خَيْرًا وَأَمَّا عَلِيٌّ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَمْ يَضِيقِ اللَّهُ عَلَيْكَ وَالنِّسَاءَ سِوَاهَا كَثِيرٌ وَسَلِ الْجَارِيَةَ تَصُدِّقُكَ قَالَتْ: فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَرِيرَةَ فَقَالَ: أَيُّ بَرِيرَةَ هَلْ رَأَيْتِ مِنْ شَيْءٍ يَرِيْبُكَ قَالَتْ لَهُ بَرِيرَةُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا رَأَيْتُ عَلَيْهَا أَمْرًا قَطُّ أَعْمِصُهُ، غَيْرَ أَنِّي جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السَّنِّ، تَنَامُ عَنْ عَجِينِ أَهْلِهَا، فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ قَالَتْ: فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ يَوْمِهِ، فَاسْتَعْدَرَ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي، وَهُوَ عَلَى الْمَيْتَرِ، فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ مَنْ يَعْذِرُنِي مِنْ رَجُلٍ قَدْ بَلَغَنِي عَنْهُ أَذَاهُ فِي أَهْلِي وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلَّا خَيْرًا وَلَقَدْ ذَكَرُوا رَجُلًا مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ إِلَّا خَيْرًا وَمَا يَدْخُلُ عَلَى أَهْلِي إِلَّا مَعِي قَالَتْ: فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ، أَخُو بَنِي عَبْدِ الْأَشْهَلِ فَقَالَ: أَنَا، يَا رَسُولَ اللَّهِ أَعْذِرُكَ فَإِنْ كَانَ مِنَ الْأَوْسِ ضَرِبْتُ عَنْقَهُ وَإِنْ كَانَ مِنَ إِخْرَانِيَا مِنَ الْخَزْرَجِ أَمْرَتْنَا فَفَعَلْنَا أَمْرَكَ قَالَتْ: فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْخَزْرَجِ، وَكَانَتْ أُمُّ حَسَّانَ بِنْتُ عَمِّهِ، مِنْ فَخَيْهِ وَهُوَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ وَهُوَ سَيِّدُ الْخَزْرَجِ قَالَتْ: وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ رَجُلًا صَالِحًا وَلَكِنْ احْتَمَلْتُهُ الْحَمِيَّةَ، فَقَالَ لِسَعْدٍ: كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللَّهِ لَا تَقْتُلُهُ، وَلَا تَقْدِرُ عَلَى قَتْلِهِ وَلَوْ كَانَ مِنْ رَهْطِكَ مَا أَحْبَبْتُ أَنْ يُقْتَلَ فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ حَضْرَةَ، وَهُوَ ابْنُ عَمِّ سَعْدٍ، فَقَالَ لِسَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ: كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللَّهِ لَنَقْتُلَهُ فَإِنَّكَ مُنَافِقٌ تُجَادِلُ عَنِ الْمُنَافِقِينَ قَالَتْ: فَتَارَ الْحَيَّانِ، الْأَوْسُ وَالْخَزْرَجُ، حَتَّى هَمُّوا أَنْ يَقْتُلُوا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمٌ عَلَى الْمَيْتَرِ قَالَتْ: فَلَمَّ يَزَلُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُخَفِّضُهُمْ حَتَّى سَكَتُوا وَسَكَتْ قَالَتْ: فَبَكَيتُ يَوْمِي ذَلِكَ كُلَّهُ لَا يَرِقُّ لِي دَمْعٌ، وَلَا أَكْتَجِلُ يَوْمٌ قَالَتْ: وَأَصْبَحَ أَبُوَايَ عِنْدِي، وَقَدْ بَكَيتُ لَيْلَتَيْنِ وَيَوْمًا لَا يَرِقُّ لِي دَمْعٌ، وَلَا أَكْتَجِلُ يَوْمٌ حَتَّى إِنِّي لِأُظَنُّ أَنْ الْبِكَاءَ فَالِقُ كَبِيدِي فَيَبِيْنَا أَبُوَايَ جَالِسَانِ عِنْدِي، وَأَنَا أَبْكَى، فَاسْتَأْذَنْتِ عَلَيَّ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَأَذِنْتُ لَهَا فَحَلَسَتْ تَبْكِي مَعِي قَالَتْ: فَبَيْنَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ، دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْنَا فَسَلَّمَ، ثُمَّ جَلَسَ قَالَتْ: وَلَمْ يَجْلِسْ عِنْدِي، مِنْذُ قِيلَ مَا قِيلَ، قَبْلَهَا وَقَدْ لَبِثَ شَهْرًا لَا يُوحَى إِلَيْهِ فِي شَأْنِي بِشَيْءٍ قَالَتْ: فَتَنَهَّدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ جَلَسَ، ثُمَّ قَالَ: أَمَّا بَعْدُ يَا عَائِشَةُ إِنَّهُ بَلَغَنِي عَنْكَ كَذَا وَكَذَا فَإِنْ كُنْتُ بَرِيئَةً، فَسَبِّرْتُكَ اللَّهُ وَإِنْ كُنْتُ أَلَمَّتْ بِذَنْبٍ فَاسْتَعْفِرِي اللَّهُ، وَتُوبِي إِلَيْهِ فَإِنَّ الْعَبْدَ، إِذَا اعْتَرَفَ، ثُمَّ تَابَ، تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ قَالَتْ: فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَقَالَتَهُ، قَلَصَ دَمْعِي، حَتَّى مَا أُحْسِ مِنْهُ فَطَرَةً فَقُلْتُ لِأَبِي: أَحِبَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِّي فِيمَا قَالَ فَقَالَ أَبِي: وَاللَّهِ مَا أَذْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ لِأُمِّي: أَحْبَبِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا قَالَ قَالَتْ أُمِّي: وَاللَّهِ مَا أَذْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: وَأَنَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السَّنِّ، لَا أَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَثِيرًا: إِنِّي، وَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُ لَقَدْ سَمِعْتُمْ هَذَا الْحَدِيثَ حَتَّى اسْتَقَرَّ فِي أَنْفُسِكُمْ وَصَدَّقْتُمْ بِهِ فَلَيْتَ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي بَرِيئَةٌ لَا تُصَدِّقُونِي وَلَكِنْ اعْتَرَفْتُ لَكُمْ بِأَمْرٍ، وَاللَّهِ يَعْلَمُ أَنِّي مِنْهُ بَرِيئَةٌ، لَتَصَدِّقْتَنِي فَوَاللَّهِ لَا أَحْدَ لِي وَلَكُمْ مَثَلًا إِلَّا أَبَا يُوسُفَ حِينَ قَالَ (فَصَبِّرْ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) ثُمَّ تَحَوَّلْتُ وَاضْطَجَعْتُ عَلَى فِرَاشِي وَاللَّهِ يَعْلَمُ أَنِّي حِينِيذُ بَرِيئَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ مُبْرِئِي بِيْرَاتِي وَلَكِنَّ وَاللَّهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ مُنْزِلُ فِي شَأْنِي وَحْيًا يُبَيِّنُ لِي لَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحْفَرُ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ اللَّهُ فِيَّ بِأَمْرٍ وَلَكِنْ كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَرَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّوْمِ رُؤْيَا يُبْرِئُنِي اللَّهُ بِهَا فَوَاللَّهِ مَا رَأَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَجْلِسَهُ، وَلَا خَرَجَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ، حَتَّى أُنْزَلَ عَلَيْهِ فَأَخَذَهُ مَا كَانَ يَأْخُذُهُ مِنَ الْبُرْحَاءِ حَتَّى إِنَّهُ لَيَتَحَدَّرُ مِنْهُ مِنَ الْعَرَقِ مِثْلَ الْحَمَانِ وَهُوَ فِي يَوْمِ شَاتٍ، مِنْ ثِقَلِ الْقَوْلِ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَيْهِ قَالَتْ: فَسُرِّيَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَضْحَكُ فَكَانَتْ أَوَّلَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا أَنْ قَالَ: يَا عَائِشَةُ أَمَّا اللَّهُ فَقَدْ بَرَّكَ قَالَتْ: فَقَالَتْ لِي أُمِّي: قَوْمِي إِلَيْهِ فَقُلْتُ: وَاللَّهِ لَا أَقَوْمَ إِلَيْهِ، فَإِنِّي لَا أَحْمَدُ إِلَّا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَتْ: وَأُنْزِلَ اللَّهُ تَعَالَى: (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكَ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ، بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ، وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُبِينٌ لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ، فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّبًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَنٌ عَظِيمٌ يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ، وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ إِنَّ الَّذِينَ يُجِيبُونَ أَنْ تَشْبِعَ الْفَاحِشَةَ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابُ الْيَمِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَعُوفٌ رَحِيمٌ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوتَ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوتَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ

مَا زَكَّى مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَن يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَى وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيُغْفِرُوا لِيُغْفَرُوا أَلَا نُحِبُّونَ أَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ يَوْمَئِذٍ يُوفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ الْحَبِيثَاتُ لِلْحَبِيثِينَ وَالْحَبِيثُونَ لِلْحَبِيثَاتِ، وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ، أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ، لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ) ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ هَذَا فِي بَرَاءَتِي قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ، وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحَ بْنِ أَنَانَ، لِقِرَائَتِهِ مِنْهُ وَفَقَرَهُ: وَاللَّهُ لَا أَنْفِقُ عَلَى مِسْطَحَ شَيْئًا أَبَدًا، بَعْدَ الَّذِي قَالَ لِعَائِشَةَ مَا قَالَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (غَفُورٌ رَحِيمٌ) قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ: بَلَى وَاللَّهِ إِنِّي لِأُحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لِي فَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحَ النَّفَقَةَ الَّتِي كَانَ يُنْفِقُ عَلَيْهِ وَقَالَ: وَاللَّهُ لَا أَزْعُمُ مِنْهُ أَبَدًا قَالَتْ عَائِشَةُ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلَ زَيْنَبَ بِنْتُ جَحْشٍ عَنْ أَمْرِي فَقَالَ لَزَيْنَبَ: مَاذَا عَلِمْتَ أَوْ رَأَيْتِ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحْمِي سَمْعِي وَبَصَرِي وَاللَّهُ مَا عَلِمْتُ إِلَّا خَيْرًا قَالَتْ عَائِشَةُ: وَهِيَ الَّتِي كَانَتْ تُسَامِينِي، مِنْ أَرْوَاحِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَصَمَهَا اللَّهُ بِالْوَرَعِ قَالَتْ: وَطَفِقَتْ أُحْتَبُهَا حَمْتُهُ تُحَارِبُ لَهَا فَهَلَكَتْ فِيمَنْ هَلَكَ قَالَتْ عَائِشَةُ: وَاللَّهُ إِنَّ الرَّجُلَ الَّذِي قِيلَ لَهُ مَا قِيلَ، لَيَقُولُ: سُبْحَانَ اللَّهِ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا كَشَفْتُ مِنْ كَنْفٍ أَثْنَى قَطُّ قَالَتْ: ثُمَّ قُتِلَ، بَعْدَ ذَلِكَ، فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1764. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər bir səfərə çıxmaq istədikdə zövcələri (yoldaşları) arasında püşk atardı. Püşk onlardan hansına düşsəydi Peyğəmbər ﷺ onu özü ilə birlikdə səfərə aparardı. Döyüşlərin birinə getmək istədiyi vaxt həmişəki kimi aramızda püşk atdı və bu dəfə püşkdə mənim adım çıxdı. Mən Peyğəmbər ﷺ ilə birlikdə səfərə çıxdım. Bu səfərimiz artıq hicab ayəsinin nazil olmasından sonra baş vermişdi. Məni Kəcavəndin içərisində aparırdılar. (Dincəlmək istədikdə) kəcavəndin içərisindən düşərdim. Bütün səfər boyu belə davam etdi. Nəhayət Peyğəmbər ﷺ bu döyüşü başa vurub Mədinəyə yaxınlaşdıqda (dincəlmək üçün) dayandı. (Bir müddət orada qaldıqdan sonra) Peyğəmbər ﷺ hərəkət etmək əmrini verdi. Mən (ehtiyacımı ödəmək üçün təkbaşına) ordudan ayrılmışdım. Ehtiyacımı yerinə yetirib geri qayıtdım. (Yolda əlimi) sinəmə vurduqda gördüm ki, Yəmən muncuqlarından olan boyunbağım qırılıb düşmüşdür. Dərhal dönüb onu axtarmağa başladım. Elə onu axtarmaq da məni yoldan saxladı. Mənim kəcavəndimi aparən kimsələr mənim orada olduğumu zənn edərək kəcavəndi dəvənin üstünə qoymuşdular. O, zaman qadınlar xəfif və az yedikləri üçün yüngül çəkili olurdular. Elə bu səbəbdən də kəcavəndi qaldıran kimsələr onun çəkisindəki fərqə varmayaraq onu (dəvənin üzərinə) qoymuşdular. O, vaxt mən kiçik yaşda (gənc yaşında) bir qadın idim. Bu səbəblə də dəvəni qaldırıb və çəkib getmişdilər. Ordu getdikdən sonra mən boyunbağımı tapdım. Mən ordunun olduğu yerə gəldikdə artıq orada nə bir çağırən, nə də bir cavab vərən vardı. Kəcavəndin qoyulduğu yerə gəldim. Onlar məni kəcavəndin içərisində tapmadıqlarını bilib geri dönəcəklərini güman etdim. Mən bu fikirlə yerimdə oturdum. (Bir müddətdən sonra) gözlərim mənə üstün gəlib yatdı (yuxuladım). Səfvan İbn

Muattil əs-Suləmi ﷺ sonra Zəkvani¹⁴⁸ arxadan gələn əsgərlərin qalmış olan əşyalarını və s. şeyləri götürərək (toplayaraq) sahibinə qaytarmaq vəzifəsinə sahib idi. Bu kimsə səhərə yaxın mən olduğum yerə gəlib çatdıqda yatmış bir insan qaraltısını görüb mənə yaxınlaşmışdı. O, (hicab ayəsi) nazil olmamışdan əvvəl məni gördüyü üçün dərhal məni tanımışdı. Mən onun (məni tanıdığı an) **İnnə Lilləhi Və İnnə İleyhi Raciun – Biz Allahın bəndələriyik və ona tərəf qayıdacağıq**. (əl-Bəqərə 156) ayəsini «İstirca» sözlərini söyləməsi ilə ayıldım. Dərhal çarşabla üzümü örttdüm. Allaha and olsun ki, bir tək kəlmə də belə demədi və mən ondan «İstirca» sözlərindən başqa bir kəlmə də belə eşitmədim. Mənim dəvəyə minməyim üçün dəvənin ön ayaqlarını basaraq (dəvəni) çökdürdü. Mən dəvəyə mindim. (Dəvənin üzəngisindən) tutaraq çəkib apardı. Nəhayət şiddətli isti olduğundan dincəlmək üçün dayanmış orduya çatdıq. Bu an haqqımda (iftira olaraq) həlak olan həlak olmuşdur. İftira atan Abdullah İbn Ubeyy İbn Səlul idi. Nəhayət Mədinəyə çatdıq. Mədinəyə gəldikdə bir ay xəstə oldum. Bu vaxt cəmaat iftira söhbətlərini (sözlərini) danışır və müzakirə edirdilər. Mən isə bunların heç birindən xəbərdar deyildim. Yalnız xəstələndiyim zaman məni şübhələndirən bir şey vardı ki, o da Peyğəmbər ﷺ başqa vaxtlarda görməkdə olduğum Lütf və Mərhəməti bu xəstəliyim vaxtı görmürdüm. Ancaq yanıma gəldikdə salam verər, sonra da (adımı çəkmədən): «Xəstəniz necədir!» deyə buyurardı. Bütün bunlar məni şübhələndirsə də mən şərri hiss etmirdim. Nəhayət xəstəliyimdən təzə qurtarmışdım ki, (sağalmışdım) evdən çölə çıxdım. Mənimlə bərabər Mistahın anası (Ummu Mistah) da çıxmışdı. Biz ehtiyacımızı ödəmək üçün Mənasi (Mədinə yaxınlığında yer) tərəfə çıxmışdıq. Buralar ancaq gecədən-gecəyə zəruri ehtiyacımızı ödəmək üçün çıxdığımız yerlər idi. Bu da evlərimizin yaxınlıqlarında ayaqyolları tikilənə qədər davam etdi. O, vaxtlar bizim bu halımız ibtidai ərəblərin halına bənzəyirdi (onlar da zəruri ehtiyaclarını ödəmək üçün evlərindən çox uzaqlaşardılar). Mən də Mistahın anası ilə çölə çıxdım. Bu qadın Əbu Ruhm İbn Muttalib İbn Abdi Mənafın qızıdır. Anası da Səxr İbn Amirin qızıdır ki, bu qadın da Əbu Bəkr əs-Sıddıqın ﷺ xalasıdır. Əbu Ruhmın qızının oğlu da Mistah İbn Usasə İbn Abbad İbn Muttalibdir. Birgə evə qayıtdıqda Mistahın anasının paltarının (ətəyi) ayağına ilişərək sürüşdü. (Ərəblər arasında fəlakət zamanı söylənməsi adət olan: «Düşmənin həlak olsun! duası yerinə): «Mistah həlak olsun! deyə oğluna bəd dua etdi. Mən də ona: «Nə pis söz söylədin! Bədr döyüşündə döyüşən bir kimsəni söyürsən?» dedim. Qadın mənə: «Eh! Sən onun söylədikləri sözləri hələ eşitməmişən?» deyə cavab verdi. Mən: «O, nə deyib ki!» deyə soruşdum. O, da mənə iftira

¹⁴⁸ **Zəkvanda** – yaşadığı üçün bu ad verilmişdir. Səfvan ﷺ Ömər in ﷺ xəlifəliyi dövründə hicrətin on yeddinci ilində Ermənistanı fəth edərkən şəhid olmuşdur.

sahiblərinin dedikləri sözləri xəbər verdi. Artıq xəstəliyimin üstünə bir xəstəlik də əlavə olundu. Evə qayıtdıqda yanıma Peyğəmbər ﷺ gəldi. İçəri daxil olaraq salam verdi və: «Xəstəniz necədir?» deyərək buyurdu. Mən də valideyinlərimin yanına getmək üçün ondan izn istədim. Niyyyətim (mənim haqqımda gəzən) bu xəbərin doğru olub-olmadığını valideyinlərimdən dəqiqləşdirmək idi. Peyğəmbər ﷺ mənə izn verdi. Mən də valideyinlərimin yanına gələrək anama: «Anacan! İnsanlar nə danışırlar?» deyərək soruşdum. Anam: «Qızım! Özünü üzmə. Özünü və səhhətini fikirləş. Vallahi bir kişinin yanında sevdiyi gözəl bir qadını olsun və onun bir çox ortaqları olsun və onun əleyhinə danışmasınlar bu çox nadir hallarda (olan bir hadisədir)» deyərək cavab verdi. Mən: «Subhənəllah! İnsanlar bunu mu danışırlar?» dedim. Bunun üzərinə bütün gecəni ağladım. Səhərə qədər gözümlün yaşı dayanmırdı. Səhərə kimi bir anlıq belə yuxuya gedə bilmədim. Ağlamaqla səhəri açdım. Peyğəmbər ﷺ vəhyin nazil olması gecikdiyi üçün Əli İbn Əbu Talib ☪ və Usamə İbn Zeyd ☪ yanına çağırırdı. Onlardan zövcəsindən ayrılıb-ayrılmamaq haqqında məsləhət aldı. Usamə İbn Zeyd ☪ Peyğəmbərin ﷺ ailəsini yaxından tanıdığı və qəlbində onlara bəslədiyi sevgiyə görə: «Ya Rəsulullah! Onlar sənin əhlindir. Biz onun haqqında xeyirdən başqa bir şey bilmirik» dedi. Əli İbn Əbu Talib ☪ gəlincə isə o: «Allah sənə heç bir hədd qoymamışdır (dünyanı sənə dar etməmişdir). Ondən başqa nə çox qadınlar. Aişə ؓ xidmətçisi Bərirədən ☪ soruşsan o, da sənə düzünü deyəcəkdir. Peyğəmbər ﷺ Bərirəni ☪ yanına çağıraraq buyurdu: «Ey Bərirə! Aişədə səni şübhələndirən bir hal gördünmü?» Bərirə: «Səni haqq ilə göndərən Allaha and olsun ki, ondan heç bir qəbahətli iş görmədim. Əgər görsəydim onu qınayardım. Yalnız bir şeyi demək istəyirəm ki, az yaşlı təzə bir qadındır. Ailəsinin xəmirini yoğurarkən (xəmiri) qorumağı ona tapşırırdım. O, da yatdığı üçün qoyun gəlib xəmiri yeyərdi. Bundən sonra Peyğəmbər ﷺ minbərə çıxıb iftiranı ortaya atan Abdullah İbn Ubeyy İbn Səlul üzr istəsin deyərək cəmaata xitab edərək buyurdu: «Ey müsəlman cəmaati! Sizlərdən kim mənim əhlimə əziyyət verən kimsənin ittihamını rədd edərək əhlimə bəraət qazandıra bilər? Vallahi mən öz əhlim (yoldaşım) haqqında xeyirdən başqa bir şey bilmirəm. Bu iftiraçılar bir adamın adını da ortaya çıxardılar ki, (Səfvan İbn Muattil) bu kimsə haqqında mən xeyirdən başqa bir şey bilmirəm. Bu adı çəkilən fəzilətli insan bu ana qədər mənimlə bərabər olmaq müstəsna mənsiz ailəmin yanına girməmişdir». Bu vaxt ənsarlardan Əus qəbiləsindən olan Sad İbn Muaz ☪ ayağa qalxaraq: «Ya Rəsulullah! O, kimsəyə qarşı mən sənə kömək edəcəyəm (haqq qazandıracağam). Əgər bu iftiranı çıxaran Əus qəbiləsindəndirsə biz onun boynunu vurarıq. Yox əgər (qardaşlarımız) olan Xazrac qəbiləsindəndirsə bizə əmr et biz də əmrini yerinə yetirək. Bu dəfə Sad İbn Ubadə ayağa qalxdı. O, da Xazrac qəbiləsinin başçısı idi. Əvvəl əməlisələh

olmuş sonra isə yolunu azmışdı. Sad İbn Muaza qarşı: «Sən yalan söylədin! Allaha and olsun ki, sən nə onu öldürənsən, nə də öldürməyə qadirsən!» dedi. Bu dəfə Sad İbn Muazın ﷺ əmisi oğlu olan Useyd İbn Xudeyr ﷺ ayağa qalxaraq Sad İbn Ubadəyə ﷺ qarşı: «Allaha and olsun ki, sən yalan danışırısan! Vallahi biz onu əlbətdə ki, öldürərik. Həqiqətən sən münafiqsən ki, münafiqlərin tərəfini saxlayaraq bizimlə münafiqşə edirsən. Beləliklə Əus və Xazrac qəbilələri arasında elə bir münafiqşə düşdü ki, az qala bir-birlərini öldürəcəkdilər. Peyğəmbər ﷺ minbərdən enərək onları sakitləşdirdi. Aişə: «Mən daha bir gün də ağladım. Gözümün yaşı dayanmırdı və bir an belə yuxuya gedə bilmirdim. Valideyinlərim mənə bu cür ağlamağımı görüncə elə zənn etdilər ki, ciyərimi parça-parça edəcəyəm. Onlar mənə yanımda olduqları vaxt ənsarlardan bir qadın mənə yanıma daxil olmaq üçün izn istədi. Mən də ona izn verdim. Gəlib mənəmlə birlikdə (dərdimə şərik olaraq) ağlamağa başladı. Bu vaxt Peyğəmbər ﷺ içəri daxil olub salam verdi və əyləşdi. Halbuki Peyğəmbər ﷺ bundan əvvəl haqqımda iftiralər başlanan müddətdən bəri yanımda oturmamışdı. Bir ay keçməsinə baxmayaraq haqqımda heç bir şey vəhy olunmamışdı. Peyğəmbər ﷺ əyləşib Allaha həmd-sənələr etdikdən sonra buyurdu: «Ey Aişə! Haqqında mənə filan-filan sözlər çatıbdir. Əgər sən onların dediklərindən uzaqsansa tezliklə Allah səni təmizə çıxardacaqdır. Yox, əgər belə bir haram işi etmişənsə Allahdan bağışlanma dilə və Allaha tövbə et. Çünki qul günahını etiraf edib Allaha tövbə etdikdə Allah da onun tövbəsini qəbul edib onu bağışlayar. Peyğəmbər ﷺ bu sözlərini deyib qurtardıqdan sonra gözümün yaşı kəsildi. Gözümdən bir damla da belə yaş axmadı. Mən atama: «Peyğəmbər ﷺ söylədiyi bu sözlərə mənəmlə tərəfimdən cavab ver!» dedim. Atam: «Vallahi Peyğəmbər ﷺ nə deyəcəyimi bilmirəm!» dedi. Sonra anama: «Peyğəmbər ﷺ söylədiyi bu sözlərə mənəmlə tərəfimdən cavab ver!» dedim. Anam: «Vallahi Peyğəmbər ﷺ nə deyəcəyimi bilmirəm!» dedi. Mən az yaşlı uşaq olduğum üçün Qurandan da çox dəlil-sübut bilmirdim: «Vallahi mən qəti olaraq bildim ki, siz bu iftiraqların (dedi-qodularını) eşitmişiniz. Hətta bu sözlər sizin qəlblərinizdə yer almış və ona inanmışınız. Əgər mən sizə bu günahdan uzaq olduğumu desəm, Allah da bilir ki, mən bu günahdan uzağam (günahsızam), lakin siz mənə inanmayacaqsınız. Yox, əgər günahkar olduğumu etiraf etsəm yenə də Allah bilir ki, mən bu günahdan uzağam, lakin siz bunu dərhal təsdiq edəcəksiniz. Vallahi mən bu vəziyyətdə özüm üçün və sizin üçün bu ayədən başqa bir məsəl bilmirəm. Ancaq Yusufun atası Yəquba dediyi sözlər kimi: «Mənə yalnız tükənməz, dözümlü səbr gərəkdir. (Yusif barəsində) dediklərinizin yalan olduğunu (sübut etməyə isə) ancaq Allahdan kömək diləmək lazımdır». (Yusif 18)» belə cavab verdim. Bu sözləri söyləyib yatağıma gedib yatdım. Vallahi o,

zaman mən inanurdım ki, Allah mənim günahsız olduğumu üzə çıxaracaqdır. Lakin vallahi haqqımda (Qiyamətə qədər) oxunacaq bir vəhy endiriləcəyini heç zənn etmirdim. Lakin Peyğəmbər ﷺ yuxusunda bir yuxu görməsini və Allahın da o, yuxu ilə mənə bəraət qazandıracağını ümüd edirdim. Vallahi Peyğəmbər ﷺ otur-duğu yerdən qalxmamışdı. Ev əhlindən də heç kimsə çölə çıxmamışdı. **Əziz** və **Cəlil** olan Allah Peyğəmbər ﷺ vəhy nazil etdi. Ona vəhy nazil olduğu zaman həmişə düşdüyü bir vəziyyətə düşdü. Endirilən sözün ağırlığından soyuq qış günündə də belə ondan mirvari dənələri kimi tər axırdı. Vəhy nazil olduqdan sonra Peyğəmbər ﷺ sevincindən gülürdü. Dedi ilk söz isə bu oldu: «Müjdə ya Aişə! Allah səni təmizə çıxartdı!». Bu an anam mənə: «Qızım Peyğəmbər ﷺ doğru çıx və ona təşəkkür et!» dedi. Mən: «Vallahi nə ona tərəf çıxaram, nə də Allahdan başqasına həmd edərəm!» dedim. Uca Allah on ayə nazil etdi: «**Həqiqətən (Aişə) barəsində yalan xəbər gətirənlər öz içərinizdə olan bir zümrədir (münafıqlardır). Onu (o, xəbəri) pis bir şey zənn etməyin. O, bəlkə də, sizin üçün xeyirlidir. O, zümrədən olan hər bir şəxsin qazandığı günahın cəzası vardır. Onlardan günahın böyüyünü öz üstünə götürəni (Abdullah b. Ubeyy) isə (qiyamət günü) çox şiddətli bir əzab gözləyir. Məgər o, yalan sözü eşitdiyiniz zaman mömin kişilər və qadınlar öz ürəklərində yaxşı fikirdə olub: «Bu açıq-aydın bir böhtandır!» deməli deyildilərmə. (Aişəyə) iftira yaxanlar nə üçün özlərinin doğru yolda olduqlarını təsdiq edəcək dörd şahid gətirmədilər? Madəm ki, şahid gətirmədilər, deməli onlar Allah yanında əsl yalançıdırlar. Əgər Allahın dünyada və axirətdə sizə neməti və mərhəməti olmasaydı o, yalan sözünüza görə sizə şiddətli bir əzab toxunardı. O, zaman ki, siz (münafıqların yaydığı) yalanı dilinizə gətirir, bilmədiyiniz sözü ağızınıza alır və ona yüngül, asan (insana günah gətirməyən) bir şey sanırdınız. Halbuki bu Allah yanında çox böyük günahdır. Məgər siz onu eşitdiyiniz zaman: «Bizə bunu (bu yalanı) danışmaq yaraşmaz. Aman Allah! Bu çox böyük bir böhtandır!» deməli deyildinizmi. Allah sizə öyüd-nəsihət verir ki, əgər möminsinizsə bir daha belə şeyləri etməyəsınız. Allah sizin üçün ayələrini (belə ətraflı, açıq-aydın) izah edir. Allah (hər şeyi) biləndir və hikmət sahibidir. Möminlər arasında pis söz yaymaq istəyənləri dünyada və axirətdə şiddətli bir əzab gözləyir. (Hamının əməlini, yayılan şayiələrin, atılan böhtanların doğru olub olmadığını) ancaq Allah bilir, siz bilməyəsınız! Əgər Allahın sizə neməti və mərhəməti olmasaydı, Allah şafqətli və mərhəmətli olmasaydı (həlmiz necə olardı? Dediğiniz yalanlara, yaxdığınız iftiralara görə sizi dərhal məhv edərdi). Ey iman gətirənlər! Şeytanın yolunu tutub getməyin! Kim şeytanın getdiyi yolla getsə, o (insanlara) çirkin, pis işləri görməyi (zina etməyi, yalan danışmağı, özgələbə böhtan atmağı) əmr edir. Əgər Allahın sizə neməti və mərhəməti olmasaydı,**»

heç kəs heç vaxt (günahdan) pak olmazdı. Lakin Allah dilədiyini (günahdan) pak edər. Allah (hər şeyi) eşidən və biləndir». (ən-Nur 11-21).

Allah mənim bəraətim haqqında ayələr nazil etdikdən sonra qohumluq əlaqələrinin hörmətinə və Mistah b. Usasənin kasıb bir (səhabə) olduğundan öz malından onun üçün xərcləyən Əbu Bəkr əs-Sıddıq رضي الله عنه dedi: «Qızım Aişə رضي الله عنها haqqında söylədiyi iftiralara görə mən ona malımdan heç bir şey verməyəcəyəm. (Bu sözlərdən sonra) Allah ayə nazil etdi: **«Aranızda olan fəzilət və sərəvət sahibləri qohum-əqrabaya, miskinlərə və Allah yolunda hicrət edənlərə (heç bir şey verməyəcəkləri, heç bir kömək göstərməyəcəkləri barədə) and içməsinlər. (Onları) əfv edib (cəzalandırmaqdan) vaz keçsinlər! Məgər siz (bu yaxşılıq müqabilində) Allahın sizi (günahlarınızı) bağışlamağını istəmirsiniz? Allah (bəndələrini) bağışlayan və rəhm edəndir!»** (ən-Nur 22). Hibban İbn Musa dedi ki, Abdullah İbn Mubarak: «Bu Allahın kitabında ən ümüdlü ayələrdir!» dedi. Bu ayənin nazil olması ilə Əbu Bəkr: «Vallahi mən Allahın məni bağışlamasını ümüd edirəm və Mistaha verdiyim malı təkrar ona verməyə başladım. Və ondan heç vaxt malımı əsirgəməyəcəyəm!» dedi. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم zövcəsi (yoldaşı) Zeynəb Binti Cəhş رضي الله عنها də mənim haqqında: «Ya Zeynəb! Aişə haqqında nə bilirsən və nə görmüsən!» deyə buyurdu. Zeynəb: «Ya Rəsulullah! Mən qulağımı, gözümü eşitmədiyim və görmədiyim şeydən mühafizə edirəm. Vallahi Aişə haqqında xeyirdən başqa bir şey bilmirəm» deyə şəhadət etmişdi. Bu o, Zeynəb idi ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم zövcələri arasında gözəlliyi və Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم yanında olan mövqeyi ilə mənimplə rəqabət aparırdı. Lakin Allah onu təqvası səbəbilə (fitnəyə düşməkdən) qorumuşdur. Bacısı Həmnə Binti Cəhş isə mənə qarşı iftiraçılara qoşularaq böhtanları yaymağa başladı və bu səbəblə də həlak olanlar içərisində həlak oldu”. Aişə (Saffan İbn Muattil) haqqında: “Subhənəllah! Nəfsim əlində olan Allaha and olsun ki, mən həyatımda heç bir qadınla yaxınlıq etməmişəm. Sonra o, Allah yolunda şəhid olur”. (Buxari 1121, 2661, 4141, Muslim 7196, 2770/56)

حديث عائشة، قالت: لما ذكر من شأني الذي ذكر، وما علمت به، قام رسول الله صلى الله عليه وسلم في خطيباً فتشهد، فحمد الله وأثنى عليه بما هو أهله ثم قال: أما بعد أئيروا علي في أناس أئبوا أهلي، وأئب الله ما علمت علي أهلي من سوء وأئبهم بمن، والله ما علمت علي من سوء قط ولا يدخل بيئي قط إلا وأنا حاضر ولا غيب في سفر إلا غاب معي قالت: ولقد جاء رسول الله صلى الله عليه وسلم بيئي فسأل عني خادمتي فقالت: لا والله ما علمت عليها عئبا إلا أنها كانت ترقد حتى تدخل الشاة فتأكل خميرها أو عجينها وأئهرها بعض أصحابه، فقال: اصدفي رسول الله صلى الله عليه وسلم، حتى أسقطوا لها به فقالت سبحان الله والله ما علمت عليها إلا ما يعلم الصائغ على تير الذهب الأحمر وبلغ الأمر إلى ذلك الرجل الذي قيل له فقال: سبحان الله والله ما كشفت كنتي أثني قط قالت عائشة: فقتل شهيدا في سبيل الله

1765. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, mənim barəmdə bilmədiyim (etmədiyim bir iş) barəsində dedi-qodular çıxdığı zaman Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم xütbə verdi, şəhadət

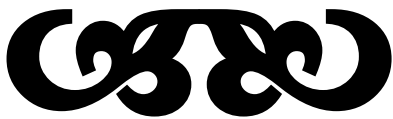
gətirdi, Allaha həmd edib layiqincə təriflər dedi və: “Ailəm barədə dedi-qodu danışıb (məna əziyyət) verənlər öz sözlərini söyləsinlər. Vallahi mən öz əhlim (yoldaşım) haqqında xeyirdən başqa bir şey bilmirəm. Bu iftiraçılar bir adamın adını da ortaya çıxardılar ki, (Səfvən İbn Muattıl ﷺ) bu kimsə haqqında mən xeyirdən başqa bir şey bilmirəm. Bu adı çəkilən fəzilətli insan bu ana qədər mənimlə bərabər olmaq müstəsna mənsiz ailəmin yanına girməmişdir. Səfərə çıxdığımızda o, da mənimlə səfərə çıxmışdı. Sonra Peyğəmbər ﷺ evimə daxil oldu və xidmətçidən (Bərirədən) mənim barəmdə soruşdu: “Səni haqq ilə göndərən Allaha and olsun ki, ondan heç bir qəbahətli iş görmədim. (Əgər görsəydim onu qınayardım). Yalnız bir şeyi demək istəyirəm ki, az yaşlı təzə bir qadındır. Ailəsinin xəmirini yoğurarkən (xəmiri) qorumağı ona tapşırırdım. O, da yatdığı üçün qoyun gəlib xəmiri yeyərdi. Peyğəmbərin ﷺ səhabələrindən biri xidmətçini sıxışdırd, ona doğrunu söyləməyi və ortalıqda dolaşan dedi-qodunu ona söylə. O, da: “Subhənəllah! Allaha and olsun ki, onun haqqında zərgərin qızılın saf və təmiz olduğunu bildiyi kimi ondan başqa bir şey bilmirəm” dedi. Bu dedi-qodu Səffana ﷺ çatdığı zaman: “Subhənəllah! Allaha and olsun ki, həyatımda əsla bir qadının libasını açmış deyiləm” dedi. Aişə ؓ deyir ki, haqqında dedi-qodu olan kimsə Allah yolunda şəhid olaraq vəfat etdi” dedi. (Buxari 4757, Muslim 7198, 2770/58)

كتاب صفات المنافقين وأحكامهم

Münafıqlərin Vəsfı

Və Hökmü Kitabı

Münafqların Vəfi Və Hökmü Kitabı

حديث زيد بن أرقم، قال: خرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي سَفَرٍ أَصَابَ النَّاسَ فِيهِ شِدَّةٌ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي لَاصِحَابِهِ: لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى يَنْفَضُوا مِنْ حَوْلِهِ وَقَالَ: لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ، كَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَخْبَرْتُهُ فَأَرْسَلَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي، فَسَأَلَهُ، فَاجْتَهَدَ يَمِينَهُ مَا فَعَلَ قَالُوا: كَذَبَ زَيْدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَقَعَ فِي نَفْسِي مِمَّا قَالُوا شِدَّةٌ حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ تُصَدِّقِي فِي (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ) فَدَعَاَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لِيَسْتَغْفِرَ لَهُمْ فَلَوَّوا رُءُوسَهُمْ وَقَوْلُهُ (خُشِبَ مُسْتَدَّةً) قَالَ: كَانُوا رِجَالًا، أَحْمَلَ شَيْءٍ

1766. Zeyd İbn Ərşam رəvayət edir ki, səfərlərin birində Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər idik. Bu səfərdə insanlar bir şiddət və çətinlik isabət etdi. Abdullah İbn Ubeyy öz yoldaşlarına: “Rəsulullahın ﷺ yanında olanlara nəfəqə (yardım) etməyin, hətta onun ətrafından dağılınlar. Mədinəyə döndükləri zaman ən şərəfli və qüvvətli olanımız zəif olanı oradan mütləq çıxaracaqdır” dedi. Mən Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək bu sözləri ona xəbər verdim. Peyğəmbər ﷺ Abdullah İbn Ubeyyə xəbər göndərdi və bu sözlərin doğruluğunu öyrənmək üçün. Lakin o, andlarla belə demədiyini söylədi. (İnsanlar arasında): “Zeyd Allahın Rəsuluna yalan danışmışdır” dedilər. Bu sözlər qəlbimə şiddət və sıxıntı salmışdı. Ta ki, Allah “Munafiqun” surəsi içərisində məni doğrulayan ayətlər nazil etdi. Zeyd: “Peyğəmbər ﷺ (münafıqları) yanına çağırdı ki, onlar üçün (Allahdan) bağışlanma diləsin, lakin onlar bundan boyun qaçırdılar.” “Xuşubun Musənnədətun” onlar ən gözəl geyimli keçimli idilər. (Buxari 4903, Muslim 7200, 2772/1)

حديث جابر رضي الله عنه قال: أتى النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي، بَعْدَ مَا دُفِنَ فَأَخْرَجَهُ، فَتَمَّتَ فِيهِ مِنْ رِيقِهِ، وَأَلْبَسَهُ قَمِيصَهُ

1767. Cabir demişdir: “Abdullah İbn Ubey dəfn edildikdən sonra Peyğəmbər ﷺ gəlib onu qəbirdən çıxardı, onun üstünə yüngülcə tüpürdü və öz köynəyini ona geyindirdi.” (Buxari 1270, Muslim 7201, 2773/2)

حديث ابن عمر رضي الله عنهما أن عبد الله بن أبي، لما توفي، جاء ابنه إلى النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقال: يا رسول الله أعطني قميصك كفن فيه، وصل عليه، واستغفر له فأعطاه النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قميصه فقال: آذني أصلي عليه فآذنه فلما أراد أن يصلي عليه، جذبته عمر رضي الله عنه فقال: أليس الله نهاك أن تصل على المنافقين فقال: أنا بين خيرتين قال (استغفر لهم أو لا تستغفر لهم إن تستغفر لهم سبعين مرة، فلن يغفر الله لهم) فصلى عليه فترلت (ولا تصل على أحد منهم مات أبدا)

1768. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Abdullah İbn Ubey vəfat etdikdən sonra onun oğlu Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ya Rəsulullah, köynəyini ver, atamı ona bürüyək, onun namazını qıl və onun üçün (Allahdan) bağışlanma dilə”. Peyğəmbər ﷺ köynəyini ona verdi və dedi: “(Onu dəfn etməyə apardıqda) mənə bildirərsən, cənazə namazını qılamam.” (Bir müddətdən sonra Abdullahın oğlu gəlib) Peyğəmbərə ﷺ xəbər verdi. Peyğəmbər ﷺ ona namaz qılmaq istəyəndə Ömər onun ətəyindən dartıb dedi: “Məgər Allah münafıqların cənazə namazını qılmağı sənə qadağan etməyibmi?”. Peyğəmbər: “Mən (onların cənazə namazını qılıb-qılmamaqda) ixtiyar sahibiyəm!” deyib bu ayəni oxudu: **“Onlar üçün bağışlanma diləsən də, diləməsən də, hətta, onlar üçün yetmiş dəfə bağışlanma diləsən belə, Allah onları əsla bağışlamayacaq”.** (ət-Tövbə 80). sonra da onun cənazə namazını qıldı. (Onda) bu ayə nazil oldu: **“Heç vaxt onlardan ölmüş bir kəsin cənazə namazını qılma, qəbrinin başında da durma. Çünki onlar Allahu və Onun Elçisini inkar etdilər və günahkar olaraq öldülər”.** (ət-Tövbə 84). (Buxari 1269, Muslim 7203, 2774/3)

حدیث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، قال: اجتمع عند النبي فرسيان وثقفي، أو ثقيان وفرسي كثيرة شحم بطونهم قليلة فقه قلوبهم فقال أحدهم: أترون أن الله يسمع ما نقول قال الآخر: يسمع إن جهرتنا، ولا يسمع إن أخفينا وقال الآخر: إن كان يسمع إذا جهرتنا، فإنه يسمع إذا أخفينا فأنزل الله عز وجل (وما كنتم تستترون أن يشهد عليكم سمعكم ولا أبصاركم ولا جلودكم) الآية

1769. Abdullah İbn Məsud ﷺ deyir ki: “Beytin yanında üç kişi bir yerə toplandılar. Bunlardan ikisi Qureyşli, biri Səqifli və ya ikisi Səqifli biri isə Qureyşli idi. Bunların qarınlarının yağı çox (yeməkdən harınlamış), qəbilələrinin isə himməsi yox idi. Onlardan biri: “Söylədiyiniz bu sözləri Allahın eşitdiyini zənn edirsinizmi?” dedi. Digəri: “Əgər açıq söyləsək eşidir, gizli söyləsək eşitməz” dedi. Digərləri isə: “Əgər açıq söylədiyimiz zaman eşidirsə, deməli gizli söylədiyimiz zaman da eşidir” dedilər. Allah: **“Siz qulaqlarınızın, gözlərinizin və dərilərinizin əleyhinizə şahid olmasından çəkinib gizlənmirdiniz. Əksinə, elə zənn edirsiniz ki, Allah sizin etdiyiniz əməllərin çoxunu bilmir”.** (Fisillət 22). (Buxari 4817, 7520, 7521, Muslim 7205, 2775/5)

حدیث زيد بن ثابت رضي الله عنه، قال: لما خرج النبي صلى الله عليه وسلم إلى أحد، رجع ناس من أصحابه فقالت فرقة: نقتلهم وقالت فرقة: لا نقتلهم فنزلت (فما لكم في المنافقين فئتين)

1770. Zeyd İbn Sabit ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Uhud döyüşünə çıxdığı zaman səhabələri arasında bir dəstə yoldan geri döndükdə digər dəstə: “Bu geri dönənləri öldürək” dedilər. Digərləri isə: “Xeyr, onları öldürməyin” dedilər. Bu ixtilaf üzərinə Allah: **“Sizə nə oldu ki, münafıqlar barəsində iki**

dəstəyə ayrıldınız? Halbuki Allah onları etdikləri əməllərə görə geriyyə qaytarmışdır. Siz Allahın azdırdığı kimsəni doğru yola yönəltməkmi istəyirsiniz? Allahın azdırdığı kimsə üçün heç bir yol tapa bilməzsən". (ən-Nisa 88). (Buxari 1884, Muslim 7208, 2775/6)

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، أن رجلاً من المنافقين، على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم كان إذا خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم إلى الغزو، تخلفوا عنه، وفرحوا بممّعتهم خلاف رسول الله صلى الله عليه وسلم فإذا قدم رسول الله صلى الله عليه وسلم، اعتذروا إليه، وحلفوا، وأحبوا أن يحمّدوا بما لم يفعلوا فنزلت (لَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ) الآية

1771. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ dövründə Peyğəmbər ﷺ döyüşə çıxdıqda münafıqlardan bəziləri ondan ayrılar və döyüşə getməyib Peyğəmbərə ﷺ müxalif olduqlarına sevinərdilər. Peyğəmbər ﷺ döyüşdən qayıtdıqda isə özlərinə bəraət qazandırmaq üçün bəhanələr gətirər və and içərdilər. Üstəlik, görmədikləri işlərə görə tərif olunmağı sevərdilər. (Elə buna görə də) bu ayə nazil oldu: **"Törətdikləri əməllərdən fərəhlənən və etmədikləri işlərə görə tərif olunmağı xoşlayan kimsələrin əzabdan qurtulacaqlarını əsla güman etmə. Onlara acılı-ağrılı bir əzab hazırlanmışdır".** (Buxari 4567, Muslim 7210, 2777/7)

حديث ابن عباس عن علقمة بن وقاص، أن مروان قال ليؤايبه: اذهب يا رافع إلى ابن عباس، فقل: لئن كان كل امرئ فرح بما أوتي، وأحب أن يحمّد بما لم يفعل معذباً، لنعدين أجمعون فقال ابن عباس: وما لكم ولهدوئكما دعا النبي صلى الله عليه وسلم يهود، فسألهم عن شيء، فكنتموه إياه، وأخبروه بغيره فأروه أن قد استحمّدوا إليه بما أخبروه عنه فيما سألهم وفرحوا بما أوتوا من كتبناهم ثم قرأ ابن عباس (وإذ أخذ الله ميثاق الذين أوتوا الكتاب) كذلك، حتى قوله (يفرحون بما أوتوا ويحجون أن يحمّدوا بما لم يفعلوا)

1772. Əlqəmə İbn Vəqqas ﷺ rəvayət edir ki, bir dəfə Mərvan İbn Həkəm ﷺ qapıda duran gözətçilərdən birinə: "Ey Rafi, get, İbn Abbasdan ﷺ soruş ki, törətdikləri əməllərdən fərəhlənən və etmədikləri işlərə görə tərif olunmağı xoşlayan hər bir kəsə əzab veriləcəkmi?". İbn Abbas: "Bu ayənin sizə nə aidyyəti var ki?! İş burasındadır ki, Peyğəmbər ﷺ bir dəstə yəhudini çağırıb onlardan bir məsələ barəsində soruşduqda, onlar həqiqəti gizlədib, ona başqa cavabı verdilər. Onlar belə cavab verməklə tərif olunmaq istədilər, həm də həqiqəti gizlətdiklərinə görə sevindilər." Sonra İbn Abbas ﷺ bu ayələri oxudu: **"O zaman Allah Kitab verilənlərlə əhd bağlayıb: "Siz o Kitabı mütləq insanlara aydınlaşdıracaqsınız və onu gizlətməyəcəksiniz!" deyər buyurdu. Onlar isə bu əhdi qulaqardına vurub, onu ucuz qiymətə satdılar. Onların bu alveri necə də pisdir! Törətdikləri əməllərdən fərəhlənən və etmədikləri işlərə görə tərif olumağı xoşlayan kimsələrin əzabdan qurtulacaqlarını əsla güman etmə. Onlara acılı-ağrılı bir əzab hazırlanmışdır.".** (Ali İmran 187-188). (Buxari 4568, Muslim 7211, 2778/8)

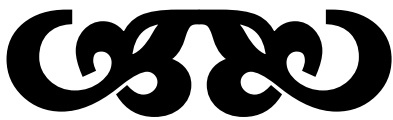
حديث أنس رضي الله عنه قال: كَانَ رَجُلٌ نَصْرَانِيًّا فَأَسْلَمَ، وَقَرَأَ الْبَقْرَةَ، وَآلَ عِمْرَانَ فَكَانَ يَكْتُبُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَادَ نَصْرَانِيًّا فَكَانَ يَقُولُ: مَا يَدْرِي مُحَمَّدٌ إِلَّا مَا كَتَبْتُ لَهُ فَأَمَاتَهُ اللَّهُ، فَلَمَنُوهُ، فَأَصْبَحَ وَقَدْ لَفَظَتْهُ الْأَرْضُ فَقَالُوا: هَذَا فِعْلُ مُحَمَّدٍ وَأَصْحَابِهِ لَمَّا هَرَبَ مِنْهُمْ، نَبَشُوا عَنْ صَاحِبِنَا فَأَلْفَوْهُ فَحَفَرُوا لَهُ، فَأَعْمَقُوا فَأَصْبَحَ وَقَدْ لَفَظَتْهُ الْأَرْضُ فَقَالُوا: هَذَا فِعْلُ مُحَمَّدٍ وَأَصْحَابِهِ نَبَشُوا عَنْ صَاحِبِنَا لَمَّا هَرَبَ مِنْهُمْ فَأَلْفَوْهُ فَحَفَرُوا لَهُ، وَأَعْمَقُوا لَهُ فِي الْأَرْضِ، مَا اسْتَطَاعُوا فَأَصْبَحَ وَقَدْ لَفَظَتْهُ الْأَرْضُ فَعَلِمُوا أَنَّهُ لَيْسَ مِنَ النَّاسِ، فَأَلْفَوْهُ

1773. Ənəs ﷺ demişdir: “(Vaxtı ilə) bir xristian İslamı qəbul etmişdi. O, **“əl-Bəqərə”** və **“Ali İmran”** surələrini oxuyub (öyrəndi), Peyğəmbər ﷺ üçün bəzi surələri yazdı, lakin sonra yenə xristianlığına qayıtdı. (Bu adam hər yerdə) danışır ki: “Mühəmməd mənim onun üçün yazdıqlarımdan başqa heç nə bilmir.” (Çox keçmədən) Allah onun canını aldı və (yaxınları) onu dəfn etdilər. Ertəsi gün səhər oyanıb gördülər ki, torpaq onu bayıra atmışdır. Dedilər: “Bu, Mühəmmədin və onun əshabələrinin işi olacaq. Yoldaşımız onların dinindən döndüyünə görə onu qəbirdən çıxarıb bayıra atıblar.” Sonra onlar dərin bir qəbir qazıb onu dəfn etdilər. Səhər oyanıb gördülər ki, torpaq (yenə) onu bayıra atmışdır. Dedilər: “Bunu Mühəmməd və onun əshabələri edib. Yoldaşımız onların dinindən döndüyünə görə onu qəbirdən çıxarıb bayıra atıblar.” Sonra olduqca dərin bir qəbir qazıb onu dəfn etdilər. Səhər oyanıb gördülər ki, torpaq (yenə də) onu bayıra atmışdır. Nəhayət, başa düşdülər ki, bu işdə insan əli ola bilməz. Odur ki, onu (olduğu yerdə) atıb getdilər.” (Buxari 3617, Muslim 7217, 2781/14)

صفة القيامة والجنة والنار

Qiyamət, Cənnət Və
Cəhənnəmin Vəsfi Kitabı

صفة القيامة والجنة والنار

Qiyamət, Cənnət Və Cəhənnəmin Vəsfı

حدیث أبی ہریرۃ رضی اللہ عنہ، عن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال: إِنَّهُ لَيَأْتِي الرَّجُلَ الْعَظِيمُ السَّمِينُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَرِنُ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ وَقَالَ: اقْرَءُوا (فَلَا تُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنًا)

1774. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qiyamət günü yekəpər şişman bir adam gələcək. Allahın hüzurunda (həmin adamın) heç mığmığanın qanadı qədər ağırlığı olmayacaq. (Bu ayəni) oxuyun: **“Odur ki, Qiyamət günü Biz onlara əhəmiyyət verməyəcəyik.”** (Buxari 4729, Muslim 7222, 2785/18)

حدیث عبد اللہ بن مسعود رضی اللہ عنہ، قال: جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْأَحْبَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّا نَجِدُ أَنَّ اللَّهَ يَجْعَلُ السَّمَوَاتِ عَلَى إصْبَعٍ، وَالْأَرْضِينَ عَلَى إصْبَعٍ، وَالْمَشَجَرَ عَلَى إصْبَعٍ، وَالْمَاءَ وَالنَّارَ عَلَى إصْبَعٍ، وَسَائِرَ الْخَلَائِقِ عَلَى إصْبَعٍ فَيَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِدُهُ، تَصْدِيقًا لِقَوْلِ الْحَبْرِ ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ، وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ، سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

1775. Abdullah İbn Məsud ﷺ demişdir: “(Bir dəfə Kitab əhlinin) baş keşişlərindən biri Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ey Muhəmməd! Bizim bildiyimizə görə, Allah göyləri bir Barmağına, yerləri o biri Barmağına, ağacları digər bir Barmağına, suyu və torpağı bir başqa Barmağına, yerdə qalan məxluqatı da (yenə) başqa bir Barmağına yerləşdirmiş və: “Hökmdar Mənəm!” deyə buyurmuşdur.” (Bunu eşidəndə) Peyğəmbər ﷺ (bu alimin) sözünü təsdiqləmək məqsədilə dişləri görünənədək güldü. Sonra da bu ayəni oxudu: **“Onlar Allahı layiqincə qiymətləndirmədilər. Halbuki Qiyamət günü yer bütünlüklə Onun Ovcunda olacaq, göylər isə Onun sağ Əli ilə büküləcəkdir. O, pakdır, müqəddəsdir və onların Ona qoşduqları şəriklərdən ucadır”. (əz-Zumər 67).** (Buxari 4811, Muslim 7223, 2786/19)

حدیث أبی ہریرۃ رضی اللہ عنہ، عن النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَقْبِضُ اللَّهُ الْأَرْضَ، وَيَطْوِي السَّمَاءَ بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ، أَيْنَ مُلْكُ الْأَرْضِ

1776. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Allah yeri (bütünlüklə) Ovcuna alacaq, göyləri də sağ Əli ilə bükəcək, sonra da belə buyuracaq: “Mənəm Hökmdar! Hanı yer üzünün hökmdarları?!” (Buxari 4812, 6519, 7382, Muslim 7227, 2787/23)

حدیث ابنِ عُمَرَ رضی اللہ عنہما، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ يَقْبِضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْأَرْضَ، وَتَكُونُ السَّمَوَاتُ بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ

1777. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah Qiyamət günü bütün yeri ovcuna alar, göylər də sağ əlində olar və: “Məlik Mənəm!” buyurar. (Buxari 7412, Muslim 7228, 2788/24)

في البعث والنشور وصفة الأرض يوم القيامة

Dirilmək, Məşhər Və Qiyamət Günü Yerin Vəsfı

حدیث سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى أَرْضٍ بِيضَاءَ عَفْرَاءٍ كَقُرْصَةِ نَقِيٍّ لَيْسَ فِيهَا مَعْلَمٌ لِأَحَدٍ

1778. Səhl İbn Səd ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Qiyamət günü insanlar təmiz (undan bişirilmiş) kökəyə bənzər ağı-qırmızılı bir yerə toplanılacaqlar.” Səhl və qeyrisi demişdir: “(Yəni) həmin yerdə heç bir əlamət olmayacaq.” (Buxari 6521, Muslim 7233, 2790/28)

نزل أهل الجنة

Cənnət Əhlinin Nazil Olması

حدیث أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَكُونُ الْأَرْضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خُبْرَةً وَاحِدَةً يَتَكَفَّوْهَا الْجِبَارُ بِيَدِهِ، كَمَا يَكْفَأُ أَحَدُكُمْ خُبْرَتَهُ فِي السَّفَرِ، نُزُلًا لِأَهْلِ الْجَنَّةِ فَأَتَى رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ، فَقَالَ: بَارَكَ الرَّحْمَنُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ أَلَا أَخْبِرُكَ بِنَزْلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ: بَلَى قَالَ: تَكُونُ الْأَرْضُ خُبْرَةً وَاحِدَةً كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَنْظَرُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْنَا، ثُمَّ ضَجَّكَ، حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِدُهُ ثُمَّ قَالَ: أَلَا أَخْبِرُكَ بِإِدَابِهِمْ قَالَ: إِدَابُهُمْ بِالْأَمِّ وَتُونَ قَالُوا: وَمَا هَذَا قَالَ: تَوْرٌ وَتُونَ، يَأْكُلُ مِنْ زَائِدَةِ كَبِدِهِمَا سَبْعُونَ أَلْفًا

1779. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qiyamət günü yer üzü (bütövlükdə) bir kökə kimi olacaq, biriniz səfərə çıxmaq istədiyi zaman əlinə kökə alıb (o yan-bu yana) çevirdiyi kimi Qüdrətli Allah onu Əlinə alıb çevirəcək və bu (kökə) Cənnət əhli üçün bir ziyafət olacaq.” Sonra bir yəhudi Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Mərhəmətli Allah sənə xeyir-bərəkət versin, ey Əbul Qasım! Qiyamət günü Cənnət əhlinə veriləcək ziyafət barəsində sənə xəbər verimmi?”. Peyğəmbər: “Ver!” dedi. (Yəhudi) Peyğəmbər ﷺ xəbər verdiyi kimi: “Yer bir kökə kimi olacaq” dedi. (Bunu deyəndə)

Peyğəmbər ﷺ bizə baxıb arxa dişləri görünənədək güldü. Sonra (yəhudi): “Sənə bu kökəni nə ilə yeyəcəkləri barədə xəbər verimmi?” deyə soruşdu, (sonra sözünə davam edib) dedi: “Bu, bələm və nun olacaq.” (Əshabələr): “Bu nədir?” deyə soruşdular. (Yəhudi) dedi: “Öküz və balıqdır. Bunların qara ciyərinin ən dadlı hissəsini yetmiş min nəfər yeyəcək.” (Buxari 6520, Muslim 7235, 2792/30)

حديث أبي هريرة، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَوْ آمَنَ بِي عَشْرَةٌ مِنَ الْيَهُودِ لَأَمَنَ بِي الْيَهُودُ

1780. Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əgər yəhudilərdən on nəfər mənə iman gətirsəydi, yəhudilərin hamısı mənə iman gətirərdi.” (Buxari 3941, Muslim 7236, 2793/31)

سؤال اليهود النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عن الروح وقوله تعالى يستلونك عن الروح الآية

Yəhudilərin Peyğəmbərdən ﷺ Ruh Barədə Soruşmaları Və Allahın: “Onlar Səndən Ruh Barədə Soruşurlar...” Ayəsi

حديث عبد الله بن مسعود، قال: بَيْنَا أَنَا أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي خَرِبِ الْمَدِينَةِ، وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَيَّ عَسِيبَ مَعَهُ فَمَرَّ بِنَفَرٍ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ: لَا تَسْأَلُوهُ، لَا يَجِيءُ فِيهِ بَشِيءٌ تَكْرَهُونَهُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: لِنَسْأَلَنَّهُ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَالَ: يَا أَبَا الْقَاسِمِ مَا الرُّوحُ فَسَكَتَ فَقُلْتُ إِنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ، فَتَمَّتْ فَلَمَّا انْحَلَى عَنْهُ، فَقَالَ: وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا

1781. İbn Abbas ؓ Uca Allahın: “Namazını nə uca səslə, nə də pıçiltı ilə qıl...” ayəsini izah edib demişdir: “Bu ayə Peyğəmbər ﷺ Məkkədə gizlin dəvət apardığı zaman nazil olmuşdur. O, əshabələri ilə birlikdə namaz qılarkən Quranı uca səslə oxuyardı. Müşriklər də bunu eşitdikdə həm Quranı, həm onu nazil edəni, həm də onu təbliğ edəni söyərdilər. Onda uca Allah Peyğəmbərinə ﷺ bu ayəni nazil etdi: “Namazını nə uca səslə qıl” yoxsa müşriklər sən oxuduğunu eşidib, Quranı təhqir etsinlər, “nə də pıçiltı ilə” (oxu) yoxsa sən nə oxuduğunu eşitməzlər. “Bunların arasında orta bir yol tut.” (Buxari 4722, 7456, Muslim 7237, 2794/32)

حديث جَبَّابٍ قَالَ: كُنْتُ قِيْنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ لِي عَلَى الْعَاصِ بْنِ وَاإِلَ دَيْنٌ فَأَتَيْتُهُ أَتَقَاضَاهُ قَالَ لَا أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: لَا أَكْفُرُ حَتَّى يُمِيتَكَ اللهُ، ثُمَّ تَبِعْتَ قَالَ: دَعْنِي حَتَّى أُمُوتَ وَأُبْعَثَ، فَسَأَوْتَنِي مَا لَأَ وَوَلَدًا، فَأَقْضَيْتَكَ، فَتَزَلَّتْ (أَقْرَأْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآبَائِنَا، وَقَالَ لَأُوتِينَ مَا لَأَ وَوَلَدًا أَطَّلَعَ الْعُيُوبَ أَمْ أَتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا)

1782. Xəbbab ؓ demişdir: “Mən cahiliyyətdə dövründə dəmirçi idim. As İbn Vailin (müşrik) mənə verəcəyi var idi. Mən gəlib borcumu ondan tələb etdikdə o dedi: “Muhəmmədi inkar etməyincə sənə (heç nə) verməyəcəyəm.” Mən dedim: “Allah səni öldürüb dirildənədək Muhəmmədi ؓ inkar etməyəcəyəm”. As: “Elə isə mən ölüb dirilənədək gözlə. (Mən diriləndən sonra) mənə var-dövlət və övlad bəxş ediləcək. Onda sənənin borcunu qaytararam.” (Bu hadisədən sonra bu) ayə nazil oldu: “Ayələrimizi inkar edib: “Mənə hökmən var-dövlət və övlad veriləcəkdir!” deyən adamı gördünmü? Olmaya, o, qeybdən xəbərdardır, yoxsa Mərhəmətli Allahdan vədə almışdır?”. (Məryəm 77, 78). (Buxari 2091, 4733, Muslim 7240, 2795/35)

في قوله تعالى وما كان الله ليعذبهم وأنت فيهم الآية

Allahın: O Zaman Onlar: “Ey Allah! Əgər Bu, Sənin Tərəfindən Gəlmiş Bir Haqdırsa, Onda Üstümüzdə Göydən Daş Yağdır” Ayəsi

حدیث أنس بن مالك، قال: قال أبو جهل: اللهم إن كان هذا هو الحق من عندك فأمطر علينا حجارة من السماء أو ائتنا بعذاب أليم فنزلت (وما كان الله ليعذبهم وأنت فيهم وما كان الله معذبهم وهم يستعفرون وما لهم أن لا يعذبهم الله وهم يصلون عن المسجد الحرام) الآية

1783. Ənəs İbn Məlik ؓ deyir ki, Əbu Cəhl: “Ya Allah! Əgər bu Quran Sənin qatından gələn haqdırsa o, zaman bizə göydən daş yağdır və bizə sarsıdıcı əzab gətir” dedi. Allah: O zaman onlar: “Ey Allah! Əgər bu, Sənin tərəfindən gəlmiş bir haqdırsa, onda üstümüzdə göydən daş yağdır və ya bizə ağırlı-acılı bir əzab göndər” demişdilər. Sən onların arasında olduğun halda Allah onlara əzab verməyəcək. Bağışlanmalarını dilədikləri zaman da Allah onlara əzab verən deyildir”. (əl-Ənfal 32, 33). (Buxari 4648, 4649, Muslim 7242, 2796/37)

الدخان

Duhan

حدیث عبد الله بن مسعود قال: إنما كان هذا، لأن قرئنا لما استعصوا على النبي صلى الله عليه وسلم، دعا عليهم بسنين كسني يوسف فأصابهم قحط وجهد حتى أكلوا العظام فجعل الرجل ينظر إلى السماء، فيرى ما بينه وبينها كهيئة الدخان من الجهد فأنزل الله تعالى (فارتقب يوم تأتي السماء بدخان مبين يعشى الناس هذا عذاب أليم) قال: فأتى رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقيل: يا رسول الله

اللَّهُ اسْتَسْقَى اللَّهُ لِمُضَرَ، فَإِنَّهَا قَدْ هَلَكَتْ قَالَ: لِمُضَرَ إِنَّكَ لَجَرِيءٌ فَاسْتَسْقَى، فَسُقُوا، فَزَلَّتْ (إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) فَلَمَّا أَصَابَتْهُمْ الرَّفَاهِيَةُ، عَادُوا إِلَى حَالِهِمْ، حِينَ أَصَابَتْهُمْ الرَّفَاهِيَةُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (يَوْمَ نَبِّطِشُ الْبَطْنَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنتَقِمُونَ) قَالَ: يَعْنِي يَوْمَ بَدْرٍ

1784. Abdullah İbn Məsud ﷺ deyir ki, bu əzab yalnız bu səbəbə görə olmuşdur. Çünki Qureyş Peyğəmbərə ﷺ qarşı üsyan etdikləri zaman Peyğəmbər ﷺ onların əleyhinə Yusufun zamanında olan qıtlıq ilə (quraqlıq) dua etdi. Buna görə onlara bir il qıtlıq və çətinlik isabət etdi. Hətta sümükləri belə yedilər. Adam göy üzünə baxdığı zaman özü ilə göy arasında duman şəkilində bir şey görürdü. Allah: **“Sən göydən aşkar bir tüstü gələcəyi günüü gözlə, O tüstü ki, insanları büriyəcəkdir. Bu, ağrılı-acılı bir əzabdır”.** (Duhan 10, 11). Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: “Ya Rəsulullah! Mudar qəiləsi üçün Allahdan yağmur istə, çünki onlar həlak oldular” dedilər. Peyğəmbər: “Necə yəni, Mudar üçün dua edim? Sən həqiqətən cürətlisən! Sonra yağmur duası etdi və onlara yağmur yağdı. Allah: **“Biz əzabı bir az sizdən uzaqlaşdırırıq, amma siz yenə azğınlığa qayıdacaqsınız”** (Duhan 15). Bu yağmurdan sonra onlar sərindilər lakin yenə də öz müşrik hallarına döndülər. Bundan sonra Allah: **“Kafirləri böyük bir müsibətlə yaxalayacağımız gün, Biz onlardan intiqam alacağıq”.** (Duhan 16). Bədr günü – dedi. (Buxari 4809, 4821, Muslim 7244, 7245, 2798/40)

انشقاق القمر

Ayın İki Yerə Bölünməsi

حدیث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، قال: انشقَّ القمرُ على عهدِ رسولِ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثبَّتَيْنِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اشْهَلُوا

1785. Abdullah İbn Məsud ﷺ demişdir: “Peyğəmbərin ﷺ zamanında ay iki yerə bölündü və Peyğəmbər: “(Buna) şahid olun!” deyə buyurdu.” (Buxari 3636, Muslim 7249, 2800/43)

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، أن أهل مكة سألوا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أن يُريَهُمْ آيةَ فأَرَاهُم انشقاقَ القمرِ

1786. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Məkkə əhli Peyğəmbərdən ﷺ möcüzə göstərmələrini istədilər. O, da onlara ayın iki yerə bölünməsinə göstərdi”. (Buxari 3637, 4867, Muslim 7254, 2802/46)

حدیث ابن عباس، أن القمر انشقَّ في زمانِ النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1787. İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ zamanında ay iki yerə bölündü". (Buxari 3638, 3870, Muslim 7257, 2803/48)

لا أحد أصبر على أذى من الله عز وجل

Allahdan Daha Çox Əziyyətə Səbirli Yoxdur

حدیث أبي موسى رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ أَحَدٌ، أَوْ لَيْسَ شَيْءٌ أَصْبَرَ، عَلَى أذى سَمِعَهُ، مِنَ اللهِ إِثْمَهُمْ لِيَدْعُونَ لَهُ وَلَدًا، وَإِنَّهُ لِيَعْفِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ

1788. Əbu Musa ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Özü haqda) eşitdiyi nalayiq sözlərə Allahdan daha çox səbir edən bir kimsə, yaxud bir məxluq yoxdur. Belə ki, (qulları) Ona övlad isnad edirlər, O isə onlara can sağlığı və (çoxlu) ruzi bəxş edir.” (Buxari 6099, Muslim 7258, 2804/49)

طلب الكافر الفداء بملء الأرض ذهبًا

Kafirin (Qurtulmaq) Üçün Yer Dolu Qızıl Fəda Etmək Tələbi

حدیث أنس، يرفعُهُ، أن الله يَقُولُ لأَهْلِ النَّارِ عَذَابًا: لَوْ أَنَّ لَكَ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ، كُنْتَ تُفْتَدِي بِهِ قَالَ: نَعَمْ قَالَ: لَقَدْ سَأَلْتُكَ مَا هُوَ أَهْوَنُ مِنْ هَذَا، وَأَنْتَ فِي صَلْبِ آدَمَ، أَنْ لَا تُشْرِكَ بِي، فَأَبَيْتَ إِلَّا الشَّرْكَ

1789. Ənəs ؓ Peyğəmbərdən ﷺ belə rəvayət etmişdir: “(Qiyamət günü) Allah Cəhənnəmdə ən yüngül əzaba məruz qalan bir kimsəyə deyəcək: “Əgər dünyada olan hər şey sənin olsaydı, onu (əzabdan xilas olmağın üçün) fidyə verərdinmi?” O: “Bəli!” deyə cavab verəcək. Onda Allah buyuracaq: “Sən hələ Adəmin belində ikən Mən səndən bundan daha yüngül olanı – *Mənə şərik qoşmamağ*ı – tələb etmişdim. Sən isə məhz şərik qoşmağı tərcih etdin.” (Buxari 3334, 6557, Muslim 7261, 2805/51)

يحشر الكافر على وجهه

Kafirin Üzü Üstə Həşr Olunması

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، أن رجلاً قال: يا نبي الله يحشر الكافر على وجه يوم القيامة قال: أليس الذي أمشاه على الرجلين في الدنيا، قادراً على أن يمشيه على وجه يوم القيامة

1790. Ənəs İbn Malik ﷺ rəvayət etmişdir ki, (bir dəfə) bir nəfər soruşdu: “Ey Allahın peyğəmbəri! Qiyamət günü kafirlər üzüstə sürüklənib məhşərə necə toplanacaqlar?”. Peyğəmbər: “Onu bu dünyada iki ayağı üstə yeritməyə qadir olan Allah, Qiyamət günü üzüstə yeridə bilməzmi?!” (Buxari 4760, 6523, Muslim 7265, 206/54)

مثل المؤمن كالزرع ومثل الكافر كشجر الأرز

Möminin Misalı Pöhrəyə¹⁴⁹, Kafirin Misalı İsə Sidr Ağacına Bənzəyir

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: مثل المؤمن كمثل الخامة من الزرع، من حيث أثمرها الريح كفاؤها فإذا اعتدلت تكفأ بالبلاء والفاجر كالأرز، صمماً، معتدلة حتى يقصمها الله، إذا شاء

1791. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mömin pöhrəyə bənzəyir. Külək hansı tərəfdən əssə, pöhrəni əyər, külək sakitləşdiyi zaman pöhrə dikələr. (Mömin də həmçinin,) müsibətlərə məruz qalsa da (əqidəsindən dönmür). Günahkar adam isə sərt və dümdüz qalan sidr ağacına bənzəyir. Yalnız Allah istəsə, onu sındıra bilər.” (Buxari 5644, 7466, Muslim 7270, 2809/58)

حديث كعب بن مالك، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: مثل المؤمن كالخامة من الزرع، تُغيثها الريح مرةً، وتعدّلها مرةً ومثل المنافق كالأرز، لا تزال، حتى يكون انجفافها مرةً واحدةً

1792. Kəb İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mömin pöhrəyə bənzəyir. Külək əsdiyi zaman onu meyl etdirər, gah da durdurar. Münafiqin misalı sərt və dümdüz qalan sidr ağacına bənzəyir, kökündən sınımasa və ya qırılmasa düz durar”. (Buxari 5643, Muslim 7272, 7273, 2810/60)

مثل المؤمن مثل النخلة

Möminin Misalı Xurma Ağacının Misalı Kimidir

¹⁴⁹ Ağacda və başqa bitkilərdə yenicə cücərən göy qabıqlı incə budaqların hər biri; zoğ.

حديث ابن عمر، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إن من الشجر شجرة لا يسقط ورقها وإنما مثل المسلم فحدثوني، ما هي فوقع الناس في شجر البوادي (قال عبد الله): ووقع في نفسي أنها النخلة فاستحييت ثم قالوا: حدثنا، ما هي يا رسول الله قال: هي النخلة

1793. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, bir gün Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ağaclar içərisində elə bir ağac vardır ki, onun yarpağı tökülmür və o, müsəlmana bənzəyir. Deyin görüm, o nədir?” Camaat vədilərdə bitən ağacları sadalamağa başladı. İbn Ömər: “Mən onun xurma ağacı olduğunu düşündüm, lakin (bunu deməyə) utandım. Sonra camaat: “Söylə görək, o nədir, ya Rəsulullah?” deyər soruşdular. Peyğəmbər: “Bu, xurma ağacıdır” dedi.” (Buxari 61, Muslim 7276, 2811/63)

لن يدخل أحد الجنة بعمله بل برحمة الله تعالى

Heç Kəs Cənnətə Əməlinə Görə Daxil Olmaz, Yalnız Allahın Rəhmətilə

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لن ينجي أحدًا منكم عمله قالوا: ولا أنت يا رسول الله قال: ولا أنا إلا أن يتغمدني الله برحمته سددوا وقاربوا وأغدوا وروحوا وشيء من الدلجة والقصد تلبغوا.

1794. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlərdən heç kəsin əməli onu (əzabdan) xilas etməyəcək.” (Əshabələr) soruşdular: “Səni də, ya Rəsulullah?” Dedi: “Hətta məni də. Yalnız Allahın mənə mərhəmət göstərməsi istisnadır. Elə isə doğru yol tutun, (ən kamil olanı yerinə yetirə bilməsəniz, heç olmasa, ona) yaxınlaşın, səhər və axşam, habelə gecənin bir vaxtı (yaxşı işlər görməyə) çalışın. Beləcə, yavaş-yavaş (muradınıza) çatacaqsınız.” (Buxari 6463, Muslim 7289, 2816/71)

حديث عائشة، عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: سددوا وقاربوا وأبشروا، فإنه لا يدخل أحدًا الجنة عمله قالوا: ولا أنت يا رسول الله قال: ولا أنا إلا أن يتغمدني الله بمغفرة ورحمة

1795. Aişə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Doğru yolu tutun, əməllərinizdə ifrata varmayın, müjdələyib sevindirin. Heç şübhəsiz ki, heç kəs əməlinə görə Cənnətə girməz”. Səhabələr: “Səndəmi Ya Rəsulullah! Dedilər. Peyğəmbər: “Bəli, əgər Allah məni mərhəməti və rəhmətilə bürüyüb qorumasa” deyər buyurdu. (Buxari 6467, Muslim 7300, 2818/78)

إكثار الأعمال والاجتهاد في العبادة

Əməlləri Çoxaltmaq Və İbadətdə Çalışmaq

حديث المُعَيَّرِ رضي الله عنه، قَالَ: إِنْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيَقُومُ لِيُصَلِّيَ حَتَّى تَرْمِ قَدَمَاهُ، أَوْ سَاقَاهُ فَيَقَالَ لَهُ فَيَقُولُ: أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا

1796. Muğira İbn Şobə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ gecə namazlarını qılarkən o qədər ayaq üstə durardı ki, hətta, ayaqları və ya baldırları şişərdi. Ona (nə üçün özünə bu qədər əziyyət verirsən) deyildikdə, o deyərdi: “Şükür edən bir qul olmayımmı?!” (Buxari 1130, 4836, 6471, Muslim 7302, 7303, 2820/81)

الاقتصاد في الموعدة

Moizəni (Xütbəni) Qısa Etmək

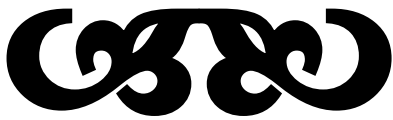
حديث عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ كَانَ يُدَكِّرُ النَّاسَ فِي كُلِّ خَمِيسٍ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أبا عَبْدِ الرَّحْمَنِ لَوْ دِدْتُ أَنَّكَ ذَكَرْتَنَا كُلَّ يَوْمٍ قَالَ: أَمَا إِنَّهُ يَمْنَعُنِي مِنْ ذَلِكَ أَنِّي أَكْرَهُ أَنْ أَمْلِكُكُمْ وَإِنِّي أَتَحَوَّلُكُمْ بِالْمَوْعِظَةِ، كَمَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَحَوَّلُنَا بِهَا، مَخَافَةَ السَّامَةِ عَلَيْنَا

1797. Abdullah İbn Məsud ؓ hər həftənin cümə axşamı insanlara dərslər keçərdi. Bir nəfər ona: “Ey AbdurRahman! Vallahi sənə hər gün dərslər keçməyini çox arzu edərdik” dedi. İbn Məsud: “Məni sizlərə hər gün dərslər verməkdən çəkindirən sizləri bezdirmək istəməməyimdir. Mən sizə dərslər vermək istədikdə sizin halınıza uyğun vaxt seçirəm. Peyğəmbər ﷺ də sizlərə bezmiyək deyər halımıza uyğun müəyyən vaxtlar seçərdi” dedi. (Buxari 70, Muslim 7306, 2821/82)

كتاب الجنة وصفة نعيمها وأهلها

**Cənnətin Vəsfi, Nemətləri
Və Əhli Kitabı**

كتاب الجنة وصفة نعيمها وأهلها

Cənnətin Vəsfı, Nemətləri Və Əhli Kitabı

حدیثِ أبی ہریرۃؓ، أن رسولَ اللہِ صلی اللہ علیہ وسلم قال: حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ، وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ

1798. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cəhənnəm odu şəhvətlər arxasında, Cənnət isə xoşagəlməz şeylər arxındadır.” (Buxari 6487, Muslim 7308, 7309, 2822/1)

حدیثِ أبی ہریرۃ رضی اللہ عنہ، قال: قال رسولُ اللہِ صلی اللہ علیہ وسلم: قالَ اللہُ: أعددتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ، وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلَا حَطَرَ عَلَى قَلْبٍ بَشَرٍ فَأَقْرَعُوا إِنْ شِئْتُمْ (فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ)

1799. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Uca Allah buyurur: “Mən əməlisaleh qullarım üçün heç bir gözün görmədiyi, heç bir qulağın eşitmədiyi və heç bir (insanın) qəlbindən keçirmədiyi nemətlər hazırlamışam.” Sonra Əbu Hureyra ﷺ dedi: “İstəyirsinizsə, (bu ayəni) oxuyun: “Etdikləri əməllərin mükafatı kimi, onlar üçün gözlərinə sevinc gətirəcək nələr saxlandığını heç kəs bilmir” (Buxari 4780, Muslim 7310, 7312, 2824/4)

إن في الجنة شجرة يسير الراكب في ظلها مائة عام لا يقطعها

Cənnətdə Bir Ağac Vardır Ki, Miniklə Gedən Onun Kölgəsində Yüz İl Gedər, (amma) Kölgəsini Bitirə Bilməz

حدیثِ أبی ہریرۃ رضی اللہ عنہ، یُتْلَعُ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ شَجْرَةً يَسِيرُ الرَّكَّابُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لَا يَقْطَعُهَا

1800. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cənnətdə bir ağac vardır. Bir süvari onun kölgəsində yüz il yerisə onun kölgəsini əsla bitirməz. İstəyirsinizsə, bu ayəni oxuyun: “Uzanmış kölgəliklərdə...”. (al-Vaqia 30). (Buxari 4881, Muslim 7314, 7315, 2826/6)

حدیثِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجْرَةً يَسِيرُ الرَّكَّابُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لَا يَقْطَعُهَا

1801. Səhl İbn Sad ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cənnətdə elə bir ağac vardır ki, atlı onun kölgəsində yüz il yol gedəcək, (amma onu qət edə

bilməyəcək". İstəyirsinizsə, bu ayəni oxuyun: "Uzanmış kölgəliklərdə...". (əl-Vaqiə 30). (Buxari 3252, 6552, Muslim 7316, 2827/8)

حديث أبي سعيد، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّأَكِبُ الْحَوَادِ الْمُضَمَّرَ السَّرِيعَ مِائَةَ عَامٍ مَا يَقْطَعُهَا

1802. Əbu Səid ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Cənnətdə elə bir ağac vardır ki, sürətli atlı onun kölgəsində yüz il yol gedəcək, amma onu qət edə bilməyəcək". (Buxari 6553, Muslim 7317, 2828/8)

إِحلال الرضوان على أهل الجنة فلا يسخط عليهم أبدًا

Cənnət Əhlinə Allahın Rızasını Halal Etməsi Və Bundan Sonra Əbədiyyən Onlara Qəzəb Etməməsi

حديث أبي سعيد الخدري، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ: يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ يَقُولُونَ: لَيْتَكَ، رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ فَيَقُولُ: هَلْ رَضِيتُمْ فَيَقُولُونَ: وَمَا لَنَا لَا نَرْضَى وَقَدْ أُعْطِينَا مَا لَمْ نُعْطِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ فَيَقُولُ: أَنَا أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالُوا: يَا رَبِّ وَأَيُّ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُ: أَحِلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي، فَلَا أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا

1803. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Ulu və uca Allah Cənnət əhlini çağırır buyuracaq: "Ey Cənnət əhli!" Onlar: "Buyur, ey Rəbbimiz, əmrinə müntəzirik!" deyə cavab verəcəklər. (Allah) soruşacaq: "Razı qaldınız mı?" Onlar deyəcəklər: "Bizə nə olub ki, razı qalmayıq?! Axı Sən bizə, yaratdıqlarından heç kəsə vermədiyin nemətləri bəxş etmişən!" Allah buyuracaq: "Mən sizə bundan da yaxşısını verəcəyəm!" Onlar deyəcəklər: "Ey Rəbbimiz! Bundan yaxşı nə ola bilər ki?" Allah buyuracaq: "Mən Öz rızamı sizə halal edirəm və bundan sonra Mənim sizə heç vaxt qəzəbim tutmayacaq." (Buxari 6549, 7518, Muslim 7318, 2829/9)

ترائي أهل الجنة أهل الغرف كما يرى الكوكب في السماء

Cənnət Əhli Cənnətdə Olan Köşkləri Sizin Səmada Ulduzları Gördüyünüz Kimi Görəcəklər

حديث سهل بن سعد، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَتَرَاءَوْنَ الْغُرُفَ فِي الْجَنَّةِ، كَمَا تَتَرَاءَوْنَ الْكُوكَبَ فِي السَّمَاءِ قَالَ: فَحَدَّثْتُ النُّعْمَانَ بْنَ أَبِي عِيَّاشٍ فَقَالَ: أَشْهَدُ لَسَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ يُحَدِّثُ وَيَزِيدُ فِيهِ كَمَا تَرَاءَوْنَ الْكُوكَبَ الْغَارِبَ فِي الْأَفْقِ الشَّرْقِيِّ وَالْغُرُبِيِّ

1804. Səhl İbn Sad ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cənnət əhli Cənnətdə olan köşkləri sizin səmada ulduzları gördüyünüz kimi görəcəklər. Numan İbn Əbi əyyaş deyir ki, Səiddən eşitdim dedi: “Necə ki, Şərq və Qərb parlaq ulduzu gördüyünüz kimi”. (Buxari 6555, 6556, Muslim 7319, 2830/10)

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: إن أهل الجنة يراءون أهل العرف من فوقهم كما يراءون الكوكب الدرّي الغابر في الأفق من المشرق أو المغرب، لتفاضل ما بينهم قالوا: يا رسول الله تلك منازل الأنبياء، لا يبلغها غيرهم قال: بلى، والذي نفسي بيده رجال آمنوا بالله، وصدقوا المرسلين

1805. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cənnət sakinləri, bir-birilərindən üstün olduqları üçün (onların alt mərtəbədə olanları) üst mərtəbədəki otaqlarda yerləşmiş möminləri, şərq və ya qərb istiqamətində axıb gedən parlaq ulduzu seyr etdikləri kimi seyr edəcəklər.” (Əshabələr) dedilər: “Ya Rəsulullah, yəqin ki, bu peyğəmbərlərə ayrılmış yerdir və onlardan başqa heç kəs orada sakin ola bilməyəcək”. Peyğəmbər: “Xeyr, canım Əlində olan Allaha and olsun ki, (bu otaqlar) Allaha iman gətirmiş və peyğəmbərləri təsdiq edən kimsələr üçündür.” (Buxari 3256, Muslim 7322, 2831/11)

أول زمرة تدخل الجنة على صورة القمر ليلة البدر وصفاهم وأزواجهم

Cənnətə Daxil Olan İlk Zümrənin Bədirlənmiş Ayın Surətində Olması, Vəsfləri Və Zövcələri

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إن أول زمرة يدخلون الجنة على صورة القمر ليلة البدر، ثم الذين يلونهم، على أشد كوكب درّي في السماء إضاءة؛ لا يبولون، ولا يتغوطون، ولا يتفلون، ولا يمتشطون أمشاطهم الذهب، ورسخهم المسك، ومجايرهم الألوّة الأنجوح عود الطيب وأزواجهم الحور العين على خلق رجل واحد على صورة أبيهم آدم ستون ذراعاً في السماء

1806. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Rəsulullah ﷺ buyurdu: “Cənnətə ilk girəcək zümrənin üzvləri ayın on dördüncü gecədəki kimi parlaq olacaqdır. Bunlardan sonra gələnlərin üzvləri isə göydə olan ən parlaq ulduzlar kimi olacaqdır. Onlar nə böyük, nə də kiçik ayaq yoluna gedər, nə tüpürər, nə də fıxırarlar. Daraqları (qabları) qızıldandır (gümüşdən), Tərləri misk, buxurdanlıqları aloy ağacı, zövcələri ceyran gözlü hurilər (xasiyyətləri eyni), ataları Adəmin surəti boyda altmış arşındır”. (Buxari 3327, Muslim 7328, 2834/15)

صفة خيام الجنة وما للمؤمنين فيها من الأهلين

Cənnət Çadırlarının Vəfi Və Möminlərin Orada Olan Ailələri haqqında

حديث أبي موسى الأشعري، أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْخَيْمَةُ دُرَّةٌ مُجَوَّفَةٌ، طُولُهَا فِي السَّمَاءِ ثَلَاثُونَ مِيلاً فِي كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا لِلْمُؤْمِنِ أَهْلٌ، لَا يَرَاهُمُ الْآخَرُونَ

1807. Əbu Musa əl-Əşari ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Cənnətdəki) çadırlar içi boş olan inci kimdir. Səmaya doğru uzunluğu otuz mildir. Bu çadırın hər bir (otağında) mömin bir ailə olar ki, onları da başqaları görməzlər”. (Buxari 3243, Muslim 7337, 7339, 2838/24)

يدخل الجنة أقوام أفئدتهم مثل أفئدة الطير

Cənnətə Qəlbləri Quş Qəlbi Kimi Olan Bir Dəstə Girəcəkdir

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خَلَقَ اللهُ آدَمَ، وَطَوَّلَهُ سِتُونَ ذِرَاعًا، ثُمَّ قَالَ: اذْهَبْ فَسَلِّمْ عَلَيَّ أُولَئِكَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ، فَاسْتَمِعَ مَا يُحْيُونَكَ نَجِيَّتِكَ وَنَجِيَّةَ ذُرِّيَّتِكَ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ فَقَالُوا: السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللهِ فَزَادُوهُ، وَرَحْمَةُ اللهِ فَكُلُّ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ آدَمَ، فَلَمْ يَزَلِ الْخَلْقُ يُنْقِصُ حَتَّى الْآنَ

1808. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah Adəmi boyu altmış ərəş (dirsəkdən barmağın ucuna qədər olan məsafə) uzunluğunda yaratdı. Sonra buyurdu: “Get oradakı mələklərə salam ver və dinlə gör sənin salamını necə alacaqlar. Çünki bu həm sənin, həm də sənin zürriyyətinin salamıdır.” (Adəm) onlara: “Əssəlamu aleykum!” dedi. Onlar da: “Əssəlamu Aleykə Və Rəhmətullah!” deyib, buna “Və Rəhmətullah” kəlməsini əlavə etdilər. Cənnətə girəcək hər kəs (ora) Adəmin surətində girəcəkdir. (Məlumunuz olsun ki,) indiyə qədər insanların xilqəti naqisləşməkdədir” (Buxari 3326, Muslim 7342, 2841/28)

في شدة حر نار جهنم وبعد قعرها، وما تأخذ من المعذبين

Cəhənnəmin İstiliyinin Şiddəti Və Atəş Əzab Görənlərdən Nəyi Yandıracaq

حدیث اَبی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: نَارُكُمْ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ كَانَتْ لِكَافِيَةٍ قَالَ: فَضَلَّتْ عَلَيْهِنَّ بِتِسْعَةٍ وَسِتِّينَ جُزْءًا، كُلُّهُنَّ مِثْلُ حَرِّهَا

1809. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizin istifadə etdiyiniz od Cəhənnəm odunun yetmiş hissəsindən biridir.” (Bir nəfər) dedi: “Ya Rəsulullah, elə bu da bəs edər!” . Peyğəmbər: “Cəhənnəm odu dünyadakı oddan altmış doqquz dəfə üstündür. Həm də bunların hər biri (gördüyünüz) od qədər yandırır-yaxandır.” (Buxari 3265, Muslim 7344, 2843/30)

النار يدخلها الجبارون والجنة يدخلها الضعفاء

Cəhənnəmə İnadkarlar (Təkəbbürlülər), Cənnətə İsə Zəiflər Daxil Olacaq

حدیث اَبی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَحَاجَّتِ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ فَقَالَتِ النَّارُ: أُوْتِرْتُ بِالْمُتَكَبِّرِينَ وَالْمُتَجَبِّرِينَ وَقَالَتِ الْجَنَّةُ: مَا لِي لَا يَدْخُلُنِي إِلَّا ضِعْفَاءُ النَّاسِ وَسَقَطُهُمْ قَالَ اللهُ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى، لِلْجَنَّةِ: أَنْتِ رَحِمَتِي أَرْحَمُ بِكَ مِنْ أَشْيَاءِ مِنْ عِبَادِي وَقَالَ لِلنَّارِ: إِنَّمَا أَنْتِ عَذَابٌ أَعَذَّبُ بِكَ مِنْ أَشْيَاءِ مِنْ عِبَادِي وَلِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا مِثْلُهَا فَأَمَّا النَّارُ فَلَا تَمْتَلِي حَتَّى يَضَعَ رِجْلَهُ فَتَقُولُ قَطٍ قَطٍ فَهَذَا كَ تَمْتَلِي، وَيُرْوَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ وَلَا يَطْلُمُ اللهُ، عَزَّ وَجَلَّ، مِنْ خَلْقِهِ أَحَدًا وَأَمَّا الْجَنَّةُ، فَإِنَّ اللهُ، عَزَّ وَجَلَّ، يُنْشِئُ لَهَا خَلْقًا

1810. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bir dəfə) Cənnətlə Cəhənnəm höcətləşdi. Cəhənnəm dedi: “Mən (məxsusi olaraq) inadkarlardan və təkəbbürlülərdən ötrü yaradılmışam.” Cənnət dedi: “Mənə nə olub ki, içimə ancaq zəif və aciz (görünən) adamlar girsin?” Onda ulu və uca Allah Cənnətə buyurdu: “Sən Mənim rəhmətimdən, Mən sənə vasitənlə qullarımdan dilədiyim kimsəyə rəhm edərəm.” Sonra Cəhənnəmə buyurdu: “Sən də Mənim əzabımsan, Mən sənə vasitənlə qullarımdan dilədiyim kimsəyə əzab verərəm.” Onların hər biri (kifayət qədər insan və cinlə) doldurulacaq. Cəhənnəm ancaq o zaman dolacaq ki, Allah Öz Ayağını onun üstünə qoyacaq və o: “Yetər, yetər!” deyəcək. Onda o, artıq dolacaq və (içindəkiləri) qaralayacaq. Qüdrətli və əzəmətli Allah qullarında heç kəsə zülm etməz. Cənnətə gəlincə, qüdrətli və əzəmətli Allah onun (dolması) üçün başqa varlıqlar yaradacaq.” (Buxari 4850, Muslim 7354, 2846/36)

حدیث أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَزَالُ جَهَنَّمُ تَقُولُ هَلْ مِنْ مَرِيدٍ، حَتَّى يَضَعَ رَبُّ الْعِزَّةِ فِيهَا قَدَمَهُ فَتَقُولُ قَطٍ قَطٍ وَعِزَّتِكَ وَيُرْوَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ

1811. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cəhənnəm deyəcəkdir: “Yenədə varmı?”. İzzət sahibi Allah ona ayağını qoyacaqdır. Cəhənnəm: “İzzətinə and olsun ki, bəsdı, bəsdı!” deyər və hər iki tərəfdən də yığılar. (Buxari 6661, Muslim 7356, 2848/37)

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: يُوتى بالموت كهيئة كبش أملح، فينادي مُنادٍ، يا أهل الجنة فيسريئون وينظرون فيقول: هل تعرفون هذا فيقولون: نعم هذا الموت وكلهم قد رأوه ثم ينادي: يا أهل النار فيسريئون وينظرون فيقول: هل تعرفون هذا فيقولون: نعم هذا الموت وكلهم قد رأوه فيذبح ثم يقول: يا أهل الجنة خلود، فلا موت ويا أهل النار خلود، فلا موت ثم قرأ (وأندرهم يوم الحسرة إذ قضي الأمر وهم في غفلة، وهؤلاء في غفلة، أهل الدنيا، وهم لا يؤمنون)

1802. Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Qiyamət günü) ölüm ağı-qaralı, buynuzlu qoç şəklində gətiriləcək. Sonra carçı: “Ey Cənnət əhli!” deyə çağıracaq. Cənnət əhli başlarını qaldırıb ona tərəf baxacaqlar. Carçı: “Bunu tanıyırsınızmı?” deyə soruşacaq. Onlar: “Bəli, bu ölümdür!” deyə cavab verəcəklər. Çünki onların hamısı ölümlü görmüşdülər. Sonra carçı: “Ey Cəhənnəm əhli!” deyə səsləyəcək. Cəhənnəm əhli başlarını qaldırıb ona tərəf baxacaqlar. Carçı: “Bunu tanıyırsınızmı?” deyə soruşacaq. Onlar: “Bəli, bu ölümdür!” deyə cavab verəcəklər. Çünki onların hamısı ölümlü görmüşdülər. Bundan sonra ölümün (başını) kəsəcəklər. Sonra (onlara) deyiləcək: “Ey Cənnət əhli, siz əbədi yaşayacaq və heç vaxt ölməyəcəksiniz! Ey Cəhənnəm əhli, siz də əbədi yaşayacaq və heç vaxt ölməyəcəksiniz!”. Sonra Peyğəmbər: **“Onları işin bitmiş olacağı peşmançılıq günü ilə qorxut! Çünki onlar qəflətdədirlər...”** ayəsini oxudu və: “Bu dünyanın sakinləri xəbərsizdirlər” dedi, sonra da davam etdi və: **“və iman gətirmirlər”**– deyərək ayəni tamamladı.” (Buxari 4730, Muslim 7360, 2849/40)

حديث ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إذا صار أهل الجنة إلى الجنة، وأهل النار إلى النار؛ جيء بالموت حتى يجعل بين الجنة والنار ثم يذبح ثم ينادي مُنادٍ: يا أهل الجنة لا موت، ويا أهل النار لا موت فيردُّ أهل الجنة فرحاً إلى فرحهم، ويردُّ أهل النار حزناً إلى حزنيهم

1813. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cənnət əhli Cənnətə, Cəhənnəm əhli də Cəhənnəmə yerləşdikdən sonra ölüm (qoç şəklində) Cənnətlə Cəhənnəmin arasına gətirilib boğazlanacaq. Sonra carçı: “Ey Cənnət əhli, artıq ölüm yoxdur! Ey Cəhənnəm əhli, artıq ölüm yoxdur!” deyəcək. (Bu xəbər) Cənnət əhlinin fərəhinin üstünə fərəh artırır, Cəhənnəm əhlinin isə qəminin üstünə qəm gətirər.” (Buxari 6548, Muslim 7363, 2850/43)

حديث أبي هريرة، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: ما بين منكبي الكافر مسيرة ثلاثة أيام للراكب المُسرِع

1814. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Cəhənnəmə düşən hər bir) kafirin çiyinləri arasındakı məsafə atılının (öz atını) dörd nala çapıb üç günə qət etdiyi məsafəyə bərabər olacaqdır.” (Buxari 6551, Muslim 7365, 2852/45)

حديث حارثة بن وهب الخزاعي قال: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول: ألا أخبركم بأهل الجنة كل ضعيف متضعف، لو أقسم على الله لأبره ألا أخبركم بأهل النار كل عتل جواظ مستكبر

1815. Harisə İbn Vəhb əl-Xuzai ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Sizə Cənnət əhli barədə xəbər verimmi?! (Bu,) hər bir fağır, təvazökar (mömindir). Əgər o and içərsə, Allah onun andını mütləq gerçəyə çevirər. Sizə Cəhənnəm sakinləri barədə xəbər verimmi?!” (Bu,) hər bir daşürəkli, tamahkar və yekəxana (adamdır).” (Buxari 4918, 6071, Muslim 7366, 2853/46)

حديث عبد الله بن زمعة، أنه سمع النبي صلى الله عليه وسلم يخطب، وذكر الناقة والذي عقر فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إذ أتيت أشفاهًا) أتيت لها رجل عزيز عارم منيع في رهطه، مثل أبي زمعة وذكر النساء فقال: يعبد أحدكم، يجلد امرأته جلد العبد، فلعله يضاجعها من آخر يومه ثم وعظهم في ضحكهم من الضرط، وقال لم يضحك أحدكم مما يفعل وقال أبو معاوية، حدثنا هشام، عن أبيه، عن عبد الله بن زمعة قال النبي صلى الله عليه وسلم مثل أبي زمعة عم الزبير بن العوام.

1816. Abdullah İbn Zəma ﷺ Peyğəmbərin ﷺ xütbə verərkən dişi dövə¹⁵⁰ və onun diz vətərini kəsən (sə mudlu) barəsində (Allahın): **“Onların ən bədbəxti dövəni kəsməyə qalxdı”** (ayəsini oxuyub) belə dediyini eşitmişdir: “Əbu Zəmaya oxşar, çox qüvvətli, (gözləri) qızmış və havadarlarının himayəsində olan birisi qalxıb dişi dövəni kəsməyə tələsdi.” Sonra Peyğəmbər ﷺ qadınlar haqqında (camaata nəsihət edib) dedi: “Bəziləriniz öz həyat yoldaşlarını kənizi döydüyü kimi döyür, sonra da olur ki, günün axırında onunla bir yatağa girir.” Sonra Peyğəmbər ﷺ birisinin yel buraxmasına gülən əshabələrini tənbeh edib dedi: “Siz nə üçün kiminsə (yel buraxmağına) gülürsünüz?!”. Digər rəvayətdə Peyğəmbər ﷺ demişdir: “Zubeyr İbn Əvvamın əmisi Əbu Zəmaya oxşar...” (Buxari 4942, Muslim 7370, 2855/49)

حديث أبي هريرة، قال النبي صلى الله عليه وسلم: رأيت عمرو بن عاصم بن لحي الخزاعي يجر قصبه في النار، وكان أول من سب السوايب

¹⁵⁰ “Sə mud qövmü öz azğınlığı üzündən Allahın elçisini təkzib etdi. Onların ən bədbəxti dövəni kəsməyə qalxdıqda Allahın elçisi onlara dedi: “Allahın bu dişi dövəsinə toxunmayın və onun su içməsinə mane olmayın!” Onlar isə peyğəmbəri yalançı sayıb, dövənin diz vətərini kəsdilər. Onların Rəbbi də bu günahlarına görə onların hamısını qırıb yerlə-yeksan etdi.” (əş-Şəms 11-14).

1817. Əbu Hureyra رضى الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən Amr İbn Amir İbn Luhey əl-Xuzaini Cəhənnəm odunda bağırsaqlarını (yerlə) sürüyərkən gördüm. (Çünki) saibələri¹⁵¹ ilk dəfə o sərbəst buraxmışdır.” (Buxari 3521, Muslim 7371, 2856/50)

فناء الدنيا وبيان الحشر يوم القيامة

Dünyanın Sonu Və Qiyamət Günü Həşr Olmağın Bəyanı

حديث عائشة، قالت: قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تُحْشَرُونَ حُفَاةَ عُرَاةٍ غُرْلًا قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ، يَا رَسُولَ اللهِ الرَّجَالُ وَالنِّسَاءُ يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ فَقَالَ: الْأَمْرُ أَشَدُّ مِنْ أَنْ يَهْمَهُمْ ذَلِكَ

1818. Aişə رضى الله عنها demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Qiyamət günü) siz ayaqyalın, lütüryan və sünnət olunmamış halda məhşərə toplanacaqsınız.” Mən soruşdum: “Ya Rəsulullah, kişilər və qadınlar bir-birilərinə baxacaqlarmı?”. (Peyğəmbər): “(Onların) işi elə çətin olacaq ki, bu onları heç maraqlandırmayacaq.” (Buxari 6527, Muslim 7377, 2859/56)

حديث ابن عباس قال: قام فينا النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ، فَقَالَ: إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ حُفَاةَ عُرَاةٍ غُرْلًا (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ) الْآيَةَ وَإِنَّ أَوَّلَ الْخَلْقِ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِنَّهُ سَبْجَاءُ بَرِّحَالٍ مِنْ أُمَّتِي فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشَّمَالِ، فَأَقُولُ: يَا رَبِّ أَصِيحَابِي فَيَقُولُ: إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَخَذْتُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ: (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (الْحَكِيمُ) قَالَ: فَيَقَالُ لَهُمْ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَيَّ أَعْقَابِهِمْ

1819. İbn Abbas رضى الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bizim içimizdə ayağa qalxaraq xütbə verdi və buyurdu: “Sizlər lütüryan və sünnət olunmamış halda məhşərə toplanacaqsınız”. **“O gün göyü yazılı səhifələrin büküldüyü kimi bükəcəyik. Məxluqatı ilk dəfə yaratdığımız kimi yenə əvvəlki halına qaytaracağıq. Biz vəd vermişik. Sözsüz ki, Biz onu yerinə yetirəcəyik”. (əl-Ənbiya 104).** Məxluqlar içərisində Qiyamət günü ilk geyindirilən İbrahimdir. Ümmətimdən bir dəstə adamlar gətiriləcəkdir və onlar saxlanılaraq (atəş) tərəfə aparılacaqlar. Mən: “Ya Rəbbim! Onlar mənim səhabələrimdir!” deyəcəm. Allah: “Sən onların səndən sonra dində nə bidətlər çıxardıqlarını bilmirsən” deyərək buyurur. Mən Saleh qulun söylədiyi kimi: **“Mən onlara ancaq Sənin mənə əmr etdiyini: “Mənim də Rəbbim, sizin də Rəbbiniz olan Allaha ibadət edin!”**

¹⁵¹ Ardıcıl olaraq on dişə dəvə balalayan və buna görə ərəb büt-pərəstləri tərəfindən sitayiş edilən dişə dəvədir. Büt-pərəstlər onu sərbəst buraxır, onu minmir, onunla yük daşımır, yununu qırxmır və südünü də ancaq qonağa verərdilər. Bu batil əqidənin əsasını isə Amr ibn Luhey əl-Xuzai qoymuşdur.

demişəm. Nə qədər ki, onların arasında idim, mən onlara şahid idim. Sən məni onların arasından götürdükdən sonra isə onlara nəzarət edən Özün oldun. Sən hər şeyə Şahidsən, Əgər onlara əzab versən, sözsüz ki, onlar Sənin qullarıdır. Əgər onları bağışlasan, şübhəsiz ki, Sən Qüdrətlisən, Müdriksən". (Məryəm 117, 118). Mənə: "Bunlar geri dönərək mürtəd olmaqda davam edənlərdir" deyilər. (Buxari 6526, Muslim 7380, 2861/58)

حدیث أبی ہریرۃ رضی اللہ عنہ، عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم، قال: یُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى ثَلَاثِ طَرَائِقَ: رَاغِبِينَ رَاهِبِينَ وَأَثْنَانِ عَلَى بَعِيرٍ، وَثَلَاثَةَ عَلَى بَعِيرٍ، وَأَرْبَعَةَ عَلَى بَعِيرٍ، وَعَشْرَةَ عَلَى بَعِيرٍ وَيَحْشَرُ بَقِيَّتَهُمُ النَّارُ، تَقِيلُ مَعَهُمْ حَيْثُ قَالُوا، وَتَنْبِتُ مَعَهُمْ حَيْثُ بَاتُوا، وَتُصْبِحُ مَعَهُمْ حَيْثُ أَصْبَحُوا، وَتُمْسِي مَعَهُمْ حَيْثُ أَمْسَوْا

1820. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Qiyamət günü insanlar üç zümrəyə (bölünüb) məhşərə toplanılacaqlar: (birinci zümrə Allahın rəhmətinə) ümid bəsləyib (əzabından) qorxan kimsələr olacaq; (ikinci zümrə) iki-iki, üç-üç, dörd-dörd, on-on dəvələrə minib (həşr) olunacaqlar. Qalanlarını isə od məhşərə toplayacaq. Onlar dincəldikdə də, gecələdikdə də, səhərə çıxdıqda da, axşama çıxdıqda da od onların bərabərində olacaqdır." (Buxari 6522, Muslim 7381, 2861/59)

في صفة يوم القيامة، أعاننا الله على أهوالها

Qiyamət Gününün Vəsfı, Onun Dəhşətinə Qarşı Allah Köməyimiz Olsun

حدیث عبد اللہ بن عمر أن النبی صلی اللہ علیہ وسلم قال: یوم یقومُ الناسُ لربِّ العالمین، حتی یغیبَ أحدهم فی رشحِهِ إلى أنصافِ اُذُنِهِ

1821. İbn Ömər رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (Allahın): **"O gündə ki, insanlar aləmlərin Rəbbinin qarşısında dayanacaqlar"** (ayəsini oxuduqdan sonra) dedi: "Onların bəzisi öz tərinin içində qulağının yarısına qədər batacaqdır." (Buxari 4938, Muslim 7382, 2862/60)

حدیث أبی ہریرۃ رضی اللہ عنہ، أن رسولَ اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال: یعرفُ الناسُ یومَ القیامۃِ حتی ینذہبَ عرفُهم فی الأرضِ سبعینَ ذراعًا، ویلجمهم حتی ینلغَ آذانهم

1822. Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Qiyamət günü insanlar o qədər tərləyəcəklər ki, onların təri yerin yetmiş ərəş dərinliyinə

keçəcək, (üstəlik bəzilərinin) ağızına dirənəcək, hətta qulaqlarına çatacaqdır.”
(Buxari 6532, Muslim 7384, 2863/61)

عرض مقعد الميت من الجنة أو النار عليه، وإثبات عذاب القبر والتعوذ منه

Ölən Kimsəyə Cənnət Və Cəhənnəmdəki Yerinin Göstərilməsi, Qəbir Əzzabının İsbatı Və Ondan Allaha Sığınmaq

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ أَحَدَكُمْ، إِذَا مَاتَ، عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ إِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛ وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ؛ فَيُقَالُ هَذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى يَبْعَثَكَ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

1823. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Biriniz öldükdən sonra səhər-axşam ona yeri göstərilir. Cənnət əhlindəndirsə, Cənnətlik, Cəhənnəm əhlindəndirsə, Cəhənnəmlik olacaq. Sonra (ona) deyilir: “Qiyamət günü Allah səni dirildənədək bu sənin qalacağı yer olacaq.”
(Buxari 1379, Muslim 7390, 7391, 2866/65)

حديث أبي أيوب رضي الله عنه قال: خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَدْ وَجِبَتِ الشَّمْسُ، فَسَمِعَ صَوْتًا فَقَالَ: يَهُودٌ تُعَذَّبُ فِي قُبُورِهَا

1824. Əbu Əyyub ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) günəş batdıqdan sonra Peyğəmbər ﷺ (evdən) çıxdı və bir səs eşidib dedi: “(Bunlar) qəbirlərində əzab çəkən yəhudilərdir.” (Buxari 1375, Muslim 7394, 2869/69)

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ، وَتَوَلَّى عَنْهُ أَصْحَابُهُ، وَإِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرَعَ نَعَالِهِمْ، أَنَاهُ مَلَكَانِ، فَيَقْعِدَانِهِ فَيَقُولَانِ: مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ (لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ فَيَقُولُ: أَشْهَدُ أَنَّهُ عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ فَيَقَالُ لَهُ: انْظُرْ إِلَى مَقْعَدِكَ مِنَ النَّارِ، قَدْ أَبْدَلْنَاكَ اللهُ بِهِ مَقْعَدًا مِنَ الْجَنَّةِ فَيَرَاهُمَا جَمِيعًا قَالَ فَتَادُهُ وَذَكَرَ لَنَا أَنَّهُ يُفْسَحُ فِي قَبْرِهِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى حَدِيثِ أَنَسِ قَالَ وَأَمَّا الْمُنَافِقُ وَالْكَافِرُ فَيُقَالُ لَهُ مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ فَيَقُولُ لَا أَدْرِي كُنْتُ أَقُولُ مَا يَقُولُ النَّاسُ فَيُقَالُ لَا دَرِيَّتَ، وَلَا تَلَيْتَ وَيُضْرَبُ بِمِطْرَاقٍ مِنْ حَدِيدٍ ضَرْبَةً فَيَصِيحُ صَيْحَةً يَسْمَعُهَا مَنْ نَلَيْهِ غَيْرَ الثَّقَلَيْنِ.

1825. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Qul qəbirə qoyulub və yaxınları dönüb geri getdikləri zaman, ölü onların gedərkən ayaq səslərini eşidir. Onun yanına iki mələk gəlir. Onlar ölünü oturdub ona: «Sən Muhəmməd deyə bilinən adam haqqında nə bilirsən?» Möminə gəlincə: «Onun Allahın qulu və Rəsulu olduğuna şəhadət edirəm». Bundan sonra ona: «Cəhənnəmdəki yerinə bax! Allah onun yerinə Cənnətdən sənə bir yer verdi və mömin hər iki yeri birdən görür». Qatadə ﷺ deyir ki: Möminin qəbiri

yetmiş arşın genişlənilir. Münafiq ilə kafirə gəlincə ona da: «Sən Muhəmməd deyə bilinən adam haqqında nə bilirsən?» O, da: «Bilmirəm, mən insanların dediklərini təkrarlayırdım». Ona dəmirdən olan dəyənəklə o qədər vururlar ki, fəryadını (qışqırığını) insanlar və cinlərdən başqa hamı eşidər. (Buxari 1374, Muslim 7395, 2870/70)

حديث البراء بن عازب، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِذَا أُقْعِدَ الْمُؤْمِنُ فِي قَبْرِهِ أُمَّتِي، ثُمَّ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، فَذَلِكَ قَوْلُهُ (يُنَيِّتُ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ)

1826. Bəra İbn Azib ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mömin qəbirdə otuzdurulduqdan sonra (onun yanına iki mələk) gəlir. Bundan sonra (mömin) Allahdan başqa ibadət haqqı olan ilahın olmadığına və Muhəmmədin Onun elçisi olduğuna şahidlik edir. Bu, Allahın (bu) kəlamıdır: **“Allah iman gətirənləri dünyə həyatında da, axirətdə də möhkəm sözlə sabit saxlayar. Allah zalımları sapdırar. Allah istədiyini edər”.** (İbrahim 27). (Buxari 1369, 4699, Muslim 7398, 7399, 2871/74)

حديث أبي طلحة، أن نبي الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَمَرَ يَوْمَ بَدْرٍ بِأَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ رَجُلًا مِنْ صَنَادِيدِ قُرَيْشٍ، فَقَدَفُوا فِي طَوِيٍّ مِنْ أَطْوَاءِ بَدْرٍ، حَبِيبٍ مُخْبِثٍ وَكَانَ إِذَا ظَهَرَ عَلَى قَوْمٍ أَقَامَ بِالْعَرِصَةِ ثَلَاثَ لَيَالٍ فَلَمَّا كَانَ بَدْرٌ، الْيَوْمَ الثَّلَاثِ، أَمَرَ بِرَاحِلَتِهِ فَشَدَّ عَلَيْهَا رَحْلَهَا ثُمَّ مَشَى وَاتَّبَعَهُ أَصْحَابُهُ وَقَالُوا مَا نَرَى يَنْطَلِقُ إِلَّا لِبَعْضِ حَاجَتِهِ حَتَّى قَامَ عَلَى شَفَةِ الرَّكِيِّ فَجَعَلَ يُنَادِيهِمْ بِأَسْمَائِهِمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِهِمْ: يَا فَلَانَ بْنِ فَلَانَ وَيَا فَلَانَ بْنَ فَلَانَ أَيْسَرُكُمْ أَنْكُمْ أَطَعْتُمْ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّا قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدْنَا رَبَّنَا حَقًّا، فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالَ: فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللهِ مَا نُكَلِّمُ مِنْ أَجْسَادٍ لَا أَرْوَاحَ لَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا أَنتُمْ بِأَسْمَعٍ لِمَا أَقُولُ مِنْهُمْ

1827. Əbu Təlhə ﷺ rəvayət edir ki, Bədr günü Peyğəmbərin ﷺ əmri ilə qureyşlilərin başçılarından iyirmi dörd nəfərini Bədrdəki suyu çəkilməmiş, zir-zibil dolu çirkli bir quyuya atdılar. (Peyğəmbər ﷺ) düşməni məğlub etdikdən sonra üç gecə meydanda (düzənlikdə) qalardı. Bədrdə qaldığı üçüncü gün dəvəsini (yola hazırlamağı) əmr etdi. Dəvə (lazımı şeylərlə) yükləndikdən sonra (Peyğəmbər ﷺ) yola düşdü, əshabələri də onun arxasınca yola çıxdılar və bir-birlərinə dedilər: “Deyəsən, o, yerinə yetirmək istədiyi bir işin dalınca gedir.” Nəhayət o, (gedib) quyunun kənarında dayandı və onları (quyuya atılmış müşrikləri) həm öz adlarıyla, həm də atalarının adları ilə çağırıb dedi: “Ey filankəsin oğlu filankəs, filankəsin oğlu filankəs! (Vaxtında) Allaha və Onun rəsuluna itaət etsəydiniz, (indi) bu sizi sevindirəməzdimi?! Biz Rəbbimizin bizə vəd etdiyinin doğru olduğunu gördük. Siz də Rəbbinizin sizə vəd etdiyinin doğru olduğunu gördünüz mü?” (Bunu eşidəndə) Ömər: “Ey Allahın elçisi, sən cansız cəsədlərləmi danışırsan?!”. Peyğəmbər: “Canım Əlində olan Allaha and

olsun ki, siz mənim dediklərimi onlardan yaxşı eşitmirsiniz.” (Buxari 3976, Muslim 7402, 2873/76)

إثبات الحساب

Haqq-Hesabın İsbatı

حديث عائشة، زوج النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَتْ لَا تَسْمَعُ شَيْئًا لَا تَعْرِفُهُ إِلَّا رَاجَعَتْ فِيهِ حَتَّى تَعْرِفَهُ وَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ حُوسِبَ عَذِبَ قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ أَوْلَيْسَ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى (فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) قَالَتْ: فَقَالَ إِنَّمَا ذَلِكَ الْعَرْضُ، وَلَكِنْ مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ يَهْلِكُ

1828. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim haqq-hesaba çəkilərsə, əzaba düşər olar” deyər buyurdu. Mən: “Məgər Uca Allah: **“Omunla yüngül haqq-hesab çəkiləcək”**. (əl-İnşiqaq 8). deyər buyurmayırmı?”. Peyğəmbər: “Sən dediyin ard (əməllərin bəyan edilməsi) etməkdir. (Əməlləri) müzakirə olunacaq kimsə isə həlak olacaq.” (Buxari 103, Muslim 7406, 2876/79)

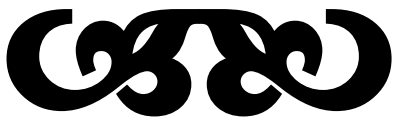
حديث ابن عمر رضي الله عنهما، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَنْزَلَ اللهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا، أَصَابَ الْعَذَابُ مَنْ كَانَ فِيهِمْ، ثُمَّ بُعِثُوا عَلَىٰ أَعْمَالِهِمْ

1829. İbn Ömər رضي الله عنهما rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah bir xalqa əzab göndərəndə bu əzab onların arasında olan kimsələri də bürüyür, sonra isə həmin adamlar əməllərinə görə həşr olunurlar.” (Buxari 7108, Muslim 7415, 2879/84)

كتاب الفتن وأشراط الساعة

**Fitnələr Və Qiyamətin
Əlamətləri Kitabı**

اقتراب الفتن وفتح ردم يأجوج ومأجوج

Fitnələrin Yaxınlaşması Və Yəcuc Məcuc Səddinin Açılması

حديث زَيْنَبُ ابْنَةُ جَحْشٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا فَرِعَا يَقُولُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَتِلْ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرِّ قَدِ اقْتَرَبَ فُتْحَ الْيَوْمِ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذَا وَحَلَقَ بِإِصْبَعِهِ الْإِبْهَامِ وَالَّتِي تَلِيهَا قَالَتْ زَيْنَبُ ابْنَةُ جَحْشٍ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَهْلِكُ وَفِينَا الصَّالِحُونَ قَالَ: نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ

1830. Zeynəb Bint Cəhş رضي الله عنها rəvayət etmişdir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ qəfil onun (otağına) daxil olub: “Allahdan başqa məbud yoxdur! Yaxınlaşmış şərdən dolayı vay ərəblərin halına! Bu gün Yəcuc və Məcuc səddindən bu boyda dəlik açıldı” dedi və baş barmağı ilə şəhadət barmağını birləşdirərək (onları) halqa şəklinə saldı. Zeynəb bint Cəhş: “Mən soruşdum: “Ya Rəsulullah, aramızda əməlisaleh insanlar ola-ola biz həlakı olacağıq?”. Peyğəmbər: “Əgər günah işlər artarsa, bəli!” (Buxari 3346, 3598, 7059, Muslim 7416, 7418, 2880/2)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: فَتَحَ اللَّهُ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلَ هَذَا وَعَقَدَ بِيَدَيْهِ تِسْعِينَ

1831. Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bu gün) Yəcuc və Məcuc Səddindən bu boyda dəlik açılmışdır və əli ilə doxsan göstərərək bu dəlyə işarə etdi”. (Buxari 3347, Muslim 7420, 2881/3)

الحسف بالجيش الذي يؤم البيت

Kəbəyə Gələn Ordunun Yerə Batırılması

حديث عائشة، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَغْزُو جَيْشُ الْكَعْبَةِ، فَإِذَا كَانُوا بَيْنَاءَ مِنَ الْأَرْضِ، يُخَسَفُ بِأَوْلِيهِمْ وَأَجْرِهِمْ قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ يُخَسَفُ بِأَوْلِيهِمْ وَأَجْرِهِمْ وَفِيهِمْ أَسْوَأُهُمْ وَمَنْ لَيْسَ مِنْهُمْ قَالَ: يُخَسَفُ بِأَوْلِيهِمْ وَأَجْرِهِمْ، ثُمَّ يُعْتُونَ عَلَى نِيَابَتِهِمْ

1832. Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir ordu Kəbənin üzərinə hücum edəcək. (Nəhayət,) Beyda deyilən yerə gəlib çatdıqları zaman onların əvvəlincisindən axıncısınaq (hamısı) yerə batırılacaq” Mən dedim: “Ya Rəsulullah, axı onların arasında sadə və heç kəsə qarışmayan adamlar olduğu halda, onların əvvəlincisindən axıncısınaq (hamısı) necə yerə batırıla bilər?”. Peyğəmbər: “Onların əvvəlincisindən axıncısınaq (hamısı)

yerə batırılacaq, sonra isə öz niyyətlərinə uyğun olaraq həşr olunacaqlar.”
(Buxari 2118, Muslim 7421, 7423, 7424, 2882/4)

نزول الفتن كمواقع القطر

Fitnələrin Yağış Yerləri Kimi Baş Verməsi

حدیث أُسَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: أَشْرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَطْمٍ مِنْ أَطَامِ الْمَدِينَةِ، فَقَالَ: هَلْ تَرَوْنَ مَا أَرَى إِيَّيَ لِأَرَى مَوَاقِعَ الْفِتَنِ خِلَالَ بُيُوتِكُمْ كَمَوَاقِعِ الْقَطْرِ

1833. Usamə ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Mədinə qalalarından birinin üstünə çıxıb dedi: “Mənim gördüklərimi görürsünüzmü? Həqiqətən, mən yağış dənələrinin (düşdüyü) yerlər qədər, evlərinizin arasına düşən fütndlərin yerlərini görürəm.” (Buxari 1878, Muslim 7427, 2885/9)

حدیث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَتَكُونُ فِتْنٌ فَتَنُ الْقَاعِدِ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ، وَالْقَائِمُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي، وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي، وَمَنْ يُشْرِفْ لَهَا تَسْتَشْرِفُهُ، وَمَنْ وَجَدَ مَلْجَأً أَوْ مَعَادًا فَلْيُعِذْ بِهِ

1834. Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yaxın zamanlarda bir çox fitnələr olacaqdır. Fitnələr zamanı oturan kimsə ayaq üstə durandan, ayaq üstə duan da (bu fitnəyə hazırlıq) görərək gedəndən, yürüyən isə qaçandan daha xeyirlidir. Hər kim fitnə vaxtına yetişərsə sığınsın və ya gizlənmək üçün yer taparsa gizlənsin (Buxari 3601, Muslim 7429, 2886/10)

إِذَا تَوَاجَهَ الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا

İki Müsəlman Qılınclarını Üz-Üzə Gəlməsi

حدیث أَبِي بَكْرَةَ عَنِ الْأَخْتَفِ بْنِ قَيْسٍ، قَالَ: ذَهَبْتُ لِأَنْصُرَ هَذَا الرَّجُلَ، فَلَقَيْتَنِي أَبُو بَكْرَةَ، فَقَالَ: أَيْنَ تُرِيدُ قُلْتُ: أَنْصُرُ هَذَا الرَّجُلَ قَالَ: ارْجِعْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا تَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا، فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ: إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ

1835. Əbu Bəkrə ؓ demişdir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “İki müsəlman qılınclarını çəkib üz-üzə gələrsə, öldürən də, öldürülən də Cəhənnəmə girər.” Dedim: “Ya Rəsulullah! Öldürən aydındır. Bəs öldürülən niyə?” Dedi: “Çünki o, qardaşını öldürməyə həris idi.” (Buxari 31, 6875, Muslim 7434, 7437, 2888/16)

حدیث اَبی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَتَقَاتِلَ فِتْنَانِ فَيَكُونَنَّ بَيْنَهُمَا مَقْتَلَةٌ عَظِيمَةٌ، دَعَاهُمَا وَاحِدَةً وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُبْعَثَ دَجَالُونَ كَذَّابُونَ قَرِيبًا مِنْ ثَلَاثِينَ كُلَّهُمْ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ.

1836. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İki ordu bir-birilə hərb etmədikcə Qiyamət qopmaz. Bu iki cəmaat bi iddiada olduqları zaman aralarında böyük bir hərb olacaqdır. Yenə otuza yaxın yalançı dəccəllər çıxmadıqca Qiyamət qopmaz. Bu dəccəllərin hamısı da özlərini Rəsul olduqlarını iddia edəcəklər”. (Buxari 3609, Muslim 7438, 2888/17)

إِخْبَار النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَكُونُ إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ

Peyğəmbər ﷺ Qiyamət Qopana Qədər Olanlardan Xəbər Verməsi

حدیث حُدَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: لَقَدْ خَطَبَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةً مَا تَرَكَ فِيهَا شَيْئًا إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ إِلَّا ذَكَرَهُ، عَلِمَهُ مَنْ عَلِمَهُ، وَجَهَلَهُ مَنْ جَهَلَهُ؛ إِنْ كُنْتُ لَأَرَى الشَّيْءَ قَدْ نَسِيتُ فَأَعْرِفُ مَا يَعْرِفُ الرَّجُلُ إِذَا غَابَ عَنْهُ فَرَأَاهُ فَعَرَفَهُ

1837. Huzeyfə ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ bizə xütbə verdi və xütbədə Qiyamət gününədək baş verəcək hər şeydən danışdı. Bəziləri (bunu) yadında saxladı, bəziləri isə unuttu. Necə ki, insan uzun müddət görmədiyini gören kimi tanıya bilir, mən də deyilənlərdən unuttuğum bəzi şeyləri görüb xatırlayıram.” (Buxari 6604, Muslim 7444, 7445, 2891/23)

في الفتنة التي تموج كموج البحر

Dəniz Dalğaları Kimi Dalğalanacaq Fitnələr

حدیث حُدَيْفَةَ، قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، فَقَالَ: أَيُّكُمْ يَحْفَظُ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْفِتْنَةِ قُلْتُ: أَنَا، كَمَا قَالَ قَالَ: إِنَّكَ عَلَيْهِ (أَوْ عَلَيْهَا) لَجْرِيٌّ قُلْتُ: فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَوَلَدِهِ وَجَارِهِ تُكْفَرُهَا الصَّلَاةُ وَالصَّوْمُ وَالصَّدَقَةُ وَالْأَمْرُ وَالنَّهْيُ قَالَ: لَيْسَ هَذَا أَرِيدُ وَلَكِنَّ الْفِتْنَةَ الَّتِي تَمُوجُ كَمَا يَمُوجُ الْبَحْرُ قَالَ: لَيْسَ عَلَيْكَ مِنْهَا بَأْسٌ، يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنْ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَابٌ مُغْلَقٌ قَالَ: أَيُّكُمْ أَمُّ يُفْتَحُ قَالَ: يُكْسَرُ قَالَ: إِذَا لَا يُغْلَقُ أَبَدًا قُلْنَا: أَكَانَ عُمَرُ يَعْلَمُ الْبَابَ قَالَ: نَعَمْ كَمَا أَنَّ دُونَ الْعَدِ اللَّيْلَةَ إِتَى حَدِيثُهُ بِحَدِيثِ لَيْسَ بِالْأَغَالِيطِ فَهَبْنَا أَنْ نَسْأَلَ حُدَيْفَةَ فَأَمَرْنَا مَسْرُوقًا، فَسَأَلَهُ فَقَالَ: الْبَابُ عُمَرُ

1838. Huzeyfə ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) biz Ömər in ﷺ yanında ikən o soruşdu: “Peyğəmbərin ﷺ fitnə barədə dediyi sözlər hansınızın yadındadır?” Mən dedim: “Mənim (yadımdadır), həm də o dediyi kimi.” Ömər dedi:

“Həqiqətən də, sən bu işdə çox cəsarətlisən.” Mən dedim: “İnsanın arvadı, mal-dövləti, övladı və qonşusu üzündən düşdüyü fitnəni namaz, oruc, sədəqə, (habelə insanlara yaxşı işlər görməyi) əmr etmək və (onları pis işlərdən) çəkəndirmək (kimi ibadətlər) silib aparır.” Ömər: “Mən bunu deyil, elə bir fitnəni qəsd edirəm ki, o, təlatümə gəlmiş dəniz kimi (araya) çaxnaşma salacaqdır”. Huzeyfə: “Ey möminlərin əmiri! O fitnənin sənə heç bir zərəri yoxdur. Çünki sənənlə onun arasında bağlı bir qapı vardır.” Ömər soruşdu: “(O qapı) sındırılacaq, yoxsa açılacaq?” Huzeyfə: “Sındırılacaq” deyə cavab verdi. Ömər: “Deməli, (bundan sonra) o heç vaxt bağlanmayacaqdır”. (Huzeyfədən) soruşdular: “Ömər ﷺ bu qapının (kim olduğunu) bilirdimi?”. O dedi: “Bəli, (o, bu həqiqəti) gecədən sonra səhərin açılacağını bildiyi kimi (bilirdi). Mən ona (içində) yalan olmayan bir hədis danışdım.” Yenə soruşdular: “Bu qapı kim idi?” O dedi: “Bu qapı Ömər (özü idi).” (Buxari 525, Muslim 7450, 2892/26)

لا تقوم الساعة حتى يحسر الفرات عن جبل من الذهب

Furat Çayının (Suyu Çəkiləcək Və) Qızıldan Olan Xəzinə Üzə Çıxmadıqca Qiyamət Qopmaz

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُوشِكُ الْفُرَاتُ أَنْ يَحْسِرَ عَنْ كَنْزٍ مِنْ ذَهَبٍ، فَمَنْ حَضَرَهُ فَلَا يَأْخُذْ مِنْهُ شَيْئًا

1839. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Tezliklə Furat çayının (suyu çəkiləcək və) qızıldan olan xəzinə üzə çıxacaqdır. Kim o zaman yaşayacaqsa, ondan heç bir şey götürməsin.” (Buxari 7119, Muslim 7456, 7457, 2894/31)

لا تقوم الساعة حتى تخرج نار من أرض الحجاز

Hicaz Torpağından Od Çıxmadıqca Qiyamət Qopmaz

حدیثُ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَخْرُجَ نَارٌ مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ، تُضِيءُ أَعْتَاقَ الْإِبِلِ بِبَصْرَى

1840. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hicaz torpağından od çıxıb Busradakı (Suriyada şəhər) dəvələrin boyunlarını işıqlandırmayınca, Qiyamət qopmayacaq.” (Buxari 7118, Muslim 7473, 2902/42)

الفتنة من المشرق من حيث يطلع قرنا الشيطان

Fitnə Bu Tərəfdəndir, Şeytanın Buynuzunun Doğduğu Yerdən Çıxacaqdır

حدیث ابن عمر رضي الله عنهما، أنه سمع رسول الله صلى الله عليه وسلم، وهو مستقبل المشرق، يقول: ألا إن الفتنة ههنا، من حيث يطلع قرن الشيطان

1841. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ məşriq tərəfə yönəldiyi halda buyurdu: “Diqqətli olun! Fitnə bu tərəfdəndir, şeytanın buynuzunun doğduğu yerdədir”. (Buxari 7093, Muslim 7476, 7478, 2905/47)

لا تقوم الساعة حتى تعبد دوس ذا الخلصة

Devs Qəbiləsinin Zul Xalasa (Bütünə) İbadət Olunmadıqca Qoyamət Qopmaz

حدیث أبي هريرة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: لا تقوم الساعة حتى تصطبرب أليات نساء دوس على ذي الخلصة وذو الخلصة طاعة دوس التي كانوا يعبدون في الجاهلية

1842. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Devs qəbiləsinin qoca qadınları Zul Xalasa (bütü) ətrafında tavaf edə-edə quyruqlarını titrətmədikcə Qiyamət qopmayacaqdır. Zul Xulasa Devs qəbiləsinin cahiliyyə dövründə ibadət etdikləri bütüdür”. (Buxari 7116, Muslim 7482, 2906/51)

لا تقوم الساعة حتى يمر الرجل بقبر الرجل فيتمنى أن يكون مكان الميت من البلاء

Sağ Olan Bir Kimsə Qəbir Sahibin Yanından Keçdiyi Zaman: “Kaşki Bu Ölünün Yerində Mən Olardım – Demədikcə Qiyamət Qopmaz

حديث أبي هريرة، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: لا تقوم الساعة حتى يمر الرجل بقبر الرجل فيقول: يا ليتني مكانه

1843. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sağ olan bir kimsə qəbir sahibin yanından keçdiyi zaman: “Kaşki bu ölünün yerində mən olardım – deyə ölümü təmənnə etmədikcə Qiyamət qopmaz”. (Buxari 7115, Muslim 7485, 2908/53)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: يُخَرَّبُ الكعبةُ ذو السؤفيتين من الحبشة

1844. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Qiyamətə yaxın) Kəbəni həbəşistanlı, nazik ayaqlı bir nəfər dağıdacaq”. (Buxari 1591, 1596, Muslim 7489, 7490, 2909/58)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: لا تقوم الساعة حتى يخرج رجل من قحطان يسوق الناس بعصاه

1845. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qəhtan qəbiləsindən bir nəfər çıxıb (əlindəki) əsası ilə insanları qovub aparmayınca Qiyamət qopmaz.” (Buxari 3517, 7117, Muslim 7492, 2910/60)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: لا تقوم الساعة حتى تُقاتلوا قوماً نعالهم الشعر، ولا تقوم الساعة حتى تُقاتلوا قوماً كان وجوههم المجان المطرقة

1846. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlər ayaqqabıları tükli olan bir qövmlə müharibə etmədikcə Qiyamət qopmaz. Yenə sizlər üzləri dəri ilə örtülmüş qalxanlar kimi qalın ətli bir qövmlə müharibə etmədikcə Qiyamət qopmaz”. (Buxari 2929, 3587, Muslim 7494, 2912/62)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: يهلك الناس هذا الحي من قريش قالوا: فما تأمرنا قال: لو أن الناس اعتزلوهم

1847. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İnsanlar Qureyşdən olan bir nəsilin əlində məhv olacaq¹⁵². (Əshabələr): “Bizə nə

¹⁵² Hədisdə qureyşdən olub hakimiyyət davası edən bəzi çılğın adamların atdığı səhv addımlar nəticəsində müsəlman ümmətinin başına gələcək müsibətlər nəzərdə tutulur. Həqiqətən də, Peyğəmbər ﷺ dediyi kimi olmuşdur. (Fəthul-Bari)

buyurursan?” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Yaxşı olar ki, insanlar onlardan uzaq dursunlar.” (Buxari 3604, Muslim 7509, 2917/74)

حدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: هَلَاكَ كِسْرَى، ثُمَّ لَا يَكُونُ كِسْرَى بَعْدَهُ وَفَيْصَرَ لِيَهْلِكَ، ثُمَّ لَا يَكُونُ فَيْصَرَ بَعْدَهُ وَلْتَفْسَمَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1848. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Xosrov (Fars imperatoru) həlak olacaq və ondan sonra onun yerinə xosrov gəlməyəcək. Qeysər (Rum imperatoru) həlak olacaq və ondan sonra onun yerinə qeysər gəlməyəcək. Onların sahib olduqları xəzinələr isə Allah yolunda (qənimət olaraq) paylaşdırılacaq.” (Buxari 3027, Muslim 7513, 2918/76)

حدِيثُ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا هَلَاكَ كِسْرَى فَلَا كِسْرَى بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَاكَ فَيْصَرُ، فَلَا فَيْصَرَ بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَنْفَعَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1849. Cabir İbn Səməra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bizans imperatoru) Qeysər öldükdən sonra başqa bir Qeysər (Sasani hökmdarı) Kısra öldükdən sonra başqa bir Kısra gəlməyəcəkdir. Canım əlində olan Allaha and olsun ki, onların xəzinələrini Allah yolunda xərcləyəcəksiniz”. (Buxari 3120, 3121, 6629, Muslim 7511, 2918/75)

حدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: تُقَاتِلُكُمْ الْيَهُودُ فَتَسْلُطُونَ عَلَيْهِمْ، ثُمَّ يَقُولُ الْحَجَرُ: يَا مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيٌّ وَرَائِي، فَأَقْتُلْهُ

1850. Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Vaxt gələcək) siz yəhudilərlə vuruşacaqsınız hətta onlardan bəziləri daşın arxasında gizlənəcək və daş dilə gəlib deyəcək: “Ey Allahın qulu, arxamda gizlənən bu (adam) yəhudidir. Durma, öldür onu!” (Buxari 2925, 2926, Muslim 7522, 2921/81)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَقْتِيلَ فِتْنَانِ فَيَكُونَ بَيْنَهُمَا مَقْتَلَةٌ عَظِيمَةٌ دَعَاؤُهُمَا وَاحِدَةٌ، وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُبْعَثَ دَجَالُونَ كَذَابُونَ قَرِيبًا مِنْ ثَلَاثِينَ كُلَّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ.

1851. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İki ordu bir-birilə hərb etmədikcə Qiyamət qopmaz. Bu iki cəmaat bir iddiada olduqları zaman aralarında böyük bir hərb olacaqdır. Yenə otuza yaxın yalançı dəccəllər çıxmıdıqca Qiyamət qopmaz. Bu dəccəllərin hamısı da özlərini Rəsul olduqlarını iddia edəcəklər”. (Buxari 3609, Muslim 7526, 2923/84)

ذکر ابن صیاد

İbn Səyyadın Qissəsi

حدیث عبد الله بن عمر قال: إن عمر انطلق في رهط من أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم، مع النبي صلى الله عليه وسلم، قبل ابن صياد، حتى وجدوه يلعب مع الغلمان، عند أطم بني معالة، وقد قارب يومئذ ابن صياد يحتمل فلم يشعر حتى ضرب النبي صلى الله عليه وسلم، ظهره بيده ثم قال النبي صلى الله عليه وسلم: أتشهد أني رسول الله صلى الله عليه وسلم فنظر إليه ابن صياد، فقال: أشهد أنك رسول الأميين فقال ابن صياد للنبي صلى الله عليه وسلم: أتشهد أني رسول الله قال له النبي صلى الله عليه وسلم: أمنت بالله ورسله قال النبي صلى الله عليه وسلم: ماذا ترى قال ابن صياد: يا نبي صادق وكاذب قال النبي صلى الله عليه وسلم: خلط عليك الأمر قال النبي صلى الله عليه وسلم: إني قد خبت لك خبيثاً قال ابن صياد: هو الدخ قال النبي صلى الله عليه وسلم: احسأ فلن تعلم قدرك قال عمر: يا رسول الله ائذن لي فيه أضرب عنقه قال النبي صلى الله عليه وسلم: إن يكفه، فلن تسلط عليه وإن لم يكفه، فلا خير لك في قتله

1852. İbn Ömər ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) Ömər ﷺ Peyğəmbərlə ﷺ və başqa bir neçə adamla birlikdə İbn Səyyadın yanına getdi. Onlar onu Bəni Məğalə qəbiləsinin istehkamı yanında uşaqlarla oynayan yerdə tapdılar. (O vaxt) İbn Səyyad artıq həddi-bülüğa çatmışdı. Peyğəmbər ﷺ əli ilə (yavaşca İbn Səyyadın çiyinə) vuranadək o, (onların gəldiyini) hiss etmədi. Peyğəmbər ﷺ İbn Səyyaddan soruşdu: “Sən mənim Allahın elçisi olduğuma şahidlik edirsənmi?” İbn Səyyad ona baxıb dedi: “Mən şahidlik edirəm ki, sən ümmilərə (yazıb oxumağı bacarmayan) göndərilmişən.” Sonra İbn Səyyad Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu: “Sən mənim Allahın elçisi olduğuma şahidlik edirsənmi?” Peyğəmbər ﷺ ona cavab verməyib dedi: “Mən Allaha və onun elçilərinə iman gətirmişəm!” Sonra ondan soruşdu: “(Yuxuda) nə görürsən?” İbn Səyyad dedi: “(Yuxuda) mənə həm doğru xəbərlər, həm də yalan xəbərlər gəlir.” Peyğəmbər: “İşin qarışığa düşüb (gördüklərini şeytan sənə qarmaqarışıq göstərir).” Sonra Peyğəmbər: “Sənin üçün fikrimdə bir şey tutmuşam” dedi. İbn Səyyad: “Bu, əd-Duxdur” deyə cavab verdi. Peyğəmbər: “İtil buradan! Sən heç vaxt həddini aşma bilməyəcəksən”. Ömər: “Ya Rəsulullah, burax onun boynunu vurum.” Peyğəmbər: “Əgər o, odursa (Məsih Dəcəl), sən ona bata bilməyəcəksən, yox əgər o deyilsə, onu öldürməyinin sənə heç bir xeyri yoxdur”. (Buxari 1354, 3055, Muslim 7538, 2930/95)

حدیث ابن عمر، قال: انطلق النبي صلى الله عليه وسلم، وأبي بن كعب، يأتیان النخل الذي فيه ابن صياد حتى إذا دخل النخل، طفق النبي صلى الله عليه وسلم يتقي بجدوع النخل، وهو يختل ابن صياد، أن يسمع من ابن صياد شيئاً قبل أن يراه وابن صياد مضطجع على فراشه، في قطيعه له، فيها رمزة فرأت أم صياد النبي صلى الله عليه وسلم، وهو يتقي بجدوع النخل فقالت لابن صياد: أي صاف (وهو اسمه) فنار ابن صياد فقال النبي صلى الله عليه وسلم: لو تركته بين

1853. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, bir dəfə Peyğəmbər ﷺ Ubey İbn Kəb ilə İbn Səyyadın olduğu xurmalıq yerə getmişdir. Peyğəmbər ﷺ xurmalığa çatdığı zaman İbn Səyyad gizlənərək xurma ağaclarıyla görülməsin deyə özünü örtürdü. Peyğəmbər ﷺ istəyirdi ki, İbn Səyyad onu görmədiyi halda onun nə danışdığını eşitsin. Peyğəmbər ﷺ onun bürüncəyinə bürünüb uzandığını və əcaib səslər çıxartdığını gördü. (Bu vaxt) İbn Səyyadın anası Peyğəmbərin ﷺ xurma ağacının arxasında gizləndiyini görüb İbn Səyyada: “Ey Safi! (Bu İbn Səyyadın adıdır). Muhəmməd buradadır” dedi və İbn Səyyad dərhal sıçrayıb ayağa qalxdı. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əgər qadın onu oyatmasaydı, (onun kim olduğu bizə) bəlli olardı.” (Buxari 3056, Muslim 7539, 2931/96)

حديث ابن عمر قال: ثم قام النبي صلى الله عليه وسلم، في الناس، فأثنى على الله بما هو أهله ثم ذكر الدجال، فقال: إني أنذر كموه، وما من نبي إلا قد أنذره قومه لقد أنذره نوح قومه ولكن ساقول لكم فيه قولاً لم يقله نبي لقومه تعلمون أنه أعور، وأن الله ليس بأعور

1854. İbn Ömər ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ camaatın arasında ayağa qalxıb Allaha – Ona layiq tərzdə təriflər dedikdən sonra dəccalı yada salıb dedi: “Mən sizi ondan xəbərdar edib çəkindirirəm. Elə bir peyğəmbər olmamışdır ki, ümmətini ondan çəkindirmiş olmasın. Nuh da öz ümmətini ondan çəkindirmişdir. Lakin mən dəccal barəsində sizə elə bir söz deyəcəyəm ki, (onu) heç bir peyğəmbər öz ümmətinə deməmişdir. Bilin ki, o, təkgözdür. Allah isə təkgöz deyildir.” (Buxari 3057, 3337, 6175, Muslim 7540, 2932/97)

ذكر الدجال وصفته وما معه

Dəccalın Qissəsi, Vəfi Və Onunla Olan Şeylər Barəsində

حديث عبد الله بن عمر قال: ذكر النبي صلى الله عليه وسلم يوماً، بين ظهرَي النَّاسِ، الْمَسِيحَ الدَّجَالَ فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ، أَلَا إِنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ أَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُمْنَى، كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ

1855. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, bir dəfə Peyğəmbər ﷺ insanlar içərisində Məsih Dəccəli zikr etdi. Allah tək göz deyildir. Dəccəl isə sağ gözü təkdir. Onun gözü sanki üzüm salxımından irəli çıxmış üzüm giləsi kimidir”. (Buxari 3439, Muslim 7546, 2933/100)

حديث أنس رضي الله عنه، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: ما بعث نبي إلا أنذر أمته الأعور الكذاب ألا إنه أعور، وإن ربكم ليس بأعور وإن بين عيني مكتوب كافر

1856. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Elə bir Peyğəmbər göndərilmədi ki, ümmətini yalançı, tək göz dəccəldən çəkəndirməsin. Xəbəriniz olsun ki, o tək gözdür. Rəbbiniz isə tək göz deyildir. Dəccəlin iki gözü arasında kafir yazılmışdır”. (Buxari 7131, Muslim 7548, 2933/101)

حديث حُدَيْفَةَ قَالَ قَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ: أَلَا تُحَدِّثُنَا مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ: إِنَّ مَعَ الدَّجَالِ، إِذَا خَرَجَ، مَاءٌ وَنَارًا فَأَمَّا الَّذِي يَرَى النَّاسُ أَنَّهَا النَّارُ، فَمَاءٌ بَارِدٌ وَأَمَّا الَّذِي يَرَى النَّاسُ أَنَّهُ مَاءٌ بَارِدٌ، فَنَارٌ تُحْرِقُ فَمَنْ أَدْرَكَ مِنْكُمْ، فَلْيَقْعْ فِي الَّذِي يَرَى أَنَّهَا نَارٌ، فَإِنَّهُ عَذَابٌ بَارِدٌ

1857. Huzeyfə ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Dəccal zühur edəcəyi zaman onun yanında su və od olacaq. İnsanlar nəyi od zənn edəcəklərsə, əslində, bu, soyuq su olacaq. Nəyi soyuq su zənn edəcəklərsə, o, yandırıcı-yaxan bir od olacaq. Sizlərdən kim o vaxta qədər yaşasa, od zənn etdiyi şeyin içinə girsin. Həqiqətdə, o, şirin və sərin bir su olacaq.” (Buxari 3450, Muslim 7555, 2934/107)

حديث أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا أُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا عَنِ الدَّجَالِ، مَا حَدَّثَ بِهِ نَبِيٌّ قَوْمَهُ إِنَّهُ أَعْوَرٌ وَإِنَّهُ يَجِيءُ مَعَهُ بِمِثَالِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَالَّتِي يَقُولُ إِنَّهَا الْجَنَّةُ، هِيَ النَّارُ وَإِنِّي أُنذِرُكُمْ كَمَا أَنْذَرَ بِهِ نُوْحٌ قَوْمَهُ

1858. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizə Dəccəl barədə bir şeylər xəbər verəcəyəm ki, heç bir Peyğəmbər ﷺ bunu qövminə söyləməmişdir. Onun bir gözü kordur. Cənnətin və Cəhənnəmin yalançı misalları onunla bərabərdir. Lakin onun Cənnət adlandırdığı məkan Cəhənnəm, Cəhənnəm adlandırdığı da Cənnətdir. Nuh öz qövminü ondan çəkəndirdiyi kimi mən sizi bundan çəkəndirirəm”. (Buxari 3338, Muslim 7558, 2936/109)

في صفة الدجال وتحريم المدينة عليه وقتله المؤمن وإحيائه

Dəccəlin Vəsfı, Mədinənin Ona Haram Edilməsi Və Möminin Öldürülüb Dirilməsi Barədə

حديث أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، قال: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَدِيثًا طَوِيلًا عَنِ الدَّجَالِ فَكَانَ فِيمَا حَدَّثَنَا بِهِ أَنْ قَالَ: يَا أَيُّهَا الدَّجَالُ، وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْهِ أَنْ يَدْخُلَ نِقَابَ الْمَدِينَةِ، بَعْضَ السَّبَاحِ الَّتِي بِالْمَدِينَةِ فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ يَوْمَئِذٍ رَجُلٌ هُوَ خَيْرُ النَّاسِ، أَوْ مِنْ خَيْرِ النَّاسِ يَقُولُ الدَّجَالُ: أَرَأَيْتَ إِنْ قَتَلْتُ هَذَا ثُمَّ أَحْيَيْتَهُ، هَلْ تَشْكُونُ فِي الْأَمْرِ فَيَقُولُونَ: لَا فَيَقْتُلُهُ ثُمَّ يُحْيِيهِ يَقُولُ، حِينَ يُحْيِيهِ: وَاللَّهِ مَا كُنْتُ قَطُّ أَشَدَّ بَصِيرَةً مِنِّي الْيَوْمَ يَقُولُ الدَّجَالُ: أَقْتُلُهُ، فَلَا أَسْلُطُ عَلَيْهِ

1859. Əbu Səid əl-Xudri ؓ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ dəccal barəsində bizə uzun bir hədis danışdı. Onun bizə danışdıqları bu idi ki: “Dəccala Mədinəyə girmək qadağan olduğu bir vaxtda o gəlib Mədinənin kənarındakı soranlıqda dayanacaq. Həmin vaxt ən xeyirli insan (və ya xeyirli insanlardan biri) onun yanına gəlib deyəcək: “Mən şahidlik edirəm ki, sən, Peyğəmbərin ﷺ sənin barəndə bizə xəbər verdiyi dəccalsan.” Dəccal (yanındakılara) deyəcək: “Deyin görüm, əgər mən bu adamı öldürüb sonra diriltsəm, mənim (tanrı) olduğuma şübhə edəcəksinizmi?” Onlar: “Xeyr!” deyə cavab verəcəklər. Dəccal onu öldürüb sonra dirildəcəkdir. Onu diriltdikdən sonra (həmin adam) deyəcək: “Vallahi, (sənin yalançı olduğuna dair) bu günə kimi heç vaxt mənim belə qəti inamım olmamışdır.” Onda dəccal deyəcək: “Mən onu (yenə) öldürərdim, lakin bunu edə bilməyəcəyəm”. (Buxari 1882, Muslim 7562, 2938/112)

في الدجال وهو أهون على الله عز وجل

Dəccəl - Allah Dərgahında Qiymətsizdir (Dəyərsizdir)

حديث المُعِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: مَا سَأَلَ أَحَدًا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَنِ الدَّجَالِ، مَا سَأَلْتُهُ وَإِنَّهُ قَالَ لِي: مَا يَضُرُّكَ مِنْهُ قُلْتُ: لِأَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّ مَعَهُ جَبَلٌ خَبِيرٌ وَنَهْرٌ مَاءٌ قَالَ: هُوَ أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ ذَلِكَ

1860. Muğira İbn Şöbə ؓ deyir ki, heç bir kimsə mənim qədər Peyğəmbərdən ﷺ Dəccəl barədə soruşmamışdır. Peyğəmbər: “Dəccəl sənə zərər verməyəcəkdir” deyə buyurdu. Mən: “İnsanlar onunla bərabər çörək dağları və sudan çaylar vardır deyirlər” dedim. Peyğəmbər: “Möminlərin (imtahanı) üçün bu cür şeylər etmək Allah üçün asandır”. (Buxari 7122, Muslim 7565, 2939/115)

في خروج الدجال، ومكثه في الأرض

Dəccəlin Çıxması və Yer Üzündə Qalma Müddəti

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَيْسَ مِنْ بَلَدٍ إِلَّا سَيَطُورُهُ الدَّجَالُ، إِلَّا مَكَّةَ وَالْمَدِينَةَ لَيْسَ لَهُ مِنْ نِقَابِهَا نَقَبٌ، إِلَّا عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ صَافِينَ يَحْرُسُونَهَا ثُمَّ تَرْجُفُ الْمَدِينَةَ بِأَهْلِهَا ثَلَاثَ رَجَفَاتٍ، فَيُخْرِجُ اللَّهُ كُلَّ كَافِرٍ وَمُنَافِقٍ

1861. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Elə bir şəhər qalmayacaq ki, dəccal ora girməsin. Yalnız Məkkə və Mədinədən başqa. (Bu şəhərlərin) girişlərindən hər birində səf-səf düzülmüş halda keşik çəkən

mələklər olacaq. Sonra Mədinə öz sakinlərini üç dəfə silkələyəcək və beləliklə də, Allah hər bir kafiri və münafiqi (oradan) çıxardacaqdır.” (Buxari 1881, Muslim 7577, 2943/129)

قرب الساعة

Qiyamətin Yaxınlaşma Saati

حديث ابن مسعود قال: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: مِنْ شَرِّ أَرْبَعٍ مَنْ تَدْرِكُهُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءُ

1862. İbn Məsud ؓ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “İnsanların ən pisi Qiyamətin qopduğu gün həyatda olub (bunun şahidi olan) kimsələrdir.” (Buxari 7067, Muslim 7590, 2949/131)

حديث سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ بِإِصْبَعِيهِ هَكَذَا، بِالْوُسْطَى وَالْيَمَانِيَّةِ الْإِبْهَامُ بُعِثْتُ وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ

1863. Səhl İbn Səd ؓ demişdir: “(Bir dəfə) mən Peyğəmbərin ﷺ orta barmağıyla işarə barmağını birləşdirib: “Qiyamət Saati (insanlara,) bu iki barmaq qədər (yaxın olduğu zaman mən peyğəmbər) göndərildim” dediyinin şahidi oldum.” (Buxari 4936, Muslim 7592, 2950/132)

حديث أنس، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: بُعِثْتُ وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ

1864. Ənəs ؓ rəvayət edir ki, (bir dəfə mən Peyğəmbərin ﷺ orta barmağıyla işarə barmağını birləşdirib): “Qiyamət Saati (insanlara,) bu iki barmaq qədər (yaxın olduğu zaman mən peyğəmbər) göndərildim” dediyinin şahidi oldum.” (Buxari 4936, Muslim 7593, 2951/133)

ما بين الفختين

İki Sur Arasında Olan Vaxt

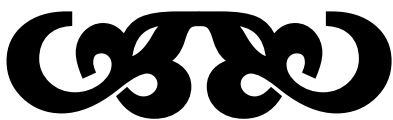
حديث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ما بين الفختين أربعون قال: أربعون يوماً قال: أبيت قال: أربعون شهراً قال: أبيت قال: أربعون سنة قال: أبيت قال: ثم ينزل الله من السماء ماءً، فينبثون كما ينبث البقل، ليس من الإنسان شيء إلا يبلى، إلا عظماً واحداً، وهو عجب الذنب، ومنه يركب الخلق يوم القيامة

1865. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İki sura üfürmə arasında qırx vardır». Səhabələr: «Ya Əbu Hureyrə! Bu qırx gündür?» deyə soruşdular. Mən cavab verməkdən çəkindim. Onlar: «Bu qırx aydır?» deyə soruşdular. Mən cavab verməkdən çəkindim. Onlar: «Bu qırx ildir?» deyə soruşdular. Mən buna da cavab verməkdən çəkindim». Sonra: Allah səmadan bir su endirəcəkdir. Onlar yaşıl yabanı bitkisi kimi (yerdən) bitəcəklər. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Adəm oğlunun hər bədən üzvünü torpaq yeyəcəkdir. Yalnız bel sümüyünün aşağı hissəsində olan xırda sümük müstəsnadır. İnsan təkrar ondan Qiyamət günü yoğrulacaqdır. Torpaq əbədiyyən onu yeməyəcəkdir». (Buxari 4935, Muslim 7603, 2955/141)

كتاب الزهد والرقائق

Zahidlik Və Qəlb
Yumşaqlığı Kitabı

Zahidlik Və Qəlb Yumşaqlığı Kitabı

حدیث أنس بن مالک قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: يتبع الميت ثلاثة فيرجع اثنتان ويبقى معه واحد يتبعه أهله وماله وعمله فيرجع أهله وماله، ويبقى عمله

1866. Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ölünü qəbrinə kimi üç şey təqib edər. İkisi geri dönər, biri isə onunla bərabər orada qalar. Ölünü ailəsi, malı və əməli təqib edər. Nəticədə ailəsi və malı geri dönər. Onunla bərabər sadəcə əməli qalar”. (Buxari 6514, Muslim 7613, 2960/5)

حدیث عمرو بن عوف الأنصاري، وهو خليف ليني عامر بن لؤي، وكان شهيداً بدرًا قال: إن رسول الله صلى الله عليه وسلم بعث أبا عبيدة بن الجراح إلى البحرين يأتي بجزيتهما وكان رسول الله صلى الله عليه وسلم، هو صالح أهل البحرين، وأمر عليهم العلاء بن الحضرمي فقدم أبو عبيدة بمال من البحرين فسمعت الأنصار يقدمون أبي عبيدة فوافقت صلاة الصبح مع النبي صلى الله عليه وسلم فلما صلى بهم الفجر انصرف فتعرضوا له فتبسم رسول الله صلى الله عليه وسلم، حين رآهم وقال: أظنكم قد سمعتم أن أبا عبيدة قد جاء بشيء قالوا: أجل يا رسول الله قال: فأبشروا وأملوا ما يسرركم فوالله لا أفقر أخشى عليكم، ولكن أخشى عليكم أن تبسط عليكم الدنيا كما بسطت على من كان قبلكم، فتنافسوها كما تنافسوها، وتهلككم كما أهلكتهم

1867. Bənu-Amir İbn Luey qəbiləsinin müttəfiqi olmuş və Bədr döyüşündə iştirak etmiş Amr İbn Auf əl-Ənsari ﷺ rəvayət etmişdir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ Əbu Ubeydə İbn Cərrahı ﷺ Bəhreynə cizyə yığmağa göndərdi. Peyğəmbər ﷺ bəhreynlilərlə sülh müqaviləsi bağlamışdı və Əla ibn Hədrəmini onlara əmir təyin etmişdi. Əbu Ubeydə bəhreynlilərdən aldığı cizyəni götürüb (Mədinəyə) gəldikdə ənsar onun qayıtdığını eşitdi və sübh namazını Peyğəmbərlə ﷺ birlikdə qılmaq üçün məscidə gəldi. Peyğəmbər ﷺ namazı qılıb qurtardıqdan sonra oradakılar ona yaxınlaşıb (cizyədən pay almaq istədiklərini öz baxışları ilə) hiss etdirdilər. Peyğəmbər ﷺ onları görəndə gülümsəyib dedi: “Güman edirəm ki, siz Əbu Ubeydənin əlidolu qayıtdığını eşitmişiniz.” Onlar: “Elədir, ya Rəsulullah!” deyə cavab verdilər. Peyğəmbər: “Sevinin və sizi sevindirəcək şeylərə ümid bəsləyin! Vallahi, mən sizin yoxsulluğa məruz qalacağınızdan qorxmuram. Lakin mən sizdən əvvəlkilərə gen-bol həyat nəsib edildiyi kimi, sizə də firavan bir həyat nəsib edilməsindən, bu səbəbdən də əvvəlkilər tək sizin də bir-birinizlə rəqabət aparmağınızdan və dünya malının onları məhv etdiyi kimi, sizi də məhv etməsindən qorxuram.” (Buxari 3158, 4015, Muslim 7614, 2961/6)

حدیث اَبی ہُرَیْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى مَنْ فَضَّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ وَالْخَلْقِ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ

1868. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz özünə var-dövlət və (gözəl) bədən quruluşu bəxş edilmiş bir kimsəyə baxsa, qoy özündən aşağı təbəqədə olan kimsəyə də baxsın.” (Buxari 6490, Muslim 7617, 2963/8)

حدیث اَبی ہُرَیْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: إِنَّ ثَلَاثَةَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ، أَبْرَصَ وَأَقْرَعَ وَأَعْمَى بَدَأَ اللَّهُ أَنْ يَتَّبِعَهُمْ فَبِعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَكًا فَأَتَى الْأَبْرَصَ فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ: لَوْ أَنَّ حَسَنًا وَجِلْدًا حَسَنًا قَدَّ قَدِيرَنِي النَّاسُ قَالَ: فَمَسَحَهُ، فَذَهَبَ عَنْهُ فَأَعْطَى لَوْنًا حَسَنًا فَقَالَ: أَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ: الْإِبِلُ فَأَعْطَى نَاقَةً عَشْرَاءَ فَقَالَ: يُبَارِكُ لَكَ فِيهَا وَأَتَى الْأَقْرَعَ فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ: شَعْرٌ حَسَنٌ، وَيَذْهَبُ عَنِّي هَذَا قَدَّ قَدِيرَنِي النَّاسُ قَالَ: فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ وَأَعْطَى شَعْرًا حَسَنًا قَالَ: أَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ: الْبَقْرُ قَالَ: فَأَعْطَاهُ بَقْرَةً حَامِلًا وَقَالَ: يُبَارِكُ لَكَ فِيهَا وَأَتَى الْأَعْمَى، فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ: يُرِدُ اللَّهُ إِلَيَّ بَصْرِي، فَأَبْصُرُ بِهِ النَّاسَ قَالَ: فَمَسَحَهُ فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيْهِ بَصْرَهُ قَالَ: أَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ: الْغَنَمُ فَأَعْطَاهُ شَاةً وَالِدًا فَأَتَتْجَنَ هَذَا وَوَلَدَ هَذَا فَكَانَ لِهَذِهِ وَاِدٍ مِنْ إِبِلٍ، وَلِهَذَا وَاِدٍ مِنْ بَقَرٍ، وَلِهَذَا وَاِدٍ مِنَ الْغَنَمِ ثُمَّ إِنَّهُ أَتَى الْأَبْرَصَ فِي صُورِيهِ وَهَيْبَتِهِ، فَقَالَ: رَجُلٌ مَسْكِينٌ تَقَطَّعَتْ بِي الْجِبَالُ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَاغَ الْيَوْمَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ بَكَ أَسْأَلُكَ، بِالَّذِي أَعْطَاكَ اللَّوْنَ الْحَسَنَ، وَالْجِلْدَ الْحَسَنَ، وَالْمَالِ، بَعِيرًا أَتَبَلَّغَ عَلَيْهِ فِي سَفَرِي فَقَالَ لَهُ: إِنَّ الْحَقُوقَ كَثِيرَةٌ فَقَالَ لَهُ: كَأَنِّي أَعْرِفُكَ أَلَمْ تُكُنْ أَبْرَصَ يُفْذِرُكَ النَّاسُ، فَفَعِيرًا فَأَعْطَاكَ اللَّهُ فَقَالَ: لَقَدْ وَرَثْتُ لِكَابِرٍ عَنْ كَابِرٍ فَقَالَ: إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا، فَصَيَّرَكَ اللَّهُ إِلَيَّ مَا كُنْتَ وَأَتَى الْأَقْرَعَ فِي صُورِيهِ وَهَيْبَتِهِ، فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِهَذَا فَرَدَّ عَلَيْهِ مِثْلَ مَا رَدَّ عَلَيْهِ هَذَا فَقَالَ: إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَصَيَّرَكَ اللَّهُ إِلَيَّ مَا كُنْتَ وَأَتَى الْأَعْمَى فِي صُورِيهِ فَقَالَ: رَجُلٌ مَسْكِينٌ، وَإِنْ سَبِيلٌ، وَتَقَطَّعَتْ بِي الْجِبَالُ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَاغَ الْيَوْمَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ بَكَ أَسْأَلُكَ، بِالَّذِي رَدَّ عَلَيْكَ بَصْرَكَ، شَاةً أَتَبَلَّغُ بِهَا فِي سَفَرِي فَقَالَ: قَدْ كُنْتُ أَعْمَى فَرَدَّ اللَّهُ بَصْرِي، وَفَعِيرًا فَقَدْ أَعَانَنِي فَخُذْ مَا شِئْتَ فَوَاللَّهِ لَا أَجْهَدُكَ الْيَوْمَ بِشَيْءٍ أَخَذْتَهُ اللَّهُ فَقَالَ: أَمْسِكْ مَا لَكَ فَإِنَّمَا ابْتَلَيْتُمْ فَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْكُمْ، وَسَجَّطَ عَلَيَّ صَاحِبِيكَ

1869. Əbu Hureyra ﷺ Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişdir: “(Vaxtı ilə) Allah İsrail oğullarından üç nəfəri – cüzam xəstəliyinə tutulmuş birisini, keçəli və kor adamı imtahana çəkmək istədi. Odur ki, onların yanına bir mələk göndərdi. Mələk (insan qiyafəsində əvvəlcə) cüzam xəstəliyinə tutulmuş kimsənin yanına gəlib dedi: “Sənin ən çox istədiyən şey nədir?” O dedi: “Gözəl rəng və gözəl dəri! İnsanlar artıq məndən diksinirlər.” Mələk əlini onun vücutuna sürtdü və bu çirkinlik keçib getdi, onun rəngi və dərisi gözəlləşdi. Mələk soruşdu: “Sənin ən çox sevdiyən mal nədir?” O: “Dəvə ya da inəkdir” deyə cavab verdi. Ona on aylıq boğaz dəvə verildi və mələk dua edib dedi: “(Allah) bunu sənin üçün bərəkətli etsin!” Sonra mələk keçəlin yanına gəlib dedi: “Sənin ən çox istədiyən şey nədir?” O dedi: “Gözəl saçım (olsun) və bu (keçəllik) məndən getsin. İnsanlar artıq məndən diksinirlər.” Mələk əlini onun başına çəkdi və onun keçəlliyi keçib getdi, ona gözəl saç bəxş edildi. Mələk soruşdu: “Sənin ən çox sevdiyən mal nədir?” O: “İnəkdir” dedi. Ona boğaz inək verildi və mələk dua edib dedi: “(Allah) bunu sənin üçün bərəkətli etsin!”

Bundan Sonra mələk korun yanına gəlib dedi: “Sənin ən çox istədiyən şey nədir?” O dedi: “Allah gözlərimi özümə qaytarsın və mən insanları görə bilim.” Mələk əlini (onun gözlərinə sürtdü) və Allah onun gözlərini özünə qaytardı. Mələk soruşdu: “Sənin ən çox sevdiyən mal nədir?” O: “Qoyundur” dedi. Ona balalı bir qoyun verildi (və mələk dua edib dedi: “Allah bunu sənin üçün bərəkətli etsin!”). Bundan sonra bu ikisinin heyvanları bala verdi, üçüncüsünün də (qoyunu) balaladı. Bir müddət keçdikdən sonra birinin bir vadi dolusu dəvəsi, o birinin bir vadi dolusu mal-qarası, üçüncüsünün də bir vadi dolusu qoyunu oldu. Sonra mələk ilk dəfə gəldiyi görkəmdə və qiyafədə cüzam xəstəliyinə tutulmuş kimsənin yanına gəlib dedi: “Mən kasıb bir adamam. Səfərdə ikən mənim bütün vəsaitim tükənmişdir. Bu gün mən yalnız və yalnız Allahın köməyi ilə, sonra da sənin köməyinlə (istəyimə) nail ola bilərəm. Sənə gözəl rəng, gözəl dəri və (bu qədər) sərvət bəxş etmiş Allah rızasına mənə bir dəvə ver, onun sayəsində səfərimi başa çatdırı bilim.” (Bu adam cavabında ona) dedi: “Düzü, (özümün) o qədər verəcəyim var ki!” (Mələk) ona dedi: “Gərək ki, mən səni tanıyıram. Məgər sən həm cüzam xəstəliyinə tutulmuş, həm insanların diksindiği, həm də kasıb bir adam deyildinmi? Sonra da Allah sənə (istədiklərini) vermədimi?” Adam dedi: “(Bu var-dövlət) mənə ata-babalarımın miras qalmışdır.” Mələk dedi: “Əgər yalan danışsansa, Allah səni əvvəlki halına qaytarsın!” Sonra mələk ilk dəfə gəldiyi görkəmdə və qiyafədə keçəlin yanına gəldi və ona da əvvəlkinə dediklərinin eynisini söylədi. Əvvəlki adam ona rədd etdiyi kimi keçəl də ona yox cavabı verdi. (Onda Mələk) dedi: “Əgər yalan danışsansa, Allah səni əvvəlki halına qaytarsın!” Sonra mələk ilk dəfə gəldiyi görkəmdə və qiyafədə korun yanına gəlib dedi: “Mən kasıb adamam, yolda qalmışam. Səfərdə ikən mənim bütün vəsaitim tükənmişdir. Bu gün mən ancaq və ancaq Allahın köməyi ilə, sonra da sənin köməyinlə (istəyimə) nail ola bilərəm. Sənin gözlərini özünə qaytaran Allah rızasına mənə bir qoyun ver, onun sayəsində səfərimi başa çatdırı bilim.” Adam dedi: “(Doğrudur,) mən kor idim, Allah gözlərimi mənə qaytardı, kasıb idim, O mənə var-dövlət nəsb etdi! Odur ki, nə qədər (qoyun) istəyirsənsə, götür. Vallahi ki, bu gün mən sənin Allah rızası üçün götürdüyün şeylərə hədd qoymayacağam.” Mələk dedi: “Malını özünə saxla. Bu sizin üçün yalnız bir imtahan idi. Allah səndən razı qaldı, lakin o biri iki dostuna qəzəbi tutdu!” (Buxari 3464, Muslim 7620, 2964/10)

حديث سعد، قال: إني لأول العرب رمى بسهم في سبيل الله ورأيتنا نغزو وما لنا طعام إلا ورق الحبلية وهذا السم وإن ألدنا ليضع كما تضع الشاة، ماله خلط ثم أصبحت بنو أسد تعزوني على الإسلام خبت إذا، وضل سعبي

1870. Sad İbn Əbi Vaqqas ﷺ deyir ki, mən Allah yolunda ilk ox atan Ərəbəm. Peyğəmbər ﷺ ilə birlikdə Hublə ilə Səmur ağacının yarpağından başqa yeyəcəyimiz bir şey olmadığı halda döyüşə gedərdik. Hətta bizlərimdən biri ayaq yoluna çıxdıqda nəcisi qoyunun qığı kimi (bərək) olurdu. Sonra Bəni Əsəd İslam naminə məni töhmət etdi. Bu halda mən xəsarətə uğradım və əməlim batil oldu". (Buxari 6453, Muslim 7623, 2966/12)

حدیث أبی هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: اللهم ارزق آل محمد قوتاً

1871. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahım, Muhəmmədin ailəsinə gündəlik yemək nəşib et!" (Buxari 6460, Muslim 7630, 2969/17)

حدیث عائشة، قالت: ما شبع آل محمد صلى الله عليه وسلم، منذ قدم المدينة، من طعام البر، ثلاث ليالٍ تباعاً، حتى قبض

1872. Aişə رضى الله عنها demişdir: "Muhəmmədin ﷺ ailəsi Mədinəyə gəldiyi gündən ta onun vəfat etdiyi günədək (heç vaxt) üç gün dalbadal buğda çörəyindən doyunca yeməmişdir." (Buxari 5416, 6454, Muslim 7633, 2970/20)

حدیث عائشة، قالت: ما أكل آل محمد صلى الله عليه وسلم، أكلتين في يوم، إلا إحداهما تمر

1873. Aişə رضى الله عنها demişdir: "Muhəmmədin ﷺ ailəsi bir gündə iki dəfə yemək yemədi. Yediyi iki yeməkdən biri xurma idi". (Buxari 6455, Muslim 7638, 2971/25)

حدیث عائشة، أنها قالت لعروة: ابن أخي إن كنا لننظر إلى الهلال ثم الهلال، ثلاثة أهلة في شهرين، وما أوقدت في آيات رسول الله صلى الله عليه وسلم نار (قال عروة) فقلت: يا خالة ما كان يعيشكم قالت: الأسودان: التمر والماء إلا أنه قد كان لرسول الله صلى الله عليه وسلم، جيران من الأنصار، كانت لهم منائح، وكانوا يمنحون رسول الله صلى الله عليه وسلم من البانهم فيسقيننا

1874. Aişə رضى الله عنها Urvaya demişdir: "Bacım oğlu! Olurdu ki, biz bir hilal görür, sonra yenə bir hilal görür, hətta iki ayda üç hilal (üç ay) görürdük, (lakin bu müddət ərzində) Peyğəmbərin ﷺ evlərində od qalanmırdı (yemək bişirilməzdi)". (Urva dedi:) "Mən soruşdum: "Xalacan, bəs nə ilə dolanırdınız?" O dedi: "Xurma və su ilə. Bundan başqa Peyğəmbərin ﷺ ənsardan olan qonşuları var idi. Onların da sağmal dəvələri və qoyunları var idi. Onlar bu heyvanların südündən Peyğəmbərə ﷺ hədiyyə edər, o da onu bizə içirdərdi." (Buxari 2567, Muslim 7642, 2972/28)

حدیث عائشة، قالت: ثوفي النبي صلى الله عليه وسلم حين شبعنا من الأسودين: التمر والماء

1875. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Biz artıq xurma və sudan doyunca yeyib içməyə (imkanımız olduğu) zaman Peyğəmbər ﷺ vəfat etdi.” (Buxari 5383, Muslim 7645, 2975/30)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه قال: ما شبع آل محمد صلى الله عليه وسلم، من طعام، ثلاثة أيام، حتى قبضَ

1876. Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ vəfat edincəyə qədər ailəsi üç gün dalbadal doyunca yemək yeməmişdir”. (Buxari 5374, Muslim 7648, 2976/32)

لا تدخلوا مساكن الذين ظلموا أنفسهم إلا أن تكونوا باكين

Ağlayanlar Müstəsna Olmaqla Nə Badə Özlərinə Zülm Edənlərin Diyarlarına Girəsiniz

حديث عبد الله بن عمر، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: لا تدخلوا على هؤلاء المعذبين، إلا أن تكونوا باكين فإن لم تكونوا باكين، فلا تدخلوا عليهم لا يصيبكم ما أصابهم

1877. Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ağlayanlar müstəsna olmaqla nə badə onların diyarlarına girəsiniz. Əgər ağlamasanız onlara isabət edən bəla sizlərə də isabət etməsin deyə diyarlarına girməyin”. (Buxari 433, Muslim 7655, 2980/38)

حديث عبد الله بن عمر، أن الناس نزلوا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم أرض ثمود، الحجر، فاستقوا من بئرها، واعتجنتوا به فأمرهم رسول الله صلى الله عليه وسلم أن يهريقوا ما استقوا من بئرها، وأن يعلفوا الإبل العجيين وأمرهم أن يستقوا من البئر التي كان تردّها الناقة

1878. Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ insanlarla birlikdə Səməd qövmünün ərazisi olan Hicr ərazisinə gəldik. Oranın quyularından su aldıq və xəmir yoğurduq. Peyğəmbər ﷺ aldığımız suları boşaltmağımızı və yoğurduğumuz xəmirləri isə dəvələrə yedirtməyimizi əmr etdi. Peyğəmbər: «Ağlayanlar müstəsna olmaqla (ağlamayanlar) nəbadə əzaba uğramış olan bu qövmün yurduna girsin. Əgər ağlamasanız onlara toxunan əzabın bir bənzərinin sizlərə də toxunmasından qorunmaq üçün onların yurdlarına girməyin. Sonra Peyğəmbər ﷺ vaxtı ilə Salehin dişini dəvəsinin su içdiyi quyudan su almalarını onlara əmr etdi”. (Buxari 3379, Muslim 7657, 2981/40)

الإحسان إلى الأرملة والمسكين واليتيم

Dul Qadına, Yoxsula Və Miskinə Yaxşılıq

حديث أبي هريرة، قال: قال: النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمَسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوْ الْقَائِمِ اللَّيْلَ الصَّائِمِ النَّهَارَ

1879. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Dul qadınlara və kasıblara əl tutan kimsə Allah yolunda olan mücahid kimi, habelə, gündüz oruc tutub, gecə namaz qılanlar kimidir.” (Buxari 5353, Muslim 7659, 2982/41)

فضل بناء المساجد

Məscid Tikməyin Fəziləti

حديث عثمان بن عفان عن عبيد الله الخولاني، أنه سمع عثمان بن عفان يقول، عند قول الناس فيه، حين بنى مسجد الرسول صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكُمْ أَكْثَرْتُمْ وَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَتَّبِعِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ، بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ

1880. Osman İbn Əffan ﷺ Peyğəmbərin ﷺ məscidini yenidən tikdiyi zaman insanların onun haqqında söylədiklərinə (etiraz edib) demişdir: “Siz (mənim işimə) çox müdaxilə edirsiniz. Halbuki mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Kim Allahın Üzünü diləyərək bir məscid tiksə, Allah onun üçün Cənnətdə buna bənzər (bir ev) tikər”. (Buxari 450, Muslim 7661, 533/44)

تحريم الرياء

Riyanın Haram Olması

حديث جندبٍ قال: قال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ سَمِعَ سَمَعَ اللَّهُ بِهِ، وَمَنْ يُرَائِي يُرَائِي اللَّهُ بِهِ

1881. Cundəb ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim (etdiyi əməli insanlara) eşitdirmək məqsədilə edərsə, Allah onu eşitdirər, kim də (etdiyi əməli insanlara) göstərmək məqsədilə edərsə, Allah onu (insanlara) göstərər.” (Buxari 6499, Muslim 7667, 7668, 2986/47)

حفظ اللسان

Dilin Qorunması

حدیثُ أبی ہریرۃ، سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ، مَا يَتَّبِعُنُ فِيهَا، يَزِلُّ بِهَا فِي النَّارِ، أَعَدَّ مِمَّا بَيْنَ الْمَشْرِقِ

1882. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qula bəzən fərqiñə də varmadan elə bir söz söyləyərsən ki, o sözü səbəbilə atəşin dibinə məşriq və məğrib arası bir məsafədə dərinliyə düşərsən”. (Buxari 6477, Muslim 7673, 2988/50)

عقوبة من يأمر بالمعروف ولا يفعله وينهى عن المنكر ويفعله

Yaxşılığın Əmr Edib Özü Etməyən Və Pisləkdən Çəkindirib Lakin Özü Edənin Əzabı

حدیثُ أُسَامَةَ قَبْلَ لَهُ: لَوْ أَتَيْتَ فَلَانًا فَكَلَّمْتَهُ قَالَ: إِنَّكُمْ لَتُرَوْنَ أَنِّي لَا أَكَلِمُهُ إِلَّا أَسْمِعُكُمْ إِنِّي أَكَلِمُهُ فِي السَّرِّ، دُونَ أَنْ أُفْتَحَ بَابًا لَا أَكُونُ أَوَّلَ مَنْ فَتَحَهُ وَلَا أَقُولُ لِرَجُلٍ، أَنْ كَانَ عَلَيَّ أَمِيرًا: إِنَّهُ خَيْرُ النَّاسِ، بَعْدَ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا: وَمَا سَمِعْتَهُ يَقُولُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ: يُجَاءُ بِالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيُلْقَى فِي النَّارِ، فَتَنْدَلِقُ أَقْتَابُهُ فِي النَّارِ، فَيَدُورُ كَمَا يَدُورُ الْجِمَارُ بِرَحَاهُ، فَيَجْتَمِعُ أَهْلُ النَّارِ عَلَيْهِ، فَيَقُولُونَ: أَيُّ فَلَانٍ مَا شَأْنُكَ أَلَيْسَ كُنْتَ تَأْمُرُنَا بِالْمَعْرُوفِ، وَتَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ قَالَ: كُنْتُ أَمُرُكُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا آتِيهِ، وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَآتِيهِ

1883. Usamə İbn Zeyd ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Qiyamət günü bir nəfər gətirilib Cəhənnəm oduna atılacaq. Onun bağırsaqları atəşin içinə töküləcək və o, dəyirmanın ətrafında fırlanan uzunqulaq kimi fırlanacaq. Cəhənnəm sakinləri onun başına yığışib deyəcəklər: “Ay filankəs! Niyə bu kökə düşmüşsən? Məgər sən bizə yaxşı işlər görməyi buyurub pis əməlləri qadağan etmirdinmi?” O deyəcək: “Mən sizə yaxşı işlər görməyi buyururdum, lakin özüm buna əməl etmirdim, pis əməlləri qadağan edirdim, amma özüm o işləri görürdüm.” (Buxari 3267, Muslim 7674, 2898/51)

النهي عن هتك الإنسان ستر نفسه

İnsanın Öz Pərdəsini (Günahını) Açmaqdan Nəhy Edilməsi

حديث أبي هريرة، قال: سمعتُ رسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول: كُلُّ أُمَّتِي مُعَافِي، إِلَّا الْمُجَاهِرِينَ وَإِنَّ مِنَ الْمَجَانَةِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلًا، ثُمَّ يُصْبِحُ، وَقَدْ سَتَرَهُ اللهُ، فَيَقُولُ: يَا فُلَانُ عَمِلْتُ الْبَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا وَقَدْ بَاتَ يَسْتُرُهُ رَبُّهُ، وَيُصْبِحُ بِكُثُيْفٍ سَتَرَ اللهُ عَنْهُ

1884. Əbu Hureyra ﷺ demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Ümmətimin hamısı əfv ediləcək. Yalnız açıq-aşkar (günah) işlədənlərdən başqa. (Məsələn) birisi gecə bir qələt edir və səhəri gün Allah onun bu qələtini ört-basdır etdiyi halda (dost-aşnasına): “Ey filankəs, mən bu gecə filan, filan işləri görmüşəm” deyir. Gecə Rəbbi onun (günahının) üstünə örtük çəkir, səhər isə o, Allahın bu örtüyünü açır.” (Buxari 6069, Muslim 7676, 2990/52)

تشميت العاطس وكراهة التاؤب

Asqırana Təşmit Və Əsnəməyin Pislənməsi

حديث أنس بن مالك رضي الله عنه قال: عطس رجلان عند النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَشَمَّتَ أَحَدَهُمَا، وَلَمْ يُشَمِّتِ الْآخَرَ فَقِيلَ لَهُ فَقَالَ: هَذَا حَمِيدُ اللهِ، وَهَذَا لَمْ يَحْمَدِ اللهُ

1885. Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) iki kişi Peyğəmbərin ﷺ yanında asqırdı və Peyğəmbər ﷺ onlardan birinə: “Yərhamukallah” dedi, o birinə isə (heç nə) demədi. (Peyğəmbərdən ﷺ bunun səbəbini) soruşduqda o dedi: “Bu adam: “Əlhəmdulillah” dedi, bu isə demədi.” (Buxari 6221, Muslim 7677, 2991/53)

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: التَّائِبُ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَإِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيُرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَالَ هَا ضَجَّكَ الشَّيْطَانُ.

1886. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əsnəmək şeytandandır. Birinizi əsnəmək tutsa, qoy bacardığı qədər onun qarşısını alsın. Çünki o (əsnəyib): “Haah” etdikdə şeytan ona gülür.” (Buxari 3289, Muslim 7682, 2494/56)

في الفأر وأنه مسخ

Siçan Və Onun Şəkil Dəyişdirmiş Olması

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فُتِدَتْ أُمَّةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا يُدْرَى مَا فَعَلَتْ، وَإِنِّي لَا أَرَاهَا إِلَّا الْفَارَ إِذَا وَضِعَ لَهَا أَلْبَانُ الْإِبِلِ لَمْ تَنْتَرِبْ؛ وَإِذَا وَضِعَ لَهَا أَلْبَانُ الشَّاءِ شَرِبَتْ فَحَدَّثَتْ كَعْبًا فَقَالَ: أَنْتَ سَمِعْتَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُهُ قُلْتُ: نَعَمْ قَالَ لِي مِرَارًا فَقُلْتُ: أَفَأَقْرَأُ التَّوْرَةَ

1887. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bir zaman) İsrail oğullarından bir dəstə yox olmuşdur. Onların başlarına nələr gəldiyini heç kəs bilmir. Mən isə onların siçana döndüyünü güman edirəm. Belə ki, siçana dəvə südü verilsə, içməz, qoyun südünü isə içər¹⁵³”. (Əbu Hureyra): “Mən bu hədisi Kəbə danışdıqda o (məndən) soruşdu: “Sən Peyğəmbərin ﷺ bu əhvalatı danışdığını eşitmisənmi?” Mən: “Bəli!” dedim. O, bu sualı dəfələrlə təkrar etdikdə mən dedim: “Məgər mən Tövrat oxuyuram?!¹⁵⁴” (Buxari 3305, Muslim 7688, 2997/61)

لا يلدغ المؤمن من جحر مرتين

Mömin Bir Yuvadan İki Dəfə Sancılmaz

حديث أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ قَالَ: لَا يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ وَاحِدٍ مَرَّتَيْنِ

1888. Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mömin bir yuvadan iki dəfə sancılmaz¹⁵⁵”. (Buxari 6133, Muslim 7690, 2998/63)

النهي عن المدح إذا كان فيه إفراط وخيف منه فتنة الممدوح

Tərif Etməkdə Həddi Aşmaq Və Tərif Edilən Kimsə Barədə Fitnəyə Məruz Qalacaqsa Tərif Etməyin Qadağan Olması

حديث أبي بكر، قَالَ: أَتْنِي رَجُلٌ عَلَى رَجُلٍ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: وَيْلَكَ فَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ، فَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ مِرَارًا ثُمَّ قَالَ: مَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَادِحًا أَحَاةً، لَا مَحَالَةَ، فَلْيَقُلْ أَحْسِبُ فَلَانًا وَاللَّهِ حَسْبِيهِ وَلَا أُرْكِي عَلَى اللَّهِ أَحَدًا أَحْسِبُهُ كَذَا وَكَذَا، إِنْ كَانَ يَعْلَمُ ذَلِكَ مِنْهُ

¹⁵³ Vaxtı ilə İsrailin özünə dəvə ətini və südünü haram buyurması Peyğəmbərimizi ﷺ belə deməyə vadar etmişdir.

¹⁵⁴ Əbu Hureyra ﷺ bununla demək istəmişdir ki, o, rəvayət etdiyi hədisi Tövratdan yox, məhz Peyğəmbərdən ﷺ öyrənmişdir.

¹⁵⁵ Yəni, bir işdə başına müsibət gələrsə, ikinci dəfə o işi görməz.

1889. Əbu Bəkrə ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanında başqa birisini tərifləməyə başladı. Bu vaxt (Peyğəmbər ﷺ) dedi: “Vay sənin halına! Sən qardaşının boynunu qırdın! Sən qardaşının boynunu qırdın!” O bunu dəfələrlə təkrar etdikdən sonra buyurdu: “Sizdən biriniz öz qardaşını tərifləməyi lazım bilsə, qoy desin: “Filankəsi (filan cür adam) hesab edirəm. Onun (həqiqətdə) nə cür insan olduğunu isə ancaq Allah bilir. Mən Allaha rəğmən heç kəsi təmizə çıxartmıram. Mən onu filan cür adam hesab edirəm.” Əlbəttə, əgər onun bu cür insan olduğunu bilirsə (belə desin).” (Buxari 2662, Muslim 7693, 3000/65)

حديث أبي موسى رضي الله عنه، قال: سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، رَجُلًا يُبْنِي عَلَى رَجُلٍ وَيُطْرِيهِ فِي مَدْحِهِ فَقَالَ: أَهْلَكْتُمْ (أَوْ قَطَعْتُمْ) ظَهْرَ الرَّجُلِ

1890. Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir kimsə başqasını tərif etdikdə həddini aşdığını gördükdə: “Onu həlak etdiniz və ya belini qırdınız” deyərək buyurdu. (Buxari 2663, 6060, Muslim 7696, 3001/67)

مناولة الأكبر

Бöyüyə Vermək Barədə

حديث ابن عمر أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أَرَانِي أَسْأَلُكَ بِسِوَالِكِ فَجَاءَنِي رَجُلَانِ أَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الْآخَرِ فَتَأَوَّلْتُ السَّوَالِ الْأَصْغَرَ مِنْهُمَا فَقِيلَ لِي: كَبُرَ فَدَفَعْتُهُ إِلَى الْأَكْبَرِ مِنْهُمَا

1891. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yuxuda gördüm ki, misvakla dişlərimi təmizləyirəm. (Elə bu vaxt) mənəim yanına birisi digərindən yaşlı olan iki nəfər gəldi. Mən misvakı onlardan kiçik olanına uzatdım. Mənə: “Böyüyə ver” deyildi. Mən də onu daha böyük olanına verdim.” (Buxari 246, Muslim 7700, 3003/70)

التثبت في الحديث وحكم كتابة العلم

Hədisin Sabit Olduğunu Araşdırmaq Və Elmi Yazmağın Hökmü

حديث عائشة، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُحَدِّثُ حَدِيثًا، لَوْ عَدَّهُ الْعَادُّ لَأَحْصَاهُ

1892. Aişə رضي الله عنها demişdir: “Peyğəmbər ﷺ elə bir tərzdə danışırdı ki, onun sözlərini saymaq istəyən adam onu saya bilərdi.” (Buxari 3567, Muslim 7701, 2493/71)

في حديث الهجرة

Hicrət Hədəsi

حديث أبي بكر عن البراء بن عازب قال: جاء أبو بكر، إلى أبي في منزله فاشتترى منه رحلاً فقال لعازب: ابعث اباك يحمله معي قال: فحملته معه وخرج أبي ينتقد ثمنه فقال له أبي: يا أبا بكر حدثني كيف صنعتما حين سريت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: نعم أسرنا ليلتنا، ومن الغد، حتى قام قائم الظهيرة وخلا الطريق، لا يمر فيه أحد فرفعت لنا صخرة طويلة، لها ظل، لم تات عليه الشمس فنزلنا عنده، وسويت للبي صلى الله عليه وسلم مكانا بيدي بنام عليه وبسطت فيه فروة وقلت: نم يا رسول الله وأنا أنفض لك ما حولك، فنام وخرجت أنفض ما حوله، فإذا أنا براع مقبل بعنقه إلى الصخرة، يريد منها مثل الذي أردنا فقلت: لمن أنت يا غلام فقال: لرجل من أهل المدينة (أو مكة) قلت: أفي غنمك لبن قال: نعم قلت: أفتحلب قال: نعم فأخذ شاة فقلت: أنفض الضرع من التراب والشعر والقدى (قال الراوي: فرأيت البراء يضرب إحدى يديه على الأخرى، ينفض) فحلب في قعب كئبة من لبن، ومعى إداوة حملتها للبي صلى الله عليه وسلم، يرتوي منها، يشرب ويتوضأ فأتيت النبي صلى الله عليه وسلم، فكرهت أن أوقظه فواقفته حين استيقظ فصببت من الماء على اللبن، حتى برد أسنله فقلت: اشرب يا رسول الله قال: فشربت حتى رضيت ثم قال: ألم يأن للرحيل قلت: بلى قال: فارتحلنا بعد ما مالت الشمس واتبعنا سراقه بن مالك فقلت: أتيننا يا رسول الله فقال: لا تحزن إن الله معنا فدعا عليه النبي صلى الله عليه وسلم، فارتطمت به فرسه إلى بطنها، أرى في جلد من الأرض فقال: إني أراكما قد دعوتما علي فادعوا لي فالله لكما أن أرد عنكما الطلب فدعا له النبي صلى الله عليه وسلم، فنجنا فجعل لا يلقى أحدا إلا قال: كفتيكم ما هنا فلا يلقى أحدا إلا رده قال: ووفى لنا

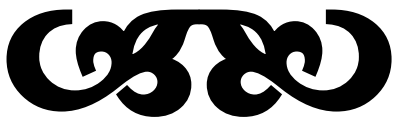
1893. Bəra İbn Azib رضي الله عنه deyir ki, Əbu Bəkr رضي الله عنه atam evdə olduğu vaxt yanına gəldi və ondan bir minik dəvəsi aldı. Əbu Bəkr, atam Azibə رضي الله عنه dedi: “Mənimlə bərabər oğlunu da göndər evə qədər ötürsün. Mən də heyvanı sürərək çölə çıxdım. Atam dəvənin pulunu alırdı. Bu vaxt Əbu Bəkr: “Ey Əbu Bəkr! Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər getdiyiniz zaman nələr baş verdi? Onu bizə danış” dedi. Əbu Bəkr: “Bəli, bütün gecəni yol getdik. Nəhayət günəş zenitdə idi. Yol təməmilə boşalmışdı. Oradan heç kimsə keçmirdi. Gözümüzə uzun kölgəli bir qaya görsəndi. Onun üzərinə günəş düşməmişdi. Qayanın yanında endik. Mən qayanın kölgəsində Peyğəmbərin ﷺ dincəlməsi üçün yerə bir şeylər salaraq əlimlə bir yer hazırladım. Sən yat Ya Rəsulullah! Mən də ətrafa nəzər salım ki, düşmən olmasın. Peyğəmbər ﷺ yatdı. Mən də ətrafı araşdırmaq üçün çıxdım. Qoyunlarını qayaya tərəf gətirən bir çobanı gördüm. O, da bizim kimi qayanın kölgəsində faydalanmaq istəyirdi. Mən: “Sən kimi çobanısan” dedim. O: “Məkkə əhalisindən və ya Məkkəli birinin” dedi. Mən: “Sənin qoyunlarında süd varmı?” dedim. O: “Bəli, sağaram” dedi və bir qoyun tutaraq (sağdı). Mən:

“Məməsini torpaqdan, otdan təmi və pisləkdən təmizlə” dedim. Ravi: “Mən Bəranı əlini digərinə vuraraq işarə etdiyini gördüm. Çoban çox az bir süd sağdı. Peyğəmbər ﷺ üçün apardım. Peyğəmbərin ﷺ isə su içdiyi, dəstəmaz aldığı bir qabı vardı. Onun yanına gəldim. Yuxudan oyatmamaq üçün oyanana qədər gözlədim. Südün üstünə bir az su da tökdüm, hətta qabın aşağı hissəsi soyudu. Peyğəmbər ﷺ oyandıqda ona: “İç” dedim. Peyğəmbər ﷺ içdi, mən də bundan xoş oldum. Peyğəmbər: “hərəkət etmək vaxtı gəldi” deyərək buyurdu. Mən: “bəli” dedim. Günəş batmağa meyl etdikdə hərəkət etməyə başladım. Arxamızca Suraka İbn Məlik düşmüşdü. Mən: “Bizə yaxınlaşır” dedi. Peyğəmbər: *“La Təhẓən İnnəallahə Məanə - Üzümə, Allah bizimlədir və onu əleyhinə dua etdi”*. Bundan sonra Surakanın atı qarnına kimi torpağa batdı. Zənn edirəm biz bu vaxt düz və sərt bir ərazidə idik. Suraka: “Mən bilirəm ki, siz mənim əleyhimə bəd dua etmişsiniz. İndi isə xeyir dua edin. And olsun ki, mən sizin ardınızca düşməyəcəyəm və hər kəsi sizdən geri döndərəcəyəm. Bu sözdən sonra Peyğəmbər ﷺ ona xeyir dua etdi. O da qurtuldu. Geri döndükdə qovuşduğu hər bir kəsi geri çevirdi. Suraka bizə bu cür köməklik göstərdi”. (Buxari 3615, Muslim 7706, 3015/5)

كتاب التفسير

Təfsir Kitabı

کتاب التفسیر

Təfsir Kitabı

حدیث أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: قيل لبيبي إسرائيل: ادخلوا الباب سحداً، وقولوا حطةً، فبدلوا فدخلوا يزحفون على أستاههم، وقالوا: حبة في شعرة

1894. Əbu Hüreyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İsrail oğullarına deyildi: “Qapısından (Allaha) səcdə edən halda “Hittə! Bizi bağışla!” söyləyərək daxil olun, biz də günahlarınızı bağışlayarıq”. Onlar isə əmri dəyişdirib arxaları üstə iməkləyərək girdilər və “Hittə!” əvəzinə “Həbbətun - Tükün içində bir dən” dedilər. (Buxari 3403, 4641, Muslim 7708, 3015/1)

حدیث أنس بن مالك رضي الله عنه، أن الله تعالى تابع على رسوله، قيل وفاته حتى توفاه أكثر ما كان الوحي ثم توفي رسول الله صلى الله عليه وسلم، بعد

1895. Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: “Peyğəmbərinin ﷺ vəfatından əvvəl Uca Allah ona ardıcıl olaraq vəhy nazil etdi. Nəhayət, onun vəfatına az qalmış Allah ona lap çox vəhy nazil etməyə başladı. Bundan sonra Allahın Rəsulu ﷺ vəfat etdi.” (Buxari 4982, Muslim 7709, 3016/2)

حدیث عمر بن الخطاب، أن رجلاً من اليهود قال له: يا أمير المؤمنين آية في كتابكم تفرعونها، لو علمنا، معشر اليهود نزلت، لا اتخذنا ذلك اليوم عيداً قال: أي آية قال (اليوم أكملت لكم دينكم وأتممت عليكم نعمتي ورضيت لكم الإسلام ديناً) قال عمر: قد عرفنا ذلك اليوم، والمكان الذي نزلت فيه على النبي صلى الله عليه وسلم وهو قائم بعرفة، يوم الجمعة

1896. Ömər İbn Xəttab ﷺ rəvayət edir ki, bir yəhudi ona belə dedi: “Ey möminlərin əmiri! Sizin Kitabınızda oxuduğunuz elə bir ayə vardır ki, o, biz yəhudilərə nazil olsaydı, həmin günü bayram edərdik.” Ömər: “Hansı ayədir o?” deyə soruşdu. (Yəhudi): **“Bu gün dininizi sizin üçün kamil etdim, sizə olan nemətimi tamamladım və din olaraq sizin üçün İslamı bəyanib seçdim”.** (**əl-Maidə 3**). ayəsidir deyə cavab verdi. Ömər: “Biz bu ayənin nazil olduğu günü də, yeri də bilirik. Bu ayə Peyğəmbərə ﷺ cümə günü, Ərəfatda nazil olmuşdur.” (Buxari 45, Muslim 7710, 7711, 3017/3)

حدیث عائشة، عن عروة ابن الزبير، أنه سأل عائشة عن قول الله تعالى (وإن خفيتم) إلى (وربنا) فقالت: يا ابن أخي هي التيممة تكون في حجر وليها، تُشَارِكُهُ فِي مَالِهِ، فَيُعْجِبُهُ مَالُهَا وَجَمَالُهَا فَيُرِيدُ وَلِيَّهَا أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بغير أن يُقْسَطَ فِي صِدَاقِهَا، فَيُعْطِيهَا مِثْلَ مَا يُعْطِيهَا غَيْرُهُ فَهِيَ أَنْ يَنْكِحُوهِنَّ إِلَّا أَنْ يُقْسَطُوا لَهُنَّ، وَيَبْلُغُوا بَيْنَ أَعْلَى سُنَّتِهِنَّ مِنَ الصَّدَاقِ، وَأَمْرُوا أَنْ يَنْكِحُوا مَا طَابَ لَهُمْ مِنَ النِّسَاءِ سِوَاهُنَّ فَقَالَتْ عَائِشَةُ: ثُمَّ إِنَّ النَّاسَ اسْتَفْتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بَعْدَ هَذِهِ الْآيَةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ) إِلَى قَوْلِهِ

(وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) وَالَّذِي ذَكَرَ اللَّهُ أَنَّهُ يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ، الْآيَةُ الْأُولَى الَّتِي قَالَ فِيهَا (وَأِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) قَالَتْ عَائِشَةُ: وَقَوْلُ اللَّهِ فِي الْآيَةِ الْأُخْرَى (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) يَعْنِي هِيَ رَغْبَةُ أَحَدِكُمْ لِيَتِيمَتِهِ الَّتِي تَكُونُ فِي حَجْرِهِ، حِينَ تَكُونُ قَلِيلَةَ الْمَالِ وَالْحَمَالِ فَهِيَ أَنْ يَنْكِحُوا مَا رَغِبُوا فِي مَالِهَا وَحَمَالِهَا مِنْ يَتَامَى النِّسَاءِ، إِلَّا بِالْقِسْطِ، مِنْ أَجْلِ رَغْبَتِهِمْ عَنْهُنَّ

1897. Ürvə İbn Zubeyr, Aişədən رضي الله عنه Allahın: **“Əgər yetim qızlarla (evlənəcəyiniz təqdirdə) ədalətlə rəftar edə bilməyəcəyinizdən qorxarsınızsa, o zaman sizə halal olan (bəyəndiyiniz) başqa qadınlardan iki, üç və dörd nəfərlə nikah bağlayın!”**. (ən-Nisa 3) ayəsini soruşduğunu rəvayət edir. Aişə: “Ey bacımın oğlu! O himayədə saxlanılan yetim bir qızdı. O himayədə saxlayanı öz malına şərik edir. Qızın malı və gözəlliyi kişinin xoşuna gəlir və istəyir ki, onunla mehrində ədalətli olmayaraq evlənsin. Başqasına nə qədər mehir verirsə, ona da o qədər versin. Onlarla yalnız ədalətli olaraq və adətdə olan ən yüksək mehiri verməklə nikah bağlamağa icazə verildi və onlara halal olan (bəyəndikləri) qadınlardan nikah bağlamaq əmr olundu”. Ürvə, Aişənin رضي الله عنه belə dediyini rəvayət edir: “İnsanlar bu ayədən sonra Peyğəmbərdən ﷺ fətva (əsasında hökm çıxarılan şəri məsləhət) istədilər. Allah bu ayəni nazil etdi: “(Ya Rəsulum!) Səndən qadınlar barəsində fətva istəyirlər. De ki: **“Onlar barəsində fətvanı sizə Allah və Kitabdan (Qurandan) sizə oxunan (ayələr) verir. Onlar verilməsi vacib olanı (mirası) özlərinə verməyərək evlənmək istədiyiniz yetim qızlar (qadınlar) barədə olan ayələrdir”**. (ən-Nisa 127) Aişə: “Allahın sizə Kitabda oxunan ilk ayətdir: **“Əgər yetim qızlarla (evlənəcəyiniz təqdirdə) ədalətlə rəftar edə bilməyəcəyinizdən qorxarsınızsa, o zaman sizə halal olan (bəyəndiyiniz) başqa qadınlardan nikah bağlayın!”**. Aişə: **“Allahın digər ayəsində: “Onları nikah etmək istəyərsiniz”** buyurması, sizdən birinizin tərbiyəsi altında olan yetim qızın malı və gözəlliyi az olduğu zaman, ona rəğbət göstərməsidir. Beləcə vəlilər bunlara rəğbət göstərmədikləri üçün, malına və gözəlliyinə rəğbət etdikləri yetim qadınları nikah etməkdən qadağan olundular. Ancaq ədalət göstərsələr, onda bu müstəsnaadır”. (Buxari 2494, Muslim 7713, 3018/6)

حديث عائشة قالت: (وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ، وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ) أَنْزَلَتْ فِي وَالِي الْيَتِيمِ الَّذِي يُعِيمُ عَلَيْهِ، وَيُصْلِحُ فِي مَالِهِ، إِنْ كَانَ فَقِيرًا أَكَلَ مِنْهُ بِالْمَعْرُوفِ

1898. Aişə رضي الله عنه Allahın: **“Yetimləri yetkinlik yaşına çatdıqda onları imtahana çəkin. Əgər onların yetkinliyə çatdıqlarını görsəniz, mallarını özlərinə qaytarın. Onlar böyüyüb mallarını məndən alacaqlar deyə o malı israfçılıqla, tələm-tələsik yeməyin. Varlı olan nəfsini saxlasın, yoxsul olan isə o maldan insafla yesin. Yetimlərin mallarını özlərinə qaytardığımız zaman onlara**

şahidlər tutun. Haqq-hesab çəkməyə Allah yetər". (ən-Nisa 6) ayəsi haqqında dedi: "Bu ayə yetimi himayə edən və işlərini görən kimsə kasıb olduğu halda ondan yeməsini bəyan etmək üçün nazil olmuşdur". (Buxari 2212, Muslim 7714, 7718, 3018/7)

حدیث عائشَةَ (وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُورًا أَوْ إِعْرَاضًا) قَالَتْ: الرَّجُلُ تَكُونُ عِنْدَهُ الْمَرْأَةُ لَيْسَ بِمُسْتَكْبِرٍ مِنْهَا، يُرِيدُ أَنْ يُفَارِقَهَا فَتَقُولُ: أَجْعَلُكَ مِنْ شَأْنِي فِي حِلِّ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِي ذَلِكَ

1899. Aişə رضي الله عنها Allahın: **"Əgər bir qadın öz ərinin kobud rəftarından, yaxud ondan üz döndərməsindən qorxarsa, ər-arvadın öz aralarında barışığa gəlməsi onlara günah sayılmaz. Axı barışmaq daha xeyirlidir. Doğrusu, nəfslər xəsislik etməyə hazırdır. Əgər qadınlarla yaxşı davranıb Allahdan qorxsanız, bilin ki, Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır". (ən-Nisa 128)** ayəsi haqqında dedi: "Bir adamın nığahında bir qadın olur, adam o qadınla ayrılmağı istəyər. Qadın: "Mən sənə zövcəlik haqlarımı halal edirəm. Məni boşamadan yatağında məni tərək edə bilərsən" deyər. Bu ayə bu haqda nazil olmuşdur. (Buxari 2450, 4601, Muslim 7715, 7717, 3018/8)

حدیث ابنِ عَبَّاسٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، قَالَ: آيَةٌ اخْتَلَفَ فِيهَا أَهْلُ الْكُوفَةِ فَرَحَلَتْ فِيهَا إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ، فَسَأَلْتُهُ عَنْهَا فَقَالَ: نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ) هِيَ آجْرُ مَا نَزَلَ، وَمَا نَسَخَهَا شَيْءٌ

1900. Səid İbn Cubeyr رضي الله عنه deyir ki: "Bir ayə vardır ki, onun hökmü barədə Kufə alimləri ixtilaf etdilər. Mən də onun hökmünü soruşmaq üçün miniyə minib İbn Abbasın رضي الله عنه yanına getdim. Bu ayənin hökmünü soruşdum. O, Allahın: **"Hər kəs qəsdən bir mömini öldürərsə, onun cəzası içərisində əbədi qalacağı Cəhənnəmdir. Allah ona qəzəblənər, onu lənətləyər və onun üçün böyük bir əzab hazırlayar". (ən-Nisa 93)** ayəsini oxudu və dedi: "Bu ən son nazil olan ayədir və onu heç bir şey nəsx etməyib". (Buxari 4590, Muslim 7728, 3021/14)

حدیث ابنِ عَبَّاسٍ قَالَ ابْنُ أَبِي: سُمِّيَ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ)، وَقَوْلِهِ (وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ) حَتَّى بَلَغَ (إِلَّا مَنْ تَابَ) فَسَأَلْتُهُ، فَقَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ قَالَ أَهْلُ مَكَّةَ: فَقَدْ عَدَلْنَا بِاللَّهِ وَقَتَلْنَا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَتَيْنَا الْفَوَاحِشَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا) إِلَى قَوْلِهِ (غَفُورًا رَحِيمًا)

1901. İbn Abbasdan رضي الله عنه Allahın ayəsi barədə soşuldu: **"Hər kəs qəsdən bir mömini öldürərsə, onun cəzası içərisində əbədi qalacağı Cəhənnəmdir. Allah ona qəzəblənər, onu lənətləyər və onun üçün böyük bir əzab hazırlayar". (ən-Nisa 93)** Həmçinin: **"Onlar Allahla yanaşı başqa məbuda yalvarmaz, Allahın haram etdiyi cana haqsız yerə qıymaz və zina etməzlər. Bunu edən kimsə cəzalandırılır, Qiyamət günü onun əzabı qat-qat artırılır və onun içində zəlil**

olub əbədi qalar, Ancaq tövbə edib iman gətirən və saleh əməllər edənlərdən başqa. Allah onların pis əməllərini yaxşı əməllərlə əvəz edir. Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir". (əl-Furqan 68-70). İbn Abbas: "Bu ayə nazil olduğu zaman Məkkə əhalisi: Həqiqətən bizlər Allaha şəriq qoşub, Allahın haram etdiyi cana haqsız qıydıq, çirkin işlər etdik". Allah: "Ancaq tövbə edib iman gətirən və saleh əməllər edənlərdən başqa. Allah onların pis əməllərini yaxşı əməllərlə əvəz edir. Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir". (əl-Furqan 70). (Buxari 2830, 4765, Muslim 7730, 3023/18)

حدیث ابن عباس رضي الله عنه (وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا) قَالَ: كَانَ رَجُلٌ فِي غَنِيمَةٍ لَهُ، فَلَحِقَهُ الْمُسْلِمُونَ، فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ فَتَقْتُلُوهُ وَأَخَذُوا غَنِيمَتَهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ فِي ذَلِكَ، إِلَى قَوْلِهِ (عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) تِلْكَ الْغَنِيمَةُ

1902. Abdullah İbn Abbasın ﷺ rəvayət etdiyinə görə müsəlmanlardan bəziləri kiçik bir qoyun sürüsü içərisində bir adama rast gəldilər. Adam: "əs-Sələmu Aleykum" dedi. Onlar isə bu adamı tutub öldürdülər və bu kiçik sürünü də götürdülər. Onda bu ayə nazil oldu. "Sizə müsəlman olduğunuzu bildirən (salam verən) bir kimsəyə (dünya həyatının puç mənfətinə tamahlanaraq): "Sən mömin deyilsən!"". (ən-Nisa 94) deməyin! (Buxari 4591, Muslim 7733, 3025/22)

حدیث البراء رضي الله عنه، قَالَ: نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فَبَيْنَا كَانَتِ الْأَنْصَارُ، إِذَا حَجَرًا فَجَاءُوا، لَمْ يَدْخُلُوا مِنْ قِبَلِ أَبْوَابِ بُيُوتِهِمْ، وَلَكِنْ مِنْ ظُهُورِهَا فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَدَخَلَ مِنْ قِبَلِ بَابِهِ، فَكَأَنَّهُ عَيْرٌ بِذَلِكَ، فَتَرَلَّتْ (وَكَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مِنْ آتَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا)

1903. Bəra İbn Azib ﷺ deyir ki, bu ayə biz Ənsarlar barədə nazil oldu. Cahiliyyə zamanı Ənsar həcc edib evə döndükləri zaman evlərinin qapısından daxil olmadılar, evlərinə arxa tərəfdən daxil olardılar. Bir dəfə Ənsardan biri yenə belə etdikdə arxadan deyil, evinin qapısından girmişdi. O, kimsə bu əməlinə görə danlanmışdı. Buna görə Allah: "Səndən yeni doğan aylar barəsində soruşurlar. De: "Bunlar insanlar və həcc üçün vaxt ölçüləridir". Evlərə arxa tərəfindən daxil olmağınız yaxşı əməl deyildir. Lakin yaxşı əməl sahibi Allahdan qorxan şəxsdir. Evlərə qapılardan daxil olun! Allahdan qorxun ki, bəlkə nicat tapasınız". (əl-Bəqərə 189) ayəni nazil etdi. (Buxari 1803, 4512, Muslim 7734, 3026/23)

في قوله تعالى أولئك الذين يدعون يبتغون إلى ربهم الوسيلة

Allahın: "Onların Yalvardıqları Məbudların Özləri Də Rəbbinə – Hansı Daha Yaxın Olacaq Deyə Vəsilə Axtarırlar"

حدیث ابن مسعود (إلى ربهم الوسيلة) قال: كان ناس من الإنس يعبدون ناساً من الجن، فأسلم الجن، وتمسك هؤلاء بدينهم

1904. Abdullah İbn Məsud ﷺ: **“Onların yalvardıqları məbudların özləri də Rəbbinə – hansı daha yaxın olacaq deyə vəsilə axtarırlar”**. (əl-İsra 57) ayəsi haqqında deyir ki: “İnsanlardan bir topluluq cinlərdən bir topluluğa ibadət edirdilər. Nəhayət cinlər İslamı qəbul etdilər. İnsanlar isə cinlərə ibadətdə (onların dinində) qaldılar”. (Buxari 4714, Muslim 7739, 7742, 3030/28, 3030/30)

في سورة براءة والأنفال والحشر

Bəra (ət-Tövbə), əl-Ənfal Və əl-Həşr Surələri

حدیث ابن عباس عن سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، قَالَ: قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ، سُورَةُ التَّوْبَةِ قَالَ: التَّوْبَةُ هِيَ الْفَاضِحَةُ مَا زَالَتْ تَنْزِلُ (وَمِنْهُمْ، وَمِنْهُمْ)، حَتَّى ظَنُّوا أَنَّهَا لَمْ تَبْقَ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا ذُكِرَ فِيهَا قَالَ: قُلْتُ: سُورَةُ الْأَنْفَالِ قَالَ: نَزَلَتْ فِي بَدْرٍ قَالَ: قُلْتُ، سُورَةُ الْحَشْرِ قَالَ: نَزَلَتْ فِي بَنِي النَّضِيرِ

1905. Səid İbn Cubeyr ﷺ, İbn Abbasa ﷺ rəvayət edir ki, Tövbə surəsi (nə haqqında endi?)”. (İbn Abbas) dedi: “Tövbə surəsimi? Xeyr, o, əl-Fadihədir. (ifşa edən, aşkara çıxaran) Çünki o surə davamlı olaraq **“Va Minhum”** və **“Minhum”** “Onlardan” və “Onlardan” deyə endi. Hətta bizlərdən hər kəsin bu surə içində zikr olunacağını zənn etdilər”. Ona: **“əl-Ənfal”** surəsi (nə haqqında endi?)” dedim. (İbn Abbas): “O, Bədr (döyüşü və bu döyüşlə əlaqədar hökmlər haqqında enmiş) surəsidir!” dedi. Ona: **“əl-Həşr** surəsi (nə haqqında endi?)” dedim. O (İbn Abbas): “Bu surə Nadr oğulları haqqında endi!” dedi. (Buxari 4882, Muslim 7743, 3031/31)

في نزول تحريم الخمر

Şərabın Haram Olması Barədə Nazil Olanlar

حدیث عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: خَطَبَ عُمَرُ عَلَى مِثْرٍ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّهُ قَدْ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهِيَ مِنْ خَمْسَةِ أَشْيَاءَ: الْعَيْبِ وَالْتَّمْرِ وَالْجَنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالْعَسَلِ وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ وَتَلَاثٌ، وَدِدْتُ أَنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُفَارِقْنَا حَتَّى يَعْهَدَ إِلَيْنَا عَهْدًا: الْحَدُّ وَالْكَالِلَةُ وَأَبْوَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الرَّبِّ

1906. İbn Ömər ﷺ deyir ki, atam Ömər ﷺ Peyğəmbərin ﷺ minbəri üzərində xütbə verərkən dedi: “Şərabın haram olması ayəsi nazil olduqda bu haram beş

şeydən hazırlanırdı: “Üzümdən, xurmadan, buğdadan, arpadan və baldan. Xamır isə ağılı örtən hər şeydir. Üç şey var ki, Peyğəmbər onlar haqqında bizə tam bir bilgi verincəyə qədər bizlərdən ayrılmamasını təmənnə etdik. Ata, Kələlə və bir də Riba haqqında”. (Buxari 5588, Muslim 7744, 7745, 3032/33)

في قوله تعالى هذان خصمان اختصموا في ربهم

Allahın: “Onlar Öz Rəbbi Barəsində Höcətləşən İki Dəstədir

حدیث أبي ذرٍّ عن قيس، قال: سمعتُ أبا ذرٍّ يُقسِمُ قَسَمًا، إنَّ هذِهِ الآيَةَ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) نَزَلَتْ فِي الَّذِينَ بَرَزُوا يَوْمَ بَدْرٍ: حَمْرَةَ، وَعَلِيًّا، وَعَبِيدَةَ بْنِ الْحَارِثِ، وَعُتْبَةَ وَشَيْبَةَ ابْنَيْ رَبِيعَةَ، وَالْوَلِيدَ بْنَ عُتْبَةَ

1907. Qeys deyir ki, mən Əbu Zərrin ﷺ and içərək belə dediyini eşitdim: **“Onlar öz Rəbbi barəsində höcətləşən iki dəstədir. Kafirlər üçün oddan paltar biçiləcək, başlarına da qaynar su töküləcəkdir”.** (əl-Həcc 19) ayəsi Bədr günü bir-birilə döyüşmək üçün çıxan kişilər haqqında nazil olmuşdu: Həmzə, Əli, Ubeydə İbn Həris, Rəbiyənin iki oğlu Utbə və Şeybə, Vəlid İbn Utbə”. (Buxari 3969, Muslim 7747, 3033/34)

تم الكتاب بحمد الله ومنه والحمد لله أولا وآخرا وصلاة وسلاما على خير خلقه سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم أجمعين

İstifadə Olunan Ədəbiyyat

“Muxtəsər Səhih Buxari” Tərcümə: Əlixan Musayev

“Muxtəsər Səhih Muslim” Tərcümə: Anar İsrafilov

“əl-Lulu Vəl Mərcən – Buxari Və Muslimin İttifaq Etdiyi Hədislər” Türk Və Ərəb dilində.

MÜNDƏRİCAT

•	Ön Söz	3
•	<i>Peyğəmbərin ﷺ Adından Yalan Danışmağın Aqibətinin Ağır Olması</i>	9
•	<i>İman Kitabı</i>	11
•	<i>Təharət Kitabı</i>	78
•	<i>Heyz Kitabı</i>	90
•	<i>Namaz Kitabı</i>	106
•	<i>Məscidlər Və Namaz Qılınan Yelər Kitabı</i>	138
•	<i>Müsafirlərin Namazı Və Onun Qısaldılması Kitabı</i>	175
•	<i>Cümə Kitabı</i>	206
•	<i>İki Bayram Namazı Kitabı</i>	213
•	<i>İstisqa (Yağış) Namazı Kitabı</i>	218
•	<i>Kusuf (Günəş Tutulması) Namazı Kitabı</i>	222
•	<i>Cənazə Kitabı</i>	230
•	<i>Zəkat Kitabı</i>	243
•	<i>Oruc Kitabı</i>	282
•	<i>Etiqaf Kitabı</i>	308
•	<i>Həcc Kitabı</i>	311
•	<i>Nigah Kitabı</i>	372
•	<i>Süid Əmizdirmək Kitabı</i>	388
•	<i>Talaq Kitabı</i>	398
•	<i>Lənət Kitabı</i>	412
•	<i>Qul Azad Etmək Kitabı</i>	417
•	<i>Alış-Veriş Kitabı</i>	422
•	<i>Su İlə Təmin Etmək Kitabı</i>	434
•	<i>Miras Kitabı</i>	451
•	<i>Hədiyyə Kitabı</i>	454
•	<i>Vəsiyyət Kitabı</i>	458
•	<i>Nəzir Kitabı</i>	463
•	<i>Andlar Kitabı</i>	466
•	<i>And İçən Kimsə Kitabı</i>	475
•	<i>Cəzalar Kitabı</i>	483
•	<i>Mühakimə Kitabı</i>	491
•	<i>Tapıntı Kitabı</i>	497
•	<i>Cihad Kitabı</i>	501
•	<i>Əmirlik kitabı</i>	541
•	<i>Ov, Kəsilən Və Əti Yeyilən Heyvanlar Kitabı</i>	565
•	<i>Qurbanlar Kitabı</i>	575

•	<i>İçkilər Kitabı</i>	581
•	<i>Libas Və Zinət Kitabı</i>	601
•	<i>Ədəb Kitabı</i>	617
•	<i>Salam Kitabı</i>	624
•	<i>Ədəb Sözləri, Tərbiyyə Və S. Kitabı</i>	645
•	<i>Şer Kitabı</i>	648
•	<i>Yuxu Kitabı</i>	650
•	<i>Fəzilətlər Kitabı</i>	658
•	<i>Səhabələrin Fəziləti Kitabı</i>	687
•	<i>Yaxşılıq, Qohumluq Əlaqələri Və Ədəb Kitabı</i>	735
•	<i>Qədər kitabı</i>	751
•	<i>Elm kitabı</i>	757
•	<i>Zikr, Dua, Tövbə Və İstiğfar Kitabı</i>	761
•	<i>Tövbə Kitabı</i>	776
•	<i>Münafıqların Vəsfi Və Hökmü kitabı</i>	799
•	<i>Qiyamət, Cənnət Və Cəhənnəmin Vəsfi Kitabı</i>	804
•	<i>Cənnətin Vəsfi, Nemətləri Və Əhli Kitabı</i>	814
•	<i>Fitnələr Və Qiyamətin Əlamətləri Kitabı</i>	827
•	<i>Zahidlik Və Qəlb Yumşaqlığı Kitabı</i>	841
•	<i>Təfsir Kitabı</i>	854